

THEOLOGIA
PATRUM

SCHOLASTICO-DOGMATICA,

TOMUS QUINTUS,

THEOLOGIA PATRUM

SCHOLASTICO - DOGMATICA,
SED MAXIME POSITIVA

AUCTORE R. P.

ANTONIO BOUCAT
BITURICO,

*Ordinis S. Francisci de Paula Religioso, Provinciae Franciae Professo
atque Alumno, & veterano apud Parisios in sacra
Theologia Professore.*

TOMUS QUINTUS,

CONTINENS TRACTATUS

*De Summo Pontifice,
De Conciliis,
De SS. Patribus & Doctoribus,
De Incarnatione.*

EDITIO SECUNDA VENETA

accuratio & emendatio.

VENETIIS MDCCLXV.

Typis GASPARIS GHIRARDI

SUPERIORUM PERMISSU.

S E R I E S DISSERTATIONUM,

Articulorum, Sectionum, Paragraphorum, Conclusionum, &
Argumentorum quæ in hoc Quinto Tomo continentur.

De Summo Pontifice.

Ecclēsiā universalem gubernante. 1

DISSERTATIO UNICA.

De summi Pontificis privilegiis & Potēstibus. ibid.

Articulus I. Num S. Petrus suam Romæ fixerit sedem? 2

Conclusio affirmatiua. Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Respondetur objectionibus Protestantium. 4

Synopsis probationum, difficultatum, & explicationum. 5

Sic deinceps in ceteris articulis.

Articulus II. Utrum S. Petrus constitutus sit a Christo solius Ecclesiæ caput & primas. 6

Conclusio affirmatiua. Probatur multis momentis. ibid.

I. Ex Scriptura sacra. ibid.

II. Ex traditione Patrum. 7

III. Rationibus Theologicis. 8

Fit satis Heterodoxorum objectionibus, ex Scriptura excerptis. 9

Objectiones ex Patribus, proponuntur & solvuntur. 12

Articulus III. Num Romanus Pontifex sit supra ceteros Episcopos primas. 14

Conclusio I. Summus Pontifex canonice electus dignitati capitis, & primatus Petri succedit. ibid.

Prima probatio, ex Scriptura sacra. ibid.

Probatio altera, ex Conciliis. ibid.

Probatio tertia, ex summis Pontificibus. 16

Probatio quarta, ex traditione Patrum. 17

Probatio quinta, ex rationibus D. Thomæ. 19

Conclusio II. Primatus in Ecclesiā universalem competis iure divino summo Pontifici. 22

Probatur rationibus Theologicis. ibid.
Theol. Boucat Tom. V.

Fit satis objectionibus. 23
Diluuntur objecta, contra secundam conclusionem. 25

Articulus IV. Num compertum sit aliquem Pontificem Romanum ex Cathedra loquentem & pronuntiantem in materia fidei & Religionis errasse, hoc est, hæresim de fide credendam proposuisse? 27

Section I. Quid sit summum Pontificem ex cathedra loqui. ibid.

Conclusio. Summus Pontifex ut caput & primas Ecclesiæ loquitur ex cathedra, ut Iudex, adeoque iurisdic-tione ab eo quo utitur ut persona privata. 28

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Section II. Num fidelis summorum Pontificum a Petro ad nostra usque tempora fuerit ab omni labe pura? 29

Conclusio. Nullus ab ævo D. Petri summus Pontifex ex cathedra loquens erravit in fide. 32

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Fit satis objectionibus. 32

Articulus V. Utrum sit de fide Diploma summi Pontificis ex Cathedra loquentis de rebus dogmaticis & religionem spectantibus esse infallibile quando accedit Ecclesiæ consensus? 33

Conclusio. Diploma summi Pontificis dogmaticum est infallibilis regula fidei accedente Ecclesiæ consensu. 34

Probatur multis momentis. ibid.

I. Ex Scriptura sacra. ibid.

II. Ex sanctis Patribus. ibid.

III. Ex Conciliis. 35

IV. Ex rationibus Theologicis. ibid.

Articulus VI. Utrum Diploma Pontificium dogmaticum sit infallibilis fidei regula, accedente majoris Pastorum numeri consensu, aliis paucioribus renitentibus? 36

Probatur rationibus Theologicis. 36

Section I. Utrum sufficiat majori præsumptum numerus adherentium Papæ, ut diploma Pontificium dogmaticum evadat infallibilis fidei regula? ibid.

Conclusio. Major pars Pastorum cum summo Pontifice definitionem fidei emittunt. 37

Probatnr multis momentis. ibid.
Primum argumentum, desumitur ex di-
ctis. ibid.
Secundum argumentum, ex SS. Athana-
sio & Basilio eruitur. 37
Tertium argumentum, ex factis & pos-
sessione Ecclesiae. 38
Quartum argumentum, ex variis rationi-
bus coalescit. ibid.
Diluantur objecta. 39
Sectio II. Num paucior numerus Praesulum
capiti confociatorum in definitione fidei
praevaleat super maiorem a summo Pon-
tifice divulsorum? 42
Conclusio affirmativa. Probatnr argumen-
tis Theologicis. ibid.
Fis satis objectionibus. 43
Sectio III. Utrum clamor populi Christiani
authoritative ponderet pro fidei definitione
& determinatione? 45
Conclusio. Clamor populi, seu ipse populus
nullam habet in fide definienda auctorita-
tem. ibid.
Probatnr rationibus Theologicis. ibid.
Respondetur objectionibus Novatorum. 48
Articulus VI. Utrum ad summum Ponti-
ficem spectet adunare Concilia Oecumeni-
ca? 51
Conclusio affirmativa. Primum argumen-
tum, ex Scriptura sacra depromptum.
 ibid.
Secundum argumentum, in Traditione fun-
datum. 52
Tertium argumentum, ex rationibus Theolo-
gicis conglobatis. 56
Fis satis objectionibus. 57
Articulus VII. Utrum ex iure soli compe-
tat summo Pontifici praesidere Concilii?
oecumenicis? 60
Conclusio affirmativa. Probatnr rationibus
auctoritate omni exceptione maiori sufful-
tis. ibid.
Diluantur objecta. 65
Articulus VIII. Utrum ex iure a viro com-
petat summo Pontifici confirmare Conci-
lia? 68
Conclusio affirmativa. Probatnr multis mo-
mentis. ibid.
Primum argumentum, ex Epistolis summo-
rum Pontificum ab universali Ecclesia sus-
ceptis, & ipsa Conciliorum & Patrum
consensione. ibid.
Alterum argumentum. 71
Tertium argumentum, eruitur ex auctorita-
te Concilii oecumenici suffulta summi Pon-
tificis calculo. ibid.
Quartum argumentum depromptur ex pon-

dere quod ex auctoritate summi Pontificis
in definitionem Concilii incumbit, ita ut
paucior suffragiorum numerus praevaleat
maiori, si priori accedat Papae calculus.
 72

Fis satis objectionibus. 73

Articulus IX. Utrum spectet summum Pon-
tificem congregationes pro examinandis li-
bris instituire? & quae conditiones requi-
rantur ut diploma Pontificium circa fidem
& religionem recipiatur. 75

§. I. De iure summi Pontificis instituendi
Congregationes. ibid.

Conclusio. Jus istud competit summo Pon-
tifici. ibid.

Probatnr rationibus Theologicis. ibid.

§. II. De origine Cardinalium & Congre-
gationum ad dirimendas religionis contro-
versias. ibid.

§. III. De modis quibus qualificandae sunt
Heterodoxorum propositiones, ut iustitia in
diplomatis affulgeat, & ea qua par est
erga summum Pontificem reverentia reci-
piantur. 76

De regula oppositorum ad cognoscendam ve-
ritatem in una tantum complexam. 77

De propositionibus male sonantibus & teme-
rariis quae praebent errandi animum. ibid.

Usus Ecclesiae circa istud momentum. 78

DISSERTATIO UNICA.

De Conciliis. 81

Articulus I. Utrum Concilium approbatum
sit infallibile? ibid.

Conclusio. Concilium oecumenicum in re-
bus fidei & religionis definiendis est in-
fallibile. 82

Probatnr rationibus Theologicis. ibid.

Articulus II. De numero Conciliorum. 83

De approbatis.

Concilia generalia octodecim numerantur.
 ibid.

De Conciliis generalibus partim confirmatis,
partim reprobatis. 85

De Conciliis generalibus prorsus abjectis.
 86

Quaedam observanda universim circa Conci-
lia. ibid.

Articulus III. De controversiis a Christo
nato ad haec postrema usque tempora de
religione motis & ab Ecclesia definitis.
 87

§. I. Explicatio qualificationum propositionum
damnandarum. ibid.

§. II.

§. II. Enumerantur controversæ in Ecclesiastica notæ.	88
Articulus IV. De Conciliis in particulari.	92
§. I. De Canonibus Apostolorum.	ibid.
Observanda de Canone I.	ibid.
Episcopus a duobus, aut tribus ordinatur.	93
Notæ Binii in hunc canonem.	ibid.

De Canone 5.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus Uxorem suam ne ejiciat Religionis prætextu: sin autem ejecerit, segregetur, & si perseveret deponatur.	ibid.
Notæ Binii in hunc Canonem.	ibid.
§. II. De statutis in Conciliis Apostolorum.	94
De primo Apostolorum Concilio.	ibid.
Observationes Binii.	ibid.
§. III. De libris Constitutionum Apostolicarum B. Clementis Papæ.	96
Notæ Binii.	ibid.
De Canonibus & statutis secundi sæculi.	ibid.
§. I. De celebratione Paschatis.	ibid.
§. II. De manuum impositione, de Diaconis, sacris Virginibus, Agapis, Eulogiis, sermone, communione laica & peregrina, tum & de juniorum origine.	97
De ceteris Conciliis secundi sæculi.	99
De Canonibus, & statutis tertii sæculi.	100
De Canonibus, & peractis quarto sæculi.	101
§. I. De Conciliis.	iidb.
§. II. Observationes de Concilio Sinuesano pro factis Marcellini Papæ.	104
Notæ.	ibid.
De Concilio Ancyrano nota.	ibid.
De Neocæsarensi observatio.	ibid.
De Alexandrino notula.	ibid.
De Alexandrino secundo insignis observatio.	ibid.
De Laodicæno pro confessione observatio.	ibid.
De Synodo Romana secunda sub sancto Silvestro observationes.	105
Observatio in Canonem vigesimum.	ibid.
Notæ circa Concilium Nicænum primum.	ibid.
Canones Julii I. Episcopi. 2. de quibus movetur controversia pro appellacionibus.	106
Observationes in Canonem sextum Nicænum.	107

Observationes in Canones 3. 4. & 7. Concilii Sardicenis de appellacionibus ad summum Pontificem.	ibid.
Observationes in Concilia Ariminense, Seleuciense, & Constantinopolitanum.	109
De Concilio generali sub Damaso Papa adversus Macedonium congregato.	110
Notæ Binii, pag. 515. col. 1.	ibid.
De Canonibus.	111
De Concilio III. & IV. Carthaginensi.	112
De Canone 42. Concilii III. Carthaginensis.	ibid.
Notæ Cabassutii.	113
De Canonibus Concilii IV. Carthaginensis.	ibid.
Notæ Binii.	114
De Concilio Alexandrino anno 399. adunato.	ibid.
§. I. De Conciliis quinti sæculi, & aſtitatis in eis.	115
§. II. Observationes in Concilia quarti sæculi.	117
De Synodo ad Quercum. Notæ Binii.	ibid.
De Concilio Africano, anno 403. & de Milevitano II. contra Pelagianos anno 416.	

Prima sententia.

Quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam nisi gratia Christi posse salvari.	119
Sequuntur omnes aliæ sententiæ ac notæ, usque ad 128.	
De Concilio Ephesino I. generali, & legitimo.	121
De Concilio primo Arausicano, anno 441.	123
De Concilio generali Chalcedonensi.	125
De Concilio Arelatenſi III. anno Christi 455.	ibid.
Diatriba de mente S. Augustini circa hæresim prædestinatianam.	ibid.
Conclusio. Hæresis prædestinatiana, ipso teste Augustino, non est Semipelagianorum commentum, ut ejus doctrinam exolam redderent.	ibid.
Probatur multis momentis.	ibid.
§. I. De Conciliis sexti sæculi & aſtitatis in illis sub eodem Symmacho.	129
§. II. De notis in Concilio.	131
Observationes ad tria priora Concilia Romana sub Symmacho.	ibid.
Observationes Binii, tom. 2. pag. 371. in Concilium Tarraconense.	133
De distributione honorum Ecclesiasticorum.	ibid.
Observationes in Concilium Aurelianense,	

- Epaonense*, *Gerundense*, *Arausicanum* *ibid.*
 II. C. P. sub *Menna*.
Observationes in Concilium quintum generale, in *Braccarense* II. in *Turonum*, in *Matifconense* I. & *Telhanem* III. 134
 §. I. De Conciliis septimi sæculi & aëtitatis in illis. 137
 §. II. *Observationes in vitam Honorii*, in *Concilium Lateranense* sub *S. Martino*, in *Romanum*, & sextum generale, sub *Agathone*. 138
 §. De Conciliis octavi sæculi, & aëtitatis in eis. 141
 §. II. *Observationes de Canone* II. Concilii *Frankfurtensis*. 142
 §. I. De Conciliis noni sæculi, & aëtitatis in eis. 143
 §. II. *Observationes in Concilium Arelaten- se* VI. anno 813. *Moguntinum* eodem anno, & *Carifacum* anno 836. 145
 De *Octava Synodo Oecumenica*. 147
 §. I. De Conciliis decimi sæculi & aëtitatis in eis. 148
 §. II. *Observationes*. 149
 §. I. De Conciliis undecimi sæculi, & aëtitatis in eis. *ibid.*
 §. II. *Observationes circa Concilia Enba- mense*, *Aurelianense*, *Bituricense* & *Claramontanum*. 152
 §. I. De Conciliis duodecimi sæculi, & aëtitatis in eis. 153
 §. II. *Observationes in Concilium Lateranen- se* I. *Northamptonense*, *Lateranen- se* II. *Rhemen- se*, & *Lateranen- se* III. 155
 §. I. De Conciliis 13. sæculi, & aëtitatis in eis. 156
 §. II. *Observationes circa Concilium Late- ranense* IV. anno 2215. celebratum sub *Innocentio* III. 157
Mira fidei de SS. Trinitate professio. *ibid.*
Canon V. de ordine Patriarcharum, *pallio* & *cruce*. 158
Canon XXI. omnis utriusque sexus de con- fessione facienda proprio sacerdoti, & *Eucharistia sumenda semel in anno*. 159
Canon LXIV. de Dotibus Monialium. 160
 §. I. De canonibus & aëtitatis decimo quar- to, & decimo quinto sæculo. 162
 §. II. *Observationes in Concilium Basilea- se*. 163
 §. I. De Conciliis XVI. sæculi & aëtitatis in eis. *ibid.*
 §. II. De Conciliis sæculi XVII. & aëti- tatis in eis. 164
 §. III. De aëtitatis sæculo decimo octavo. *ibid.*

De auctoritate Patrum, & sanctorum Do-
 ctorum qua Ecclesia contra impugnantes
 defenditur. *ibid.*

DISSERTATIO ULTIMA.

- De sanctis Patribus & Doctoribus quorum
 consensus est fidei regula. 165
 Articulus I. Quinam nomine Doctoris &
 Patris Ecclesie denandi sint? *ibid.*
 Conclusio I. Illi soli Doctores Ecclesie di-
 cendi sunt, qui eminenti & doctrina, &
 sanctitate floruerunt, quosque uti tales
 declaravit Ecclesia. *ibid.*
 Conclusio II. Patres debent iisdem jam
 laudatis gaudere dotibus, insuper &
 competentem habere antiquitatem. *ibid.*
 Solvuntur objectiones. 166
 Articulus II. Utrum consensus Patrum sit
 regula infallibilis fidei? 163
 Conclusio. Unanimis consensus Patrum est
 regula infallibilis fidei. *ibid.*
 Probatur multipliciter. *ibid.*
 Diluuntur objectiones Hereticorum. 168
 Articulus III. De intelligentia scriptorum
 Patrum. 172
 Sectio I. De operibus SS. Patrum in gene-
 re eorumque divisione. 173
 De divisione operum SS. Patrum. *ibid.*
 Sectio II. De operibus SS. Patrum in spe-
 ciali. 174

Punctum I.

- De Catechesibus. *ibid.*
 De Catecheseos libris. *ibid.*
 De prudentia & diligentia quam SS. Pa-
 tres adhibuerunt in Catechesibus facien-
 dis & texendis ad sensum proprium scri-
 pturarum indagandum. 175
 Fit satis objectionibus Heterodoxorum. *ibid.*

Punctum II.

- De operibus Polemicis, & de Apologiis. 176

Punctum III.

- De Homiliis sanctorum Patrum. 178

Punctum IV.

- De orationibus eloquentiæ, & disputationi-
 bus SS. Patrum.

Punctum V.

De Epistolis.

179

Punctum VI.

De Commentariis.

180

Punctum VII.

De historiis Ecclesiasticis & libris pietatis.

181

Articulus IV. De numero, & qualitate operum SS. Patrum.

182

Ilic sequuntur nomina & opera Patrum per paragraphos distributa, a pag. 193. usque ad 228.

TRACTATUS

Dominicæ Incarnationis.

Præfatio.

DISSERTATIO PRÆAMBULA.

De nomine, & definitione mysterii, de hæresibus ipsi contrariis, & de partitione tractatus.

217

Articulus I. De nomine & definitione mysterii Incarnationis.

ibid.

Articulus II. De hæresibus.

218

Articulus III. Debellatur summam errorum circa divinam Incarnationem.

219

Profectio fidei primi Concilii Antiocheni juxta Biniun.

220

Articulus IV. Dogmata fidei de Incarnatione Verbi explicanda & defendenda contra hæreticorum pravitatem.

ibid.

PARTITIO OPERIS.

221

DISSERTATIO PRIMA.

De possibilitate Incarnationis contra Gentiles.

222

Articulus I. Utrum Incarnatio implicet contradictionem?

ibid.

Conclusio negativa. Probatur ratione, eaque multiplici.

ibid.

Solvuntur objectiones.

223

Synopsis probationum & objectionum.

230

Sic deinceps in ceteris articulis.

Articulus II. Utrum Incarnatio sit credibilis?

ibid.

Conclusio affirmativa. Probatur multitudine momentis.

ibid.

Primum argumentum.

221

Ex Sybillis & aliis inter Gentiles doctrinis de promptum.

ibid.

Secundum argumentum, ex silentio fulsorum Numinum.

ibid.

Tertium argumentum, Petitur ex testimonio ipsorum Judæorum Religioni Christianæ adversantium.

232

Quartum argumentum, Petitur a miraculis Christi, Apostolorum & Martyrum.

ibid.

Quintum argumentum, Ex conformitate quæ inter utrumque Testamentum adest, eruitur.

233

Relatio inter figuras veteris Testamenti & Christum.

ibid.

Relatio intercedens, inter Sacramenta veteris & novæ legis.

234

Relatio Scripturæ veteris Testamenti, cum Scripturis novi.

ibid.

Sextum argumentum, Sumitur ex propagatione Christianæ Religionis.

ibid.

Fit satis objectionibus.

235

Articulus III. Utrum Incarnatio sit conveniens?

238

Diluvuntur objecta.

241

Articulus IV. Utrum Incarnatio ita sit necessaria, ut homo purus non potuerit satisfacere Deo de condigno pro peccato?

244

Conclusio affirmativa. Probatur auctoritate & ratione.

ibid.

Probatio, ex Scripturis.

ibid.

Probatio, ex sanctis Patribus.

ibid.

Probatio, ex rationibus.

245

Fit satis objectionibus.

247

Solvitur argumentum ex infinitate peccati de promptum.

249

DISSERTATIO SECUNDA.

De existentia Incarnationis Dominicæ.

252

Articulus I. Utrum illud Jacob Vaticinium non auferetur Sceptrum de Juda, &c.

ibid.

Sit in Christo adimpletum?

ibid.

Conclusio affirmativa. Christus natus est regnante Herode Ascalonita qui erat alienigena.

254

Probatio ulterior prophetiæ: Christus est de tribu Juda.

255

Probatio prophetiæ juxta Rabbiorum interpretationes & ipsorum Judæorum paragraphes.

256

Sol.

Solvuntur objectiones Judaeorum, ex obscuritate prophetiae.	257	Probatio, ex Patribus Latinis.	295
Solvitur argumentum ex incertitudine personae cui applicanda est prophetia.	261	Probatio, ex ipsa Ecclesia.	297
Solvitur argumentum, de ablatione sceptri tempore Ducum, maxime Assamoncorum.	265	Sectio III. Utrum BB. Virgo inviolata permanserit post partum?	298
Proponitur & solvitur quorundam Judaeorum difficultas contendentium sceptrum non cessasse tempore Herodis Acalonitae, quem aliqui contendunt fuisse Judaeum.	268	Conclusio affirmativa. Probatur multis momentis.	ibid.
Genealogia Herodis Acalonitae.	270	I. Ex veteri Testamento.	ibid.
Solvitur alia difficultas de perseverantia sceptri tempore passionis Christi, & adhuc ea ipsa elapsa.	ibid.	II. Ex novo Testamento.	ibid.
Fit satis objectioni qua probatur Christum non esse de Tribu Juda.	272	III. Ex Conciliis.	299
Articulus II. Utrum constet, ex illo Isaiae 7. 14. Vaticinio: Ecce Virgo concipiet, Incarnationem esse adimpletam.	278	IV. Ex Traditione.	ibid.
Sectio I. Utrum BB. Maria fuerit Virgo immaculata in Conceptione.	ibid.	V. Ex rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatur multipliciter.	274	Solvuntur impii Elvidii objectiones.	300
Primum argumentum, ex veteri & novo Testamento depromitur.	ibid.	Articulus IV. Utrum constet ex aliis Prophetiis Christum esse verum Messiam?	304
Secundum argumentum, ex traditione Apostolorum & Patrum excerptum.	280	Conclusio affirmativa.	ibid.
Tertium argumentum, ex consensu Ecclesiae.	283	Explicatio prophetiarum per Rabbinos.	ibid.
Testimonia Conciliorum.	ibid.	Ex sanctis Doctoribus prophetiae de Christo intelligendae sunt.	ibid.
Decreta SS. Pontificum.	284	Propelluntur Judaeorum aufugia.	305
Miracula & revelationes pro eodem momento.	285	Fit satis aliis objectionibus.	308
Sententiae Theologorum & Academicarum.	ibid.	Articulus V. Num constet ex Josepho Ju- deo Christum esse Messiam?	310
Prescriptiones eorum qui impugnaverunt immaculatam Conceptionem.	286	Sectio I. Num testimonium quod Josephus Judaeus de Christi missione & divinitate dat, sit genuinum?	ibid.
Quartum argumentum, ex variis rationibus constatur. Difficultates proponuntur & solvuntur.	287	Conclusio affirmativa. Probatur multis momentis.	ibid.
I. Ex Scriptura sacra.	288	Rationes suffragantur.	312
II. Ex auctoritate Patrum & S. Doctorem.	289	Solvuntur argumenta adversus Josephi testimonium.	313
III. Ex rationibus.	291	Sectio II. Num testimonium Josephi in suo remaneat robore dicendo e margine irrepsisse in textum.	316
Sectio II. Utrum Beatissima Maria fuerit Virgo in partu?	292	Conclusio. Opinio doctissimi auctoris propugnantis testimonium e margine irrepsisse in textum, nihil roboris e testimonio detrahit, & est probabilis.	ibid.
Conclusio affirmativa. Probatio, ex veteri Testamento.	ibid.	Probatur efficaci argumento.	ibid.
Probatio, ex novo Testamento.	ibid.		
Probatio, ex summis Pontificibus.	294		
Probatio, ex Conciliis.	ibid.		
Probatio, ex Patribus Graecis,	ibid.		

DISSERTATIO TERTIA.

De essentia Incarnationis Dominicae contra Ebionitas, Nestorianos, & Socinianos.	319.
Articulus I. Utrum Christus sit verus Deus, & B. Maria anterior.	ibid.
Historia critica Socinianismi.	
Ortus, progressus, errores Socinianorum, interitus, seu proscriptio.	320. & seq.
§. Primum divinitatis argumentum. Christus Mariae praefixit.	321
Probatio, ex veteri Testamento.	ibid.
Probatio, ex novo Testamento.	322.
Probatio, ex Conciliis.	ibid.
Probatio, ex Patribus.	323

Pro-

Probatio, ex rationibus Theologicis.	324
Solvuntur objectiones Socinianorum.	325
§. II. Secundum divinitatis Christi argumentum, ex nominibus Dei, quæ illi conveniunt.	327
Diluuntur objecta Socinianorum.	329
§. III. Tertium divinitatis Christi argumentum, ex proprietatibus Dei, quæ illi conveniunt.	334
Fit satis Socinianorum objectionibus.	ibid.
§. IV. Quartum argumentum divinitatis Christi, ex operationibus divinis quas ipse habet.	338
Respondetur objectionibus Socinianorum contra obstreptum.	340
§. V. Quintum divinitatis Christi argumentum, ex cultu divino qui illi tribuitur.	344
§. VI. Sextum Christi divinitatis argumentum, ex confessione Apostolorum, Discipulorum, & Martyrum.	344
Homilia summi D. N. Clemente XI. Pontificis maximi de confessione divinitatis Christi.	345
§. VII. Septimum Christi divinitatis argumentum, ex concordia veteris legis cum nova de ejus divinitate eruitur.	346
§. VIII. Octavum Christi divinitatis argumentum, ex miraculis pro hoc momento patratis.	347
§. IX. Nonum Christi divinitatis argumentum, ex mysteriis Incarnationis desumitur.	348
§. X. Decimum Christi divinitatis argumentum est, quod sit de fide illum esse Deum.	351
Probatio ex Scriptura sacra.	ibid.
Scripturæ sacræ pro fide divinitatis Christi a S. Cyrillo Alexandrino libr. 12. Theſ. explanatæ.	352
Ex Evangelio secundum Matthæum.	ibid.
Ex Evangelio secundum Joannem.	ibid.
Ex Epistola ad Romanos.	353
Ex Epistola prima ad Corinthios.	ibid.
Ex secunda ad Corinthios.	ibid.
Ex Epistola ad Galatas.	354
Ex Epistola ad Ephesos & Philippenſes.	ibid.
Ex Epistola ad Colloſſenſes.	ibid.
Ex Epistolis ad Timotheum, & ad Hebræos.	355
Probatio fidei divinitatis Christi, ex traditione & Conciliis.	ibid.
Probatio fidei divinitatis Christi ex rationibus Theologicis.	358
Fit satis objectionibus hæterodoxorum.	359
Articulus II. Utrum unio Verbi divini cum humanitate sancta sit substantialis & hy-	

poſſatica.	361
Seſſio I. Hiſtoria critica Neſtorianiſmi.	
Ortus, progressus, & interitus.	ibid. & ſeq.
Seſſio II. Utrum Neſtorius vindicari poſſit ab hæreſi circa Dominicam Incarnationem?	364
§. I. Num Neſtorius duas eſſe in Chriſto perſonas propugnaverit?	ibid.
Concluſio affirmativa. Probatio ex ipſis Neſtorii ſcriptis.	ibid.
Secundo, ex libello accuſationis, & ſententiis Conciliorum.	365
Sententia adverſus Neſtorium lata a Cæleſtino I.	ibid.
Sententia Concilii adverſus Neſtorium.	366
Tertio, ex hiſtoriographis & Patribus.	ibid.
Solvuntur objectiones.	ibid.
§. II. Utrum Neſtorius negaverit BB. Virginem eſſe Deiparam.	370

Concluſio affirmativa.

Diluuntur objecta.	ibid.
Seſſio III. Utrum doctrina S. Cyrilli in ſuis Epistolis & Anathematismis ſit ab omni labe pura?	372

Concluſio affirmativa.

Solvuntur objectiones generales.	373
Fit ſatis objectionibus quæ ſpecialiter militant contra Anathematismos B. Cyrilli.	376
Seſſio IV. Utrum Joannes Antiocenus erroribus Neſtorii ad hæreſis?	378

Concluſio negativa.

Diluuntur objecta.	379
Seſſio V. Num tria Capitula rite fuerint a quinta Synodo generali proſcripta?	382

Concluſio affirmativa.

Probatur auctoritate & ratione.	ibid.
I. Ex Conciliis æcumenicis.	ibid.
II. Ex ſummis Pontificibus.	383
III. Ex ipſis trium Capitulorum erroneis textibus.	384
IV. Ex rationibus Theologicis.	385
Fit ſatis objectionibus generalibus.	ibid.
Diluuntur objecta ſpecialia Capitulorum Theodori & Theodoretii.	387
Solvitur momentosa difficultas de capitulo I. bæ.	389
Solvuntur alie objectiones quibus nonnulli pro-	

probare contendunt quintam Synodum non esse acceptandam.	393.
Sectio VI. Utrum Felix & Elipandus adhaerent Nestorio?	395.
Conclusio affirmativa	ibid.
Diluuntur objecta.	396.
Sectio VII. Utrum unio facta sit in persona.	397.
Conclusio. Verbum unicum est hypostatice sanctae humanitati.	ibid.
Convellitur systema Nestorii duas admittentis personas, gratia, & moraliter tantum in se unitas.	398.
Consultatur Bruttus & Smydelinus, qui dicunt unionem hypostaticam consistere solum in communicatione attributorum Dei.	399.
Rejicitur Sententia eorum qui tenent propriam hypostasim remansisse in sancta humanitate.	400.
Solvuntur objectiones.	ibid.
Articulus III. Utrum Christus sit Filius Dei naturalis?	402.
Conclusio I. Christus est Filius Dei naturalis, nec ullo modo adoptivus dici potest.	ibid.
Probatio, ex Scriptura sacra.	ibid.
Probatio, ex SS. Pontificibus.	ibid.
Probatio, ex traditione Patrum.	403.
Probatio, ex Conciliis.	404.
Probatio, ex rationibus Theologicis.	ibid.
Conclusio II. Christus etiam ratione naturae humanae & gratiae sanctificantis, non potest dici Filius Dei adoptivus.	405.
Conclusio III. Christus non potest dici Filius Spiritus sancti.	ibid.
Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.	406.
Fis satis objectionibus contra secundam conclusionem.	407.
Articulus IV. De dotibus SS. Virginis.	409.
Sectio I. Num Beatissima Virgo sit Dei para?	ibid.

Conclusio affirmativa.

Probatio, ex Scriptura sacra.	ibid.
Probatio, ex Conciliis & Symbolis.	ibid.
Probatio, ex traditione Patrum.	ibid.
Probatio, ex rationibus Theologicis.	410.
Solvuntur objectiones Nestorianorum.	411.
Sectio II. Utrum BB. Virgo omnibus gratiis donata sit, ut digna mater Dei existeret?	412.
Conclusio. Beatissima Virgo fuit gratia plena.	414.
Probatior multis momentis.	ibid.

DISSERTATIO QUARTA.

De modo quo Verbum naturam humanam assumpsit.	416.
Articulus I. Utrum Filius Dei assumpsit veram carnem?	ibid.
Sectio I. De veritate carnis Christi.	ibid.
Conclusio I. Filius Dei assumpsit veram carnem.	ibid.
Probatio, ex Scriptura sacra.	ibid.
Probatio, ex Symbolis & Conciliis.	417.
Probatio, ex traditione Patrum.	ibid.
Probatio, ex ratione multiplici.	418.
Conclusio II. Corpus Christi ante resurrectionem infirmitatibus & doloribus vere subiectum fuit.	419.
Probatior multis momentis.	ibid.
Solvuntur objectiones.	ibid.
Sectio II. Utrum S. Hilarius abnuerit Christi passibilitatem?	ibid.

Conclusio negativa. 421.

Proponuntur simul & solvuntur objectiones.	422.
Solvuntur alia argumenta, eaque spectacula.	423.
Articulus II. Utrum unio hypostatica facta sit per commixtionem naturarum?	ibid.
Sectio I. Historia critica haeresis Eutychianae. Ortus, progressus, interitus seu descriptio.	424.
Sectio II. An Eutyches propugnaverit haeresim quae illi attribuitur?	ibid.
Conclusio. Eutyches tenuit, facta unione hypostatica, humanitatem fuisse conversam in divinitatem.	429.
Probatior multis momentis.	ibid.
Diluuntur objecta.	430.
Sectio III. Utrum natura divina & natura humana, facta unione remanserint integrae?	ibid.

Conclusio affirmativa.

Probatio, ex Scriptura sacra.	433.
Probatio, ex Symbolis & Conciliis.	434.
Probatio, ex Traditione.	435.
Probatio, ex rationibus Theologicis.	436.
Solvuntur Eutychianarum objectiones, ex Scriptura procedentes.	ibid.
Diluuntur objecta, ex auctoritate Patrum excerpta.	437.
Proponuntur difficultates ex auctoritate B. Cyrilli procedentes, simul & solvuntur.	438.

Articulus III. De Monothelismo. 440

Sectio I. Historia critica Monothelismi. 441. & seq.

Sectio II. Utrum Monothelismæ propugnauerint errores, qui illis imputantur? 443

Conclusio I. Error palmaris Monothelismi non situs est in uno & simplici affectu divino in Christo ad operandum, ut posuit Vasquez. ibid.

Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Conclusio II. Monothelismus nascens unicam solum dicebat in Christo operationem, eamque veram. 444

Conclusio III. Error Monothelismi in progressu fuit unicam quoque dicere in Christo voluntatem. 445

Solvuntur objectiones. ibid.

Sectio III. De fautoribus Monothelismi. 447

Punctum I.

De Monothelismi fautoribus in genere. ibid.

Punctum II.

An Honorius Papa adhaerens Monothelismi? ibid.

Conclusio. Honorius Papa neque fuit Monothelista, neque Monothelismi fautor, neque etiam uti talis in sexta Synodo proscriptus. ibid.

§. I. Primum argumentum, ex textu & scopo Epistolarum de promptum. ibid.

§. II. Secundum argumentum, ex Apologiis Honorii & Patribus & Doctoribus utriusque Ecclesiae, Graecae scilicet & Latinae celebratis. 450

§. III. Tertium argumentum ex Conciliis de promptum. 451

Purgatio Honorii ex ipsa sexta Synodo generalis. ibid.

Honorius non damnatur, quamdiu Concilium fuit legitimum. ibid.

Eadem Honorii fidei puritas ex desecratione Concilii VI. vindicatur. 453

§. IV. Quartum argumentum, ex auctoribus coetanis, Graecis, & Latinis defenditur Honorius. 454

§. V. Quintum argumentum, ex rationibus Theologicis. 455

Rationes positivae pro defensione Honorii. ibid.

Rationes in iure fundatae. 456

Rationes negativae. 457

Fit satis objectionibus. 458

Sectio IV. Utrum sit unica in Christo vo-

luntas & operatio?

Conclusio negativa. Probatur rationibus Theologicis. 467

Diluntur objecta. 468

DISSERTATIO QUINTA.

De causis Dominicae Incarnationis. 470

Articulus I. Utrum solus Deus, sit causa efficiens Physica Incarnationis. ibid.

Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. ibid.

Articulus II. Utrum Filius Dei assumpsit totum hominem? 471

Articulus III. Utrum Filius Dei incarnatus fuisset Adamo non peccante? 472

Conclusio. Si Adam non peccasset, Christus non venisset. ibid.

Probatio, ex Scriptura sacra. ibid.

Probatio, ex Traditione Patrum. 473

Probatio, ex rationibus Theologicis. ibid.

Solvuntur objectiones. 474

Articulus IV. Utrum Patres antiquae legis, & BB. Virgo meruerint incarnationem? 476

Conclusio I. BB. Virgo & sancti Patres antiquae legis incarnationem non meruerunt de condigno. 477

Conclusio II. BB. Virgo & sancti Patres meruerunt de congruo incarnationem. ibid.

DISSERTATIO SEXTA.

De dotibus quibus Christus ut homo cumalatus est. 479

Articulus I. Utrum Christus habuerit omnem scientiam? ibid.

Conclusio I. Anima Christi non poterat etiam divinitus intelligere intellectu in creatura. ibid.

Conclusio II. Anima Christi omnis generis scientiam habuit. 488

Articulus II. De gratia Christi. 481

Articulus III. Utrum Christus & viator fuerit irrepeccabilis? 482

Conclusio affirmativa. Probatio, ex utroque Testamento. ibid.

Probatio, ex rationibus Theologicis. ibid.

Fit satis objectionibus. 483

Articulus IV. Num Christus fuerit liber in suis actionibus & poterit intereri? 487

Conclusio I. Christus fuit liber in actionibus suis, vel etiam in ipsa morte subeunda. 488

Probatio, ex Scriptura sacra. ibid.

Probatio, ex traditione Patrum. 488

Conclusio II. Christus dum erat viator, me-

meruit. 487
 Probat. multis momentis. 489
 Quantitas meritorum Christi. 489
 Extensio meritorum Christi. 489
 Solvuntur objectiones adversus primam conclusionem. 490

DISSERTATIO SEPTIMA.

De satisfactione Christi, & officio Mediatoris. 493
 Articulus I. Utrum Christus vere satisfecerit pro nobis ut sponsor? 494
 Sectio I. Utrum Deus irascatur contra peccatores, & semper habuerit voluntatem puniendi delicta. 496
 Conclusio affirmativa. Probatio ex veteri Testamento. 496
 Probatio, ex novo Testamento. 496
 Probatio, ex comminationibus. 496
 Probatio, ex Legibus vindictæ & satisfactionis. 496
 Probatio, ex sententiis latis contra peccatores. 496
 Probatio, ex factis vindictæ Dei peccatores punientis. 497
 Probatio, ex conciliis & Patribus. 497
 Probatio, ex ratione. 497
 Solvuntur objectiones Socinianorum. 498
 Fit satis objectionibus, ex auctoritate Patrum de promptis contra æternitatem peccatorum. 499
 Discutitur mens S. Hieronymi. 501
 Sectio II. Utrum Christus se exhibuerit pro nobis vadem & sponsores? 503
 Conclusio affirmativa. Probatio ex veteri Testamento. 504
 Probatio, ex novo Testamento. 504
 Probatio, ex Patribus. 505
 Fit satis objectionibus Socinianorum. 505
 Articulus II. Utrum Christus satisfecerit pro nobis ut mediator? 507
 Conclusio affirmativa. Probatur rationibus Theologicis. 507
 Concinnant Patres Græci & Latini. 508
 Conclusio II. Christus non est mediator solum ut homo, ut posuit Scantarus, neque formaliter ut Deus, ut posuit Calvinus cum suis, sed ut persona divina ut subsistens in natura humana. Ita Pao, es modo citati. 509
 Solvuntur objectiones Socinianorum contra primam conclusionem. 510
 Proponuntur objectiones Scantari, 511

ibid. Respondetur Calvinii objectionibus. 512
 Articulus III. Utrum Christus satisfecerit pro nobis ut Sacerdos? 513
 Sectio I. Utrum Christus fuerit verus in terris Sacerdos constitutus? 513
 Conclusio affirmativa. Probatio, ex figuris. 514
 Probatio, ex sententiis B. Pauli. 515
 Probatio, ex rationibus Theologicis. 515
 Solvuntur objecta Socinianorum. 516
 Sectio II. Utrum Christus seipsum obtulerit in Ara crucis pro peccatis nostris? 518
 Conclusio. Christus mortuus est pro singulis hominibus, & se obtulit tamquam victimam iustitiæ Patris pro totius mundi delictis. 518
 Probatur rationibus Theologicis. 518
 Solvuntur objectiones Socinianorum. 519
 Articulus IV. Utrum Christus satisfecerit ad apices juris & tamquam Filius Dei incarnatus? 521
 Sectio I. Utrum Christus prædestinatus sit filius Dei, & ut salvator ad satisfaciendum pro nobis? 521
 Conclusio I. Christus prædestinatus est a Patre ut Filius Dei. 521
 Conclusio II. Christus prædestinatus est ut Redemptor, ad satisfaciendum pro nobis. 522
 Solvuntur objectiones contra primam conclusionem. 522
 Sectio II. Utrum satisfactio Christi fuerit abundans & ad apices juris? 523
 Conclusio I. Satisfactio Christi fuit abundans, immo & superabundans. 523
 Probatur prima pars multipliciter. 523
 Probatur secunda pars etiam multis momentis. 524
 Conclusio II. Satisfactio Christi fuit valoris infiniti. 524
 Conclusio III. Satisfactio Christi fuit ad apices juris & fundata in iustitia commutativa. 525
 Diluuntur objecta contra primam conclusionem. 525
 Proponuntur objectiones contra secundam conclusionem. 528
 Fit satis objectionibus contra tertiam conclusionem. 531
 Anathematismi B. Cyrilli Alexandrini a Concilio Ephesino, Chalcedonensi, & Quinto generali suscepti fidem Dominicæ incarnationis complectentes. 532

DE SUMMO PONTIFICE ECCLESIAM UNIVERSALEM GUBERNANTE.

SICUT in Synagoga Aaron constitutus est a Deo magnus & supremus Sacerdos, qui ceteris Levitis praemineret, ut causas fidei & Religionis discerneret, sic & in nova lege, Christus totius Ecclesiae caput, simul & Legislator a Deo constitutus est Sacerdos. De priori habetur Exod. 28. 1. *Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut Sacerdotio fungantur tibi.* Tum Deut. 17. 8. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris . . . Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore.* De alio vero Ephes. 2. *Ipse est caput Ecclesiae: Sed inter utrumque discernimen istud est, quod Aaron habuit in Sacerdotio successores, Christus vero minime, juxta illud Apostoli de eo Hebraeor. 7. 22. Juravit Dominus, & non poenitebit eum: tu es Sacerdos in aeternum.* In tantum melioris testamenti sponsus factus est Jesus. Et alii quidem plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet Sacerdotium: Attamen antequam de hoc mundo exiret, & ascenderet ad Patrem, Petrum suum in terris constituit Vicarium, & summum visibilem in iis quae sunt ad

Deum, Pontificem, ipse vero habuit, & ad consummationem usque saeculi cum habebit in sua dignitate successores. Quinam sit igitur ille summus Pontifex Vicarius Christi, successor vero sancti Petri; quænam ejus dotes, quæ privilegia & prerogativæ, dicendum incumbit.

DISSERTATIO UNICA.

De Summi Pontificis Privilegiis & dotibus.

ACRUUS exardescunt Heterodoxi adversus summum Pontificem, quem Lutherus Lib. de capt. Babyl. antichristum appellare non erubuit: ceteri Protestantes post illum dignitatem Ecclesiae Capitis & Primatus illi abjudicant, sed contra est quod Christus Matth. 16. dicit Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.*

Dogma de auctoritate & privilegiis Romani Summi Pontificis variis probatur & explicatur argumentis.

PRIMO: Sanctus Petrus venit Romam, fuit Romæ Episcopus, ibi suam fixit sedem, & mortuus est.

Secundo: S. Petrus constitutus est a Christo Ecclesiae Caput & Primas supra ceteros Apostolos.

Boucat Theol. Tom. V.

A Ter

Tertio : Pontifex Romanus canonice electus, est totius Ecclesie Primas supra ceteros Episcopos nedum ordine, sed dignitate & Jurisdictione.

Quarto : A beato Petro ad nos usque nullus Papa canonice electus ex cathedra loquens erravit in fide, hoc est nullam in Ecclesia proposuit hæresim de fide credendam.

Quinto : Est de fide summum Pontificem ex Cathedra loquentem esse infallibilem, si ejus definitioni accedat consensus Ecclesie.

Sexto : Ut definitio summi Pontificis circa fidem & religionem sit regula infallibilis fidei, sufficit, ut accedat ei major Pastorum seu Præfulum pars & numerus.

Septimo : In Conciliis vel ipso minor Episcoporum numerus prævalet majori a summo Pontifice divullo.

Octavo : Clamor populi non est fidei testimonium, hoc est ad definitionem fidei nihil autoritative confert.

Nono : Ad summum Pontificem spectat adunare Concilia.

Decimo : Ad eundem eis præsidere.

Undecimo : Ad eundem illa confirmare.

Duodecimo : Ad eundem congregationes pro rebus religionis & fidei discutiendis & qualificandis instituire.

ARTICULUS PRIMUS.

Num S. Petrus suam Romæ fixerit sedem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Quod ipse Petrus a Christo ordinatus Episcopus asserit, sic tenere & propugnare debemus. Atqui ex ipso sancto Petro habemus eum suam Pontificalem fixisse sedem : Et probatur. Qui Romæ existens & ex urbe Roma veluti ex domicilio & prælecta habitatione ad universos fideles suum priorem dirigit Epistolam, dubio-procul ibi suam fixerat sedem, cum enim esset Episcopus & Apostolorum Princeps, non alio motivo illuc apulerit, quam ut, ubi error præsidebat, ibi prædicatione sui deminaretur fides, juxta illud S. Leonis serm. in Nat. SS. Pet. & Paul. effatum : " Ipsi enim

" sunt viri, Petrus & Paulus, per quos
" tibi Evangelium Christi Roma resplen-
" duit : & quæ eras magistra erroris, fa-
" cta es discipula veritatis. " Atqui B. Petrus Romæ commorans, suam priorem ad universam Ecclesiam direxit epistolam : sic enim loquitur capit. 5. 13. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone collecta : & Marcus filius meus.* Porro nomine Babylonis intelligit Romanam, quam propter persecutionum multitudinem isto nuncupat nomine : sic docet Papias Apostolorum discipulus apud Eusebium Lib. 2. capit. 15. sic Hieronymus in lib. de viris illustribus & alii. Ergo &c.

Secunda : Patrum primorum sæculorum, qui Ecclesie historiam texerunt, Traditio innuit : Igitur ultro fatendum est S. Petrum suam Romæ fixisse sedem. Probatur Antecedens ab enumeratione Patrum.

Ex primo sæculo de Papiæ sic loquitur Eusebius mox laudatus : " Papias & hoc
" dicit, quod Petrus in prima epistola
" sua, quæ de urbe Roma scripsit, mem-
" nerit Marci, in qua tropicè Romam
" Babyloniam nominavit, cum dicit : Sa-
" lutat vos ea quæ in Babylone est col-
" lecta Ecclesia, & Marcus filius meus. "

Ex secundo sæculo Irenæus Lib. 2. h. hist. cap. 14. ubi de sancto Petro loquens, ait : " Salutaris prædicationis verbo pri-
" mus in urbe Roma Evangelii sui Cla-
" vibus januam regni cælestis aperuit. "
" Ex tertio sæculo Arnobius Lib. 2. contra Gentes ait, Romam ideo ad Christum fuisse conversam, quia viderat igneus Simonis Magi quadrigas oratione Petri distillas.

Ex quarto sæculo Epiphanius Hær. 28. " Primi, inquit, in Roma fuerunt Petrus
" & Paulus. "

Ex quinto sæculo S. Chrysostomus in Psal. 48. " Piscator Petrus quoniam civi-
" tatem maxime Regiam occupavit, etiam
" post mortem resplendet sole clarius. "
" Cui concinit illa S. Leonis verba Serm. 1. in Nat. SS. Apst. Pet. & Paul. " Cum
" Apostoli imbuendum Evangelio mun-
" dum, distribuitis sibi terrarum parti-
" bus, suscepissent, beatissimus Petrus
" princeps Apostolici ordinis, ad arcem
" Romani destinatur imperii. "

Tertia ratio : Quod perpetua Romano-
rum Pontificum a B. Petro ad hæc usque
tempori successio probat, inclusa temeritate non potest negari. Atqui sine interrup-
tione habetur ad hodiernum usque
diem

diem Romanorum Pontificum successio, ut ex profecto demonstrat Tertullianus l. de Præsc. ubi exiussit omnes hæreticorum Ecclesias, quæ non habent Pastorum successiōnem sicut Romana a B. Petro exhibet : p. 243. sic loquitur : „ Smyrnenorū Ecclesia Polycarpum ab Joanne „ conlocatum refert : sicut Romanorum „ Clementem a Petro ordinatum itidem . „ Tum Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmenianum : „ Cathedra unica est, quæ „ est prima de dotibus . Sedit prior Petrus, cui successit Linus . „

Quarta : Festivitas S. Cathedræ, ubi Petrus Romæ sedit, celebratur die 18. Januarii : Sed non fit festum de aliquo falso, sin minus esset contra Religionem error, qui quidem contingere non potest propter Christi promissionem, Matth. 16. *Et portæ inferi non prævalerunt adversus eam*. Igitur dicendum est Petrum suam Romæ fixisse sedem.

Quinta : Non alii a B. Petro præter summos Pontifices Romanos probavere Concilia tum particularia, tum generalia : Sed non alio jure sedi Romæ hæc tribuit prærogativa, nisi quia Petrus prior sedit ibi, & sui Episcopatus dotes jure hereditario summis reliquit Pontificibus, qui ideo Summi, quia in sancta Petri Cathedra sedent . Ergo &c. Major patet ; prima enim post Apostolorum Concilia Synodus, est ea quæ adunata est Cæsareæ in Palæstina adversus Quatuordecimanos, quæque a Victore I. confirmata, robur in tota Christi Ecclesia obtinuit : tum Antiochena contra Paulum Samosatenum, a summo Pontifice confirmata ; deinde Alexandrina ann. 324. postea vero Nicæna prima Generalis utraque a S. Sylvestro approbata, & sic de subsequentiis . Minor utique patet. Ergo &c.

Sexta : Constat multos Christianos, imo & florentem Ecclesiam Romæ fuisse antequam Paulus vincus, qui appellaverat Cæsarem, illuc veniret : hoc colligitur l. ex cap. 28. Act. ubi de Paulo hæc habentur : *Notum ergo sit vobis, quoniam Gentibus missum est hoc salutare Dei, & ipsi audient . Et cum hæc dixisset, exierunt ab eo Judæi, multam habentes inter se questionem . Mansit autem biennio toto in loco conducto : Et susceperat omnes, qui ingrediebantur ad eum*. Non alii igitur quam Christiani Paulum incarcerationum invitebant, & consolabantur : hoc etiam colligitur ex epistola ad Romanos, quam

vel ipse S. Paulus ad illos Christianos direxit, priusquam veniret Romam : Sed illa illustri & augusta Ecclesia a solo Petro fundata erat ; non enim ante ipsum juxta Annales Ecclesiasticos ullus Apostolorum illuc appulerat, quod non levius subindigitat consensio, quem primus habuit Petrus cum Simone Mago, qui Romanos ope dæmonum e mentitis signis decipiebat . Ergo &c.

Septima : Nædum plebei, sed & docti & Imperatores quibus in materia Religionis non facile illuduit, agnoscunt Petrum suam Romæ fixisse sedem : Atqui res sic se habet : Et probatur . Inter sapientes Philosophi ut Justinus Martyr, Anaxagoras id docent, tum Tertul. & alii bene multi pro fide Sedis Apostolicæ Romæ nunc scriptis & Apologis, nunc etiam sanguinis effusione decertaverunt : Inter Imperatores vero unus fuit Constantinus Magnus, qui sedem Apostolicam in S. Sylvestro a Romano Pontifice Petri in sede successore agnovit, ut patet ex actibus Concilii primi Nicæni, tum ex Theodosio Imperatore, qui cap. de *summa Trinitate & fide Catholica* lib. 1. cunctos populos, sic alloquitur : „ Cunctos populos „ quos clementiæ nostræ regit imperium, „ in tali volumus religione versari, quam „ B. Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio usque adhuc insinuata declarat . „

Octava : Ibi suam fixit sedem S. Petrus, ubi sanguine purpuratus pro fide obiit : Atqui S. Petrus ultimum Romæ clausit diem martyrio coronatus . Sic refert S. Ignatius Epist. ad Rom. sic Dionysius Corinthius, & Cyprianus qui 50. solum ann. fuit isto posterior, ambo apud Eusebium lib. 2. hist. cap. 25. sic Egeippus Apostolorum temporibus suppar lib. 3. de excidio Jerosolymæ : sic Chrysostomus Homil. 32. in Epist. ad Rom. Idem testantur inter Latine Ecclesiæ doctores Tertullianus lib. de præscript. Lactantius lib. 4. divin. instit. cap. 21. Ambrosius lib. 5. epist. orat. contra Auxentium, Hieronymus lib. de viris illust. Sulpitius Lib. 2. sacrae hist. Isidorus in vita S. Petri & alii . Ergo &c.

Respondetur objectionibus Protestantium.

OBJICIUNT I. Auctores propugnantes Petrum venisse Romam inter se dissident. Igitur non sunt fide digni. Probat *Antecedens*: Orosius scribit venisse in Exordio regni Claudii Imperatoris, Hieronymus tenet hoc contigisse anno solum secundo Claudii. II. Si venit Romam, id factum est elapsis octo-decim annis a passione Domini; tunc autem Petrus erat in Judæa, ut constat Act. 15. sic refert S. Hieronymus in c. 2. Epist. ad Gal. nam Paulus post annos tres a conversione sua venit in Jerusalem videre Petrum, Gal. 1. deinde post annos 14. rediit in Jerusalem ad Concilium, Gal. 2. quibus si addas unum annum, qui fluxit a passione Domini, usque ad conversionem Pauli, conficiunt annos 28. tum quia dicitur Petrus fuisse quinque annis in Judæa, deinde septem annis Antiochiæ, multis vero annis in Ponto, Galatia, Capadocia, Asia & Bythinia, hinc ann. saltem 18. fluxerunt antequam Romam veniret. Ex his concludunt Apostolum Romam non appulisse nisi post annum nonum Claudii, qui erat a passione Domini octo-decim. Tum Petrus sedit 25. ann. Romæ, ut propugnant Damasius, Eusebius, Hieronymus. Igitur supervixit ad ann. 43. a Passione Domini: Jamjam autem obierat Nero, quin immo & Galba, Orho, & Vitellius, clavum autem imperii tenebat Vespasianus, qui alias mitissimus, a Christianorum sanguinis effusione abstinuit, ut colligitur ex Tertulliano Apol. cap. 5. III. Petrus non potuit venire Romam usque ad ann. Claudii IX. Sed neque postea venire potuit, quandoquidem Claudius qui iussit Judæos ex urbe pelli, iussit etiam dubio-procul in urbem non recipi. Igitur numquam venit. IV. Paulus ex Roma scripsit epist. ad Galatas, ad Ephesios, ad Coloss. & tamen ubique altum silentium de Petro, quod non levis argumentum est Petrum tunc non fuisse in urbe Roma. V. Ambrosius Serm. 67. scribit de BB. Apostolis Petro & Paulo: "Una die, uno in loco, nrius tyranni tolerare sententiam." E contra vero S. Linus in Actibus de passione BB. Petri & Pauli ait, nec eodem tempore passos, nec eodem in loco, nec sub eodem tyranno cruciante. VI. Scriptura videtur innuere SS. Apostolos non a Ro-

manis, sed a Phariseis & Scribis fuisse traditos: sic enim ait Christus Matt. 23. *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & scribas: & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex illis flagellabit in Synagogis vestris.* In quem locum S. Chrysostomus intelligit: *Apostolos, & qui cum Apostolis fuerunt.* Ergo &c.

Respondeo negando *Antecedens* propter rationes in probationibus allatas. Ad instantias laudatas & similes dico, hujusmodi argumenta ex Chronologia petita parum urgere, cum sæpius auctores in hoc non conveniant, nec esse exquirendam in determinanda temporum epocha proportionem Arithmeticam, sed sufficere Geometricam. Neque vero modum eventus, sed potius factum esse attendendum inquit Bellarminus hic Lib. 2. de Romano Pontifice cap. 5. cum igitur experientia probeatur Romanorum Pontificum B. Petri sine interruptione successio, & hoc ipsum astruant nedum primorum sæculorum Patres, sed & Apostolorum discipuli, supputatio ætatum huic Traditioni citra dubium debet cedere, quippe quæ ab ista superetur. Nec mirum: certum est & de fide v. g. Christum esse pro nobis mortuum, & tamen non sunt convenientia auctorum testimonia, quæ ætate in ara crucis mactatus expiraverit; quidam enim ann. ejus ætatis trigésimo, alii trigésimotertio hoc contigisse putant. Jam ad singula faciendum est satis.

Ad primum, quod Petrus venerit Romam primo vel secundo anno Claudii vix discrimen intercedit, cum sub finem prioris anni, inchoante posteriori potuerit illuc venire. Ceterum auctores omni exceptione majores, ut Hieronymus lib. de script. Eccles. Ado Trevirensis in Martyrologio propugnant Petrum venisse Romam ann. 2. Claudii. Ab his non diffidet Orosius l. 7.

Ad secundum vel sola historię relatio componit & concordat omnia, ait Bellarminus ibidem. Ergo Petrus l. Maniæ quinque circiter annis in Judæa, quo tempore Paulus tribus a sua conversione elapsis annis, potuit Petrum Jerosolymis convenire, anno vero quinto a passione Domini Petrus Antiochiam venit, ut scribit Eusebius. II. Septem annis Ecclesiam rexit Antiochenam a se ipso fundatam, neque vero existimandum est ibi sine interruptione inhabitasse, sed his temporibus peragrasse Pontum, Asiam, Galatiam,

tiam, Cappadociam & Bithyniam, ubi novas erexit Ecclesias; abfoluto vero in fede Antiochena feptennio, Evodium loco fuo creavit civitatis Epifcopum. Tum a. a paffione Chrifti undecimo, rediit Jerofolymam, ubi ab Herode conjeftus in vincula, ut habetur Aët. 12. fed paulo poft ab Angelo e carcere folutus, petiit Romam, & ibi fuam fixit fedem, quam & 25. annis tenuit. III. Neque etiam toto tempore Romæ commoratus eft, fed elapfis feptem circiter annis, expulſis ab urbe Judæis Aët. 18. anno fcilicet nono Claudii Petrus iterum reverſus eft Jerofolymam, quod incidit in annum decimum-octavum a paffione Chrifti; jam vero Antiocheni certiores facti Petrum tunc Jerofolymis adſeſſe, miſerunt ad eum Paulum & Barnabam, & tunc celebratum eft Concilium Jerofolymitanum, mortuo autem Claudio, Petrus rediit Romam, ubi & Martyrio ultimum clauſit diem.

Ad tertium: Petrus non venit Romam ann. 9. Claudii, fed ab ea urbe diſceſſit; mortuo vero Claudio, illuc rediit tempore ſcilicet Neronis, qui quidem ibi Judæos tolerabat, quod colligitur ex cap. 28. Aëtium ubi legitur Paulum Romæ Judæis Chriſtum annuntiaſſe.

Ad quartum: Res non poſtulabat Paulum in ſuis ad Galatas & Ephēſios Epiftoſis loqui de Petro, cum Paulus eſſet Gentium Doctōr, Petrus vero Judæorum, & unuſquiſque ſuam perfeſſe adimpleret Provinciam: igitur cum Apoſtolus Col. ult. ait: *Hic ſoli ſunt adiutores mei in regno Dei*: tum & 2. Tim. 4. *Lucas eſt mecum ſolus*, loquitur ſolum de domeſticis ſuis, qui ei miniſtrare ſolebant: neque vero felicitior eſt Calvinus opponendum iſta 2. ad Tim. 4. verba: *Nemo mihi aſſiſit, ſed omnes me dereliquerunt*; & tamen cum eo erat Lucas, de quibus ergo conqueritur, niſi de quibuſdam nobilibus Romanis, qui illum apud Cæſarem adjuvare poterant, ſed timentes Principem, non fecerunt: Igitur de Petro ſermonem non inſtituit, qui cum in eadem cauſa damnationis propter religionem eſſet apud Tyrannum, non poterat in hoc cum adjuvare. Ceterum ex argumento negativo nihil concluditur.

Ad quintum reſpondet Bellarminus hic Lib. 2. de Rom. Pont. cap. 9. hiftoriam Lini eſſe conſtantem & adhærendum eſſe Ambroſii ſententiæ.

Ad ſextum: Evangelium non dicit omnes

Apoſtolos: ſufficit igitur ad veritatem textus, Jacobum & Stephanum occiſos, Petrum vero & Paulum in vincula Jerofolymis fuiſſe a Judæis conjeſtos.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Petrus ſedit Romæ, & ibi mortuus eſt.

PRIMO: Prior ſua epiftoſa Romæ conſcripta fuit, ut teſtatur Papius apud Euſebium lib. 2. hift. cap. 15.

Secundo: Sic docent Irenæus lib. 2. hift. cap. 14. Arnobius lib. 2. contra Gentes: Epiphanius hæc. 27. S. Leo Serm. 1. in natali BB. Apoſt. Petri & Pauli.

Tertio: Hoc ipſum irrefragabiliter offendit perpetua & nuſquam interrupta a B. Petro Romanorum Pontificum ſucceſſio, quam reſert Tertullianus Libro de præſcript. Optatus Milevitanus, Auguſtinus, & alii.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM.

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Diſcrepantia Auctorum in determinanda adventus Petri Romæ epocha nihil ad rei ſubſtantiam facit, cum ne quidem ſit una omnium ſententia, quo ſuæ ætatis anno Chriſtus immolatus obierit, & tamen hæreticum foret negare Jerofolymis fuiſſe crucifixum.

Secundo: Petrus quinque annis in Judæa commoratus a Paulo inviſus eſt, tum abiit Antiochiam, ubi ſedit ſeptem annis, quo tempore Pontum, Aſiam, Cappadociam & Bithyniam luſtravit, ubi Eccleſias fundavit, deinde Romam appulſit ann. 2. Claudii; anno vero nono cum reliquis Judæis expulſus, iterum venit Jerofolymam, & tunc præſuit Concilio Jerofolymitano: tandem, mortuo Claudio, iterum petiit Romam, ubi ſub Nerone cruci affixus obiit coronatus in cælo: quibus diſtinctis evaneſcunt contra Chronologiam argumenta.

Tertio: Lini hiftoria conſiſta creditur, & ſtandum eſt Ambroſio dicenti Serm. 67. de BB. Apoſt. Petri & Pauli: "Una die, uno in loco, unius tyranni toleravere ſententiam."

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum S. Petrus constitutus sit a Christo totius Ecclesie caput & Primas?

PRENOTARE JUVAT Apostolatam significare Missum, & tres exigere conditiones, videlicet I. Potestatem Ordinis; debent enim Apostoli esse Sacerdotes, ut solvant & ligent, ut aperiant cælum poenitentibus, & induratis claudant. II. Consecrationem Episcopalem, nam & ipsi Episcopi alios creare & consecrare, immo & Ecclesias particulares erigere possunt, & ubi exigit necessitas, debent: denique Jurisdictionem universalem, quippe qui mittantur in omnem terram, eo sane scopo ut doceant fidem omnes Gentes.

Certum est Apostolos habuisse a Christo Domino potestatem Ordinis, & consecrationem Episcopalem in die Cænæ, nimirum quando Christus dixit eis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Sic docet Concilium Tridentinum sess. 23. capit. 2. Ab eodem quoque de via extraordinaria receperunt Jurisdictionem in mundum universum. Afferit S. Augustinus Libro qq. novæ & veteris Testamenti, & ex professo quæst. 97. quoad S. Matthæum, qui ordinatus est Episcopus ab Apostolis, sicut & Paulus, ut legitur Act. 13. hoc ipsum indigitat Scriptura Joannis 20. ubi Christus, sic loquitur: *Sicut misi me pater & ego mitto vos &c.* Quem locum pro Jurisdictione universali concessa explicant inter Patres Cyrillus Alex. Chrysostomus & alii, maxime vero S. Thom. in 4. Dist. 18. 20. & 21. S. Thomas Apostolos, non quidem aderat quando Christus suam omnibus Apostolis contulit missionem: sed probabile est eam accepisse, cum Christum illi apparuit: Idem multi Theologi asserunt de S. Mattheo, quandoquidem electus est ante Pentecosten: beatus vero Paulus ad Galatas I. testatur hanc accepisse Jurisdictionem & missionem a Christo, cum illi in via Damasci apparuit.

Observandum est etiam Jurisdictionem duplicem esse, ordinariam unam, extraordinariam alteram. Prior ea dicitur, quæ alicui competit ex natura rei, vel propter Capitis dignitatem, vel propter naturam beneficii, talis est Jurisdictio Episcopalis: extraordinaria vero illa est, quæ datur, & est privilegium. Prima, data est Petro, ut infra probabitur, altera vero ceteris Apostolis. Rursus præter Jurisdictionem

universalem, alia est etiam limitata, quæ quidem subdividitur in ordinariam & delegatam. Ordinaria convenit alicui extratione beneficii, delegata vero traditur ab Ordinario, v. g. quando Episcopus permittit Sacerdoti particulari audire in sua Diocesi fidelium confessiones: quibus sup-

CONCLUSIO.

Beatus Petrus a Christo constitutus est universalis Ecclesie caput; & supra Apostolos primus.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

PRIMO: Solemnis est Matth. 16. textus, ubi Christus sic alloquitur Petrum, qui ejus confessus fuerat divinitatem: *Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt: alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Dixit illis Jesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens autem Jesus, dixit ei: Beatus es Simon Bariona: quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam, meam, &c.* Eo loci multa observanda sunt, quæ non levius S. Petri indicant supra ceteros Apostolos primatum. Primo quidem, loquitur nomine totius Collegii Apostolici: *Vos autem*, ait Christus, *quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus filius Dei vivi.* Secundo, Christum modo speciali solum Petrum pro confessione suæ divinitatis compeniat; non enim omnibus, sed soli Petro ait: *Et ego dico tibi &c.* Tercio, ejus solius immutat nomen, & vocat Cephæm; quæ vox hebræa significat Petram. Quarto, eundem Apostolum præ ceteris exaltat: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non prævalent adversus eam: & tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Certe nihil peculiare super alios Apostolos intelligi potest præter capitis universalis Ecclesie & Primatus dignitatem.

Sic

Sic interpretantur istam Scripturam Patres : Epiphanius quidem in Anchorato : „ Dominus, ait, constituit primum Apostolorum petram firmam, super quam „ Ecclesia Dei edificata est. „ Tum Chrysostomus Homil. 44. in c. 6. Ila. „ Quid „ autem Petrus Basis Ecclesiae, ille vehemens amator Christi. „ Expressius S. Augustinus Tract. ult. in Joan. ubi sic loquitur : „ Ecclesiae Petrus Apostolus, propter „ Apostolatus sui Primatum, gerebat figurata generalitate personam. „ Rursus in Psal. 108. „ Cujus ille agnoscitur gessississe personam, Christi, propter Primatum, quem in discipulis habuit. „ Igitur supra ceteros Apostolos.

Secundo : Non minus splendidus est locus Joan. 21. ubi Christus Primatum, quem promiserat Petro, confert : probato iterum atque iterum ejus amore, ait : *Simon Joannis diligis me plus his ? Dicit ei : Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei : Pasce agnos meos . . . pasce oves meas.* Eusebius Emilianus Serm. de Nativ. S. Joan. hunc interpretans locum, ait : „ Prius agnos, „ deinde oves Petro commisit, quia non solum Pastorem, sed Pastorem Pastorem eum constituit. „ Succinit D. Bernardus Lib. 2. de consid. cap. 8. „ Uni unus, inquit de Petro, nec modo ovium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. „ Unde id probem quaeris, ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute & indistincte totae commissae sunt oves ? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas ? illius aut illius populi civitatis, aut religionis, aut certi regni ? Oves meas, inquit. Cui non plebem, non non designasse aliquas, sed assignasse omnes ? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. „

Secundo, ex Traditione Patrum.

Ille est Caput & supra reliquos Apostolos Primas, qui est Petra super quam Christus suam fundavit Ecclesiam, quique constitutus est praeter ceteris ejus fundamentum : Atqui ex SS. Patribus solus Petrus hanc habet specialem praerogativam, & supra alios isto donatus est privilegio : si minus nihil super ceteros haberet, quod & Scripturae & Traditioni manifeste adversatur. Ergo &c. Probat minor auctoritate utriusque Ecclesiae, Orientalis scilicet & Occidentalis Patrum.

Patres Graeci.

S. IRENEUS Lib. 3. contra Haer. c. 3. num. 2. sic loquitur de sede Petri : „ Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiam, alii potentiores, principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, „ hoc est eos qui sunt undique Fideles. „

Tum Origenes Hom. 5. in Exod. „ Videri magno illi Ecclesiae fundamento, & Petrae solidissimae, super quam Christus fundavit Ecclesiam, „ Rursus Homil. 2. de diversis vocat Petrum, summum Apostolorum verticem.

Atque vero Achanasius Episc. ad Felicem Papam, quam quidem nomine Synodi Alexandr. concipit : „ Tu es Petrus, ait, „ & super fundamentum, tum Ecclesiae columnae, id est, Episcopi, sunt constructae. „

Sequitur Eusebius l. 2. Hist. c. 14. qui appellat Petrum : „ Fortissimum, & maximum inter Apostolos, & virtutis merito reliquorum omnium Principem ac Patronum. „

Concinit Cyrillus Hierosol. qui Catech. 2. & 11. Petrum nuncupat Apostolorum Principem supremum.

Suffragatur Basiliius proemio de judicio Dei : „ Beatus, ait, ille Petrus omnibus discipulis Praelatus, cui soli majora datus, quam alius sunt testimonia, qui praedicatus est beatus cui claves regni caelorum conceditae sunt. „

Eminet Cyrillus Alexand. l. 12. in Joan. his verbis : „ Praeter alios emicat ille ceterorum Caput ac Princeps, & ait, Tu es Christus Filius Dei. „

Agmen claudat S. Chrysostomus Hom. 55. in Marth. ubi sic loquitur : „ Ecclesiae Pastor & Caput est, homo piscator, & ignobilis. „ Tum Hom. 87. in Joan. appellat Petrum : „ Os, Principem, & Verticem Apostolorum. „

Ex Ireneae sedes Petri ceteris principatum potentior habet : ex Origene & Chrysostomo Petrus est Apostolorum Vertex ; ex Achanasio petra super quam ceterae Ecclesiae columnae, videlicet Apostoli & Episcopi firmatae sunt ; ex Eusebio inter Apostolos fortissimus & Princeps est Petrus ; ex Basilio omnium discipulorum Praelatus : Sed non aliis verbis potest exprimi supremus Ecclesiae Principatus ; si enim S. Petrus foret ceteris

Apostolis æqualis, neque Caput, neque illorum Princeps diceretur, cum voces istæ, *Caput*, *Principes* Eminentiam, non nomine, non ordine & honore tenus, sed ream; & jurisdictionis importent, cui jurisdictioni omnes, citra privilegium & exceptionem subditi sunt. Ergo &c.

Patres Latini.

TERTULLIANUS primus nobis occurrit. In Scorpiaco c. 10. "Si adhuc claudis, sum puras cælum, inquit, memento claudis, ves ejus hic Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse."

S. Cyprianus suffragatur Epist. ad Quintum, dicens: "Petrum Dominus primum elegit, & super eum ædificavit Ecclesiæ suam." Tum lib. de unitate Ecclesiæ non longe ab initio: "Primatus, inquit, Petro datur, ut una Ecclesia, & Cathedra una monstretur."

Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmenianum p. 28. non abimilia profert, his verbis: "Negare non potes, ait Parmeniano, scire te in urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua fedit omnium Apostolorum caput Petrus... in qua una Cathedra, unitas ab omnibus servaretur: nec ceteri Apostoli singulas sibi fenderent: ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret."

Novus omittendus Hilarius, qui in c. 16. Matth. sic loquitur de S. Petro: "In nuncupatione novi nominis Felix Ecclesiæ fundamentum, dignaque ædificatione illius petra, quæ inferorum leges dissolveret."

Egregium est, quod ait Ambrosius in cap. ult. Lucæ, his verbis: "Quia solus proficitur Christi divinitatem, omnibus antefertur." Rursus in c. 12. Epist. 2. ad Cor. "Primatus non accepit Andreas, sed Petrus."

S. Hieronymus in tota sua ad Damasum epistola de nomine hypostaseon mira dicit, de Principatu S. Petri, & ejus Sedis: "Super hanc petram, inquit, ædificatam Ecclesiam scio."

Suffragatur S. Augustinus multis in locis. In Primis Pæli. contra partem Donati, ait: "Numerate Sacerdotes, vel ab ipsa Petri sede, ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ." Rursus l. 2. de Bapt. c. 2. "In quo, Pe-

tro, Primatus Apostolorum, tam excellenti gratia præminet."

Demum audiendus est de hoc momento Sanctus Leo Serm. 3. de Assumptione sua ad Ponticum: "De toto mundo unus Petrus eligitur, qui & universalium gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur. Ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus."

Ex Patribus unitas Ecclesiæ ab unitate Petri Cathedræ propter ejus Principalitatem desumitur: nec fas est, ait Optatus, alteram æqualem erigi a ceteris Apostolis & Pælatibus Cathedram; in ea quippe Petrus sedit ut caput ceterorum: ex Ambrosio primatum non accepit Andreas, non Joannes & alii, sed solus Petrus, solus, ait Augustinus, habuit Primatum: ex S. Leone Petrus regit omnes, ne uno quidem excepto Fidele: Igitur a Christo constitutus est ordine, dignitate, auctoritate & Jurisdictione totius Ecclesiæ caput, & super ceteros Apostolos Primas: namque si solo nomine & ordine foret primus, dubio-procul jure, & veritate Primatum non haberet. Ergo &c.

Tertio, rationibus Theologicis.

PRIMA: Illud est verum, immo & verissimum quod citra errorem negari non potest: Atqui citra errorem nemo negare potest Petrum universæ Ecclesiæ Caput, & supra ceteros Apostolos a Christo Primatem fuisse constitutum: Ergo &c. Probatur minor. I. Ex Innocentio X. qui ann. 1647. die 24. Januarii opinionem quorundam, qui ceteros Apostolos in dignitate pares cum Petro faciebant, abiecit: Propositionem hanc, ait Decretum, Sanctus Petrus & Sanctus Paulus sunt duo Ecclesiæ Principes, qui unicum efficiunt; vel sunt duo Ecclesiæ Catholice Coriphaei, ac supremi duces, summa inter se unitate conjuncti; vel sunt genuina Ecclesiæ universalis vertex, qui in unum divinisimè coalescunt; vel sunt duo Ecclesiæ summi Pastores ac Præsides, qui unicum caput constituunt. His duobus modis anno 1645. sententiam expresse: aut duo libri Gallico idiomate scripti, unde summus Pontifex ait: Ita explicatam ut penes omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & S. Paulum, sine subordinatione & subjectione Sancti Pauli ad Sanctum Petrum

in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiae, sanctissimus Pontifex haereticam censuit & declaravit.

Sacra Facultas Parisiensis concinit, quippe quae ann. 1617. die 15. Decemb. quatuor libros Marci - Antonii de Dominis Archiepiscopi Spalatensis & apostatae perstringerit, haereseos vero notam inuenerit isti ex illis libris excerptae propositioni: *Disparitas potestatis inter Apostolos, humanum est inventum, in sacris Evangelii & divinis novi Testamenti Scripturis minime subsistens*. Centura. Haec propositio est haeretica & schismatica de jurisdictione Apostolica ordinaria, quae in solo divo Petro subsistebat intellecta.

Subscribit Gonetius Disput. 4. de summo Pontifice Art. 2. §. 1. his verbis: "Dico primo, soli singulari personae Petri a Christo fuisse conceitum Primatum, & supremam potestatem regendi universalem Ecclesiam, non vero aliis Apostolis. Conclusio est certa de fide."

Alter: Regimen Ecclesiae est praecipue Monarchicum, tamen Aristocratico non nihil temperatum, quod probat Gonetius ibidem §. 11. quia I. Sicut in veteri lege Deut. 7. erat unus supremus Sacerdos, sic & in nova unus Christus, qui unicum suum regnum habet in terris Vicarium. II. Quia in Ecclesia triumphante praeter Deum & Christum praesidet ex ordinatione Dei primus Angelus, qui illuminatus immediate a Deo, ceteros inferiores angelos illuminat. III. Quia citra dubium Christus in sua Ecclesia Regimen omnium perfectissimum instituit, quod teste divo Thomas Monarchicum est, unde subdit Gonetius: "Inter propositiones desumptas ex quatuor libris Antonii de Dominis, Archiepiscopi Spalatensis, de republica Ecclesiastica, & a Sacra Facultate Theologiae Parisiensis damnatae, haec fuit sexta: *Monarchia forma non fuit immediate in Ecclesia a Christo instituta*. Quam propositionem hac censura notavit: *Hec propositio est haeretica. schismatica, ordinis Hierarchici subversiva, & pacis Ecclesiae perturbativa*. Et rursus de ista eisdem pseudo-Archiepiscopi propositione: *Si quid incommodi habet Aristocratia, cui Monarchia facile possit obviare: Ecclesiam spiritu Christi instructam, propterea & in singulis Ecclesiis voluisse Monarchiam, & in se tota Aristocratiam*. Eadem Sacra Facultas, hoc perstringit: *Hac propositio est haeretica, ait, & schis-*

matica, quatenus vult, Ecclesiam universalem, secundum se totam esse Aristocraticam. Sed eo ipso quo Regimen Ecclesiae est Monarchicum, datur unus supremus Sacerdos qui sit Caput ceterorum, nedum ordine & honore, sed iurisdictione Primas: Igitur S. Petrus a Christo habuit Ecclesiae universalis supra ceteros Apostolos Primatum.

Tertia: S. Petrus constitutus est supremus & universalis Christi Vicarius, quandoquidem dedit illi Christus potestatem patendi agnos & oves, populos & Praelatos, aiunt Eulebius Emiliensis, & D. Bernardus supra laudati. Sed huiusmodi Vicarius est vi suae institutionis Primas. Et probatur: Habet plenitudinem Sacerdotii Christi; sic propugnat S. Thomas 2.2. quæst. 88. art. 12. ad 3. "Summus Pontifex, inquit, gerit plenarie vicem Christi in tota Ecclesia, ipse habet plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis." Rursus ibidem quæst. 89. art. 9. ad 3. specialiter in 4. Dist. 20. art. 4. qu. 3. his verbis: "Ad tertiam quaestionem nem dicendum quod Papa habet plenitudinem potestatis Pontificalis... sed Episcopi assumuntur in partem solitudinis quasi iudices singulis civitatibus praepositi." Ergo &c.

Fit satis Heterodoxorum objectionibus, ex Scriptura excerptis.

OBJICIUNT I. Sicut Christus dixit Petro Matth. 16. *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis*; sic & Joan. 20. 23. omnibus Apostolis sine discrimine ait: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Igitur pares sunt cum Petro in potestate. II. Ephes. 2. 20. similiter omnes citra differentiam dicuntur Ecclesiae fundamenta, his verbis: *Jam non estis hospites & advenae, sed estis cives Sanctorum & domestici Dei, superaedificati supra fundamentum Apostolorum*. III. Vel ipse Christus ab Apostolis omnem eliminavit primatum & principatum Luc. 22. maxime cum de hoc inter se disceptarent, quod argumentum est nequaquam eos passuros fuisse unum inter eum dominari; hinc ibi Dominus Jesus non propugnat praerogativam Primatus, quam diximus dedisse Petro, Matth. 16. quod tamen res postulabat, si revera hanc Petro concessisset, sed aui-mos placat, dicendo, neminem inter eos præ-

præminere; omnes ut fratres & comministros habendos esse, sic refertur controvertia: *Facta autem est contentio inter eos, qui eorum videretur esse major. Non igitur Petrus, constitutus fuerat* Matt. 16. *Primas; sin minus non suborta fuisset lis ista: ibi sic loquitur Christus: Dixit autem eis: Reges Gentium dominantur eorum: & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic, sed qui major est in vobis, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis major est, qui recumbit, an qui ministrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.... Et ego dispono vobis sicut disposui mihi Patrem meo: regnum.* IV. Vel ipse Petrus indicare videtur non habuisse supra confratres Primatum, cum in sua prima Epistola, non quasi ex imperio, & ut superior, sed illos ut collegas & æquales Episcopos alloquitur cap. 3. sic habetur: *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, confensor & testis Christi passionum: qui & ejus, quæ in futuro revelanda est gloria.... Pascite qui in vobis estis gregem Dei, providentes non eoque, sed spontanee, secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque ut dominantes in cleris.* Audis Apostolum omnem abdicare in Ecclesia dominationem & Principatum. *Argo &c.*

Respondet I. in genere: Et hæc omnia dicuntur, salvo Petri privilegio, & solum per exclusionem supercilii Phariseorum, qui Ecclesiæ Dignitates non ad Dei honorem, sed pro gloria propria & vana inhiabant, concedo: secus, nego. Solutio est ipsius Christi, qui de illis superbis sermonem instituens, ait: *amant salutationes in foro, & vocari Rabbi; hinc sicut Deus superbis resistit, sic & Christus Phariseis & Scribis resistebat; quia vero humilibus dat gratiam Deus, ideo consulit Apostolis ut omnes indiscriminatim sese humiliando Ecclesiæ famularentur, & ipsi Prælati, non ut elati, sed ut Ministri & Patres ceteris dominentur. Jam ad singula respondere juvat.*

Ad primum distinguo: Omnes Apostoli habuerunt illimitatam remittendi peccata potestatem de via extraordinaria, quippe qui in omnem terram ad fidem prædicandam & propagandam missi fuerant, juxta illud Matth. 28. Euntes docete omnes Gentes, &c. concedo: ordinariam,

negō. Hæc solutio ex duobus potissimum liquet. Primo quidem soli Petro Christus dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; Matth. 16. tum Joan. Pasce agnos meos.... Pasce oves meas. Secundo, Episcopi tamen aliorum Apostolorum successores, nullam tamen ex propriæ Sedis prærogativa habent in omnem Ecclesiam, sed solum in propria Diocesi jurisdictionem; hinc Joannes Apoc. 1. quot Asiæ erant Ecclesiæ, tot pro eis numerat Episcopos: Quod vides, scribe in libro: & mitte septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, Epheso, & Smyrnæ, & Pergamo, & Thyatiræ, & Sardis, & Philadelphie, & Laodiceæ. &c.

Ad secundum similiter distinguo: Apostoli omnes ratione fidei & prædicationis suæ sunt fundamenta Ecclesiæ, quatenus missi in omnem terram ubique Ecclesias fundaverunt, concedo: fundamenta ratione æqualitatis cum Petro potestatis, nego. Fundamentum primarium Ecclesiæ solus est Christus, ministeriale primum post ipsum Petrus, ut ejus Vicarius, ceteri Apostoli fundamenta etiam ministerialia, sed secundaria, & ut assumpti ad partem sollicitudinis, universalis Ecclesiæ commisit Petro, & salva ejus prærogativa: "Habuerunt, ait Bellarminus lib. 1. de SS. Pont. cap. 11. omnes plenitudinem potestatis, ita tamen ut Petrus esset caput eorum, & ab illo penderent. Fuerunt in ratione Apostolatus pares; Paris honoris & potestatis consortio præditi, inquit Cyprianus Lib. de unit. Eccl. Petra, ait Ambrosius serm. 47. dicitur Petrus, eo quod tamquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, memque contineat: Hieronymus Lib. 1. contra Jovin. sic explicat laudata Apostoli verba, superædificati supra fundamentum Apostolorum: "Licet super omnes Apostolos ex æquo Ecclesiæ sortitudo solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto, schismatis tolleretur occasio."

Ad tertium, solutio patet ex dictis: Christus eo loci non vult discipulos ex prærogativis concessis inflari; omnes quippe ex electione privilegiata per ipsum ut fundamenta Ecclesiæ assumpti sunt, sed unus solum ut ceterorum Caput constitutus est: Non abrogat sua ad humilitatem exhortatione Principatum datum Petro, cum expresse dicat: Qui major est in vobis fiat sicut minor: immo hunc sensum

ipse

ipse prodit Christus. Tamen enim ab omnibus ut Dominus acceptus esset, ait tamen: *Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat*. Ceterum contentio erat de Primatu in regno Christi, quod satis innuunt ista verba Christi subsequencia, quibus omnium sedavit animos: *Et ego dispono vobis, sicut disposui mihi Patrem meum regnum*. Ecce humilitatis præmium. Eadem interpretatio habetur Matth. 20. 21. ubi mater filiorum Zebedæi Christum sic alloquitur: *ut sedent hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo*: Sed hanc repellit filiorum elationem, hortatur eos ad crucem ferendam, eis vero promittit regnum: *Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo*.

Ad quartum distinguo: Et sic scripsit Petrus præ humilitate, concedo: suum adjudicando Principatum, nego. Suis successoribus a Christo edoctus Princeps Apostolorum, reliquit humilitatis exempla, cum Pelati fide, amore & virtute magis, quam auctoritate ceteris præesse debeant: Hinc solemne est & semper fuit summos Pontifices se servorum Dei nominare servos, tum Episcopos, maxime Cardinales appellare fratres & Collegas.

Opponunt II. Ille non habuit super ceteros Primatum, qui in dignitate & auctoritate solummodo cum ceteris æqualis est: Atqui videtur quod beatus Petrus non nisi nominis habuerit excellentiam, & fuerit ceteris æqualis: Ergo &c. Probat minor multipliciter. Primo quidem Aët. 8. B. Petrus simul cum Joanne mittitur ab aliis Apostolis in Samariam: II. ibidem cap. 13. Jacobus Major in Concilio Jerosolymitano pronuntiat nomine totius Concilii sententiam & definitionem, minime vero S. Petrus: III. Gal. 2. Paulus reprehendit Petrum eo quod Gentiles de novo conversos, ad quasdam caeremonias Judaicas observandas compellere voluisset: IV. 2. Corinthiorum 11. asserit Apostolus ad ipsum pertinere omnium Ecclesiarum sollicitudinem: Ergo &c.

Respondeo negando minorem, & ad probationes distinguo: Ex hæc omnia solummodo probant ceteros Apostolos de via extraordinaria habuisse jurisdictionem in universa Ecclesia, concedo: habuisse ex jure innato electionis, nego: Dictum est solum Petrum fuisse constitutum totius

Ecclesiæ Caput & Primatem: certe in ratione capitis nullum habuit etiam de via extraordinaria socium: sed tantummodo in jurisdictione, quæ ceteris solum de via extraordinaria comprehendebat. Nam constat solum Ecclesiæ fuisse constitutum Primatem: sicut ergo superior suam committens alteri potestatem, non inde pro se amittit Primatum: sic licet Christus potestatem Capitis Petro ex jure innato dederit, non sequitur ab eodem illam sustulisse, quando ad tempus ceteris Apostolis etiam in tota sua Ecclesia concelebravit jurisdictionem.

Jam respondeo ad singula: Ad primum quidem distinguendo: Petrus missus est in Samariam directive per modum consilii, concedo: auctoritative, nego. Sic Rex & Monarcha a Medico potest ratione sanitatis restaurandæ mitti ad balnea. Porro inter Apostolos cuncta charitative fiebant, nec superior de præminencia propter humilitatem efferebatur: maxime vero cum Christus ante Passionem suam præceperat eis, ne dignitates ambirent, sed qui esset inter eos major, velut ministrator sese gereret.

Ad secundum distinguo etiam: Jacobus protulit sententiam nomine Petri, & ut ejus interpres, concedo: Sic Cancellarius nomine Regis regium profert edictum; protulit ut in auctoritate æqualis, nego. Sic solvit difficultatem Hieronymus Episcopus ad S. Augustinum; & Theodoretus in Epist. ad S. Leonem. Revera quidem, nam Aët. 15. habetur quod Petrus esset Concilii Præses: Sic enim scribit sanctus Lucas. *Cum autem magna congregatio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Evangelii, & credere*. . . . Nunc ergo quid tentatis Deum imponere jugum super cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Audis quomodo B. Petrus loquitur ut totius Ecclesiæ Princeps & Caput ad dirimendam Religionis controversiam? Idem & præfuit in Concilio adunato pro electione S. Mathiæ loco Judæ Icarioris substituendi; ibidem enim cap. 1. scriptum est: *In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit*. . . . *Viri fratres oportet impleri Scripturam quam prædixit Spiritus sanctus per os David de Juda*.

Ad tertium, D. Thomas 2. 2. q. 23. art. 4. dicit non nihil Petrum eatenus fuisse

isse reprehensibilem, quatenus Lex Moisaica non obligabat amplius, quocirca neque ejus caeremoniarum tolerantiam erant, inferior autem, inquit, modeste potest reprehendere superiorem pro majori assequenda perfectione, non tamen S. Petrus in hoc peccavit, cum lex nondum crederetur mortifera, Synagoga vero cum honore esset sepelienda.

Respondet Tertullianus Lib. de praescript. reprehensionem a B. Paulo factam fuisse conversationis, non delicti ac auctoritatis argumentum, cum ipse, inquit, postea circumciderit Timotheum.

Respondet III. Theologos omni exceptione majores Cepham a Paulo reprehensum, Petrum non fuisse, sed unum discipulum, qui simul cum Cleopha adibat Emmaus: Sic propugnat Clemens Alex. sic Hieronymus. Prior apud Eusebium Lib. 1. Hist. cap. 11. ait: Cepham a Paulo reprehensum unum, fuisse ex 40. discipulis Petri Apostoli nomine. "Posterior vero comment. in epist. ad Salut. scribit: "Esse qui Cepham, cui in faciem Paulus resistisse se scribit, non putent Apostolum Petrum, sed aliquem de 70. discipulis, isto vocabulo nuncupatum."

Ad quartum distingo: Sollicitudo omnium Ecclesiarum, & B. Paulum & ceteros Apostolos spectabat ratione jurisdictionis extraordinariae, concedo: ratione ordinariae, nego. Solus Petrus erat Caput: quia tamen Christus, exigente Ecclesiae utilitate, ceteris contulit jurisdictione extraordinariam, idcirco nonnumquam a SS. Patribus dicuntur Petro similes; maxime vero sanctus Paulus, qui etiam pro Ecclesia Romana ut Dicecisi particulari cum beato Petro multum laboravit & insudavit; hinc & ejus effigies simul cum beati Petri imagine depingitur. Ista ratione ait Apostolus Spiritum sanctum posuisse Apostolos regere Ecclesiam Dei, & esse Ecclesiae fundamenta.

Quod autem B. Paulus Petrum veluti totius Ecclesiae Caput habuerit, non unum est argumentum; ipsum enim adiit ut Evangelium, quod praedicabat, cum ipso conferret, Gal. 2. 2. *Ne forte*, ait, *in vanum currerem, aut cucurrissem*. Ceterum ubique & passim de B. Petro tamquam de Christi Vicario, & totius Ecclesiae Principe loquitur.

Objectiones ex Patribus proponuntur, & solvuntur.

OPPONUNT: Ex Patribus pares erant Apostoli: Ergo &c. Probatum Ant. 1. ex S. Cypriano Lib. de unitate Ecclesiae pag. 180. "Hoc erant utique ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio praediti & honoris & potestatis." Rursus ibidem pag. 180. "Episcopatus unus est, cujus pars a singulis in solidum tenetur." II. Ex Ambrosio Lib. 2. de Spiritu sancto cap. ultimo pag. 664. "Nec Paulus, ait, inferior Petro.... Cum primo quoque facile conferendus, & nulli secundus." Nam qui se imparem nescit, facit aequalem. Rursus Serm. 12. pag. 142. BB. Petrus & Paulus eminent inter universos Apostolos... verum inter illos, cui praenatur, incertum est. III. Gregorio Magno Lib. 1. dial. cap. 12. pag. 205. "Paulus Apostolus Petro Apostolo, tum primo in principatu Apostolico frater est." Hinc tabellis pinguntur aequales, unus quandoque ad dexteram, quandoque ad sinistram, & vicissim: tum & a Paulo Gal. 2. Petrus reprehenditur, quod arguit aequalitatem. Ergo &c. Ceterum Paulus per Anthonomiasim dicitur Apostolus, qui loquendi modus implicaret, si foret dignitate Petro inferior. Ergo &c.

Respondet universim ad omnia distinguendo: Apostoli pares erant ratione vocationis, missionis, Episcopatus & Apostolatus, concedo: ratione primatus & auctoritatis quae ab unitate profluit, nego. In Apostolico Collegio duo distinguenda sunt, id quod est Apostolatus essentialis, & est vocatio, missio & consecratio: deinde vero id quod est centrum unitatis & auctoritatis in gubernatione: primum omnibus aequaliter convenit, immo & jurisdictionis auctoritas, aliter tamen & aliter; Petro ut ceterorum Principi & unitatis centro, ceteris ex privilegio & missione extraordinaria. Solutio est Cardinalis Perronii cap. 56. Resp. ad Regem Angliae: vocatio, missio & consecratio est quid essentialis Apostolatus, ita ut aliquo ex his deficiente aliquis foret solum pseudo-Apostolus, consentaneum & accidentale est unitas in centro, qua deficiente, ait, jam Episcopus foret Schismaticus. In priori sensu est aequalitas, nusquam vero in secundo. Non dissentit Cy-

Cyprianus; ibidem enim, ait: *Exordium ab unitate proficiscitur . . . Super unum Petrum edificatam esse Ecclesiam*. Hinc & est unus Episcopatus mystice, quatenus omnes in centro adunantur. Non Ambrosius, qui ibidem pag. 711. ait: "Hic est, ergo Petrus, qui respondet pro cæteris, Apostolis, immo præ cæteris; & ideo, fundamentum dicitur. . . Non Gregorius, qui Lib. 2. super Ezech. hom. 6. ait de Paulo respectu Petri: "Frater quidem erat, sed auctoritate minor. . ."

Ad id vero quod dicitur Paulum in tabellis ad æqualitatem cum Petro delinari, hæc est ratio, quia in fundanda, fovenda & nutrienda Ecclesia Romana multum infudavit & fuit cum Petro in laboribus, sollicitudine & passione æquus; hinc & istius Ecclesie Patris nomine & fratris Petri celebratur.

Ad ultimum, distingo: Paulus per Antoniniam vocatur Apostolus, ratione laborum, doctrinæ, peregrinationum & passionum, concedo: plus enim cæteris, ut ipse Spiritus sancti afflatu enarrat, laboravit, plura subiit tormenta: *Virgis caesus sum*, ait, 1. Cor. 11. *semel lapidatus sum* &c. Ratione auctoritatis, nego. Solutio est S. Augustini Lib. 3. ad Bonifacium c. 3. "Apostolus cum dicitur, si non exprimitur quis Apostolus, non intelligitur nisi Paulus, quia pluribus est Epistolis notior, & plus omnibus laboravit. . ."

Insunt: Jacobus erat Petro major: Igitur ipse & non Petrus primum habuit. Probatur Ant. I. Christus fuit Episcopus non Romæ, sed Jerusalem, & post ipsum S. Jacobus. II. Civitas Hierosolymitana eminet quoque supra Romam, juxta illud Isa. 2. *De Sion exiit lex, & verbum Domini de Jerusalem*. III. Hoc ipsum confirmat Clemens, hoc Chrysostomus; prior L. 6. const. apud Eusebium Lib. 2. hist. cap. 1. ait: "Petrus, Jacobus & Joannes post assumptionem Salvatoris, quamvis ab ipso fuerint omnibus pene prælati, tamen non sibi vindicabant primatus gloriam, sed Jacobum, qui dicebatur iustus, Apostolorum Episcopum statuunt. . . Posterior vero Homil. 3. in Acta: "Vide Jacobi modestiam. Is acceperat Hierosolymis Episcopi munus, & tamen hic nihil loquitur. Confidenda & aliorum discipulorum singularem modestiam, quo pacto concedunt ei solium, nec amplius ambigunt discipulantes inter se. . . Ergo &c.

Respondeo ut supra; unde nego antecedens. Ad primum locum: "Respondeo, ait Bellarminus Lib. 1. de SS. Pont. cap. 26. pag. 706. Locum Eusebii sine dubio esse corruptum. Nam & si in Basilensi codice, versionis Rufini habeantur verba, quæ supra citavimus, tamen in codice Colonienſi, ab homine Catholico, verso edito, non habetur nomen primatus, & pro illis verbis: *Apostolorum Episcopum*, habetur, *Hierosolymorum Episcopum*. . ."

Ad alterum locum subdit ibidem Bellarminus: "Dico loqui Chrysostomum de solo particularis Episcopatus, cum ait: *Apostolos concessisse Jacobo solium*. . . Immo Chrysostomus ait Hom. in Joan. 1. "Quod si quis percunctaretur, quomodo Jacobus sedem Hierosolymis acceperit? Responderem, hunc, Petrum totius orbis Magistrum constituisse. . . Ultero quidem fatemur civitatem Jerusalem esse omnibus potiore ratione redemptionis in ipsa operatæ, quod innuit Isaia laudatus; Christus enim ibi legem dedit, & sanguine proprio consignavit, sed non ratione primatus, qui fuit personalis, cuius rei argumentum est, quod in Concilio Nicæno Patriarcha Hierosolymitanus quarto solum sederet loco, & hoc honoris causa, eo quod ratione redemptionis Hierosolymis consummatæ, ista Ecclesia quasi cæterarum Ecclesiarum mater appellaretur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

S. Petrus constitutus est a Christo totius Ecclesie Primas.

PRIMA: Hoc ex Scriptura patet, Matth. scilicet 16. *Tu es Petrus &c.* Et Joan. 12. *Pasce agnos meos . . . Pasce oves meas*, quæ quidem verba Eusebius Emissi & S. Bernardus; alique Patres intelligunt de primatu supra cæteros Apostolos.

Secundo: Sic propugnant Patres Græci & Latini: Græci quidem, ut Irenæus. Lib. 3. contr. hæres. cap. 3. Athanasius Episc. ad Felicem Papam: Cyrillus Hier. Cæthe. 2. Chrysostomus Hom. 55. in Joan. Latini vero; videlicet Tertullianus in Scorpiaco cap. 10. Optatus Milev. Lib. 2. contra Parm. pag. 28. Augustinus in Plal. contra partem Donati.

Tertio: Non una est pro ista veritate ratio. Prima, regimen Ecclesie est principa-

cipaliter Monarchicum, hinc unus super omnes debent habere auctoritatem. Secunda, est Hierarchicum: Igitur in Ecclesia adesse debet Hierarchia. Tertia, Christus dedit aliquod speciale præmium S. Petro, tum pro sua fide, tum pro suo erga eum amore, quem ter probavit: Et hoc clare innuit Scriptura: Sed sola Primatus dignitate a cæteris distinguitur; si enim eis foret æqualis, nulla prærogativa donaretur: Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ultro concedimus omnes Apostolos esse Ecclesiæ fundamenta, sed primum & præcipuum est S. Petrus.

Secundo: Neque vero negamus Paulum quandoque esse Petro æqualem, sed hoc intelligendum est in laboribus, & non in Primatu.

Tertio: Apostoli omnes, esto, habuerunt jurisdictionem universalem, sed de via extraordinaria; hinc Episcopi illorum successores non nisi limitatam, & intra propriam diocæsim conclusam habent.

ARTICULUS TERTIUS.

Num Romanus Pontifex sit supra cæteros Episcopos Primas?

CONTRARIUM per fas & nefas propugnant Protestantes; in primis Angli, qui Regem suum pro capite Ecclesiæ suæ habere non dubitant. Quidam alii etiam inter Catholicos, sed Novatores non sentiunt in bonitate & veritate de auctoritate Patris communis, existimantes summum Pontificem esse quidem totius Ecclesiæ Caput, sed quemlibet particularem Episcopum in sua vicissim Diocæsi ita in auctoritate cum Papa consociari, ut ille sit solummodo primus inter pares: quæ quidem opinio videtur manifestam implicare contradictionem; quomodo enim fieri posset summum Pontificem esse totius Ecclesiæ Caput, si solum primus inter pares existeret. Sic igitur contra illos omnes

CONCLUSIO PRIMA.

Summus Pontifex canonice electus, dignitati Capitis & Primatus Petri succedit.

Probatio primo, ex Scriptura sacra.

I. CHRISTUS Matth. 16. alloquens Petrum, ait: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam:* Sed hæc collata Primatus prærogativa ad Petri successores se extendit: & probatur: quia alias portæ inferi prævalerent adversus Ecclesiam; defectu enim successionis non servaretur membrorum unitas, & inde schisma perpetuum illam exagitaret, quod in ea infinitas prope moveret traecædiæ, juxta illud Cypr. Epist. 55. ad S. Cornelium: "Neque enim aliunde hæc reses obortæ sunt, aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur." Rursus Epist. 40. "Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia super Petrum Domini voce fundata." Audis quod requiratur ad schisma impediendum, ut unus Sacerdos vice Christi regat Ecclesiam; quod sicut soli Aaroni in veteri lege, sic & in nova soli summo Pontifici convenit. Rursus ex unitate Dei, Christi, Cathedræ Petri concluditur summi Pontificis Primatum; sin minus non una, sed diversa a Petri Cathedra haberetur, tum comparatio unitatis Ecclesiæ cum unitate unius Dei, & unius Christi quam instituit, prorsus inanis foret.

II. Idem Dominus Joan. 21. suæ Ecclesiæ Petro contulit primatum, his verbis: *Pasce agnos meos. . . . Pasce oves meas.* Sed hic primatus absolute ad successores Petri extendi debet: non enim pejoris conditionis est Sacerdotium Christi, quam sacerdotium Aaron, immo perfectius & sublimius est: Aaron autem ad Christum usque habuit in primatu sui supremi Sacerdotii successores; a fortiori Petrus in suo habere debet; sin minus non satis clareret Christi Sacerdotium esse æternum, si ejus Vicarii deficerent; tamen enim in se non possit habere successorem, eo quod Sacerdos maneat in æternum, secus vero Petrus ejus Vicarius, quip-

quippequi, morte intercedente, non poterit permagere.

Sic interpretatur Scripturam S. Chrysostomus Lib. 2. de Sacerdotio non longe a principio: "Quanam, inquit, de causa ille sanguinem effudit suum? Certe ut pecudes eas acquireret, quarum curam, tum Petro, tum Petri successoribus, committebat." Sic S. Leo. Serm. 2. de annivers. assump. suæ ad Pontif. his verbis: "Manet dispositio veritatis; & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ, perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseverat videlicet Petrus, & vivit in successoribus suis." Sic B. Petrus Ravennæ Episcopus epist. ad Eutychem, ubi sic loquitur: "B. Petrus qui in propria sede vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem."

Probatio altera, ex Conciliis.

Quod Ecclesia in Conciliis Oecumenicis adunata definit, non licet revocari in dubium: Atqui Ecclesia in Conciliis adunata nedum agnoscit Romani Pontificis Primatum, sed & in re & executione vult coli: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Concilium I. Generale can. 6. juxta Theodoretum qui 20. solum Nicæni Conc. canones admittit, habetur: *Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & urbis Romæ Episcopo parilis mos est.*

Inter viginti quatuor canones ejusdem Concilii, qui habentur in Epistola secunda Julii primi Romani Pontificis, quam quidem Epistolam, ut genuinam agnoscit Concilium Sardicense, S. Athanasius Apol. 2. Theodoretus Lib. 2. hist. cap. 8. & alii, tertius hic est: *Dum iterato iudicat Apostolica sedis Pontifex causam Episcopi, nullus alius in ejus loco ponatur, ut ordinetur Episcopus. Quoniam quamquam a Con- Provincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non tamen definiri inconsulto Romano Pontifice permissum est, cum B. Petro Apostolo, non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino: quicumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis: & quicumque solveris super terram erunt soluta & in cælis.*

Canon Arabicus 39. juxta Pisani editionem, sic refertur: *Veneramus secundum*

Scripturas, & canonum definitionem, sanctissimum Romanæ, antiquæque Ecclesiæ Episcopum, primum esse & maximum omnium Episcoporum.

In canone sexto definitur in gratiam Episcopi Alexandrini contra Meletium superioris Thebaidis, qui jurisdictionem Patriarchæ Alex. per fas & nefas declinaverat, quod iste haberet jurisdictionem Primatus in Ægyptum, Lybiam & Pentapolim, sicut Episcopus Romanus cætorum Patriarcharum forma habet in sua ditione: Summus enim Pontifex est simul Papa, Patriarcha & Episcopus: ut Papa est totius Ecclesiæ Caput & Primas; ut Patriarcha jurisdictionem specialem habet in totum Occidentem, cujus est Patriarcha; ut Episcopus diocesim habet, intra quosdam limites contentam.

In canone Juliano apparet sui primatus jurisdictione, quatenus Episcopi causa, utpote inter majores causas una, ut metam, nisi accedente ejus judicio perduceretur; quæ quidem explicatio est Concilii Sardicensis, quod can. 4. ait: *Addendum, si places... ut quum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverint ad agendum sibi negotium in urbe Roma, alter Episcopus in ejus cathedra, post appellationem ejus, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in judicio Episcopi Romani determinata. Ecce Primatus jurisdictione conclamata, & prout necessitas exposulaverit, exercenda.*

In Arabico, Papa dicitur nedum inter Episcopos primus, sed omnium maximus, adeoque Primas Primatu jurisdictionis & potestatis; sin minus, non foret maximus, sed solummodo inter pares prior.

Subscribit Conc. Ephesinum, quod juxta epistolam decretalem Cælestini Papæ Aët. 1. lectam & acceptam, Nestorium contumacem damnat: *Coacti, inquit Patres, per sacros canones, & epistolam sanctissimi Patris nostri & Communis Cælestini Romanæ Ecclesiæ Episcopi, lacrymis subinde persusi, ad lugubrem hanc contra eum sententiam necessario venimus.* Unde sententiam ferre compelluntur? nisi quia tenentur obedire mandato Primatus supremi.

His accedit Concilium Chalcedonense Aët. 2. Lecta epistola sancti Leonis, qua injungebat Patribus fidem Dominicæ Incarnationis tractari, nec ultra quæ præcipiebat, progredi, respondent: *Anathema*

thema ei qui non ita credit. Petrus per Leonem ita locutus est. Tum A. 16. absoluta lectione canonis facti primæ Synodi generalis dixerunt Patres: *Ex his quæ gesta sunt, & ab unoquoque deposita, perpendimus omnem, quidem Primum & honorem præcipuum secundum Canones antiquæ Romæ Dei amantissimo Archiepiscopo conservari.*

Splendida est pro isto momento auctoritas Concilii Constantiensis ann. 1414. pag. 47. quod istam Vvicleffi proferbit propositionem: *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.* Item & pag. 130. istum novum articulum Joannis Hus: *Papalis dignitas a Cæsare inolevit, & Papa præfatus & institutus a Cæsaris potentia emanavit.* Rursus suo perstringit stylo censorio articulum decimum & vigesimum-septimum Primatui SS. Pontificis adversantem, unde Martinus V. in Bulla contra Vvicleffum & Joan. Hus suspensum interrogari jubet: *Utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor beati Petri habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.*

His omnibus adde Concilium Florentinum, quod assentibus Græcis a Schismatis tempore Primum Papæ tentantibus, sic definit, ipsis annuentibus & consentientibus. *Definimus Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro, pascendi, regendi & gubernandi universam Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Observe velim unam e conditionibus reunionis fuisse, ut Græci summi Pontificis agnoscerent Primatum.

Neque vero omittenda est Synodus Tridentina, quæ Sess. 14. de Pœn. cap. 7. sic loquitur: *Unde merito Pontifices Maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare.*

Probatio tertia ex summis Pontificibus.

Quoribus accedit consensus Ecclesiæ expressus vel tacitus, summorum Pontificum in materia Religionis decretis toties habentur eorum diplomata ut fidei regulæ: sed ex decretis hujusmodi liquet Papam habere in totam Ecclesiam, ut Petri successorem Primum: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Primo: Id constat ex Epistolis quas SS. Pontifices ad Concilia Oecumenica direxerunt, ut dogmata fidei, sicut distabant, sic & isto & non alio modo definirent: Hoc ipsum patet ex Epistola Cælestini Papæ ad Concilium Ephesinum, quod sententiæ a Papa contra Nestorium latæ adhærentes, eum abjecerunt, eo quod abiciendum definiret Cælestinus: hoc ex Epistola magni sancti Leonis ad Concilium Chalcedonense, quam Patres Synodici habuerunt uti Petrum in ea loquentem pro absolutione Flaviani, condemnatione vero Eutychetis & Dioscori, ac tandem pro definitione fidei duarum in Christo naturarum adinvicem distinctarum: hoc ex Epistola Agathonis ad Synodum sextam generalem, quæ tanto applausu suscepta est, ut Patres Sess. 17. tellentur se proferbere Monothelitas, quia nominatim eos ipse damnaverat: idem repetunt in Epistola Synodica ad ipsum missa, dicentes se ea potissimum ratione abjicere, quod prius per sententiam a se latam fuissent damnati: *Anathematibus interfecimus, ex sententiâ, per sacras vestras Litteras, de iis prius lata:* Hoc ex Epistola Adriani I. ad septimum Concilium generale, quod juxta præscriptas ab ipso regulas cultum SS. Imaginum reddi propugnat, Iconomachos vero perstringit.

Secundo: Idem probat usus & possessio, cum summi Pontifices non semel in Oriente & aliis terrarum partibus Episcopos & Patriarchas modo in Sedem resituerint, modo etiam propter crimina probata ab eadem deturbaverint. Julius non semel resituit S. Athanasium molitione Arianorum a sua propulsum. S. Leo Flavianum utique a Dioscoro & Latrocinio Ephesino propulsum defendit. Pelagius II. Concilii CP. in quo Oecumenici nomen Episcopo hujus urbis tribuebant, acta dissolvit. Hinc S. Gregorius Lib. 7. Indic. 2. Epist. 12. ad Joannem Episcopum Syraculanum ait: "De Constanti-

„ nopolitana Ecclesia, quod dicant, quis
 „ eam dubitet Sedi Apostolicæ esse sub-
 „ jectam? Quod & piissimus Dominus Im-
 „ perator, & frater noster ejusdem civi-
 „ tatis Episcopus assidue proficitur. Adria-
 „ nus II. Photium Sedis CP. invalorem ex-
 „ communicavit, & Ignatium a Photio ex-
 „ pulsum. Adrianus II. ejusdem Photii acta
 „ proscriptis. Joannes VIII. eundem incaute
 „ in communionem receptum, rejecta
 „ ejus pseudo-Synodo, exautoravit, & sic
 „ de aliis bene multis.

Tertio : Splendide affulget SS. Pontifi-
 cis primatus ex eo, quod nullum Conci-
 lium etiam œcumenicum quidquam robo-
 ris sortitum fuerit, nisi ante omnia S. P.
 muniretur calculo : Hinc Damasus Papa
 in sua ad Episcopos Illyrici Epistola, qui
 ex errore Patrum Ariminensium non ni-
 hil commovebantur, ait, nec quidquam
 in hoc turbari debere, cum ista Synodus
 nullius esset ponderis, eo quod nec Libe-
 rius summus Pontifex, nec Vincentius
 Capuanus ejus in Concilio Legatus con-
 sentissent errori Patrum.

Quarto : Ex sententiis SS. Pontificum
 eadem veritas asruitur.

Julius I. in sua ad Orientales Epistola,
 quæ extat in Apologia 2. S. Athanasii,
 eos sic alloquitur : „ An ignari estis, hanc
 „ esse consuetudinem, ut primum nobis
 „ scribatur, ut hinc quod justum est, de-
 „ finiri possit.

Syriacus Epist. ad Himericum Episcopum
 Tarraconensem, quam etiam Calvinus ut
 genuinam habet, ait : „ Explicavimus,
 „ ut arbitror, frater charissime, univer-
 „ sa quæ digesta sunt in querelam, & ad
 „ singulas causas, de quibus per filium
 „ nostrum Bassianum Presbyterum ad Ro-
 „ manam Ecclesiam, utpote ad caput
 „ tui corporis retulisti.

Innocentius I. Epist. ad Patres Concilii
 Carth. apud Augustinum 181. alias 91.
 Conc. Labb. Tom. 2. pag. 1283. sic loqui-
 tur : „ Petram sequentes, tam mala con-
 „ demnare novimus, quam probare lau-
 „ danda; vel id vero, quod Patrum in-
 „ stituta sacerdotali custodientes officio,
 „ non censitis esse calanda, quæ illi
 „ non humana, sed divina decrevere sen-
 „ tentia, ut quidquid in disjunctis, remo-
 „ tisque Provinciis ageretur, non prius
 „ ducerent finiendum, nisi ad hujus sedis
 „ notitiam perveniret, ubi tota ejus au-
 „ thoritate, jussa quæ fuerit, pronuntia-
 „ tio firmaretur. „ Hinc Augustinus Serm.

Bonac Theol. Tom. V.

2. de verb. Apost. loquens de decretis Zosi-
 mi ad Episcopos Africæ missis, ait : „ Jam
 „ de hac causa duo Concilia missa sunt
 „ ad Sedem Apostolicam : inde etiam re-
 „ scripta venerunt : „ causa finita est.

Infinis essent si omnes SS. PP. decre-
 tales hic texere satagerem. Idem enim de
 Primatu suo defendendo & agnoscendo
 docent S. Leo Serm. 2. de Assumpt. sua ad
 Pontif. Simplicius Epist. 4. ad Zenonem
 Imperatorem, Conc. Labb. Tom. 4. pag.
 1070. Gelasius I. Epist. 8. ad Anastasium
 Imp. Conc. Labb. Tom. 4. 1181. Hormi-
 das in professione fidei quam exigit refe-
 rente, approbante, & subscribente Joane
 CP. Conc. Labb. Tom. 4. pag. 486.
 Pelag. II. Conc. Labb. Tom. 5. pag. 947.
 Gregorius Magnus Lib. 4. Epist. 52. Conc.
 Labb. Tom. 5. pag. 1206. Agatho Epist. ad
 Imperat. quæ A. 4. Synodi sextæ gene-
 ralis lecta, tum A. 8. unanimiter a Pa-
 tribus suscepta : „ Apostolica, inquit,
 „ Petri Ecclesia nunquam a via veritatis
 „ in qualibet erroris parte deflecta est,
 „ cujus auctoritatem, utpote Apostolo-
 „ rum omnium Principis, semper omnis
 „ Catholica Christi Ecclesia, & universa-
 „ les Synodi fideliter complectentes, in
 „ cunctis secutæ sunt, omnesque venera-
 „ biles Patres Apostolicam doctrinam am-
 „ plexi. „ Mitto Adrianum I. Epist. ad
 Tarasium Patriarcham CP. approbata a
 secunda Synodo Nicæna A. 2. Conc.
 Labb. Tom. 7. pag. 126. Leonem IX. Ep.
 1. ad Michaellem Patriarch. CP. cap. 7.
 Conc. Labb. Tom. 9. pag. 949. Gregorium
 VII. Lib. 3. Epist. 18. ad Simeonem Episc.
 Tom. 10. Conc. Labb. pag. 144. Pium IV.
 in prof.

Probatio quarta ex Traditione Patrum.

Patres Græci.

S. IRENEUS non semel laudatus in
 hoc eminent. Lib. 3. adversus hæz. cap.
 3. num. 2. „ Ad hanc enim Ecclesiam
 „ Romanam propter potiorum Principa-
 „ tum necesse est omnem convenire Ec-
 „ clesiam. „
Origenes apud Eusebium Lib. 6. Hist.
 Eccl. cap. 19. „ Petrus, super quem
 „ Christi Ecclesia, contra quam infero-
 „ rum portæ non prævalebunt, ædifica-
 „ ta est. „

Epiphanius Hæz. 68. idem docet; in
 primis S. Athanasius Epist. ad Felicem
 B Pa-

Papam: "Ob id vos, inquit, prædeces-
soresque vestros Apostolicos videlicet
Præfules, in summatis arce constituit,
omniumque Ecclesiarum curam habere
præcepit, ut nobis succurratis."

S. Basilus de hoc momento splendide
loquitur Epist. 52. ad Athanasium: "Visum
est consentaneum scribere ad Episcopum
Romanum, ut videat res nostras, &
iudicii sui decretum interponat."

Cyillus Alex. in Thesauris apud Alla-
tium Lib. 1. de consens. cap. 21. num. 4.

Oportet nos, tamquam membra, in-
habere Capituli nostro, Romano Pontifi-
ci, & throno Apostolico: Ex quo no-
strum est quærere, quid credendum,
quid sentiendum, & quid tenendum
sit; solius epim illius est, reprehende-
re, corrigere, increpare, determinare,
disponere, solvere & ligare."

S. Chrysostomus Homil. 6. adversus Ju-
dæos: "Petrus itaque post illam nesa-
riam abjuracionem, quoniam celeriter
suum ipsius peccatum recordatus est,
nulloque acculante, dixit peccatum mi-
sevitque amare, ideo abluit illam ab-
negacionem, ut etiam primus Aposto-
lorum fuerit factus, eique totius ter-
rarum orbis commissus." Idem dicit
Homil. in SS. Petrum & Heliam.

Nilus Monachus S. Chrysostomi disci-
pulus, Epistola nondum edita ad Losam
Ascetem, non ab simili modo de eadem
loquitur materia: "Nudus, ait, itaque
cum esset beatus Petrus, in Christum
per tunicam accingitur, segue in mare
divinarum misericordiarum proficiens,
accessit ad Jesum, amore, veluti cate-
na quadam attractus: & cum nimis
negationis tempore defatigatus fuisset,
magnum labores expertus, lacrymis tri-
stitiæque afflictus, quod Domino priva-
retur, eum sibi Dominus propius re-
conciliavit, admirando pane, & pisce
inopinato; & post prandium, beata
votis audiendæ desiderio gessissentem as-
loquitur, & tranquillat, e pro modu-
lo dolorum cordis solatur, sicque edu-
catum totius orbis terrarum Pastorem
constituit."

Tum S. Joannes Damascenus oratione
de Transfiguratione Domini, sic habet:
"Cur Petrum, & Jacobum & Joannem
assumpsit? Petrum, ut testimonium,
quod ille ex patre testatur vere tulisse
ostenderet, propriamque sententiam sta-
bilis, Patrem cælestem id ipsi reve-

lasse, & ut primum Antistitem, &
universæ Ecclesiæ habenas habiturum." Ergo &c.

Theophilactus suffragatur in caput 21.
Joannis his verbis: "Totius orbis om-
nium præfecturam Petro committit;
non autem alii, sed huic tradidit. Pri-
mum quidem, quia omnes præcellebat,
& totius cæstis os erat."

Maximus Abbas Epistola ad Marimum
suum addit calculum, & ait: "Omnes
termini terræ, & quicumque ubique
terrarum Christum Dominum pura men-
te, & orthodoxa fide confitentur, quasi
ad solem æterni luminis, ad sanctissi-
mam Romanorum Ecclesiam, & ejus
confessionem & fidem, intendi respec-
tunt." Ex ipsa rutilante splendorem
recipientes spirituum & sanctorum
dogmatum, quemadmodum sex illæ
sanctæ Synodi disertis verbis, & magna
cum religione exposuerunt."

Non peccetereundus Michael Anchiali,
qui in Dialogo cum Emanuele Imperato-
re sic scribit: "Hoc vero habuit non
Petri aut Pauli gratia, quemadmodum
ipsi sibi plaudunt: neque enim Petrus
Romæ magis, quam universi terrarum
orbis præceptor est."

Id Maximus Planudes Orat. in Aposto-
lorum Principes Petrum & Paulum, egre-
gie Primum Eccl. Rom. commendat:
"Omnium, inquit, curationem admini-
strationem, gubernacionem, Petrus ve-
ro cum sciret, sibi omnium præfectu-
ram & gubernacionem fuisse commis-
sam; splendens sibi esse, quod dec-
rat: Ratus, cum paulo ante ceci-
derat, pro seipso constituere, & om-
nium administrationem illi concedere,
ante nos & alii exposuerunt."

Ex his Patribus beatus Petrus ejusque
in Pontificatu successores Christi habent
Principatum: Sed Christus non solum or-
dine, sed & auctoritate erat totius Ec-
clesiæ Primus & Caput: Igitur & est
summus Pontifex, qui ideo Christi Vicari-
us appellatur.

Ex istis S. Petrus habet Apostolatus
super cæteros præcellentiam; adeoque non
par in dignitate, sed superior: Igitur &
summus Pontifex est cæteris Præfibus
Caput, & totius Ecclesiæ Pastor.

Ex illis sanctis Doctoribus B. Petrus
eamdem habet auctoritatem in Ecclesiam
universalem, quantum habet unusquisque
Episcopus in propria Diocesi, eandem-
que

que habent ejus in Pontificatu successores : Sed Episcopus non solum ordine & auctoritate cæteros Presbyteros suæ Diocesis præcellit : Igitur & summus Pontifex alios auctoritate superat Præfules .

Quocirca Allatius eruditissimus Græcus Lib. 1. de Consensione Ecclesiæ Orientalis cum Occidentali cap. 10. num. 7. pag. 290. sic revincit contradicentem : „ Solus Christus est Apostolos facere ; id solus Petrus a Christo habuit : & tu eum parem cum aliis Apostolis facis ? Post Christum Christus est , ita Christo disponente , in Ecclesia Petrus : & tu illius præcellentiam mutilas , & oves surripis , & inter Apostolos dignitatem coardas ? Solus Petrus , id a Christo habuit : ut aliorum Apostolorum Princeps esset , illiusque locum inter alios conservaret : & tu dignitatem mutilas , & aliis Apostolis æquas ? Petrus est aliis Apostolis Christus , ab ipso Christo constitutus : & tu merum Apostolum , nihilque præterea agnoscis ? Petrus non tantum Pastor sed & Magister Gentium , ubicumque sunt terrarum , omnium , a Christo electus est : & tu in partes divulsam Ecclesiam , hanc Petro , hanc Paulo , hanc aliis Apostolis tribuis ; & suburbicaria nescio quæ loca ex arbitrio fingis , & Petro donas ? Facessant hinc Reges , facessant Imperatores ; Christo pareant , Christum audiant , Christi doctrinam ductumque sequantur : Petri scilicet , qui , illis Christus ut esset , a Christo ipse electus est : quam dignitatem nunquam amisit , sed continua possessione rebus in omnibus conservavit . „

Patres Latini .

S. CYPRIANUS Epist. ad S. Cornelium : „ Nos enim , ait , singulis navigantibus , ne cum scandalo ullo navigarent , rationem reddentes , scimus nos hortatos eos esse , ut Ecclesiæ Catholicæ radicem & matricem agnoscerent & tenerent . . . ut te universi Collegæ nostri & communicationem tuam , id est , Catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & charitatem probarent , firmiter ac tenerent . „

Atque vero Tertullianus Lib. de præscr. cap. 36. „ Habes Romam , unde nobis quæque auctoritate præsto est . Istā quam Felix Ecclesia ! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt . „

Summ addit calculum Optatus Miley. Lib. 2. contra Parmen. n. 2. „ Cathedra „ unica , quæ est prima de doctibus , sedit „ prior Petrus , cui successit Linus , &c. „ Tum Hieronymus Epist. 16. alias 58. ad Damasum : „ Hinc prædidiis sulca mundi „ Ariana rabies fremit , Hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere nec sinat , Monachorum circa manentium „ antiqua in me surgit auctoritas . Ergo „ interim clamito : si quis Cathedræ Petri injungitur , meus est . „ Sanctus Augustinus passim in pluribus locis idem lato calamo docet , videlicet Psal. contra partem Donati , Sermon. 3. de verb. Apost. Lib. 1. ad Bonifacium cap. ult. tum Lib. 2. cap. 3. Rursus Lib. 4. cap. ult. ait : „ Quid est ergo quod dicunt , simplicibus „ Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus extorta subscriptio est . . . aut vero congregatione Synodi opus erat , ut aperta perniciēs damnaretur : quasi nulla hæresis aliquando , nisi congregatione Synodi damnata sit : cum potius rarissimæ inveniantur , propter quas damnandas necessitas talis extiterit &c. „ Rursus Lib. 3. contra Julianum cap. 1. loquens de decretis SS. Pontificum contra Pelagianos latet : „ Dedit vobis Ecclesiæ Catholica „ iudicium quale debuit : ubi causa vestra finita est , „ Suffragantur S. Prosper in carmine de ingratis cap. 2. num. 40. Fulgentius Lib. de Incarn. & grat. cap. 11. Vincentius Lirinensis Commun. 1. cap. 5. D. Bernardus Epist. 190. ad Innocentium Papam .

Ex illis enumeratis Patribus sedes Apostolica est inter omnes potentior , Roma auctoritate omnibus præsto est ad auxilium : Cathedra Petri unica est , & Petro successit Linus . Absque Conciliis sedes Romana potest dirimere fidei controversias , & ad metum perducere : Sed secluso Primatu non posset , nec illis fulgeret doctibus . Ergo &c.

Probatio quinta , ex rationibus D. Thomæ .

VARIIS in locis S. Doctor summi Pontificis defendit Primatum , maxime Opuscul. 1. ex professo contra Græcos schismaticos illum impugnantes , quam quidem prærogativam rationibus Theologicis angelicè astruit .

Prima , ex cap. 32. sic proponitur : Ille est Caput & totius Ecclesiæ Primas , qui est

est primus & maximus inter omnes Episcopos : Atqui talis est summus Pontifex . Ergo &c. Sic loquitur S. Doctor : " Similis autem error est dicentium Christi Vicarium Romanæ Ecclesiæ Pontificem , non habere universalis Ecclesiæ Primatum , errori dicentium , Spiritum sanctum a Filio non procedere . Ipse enim Christus Dei filius suam Ecclesiam consecrat , & sibi consignat Spiritu sancto quasi suo charactere & sigillo , ut ex supra positis auctoritatibus manifeste habetur . Et similiter Christi Vicarius suo Primatu ac providentia universam Ecclesiam , tanquam Fidelis minister Christi subjectam conservat ; offendendum est ergo ex auctoritatibus Græcorum Doctorum , prædictum Christi Vicarium in totam Ecclesiam Christi potestatis plenitudinem obtinere . Quod enim Romanus Pontifex successor Petri & Christi Vicarius , sit primus & maximus omnium Episcoporum , Canon Concilii expresse ostendit , sic dicens : Veneramur secundum Scripturas , & Canonum definitionem sanctissimum antiquæ Romæ Episcopum , primum esse & maximum omnium Episcoporum . Hoc autem auctoritati consonat sacræ Scripturæ , quæ inter Apostolos Petro attribuit primum locum tam in Evangelio , quam in Actibus Apostolorum . Unde dicit Chrysostomus in Matthæum super illud , accesserunt discipuli ad Jesum dicentes , quis major est in regno cælorum ? Quia quoddam humanum scandalum conceperunt , quod & in se occultare jam non poterant & tumorem cordis non sustinebant , in eo quod videbant Petrum sibi præferri & præhonorari . "

Secunda : Qui habet in totam Ecclesiam prælationem , ille profecto & citra dubium censendus est Caput & Primas totius Ecclesiæ : Atqui summus Pontifex universalem habet in totam Ecclesiam prælationem . Ergo &c. Sic propugnat divus Thomas ibidem cap. 22. & ait : " Ostenditur etiam , quod prædictus Christi Vicarius in totam Ecclesiam Christi universalem prælationem obtineat . Legitur enim in Chalcedonensi Concilio , quod tota Synodus clamavit Leoni Papæ : Leo sanctissimus Apostolicus , & Icomeraycos , id est , universalis Patriarcha per multos annos vivat . Et Chrysostomus su-

per Matthæum ; Filius , quæ patris est & ipsius filii , potestatem Petro ubique terrarum concessit Item super Actus Apostolorum . Petrus a Filio super omnes qui filii sunt , potestatem accipit , non ut Moyses in gente una , sed in universo orbe . Hoc etiam trahitur ex auctoritate sacræ Scripturæ . Nam Petro indiffinitè oves suas Christus commisit , dicens , Joannis ultimo : Pæce oves meas . Et Joan. 10. Ut sit unum ovile , & unus Pastor . "

Tertia : Summus Pontifex habet in Ecclesia potestatis Christi plenitudinem : Sed hæc plenitudo soli Capiti & Primati convenit , ut omnes fateantur : Ergo &c. Major in qua est difficultas ibidem cap. 32. a S. Thoma , sic probatur : " Habetur etiam ex prædictorum Doctorum auctoritatibus , quod Romanus Pontifex habet in Ecclesia plenitudinem potestatis . Dicit Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in libro Thesaurorum , sicut Christus accepit a Patre dux & sceptrum Ecclesiæ Gentium , ex Israel egrediens , super omnem primatum , & potestatem , super omne quodcumque est , ut ei cuncta curventur , plenissimam potestatem , sic Petro & ejus successoribus plenissime commisit . . . Et Chrysostomus dicit ad consulta Bulgarorum , ex persona Christi loquens : Ter te interrogo , an ames , an diligas , quia ter me trepidus , & timidus negasti . Nunc autem rediendus , ne credant fratres gratiam & clavium auctoritatem amisisse , quia amas , coram ipsis id tibi jam confirmo quod meum est plenum . Hoc etiam trahitur ex auctoritate Scripturæ , nam Dominus Matthæi 16. universaliter Petro dixit , Quodcumque solveris super terram , erit solutum & in cælis . "

Quarta : Beatus Petrus a Christo constitutus est Caput simul & Primas totius Ecclesiæ : Atqui eadem potestas ad suos pertransiit in Pontificibus successores . Et probatur ex D. Thoma , qui ibidem cap. 32. sic ait : " Ostenditur etiam quod Petrus sit Christi Vicarius , & Romanus Pontifex Petri successor , in eadem potestate ei a Christo collata . Dicit enim Canon Concilii Chalcedonensis . Si quis Episcopus prædicatur infamis , liberam habeat sententiam appellandi ad beatissimum antiquæ Romæ , quia habemus Petrum Patrem re-

fu-

„fugii, & ipsi soli libera potestate loco
 „Dei sit jus discernendi Episcopi crimi-
 „nati infamiam secundum claves a Domi-
 „no sibi datas. Et infra. Et omnia ab eo
 „definita, ab eo teneantur tamquam a
 „Vicario Apostolici Throni: Item Cyril-
 „lus Hierosolymitanus Patriarcha dicit ex
 „persona Christi loquens: Tu cum fine,
 „& ego sine fine, cum omnibus quos lo-
 „co tui ponam, plene & perfecte Sacra-
 „mento & auctoritate cum eis ero, sic-
 „ut sum & tecum. Et Cyrillus in Li-
 „bro Thesaurorum dicit, quod Apostoli
 „in Evangelis & Epistolis affirmaverunt
 „in omni doctrina Patrum esse loco
 „Dei, & ejus Ecclesiam, eisdem dantes
 „locum in omni capitulo & Synagoga,
 „in omni electione & affirmatione. Et
 „infra. Cul scilicet Petro, omnes jure
 „divino caput inclinant & primates
 „mundi, tamquam Domino Jesu obedi-
 „unt. Et Chrysostomus dicit ex per-
 „sona filii loquens: Pafce oves meas,
 „id est, loco mei præpositus esto fra-
 „trum.”

„Quinta: Ad Caput & Primatem spectat
 „determinare credenda; namque solus su-
 „premus controversiarum Judex habet jus
 „determinandi quæ sunt fidei: Atqui hæc
 „potestas summo competit Pontifici. Et
 „probat ex sancto Thoma, qui ibidem
 „cap. 33. sic loquitur: “Ostenditur etiam
 „quod ad dictum Pontificem pertineat
 „quæ fidei sunt, determinare. Dicit
 „enim Cyrillus in libro Thesaurorum:
 „Ut membra maneamus in Capite no-
 „stro Apostolico Throno Romanorum
 „Pontificum, a quo nostrum est quære-
 „re quid credere, & quid tenere debe-
 „mus. Item Maximus in Epistola Orien-
 „talibus directa dicit: Omnes fines orbis
 „qui Dominum sincere receperunt, &
 „ubique terrarum catholici veram fidem
 „confitentes in Ecclesiam Romanam,
 „tamquam in solam respiciunt, & ex
 „ipsa lumen Catholicæ & Apostolicæ fi-
 „deli recipient, nec immerito. Nam
 „Petrus legitur primo perfectam fidem
 „esse confessus, Domino revelante, cum
 „dixit Matthæi 16. Tu es Christus Fili-
 „us Dei vivi; unde & eidem Dominus
 „dicit: Ego pro te Petre rogavi, ut non
 „deficiat fides tua.”

„S. Doctor, idem probat momentum mul-
 „tis in aliis locis; ibidem cap. 33. ait de
 „summo Pontifice: “Patet etiam quod
 „ipse Patriarchis prælatum existat, ex eo

„quod Cyrillus dicit, quod ipse, scili-
 „cet Apostolici Throni Romanorum Pon-
 „tificum solius est reprehendere, corri-
 „gere, statuere, solvere, disponere, &
 „loco illius ligare, qui ipsum edificavit.
 „Et Chrysostomus super Acta Apostolo-
 „rum, dicit quod Petrus est Vertex san-
 „ctissimus beati Apostolici Throni, Pa-
 „stor bonus. Item etiam hoc patet ex
 „auctoritate Domini dicentis, Luc. 22.
 „Tu aliquando conversus, confirma fra-
 „tres tuos.”

„Ibidem pergit: “Ostenditur etiam,
 „quod subest Romano Pontifici sit de
 „necessitate salutis; dicit enim Cyril-
 „lus in libro Thesaurorum: Itaque fra-
 „tres, sic Christum imitatur, ut ipse
 „oves vocem ejus audiamus, manentes
 „in Ecclesia Petri, & non infleamus
 „vento superbie, ne forte tortuosus
 „serpens propter nostram contentionem,
 „nos eiciat ut Evam olim de paradiso.”

„Idem momentum probat sanctus Doctor
 „2. 2. quæst. 11. art. 10. ubi ex professo
 „docet ad summum Pontificem pertinere
 „condere & ordinare Symbolum, & quæ
 „sunt fidei determinare, quod probat
 „auctoritate verborum Christi ad Petrum
 „directorum: Et tu aliquando conversus,
 „confirma fratres tuos. Deinde subdit: “
 „Hujus ratio est, quia una fides debet
 „esse totius Ecclesiæ, secundum illud
 „1. ad Corinth. 1. id ipsum dicatis omnes,
 „& non sint in vobis schismata; quod ser-
 „vari non posset nisi quæstio fidei de
 „fide exorta determinetur per eum qui
 „toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sen-
 „tentia a tota Ecclesia firmiter teneat-
 „ur, & ideo ad solam auctoritatem
 „summi Pontificis pertinet nova editio
 „Symboli, sicut & omnia alia quæ per-
 „tinent ad totam Ecclesiam, ut congre-
 „gare Synodum generalem.”

„His rationibus D. Thomæ, tres alie
 „validissimæ subjunguntur; igitur

„Sexta sic procedit: Qui habet potesta-
 „tem in ceteros Episcopos, sive ad confir-
 „mandum eorum electiones, sive etiam
 „ad eos propter crimina exauctorandum
 „vel etiam in sedem retrituendum, dona-
 „tur auctoritate & Capitis, & Primatus
 „in tota Ecclesia: Atqui tale est jus, ta-
 „lisque summi Pontificis dignitas & aucto-
 „ritas: Ergo &c. Minor patet ex Canon.
 „3. 4. Concilii Sardicensis, & ex Epistola
 „82. S. Leonis, ex quibus momentum col-
 „ligitur Episcopum Thessalicensem solum
 „fuisse

fuisse vice Romani Pontificis aliorum Episcoporum confirmare electiones: pari & consimili jure electionem Maximi Episcopi Antiochiæ confirmavit sanctus Leo, ut patet ex Concilio Chalcedonenſi Aſſ. 7. Idem Epist. 84. Anastasio Theſſalonicensi Episcopo jubet ſua auctoritate confirmare electionem Metropolitanæ: Nicolaus I. in ſua ad Michaelæm Imperatorem Epistola octo recenset Patriarchas CP. quos ipſe a ſede deturbaverat: e contra vero Julius I. in ſuam reſtituit Athanaſium.

Septima: Ad ſummum Pontificem ſpectat condere leges, in tota Eccleſia obligantes: Ergo &c. Probat^{ur} antecedens. Primo quidem, ex variis Extravaganſibus & Clementinis in corpore juris inſertis. II. Idem pater ex diſpenſatione Canonum, cum hoc expoſtulat Eccleſia, & Fideliſum utilitas: ſic Gelafius Epist. 1. diſpenſavit de obſervatione multorum, & Tridentinum declarat hoc eſſe jux Papale, quinimmo idem patet in Gallia experimento quotidiano, ubi multa ſola diſpenſatione S. Pontificis muniti, plura ſimul, adverſantibus antiquis Canonibus, poſſident beneficia,

CONCLUSIO SECUNDA.

Primatus in Eccleſiam univerſalem, competit jure divino SS. Pontifici.

Probat^{ur} rationibus Theologicis.

PRIMO: Quod habet originem & inſtitutionem a Chriſto, eſt de jure divino: Atqui Primatus de quo nunc quaſtio movetur, ſuam a Chriſto trahit originem, ſcilicet quum Petro dixit Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hunc petram ædificabo Eccleſiam meam, & porta inferi non prævalēbunt adverſus eam.* Sic SS. Pontifices laudati, ſic allata Concilia, ſic utriuſque Eccleſiæ Patres, hanc interpretantur Scripturam; quippe qui dum de Primatu Papæ loquuntur, iſtam Chriſti ſententiam in probationem aſſerunt. Nec mirum, eo ipſo quo Eccleſia ædificata eſt ſuper Petrum, cum ſit indeſectibilis, debet habere immobile fundamentum; ſi enim in ſola humana poteſtate imixta foret, cum iſta ſit deſectibilis, Eccleſia foret utique deſectibilis; hinc potest inferri adverſus eam prævalerent. Ergo &c.

Altera: Primatus Petri eſt de jure di-

vino, cum pro fidei & amoris præmiis ſupra cæteros Apoſtolos, hoc donatus ſit munere: Sed Petrus ex Conciliis & Patribus jam jam nominatis vivit in ſucceſſoribus, juxta illud S. Petri Chryſologi Epist. ad Eutychetem, relata 1. part. Conc. Chalcedon. num. 15. ubi hortatur hunc hæreticum ut Romano Pontifici pareat: *“Quia, inquit, B. Petrus in ejus ſede vivit, & præſidet, & præſtat quærentibus fidei veritatem.”* Ergo &c.

Tertia: Quod ex natura dignitatis a Deo inſtituta, ab ipſo ſicut ipſa dignitas profluit: Sed Chriſtus ſuam fundans Eccleſiam inſtituit Caput, quod ad conſummationem uſque ſæculi illam regeret; Caput autem fuit Petrus, & quilibet ejus ſucceſſor eſt, ſin minus Eccleſia foret corpus acephalum & monſtruoſum: de ratione vero capitis eſt, ut cæteris domine- tur membris: Ergo &c.

Quarta: Summi Pontifices Petro ſucceſſerunt, ut unitas Eccleſiæ jugi & perenni fluxu & refluxu a Chriſto per Petrum, & a Petro per ejus ſucceſſores ſervaretur: Sed illa Eccleſiæ unitas eſt divina, juxta illud Joan. 10. *Fiet unum ovile & unus Paſtor:* Sed illa ſucceſſio non ab hominibus, ſed a Chriſto per Petrum incepta, ut docent Terrullianus, Optatus & Auguſtinus citati: Ergo &c. Cæterum juxta regulam S. Auguſtini, quod initium non habet, ſuam a Chriſto per Apoſtolos ducit originem, teſte autem Optato Mileviti. Lib. 2. contra Parmenianum n. 3. Pontificis Romani non invenitur inter ſtatuta humana initium, namque ait: *“Cathedra unica eſt...”* ſedit prior Petrus, cui ſucceſſit Lino, ſuo ſucceſſit Clemens &c. Ergo &c.

Quinta: Illa dignitas & prærogativa eſt de jure divino, ſi illam negantes habeantur ut Hæretici: Illi enim ſoli uti tales ventilantur, qui aliquod Scripturæ contrarium propugnant: Atqui negantes Primatum ſummi Pontificis declarantur Hæretici: Et probatur. Hoc liquet ex cenſura lata ab Innocentio X. ann. 1647. die 24. Januarii contra quosdam qui Paulum in dignitate cum Petro parum faciebant. Suffragatur Clerus Gallicanus, qui in comitiis habitis menſibus Martio & Majo anni 1681. dicit, *Romanus Pontifex:* *“Ca-”* put eſt Eccleſiæ, centrum unitatis: *“obtinere ille in nos Primatum auctorita-*

„ris, & jurisdictionis sibi a Christo Jesu
 „in persona sancti Petri collocatum: Qui
 „ab hac veritate dissentiret, Schismaticus,
 „cus, immo & Hæreticus esset. „Rur-
 „sus in declaratione facta in comitiis anni
 „1682. sic loquitur idem Clerus: “ In fi-
 „dei questionibus præcipue S. Pontificis
 „partes sunt, ejusque decreta ad omnes
 „& singulas Ecclesias pertinent. „

Idem expresse propagant sacra Facultas
 Parisiensis ann. 1542. in sua censura con-
 tra articulum 23. Lutheri. *Nec minus cer-
 tum est*, ait, *unum esse jure divino sum-
 mum in Ecclesia Christi militante Pontifi-
 cem, cui omnes Christiani parere tenentur*.
 Tum anno 1617. in censura contra Spa-
 larensem dicit: *Propositionem qua ille asse-
 ruerat Romanam Ecclesiam jure divino au-
 thoritatem in alias Ecclesias non habere, hæ-
 reticam esse & schismaticam*.

Sexta: Illa suprema auctoritas non est
 de jure humano: Igitur de jure divino.
 Probatur antecedens: Vel ipsi Imperato-
 res hoc ultro fatentur: In primis Aure-
 lianus, ut refert Eusebius Lib. 7. Hist.
 cap. 30. Valentinianus Epist. ad Theodo-
 sium. Justinianus Novella 131. titulo 14.
 cap. 2. Suffragatur Senatus Parisiensis in
 sua declaratione de libertatibus Gallic. fa-
 cta Ludovico XI. ann. 1641. ubi sic lo-
 quitur ore clarissimi DD. Lofelier: *Pro-
 testatur Curia vestra Majestati se nullo mo-
 do propter quæcumque inferius dicenda, Ex-
 cellentiæ, Sanctitati, dignitati, honori, &
 auctoritati nostri sancti Patris Papæ, san-
 ctæque Sedi Apostolicæ derogare; sed e con-
 tra ei honorem, reverentiam & obedi-
 entiam, quam omnes boni fideles Catholici su-
 premo Ecclesiæ Pastori præstare tenentur*.

Allatus Lib. 1. de consensione Ecclesiæ
 Græcæ cum Latina cap. 20. argumentis
 omni exceptione majoribus probat adver-
 sus Schismaticos summum Pontificem esse
 de jure divino auctoritative totius Eccle-
 siæ Primatem: num. 16. post multas pro-
 bationes, sic concludit: “ Habes, Papam
 „esse Romanum Episcopum, & Oecume-
 „nicum Papam, non ordine & sedendi
 „loco, sed potestate & auctoritate. „
 Rursus num. 19. iterum refutandis schis-
 maticis ait: “ Quæ cum ita sint, & Ro-
 „mani Pontificis, non in alias modo,
 „sed in Byzantinam etiam Ecclesiam au-
 „thoritas, tam plane pateat, nescio qua
 „fronte recentiores quidam ex schismate
 „asseruerint, Pontificem Romanum num-
 „quam Patriarchas creasse. „

Ex his iterum sic argumentari licet:
 Ille est totius Ecclesiæ Primas auctoritate
 & potestate, cui totam & universam Ec-
 clesiam regere, & custodire tamquam om-
 nium Patri & Capiti incumbit: namque
 ad Patrem spectat auctoritative filios re-
 gere, sicut & ad caput gubernare mem-
 bra: Sed ex auctoritatibus supra laudatis
 hæc provincia a Christo sic demandata est
 summo Pontifici, ut quidquid reclament
 schismatici Græci, patem non habuerint
 alii in tota Ecclesia potestatem, cum Pa-
 triarchæ potestas intra Patriarchatus limi-
 tes semper fuerit conclusa: Ergo &c.

*Fit satis objectionibus contra 1.
 conclusionem.*

OBJECIES: Ille non habet supra cæ-
 teros orbis terrarum Episcopos Primatum,
 cujus auctoritas extra suum Patriarcha-
 tum non extenditur: Atqui auctoritas
 summi Pontificis non se extendit ultra suum
 Patriarchatus fines: Et probatur ex Con-
 cilio Nicæno, quod can. 6. sic loquitur:
*Mos antiquus perduret in Ægypto, & Lybia
 & Pentapoli, ita ut Alexandrinus Episco-
 pus eorum omnium habeat potestatem, quo-
 niam quidem & Episcopo Romano parilis
 mos est*. Igitur ut valeat comparatio, Epi-
 scopus Romanus habet solum in suo Pa-
 triarchatu auctoritatem; sin minus Pa-
 triarcha Alexandrinus, qui ei assimilatur,
 universalem sicut Papa haberet.

Respondeo I. Canonem Concilii Nicæni,
 vel minimum quidem non detrudere a
 primatu summi Pontificis; omissa quippe
 sunt verba præcedentia: *Ecclesia Romana
 semper habuit primatum &c.* Mos antiquus
 perduret &c. Sic legitur in prima colle-
 ctione Romana, quam agnovit Alanus
 Copus in 2. Dialogo sic habet idem
 canon Græcus, qualis lectus & approba-
 tus fuit in Concilio Chalcedonensi, Actio-
 ne 16.

Respondeo II. negando minorem: Ad
 probationem distinguo: Episcopus Alexan-
 drinus parem habet cum Episcopo Roma-
 no potestatem dependenter a Papa, con-
 cedo: independentem ab eo, nego. Tria
 distinguenda sunt in summo Pontifice, ni-
 mirum dignitas Episcopalis, dignitas Pa-
 triarchalis, & dignitas Papalis. Patriarcha
 Alexandrinus ex privilegio habet quantum
 ad aliquid similem in Patriarchatu suo po-
 testatem, sicut habet Romanus Pontifex
 in suo. Videlicet, ut possit creare Episco-
 pos,

pos, erigere Dioceses, Concilia in provinciis sui Patriarchatus adunare: ita Casabutius in notis ad canonem prædictum pagina 112. editionis Lugdunensis 1690. ubi ita loquitur: " Sic intelligentur da sunt ut idcirco præfata in Ægyptum, Lybiam & Pentapolim potestas, Alexandrino Episcopo competat, quia illud ei jus tribuere solet Romanus Episcopus. "

Eodem prope modo illum explicat canonem Emmanuel Aſchellstrates in Tom. de antiquitate Ecclesiæ, editionis Romanæ anno 1697. Dissertatione 2. pag. 241. his verbis: " Apostolorum princeps Petrus in totius Regni Ægyptiaci metropoli Alexandria sedem majorem constituendam duxit: unde ut latius supra offendimus, sanctus Marcus divi Petri discipulus ex ejusdem auctoritate Alexandriam pergens ad instar sedis Patriarchalis Romanæ Patriarchatum instituit, idque Nicænum Concilium canone 6. his verbis exprimit: " Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & urbis Romæ Episcopo paritas mos est. Idem quia est ac si diceret, sedes Patriarchalis Alexandrina Apostolorum tempore sita est instar sedis Patriarchalis Romanæ. Sed sedes Romana habet potestatem super omnes Provincias totius Occidentis juri suo Patriarchico subjectas. Itaque & Alexandrina potestatem habere debet supra Provincias Ægypti, Lybiæ & Pentapolis suo juri Patriarchico subditas. "

Sequitur igitur summomodo Patriarcham Alexandrinum ex vi suæ institutionis, & consentiente beato Petro, assimilari summo Pontifici quantum ad Patriarchatum, nusquam vero quantum ad dignitatem supremam Capitis & Primatus universalis Ecclesiæ; quia vero Meletium Thebaidis superioris Metropolitam fuisse refert sanctus Epiphanius Hæresi 69. quique sibi arrogaverat potestatem creandi Episcopos independentem a Patriarcha Alexandrino, iste de hoc in Concilio Nicæno conclusus est: quocirca Patres statuerunt canone 6. ut plenam & integram haberet jurisdictionem, videlicet & in Episcopos, & in Metropolitanos sicut antiquitus; nec deinceps alius sui Patriarchatus Præsul talem auderet usurpare potestatem;

cujus quidem rei hanc affert rationem & probationem, quia Patriarcha antiquæ Romæ omnium Patriarcharum forma solus habebat pro more solito & jure avito plenam & perfectam jurisdictionem & primariam respectu sui patriarchatus Præsulum, & sic redditur genuinus canonis Nicæni sensus.

Solutio est Binii in notis ad Concilium Nicænum pagin. 318. " Initium hujus & canonis, quod tale est: *Ecclesiæ Romana semper habuit Primatum*; in Libris vulgatis deest: ita enim citatur a Concilio Chalcedonenſis Patribus Aſſ. 16. cum hoc eodem initio extat idem canon a Dionysio Abbate e Græco in Latinum translatus, ut refert Alanus Copus in 1. Dialogo: intelligitur & explicatur, his verbis: *Perpendimus omnem primatum & honorem præcipuum secundum canones antiquæ Romæ Deo amantissimo Episcopo conservari*: Quasi diceret, sicut Petrus ejusque successor Romanus Episcopus ac Pontifex, ex institutione Christi divino jure Primatum consecutus, & semper habuit, ac legitime usurpavit, ita Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus omnium Ecclesiarum dumtaxat, quæ sunt in tota Ægypto, Primatum & auctoritatem, quam Meletius schismaticus impugnaverat, jussu usurpet: & non ex institutione Christi; sed ex concessione, ordinatione & institutione Petri, ejusque successoris Romani Pontificis, qui omnes Ægypti provincias per Marcum Petri discipulum & Marci successores, huc usque regere & gubernare consuevit. "

Ad hujus controversiæ elucidationem subnotare juvat quinque fuisse Patriarchas in Ecclesiâ; videlicet Romanum Pontificem pro Occidente, immo Ecclesiâ Africanam erat de Patriarchatu Romano, ut observat Casabutius ibidem pag. 112. his verbis: " Jus Patriarchicum Romani Episcopi adæquare queant, quod Italianum, Gallianum, Hispaniam, Britanniam & magnam Africæ partem compledebatur. " Quatuor vero erant pro Oriente, nimirum Jerosolymitanum, Antiochenum, Alexandrinum, & Constantinopolitanum, quibus omnibus in multis erat subditi Episcopi & Metropolitani suæ obedientiæ.

Instabis: Rufinus sic reddit canonem Nicænum: " Et apud Alexandriam in urbe Roma vetusta consuetudo servetur, ut vel illic Ægypti, vel hic suburbica-

„ rum

„rum Ecclesiarum sollicitudinem gerat. „
 „Igitur inquit Romanæ Ecclesiæ æmuli
 „summus Pontifex non nisi in quâdam ur-
 „bes suæ Diœcesis habet potestatem, adeo-
 „que est tantum æqualis inter pares.

Respondeo I. canonem istum verbis Ru-
 finii contextum non reperiri in vulgari
 textu Græco, neque in exemplaribus Ge-
 lasii, neque in iis quæ ad Patres Concilii
 Carthaginensis transmissa leguntur: quo-
 circa Rufinus proprio suo Marte vocem
 suburbicarum Ecclesiarum intrudit in ca-
 nonem, adeoque nullius esse auctoritatis
 constat.

Respondeo II. distinguendo antecedens:
 Et nomine suburbicarum Ecclesiarum in-
 telligit Rufinus non solum quamlibet Diœ-
 cesim, sed & urbes Metropolitanas atque
 Provincias Ecclesiasticas Patriarchæ subdi-
 tas, concedo: & intelligit vel prædia,
 vel oratorii intra paucos ab urbis mœni-
 bus lapides sita, vel etiam urbis unius
 tantum Diœcesis, nego. Impossibile est
 Rufinum conclusisse ditionem Patriarchæ
 inter aliquas villas, vel urbes unius solum
 Diœcesis, hoc enim aperte pugnat contra
 Nicænum, quod determinat & extendit
 jurisdictionem Patriarchæ Alexandrini ad
 Ægyptum, Lybiam & Pentapolim, in
 quibus quidem regionibus & multi Episco-
 pi, immo & Metropolitanii consistebant,
 cum ipse Meletius, ut dictum est, esset
 Ptolemaidis Thebaidis Metropolitanus:
 Igitur in altero sensu intelligit Rufinus
 canonem Nicænum: sic censet doctissimus
 Valesius cap. 7. his verbis: “ Per subur-
 „bicas enim Ecclesias intelligit Rufinus
 „eas, quæ sunt sub Episcopo urbis Ro-
 „mæ; nãm suburbicariæ Ecclesiæ eodem
 „modo dicuntur quo suburbicariæ Provin-
 „ciæ. Ut ergo suburbicariæ Provin-
 „ciæ appellantur, quæ erant sub Vi-
 „cario urbis Romæ; sic suburbicariæ Ec-
 „clesiæ dicuntur a Rufino quæcumque
 „subiacebant sub Episcopo urbis Romæ:
 „Et quemadmodum Provinciæ suburbi-
 „carie peculiarem constituebant Diœce-
 „sim Vicariæ urbis Romæ, ita Ecclesiæ
 „suburbicariæ Diœcesim constituunt Epi-
 „scopi Romani.

Eodem modo interpretantur Rufinum
 Cardinalis Perronius Resp. contra Angliæ
 Regem cap. 33. Nicolaus Coeffeteau parte
 secunda contra Spalatensem Lib. cap. 2.
 Sirmundus Dissertatione 2. de Suburbicariis
 cap. 4. Denique perelebris Lupus parte
 prima ad hunc canonem his verbis: “

„Non vacat de suburbicariis Romani Im-
 „perii Provinciis disputare, atque ex il-
 „lis quærere naturam suburbicariarum
 „Ecclesiarum, eam jam audivimus non
 „esse aliud quam eos qui Romæ subdi-
 „ti, idest, qui subditi sunt juri patriar-
 „chico Ecclesiæ Romanæ, nempe totum
 „Occidentem, Septemtrionem, Africanam
 „atque Illyricum.”

Urgens: S. Gregorius Magnus Lib. 9.
 Epistola 32. non vult Episcopum univer-
 salem appellari: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Antecedens: Non
 vult Episcopum universalem appellari in
 eo sensu, quod non sint præter Papam,
 alii Episcopi, alique Patriarchæ, con-
 cedo: Ita ut a summo Pontifice explodatur
 Primatum, qui convenit illi ut est Papa,
 & ratione dignitatis summi Pontificis, ne-
 go. Eo sese explicat modo in Epistola lau-
 data, quocirca in Epist. 99. scribens ad
 Mauricium Imperatorem graviter repre-
 hendit Joannem Patriarcham CP. eo quod
 se diceret Episcopum universalem, quæ
 quidem prærogativa soli convenit Episco-
 po Romano ut est Papa, & totius Eccle-
 siæ Caput: Nec magis proficiunt adver-
 sus Primatiam Papæ debacchantes, cum
 dicunt S. Cyprianum Lib. de unit. Eccl.
 pagin. 180. asserere omnes Episcopos esse
 pares, hoc quippe intelligitur ratione con-
 secrationis Episcopalis, nusquam vero ra-
 tione jurisdictionis, Primatus, & totius
 Ecclesiæ Capitis.

Diluuntur objecta contra 2. Conclusionem.

OPPOSITES: Quod est de jure humano,
 non est de jure divino dicendum: Atqui
 Primatus S. Pontificis est de jure huma-
 no: Et probatur. I. Est de institutione S.
 Petri Primatus Romani Pontificis, quate-
 nus Romæ potius, quam alibi sedere vo-
 luit Apostolus. II. Romanus Pontifex
 quandoque non Romæ, sed Avenione se-
 dit, videlicet tempore schismatis. III. Eo-
 dem proportionali modo ratiocinandum
 est de sede Romani Pontificis, ac de aula
 regia, quæ ad nutum principis nunc in
 uno loco, nunc etiam in alio adest, &
 ubi Princeps residet; sic sedes Papæ, ubi
 adest, ibi sedes Apostolica existit: Igitur
 sedes Romana Primatus prærogativam non
 habet, nisi ex arbitrio Petri successoris.
 IV. Eadem dotis dignitas non semel a Ca-
 nonibus, a Conciliis, immo vel ab ipsis Im-
 peratoribus Catholicis concessa S. Pontifici
 le-

legitur : Et probatur in Concilio Chalcedonensi can. 28. habetur : *Antiqua Romæ Thyroni, quod urbs illa imparet, iure Patres privilegia tribuerunt*. Tum & Justinianus Novella 100. ait : *Decernimus secundum sacrarum Synodorum Decreta, sanctissimum veteris Romæ Episcopum primum esse omnium Sacerdotem*. V. Vel ipse S. Paulus qui Eph. 4. 11. & 1. Cor. 12. 28. omnes Hierarchiæ ordines, ad Doctores usque nominat, silet tamen S. Pontificis Primatum, quod non est levius argumentum Primum Papæ non esse de jure divino.

Respondo I. Hæc & similia argumenta unum tantummodo probare, videlicet Primum localem S. Pontificis non esse de jure divino, bene vero personalem, ita ut, ubi adest Papa, ibi citra dubium sit caput Ecclesiæ, Primus totius orbis Christiani, sedes Apostolica. Solutio est Bellarmini Lib. 2. de S. Pont. cap. 12. pag. 243. *Successio, inquit, Romani Pontificis in Pontificatum Petri, ex instituto Christi est : Ratio autem successionis, qua Romanus Pontifex potius quam Antiochenus, vel aliquis alius succedat, ex facto Petri initium habuit, successio ergo ipsa ex Christi instituto, & jure divino est, quia Christus ipse instituit in Petro Pontificatum duraturum usque ad finem mundi, & proinde quicumque Petro succedit, a Christo accipit Pontificatum : At vero quod Episcopus Romanus, quia Episcopus Romanus est, sit Petri successor, ex facto Petri ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam sedem particularem sibi umquam eligere, sicut fecit primis quinque annis, & tunc moriente Petro, non Episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is quem Ecclesia sibi elegerat : Potuisset quoque semper manere Antiochiæ, & tunc Antiochenus sine dubio successisset. Quia vero Romæ sedem fixit, & tenuit usque ad mortem, inde factum est, ut Romanus Pontifex succedat.*

Respondo II. negando minorem. Ad primam probationem distinguo : Primatus localis ex institutione Petri Ecclesiæ Romanæ convenit, concedo : Personalis, nego. Petro siquidem Christus dixit, Matth. 16. *Tu es Petrus, & super banc petram edificabo Ecclesiam meam* : Non homines sed ipse Christus Joan. 21. eidem dixit : *Pasce agnos meos ... Pasce oves meas*.

Ad 2. probationem, distinguo : Et mutatio localis S. Pontificis arguit Primatum Romanæ Ecclesiæ a S. Petro affixum fuisse, concedo : & ab institutione, aliquid detrahatur, nego : solus quippe Christus universalis Ecclesiæ Primatem instituit Petrum.

Ad 3. eadem est responsio : Ubi est Papa, ibi est Ecclesiæ Caput & Primas, concedo : Ibi variatur ab hominibus institutio Primatus, nego. Igitur juxta Bellarminum duo sunt distinguenda, nimirum institutio, & successio Primatis, tum ejus habitatio : primum manet de jure divino, & est immobiliter S. Pontifici canonice electo affixum, secus secundum.

Ad 4. utique distinguo : Dignitas Primatus a canonibus & Imperatorum Christianorum edictis tribuitur S. Pontifici, hoc est agnoscitur & colitur, concedo : datur & confertur, nego. Responsio ex probationibus claret.

Ad 5. & postremam non ab simili modo distinguimus : Apostolus intrinsecus Hierarchiæ gradus silet Primatum S. Pontificis quia supposebat sufficienter a Christo omnibus discipulis, Matth. 16. & Joan. 21. annuntiatum, concedo : nam & ipse eum agnovit, dum suum cum Petro contulit Evangelium, Ne, ait Gal. 2. 2. *in vacuum currerem, aut incurrissem*, concedo : secus nego. Ceterum eo loci omnes Hierarchiæ gradus enumerare non intendit S. Paulus ; non enim prophetia, gratia sanitatum & genera linguarum, ut aliquid permanens Ecclesiæ sicut Diaconorum, Presbyterorum & Episcoporum ordines collata sunt ; a longo tempore cessavit prophetia, & raro admodum ceteræ gratiæ gratis datæ conferuntur.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Primo : Primatus auctoritate & jurisdictione super omnem Ecclesiam competit S. Pontifici. II. Et hoc de jure divino.

PRIMUM patet, I. Ex Scriptura Matth. 16. *Tu es Petrus & super banc petram edificabo Ecclesiam meam, & porte inferi non prevalebunt adversus eam*. Prævaleret autem si loco Petri deficeret Pastor universalis, qui totius Ecclesiæ curam susceperet. II. Sic propugnant Patres Græci, ut lato calamo probat Allatius Lib. 1. de cons. Eccles. cap. 20. quod & definit Concilium Florentinum contra Græcos obstreperentes, Tom.

Tom. 13. Conc. pag. 315. III. Sic Patres Latini, quia ex Cypriano Lib. de unit. Eccl. hoc exigit unitas corporis mystici, ne sint Schismata: Tum Augustinus qui Serm. 2. de verbis Apost. ait causam Pelagianorum in multis, tum Palestinæ, tum Africæ & Romæ habitis Conciliis discussam, tandem decretis SS. PP. Innocentii I. & Zosimi ad metam fuisse perductam.

Secunda pars, non minus claret. I. Quia per solum Christum primatiam Petri universalem constat fuisse stabilitam; non enim ab Apostolis ortum habuit, cum & hoc non legatur factum: a fortiori nec ab Imperatoribus qui nullam habent spirituales in Ecclesiis potestatem. II. Hoc ipsum confirmat usus & possessio. III. Non aliter intellexere Patres, qui sola innixi Christi auctoritate Matth. 16. & Joan. 21. Petrum ejusque in Pontificatu esse concludunt.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Canon sextus Concilii Nicæni dicit solum Episcopum Alexandrinum habere jurisdictionem primatiam supra omnes sui Patriarchatus Præfules, quia Episcopum Romanum ut Patriarcha, qui est forma ceterorum, habet supra sui vicissim Patriarchatus Episcopos & Metropolitanos, sed non adæquat canon Patriarcham Alexandriæ S. Pontifici, ut est totius Ecclesiæ Caput & Primas: Neque vero controversia erat de hoc more, sed solum de Meletio Metropolitano Thebaidis, qui absque fundamento declinaverat Patriarchæ Alexandrini dependentiam.

Secundo: S. Gregorius humilitatis motivo abnuitt Episcopi Oecumenici titulum, maxime ne quis crederet unicuique esse pro tota Ecclesia Episcopum, scilicet Romanum.

Tertio: Primatia localis est de jure Ecclesiastico solum, minime vero personalis: hoc est S. Petrus a Christo totius Ecclesiæ institutus Primas, pro ut libuit & voluit suam fixit sedem, unde Roma habet ab ipso quod sedem Apostolicam contineat.

ARTICULUS QUARTUS.

Num competentum sit aliquem Pontificem Romanorum ex cathedra loquentem & pronuntiantem in materia fidei & religionis errasse, & hæresim de fide credendam proposuisse?

AD elucidationem questionis ante omnia explicare necesse est; quibus modis summus Pontifex super aliquod dubium consultatus potest respondere: unde sit

SECTIO PRIMA.

Quid sit summum Pontificem ex cathedra loqui?

PRÆNOTARE juvat S. Pontificem duplici modo spectari posse, primo ut doctorem particularem, qui sua cum scriptis, tum viva voce ad erudiendos audientes loquitur; ut si quis Papa doctissimus in scholis publicis sacras litteras interpretaretur: vel etiam inter ambulandum cum amicis per modum conversationis & famihari disputatione sua placita proponeret: Alio modo cum delata ipsi ut supremo controversiarum judici aliqua causa expostulatur sententia juridica, ita ut illam auditus prius in sacra Theologia magistris & consultoribus, maxime vero Prælati & eminentissimis Cardinalibus, qui ad sollicitudinem pro Ecclesiæ regimine adsciti cum summo Pontifice se habent simul omnes ut quoddam Concilium, aut saltem suppleant illud quod pro more antiquo solebant adunare SS. Pontifices, antequam causæ ad Concilium generale deferrentur; sic Agatho unum Romæ adunavit, quasi præambulum ad Sextum generale, in quo proscripti sunt Monothelitæ, vel etiam ut secluso Concilio generali, saltem ritu solemniori proferbantur Hæreses, tum suis multis diebus ad Deum precibus, præviis sacrificiis sepeitis oblationibus, adhibitis jeuniis & frequentioribus Sacramenti sanctissimi altaris expositionibus, servatis de jure & consuetudine servandis, Deum unice præ oculis habens, sedens in iustissimis Throno pronuntiat. Priori modo non loquitur ut Judex, sed solum posteriori.

Iterum prænotare juvat questionem mori posse vel de temporalibus, vel de

disciplina, vel tandem de religione & fide. Nullam hic movemus de temporalibus & disciplina quaestionem, cum ne quidem Concilia Oecumenica in his sint infallibilia, sed solum de quaestione Religionem spectante.

Observandum est etiam ut dicatur Papa ex Cathedra loqui, non esse necesse illum alicui medio, aut consultationi alligare definitionem, frustra enim, inquit vel ipse Cardinalis Sfondratus Lib. 3. de regali Sacerdotio §. 1. foret in Papa talis auctoritas; nam cuius error damnatus esset, prætendere semper posset, illegitime damnatum; sic Pelagiani proscripti in Concilio Carthaginensi appellarunt ad S. Melchiam: damnati ab ipso provocaverunt, ait Optatus Milevitanus, ad Arelatensem Synodum, contendentes causam nondum satis fuisse discussam: Idem dixerunt Lutherani de Concilio Tridentino, ad quod tamen a sententia Leonis X. contra eos lata appellaverunt; quocirca Romani Pontificis prudentiae & discretioni committitur in Concilio Tridentino Sessio 25. de reformatione cap. ultimo industriae modus, quem in rebus ambiguis definiendis adhibere poterit.

Sic loquitur sacra Synodus De recipiendis & observandis Concilii decretis. "Quod si in his recipiendis difficultas aliqua oriatur, aut aliqua inciderit quae declarationem, quod non credit, aut definitionem postulant, praeter alia remedia in hoc Concilio instituta, confidit sancta Synodus Beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis praesertim Provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negotio tractando viderit expedire: vel etiam Concilii generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel commodiore quacumque ratione ei visum fuerit, Provinciarum necessitatibus pro Dei gloria & Ecclesiae tranquillitate consulatur."

His praebitis quaeritur, num modus loquendi ex Cathedra sit diversus ab eo, quo aliquis ut persona privata loquitur? pro cuius resolutione sit

CONCLUSIO.

Summus Pontifex ut Caput & Primas Ecclesiae, loquitur ex Cathedra ut Iudex, adeoque modo diverso ab eo quo utitur persona privata.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA est: Eadem praerogativa donandus est summus Pontifex novae Legis, qua donabatur veteris Legis magnus Sacerdos: Sed iste loquebatur ex Cathedra indutus Ephod, dum aliquod pro Religione, aut praedicabat, aut definebat momentum: Igitur & iste loquendi modus discernendus est in summo Pontifice, quippe sit prorsus distinctus a modo quo loquitur, ut persona privata.

Cardinalis Sfondratus ibidem de modo loquendi ex Cathedra in veteri Lege sic discurre: "Ea distinctio qua Pontificem Romanum consideramus, vel ut privatam personam, vel ut publicam & solemnitatem, auctoritative, ex Pontificia potestate, ac ex Cathedra docentem, non est nova, sed antiquissima; nam in veteri Lege celebre illud oraculum *Urim & Tumim*, quod in ambiguis obscurisque rebus summum Sacerdotem edocebat, atque ab eodem ad peccata gestabatur, non privatae & domesticae vestis, sed Pontificali erat inscriptum Exod. 28. Deo hac ratione ostendente munus Ecclesiam instruendi & in causis ambiguis iudicandi, ad summum quidem Sacerdotem pertinere; non tamen semper & ubique, sed cum Pontificem agit; tunc enim & non alius, cum caelitus, ne fallat, aut fallatur, illustrari. Haec causa fuit ab eo qui responsum acciperent, nisi prius Ephod induant, ut patet I. Reg. 23. & III. quae vestis erat auro texta, variisque ex fereco coloribus distincta, & cui oraculum insertum erat."

Hunc modum ipse Christus agnosceat & distinctio Matthaei 23. dum jubet Scribas ac Phariseos tamen hypocritas audiri eorumque doctrinam observari, eo quod super Moylis Cathedram sederent, cuius obedientiae praeclearum dedit ipse exemplum in passione, cum interrogatus a Caipha pessimo homine, num esset filius Dei? quamquam ad multa falsa testimonia nihil respondisset, huic tamen inter-

roga-

rogationi fecit satis, eo quod Pontifex ex Cathedra loquens seiscitatus fuisse ab eo, num vere filius Dei esset.

Secunda : Quod Concilia, quod Patres & ipsa Ecclesia celebrant, profecto agnoscendum est in summo Pontifice : atqui res ita se habet : Ergo &c. Probat ur minor. Concilium Chalcedonense Aët. 2. facta lectione Epistolæ B. Leonis ex Cathedra, & ut supremi controversiarum judicis loquentis, exclamavit, *Petrus per Leonem ita locutus est* ; idem dicit sextum Concilium de epistola Agathonis Sessione 8. & 18. sanctus Aug. Epist. 165. contra Donatistas disputans, ubi Cathedram a persona, hoc est, errorem personalem a Cathedrali distinguit ; Cathedralē negat in Petri Successores cadere, alterum vero cadere posse concedit. Denique ipsa Ecclesia non semel in anno celebrat Cathedram B. Petri, ut fidelibus indiget, quam facere debent oracula, quæ ex tali Cathedra promanant.

Tertia ceteris adjungitur, quæque est fundata in jure canonico & civili. Summis docent judicia vacua esse nisi accedat juris solemnitas : hoc est, nisi judex pro tribunali sedens, veste indutus, & ut plurimum insulatus, auditis partibus & consiliariis pronuntiet : Sed idem proportionali modo, & a fortiori dicendum est de summo Pontifice, qui in spiritualibus, ut totius Ecclesiæ Caput & Primas ac supremus controversiarum judex loquitur, alias nisi accederet hujusce juris solemnitas, dubio-procul non ut Caput Ecclesiæ & persona publica loqueretur, sed tantummodo ut privata, cujus sancita non obhærent. Ergo &c.

Dices : Summus Pontifex idem est sive ex Cathedra loquatur, sive privatim & ut Doctor particularis : Igitur incassum distinguitur in illo duplex loquendi modus.

Respondeo distinguendo : Idem est physice & entitative, concedo : formaliter, & juridice, nego : Duo igitur in quolibet judice distinguendum est, videlicet id quod physicum & naturale : deinde vero id quod est morale. Primum competit ratione naturæ, quæ semper eadem est : alterum vero ratione potestatis, qua judex relationem habet ad Deum supremum omnium judicem, & ad jus, quo quasdam statuit conditiones solennes ad ferenda judicia : hoc ipsum compertum præ oculis quotidie habemus in iudiciis laicis ;

quidquid enim in domo & in particularibus colloquiis dicunt, non facit regulam & judicium, sed tantummodo cum pronuntiant in Throno justitiæ sedentes : idem dicendum de supremo Controversiarum judice.

SYNOPSIS SECTIONIS.

PRIMO : Duplex est modus pronuntiandi circa controversiam motam, nimirum in secreto, deinde vero publice, & adhibitis juris solemnitatibus : Priori modo judex loquens non facit Legem, sed solum quando posteriori modo se gerit.

Secundo : Competit summo Pontifici ex Cathedra loqui, cum sit controversiarum religionis judex supremus : hoc & competeat Aaron & ejus successoribus, quidni & in nova Lege antiqua longe perfectiori S. Pontifici hoc congrueret ?

Tertio : Hoc ipsum non levius subindigit Christus, cum Matth. 23. velit statuta & decreta Phariseorum audiri, eo quod super Cathedram Moysis sederent : Ipse vero Cyprianus, tempore suæ passionis summo Synagogæ Pontifici, ipsum interroganti si filius Dei esset, respondit, Matth. 26. 64. *Tu dixisti* : Ergo &c.

SECTIO SECUNDA.

Num fides summorum Pontificum a Petro ad nostra usque tempora fuerit ab omni labe pura ?

Hæc quæstio non nisi de errore circa fidem & religionem movetur : Rursus de summo Pontifice non ut persona privata loquens, sed ex cathedra, ita ut tamquam Caput Ecclesiæ hæresim aliquam ut fidei articulum credendam proponeret. Ceterum distinguendum est inter infallibilitatem in fide & impeccabilitatem ; certum est, nec dissentit Bellarminus hic Lib. 4. de SS. Pontif. cap. 2. Papam posse peccare ; num vero habeat infallibilitatem pronuntiando circa fidem & religionem, est quæstio juris quam non attingimus : at occurrit quæstio facti, num de facto quis SS. Pontifex sic erraverit, ut hæresim a fidelibus credendam proposuerit : De ista in præsentiarum agimus : Pro cujus resolutione sit

C O N C L U S I O .

Nullus ab ævo D. Petri summus Pontifex
ex cathedra loquens erravit
in fide .

Probatur rationibus Theologicis .

PRIMA : Quotiescumque agitur de aliquo facto, audiendi sunt viri omni exceptione majores : Sed ex hoc momento liquet, nullum ex summis Pontificibus a S. Petro ad nos usque ex cathedra loquentem errasse : Ergo &c. Probatur minor primo ex Theodoro, qui Epist. 116. ad Renatum Presbyterum Romanum tom. 3. pag. 989. sic loquitur : " Habet sanctissimi, ma illa Sedes Ecclesiarum quæ in toto sunt orbe Principatum multis nominibus ; atque hoc ante omnia, quod ab hæretica labe immunis mansit, nec ullus contraria sentiens in illa sedet, sed apostolicam gratiam integram servavit . "

Magnificum & insigne est Agathonis Patris testimonium, qui in sua ad Imperatores Constantinum, Heraclium & Tiberium epistola, quæ Act. 4. sextæ Synodi lecta est, & Act. 8. ejusdem Synodi a Patribus unanimiter recepta & sic approbata, ut jam possit dici totius Concilii doctrina. Ibi probat Ecclesiæ infallibilitatem ex tribus potissimum capitulis . I. Ex Scriptura, II. ex Traditione, III. ex eo quod nullus e suis prædecessoribus ad suam usque ætatem erraverit in fide . Hæc sunt verba : " Apostolica Petri Ecclesia numquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est Hæc est veræ fidei regula, quam & in prosperis & in adversis vivaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis Mater vestri tranquillissimi imperii Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicæ Traditionis numquam erravisse probabitur, nec Hæreticis novitatibus depravata succubuit, sed ut ab exordio fidei christianæ percepit ab auctoribus Apostolorum Christi Principibus, illibata fide textus permanet, secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quæ suorum discipulorum Principi, in sacris Evangelii facta est : Petre, Petre, inquit, ecce Satans expetivit ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum :

" Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos . Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Salvator omnium, cujus fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres admonuit, quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper, cunctis cognitum est : quorum pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto ramens divina dignatione ministerio, pedissequa cupit existere . "

Observet velim hoc testimonium proferri septimo Sæculo ann. 680. post tempora quorundam Pontificum, qui juxta aliquos in suspicionem erroris venerant, quos tamen ab omni novitatis labe purgat Agatho, & cum eo, omnes Synodici Patres ejus epistolæ per omnia consentientes . Neque vero quemquam ex aliis SS. Pontificibus subsequenteribus sæculis loquendo ex cathedra errasse in fide constat : Ergo &c.

Altera hæc ratio proponitur : Factum malum ex bono sibi opposito perfecte loquitur : Sed quod nullus a B. Petro S. Pontifex loquens ex cathedra ulquam in fide erraverit, argumentum irrefragabile illud est, quod quoties aliqua apparuit hæresis, ne una quidem omnia, nullus Pontifex qui tunc temporis clavum Ecclesiæ universalis tenebat, eam damnare prætermiserit : Et probatur juxta chronologiam Bini, qui in suis Conciliis fidei calamo recenset cunctas decursu sæculorum a SS. Pontificibus proscriptas hæreses .

Primo : Omnes hæreses ab Apostolorum tempore usque ad Concilium Nicænum primum a SS. Pontificibus incunctanter proscriptæ sunt, videlicet primo sæculo Ebionitæ . Ex secundo Sæculo Manes, Marcion, Novatus, & Novatianus abjecti sunt . Anno 158. S. Hyginus Cerdonem excommunicavit, Zephirinum, Marcionem, & Cataphrigas ejecit ab Ecclesia. Victor I. proscriptis Quatuordecimanos ; Rebaptizantes vero a S. Stephano I. Paulus Samosatenus a Dionysio in utroque Concilio Antiocheno, quod suo munivit calculo ; Arius a S. Sylvestro in utroque Alexandrino ab ipso approbato : Donatistæ a S. Melchiae in Concilio Romano : Rursus in Arelatenensi anno 34. a S. Sylvestro, qui per suos Legatos præfuit, damnati sunt .

Secundo : Hæreses famosæ in Conciliis damnatæ simul a SS. Pontificibus, qui eorum acta confirmarunt abjectæ leguntur. Ergo S. Sylvester damnavit Arianos; Damascus, Macedonium; Cælestinus I. Nestorium; S. Leo, Eutychetem; Vigilius, tria Capicula; Agatho, Monothelitas; Adrianus I. Iconomachos; in Concilio VII. generali, tum & Felicem & Elipandum in Francofurtensi; Adrianus II. Photium in octavo generali, Martinus V. Hussitas in Concilio Constantiensi; Diversi Pontifices, durante Tridentino, Lutheranos & Calvinistas anathemate percusserunt.

Tertio : Ab Urbano ad Benedictum usque XIII. Ecclesiam feliciter regentem varii Pontifices varios errores, qui in moralem, tum etiam in dogmata irreperant, proscripserunt.

Quarto : Ut primum aliquis nævus in Conciliorum acta irrepsisset SS. Pontifices animadverterunt, esse vacua suam abnegando approbationem, voluerunt: hinc inter Concilia Oecumenica sex partim approbata, partim reprobata, quædam vero particularia prorsus abjecta sunt, ut omnia ab Arianis, & Donatistis adunata, latrocinium Ephesinum, & quædam alia.

Tertia ratio sic proponitur: Quotiescumque aliqui SS. Pontifices erroris alicujus insinulati sunt, toties sese a calumniis purgare, vel ab aliis, Deo sic providente, purgati sunt. Igitur ne quidem unus loquens ex Cathedra sic erravit, ut errorem tamquam fidei articulum propagaverit. Probatum innot: Symmachus Papa innocentie suæ conscius voluit proprio motu se in Concilio Romano a quibsdam nævis purgare, tum & Leo III. coram Carolo Magno eadem de causa, quod uterque felici comprobante exitu, fecerunt.

Neque vero usquam descenderunt Apologiae pro SS. Pontificibus iniuste de aliquo nævo accusatis. Sanctus Augustinus lib. de unico Bapt. capit. 16. contendit lapsum Marcellini Papæ a Donatistis fuisse confirmatum. Omnes cordati Theologi, vel ipse D. Vvitas Doctor Sorbonicus & Professor Regius in suis scriptis Trastat. de Trinitate Liberium ab Ariana hæreseos libe immunem esse argumentis irrefragabilibus demonstrat. Donus Papa, Theodorus, Joannes IV. S. Maximus Abbas in diversis Apologiis luce pomeridiana clarius ostendunt Honorium non fuisse Monothelitam.

Quarta : Ecclesia loquens ab omni dolore immunis esse debet: Sed ipsa quandoque loquitur per SS. Pontifices; qui si errarent proponendo errorem ut fidei articulum credendum, hoc ipsum vitio verteretur Ecclesiæ, quippe quæ fundata sit supra Petrum & summum Pontificem, deficiente autem fundamento, ruit & subvertitur totum ædificium: capite subverso corpus languescit & emoritur: Igitur fatendum est nullum Pontificem ad hæc ulque tempora errasse in fide, & inter Hæreticos fuisse annumeratum, immo confidentes in Deo Optimo Maximo speramus, quod sicut nullus defecit, ita in posterum nemo deficiet & errabit in fide.

Postrema ratio est: Synodus particularis tametsi Generali in Patrum numero multo inferior, si tamen sit cum summo Pontifice conjuncta, se habet veluti Oecumenica, & quasi generalis juxta sancti Athanasii sententiam; adeo verum est suffragium summi Pontificis robur omni exceptione majus addere omni Episcoporum conventui, quicumque sit: Igitur Præsules cum Papa consociati prævalent majori Episcoporum numero a SS. Pontifice divulsorum: Et vicissim Caput super alia membra ab ipso separata. Probatum antecedens ex Binio, qui in notis ad Concilium II. Alexandrinum pag. 285. sic loquitur: "Concilium Alexandrinum: Hoc Concilium anno Domini 319. qui est Sylvestri VI. & Constantini Imperatoris 14. annus Alexandria in Egypto habitum est, cui omnes Episcopi, qui Alexandrino Primati parebant, una cum Osio Cordubensi Episcopo, qui Legationis Pontificie munere sumgebatur, atque ideo bivio Synodo præsidebat interfuerunt. Ob quam causam Athanasius Apologia 2. hanc Synodum generale Concilium appellavit; quod nimirum per Legatum Pontificem una cum præd. numero Episcoporum interfuerit.

Quinta : Fides adhibenda est Theologis pro factis quæ spectant Religionem, cum id muneris habeant ut cuncta scrutentur & discutiant, ut illam contra Hæreticorum molitiones defendant: Sed omnes ferme sic propugnant. Primo quidem Academiæ Italicæ, Hispanicæ, Lusitanicæ, Belgicæ, Germanicæ, Divus Thomas, gravissimi Sorbonæ Doctores, qui tenent summum Pontificem ex cathedra loquentem pro punctis fidem & religionem spectantibus esse infallibilem; immo & ceteri qui

qui hanc prærogativam non nisi accedente Ecclesiæ consensu agnoscunt, candide tamen fatentur nullum Pontificem sic errasse, ut hæresim tamquam dogma catholicum defenderit: ab hac opinione non dissentit inter recentiores Theologos Dom. Tournely Quæst. quinta, de capit. Eccl. articul. secundo, pagin. sexagesima sexta, qui probat Sedem Romanam hoc habere supra ceteras, quia teste Theodoro: *Nec ullus contraria sentiens in illa sedit*. Revera quidem omnes sedes Patriarchales Orientales a fide non semel defecerunt, nusquam vero Sedes Apostolica.

Fis satis objectionibus Hæterodoxorum.

OBJICIUNT Protestantes: Ab actu ad posse valet consequentia: Sed defacto multi Pontifices erraverunt in fide: Et probatur multis momentis: I. Liberius subscripsit formulæ Arianae Sirmienſi. II. Honorius proſcripſit eſt propter Monothelitarum hæreſim a ſexta Synodo generali. III. Joannes XXII. adhæſit Millenariis: Ergo &c.

Reſpondeo I. Dato & non conſeſſo laudatos SS. Pontifices erraſſe, dubio-procul non ut loquentibus ex cathedra, ſed eis ut perſonis particularibus hoc contigiſſe conſtat. Et vero Liberius non ſubſcripſit formulæ niſi prius in ſenſu catholico explanatæ, & tantum abeſt ut Arianiſmum propoſuerit de fide credendum, quin poſtius noluit ſumm addere calculum formulæ ei oblatæ, ann. 359. ab Imperatore, donec Baſilius Ancyranus & alii præſentes Semi-Ariani ſimul cum Imperatore ſubſcriberent formulæ alteri quam ipſe obtulit, in qua Verbum ſubſtantialiter Patri ſimile, & ipſi coæternum dicebatur. Quid plura, nec ipſe, nec Vincenſius Capuanus ejus Legatus in Concilio Ariminenſi approbare voluerunt Synodum, & ei conſentire. Si de Honorio loquamur, certum eſt non niſi ſecreto, & ad Sergium perſonam privatam ſuas direxiſſe epiſtolas, nuſquam vero ad Eccleſiam univerſalem, quaſi ad Monothelitarum errorem, ut quid bonum & fidei conſonum ſuſcipiendum eſſe invitaret. Conſtat etiam Joannem XXII. nuſquam propoſuiſſe hæreſim Millenariorum credendam, ſed ſolum licentiam ſeciſſe de hoc momento in Scholis diſputare in utramque partem, ut reſolucata, propter primorum ſæculorum

Patres illorum ſententiæ pro deliciis ſpiritualibus in regno Millenario deguſtandis adhærentes, Eccleſia declararet quid præciſe de hoc momento dicendum eſſet, vel non, & quid abiendum.

Reſpondeo II. Momentum de illis tribus Pontificibus ex proſeſſo non traſtaſſe: Et quidem pro Joanne in Traſtatu de viſione beatifica: pro Liberio Traſt. de SS. Trinitate, p:o Honorio Traſt. de Incarnatione, ad quos Lectorem benevolum remittimus.

Reſpondeo III. Liberium ſubſcripſiſſe primæ formulæ Sirmienſi, quæ ſenſum obivium catholicum ſubiſcit: Litteras Honorii eſſe catholicas, & neminem præter Hæterodoxos hæreſis eum inſimulare, ſed ad ſummum quoddam abjectum a Concilio putare, eo quod ſatis ſtrenue fidem non defenderit, multos vero propugnare ſolum ex deſolatione Concilli damnatum legi: tandem Joannem XXII. ante obitum clare admodum viva voce & ſcriptis coram Tabellionibus fidem ſuam explicaviſſe, & ab omni ſuſpicionem hæreſeos ſe purgaſſe liquet.

Mitto alios Pontifices, quibus quidam navi modo circa diſciplinam, modo etiam circa mores tribuuntur, ut videre eſt apud Bellarminum Lib. 4. de SS. Pontifice c. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. quandoquidem iſta momenta præſentem non ſpectant controverſiam, quippe quæ ſolum moveatur de fide, & de SS. Pontifice ex cathedra loquente.

Dices: Zoſimus credidit & declaravit Cæleſtium Pelagii aſſectam catholicum: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Declaravit errore facti deceptus, concedo: adhærendo errori, nego. Cæleſtius illuſerat Zoſimo præſentando fidei profeſſionem ſpecie tenuis catholicam, ſed fraude detecta, illum damnavit.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

A B. Petro ad noſtra uſque tempora nullus SS. Pontifex ex cathedra loquens de materia religionis erravit in fide.

PRIMO: Sic propugnat Theodoretus, Epiſt. 116. Sic Agatho in ſua ad ſextam Synodum directæ epiſtola.

Secundo: Omnes hæreſes decurrentes incunſtanter damnare SS. Pontifices, nec ullum

ullum reperies, qui contra hæreticam pravitatem, adunato Concilio, suum non addiderit calculum; e contra vero si qui Episcoporum conventus errori faverint, eos vacuos & inanes dimiserit.

Tertio : Nullus ad hæc usque tempora inter Hæreticos aliquem expresse annueravit Pontificem : Neque vero credibile est nonnumquam contigisse aliquem SS. Pontificem loquentem ex cathedra in errore fuisse prolapsum, cum hoc in Ecclesiæ deductus vergeret, cui ex promissione Christi, portæ inferi nusquam prævalerunt.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Quæ obijciuntur contra intermeratam SS. Pontificum fidem sunt dubia & non probata, ac mere æquivoca, quandoquidem adversantes confundunt SS. Pontificem ut personam particularem cum publica : Ceterum non defuerunt Apologizantes, qui SS. Pontifices iniuste accusatos defendere, & eorum vindicare innocentiam.

Secundo : Alii etiam potentiam ab actu non satis distinxerunt : Propugnando SS. Pontifices non esse in fide determinanda infallibiles, & hoc ex falsis eorum factis concludunt : non esse quidem de fide esse indefectibiles, & de hoc in utramque partem, teste Bellarmino, disputatur in Scholis Catholicis, sed dato quod non sint nisi accidentæ Ecclesiæ consensu infallibiles, non inde sequitur aliquos de facto errasse; hinc opinio illorum non isto dubio inniti debet fundamento, sin minus isto concussio, & vacuo præceptis ruet ædificium.

Tertio : Gratis dicitur multos Pontifices errasse in fide, cum contrarium affulgeat : Si quid tamen aliqui pro fide aut taceant, aut dissimulaverint, hoc ipsum loquentes ex cathedra nusquam fecere.

ARTICULUS QUINTUS.

Utrum sit de fide diploma summi Pontificis ex cathedra loquentis de rebus dogmaticis & Religionem spectantibus esse infallibile quando accedit Ecclesiæ consensus?

CONVENIUNT omnes Catholicos, ait Bellarminus hic lib. 4. de Summo Pontifice cap. 2. pag. 960. & 961. & Hæretici Bonæ Theol. Tom. V.

„ ci in duobus. Primo, posse Pontificem
„ etiam ut Pontificem, & cum suo coe-
„ tu Consiliariis, vel cum generali
„ Concilio errare in controversiis facti
„ particularibus, quæ ex informatione
„ testimoniisque hominum præcipue pen-
„ dent. Secundo, posse Pontificem, ut
„ privatum Doctorem errare, etiam in
„ quæstionibus juris universalibus tam fi-
„ dei, quam morum, idque ex ignorantia,
„ ut aliis Doctoribus interdum acci-
„ dit.

Pergit : „ Deinde Catholici omnes in
„ aliis duobus conveniunt, non quidem
„ cum Hæreticis sed solum inter se. Pri-
„ mo, Pontificem cum generali Concilio
„ non posse errare in condendis fidei de-
„ cretis, vel generalibus præceptis mo-
„ rum. Secundo, Pontificem solum, vel
„ cum suo particulari Concilio aliquid in
„ re dubia statuentem sive errare possit,
„ sive non, esse ab omnibus Fidelibus
„ obedienter audiendum.

Tum ait : „ Quibus ita constitutis, qua-
„ tuor tantum remanent diversæ senten-
„ tiæ. Prima est, Pontificem etiam ut
„ Pontificem, etiam cum generali Con-
„ cilio definiret aliquid, posse esse Hære-
„ ticum in se, & edocere alios hæresim...
„ Hæc est Hæreticorum omnium... Se-
„ cunda sententia est Pontificem etiam ut
„ Pontificem, posse esse Hæreticum & doc-
„ cere hæresim, si abque generali Con-
„ cilio definiat... Hanc opinionem sequi-
„ tur, & tuetur Nilus &c... Tertia sen-
„ tentia est in alio extremo, Pontificem
„ non posse ullo modo esse Hæreticum,
„ nec docere publice hæresim, etiam si so-
„ lus rem aliquam definiat. Ita Albertus
„ Pighius... Quarta sententia est quod-
„ ammodum in medio, Pontificem, sive
„ Hæreticus esse possit, sive non, non
„ posse ullo modo definire aliquid Hære-
„ ticum, a tota Ecclesia credendum :
„ Hæc est communissima opinio fere om-
„ nium Catholicorum, ut B. Thomæ 2. 2.
„ q. 1. art. 10. Thomæ Vvaldensis... vi-
„ dentur quidem hi auctores aliquo modo
„ inter se dissentire : quia quidam eorum
„ dicunt Pontificem non posse errare si
„ mature procedat, & consilium audiat
„ aliorum Pastorum.

Queritur igitur num summus Pontifex sit infallibilis ex cathedra loquens & definiens aliquid circa religionem & fidem? Juxta Bellarminum de hoc disputatur inter Catholicos, quamvis affirmativa videatur

tur probabilior, & eam ex professo multis in locis doceat sanctus Thomas, scilicet Quodlibeto, art. 19. Lib. 3. de regim. Eccles. cap. 19. 2. 2. quæst. 1. art. 10. a quo discedere erubesceremus; quia tamen ab aliquibus annis non permittitur in Galliis, saltem secluso strepitu, eo quod ex illa opinione multi putant Libertates Gallicanas in periculum venire, quocirca adherentes consilio Apostoli 2. Cor. 6. 3. *Nemini dantes ullam offensionem ut non contumetur ministerium nostrum*; de hoc momento silere juvat; & ad alteram sententiam, in qua omnes Scholæ consociantur, convertitur oratio, maxime cum scopus noster in hoc Theologico Tractatu sit debellare hæreses, quæ tanto efficacius compescuntur, quanto magis Theologi simul adunati illas impugnare aggrediuntur: Igitur ut conclusio nostra sit terribilis ut castrorum acies ordinata, sicut Israel exercitus quasi unus homo adversus Philisthæos progrediebatur, sic omnium Theologorum Catholicorum innixi manu cum Hæreticis & Novatoribus S. Sedis Petri insensissimis adversariis descendimus in prælium in nomine Domini cum tota Ecclesia. Unde sit

CONCLUSIO.

Diploma S. Pontificis dogmaticum est infallibilis regula fidei, accedente Ecclesie consensu.

Probatur multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

CHRISTUS suam fundans Ecclesiam ait Petro Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porte inferi non prævalent adversus eam.* Rursum Joan. 21. eidem Petro ait: *Pasce oves meas.* Rursum Joan. 21. eidem Petro ait: *Pasce oves meas.* Rursum Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Citra dubium est I. Christum in primo & secundo loco prærogativam Petro tribuere. II. Ecclesiam commemorare, ut Caput sit cum ea. III. Promittere expresse portas inferi non prævalituras adversus Ecclesiam super petram, seu Petrum fundatam. IV. Ulterius suam circa indefectibilitatem aperire mentem: *Ecce ego &c.* quo oraculo omne tollitur dubium de infallibilitate Petri cum Ecclesia conjuncti, adeoque & ceterorum in suo

Pontificatu successorum. Igitur diploma Pontificum cui accedit Ecclesie consensus est infallibilis fidei regula: Ergo &c.

Secundo, ex sanctis Patribus.

INNOCENTIUS I. Epist. ad Patres Carthaginenses 181. alias 91. eos sic alloquitur: "Non censetis esse calcanda, quæ illi, non humana, sed divina decrevere sententia." Zosimus Epistol. 10. ad Aurelium. "Quamvis Patrum Traditio Apostolica Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet... tantam enim huic Apostolo Petro canonica antiquitas super sententias omnium voluit esse potentiam, & ipsa quoque Christi promissio, ut & ligata solveret, & soluta vinceret, &c." Rursus sanctus Leo Serm. 2. in die Assumptionis. "Soliditas illius fidei, aut, quæ in Apostolorum Principe laudata est, perpetua est, & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit: ita permanet quod in Petro Christus insinuit." Rursus Simplicius Epist. 4. ad Zenonem imperatorem: "Perstat in successione suis hæc & eadem Apostolicæ normæ doctrinæ, cui Dominus totius curam ovilis injunxit, cui se usque ad finem sæculi minime defuturum, cui portas inferi nunquam prævalituras esse promissit; cujus sententia, quæ ligaretur in terris, & solvi testatur est non posse nec in cælo. Similia profertur Gelasius I. Epist. 8. Pelagius II. Epist. 5. ad Episcopos Istræ. Adrianus I. Epist. ad Tarasium Patriarcham CP. & alii: Porro ex Innocentio Patres qui SS. Pontificibus ex cathedra loquentibus adhaerent, sententia non humana, sed divina id fecere: Ex Zosimo auctoritas SS. Pontificis in pronuntiando fundatur in institutione Christi & Traditione: Ex Simplicio eadem auctoritas Petro a Christo collata perseverat: decretis vero SS. Pontificum accessit Ecclesie consensus expressus Africanorum Conciliorum pro statutis ab Innocentio I. & Zosimo contra Pelagianorum proterviam; Concilii Chalcedonensis pro sententia B. Leonis contra Eutychianos; totius Orientis pro iis quæ Simplicius scripsit ad Imperatorem: tacitus vero pro aliis, qui quidem consensus nec defuit, nec ut speramus unquam deficiet: Sed non aliud requiritur pro regula fidei infallibili: Ergo &c.

Ter-

Tertio, ex Conciliis.

SUFFICIT ad hanc probationem revocare in memoriam summos Pontifices solitos fuisse ad Concilia adunata scribere, eisque credenda determinanda annuere, Concilia vero adamussum Epistolis illis adhæsisse; sic Coelestinus ad Patres Ephesinos scripsit, S. Leo ad Chalcedonenses, Agatho ad Constantinopolitanos, Adrianus primus ad Synodum secundam Nicænam pro cultu SS. Imaginum definiendo, ex quibus mira semper apparuit pro definitionibus fidei inter summos Pontifices & Concilia consociatio, ita ut nulli præter Heterodoxos definitionibus ab eis emanatis resisterint. Secundo neque oblivioni tradendum Concilia Oecumenica in definitionibus fidei esse infallibilia, ut primum accessit eis summi Pontificis assensus: Igitur idem vicissim asserendum de diplomatibus dogmaticis a SS. PP. emanatis, cum nihil ultra ad juris solemnitatem requiratur. III. Ut primum non contradicit Ecclesia diplomati, jam adest consensus saltem tacitus Ecclesiæ, juxta illud tritum axioma, *qui tacet, consentire videtur*. Igitur diploma Pontificium accedente consensu Ecclesiæ est regula fidei infallibilis.

Quarto, ex rationibus Theologicis.

PRIMA: Ecclesia est infallibilis, & hoc est de fide, ut supra ostensum est: Sed quando accedit ejus consensus diplomati Pontificio dogmatico, jam est ipsa quæ loquitur per SS. Pontificem. Ergo &c.

SECUNDA: Qui resistit summi Pontificis decreto Ecclesiæ consensu munito, habendus est ut Ethnicus & Publicanus, & in Gallia ut hæreticus & extraneus habetur: Sed hoc non esset, si hujusmodi decretum tanta solemnitate vestitum & adornatum non foret regula infallibilis fidei. Ergo &c.

TERCIA: Ipso non diffidente Quesnello in sua ad D. Vitte Epistola, *Bulla Vincam Domini Sabaoth*, est regula fidei, eo quod accesserit ei consensus saltem tacitus Ecclesiæ: idem ultro confessus est de illa DD. Daguesterum Galliz Cancellarius in sua dum erat Procurator Regius & generalis ad Senatum Parisiensem oratione; idem & candide confessus est de constitutionibus Innocentii X. & Alexandri

VII. contra Janseum, Innocentii XI. contra spurium Molinos doctrinam, tum & Clementis XI. pro Bulla laudata *Vineam Domini* Emin. Card. de Noailles, in suis vel ipse mandatis, & hoc ultro non semel admittere Novatores. Igitur nullo præter Calvinistas diffidente, diploma Pontificium assensu expresso vel tacito Ecclesiæ munitum, est regula infallibilis fidei.

QUARTA: Si aliquid ultra requireretur, duo sequerentur absurdum: Primo quidem daretur processus in infinitum, & deficeret ad obstrepentes compescendos fœdum, quod dubio-procul ubique in Ecclesia Dei perpetua pararet incendia. Secundo, cum non sine magna difficultate adveniant Concilia, licitum foret novitates promiscue advenire & disseminare, ita ut distu horrendum, qui hæresim manifestam propugnaret, nihilominus foret Catholicus & membrum Ecclesiæ unitum, cum expectanda foret ad definitionem litis Concilii adunatio.

QUINTA: Probatur esse summum Pontificem esse Caput, & omnium Christianorum Patrem, universalis Ecclesiæ nedum nomine & honore, sed dignitate & auctoritate Primatem, ad ipsum pertinere totius Ecclesiæ curam: Sed posito quod ejus diplomata dogmatica, vel ipsius Ecclesiæ consensu munita, non essent infallibiles fidei regulæ, ita ut unicuique licitum foret eis obedire, vel non, jam nutaret fides, jam deficeret in Ecclesia Caput, cum nihil influxus certi pro religione haberet; jam exfultaretur Primatus auctoritas quæ est penes religionem & fidem: Jam portæ inferi adversus ipsam Ecclesiam prævalerent, cum tunc temporis unusquisque non aliam haberet fidei regulam præter spiritum privatum, ita ut quot capita, tot & religiones monstruæ adessent. Ergo &c.

SUPERVACANEO est hic texere objectiones, & eis respondere; omnes quippe Catholici in hoc adunantur, soli vero hæretici propagant Ecclesiam cum S. Pontifice consociatam, & SS. Pontificem cum ipsa per consensum Pastorum conjunctum esse fallibilem, quorum objectionibus levioribus non semel fecimus satis. Ceterum omnes Theologi conveniunt ad majorem solemnitatem & cautelam requiri Ecclesiæ consensum tacitum vel expressum; vel ipse Bellarminus fatetur multos Catholicos summo Pontifici adhærentes

hoc exigere : *Quidam eorum dicunt*, ait Pontificem non posse errare si mature procedat & consilium audiat Pastorum. Quidquid sit, est extra dubitationis aleam lumini Pontificis diploma dogmaticum esse infallibilem fidei regulam, quando accedit ei consensus expressus, vel tacitus Ecclesiae. Ergo &c.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Diploma Pontificium dogmaticum cui accedit consensus Ecclesiae, est regula infallibilis fidei.

PRIMO : Est ipsa Ecclesia loquens per summum Pontificem; est autem de fide Ecclesiam dogmatice loquentem esse infallibilem. Ergo a pari.

Secundo : Qui resistit S. Pontifici sic loquenti non audit Ecclesiam, adeoque habendus est ut Ethnicus & Publicanus. Ergo &c.

Tertio : Probabilissimum est juxta opinionem D. Thomae S. Pontificis ex cathedra loquentis diploma dogmaticum esse infallibilem fidei regulam, sed de hoc disceptatur in scholis, ait Bellarminus; minime vero quando diplomati accedit consensus Ecclesiae expressus, vel saltem tacitus : Ergo &c.

ARTICULUS SEXTUS.

Utrum diploma Pontificium, dogmaticum sit infallibilis fidei regula, accedente majoris Pastorum numeri consensu, aliis paucioribus renitentibus.

CONTRARIUM propugnat Quesselius in Libro qui inscribitur *disciplina Ecclesiae* Tom. 1. non agimus impraesentiarum de Libro reflexionum ejusdem auctoris, ex quo tot Propositiones excerpuntur, quae a Clemente XI. felices recordationis Papa proscriptae sunt, cui damnationi accessit expressus in epist. & mandatis Episc. consensus, tum & Conc. Later. sub beatissimo & sanctissimo Papa Benedicto XIII. ann. 1723. adunati definitio, hinc causa finita est. Quæstio igitur præsens solum movetur de majori, vel minori numero eorum qui adhærent diplomati Pontifici. Novator contendit majorem copiam Præsulum, tamen capiti adunatorum non semper prævalere, quod quidem

ex professo docet in Libro disciplinæ Ecclesiae mox laudato pag. 224. 225. 227. 228. 229. Ei subscribit anonymus quidam in Libro cujus titulus, *Veritatis testimonium*. Opposita sententia communis est apud Theologos. Sic propugnat ex professo inter recentiores D. Tournely hic Tom. 1. art. 3. in primis vero Eminentissimus Cardinalis de Bissy Opusculo inscripto : *Memoriale ann. 1717. ubi demonstratur vacuitas, non propugnabilis appellationis a Bulla Unigenitus* : pag. 5. 6. & 7.

Ad hanc quæstionem perfecte eliquandam tria potissimum contra obrepentes discutienda sunt. Primo quidem, num diploma Pontificium dogmaticum evadat regula infallibilis fidei ut primum accedit majoris partis Præsulum consensus. II. Num paucior numerus SS. Pontifici adhærens proponeret majori numero a SS. Pontifice divulso. III. Utrum clamor populi aliquid auctoritative valeat pro veritatis fidei testimonio?

SECTIO PRIMA.

Utrum sufficiat major Præsulum numerus ad hærentium Papæ, ut diploma Pontificium dogmaticum evadat infallibilis fidei regula?

CONCLUSIO.

Major pars Pastorum cum SS. Pontifice definitionem fidei emittunt.

Probatur multis momentis.

Primum argumentum desumitur ex dictis.

PRIMO quidem, constat secundum gravissimos auctores sedem Apostolicam esse in iis quæ spectant fidem & religionem infallibilem, huic autem opinioni nequidem Galli Theologi recentiores refragantur : quid autem sit sedes Apostolica, est juxta Eminentissimum Cardinalem de Bissy in opere mox laudato, summus Pontifex cum Cardinalium Collegio, Prælati Romanæ Diocæses, & Consultoribus. Non minus constat secundum mentem Cleri Gallicani etiam anno 1682. sufficere consensum explicitum, vel implicitum majoris partis Præsulum, & hoc solius regni ubi nata & orta est controversia, ceterorum vero tacitum. Audiendus est de hoc

mo-

momento D. Tournely propositionum Clerici Gallicani tenacissimus.

Sic loquitur Tom. 2. de Eccl. art. 3. pag. 163. citato: "Respondeo III. ait, latius esse ut tuta habeatur & firma Pontificis Romani sententia, quod plures habeat expresse ac formaliter suffragantes ac consentientes insignium Ecclesiarum Episcopos; eos præsertim quorum in Provinciis error exortus fuit: aliorum enim tacitum consensum sufficere jam diximus. Hac ratione S. Augustinus Sermon. 131. alias 2. de verbis Apostoli, Pelagianis dicebat: *De hac causa jam duo Concilia missa sunt ad sedem Apostolicam; inde rescripta venerunt. Causa finita est: utinam aliquando & finitur error.* En expresse & formaliter Episcoporum Africæ consensus, seu sententia quæ ab Apostolica sede confirmata fuit. Et Lib. 4. ad Bonifatium capite ultimo, Pelagianis generale Synodum posulantibus, jure denegatam fuisse, utpote minime necessariam, inde merito probat, quod eorum hæresis expresse Episcoporum Africæ, ubi nata illa fuerat, judicio, cui & Romanæ sedis acceperat auctoritas, aliorum vero per orbem dispersorum Episcoporum tacito saltem consensu prospera fuisset.

Tum sic concludit pag. 163. & 164. "Si ergo contineretur in aliqua fidei controversia divisos esse Episcopos, atque plures ex una parte cum Pontifice Romano, plures ex altera sine Pontifice stare, haud dubie ei parti adhaerendum foret, quæ capiti conjuncta esset: ista etenim melior ac sanior pars censeri deberet, & Ecclesiam sufficienter referre: Ecclesia siquidem corpus est visibile Capiti suo Romano Pontifici adunatum, & ipse Pontifex Romanus est centrum unitatis & communionis Ecclesiasticæ. Ecclesia, inquit S. Cyprianus Epist. 69. ad Pupianum: *Est plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adherens. . . . Atque Ecclesia est in Episcopo, & Episcopus in Ecclesia.* Inde est quod Patres Chalcædoneses in Epistola, seu relatione ad S. Leonem, sub finem ipsum rogant, ut suum velit a Concilio definitis accommodare consensum. Rogamus, inquit, *& tuis decretis nostrum bonorum judicium; & sicut nos capiti in bonis adjicimus consonantiam, sic & summis tuis filiis, quod docet adimpleat.* Duo, quod adverte, hic junguntur, & sum-

Boucat Theol. Tom. V.

mitas seu Primatus Romani Pontificis, & consonantia seu consensio doctrinæ, tum capituli, tum membrorum, ex qua nascitur firmitas, & robur communis sententiæ. Qui ergo a capite suo divisi forent Episcopi, etsi forte numero vincerent, auctoritate tamen non vincebant, ac major pars sanior credere tunc deberet; quamquam certissime confidimus, nullquam, Deo ita providente, talem futuram de fide discordiam, ut major Episcoporum numerus errori consentiat."

Secundum argumentum, ex Ss. Athanasio & Basilio eruitur.

MAJOR pars adhaerentium definitioni prævalet, si sancti Patres isto uti sint argumento uti omni acceptione digno ad subvertenda Arianorum molimina: Atque res sic se habet, & probatur.

S. Athanasius ab Arianis exagitatus suas Apol. 2. agit partes, ostendendo numerum Episcoporum fidei Nicænæ, & S. Sylvestro adhaerentium longe superare Arianorum cœtum: "In numero, inquit, Sardinia, eo Concilio ad edictum religionis nostrum Principum Constantii & Constantis, in quo judicio ita ceciderunt adversarii, ut habiti pro calumniatoribus deconscriptionem, excommunicationemque ordinis sui reulerint: nostram vero innocentiam plures quam trecenti Episcopi suis calculis comprobant, qui ex multis Provinciis. . . . Eo se ad Concilium contulerant, adeo ut Ursacius & Valens cum antea se pro calumniatoribus gessissent; poenitere se sui facti protestarentur."

Rursus: Ibidem refert Arianorum conqueſtum, qui majori numero se superatos esse dolent: "Quicquid, inquit, terrarum est, scriptis suis quibus nos impetit, adimplevit Athanasius, & plurimi quidem cum eo communionem habent, eorum autem qui videntur nobiscum esse, hi quidem adjunxerunt se illi, ceteri idem facturi sunt, nos autem Romanus soli. . . . Et tamen plures & fortassis ducenti erant Arianæ Episcopi, sed Orthodoxorum superabat simul & vincebat numerus."

S. Basilii Epist. 75. eodem argumento urget Arianos, his verbis: "Fuerat plius res nostras æstimare, non ex uno aut altero eorum, qui ad veritatem haud

C 3

,,re-

„ recto pede ingrediuntur, sed ex multitu-
 „ dine totius orbis Episcoporum, qui gra-
 „ tia Christi conjuncti sunt nobis; requi-
 „ rantur vero Pilsidæ, Lycaones &c. „

*Tertium argumentum, ex factis & pos-
 sessione Ecclesiæ.*

Eodem prope modo ratiocinandum est de Ecclesia dispersa loquente per summum Pontificem, ac de ea quæ in Conciliis adunata loquitur: Atqui in Conciliis major Præfulum pars pro fidei definitione ab Ecclesia in Spiritu sancto congregata prævalet: Igitur & quando dispersa loquitur per SS. Pontificem, cujus diplomati dogmatico accedit majoris numeri Prælatorum consensus: sin minus portæ inferi prævalerent adversus Ecclesiam, quod Christi adversatur promissioni. Major quæ posset in dubium venire, probatur ex factis.

Primum, est resistentia septem Episcoporum, qui in Concilio primo Nicæno noluerunt, nec Arium, nec ejus Thaliæ a Synodo damnatam abicere: Sed prævaluit Patrum definitio; tum exhortati rebelles exularunt, consentiente Magno Constantino, nec in pristinam sedem restituti sunt, donec utriusque capitis subscriberent damnationi. Ergo &c.

Alterum factum contigit in Concilio Ephesino: quadraginta circiter Episcopi, præfide Joanne Antiocheno in eadem urbe pseudo-Concilium opposuerunt legitimo, & Nestorium a Cælestino I. Papa & Patribus Synodici proscriptum absolvet: sed ipsi abiecti & propulsi, ad meliorem frugem redeuntes, majori numero consenserunt, tum & dolentes subscripserunt Nestorii, & aliorum illi adhærentium exautorationi: namque Patres Ephes. Aët. 5. Tom. 3. Conc. pag. 658. dicebant: „ Per absurdum est, ducentorum „ & decem sanctorum Episcoporum Synodo, quibus & universa Occidentalium sanctorum Episcoporum multitudo, & „ per ipsos reliquos totus terrarum orbis „ consentit, tringinta tantum numero se „ se opponere. „

Tertium: legitur in Conc. Chalced. ubi lecta est S. Leonis de fide Incarnationis epistola, cui Episcopi Ægypti nolebant subscribere: Sed major ex alia parte Episcoporum numerus sic prævaluit, ut rebellibus anathema interminatus sit, nisi cito-citius & absque mora epistolæ S. Leonis per quem, inquiebant Synodici Pa-

tres, Petrus locutus est, consentirent. Istos sic alloquuntur Patres Aët. 4. pag. 90. Conc. Bini col. 1. „ Universalis hæc Synodus, Ægyptiaca regione major est, „ & fide dignior. Et non est iustum, decem hæreticos audiri, & prætermitti mille ducentos Episcopos. „ Et sic de aliis controversiis.

Quartum argumentum, ex variis rationibus coalescit.

SENTENTIA quæ innititur rationibus auctoritate Patrum, juris & usu suffultis, ceteris aliis opinionibus prævalere debet: Atqui sententia quam hic exponimus, talis est: Et probatur, varias & luculentissimas afferendo rationes.

Prima: Est de fide Ecclesiam esse visibilem, ut supra probatum est: Sed si pauciori numero comprehendatur, non constabit ubi erit: cum hæc sanior pars sit obscura, & incerta, maxime cum Quenellus simulcum Protestantibus eam reputat in numero non Ecclesiæ Præfulum & Primum, cum in loco citato expresse dicat non Petro, cui major pars Ecclesiæ & ejus insignes adhærebant, sed ipso relicto, uno Paulo adhærendum esse, ex quo concludit quandoque contingere, majorem Prælatorum partem etiam Capiti adhærentium derelinquendam esse, & aliquibus Prælati tametsi exagitatis obediendum esse: sed contra quod ait Hieronymus, qui Dial. contra Luciferianos, Tom. 4. part. 2. pag. 298. ostendit illis hæreticis veram propter membrorum suorum paucitatem non habere Ecclesiam: „ Allocutio Patris „ adimpleta est, postula a me & dabo tibi „ gentes in hæreditatem tuam ... Et ubi „ isti sunt nimium religiosi, immo nimium „ profani, qui plures Synagogas asserunt „ esse, quam Ecclesias ... Si Ecclesiam non „ habet Christus, aut si in Sardinia tantum habet, nimium pauper factus est., Concinit S. Augustinus qui eodem universitatis argumento debellat Donatistas, qui Ecclesiam apud se solum existere effutiebant. Tract. 3. in Epist. Joan. Tom. 3. part. 2. pag. 846. illis sic respondet: „ Tenemus „ hæreditatem Christi: Illi eam non tenent, non communicant orbi terrarum, „ non communicant universitati redemptæ sanguine Christi. „

Alter hæc est: Juxta regulam a SS. Patribus non semel assignatam, ordo salutis & sapientia expostulat, ut servetur quod

traditum est, quod usus & possessio Ecclesiae obtinuit: Atqui talis est usus & regula, ut in negotio salutis adhæreamus legi in Ecclesia universaliori, usui consuetudine majorum firmato: Ergo &c. Hæc ratio est Vicentii Lirinensis in Comment. cap. 3. his verbis: " In ipsa Catholica " Ecclesia, magnopere curandum est, ut " id teneamus, quod ubique, quod semper, " per, quod ab omnibus creditum est: " hoc est etenim vere, propriæ catholicum, " quod ipsa vis nominis ratioque " declarat, quæ omnia ita universaliter " comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, " si sequamur universalitatem, antiquitatem, " confessionem. "

Tertia: Quod leges Ecclesiasticæ & civiles prohibent, id in praxi vitandum & in theoria abhorrendum est: Atqui pauciores numerum Præfatum relicto majori Pastorum adhærentium Capiti, sicut vitandum, sic & abhorrendum est: Ergo &c. Probat minor. Clerus Gallicanus ann. 1715. hanc censuram confixit propositionem ex Libro, cujus titulus, *Testimonium veritatis* depromptam, in qua Anonymus: *Episcopatum unum esse confitetur, & eumdem indivisum: quem tamen quandoque constare ait paucorum Episcoporum numero, etiam a suo legitimo capite, seu a Cathedra principali, unde unita Sacerdotalis exorta est, dissidentium, & absque perfecta illa totius fraternitatis & unanimis Episcoporum coherente concordia; quibus in solidum & regendam suam Ecclesiam, & servandum fidei depositum Christus commisit.*

Accedit Carolus Magnus, qui in sua ad Elipandum, & ceteros Hispaniarum Episcopos Epist. Labb. Tom. 7. Conc. pag. 1049. ait: *Cum his sanctissimis prædictorum Patrum decretis, & Catholicis statutis consensum subnexui. . . Ne paucorum subdolis assertionibus consensivem: sed plurimorum testimonio roboratam fidem tenerem. . . . Horum me sanctissimæ multitudinis & probatissimæ auctoritati in veræ fidei professione firmiter afficiens, nec vestra me paucitati in confessione huius novæ assertionis socium admitto. . . . Vos igitur qui pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod sancta universalis toto orbe diffusa tenet Ecclesia?*

Quarta: Jura statuant in judicii feriendis, juxta pluralitatem suffragiorum concludendum esse: Sed in controversia fidei & religionis agitur de sententia circa propositiones dogmaticas ferenda: Igitur di-

ploma a S. Pontifice majori Pastorum parte sibi adhærente, est vera & certa inalienabilis fidei regula.

Quinta: Unitas debet in omni fidei regula lervari, sin minus nutaret religio, ut dictum est de unitate Ecclesiæ: Sed si S. Pontifex, cui accedit major Præfatum numerus non ponderat, dum ex Cathedra loquens profert de materia Religionis sententiam, violatur unitas Ecclesiæ, cum teste Cypriano, S. Petri Vicarius sit unitatis centrum. Ergo &c.

Diluuntur objectiones Novatorum.

OBJICIUNT I. Exod. 23. legitur: *Non sequeris turbam.* II. Cyprianus cum tribus Conciliis simul & Firmilianus cum duobus Baptismum ab hæreticis tamen verbis Evangelicis collatum abjiciebant; solus vero Stephanus I. resistit & prævaluit, ait S. Augustinus Lib. de unico Baptismo Cap. 14. num. 23. hinc Lib. 3. de Bapt. 4. num. 6. ait in questione obscura veritatem ab uno dumtaxat, vel paucis teneri & cognosci. II. S. Athanasius Tract. adversus eos qui ex sola multitudine veritatem dijudicant, Tom. 2. p. 161. ait: " Quomodo igitur non mitemur illi, qui vim auctoritatemque doctrinæ sola multitudine metiuntur; nec considerant Dominum nostrum Jesum Christum duodecim discipulos, simplices, illiteratos, pauperes, ignaros, fiducia adversus mundum totum gratis munivisse? Sic illos instruens, non ut duodecim illi, Myriades sequerentur, sed Myriades duodecim illos sequi vellet? Illa semper vincit veritas, quantumvis apud paucos inveniantur. " IV. Concinit Melchior Canus Lib. 5. de auctoritate Conciliorum pag. 163. ubi docet res Religionis non numero, sed pondere auctoritatis judicandas esse: " Non itaque, ait, quod in humanis confessionibus fit, plurimum apud nos sententia prævalet. " Igitur falsum est majorem numerum in definitionibus fidei præponderare pauciori.

Respondet I. retorquendo argumentum. Novatores appellant ad Concilium generale a diplomate Pontificio, immo & exigunt ut ne unius quidem Præfati deficiat suffragium, ut definitio evadat infallibilis fidei regula: Igitur iniquitas mentitur sibi, dum definitionem fidei inter pauciores sæpius concludi autem, quandoquidem.

dem majorem arithmetice Episcoporum numerum in Conciliis pro Canone de fide condendo exigunt.

Respondeo II. Omnes allatas auctoritates unum duntaxat probare, scilicet majorem numerum pro virtutum operibus statuendis, & hominum exempla non esse exquirenda, cum lata sit via quæ, teste Christo, ducit ad perditionem; hinc pauci electi: citra dubium est enim in malo faciendo multitudinem præponderare, infinitus quippe est Idololatrarum, Paganorum, Hæreticorum, & Schismaticorum numerus, qui velut arena maris in immensum superat Catholicorum Romanorum copiam: innuunt etiam argumenta ex auctoritate petita non populum bardum & ignarum, cujus immensus est numerus, audiendum esse in judiciis de fidei quæstionibus; sed electum & parvum Episcoporum numerum ad quos solos spectat regere Ecclesiam Dei. Jam ad singula respondendum est.

Ad primum: Scriptura loquitur de impiis, quorum exemplis nemo inhærere debet; sed potius imitandos esse justos, numero quidem pauciores, sed virtute majores; sic enim subditur: *Ne sequaris turbam ad faciendum malum, nec in judicio, plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies.*

Ad secundum, merito dicit S. Augustinus Stephanum prævaluisse Rebaptizantibus, & illi potius quam Conciliorum particularium multitudini adhærendum fuisse, quippe qui haberet pro se Traditionem Apostolicam, cui unusquisque credere debet, quia juxta Vicentinum Lirinensem supra hndatum: "In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, quod, ab omnibus creditum est."

Ad tertium, S. Athanasius loquitur de multitudine impiorum, quorum nullus debet imitari exempla: subdit enim immediate post verba in objectione allata: "Multitudo sua auctoritate sine demonstrationibus comprobans, est ista quidem idonea ad incutiendum metum; sed ad persuadendum nullo modo.... Quis igitur sana mente præditus non malit in paucorum esse numero, per angustam portam ad salutem ingredientium, quam multorum per latam ad interitum ruentium sequi... Sic Mahumetani sua multitudine probare non

possunt suam religionem esse veram, & Deo gratum.

Ad quartum: Unum contendit Canus, nimirum, res fidei non esse definiendas secundum humanas conjecturas, sed supernaturales in Scriptura & Traditione fundatas: sic enim pergit ibidem, post verba objecta: "Quod si semel fidei causam, ad humanas conjecturas prudentiamque deducimus, verendum est sane, ne Ecclesie negotium, ex divino humanum faciamus."

Instant: A regula fidei infallibili non datur appellatio: Sed non semel data est a diplomate Pontificio dogmatico, cui accesserat major Pastorum numerus, ut liquet ex appellationibus Donatistarum a sententia S. Melchiadis, & aliis pluribus: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Non datur iusta appellatio & efficaciam habens, concedo: & jure ac merito provocatur a regula fidei infallibili, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Injusta appellatio non impedit, immo nec suspendit legis effectum, ait D. Bernardus Lib. 3. de consid. cap. 1. & Ivo Carnotensis, inter summis Guliarum celeberrimus Epist. 219. ad Paschalem II. sic docet Illust. D. de Marca Lib. de Concor. Sacerd. cum imperio cap. 17. ubi docet appellationes ab diplomatibus receptis & acceptis esse in jure antiquo inauditas; hinc respondet appellationem Donatistarum fuisse vacuum, nec appellationis nomine celebrari, quia iudex a cujus sententia provocatur, ipse quasi judicatur, dnm ejus restauratur judicium, quod dubio-procul non contigit, inquit, pro appellatione Pelagianorum ad Concilium Arelatense, cum ibi, subdit, S. Sylvester per suos legatos sederit ut Iudex, & iterato iudicio hæreticam damnaverit pravitatem. Istos innixus principio demonstrat Eminentissimus Cardinalis de Bissy, in suo Memoriali ann. 1717. provocationem a Bulla *Unigenitus* esse illatam, & hoc ab enumeratione omnium appellationum, quæ circa dogma Religionis nusquam habuere effectum: sin minus diploma Pontificium dogmaticum, cui accessit Ecclesie consensus, nullum esset, & tunc porro inferi prævalerent adversus Ecclesiam, quod quidem admitti non potest. D. Tournely Tom. 7. de Eccles. Art. 3. multa de qualitate consensuum requisiti subnotat.

Primo: Non expressum existit, nec putat

tat Episcopos acceptantes suo subicere iudicio iudicium SS. Pontificis, & bene. Tom. 2. pag. 160. & 161. sic loquitur: "Quocumque autem modo recipiant Episcopi Pontificia de fide decreta, sive rem ipsam examinent, suamque sententiam singuli dicant: sive, ut ajunt Episcopi Galli in Epistola ad Innocentium X. in causa Janlenii, suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit, suo semper jure & auctoritate a Christo accepta judicandi de causis fidei, utuntur. . . . Cum vero pronuntiavit Pontifex, & Episcopi postea pro jure suo de re jam iudicata etiam judicant, cave putes particulares Episcopos suo iudicio subicere iudicium summi Pontificis."

Secundo: Ad illum consensum requisitum, ait sufficere neminem resistere. Ibidem pag. 161. "Respondeo II. proinde quoque esse, sive sit expressus, sive tacitus & interpretativus Episcoporum consensus: ubi enim publica est Pontificis constitutio, & ad omnium notitiam pervenit, qui non contradicunt, procul-dubio consentire præsumuntur. Hoc modo ubique terrarum proscripta fuit Pelagiana hæresis. "Hoc ipsum probat pag. 346. ex factis rescriptorum contra Pelag. Innoc. I. & Zosimi, quibus teste Aug. causa Pelagianorum finita fuit; vix enim ad notitiam pervenerant decreta, quod causa habita sit ut finita: Namque Innocentius suum dedit ann. 317. & mortuus est; Zozimus vero illi successit ann. circiter 318. & suum vicissim ad Patres Carthagenenses dedit, obitque ann. 319. certe intra istius temporis angustias vix rescripta potuerunt publicari, & tamen ut primum Africanis dantur, ait Augustinus Serm. 2. de verbis Apostoli: *Rescripta venerunt; causa finita est.*

Tertio: Ibidem ait causam quandoque sic esse diffamata & notam, ut non requiratur ulterius rei examen, & quod Episcopi suum addant scriptis calculum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Sufficit consensus majoris partis Episcoporum, ut omni seclusa disputatione & controversia diploma Pontificum dogmaticum sit regula infallibilis fidei.

PRIMO: Hoc ipse innuit Christus Matth. 18. 20. *Ubi enim sunt, ait, duo vel*

tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Quod dubio-procul intelligendum est de associatione plurium Pastorum cum summo Pontifice.

Secundo: Hoc quoque liquet ex Conciliis; major quippe Episcoporum numerus prævaluit in Concilio Nicæno, in Ephesino & Chalcedonensi contra pauciores.

Tertio: S. Athanasius Epistola Synodica ad Jovianum Imperatorem debellat Arianos Episcopos ex eorum paucitate: sic loquitur apud Theodoretum lib. 4. Hist. c. 3. "Scito religiosissime Auguste, hanc fidem omnibus sæculis fuisse prædicatam, hanc professi sunt Patres qui Nicææ convenerunt. Cum hac consensuunt omnes ubique gentium Ecclesiæ." Eodem argumento S. Basilii Epist. 75. ad Cæsarienses eos perstringit. Ratio est, quia hoc exigit Ecclesiæ visibilitas; hoc ejusdem unitas: "Non etiam satis claret ubi esset Ecclesia, si ad pauciores a Capite divulsos attendendum foret, neque ullo modo assurgeret unitas, cum SS. Pontifex sit unitatis centrum."

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Ne minimum facessit negotium, cum Scriptura sacra & Patres dicunt post multitudinem non esse abeundum; tunc enim loquuntur de infidelibus, de hæreticis, vel etiam de malis & implis Christianis, quorum omnium infinitus est prope numerus, qui latam viam, quæ ducit ad perditionem, tenent & sequuntur.

Secundo: Neque vero in judiciis fidei adhærendum est populi multitudini, numero Episcoporum prævalenti, cum ad eum non spectet iudicium, nec causæ fidei sicut civiles & humanæ definiendæ sint.

Tertio: Non sine fundamento ait Augustinus quandoque contingere, vel in ipsis rebus religionis standum esse Capiti & pauciori Præsulum numero, quando quæstio est obscura, & nondum in aliquo Concilio eliquata, ut in negotio rebaptizantium. Prævaluit enim supra multitudinem unus Stephanus; quippequi haberet pro sua sententia Traditionem, ut patet ex ejus verbis: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est.*

SECTIO SECUNDA.

*Num paucior numerus Præfulum Capiti con-
sociatorum in definitione fidei prævaleat
super maiorem a SS. Pontifice divulso-
rum?*

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatur argumentis Theologicis.

PRIMUM ARGUMENTUM ex Scrip-
ta facia eruitur. Portæ inferi non debent
prævalere super Ecclesiam: Sed si relin-
queretur SS. Pontifex, cui iusti & san-
cti Præfules adhærent, jam prævalerent
portæ inferi. Et probatur: primo quid-
em, non servaretur unitas, cum ab
eius centro, scilicet summo Pontifice fie-
ret discensus. II. Petra super quam Chri-
stus ædificavit Ecclesiam nutaret; con-
cussio autem fundamento, ruit ædificium.
III. Multitudo Acephala prævaleret, &
in eis foret corpus Ecclesiæ monstruo-
sum; requiritur autem, ut aliquis in Ec-
clesia tamquam iudex loquatur, quod sit
Capiti consociatum, corpus enim Ace-
phalum non est Ecclesia, sin minus hæ-
retici Acephali veram habere Ecclesiam
gloriantur: Sed hæc & similia impli-
cant. Ergo &c.

Alterum argumentum: Non licet refragari usui legitimo, & possessioni: Sed usus obtinuit Episcopos tametsi pauciores, ut primum cum SS. Pontifice consociantur, prævalere super maiorem numerum a Capite divulforum. Et probatur I. Ex Patribus Ariminensibus, qui propter fidem exalarunt; licet enim numero pauciores aliis, qui formulæ Arianae subscriperant, attamen adhærentes summo Pontifici prævaluerunt; sic & S. Hilarius & aliqui pauciores cum eo in Concilio Seleuciæ Arianos & Semi-Arianos superarunt. Sic in Concilio Chalcedonensi S. Leo per suos Legatos & aliquos Orientales resistere Asclepiadi & majori numero, & utique prævaluerunt. Sic Julius I. cum aliquibus Episcopis omnes Arianorum pseudo-Synodos exfussit, Athanasium, obstreperante Arianorum multitudine, in propriam restituit sedem, & fidem Nicænam immaculatam defendit.

Tertium argumentum petitur ex confir-
matione Conciliorum. Ab ipsa vagante
Ecclesia nullum Concilium sive particula-

re, sive etiam Generale robur habuit, donec accederet ei SS. Pontificis calculus; hinc quædam Concilia reprobata, quædam etiam ex parte solum approbata, & secundum partem, cui pondus addidit SS. Pontifex: Sic Concilium secundum generale pro primo dumtaxat fidei canone Damaso SS. Pontifice approbato obligat: Sic Chalcedonense pro sex tantum prioribus sessionibus S. Leonis calculo munitis vim habet. Igitur major pars Præfulum a Capite divulforum non prævalet super numerum pauciorum SS. Pontifici conjunctorum, cum nihil ratum pro fide habeatur in Ecclesia, donec accedat SS. Pontificis consensus.

Quartum argumentum est: Quod SS. Patres prædicant, ut quid verum suscipiendum est. Sed SS. Doctores docent S. Pontificem cum aliquibus Episcopis, & vicissim pauciores Præfules SS. Pontifici consociatos prævalere super maiorem Acephalorum numerum: Et probatur: Primo quidem, ex eo quod nullus Pater ad hæc ulque tempora ratam habuerit ullam fidei definitionem a summo Pontifice aut reprobata, aut nondum, approbatam. Secundo, S. Augustinus multis in locis docet S. Stephanum prævaluisse contra Rebaptizantes & eorum Concilia. Tum S. Athanasius ex professo docet Tractatu adversus eos qui volunt semper ad multitudinem attendere, quandoque pauciori numero esse cedendum: hinc ipse non semel, spreto Ariarum. Concilio, ad unum solum confugebat SS. Pontificem, qui, adnatis aliquibus Episcopis, cuncta subvertebat in gratiam tanti Episcopi hæreticorum sævientium molimina: Ergo &c.

Quintum argumentum: Sic propugnant Theologi omni exceptione majores, ut S. Thomas jam citatus, qui ubique docet sententiam SS. Pontificis in omnibus, quæ fidem & religionem spectant esse sequendam, maxime cum ex prævia Episcoporum consultatione & requisitione ex cathedra loquitur. Duorum testimonia instar omnium sint, videlicet Melchioris Cani, & D. Tournely. Ille Tom. de Eccl. art. 4. pag. 454. sic loquitur & sententiam Cani unam objectionem solvendo refert: "Respondeo mirum videri non debere, quod existimet Canus res fidei non numero Episcoporum, sed pondere & auctoritate Romani Pontificis definiri, a quo vim omnem & auctoritatem Con-
cilio-

„ ciliorum derivari arbitrat; atque ubi
 „ discordes sunt inter se Episcopi, ei par-
 „ ti semper adhaerendum, pro qua stat
 „ Romanus Pontifex. „ Pondus Concilii
 „ dat summi Pontificis gravitas & auctoritas.
 Pergit Canus lib. 5. de auct. Concil. pag.
 263. *Quæ si adfit, centum Patres satis sunt,
 si deest, nulli sunt satis, sint quamlibet
 plurimi. Nec si major pars Patrum vere
 sentiat, summus Ecclesiæ Pontifex repugna-
 bit. Id enim ad peculiarem Christi procura-
 tionem pertinet, semperque pertinuit, ne Ec-
 clesia in factiones duas dividatur; nec Ro-
 manus unquam Episcopus contra Patres Con-
 ciliis vere sentientes dixerit.*

Tum D. Tournely Tom. 2. de Eccl. art.
 3. p. 163. & 164. loquitur in propria sen-
 tentia, his verbis: „ Si ergo contingeret
 „ in aliqua fidei controversia divisos esse
 „ Episcopos, atque plures ex una par-
 „ te cum Pontifice Romano, plures ex
 „ altera sine Pontifice stare, haud dubie
 „ ei parti adhaerendum foret, quæ Capi-
 „ ti conjuncta esset: ista etenim melior
 „ ac senior pars censeri debet, & Ec-
 „ clesiam sufficienter referre; Ecclesia si-
 „ quidem corpus est visibile, Capiti suo
 „ Romano Pontifici adunatum; & ipse
 „ Pontifex Romanus est centrum unita-
 „ tis & communis Ecclesiasticæ: Ec-
 „ clesia, inquit Cyprianus Epist. 69. ad
 „ Pupianum, est plebs Sacerdoti adunata,
 „ & pastor suo Grege adhaerens atque
 „ Ecclesia est in Episcopo, & Episcopus in
 „ Ecclesia. Qui ergo a Capite suo
 „ divisi forent Episcopi, etsi forte nume-
 „ ro vincerent, auctoritate tamen non
 „ vincerent, ac major pars saniori cedere
 „ tunc deberet; quamquam certissime con-
 „ fidimus, nusquam, Deo ita providente,
 „ talem futuram de fide discordiam, ut
 „ major Episcoporum numerus errori con-
 „ sentiat. „

Postrema ratio est: Synodus particularis
 tamen Generali in Patrum numero multo
 inferior, si tamen sit cum summo Ponti-
 fice conjuncta, se habet veluti Oecumeni-
 ca & quasi generalis, juxta sancti Athana-
 sii sententiam; adeo verum est suffragium
 summi Pontificis robur omni exceptione
 majus addere Episcoporum conventui,
 quicumque sit: Igitur Præfules cum Papa
 consociati prævalent majori Episcoporum
 numero a SS. Pontifice divulsorum: Et
 vicissim Caput super alia membra ab ipso
 leparata. Probatur antecedens ex Binio,
 qui in notis ad Concilium II. Alexandri-

num pag. 285. sic loquitur: „ Concilium
 „ Alexandrinum. „ Hoc Concilium anno
 „ Domini 319. qui est Sylvestri VI. & Con-
 „ stantini Imperatoris 14. annus, Alexandriae
 „ in Ægypto habitum est, cui omnes Episcopi,
 „ qui Alexandrino Primati parebant, una
 „ cum Osio Cordubensi Episcopo, qui Legatio-
 „ nis Pontificæ munereungebatur, atque ideo
 „ huic Synodo præsidebat, interfuerunt. Ob quam
 „ causam Athanasius Apologia 2. hanc Syno-
 „ dum generale Concilium appellavit; quod
 „ nimirum per Legatum Pontifex una cum
 „ præd. numero Episcoporum interfuerit.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJICIES: Omnia argumenta in penul-
 timo articulo allata probant majoris nu-
 meri Episcoporum consensum debere ac-
 cedere definitioni Pontificæ dogmaticæ,
 ut evadat infallibilis fidei regula: Igitur
 implicat contradictionem dicere pauciori
 numero quandoque cedendum esse; vide-
 licet in casu quo pauciores Episcopi SS.
 Pontifici conjuncti forent, ceteri vero ab
 eodem divulsi.

Respondio I. Conclusionem prioris arti-
 culi non evacuare. Certissimum est, etiam
 Novatoribus non dissentibus, diploma
 Pontificium, cui accedit majoris numeri
 Pastorum consensus, esse infallibilem fidei
 regulam, & de hoc inter Catholicos, aut
 qui tales esse proferunt & credunt, non
 disceptatur. Et vero dum assertio com-
 munis proponitur, non excluditur altera
 quæ primam confirmat. Igitur asserimus
 sententiam dogmaticam SS. Pontificis præ-
 valere etiam ubi adfunt pauciores Episco-
 pi ei consentientes; a fortiori dominari,
 dum major pars consentiens accedit, & af-
 fulget.

Respondio II. distinguendo: Argumenta
 prioris articuli probant majorem nume-
 rum Pastorum SS. Pontifici adhaerentium
 requiri ad majorem solemnitatem, & ju-
 dicii certitudinem, ne fidei hostes ob-
 strepere audeant, & os loquentium ini-
 qua obtundatur, concedo: per exclusio-
 nem validitatis subsequeutis conclusionis,
 nego. Constat enim solos SS. Pontifices,
 tribus prioribus sæculis varias perstrinxisse
 hæreses, quorum definitionibus nus-
 quam resistit Ecclesia; a fortiori nus-
 quam resistit dum in definiendo, quibus-
 dam electis Præfibus sibi consociatis ali-
 quid de fide definit summus Pontifex;
 tunc enim in Capite & Pastoribus illi ad-
 jun-

junctis exhibetur & repræsentatur Ecclesia :

Inflabis : Patres in probationem pro conclusione prima allati, dicunt non standum esse pauciori numero ; hoc & Justinianus Imperator in edicto adversus tria Capitula, quod legitur in actibus Concilii V. generalis Tom. 5. Conc. pag. 711. *Nemo autem*, inquit, attendit ad ea, quæ ab omnibus communis consensu definiuntur. Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Non standum est pauciori numero a summo Pontifice divulgo, concedo : scems, nego. Ad auctoritatem Justiniani similiter distinguo : quisque debet attendere ad ea quæ communi consensu definiuntur cum SS. Pontifice, concedo ; secluso ejus calculo, nego. Hinc curavit Imperator & sategit ut Vigilius approbare Concilium, ejus definitiones in Ecclesia non habuerunt effectum, donec accederet illius suffragium.

Respones : Lex universalis nedum pro civilibus, sed & pro negotiis Ecclesiæ ab omnibus recepta illa est, quod judicium juxta pluralitatem suffragiorum fiat : Sed posito quod pauciores Episcopi SS. Pontifici adinatti prævalerent majori numero, subvertitur Lex ista communis. Ergo &c.

Respondeo I. Hoc esse verum pro civilibus ; cum enim iudices non sint infallibiles, sancitum est judicium esse ferendum juxta suffragiorum pluralitatem ; sed non sic pro rebus fidei definiendis ; cum enim Ecclesia sit in judicando infallibilis, & sufficienter repræsentetur per summum Pontificem & Episcopos illi adhaerentes, judicium evadit infallibile, quia est Ecclesiæ judicium.

Respondeo II. distinguendo majorem : Lex judicii est, quod juxta pluralitatem suffragiorum pronuntietur, in civilibus, transeat : in rebus religionis, subdistinguo : si omnes Præfules SS. Pontifici adunentur, concedo : in hypothese quod quidam solum illi adhaerent, nego. Dixi transeat pro civilibus, quandoquidem Rex Monarcha, auditis paucioribus consilii secreti consiliariis, sæpius reficitur judicia a Senatibus lata. Porro a fortiori hoc concedendum & agnoscendum est pro diplomatis dogmaticis Pontificis ; cum enim regimen Ecclesiæ sit principaliter Monarchicum, juxta S. Thomam & ipsum Gersonem, eo ipso quo aliqui Præfules in partem sollicitudinis aditici suum adhibent consensum expressum, vel tacitum, jam

ipsa Ecclesia loquitur per supremum Pastorem, ceteri vero Episcopi tametsi numero superantes, non repræsentant Ecclesiam, utpote Acephali ; hinc ait D. Tournely : " Qui ergo a Capite suo divisi forent, Episcopi, non vincerent, at major pars saniori cedere tum debet, ret. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Judicium dogmaticum SS. Pontificis, cui adherent multi Episcopi, prævalet, tametsi multo plures resistant.

PRIMO : Hoc judicium censetur Ecclesiæ judicium, quæ repræsentatur per SS. Pontificem & Præfules ipsi adhaerentes, nullquam vero per Acephalos, qui defectu unitatis illam non exhibent, cum ipsa sit essentialiter una.

Secundo : Hoc patet ex multis exemplis ; non enim PP. Arimeneses qui formulæ Arianae subscripserant, prævaluerunt, sed qui in exilium acti, pro fide Nicæni steterunt.

Tertio : Hoc quoque annuntiat confirmatio Conciliorum ; Concilium enim Bagajense Donatistarum ubi aderant 308. Episcopi abjectum est, e contra vero Africanicum II. quatuordecim dumtaxat Episcoporum vim in tota habuit Ecclesia, eo ipso quo ei accessit SS. Pontificis suffragium : hinc ejus canones veluti infallibiles fidei regulæ pro necessitate gratiæ habentur.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Ad majorem quidem solemnitatem & judicii certitudinem exigitur major pars Præfulum SS. Pontifici adhaerentium, sed non inde evacuat judicium cum pauciores adhaerent Capiti, & alii ab eo discedunt.

Secundo : Patres asserunt majori numero, relicto pauciori, adhaerendum esse ; at modo major pars SS. Pontifici totius unitatis Ecclesiæ centroconfocietur ; quasi vero Acephali & Schismatici possent prævalere.

Tertio : Lex pro judicii juxta suffragiorum pluralitatem emittendis pro civilibus potissimum valet ; dicam & pro judiciis de fide & religione ferendis, sed

ea conditione, ut omnes adhererent Capiti, sin minus vacuum maneret Concilium, quia ut primum esset Acephalum, non repræsentaret Ecclesiam. Immo vel ipsa Concilia in Spiritu sancto adunata, sibi Prælatos discordes abjecerunt. Sic Patres Ephesini Joannem Antiochenum & alios in rebellionem sibi confociatos perstrinxerunt: sic Chalcedonense Episcopos Aegypti contumaces arguerunt, & sub anathematis interminatione definitioni fidei a S. Leone datæ, quæ ejus Epistolæ de fide dominicæ Incarnationis subscribere compulerunt.

SECTIO TERTIA.

Utrum clamor populi Christiani auctoritative ponderet pro fidei definitione & determinatione?

Sic propugnat ex professo Anonymus in Libro cujus titulus: *Testimonium veritatis*. Status quæstionis non est, fidem populorum non esse aliquod veritatis signum: cum enim multis moribus bene instituti, & sicut charitate sic & fide conjuncti religionem Christi ab omni vitiorum sæce immunem servant & profiteantur, in eis adest pro Paganis credibilitatis motivum: hinc teste Plinio juniore Trajanus cessare voluit sævientem adversus Christianos persecutionem, eo quod certior factus esset Christianos immaculatam vitam ducere, inimicis alacri animo parcere, temperare a spurcitiis carnis, vel etiam sæpe ab ipsius matrimonii deliciis carnalibus; sed quæritur, num populus in rebus fidei & religionis definiendis habeat auctoritatem?

CONCLUSIO.

Clamor populi, seu ipse populus nullam habet in fide definienda auctoritatem.

Probatum rationibus Theologicis.

PRIMA: Omnis potestas in Ecclesia, teste Apostolo, est in ædificationem & non in destructionem: Sed supposito quod clamor populi ponderaret auctoritative in fidei definitionibus, illa potestas foret in destructionem: Et probatur: Subverteret ordinem Hierarchicum, qui ab institutione Christi promanans, non enim promiscue omnibus indiscriminatim dedit regere Ecclesiam, quam suo omni sanguine,

sed solis Episcopis, ut habetur A.R. 15. sin. minus consula Babylo ni veluti assimilis, Ecclesia foret domus, cum quod statuerunt Præsules, sæpius a Laicis, qui terrena sapiunt & sæculis desideriis aguntur, evacuetur. Ergo &c.

Alteri sic procedit: Ecclesia est corpus ex Capite & membris constans, ita ut soli Capiti membra regere conveniat, ipsa vero membra Capiti subijci, ut habetur Rom. 12. 5. Rursus membra non eundem actum habent: quædam assumuntur ad regiminis sollicitudinem, quædam vero in famulando & obediendo solum incumbunt: Sed dubio-procul non populus, sed soli præcellentes & supra populum eminentes ad hoc a Christo assumpti sunt: Et probatur primo ex ipso Christo, qui Matth. 16. solum Petrum Caput elegit, ut probatum est supra: tum duodecim Apostolos, quibus succedunt Episcopi: sic enim habetur Luc. 6. *Elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominavit*. Qui quidem Ephes. 2. dicuntur Ecclesiæ fundamenta; sic enim scriptum est: *Jam non estis hospites & advene: Sed estis cives sanctorum & domestici Dei, Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu*. Rursus 1. Cor. 12. 28. *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores* Numquid omnes Apostoli? Numquid omnes Prophetæ? Ubique altum silentium de populo. Ergo &c. Petro non populo dicitur, Joan. 21. *Pasce agnos meos* *Pasce oves meas*: Apostolis non populo, Matth. 28. *Euntes, docete omnes*, &c. Episcopis, non populo 1. Petri 5. *Pascite qui in vobis est, gregem Dei*. Et 1. Tim. 6. *Timothee depositum custodi, scilicet fidei: de solis Sacerdotibus* 2. Cor. 5. loquitur Paulus dicens: *Pro Christo legatione fungimur*. Jam si Episcopi soli Pastores, populi solum debent audire, & in Ecclesia non imperare: Ergo &c.

Tertia: Implicat contradictionem oves regere Pastorem, subditos imperare Principi, plebem dominari Episcopis: Sed si semel populus habeat in definitionibus fidei auctoritatem, jam ovis alternata vice Pastori leges imponet: jam subditi Principibus imperabunt; si enim in hypothesei suffragia populorum auctoritatem habeant, ubi erit pluralitas, ipsos Ecclesiæ Principes obedire necesse erit, & populi dominabuntur Episcopis: Ergo &c.

Quarta: Ecclesia essentialiter ab heretici-

reticorum ementitis Ecclesiis fecerunt : Sed in hypothesi quod clamor populi ponderet, jam Ecclesia cum Synagoga satanae confunderetur : sic in Anglia Rex laicus est caput Ecclesiae, & missionem dat Episcopis, quos ad nutum a sede deturbat, vel restituit : sic apud Calvinistas tota religio penes seniores populi est : Sed hæc omnia horrenda sunt : Ergo &c.

Quinta : Est hæresis non lemel damnata, maxime a Concilio Tridentino, aliquem in rebus dogmaticis sequi posse spiritum privatum : Sed ut primum concederetur populi suffragium in definitionibus fidei ponderare, jam ubi esset impetus spiritus privati plebis, illuc gradiri omnes compellerentur, si ejus prævalerent in definiendo suffragia : Ergo &c.

Sexta : De fide est portas Inferorum non posse in Ecclesia prævalere : Sic contra dubium prævalerent, si populi in definiendis fidei articulis cum pastoribus consociarentur : Et probatur. Primo quidem definitur Ecclesia in Concilio Tridentino ut laici audiant & Ecclesiam non regant. II. Usus obtinuit ut soli Episcopi gubernent Ecclesiam. III. Laici qui ministeria altaris usurparent, ipso facto excommunicarentur : vel ipse Saul tamen rex, a Deo abiectus est, eo quod Sacerdotii munere fungi ausus fuisset : eandem propter rationem Ozias utique lepra horrenda percussus est. Demum sacrificium, consecratio Presbyterorum, Confirmatio, Pœnitentia & alia Sacramenta, uno excepto propter necessitatem Baptismo, a laicis confecta, sunt ipso facto vacua & inania : Ergo &c.

Septima : Grande scelus est omnem Ecclesiae potestatem pessundare : Sed hæc sequerentur incommoda, si populi testimonium, vel ponderet in Ecclesia : & probatur I. Inde schismata. II. Inde hæreses. III. Inde regnorum subversio : Atqui tamen si populus & plebs auctoritatem habeat in Ecclesia, jam Pastores sine titulis evadent : jam schisma & confirmata rebellio : jam hæresis, sicut cancer serpere incipiet : immo ipsi populi exacerbati euntes in adinventionibus suis Ecclesiam insulsi insectarentur injuriis & calumniis : Ergo &c. Probantur istæ omnes sequelæ : S. Cyprianus Episcopus 55. ad Cornelium : " Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt & nata schismata, quam inde quod Sacerdotes Dei non obtemperant, nec unus ab Ecclesia ad tempus Sacerdos

vice Christi cogitur, " Quomodo vero Ecclesiam insulsi dicerent dilacerarent, videre est in Luthero, qui in toto libro de captivitate Babylonica summum Pontificem ut antichristum habet. Ceteri vero, hujus furoris homines, veros fideles & Catholicos nunc Iconomachos appellant, nunc homines superstitionibus dedictos asserere non dubitant, & sic cæcitant, ut religionem ab omni labe puram, veluti malam & a vero Dei cultu spiritali alienam ventilent.

Oitava : Quod vel ipsi Imperatores tametsi potentissimi, & cæteris præpollentes sibi arrogare non audent, a fortiori denegandum est populo. Sed Imperatores ultro fatentur nullam in Ecclesia se habere auctoritatem : Igitur nec clamor populi & testimonium, quidquam juris in punctis & controversiis fidei dirimendis habet. Probat minor : S. Augustinus testatur Episcopus 43. novæ edit. Constantinum magnum Donatistas ad se contra Episcopos provocantes, propulsi : " Neque enim ausus est Christianus Imperator sic eorum... que, " relas suscipere, ut de judicio Episcopo- " rum qui Romæ sedebant, ipse judicaret, " sed alios, ut dixi, Episcopos dedit. " De eodem momento scribens Opatius Lib. I. contra Parm. Constantinum heterodoxos sic alloquentem inducit : " O rabida furoris audacia ? sicut in causis Gentilium, " ... appellationem interposuerunt, " Paganismum igitur sapit ipso teste Constantino, laicos causas fidei committere.

Quid plura pro his momentis adjiciam ? Imperator Theodosius, tum & Valentinianus nobilem quemdam, qui vice sua fungens, eos repræsentaret ad Concilium Ephesinum misere, sed ea conditione, ut pro rebus religionis quid commune se habere non jactaret. Sic enim habetur Tom. 3. Conc. Labb. pag. 447. " Igitur Candidianum... Ad sacram vestram Synodum abire justimus, sed ea lege & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa fidei dogmata incident, nihil quidquam commune habeat.

Rursus : Basilii Imperator in Concilio octavo generali præfens, Tom. 8. Conc. Labb. pag. 1378. eodem modo loquitur : " Laicorum, ait, cuiusque nulla ratio, ne de Ecclesiasticis causis disputandi, fas esse dico. Nam laicus est omni pietatis & sapientiae laude præstet, tamen laicus est ovis non pastor. "

Nota :

Nona : Eo ipso quo admitteretur clamor populi tamquam auctoritatem habens in definitionibus rerum quæ religionem spectant, jam rueret præscriptio qua hæreticorum vana molimina subvertimus, quæque teste Tertulliano in successione Pastorum fundatur, qua carent heterodoxi, cum non ab hoc sed a populo indiscriminatim fides repetenda esset. Jam incaſum jurant in sua consecratione Episcopi, ut habetur in Pontificali se fidei depositum fideliter servaturos, ne oves aſtuta hominum in errorem circumferantur, cum id muneris uniuscujusque erit de sua fide judicare, & ejus depositum servare : quæ & similia prorsus impli- cant ; hinc concludendum est ad solos Episcopos summi Pontifici conjunctos spectare, regere independentem a populo Ecclesiam Dei, cum teste Cypriano Episl. 69. ad Dupianum, Ecclesia sit Episcopo adunata, & vicissim, Ecclesia in Episcopo.

Decima : Clamoris populi vim habentis in rebus Ecclesiasticis systema, reddit omnium Conciliorum auctoritatem prorsus inanem. Et vero ad hæc usque tempora quidquid pro religione statuit Concilium Oecumenicum, est ita fidei regula, ut resistentes habeantur ut schismatici & hæretici : Sed in systemate mox laudato, populus ipse quali foret a Deo inspiratus, & ex promissione Christi assensientia Spiritus sancti donatus, jus haberet pronuntiandi in fidei definitionibus, canones ab Ecclesia in Conciliis jam factos refricandi ; si enim clamor plebis tantæ sit efficaciz, & ponderis, poterunt ad ejus nutum variari, vel etiam evacuari canones ; quin immo ad ipsum utique spectabit adunare Concilia, & ea ipsa vel confirmare, vel abjicere & rescindere ; eo enim ipso quo clamor populi est testimonium infallibile fidei, hæc munia ab eo dependere constabit : Sed ista & similia totius Ecclesiz unitatem abolent, & ipsam funditus subvertunt Ecclesiam. Ergo &c.

Confirmatur : Episcopi in Conciliis adunati judicant a judicio comparativo & per Traditionem de dogmatibus falsis & veris, & tamquam superiores quibus omnes fideles debent humiliter obedire : *Visum est*, inquit *Apostoli, Spiritui sancto & nobis, &c.* Et post ipsos Præfules, non populus, sed soli Prælati subscribunt ut Episcopi : *Ego Episcopus subscripsi*. Tom. 4. Conc. Labb. pag. 210. Sed si populus accedat ut auctoritatem habens, jam Pa-

tres Synodici in Conciliis adunati jubendo sic se se exprimere non valent, cum populus in hypothesis, non foret illis subditus, sed potius ipsis æqualis, ea præsertim ratione, quod quia Episcopi in definitionibus fidei tamquam judices pronuntiant, sunt uno excepto SS. Pontifice, æquales, eodem quoque principio citra injuriam plebs dici posset Prælati ad æquata & æqualis, quandoquidem ejus testimonium non minus ponderaret in definitionibus, quam ipsum Præfulum suffragium : Ergo &c.

Undecima : Posito & admissio clamoris populi pro fidei definitionibus systemate, dabitur processus in infinitum in disputationibus ; quandoquidem clamor populi confusus est ratione & diversarum passionum quibus movetur, & ignorantiz, cum nihil de legibus, nihil de Theologia, nihil de Patribus plebs sciat, tum & propter defectum vocationis & missionis, namque Deut. 17. Deus vult solos Sacerdotes audiri pro rebus religionis, & populum sub mortis interminatione silere : *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perpexeris ... veniesque ad Sacerdotes Levitici generis ... quæresque ab eis, qui judicabunt tibi veritatem.* Et facies quodcumque dixerint ... qui autem superbiert, nolens obedire Sacerdotis imperio ... morietur homo ille. A tortiori sic fieri debet in nova lege : maxime cum Christus dicat eum, qui non audit Ecclesiam habendum esse, ut Ethnicum & Publicanum. Cæterum nihil certi habet populus pro religione ; cæcutit, dum ut magister loqui aggreditur, vix ipse scit palmaria religionis capita : Igitur non audiendus pro definitionibus fidei, nec usquam consultatus legitur.

Duodecima : Istud systema restaurat omnes hæreticorum & satanz Synagogas, & omnium favet erroribus. Et vero non steterunt in veritate, ut constet I. Ex Protestantium variationibus. II. Ex inertia populi senioris, qui ad libitum de religione judicat, & juxta quod passio, vel temporalium distat amor. III. Ex infinita prope hæresum inter se oppositarum multitudine : neque vero veritati adhærebunt lubentius, si plebi licitum sit prout a Spiritu sancto inspiratam se credit, pronuntiare ex Cathedra in definitionibus fidei, quæ juxta ejus testimonium fieri necesse erit : Sed hæc inaudita sunt, & hoc admissio, quot capita, tot erunt & reli-

religiones; falsum enim censetur iudicium claudi sententia & Concilii & summi Pontificis, ut centies dicit Augustinus, maxime Serm. 2. de verbis Apostoli: Clamor Donatistarum, Arianorum, & Pelagianorum in suis vicissim Conciliis ex Episcopis confatis vehementior erat clamore populi; & tamen non exauditus est, igitur nec audiendus plebis stupidae clamor.

Decima-tertia: Systema clamoris populi subvertit Principum regimen, & subditos invitat ad rebellionem: Sed hoc est contra præceptum, omnes enim tenentur obedire Principi, cum omnis potestas sit a Deo: Ergo &c. Probatur major in qua solum est difficultas. Si definitiones fidei dependant ab acceptance & testimonio plebis, a fortiori & Regum edicta pendere dicendum est: Sed hoc posito, non nisi ad nutum obediret populus; & ut primum aliqua lex facta ei non placeret, cito-citus rebellaret, & ad arma præceps & ex cæco impetu curreret: Ergo &c.

Postrema: Christus Matth. 24. prohibet audire populum & omnes indiscriminatim: Videte, ait, ne quis vos seducat: Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus: & multos seducunt. . . . Si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic: nolite credere. Surgent enim pseudo Christi, & pseudo-Prophete: Ergo &c.

Respondetur objectionibus Novatorum.

OBJICIUNT: Fides est immediate in Laicis, ejusque impressionem omnis populus Christianus habet, quæ quidem impressio est testimonium veritatis fidei, juxta illud B. Pauli, Rom. 8. *Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus Filii Dei*. Igitur testimonium veritatis repeti debet etiam immediate a populo fideli.

Respondeo distinguendo, ut supra: Fides prius propofita & accepta inest omnibus Ecclesiæ membris, concedo: non prius propofita per articulum fidei determinationem, nego. Non negamus fidem populi Christiani esse veritatis Legis Evangelicæ testimonium, immo & pro Gentilibus credibilitatis motivum, sed non est iudicium fidei, maxime propter quinque.

Primo quidem: Regula proponens fidem, debet esse infallibilis, infallibilitatem autem Christus soli Ecclesiæ alligavit, his

verbis Matthæi 16. *Porte inferi non prevalebunt adversus eam*. Non populo, sed solum Petro promissit, dicens Luc. 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*.

Secundo: Cum aliqua de fide controversia oritur, populus quæstionis definitionem ab Ecclesia petit, ea potissimum intentione ut simpliciter & pure obediat, ita ut facta definitione, grande scelus esset eam in latera proprii iudicii appendere: Quinimmo sub anathemate præcipitur ut definitio fidei atque illa tergiversatione suscipiatur & credatur. Hanc regulam ipsi Calvinistæ in Synodo Dordecena subsecuti sunt; mota quippe circa prædestinationem controversia inter Gomarem & Ariminum apud Batavos in Theologia Professores, priori propugnante prædestinationem necessitantem ante prævisa merita; altero vero e contra, & in sensu Semipelagianorum, sub magnis prohibitum est pœnis ne quis adversus prædestinationem necessitantem recrudesceret, eo quod eam sic esse Synodus definivisset.

Tertio: Iudicium populi supervacaneum censendum est in definitione fidei, si tale iudicium consideretur ante definitionem, siue concomitanter, siue etiam consequenter: Et vero si antecedenter, nullum est; nam populus petit & exposulat ab Ecclesiæ definitionem; unde nihil adhuc determinat iudicium populi: si concomitanter, ipsum populi iudicium, ut pote inter se diversum, est materia iudicii, minime vero iudicium definiens: sed neque prodest magis consequenter spectatum; quandoquidem, facta vel a summo Pontifice, vel a Concilio œcumenico definitione, nulli sub interminatione anathematis licitum est revocare in dubium quod semel & iudice tamquam de fide definitum est.

Quarto: Si vox populi audienda sit pro veritate fidei, vel astruenda, vel declaranda, cui populo credimus? Omnes quippe sectæ suum tantummodo laudant populum; hinc Lutherani volunt solos Lutheranos audiendos esse: idem prorsus iudicium de Calvinistis, de Anabaptistis, & de aliis circumfertur.

Quinto: Denique supponamus nomine Fidelium eos solum intelligendos esse, qui sunt in Ecclesia Romana, quod certe verum est. Supponamus etiam inter fideles istos de plebe, aliquam emergere, v. g. circa punctum gratiæ efficacis, contro-

troverſiam; aliis per ſe efficacem illam propugnantibus, aliis vero e contra. Quis ex officio dirimet quaſtionem, cum nedom in populo, verum etiam apud multos Theologos de hoc magna ſit diſceptatio? Omnes profeſſo ad Eccleſiam recurrendum eſſe conſeclamunt: omnes ejus judicium tamquam ſolam fidei regulam autamunt; quod ſi aliter ſe haberet, daretur proceſſus in infinitum. Igitur non ad populum & ſpiritum privatum, ut definiſit ſacra Synodus Tridentina contra Proteſtantes, pro definitione fidei recurrendum eſt; ſed tantummodo vel ad ſummum Pontificem, vel ad Concilium Oecumenicum, quorum decreta pure & ſimpliciter recipienda ſunt.

Ad id vero quod dicit Apoſtolus: Spiritus reddit teſtimonium ſpiritui noſtro, quod ſumus Filii Dei: Reſpondeo Apoſtolum ibi loqui de bona conſcientia, de certitudine morali ſtatus gratiæ, ne aliquis ſpiritu timoris, ſicut in veteri lege, moveatur, & conturbetur: unde ibidem Rom. 8. immediate ante illa verba habetur: *Non enim accepitis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepitis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Igitur Novatores in pravis deducunt ſenſus Scripturam ſacram, ut decipiant incautos, & ſi fieri poteſt, etiam inducant in errorem; non enim negamus per fidem populi reddi teſtimonium veritati Religionis, ſed negamus iſtud teſtimonium eſſe fidei tenendæ & ſequendæ judicium.

Inſtant: Fides eſt una & indiviſibilis, adeoque tota in quolibet fideli, etiam laico: igitur ſi fides ſummi Pontificis & Episcoporum congregatorum eſt regula fidei tenendæ, idem ferendum eſt judicium de fide populi.

Reſpondeo negando conſequentiam & paritatem, Diſtum eſt enim ſupra ad ſolum ſummum Pontificem & Concilium Oecumenicum pertinere proponere credenda; namque Petrus ſidem habuit immediate a Chriſto, & pro ſe & pro aliis: populus vero ad propriam ſanctificationem, nuſquam vero ut prædicit & doceat in Eccleſia, quod expreſſe ab Apoſtolo prohibitum eſt mulieribus, quæ certe ſunt de populo. Præterea eſſet conſuſio, horror & perpetua contradicſio. Conſuſio quidem, populus enim ignarus perſepe in credendis aliud ſentiret. Horror, unum tamquam fidei punctum haberet,

quod ab Episcopis error judicaretur. Contradicſio, quia eſſet Eccleſia, & non eſſet: eſſet quidem ut ſupponitur, non eſſet vero, quia ibi non adeſſet caput. Sicut enim Sacerdos, ſic & populus tamquam coæqualis, fidei dogmata definire præſumeret: vera autem Eccleſiæ definitio hæc eſt: Cœtus omnium Fidelium ſub uno Capite ac legitimis Paſtoribus inſeparabiliter congregatorum. Ceterum hæc doctrina totam poteſtatem Eccleſiaſticam penitus evertit, quatenus juxta ejus principia inutiles eſſent Doctores, inutiles Paſtores; omnes quippe ſciant quid ſentendum eſſet, quæ paſca eligenda, quæve reſpuenda.

Urgent: Apoſtolus 2. Cor. 3. ſic loquitur: *Epistoſa noſtra vos eſtis.* Igitur populus fidelis etiam eſt regula fidei, & Episcopii in ſuis definitionibus dependent ab ejus teſtimonio.

Reſpondeo, nihil inferri poſſe ex hoc Apoſtoli loco quod favere poſſit Novatoribus; Apoſtolus enim nullo modo intendit demonſtrare per hæc verba in obſeſſione allata; populum eſſe regulam fidei, ſed tantummodo ponere diſcrimen inter bonos & malos Miniſtros: inter bonos, quia non indigent commendatione; inter malos vero, quia indigebant. *Epistoſa noſtra vos eſtis*, id eſt, vos mihi ceteris locum Epistoſæ, ita ut aliis Epistoſis mihi opus non ſit, gloria noſtra vos eſtis, eodem prope modo quo filius ſapiens dicitur gloria Patris. Doctores Gentium eſt ſui ipliſ interpres; quippe qui ſi inchoet caput tertium, ex quo deſumpta eſt obſeſſio: *Incipimus iterum nos ipſos commendare? aut numquid egemus, ſicut quidam, commendatitiis Epistoſis ad vos, aut ex vobis? Epistoſa noſtra vos eſtis. ſcripta in cordibus noſtris, quæ ſcitur & legitur ab omnibus hominibus: manifeſtati quod Epistoſa eſtis Chriſti, miniſtrata a nobis, & ſcripta non atramento, ſed ſpiritu Dei vivi.* Falſa eſt igitur conſequentia, quid dico? Peſſima, immo & ſpiritui ſancto contraria; Spiritus enim ſanctus, dicente D. Petro, cum Episcopis unitis Capiti Eccleſiæ, eſt regula fidei & non populus. *Viſum eſt... nobis*, inquit S. Petrus Act. 15. hoc eſt, Eccleſiæ Præſulibus, quos Apoſtoli repræſentabant, id eſt, ſummo Pontifici qui eſt & Vicarius Chriſti, & petra ſuper quam ædificata eſt Eccleſia, cui omnis poteſtas tradita eſt.

Reſpondeo: Fideles ſunt Epistoſa ſcripta
D in

in cordibus nostris ex eodem sancto Apostolo : sed quare scripta ? Nisi quia populus est regula fidei , & ab ipso sicut ab Episcopis indiscriminatim testimonium circa res fidei repetendum sit : Ergo &c.

Respondet, tantum abesse ut hæc Apostoli verba profint Novatoribus, quinimmo sunt illis omnino contraria; siquidem Apostolus vocat populum fidelem Epistolam scriptam in cordibus, est ad manifestatcuram, quam Pastores semper habere debent de ovis suis; quam curam & dilectionem se habere dicit B. Paulus, dum dicit Corinthiis: Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris; id est, semper memoria retinemus vestra erga nos officia, vestram fidem quam accepistis a nobis, acceptam veroservatis puram; vocat eosdem Corinthios filios, quos iterum parturit. Quomodo? nisi his omnibus officiis Pastoralibus, id est, vigilantia, mansuetudine, charitate, institutione, conversatione; denique hæc Epistola scitur & legitur ab omnibus hominibus. Scitur, inquam, idest, per nos Episcopos fideles omnes debere esse instituti & edocti. Idem prorsus ferendum iudicium de his B. Apostoli verbis ibidem: Manifestati quod Epistola estis Christi. Certe quidem, quia omnes boni Christiani sunt a Christo informati & edocti, intellige principaliter & autoritative, & in hoc sensu vocatur Epistola Christi.

Item quoad consequens : Fides repetitur etiam a populo, diliguo: Fides repetitur ab omnibus Fidelibus, illative, concedo : facta scilicet ejusdem fidei per Ecclesiam propositione ; supposita enim institutione Fidelium ab Episcopis, bene inferetur dari Christi fidem : & inferetur judicialiter ita ut populus iudicet de credendis, nego. Iterum solum sequitur ex hoc quod fides sit in populo, dari religionem Christianam transmissam, per Episcopos ad populum; sed minime fidem repeti a fidelibus Laicis, sic fides Catholica venit per Apostolos eorumque successores, usque ad nos. Paucis ut cuncta complectar : restitudo cordis populi est testimonium fidei & motivum credibilitatis. In hoc sensu Tertullianus dicit sanguinem Martyrum esse semen Christianorum, id est, tanta erat in Christum Martyrum fides, ut plures Gentiles etiam converterentur ad fidem.

Concinnant Patres primorum seculorum,
dum dicunt cuncta in primis Christianis

locuta, fuisse, pro Christo : qua de causa Trajanus, referente Plinio juniore, audiens Christianorum pietatem, probitatem, tum erga proprios suos inimicos charitatem, finem persecutioni imposuit.

1. *Haec omnes Apostoli interpretationes desumuntur ex D. Thoma lect. 1. in caput 3. Epist. 2. ad Cor. his verbis: "Dicit ergo, dico quod non incipimus commendare nosmetipsos, quia non indigemus commendatione. Et hoc est quod dicit, aut nunquid egemus nos, veri Missi, nisi, sicut quidam, scilicet, pseudo-commendatitij Epistolis, id est, laudibus missis, ad vos, ab aliis, aut ex nolis, aliis missis, ... Apostolus vero ita iam erat notus & commendatus apud illos per opera sua, quod non indigebat litteris commendatitij. Et ideo statim causam hujus assignans, subdit: *Epistola nostra vos estis*. Quali dicat, ego habeo bonas litteras, non indigeo aliis. ... Dicit ergo hic: *Epistola nostra vos estis*; id est, Epistola per quam manifestatur dignitas nostra, qua nos commendamus, ita ut Epistolis aliis non indigemus; suorum 2. *Gloria nostra vos estis*. Galat. 4. *Filioli mei quos iterum parturio*. Gra. Sed haec Epistola esse sufficiens? Ita, quia scripta. ... Et quantum ad hoc dicit: *Scripta in cordibus nostris*; quia semper vos habemus in memoria, habentes de vobis specialem curam. ... Et quantum ad hoc dicit: *Quae scitur & legitur ab omnibus hominibus*. Scitur inquam, quia per nos insinuiti estis & conversi. Legitur autem, quia exemplo nostrae rectitudinis alii imitantur vos. ... Cujus autem sit haec Epistola, sic offendit, quia Christi. Et ideo dicit, *Manifestati quoniam estis Christi*, id est, a Christo informati & ducti, scilicet principaliter & au-*

SYNOPSIS PROBATIONUM

Clamor populi nihil auctoritatis habet, in
definitionibus fidei.

PRIMO : Ubicumque Scriptura loquitur, de Ministris Ecclesie, solos commemorat Pastores & Episcopos : Sic Act. 20. 28. ait : *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus, sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam, Dei :* Ubique filios Laicos, immo & ipsos Reges qui abique missione thymiamata obtulerunt.

Deus abiecit, ut legitur de Saule 1. Reg. 13. & de Ozia 2. Paralip. 26.

Secundo : Laici auctoritatis si qua foret in rebus fidei determinandis, subvertere-
ret ordo hierarchicus Ecclesiae, cum tunc
promiscue & sine ordinis gradu, sicut
Sacerdos doctus & unctione olei sacratus,
sic & stupidus & bardus populus impera-
ret & ex cathedra pronuntiaret.

Tertio : Usus & possessio invaluit ut mi-
nisterium solos spectet Sacerdotes & Epi-
scopos; hinc vacua sunt, si Baptismum
excipias, a Laico confecta Sacramenta;
& ipse, istis vacue confectis, manet ex-
communicatus.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Non negamus fidem & de-
votionem populi esse aliquid verae reli-
gionis signum, quod ad motiva credibili-
tatis reducitur, sed contendimus nihil
auctoritatis pro definiendis rebus fidei ha-
bere.

Secundo : Ultero etiam concedimus eam-
dem entitativam fidem quae inest Pastoribus,
in Laicis reperiri, sed soli Praefules lo-
quuntur de articulis fidei tanquam aucto-
ritatem habentes; ad Laicos vero spectat
audire & edoceri.

Tertio : Fideles priorum temporum
erant quidem externus, quasi Pauli Episto-
la, quatenus reddebant de ejus sanctitate,
illiis praedicatione & bonis exemplis
instituti testimonium; minime vero ut ora-
cula auctoritatem in rebus religionis defi-
niendis praeherentia.

ARTICULUS SEXTUS.

Utrum ad summum Pontificem spectet
adunare Concilia Oecumenica?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatum quinque potissimum argu-
mentis.

*Primum argumentum ex Scriptura sacra
depromptum.*

QUO vel ipsa declarat sacra Scriptu-
ra, hoc ipsum independentem ab ho-
minibus cuiuscumque generis inde-
pendens est, quippe quod divino innatur

jure: Atqui adunare Concilia summo com-
petit Pontifici ex jure divino in sacris
textibus manifestato: Igitur ex jure avito
Papae, convenit congregare Concilia. Pro-
batur minor multis momentis.

Primo quidem ex primo Apostolorum
Concilio, quod a S. Petro adunatum est,
ut loco Judae proditoris alter collocaretur:
Sic enim scriptum est Act. 1. In die-
bus illis exurgens Petrus, in medio fratrum,
dixit: (erat autem turba hominum simul
fere centum viginti) viri fratres, oportet
impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus
sanctus per os David de Juda, qui fuit dux
eorum qui comprehenderunt Jesum... Quo-
ret ergo ex his viris qui nobiscum sunt con-
gregati in omni tempore, quo intravit & exi-
vit inter nos Dominus Jesus... testem resur-
rectionis ejus nobiscum fieri... unum ex istis
... & dederunt sortes eis, & cecidit Jors su-
per Mathiam, & annumeratus est cum un-
decim Apostolis: Audis S. Petrum Apostolo-
rum Caput adunasse primum Ecclesiae Con-
ciliium pro electione S. Mathiae, qui in lo-
cum Judae suffectus est. Ergo &c.

Secundo : Altera Synodus, Act. 6, adu-
nata est ab Apostolis, quibus praerat Pe-
trus; & ibi elegerunt septem viros Spi-
ritu sancto plenos, qui invigilarent men-
tis tum sacris, tum profanis. Sic enim habet-
ur: In diebus illis crescente numero disci-
pulorum, factum est murmur Graecorum ad-
versus Hebraeos, eo quod despicere viderentur in mi-
nisterio quotidiano viduae communis. Convoca-
tes autem duodecim, multitudinem discipu-
lorum... dixerunt, Non est equum nos de-
relinquere verbum Dei, & ministrare mensis
... & elegerunt Stephanum... Hos a mul-
titudine electos statuerunt ante conspectum
Apostolorum, & ipsi Apostoli orantes, im-
posuerunt eis manus, &c. Ergo &c.

Tertio : Celeberrimum est pro eodem mo-
mento Concilium, tertia vice ab Apostolis
adunatum ad dirimendam controversiam a
Judaeis ad fidem de novo conversis adver-
sus Gentiles recens fideles, quos circumci-
di volebant, tunc Petrus auctoritate sibi a
Christo collata Synodum adunavit, nec si-
ne Spiritus sancti afflatu quaestio in gra-
tiam Gentilium ad metam perducta est.
Audiendus est de hoc momento quid S.
Lucas Act. 15. scripserit: Cum autem ma-
gna congregatio fieret, surgens Petrus dixit
ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab
antiquis... nunc ergo quid tentatis... Ta-
cuit autem omnis multitudo, consentiens Pe-
tro, &c. Ergo &c.

*Secundum argumentum in Traditione
fundatum.*

TRADITIO est infallibilis fidei regula; hinc ipsi refragari non licet: Sed ex Traditione habemus ad summum Pontificem spectare adunare Concilia: Ergo &c. Probat minor discurrendo per singula secula.

Ex secundo Seculo, Historici referunt Concilium adunatum fuisse Palæstinæ jussu Victoris I. summi Pontificis, ubi Theophilus Cæsareæ in Palæstina Episcopus ejus nomine præfuit ad perstringendos Quatuor-decimanos.

Ex tertio Seculo, S. Melchias alterum Romæ convocavit adversus Donatistas obstreperentes. Tum alia adunata sunt contra Novatianos, & in causa lapsorum tempore Cornelii; nonnulla contra Paulum Samosatenum; alia ad regulandam Ecclesiasticam disciplinam, &c. In iis autem Synodis convocandis nullam partem habuere Principes, sed hoc totum fuit penes summos Pontifices, aut Metropoliticos & Patriarchas ex eorum consensu: Ergo &c.

Ex quarto Seculo, Nicænum primum dubio-procul ex consensione S. Sylvestri convocatum est. Suffragatur Ruhnus Lib. I. Hist. Eccl. cap. 1. ubi de hæresi Arianae ortu & condemnatione agit: „Sermo, ait, ulque ad aures religiosi Principis, quippe qui omni studio & diligentia curaret quæ nostra sunt, pervenit. Tum ille ex Sacerdotum sententia apud urbem Nicæam, Episcopale Concilium convocavit: ibique Arium, trecentis decem & octo Episcopis residentibus adesse jubet, ac de ejus propositionibus, & quæstionibus judicari. „ Jam vero Constantinus ex sententia Sacerdotum adunavit Nicænam Synodum, maxime summi Sacerdotis, scilicet Pontificis. Huic adde Constantinopolitanam anno 381. adversus Macedonium auctoritate Damasi Papæ adunatam fuisse, ut Spiritus sancti contra negantes assereretur divinitas. Ita refert Theodoretus Lib. 5. Hist. Eccl. cap. 9. Ita Binius in suis ad hoc Concilium notis: ita Baronius his verbis: „Sententiam de damnatione Macedonii & Eunonii, Damasus confirmari præcepit etiam in sancta secunda Synodo, quæ præcepto & auctoritate ejus apud Constantinopolim celebrata est. „ Ita Photius Lib. de 7. Synodis. Sic de-

mum colligitur ex ipsa Synodica Epistola ad Damatum apud Theodoretum: Est verba: „Postquam Synodum Romæ Dei nutu congregantes, nos etiam pro fraterna charitate erga nos vestra, tamquam membra propria per religiosissimi Imperatoris litteras evocavimus... veneramus apud Constantinopolim ad litteras a reverentia vestra superiori anno post Concilium Aquelesienle, religiosissimum Imperatorem Theodosium missas. „

Ex quinto Seculo, primo occurrit Ephesinum occasione hæresis Nestorianæ perstringendæ congregatum a Calestino I. Papa. In ejus Vicarii officio persolvendo aderat non sine magnis efferendus encomiis sanctus Cyrillus Alexandrinus, qui Nestorii fregit audaciam. Tum Chalcedonense quod auctoritate sancti Magni Leonis contra Eutychianos celebratum est, & quæ ibi decernenda forent in sua ad Patres Epistola præfixerat S. ille Pontifex.

Ex sexto Seculo, habemus quintum Oecumenicum a Justiniano quidem anno 553. invito Papa Vigilio convocatum pro trium Capitulorum discussione; at, ut viri eruditi norunt, nec quicquam roboris habuit ista Synodus donec ei accesserit summi Pontificis approbatio; quod argumentum est, non Laicis quantumvis potestate super subditos præpollent, sed summis Sacerdotibus, maxime vero Papæ ex jure competere adunare Concilia.

Ex septimo Seculo, exurgit sextum Oecumenicum, cujus quidem auctoritas apparuit primum in definitionibus Concilii Lateranensis a S. Martino, deinde Romani ab Agathone adunatum, tum præsentia Paschasin, Lucrentii & Bonifacii Legatorum summi Pontificis; hinc Patres less. 17. & in Epistola Synodica ad summum Pontificem ultro fatentur ex sententia prius ab Agathone lata se præscribere Monothelitas.

Ex octavo Seculo, celeberrimum est Nicænum secundum jussu Adriani I. anno 787. ad conterendam Iconomachorum hæresim congregatum.

Ex nono Seculo, affulget octavum Oecumenicum Constantinopoli, ordinante Adriano II. anno 869. adversus Photium Schismaticum adunatum.

Jam si de ceteris Conciliis generalibus in Occidente celebratis, sermonem institu-

tuamus, a summis Pontificibus ea adunata fuisse nemo non novit: Igitur non ad Principes seculares, sed ad summos Sacerdotes, & potissimum summos Pontifices spectat generalia convocare Concilia.

Eadem Traditio firmatur testimoniis summorum Pontificum, Conciliorum, Historiographorum; Ecclesiæ Gallicanæ, & Theologorum.

Primo quidem ex summis Pontificibus.

AGMEN ducet S. Damasus Papa, qui in vita S. Sylvestri hæc eloquitur: "Hujus temporibus factum est Concilium cum ejus consensu in Nicæa Bithyniæ, & congregati sunt Episcopi, in urbe Roma congregavit ipse cum Consilio Augusti Episcopos."

Isti accedit Julius I. namque apud Athanasium Apol. 2. ad Eusebianos scribens, ait: "Siquidem Legati vestri . . . rogaverunt nos, Concilium ut congregaremus, scriberemurque ad Athanasium & Eusebianos, ut in præsentia omnium iusto iudicio de causa cognosceretur." Suffragatur Magnus sanctus Leo, quippe post Ephesinam prædicatorum Synodum tunc Oecumenico Concilio opus fuit; hinc incunctanter ejus colligendi auctor fuit; unde Epist. 12. ad Theodosium sic loquitur: "Si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostræ dignetur annuere, ut intra Italiam habere jubeatis Episcopale Concilium, scito, auxiliante Deo, poterunt omnia scandala, quæ in perturbationem totius Ecclesiæ sunt commota, refecari." Expressius de eodem momento loquitur in suo ad Patres Chalcedonenses rescripto.

Pelagius II. idem defendit pro Romanis Pontificibus privilegium Epist. 8. ad Episcopos, qui ad Synodum Constantinopol. celebrandam conveniant a Joanne prius qui le Patriarcham Oecumenicum ventilabat, convocari: "Relatum est, inquit, Joannem Constantinopolitanum Episcopum universalem se scribere, volque ex hac sua præsumptione ad Synodum convocare generale: cum generalium Synodorum convocandarum auctoritas Apostolicæ Sedi beati Petri sit tradita." Rursus ibidem: "Multis, ait, Apostolicis, & Canonicis, atque Ecclesiasticis instrumur regulis,

non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari.

Non prætereundus Magnus sanctus Gregorius, qui ad Leonem Isaurum Imperatorem Iconomachum sic scribit: "Concilium Christi amantium Imperatorum & piorum Pontificum virtus est una, quando cum pace atque charitate res administrantur. Scripsisti ut Concilium universale cogeretur. Et nobis inutilis ea res visa est. Tu persecutor es imaginum, & hostis contumeliosus, & everlor. Cessa. Nobis hoc largire ut taceas; tum mundus pace perfuerit, & scandala tacebunt. Finge nos te audisse, & ex universo terrarum orbe Pontifices congregatos esse, Senatūque ac consilium sedisse. Ubi est Christi amator ac pius Imperator, qui de more in Senatu sedere debet, &c."

Inter cæteros pro tuendis Pontificiis in adunanda Synodo juribus eminet Nicolaus I. Epist. 8. ad Michaelē Imperatorem, in qua sic se explicat: "Attendat, inquit, clementia vestra, quanta fuerit erga Sedis Apostolicæ reverentia Antecessorum vestrorum amor & studium. Qualiter legibus suis pro adunandis ei Ecclesiis promulgaverint. Pro colligendis Conciliis ac proferendis sententiis non impetraverint, sed præcati & solum extiterint, & quæ illi decreverint, ipsi consenserint: & quæ illi damnaverunt, ipsi respuerint." Rursus Epist. 38. "Generale Concilium sine Apostolicæ Sedis præcepto nulli fas est vocandi." Audis ad summos spectare Pontifices modo adunare Concilia, modo adunata frangere. Ergo &c.

Secundo, ex Conciliis.

CONCILIUM II. generale hanc materiam celebrat Epistola Synodica ad Damasum apud Theodoretum Lib. 5. Hist. Eccles. cap. 9. his verbis: "Conveneramus Constantinopoli ad litteras a Reverentia vestra superiore anno, post Concilium Aquilejense ad religiosissimum Imperatorem Theodosium missas, ad hoc solum inter Constantinopolim usque instructi, & de hac tantum Synodo Episcoporum, qui in Provinciis remanserunt, consensum afferentes, cum de longioris professionis onere, nec suspicati essemus, nec quidquam ante audissemus quam Constantinopolim pervenimus."

D 3 Ma-

Majora proferunt de hoc momento Patres sextæ Synodi generalis Aſſor. 16. in Proſphonetico ad Imperatorem Conſtantinum. Eo quippe loci ita effantur: "Arius diviſor Trinitatis inſurgebat, & continuo Conſtantinus ſemper Auguſtus, & Sylveſter laudabilis, magnam atque inſignem in Nicæa Synodum congregabant. . . . Macedonium Spiritus denegabat deitatem, ſed Maximus Imperator Theodoſius, & Damajuſ fidei admaſ protinus obſtiterunt. . . . Gregorius & Neſtarius in hac regia urbe conventum congregabant. . . . Iterum Neſtorius, & iterum Cæleſtinus & Cyrillus: ille quidem Chriſtum dividebat, illi vero cum ſceptorum Domino diviſorem deſiciebant, ut Ephesus & ibidem geſtorum tabula hortati loquuntur. . . . Deinde Eutycheſis inſania. . . . Leonis tuba tamquam leonis rugitus vehementer vociferans ex Roma Archimandritam beſtiam perterritur. . . . Marcinus Imperator & Anatholiuſ Conſtantiноп. Antiſteſ cum omni Chalcedonenſi a Chriſto congregata collectione. . . . Sicut & Vigiliuſ poſt hæc Juſtiniano. piſſimo conſonavit, & quintum Conciliuſ conſtitutum eſt. . . . Quid plura referam? Vel ipſi Græci. Schiſmatici in Concilio Florentino hæc agnoſcunt ſummi Pontificis dotem, qua poſſit ad nutum propria auctoritate colligere Concilia; Marcus enim Ephelinuſ Metropolitæ canonum inter Græcos ſcientiſſimuſ, ait: "Secutum ſe œcumenicum Patriarcham, & divinituſ datum Imperatorem ad Synodum. . . . Tum Aſſor. 25. hæc proferunt Græci: "Admiſimus privilegia Papæ, præter quam duo, ne convocet Synodum œcumenicam abſque Imperatore, & Patriarchis, ſi veniant: quod ſi advocentur & non veniant, ne propterea impedimento ſint, quominuſ Synodus fiat. . . . Verum Pontifex reſpondit: "Auctoritatem ſibi eſſe ac ſacultatem convocandi Synodum œcumenicam, cum opus fuerit, & omneſ Patriarchas parere ejus voluntati. . . . Videas velim per omnia aſſurgere privilegium ſummarum Pontificum adunandi Concilia: Iſtud agnoſcunt obſtrepenteſ Græci, dum ajunt Synodum a ſummo Pontifice convocari omne robur obtinere ſi Patriarchæ & Imperator vocati non veniant. Quinimo ſummuſ Pontifex contendit hoc pollere jure, nec reſragantur Orientaleſ; Ergo &c.

Tertio, ex Hiſtoriographis.

EUMDEM diſciplinæ tramitem Eccleſia ab initio trivit. Namque apud Eufebiuſ Lib. 5. cap. 16. adverſuſ Montaniſtas: "Cum Fideleſ, ait, qui in Aſia erant, ſæpiuſ & in plurimuſ Aſiæ lociſ ejus rei cauſa conveniſſent, novamque illam doctriſnam examinaſſent, & proſanam atque impiam judicaſſent damnata hæreſiſ, iſti ab Eccleſia & Fidelium communionem expulſi ſunt. . . . Ruſuſ ibidem cap. 23. de controverſia Paſche: "Synodi ob id ceſſuſque Episcoporum convenere. . . . Nempè ut ſubdit, in Paſſina, Romæ, in Ponto, in Galliis, in Oſroena, Corinthi. Ruſuſ ibidem cap. 24. Polycrateſ Epheſi Epicoſuſ ad Viſtoruſ Papam ſcribit: "Poſtem Epicoſorum qui mecum ſunt, facere mentionem, quos petiſtiſ ut convocarem, ſicut & feci. Quorum nomina ſi adſcriberem, ingenuſ numeruſ videbitur. Hi cum puſilluſ hominuſ inveniſſent, epicoſtolam noſtram aſſenſu ſuo comprobarunt. . . . Et adhuc Lib. 6. cap. 43. adverſuſ Novatuſ: "Cum Romæ Synoduſ congregata eſſet, in qua ſexaginta quidam Epicoſi. . . . Cumque in Provinciſ ſeuſum Antiſteſ quid agendum eſſet, conſultaſſent, hujuſmodi decretuſ promulgatuſ eſt. . . . Et iteruſ cap. 46. "Scribit Dionyſiuſ ad Corneliuſ Romanæ urbiſ Epicoſum. . . . ſe ab Helenuſ Tarſi Ciliciæ Epicoſo, & a cæteriſ qui cum illo conveniant, Firmitiano ſcilicet Capadociæ, & Theodoſio Paſſinæ Provinciæ Epicoſiſ invitatuſ fuiſſe, ut ad Synodum Antiochenam occurreret, in qua quidam Novati ſchiſma confirmare tentabant. . . . Mitto varia a Cypriano & Firmitiano adunata pro rebaptizatione Concilia. Idem Eufebiuſ Lib. 7. cap. 27. adverſuſ Pauluſ Samolaſatenuſ commemorat Synodoſ: "Dionyſiuſ Alexandrinuſ Eccleſiæ Epicoſuſ rogatuſ ut ad Conciliuſ veniret, adventuſ ſuum diſtulit. . . . Quid ſentiret, per epicoſtolas indicavit. . . . Ac reliqui Eccleſiaruſ Paſſoreſ undique exciti, ſimul omneſ Antiochiam conveniunt, tamquam adverſuſ gregiſ Dominici vaſſatoreſ. . . . Ex hiſ luce pomeridiana clariuſ patet Epicoſiſ, maxime vero ſummiſ Pontificibuſ ex jure competere congregare Concilia adverſuſ hæreticam pravitateſ.

Edm-

Eandem Ecclesiæ auctoritatem prædicat sanctus Maximus Martyr in collatione cum Theodosio Cæsareæ Episcopo: " Si Synodos, inquit, quæ factæ sunt iussione Imperatorum firmant, & non pia fides, recipe Synodos quæ contra hominum iussione factæ sunt. Nam iussione Principum sunt patratae. Primam videlicet in Tyro, secundam in Antiochia, tertiam in Seleucia, quartam in Cypro sub Eudoxio Ariano; quintam in Nicæa, sextam in Sirmio: Et post hæc multo post, septimam in Epheso secundam, cui Dioscorus præfuit. Omnes enim has Imperatorum iussio aggregavit. Quare autem non abiecit eam, quæ deposuit Paulum Samosatenum, sub sanctis & beatis Dionysio Papa Romano & Dionysio Alexandrino, atque Gregorio miraculorum patratore, qui eidem præfuit Synodo, quoniam non est iussione facta Imperatoris? Qui præterea promulgat, solus illas approbandas Synodos, quæ Imperatoris iussione sunt congregatae? Quibus verbis sanctus ille dilucide ostendit non ad Imperatores, sed ad Ecclesiam, & summos Pontifices spectare adunare Concilia.

Harmenopolus in præfatione Epitom. Canonum loquens de adunatione Concilii Sardicenis, ait: " Ex ipsorum Imperatorum & Romani Episcopi sententia 341. Episcopi in hac Synodo Sardicæ conveniunt. "

Quarto, ex sententia Ecclesiæ Gallicanæ.

Hincmarus disciplinæ Ecclesiasticæ tenacissimus Opusc. 55. cap. 20. istud momentum celebrat his verbis: " Septima apud Græcos vocata universalis pseudo-Synodus de imaginibus, sine auctoritate Apostolicæ Sedis Constantinopoli est habita. . . Unde tempore Caroli Magni Imperatoris iussione Apostolicæ Sedis generalis est Synodus in Francia, convocante præfato Imperatore, celebrata. " Rursus ibidem: " Claret universales ac generales Synodos nominari, cum plures Episcopi fuerint congregati Apostolicæ Sedis iussione, & imperiali convocatione, sicut Sardicensis Synodus. " Et iterum: " Sic igitur universales Synodi specialiter Apostolicæ Sedis auctoritate convocantur. " Vides ex Hincmaro auctoritatem & iussionem Sedis Apostolicæ præire debere

convocationem, tum executionem ab Imperatore eatenus expectari, quatenus subditi Regis, prætermisso ejus mandato, ad alias transire regiones non possunt, neque etiam in unum congregari, ut suis ipsæ invigilet privilegiis & bonis.

Non abs re erit hic texere Capitularia Christianissimorum Regum & Imperatorum, quæ hanc eandem spectant materiam. Lib. 6. cap. 287. habetur: " Auctoritas Ecclesiastica atque Canonica docet, non debere absque sententia Romani Pontificis concilia celebrari. " Rursus Lib. 4. cap. 12. " Legitima Synodo suo tempore Apostolica auctoritate convocata, cuius iussione Domini, & meritis B. Petri Apostoli, singularis congregandorum Conciliorum auctoritas, & sanctorum Canonum, & venerandorum Patrum decretis multipliciter prius vata tradita est potestas. " Ergo &c.

Quinto, ex Theologis.

S. THOMAS omnium facile Princeps hanc congregandi Concilia potestatem in SS. Pontificibus passim agnoscit in suis operibus, maxime in Libris de regimine Ecclesiæ Opusc. 20. l. 3. cap. 19. ubi ait ad Papam spectare adunare Concilia, Ecclesiam Christi gubernare, omnes Fideles ei ut Christo obedire debere pro spiritualibus, eo quod sit Christi Vicarius, Ecclesiæ Caput, & Sacerdotis Christi habeat plenitudinem: quod variis probat momentis: in primis vero auctoritate Concilii Nicæni & Chalcedonenis: tum exemplis Constantini & Caroli Magni, qui eorum decretis ea qua pars est erga summum Pontificem reverentia obediunt: Igitur ex sancto Thoma ad SS. Pontificem ex jure avito competit convocare Concilia, cum hujusmodi actus Ecclesiæ regimen potissimum spectent.

Cusanus Lib. 2. de concordia cap. 2. ait: " Habet quique Præsidentis in suo gradu unitos congregare, sine quo aut ejus vices gerente Concilium nec plenum, nec rite adunatum censetur. Unde cum Romanus Pontifex supremus Capitaneus militantis hujus Ecclesiæ, & Princeps in Episcopatu fidei existat; universalis Concilia sine eo rite, ejusve auctoritate regulariter non celebrantur: sicut nec sine Metropolitanis Provincialibus, aut sine Patriarcha universalis Patriarchalis, aut sine Episcopo Diocesano. "

In eadem collimat sententiam Almainus Lib. de Dominio nat. civ. & Eccles. his verbis: "Dico primo quod jure divini non summo Pontifici competit auctoritas ordinaria & regularis Concilium generale convocandi, & nulli alteri; summo enim Pontifici jure divino obligatur quilibet Fidelis obtemperare, & nulli alteri. Ergo jure divino soli summo Pontifici regulariter & ordinarie subijciuntur cæteri Prælati, ut ad ejus præceptum teneantur pro utilitate Ecclesiarum ad certum convenire locum." Idem docet Lib. de auctoritate Ecclesiarum cap. ult.

Succinit Gersonius libello de Ausurib. Papæ: "Fateantur prius, inquit, quod regulariter Concilium generale non est celebrandum, de jure etiam divini, non vocante vel approbante Papa, si est unicus, nec adversus eum allegatio legitima." Ergo &c.

Tertium argumentum, ex rationibus Theologicis congestis.

Quod vel ipsa comprobatur ratio, illud ipsum admittendum est: Atqui non una probatur ratio ad summum pertinere Pontificem adunare Concilia generalia. Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Prima ratio: Ad illum spectat congregare Concilia, ad quem spectat universalem gubernare Ecclesiam: Atqui ad summum Pontificem spectat universalem Ecclesiam gubernare. Ergo &c. hanc explanat rationem S. Thomas Opusc. 20. cap. 19. ubi ait summum Pontificem esse totius Ecclesiarum caput, inesse ei totam potestatem Christi plenitudinem, omnes Fideles ei ut vel ipsi Christo obedire debere: his & similibus probatur ad ipsum spectare universalem gubernare Ecclesiam.

Alterata ratio: Congregare Concilium universale est actus jurisdictionis ad omnem se se extendentis Ecclesiam: Sed nullus Princeps laicus aliquid jurisdictionis in Ecclesia habet: nullus vero Episcopus, etiam Patriarcha: habet universalem, sed hoc solum competit summo Pontifici ratione ejus in tota Ecclesia Primatus. Ergo &c.

Tertia: Id habet auctoritatis summus Pontifex pro universali Ecclesia, quod Metropolitanus & Patriarcha habent in Ecclesiis sibi vicissim subditas: Sed ex jure competit Metropolitanus Provinciale Con-

cilium, Patriarcha vero ex Provinciis ejus districtis adjectis, a fortiori Romano Pontifici ex universali Ecclesia, adunare. Ergo &c.

Quarta, eaque validissima: Ante ipsum Constantinum Ecclesia non semel congregavit Concilia: Igitur hoc munus non ex jure Imperatori, sed summo Pontifici pro tota Ecclesia, Metropolitanis pro Diocesisibus, & Patriarchis pro Provinciis suarum jurisdictioni adiectis convenit: quinimmo cum Imperatores inconsulto summo Pontifice Synodos adunarent, multa inde incommoda Ecclesiæ contigerunt, ut liquet de Synodis modo ab Arianis, modo a Donatistis ex concessione Imperatorum adunatis. Hæc omnia momenta fuso & erudito calamo explanat R. P. Thomassinus Dissert. 3. in Concilia.

Sic effatur pag. 64. & 65. "Nam r. penes Christi verba & exempla Apostolorum, satis est regulam juris Ecclesiastici, quam penes Imperatoris facta residere. II. Et post Apostolos trecentorum per annorum intervallum, quo antiquior & simplicior, eo venerabilior optatiorque forma convocandorum Synodorum, quia Christo & Apostolis prior, quia simplicitati fonti & veritati citimior: & mere Ecclesiastica. III. Dignior, sanctior, liberiorque ratio ea est, ut sua sponte, vel mutua invitatione, sive Metropolitanorum, aut Primatum convocatione, congregentur Episcopi, quam ut Imperialibus tantum jussis. IV. Imperatores Ethnicis Episcopos sere patiebantur potestate sua trui, & Synodos cogere numerosissimas quam plurimas ubique terrarum, nec nisi paucissimi, iique lymphatissimi, ne quid a nostris conventionibus republica caperet detrimenti, reformidabant. An ergo Christiano principi Constantio Arianorum fautori quadrabat jura & libertatem Ecclesiæ certius premere & angustare, quam ab Ethnicis Principibus factum esset? An tot saltem annorum, tot sæculorum præscriptio contemni poterat? V. Et quidem: ante Constantinum non locales tantum, sed generales etiam Synodi habitæ sunt, Carthagine de Baptismo, Antiochiæ adversus Novatum, & ibidem rursus adversus Sabelianum, & alibi plures, quo invitabantur majorum gentium Episcopi, Alexandrinus, Antiochenus, Cæsariensis, Hierosolymitanus. Et ex supra re-

latis

„Iatis Eusebii testimoniis liquet, hanc
„Synodorum decreta, maxime Antioche-
„næ universum adversus Novatum & Sa-
„mosatenum, totius orbis consensu ita
„roborata fuisse: & aliarum denique
„Synodorum Provincialium consensu, ita
„totam sibi Ecclesiam conspirasse; ut hæc
„insit haberent Synodi Oecumenicæ, &
„peræque fidei, aut disciplinæ periculi-
„tanti succurrerent. „

Rursus pagin. 72. & 73. ait ex jure soli
competere Ecclesiæ adunare Concilia.
Tum enarrat Concilia auctoritate Principis
ab Arianis adunata fuisse in perniciem
Ecclesiæ, postea sic concludit: „In re
„Ecclesiastica & Apostolica propria po-
„testatis, etsi verbo tenus primæ partes
„honoris videantur Imperatoribus conce-
„di; reapse tamen principatus juris &
„potestatis penes Episcopos esse interpre-
„tandus est, quorum est & modestia &
„auctoritas Apostolica. Itaque & si Epi-
„scopi petant, Imperator jubeat; etsi
„Imperator ultro præcipiat, Episcopi as-
„sentiantur Synodum convocari, vel tunc
„tamen convocatio principalis reapse sit
„ab Episcopis, quia eorum jus & Apo-
„stolicum privilegium est, Ecclesiæ fidei-
„que consulere, vel per Synodos, vel si-
„ne Synodis. „ Audis ex Thomassino Ec-
„clesiæ Proceribus maxime Papæ & ex ju-
„re, & non Imperatoribus competere con-
„gregare Concilia?

Fis satis objectionibus.

Obijciat: Solemne est apud Historio-
graphos scribere multos Imperatores, ma-
xime Orientis, vel ipso inconsulto sum-
mo Pontifice convocasse Concilia, quod
quidem nedum de Principibus hæretico-
rum fautoribus, sed & de multis fidei
plurimum additis referunt. Quinimmo
Synodos ab istis collectas robur in Ec-
clesiâ obtinuisse. Constat ex Eusebio, qui
Lib. 10. cap. 5. Hist. Lib. 1. cap. 44. Lib. 3.
cap. 4. Lib. 4. cap. 42. de vita Constantini
recenset multa Concilia ab illo pio Impe-
ratore congregata: Igitur non ad solos
spectat summos Pontifices, aliove Episco-
pos, aut Metropolitanos, aut Patriarchas
congregare Concilia.

Respondeo I. distinguendo antecedens: Et
id fecerunt Imperatores ex consensu sum-
mi Pontificis, concedo: & non fecerunt,
subdistinguo: & nec quidquam roboris
habuere hujusmodi Concilia donec eis ac-

cesserit Papæ calculus, concedo: secus,
nego. Ex probationibus liquet Imperato-
res Christianos, inconsulto summo Ponti-
fice nulkam adunasse Concilia: vel si
hoc egere, nec quidquam virium habue-
runt hujusmodi catus, donec accesserit
Vicarii Christi approbatio: quod non est
levius argumentum, ad solos Ecclesiæ
Præsules, ex jure pertinere adunare Con-
cilia.

Respondeo II. aliter distinguendo: Impe-
ratores auctoritate propria Synodos con-
vocarunt, & hæc sunt facta, sed non ju-
ra, concedo: & sunt jura, nego. Nullam
quippe habent in Ecclesiam jurisdictionem.
Sic solvit difficultatem R. P. Tho-
massinus Dissert. 3. in Concilia pagin. 67.
ubi ait: „Ergo discernenda sunt facta &
„jura: & ubi sextentis legis etiam in
„ipsa Conciliorum fronte, in Patrumque
„monumentis idemtidem audis, convo-
„catas ab Imperatore Synodos, hæc fa-
„cta quidem, sed non statim jura inter-
„pretare: aut si jura, non stricta & pri-
„mæva, sed indulgentiæ & æconomiciæ
„plurimæ accommodata. Quamquam
„enim optime meritis de Ecclesiâ fuerit
„Constantinus, nemo tamen inficias ire
„potest, aliquanto plus illum sibi in negotiis
„Ecclesiasticis vindicasse, quam laico Principi
„conveniret, ut advertit doctissimus Vale-
„sius in cap. 51 Lib. 3. vitæ ejus. „ Idem
respondet R. P. Alexander Dissert. 11.
quarti sæculi.

Instabis: Atqui competit ex jure Prin-
cipibus adunare Concilia: Ergo &c. Pro-
batur subsumptum. In octavo Concilio Oe-
cumenico A.D. 5. Vicarii Orientalium se-
dium, ita loquuntur: „Scitis quia in
„præteritis temporibus Imperatores e-
„rant, qui congregabant Synodos, & ex
„toto terrarum orbe Vicarios ad disposi-
„tionem hujusmodi causarum colligebant:
„quorum more & Dei cultor Imperator
„noster universalem hanc Synodum non
„in absorto, neque in clandestino, sed
„evidenter ac manifeste fecit, videlicet
„sanctissimorum Vicariorum Senioris Ro-
„mæ nostrumque Collegium. „ Ergo
&c.

Respondeo negando subsumptum. Ad
probationem eadem est responsio ac su-
pra. Vel etiam, distinguo: Imperatores
colligebant Synodos ex consensu Ecclesiæ
& indulgentiæ concedo: ex jure, nego.
Habemus vel ipsos Principes hanc consi-
stentes veritatem. Sozomenus Lib. 6. Hist.

Ec-

Eccles. cap. 7. de Imperatore Valentiniano hæc refert : „ Ubi vero decessit Constantinopoli Valentinianus , perque Thraciam Romam versus iter fecit : „ Episcopi Helefponti & Bythinæ , & alii „ omnes qui Filium Patri consubstantialem asserendum putabant , mittunt ad eum pro se Legatum Hypatianum Heracleæ Episcopum oratum , ut sibi de doctrina fidei rite constituenda in unum conveniendi potestas permitteretur . Qui cum venisset ad Valentinianum , & Episcoporum postulata ei exposuisset : respondit ille : sibi qui unus , e laicorum numero erat , non licere se ejusmodi negotiis interponere : & ideo „ Sacerdotes & Episcopi , inquit , quibus hæc curæ sunt , seorsum per se ubicumque eis libitum fuerit , in unum conveniant . „ Concinit factum Regis Theodorici & Synodi Romanæ tertius in causa Symmachi Pontificis Maximi ann. 501. qui cum a schismaticis multorum criminum infamaretur , eum ut e sede Pontificia deturbarent , Episcopi qui Regis mandato conveniant , suggererunt : „ Ipsum qui dicebatur impetitus , debuisset Synodum convocare ; scientes quia „ ejus sedi primum Petri Apostoli meritum , vel Principatus : deinde secuta „ iustione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas singularem in Ecclesiis „ tradidit potestatem . Nec antedictæ sedis Antistitem minorem subjacuisse iudicio in propositione simili , forma aliqua testaretur . Sed potentissimus Princeps , ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam litteris demonstrasse significavit : unde a mansuetudine ejus paginæ postulate sunt , quas „ ab eo directas constabat . „

Contra : Illi habent ex jure adunare Concilia , & non summi Pontifices , si isti ab illis ea congregandi facultatem expostulent : Atqui res ita se habet . Et probatur . Ex Epistola Liberii ad Constantium Imperatorem , qua testatur , ab ipso petiisse Synodum ad componendam Ecclesiæ pacem : „ Ego , inquit , Religiosissime Imperator , tecum veram pacem requiro , quæ non sit verbis composita interna dispositione fallaciæ , sed præceptis Evangeliorum rationaliter confirmata : non Athanasii tantum negotium , sed multa alia in medium venerant ; propter quæ Concilium fieri , mansuetudinem tuam fueram deprecatus , ut ante

„ omnia , quod specialiter optat mentis tuæ erga Deum sincera devotio , cum fidei causa in qua prima nobis spes est . „ ad Deum , diligenter fuisset tractata . „ Ergo &c.

Respondeo negando minorem . Ad probationem , distinguo : Liberius exposulavit a Constantio adunari Concilium ad redimendam vexationem , concedo : exposulavit agnoscens in Principe potestatem independentem a se illud adunandi , nego . Congregare Concilia ad solam ex jure spectat Ecclesiam , executionem vero dependet a Principibus , qui violentia possunt præpedire Episcopos ne ad locum pro Concilio assignatum pergant . Ergo Liberius convocabat Concilium ; quia vero ab Imperatore hæreticorum fautore ipse oppressus erat , necessitate compulsus ab eo exoravit executionem . Non distinetur tamen motu proprio Constantium in gratiam Arianorum & assignasse & convocasse Concilia , quæ quantæ hinc inde clades Ecclesiæ oborta sint ex Thomassinio retulimus . Non abs re erit hic texere quid Osius apud sanctum Athanasium Epist. ad Solitarios , de hoc momento dicat ; sic eundem alloquitur Imperatorem : „ Nec te misceas Ecclesiasticis , neque „ nobis in hoc genere præcipe , sed potius ea , a nobis discite . Tibi Deus Imperium commisit , nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit : & quemadmodum „ qui tuum Imperium malignis oculis caput , contradicir ordinationi divinæ , ita „ & tu cave , ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahere magno crimini obnoxius fias . „ Date , scriptum est , quæ sunt Cæsaris Cæsari , & quæ sunt Dei Deo . Neque „ igitur fas est nobis in terris Imperium tenere , neque tu thymiamatum , & „ sacrorum potestatem habes , Imperator . „

Insistes : Si summo Pontifici ex jure avito contingeret adunare Concilia Oecumenica , hoc ipsum pro prima vice factum fuisset in primo Generali : Atqui altum est de hoc momento silentium vel in ipso Diurno Romano , ubi nulla fit de sancto Sylvestro mentio , cum de priore Nicæna Synodo sermo instituitur . Ergo &c. Probatur minor ; sic habetur in illo Libro : „ Hujus Apostolicæ traditionis norma invariabiliter custodiens venerandum sanctorum Patrum trecentorum „ decem & octo Concilium , quod in Nicæna sub Magno principe Constantino

„ con-

„convenit : Dei gratia revelante redegit
in Symbolum, & consubstantialtem Patri
filium prædicavit. „ Ergo &c.

Hanc difficultatem P. Alexander Dissert.

11. 4. Sæc. sic solvit : “ Respondeo nego
minorem . Cum enim dicitur Synodus
sub aliquo Imperatore aut Rege conven-
niente, non significatur quod illam con-
vocaverit ille Princeps, sed solum quod
tunc moderaretur Imperium, quando
convocata est : alioqui sequeretur Tri-
dentinam Synodum fuisse a Carolo-Quin-
to & Ferdinando convocata, quia sub
his Imperatoribus vere dicitur celebra-
ta; deinde et si Constantinum convoca-
se Nicænam Synodum probent illi Ro-
mani Diurni verba, non tamen Sylve-
strum excludunt. Tertio, Diurnus ille
editus est post sextam Synodum, quæ
Sylvestrum adjungit Constantino in con-
vocatione Concilii Nicæni. „

Dices : Cardinales, renitente summo
Pontifice, generale possunt convocare Con-
cilium; sic propugnat Gerfonius Tom. 4.
pag. 105. Du Vallius Part. 4. quæst. 2. Tho-
massinus Dissert. 3. in Concilio pag. 88. Pe-
trus de Aliaco Lib. de Eccles. auctor. cap.
3. Igitur congregare Concilia Oecumenica,
non est penes summum Pontificem.

Respondet distinguendo antecedens: Car-
dinales generale Concilium adunare pos-
sunt, renitente summo Pontifice, qui ma-
nifeste in hæresim prolaberetur, concedo:
fecius, nego. Nisi Papa aliquo gravi cor-
ruperetur morbo, quo vel non etiam sui
compos, vel negotiis Ecclesiasticis nullo
modo invigilare posset id fieri non debet.
Quidquid sit, ultro fatentur auctores ex
jure avito soli competere Papæ adunare
Concilia Oecumenica, nec nisi in ejus de-
fectum Cardinalibus hanc committi Pro-
vinciam, scilicet in casibus a nobis modo
assignatis, quod satis innuit Petrus de Ali-
aco in loco laudato, his verbis : “ Ubi
„ necessitas aut utilitas emerit, pro
„ conservanda fide, vel bono regimine
„ Ecclesiæ ad Papam, vel in ejus defectu
„ ad Cardinales pertinet generale Conci-
„ lium convocare. „

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Ad summum Pontificem spectat adunare
Concilia Generalia.*

PRIMO : Hoc constat ex Scriptura;
A. R. enim 1. S. Petrus Ecclesiæ Caput

adunavit Concilium Jerosolymæ pro ele-
ctione S. Mathiæ in locum Judæ Iscario-
tis . Tum A. R. 6. alterum pro electione
septem Diaconorum qui præessent mensis.
Rursus A. R. 13. tertium pro abrogatione
legalium.

Secundo : Idem ex Traditione liquet.
Victor I. unum adunavit particulare Cæ-
sariæ in Palæstina contra Quatuor-decima-
nos . Tum & Melchisedes alterum Romæ
adversus Donatistas : S. Sylvester primum
Generale pro defendenda Verbi cum Patre
consubstantialitate : Cœlestinus I. Ephesi-
num primum pro asseruenda ejusdem Ver-
bi incarnatione . S. Leo Chalcedonen-
se, contra Eutychetem &c.

Tertio : Sic docent Patres, sic Concilia,
sic usus & possessio . Ratio est, quia ad
illum spectat congregare Concilia, ad
quem pertinet universalis Ecclesiæ cura :
Atqui summum Pontificem spectat uni-
versalis Ecclesiæ cura, dictum est enim
Petro Joan. 21. *Pasce agnos meos ... Pasce
ovæ meas*. S. autem Petrus, teste Conci-
lio Chalcedonensi in suis vivit successori-
bus. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Non desunt gravissimi aucto-
res qui propugnent, Imperatores Orientis
Concilia Oecumenica, insciis SS. Pontifi-
cibus, vel etiam invitis, ut legitur Jus-
tinianum, adunasse : sed hoc dato & non
concesso, hæc sunt facta, & non jura; ad
solum quippe SS. Pontificem hoc spectat.

Secundo : Vicarii generales Orientis as-
seruerunt quidem in Concilio octavo ge-
nerali, Imperatores quondam adunasse
Synodos, sed non dixerunt hoc ex jure
fecisse : ceterum hoc ut plurimum, non
nisi prævio SS. Pontificis consensu, sata-
gebant.

Tertio : Legitur quidem Præfules non
semel a Constantio Imperatore Ariano ex-
postulasse, ut licentiam fecerant congregan-
di Concilia, sed hoc ad redimendam vexa-
tionem : Rogabant Episcopi Imperatores,
ut non impedirent Episcopos simul pro
celebratione Concilii convenire, sed non
inde in eis agnoscebant jura convocandi
Synodos.

ARTICULUS SEPTIMUS.

*Utrum ex jure soli competat summo Pontifici
præsidere Conciliis Oecumenicis.*

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

*Probatur rationibus auctoritate omni exceptio-
ne majori suffultis.*

PRIMA est: Ex jure soli competit su-
premo controversiarum fidei judici,
totius Ecclesiæ Capiti, & Primati œcu-
menicis præsidere Conciliis, quandoqui-
dem hujusmodi præsentia soli convenit
superiori; maxime si nedum ordine, sed
& Jurisdictione ceteris præcineat: Sed
Summus Pontifex totius Ecclesiæ est Pri-
mas & Caput, immo & supremus contro-
versiarum Judex: Igitur ex jure avito illi
competit Conciliis Oecumenicis præsidere.
Summum Pontificem laudatas habere do-
ctes suo loco omni argumentorum genere
probavimus: nec ejus Primatum ad hoc
munus prærequisitum tacet Justinianus,
Novella 131. ut refert Theodorus Lector
in Synopsi; ibi enim statuit Imperator:
" Ut secundum quatuor sancta Concilia
" Papa Antiquæ Romæ sit omnium Epi-
" scoporum primus. „ Juxta Thomassinum
Dissert. 10. in Conc. Ephes. " Prædictarum
" quatuor Synodorum dogmata, sicut san-
" ctas Scripturas accipimus, & regulas si-
" cut leges observamus. Ideo sancimus se-
" eundum eorum definitiones sanctissimum
" Senioris Romæ Papam, primum esse
" omnium Sacerdotum. „ Sic Romanæ
sedis Primatum ex quatuor Conciliis gene-
ralibus probatum proficitur.

Altera: Non licet refragari veritati
quæ Traditione roboratur: Sed summum
Pontificem eumque solum ex jure innato
œcumenicis præesse Conciliis conclamat
traditio: & probatur ab enumeratione
partium.

Primum Concilium generale est Nicæ-
num, primum cui præfuisse S. Sylvestrum
Papam per suos Legatos, videlicet Osum
Cordubensem Episcopum, Vitum & Vin-
centium Presbyteros, non unum probat
momentum. Primo quidem, certum est
Osum ibi præfuisse; hoc testatur S. Atha-
nasius in Apologia de sua fuga: rursus in
Epistola ad Solitarios, ubi vel ab ipso A-
rianis *Princeps Synodorum* appellatur. So-
crates Lib. 1. capit. 9. suo vicissim ordine

ante Nicænos Patres illum recenset, his
verbis: " Aderat in hoc Concilio Osius
" Episcopus Cordubæ; Vitus & Vincen-
" tius. „ Idem aicit Theodoretus Lib. 1.
" Epist. cap. 6. hoc ipsum colligitur ex Epi-
tome Canonum quam Adrianus Papa Ca-
rolo Magno obtulit anno 773. sic loquitur
in Præfatione Canonum Sardicensium:
" Sciendum est hunc Osum inter 318. Pa-
" tres Nicæni Concilii honorabilem fuisse
" se, atque ab Apostolica sede cum Vi-
" tore & Vincentio Presbyteris destina-
" tum. „ Quis autem æquus rerum æsti-
mator excogitet Osum simplicem Episco-
pum ante Alexandrinum & Antiochenum
Patriarchas, ante Cæcilianum totius Afri-
cæ Ecclesiæ Primatem, & ante ceteros
Orientis Metropolitanos primum habuisse
in Synodo locum, nisi nomine S. Sylve-
stri præfuisse? Mitto alias pro eodem
momento rationes quæ in Hystorographis
& P. Alexandro Dissert. 12. quarti sæcu-
li videri possunt.

Juvat tamen hic texere allquorum ve-
terum auctorum pro isto momento placi-
ta. Gelasius Cyplicenus Lib. 2. capit. 5.
ita scribit: " Ipse etiam Osius ex Hispa-
niis, nominis & famæ celebritate insignis,
" qui Sylvestri Episcopi maximæ Romæ,
" locum obtinebat, una cum Romanis
" Presbyteris Vitone & Vincentio ade-
" rat. „ Photius Lib. de Synodis Vito &
" Vincentio Osum confociat. Hincmarus
quoque Lib. 55. cap. 20. hæc de isto capi-
te commemorat: " Sylvestri tempore ce-
" lebrata est sacra Nicæna Synodus, cui
" ad vicem Sylvestri præcederunt Osius
" Cordubensis Episcopus, Victor & Vin-
" centius Presbyteri Urbis Romæ. „ Er-
go &c.

II. Concilium secundum generale sub S.
Damaso Papa Constantinopoli adunatum
hanc præsidendi Conciliis Oecumenicis sum-
mo Pontifici asseritam & debitam agno-
scit potestatem; quippe quod decreverit
Regiæ Urbis Episcopo alterum ab Episco-
po Romano locum, quod argumentum est
sicut Nicæno, sic & in ceteris Synodis ge-
neralibus præesse, summo competere Pon-
tifici; quocirca licet nulli Occidentales
Concilio adversus Macedoniam celebrato
adfuerint, revera tamen ibi præfuit Da-
masus per Episcopum Orientalem cui ejus
vices gerebat: præfuit auctoritate, præ-
fuit contentu & confirmatione. Hoc col-
ligi potest. I. Ex sexta Synodo generali
quæ Act. 18. sic loquitur: " Macedonius
" Spi-

„ Spiritus denegabat deitatem, eumque
 „ conservum prædicabat : Sed maximus
 „ Theodosius Imperator, & Damasus fi-
 „ dei adamas confirmari præcepit, quo-
 „ rum solidam mentem aggressiones at-
 „ que confictus nullatenus lauciarunt .
 „ II. Ex veteribus Romanæ Ecclesiæ monu-
 „ mentis . Namque in codice pervetusto Va-
 „ ticanæ Bibliothecæ, nec non in alio san-
 „ ctæ Mariæ Majoris hæc leguntur : “ Sen-
 „ tentiam de damnatione Macedonii,
 „ Eunonii Damasus confirmari præce-
 „ pit, etiam in sancta secunda Synodo,
 „ quæ præcepto & auctoritate ejus apud
 „ Constantinopolim celebrata est . ” III.
 „ Ex eo quod vel ipse Damasus in sua ad
 „ Illiricos Epistola apud Theodoretum Lib.
 „ Hist. Eccl. cap. 22. dicat nullum Conci-
 „ lium ponderare, nisi ei accedat summi
 „ Pontificis consensus, cujus defectu pro-
 „ pellit Ariminense .

III. Concilio Ephesino, tertio generali
 præfuit Cælestinus primus per B. Cyril-
 lum Alexandrinum, quem ad suam vi-
 cem subeundam elegerat . Sic propugnat
 Thomassinus Diss. 10. in 1. Conc. Ephes. pa-
 gina 124. & seq. hæc satis innuunt quæ le-
 ctis Cælestini Epistolis protulit verba ipsa
 Synodus Aſtor. 2. “ Hoc, inquit, justum
 „ judicium . Novo Paulo Cælestino, No-
 „ vo Paulo Cyrillo, Cælestino custodi fi-
 „ dei, Cælestino cum Synodo concordi,
 „ Cælestino universa Synodus gratias a-
 „ git . Unus Cælestinus, unus Cyrillus .
 „ Una fides Synodi, una fides orbis ter-
 „ rarum . ” Audi B. Cyrillum nemine
 Cælestini Synodo Ephesinæ præfuisse . Idem
 patet ex Libello quem Apocrisarii Eccle-
 siæ Alexandrinæ dederunt Legatis ex urbe
 Roma missis ab Anastasio Papa . Revera
 quidem, ibi concordiam inter Ecclesiam
 Romanam & Alexandrinam repetunt ex
 eo quod : “ Ab uno fuerit in utriusque
 „ jactum fidei fundamentum . Petrum me-
 „ moramus beatum Apostolum, cujus
 „ per omnia sanctus Evangelistas Marcus
 „ extitit imitator . Ita ut si quando con-
 „ tingerit in rebus ambiguis quadam Epi-
 „ scoporum Concilia celebrari, sanctissi-
 „ mus is qui Romanæ præfiderat Eccle-
 „ siæ Reverendissimum Alexandrinæ ci-
 „ vilitatis Archiepiscopum deligeret, ut sui
 „ curam susciperet . ”

Concilio Concilium sextum generale in
 Prophanetico ad Constantinum Pogonatum
 Imperatorem Aſtor. 18. “ Iterum, in-
 „ quit, Nestorius, & iterum Cælestinus

„ & Cyrillus, ille quidem Christum di-
 „ videbat, hi vero diviorem deicie-
 „ bant . ” Hi, scilicet Cælestinus qui
 per Cyrillum Synodo præfidebat . Non
 omittendus de hoc momento Nicolaus I.
 sic scribens Epist. 9. “ Cyrillus idcirco in
 „ præfata Synodo ante omnes sedet, quia
 „ & ipse locum jam memorati Papæ ibi-
 „ dem, sicut gesta ejusdem Synodi te-
 „ stantur, obtinuit . ” Hoc ipsum repe-
 tit Synodus Florentina Aſt. 5.

IV. Nunc vero ordo rerum postulat ut
 breviter ostendamus Magnum S. Leonem
 præfuisse Concilio Chalcedonensi per suos
 Legatos, qui primum Aſtor. 1. graviter
 conquesti sunt, quod Dioscorus non sine
 ausu temerario, infcio summo Pontifice,
 & Concilio adunasset, & illi præfuis-
 set : quod quidem nefas judicio discuti
 volunt : “ Judicii sui, inquit, neces-
 „ se est eum dare rationem, quia cum
 „ personam judicandi non haberet, præ-
 „ ripuit : & Synodum ausus est facere
 „ sine permissione sedis Apostolicæ, quod
 „ nunquam factum est, nec fieri licet . ”
 Quibus dictis non solum Synodus non
 contradixit, sed Dioscorum pro istis &
 aliis momentis poenas luere statuit ; quo
 quidem facto, non obscure agnoscunt Pa-
 tres Synodici ad solum summum Pontifi-
 cem ex jure sibi avito competere Ocu-
 menicis præsidere Conciliis . Tum Pascha-
 sinus primus Legatus sic loquitur : “ Bea-
 „ tissimi atque Apostolici viri Papæ urbis
 „ Romæ, quæ est Caput omnium Eccle-
 „ siarum, præcepta habemus præ mani-
 „ bus &c. ” Et S. Leo Epistola ad Conci-
 lii Patres : “ In his fratribus Paschasino . . .
 „ Qui ab Apostolica sede directi sunt,
 „ me Synodo fraternitas vestra existimat
 „ præsidere . . . Demum vel ipsa Synodus
 in suo ad S. Leonem rescripto ait :
 „ Quibus tu quidem sicut membris Ca-
 „ put præras : in his qui tuas vices obi-
 „ bant . ”

V. Nec dubitandum est non defuisse Vi-
 gilium suo quinto Concilio generali præsi-
 dendi, tamen si non adfuerit ; cum vel
 ipsi Patres ita adesset, cum invitaverint .
 Collatione 1. Eutychius ait : “ Ideo peti-
 „ mus præfidente nobis vestra beatitudi-
 „ ne, sub tranquillitate & Sacerdotali man-
 „ suetudine, propositis sanctis Evangelii,
 „ communi tractatu, eadem Capitula in
 „ medio proponenda . ” Collatione 5. ad
 eundem Vigilium invitandum delegati
 sunt tres Patriarchæ, Constantinopolita-
 nus

nus scilicet, Alexandrinus, & Antiochenus cum septemdecim Metropolitanis, namque de Synodo Mopsuestena agens Concilium universale, ait: "Facta est vero suggestio ad sanctissimum Papam antiquioris Romæ Vigilium ab eisdem Episcopis, ita habens: Decebat vere, cum primam inter Sacerdotes dignitatem sortiti esset, sanctissimi; ea quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestræ divinitus honoratæ beatitudini fieri."

I. *Pauca* libabo ex Prosphnetico sermone Synodi sextæ ad Imperatorem, ut effulgeat Agathonem per suos Oratores præfuisse ibi Concilio: "Vestris divalibus præceptis acquiescentes tam Antiquæ Romæ & Apostolicæ Summitatis summum Pontificum Antistes, quam nos humiles, Christi tamen Sacerdotes atque ministri Proinde inspiratione S. Spiritus inspirantes & adinvicem omnes consonantes, atque consentientes, & Agathonis sanctissimi Patris nostri, & summi Papæ dogmaticis litteris ad vestram fortitudinem missis, nec non & suggestioni sanctæ quæ sub eo est Synodi 125. Patrum concordantes, prædicamus Christum Summus nobiscum concertabat Apostolorum Princeps, illius enim imitatore & sedis successorem habuimus fautorem, & divini Sacramenti mysterium illustrantem per litteras Per Agathonem Petrus loquebatur, & cum omni conregnatore Pius Imperator tu simul decernebas." Baronius & alii Historiographi scribunt Agathonem sexto per suos Legatos præfuisse Concilio.

VII. *Otiolum* foret de septima Synodo Oecumenica sermonem instituire, cum ab ipsa Concilii tempore in more positum esset ut summus Pontifex Conciliis Oecumenicis, ubi negotia quæ universalem spectant Ecclesiam, prærogativa suffragii, sed quod idem est iure præsidendi cauderet, juxta illud Soeraris Lib. 2. Hist. Eccles. cap. 13. "Quippe cum canon Ecclesiasticus veteri, ne decreta abique sententia Episcopi Romani Ecclesiis sanctiantur." Hunc ipsum canonem moremque dubio-procul septimæ Synodus Actione 6. animadvertit ubi prædicatorum Synodum 328. Episcoporum qui Constantino Copronymo clavum Imperii tenente ad Iconomachiam propugnandam conveniant, nomine Concilii generalis non pos-

se celebrari ostendit, quod ipse Papa, nec per se, nec per suos Legatos, nec per Epistolam circularem, ut fert Conciliorum lex interfuisset: "Non habuit, inquit Patres, adiutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipsum sunt Sacerdotes, nec etiam per Viros carlos ejus: neque per Encyclicam Epistolam, quemadmodum lex edicit Conciliorum."

VIII. *Otiolum* Concilium Oecumenicum adunavit Adrianus II. Papa anno 868. cui præfuit per suos Legatos. Sic scribit Baronius ad eundem annum: neque vero de hoc quicquam dubitaverit, si attendat ea potissimum de causa adunatum fuisse Synodum ad revincendum Photium sinistra manu, impio Bardas adjuvante in locum Pii Ignatii a sede Constantinopolitana deturbati suffragium: qui & Joanni octavo illuserat. Igitur hanc ipse Adrianus provinciam adunandum Concilium Oecumenicum adimplere debuit, tum ut sedem Apostolicam delusam vindicaret, tum ut Innocentis partes ageret. Equid de ceteris Conciliis generalibus loqui; cum enim in Occidente celebrata sint a summis Pontificibus juxta Ecclesiæ exigentiam, & ipsis adunatis per suos Legatos, sæpius per seipsos præfuerit, ut ex Historiographis claret. Non abs re erit hic in confirmationem texere ea quæ Legati Apostolici Act. 4. suo munere fungentes responderunt, cum ageretur de Photianis Episcopis, in quos jam censura Nicolai I. severiente: "Nobis non licet re, scindere judicium SS. Rom. Pontificum." Hoc enim contrarium est canonicis institutis.

Tertia, quæ pro eodem modo ratio afferri potest, sic proponitur: Ad illum spectat Oecumenico præsidere Concilio, cui ex jure avito competit illud ipsum convocare: hoc quippe minus solum spectat Ecclesiæ universalis Primatem: At qui ex dictis claret summum spectare Pontificem generalia convocare Concilia, ut supra ostensum est: Ergo &c.

Quarta ille præfisse debet Conciliis Oecumenicis, qui est totius Catholice communionis centrum & cardo: Hæc quippe prærogativa clare admodum subindigitat Præfulem, cui ceteri consociari debent: Atqui summus Pontifex est totius communionis Catholice centrum & cardo: Et probatur multis momentis. I. Ex Gelasio Papa qui Epistol. 1. Euphemium Con-

Constantinopol. Episcopum alias Catholicum arguit, quod cum Acacio communicaret:

“Quisnam hoc in Ecclesia Dei possit audire? Cum utique pastorem loqui grex debeat ad Pascha salutaria revocantem.”

II. Ex Episcopis Dardanæ, qui in suo ad Gelasium rescripto non Acacium, sed Gelasium ut Communione Cardinem sequi prohibentur: “Si qui forte prava intentione, quod neque arbitramur, neque optamus, a sede Apostolica se crediderint segregandos, ab eorum non alienos esse consortio profitemur: quoniam Patrum in omnibus custodientes præcepta, & inviolabilia Sacrosanctorum canonum instituta sectantes, Apostolicæ & singulari illi sedi vestræ, communi fide & devotione parere contendimus.” III. Ex Epistola I. Felicis

III. Ex Epistola 7. Symmachi ad Anastasium Imperatorem, & ex aliis SS. PP. quæ idem spirant. IV. Ex rescripto Orientalium Episcoporum ad Symmachum, qui ipsi & non Acacio adherere gloriantur: “Si unus, inquit, homo peccavit, quare toti Synagoga, aut magis toti habitabili mundo per anathema divinus furor incumbit? ... Quare nos a vobis æstimamur hæretici ... nec perdas iustum cum impio, nec æqualiter iudicentur a te Orthodoxi & hæretici.”

V. Ex Ecclesia Gallicana. Instat omnium Episcoporum de hoc momento respondentium, sit Avitus Viennensis Episcopus, qui in sua ad Hormisdam S. Pontificem Epistola 87. sic eloquitur: “Quæsumus ergo servitio meo cuncti, ut quid filiis vestris, fratribus meis, id est Gallicanis, si consular, respondere debeat, instruat. Erquia securus, non dicam de Viennensis, sed de totius Gallicæ devotione polliceor, omnes super statu fidei vestram capere sententiam.” Fusior forem, si de re indubitata proferrem consensionem Astrozum, ut scribit Liberatus in Breviario cap. 18. venerationem Ecclesiæ Hispaniarum in sedem Apostolicam, ut vel ipse testatur Hormisdæ Papa Epistol. 51. ad Episcopos huiusce regionis directæ. Quid Hieronymus Epistola ad Damasum. Augustinus Epistola 162. Prosper Lib. de Dimidio temporis cap. 5. Optatus Milevitanus Lib. 2. Lanfrancus Cantuariensis Episcopus in Concilio anno 1072. de hoc puncto dicunt & scribunt. Hoc ipsum fuso calamo enarrat Thomassinus Dissert. 16. in

Synodos CP. & Romanam anno Christi 518. 530.

Quinta: Ratio quæ nonnullas alias complectitur, illa est: Ideo Synodi adunantur ut hæreses refricentur, refricatæ contendantur, contritæ longe propellantur: Sed summo Pontifici ex officio ita incumbit hæreses perstringere, ut multo plures per summos Pontifices quam per Concilia obtrita sint: quin immo si accedat ejus calculus Concilio Provinciali, jam ipsum in definiendis dogmatibus & proferendis Hæterodoxis infallibilitatem habet: Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes.

Primo quidem: Quod ipsa vagiente Ecclesia prioribus sæculis multo plures hæreses per SS. Pontifices quam per Concilia proscriptæ sint, testes habemus omni exceptione majores, videlicet Eusebium Lib. 3. cap. 26. 27. 28. 29. & Lib. 4. capit. 7. 11. 29. & Lib. 5. cap. 16. ubi commemorat Basilidem, Saturninum, Valentinum, Cerdonem, Montanistas, & alios per multos hæreticos, qui ommissis Conciliis a summis Pontificibus propulsi sunt. Hoc ipsum scribit Optatus Milevitanus Lib. 1. & 2. hoc S. Hieronymus Lib. adversus Vigilantium, rursus in Apologia adversus Rufinum. Hoc fuso calamo & expresse S. Augustinus Lib. 4. ad Bonifacium cap. ult. “Aut vero, inquit, Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur, quasi nulla hæresis aliquando sine Synodi congregatione damnata sit: Cum potius rarissime inveniantur propter quas damnandas necessitas talis extiterit: multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnari, que meruerunt, atque inde per ceteras terras devitandæ innocescere poterunt.”

Secundo: Probare juvat vel ipsa Concilia ex calculo summi Pontificis eorum definitionibus accedente induere infallibilitatem, ex eo potissimum quod Summus Pontifex in definiendo dogmate nusquam erraverit: plenitudo potestatis sit in ipso, ut in capite, hinc ejus consensus se habet, ut ipsiusmet Ecclesiæ consensus: & ne aliquid novi nos dicere oblatrent Sedis Apostolicæ æmuli, eam esse celeberrimorum Theologorum mentem ex eorum sententiis demonstratur.

Melchior Canus Dominicanus Lib. 5. de locis Theol. capit. 4. pagin. 303. sic loquitur:

tur: "Nec expedit, nec tolerabile est, singulis hæreticis condemnandis singulas generales Synodos cogere. Cum ergo Ecclesiæ suæ Deus prospexerit in necessariis, nimirum ad hæreses privatas in Provinciis, resutandas, Concilia Provincialia satis erunt, si erunt modo summi Pontificis auctoritate roborata. Præterea quoscunque ejusmodi Concilia damnare, Ecclesia eos semper explofit, errare igitur illa in fine nequeunt.," Rursus ibidem pagin. 305. "Atque certe nisi sint peculiariter reprobata, communi Ecclesiæ, vel silentio, vel etiam implicito consensu commendantur, si ad Ecclesiæ communem notitiam pervenerint. Non enim fit aliquo pacto verosimile, ut Concilii Provincialis toto orbe Vulgati hæreses in Ecclesia diu dissimulaverit. Error enim, cui non resistitur, approbatur.," *Accedat & doctissimus Duvallius, Part. 2. q. 2.* "Plurimi Pontifices varios errores absque ullo generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio a tota Ecclesia acceptata fuit, ut patet ex primis trecentis annis, quibus nulla umquam Concilia generalia propter ingruentes persecutiones coacta leguntur: cum tamen multæ in die quæstiones toto hoc tempore feliciter sopitæ & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adversarii hos errores pro hæresibus habitos non fuisse, donec his definitionibus Conciliorum generalium calculus accederet. Falsum enim est, omnibus quotquot fuerunt erroribus a sede Apostolica damnatis, & qui jam pro hæresibus in Ecclesia habentur, semper accessisse Concilii cujusdam generalis condemnationem. Quod enim quæso Concilium generale Pelagianos damnavit.... diligentissime itaque observandum est, ut aliquod dogma tamquam hæreticum habeatur, non esse necessariam Concilii generalis celebrationem, sed sufficere suum Pontificis condemnationem, una cum acceptatione totius Ecclesiæ per orbem diffusæ.... Est enim de fide, Ecclesiam non tantum ut congregatam in Oecumenico Concilio, sed ut diffusam per orbem, errare non posse.,"

Insigne est quod R. P. Thomassinus Dissert. 4. in Concil. Gangrense pro isto profert momento pagin. 122. & 123. nec hic texere pigebit, ut lector intelligat in fi-

de definienda Principem & Ducem omnibus semper Synodis & Ecclesiis Romanam sedem prævisse: "Quod autem, ait, semel iterumque juniores Theologi monuere, tum demum universalem & infallibilem adsequi auctoritatem Provinciales Episcoporum Synodus, Synodicasque definitiones, cum Romani Pontificis calculo fuerint approbatæ, id perinde est, ac si dicerent, cum Ecclesiæ universalis approbatio eis fuerit accumulata. A Romano enim Pontifice & ab Ecclesia universali auctorari, unum idemque est: unus corporis & Capitis nutus, unus assensus est. Annuente Capite, annuisse universa corporis compago existimatur. Quod ne leviter & perfunctorie dictum, videri queat, ad vetustiores rursus Theologos devolvitur non pœnitebit, & Ecclesiæ adolescentis primævam quasi juventutem explorare.,"

Tum exorditur a decreto Victoris Papæ adversus Asiaticos pro celebratione Paschatis juxta ritum Romanum agenda, deinde definitione Stephani I. vincentis & superante non sine Ecclesiæ universalis applausu statuta Cypriani & Firmiliani in variis vicissim Synodis, hæreticorum Baptismum absque discrimine explodentia. Aliud his peractis suppeditat Origenis exemplum, qui referente Eusebio Lib. 6. capit. 14. Ecclesiæ clavum tenente Zephirino, Romam venit ut de suis scriptis ea quæ par est reverentia & animi obsequio rationem redderet, ut quæ ant corrigenda, aut prorsus delenda & rescindenda, seu etiam damnanda intelligeret. Eadem de causa, ut ibidem habetur cap. 36. scripsit de sua fide ad S. Fabianum Papam.

Non omittenda ea quæ prius adjicit celeberrimus ille Theologus pag. 123. "Victori suffectus est Zephirinus. Is de Moechis pandenda penitentia & reconciliationis janua sanxit. Reclamatum est a Tertulliano & aliis delirantibus. Sed tandem omnis Ecclesiæ obscura est Romano Antistiti, seu Zephirino, seu Victori, sive etiam Eleuthero; alternant enim eruditionem ea in sententia, ut vertici fidei se approbare præ ceteris studuerant Montanistæ, quasi universæ Ecclesiæ ab eo individua pace simul potuit. Ideo Tertullianus adv. Praxeam de Praxe ipsa conqueritur, quod Episcopum Romanum agnoscentem jam Prophetias Montani, & ex ea agnitione pa-

„*com Ecclesiis Asiae & Phrygiae inferentem, coegit litteras pacis revocare jam emissas.*
 „*Et ante Marcionem, ut ait Epiphanius.*
 „*Hæc. 42. a Patre suo Episcopo ejectus ex Ecclesia, ut communionem suffragaretur: Romam post Hygini Papæ obitum se consulit, qui a Petro Pauloque Apostolis nonus Ecclesiæ præfuerat. Hoc statim atque Marcion pervenit, ad Seniores abiens, qui ab Apostolorum discipulis edocti supererant, ut in communionem admitteretur, ab eis frustra petiit.*”

„*Pergit Pagin. 124. & in medium profert factum Dionysii Alexandrini, quem Sabelio insultantem in adversum errorem titubasse nonnulli criminabantur. Ille, ut scribit S. Athanasius Epistola de Dionysii sententia, confugit ad Dionysium summum Pontificem, ut ipsi suam in fide puritatem vindicaret: “ Porro, ait S. Athanasius, ex Dionysii Romani voluminibus contra eos qui Filium Dei opus, vel creaturam asseverant, scriptis clare ostenditur, hæresim Christo rebellium Ariatorum non nunc primum, sed olim jam ab omnibus damnatam fuisse. ” His absolutis enarrat ille Pater quomodo purgatus sit, & quid pro fide defendenda egerit Dionysius Papa: Tum ex his momentis pag. 125. ita concludit Thomassinus: “ Quis hic non videt Romanum Præfulem in Episcopatu fidei Principem sedere; quolibet vel Pontificia dignitate, vel eruditionis fama præclariorem apud illum accusari, apud illum defendi: in ejus communionem adrepere, qui paci Ecclesiarum restitui se cupiunt: Romanam Ecclesiam ut in vertice, & summa luce fidei radiantem, spectaculo esse & miraculo omnibus Christianis. ” Jam vero si conclamantibus priorum sæculorum & Conciliis & Patribus summus Pontifex est totius Ecclesiæ Princeps, Primas & Caput, non relinquitur dubitandi locus, præfidentiam in Conciliis Oecumenicis omni jure ipsi esse asseritam.*

Diluantur objecta.

OPPONES: Imperatores non semel præfuerunt Conciliis Oecumenicis. Igitur istud præfidenti munus non penes solum Papam existit; quotiescumque enim aliqua prærogativa multis communis est, uni soli contingere non dicitur. Probatur Antecedens: Constantinus Magnus præfuit primo Concilio Nicæno, ut in ejus vita

scribit Eusebius; Præfuit Chalcedonenfi Marcianus, Quinto generali, Justinianus; Sexto, Constantinus Pogonatus: sic refert Baronius istorum Conciliorum refertens historiam. Sic Thomassinus Dissert. 10. in Conc. Ephesium: De Constantino Pogonato seff. 11. Concilii sexti legitur dixisse se a Concilio recedere, quia præcipua capita jam astitata erant. Ecce verba: “ Constantinus piissimus Imperator dixit: Sufficientia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia vero in Christo amabilis nostræ reipublicæ causis occupamur, jubemus Constantinum & Anastasium gloriosissimos patricios, Polyeuctum quoque & Petrum gloriosos exconsules, ex persona nostræ pietatis cum sancto & universali vestro Concilio in reliquis conventibus inveniri, postquam præsentis causæ plurima & præcipua Capitula coram nostrâ pietate jam peracta sunt. ” Ergo &c.

Respondeo distinguendo Antecedens: Imperatores præfuerunt Conciliis ut fidei protectores, concedo: ut suffragii privilegium haberent, nego. Norunt omnes, Reges terræ nullam in res Ecclesiasticas, easque dogmaticas habere jurisdictionem. Abit ergo dicere illos præfuisse Conciliis, cum ista prærogativa non nisi universali Ecclesiæ Capiti & Primati ex jure conveniat. Quomodo igitur præfuerunt Principes? intelligi, ut obstrictos hæreticos compellerent, ut suo exemplo fidei dogmata teneri satagerent: sic inquit S. Thomas Lib. 3. de Regimine Ecclesiæ cap. 19. Constantinus & Carolus uterque Magnus, & Imperator, fidei obediens & subsignantes decretis Conciliorum, ille Nicæni, iste Francofurtensis in obediendo vexillum elevarunt.

Revera quidem Eusebius Lib. 3. de vita Constantini, enarrat tanta cum humilitate istum Imperatorem adfuisse Synodo Nicænae, ut non nisi post Episcopos, sedere voluerit: “ Postquam Imperator, inquit, ad Caput subfelliorem venit, primus medius sedie; posteaque ante eum humili sella, ex auro fabre facta, non prius assedit, quam Episcopi ei annuissent. Idem omnes post Imperatorem fecere. ” Sic Marcianus ad ordinem & pacem componendam adfuit Concilio Chalcedonenfi, ut ipse testatur A. 4. “ Nos enim, ait alloquendo Patres Symodicos, ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo religiosissimi

„ principis Constantini, interesse Synodo volumus. „ Et iterum : „ Ut nostrâ pietate præsentem decernantur, quæ omnem discordiam, quæstionemque submoveant. „

Atque vero ipsi Patres Chæcedon. genuinum produunt solutioni datæ sensum, hanc insituendo inter SS. Pontificem S. Leonem, & Imperatorem discrepantiam, quod ille ut Caput Ecclesiæ & jurisdictionem atque definiendi auctoritatem habens adfuerit Synodo; iste vero solum ut Patronus & fidei defensor. Sic loquuntur in suo ad S. Leonem rescripto : „ Tu vocis

„ B. Petri omnibus constitutus interpretes „ Tu sicut membris Caput præeras, in his qui tuum locum tenebant, benevolentiam tuam præferens : Imperatores vero fideles ad ornatum præerant : sicut Zorobabel & Jesus, Ecclesiæ tamquam Hierosolymæ ædificationem renovare circa dogmata emittentes. „

Si de Constantino Pogonato loquamur, ad quem Leo II. ita scripsit : „ Sancta universalis sexta Synodus, quam nutu Dei studiose vestra clementia convocavit, & sui pro Dei ministerio præfuit. „ Circa dubium est eum non nisi ut fidei defensorem adfuisse sextæ Synodo; cum Patrius duos, & totidem Exconsules suo loco adesse Concilio iusserit; quis autem cordatus dixerit istos nobiles laicos tamquam auctoritatem habentes præfuisse Concilio? Igitur solum ut nomine Constantini fidem protegerent; si quid vero aliud moliti sint Imperatores in Synodis, non jura sunt, sed facta, ad quæ non responderet Canonista, ait Duvallius Tom. 2. parte postrema. Totum hoc momentum claudere juvat isto S. Gregorii oraculo Epist. 1. ubi sic habet. „ Scis Imperator, sacræ Ecclesiæ dogmata, non Imperatorum esse, sed Pontificum, quæ tuto debent dogmatizari. Idcirco Ecclesiis præpositi sicut Pontifices a reipublicæ negotiis abstinentes: ut Imperatores similiter ab Ecclesiasticis abstineant. „ Hinc Reges Hispaniarum Gothi non nisi summa cum humilitate Conciliis Toletanis adfuerunt: sic Recaredus adfuit III. Silenadus IV. Ervigius XII.

Infamis : S. Damasus Papa nec per se, nec per suos Oratores præfuit secundo Concilio generali, pariter nec Vigilius Quinto. Igitur abique fundamento dicitur ex jure avito summo competere Pontifici Conciliis Oecumenicis præsidere.

Respondeo distinguendo : Non præfuerit, quia in hoc dispensaverunt, concedo: defectu juris, nego. Theodosius Magnus, compellentibus Orientalibus, ad compescendum Macedonium adunavit quidem Constantinopoli Synodum, ad quam invitati sint Occidentales, sed tamen nullus ibi adfuerit, agnovere tamen Patres Synodici summum Pontificem ut Concilii Præsidem, cum Urbis Regiæ Episcopus non nisi post sedem Episcopo Romano destinatam in cœtu selescit. Dictum est quoque Damasum præfuisse consensu sicut & approbatione quæ est auctoritatis supremæ tantum argumentum, ut nisi Papæ calculus accedat Concilio, jam vacuum evadit. Ad exemplum Vigilii solutio ex probationibus claret, quippe qui timens, inquit Mimburgius in sua Hist. Eccl. ne propter multitudinem & auctoritatem Orientalium aliquid adversus jura Pontificia fieret, noluit adesse. Quod autem jus habuerit, ex eo potissimum liquet, quod ante cœptum Concilium, enixe eum deprecati sint Synodici Patres, ut assistere & præsidere dignaretur.

Repones : Idem esto judicium de ceteris Conciliis, ac de primo Generali, quod ut ceterorum regula ventilari potest : Sed summus Pontifex S. Sylvester illi non præfuit : Ergo &c. Probatur minor multis momentis. Primo quidem : Episcopus qui in dextro ordine primam sedem occupabat perbrevis oratione Imperatorem allocutus est, ut scribit Eusebius Lib. 3. de Vita Constantini capit. 11. nec alius istum adeptus est honorem præter Eustathium Antiochenum Patriarcham, ut refert Theodoretus Lib. 1. cap. 7. hinc Proclus Episcopus CP. in Synodicis ad Orientales litteris apud Facundum Hermianensem Lib. 8. cap. 1. Eustathio Primum tribuit. Idem asserit Felix III. Epist. ad Zenonem Imperatorem. II. Non desunt qui affirmant Alexandrum Alexandriæ Episcopum præfuisse illi Synodo; sic enim habetur in epistola Synodica Concilii Nicæni, ad Ecclesiam Alexandrinam : „ Atque ista decreta ad „ Egyptum & sanctissimam Ecclesiam Alexandrinam proprie & separatim referuntur. Quod si aliud propterea quidpiam, dum honoratissimus Dominus, & Collega, & frater noster Alexander una adest, sancitum & statutum fuerit, ipse utpote qui rebus decisis cum præfuerit, tum communicavit, vobis coram „ accuratius renuntiabit. „ III. Sozome-

nus,

nus, Lib. 1. Hist. capit. 16. & Theodoretus Lib. 1. cap. 6. nullam faciunt mentionem de Oficio, quem nomine S. Sylvestri præfuisse Concilio Nicæno asserimus. IV. Idem Sozomenus ibidem primarios orbis terrarum Episcopos qui ibi adfuerunt referens, ultimo loco reponit Romanum Pontificem: quod argumentum est illum non præfuisse Concilio. Ergo &c.

Respondetur negando minorem. Ad probationem, distinguo: Et a sinistra posita sedes ceteris præcellerebat, concedo: & non præcellerebat, nego. In medio confectus Episcoporum Sacrosancta Evangelia erant collocata, hinc qui in sinistra sedebant a dextris Christi erant, scilicet Evangelio, quæ Christi typum referebant. Igitur in sinistra sedes relative ad Evangelia dexteram occupabant. Quæ quidem solutio colligitur ex veteri ordine Romano, in quo hæc habentur: "Sedebunt ea," locali dispositione, ut intrantibus Ecclesiam Episcopi sint ad sinistram, Presbyteri vero ad dexteram: ut quando Pontifex sederit, & ad eos respexerit, Episcopos ad dexteram, Presbyteros contineat ad sinistram. Ceterum constat S. Eustachium non nisi doctrina & eloquentia primatem affirmari ab Historiographis, nusquam vero auctoritate & per modum suffragii, maxime cum potius præfuisset Patriarcha Alexandrinus, qui erat Antiocheno prior.

Ad alteram objectionem absque negotio respondemus sic distinguendo: Patriarcha Alexandrinus præfuit Concilio Nicæno quoad aliquid, concedo: auctoritate, nego. Cum præ ceteris quæ Ario obiciebantur optime noverat, quoad expositionem facti & dogmatici & personæ: prior dicitur: pro more enim positum erat eum, qui in scientia seu rerum notitia præcinebat, in hac materia dei primatem. In eo prorsus sensu a nonnullis historiographis omnes primarium sedium Episcopi dicuntur primates. Audiendus de hoc momento Cedrenus in Compendio Historiarum: "Præerant ei, inquit, Sylvestri Papæ Romani locum tenentes, Vitas & Vincencius Presbyteri, Metrophanes Byzantii, Alexander Alexandriæ, Eustathius Antiochiæ, & Macharius Hierosolymorum Episcopi."

Ad tertiam, distinguo: Sozomenus & Theodoretus siluerunt Oficio, sed alii supra laudati veluti primum S. Pontificis Legatum nominarunt, concedo: omnes omi-

serunt, nego. Quid plura? Quæstio præsens non movetur specialiter de Oficio, sed de summo Pontifice, cui ex jure innato Concilii Occumenici præesse competit: cum igitur & Sozomenus, & Theodoretus alierant S. Sylvestrum per Vitum & Vincentium præfuisse Nicæno, ne minimum quidem adveniantur conclusioni.

Ad postremam, utique distinguo: Sozomenus non primo, sed ultimo loco inverso ordine scribit Romanum Pontificem sedisse in Concilio, sed tamquam omnium Principem cui inferiores Episcopi consociari, & veluti centro totius unitatis adunari tenentur, concedo: secus, nego. Sic in processione Episcopi claudunt cæterum, & ultimo loco progreditur: sic Rex a servis, a Præfectis militum & ministris ad majorem solemnitatem præceditur. Igitur ibique privilegii & auctoritatis dispendio post Macharium Patriarcham Hierosolymitanum, Antiochenum, & Alexandrinum, nominavit Episcopum Romanum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ex jure competit summo Pontifici præsidere Conciliis.

PRIMO: Summus Pontifex est universalis Ecclesiæ Caput & Primas: Sed ad supremum Caput & Primatem spectat præsidere Conciliis; sin minus non foret Primas, sed primus solum inter pares, cum hoc indiscriminatum ceteris Episcopis competere. Ergo &c.

Secundo: Usus & possessio jus istud summo Pontifici assertum esse clamant, maxime quia Papa est unitatis Ecclesiæ centrum, quod quidem nemini alteri tribuitur. Sed unitatis executio exigit, ut Primas supremus præsit, ut ceteri ex sententiæ consociatione illi conjungantur. Ergo &c.

Tertio: Id muneris ei incumbit, ut errores propellat, & quæ dicuntur approbat, vel reprobat, pro ut exigit fidei & Ecclesiæ utilitas, quod fieri vix posset, nisi Concilio præsideret. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Si quando concessum est Imperatoribus præsidere Conciliis, hoc honoris specie factum legitur, ita ut adessent

ut testes & protectores fidei, minime vero ut controversiarum religionis iudices.

Secundo; Ulro fatemur Vigilum non præsuisse nec per se, nec per Oratores quintæ Synodo, sed in hoc dispensavit, & expostulatus æconomiz causa ab hoc abstinuit.

Tertio: Gratis dicitur S. Sylvestrum non præsuisse primo Concilio generali per Legatos suos; tamen enim Sozomenus & Theodoretus sileant Osium S. Sylvestri Legatum, sed non tacet Cedrenus in Compendio historiarum.

ARTICULUS OCTAVUS.

Utrum ex jure avito competat Summo Pontifici confirmare Concilia?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatnr multis momentis.

Primum argumentum, ex Epistolis SS. Pontificum ab universali Ecclesia susceptis, & ipsa Conciliorum & Patrum consensione.

QUOD nullo contradicente continetur in scriptis SS. Pontificum, & traditione firmatum est, ita ratum habetur, ut non liceat, seclusa temeritate, refragari; Atque ab ipsa Ecclesiæ adolescentia jus confirmandi & approbandi Concilia eo sibi tribuerunt modo, eaque auctoritate SS. Pontifices, ut Traditione constet nullum omnino Concilium etiam generale, secluso SS. Pontificis calculo, aliquid roboris quoad vim coercitivam habuisse. Immo non semel pars Concilii Oecumenici approbata obligavit, altera vero non approbata tunc prorsus vacua evasit. Igitur ad summum spectat Pontificem approbare & confirmare Concilia omnia. Probatnr minor,

Primo, ex SS. Pontificibus.

INNOCENTIUS I. in suo ad Synodum adversus Pelagianos rescripto, ait: " Patres non humana, sed divina decreverunt, se sententia, ut quidquid, quamvis de disjunctis remotisque ageretur Provincialis, non prius duccret finem, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret: ut tota hujus auctoritate, justa quæ fuerit, pronuntiatio firmaretur."

Idem pro eodem momento scripsit ad Patres Milevitano: " Scientes, inquit, quod per omnes Provincias de Apostolico fonte potantibus responsa semper emanent. Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & Coepiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.... Quare Pelagium, Cælestiumque inventores vocum novarum, Ecclesiastica communione privari, Apostolici vigoris auctoritate censemus. Observes velim I. Apostolici vigoris auctoritate, non scripto, non doctrina sola, sed potestate: Inventores vocum novarum Ecclesiastica communione privari. Quæ quidem verba plurimum commendant summi Pontificis in confirmandis Synodis auctoritatem. Quod universim intelligendum est nedum de Provincialibus & Nationalibus, sed & de Oecumenicis, cum sex parim approbata partim reprobata defectu SS. Pontificis calculi habeantur; cum eodem deficiente calculo secunda Synodus generalis habeat vim coercitivam solum pro primo canone, & non pro ceteris; quarta vero, scilicet Chalcedonenis tantummodo pro sex prioribus actionibus, nusquam vero pro ceteris. Tum Ephesina secunda licet numero Episcoporum copiosa, tamen abjecta, eo quod inconsulto S. Pontifice, præfuerat Synodo Diofcorus. Nunc aliorum SS. Pontificum oracula texenda sunt, ut benevolus Lector intelligat quantum valeat in confirmandis Conciliis Pontificium pondus.

Insigne est quod Damasus Papa pro hoc momento dixit in Epistola Synodica Episcoporum 90. Romæ congregatorum: rejicit ibi cœtum secundum Ariminensem, & flocci facit, eo quod ejus auctoritatis non consenserat Liberius Papa SS. Pontifex. Sic enim habetur apud Theodoretum cap. 22. " Siquidem numerus Episcoporum qui Arimini congregati fuerunt, præjudicii vim habere non debet. Quandoquidem factum illud est neque Romanorum Episcopo, ejus ante alios oportebat sententiam expectare: neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integre gesserat: neque aliis in res tales consentientibus."

Tum S. Leo Magnus Epist. 59. ad Marcianum.

cianum Augustum ait: "Cum vestro præcipue opere sit effectum, ut per Synodale concilium, damnatis impij dogmatis defensoribus, omnes vires sacrilegus error amitteret; ad ejusdem devotionis pertinet palmam, si malum quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibuscumque reliquis deleatur. Quod facilius elementia vestra arbitretur implendum, si per universas Ecclesias, definitiones sanctæ Synodi Chalcedonenfis, Apostolicæ sedis placuisse doceantur." Rursus & expressius Epist. 60. ad Pulcheriam Augustam: "Quod vero piissimus Imperator ad omnes Episcopos qui in Chalcedonenfi Synodo interfuerunt, voluit me scripta dirigere, quibus quæ illic sunt de fidei regula definita, firmarem, libenter implevi: ne fallax cuiusdam simulatio scientiam meam haberi velet incertam."

Deum Gelasius Papa Epist. 13. ad Episcopos Dardaniz ita loquitur: "Confidimus quod nullus tam veraciter Christianus ignoret, uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliam magis exequi sedem præ ceteris oportere, quam primam; quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit; pro suo scilicet principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper & retinet." "Observes magnum illum Pontificem pronuntiare jus approbandi Concilia primatu sibi a Christo & Petro & ejus successoribus concessio inniti."

S. Gregorius Magnus Lib. 6. Epist. 31. alter est ejusdem veritatis testis iis verbis: "Et canones quidem Constantinopolitani Concilii Eudoxianos damnant, sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime dicunt. Romana autem Ecclesia eosdem canones, vel gesta Synodi illius hætenus non habet, nec accipit. In hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Rursus L. 1. Ep. 34. suum addit calculum quatuor primis Conciliis Oecumenicis iis verbis: "Sicut S. Evangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor. Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Ephesinum &c."

- Boucat Theol. Tom. V.

Secundo, ex ipsi Conciliis.

Neque vero in hac exponenda auctoritate multum laborandum est, cum ne unum reperies Concilium Oecumenicum, absente S. Pontifice celebratum, quod Epistola Synodica ejus non exposulaverit approbationem, ut referunt historiographi de Patribus primi, secundi, tertii, quarti, quinti, sexti, septimi & octavi generalis, quorum supplicatorie litteræ ad calcem eorum Actuum referuntur. Non abs re erit hic in testimonium proferre verba sextæ Synodi: sic enim PP. A&E. 18. in Prophonetico Serm. ad Imperatorem loquuntur: "Macedonius deitatem, Spiritus sancti denegabat, sed Maximus, Imperator Theodosius, & Damasus adamas fidei, cujus solida mens adgressio-nibus, atque consiliis alienarum sententiarum, nullatenus erat sauciabilis." quæ verba explanans Photius Lib. de Synodis, ait: "Secunda Synodus . . . eo congregati sunt, 150. Episcopi . . . Quibus non multo post tempore etiam Damasus Romanus Antistes, eadem confirmans agnoscebat, consentaneus decretis factus." Succinit Binius in suis ad istam Synodum notis: "Tantum enim roboris, inquit, & firmitatis quælibet Synodus consequi solet, quantum auctoritatis illi Apostolica sedes imperat. Et merito: nisi enim hoc admit-tatur, nulla causa reddi poterit, cur quædam Concilia majoris numeri Episcoporum reprobata: minoris numeri, confirmata fuerint."

Verum ut multa paucis ex Conciliorum auctoritate complectamur, instar reliquarum Synodorum etiam particularium sint exempla, Carthaginensis & Millevitanæ promovere, quæ S. Pontificis calculum adversus Pelagianam pravitatem exposulant, quo concessio, ita infallibiles & potentes evadunt, ut teste S. Augustino Lib. 4. ad Bonif. cap. 8. causa finita sit, nec ulteriori opus sit Concilio, nec possit, inquit Thomassinus Dissert. 9. in Conc. Carth. & Millev.: "ab eis citra hæreses discrimen promerari." Porro Patres Carthaginenses, damnato Cælestio ad Innocentium I. sic scribunt: "Hoc itaque gestum, Domine frater, sanctæ charitatis tuæ intimidandum, duximus, ut statuti nostræ medicritatis, etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas."

Tum Millevitani ad eundem de eodem momento scribentes, sic loquuntur: "Quia te Dominus gratiae suae praecipuo munere in sede Apostolica collocavit; talemque nostris temporibus praestitit; ut nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud tuam venerationem, quam pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiose, vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralis diligentiam quæsumus adhibere digneris.... hæc insinuantes Apostolico pectori tuo, non opus habemus multa dicere, & tantam impietatem verbis exaggerare; cum proculdubio te ita permoveant, ut ab eis corrigendis, ne latius serpent, multosque contamineant, omnino dissimulare non possis."

Non prætereundum Concilium Arausacum II. cuius miris de gratia & libero arbitrio decretis Romana sedes diu prævit, & confirmatrix, vindicæ post adiut. In ipsa præfatione hæc habentur: "Pervenit ad nos esse aliquos, qui de gratia & libero arbitrio per simplicitatem minus caute, & non secundum fidei Catholicæ regulam sentire velint. Unde id nobis secundum admonitionem & auctoritatem sedis Apostolicæ, iustum ac rationabile visum est, ut pauca Capitula ab Apostolica nobis sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de sanctarum Scripturarum voluminibus in hac præcipue causa collecta sunt, ad docendum eos, qui aliter quam oportet, sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus." A Bonifacio II. deinde approbatum est Concilium, ut ex ejus ad Cæsarium Epistola liquet, in qua quidem, sic loquitur: "Postulans ut pro ambiguitate tollenda confessionem vestram.... auctoritate sedis Apostolicæ firmaremus.... Quapropter affectu congruo salutantes, luteriscriptam confessionem vestram, concurrentem catholicis Patrum regulis approbamus." Tum illa Synodus summam auctoritatis arcem invasit.

Tertio, ex sanctis Patribus,

Prior occurrit S. Augustinus jam jam pro isto momento laudatus in Epist. 95. ad Innocentium I. suo & aliorum quatuor Episcoporum nomine scripta, ubi post Synodum Diospolis. accessit Romanam

Pelagium, & diligentius interrogari suaderetur; ait enim: "Si cognoverint eundem Librum, quem illius vel putant esse, vel norunt, Episcoporum Catholicorum auctoritate, & maxime Sanctitatis tuæ, quam apud eum esse majoris ponderis minime dubitamus: ab eodem ipso anathematum atque damnatum, non eos ulterius existimamus aures loquendo contra gratiam Dei." Audis ex sancto Augustino quanti sit ponderis Papæ in profligandis hæreticis auctoritas.

Suffragatur S. Prosper Carmine de ingratis. De eodem momento aurea hæc proferit verba adversus Pelagianos de Pontificio mucrone.

Peccatum subeuntem prima recidit, Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris Facta Caput mundo, quicquid non possidet armis,

Religione tenes. Non signior inde Orientis Rectorum cura entuit &c.
Tu causam fidei flagrantius Africa nostra, Exequeris, tecumque suum jungente vigorem Juris Apostolici solio, fera vixera belli Conscis, & lato profernis limite victos. Convenere tui de cunctis urbibus almi Pontifices gemituque senum celeberrima cætu, Decernis, quod Roma probet, quod regna sequantur.

S. Thomas ejusdem est labii, namque 2. 2. q. 11. art. 2. ad 3. ait potestatem determinandi credenda principaliter residere in summo Pontifice: "Quæ quidem, inquit, auctoritas principaliter residet in summo Pontifice. Dicitur enim dist. 24. q. 1. cap. 4. Quotiescumque de appellationibus. Quoties fidei ratio ventilatur, atque bitror omnes fratres nostros & Coepiscopos non nisi ad Petrum, idest, ad sui nominis auctoritatem referri debere." Rursum Opusc. 20. Lib. 3. de reg. Eccles. cap. 19. fusiori calamo Caput illud probat ratione & auctoritate: ratione quidem eo quod SS. Pontifex sit totius Ecclesie Caput & Primas, & Christi Vicarius, cui omnes debent obedire sub pena peccati. Hanc eandem veritatem ubique prædicant Historiographi, ut Photius, Lib. de septem Synodis, Facundus Hermianensis, & alii qui de Synodis scripserunt.

Asterum argumentum.

Ad eum spectat approbare & confirmare Concilia, qui est supremus Ecclesiæ Princeps, Caput, Primas & Pastor; sicut enim in regno nulla lex, nullave consuetudo citra regis Monarchæ placitum obligat, sic & non ab simili modo contingit in regimine Ecclesiæ, cui unus supremus Pastor præest. Atqui Papa est totius Ecclesiæ Caput & Primas, omnis unitatis cardo & centrum. Igitur ex jure avito convenit illi approbare Concilia. Major ita vera est, ut ea in jure naturali fundata, & vel ex ipsa prima apprehensione certa videatur; eo enim ipso quo quis cogitat supremum Principem & Caput, simul & ad ejus nutum cuncta determinari & gubernari concipit... Neque vero in probanda minore diutius immorabor, cum jam omnes, si heterodoxi excipiantur, concedant S. Pontificem esse totius Ecclesiæ Primatem & Caput; hoc ipsum in specialibus dissertationibus adversus obstrepentes hæreticos jam probavimus: sufficit igitur in præsentiarum D. Thomæ ut testis promere auctoritatem ex secunda secundæ desumptam; non absere erit alteram ex Opusculo 20. Lib. 3. de Reg. Eccl. cap. 19. hic texere: Ibi ita loquitur: "Ex verbis Domini supra inductis est manifestum, videlicet pro bono statu universalis Ecclesiæ, videtur Vicarius Christi habere plenitudinem potestatis, cui competit dicta provisio ex triplici genere. Primo quidem divino, quia sic videtur voluisse Christus ex verbis superius introductis. Et infra etiam ostenditur. II. Vero ex jure naturali, quia supposito ipsum primum locum tenere in principatu, oportet eum dici Caput, a quo est omnis motus & sensus in corpore mystico: per quod habemus quod omnis influentia regiminis, ab ipso dependet. Amplius autem in communitate oportet attendere ad conversationem ipsius, quia hoc natura requirit humana, quæ sine societate vivere non potest. Conservari autem nequit nisi per dirigentem primum in quolibet gradu hominum, & hoc est in actibus hominum primus Hierarcha qui est Christus: unde est primum dirigens, & consulens & movens, cujus vices S. Pontifex gerit. Rursus autem dictum est supra in 1. libro,

„ quod Princeps est in regno sicut Deus
„ in mundo, & anima in corpore. „

Tertium argumentum, eruitur ex auctoritate Concilii Oecumenici fassati summi Pontificis calculo.

CONCILII Oecumenici circa dogmata fidei definitiones sunt infallibiles fidei regulæ; sed hanc dependentem a summi Pontificis consensu & approbatione habent dotem, aut saltem hujusmodi consensus est conditio sine qua non eo mirabili privilegio gauderent: Igitur ad S. Pontificem spectat approbare Concilia generalia, Minor jam ex multis Capitibus supra laudatis claret; cum vel ipsa Concilia Provincialia ex S. Pontificis calculo infallibilitatem pro definitionibus dogmatum induere ex SS. Augustino & Prospero ostensum sit. Ulterius tamen eandem comprobare non injucundum erit. Namque ut primum deest hujusmodi suffragium, non uno liquet experimento, vel ipsum Concilium generale non esse infallibilem fidei regulam, cum multa deficiente S. Pontificis consensu, vel rejecta sint, ut Concilium Ariminense, & Seleucianum, secundum Ephesinum ubi præsidebat Dioscorus, Constantinopolitanum sub Leone I. saurico Iconomacho adunatum.

Quia vero Novatores cæco abrepti zelo voces tumultuosas attollendo, obstreperant, quasi aliquid novi in hoc proferretur, operæ pretium est præter facta pro conclusione conclamantia quæ adduximus, etiam Auctorum omni exceptione majorum auctoritatem recensere. Instat omnium sit Melchior Canus ex schola Angelica Doctor, & Episcopus: ex Oratoria vero celeberrimus Tomassinus, uterque a Catholicis celebratus & receptus, quorum operibus ubique accessit Regum calculus.

Prior Lib. 5. de locis Theologicis cap. 4. pag. 297. hæc habet: "Prima conclusio sit: Concilium generale, quod auctoritate Romani Pontificis nec congregatum, nec confirmatum est, errare in fide potest. Hanc conclusionem manifeste probat error Concilii Arimin. & Constantinopol. sub Leone Imperatore: quem hujus loci auctoritati in quinto argumento cap. 1. objiciebamus. Idipsum quoque ostendit Gratianus 17. dist. Cap. regula & Cap. multis. Julii & Pelagii clarissimis testimoniis. Item definit Da-

masus in Epistola ad Stephanum Archiepiscopum, & tria Concilia Africana, quæ in Epistola ad eundem Damasum hoc ipsum confessæ fuerunt. Non est quippe verum rarumque Concilium, quod auctoritate Episcopi Romani caret; quemadmodum non si solum Pontifices, sed Concilia etiam ipsa tradiderunt. Tradidit septima Synodus A.D. 6. Tomo 1. Et octava Synodus A.D. 1. & 7. & Synodus Romana sub Symmacho 96. dist. Cap. bene, & Synodus 90. Episcoporum sub Damaso hist. Tripar. Lib. 3. cap. 29. & Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 11. ubi eadem res dicitur in Synodo Alex. definita. Ita Socrates Lib. 4. hist. trip. c. 9. tradit, regulam Ecclesiasticam jubere, ut Concilia ejusmodi præter sententiam Romani Pontificis non celebrentur. Id quod Julius in Epistola ad Orientales dixit fuisse a Nicæna Synodo definitum: & Marcellus in Epistola ad Antiochenos, hoc ait, Apostolos statuisse. Rursus ibidem pag. 503. "Quinta conclusio: Concilium Provinciale S. Pontificis auctoritate firmatum in fide nequit errare. Multorum autem Hæreticorum damnatio esset incerta, si certa non esset hæc conclusio. Plerique enim Hæretici non per Concilia generalia, sed per Provincialia sunt damnati, ut Priscillianus in Concilio Toletano I. Elvidius, in Concilio Teleni; Pelagius in Concilio Millevitano, & Carthaginensi." Alter, scilicet Thomassinus, est ejusdem labii, ut ex citationibus superioribus liquet: Dissert. 18. in Concilia pag. 721. ait: "Concilia œcumenica alioqui futura, errasse etiam aliquando v. g. Ariminense & Ephesinum secundum. Sed ut his statim universa Christi Ecclesia intercessit palam.... quibus autem intercessum non est, iis inconcussa fide adhærescimus: ita si quid præposterum Pontifex docens Ecclesiam definiret, reclamaret Ecclesia universa; atque adeo ubi non reclamaret protinus & palam Ecclesia, utique assentitur, utique definitioni Pontificis certum & invictissimum robur inesse vel sentit, vel facit, vel potius & sentit & facit. Ideo Duvallii sententiam a nostra nihil discrepare interpretamur hætenus, quod indiscretam cum velimus Pontificis & Ecclesiæ causam atque auctoritatem:

nec negemus tamen magis popularem, videri & plausiorem Ecclesiæ personam: perinde nobis est Pontifici desinienti, seu Ecclesiæ universæ consentienti fides devoveatur: illius enim definitioni humus consensus confestim conciliatur. Demum Dissert. 6. probat ex professio vel ipsa œcumenica Concilia quidquam roboris, secluso S. Pontificis calculo, non habere. Ergo & ex Traditione, & ex Patribus, & ex sanctis Doctoribus & ex Theologis ad summum spectat Pontificem approbare Concilia.

Quantum argumentum depromitur ex pondere quod ex auctoritate Summi Pontificis in definitionem Concilii incumbit, ita ut paucior suffragiorum numerus prævaleat majori si priori accedat Papæ calculus.

AUCTORITAS confirmandi Concilia S. Pontificis non affulget solum ex eo quod Concilium tametsi œcumenicum, secluso S. Pontificis calculo, nihil roboris habeat, verum etiam quia vel paucior suffragiorum in definiendo prævaleat numerus majori, si illi accedat S. Pontificis consensus & approbatio: Atqui res sic se habet: Igitur per omnia claret ad summum spectare Pontificem approbare Concilia: Unde enim hæc contingeret efficacia, nisi prævaleret pondus Pontificium? Minor ex supra dictis jam patet: Ulterius tamen ad majorem argumenti efficaciam probatur Melchioris Cui auctoritate & ratiocinio, quippe qui vix ullo desistente in explanandis locis Theologicis nulli sit secundus. Sic autem loquitur Lib. 5. cap. 5. pag. 312. "Concilii reliqua pars quamvis maxima, si Pontifex & Legati pungent, infirmari effectus potest. Huc enim illud pertinet, Tu, o Petre, conserua firmam fratres tuos... pag. 313. At errare poterit major pars Concilii, & erranti illi poterunt Legati subscribere. Atque id est, quod nos in præsentia dicimus, iudicium majoris partis, etiam si Legati sequantur, non esse certum, certum autem esset, si a Summo Pontifice confirmaretur. Nec enim opus est, quemadmodum paulo ante docuimus, sententiam Concilii omnes simul Patres approbare."

Rursus ibidem sic prosequitur, & thesim mirum in modum omni argumentorum genere probat his verbis pag. 316. & 317. "Scrupulum vero, qui nunc op-

, ponti-

ponitur, facile eximo. Nego enim, cum de fide agitur sequi plurimorum iudicium oportere. Ne hic, ut in humanis vel electionibus, vel judiciis, ex numero suffragiorum metimur. Scimus frequenter usuvenire, ut major pars vincat meliorem, scimus non ea semper esse optima quæ placent pluribus, scimus in rebus quæ ad doctrinam pertinent, sapientum sensum esse præferendum: Et sapientes paucissimi sunt, cum stultorum infinitus sit numerus. Quadringenti Prophetæ Achab mentiti sunt: Ex ore vero Micheæ solius quidem & contemptibilis veritas egressa est: Non sunt igitur divina judicia humanis rationibus moderanda. In paucis aliquando citius quam in multis salvat Dominus. Major quippe pars Ephesini Concilii II. in Dioscori sententiam venit, nec Legati tamen plurim iudicio subscribere. Quocirca S. Pontifex majoris partis sententiam non tenetur amplecti. Immo si pauci, si plures ad errorem deflexerint, munus est Apostolici Antistitis ad veram eos fidem revocare: juxta illud quod Petro dixit Christus: Ego rogavi pro te ne deficiat fides tua, & tu non unum, & item alterum, sed fide paucos, seu multos, confirma fratres tuos. Ita Damasus scribens ad Episcopos per Illyricum constitutos, numerum Concilii Ariminensis magna libertate contempsit, illique, tantæ multitudini unum Vincentium & alios paucos opposuit, qui contra illius Concilii sententiam dixerunt. Et Leo, cum Anatholium decretum Chalcedonensis Synodi de Ecclesiæ Constantinopolitane Primatu, sexcentorum triginta Patrum consensione præferret, quasi, inquit, refutari nequeat, quod illicite valuerit multitudo. Nulla sibi met de multiplicatione Congregationis Concilia blandiantur: nec trecentis illis decem atque octo copiosior numerus Sacerdotum comparare se audeat, vel præferre, cum tanto divinitus privilegio Nicæna sit Synodus consecrata, ut si per pauciores, si per plures Ecclesiastica judicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit vacuum, quidquid ab illorum fuerit constitutione diversum.

Fits satis objectionibus.

OBJICIES: Quod est multis commune non dicitur uni soli proprium, sed confirmandi Concilia negotium non est penes solum summum Pontificem: Igitur abique fundamento dicitur solus Papæ ita esse approbandi Concilii auctoritatem, ut si ejus deficiat calculus, vacuæ sint Conciliorum definitiones. Probatur minor multis momentis. Primo quidem exiguntur in Conciliis subscriptiones Episcoporum, qui revera sunt fidei iudices: Secundo, neque vero semel expostulavit Ecclesia ut cæteri Fideles, maxime Clerici, & Monachi Formulario dogmatico subscriberent: Tertio, quinimo pluries vel ipsa aut consentiente, aut etiam deprecante Ecclesia, Principes ehrilliani Concilia confirmarunt: Ergo &c. Jam vero omnes antecedentis partes factis probare juvat.

Facta de subscriptionibus Episcoporum ad calcem cujuslibet sectionis Concilii patent. De Formulario dogmatico a Clericis indiscriminatim subsignando tam multus est a primis sæculis ad nostra usque tempora sermo, ut id probare sit inutile, sic & otiosum foret. De suffragiis Principum pro confirmandis Synodis major est difficultas, unum aut alterum pro isto momento exemplum omni exceptione dignum sufficiat. Primum Constantini Magni in sua ad omnes ubique Ecclesias Epistola apud Eusebium Lib. 3. de ejus vita cap. 17. & seq. "Plene, inquit, divinum mandatum libenter suscipit: quidquid enim in sanctis Episcoporum Conciliis geritur, id omne ad divinam referendum est voluntatem." Quibus verbis subditis præcipit sanctam Nicenam Synodum recipere. Rursus scribens ad Episcopos Tyriæ Synodi apud Socratem Lib. 1. cap. 22. ita loquitur: "Opus est ut omnes vos ad me properetis, accedatis, quo ratio rerum a vobis gestarum per vos ipsos accurate reddatur."

Secundum factum est Theodosii, quem Episcopi secundæ Synodi œcumenicæ sic alloquuntur: "Necessario ad tuam pietatem referimus, quæ in Synodo sunt gesta.... Rogamus tuam clementiam, ut per litteras quoque tuæ pietatis confirmetur Concilii decretum."

Tertium est Caroli Magni, qui in sua

ad Elipandum Epistola hec profert: " Scri-
ptam itaque in Epistola vestra hujusmo-
di precationem invenimus: poscentes ut
per te arbitrer sedes. Ecce ego vestris
petitionibus satisfaciens, congregationi
Sacerdotum auditor & arbitrer adledi."
Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Quod
est multis commune eodem auctoritatis
gradu non est uni soli tribuendum,
concedo: quod est commune secundum diver-
sos gradus, & uni tantummodo supreme,
nego. Et sic distincta minore, nego con-
sequentiam. Non diffitemur calculum Epi-
scoporum & Clericorum desiderari ad de-
finitiones fidei, illorum ut iudicum, illor-
um ut testium & fidei Confessorum, nul-
lorum tamen per modum supremæ potes-
tatis, quæ soli summo competit Pontifi-
ci, eo quod inter Præsules solus habeat
Christi potestatis plenitudinem, quocirca
ejus suffragium est ultimum dogmatis de-
finiti complementum. Igitur & Papam so-
lummodo spectat approbare Concilia suf-
fragio suo tantam definitionem absolven-
te, ita ut si desit, nihil roboris quoad
vim ligativam habeat; e contra vero ut
primum adest & assuget, ut perpetuo pro-
batur experimento.

Ex his patet solutio ad duo priora in
probationem minoris allata: Jam vero ad
id quod de Principibus adjungitur, re-
spondeo distinguendo: Principes suo cal-
culo, etiam expostulante Ecclesia, confir-
maverunt Concilia ut testes fidei & præco-
nes atque protectores, concedo: per mo-
dum suffragii & absoluta auctoritate, sub-
distinguo: aliquando & citra jus, con-
cedo: cum jure, nego. Quod igitur solum
ut fidei protectores suum addiderint cal-
culum patet ex confessione Imperatoris
Marciani jamjam laudati: item & exem-
plo Caroli Magni, qui adfuit Concilio Fran-
conensium solum ut fidei protector, ut
scribit doctissimus Alcuinus ejus Præceptor
Lib. 1. contra Elipandum, ubi Synodo
Ratisbonensi, eodem glorioso Principe præ-
sidente, Felicem prælatum damnatum fuisse
ait, *Synodali auctoritate Sacerdotum Chri-
sti*. Audis non auctoritate Imperatoris,
sed Præfulum Ecclesiæ Hæreticos proscr-
ptos. Quid plura adjiciam? Vel ipse Ca-
rolus Calvus avitæ æmulator pietatis an-
no 853. Synodo Suesionensi ut fidei pro-
tector adfuit & subscripsit. Dicit Thomaf-
sinus Dissert. 10. in Conc. Ephesi. pag.
251. " Posthabitis sæcularibus curis ipse

quoque adesse dignatus est, ut non so-
lum devotione Ecclesiæ se filium esse
ostenderet, verum etiam, sicuti opus
esset, protectorem regia potestate mon-
straret."

Inslabis: Ecclesia non semel exhibet for-
mularia a Laicis subscribenda: Igitur &
ad ipsos spectat confirmare Concilia.

Respondeo distinguendo antecedens: Ec-
clesia exhibet formularia subscribenda, ut
Laici obediant fidei, concedo: ut aucto-
ritatem habeant, a qua Ecclesia in suis
dependeat definitionibus, nego.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Ad summum spectat Pontificem confirmare
Concilia.*

PRIMO: Illud ex dictis patet; eo enim
ipso quo SS. Pontifex est totius Ecclesiæ
Primas & Caput, ex jure ei competit
confirmare Concilium; sin minus foret
acephalum & monstruosum: hoc non le-
vius indicat Christus Luc. 22. 32. ad Pe-
trum: *Et tu aliquando conversus, confirma
fratres tuos.*

Secundo: Hoc ipsum expostulavere Con-
cilia; sic Chalcedonense rogavit sanctum
Leonem ut Synodo suam adderet cal-
culum; sic Patres Carthagenenses eandem
gratiam ab Innocentio I. petidit: sic ce-
tera Concilia, ut videre est in suis Epi-
stolis Encyclicis ad SS. Pontificem clavum
Ecclesiæ tunc tenentem directis.

Tertio: Nulla Concilia, vel etiam Oec-
umenica quidquam roboris sortita sunt,
donec ei accesserit summi Pontificis suffra-
gium: Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Subscriptiones quidem Episco-
porum qui Concilio adfuerunt exiguntur ad
confirmationem Canonum, sed non ideo
excluditur summi Pontificis calculus, qui
ceteris det pondus & complementum.

Secundo: Quandoque etiam Imperato-
res confirmaverunt Concilia, hoc est, ea
recepervnt & decretorum executioni in-
vigilavere.

Tertio: Neque vero negamus Ecclesiam
non semel formularia a Fidelibus subscri-
buisse, sed & hoc pro executione Cano-
num, nusquam vero ut fidei definitiones
a Laicis penderent.

ARTICULUS NONUS.

Utrum spectet ad summum Pontificem Congregationes pro examinandis libris institueret? Et quæ conditiones requirantur ut diplomata Pontificum circa fidem & religionem recipiantur.

QUONIAM summum Pontificem ex cathedra loqui sit aliquam pronuntiare de libris & textibus sententiam præviis Congregationum consultationibus, non injucundum erit aliquid hic dicere de institutione Cardinalium & congregationum: tum & de variis modis qualificandi propositiones.

§. I.

De jure summi Pontificis instituendi Congregationes.

CONCLUSIO.

Jus istud competit summo Pontifici.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Ad Principem pertinet leges, quæ cedant in bonum publicum institueret: Sed summus Pontifex est totius Ecclesiæ Caput & Primas: Congregationes vero eatenus cedunt in bonum publicum, quatenus cuncta matura deliberatione prævia fiunt & ordinantur: Ergo &c.

Secunda: Omnia, teste Apostolo, contingebant in figuris in veteri lege: sed ordinante Deo, summus Judæorum Pontifex, qui fuit novæ Legis Vicarii Christi typus, quosdam elegit Seniores, quorum consilio adjutus fidei controversias dirimeret; sic enim habetur Exod. 18. 32. *Provide autem de omni plebe viros potentes & timentes Deum ... qui judicent populum omni tempore: quidquid autem majus fuerit, referant ad te.* Rursus Num. 11. 16. *Dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri: Et duces eos ad ostium Tabernaculi fœderis, faciesque tibi stare secum ut descendam, & loquar tibi: Et auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustinent tecum onus populi, & non tu solus graveris.*

Tertia: Ad summos Pontifices spectat

congregare Concilia, ut controversiæ dei, prius debito modo discussæ ad metam perducantur; hinc mos quondam inoleverat, ut summi Pontifices non nisi adunatis quibuscum Romæ Synodus hæreses profligarent. Sic Julius I. contra perfidiam Arianam. S. Martinus tum & Agatho contra Monothelitas congregarunt: Sed conveniens erat, & hoc potestas Ecclesiæ quæ est in ædificationem & non in destructionem exposulabat, ut Congregationes in locum hujusmodi Synodorum adhiberentur, quibus suffulta sapientia summi Pontificis attingat omnia a fine ad finem fortiter & disponat suaviter: Ergo &c.

§. II.

De origine Cardinalium & Congregationum ad dirimendas Religionis controversias.

QUIDAM autumant Congregationes a S. Gregorio ortum ducere, alii a S. Sylvestro, alii a sancto Marcello, nonnulli a sancto Pontiano. Eugenius IV. Episc. ad Cantuariensem Episcopum dicit, Cardinalis nomen non fuisse quidem primis nascentis Ecclesiæ temporibus expressum, munus tamen & officium a B. Petro Apostolo & successoribus evidenter institutum. Quod spectat nomen, certum est nullam fieri de eo mentionem ante Concilium Romæ sub sancto Sylvestro habitum anni 324. namque Canone 7. præcipitur ut Diaconi non sint plures per Parochiarum examen, nisi duo, & Cardinales urbis Romæ septem. Ex his non obscure claret Cardinales primum solummodo fuisse Diaconos, qui erant pauperum, pupillorum & viduarum suæ regionis procuratores, quocirca dicti sunt regionarii; postea vero, crescente Fidelium & Presbyterorum numero, primus Parochiæ Presbyter, qui ceteris sui tituli Presbyteris præerat, vocatus est Presbyter Cardinalis. Tandem non sub Honorio II. ut quidam opinantur, sed circa vel paulo ante Petri Damiani Cardinalis, & Ostiensis tempora, videlicet circa annum 1057. additi sunt Episcopi Cardinales, nempe cum designati fuerunt urbis Romæ Episcopi viciniore, qui assisterent summo Pontifici, eumque in curis & laboribus tum studio, tum etiam consilio sublevarent.

Numerus hujusmodi electorum varius fuit pro varietate temporum: Sub Boni-

facio VIII. erant viginti. Et vero tempore quo summi Pontifices Avenione sedebant numerantur triginta, sed ne plures quam 34. in posterum extarent, statuit Concilium Constantiense Sess. 40. sub Leonem tamen X. qui una solummodo promotione creavit 31. visi sunt simul & apparere 65. sub Paulo IV. 70. recensentur: sub Pio vero IV. 76. Tandem Sixtus V. speciali constitutione decrevit ne plures aut pauciores in posterum forent quam 70. ut hic numerus responderet septuaginta Senioribus, qui Moyse & collaterales & assistentes erant, juxta illud Numer. 11. 16. *Congrega mihi, inquit Deus, Moyse, 70. viros de senibus Israel quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri: & duces eos ad osium Tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.*

Iste numerus ad hunc usque diem perseverat. Porro ex Diaconorum ordine numerantur 15. ex Presbyterorum 50. & ex Episcoporum 6. videlicet antiqui viciniore urbis Romæ Episcopi, nempe Ostiensis, Veliternus, Portuensis, Tusculanensis, Sabinensis, Prænestinus & Albanensis; sed inter eos non computatur seorsim Veliternus, ex eo maxime tempore quo Eugenius III. ex Veliterno & Ostiensi unum Episcopatum fecit.

Ex his variæ conficiuntur Congregationes pro varietate controversiarum quæ ad summum deferuntur Pontificem, ut ab illis momenta rationum expendantur, antequam vel ab ipsa Congregatione, vel a summo Pontifice sententia feratur.

Septem præcipuæ numerantur Congregationes, in quibus etiam consuluntur & audiuntur in Theologia Magistri.

Prima est sancti Officii, seu sacre & universalis Inquisitionis, rebus fidei prospectiendis occupata, a Paulo III. erecta, & a Paulo VI. confirmata.

Secunda, propagandæ fidei Missionibus vel instituendis vel conservandis, vel etiam dirigendis in regionibus Infidelium, ceterisque quæ fidei propagationem juvare possint, intenta. A Gregorio XV. instituta est, & vocatur Congregatio propagandæ fidei.

Tertia, Concilii Tridentini dicitur, & ad eam referuntur dubia, & quæstiones circa decreta ejusdem Concilii pertinentia ad disciplinam.

Quarta, Episcoporum & Regularium

Congregationis nomine donatur, quippe quæ in solvendis quæstionibus Episcoporum & Regularium versetur.

Quinta, est Congregatio Rituum, quæ cæremoniis, consuetudinibus Ecclesiarum, & negotiis canonizationis Sanctorum discutendis incumbit.

Sexta, vocatur Congregatio Indicis librorum prohibitorum: nam illos, prævio examine, vel suspendit, vel prohibet, vel etiam corrigit, ac tandem pro ut judicaverit, eis hæreseos notam inurit.

Septima, ad immunitates Ecclesiæ attendit, & circa talia momenta controversias dirimit. Ab Urbano VIII. creata & instituta est. Isthæ Congregationibus accedit mandatum, & ut plurimum, quando res sic expostulat, ipsum summi Pontificis decretum.

§. III.

De modis quibus qualificandæ sunt Heterodoxorum Propositiones, ut justitia in diplomatibus affulgeat, & ea quæ par est erga summum Pontificem reverentia recipiantur.

Ut omnis diplomata dogmatica abjiciendi tollatur locus & vanus pretextus, observandum est judicium de propositionibus aliquibus proferendis a contradicitoriis & oppositis ferri; neque vero prætermittendum est, propositionem in sensu obvio catholicum præ se ferentem sensum, nonnumquam tamen fuisse rejectam & propulsam juxta temporum diversitatem, quando scilicet Heterodoxi consequentias erroneas ex propositione in se indifferenti, deducebant: Ne quis autem ex disputandi prurigne exultationem habeat in peccatis, Ecclesia ut plurimum damnat in globo Novatorum propositiones, alias ut erroneas, alias ut scandalosas, vel etiam ut male sonantes. Sic Innocentius XI. sexaginta & octo propositiones Molinos respectivæ & in globo damnavit: Sic Clemens XI. quasdam Propositiones a libro gallicæ, *des Maximes des Saints*, suo perstrinxit stylo censorio: sic ante eos Leo X. 35. propositiones Lutheri: Concilium Constantiense 45. articulos Vicleii, & 30. propositiones Joannis Hus, tum & S. Pius V. Gregorius XIII. varias Baji propositiones condemnaverunt: Sed ut veritas magis affulgeat, operæ pretium est duo puncta laudata ad trutinam Scholæ & Traditionis explanare.

De regula oppositorum ad cognoscendam veritatem in una tantum complexam.

QUOTIES occurrit aliqua propositio falsa, toties ut plurimum opposita est vera: Sed ut primum aliquæ propositiones ab Ecclesia proscriptæ apparent, oppositæ, ut plurimum sunt veræ: Igitur quando diploma Pontificium aliquam proferbit propositionem, opposita est vera: Major variis probatur momentis. Primo exemplo propositionum Baji.

Vigima-sexta propositio Baji, hæc est.

Innocentia hominis in creatione non est elevatio indebita naturæ humanæ, sed potius ejus naturalis conditio.

Opposita.

Innocentia hominis in creatione non est elevatio debita naturæ humanæ, verum potius conditio supra naturam.

Nemo nisi Heterodoxus negabit secundam propositionem esse verissimam, alias prius evacuaret gratuitatem gratiæ; si enim innocentia primi hominis in omnium gratiarum tutelæ sita, homini est debita, jam gratia non est gratia.

Secunda Janfenii Propositio proscripta hæc est.

Nusquam refistitur gratiæ interiori.

Opposita.

Aliquando refistitur gratiæ interiori.

Profecto, ista secunda propositio tam a-pertam continet veritatem, ut sit explicite de fide, juxta illud Actuum 7. beati Stephani ad Judæos: Vos semper Spiritui sancto refistitis.

Prima Propositio Quesnelli.

Quid superest animæ quæ & Deum, & ejus gratiam amisit, nisi peccatum, & ejusdem sequela; videlicet impotentia generalis ad laborandum, ad orandum & ad omne bonum.

Opposita.

Restat animæ quæ & Deum & ejus gratiam amisit aliqua potentia generalis, tum ad laborandum, tum ad orandum, tum ad aliquod bonum faciendum.

Ista secunda propositio ita veritatem complectitur, ut Daniel Nabuchodonosori infidelis, & in peccatis obdurato suaserit peccata sua elemosynis redimere: & nedom Propheta, sed & ipsa Ecclesia præcipit peccatoribus bonis vacare operibus, & sese ad Deum convertere: Sed quorsum hæc præcepta si peccatoribus non adfit, vel ipsa orandi potentia? cum tamen sanctus Augustinus iterum atque iterum con-

silium det peccatoribus obduratissimis orare, ut suam & operentur salutem, & gratiam conversionis obtineant.

Non diffitemur quasdam propositiones etiam ab Ecclesia rejici, tametsi non sint aut contrariæ, aut contradictoriæ, & bonum possint habere sensum: hujusmodi tamen propositiones non temel abjicit, vel ut male sonantes, vel ut temerarias & propter acerbicatem temporum in errore propter malum usum consuetudine firmatum inducentes: quocirca Concilium Constantiense Sess. 8. propositiones hujusmodi repulit.

De propositionibus male sonantibus & temerariis quæ præbent errandi ansam.

CONCILIIUM Constantiense de his sic loquitur: Quibus examinatis articulis 260. fuit repertum, pro ut in veritate est, aliquos & plures ex istis fuisse & esse notorie Hereticos, & a pluribus SS. Patribus reprobatos; alios non Catholicos, sed erroneos; alios scandalosos & blasphemos, quosdam piarum aurium offensivos, nonnullos eorum temerarios & seditiosos.

Melchior Canus, qui erudite admodum scripsit de locis Theologicis propugnat propositiones æquivocas recto Ecclesiæ judicio abjici. Sic loquitur Lib. 12. cap. 10. pag. 770. "Quemadmodum non solum res falsæ, atque perabsurdæ, sed graves quoque ac veræ sententiæ inconditis verbis elatæ, offendunt aures, acres præsertim & acutas; sic Theologorum aures teretes & religiosæ, non a sententiis modo falsis & hæreticis, sed ab iis etiam abhorrent quas intelligenti judicio percipiunt male atque absurde sonare, quamvis in eis nullam falsitatem hæreticos deprehendant."

Rursus 776. "Sic Ecclesiæ Romanæ abusus plebi rudi objicere, atque in vulgus edere, scandalum est: sic propositiones illæ scandalosæ sunt, Prælatus malus est vere fur & latro: per censuras Ecclesiasticas Clerus populum suppeditat, & avaritiam multiplicat, Sacerdotes criminose viventes, Sacerdotii polluant potestatem... Quæ quævis in verum sensum desistant, non solum error, sed ipsa etiam isthæc veritas qualicumque illa sit, quæ forte in his dictis inveniri potest, scandalum affert idiotis & infirmis. Non enim solum falsa scandalum faciunt, sed aliquando etiam vera."

Ufus

Usus Ecclesiæ circa istud momentum.

PRIMUM exemplum est Concilii Apostolorum, qui animadvertentes quosdam ex Judaismo, ad fidem conversos velle ut legalia sequerentur, statutum est vel ipsos Gentiles Christianos ad hæc nullo teneri modo; pace Ecclesiæ composita circa istud momentum, S. Petrus, & post ipsum S. Paulus legalia una ac altera vice observarunt, ut Synagoga cum honore sequebatur, quia tamen decursu temporis beatus Paulus abusum in hæc irreprehensibilem annotavit, cito citius declaravit Judæis qui justificationem a lege promanare contendebant, in hoc peccare, dicens Gal. 2. *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit*, Ecce legalia ab aliquibus annis permixta ad honorem, *proscripta* propter malum usum.

Alterum exemplum primo non ab simile emerit sæculo 2. apud Asiaticos, qui festum Paschæ luna decima quarta, post æquinoctium vernali quacunque die occurreret celebrari contendebant, & hoc contra morem Romæ, ubi non nisi die Dominica immediate sequente celebrabatur. Tum acris exarist controversia. Sanctum Anicetum Papam Polycrates Asiæ Episcopus convenit, & more Asiatico cum humilitate exposito cum pace ab eo discessit: sed Asiatici postea suum ritum ad salutem esse necessarium propugnantes, in quinque Conciliis proscripti sunt, ac tandem Victor I. summus Pontifex ab eis abstulit.

Ecce novum factum modo toleratum, modo deinde propter abusum prorsus abjectum & damnatum: Eodem circiter sæculo Florinus quendam errorem propugnabat ista propositione comprehensum: *Deus est auctor malorum*: Quæ quidem propositio tametsi in Scriptura contenta, impugnata tamen fuit a sancto Irenæo, ut refert Eusebius Lib. 5. Histories cap. 20. e contra vero propositio opposita: *Deus non est auctor malorum*. Sed quod stupendum, duobus elapsis sæculis, a Collutho Alexandriæ Presbitero publicata, fuit a Concilio Alexandrino damnata, ubi & Colluthus e gradu Sacerdotii dejectus est. Sic referunt Philastrius Lib. de Hæresibus cap. 131. S. Augustinus Lib. de Hæresibus ad Quod unus Deum hæresi 65. Prima propositio tametsi in se vera, attamen proscripta fuit propter illationem ma-

lam; inferbat enim Florinus ex hoc quod Deus esset auctor mali pœnæ, foret quoque & mali culpæ, seu peccati. Non ab simili ratione eatenus abjecta fuit & altera, quatenus concludebat Colluthus, ex eo quod Deus non sit auctor malorum, non esse quoque afflictionum, cum tamen Scriptura dicat, Deum castigare homines quos amat, & suos tamquam aurum in fornace probare electos: Igitur quotiescumque adest abusus periculum, Ecclesiæ potest rejicere propositiones de se ferentes sensum catholicum.

Tertium percelebre factum tertio apparuit sæculo: tunc enim quidam Episcopi severioris disciplinæ zelo ducti volebant recipere Baptismum ab hæreticis, etiam verbis Evangelicis collatum. Hoc ægre admodum vel ipsa tolerabat Ecclesiæ; si luit tamen quandiu potuit, cum illud caput esset solum de disciplina: sed ut primum animadvertit Agrippinum Carthaginis Archiepiscopum in duobus Conciliis Carthagine habitis, Cyprianum in tribus aliis, Firmilianum Cæsareæ Capadociæ Archipræsulem, similiter in duobus in Oriente adunatis rejicere Baptismum illum ab hæreticis collatum: & illud dumtaxat a Catholicis collatum prodesset ad salutem, eis resistit Stephanus I. & postea Concilium generale primum sicque eadem disciplina ad tempus tolerata, cum postea proscripta fuit.

Non prætereundum aliud factum quod eodem contigit sæculo. Patres primi Concilii Antiocheni abstinerunt a verbo consubstantialitatis ut sinistro, pro indigitanda Spiritus sancti divinitate, eodem tamen vocabulo *homousion* Verbi cum Patre consubstantialitatem, & identicam æqualitatem Concilium Nicænum I. celebravit, ut refert S. Athanasius L. de Syn. Arim. & Seleuc. Sed non eodem motivo utriusque Concilii Patres sic egere. "Ergo, ait ille S. Doctor, amborum Conciliorum Patres diversimode de consubstantiali mentionem fecere, non tamen ea de causa ab illis dissidere debemus.... Qui Samosatensem suffulerunt, hanc vocem corporaliter accepere, cum Paulus sufficit velle &c. Illi vero qui Ariam hæresim anathematizantem notarunt, cognoscentes non creaturam, sed genitum ex substantia Patris Filium esse.... inducti sunt ut Filium consubstantialitatem dicerent... intraque Synodus, iustam habet & rationabilem causam, cur illa ad

„ad illud, ista vero ad istum modum, „verba sua temperaverit.”

Celeberrimum est factum formularum Arianorum & Semiarianorum, videlicet tres Syrmicæ, quarum prima edita est anno 351. Secunda, 358. Tertia, 359. quædam aliæ Concilii Antiocheni ann. circiter 365. juris publici factæ: inter eas solummodo secunda Syrmienfis erat blasphemis adversus Verbum divinum referta: quinimmo prima Syrmica sensum catholicum præ se ferebat in sensu obvio; quippe quæ in anathematismo vigesimo octavo, sic habet: *Si quis dixerit Verbum aut ex nihilo, aut ex aliqua præjacente materia factum, alienum est ab Ecclesia; & tamen non secundum tantum, sed & ceteras propter abusum & defectu vocis homocutionem omnem tollentis æquivocationem, ut fidem temporum abiecit Ecclesia, ut omnis ausugii aditus Arianis præcluderetur. Igitur inest Ecclesiæ potestas quasdam propositiones tamen catholicas, non tamen sufficienter explanatas velut male sonantes, aut propter æquivocationem errori faventes proscribendi.*

Factum aliud legitur sexto Sæculo plurimum ad rem. Monachi Scitiæ, hanc propositionem: *Unus de Trinitate crucifixus secundum carnem*; propugnabant, tamquam a duobus Gregoriis, a S. Augustino & a Proclo CP. celebratam. Joannes secundus Epist. ad Senatores Tom. 4. Conciliorum Labb. pag. 1753. tamquam genuinum sancti Cyrilli & S. Leonis scriptum laudat. Illa propositio in suspicionem nævi venire non debebat propter illorum Monachorum errores, maxime cum eorum fidei professio Legatis Papæ Constantinopoli oblata nihil nisi catholicum præcontineret: vel ipse Justinianus Epistola ad Hormisdam Tom. 4. Conc. pag. 1517. summo Pontifici testimonium reddebat, Caput controversiæ solummodo penes quædam vocabula moveri: “*Ver-*” ba, *aut*, videntur facere diffensionem: „nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur. „Attamen propositio fuit obiecta ab Ecclesia Constantinopolitana, & a Legatis summi Pontificis, ut haberetur in codice Vaticano, & in Epistola Diolcori Legati ad Hormisdam Papam Tom. 4. Concil. Trim Monachi Romam vocarunt, sed Hormisdas noluit eorum propositionem approbare, ut refertur in sua ad Possessorem Epistola Tom. 4. Conciliorum: “*Stu-*

„dentes, *inquit*, eos ab interno vulnere, medicabilis patientiæ moderamine” sanare.”

Alii vero Monachi aliquibus elapsis annis istam alteri propositioni contradictoriam opponebant: *Unus de Trinitate non passus est secundum carnem*. Quam tamen Joannes secundus, non obstante eorum pietatis fama, quam illi Monachi Acemites vocati, eo quod vix sonnum capiebant, & diu noctuque laudes Domini decantarent, proscripsit, Epist. ad Justin. Tom. 4. Concil. Sic Ecclesia juxta temporum diversitatem duas propositiones etiam contradictorias damnat. Priorem quidem ne inde Eutychiani aliquid inferrent & molirentur adversus fidem, posteriorem vero ne faveret Nestorianis.

Non absimili ratione qui fidem suam verbis catholicis circa realitatem corporis Christi in Eucharistia exprimeret, ejus tamen fidei professio in periculum damnationis veniret, si non apponeret vocabulum transsubstantiationis: & jure posset ab Ecclesia rejici ut æquivoca, quod non semel compertum est in Confessionibus fidei Martini Bucerii, Zuinglii, & ipsius Calvinii. Primus agebat corpus Christi esse in Eucharistia vere: Alter, esse substantialiter: Tertius realiter, & tamen in rei veritate non nisi typum in illa contineri propugnabant, & secundum eos corpus Christi non est in sanctissimo altaris Sacramento nisi vere spiritualiter, substantialiter spiritualiter, realiter spiritualiter.

His omnibus æqua lance ponderatis, juxta regulas præscriptas, cuncta ad fidei exaltationem & debitam Ecclesiæ obedientiam adducuntur. Quandoquidem non opus est propositionem proscriptam esse hæreticam, ut abjiciatur, sed sufficit ut sit temeraria, vel æquivoca, vel in errorem inducens.

SYNOPSIS ARTICULI.

De Cardinalibus, Congregationibus & qualificatione propositionum.

PRIMO: Ad Summum Pontificem spectat congregationes ad dirimendas fidei controversias instituire; sicut enim Moyses supremus in veteri testamento Legislator Seniores elegit, qui pro discutiendis Religionis controversiis eum adjuvarent, sic eodem motivo convenit in Ecclesia Pa-

pam supremum Ecclesiæ Pastorem, quosdam dignitate eminenti præcellentes eligere viros, qui ad sollicitudinem regiminis adsciti, consilium & auxilium præstent ad fidem tum conservandam, tum propagandam, tum etiam contra impugnantes defendendam.

Secundo : Viri isti eminentissimo Cardinalis nomine ab Ævo S. Sylvestri celebrantur : si tamen ad Officium & munus attendatur, ortum eos a S. Petro habuisse non sine fundamento multi autumant.

Tertio : Congregationes, ex eruditissimis in sacra Theologia Magistris, ex Prælatissimis, maxime vero ex Eminentissimis Cardinalibus constant; quibus omnibus, cum opus est, præest & adest summus Pontifex.

Septem numerantur, videlicet Congregatio I. S. Officii seu sacrae & universalis inquisitionis pro fide contra obstrepentes defendenda. II. Pro eadem fide per Missionarios propaganda. III. Concilii Tridentini, ubi res disciplinæ discutuntur. IV. Episcoporum & Regularium pro negotiis Episcopos & Regulares spectantibus. V. Rituum. In ea tractatur de Ecclesiæ caeremoniis, maxime vero de canonizatione Sanctorum. VI. Indicis librorum prohibitorum. VII. Immunitatum Ecclesiæ.

Quarto : Propositiones damnantur, quandoque ut erroneæ & hæreticæ, nonnumquam ut temerariæ & scandalosæ, sæpius etiam ut male sonantes, & piarum aurium offensivæ.

DISSERTATIO UNICA, DE CONCILIIIS,

Quorum Canones dogmatici sunt Fidei Regule.

ECCLÉSIA quæ teste Scriptura est columna veritatis, quandoque loquitur per summum Pontificem, ut supra diximus, quandoque in Conciliis Oecumenicis, quandoque etiam, seculo Concilio, per

omnes Pastores qui unanimi consensione aliquid fidei dogma adversus hæreticam pravitatem celebrant. Ne infinitus prope sim, ad principalia capita sacros scilicet Canones stylum acutere juvat; his enim intellectis, quod Ecclesia sive per summum Pontificem, sive per Concilia, sive etiam per omnes universim Episcopos definit, evadit Theologus in scientia Dei, & Religionis perfectus. Protestantés qui ad spiritum erroris & privatum attendunt, abhorrent Concilia, ea saltem in quibus summus Pontifex simul cum Episcopis definit, & credenda proponit, existimantes penes laicos, & sine ordinatione Ministros, Religionis summam esse: sed contra quod habetur Act. 15. 28. ubi Concilium Apostolorum, sic loquitur: *Visum est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum &c.* Rursus ibid. cap. 20. 28. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit, Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

Dogma de auctoritate, utilitate & efficacia Conciliorum, quatuor potissimum modis explicatur & defenditur, tractando.

PRIMO: De infallibilitate Concilii approbati.

Secundo: De numero Conciliorum.

Tertio: De controversiis motis, definitis & propositionum erronearum qualificationibus.

Quarto: De Conciliis cujuslibet sæculi cum notis & criticis observationibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Concilium approbatum, sit infallibile?

PRENOTANDUM est, I. Concilium esse adunationem Ecclesiæ Procerum, simul ad unum locum convenientium, ut quæstiones & fidei & morum, vel etiam disciplinæ definiant: dicitur quidem congregatio, unus quippe non repræsentat Ecclesiam, nec facit Concilium; additur Procerum, solis enim Episcopis, ut habetur Act. 20. 28. inest jus regendi Ecclesiam, & Dominicum gregem pascere; quocirca simplices Sacerdotes velut Theologi, vel etiam ut definitionum testes oculati, de via ordinaria assistunt: additur quoque Ecclesiæ, qua quidem particula declaratur ad laicos, tanetsi Principes non spectare de rebus Religionis ferre iudicium; hinc Reges, vel per se, vel per suos Legatos ad Concilia congregata, solummodo ut fidei defensores veniunt, maxime & ut hæreticorum pravitatem inanesque & superbos homines inobedientes sua compellant auctoritate.

Observandum II. Concilium esse multiplex; videlicet aliud Diocesanum, & est cætus tantum Presbyterorum & cujuslibet parœciæ Rectorum, quibus præsidet Episcopus: aliud Provinciale, & est Episcoporum suffraganorum Provincie Conventus, in quo Archiepiscopus præsidet: aliud Nationale, & est adunatio omnium unius nationis Episcoporum & Archiepiscoporum: huic congregationi præsidet, vel Patriarcha, vel Primas: aliud denique generale, ad quod totius Ecclesiæ Proceres invitantur: in illo summus Pontifex, vel per se, vel per suos Legatos præsidet.

Caput controversiæ non est nisi de Conciliis Oecumenicis; certum est cetera hac infallibilitatis dote non gaudere, nisi accedat Ecclesiæ universalis consensus. Quæstio etiam non movetur de rebus temporalibus, immo nec de disciplina, conveniunt

niunt enim communiter Theologi Ecclesiam tanetsi in Concilio congregatam, non esse circa ista momenta infallibilem: sed tantum de rebus & fidei, & mores spectantibus. Supponimus quoque Concilium esse approbatum, & summi Pontificis calculo munitum; unde sit

CONCLUSIO.

Concilium Oecumenicum in rebus fidei, & Religionis definiendis est infallibile.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRIMA: Ostensum est supra Ecclesiam loquentem in Conciliis esse in dogmate fidei definiendo infallibilem: sed Concilium generale est ipsa Ecclesia, quippe quod illam repræsentet. Ergo &c.

Secunda sic proponitur: Ubi Deus adest tamquam lumen & veritas, ibi omnes errorum umbræ fugantur, nec potest prævalere mendacium: Atqui cum Ecclesiæ Proceres in Concilio pro rebus Religionis discutiendis & definiendis adunati sunt, ibi Deus est in medio eorum, juxta illud Matthæi 18. *Ubi sunt duo aut tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* In nomine meo; hoc est, legitime congregati. Ergo &c. Porro sententia Christi maxime intelligenda est de congregatione totius Ecclesiæ.

Tertia hæc est: Christus est infallibilis & in dicendo & in loquendo: sed adest in Conciliis Oecumenicis, juxta illud Matth. 28. 20. *effatum: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Tum Joan. 16. 13. *Spiritus docebit vos omnem veritatem.* Ergo &c.

Quarta: Spiritus sanctus, ipso Christo testante, est spiritus veritatis, cui non potest subesse falsum: Atqui ille divinus Spiritus præsidet in Conciliis Oecumenicis, & ibi sua promittit oracula. Ergo &c. Probatnr minor Añ. 15. 28. Apostoli in Concilio Jerosolymitano in unum congregati, sic loquuntur Gentilibus: *Visum est enim Spiritui sancto & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria.* Hanc eandem veritatem propugnant Patres secundi Concilii Nicæni Añ. 7. in definitione fidei, ubi sic loquuntur: "Itaque Apostolicas & paternas tradi-

tiones sequentes, audemus autem dicere conspiratione sanctissimi Spiritus consonantes... simul acclamavimus, veritatem quam prædicavimus omnibus modis, videlicet recipiendis venerabiles imagines... Et quisquis sic fecerit, habuerit, sed disceptaverit, vel etiam elanguerit erga venerabilium imaginum adorationem, hunc anathematizat sancta nostra universalis Synodus, quæ munita est divini Spiritus operatione."

Quinta: Ex Christi promissione, portæ inferi nusquam debent adversus Ecclesiam prævalere; sic enim habetur Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalerunt adversus eam.* Atqui de facto prævalerent, si Ecclesia in Concilio universalis adunata aliquid, vel contra fidem, vel contra probos mores definiret. Ergo &c.

Sexta: Quod omnium sæculorum propugnaverunt Patres, hoc certo tamquam veritas inconcussa teneri debet: sed cujuslibet Aevi Patres & sancti Doctores, docent & agnoscunt infallibilitatem Concilii generalis legitime adunati. Ergo &c. Bellarminus sulo calamo refert Patrum & SS. Doctorem auctoritates in Libro de Conciliis, multasque supra retulimus: unum impræsentiarum Magni Gregorii essatum referre sufficit: ait enim egregius ille Doctor Lib. 1. Epist. 24. quatuor prima Concilia se veluti quatuor Evangelia venerari, & pari honore quantam Synodum Oecumenicam se habere testatur; quod idem certe dixisset de aliis Conciliis Oecumenicis, si quæ ante ejus mortem congregata fuissent. Ergo &c. Non omitendus S. Athanasius, qui Epist. ad Africanos Episcopos, ait: "Verbum Domini per Oecumenicam Nicænam Synodum manet in æternum." Tum Ambrosius Epist. 32. "Sequitur inquit, Tractatum Nicæni Concilii, a quo me nec mors, nec gladius poterit separare."

Dices: Multa Concilia etiam Oecumenica, ut Ariminense, erraverunt. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Et Ariminense ab Ecclesia non fuit approbatum, concedo: & fuit, nego. Ceteris objectionibus supra factum est satis.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Concilium Oecumenicum approbatum, est infallibile.

PRIMO: Quia Concilium istud est ipsa Ecclesia in Spiritu sancto adunata quæ loquitur; dictum esse autem Ecclesiam esse infallibilem, juxta illud Matth. 16. *Es portæ inferi non prævalerunt adversus eam.*

Secundo: Controversiæ fidei clauduntur judicio Concilii. Ergo &c.

Tertio: Sic docet Traditio Patrum, Athanasius Epist. ad Episcopos Africanos Ambrosius Epist. 32. Gregorius Naz. Epist. ad Celidonium, Cyrillus Lib. 1. de Trin. Hieronymus Dial. adversus Lucif. Gregorius Magnus Lib. 1. Epist. 24. & alii.

ARTICULUS SECUNDUS.

De numero Conciliorum.

De Approbatis.

Concilia generalia octodecim numerantur.

PRIMUM, est Nicænum anno 325. sub sancto Sylvestro SS. Pontifice, & Constantino Magno Imperatore adunatum. Aderant 318. Episcopi, qui duo definire controversiæ capita, nimirum Verbi divini cum Patre consubstantialitatem adversus Arium; deinde vero Pascha celebrandum esse Dominica sequente plenilunium æquinoctii verni. Astatici Judæorum insistentes vestigiis, qui decima-quarta, quacumque die occurreret illud celebrabant, quosdam alios Canones numero 20. secundum Theodoretum edidit.

Secundum, est primum Constantinopolitanum anno 381. celebratum sub Damaso Papa, & Theodosio Magno Imperatore. Illuc convenere 150. Episcopi, qui consubstantialitatem Spiritus sancti, cum alijs personis divinis contra Macedonium, tamquam de fide definierunt: & ad fidei hujus explicationem addiderunt Symbolo Nicæno hæc verba: *Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & glorificatur.*

Tertium, est Ephesinum anno 431. sub

Cælestino Papa, Theodosio juniore Imperatore, adversus Nestorium congregatum, ubi 220. Patres unionem Verbi cum humanitate sancta substantialem, & hypostaticam esse declararunt.

Quartum, est Chalcedonense anno 451. sub Magno Leone SS. Pontifice & Marciano Imperatore celebratum. Aderant 630. Patres. In eo proscriptus est Eutyches, qui duas in Christo naturas confundebat.

Quintum, est Secundum Constantinopolitanum anno 553. sub Vigilio Papa, & Justiniano Imperatore adunatum. In eo 155. circiter Patres numerantur, qui & tria Capitula, & varios Origenis errores damnarunt.

Sextum, est Tertium Constantinopolitanum adversus Monothelitas adunatum ab Agathone anno 681. regnante Constantino Pogonato, Aderant 289. Episcopi.

Septimum, est Nicænum II. anno 781. Adriano I. SS. Pontifice, Constantino Imperatore, & regnante cum illo Irene adunatum; ibi 350. Episcopi Iconomachos perstrinxerunt, varioseque pro disciplina Canones fecerunt. Decimus-quintus prohibet pluralitatem beneficiorum, decimus vero sextus ne Clerici pretiosos, juxta seculi pompam, deferant habitus.

Octavum, est Quartum Constantinopolitanum adunatum est ab Adriano II. anno 870. Imperante Basilio Macedone. Convenerunt 385. Patres. In eo Photius qui fraude & auctoritate sanctum Ignatium a sede CP. deturbaverat, alternata vice ipse depositus est & exauctoratus, Ignatius vero restitutus.

Nonum, est Lateranense Primum, celebratum anno 1122. secundum Baronium Calixto II. summo Pontifice. Ibi aderant 1000. fere Patres, scilicet 300. Episcopi, ceteri erant partim Abbates, partim Priores. Convocatum est contra Henricum quartum Germaniæ Imperatorem, propter beneficiorum investituras, quas quidem contra Canonem 23. octavi Concilii generalis sibi vindicabat; ibi quoque astitutum est de auxilio præbendo Christianis Orientalibus contra Saracenos.

Decimum, est Lateranense II. anno 1139. congregatum sub Innocentio II. Lothario Imperatore. Aderant 1000. Patres, si Abbates & Priores computentur. Adunatum est contra Leonem Antipapam, qui Anacletus II. nuncupabatur, ad errores Arnoldi discipuli Abælardi

F 2 per-

perstringendos, item & ad mores Clericorum reformandos. Prohibet Monachis ne munus & Medici, & Advocati exercent.

Undecimum, est Lateranense III. anno 1180. Alexandro III. summo Pontifice, & Friderico I. Imperatore adunatum, tum ad reformandos mores, tum ad sedandum schisma molitione Friderici excitatum; quippe qui Papæ legitimo tres alios opponeret, scilicet Octavianum, Victorem primum appellatum, Guidum Cremensem sub nomine Palchalis III. & Joannem Frescatensem, qui Calixtus III. vocabatur, ibi quoque quidam proscripti sunt errores.

Duodecimum, quod & magnum Lateranense dicitur, propter numerum 1283. Patrum, celebratum est anno 1215. cui Innocentius III. præsidebat. Aderat Patriarcha Constantinopolit. tum Jerosolymitanus, Alexandrinus vero & Antiochenus suos miserant Legatos. Aderant 71. Archiepiscopi tam Latini, quam Græci. 340. Episcopi, 100. tam Abbates quam Priores. Legati Henrici Imperatoris & Friderici electi in Regem Romanorum, Philippi Augusti Regis Galliæ, Joannis Angliæ Regis, Andræ Hungariæ, Hugonis Cypri, Jacobi Arragoniæ, & aliorum Principum. Coacta est hæc Synodus contra Albigenses, contra errores Abbatibus Joachim, & quosdam alios. Actum est etiam ibi de recuperatione terræ Sanctæ. 70. Capita continet, & inter alia caput percelebre *utriusque sexus*, quo Fideles tenentur semel in anno confiteri peccata & sacram sumere synaxim Palchali tempore. Consecravit nomen *transubstantiationis* ad explicandam veram conversionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi. Capita hujus Concilii sunt in corpore Juris, scilicet in Decretalibus Gregori IX.

Decimum-tertium, est primum Lugdunense celebratum anno 1245. Innocentio IV. SS. Pontifice, cui ipse præsidebat. Aderant Episcopi 140. Coactum est contra Fridericum Ecclesiæ Romanæ persecutorem; ibi concessus est Cardinalibus pileus rubri coloris.

Decimum-quartum, est Lugdunense II. adiunctum anno 1274. cui Gregorius X. præsidebat. Aderant Patriarchæ Constantinopolitanus, & Antiochenus. Legati Michaelis Imperatoris Græci, qui Epistolas misit, quibus schisma velle abjurare asserabat; ibi conclusa & facta est

reunio Græcorum cum Ecclesiâ Romanâ. Aderant 15. Cardinales 70. Archiepiscopi, 300. Episcopi, & 1000. tam Abbates quam priores & Doctores: propter multa coactum est. I. Ad regulandam electionem Papæ. II. Ad mores reformandos, & extinguendum schisma Græcorum. III. Ad processionem Spiritus sancti a Filio stabiliendam, unde addidit Symbolo, *qui a Patre Filioque procedit*. Quod quidem solemniter decantavit summus Pontifex in die festo SS. Petri & Pauli tunc occurrente. Aderant S. Bonaventura, vocatus divus Thomas obiit in via.

Decimum-quintum, est Viennense in Galliâ, anno 1311. convocatum, Clemens V. in eo præfuit: aderant 300. Episcopi, tum Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus: damnavit errores Beguardorum & Beguinatum: extinxit ordinem Templariorum propter eorum mores depravatos. Multa alia sancivit inserta in corpore Juris quæ dicuntur Clementinæ Constitutiones, quas Joannes XXII. Papa publicavit anno 1317.

Decimum-sextum, est Florentinum congregatum anno 1439. ubi præsidebat Eugenius IV. conveniunt 141. Episcopi. Joannes Paleologus Imperator Græcorum cum multis Episcopis Græcis aderat. Ibi unio Ecclesiæ Græcæ cum Latina tandem completa & absoluta fuit, quam tamen Marcus Ephesinus in suam redux Diocesim ita dissolvit, ut schisma ad præsentem usque diem perseveret. Concilium tribus perseveravit annis. Post discessum Græcorum convenere Armeni, Jacobitæ, & Rex Æthiopiæ qui variis decretis Ecclesiæ reconciliati sunt.

Decimum-septimum, est Lateranense quintum celebratum sub Julio II. & Leone X. SS. Pontificibus. Primo incepit anno 1512. & terminatum est anno 1517. aderant 114. Patres. Coactum fuit contra Schismaticos, & ut Papa sese opponeret cætui Pilano. Inter alios canones unus statuit Clericos privari Beneficiis, quando suum non recitant Breviarium: Ibi quoque abrogata est Sanctio Pragmatica.

Ultimum est Tridentinum, quod quidem incepit anno 1545. & propter bella ingruentia inter Catholicos, absolutum est tantum anno 1563. Villalpandæus apud Bellarm. Lib. 1. de Conciliis cap. 5. numerum Patrum sic refert. *Adjunt sex Cardinales, quatuor Legati, Patriarchæ tres, Archiepiscopi triginta duo, Episcopi ducenti viginti*

oſto, Abbates quinque, Generales Ordinum Miniſtri ſeptem, Epiſcoporum Procuratores plurimi. Celebratum eſt ſub SS. PP. Paulo III. Julio III. & Pio IV. contra errores Lutheri & Calvini. Iſtud Concilium eſt veluti cæterorum appendix.

De Conciliis Generalibus partim confirmatis, partim reprobatis.

PRIMUM eſt Sardicenſe in Bulgaria celebratum anno 351. undecim annis poſt mortem Conſtantini Magni elapſis, Julio I. SS. Pontifice, in quo 374. circiter Epiſcopi aderant: coactum eſt adverſus Arianos, qui Eccleſiæ pacem non ſine magno ſcandalo tentabant, volentes condemnationem S. Athanaſii, ſed Patres illum innocentem declarare, & fidem Nicænæ ita confirmarunt, ut iſtud Concilium ſit veluti magni Nicæni repetitio; immo varios Epiſcopos Ario adhærentes Patres exauſoraverunt. Dum hæc agerentur, Arianæ alteram apud Philippopolim celebrabant Synodum, in qua Arii perſidiæ ſuum addunt calculum, quocirca Concilium Sardicenſe dicitur partim approbatum, partim reprobatum, ſcilicet, quod definitiones Arianorum Philippopoli congregatorum.

Secundum eſt Syrmienſe, anno 366. Libero SS. Pontifice, & Conſtantino Imperatore adunatum. De iſta Synodo ſic loquitur Bellarminus Lib. 1. de Conc. cap. 7. "In hoc enim Concilio duæ formulæ ſidei diſſidentes inter ſe editæ ſunt. "Unam compoſuit græce Marcus Arethuiſus, qui poſtea ſub Juliano illuſtre martyrium perſtulit; quæ quidem ea eſſe videtur, quam Hilarius in Libro de Synodis prope extremo, ut catholicam explicat. Alteram alii compoſuerunt latine plenam aperta blaſphemia, quam Hilarius reprehendit in Libro de Synodis, non procul ab initio. In eodem etiam Concilio Photini hæreſis damnata eſt, quam damnationem omnes Eccleſiæ approbaverunt."

Tertium eſt Trullanum, ſic dictum quia celebratum eſt in Capella Imperatoris, & ſic a loco denominationem ſumpſit. Sergius erat ſummus Pontifex, Juſtinianus vero Imperator: receptum eſt ſolum pro decreto de pingendis ſanctis imaginibus. Celebrato ſexto Concilio Epiſcopi Græci in eundem convenerunt locum, & 102. canones, quos ex quinta & ſexta Syno-

Boucat Theol. Tom. V.

do generali collegerant, ediderunt; hinc ab Hiſtoricis dicitur modo Concilium Quiniſextum, modo etiam cæteris erraticus. In eo, ait Bellarminus hic, continentur canones Trullani, ſed non alii ſunt præter 102. mox laudatos. Adrianus I. ſcribens ad Carolum Magnum citat pro ſanctis imaginibus aliquos huiusce Concilii canones.

Quartum eſt Franco-furtenſe adunatum ann. 794. ab Adriano II. ſummo Pontifice, & Carolo Magno Imperatore adverſus Felicem & Elipandum Epiſcopos Hiſpaniæ, qui in ſenſu proſus Neſtorio Chriſtum Filium Dei adoptivum eſſe propugnabant. Dicitur partim approbatum, partim etiam reprobatum, eo quod, ut multi autumnant, canonem ſecundum poſſitæ Synodi Nicænæ abſque cauſa rejecerit.

Quintum eſt Conſtantiænſe ann. 414. a Joanne XXIII. ad ſupplicationem Sigifmundi Imperatoris coactum: ſinitum vero ſub Martino V. ann. 1418. cujus electione extinctum eſt ſchiſma quod a triginta circiter annis dividebat & turbabat Eccleſiam: anno 1414. Joannes media nocte Nativitatis Chriſti Miſſam celebravit in Pontificalibus, Imperator vero indutus Dalmatica & cæteris Diaconi veſtibus, Evangelium intonuit & legit. Anno 1417. ſeſſione 41. Martinus electus eſt, tum Concilium quoad ultimas ſeſſiones tantum, nuſquam vero quoad priores, in quibus quædam contra auctoritatem Romani Pontificis ſancita fuerant, approbavit. In hoc Concilio Joannes XXIII. & Gregorius XII. pro bono pacis libere ſuum abdicaverunt Pontificatum: Non ſic Petrus de Luna, qui ad mortem uſque Antipapa remanſit, ſed Martinus, hoc non obſtante, ſupremum Eccleſiæ clavum tenuit. In eodem Concilio damnatus eſt Vvicleſus, tum Joannes Huſ, & Hieronymus ejus diſcipuli, proſcripti ſunt.

Sextum eſt Baſileenſe celebratum anno 1431. contra errores Roemorum. Conſeſerat quidem Synodus Communionem ſub utraque ſpecie Proteſtantibus, qui ea conditione ſuos ejurare errores promiſerant; ſed hoc conceſſo privilegio, non ſteterunt promiſſis. Iſtud Concilium 18. annorum ſpatio perduravit: Sed Patres decurſu temporis ab Eugenio IV. divuſſi, illum depoſuerunt, ſuoque loco Felicem V. Sabaudicæ Ducem elegerunt: Verum Eugenius legitimum Concilium tranſtulit in urbem Ferrarienſem, & poſtea in Florentinam.

F 3

Ba-

Basileense Concilium solummodo confirmatum est quoad primas sessiones, quas simul cum Eugenio, egit: nihilominus Clerus Gallicanus iussu Caroli VII. Bituribus adunatus, recepit istam Synodum, non quidem quoad summum Pontificem de novo electum, sed quoad constitutiones, iuribus Ecclesiæ Gallicanæ, ut putabat, faventes. Hic cœtus edidit peramofam illam Constitutionem, quæ vocata est *Præmagna Sæctio*, quæ quidem in Gallia ad annum usque 1516. robur habuit. Sed tandem pacto inter Leonem X. & Franciscum I. inito, abrogata est. Duobus elapsis annis, Clerum Gallicanum Carolus VII. in eadem urbe iterum adunavit, qui & Eugenium IV. tanquam verum & Germanum Pontificem ea quæ par est reverentia suscepit, & agnovit.

De Conciliis Generalibus propterea abiectis.

ISTA sunt septem, e quibus primum est Antiochenum adunatum tempore Julii I. & Constantii Imperatoris ann. circiter 345. In eo sanctus Athanasius ab Arianis condemnatus est.

Alterum est Mediolanense, Episcoporum pliusquam 354. Liberio Papa, & eodem Constantio Imperatore. Ibi fides catholica saltem indireccte temerata fuit, ut referunt Rufinus Lib. 10. cap. 20. Socrates Lib. 2. cap. 29.

Tertium est Ariminense II. versus annum 359. in quo sublatum est e professione fidei vox *homœousion*. Liberius tunc erat summus Pontifex eodem Constantio Imperatore: primum erat admodum catholicum, & ex 400. circiter Episcopis compositum.

Quartum est Ephesinum II. Leone I. summo Pontifice, & Theodosio juniore Imperatore ann. 449. in quo quidem, compellente Dioscoro, mactatus est sanctus Flavianus Patriarcha CP. Legati vero Papæ fugati, tum dœmon hæresis Eutychiana confirmata: hinc latrocinium Ephesinum dictum est.

Quintum est Constantinopolitanum sub Leone II. auro Iconomacho, & Gregorio II. Papa, anno 730. adunatum contra sacras imagines, retinentes S. Germano Patriarcha CP. qui eadem causâ a sua deturbatus est sede.

Sextum aliud Constantinopolit. Episcoporum 338. ævo Stephani II. & Constantini Copronymi, anno 755. in quo Chri-

sti, & Sanctorum imagines iterata vice disceptatæ sunt.

Septimum Pisanum contra Julium II. anno 1511. congregatum, paulo post vero in Concilio Lateranensi V. sub eodem Julio reprobatum.

Quædam observanda univèrsim circa Concilia.

PRIMO, observandum venit Concilia generalia ad fidem vel explicandam, vel etiam contra impugnantes defendendam intervire: hinc in quantum fieri potest & expostulat necessitas, adunanda sunt. Hoc ipsum subindigitat Concilium Constantiense Sess. 39. his verbis: "Conciliorum generalium celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres, tribulos & spinas hæresum, & errorum & schismaticum extirpat; excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit."

Observes velim, solos Episcopos ex jure avito & officio accedere ad Concilia ad dirimendas fidei controversias, juxta illud Actuum 20. 28. *Attendite vobis, & univèrsos gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Jure tamen Ecclesiastico admittuntur etiam ut Judices: Primo quidem Legati summi Pontificis, etiam si sœnt simplices Presbyteri, vel etiam Diaconi, ut videre est in sexta Synodo generali, quippe qui ex commissione summum repræsentent Pontificem, quæ de causâ primi ante Episcopos, immo & Patriarchas subscribunt. Secundo Cardinales sive sint Episcopi, sive tantum Presbyteri, aut Diaconi, ut fista non semel probarunt. III. Generales Archimandritæ, seu Abbates; in Nicæno quippe secundo adione 4. leuntur una cum Episcopis subscripsisse. Immo in libro Pontificali statuitur, ut qui ab Episcopis benedicuntur regulares Præsules, sese jurando astringant venire ad Concilium quotiescumque a Papa vocabuntur. IV. Ex simplices Presbyteri, quorum alii ex commissione repræsentant aliquem Episcopum, alii propter insignia tum virtutis, tum scientiæ merita suscipiuntur. Illi suffragium definitioni fidei dabant, isti vero etiam, sed non semper; ita tamen ut tamquam Consultores habeantur. Non defunt pro his mementis exempla. Origines ad Concilium Arabicum introdu-

ctus

Atus tanto rationum pondere subortam quamdam hæresim confutavit, ut illius auctores, & sectatores, in ipso Præfulum ceterum ad catholicam fidem revocaverit: Sic testatur Eusebius Lib. 6. Hist. Eccl. cap. 37. Non prætereundus sanctus Athanasius, qui, ut testantur Rufinus & Sozocrates, tametsi solum Diaconus, a suo Antistite ad Concilium primum generale adductus est, ubi mirum in modum Ariannorum fregit proterviam. Quod autem simplices Presbyteri ex concessio privilegio ut iudices quandoque admissi sint, constat ex Concilio Eliberitano, & ex Romano relatis a S. Gregorio Magno Lib. 4. Epist. 44. ubi affulget Presbyteros post Episcopos subscripisse: quæ quidem consuetudo invaluit in Ecclesia Romana, ut simplices Sacerdotes tametsi Episcoporum vires gerentes, semper tamen post Prælatos subscriberent, ut videre est in primo Arelatenſi Concilio, in Romano primo sub Symmacho Papa, in Agathensi, in Aurelianensi II. III. IV. & 5. At vero contra solemne fuit apud Orientales, ut Episcopi ordine cuius vicem gerunt, subscriberent, quæ consuetudo ad hæc usque tempora perseverat.

Demum jam pro more positum est, ut in medio Concilii super pulvinari solio collocetur sacer Evangeliorum codex, nonnumquam etiam veneranda Lipsana, seu reliquæ, ut factum legimus, inquit Cabalotius in libro Notitiæ Ecclesiasticæ, in actis Synodorum Chalcedonenſis, Nicænæ secundæ, & ultimæ Constantinopolitanæ, quæ fuit octava.

Synopsis eorum quæ in articulo continentur.

PRIMO: Sunt 18. Concilia generalia; videlicet Nicænum I. Primum CP. Ephesinum I. Chalcedonenſe. Secundum CP. Tertium CP. Secundum Nicænum. Quartum CP. Nonum, Lateranenſe I. Decimum, Lateranenſe II. Undecimum Lateranenſe III. Duodecimum, Lateranenſe IV. Decimum-tertium, Lugdunenſe I. Decimum-quartum, Lugdunenſe II. Decimum-quintum, Viennense. Decimum-seximum, Florentinum. Decimum-septimum, Lateranenſe V. Decimum-octavum, Tridentinum.

Secundo: Concilia partim confirmata, partim etiam abjecta, sex numerantur; videlicet Sardicenſe, Syrmienſe, Trullanum, Francofurtenſe, Conſtantiense, Bzileienſe.

Tertio: Concilia nullo modo approbata sunt septem, & illa censentur: Antiochenum sub Julio I. ann. 345. Mediolanenſe, Liberio SS. Pontifice ann. 354. Ariminenſe secundum: Ephesinum II. Constantinopolitanum sub Leone Imperatore Iconomacho, aliud CP. sub Constantino Copronymo: Tum Pisanum contra Julium II.

ARTICULUS TERTIUS.

De Controversiis a Christo nato ad hæc postrema usque tempora de Religione motis, & ab Ecclesia per censuras definitis.

DUO explicanda nobis incumbunt, alterum de notis, quas Ecclesia libris erroneis & propositionibus inurit; alterum vero de numero & qualitate controversiarum ab ipsa vagiente Ecclesia, tum a Conciliis, tum a SS. Pontificibus discussarum & ad metam perducarum.

§. I.

Explicatio qualificationum Propositionum damnandarum.

INNUMERE prope hæreses subortæ omnibus fere temporibus in Ecclesiâ Christi magnas movere tragœdias: adversus eas seum acuit Ecclesiâ zelum, illasque anathematibus iteratis proſtigavit, quas & non semel quibusdam censuræ notis qualificavit: quænam sint illarum notarum, non abs re erit hic texere.

1. Propositionis directæ hæreticæ ea censetur, quæ contradictorie adversatur articulo fidei, qui vel evidenter exprimitur in sacra Scriptura, vel continetur in Traditione, vel ab Ecclesia definitus est.

2. Indirectæ hæreticæ & ad hæresim proximè accedens, illa est, quæ doctrinæ catholicæ ex principiis fidei luculenter deductæ, & omnium Theologorum calculo receptæ, adversatur.

3. Erroneæ hæc vocatur, quæ Conclusioni Theologicæ, per consequentiam quasi moraliter certam, etsi non plane evidentem opponitur.

4. Suspecta quæque sapit hæresim, illa dicitur quæ etsi quandoque catholicum sensum habere possit ac habeat, ex certis circumstantiis, personæ asserentis, temporis, &c. ac defectu sufficientis modificationis, prudentum iudicio assumi censetur.

tur ad hæresim occultandam, v. gr. si in libro Ariani ista reperiretur: Pater major est Filio.

5. *Impia* illa nominatur, quæ divinæ formaliter adversatur pietati, v. gr. ista, Christus non obtulit mortem suam pro omnibus hominibus.

6. *Blasphema* est ea, quæ directe detrahit honori Dei vel Sanctorum; ut ista Calvini, Christus in Cruce desperavit.

7. *Temeraria* dicitur, quæ nullo auctore fide digno, nullaque ratione solida innixa asseritur in materiâ gravi contra generalem Theologorum opinionem, ut ista: Beatissima Virgo non est corporaliter in cælo.

8. *Scandalosa* qualificatur, quum animum præbet scandalo, maxime ruinæ spirituali proximi, quippe quæ Christianos, vel a rectâ fide, vel a debitis virtutum officiis abducit, sicut ista, Violans jejunium Ecclesiasticum vix peccat mortaliter.

9. *Injuriosa*, vel contumeliosa habetur, quæ alicui fidelium statui, vel personæ, præcipue notabili detrahit, ut ista: Thomistæ sunt Jansenistæ.

10. *Schismatica* ea est, quæ aliquid continet quod unitati ac paci Ecclesiæ, aut obedientiæ Prælati Ecclesiasticis debetur, opponitur.

11. *Seditiosa*, est quæ potest magnum excitare tumultum, rebellionem & similia, vel in Republica, vel in Communitate, ut si quis diceret, malo Principi, vel superiori non esse obediendum.

12. *Propositio* male-sonans, & piarum aurium offensiva illa censetur, quæ licet a Theologis in sano sensu explicari possit, in obvio tamen, seu eo quem verba præ se ferunt, est indecens, pietati contraria, ac timoratorum offensiva, qualis est ista: Anima beati Pauli non est perfectior animæ Judæ. Jam sit

§. II.

Enumerantur Controversiæ in Ecclesia motæ.

Ex primo sæculo.

PRIMA fuit cum Idololâtris, qui plura admittebant numina, & abnuébant veram Religionem. Apostoli & Martyres eos debellaverunt prædicatione & miraculis, maxime vesp proprii effusione san-

guinis, qui teste Tertulliano fuit Christianorum semen.

Secunda mota est ab Atheis, qui ex stupidis athomis mundum coaluisse effutierunt, ut Epicurus, Empidocles & quidam alii Philosophi, quos primorum sæculorum Patres suo perstrinxerunt stylo censorio.

Tertia ortum habuit ab aliis quibusdam vesanis Philosophis, qui omnem doctrinam revelatam abiecerant, quique in eam cecitatem progressi sunt, ut quod lumen rationis distat, unum scilicet Deum existere, ad inculpate vivendum sufficere autumarent.

Quarta habita est cum Saducæis & Samaritanis; quorum primi negabant resurrectionem mortuorum, ac habetur Matthæi 22. alii vero oriundi ex Ethnicis quos Salmanasar captivum Dei populum ducens, in hanc transmiserat regionem; Judaicam autem religionem ita susceperant, ut multas Gentilium retinerent superstitiones; idcirco a Judæis velut hæretici habebantur; juxta illud Joannis 8. 48. Judæorum Christo improperantium: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu.

Quinta contigit post Christi adventum, cum Hebræis negantibus advenisse Messiam, quem ad restaurandum regnum temporale Judaicum expectabant, eos omni argumentorum genere, quæ ex Scripturis desumebant, impugnaverunt Apostoli.

Sexta mota est cum Phariseis etiam ad fidem conversis, qui quidem legalia retinenda esse autumabant, ut habetur Actuum 15. quorum error in primo Apostolorum Concilio Jerololymis habito refutatus est.

Septima astitata est cum Simoniacis, seu Simone Mago duce & magistro. Ille propugnabat mundum non a Deo, sed ab Angelis fuisse conditum, resurrectionem non esse futuram, licitum esse promiscue uti feminis, dona gratiæ numerata pecunia emi posse: sic ex Simone innumeri prope orti sunt errorum magistri, ut Cerinthus, Ebion, & alii qui cæteris erroribus addebant Christum esse purum hominem. Adversus istos beatus Joannes suum scripsit Evangelium.

Octava fuit cum Nicolaitis, qui contendebant licitum esse & fornicari, & vesci idololâtris. Quidam non sine fundamento docent Nicolaum unum ex septem pri-

primis Diaconis non esse hujusce hæreticos auctorem & Architectum.

Ex secundo Sæculo.

Nonæ efferebuit adversus Saturnianos & Basilidianos, quorum priores, auctore Saturnini Menandri discipulo, circa annum 118. docuerunt Christum in specie tantum & phantasmate in hoc apparuisse mundo: posteriores, auctore Basileide, versus, annum 124. resurrectionem futuram negare: virginitatem nuptiis cœquabant: multa alia commenta tum de Trinitate, tum de Incarnatione & Creatione effutiebant.

Decima fuit congressus contra Chilianos, qui, auctore quidem Cerincho, regnum mille annorum cum Agno in terris post resurrectionem, illudque deliciis obsecnis affluens prædicabant: quidam inter Patres post Papiam regnum mille annorum etiam propugnabant, sed proflus ab altero diversum, quatenus delicias tantummodo spiritualis pro Sanctis astruebant.

Undecima emerfit anno circiter 150. cum Cerdonians, Secundianis, Marcionistis, Valentinianis, Gnosticiis. Isti turpissima prorsus veluti licita vulgabant. In eo conveniebant, quod duo essent rerum prima principia, & Christum carnem solummodo phantasticam & veluti cælestem induerit: quos quidem errores Ecclesia abhorruit & summorum Pontificum decretis fugavit.

Duodecima cum Quatuordecimanis circa annum 198. instituta est. Propugnabant isti Pascha celebrandum esse decima quarta luna post æquinoctium vernalis quocumque die occurreret; quam quidem opinionem veluti Judaicam perstrinxit Ecclesia, in Concilio Cæsareæ in Palæstina congregato.

Decima-tertia circa annum 173. habita est cum Tatiano ejusque discipulis, qui docebant I. Matrimonium malum esse; hinc Encratitæ appellati sunt, hoc est, continentes. II. carnem esse malam, & a malo principio, scilicet dæmone creatam putarent: idem de vino dicebant, quocirca ab utroque abstinendum esse dicebant: Hoc ipsum eodem prope tempore docuit Severus, a quo Severiani: Adamitæ quoque versus annum 194. auctore quodam Adamo, nudi incedentes nuptias exhorrebant, sed promiscuos concubitus

permittabant. Hanc nefandam sectam 15. sæculo quidam Picardus renovare tentavit.

Decima-quarta exarsit cum Montanistis ex Montano Phrygio dicti Phryges seu Cataphryges, id est, juxta Phryges. Ille circa annum 180. docere cœpit sibi non Apostolis infusum fuisse cum Spiritu sancto gratiarum plenitudinem: Prædicabat secundas nuptias esse malas, matrimonium posse dissolvi, ipsos post Baptismum salutem consequi non posse, nova jejunia veluti ad beatitudinem assequendam induxit.

Ex tertio Sæculo.

Decima-quinta fuit cum Rebaptizantibus, qui magnas in Ecclesia movere tragedias. Agrippinus Carthaginensis Episcopus circa annum 250. prædicabat Baptismum ab hæreticis etiam verbis Evangelicis collatum irritum esse, cui opinioni quidam sancti Patres adhaere. Eos in variis Libris confutavit S. Augustinus, præcipue vero Stephanus I. in sua Epistola Decretali, ubi ait: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est.*

Decima-juxta eadem versus tempora habita est cum quibusdam Episcopis rigidioribus, de quibus meminit S. Cyprianus Epist. 54. ad S. Cornelium Papam, & 52. ad Antonianum: namque apostatis, mœchis & homicidis veniam expostulantibus, etiam in morte negandam esse contendebant.

Decima-septima facta est cum Novatianis, qui circa annum 255. præter postremum rigorem addebant non esse in Ecclesia potestatem remittendi peccata post Baptismum commissa; baptizatos, sacro Chrismate non esse ungendos & confirmandos: denique secundas nuptias esse illicitas.

Decima-octava versa est contra Sabellianos, qui quidem, auctore Sabellio, circa annum 260. docuerunt Patrem, Filium & Spiritum sanctum non nisi nomine tres esse Personas.

Decima-nona circa annum 263. fuit cum Manichæis, qui hæresim Cerdonis, Marcionistarum, Gnosticorum expressius propugnarunt, maxime de duobus rerum primis principiis: Huic subjungebant errori nihil esse vere spirituale, omnia esse corporalia, hominem libero carere arbitrio; peccati causam esse a malo primo principio,

pio, a quo & vetus prodierat Testamentum, sicut & caro, & vinum; quocirca ab iis abstinebant, tum veterem rejiciebant Legem, docebantque animas e corpore migrando in aliud pertransire. Hujus sectæ Architectus fuit Manes, qui se proclamabat Spiritum sanctum paraclitum a Christo promissum.

Ex quarto Sæculo.

VIGESIMA fuit circa annum 310. cum Donatistis, qui duce Donato in Numidia Episcopo contendebant solos justos esse de Ecclesia, immo eos solos qui Donato adhærebant, sacramenta a malis ministris colata pro aris & focis nulla esse defendebant.

Vigesima-prima aditata est cum Ario circa an. 325. qui negavit Verbis consubstantialitatem, ex quo Semiariani orti dicebant esse quidem Patris æterni Filium, sed ipsi non consubstantialitem, non tamen ab eo prorsus dissimilem. Arianismum renovarunt Sæculo 16. Joannes Campanus, Michael Servetus Hispanus, Valentinus Gentilis Neapolitanus, Paulus Aitiatius Mediolanensis, præsertim vero Lelius Socinus, & Paulus ejus nepos Senensis, qui hunc errorem primum per Poloniam & Transilvaniam, tum per Bataviam disseminare non erubuerunt.

Vigesima-secunda evenit circa annum 340. cum Aërio, & Aërianis, qui erroribus Arii duos alios addidere, dicentes inutile esse orare, ac sacrificium pro defunctis offerre: Presbyteros esse Episcopis æquales. Nonnulli Aërium vocant Aetium.

Vigesima-tertia eodem prope tempore cum Photino Syrmienſe Episcopo commissa est: hic renovabat errores Cerinthi & Sabellii.

Vigesima-quarta fuit congressus cum Macedonio Constantinopoleos Episcopo, qui quidem anno 359. Spiritum sanctum meram creaturam dicere ausus est.

Vigesima-quinta contigit anno circiter 367. cum Appollinario Episcopo Laodiceo, qui hæresim Arii & Macedonii simul conjungens, docuit Verbum accepisse carnem humanam sine anima rationali, ut esset per se ipsum loco & animæ & mentis. Insuper & sanctissimæ Trinitatis personas esse inæquales, magnum quidem esse Spiritum sanctum, sed majorem Filium, maximum vero omnium Patrem.

Vigesima-sexta aditata est cum Vigilantio, natione Gallo, & Barchinonenſi Presbytero, qui anno 400. propugnavit Sanctos non esse invocandos, nec venerandas esse Sanctorum reliquias, quod quidem antea docuerant Eunomiani, Eutychanitæ deinde post ipsos omnes Valdenſes, Vvicleſitæ, Hussitæ & Protestantes omnes.

Ex quinto Sæculo.

VIGESIMA-SEPTIMA fuit cum Pelagio ejusque discipulis Cœlestino Monacho, & Juliano Capuæ Episcopo, qui circa anni 405. liberum hominis arbitrium gratiæ efficaciam perimi, naturam vero in se relictam ad bonum salutis operandum sufficere propugnabant.

Vigesima-octava cum Nestorio, qui anno 430. negavit unionem hypostaticam, & beatam Virginem esse Deiparam.

Vigesima-nona annis octodecim elapsis, fuit cum Eutyche Archimandrita, tum & cum Dioscore, qui divinitatem in Christo cum humana natura confundebant; hujusce hæreseos acerrimus propugnator sexto sæculo apparuit quidam Jacob Syrus, unde Jacobitæ. Cophti in Africa adhærebant Eutychanis.

Ex septimo Sæculo.

Trigesima suborta est cum Monothelitis, qui versus annum 630. duce Sergio docebant unicam esse in Christo Domino & voluntatem, & operationem.

Trigesima-prima eodem fere tempore fuit cum Mahumetanis, qui negant Christum esse Deum, aliasque nefandas docent fabulas, quippe qui ultimam hominis felicitatem in deliciis prorsus obſcœnis repnant.

Ex octavo Sæculo.

TRIGESIMA-SECUNDA exagitata est anno circiter 726. cum Iconomachis, qui bellum sanctis imaginibus indixere.

Trigesima-tertia anno 790. fuit cum Albanſibus, qui renovarunt errores Manichæorum de duplici principio & transmigratione animarum, insuper & abnebant sacramenta, resurrectionem corporum, extremum judicium, infernum, purgatorium, Ecclesiæ potestatem, & Christi passibilitatem.

Ex undecimo Sæculo.

TRIGESIMA-QUARTA fuit confictus cum quibudam Græcis, qui circa annum 1050. duce Photio sese ab Ecclesia Romana separavere, quique decursu temporum in varios prolapsi sunt errores, quippe qui S. Spiritus Processionem a Filio, & Ecclesiæ Romanæ primatum negaverint.

Trigesima-quinta eodem prope anno fuit cum Berengario Andegavensi Archidiacono, qui docuit in Eucharistia verum Christi corpus, ejusque verum sanguinem non reperiri.

Ex Sæculo duodecimo.

Trigesima-sexta versus annum 1120. evenit cum Petro de Brui natione Gallo, & quodam Tolosano Monacho Apostata, qui negabant Missæ sacrificium, & fidelium preces prodeisse defunctis, immo assererent Baptismum sine fide nihil pro salute conferre parvulis.

Trigesima-septima anno 1140. exeruit cum Petro Abaelardo, qui propugnabat doctrinam ex Arianismo, Nestorianismo, & Pelagianismo constitam; tum nihil esse credendum assererat, nisi quod intellectus quasi comprehendere possit. Huic adhæsit Arnaldus Brixiensis.

Trigesima-octava mota est anno 1160. cum pauperibus Lugduni, qui specie vitæ Evangelicæ potestatem Ecclesiasticam ita perturbabant, ut etiam mulieribus, quas putabant iustas, auctoritatem absolventi a peccato tribuerent.

Trigesima-nona contigit anno 1200. cum Albigenisibus, qui eadem fere sentiebant cum Albanensibus, de quibus supra.

Ex decimo-tertio Sæculo.

QUADRAGESIMA fuit versus annum 1250. cum quodam Guillemo de Sancto amore Doctore Parisiensi, qui odio in ordines Mendicantium præconcepto docebat nemini licere cuncta relinquere, & sanctam ingredi Religionem. Proscriptus est ab Alexandro IV.

Quadragesima-prima instituta est cum Flagellantibus, qui anno circiter 1273. per Italian, Galliam, Germaniamque vagantes, & sese flagellis ad ostentationem cædentes, dicebant ad adventu suæ festæ

Christi Evangelium cessasse, & Baptismum aquæ in Baptismum sanguinis, quem quique flagellis spontaneis debebat effundere, fuisse commutatum: immo hanc flagellationem Martyrio æquiparandam, aut etiam præferendam esse.

Quadragesima-secunda habita est cum Fraticellis, quorum errores nævis Valdenses non erant absimiles. Eos proscript Bonifacius octavus.

Quadragesima-tertia commota est circa annum 1300. cum Beguardis, Beguinis seu Biochis, quorum præcipui errores fucere: primo quidem hominem in hac vita evadere sic perfectum, ut sit impeccabilis, & in gratia amplius proficere non valeat: virum qui talem assecutus est perfectionem non teneri amplius orare; Ecclesiastica observare jejunia, virtutum actus exercere, immo nec assurgere, dum venerabile elevatur Sacramentum; mortales in hac vita posse habere visionem Dei æque perfectam quali perfruuntur Sancti in cœlis: Denique omnem carnalem actum etiam deliberatum ab omni reatu tum culpæ, tum pœnæ excusabant: damnati sunt in Concilio generali Viennensi ann. 1311.

Ex decimo-quarto Sæculo.

QUADRAGESIMA-QUARTA fuit congressus cum Illuminatis in Hispania subortis, qui ann. circiter 1575. tum postea ann. 1623. eadem sermo cum Beguardis prædicabant. Illorum capitalis error erat, quod tantam cum Deo unionem, talemque perfectionis statum vi orationis mentalis sese assecutos præstarent, ut nec bonis operibus, nec Sacramentis amplius se egere præsumerent, quinimmo, omni seclusa culpa, turpissima quæque posse patrare sensualitatis crimina. Non absimilia docuit Molinos circa annum 1682. quique propter hoc ab Innocentio undecimo proscriptus est.

Mitto alios confictus cum variis hæreticis habitos, videlicet cum Vivicole, ejusque discipulis, cum Lutheranis & Calvinistis, cum Bajo ejus 79. propositiones a S. Pio V. & Gregorio XIII. tum & Urbano VIII. proscriptæ sunt; cum Jansenio ejusque asseclis, quorum omnium doctrinam abjecerunt Innocentius X. Alexander VII. Clemens IX. Innocentius XII. Clemens XI. & Benedictus XIII.

ARTICULUS QUARTUS.

De Conciliis in particulari.

ALLATIS & enumeratis Controversiis quæ magnas, & sæpius stupendas movere Tragædias, ordo rerum postulat, ut fidei calamo exponamus Concilia, quibus & singulas Ecclesiæ proscriptis hæreses, & Canones quos nunc ad fidem explicandam & defendendam, nunc ad mores probos optima & sapienti disciplina instituendos fecit.

De Statutis & Canonibus primi Sæculi.

§. I.

De Canonibus Apostolorum.

OCTOGINTA quatuor canones nomine Apostolorum juxta Gentiani versionem circumferuntur, qui disciplinam spectant. Sinius in editione Conciliorum Coloniz Agrippinæ anno 1606. existimat nos esse genuinum Apostolorum factum, his verbis pag. 14. "Canones hos auctoritate Apostolorum conditos, eorumque traditione nobis traditos, Clemens Romanus sancti Petri discipulus græce conscripsit; Dionysius autem Romanus Abbas, cognomento Exiguus, Græcarum litterarum peritissimus, tempore Justinii Imperatoris scriptor celeberrimus, eisdem latine, quam potuit accuratissime, & fidelissime transulit."

Pro quinquaginta prioribus laudat Canonium jus, cap. 3. dist. 16. sed contra communis auctorum opinio de omnibus est propter multa.

Primo quidem, si forent illi canones Apostolici, utique tamquam Scriptura sacra, & inspirata ventilerentur, quandoquidem a Scripturibus canonicis promanarent, quod nemo ad hæc usque tempora dixerit.

II. Si excipias quinquaginta priores, ceteros Gelasius Papa canone *sancta* dist. 15. inter apocrypha monumenta recenset.

III. Canones 45. & 46. Baptisma ab hæreticis etiam verbis Evangelicis collatum explodunt, quod est contra Ecclesiæ definitionem: Nec mirum, si forent Apostolici, & Cyprianus, & Firmilianus non

semel eos pro sua astruenda sententia celebrassent, quod tamen in eorum scriptis nullibi reperies: Neque vero ignoti fuissent tum Optato Milevitano, tum S. Augustino, qui suum adversus Donatistas fortiter acuerunt styllum. De hoc momento iste Lib. 5. de Baptismo cap. 20. sic loquitur: "Apostoli nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa quæ apponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est." Sic illud omne cuius non invenitur exordium ad Apostolos refertur, tamen de facto ab ipsis non fluxerit; de quo non unum est exemplum, inquit ibidem Cabassutius; primum est Cypriani, & Firmiliani, qui contendebant morem abjiciendi Baptismum ad hæreticis collatum accepisse ex traditione Apostolica; sic etiam Nicænis canonibus 9. & 10. declaratur fuisse præcis canonibus provisum, ne ordinentur illi qui non fuerint antea examinati, aut qui fuerint gravium criminum convicti, aut aliquando de fide catholica lapsi, de quibus tamen in canonibus Apostolis attributis hæc leguntur.

Atque hoc idem intelligi debet de omnibus canonibus allatis, ne quidem quinquaginta prioribus exceptis, maxime vero cum vel ipse Binius ibidem non nisi dubitanter etiam de prioribus loquatur, his verbis: "Præter prædictos duos, scilicet 45. & 46. inter authenticos haberi possunt ac debent." Ante ipsum Dionysius Exiguus non ablimili modo de eis sermonem habet: "In principio, inquit, canones quinquaginta qui dicuntur Apostolorum, de Græco translulimus; quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum nolimus vestram ignorare sanctitatem, quamvis quædam postea constitutione Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur." Assipulatur Isidorus Mercator, Isidoro Hispalensi, qui eos ut Apostolicos habet, antiquior; hæc enim ex Bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ de eo referuntur, ut habetur apud Gratianum Dist. 16. canone 1. & cap. *sancta Romana Ecclesia* Dist. 15. "Canones qui dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes Apostolica recepit, nec sancti Patres illis assensum præbuerunt, pro eo quod ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur, quamvis in eis utilia inveniantur; tamen ab auctoritate canonica atque Apostolica, eorum gesta con-

stat

„stat esse remota; atque inter apocrypha deputata. „
Objectiones in contrarium unum tantummodo probant; videlicet, illos canones esse antiquissimos, & magni ponderis.

Observanda de Canone 1.

Episcopus a duobus, aut tribus ordinetur.

Non omnia sed Capitalia, ne tædium Lectori diffusio pariat, observabimus ex Binio juxta editionem annuntiatam, quam & in decursu sequemur.

Nota Binii in hunc Canone.

EPISCOPUS: „Hoc idem est quod sanctus Paulus 1. ad Timotheum capit. 4. scribit his verbis: *Noli negligere gratiam quæ est in te per impositionem manuum Presbyterii.* Nam per Presbyterium SS. PP. Chrysostomus, Theophilactus, Oecumenicus &c. intelligunt trium, aut plurium Episcoporum cœtum: in quo unus Metropolitanus nimirum, ordinauit, reliqui duo, aut plures ordinati assistunt, simulque cum eo super caput ordinandi manus imponunt. Quod in sancti Jacobi Apostoli, & Hierosolymitanj Episcopi ordinatione, per Petrum, Paulum, & Joannem, peracta observatum esse, & deinceps in quorumvis aliorum Episcoporum consecratione observari debere, sanctus Anacletus Episc. 2. recenset. Idem præcipitur Concilio Nicæno 1. canone 4. & Concilio Carth. 4. can. 2. quod cœtus Episcoporum Presbyterium nominetur, ne mireris. Olim enim commune erat Presbyteri nomen, tam Sacerdotibus, quam Episcopis: ut patet ex epistola Irenæi ad Visiorem, quæ extat apud Eusebium Lib. 5. Hist. cap. 25. „Subdit vero Abbates insulatos posse admitti pro assistentibus ordinantis si desint Episcopi, ut scribit Bellarmin. Lib. 4. de Ecclesia c. 8.

De Canone 3.

Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus uxorem suam ne efficiat religionis prætextu: sin autem ejecerit segregetur, & si perseveret deponatur.

Nota Binii in hunc Canone.

UXOREM suam ne abiciat: „Hoc canone non præcipitur, ut conjugatus

„Clericus uxori suæ, maritali commercio cohabitaret... Sed potius, ut ii qui „habent uxores juxta præceptum Pauli „1. ad Timotheum 5. & exemplum sancti Petri 1. Corinth. 9. illarum curam habeant, ipsisque de omnibus quæ ad vitam honeste degendam requiruntur, provideant. Hujus expositionis veritas elucescit, primum ex titulo, quem huic canoni Dionysius Abbas præfixit. II. „Ex epistola Clementis II. a Clemente, „a Petro præcipitur, ut tales ministri „altaris ordinentur, qui ante suam ordinationem uxores suas reliquerunt, id est, ipsis contententibus a carnali copula abstinuerunt. Ita in vetustiori exemplari Vaticanæ Bibliothecæ legi, scribit Turrian. Lib. 1. capit. 1. pro canone Apostolorum. III. Sanctus Gregorius Lib. 1. deinde Epist. 42. constituit non modo, ut Episcopi sed ne quidem „Subdiaconi, ad sacros ordines recipiantur, nisi qui cum uxoribus ante habitis continentes deinceps vixerint. „Pergit: „Cum itaque eodem Lib. Epistola 38. Apostolica lege, & constitutione hac citata, Episcopis præcipiat, ne uxores suas relinquatur, non aliter hunc canone intelligi voluit, quam ut ii qui ob susceptos sacros ordines „usu conjugij abstinere; uxorum suarum curam habere non desinant, „Patres utriusque Ecclesiæ calibatam Clericis præcipiant: sic Epiphanius in compendio, Hieronymus contra Vigilantium, & Epistolam 30. ad Pammachium, sic Basilus Epistola 17. ubi ne quidem Subdiaconis permittit uxoribus uti: quinimo Bigami a sacris Ordinibus suscipiendis prohibentur, ut habetur Can. 17. Apostolorum. Quid plura adjiciam? PP. Nicæni 1. prohibent omnes omnino mulieres, præterquam sorores, matres, avias, aut amitas, a contubernio Clericorum, ut isti intelligant ab omni nuptiarum consortio se abstinere debere. Sic docent Patres Concilii Carthaginensis secundi etiam Can. 2.

Dices: Canone 15. sextæ Synodi statutum est ut conjugati ad sacros Ordines promoti, certis tantum diebus exceptis, cum suis cohabitarent mulieribus, & hoc ultro conceditur nunc omnibus Clericis Orientalibus, si Episcopus excipias. Sic refert Renaudotius Tom. 5. Perpetuitatis fidei Lib. 6. cap. 8. Ergo &c.

Respondet sextam Synodum multos ejusmodi canones edidisse: evulgatos autem 102.

102: sub hujus nomine omnes spurios esse: quippe qui non a sexta Synodo, sed potius a quodam illegitimo, & reprobo conciliabulo, in Trullo, a quo Trullani canones nominantur, habito, editi sint. Ita Baronius anno Christi 58. num. 18. Bellarminus Lib. 1. de Verbo Dei cap. 20.

Ad id vero quod dicitur de Orientalibus, respondeo, ab initio non sic fuisse, sed hanc mollem schismate inolevisse consuetudinem: ut primum tamen defuncta esset prima uxor, non licitum esset Presbyteris alteram ducere, ut scribit ibidem laudatus Renaudotius.

De statutis in Conciliis Apostolorum.

JAM discussa generali quæstione de canonibus Apostolorum ad particularia, eaque certissima, videlicet statuta in Conciliis Apostolorum, gradum facere juvat. Quinque circumferuntur Oecumenicæ Synodi ab illis adunatæ, & de qualibet non nihil discurrendum est.

De primo Apostolorum Concilio.

ILLUD Concilium habitum est Hierosolymis anno Christi 34. in domo Mariæ matris Joannis qui cognominatus est Marcus, & Apostolis, & discipulis Domini præsentibus, ut alter in locum Judæ proditoris reponeretur. Ita Baronius ad annum Christi 34. num. 236.

De hac Synodo Actuum 1. hæc habetur: In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit: erat autem turba hominum simul fere 120. Viri fratres oportet impleri Scripturam quam prædixit Spiritus sanctus per os David de Juda oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos Et orantes dixerunt; tu Domine qui corda nostrum omnium, ostende quem elegeris ex his duobus Et dederunt sortes eis, & cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.

Observatio.

SOLEMNIS fuit ab omni ævo pro electione nonnumquam uti sortibus, sic Numerorum 17. Aaron electus est summus Pontifex: sic 1. Regum 10. Saul inauguratus est in regem; sic terra promissio-

nis, Numerorum 25. Israelitis divisa fuit, sic Sacerdotalia munia, 1. Paralipomenon 24. obtingebant; quocirca sanctus Lucas ait: Zachariæ Patri Joannis sortem contigisse adolens incensum Deo in Sanctuario. Nec mirum, ait enim Augustinus Sermone 2. in Psalm. 30. "Sors non alii," quid mali est, sed in dubitatione humana res est, divinam indicans voluntatem." Citra malum igitur Apostoli primum duo inter omnes ad locum proditoris occupandum proposuerunt; quia vero æqualia hinc inde merita affugebant, oratione prævia, sortem ducentes, elegerunt sanctum Mathiam; Origenes Hom. 23. in Josue hanc sic explanat electionem, his verbis: "Elegerunt, inquit, duos & statuerunt in medio . . . & cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim discipulis. Præcedente namque oratione, non jam casu, sed providentia fors divinum iudicium referebat." Concinit Chrysostomus in expositione loci Actuum.

Altero Apostolorum Synodus Hierosolymis quoque eodem anno habitæ est, pro electione septem Diaconorum, qui ut ministrarent mensis, tum usualibus, tum sacris, inquit Binius hic pag. 1. electi sunt. "Sicut, inquit, Christus in ultima cæna, ita Ecclesia primitiva mensam communem, & sacram quotidie conjunxit, ut patet 1. Corinthiorum 11. utriusque autem ministerio, & servitio fideles viduæ præpositæ erant. Et quia utraque mensa sacra, & communis quotidie parabatur, ut patet Actuum 2. hoc Ministerium quotidianum appellatum est." Subdit vero, illa verba, *A multisudine electos*, expendens: "Ex gratia, & concessione Petri non ex jure, ut supra dixi." Ita Bellarminus Lib. 1. de Clericis.

De illa electione Actuum 6. habetur: Elegerunt Stephanum . . . & orantes imposuerunt eis manus &c. Igitur Diaconi oratione, & manuum impositione ordinati sunt.

Tertia Synodus adunata est quoque Hierosolymis anno Christi 51. & 9. Claudii Imperatoris pro dirimenda controversia; quæ intercedebat inter Gentiles, & Judæos ad fidem convertendos, ista propugnatio circumcissionem, & alia legalia servanda esse. Sic enim habetur Actuum 15. Surrexerunt autem quidam de Phariseorum secta, qui crederant . . . conveneruntque

que Apostoli, & seniores videre de verbo hæc. Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, tacuit autem omnis multitudo. . . . visum est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.

Nota Bini.

OBSERVAT ille auctor ista verba: "Tacet autem omnis multitudo, non sic intelligenda esse, ut plebs advocata sit, ad examinandum, sed ad audiendum." Apostolorum sententiam, cui obtemperare deberet: Hinc constat, ait pag. 2. plebem interfuisse Concilio, non ut definitivam sententiam Concilii examinaret, sed potius attente, & humiliter audiret.

Idem Doctor observat abstinentiam a suffocato, & sanguine non omnes indiscriminatim obligasse fideles Gentiles, sed eos solum qui cohærebant cum Judæis, ne isti scandalizarentur, & a fide suscipienda averterentur. At vero firmata per universum mundum Christi fide & religione, nihil solliciti fuere Christiani ab hujusmodi cibis abstinere, quandoquidem quod per os intrat, non inquinat hominem, ut habetur Lucæ 7.

Quarta Synodus contigit adhuc Hierosolymis ann. Christi 58. circa festum Pentecostes, Actuum 21. de illa Synodo legitur: Et cum venissemus Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres, sequenti autem die introibit Paulus nobiscum, &c.

Causa hujusce congregationis hæc fuit. Judæorum qui receperant Evangelium, erat numerus multorum milium, qui omnes Legis Mosaicæ non levius erant æmuli, quocirca ne scandalum paterentur, legalia ad tempus permittere equum duxerunt Apostoli, & hæc ob causam, vel ipse Paulus qui Antiochiæ Cepha resisterat, etiam cum Nazaræis capillos sibi abradi, & juxta isidorum consuetudinem in sacrificio pacifico pro se oblato cremari annuit, ut refert Baronius.

Quædam fit mentio Actuum 4. de quodam Apostolorum cætu, qui dimissis Petro, & quibusdam aliis a Judæis, qui in odium fidei eos concluderant carceri, statuerunt verbum Dei cum fiducia disseminare, existimantes Deo potius quam ho-

minibus obediendum esse. Cum vero orassent, motus est locus in quo erant congregati in signum exauditionis supplicationum: Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, inquit sanctus Lucas, & loquebantur verbum Dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat eorum unum, & anima: nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

Observatio Bini.

"Nota, inquit pag. 3. ex hoc decreto apostolicam fundatam esse vitam, & conversationem omnium Religiosorum, vitam Beatorum in patria, ubi omnia sunt communia, imitantium, Sequitur: & virtute magna reddebant Apostoli resurrexerunt Resurrectionis Jesu Christi Domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis, neque enim quisquam egens erat inter illos.

Quinta Apostolorum Synodus Antiochena nuncupatur, eo quod Antiochiæ adnata sit auctoritate Pamphili Martyris, cujus fragmenta refert Turrianus Lib. 1. cap. 25. adversus Magdeburgenses. Hujus Concilii meminit Innocentius I. Epistola 18. his verbis: "Ubi, inquit, & nomen accepit Religio Christiana, & quæ conventum Apostolorum apud se celeberrimum meruit, &c. Eo loci loquitur de Ecclesia Antiochena.

Novem habemus hujus Concilii canones, quorum octavus respicit dogma cultus sanctorum imaginum his terminis: Ne decipiantur salvati ob idola: sed pingant ex opposito divinam humanamque manu factam impermixtam effigiem Dei veri, ac Salvatoris nostri Jesu Christi, ipsiusque servorum contra idola, & Judæos. Neque errent in idolis, neque similes fiant Judæis. Idolum est imago rei falsæ, ut statua Jovis tamquam Numinis: imago vero est figura rei veræ, qualis est imago Christi, & Sanctorum. Primum prohibetur illo canone, alterum vero permittitur, & ex illo statuto affulget cultus sanctorum imaginum antiquitas; namque & Sozomenus Lib. 5. cap. 20. refert Syrophenicem mulierem Panneade a Christo sanata in gratiarum actionem ipsius Domini Imaginem ære fusam conscribere jussisse.

§. III.

De libris Constitutionum Apostolicarum B. Clementis Papæ.

ОСГО libri sub hoc nomine circumferuntur : sed nihil certi habemus pro eorum authenticitate : de uno solum consentiunt auctores, videlicet opus esse antiquissimum, ab Hæreticis tamen non nihil depravatum.

Notæ Binii.

“ APOSTOLICARUM, inquit pag. 47. Constitutionum Clementis Romani antiquitatem non ignoravit sanctus Athanasius in Synopsi, & 9. Epistola, eas, doctrinam Apostolorum Clementinam appellat, eo quod operis illius exordium sit : audire doctrinam sanam. Epiphanius Hæresi 45. & 70. non modo has agnovit ; sed etiam quales essent his verbis dilucidavit. Certum, inquit, ad hoc asserunt falso idem Audiani Apostolorum Constitutionem : eo enim nomine commentarium ipsum appellat, quod apud multos in ambiguo est, sed non reprobatur ; omnis enim regularis ordo in ipsa habetur, & nihil a fide adulteratum, neque a confessione, neque ab Ecclesiastica gubernatione, & regula. At vero dictum a quo accipiunt de Pascbare, prædicti male interpretantur, & per ignorantiam aliter intelligunt. In his multa ab Hæreticis corrupta ; aliqua a Græcis fraudulenter supposita can. 2. nomine sextæ Synodi edita. „ Baronius ad annum Christi 102. num. 9.

Synopsis eorum quæ de primo seculo facta sunt.

PRIMO : Numerantur 84. Canones, qui Apostolis tribuuntur, sed de hoc momento maxime dubitatur, quia non sunt Scriptura inspirata, cum 45. & 26. non nihil Rebaptizantibus faveant.

Secundo : Quinque sunt Apostolorum Concilia. In primo S. Mathias in locum Judæ successus est. In secundo electi sunt septem Diaconi. In tertio recisa sunt legalia. In quarto eadem ad tempus, ut Synagoga cum honore sepeliretur, permissa fuere. In quinto cultus Sanctorum commendatur.

Tertio : Octo libri Constitutionum S. Clementis commemorantur. Præclara continent antiquitatis monumenta. Eos multi facit S. Athanasius Epistol. 99. Epiphanius Hæresi 45. & 70. suum eis addit calculum.

De Canonibus & statutis secundi Sæculi.

§. I.

De celebratione Paschæ.

SEX circiter in hoc Sæculo adunata sunt Concilia anno 198. Severo IV. Imperatore, & Victore I. summo Pontifice ut scribit Eusebius Lib. 5. Hist. Eccles. capit. 22. scilicet Romanum, Palæstinum, Ponticum, Gallicum, Afroenum, & Asiaticum. Quinque quidem priora statuunt festum Paschæ Dominica immediate sequente lunam 14. post æquinoctium Vernalium ab omnibus totius orbis Fidelibus esse celebrandum, maxime Palæstinum, in quo nomine Victoris Theophilus Cæsariensis, Metropolitani in Palæstina præfuit ; ultimum vero e contra luna 14. quacunque die occurreret, & fuit reprobatum : sicque ab ipsa vagiente Ecclesia nullum prorsus Concilium aliquid roboris habuit, donec ei accesserit summi Pontificis calculus.

Observandum est hanc quæstionem primum tantummodo de disciplina evasisse ; hinc S. Polycarpus cum Aniceto Papa de hoc momento disserens, ab eo cum pace recessit. Acrius exarsit Præfide Polycrate cum quo Blasius Presbyter semi-Judæus factioneungebatur ; contendebant morem suum de celebrando Paschate semper luna 14. a Joanne Evangelista per Traditionem habere : sed hoc dato, & non concessio, hoc fuit solemne septem tantum Asiæ Ecclesiis, quibus prævaluit consuetudo Romana, quæ, teste Victore, Traditione accepta a beatis Petro & Paulo suffulta erat. Concinit S. Ignatius Martir Epistol. ad Philippenfes his verbis : “ Si quis cum Judæis Pascha celebrat, ant ” Symbola eorum recipit, particeps est ” eorum qui Christum occiderunt. „ S. Leo in sua ad Proterium Alexandriæ Episcopum epistola quam refert Beda de ratione temporum capit. 42. asserit sanctum Petrum hunc ipsum statuisse ritum a S. Marco Alexandrino promulgatum. De eodem momento octavus canon inter Apostoli-

stolicos recentitus, juxta versionem Dionysii exigui, sic habet: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum Pasche diem ante vernale æquinoctium cum Judæis celebraverit, abiciatur.*

Non abs re erit hic etiam subnotare Tertullianum Lib. de Corona Militis referre ideo Alexandrinos, Palæstinos, Osroenos, Ponticos in eandem cum Romana Ecclesia consonantiam adductos fuisse, quia, inquit: "Hanc observationem si, nulla Ecclesia determinavit, certe consuetudo corroboravit: quæ sine dubio, de Traditione manavit: Beatorum scilicet Petri & Pauli.

Demum Quatuor-decimani inter Hæreticos recententur post habitam Nicænam Synodum, quæ dehincit sanctum Paschatis Festum Dominiæ sequente lunam 14. post æquinoctium vernum ab universali Ecclesia celebrandum esse: Sententiæ Asiaticorum damnationis non una erat ratio. Prima ex eo quod crederent Asiatici, Ecclesiæ universalis consuetudini resisti posse: Secunda, & quidem potissima, Pascha celebrandum esse luna 14. quacunque die occurreret velut quid saluti necessarium autumabant. Ita Phylastrius capit. 11. & 39. Epiphanius hæresi 30. vel 50. cæterum decretum Victoris tantum ponderavit, ut universalis Ecclesia ei adhæreret, inquit Thomasinus Dissert. 1. in Synodos de die Paschæ.

§. II.

De manuum impositione; de Diaconissis, sacris Virginitibus, Agapis, Eulogiis, Fomento, Communione laica & peregrina, tum & de jejuniis origine.

MANUS impositio, teste Dionysio, Lib. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 5. significat hominem constitui sub divinæ manus protectione, & ideo gratiæ super caput ejus effusionem, tum vero diabolicæ fraudis & malignitatis depulsionem: demum perfectam Deo subjectionem.

Quadruplex est manus impositio: una confirmativa, juxta illud Actuum 8. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Altera consecratoria, seu ordinativa, juxta illud 1. ad Timotheum 4. Nisi negligere gratiam qui in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. Tertia dicitur curativa, juxta illud de Christo, Marc. 6.

Boucat Theol. Tom. V.

Infirmos, impositis manibus, curavit. Postrema vocatur reconciliativa, de qua multus est in Conciliis sermo, maxime canone 9. Concilii 1. Nicæni.

Diaconissa idem sonat ac Ministra: ab ipsa vagiente Ecclesia, institutæ sunt Diaconissæ. Sanctus Ignatius Episc. 12. ad Antiochenos hoc ipsum confirmat his verbis: "Saluto in Christo Diaconissas sistorum, vestibulorum custodes.", Tum Lib. 3. Constitutionum cap. 15. & 16. earum assignant officia sanctus Clemens, nimirum ut distribuunt elemosynas, in reconciliandis feminis, & catechizandis vacent, maxime vero ut curent cuncta juxta modestiæ leges in illarum Baptismo fieri. Contendit Cabassutius Dissert. 2. 2. Sæculi, hac de causa Sacerdotes unctionem tantum olim fecisse in capite Baptizandarum, reliquas vero in ceteris corporis partibus a Diaconissis peragendas reliquisse. Apostolus 1. ad Timotheum. 5. præcipit, de Diaconissis loquendo: *Ut eligantur viduæ, non minus sexaginta annorum, neque bigamæ.* Concilium Carthaginense IV. can. 104. loquitur de Diaconissarum habitu, de earum consecratione, de quibus non una est opinio. Quidam earum consecrationem absque manuum impositione: quidam vero e contra factam fuisse autumant. Legendus est de hoc momento Baronius ad annum Christi 34. numer. 288. Demum crescente in immensum fidei propagatione, Baptisma non in provecta, sed in puerili ætate conferri cœpit; hinc, & Diaconissarum ministerium, tum propter earum vitia finem habuit: namque Concilium Araucicanum I. sub Leone I. habitum canone 16. sic decernit: *Diaconæ omnibus modis non ordinandæ: si quæ jam sunt, benedictioni quæ populo impenditur capita submittant.* Qua quidem definitione eas quæ supersunt, in statum redigit vulgarem & sæcularem.

Etiam a primis Ecclesiæ sæculis devotæ mulieres suam consecraverunt Deo virginitatem. Tertullianus Lib. de velandis Virginitibus scribit pro more fuisse positum ad hunc sublimem statum non admittere virgines, nisi annorum sexaginta spatio castitatem probassent: "Ad quam senem, dem, aut, præter annos sexaginta non, eligantur.", Decursu vero temporum virginitatis & velum, & cingulum, & habitum Ecclesia concessit iis quæ quadragesimum attingerant annum. Tertullianus Lib. de virginibus velandis cap. 15. earum

G rum

rum describit habitum. Concilium Carthag. 4. can. 11. de iis ita statuit: *Sanctimonialis virgo, cum ad consecrationem suo Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, quolibet semper usura est, professione, & sanctimonialis aptis.* Duo erant illarum virginum genera: quædam enim in parentum ædibus cum ipsis versabantur, cuiusmodi fuerunt Sanctæ Marcella, Eustochium, Demetriades, &c. Aliæ in monasteriorum septis religiosam vitam a personis sæcularibus sejunctæ debebant. Concilium Epauense sub Hormisdâ Pontifice canone 38. loquitur de earum Monasteriis insitueendis: *Monasteria, inquit, puellarum non nisi probatæ vitæ & ætatis provecta ad quasque earum necessitates, vel ministraciones, permittantur intrare. Ad faciendas vero missas qui ingressi fuerint, statim ex alto ministerio vegredi festinabunt.* Ceterum ab Episcopo Virgines per manus impositionem, & capitis benedictum velamen consecrabantur. Non prætereundum S. Benedictum, qui sexto florebat Sæculo, multa erexisse Virginum Monasteria, inter quæ numerandum est Jortense versus illa tempora erectum.

Nomine Agaparum intelliguntur quædam charitatis cœnæ, quibus fideles, tam pauperes quam divites illorum impensis promiscue ad vesperam velerentur, simul & donarentur sacra Eucharistia: ita sanctus Chrysostomus in caput 11. 1. ad Corinth. quibus tamen mensis nonnulli obreperant defectus, vel ipso Apostoli tempore, qui quidem in eo siti erant, quod divites, pauperibus exclusis, intemperanter conviverent. Hoc ipsum arguit sanctus Paulus, his verbis: *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare, unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum: & alius quidem esurit, alius autem ebrius est.* Synodus Gangrensis c. 11. occasione Eusthathianorum, qui solemnes Fidelium conventus aversebantur, eos omnes qui ad Agapas accedere volebant, a fidelium concione explodit, e contra vero propter horrendas Nicolaitarum in Agapis celebrandis dissolutiones, Laodicæna cap. 28. ejusdem prohibet his verbis: *Non oportet in Dominicis locis, seu Ecclesiis Agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Tertullianus Apol. 39. de prioribus sic loquitur: "Cœna nostra de nomine rationem sui ostendit; vocatur enim *ἀγάπη*, id quod est penes Græcos dilectio, quan-

„ tiscumque sumptibus conslet lucrum: „ est pietatis nomine facere sumptum: „ siquidem inopes quoque refrigerio isto „ juvamus. „

Eulogiæ, erant quædam panis solemniter benedicti particulae, fidelibus in signum fidei, & unionis distributæ. Quædam erant publice ab Ecclesia collatæ; quædam vero private, quas amici ad se mutuo in amoris vinculum, & pignus ad invicem mittebant. Sic Paulinus Epistola 1. sub finem Eulogiam mittit ad Severum, alteram ad Augustinum, tertiam ad Alypium, ut habetur Epist. 37. apud Augustinum, & Epist. 35. his succedat impræsentiarum panis benedictus. Primis temporibus ex azimis solum constabat Eulogia, decursu tamen temporum, versus S. Melchiadis ævum, ex fermento coalescere cœperunt. Laodicæna Synodus Canone 15. prohibet distribui in Paschate, ne Eucharistia, quæ tunc singulis conceditur per modum Eulogiæ habeatur. Canone 32. ab eis areat hæreticos & schismaticos, quibus denegatur Fidelium communio. Canone 49. prohibet distribui tempore quadragesimali, ne Eulogiatum comellione infringeretur jejunia. Quandoque Cathecumenis concedebantur, eo quod ad fidem suscipiendam accincli forent; postea vero eis conferri prohibuit Concilium Carthaginense III. Canone 6. Fermenti usus cœpit esse sollemnis tempore S. Melchiadis, qui redditâ per Constantinum Ecclesiæ pace, subverso Paganismo, voluit, Eulogias ad magnificentiam ex fermento fieri. Hoc ipsum subindigitur in Pontificali ejus vitæ auctor: "Hic fecit ut oblationes consecratæ per Ecclesias ex consecrato Episcopo dirigantur, quod declaratur fermentum." Altera fermenti mentio fit in vita Siricii Papæ, & rursus ab Innocentio I. Epistola ad Decentium Episcopum Lugubinum capite 6. Ne miremini si Eulogiæ ex fermento consecratæ ab ipsis sanctissimis Pontificibus quid consecratum, & etiam Sacramentum appellentur; hoc enim intelligitur ratione benedictionis, qua quidem res naturalis, & sensibilis sacrum evadit signum, & lato modo Sacramentum: hæc explicatio colligitur ex Concilio III. Carth. Can. 5. hoc, ex Augustino Lib. 2. de peccatorum meritis capite 16. sic loquente: "Et quod accipiunt Catechu- „ meni, quamvis non sit corpus Chri-

„ sti,

„ſi“, ſanctum eſt tamen, & ſanctius „quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum eſt.“ Mitto ſanctum Bernardum qui ſermone de Coena Domini Baculum, quo inſtituit Abbas Sacramenti nomine celebrat,

Communio triplex. Una laica, altera peregrina, tertia Clericalis. Prior ea eſt quæ laicis extra Sanctuarium conferebatur, quod ad noſtra uſque tempora obſervatur: poſterior coincidit in priorem: ab illa tamen ſecernitur in eo, quod quamdam ſubſtentationem Miniſtrorum exauſtoratorum ex elemoſynis conceſſam importet. Tertia, ſit intra Sanctuarium, & ſolos ſpectat altaris Miniſtros.

Clerici in vindictam, tum peccatorum, tum ſcelerum ad primam & ſecundam remittebantur. Ad primam quidem, ut habetur in Concilio Agathenſi Can. 2. quia vero omni aut beneficio, aut retributionum fructibus privabantur, Eccleſia commiſeratione mota ad menſam, quæ fidelibus peregrinis parabatur, eos admittebat; hinc ex miſericordia communio peregrina nuncupata eſt. Non deſunt hujuſce charitatis exempla. Inſtar omnium ſit iſtud Concilii Chalcedonenſis, quod quidem Aſt. 12. providet, ut Dominus Antiochena ſede exauſtoratus, ejuſdem Eccleſiæ facultatibus alatur. Non abſimili modo ibidem ſubſtentationi Baſſiani, & Stephani invigilat, poſtquam ab Episcopali dignitate utrumque propter delicta ſubmovit. Altera, erat communio peregrina minus ſtriſta. In eo poſſimum ſita erat, ut ſuperiores Clerici non ab omni quidem deſicerentur gradu, ſed ad inferiorem detruderentur, ut Episcopos ad gradum Presbyteri; Presbyteros vero ad gradum Diaconi, quod quidem debet intelligi non de extinctione Ordinis, ſed honoris ſpoliatione, ita ut etiam aliquam portiunculam ex redditibus Eccleſiaſticis ad vitam ſuſtentandam deſectus haberet. Ita colligitur ex prima Synodo Nicæna Can. 8. ex 8. Oecumenica Aſtione 4. ut ſuo calamo ſcribit Cabafutius Diſſertatione 16. 2. Sæculo.

Demum, ut aliquid de inſtitutione jejunii proferamus.

Certum eſt Quadrageſimale eſſe de inſtitutione Apoſtolica, juxta illud ſancti Ignatii Epistolæ ad Philippenſes: „Quadrageſimale jejunium ne ſpernatis, contine enim exemplum converſationis Do-“, minicæ. „Et iſtud Hieronymi Epistolæ

ad Marcellam: „Nos unam Quadrageſimam ſecundum traditionem Apoſtolorum, toto anni tempore nobis congruo jejunamus.“ Sauſus Leo Serm. 42. ejuſdem eſt ſententiæ, & Sermone qui eſt ſecundus de jejunio Pentecoſtes. Rufinus, Sermone 92. qui eſt 9. de jejunio decimi menſis, & quatuor temporum jejunia inſtitutioni Apoſtolicæ inſcribit. Vetus traditio quædam etiam indixerat jejunia in Vigiliis Sanctorum celebranda, ut habetur Lib. 5. Conſtitutionum Apoſtolorum cap. 19. & apud Tertullianum Lib. 2. ad Uxorem: quia tamen in Vigiliis nocturnis ad ſepulchra Martyrum quædam occurrunt & pietatis & honoris offendiſcula, juſto judicio reſeiſa ſunt hujuſmodi conventicula; aliquid tamen reminet priſtinæ devotionis veſtigium in jejunii, quæ ex præcepto Eccleſiæ in Vigiliis quorundam Sanctorum ſervantur.

Tanta erat quondam in jejunii celebrandis aſticitas, ut his diebus non a carnibus ſolum, verum etiam a vino oleoque abſtinendum eſſe putabant, ut habetur in Synodo Laodicæna Can. 50. quo quidem ſtatuit ſervandam eſſe Quadrageſimam in Xerophagia, his verbis: *Oportet totam Quadrageſimam jejunare aridiſ veſcentibus.* In eo prius ſenſu Tertullianus Lib. adverſus Phryſicos, Baſilius Serm. 1. de jejunio, Theophilus Alexandrinus Epistolæ Paſchali 3. explicant Xerophagiam.

Prioribus 13. Sæculis die jejunii, non niſi ad Veſperam cibus ſumebatur; videlicet tribus horis poſt nonam, hoc eſt, hora ſexta veſpertina, & hic fuit ritus pro jejunio Quadrageſimali: pro altero vero abſoluta hora nona, hebet comestio. De jejunio quadrageſimali S. Baſilius Hom. 1. de jejunio, ſic loquitur: „Veſperam“, expectas ut cibum ſumas. „Orientales ad hæc uſque tempora priſtinum jejunandi ritum adamuſſim obſervant. Sæculo 13. refrigerante devotione, invaluit conſuetudo, finita nona, vel ipſo quadrageſimali tempore comedere, ut obſervat S. Thomas 2. 2. quæſt. 147. art. 7. tum in deterius res ita proceſſit, ut non ſolum reſectiuncula per modum collationis conceſſa ſit, verum etiam prandium vix ad horam pomeridianam determinatum ſit.

De ceteris Conciliis ſecundi Sæculi.

Non omittenda oſto alia Concilia anno 197. eodem Viſiore ſummo Pontifice

ce celebrata: videlicet Lugdunense contra eisdem Aſiaticos, & Marcionem: Hyerapolitanum, adverſus Montanum, & Maximillam pſeudo-prophetas, & Theodorum Coriariū, qui Chriſtum ut purum hominem habebat: Achillanum Sotæ contra eisdem hæreticos, maxime vero contra Montanum qui 78. Aonas docebat, & ſe ipſum pro Spiritu ſancto ventilabat. Gallicanum iterum adverſus Montanum & Maximillam; cuius decretum ad eos, qui in Aſia erant, Fideles damnavit. Ephesine Polycrates in quo mos Aſiaticus confirmatur, ſed a Viſtore I. abjectum eſt. Hieroſolymitanum Narcissi adhærens Viſtori I. pro celebratione Paſchatis. Corinthiacum, Bacchylidis in quo idem ſtatutum eſt. Meſopotamicum concinit: item & Aſiaticum Plaſmæ. Romanum contra Theodorum, Aëtionem, & Arthemionem qui duces fuerunt Pauli Samofateni & Neſtorii: Romanum alterum quod proſtigavit Sabellium, & Noetum qui commixtionem perſonarum in ſanctiſſima Trinitate divulgabant. Tum & Valentinum qui præter ceteras ineptias, corpus Chriſti cœleſte eſſe effutiebatur.

Synopſis eorum quæ ſecundo Sæculo geſta ſunt.

PRIMO: Quinque adunata ſunt adverſus Quatuor-decimanos Concilia, in quibus proſcripti ſunt; ipſi vero unum adunavere, ſed reprobatur eſt.

Secundo: Verſus illa tempora Labbæus decem alia commemorat, in quibus Aſiatici, Montanus cum Maximilla, Theodotus Coriarius, Sabellius, Noetus Aëbion, Valentinus damnati leguntur. Inter illa unum pro Aſiatico more pro feſtivitàte Paſchatis annouatur, ſed utique ſicut primum legitur reprobatur.

Tertio: Impoſitio manus quadruplex, videlicet confirmativa, curativa morborum, reconciliativa, & ordinativa.

Quarto: Diaconiſſæ erant quædam piæ electæ Virgines, quandoque etiam viduæ, quæ, ordinante Eccleſia, eleemoſynis colligendis & prudenter expendendis, tum & Puellarum Baptiſmo, ut cuncta modeſte fierent, invigilabant.

Quinto: Nomine Agaparum intelliguntur quædam charitatis Coenæ, in quibus vel ipſi pauperes admittebantur: de eis mentionem facit Apoſtolus 1. Cor. 11.

Eulogiæ vero erant quædam panis benediſti particulæ in ſignum unionis fidelibus diſtributæ.

Sexto: Communio triplex, ſcilicet laica, peregrina & Clericalis. Prior ea eſt, quæ fit extra Sanctuarium, altera coincidit in illam, addit ſolum quædam eleemoſynam pro Miniſtrorum exauctoratorum ſubſtentione. Tertia, fit intra Sanctuarium, & ſolos ſpectat altaris miniſtros.

Septimo: Jejunium quadrageſimale eſt de inſtitutione Apoſolorum: Prioribus 12. ſæculis, non niſi tribus poſt nonam horis, hoc eſt hora ſexta cibus ſumebatur.

Oſtavo: Præter Concilia laudata, oſto ulteriora 2. Sæc. adunata ſunt, videlicet contra Ebionistas, Aſiaticos, Montanistas & Marcionistas.

De Canonibus & Statutis tertii Sæculi.

VARIA iſto Sæculo adunata ſunt Concilia.

Primum quidem, Africanum ſub S. Zephirino Papa anno 217. illudque de Rebatizandis, ſed improbatum.

Alterum, Alexandrinum anno 236. ſub ſancto Fabiano Papa, adverſus Ammonium Religionis deſectorem, ibi tamen purgatum.

Tertium, Labefitanum in Africa anno 24. ſub eodem Pontifice, ſimiliter, & Arabicum anno 247. tum Boſtrenum, & Arabicum. Labefitanum quidem adverſus privatum hæreticum: Arabicum contra eos qui animas mortales eſſe autumabant: Boſtrenum, ad emendationem Berilli ejuldem urbis Epilcopi, qui adhærebat Theodoto Coriario: alterum in Arabia ab Origene aliſque quatuor-decim Epilcopis collectum pro correctione Fideiſum, qui ex quædam peſſilenti hæreſi, non ſine aſu temerario animas interire credebant.

Anno 250. morte ſancti Fabiani vacante ſede, adunatum eſt Romæ Concilium; quo quidem cautum eſt a Clero Romano, adverſus Novatianos, lapſos & Libellaticos recipiendos eſſe, & Penitentiam, tum ad Communione, eisdem vero extrema agentes omiſſa Penitentia publica, ea tamen lege, ut lacrymis, & ſingulicibus de perſidia dolorem proderent, ut legere eſt apud Cyprianum Sermone de lapſis, & apud Baronium anno 223. num. 18. 19. & 24. decretum Concilii,

his

his concipitur verbis : *Ante Constitutionem Episcopii, nihil innovandum putavimus, sed lapforum curam mediocriter temperandam esse credimus, ut interim dum Episcopus dari a Deo nobis sustinetur, in suspensio, eorum, qui moras dilationis possunt sustinere, causa teneatur. Eorum autem quorum vitæ suæ finem urgens exitus dilationem non ferret, acta poenitentia, & professio frequenter suorum testatione factorum, si lacrymis, si gemitibus, si fletibus dolentis ac vere poenitentis animi signa prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla subsisteret, ita demum caute, & solite subveniri, Deo ipso sciente, quid de talibus faciat, & qualiter iudicii sui examinet pondera : nobis tamen anxie curantibus, ut nec pronam nostram impij homines laudent facilitatem, nec vere poenitentes accusent nostram quasi duram crudelitatem.*

S. Cornelio Clavum Ecclesiæ tenente, adunatum est Concilium Carthaginense I. anno 252. & Romanum primum, cum Romanum secundum Italicum, & Carthaginense alterum anno 253. Duo priora in causa lapforum, ubi renovatum est decretum Cleri Romani : Romanum secundum & Italicum adversus Novatianos. Demum Carthaginense secundum contra Felicissimum, & Novatianum schismaticos. Et vero non solum post Baptismum lapsos tametsi poenitentes propellebant, verum etiam sanctum Cornelium e sede deturbare tentabant, in primis Novatianus, qui summum Pontificem insulsi lacebatur calumniis. Sic refert Cyprianus Epist. ad Antonianum, ita Baronius anno 254. & sequentibus.

S. Stephano Ecclesiam gubernante, coacta est Synodus Africana II. anno 256. vel 258. Iconiensis, & Synnadenensis, Carthaginensis, secunda Romana, Carthaginensis tertia versus eadem tempora. Africana quidem prima statuit, ut quidam Diaconus, & nonnulli Clerici contumeliosi, aut abstinerentur, aut peccatum citius emendarent. Item ut infantuli extrema agentes ante octavam diem propter necessitatem baptizarentur : aliter vero adversus Libellaticos lapsos suum acuit stylium. Iconiensis, & Synnadenensis abiectione sunt, ea potissimum causa, quod Baptismum ab hæreticis, tametsi Verbis Evangelicis collatum, abnegarent. Eadem de causa, & Carthaginensis prima, secunda, & tertia.

Anno 263. Romæ congregatum est Concilium sub S. Dionysio Papa, & ibi

Boucat Theol. Tom. V.

purgatus est Dionysius Alexandrinus a calumnia, qua a Sabellianis fuerat imputatus. Eodem circiter anno sub eodem Pontifice duæ Synodi Alexandriæ celebratæ sunt. Prima contra Sabellium, altera contra Nepotem Episcopum Ægypti qui adhærebant Millenariis. Item & sub eodem Papa Antiochenis prima & secunda ; prior quidem adversus Paulum Samolatenum, qui Christum dicebat purum hominem, posterior adversus eundem relapsum, qui ibi exauctoratus est.

Synopsis Gestorum in tertio Sæculo.

PRIMO : Anno 233. mortuo S. Fabiano, Clerus Romanus poenitentiam publicam temperavit in gratiam eorum, qui animam agebant, modo signa doloris lacrymis & gemitibus dedissent.

Secundo : Sub S. Cornelio Concilium Carthaginense, tum & Romanum adunata sunt : illud Libellaticos, istud Novatianos exagitavit, & censuris compescuit.

Tertio : Stephanus I. tria Cypriani, duo vero Firmiliani Concilia, quibus Hæreticos tametsi Verbis Evangelicis tinctos, iterum baptizari volebat, abiecit, cujus Constitutioni adhæsit universalis Christi Ecclesia.

De Canonibus, & peractis quarto Sæculo.

§. I.

De Conciliis.

SUB S. Marcellino Papa, adunatum est Concilium Cirtense in Numidia, & Sinuessanum anno 303. illud quidem adversus eos qui codices sacros, resve alias sacras obediendo edicto Imperatorum Paganorum comburendas tradiderant : istud vero contra eos qui Thus Idolis adoleverant. Quidam inter eos annuerant, vel ipsum Marcellinum, sed de hoc momento infra in observationibus Canonum dicemus.

Sub S. Marcello summo Pontifice, tria adunata sunt Concilia, videlicet, Elyberitanum anno 305. quod quidem diversa statuit pro disciplina, maxime vero contra eos qui post Baptismum Idolis immolaverant. Anno 306. Carthaginense primum, tum Carthaginense secundum anno 308. ambo pseudo-concilia.

G 3 S. Mel-

• *S. Melchiae Papa*, coaeta est Synodus anno 313. in causa Donatistarum, & Cæciliani, ubi iste absolutus est.

• *S. Sylvestro Papa*, variâ hinc inde adunata sunt Concilia per ordinem sic concinanda.

Anno 314. Arelatense I. percelebre, in quo iterum discussa causa Donatistarum, & Cæciliani, rebaptizatio abjicitur, Cæcilianus vero purgatur.

Eodem circiter anno Ancyranum pro disciplina eorum qui in persecutione ceciderant observanda.

Eodem quoque anno Neocæsarense pro Ecclesiastica disciplina.

Anno 315. Romanum I. adversus Judæos obstrepentes.

• *Eodem* anno Alexandrinum I. contra Arium.

Anno 319. Alexandrinum II. adversus Meletianos, Colluthianos, & Sabellianos.

Anno 320. Laodicænum pro disciplina Ecclesiastica.

Anno 324. Romanum II. pro pace Ecclesiæ componenda.

Anno 325. Nicænum I. Oecumenicum contra Arianos, & Quatuor-decimanos.

Eadem versus tempora, Cæsariense, Tyrium, Marcoticum, Antiochenum, Constantinopolitanum, alterum Constantinopolitanum secundo, tertium & quartum, Antiochenum Arianorum, juxta Labbæum, Romanum tertium eodem anno pro disciplina Ecclesiastica, maxime de solemnitate Paschæ.

Circa eadem tempora Grægorienſe adversus Eustathium Sebasteensem in Armenia Episcopum, qui reliquos Christianorum ordines perfundabat.

Anno 335. Tyrium Conciliabulum adversus sanctum Athanasium. Eodem anno Jerololymitanum Eusebianorum, de quo supra.

• *S. Marco Papa* Constantinopolitanum Arianorum anno 336.

Anno 337. Julio summo Pontifice Romano I. contra Arianos.

Anno 339. Alexandrinum, ubi Patres insultas Arianorum adversus S. Athanasium contumelias confutant: ita Binius Tom. 1. pag. 415.

Anno 344. Antiochenum I. in quo ab Arianis Athanasio deposito, Gregorius Cappadox substitutus est. Eodem anno Romanum II. in causa Athanasii, aliorumque Orthodoxorum Episcoporum, tum affuit Symbolum Athanasii Romæ

editum, juxta quosdam, vel ipso anno 340.

Anno 343. Romanum III. quo perstringuntur Arianæ Athanasius vero cum suis defenditur.

Anno 344. Antiochenum II. Arianorum, Eodem anno, Mediolanense a Catholicis celebratum, ubi fides Nicæna conclamata est.

Anno 347. vel 348. Sardicenses Conciliabulum Philippopoli Semirarianorum.

Eodem circiter anno 348. Carthaginense I. ad pacem Ecclesiæ Africanæ componendam schismate Donatistarum cunctam.

Anno 350. Mediolanense II. pro fide Nicæna defendenda. In hoc Conventu Ursatius & Valens, quasi a sua ipsorum conscientia flagellati, præmissis ad Athanasium litteris *Facis & communicatoris penitentiam egerunt*. Conſistentes omnia, quæ vel dixissent, vel fecissent contra Athanasium falsa esse. Tum scriptis Arianismum execrantes Ecclesiæ Julio SS. Pontifice reconciliati sunt. Eodem anno Jerololymitanum pro defensione sancti Athanasii.

Coloniense anno 357. ubi Euphrata Christi divinitatem abnegans proſcriptus est.

Valense anno 463. pro disciplina Ecclesiastica aſtruenta.

Liborio Ecclesiæ regente ſubſequentia Concilia congregata sunt.

Anno 352. & ſecundum alios 355. pro causa sancti Athanasii, iterum atque iterum defendenda.

Anno 353. Arelatense Arianorum.

Anno 355. Mediolanense etiam Arianorum, & reprobatur, quippe quod adversaretur sancto Athanasio.

Anno 356. Byterrenſe Conciliabulum Arianorum.

Anno 357. Syrmienſe quasi Oecumenicum, sed ex parte reprobatur, maxime propter secundam formulam blasphemiam erga Christi divinitatem reſertam, & tertiam non satis Catholicam.

Anno 358. Ancyranum Semirarianorum, qui averſati ſecundam Syrmienſem formulam, ea reſecta, Verbi conſubſtantialitatem conſeſſi ſunt, tamenſi *homouſion* omiſſiſſent; juſſu tamen Imperatoris, ut ſcribit Baronius, anno 357. ſuum calculum tertie Syrmienſis Formulæ addiderunt.

Anno 359. Ariminenſe, quod a multis Concilii generalis nomine celebratur. quam-

quamvis Orientales non hic, sed Seleuciæ eodem tempore adessent: In ea Synodo fides Nicæna a 400. circiter Episcopis conclamata est; Ursatius vero cum Valente proscriptus.

Eodem anno pseudo-Concilium alterum Ariminense, sed potius Nicænum in Thracia, ubi aliqui ex priori Concilio Patres fraudibus Semiarianorum detenti subserpserunt Formulæ, animo quidem Catholico, sed tamen vocem *homousion* non referenti.

Eodem etiam anno Seleuciense, in quo a Semiarianis Acatiani damnati sunt. Eodem adhuc anno Constantinopolitanum in quo Semiariani ab Acatianis, & Arianis proscripti sunt.

Anno 360. Antiochenum Conciliabulum, in quo ab Arianis Meletius Antiochiæ Episcopus deponitur.

Anno 362. Alexandrinum I. de lapsis recipiendis. Eodem anno Parisiense adversus Arianos.

Anno 363. Alexandrinum II. ubi Imperator de fide Nicæna defendenda per litteras beati Athanasii commovebatur.

Eodem anno Antiochenum II. quo Semiariani, adjuvante Imperatore, fidem Nicænam profiteri coguntur.

Anno 364. Lampſacænum Conciliabulum Semiarianorum.

Anno 365. Siculum, ubi confirmata est fides Nicæna. Eodem anno Illyricum pro eodem momento. Eodem etiam anno Tyanense, ubi Eustathius Episcopus Sebaste ad meliorem frugem specie tenus reversus, in pristinum sedem restitutus est, tum postea relapsus.

Anno 366. Conciliabulum Arianorum in Caria. Eodem anno Singedunenſe etiam Arianorum, in Mysia.

S. Damaso summo Pontifice, ista alia adunata sunt.

Anno 368. Romanum I. in quo Ursatius, & Valens fuerunt damnati.

Anno 369. Romanum alterum in causa Arianorum damnandorum.

Anno 373. Romanum III. in quo Apollinaristarum hæresis damnata fuit.

Valentinum anno 374. pro disciplina.

Anno 378. Antiochenum in causa schismatis inter Meletium, & Paulinum, illum ab Arianis Episcopis, istum a Lucifero Calaritano sedis Apostolicæ Legato Patriarcham institutum; ea conditione ut alternata vice uterque celebraret in Ecclesia, & simul regerent Patriarchatum,

tum uno mortuo, solus superstes clavum hujusce Ecclesiæ teneret.

Anno 381. Constantinopolitanum I. & II. Oecumenicum contra hæresim Macedonii. Eodem anno Aquilejenſe adversus Arianos, & Cæsaraugustanum pro disciplina.

Anno 382. Romanum IV. pro disciplina; & verius eadem tempora Constantinopolitanum II. pro eodem momento.

Sub Siricio Papa, sequentia adunata sunt.

Anno 385. Burdigalense, in quo Priscillianus primum in Cæsaraugustano propter hæresim exautoratus, deinde propter penitentiam restitutus, iterum lapsus proſcribitur.

Anno 386. Romanum ad collapsam in Africa disciplinam restaurandam. Item & Trevirenſe, quo Ecclesia ab Imperatore obtinuit ut Priscillianistæ flammis, & ferro non committerentur, ut Itharius Maximo suaserat: vel ipso sancto Martino deprecante, etiam duo comites morte afficiendi absoluntur, modo sanctus Episcopus Itacianis communicaret, quod quidem misericordia commotus fecit, sed postea doluit.

Anno 389. Capuanum in causa schismatis Antiocheni ad pacem istius Ecclesiæ componendam; sed non inodicum, mortuo Paulino, cui successor contra pacta conventa susceptus est, conturbata. Versus eadem tempora juxta Binii opinionem Arelatenſe II. pro disciplina.

Anno 390. Mediolanenſe contra Jovinianum, & Helvidium nefandos hæreticos, & eodem circiter tempore, ut propugnat Binii, Angarianense Novatianorum.

Anno 393. Hypponenſe pro disciplina.

Anno 394. Constantinopolitanum, in quo quidem causa duorum Episcoporum eundem Boſtienſem Episcopatum sibi vindicantium definita fuit: tum Aduſmetinum de cuius Canonibus nihil certum habetur: item & Cavernense Donatistarum, sicut & Bagajense, in quo aderant 317. Episcopi.

Anno 397. Taurinenſe pro disciplina a Carthaginenſe II. & III. pro eadem re.

Sub Anastasio Papa; hæc sunt Concilia.

Anno 398. Carthaginenſe IV. & V. pro disciplina.

Anno 399. Alexandrinum, in quo Originis libri, & ejus Doctrinæ ad hærentes; in primis vero Melania nobilis femina, cujus molitione divulgabantur, damnata sunt.

sunt. Eodem anno Africanum pro disciplina.

Anno 400. Constantimopolitanum adversus Antoninum Episcopum Ephesinum pro variis criminibus accusatum. Eodem anno Toletanum I. pro disciplina.

§. II.

*Observationes de Concilio Sinuesano pro
facto Marcellini Papæ.*

NOTÆ.

EO loci fit mentio de Marcellino, quem more perterritum ad declinandum supplicium sacrificasse Idolis, tum pœnitentia ductum ultro se præsentasse Diocletiano ad fidem prostendam, ac demum insigni martyrio coronatum fuisse multi scribunt; pro Christo mortem illum subisse non est relictus ambigendi locus, sed de thurificatione gravissima enerisit controversia, aliis rem ita contigisse, ut modum dictum est, propugnantis; aliis e contra iis ducti rationibus.

Primo quidem, ex eo quod hujusce Concilii Acta, etiam non diffidente Binio, deflorata sint. II. In iisdem contradictoria referuntur: modo enim legitur Marcellinum interrogatum negare thurificationem se adolevisse, modo hoc ipsum confiteri, modo etiam Concilium nolle eum judicare, sed expetere ut se ipsum judicet, modo tandem contra propositum iterum atque iterum expressum damnare Pontificem. III. Doctissimi viri propugnant, & validissimis argumentis probant Acta laudata esse spuria, & nullius ponderis, & factum Thurificationis esse commentum a Donatistis callide excogitatum, ut scilicet nomen Marcellini, ab omnibus antiquioribus bene acceptum, infamaretur. Hujusce sententiæ tenacissimus est S. Augustinus Lib. de unico Baptismo contra Petilianum cap. 16. his verbis: "Lapsum Marcellini Donatistæ Catholicis objectionem, sed crimen commissum esse habere non probarunt."

De Concilio Ancyranæ Nota.

CANONE 12. juxta secundam editionem, & canone 13. juxta ultimam, ut ponit Cabassutius habetur: "Chorepiscopi non licere Presbyteros, aut Diaconos ordinare &c.", Nominem Chorepisco-

porum intelliguntur Presbyteri villis præfidentes, quibus ex concessione Ecclesiæ licitum erat quatuor minores, & Subdiaconatum conferre: Non distemur tamen eos quandoque Episcopos vocari, sed eo dubio procul sensu juxta Cabassutium hic, quod Episcopi consecrarentur, vel etiam intelligi potest de Episcopis exautoratis, quibus ex indulgentia Chorepiscoporum officio fungi concedebatur.

De Neocæsarensi observatio.

JUXTA canonem 15. septem tantum Diaconi in civitate quantumvis magna debent esse; ibidem canone 1. cœlibatum injungitur Clericis.

De Alexandrino Notula.

OBSERVANDUM venit non ARIUM primum fuisse qui Verbi consubstantialitatem abnegaverit, sed Eusebium Nicomediensem, ut non mireris, inquit Binus, si sæpe contingat eosdem quos dicimus Arianos, ab antiquis Patribus esse dictos Eusebianos.

De Alexandrino secundo insignis observatio.

BINUS de eo sic loquitur: "Hoc Concilium anno Domini 319. qui est sylvestri 6. & Constantini Imperatoris 14. annus, Alexandriæ in Aegypto habitum, cui omnes Episcopi qui Alexandrino Primati parebant, una cum Osio Cordubensi Episcopo, qui Legationis Pontificis munereungebatur, atque ideo huic Synodo præsidebat, interfuerunt; ob quam causam Athanasius Apologia 2. hanc Synodum generale Concilium appellavit."

De Laodicæno pro Confessione observatio.

CANONE 2. juxta secundam editionem legitur: His qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt & insistent orationi, confessioni, ac pœnitentiæ, malorum suorum perfectam conversionem demonstrantes, pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus tribuendum est: propter misericordiam, & bonitatem Dei, qui hujusmodi sunt, revocandi, & ad communionem sunt applicandi.

Nota Binii pag. 293. col. 1.

“NOTA, inquit, quod lege Christi
Joan. 20. his verbis: *Quorum retinueritis peccata retenta sunt*; id est, non remiseritis, non sunt remissa: institutum est; ut peccatorum confessio in specie coram Sacerdote jurisdictionem habente emittatur, id antiquo usu in Ecclesia receptum fuisse, atque etiamnum recte usurpati.”

De Synodo Romana secunda sub Sancto Sylvestro observationes.

PRIMA, cap. 6. juxta editionem 1. p. 302. Actione 1. habetur: *Et Diaconi non essent plus nec amplius per Parochiarum examen, nisi duo, & Diaconi Cardinales urbis Romæ septem.*

Nota Binii pag. 304. col. 2. de Diaconis Cardinalibus.

“QUI hic appellantur Diaconi Cardinales, quod, licet in diversis locis agerent, unius tamen Ecclesiæ, ejusque primariæ cardine continerentur; iidem supra in vita Fabiani, Diaconi regionarii nominantur, quod ex officio singuli binis regionibus urbis præesse pauperumque in eis degentium curam habere tenerentur: in quem finem 14. urbis regionibus septem Cardinales Diaconi præfati sunt, ut nimirum singuli binas regiones sollicitè curantes, totius urbis pauperibus bene prospectum foret.”

Observatio in Canonem vigesimum.

NON ignoti nominis Theologi, auctoritate Concilii Sinuesiani de Marcellini lapsu, in quo Patres sic alloquuntur Papam Tu eris judex: *ex te enim damnaberis, & ex te justificaberis*; propugnant supremum Ecclesiæ Præfulem a nemine judicari: hoc ipsum confirmat Synodus Romana 2. sub S. Sylvestro can. 20. p. 303. ed. 1. his verbis: *Nemo enim judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes a prima sede iustitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque a Regibus, neque a populo judex judicabitur. Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. Presbyteri. Et 5. Diaconi, & duo sequentes, & Augu-*

stus Constantinus, & mater ejus Helena, & fixit canonem hunc Sylvester Episcopus in urbe Romana, & omnibus Episcopis aperfit. Actum ad Trajanas Thermas, 3. Kalendas Junii Domino Constantino Augusto tertio, & Prisco pro-Consule.

Non prætereundum Donatistas dehorasse canonem octavum Concilii Arelatenfis, & posuisse de Arianis, cum e contra sit: *De Afris quod propria lege sua utuntur ut rebaptizent &c.* ut damnationem declinando ad Arianos diverterent: sic observat Baronius anno 314. num. 32. Observandum quoque eisdem Donatistas tertia appellatione in Arelatenli finita, quarta vice provocasse ad Imperatorem, qui non cedens protervituti eorum, suo calculo munivit quæ prius definita fuerant, nec amplius exauditi sunt.

Nota circa Concilium Nicaenum primum.

PRIMA occurrit de numero canonum. Vulgo 20. tantum annumerantur juxta Theodoretum Lib. 1. cap. 8. Julius I. addit 24. in Epistola sua secunda. Gelasius Cyzicenus Lib. 2. capite 30. novem addit vulgatis a Theodoro; Primus de sancta Christianorum vita: secundus de laudabili manu labore: tertius de Ecclesiastica hierarchia & quanta morum puritate Clerici præfulgere debeant: quartus prohibet laicis in suggestum ascendere: quintus tractat de gratia Baptismi sextus de mensa Eucharistica in qua Christus realiter sumitur: septimus de resurrectione Christi, quæ nostræ typus dicitur: octavus, de unitate Ecclesiæ extra quam non est salus: nonus, de providentia Dei quæ per gratiam Sanctos disponit ad æternæ gloriæ consecutionem: Demum ex Arabico exemplari octoginta recensentur, quod quidem exemplar sub Pio IV. ex Alexandria Ægypti allatum fuit.

Unusquisque pro virili suum numerum propugnat. Certum est multos non sine ratione dubitare de Gelasianis, & Arabicis: de numero vulgari ultro conveniunt illos viginti canones non esse assutos: de Julianis nonnulla emergit controversia. Partem assertivam cum auctoribus omni exceptione majoribus tenemus, & quamquam Cabassutius hic pag. 120. non nihil discrepet pro sententia de appellationibus a Conciliis ad summum Pontificem, quæ in dubium revocare videtur, reipta tamen

men veneratur, & admittit, eo ipso quo Epistolam Julii I. ut authenticam habet, & probat, omni argumentorum genere, alias sibi contradiceret in capitali assertionis puncto.

Canones Julii I. Epist. 2. de quibus movetur controversia pro appellaticibus.

CANON 1. edit. Bin. 1606. : " Non debent præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari. "

Canon 2. " Ut omnes Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant, ut ab ea, sicut semper fuit, pie fulciantur, defendantur, & liberentur, cujus dispositioni omnes majores Ecclesiasticas causas, & Episcoporum judicia, Antiqua Apostolorum, eorumque successorum, atque canonum auctoritas reservavit. Quoniam culpantur Episcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam ejusdem sedis Papæ fieri placuerit. "

Canon 3. " Dum iterato judicat Apostolicæ sedis Pontifex causam Episcopi, nullus alius in ejus loco ponatur, aut ordinetur Episcopus. Quoniam quamquam a comprovincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non tamen definire inconsulto Romano Pontifice permittum est, cum beato Petro Apostolo, non ab alio quam ipso dictum sit Domino: Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata in cælis: & quæcumque solveris super terram erunt soluta & in cælis. "

Canon 4. " Si quis putaverit se a proprio Metropolitano gravari; apud Primatem Diocesanos, aut penes universalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam judicetur. "

Canon vigesimus tertius: " Prælati accusatum discutientes Episcopum, non ante sententiam proferant damnationis, quam Apostolica fratri auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentem, & canonicè examinatos regulariter testes convincatur. " Quibus prælibatis jam sit.

Ea solum ducti ratione quidam cum Græcis abijciunt canones Julianos eo quod Theodoretus Lib. 1. cap. 8. non nisi viginti admittat; Sed hæc ratio nulla est,

immo luce meridiana clarius affulget multo plures esse, & non paucos sicut molitione, sic & protervia Arianorum excidisse. Ergo &c. Probat minor multis momentis.

Primo: Non extat Canon quo decretum est Pascha non nisi Dominica die proximæ sequenti æquinoctium vernalis celebrandum, quem tamen commemorat sanctus Athanasius Epistola de Synodo Ariminensi, sicut & Eusebius Lib. 3. de vita Constantinensi.

Secundo: Neque extat Canon de Bigamis ab ordinibus arcendis constitutus, quæ quidem sanctus Ambrosius Epistola ad Vercellensem Episcopum his verbis refert: " Sed prius cognoscimus non folum hoc Apostolum de Episcopo, & Presbytero statuisse; sed etiam Patres in Concilio Nicæno Tractatus addidisse: neque Clericum quemquam debere esse, qui secunda conjugia sortitus sit. "

Tertio: Sed nec invenitur Canon de Scripturis divinis authenticis, cujus sanctus Hieronymus Epistola 3. meminit loquendo de Libro Judith: " Sed quia, inquit, hunc librum Synodus Nicæna in numero sanctarum Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestræ. "

Quarto: Sic loquitur Binius p. 318. col. 1. de alio canone: " Sanctus Augustinus Epistola 110. allegat canonem Nicænum. quo ne duo Episcopi in eadem Ecclesia sedeant, sancte, & pie caveatur: Concilio Carthaginensi III. canon 48. dicitur, a Patribus Concilii Nicæni constitutum fuisse, ut nisi a jejuno sacrificium offeratur. A Concilio Carthag. VI. can. 3. citatur ex Nicæno canon de appellatione ad Apostolicam sedem Episcopis concessa: quem ante habitum Sardicenses Concilium, editum fuisse ex Theodoro constat, qui de Julio Romæ Athanasii causam cognoscente Lib. 2. cap. 4. hæc ait: Ille Ecclesiæ canonem secutus, & eos jussit Romam venire, & divinum Athanasium qui pro se ipso in judicio responderet vocavit. Hoc eodem Concilio Nicæno idem canon a Patribus sancitus est, quo cautum fuit, ut res cognita in minori Synodo, in majori iterum examinari atque tractari possent: de quo Julius Papa Epistola ad Arianos hæc ait: Episcopi in magna Synodo Nicæna congregati

, non

„non sine Dei consilio permisissent prioris
 „Synodi acta in alia Synodo examinari.
 „Quid plura adjiciam, pergit Binius: “ In
 „fine Concilii Chalcedonenis, refert At-
 „ticus in Nicæno Concilio canonem quem-
 „dam editum esse, ut formatarum litte-
 „rarum certa quædam scribendi forma,
 „ac ratio determinaretur, quæ apud Ep-
 „iscopos tantum Catholicos secreta re-
 „tineretur, ne vulgatam formulam im-
 „possit aliquis hæreticus, vel Schismaticus
 „per fraudem constringens, se pro cat-
 „hólico vendicaret, & Catholicam com-
 „munionem suffuraretur. „

„Subnotat Sozomenus Lib. 3. capite 19.
 in fine ex decreto Nicæni ad hymnum
 glorificationis: *Gloria Patri, & Filio, &
 Spiritui sancto*: additum fuisse contra A-
 rianos qui Verbum in tempore creatum
 prædicabant: *Sicut erat in principio, &
 nunc & semper, & in sæcula sæculorum*.
 Quod tamen non reperitur in viginti ca-
 nonibus vulgatis. Immenso forem si cæ-
 tera eaque authentica vellem proferre.
 Innocentius quippe 1. Epistola 23. ad Syn-
 odum Tolosanam, quam restituit Pater
 Symondus, profert ex regulis Nicænis
 de ordinationibus istam: *Ne quisquam qui
 post Baptismum militaverit, ad Ordinem de-
 beat clericatus admitti*. Neque qui causas
 post Baptismum egerint acceptum. Vel
 ipse Rufinus Lib. 1. cap. 6. duo canones
 addit supra vulgatos: Igitur in isto nu-
 mero non standum est: nec ratio ex eo
 deprompta quidquam roboris habet ad-
 versus Julianos.

„Observe velim Epistolam secundam Julii
 haberi ut genuinam a Concilio Sardicensi
 in sna ad Episcopos Occidentis Epistola,
 a Sna Athanasio Apol. 2. a Theodoro
 Lib. 2. Hist. Eccles. cap. 8. quod quidem
 argumentum irrefragabile est canones 24.
 in ea contentos non esse afflutos, maxime
 cum colliment cum aliorum Conciliorum
 canonibus: “ Pro can. 1. Julii, ait Bi-
 „nius in notis 1. ad Syn. generalem pag.
 „349. col. 1. non debere Concilia sine
 „autoritate Romani Pontificis celebra-
 „ri, ex Epistola Ægyptiorum ad Feli-
 „cem secundum: scimus in Nicæna ma-
 „gna Synodo 318. Episcoporum ab om-
 „nibus concorditer esse roboratum, non
 „debere abique Romani Pontificis sen-
 „tentia Concilia celebrari, nec Episco-
 „pos damnari. „

„Pergit Binius pag. 350. col. 1. “ Pro
 „can. 2. Julii, de appellationibus Epi-

„scoporum ad sedem Romanam; ex ea-
 „dem Epistola Ægyptiorum ad Felicem
 „secundum. Similiter a prædictis patri-
 „bus, de Nicænis erat sermo, est defi-
 „nitum consonanter, ut, si quiquam
 „Episcoporum, aut Metropolitanum, aut
 „comprovinciales, vel iudices suspectos
 „habuerit, vestram sanctam Romanam
 „interpellat sedem, cui ab ipso Domino
 „potestas ligandi & solvendi speciali est
 „privilegio super alios concessa. „

Observationes in Canonem sextum Nicænum.

BINIUS de hoc momento in suis no-
 tis pag. 318. col. 2. sic loquitur: “ Ini-
 „tium hujus canonis, quod tale est: *Ec-
 „clesia Romana semper habuit primatum*:
 „in Libris vulgatis deest: ita enim cita-
 „tur a Concilio Chalcedonenis Patribus
 „A. 16. cum hoc eodem initio extat
 „idem canon a Dionysio Abbate a Græ-
 „co in Latinum translatus; ut refert
 „Atanus Copus in 1. dialogo. Intelligi-
 „tur & explicatur, his verbis: *Perpen-
 „dimus omnem primatum & honorem præ-
 „cipuum secundum canones antiquæ Romæ
 „Deo amantissimo Episcopo conservari*: Quasi
 „diceret: sicut Petrus ejusque successor
 „Romanus Episcopus ac Pontifex, ex in-
 „stitutione Christi divino jure Primatum
 „consecutus est, & semper habuit, ac
 „legitime usurpavit; ita Alexandrinæ Ec-
 „clesiæ Episcopus omnium Ecclesiarum
 „dumtaxat, quæ sunt in tota Ægypto,
 „Primatum & auctoritatem quem Mele-
 „tius schismaticus impugnaverat, juste
 „usurpet: Et non ex institutione Chri-
 „sti; sed ex concessione, ordinatione &
 „institutione Petri, ejusque successoris
 „Romani Pontificis, qui omnes Ægypti
 „provincias per Marcum Petri discipu-
 „lum, & Marci successores, huc usque
 „regere, & gubernare consuevit. „
 „Istius canonis sensum hunc genuinum fu-
 „sio calamo exposuimus supra, ubi de Pri-
 „matu summi Pontificis.

*Observationes in Canonem 3. 4. & 7. Con-
 cilio Sardicensis de appellationibus ad
 SS. Pontificem.*

JUS appellationum ad summum Ponti-
 ficem non datur, sed a Concilio agnoscitur;
 appellante autem Episcopo ad sum-
 mum Pontificem nullus, pendente lite,
 ei sufficiens est. De primo momento sic

fic loquitur Binius in suis ad Concilium notis pag. 442. col. 1. " Hoc can. 3. sicut etiam quarto & septimo declaratur expeditur, ut ordinarie Episcopis ad sedem Apostolicam provocantibus, & appellatibus deferatur: Jure divino non tantum permissum erat, ut Episcopi injuriam passim ad summum Ecclesie & Romani Pontificis tribunal provocarent; verum etiam frequenter ante hæc tempora de facto observatum, ut tum Presbyterorum quam Episcoporum appellationes ad Apostolicam sedem admitterentur; adeo, ut verissimum sit, quod scribit S. Leo Epist. 89. ad Episcopos Galliarum, hæc esse antiquissimam Ecclesie consuetudinem. Ad Pium I. Marcion. ad Cornelium, Fortunatus & Felix in Africa; ad Stephanum Pontificem, Basilides in Hispania depositus, appellatur: Athanasius, ut supra in Romanis Conciliis dictum est, ad Julium Pontificem provocans, per eum ab Arianorum calumnia & depositionis sententia absolutus fuit. Unde manifestum est, quod Patres hujus Concilii de jure & appellandi potestate nihil noviter concesserint; sed tantum declaraverunt usum & exercitium potestatis. " De alio momento ibidem, ait: " His omnibus, quæ can. 3. 4. & 7. de appellationibus Episcoporum ad Romanum Pontificem renovata fuere, Arianos causam & occasionem dedisse extra dubium est. Quam indigne tulerint Athanasium, Marcellum, Asclepam, Paulum, aliosque sedibus suis deturbatos, per Julium absolutos, ac pristinae sedi restitutos fuisse, ex dictis patet. Quod pendente causa Athanasii coram Julio Pontifice Romano, Eusebiano, non expectata sententia Pontificis in locum Athanasii Gregorium Cappadocem intruserint, suggerente Gaudenzio Episcopo; additum est decretum, quod habetur can. 4. ne in locum damnati aliquem sufficere liceat, dum ille, qui ad Romanum Pontificem appellasset, eius sententiam expectaret. " Non desunt alia appellationum ad SS. Pontificem exempla, vel ante ipsum Concilium Nicænum: Dionysius Alexandrinus exagitatus a quibusdam qui hærescos Sabellianæ eum insimulabant, appellavit Dionysium SS. Pontificem; qui sententia lata ejus declaravit innocentiam, ut scribit Thomassinus Dissert. 4. in Concilia.

Cæcilianus a Donatistis laceffitus provocavit ad SS. Pontificem, a quo ab omni erroris & culpæ nævo purgatus est. De hoc mentionem facit S. Augustinus Epist. 162. Frequentiores fuerunt 4. sæculo provocaciones ad Papam. Eustathius Sebastes Episcopus in Concilio Melitenensi exautoratus appellavit Liberium SS. Pontificem, ut scribit S. Basilius Epist. 47. S. Joannes Chrysostomus in Synodo ad Quercum a Theophilo Alex. injuste proscriptus provocavit ad Innocentium I. ut constat ex Epistola Honorii ad Arcadium Imperatorem, qui quidem claret Legatos ad Innocentium missos fuisse, ut Chrysostomum causam discuteret, & discussam definiret. Non omittenda provocatio Maximi Patriarchæ CP. a secundo Concilio generali ad Damasum Papam, a quo fuit, probata ejus fide integerrima, absolutus, ut liquet ex Epistola Synodica Concilii Romani sub laudato Pontifice ad Theodosium Imperatorem, quæ refertur a R. P. Sirmundo ad calcem Codicis Theodosiani.

Ex quinto sæculo Flavianus & Theodoretus in Latrocinio Ephesino a Dioscuro damnati, ad magnum S. Leonem provocaverunt, ut constat ex Epist. 15. ejusdem S. Leonis ad Theodosium Imperatorem, & ex Epistola ipsius Theodoreti, ad istum magnum Pontificem. Eodem ævo Chelidonius appellavit utique S. Leonem. Sic scribit P. Alexander Diss. 28. 4. sæc. Ex septimo sæculo stupenda numeratur Appellatio ad Papam Macharii Patriarchæ Antiocheni a sexta Synodo generali propter Monothelismum damnati, qui & iterum in confirmationem Romæ exautoratus fuit a Leone II. Agathonis SS. Pontificis successore. Hanc famosam appellationem commemorat Binius in notis ad illam Synodum: hæc, Constantinus Pogonatus Epist. 2. ad istam Synodum; hæc, Baronius ad annum 682. hæc & D. Abbas de Fleury Hist. Eccl. ad eundem circiter annum.

Observe velim, jus appellationum pro Episcopis ad summum Pontificem in Concilio Sardicensi agnitum, ab ipso Concilio Nicæno celebratum esse ex duobus potissimum claret: primo quidem quia expresse habetur in canone secundo a Julio Papa inter canones Nicænos citato: Altera ratio ea est, quod Concilium Sardicense est veluti Synodi Nicænae repetitio.

Observationes in Concilium Ariminense, Seleuciense, & Constantinopolitanum.

CONSTANTIUS Arianorum fautor Concilium generale indixit, sed ut Orthodoxos exagitaret: Occidentales Episcopos voluit adunare Arimini, quæ est Italæ urbs in provincia Æmiliæ, Orientales vero in Mæsuræ civitate Seleucia.

Primum Ariminense anno 359. coactum ex 400. circiter Patribus, inter quos iuxta S. Athanasium 50. juxta vero Sulpicium 80. aderant Ariani, in primis Valens, Ursacius, Demophilus Mediolanensis Ecclesiæ inceptor, pulso in exilium Dionysio. Ibi quoque aderat Vincentius Caput Episcopos, & summi Pontificis Legatus. Hæterodoxi formulam secundam Sirmensem subscribendam proponebant, sed Catholici in tantum fidei zelum acti sunt, ut Arianos, ne quidem exceptis supra laudatis, anathematizantes, & ex-auctorantes, fidem Nicænam pro Filii consubstantialitate, subscriptione, tum & definitione confirmarent; potissimum vero Liberius qui vix ab exilio solutus, ibi per suum Legatum præfuit, suoque calculo fidem Nicænam non sine magna animi exultatione consignavit. Et ista Concilii pars dicitur Synodus generalis approbata.

Eodem anno altera Ariminensis Synodus dicitur adunata juxta Cabassutium hic in suis de notitia Ecclesiastica observationibus in eadem urbe Ariminensi, secundum vero Theodoretum, & alios in urbe Nicæa Thraciæ. Jam operæ pretium est texere istius pseudo Concilii historiam.

Quoniam vero præceperat Constantius ne Concilium dissolveretur antequam certior factus de aditibus, suo scripto quid sibi placitum Patribus indicaret, ex prior Concilio Orthodoxi pro sua parte Legatos, Ariani vero ut sibi consulerent etiam ad Imperatorem oratores miserunt. Verum factum est, ut Hæterodoxi citatione cursu primi ad Constantium in Oriente degentem accedentes, præoccupato illius animo, illum contra Catholicos ita exacerbaverunt, ut eorum Legatus sui accessum non permiserit. Neque etiam desunt qui asserunt, vel ipsos Legatos Orthodoxos, tum temporis prolixitate, tum etiam abnegatis pro reditu stipendiis perterritos, tandem cessisse Arianos, & formulæ a. Sirmensi subscripsisse.

Sed vix ad Synodum reversi, ut ab Episcopis Catholicis in vindictam prævaricationis excommunicati sint. At Constantius de his admonitus præcepit Tauro comiti tandiu exagitare illos Catholicos Præsules, donec purgatis, & restituis in suam sedem Arianis ad suas discederent partes. Certamen diu alacri animo indefessi sustinuerunt, sed tandem miseriis & ærumnis confecti, non quidem secundæ formulæ Sirmienis, sed alteri quæ in sensu obvio fidem consubstantialitatis complectebatur, suum addidere calculum, maxime vero cum antea expositularent, ut Ursacius, & Valens suos ejurent errores, & cæteri Ariani, qui adfuerant Concilio, consubstantialitatem Verbi, si non expressis terminis, saltem æquivalentibus conclamarent: quo facto, libertate donati sunt. Subnotat tamen Theodoretus plures ex illis Patribus in ultimos orbis terrarum fines exulasse, eo quod ne quidem *Homousion* omitti consenserint.

Ariani, qui blanditiis, & formula fraudulenta, quæ plures fibrire poterat sensus, alterum scilicet Catholicum, alterum vero Arianum, Orthodoxis Patribus illuserant, ubique prædicabant tandem aliquando, Occidentales Arianis partibus adhæsisse; illi vero ad cor redeuntes demirati sunt se incautos subscripsisse formulæ Arianae, hoc est, quæ in sensu Arianorum poterat usurpari. Hæc colliguntur a S. Athanasio Lib. de Synodis, ex Socrate, & Sozomeno, ex Binio, Cabassutio & aliis, hinc ista Synodus reprobata est.

Synodus Seleuciensis eodem anno quo supra congregata est. Accessit adfuit sanctus Hilarius quarto sui exilii anno, jubente Præfesto Imperatoris, data refectionis copia ut scribit Severus Sulpicius. Ibi quoque adfuere Orthodoxi Episcopi Ægypti, qui cum Hilario Nicænam fidem strenue propugnauerunt. Numerantur juxta Theodoretum 150. Episcopi Orientales, juxta S. Athanasium 160. quorum alii Semiariani, & alii prorsus Ariani erant, princeps istorum extabat Acacius Cæsareæ Palæstinæ Episcopus. Tanto æstu inter se digladiati sunt, ut eos in concordiam, & aliquam moderationem adducere non potuit Leonas Comes, quem Constantius Synodo præfecerat; hinc Acaciani Semiariorum factione superati a Synodo discesserunt. Tunc vero Semiariani suscipientes formulam fidei a Basilio

lio Ancyrano oblatam, & ab ipso Constantio susceperam tanta æmulatione infestati sunt Acacium, & suos, numero longe sibi impares, ut post repetitas citationes comparere renuentibus, eos omnes anathematizantes, ab illis quoque abstinuerint.

Acaciani vim vi repellere satagentes anno 360. numero circiter 50. Constantinopoli in Synodo adgnati sunt, patrocinante Constantio, cujus animum sui Legati accelerantes præoccupaverunt, ut refert S. Athanasius Lib. de Synodis: quique Verbum Patri dissimile in substantia affirmabant, ut scribit ille Pater, his verbis: "Nomen autem substantiæ Simplicius a Patribus editum, ignotum populis, scandalum affert; & quod in sacris litteris non continetur, placuit de medio tolli, & omnino nullam ejus mentionem fieri debere; quia sacrae litteræ nuper quam substantiæ Patris & Filii meminere. Immo nec hypostasis, sive substantia de Patre, & Filio, & Spiritu Sancto nominari debet. Similem autem Patri Filiumque loquuntur, & docent sacra Scripturæ. Omnes porro hæreses, sive olim damnatæ, sive recens ortæ, contrariæ huic promulgatæ Scripturæ; anathemata sint."

Idem S. Athanasius ibidem de formula a Semiarianis publicata, & subscripta, sic loquitur: "Non refugimus authenticam in Encænii Antiochiæ editam fidem."

De secundo Concilio generali Constantinopoli sub Damaso, Papa adversus Macedonium congregato.

SYNODUS illa auctoritate S. Damasi, patrocinante Theodosio seniore, adversus Macedonium Spiritus sancti divinitatem impugnantem, adunata est anno 381. Ibi adfuerunt solum Orientales: quia tamen subscripserunt fidei quæ pro divinitate Spiritus sancti in Concilio Romano sub S. Damaso conclamata fuerat, veluti œcumenicam idem summus Pontifex habet, & istius nomine celebrat. Septem tantum edidit canones, quorum solummodo primus ab Apostolica sede susceptus est, quippe qui adversus novos, & veteres Heterodoxos militet; ceteri vero, in primis quintus, plus auctoritatis in contemptum ceterorum Patriarcharum Episcopo Constantinopolitano tribuit, qui ab hoc

tempore sui Patriarchæ sibi vindicavit; quod quidem Justinianus Novella 130. confirmare tentavit: Sed renitentibus semper summis Pontificibus, multis solum postea elapsis sæculis, scilicet decreto Innocentii III. prædidentis generali Lateranensi Concilio, auctoritate Pontificia concessum est illud jus, scilicet ut Patriarcha Constantinopolitanus federet post Romanum. Ceterum juxta aliquos Episcopus Constantinopolitanus virtute canonis quinti 2. Concilii Generalis Patriarchatus dignitate donatus est. Sed juxta D. De Marcha Dissert. de Patriarchatu PP. solummodo auctoritate Concilii Chalcedonenfis Patriarchæ dignitatem obtinuit, primatus vero & ordinis gradum supra alios Orientales, non nisi ab Innocentio III. ut dictum est.

Notæ Binii pag. 515. col. 1.

"Hanc Synodum, inquit, a Damaso Papa confirmatam fuisse, tradit Photius in libello de septem Synodis. Sed intelligendum est illud auctoritate S. Gregorii Lib. 6. Epist. 129. de iis dumtaxat, quæ ad Macedonianæ, & Eucenianæ hæreseos condemnationem sive deique Nicænæ confirmationem spectant. Canones enim hujus Synodi Romana Ecclesia semper hæcenus respuit, eaque tantum, quæ de fide constituta sunt, summa auctoritate amplexa fuit. Verba Gregorii hæc sunt: "Canones quidem Constantinopolitani Concilii Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime damnant. Romana autem Ecclesia eosdem canones, vel gesta Synodi illius, hæcenus non habet, nec accipit; in hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum." Et supra idem auctor de eodem Concilio sermonem instituens, ait: "Damasus Pontifex hanc Synodum in iis, quæ fidei sunt, approbaturus, nominat eam œcumenicam: quia in ea id, quod Occidens ac demum universa Ecclesia cum Romano Pontifice de Spiritus sancti divinitate sentiendum esse docebant, paribus votis unaque sententiam omnes etiam Orientales ediderunt. Tantum enim roboris, & firmitatis quælibet Synodus consequi solet, quantum auctoritatis illi Apostolica sedes impertit. Et merito: nisi enim hoc ad-
,, mit-

mittatur, nulla causa reddi poterit, cur quædam Concilia majoris numeri Episcoporum reprobata, minoris numeri confirmata fuerint. Cum itaque auctore Photio in libello de septem Synodis, Damasus non modicam approbavit, verum etiam œcumenicam nominet ipse, omnesque posteri appellarint, œcumenicum fuisse dubium non est. Audis tantam esse in Ecclesia summi Pontificis auctoritatem, ut vel ipsa Concilia ex ejus calculo, & infallibilitatem, ne dicam & quamdam universalitatem habeant, sicut Athanasius Apol. 2. dicit de Alexandrina Synodo calculo S. Sylvestri munita.

Pergit Binii, & sic de convocatione Concilii loquitur ibidem col. 2. *Auctoritate Damasi Pape, ac senioris Theodosii favore congregati*: "Hoc est, quod ajunt Patres, sextæ Synodi actione 18. Theodosium, ac Damasum per secundam Synodum obtulisse Macedonio, sicut Sylvester, & Constantinus, congregato Nicæno Concilio, Ario obliterunt. Cum itaque ex supradictis constet, primam Synodum a Sylvestro indictam, a Constantino promotam fuisse; concedendum est, hanc quoque secundam universalem Synodum auctoritate sedis Pontificiæ indictam, & auxilio Imperatoris congregatam esse. Baronius addit per vetustum codicem in Vaticana Bibliotheca quibusdam Bibliothecis extare, in quibus hæc scripta leguntur: *Sententiam de damnatione Macedonii, & Eunomii Damasus confirmari præcepit etiam in sancta secunda Synodo, quæ præcepto, & auctoritate ejus apud Constantinopolim celebrata est.* Hanc Binii de indictione Synodi a S. Damaso probationem confirmatam legimus, vel in ipsa Synodica ad eundem Pontificem Epistola apud Theodoretum Lib. 5. historiar. Ecclesiast. cap. 9. his verbis: "Postquam Synodum pro me Dei nutu congregantes nos etiam pro fraterna charitate erga nos vestra, tamquam membra propria per religiosissimi Imperatoris litteras evocastis... veneramus apud Constantinopolim ad litteras a reverentia vestra, superiori anno post Concilium Aquilejense, ad religiosissimum Imperatorem Theodosium missas."

Dices. Theodoretus ibidem scribit Concilium a Theodosio fuisse convocatum. Respondeo: distinguendo non excludendo Damasum, concedo: excludendo, nego.

Solutio est Binii ibidem sic loquentis: "Pachasius Legatus addit, de his esse regulas Ecclesiasticas, & Patrum instituta ipse Damasus Epistola sua ad Episcopos Illyrici testatur, decreta Synodi nullius esse momenti, cui ipse per se vel per Legatos assensum non præbuisse. Confirmant id Socrates Lib. 2. cap. 13. Sozomenus Lib. 3. cap. 9."

Quisnam vero præfuerit Concilio incerta res est; sic enim ibidem subdit Binii p. 515. col. 2. "Quis præsidem Concilii egerit aperte non constat. Imperatorem a Concilio abfuisse, nihilque aliud egisse quam quod litteras Romani Pont. ad Episcopos transimiserit, eosque ad Concilium invitavit, Synodales Epistolæ, quarum altera ad Damasum Pontificem, altera ad Imperatorem de rebus in Synodo gestis scripta est, manifeste indicant. Damasum Pontificem neque per se, neque per suos Legatos eidem præfuisse fatemur. Nestarius in locum Gregorii se ipsum abdicantis nondum suffectus fuerat, ut infra patebit. Itaque vel Gregorium Nazianz. Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum, vel Meletium, Antiochiæ eidem præfuisse oportuit. Timotheus enim Alexandrinus post defunctum Meletium, judiciumque fidei absolutum serius accessit, ut infra ex actis Concilii patebit."

De Canonibus.

In primo canone perstringuntur Hæretici, Ariani, Sabelliani, sed maxime Macedoniani. Sex alii spectant disciplinam, nec ab Ecclesia Romana suscepti sunt, quod plurimum commendat summi Pontificis auctoritatem, cum vel ipsa Concilia œcumenica ab eo intra certos quosdam limites contrahantur, nec quicquam roboris habeant quoad ea quæ ab ipso rescinduntur. In primis, ne uno quidem excepto, teste Sever. Binio, dejectus est canon quintus his verbis expressus: *Constantinopolitane civitatis Episcopum habere oportet Primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit nova Roma.*

Cassianus in Notitia Ecclesiastica sæculi quarti pag. 165. observat ad secundam Synodum generalem diversos esse in Episcopatu gradus, Episcoporum scilicet, Metropolitanorum, Prælatum, & Patriarcharum. De Metropolitanis vero verba fa-

faciens, ait, quædam insignia variis adornata crucibus in signum jurisdictionis portare: "His etiam superiores erant Episcopi plurium simul Provinciarum Ecclesiasticarum iuridici, a quibus indicabantur plurium simul Provinciarum Synodi, atque majores isti Episcopi ampliori Provinciarum jurisdictione fungentes a Græcis ἐπίσκοποι, nominabantur *Επαρχαί*, quorum mentio est in Chalcedonensibus canon. 9. & 17. a Latinis autem Primates dicebantur. Supra hos ampliori jurisdictione Patriarcharum dignitas præminebat. Zonaras ad canonem Chalcedonens. 17. Exarchos commemorat Episcopos Græcos, Cæsares Cappadocum, & Ephesium, & Thessalonicensem, & Corinthinum, quos ideo insignia dignitatis suæ gestare dicit *παλινδρομίου*, sic a crucium multitudine dicta, quod quidem insigne non aliud est quam quod canone 14. octavæ Synodii *μορφισίου*, id est, superhumeralæ vocatur, a Latinis autem pallium. Pergit ibidem: "Ad pallii Pontificii gestamen pertinet pariter istius octavæ Synodi canon. 14. sancimus, ut designati ad superhumeralia gestanda, certis illa temporibus, statisque locis ea gestent, ne hujusmodi cultu per fastum & superbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii, & quavis Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerint, & ad Episcopatus honorem sunt provecti, aut religiosam vestem suam habitumque monasticum servent statui-mus, quod si Episcopos præter designata tempora humerale *επίμορφισίου*, tulerit, aut Monasticam vestem abjecerit; vel corrigatur, vel deponatur. "Quod attinet ad usum pallii, vide titulum in Decretalibus de auctoritate & usu pallii: ubi cap. 1. statuitur, intraquamlibet Provinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscopum uti pallio, & cap. 3. neminem vocandum Archiepiscopum tametsi consecratum, nisi a Romano Pontifice susceperit pallium, eoque illi conferri Pastoralis officii plenitudinem. Deinde statuit cap. 4. soli Papæ licere pallio ubique uti, & cap. 6. in qualibet Provinciæ suæ Ecclesia posse Archiepiscopum, dum Missam celebrat, solemnibus diebus deferre pallium. Quod attinet ad alteram partem canonis 14. ex octava Synodo deprompti, de non abiciendo Monastico habitu, superveniente Episcopali dignitate; confirmatum

pariter fuit Lateranensis Concilii generalis sub Innocentio III. canone 16. hinc verbis: *Ut Episcopi olim regulares religionis suæ habitum retineant.* Citatur in cap. *Clerici officia*, de vita & honestate Clerici.

Ad complementum de pallio hic texere juvat verba Clementis II. Papæ, qui mittens pallium ad Joannem Salernitanum Archiepiscopum eum sic adhortatur, loquens de pallio: „In quo, inquit, quia de velle, re ovis est, intellige te ipsum Pastorem. Et quia eo circumcingeris, & etiam circa humeros portas, cognoscas, & undique circumspicias ne aliqua erret, & in morsus incidat leporum. Quod si aliquando, quod absit, contigerit, eam habeas in humeros ad caulam reportare, & pristinae societati coadunare. Quod vero ante & retro crux Domini habetur, illud Apostolicum temper docet, ante oculos tuæ mentis habere: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. „

De Concilio III. & IV. Carthagenensi.

CONCILIIUM III. Carthagenense juxta Cabasilutium adunatum est ann. 397. & agit de disciplina.

Concilium IV. anno 398. congregatum legitur. Nonnulli existimant Zosimum Papam per suos Legatos ei præfuisse, ut habetur in titulo canonis 17. distinct. 93. verum, inquit Binius hic, Acta Concilii Carthagenensis 6. huic sententiæ omnino repugnant. Quicquid sit, est magni ponderis, & ab Ecclesia susceptum. Baronius scribit adunatum anno 398. Canones 104. juxta Binium completitur: „Pauci, inquit pag. 555. contra novas Origenistarum hæreses emergentes noviter constituti fuerunt. „Quidam pro materia & forma Sacramentorum, multo plures pro disciplina.

De Canone 42. Concilii III. Carthagenensis.

CANON 42. hic est: *Epigonius Episcopus dixit: multis in Concilio hoc statutum est, ut plebes quæ in Diocæsis ab Episcopis retinebantur, quæ Episcopum numquam habuerunt, non nisi cum voluntate ejus Episcopi a quo tenentur, proprios accipiant Rectores; id est, Episcopos &c.* Ex his verbis videtur Episcopum quondam potuisse Episcopos alios proprio nutu crea-

creare, sed ista potestas nunc summo reservatur Pontifici.

Notæ Cabassutii.

„ S. BASILIUM, inquit, legimus Cæsareæ in Cappadocia Metropolitum, ut æmulo suo Thyanæ, qui erat in secunda Cappadocia Metropolitæ, numero Episcoporum prævaleret, erexisse in Episcopalem Salimorum Ecclesiam, eique tametli resistantem præfecisse Gregorium Nazianzenum. Præterea Augustinus, ut ipse de se testatur Epistola 261. ad Coelestinum Romanum Episcopum, in suæ Diocesis oppido Fustala sedem novam constituit Episcopalem, eo quod longo ab Hyppone distaret intervallo, eique præfecit Antonium Episcopum de consensu Primatis Numidiæ, cui subiecta erat Hypponenis Ecclesia. Nunc vero potestas hujusmodi Romano Pontifici reservatur. „

De Canonibus Concilii IV. Carthaginensis.

NON est instituti operis hic omnes hujus Concilii referre canones, sed quosdam tantum necessarios. Ergo canon 11. consecrationem Episcopi per plures alios faciendam cum manuum impositione præcipit. Sic enim habetur: „ Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi qui adfunt, manibus suis caput ejus tangant. „

Canon III. „ Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri qui præsentés sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant. „

Canon IV. „ Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus qui eum benedicit, manum super caput ejus ponat: quia non ad Sacerdotium, sed ad Ministerium consecratur. „

Canon V. „ Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuum, & calicem vacuum: de manu vero Archidiaconi urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium. „

Canon VI. „ Acolythus cum ordinatur, ab Episcopo quidem doceatur qualiter

Boncat Theol. Tom. V.

„ in officio suo agere debeat: sed ab Archidiacono accipiat cerosarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda Ecclesiæ lumina mancipari: accipiat & urceolum vacuum, ad suggerendum vinum in Eucharistiam sanguinis Christi. „

Canon VII. „ Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum in quo scripti sunt Exorcismi, dicente sibi Episcopo: Accipe, & commenda memorizæ, & habeto potestatem imponendi manus super Energumenum live Baptizatum, sive Catechumenum.

Canon VIII. „ Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum Episcopus ad plebem, indicans ejus fidem, ac vitam atque ingenium. Post hæc, spectante plebe, tradat ei Codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto Lector verbi Dei, habiturus, si fideliter adimpleveris officium, partem cum eis qui verbum Dei administraverint. „

Canon IX. „ Ostiarius cum ordinatur, postquam ab Archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari, ad suggestionem Archidiaconi tradat ei Episcopus claves Ecclesiæ de altario, dicens: Sic age quasi redditurus Deo rationem de his rebus quæ his clavibus recluduntur. „

Canon X. „ Psalmista, id est, Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri officium suscipere cantandi; dicente sibi Presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas; & quod corde credis, operibus comprobēs. „

Canon XI. „ Sanctimonialis virgo cum ad consecrationem sub Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, quolibet semper usura est, Professioni & Sanctimoniali aptis. „

Canon XV. „ Ut Episcopus vilem suppellectilem & mensam ac viftum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, ac vitæ meritis quærat. „ Quod etiam præcipit sacra Synodus Tridentina.

Canon LXXVI. „ Is qui poenitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim verius fuerit, dent testimonium qui audierint, & accipiat poenitentiam. Et si continuo moriturus credi-

H

„ tur,

„tur, reconcilietur per manus impositionem, & inundatur oris ejus Eucharistia. Si supervixerit, admonetur a prædictis testibus, petitioni suæ satisfactum esse: & subdatur statutus poenitentiae legibus, quandiu Sacerdos qui poenitentiam dedit, probaverit.”

771 An.

Notæ Bini.

De primo Canone quo præcipitur Episcopos non esse consecrandos, nisi prævio examine præviaque fidei professione, hæc habet: “Origenistarum, Cœlestii, aliorumque Hæreticorum, novæ, aut saltem resuscitatæ hæreses, huic Constitutioni qua Episcopi recens ordinandi prævio examine fidem profiteri jubentur, causam dederunt: ideo quod qui ad alios docendos deliguntur, probatæ, spectatæque scientiæ esse deberent. Hunc pristinum morem, a Clemente VIII. in Ecclesia restitutum esse, eosque qui ordinandi sunt Episcopi, una cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in urbe sunt, doctissimis Theologis, & Canonici Juris consultissimis, diligenti atque improprio examine probari; atque ita nunc non nisi bene diserto ad Episcopatum aditum patere, scribit Baronius ad ann. 398. num. 69.”

In Canonem 35. ubi Presbyteri dicuntur Episcopi Collegæ, ait: “Africani Episcopi omnes ministerii sui consortes, quantumvis Hierarchico Ecclesiastico ordine superiores aut inferiores essent, Collegas appellare consueverunt. Cyprianus epist. 4. ad Clerum Romanum, Fabianum Pontificem Collegam nominat. Concilii Africani can. 20. 22. 31. Primates Africanæ Ecclesiæ Episcopos sibi subiectos appellant. Unde quod hic constituitur, sublimiori Episcopo rursi potestati hierarchicæ nihil præjudicat.”

In Canonem 78. ubi hæc habentur: *Nam se credant absolutos sine manus impositione*, ait Binius: “Sententia canonis hæc est: qui ob vitæ periculum privatim a Sacerdotibus absolvuntur, nondum completa actione publicæ poenitentiae, si supervixerint, redeant ad ordinem poenitentium; & cum illis manus impositionem suis temporibus percipiant, & nisi id fecerint, non existiment se absolutos a vinculo excommunicationis, vel

a poena temporali, quæ ipsis a Sacerdote præscripta fuerit. Hos a culpa absolutos fuisse dubitari non potest, cum Viaticum Eucharistiæ perceperint, quod Ecclesia nunquam distribuere solet, nisi illis dumtaxat quos a culpa lethali liberos esse credit. Unde per manus impositionem Patres Concilii hoc & sequente canone 80. accipiunt illam actionem poenitentiae, qua poenitentibus frequenter reconciliativa manus imponebatur: quæque olim inter alios publicæ poenitentiae ritus, in Ecclesia frequentata fuit.”

10:

De Concilio Alexandrino anno 399.

adunato.

103

Cum multas, inquit, Binius hæc pag. 539. libri Origenis maxime Periarcon moverent in Ecclesia tragedias, aliis illud veluti Orthodoxum ventilantibus, aliis vero e contra; jussu Anastasii Papæ adunata est Synodus Alexandriæ, ut ubi zizania disseminata fuerant, ibi quoque sicut cum majore errorum noticia, ita etiam validiori efficacia eradicarentur. Quo irrepletis modo error, breviter delineat Binius. Ergo Melanii nobilissima Romana quæ multa Monachorum millia tempore persecutionis & occultarat, & suis expensis cibaverat, quæque Monasterium Hierosolymis construxerat, in quo præter 50. Virgines secum habitantes, annis circiter 27. sanctos & peregrinos Episcopos sicut fovit, sic & aluit, ea tamen occasione accidit, ut ipsa cum Rufino a cæco, sed erudito, & magni nominis viro Didymo Alexandrino, operum Origenis nimis admiratore, ejusdem erroribus imbuti fuerint, & librum Periarcon multarum hærelum promptuarium tamquam magnum thesaurum non modo ipsi reciperent, verum etiam multis in locis divulgari satagerent. Sed altera mulier nomine Marcella fraudem prioris detexit: namque versio latina, in qua hærescos venenum blandis terminis, & sensum catholicum præ se ferentibus continebatur, Architesto Rufino, Hieronymi opera discussa est, & errores notati sunt, opusque suum Hieronymus anno Christi 399. Romam misit præfatione apposita, qua cuncti patebant Origenis nævi. Igitur uno circiter a morte Origenis sæculo, scilicet, inquit Binius, anno Christi 399. qui est Anastasii secundus, Arcadii, & Ho-

& Honorii Imperatorum quintus, hac occasione in unum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi convenientes, Origenem, id est, Origenis libros, & ejusque sectatores condemnant, atque Synodicam Epistolam ad Anastasium Romanum Pontificem, Constantinopoli, Præfulem, Epiphanium Cypri, aliove Episcopos ac Monachos transmiserunt: interea Theophilus per se suosque Legatos, Origenis sectatores ex Ægypto & Palestina expulit. Expulsi Constantinopolim ad Chrysostomum venerunt: de injuriis sibi velut hominibus Catholicis, & innocentibus a Theophilo illatis, conquesti fuerunt, ejusque auxilium imploraverunt. Ille benigne exceptos communionem tantum peregrina, id est, orationis, non Sacramentorum dignatus, reconciliandi eos Theophilo negotium suscepit. Epiphanius Constantinopolim secutus, a Chrysostomo eos damnari, & expelli volebat. Chrysostomus e contra, qui se calumniam passos esse dicebant & speciem pietatis præ se ferebant, absque Synodo damnare & expellere non audebat. Qua de causa Epiphanius Chrysostomo infensus communionem ejus vitavit. Hæc Sozomenus, Socrates, & Palladius Origenistarum fautores. Hieronymus Epist. 67. 73. 78. Baron. anno 399. num. 36. & sequentibus.

Synopsis rerum quarto Sæculo gestarum.

PRIMO: Nomine Corepiscoporum intelliguntur Presbyteri villis præfidentes, quibus ex concessione Ecclesiæ licitum erat quatuor Minores, & Subdiaconatum conferre.

Secundo: Diaconi Cardines primum tempore S. Sylvestri dicti sunt illi, qui binis civitatibus regionibus invigilabant.

Tertio: Canon sextus Concilii Nicæni nihil a Primatu summi Pontificis detrahit, sed solum adducitur pro confirmatione Patriarchæ Alexandrini Primatus, cui parere abnuebat Meletius Metropolitæ superioris Thebaidis, quæ erat subdita Patriarchæ Alexandrino: hinc sensus est, quod sicut Papæ ut Patriarcha est, totus subijcitur Occidens; sic & Provincie Lybiæ, Pentapolis & totius Ægypti. erunt Episcopo Alexandrino subditi.

Quarto: Jæ Appellationum Episcoporum ad summum Pontificem celebratur quidem canon. 3. 4. & 7. Concilii Sardicenis, sed non confertur, cum sit ex jure divino, & executioni non semel mandatum ante ip-

simum Concilium Nicænum I. Namque Dionysius Alexandrinus a quibuscumque malevolis de hæresi accusatus, appellavit Dionysium Papam: Cæcilianus a Donatistis impetitus, S. Melchiamdem.

Quinto: Simplex Archiepiscopus, vel etiam Episcopus poterat olim, accedente consensu Primatis, creare Episcopum pro aliquo loco: Sic S. Basilius S. Gregorium Naz. Episcopum Salmorum fecit & consecravit Præfulem: Sic sanctus Augustinus in oppido Fussat sedem novam constituit, & ei præfecit Antonium, ut liquet ex ejus Epistola 261. ad Cælestinum Papam.

§. I.

De Conciliis quinti Sæculi, & actibus in eis.

Sub Anastasio Papa.

PRIMUM occurrit Africanum II. anno 401. ubi legatio ad Venerium Mediolanensem Episcopum decreta fuit.

Eodem anno Africanum III. de Donatistis Ecclesiæ reconciliandis.

Sub Innocentio I.

MILEVITANUM I. ex universa Africa, anno 402. contra Cresconium, & Quodvultdeum Donatistas.

Quercense, anno 403. in causa Chrysostomi, & Photii.

Africanum I. generale, hoc est, ex universa Africa eodem anno de reconciliandis Donatistis.

Africanum II. anno 404. habitum Carthagine. In eo legatio decernitur ad Honorium Imperatorem contra Donatistas obstrepentes.

Africanum III. anno 405. de Disciplina. **Tolatanum** de causa quorundam Episcoporum anno 406.

Africanum IV. anno 407. ad defendendam Ecclesiam adversus Donatistas, & Paganos bona Ecclesiæ dilapidantes.

Africanum V. VI. VII. anno 408. adhuc contra Donatistas.

Ptolemaense in Lybia anno 410. de Disciplina.

Cirtense, anno 412. contra Donatistas, ubi adit S. Augustinus.

Conciliabulum Donatistarum in Africa versus eadem tempora.

Provincialis Macedoniæ, anno 414. contra Donatistas.

Diospolitana, 14. Episcoporum, in quo Pelagius post simulatam fidei confessionem absolutus est.

Carthagenſe, 38. Episcoporum, anno 416. in quo Pelagius & Cælestius proscripti sunt.

Milevitanum II. 60. Præſulum, adversus eundem Pelagium, & Cælestium eodem quoque anno.

Sub Zofimo Papa.

AFRICANUM, anno 418. contra eodem Hæreticos.

Teleptense, eodem anno contra Pelagianos, cujus acta desiderantur.

Sub Bonifacio I.

PROVINCIALE Carthagenſe nomine ſextum, ordine temporis quintum.

Sub Zofimo, Bonifacio, & Cælestino.

DE modo proſequentæ appellationis ad Sedem Apoſtolicam interpoſitæ ab Apiario civitatis Siccæ in Numidia Presbytero, præſentibus Romanæ Sedis, aliarumque Eccleſiarum Africæ Legatis 22. eodem anno.

Sub Cælestino Papa I.

CONCILIIUM Carthagenſe VII. anno 419. 38. Episcoporum eadem de cauſa.

Sub Cælestino I.

CONCILIIUM Africanum I.

Concilium Orientalium contra Meſſalianos hæreticos, anno 427.

Concilium Romanum contra Neſtorium, anno 430.

Concilium Alexandrinum in cauſa Neſtorii, eodem anno.

Concilium Ephesine æcumenicum approbatum, 300. & amplius Episcoporum, contra hæreſim Neſtorianam, anno 431.

Concilium Ephesine I. eodem anno, & eodem tempore, contra ſanctum Cyrillum.

Sub Sixto III.

TERTIUM Concilium Antiochenum, quo Joannes Antiochenus Neſtorium

condemnavit, & cum Cyrillo pacem inivit.

Concilium Romanum ab eodem ad ſui expurgationem indiſtum anno 433.

Concilium Armeniæ adverſus errores Neſtorii, anno 435.

Concilium Conſtantinopolitanum, in cauſa Primatus Alexandrini, anno 439.

Concilium Regienſe, vel potius Regenſe, aut Regenſe in Gallia Narbonenſi, 13. Episcoporum, eodem anno.

Sub Leone I. Magno cognominato.

CONCILIIUM Arauſicanum I. anno 441. pro Diſciplina Eccleſiaſtica.

Concilium Vaſenſe, anno 442. pro eadem re. *Concilium* Romanum I. in cauſa Manichæorum, 444.

Concilium Romanum II. in cauſa Hilarii Arelatenſis Episcopi, anno 445.

Concilium generale Hiſpanicum, in cauſa Priſcillianitarum, indiſtum anno 447.

Concilium Conſtantinopolit. I. quo Eutyches Archimandrita condemnatus eſt, anno 448.

Concilium Tyrium in cauſa Ibae Episcopi Edeſſæ in Syria, in quo abſolutus eſt ab hæreſi Neſtoriana, eodem anno.

Concilium Berytenſe eodem anno, & pro eadem cauſa.

Conſtantinopolitanum II. anno 449. in cauſa Eutychetiſ.

Concilium Ephesine univerſale reprobatur, quo 128. Episcopi eodem anno Eutychetem abſolventes, hæreſim ejusdem confirmarunt, & Flavianum cum quibuſdam aliis Episcopis condemnarunt. Hæc Synodus dicitur latrocinium Ephesine.

Concilium Romanum III. quo Leo Papa acta Ephesine Concilii abſolvi reprobavit eodem anno 449.

Concilium CP. III. anno 450. in quo Anatholius, & alii Episcopi confessionem ediderunt.

Concilium Mediolanenſe anno 451. ab Eufebio ad quem Leo Papa miſit epistolam ad Flavianum ſubſcribendam de incarnatione Verbi divini.

Concilium Chalcedonenſe Œcumenicum quartum, habitum anno eodem 451. adverſus Eutychetem & Dioſcorum.

Synodus Alexandrina, a Proterio Alexandrino Episcopo, in cauſa Eutychianorum, anno 452.

Concilium Andegavenſe anno 453. pro Diſciplina Eccleſiaſtica.

Con-

Concilium Veneticum anno 453.

Concilium Constantinopolitanum contra Eurychianos & Simoniacos, anno 459.

Sub Hilario Papa.

CONCILIVM Romanum pro Disciplina Ecclesiastica, anno 465.

Sub Simplicio Papa.

CONCILIVM Teuronicum pro Disciplina Ecclesiastica, anno 482.

Sub Felice III. Papa.

CONCILIVM Romanum I. anno 483. contra Acacium Constantinopolitanum, & Petrum Fullonem.

Concilium CP. in causa Petri Fullonis Antiocheni Episcopi, eodem anno.

Concilium Romanum II. contra Acacium Constantinopolitanum, & Petrum Mogum, anno 484.

Concilium Romanum III. de lapsis Ecclesiae Africanae recipiendis, anno 487.

Sub Gelasio I.

CONCILIVM Romanum I. de Libris sacris, & authenticis ab apocryphis discernendis, anno 494.

Concilium Romanum II. de absolutione Miseni Legati Sedis Apostolicae, anno 495.

Sub Symmacho.

CONCILIVM Romanum I. anno 499. de tollendo ambitu in Comitibus Pontificiis.

Concilium Romanum I. anno 500. contra Petrum Altinensem Episcopum pro Symmacho.

§. I I.

Observationes in Concilia quarti Saeculi.

De Synodo ad Quercum.

Notae Bini. Pag. 392. col. 1.

1 THEOPHILUS Constantinopolim adscitus ut suae fidei rationem redderet, quippe qui in suspitionem haereseum Origenis ve-

Boucat Theol. Tom. V.

nerat, confectis quibusdam in itinere Episcopis actor simul & iudex factus, cum coram quadraginta Episcopis non sine magna & prava molitione, de variis criminibus suppositiis, etiam in Majestatem Imperatoriam quibusdam commissis accusari Chrysostrum fategisset, patrocinante Imperatore, ejus exacerbaverat animum, exauctoravit: ille vero quasi miraculo in urbem reductus & in sedem restitutus: "Petit, inquit Binius, ab Imperatore suam causam in legitima Synodo tractari; quam Theophilus futuram timens, cum suis fugam arripuit: per litteras Imperatoris vocatus, praeuens plebis furorem, ejusque timorem, venire contempsit. Haec ex Sozomene, Theodoro, Palladio, & maxime ex epistola ipsiusmet Chrysostrum ad Innocentium I. Baroni anno 433. numer. 1. usque ad 32. inclusive."

Thomassinus Dissertat. 7. de Synodo ad Quercum, probat ibi ex professo S. Chrysostrum provocasse ab iniqua Synodi ad Quercum sententia non solum ad Concilium oecumenicum, sed ad Pontificem Romanum. Sic enim hanc inchoat controversiam: "Non calamitose hujus historiae lacinias omnes confectari aggredior; sed pauca meo more carpere, ex quibus invictissime id efficitur, quod ad illustrationem praesae disciplinae conducit; nimirum cum ad Concilium oecumenicum provocabatur, perinde esse ac si ad ejus Praesidem seu Romanum Pontificem provocaretur: ejus muneris fuisse Concilium oecumenicum tunc congregare: interim dum in suspensio res erat, recte, aut temere judicata ab aliis confirmare, vel irritare."

Hoc ipsum probat ex epistola S. Chrysostrum ad Innocentium I. ubi ait se Episcopos misisse: "Qui ad charitatem vestram currebant, omnibusque lucide expositis, mature tantae cladis remedium dari salubre postulare, Deinde subiungit Thomassinus. "Qui ergo ad Synodum provocarent, Chrysostrum eo tandem rem intelligit redire, ut per Papam Innocentium, & Occidentales Episcopos ei coherentes restitueretur suae sedi, rescissa latrocinialis ad Quercum Synodi sententia. Audis Thomassinum ea, quae par est, reverentia celebrare summi Pontificis auctoritatem. Palladius de

H 3

isto

istò scribens momento, ibidem apud Thomassinum ait: " Ad hæc rescriptis beatus Papa Innocentius communione utriusque partis admitta: Theophili iudicium cassum atque irritum esse decrevit, dicens oportere consilium aliam irreprehensibilem Synodum Orientalem & Occidentalem Sacerdotum, " &c. Succinit Sozomenus Lib. 8. cap. 26. his verbis: " Certior factus Innocentius Romanorum Episcopus eorum quæ adversus Joannem acta erant, indigne tulit; atque ut ea damnavit, ita etiam œcumenicum Concilium convocare studuit; scripsitque tum ad Joannem, tum ad Clericos Constantinopolitanos. "

Hic accedit Facundus Hermianensis Lib. 4. capite 1. " Qui Joannes Chrysostomus pro unitate servanda Ecclesiæ quam dilexit, maluit suæ causæ ferre iacturam; nam si vellet eam asserere, sicut erat vitæ probabilis, & facundia singularis, habens etiam magnam gratiam populi Christiani, cui pro majoribus suis meritis erat acceptus, & defensionem Sedis Apostolicæ, sine cuius erat iudicio condemnatus, facile posset obtinere victoriam: quæ illum etiam fugientem est persecuta post mortem. "

Ex his duo observanda veniunt. I. Summum Pontificem finire causas majores: nam de facto Innocentius restituit Chrysostomum ante Concilium œcumenicum. II. Esse in summi Pontificis nutu congregare, vel non congregare Concilia: nec etiam legitur œcumenicum adunatum fuisse pro causa Chrysostomi.

*De Concilio Africano Generali, anno 403.
& de Milevitano II. contra Pelagianos anno 416.*

De priori sic loquitur Binius in notis, ubi explicat pag. 592. col. 2. quo sensu sit generale, his verbis: " Sic dictum, inquit, quod ex omnibus Africæ Provinciis legationes in eo adfuerint, nimirum ex Provincia Bizacena, Mauritania Sitifensis, & Mauritania Cæleriensi: ex Numidia vero Legati nequaquam mitti poterunt, ob tumultuantes Tyrones; ut constet ex verbis Alypii eos excusantis. " Baronius num. 35.

Alia quædam Africæ Concilia passim vocantur modo generalia, modo etiam plenaria, tametsi minime in rigore œcumenica.

Alterum varios edidit canones, quosdam quidem de fide adversus Pelagianam proterviam, quosdam vero de disciplina non spernenda.

Circa fidem anathematizat in primo canone negantes primos parentes non mortuorum, sive peccassent, sive non: *Quicumque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exire, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit.* Senius canonis est, mortem esse peccati Adæ effectum. Tametsi enim homo innocens ex conditione naturæ foret mortalis, immortalitatis tamen privilegio donatus fuisset, juxta illud Sap. 2. 23. *Deus creavit hominem inextinguibilem.* In secundo, negantes parvulos nihil sordium ab Adam peccatore contraxisse, nec Baptismo indigere ad reconciliationem proscribit. Similiter & in tertio negantes gratiam quæ iustificamur, non etiam valere, ut peccata deinceps non committantur. In quarto abiicit dicentes gratiam Christi in eo solum nos adjuvare, ut mandatorum intelligentia nobis aperiatur. In quinto afferentes gratiam Christi solum esse necessariam, non quidem ut possimus bonum, sed tantummodo ut illud facilius faciamus, damnat. Tum & in sexto propugnantes illud Joandictum: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus; dicit tantum propter humilitatem, non quia vere ita est.* In septimo pariter, & eodem sensu eos qui non sine ausu temerario prædicant illa Orationis Dominicæ verba: *Dimitte nobis debita nostra; non pro ipsis recitari, sed pro aliis qui sunt in populo peccatores.* In octavo propugnantes eadem verba humilitatis motivo pronuntiare.

Mitto ceteros qui disciplinam spoñant. Non abs re tamen erit hic texere 17. *Placuit, ut secundum Evangelicam, & Apostolicam Disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri conjungantur, sed ita maneant, aut sibi inter reconciliantur; quod si contempserint, ad penitentiam redigantur, in qua causa legem imperialem petendam promulgari.*

Ut paucis absolvamus quæ in variis Conciliis Africanis adversus Pelagianos pro fide constituta sunt, operæ pretium est præcipuas canonum sententias auctoritate SS. Pontificum suffultas, hic recensere, ut quod de necessitate gratiæ credendum est, pro certo habeatur.

PRIMA SENTENTIA.

Quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam nisi Christi gratia posse salvari.

Hoc ipsum dogma astruit Innocentius I. in sua ad Concilium Carthaginense epistola, his verbis: "Libero enim arbitrio, ille peruersus, dum suis inconsultius, utitur bonis, cadens in prævaricationis, nis profundum, demersus est, & nihil, quemadmodum resurgere posset, invenit; suaque in æternum libertate deceptus, hujus ruinæ subjacuisse oppressus, nisi eum postea Christi per suam gratiam relevasset adventus, qui per novæ regenerationis purificationem, præteritum omne vitium, sui Baptismatis lavacro purgavit."

A L T E R A.

Quod nemo sit bonus propriis viribus, nisi participatione ejus qui solus est bonus.

Ista quoque colligitur ex verbis Innocentii ibidem, ubi sic habet: "Nam quid nos de eorum post hæc rectum mentibus æstimemus, qui sibi se putant debere, quod boni sunt; nec illum considerant, cujus quotidie gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se assensu, qui posse confidunt." Observes in iis & similibus Patrum Africanorum sententiis unum dumtaxat prædicari, nihil in nobis esse, aut boni supernaturalis, aut illud nos citra gratiam exequi non posse: namque ibi perstringunt Pelagianos, qui vel ipsum bonum supernaturalis, & quoad possibilitatem, & quoad ipsum actum, naturæ in se relictæ tribuebant.

T E R T I A.

Quod nisi gratia Dei continuè juvemur, insidias diaboli superare non possumus.

Idem summus Pontifex ibidem celebrat gratiæ necessitatem ad præcavendam peccata, his verbis: "Necesse est enim, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur."

Q U A R T A.

Quod per Christum libero bene utamur arbitrio.

IDEM Patrum Pater Epistola ad Milevitana Concilium hoc ipsum prædicat, dicens: "Adverte tandem, o pravissima, mentium perversa doctrina! quod primum hominem ita libertas ipsa decepit, ut dum indulgentium frans ejus, utitur, in prævaricationem præsumptione conciderit; nec ex hac potuerit erui, nisi ei providentia regenerationis statum pristinae libertatis Christi Domini reformasset adventus."

Q U I N T A.

Quod omnia Sanctorum merita, dona sint Dei.

ZOSIMUS in sua ad totius orbis Episcopos epistola istam astruit veritatem, & ait: "Nos autem instinctu Dei, omnia enim bona ad auctorem suum referenda sunt unde nascuntur Sic accepimus dictum, ut illos qui contra Dei adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, distracto gladio veritatis, velut cursim transiens amputaret. Quid enim tam libero fecisti arbitrio, quam quod humilitatis conscientiam retulisti, & tamen instinctu Dei factum esse fideliter sapienterque vidisti, veraciter fidenterque dixisti? Ideo utique quia præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agent, paternis inspirationibus suorum ipse tangat corda Fidelium: quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt: ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque voluntatis humanæ singulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium."

S E X T A.

Quod omnis sancta cogitatio, & motus pie voluntatis ex Deo fit.

PERGIT idem Magister in eadem epistola: "Quod ergo tempus intervenit quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causis, cogitationibus, motibus, adjutor, & protector orandus est."

S E P T I M A.

Quod gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adjuvet, ne committantur; & præstet ut lex impleatur, non sicut ait Pelagius, facile, quasi sine gratia Dei difficilior possit impleri.

Ex hoc canone liquet gratiam actualem esse necessariam, ut actu bonum operemur, quod quidem adiutorium nedum peccatoribus, sed & ipsis iustis ad hoc necessarium est.

O C T A V A.

Quod præter statuta Sedis Apostolicæ, omnes orationes Ecclesiæ Christi gratiam refert, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur.

N O N A.

Quod gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cum Exorcismis & exsufflationibus Spiritus ab eis abiguntur immundi.

D E C I M A.

Quod profundiores questiones nec contemnenda sint, nec penitus asserenda.

CABASSUTIUS Notit. Conc. pag. 203. & 204. ait: Octava sententia PP. Africani indicant orationis utilitatem ad gratiam obtinendam: Nona indignant Spiritus immundos vi Exorcismorum in Baptismo expelli, ut in novitate vitæ ambulemus: Decima demum ostendunt, quod omnis subtilioribus controversiis standum sit SS. Pontificum, & Conciliorum decretis, ut sciamus gratia Dei nos semper tum ad malum præcavendum, tum ad bonum salutis faciendum indigere.

De Concilio sexto Carthagenensi Africano anno 418. in causa Apiarii Siccæ civitatis in Numidia Presbyteri.

Non una est Auditorum sententia circa illud Concilium: quidam triplex fuisse autumant, nonnulli duo: alterum scilicet Provinciale, alterum generale, seu plenarium ex tota Africa, ubi aderant 207. circiter Episcopi. Alii demum unicum el-

se existimant, primo quidem inchoatum sub Zosimo Papa, deinde continuatum sub Bonifacio I. ejus succedere, tum protrahum ad Cælestini usque tempora, in quibus Apiarii causa ultimam obtinuit metam.

Notæ Bini pag. 619. col. 1.

“CAUSA habiti Concilii, hæc est, inquit: cum a sententia Africanorum, ad sedem Apostolicam Presbyteris, & Episcopis appellantis, Romani Pontifices, prout antiquitus convenerant, jure meritoque detulissent: ad prosequendam appellationem, causæ cognitionem quandoque Episcopis Africanis delegarunt: quandoque testes transmarinos Romam citari, atque ibidem, examinari mandarunt: frequenter etiam Legatos a latere in Africam ablegarunt, qui militum comitatu, & Magistratum apparitura freti, refractarios, & repugnantes iustis sententiis coercerent, quodque iuste definitum videri poterat, implere cogerent. Africani autem Episcopi iudicium sedis Apostolicæ, quod pro confirmandis a se latis sententiis, iisque contra impugnantes defendendis, eos frequenter implorasse ex supra dictis constat, nequaquam subterfugientes, duos posteriores iudicandi, & prosequendi appellationem modos tamquam inconvenientes, & nimis difficiles arguerunt. Interim Zosimus Pontifex Apiarii, & Cælestii appellationibus deferens Faustinum Romanæ Ecclesiæ Episcopum, Philippum, & Azelium Presbyteros in Africam ablegavit, iisque quatuor mandata, sancti Concilii Nicæni auctoritate firmata, communicavit, de quibus hæc Patres Africani in Synodali Epistola ad Bonifacium scribunt. “*Commonitorium protulerunt Legatum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem: Alterum, ne ad Comitatum Episcopi importune navigent. Tertium de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si a suis perperam excommunicati fuerint. Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romanam evocando, nisi ea, quæ videbantur corrigenda, corripere.*

Zosimus suum de appellationibus commonitorium auctoritate Canonis cuiusdam Nicæni suffultum asserbat. Quibus auditis Africani in Concilio adunati Apiarium in

in pristinum gradum restituerunt: insuper promittentes quod per omnia obedi-
rent decretis appellationum, modo Canon
Nicænus laudatus ita definiret: hoc ip-
sum inter omnes spondendi S. Augustinus.
Rebus sic compositis Legati Romam re-
diere. Tum Africani scribere ad S. Cy-
rillum Alexand. & ad Atticum CP. ut
ex scriniis suæ Ecclesiæ exemplaria Ni-
cæna ad se mittere dignarentur. Interim
Zosimus moritur, & Bonifacius primus
illi sufficitur. Tum Patres Synodici re-
scribere, ut SS. Pontificem certiorum facerent
Canonem laudatum in exemplari-
bus Alexandrinis, & Constantinopolitanis
non reperiri; verum Bonifacius appella-
tionem ad Zosimum uti legitimam habere
equum duxit: sed Apiarius iterum rela-
pius etiam alternata vice, non jam a so-
lo suo Episcopo, sed a toto Concilio ex-
autoratus est, quippe qui vel ipsum ha-
buerit contententem reum. Quo facto, ni-
hilominus defuncto in brevi Bonifacio, ap-
pellare Cœlestinum ausus est. Nihil ultra
de ista causa motum legitur.

Incessum. quidam Auctor propugnat Ec-
clesiam Africanam occasione appellationis
Apiarii fuisse a Romana diversam, usque
ad Bonifacium II. quasi vero uno integro
seculo hoc contigisset, cum illo potissi-
mum temporis decursu illa infinitos pro-
pe sanctos Martyres in persecutione Vvan-
dalica habuerit; namque citra charita-
tem, inquit Baronius ad annum 478. &
cum Ecclesia Romana unionem, nullum
est Christi Martyrium.

Absit igitur dicere Africanos Præsules
jus appellationum ad summum Pontificem
impugnasse, cum in omnibus actibus ni-
hil aliud reprehendant præter modum ri-
gidiorum quem temperari exposculant, eo
quod in hoc typhum, & dedecus Ec-
clesiæ Africana pateretur: hoc ipsum claret
ex aliis duobus momentis. Primo quidem,
ex eo quod appellationem Cœlestii ad Zo-
simum illo ipso tempore ut legitimam ha-
buerint. Secundo, ex ipsa S. Augustini
Epistola ad Cœlestin. qua utique validam
agnoscit appellationem Antonii Fussalensis
Episcopi a sede propria ejecti, sed non a
dignitate Episcopali degradati, illum de-
precando, ne illi sedem restituat. Ita Bi-
nius hic.

*De Concilio Ephesino I. Generali, &
legitimo.*

TRIPLEX distinguitur Concilium Ephe-
sinum, alterum dignitate, ordine, & au-
thoritate primum, adunatum Imperatore
Marciano, & Cœlestino primo summo
Pontifice adversus Nestorium, ejusque af-
fectedas, & Patronos: alterum adulteri-
um a Joanne Antiocheno adunatum in
gratiam Nestorii ex 42. circiter Episcopis
constitutum, quorum plurimi Pelagiano la-
borabant morbo: tertium vulgo secun-
dum, patrocinate Theodosio Augusto
congregatum, ubi præerat Dioscorus Ale-
xandriæ Patriarcha. In priore citatus ite-
rum, atque iterum Nestorius, comparere
renuens personaliter, proscriptus est; tum
ejus doctrina a judicio comparativo cum
Scriptura sacra, cum Symbolis, & san-
ctorum Patrum sententiis præstante S.
Cyrillo Alexandrino ut Cœlestini Papæ
Vicario, qui quidem unionem Verbi hy-
postaticam, seu substantialem omni argu-
mentorum genere, deinde vero duode-
cim anathematismi ita probavit, sicut in
libris 14. Thesauri, ut alterum diceret
Angelum unionis hypostaticæ præconem.
Ibidem non minus clare, ac erudite ad-
versus obstrictos suorum anathematismi-
morum prodiit sensus; quocirca tametsi
multis impetitus calumniis a Nestorii Pa-
tronis, qui ut vim anathematismorum
evacuarent, in eis Appollinaris hæreses
præcontineri asserabant, attamen victor
evasis, & ipsius Concilii, deinde & Chal-
cedonenis Patres ejus contra Nestorium
anathematismi calculo muniti sunt.

In secundo Joannes Antiochenus Ne-
storii sucate pietatis incautus demirator,
in tantum pro ejus defensione adus est
zelum, sed dubio procul non secundum
scientiam, ut in eadem urbe Ephesina,
vel ipso adstante Concilio legitimo, alte-
rum non sine ausu temerario adunaverit,
in quo rescissis legitimis contra Nestorium
actibus, eum ab omni erroris nævo pur-
gavit. Hujus pseudo-Synodi acta illegiti-
ma & referuntur, & proscribuntur.

Tertium, molitione Dioscori Ephesi quo-
que adunatum est, cui etiam adtuere opti-
mo scopo summi Pontificis Legati: sed
ipes pro fide defendenda eos ipsos fesse-
lit: ibi enim cuncta vi, & militum co-
pia facta sunt, maxime adversus Flavia-
num CP. Patriarcham, qui in odium fi-
dei,

dei, quam adversus Eutychetem propugnaverat, flagellis, & scorpionibus tamdiu cæsus est, donec morte pretiosa Martyrii palam obtineret: e contra vero Eutyches innocens, adversantibus Legatis Apostolicis, conclamatus est. Coptitæ tamen, seu Jacobitæ Alexandriæ, illique Monophysitæ, sic dicti, quia unicam in Christo agnoscebant naturam, non Eutychetem Patrem habent, eo quod in Christo corpus phantasticum juxta Apollin. placitum, ut in sua declaratur sententia, prædicaret; sed potius Dioscorum, qui veram in Christo carnem confessus est. Postremum istud Concilium propter vim, & violentiam exercitam atrociniū Ephesinum ab Historiographis dicitur: hæc omnia refert Baronius, & alii.

Jam ad primum Concilium redit oratio, quod quidem ceterorum Conciliorum subsequenter norma jure merito dici potest propter ordinem judicii comparativi quo Nestorium, & suos insectatum est.

Sex habet sessiones, seu potius tomos, uti legitur in editione Bini an. 1606. Quilibet tomus subdividitur in varia capita. Tom. 1. 32. continet. In eo affligunt variæ consultationes adversus Nestorium, ut ipso ad meliorem reduceretur frugem. Secundus habet 7. ibi leguntur indictæ Synodi causæ, tum dispositiones unanimis pro Nestorii ut hæretici exaudoratione. Tertius 20. complectitur; eo loci describuntur insani Orientalis Conciliabuli adversus Oecumenicam Synodum conatus, & falsæ criminationes, maxime adversus S. Cyrillum. Quartus 25. includit. In eo delineantur, quæ Oecumenici Concilii Patres adversus Joannis Antiocheni Conciliabulum scripserunt, instituerunt, & decreverunt. Quintus ex 22. constat: in eo referuntur contumeliæ adversus beatum Cyrillum & Memnonem quas propellit S. Cyrillus, ibique suos proinde anathematizos. Tomus sextus ex 17. coalescit. In eo demum confutatur hæresis Nestoriana, & Dominica explanatur Incarnatio.

In isto Concilio tria reprobantur, videlicet hæresis Nestoriana cum ipso Nestorio, qui exautoratus est: Concilium a Joanne Antiocheno pro defensione Nestorii adanatum, & alia quæ pro eodem momento secti: tum ipsa hæresis Pelagiana, cujus proscriptio jam data, & facta in Conciliis Africanis, iterum conclamata est.

Non omittendum Patres Ephesinos in Synodica sua ad Clerum, populumque Antiochenum Epistola, asserere Deiparam Virginem Mariam comitante Apostolo, & Evangelista sancto Joanne, Ephesum ex Judæa profectam reliquum ibi vitæ transgisse.

Incasum aliqui, & Nestorium, & Orientales ejus defensores exculare, improperando Cyrillo, & Memnoni, tentant, ut Socrates qui Lib. 7. Hist. cap. 39. sic loquitur: "Nestorius, meo quidem judicio, neque Paulum Samosatenum, neque Photinum imitatur, neque denique Dominum hominem solum esse dicit; sed vocem duntaxat, Deiparam, tamquam larvam reformidans declinat, hocque illi præ insigni ignorance contigit." Subscribit Isidorus Pelusiota Lib. 1. Epist. 310. ubi increpat Cyrillum quasi privatas cum Nestorio inimicitias exercentem: "Multi, inquit, eorum qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, ut tuas inimicitias persequerentur, & non ea quæ Jesu Christi sunt, orthodoxe querentem." His accedit Liberatus cap. 5. & 6. Breviarii, non nihil & accedit Facundus Hermianensis Lib. 7. cap. 6. ubi sic loquitur: "Si quis autem dicit, quod Orientales, & aliarum Provinciarum Episcopi, una quippe horum omnium causa est, etiam in his quæ non intelligebant, auctoritatem Ephesini Concilii sequi debuerint: ipse quoque primum considerare debet, quod etiam Synodus Chalcedonensis considerasse credenda est, quoniam tantis dissentientibus qui moniti fuerant, simul in ipsum Concilium convenire: non tanta illo tempore, quanta nunc est, ejus esse possit auctoritas: cum nec dum etiam iudicium magnæ Chalcedonensis Synodi firmaretur. Nam & ipsa multum roboris ad auctoritatem addit antiquitas &c."

Dixi incasum ista replicari, maxime propter duo. Primo quidem, causa Nestorii cum omni juris solemnitate, & a judicio comparativo tum auctoris dictorum, tum Scriptorum cum Symbolis, & SS. Patrum sententia ætata est: ipse vero Cyrillus, desiderante Concilio, suorum anathematizosum genuinos explanavit sensus. Demum Nestorius citatus comparere recusavit: Igitur nullus remanebat circa hæresim Nestorianam ambigendi locus. Secundo, opponimus Auctoribus lau-

laudatis alios sicut virtute, sic & auctoritate majores: in primis sanctum Leonem, & Patres Chalcedonenses, qui Nestorio adulari, sicut adulati sunt Socrates, & alii, vel ex ignorantia facti, vel alia de causa, nesciebant. Quid plura adjiciam? Ad scilicet unum tantummodo sequitur, scilicet vel ipsam juxta Facundum hæresim Nestorianam, non omnibus ita fuisse compertam, propter auctoritatis sanctitatis supposititiz samam tempore Concilii Ephesini, sicut postea fuit 18. elapsis annis ævo Chalcedonensis, cum ejus rebellio, & schisma tunc temporis omnibus pateret, immo & ipso Deo vindice, qui permisit propter ejus in Christum, & Deiparam blasphemias, vermes ejus linguam corrodere, & absumere.

Non omittendum Symbolum impium Theodori Mopsuesteni in ea Synodo fuisse proscriptum, tamen Ecclesia ad tempus tunc pepercit personæ, eo quod vel ipse Theodorus antequam e vita migraret, Sabellianos & quosdam alios hæreticos impugnasset, quæ postea in Quinta generali nominatim damnata est.

Sed nusquam oblivioni tradendum nomen, *Theotobos*, a Concilio salutationi Angelicæ fuisse additum, quod idem quasi sonat ac si in Symbolo fuisset consecratum. De hoc momento sic loquitur Binus in suis ad Synodum Ephesinam notis: " Patres Concilii Ephesini cum Imperatore, & Maximiano, recens creato Episcopo, Coelestino Pontifici, tamquam prostratæ hæreseos auctori, per legationem deputatam plurimum gratulati fuerunt. Tunc salutio Angelica hoc additamentum: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis &c.*, accepisse creditur. "

De Concilio primo Arausicano anno 441.

EDIDIT 29. circiter Canones disciplinam spectantes. Primus: *Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholicis esse desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris cum Chrismate, & benedictione consignari placuit.* Secundus ab isto non multum dissimilis, sic statuit: *Nullus Ministrorum qui baptizandi recipit Officium, hinc sine Chrismate usquam debet progredi; quia inter nos placuit semel in Baptismate chrismari.* De eo autem qui in Baptismate, quacunque necessitate faciente, non Chrismatus fuerit, in

confirmatione Sacerdos communebitur. Nam inter nos Chrismatis ipsius non nisi una benedictio est. Non ut præjudicans quidquam dico, sed ut necessaria habeatur Chrismatio repetita.

Theologi Scholastici in varias abeunt sententias, propter istos Canones, circa Confirmationis Ministrum; quidam sensum Concilii non satis scrutantes simplicem Presbyterum ista, sed in vanum suffulti auctoritate, esse etiam absque privilegio ordinarii confirmationis Ministrum autumant, quod tamen aperte adversatur Epist. 1. Innocentii I. Papæ ad Decentium Episcopum Eugubinum art. 3. Amalario Fortunato Episcopo Trevirensi Lib. 1. de Officiis Ecclesiasticis cap. 27. S. Thomæ, & aliis communiter. Subnotat hic Cabassutus nomine Sacerdotis, ut plurimum, antiquitus intelligi Episcopum, quod non levius indicant ista Can. 2. Verba: *De eo autem qui in Baptismate, quacunque necessitate faciente, non confirmatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos communebitur.* Quis enim ille Sacerdos nisi Episcopus? Cui jure avito competit confirmare, quique ad confirmandum accinctus est. Subnotat quoque nomine Impositionis manuum intelligi non semper ambarum, sed solum unius dumtaxat manus: ultro tamen fatendum est, Apostolos utramque imposuisse manum super confirmandos, eo quod tunc sola manuum impositio adæquata esset Confirmationis materia: nunc vero principalis, est in fronte Chrismatio, quæ pollice unius tantum manus fit. Amalarius Fortunatus ait, per istam manus impositionem efformari crucem super Fideles, eadem faciei in parte, ubi Pontifex antiquæ Legis in lamina aurea sculptum gerebat Dei nomen. Igitur uno eodemque contactu in Confirmatione manus imponitur, frons Chrismate linitur, & signum crucis efformatur.

Communis sententiæ adversarii eo nituntur fundamento, ut suam defendant opinionem, quod in primo Canone habeatur: *Si desit Episcopus a Presbyteris cum Chrismate, & benedictione consignari placuit.* Hæreticos in vitæ discrimine positos, & quidem poenitentes. Porro, inquirunt, eo loci agitur de Confirmatione, cum hæretici ut plurimum haberent validum Baptisma. II. Quia in altero Canone duo potissimum leguntur pro Confirmatione præbenda. Primum, quod si baptizandus: *Non Chrismatus fuerit, in Confirmatione*

matione Sacerdos communebitur. Nomine autem Sacerdotis intelligendus venit simplex Presbyter. Tum statuti Patres hanc reddunt rationem: *Nam inter nos Chrismatis ipsis non nisi una benedictio est*. Hinc sic concludunt, si una sit Chrismatis benedictio, cum simplex Sacerdos chrismare queat, poterit utique & confirmare.

Respondeo, hunc sensum a Patribus Concilii esse prorsus alienum, cum hic adverteretur & sententis summorum Pontificum, & dictis Patrum, immo & ipsis secundi Canonis verbis, ubi habetur, de aliquo baptizato nondum Chrismato, admonendum esse Episcopum de Chrismatione verticali omitti in Baptismo, ut primum fiat a simplici Presbytero, ne præjudicium illi fiat circa ejus Officium, & deinde confirmativa ab Episcopo exhibeatur: est igitur una Chrismatio verticalis: altera vero confirmativa: utramque indicat Canon secundus, & reputat necessariam. Igitur absque negotio aperitur Concilii sensus, qui in eo potissimum consistit, ut simplex Sacerdos, vel ipso præsentente Episcopo Chrismationem verticalem omittam præstet, tum postea Episcopus confirmativam, sique Chrismatio repetitur, ita ut prior sit verticalis & cæremonialis tantum, & ad complementum Baptismi pertineat, posterior vero Sacramentalis & confirmativa. Hoc ipsum habetur in Canone, his verbis ponderandis: *De eo autem qui in Baptismo quacunque necessitate faciente, non Chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos communebitur*. Nam inter nos Chrismatis ipsis non nisi una benedictio est. Non ut præjudicans quidquam dico, sed ut necessaria habeatur Chrismatio repetita. Audis duplicem esse, eamque diversam Chrismationem, alteram a simplici Presbytero, alteram vero ab Episcopo præstandam: Sic explicatur ille Canon cap. Nullus Ministrorum 125. de Consecratione distinct. 4. sic glossa ad hæc ejus verba, non præjudicans, illum enodat.

Idem Concilium Canone 14. ita loquitur: Energumeni jam baptizati si de purgatione sua curent, & se sollicitudini Clericorum tradant, montisque obtemperant, omnibus modis communicent, Sacramenti ipsius virtute. Vel muniendi ab incurfu demonis quo infestantur, vel purgandi, quorum jam ostenditur viita purgatio. Concinit Concilium Eliberitanum Canone 37.; absolute

enim definit, his qui ab immundis vexantur spiritibus, si Fideles fuerint, dandam esse communionem.

Can. 16. Arauscani habetur: *Qui palam a demone arrepti sunt, aliquando non assumendi ad nullum ordinem Clericatus, sed etsi aliqui jam ordinati sunt, ab imposito officio repellendi*. Idem statuit Gelasius Papa decreto 19. idem Concilium Toletanum 11. Can. 13.

Ne remaneat aliquis circa Canones Arausicanos allatos scrupulus, observare juvat. I. A diversis diversimode referri; in corpore juris quippe uno modo, in quibusdam Auctoribus alio modo recensentur. II. Non idem quoque ordo servatur; primus Canon, juxta Cabassutium est solum secundus, juxta Binium e contra. III. Prior ut legitur in Binio procedit de Chrismatione verticali omitti in Baptismo, & facienda a simplici Sacerdote, antequam aliquis ab Episcopo consignetur ad robur. Alter qui his verbis concipitur: *Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris cum Chrismate, & benedictione consignari placuit*; intelligendus venit, vel de Chrismatione confirmativa, vel etiam de reconciliativa, cum ea juxta gravissimos Auctores ab Episcopis solum, & iis deficientibus, ex commissione a Presbyteris cum Chrismatione & benedictione ad manum impositione hæreticis conferretur.

De Concilio generali Chalcedonensi.

Hæc Synodus contra Eutychianos congregata est, ibique sunt confirmata priorum Conciliorum decreta adversus Arianos, sed maxime contra Nestorianos. In prima actione perlata est Dioscori causa, qui perstrictus est. Primo quidem, ex eo quod ausus fuisset Ephesi sine Apostolicæ sedis auctoritate congregare Concilium; deinde vero quia terroribus Eutychianis adhaereret, tum Actione secunda damnatus est, & ejus proscripita fuit Synodus. In eodem Concilio Theodoretus, & Ibas, jubentibus Patribus, damnationi & personæ Nestorii, & ejus scriptorum subscriperunt. Tum Episcopi Aegyptii, compulsi Concilio, suum addidere S. Leonis Epistolæ calculum, quem prima fronte subijcere renuebant.

Actione 8. lecta est Epistola Ibas, & discussa; quia vero ad quodlibet caput sensum

sum Catholicum dabat, æconomiæ, & indulgentiæ causa noluerunt de ea proferre iudicium Patres, sed eum ut Catholicum habere ex misericordia dignati sunt. Hæc Synodus approbata est sokum pro sex prioribus sessionibus.

De Concilio Arelatensi III. anno Christi. 455.

CABASSUTIUS hic huiusce Concilii meminit, & ad annum præfatum revocat: Binus tamen illud silet. Quia vero ad istum circiter annum ille dissertationem instituit de hæresi Prædestinataria, quam ut merum commentum habet, tamen in illo Concilio, & postea in Lugdunensi juxta saniorum, & etiam veraciorum opinionem proscribantur Prædestinatiani, operæ pretium est hic rem explicare, maxime adversus Novatores qui defendunt illam hæresim nihil aliud esse præter objectiones Massiliensium adversus sancti Augustini doctrinam, quam debellant, eo fucato innixi principio, quod putarent doctrinam sancti Præfultis de gratia liberum perimere arbitrium: de hoc momento pag. 226. num. 2. sic loquitur Cabassutius: "Qui vero Semipelagiani pro persuasio habebant, gratiam & prædestinationem Augustinianam nequaquam posse cum arbitrii libertate stare, sed invehere fatalem quamdam sive ad bonum sive ad malum necessitatem, idcirco invidiose catholicis asfingebant quædam falsissima, quasi ex Augustini sententiis consecutanea, eosque velut hæreticos, & humanæ libertatis profligatores, sub nomine Prædestinatorum damnabant. Istorum hæresis in hoc maxime sita erat, quod gratia necessario humanam ad bonum compelleret voluntatem: Si igitur nusquam exitit ista hæresis, sed Prædestinatorum placita sint ipsa sancti Augustini doctrina, jam Novatores triumphabunt. Non est instituti operis, nunc probare omni argumentorum genere hæresim prædestinariam quinto sæculo in Africa fuisse grassatam, cum hoc suo loco factum sit, sed superest enucleare, quantum in particulari fuerit beati Augustini de hoc momento sententia, ne Heterodoxi in pravum sancti Doctoris opinionem detorqueant sensum; unde sic

Diatriba de mente sancti Augustini, circa hæresim prædestinariam.

CONCLUSIO.

Hæresis prædestinataria, ipso teste Augustino, non est Semipelagianorum commentum, ut ejus doctrinam exotam redderent.

Probatur multis momentis.

I. S. DOCTOR, quandiu vixit non conquestus est hujusmodi calumniis se a Semipelagianis fuisse impetutum, tametsi Pelagianorum aut subtilitates, aut insulas injurias, calumniae semel detectas semper pro virili infestatus sit.

II. *Auctores* adversæ sententiæ propugnant, querimonias contra sancti Præfultis de gratia doctrinam ortum habuisse a Monachis Adrumetinis, qui inter se de hoc momento non levius dissidebant, & tamen quod mirandum, immo potius stupendum, sanctus Doctor qui ad Valentini Abbatis postulatam libris ad componendam in Monasterio pacem edidit, vel minimum non dicit verbum de latis adversus suam doctrinam calumniis, quod dubio-procul, ut suo consulere honor, facere nusquam omisisset: namque non semel adversus Pelagium objurgantem insurgit, dicendo: *Non dixi liberum arbitrium extingui, sed extenuatum*. Fallo quippe accusaverat Pelagius sanctum Augustinum propugnare liberum arbitrium peccato Adam deperditum.

III. *Hoc ipsum patet ex his quæ tunc temporis inter S. Augustinum, & Monachos Adrumetinos agitata sunt*. Révera quidem constat Monasterium in duas partes non sine strepitu, & magna animorum peturbatione divisum fuisse: omnes pro libertate timebant ex efficacia gratiæ ab Augustino celebrata; alii enim ex hac gratiæ energia necessitatem in actus humanos induci credebant; hinc salvando libertatem, faciebant, inquit Auctores omni exceptione majores, sacrilegam, quatenus initium fidei ex meritis naturæ dari prædicarent: alii in transversum abeuntes, admittebant quidem gratiæ necessitatem non solum ad actus boni consummationem, verum etiam, & ad initium, sed ita necessitatem illam habebant, ut ea deficiente, scilicet gratia efficaci, inutilis evaderet correctio: hinc Præfultis sui

man-

mandata citra Dei timorem pessundabant, nec aliud, teste Augustino Lib. de Correctione & gratia, pro excusanda inobedientia dicebant, cum Dei gratia adesset, mandata servabimus. Priores igitur erant Semipelagiani, posteriores vero prædestinatianæ hæresis fulgine conspersi. Adversus illos sanctus Doctor Librum de gratia, & libero arbitrio conscripsit; contra istos vero Librum de correptione, & gratia.

IV. *Questionis* status ab ipso Augustino exponitur, vel in ipsis librorum titulis: prior enim inscribitur De gratia &c. In eo revincit Semipelagianos, qui ut facerent humanam voluntatem liberam, faciebant facilem, & a Deo independentem: in altero perstringit rebelles & perditos homines, qui in oppositis abeuntes gratiam ita efficacem prædicabant, ut & necessitantem haberent; hinc istam absque culpa deficere contententes, inutilem esse correptionem sic volebant, ut & de malis operibus nullam rationem in extremo Dei iudicio se reddituros esse effutirent. His omnium argumentorum genere probat gratiam quantumvis efficacem non esse necessitantem, & ideo locum correptioni in hac præsentis vite semper adesse. Igitur ex B. Augustino liquet prædestinatianam hæresim non esse commentum, & meras Vincentianas objectiones adversus sancti Patris de efficacia gratiæ doctrinam.

Nunc proferre juvat sancti Doctoris testimonia, quibus & scopum suorum librorum pro illis debellandis erroribus aperit. Ergo Lib. 2. Retractionum cap. 66. sic intonat edition. Ben. "Propter istos, qui cum defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, afferentes eam secundum merita nostra dari, scripsi librum, cujus titulus est De gratia, & libero arbitrio; ad eos autem scripsi Monachos Aduemetinos, in quorum Monasterio de hac re cõperat esse contentio, ita ut me consulere aliqui eorum cogerentur." Eo loci adamussim delineatur Semipelagianorum morbus, quo nonnulli laborabant Monachi.

Rursus Epist. 1. ad Valentinum Monasterii Archimandritam nos. 1. ita loquitur: "Venerunt ad nos duo juvenes, Cresconius, & Felix, de vestra congregatione se esse dicentes, qui nobis re-

tulerunt, Monasterium vestrum nonnullam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium, & quod gravius est, dicant, quod in die iudicii non sit redditurus Deus unicuique secundum opera sua." Audis hæc? a priori prorsus diversam? nullus quippe Semipelagianorum propugnabat gratiam necessitantem, verum potius versatilem, indifferentem, & naturæ pedissequam, inquit Hilarius, & Prosper Presbyteri sancti Augustini fidelissimi discipuli.

Denique sanctus Doctor Lib. 2. Retract. cap. ultimo reddit rationem, cur Librum de correptione, & gratia composuerit: "Rursus, inquit, ad eisdem scripsi alterum librum, quem de correptione, & gratia prænotavi, cum mihi nuntiatum esset dixisse ibi quemdam, neminem corripendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo, ut faciat, tantummodo orandum."

His prænotatis luce meridiana clarius apparet dogmata Prædestinatianorum non esse Semipelagianorum commenta, ut beati Augustini de efficacia gratiæ doctrinam exsufflarent, sed novos errores, ex quibus Prædestinatianorum secta in Monasterio Aduemetino consilari cõcepit, quod non unum probat argumentum.

Primo quidem, S. Doctor in duobus recensitis libris de duplici, eoque opposito circa efficaciam gratiæ errore loquitur.

Secundo, Valentinus in sua ad S. Augustinum Epistola, non scribit aliquid falsum & inane, scilicet posterioris sententiæ Monachos ita gratiam necessitantem prædicasse, ut animas conturbarent, & correptionem ipsi spernerent, cum istam Semipelagiani qui faciebant gratiam a voluntate humana dependente, auscultare non desinerent.

Tertio, neque vero usquam auditum est, amicos insectatos fuisse Doctorem quem uti Patrem, & Magistrum habebant; ideo enim secundæ sententiæ gratiam necessitantem prædicabant, quia esse Augustini opinionem, tamen male, autemarent; quo ausu igitur vetus Augustini discipulus dicere non dubitabit dogmata istorum fuisse Semipelagianorum objectiones?

Quarto, ex eorum sententiâ sequeretur S. Augustinum impugnasse in duobus libris laudatis commentum saltem in Libro de correptione, & gratia, aut adversariorum

Maf-

Massiliensium non attigisse mentem : Ecce quibus modis Novatores, se discipulos sancti Præfultis esse gloriantes, magno decore afficiunt sanctum Doctorem, quem uti Doctorem Aquilam habet sancta Dei Ecclesia, quippe qui in describendis erroribus quibus Monachi Aduemetini detinebantur, cæcutiret.

Quinto, hallucinatio Prædestinarianam abnegantium hæresim potissimum ex discussione utriusque libri laudati affulgebit ; namque legenti, & attendenti patebit S. Doctorem non commentum, sed reuera impugnasse & Semipelagianos, & Prædestinarianos. Aliquid de utroque libro hic texere non pigebit.

In Libro de gratia, & libero arbitrio S. Augustinus duo præcipue probat, videlicet necessitatem gratiæ ad omnia opera supernaturalia, ejusque cum libertate indifferentiæ consociationem, ita ut nec defendendo libertatem quibuldam gratiæ jura submoveat, nec e contra gratiam propugnando liberum adimat arbitrium, quibus quidem argumentis de medio tollitur Semipelagianismus.

Ergo sanctus Præsul cap. 2. probat ex divinis præceptis liberum inesse homini arbitrium, tum duodecim novi Testamenti & 17. veteris auctoritatibus. Cap. 3. commemorat eos qui poterant servare mandata, sed præ cæcitate noluerunt. Cap. 4. offendit ex Scriptura sacra gratiam ad omne bonum salutis necessariam esse. Cap. 15. docet hominem posse adimplere mandata, quia Deus dat, ut possimus. Cap. 16. pergit & eandem probat, possibilitatem eo quod præparetur voluntas a Domino, hinc de peccatore loquens, ait : Si volueris, conservabis mandata. Cap. 17. eandem de mandatorum Dei observantia absolvit materiam. Hæc autem non mere respondendo objectionibus Massiliensium, ut falso autumant auctores contrariæ sententiæ, sed veram Semipelagianorum hæresim debellando, scripsit, & protulit. Sanctus Doctor suam convertit orationem in Libro de correptione, & gratia ad Monachos Prædestinarianismi veneno sedatos. Duo quoque ad hanc adimplendam provinciam : peragit. Primo quidem, eorum refert objectiones, quibus vel ipsi irretiti ita gratiam extollant, ut sub ejus dominio liberum perire arbitrium autumarent, quod certe non dicebant Semipelagianii, qui eam e contra naturæ ita pedissequam credebant, ut ejus

exsufflarent ad initium fidei necessitatem, & sic vel ipso lucente sole cæcutiunt, qui istos cum prioribus in sententia confundunt. Tum vero sanctus Præsul ostendit voluntatem manere liberam sub dominio gratiæ etiam efficacissimæ : denum ex his omnibus concludit correptionem esse omnibus utilem.

Jam ad capita libri veniendum est. Sanctus Præsul cap. 1. gratulatur Valentini, quod multi ex ejus Monachis servarent cum fide pacem : alios igitur infestatur non in fide puros, quales tamen foret, si eorum dogmata non ut sua, sed veluti sancti Præfultis fœtum prædicassent, ut exolam ejus redderent doctrinam. Cap. 2. delineat gratiam mediatoris ut efficacissimam, & primam hanc ad Prædestinarianismum desistentium refert objectionem : *Frustra nobis præcipitur a malo desistere, cum nihil agamus, eo quod totum sit a gratia.* Cui difficultati respondet nos agi, & simul agere. Cap. 3. alteram hanc textit : *Orent igitur nostri superiores, ut mandata faciamus, & nos non corripiant.* Cui objectioni facit satis, dicens Deum præcipere ut habeatur charitas, homines peccatores corripi, eo quod ea careant, & supplicationes faciendas esse, ut abundant. Cap. 4. sic infisit inimicus gratiæ : *Quomodo meo vitio non habetur, quod non accepi ab illo, a quo nisi detur, non est omnino alius, unde tale ac tantum munus habeatur ?* Respondet Augustinus : *Quicumque Dei præcepta jam tibi nota non facis, & corripis non vis, etiam propterea corripendus es, quia corripis non vis.* Cap. 6. rursus objiciunt illud Apostoli. pro gratia necessitante : *Quid habes quod non accepisti &c.* Cur ergo corripimur, si non facimus, quia non accipimus, ut faciamus ? Respondet S. Præsul, jussu corripi peccatores : *Quia acceptam gratiam Dei suo in malum libero amisit arbitrio.* Et nu. 10. ait quoddam quidem carere dono perseverantiæ, sed propter peccatum actuale, & sic ultimam pro gratia necessitante instantiam petitam ex perseverantia, quæ est magnum Dei donum, solvit. Denique a cap. 9. usque ad 14. agit de dono gratiæ perseverantiæ finalis quæ movet inluperabiliter. Cap. 12. asserit libertatem, etiam sub dominio illius gratiæ intactam manere, his verbis num. 15. *Majori quippe libertas, inquit, est necessaria adversus tot, & tantas tentationes, quæ in paradiso non fuerunt, dono perseverantiæ munita, atque*

firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus suis vincatur hic mundus: hoc sanctorum Martyria docuerunt. Audis sanctum Præfulem refellere placita prorsus opposita Semipelagianis, sed ipsissima Prædestinatio: audis eum arguere in quibusdam Monachis, ut eorum scetus, non hæresim phantasticam, sed revera Prædestinatio, quippe qui jubeat istos inquietos corrigi; sic enim cap. 16. suum absolvit librum præcipiendo, ut mali corrigantur: Omnibus, ne pereant, inquit, vel ne alios perdant, adhibenda nobis medicinaliter severa correctio.

Duo replicant, sed incaustum, adversæ sententiæ propugnatores. Primo quidem Monachos Adrumetinos habuisse fidem Orthodoxam, cum hoc ipsum testetur Valentinus Archimandrita in sua ad Augustinum epistola. Secundo, non nisi unum ex illis ad summum malum tenuisse de libertate sub dominio gratiæ opinionem, cum vel ipse Augustinus supra laudatus dicat accepisse quemdam inter illos male de gratiæ sententiæ: ab uno autem non fit denominatio, ita ut Prædestinatio in monasterio Adrumetino extitisse scribatur. Ergo &c.

Respondeo ad primum distinguendo: Et præter Catholicos aderant Heterodoxi, alii scilicet Semipelagiani, alii vero Prædestinatio, concedo: hoc ipsum constat ex libris beati Augustini explanatis, immo & ex Epistola Valentini: omnes de fide recte sentientes, nego. Bene quidem Præfulem, bene & quidam alii cum illo, Florus fortassis, & Cresconius sentiebant, sed non sic de omnibus.

Ad alteram instantiam respondeo, ex locis beati Augustini laudatis constare, S. Doctorem modo unum, modo etiam plures gratiam necessitantem credentes arguere; cum in objectionibus multis introducat obstrepentes, qui correptionem aspernabantur. Sed dato & non concessio unum fuisse qui de libertate humana sub dominio gratiæ pessime judicaverit, ex hoc fonte corrupto exordium duxit hæresis Prædestinatio, & ut cancer pestis serpfit V. sæculo per Lucidum Presbyterum, 9. per Gotselcalcum, ac demum 16. sæculo per Calvinum, & Lutherum. Jam vero quid mirum si hæresis aliqua primum ab uno ortum habeat: sic Sabeliana ab uno Sabellio ortum duxit, sic Ariana, ab uno Ario &c.

Synopsis rerum gestarum quinto Sæculo.

P R I M O : Erat quondam in more positum apud Episcopos, provocare ad summum Pontificem, ut contra hostes defenderentur. Sic S. Chrysostomus ad Innocentium I. provocavit, quo patrocinante, in propriam sedem restitutus, in eadem salvus & incolumis permanxit; Theophilus vero ejus æmulus abjectus est.

Secundo: Triplex distinguendum est Concilium Ephesinum: unum generale cui S. Cyrillus Alexandrinus, nomine & vice Cœlestini Papæ I. præsidebat. In eo proscriptus est Nestorius; alterum eodem tempore adunatum a Joanne Antiocheno, in quo abjectis prioris Concilii decretis, hæreticus absolutus est. Tertium congregavit Dioscorus Patriarcha Alexandrinus qui partim vi & armis, partim pondere majoris numeri hæreticorum Præfulem Eutychetem a Concilio Chalcedonenſi damnatum purgavit. Primum habetur a S. Gregorio Papa ut Evangelium honore dignum: Secundum ut vacuum, tertium ut latrocinium. In priori BB. Virgo proclamatur *Theotochos*, hoc est, *Deipara*; tum additum est in salutatione Angelica, *sancta Maria Mater Dei ora pro nobis.*

Tertio: Concilium Arelatenſe III. commemorat Cabassutius, not. Eccl. de Concil. pag. 225. quod quidem adunatum est in causa Theodori Episcopi Forojuliensis, ad quem extat Epistola Leonis Pontificis, 82. alias 91. qui cum jurisdictionis aliquod officium in Lirinenſe monasterium exequi vellet, obſistente Abbate Fausto & Monachis, cum gravissimo scandalo repulsus est: Hujus ergo ait Cabassutius "inter Theodorum & Faustum Semi-Pelagianum conflictus occasione coactum est, istud Arelatenſe Concilium. Et pax, adjuvante Synodo composita est. Cabassutius contendit nullos unquam fuisse Prædestinatio: qua mente id docuerit, pie ut reor, quia in ſtatera æquitatis non satis ponderavit S. Augustini mentem, quæ clare admodum se prodit in Libro de gratia & libero arbitrio, & in altero de correptione & gratia. In priori quidem ostendit S. Doctor quibusdam Monachis Adrumetinis Semi-Pelagianis necessitatem gratiæ actualis ad bona opera, cum inchoanda, tum perficienda, quibusdam aliis ejusdem Monasterii correptionem inutilem esse existimantibus, esse necesse-

necessariam, & non esse credendum, ut ipsi putabant, dari prædestinationem necessitantem modo ad bonum, modo etiam ad malum, in quo dubio procul consistit hæresis Prædestinatio. Verbis expressis eorum refert objectiones ad propellendam correptionem S. Augustinus, & eis respondet: hinc qui negant hæresim Prædestinatio-
 3. Præfatis hospites absolute se probant.

*De Conciliis sexti Sæculi & actis in illis
 sub eodem Symmacho.*

S. L.

ROMANUM III. in eadem causa Symmachii, habitum anno 501.

Romanum IV. anno 502. Palmare dictum pro confirmatione electionis Symmachii, & abrogatione Legis Regis Odoacris.

Romanum V. anno 503. contra Schismaticos.

Romanum VI. anno 504. de invaloribus rerum Ecclesiasticarum.

Concilium Byzacenum ann. 504. Africæ de subrogandis novis Episcopis, sub persecutione a Trasimundo Rege excitata.

Concilium Agathense anno 506. pro disciplina Ecclesiastica.

Concilium Aurelianense I. anno 507. de disciplina.

Concilium Epaonense anno 509. de disciplina.

Pseudo-synodus Sidonia Palæstinæ de damnando Concilio Oecumenico Chalcedonensi anno 512.

Sub Hormisda.

CONCILIVM Rhemense, de Ecclesiastica disciplina ann. 514.

Concilium veteris Epiri in causa Joannis Nicopolitani Episcopi, & Metropolitanii ann. 516.

Concilium Tarraconense Hispaniæ anno 517. de disciplina.

Concilium Gerundenense anno 517. de disciplina.

Concilium Constantinop. ann. 517. contra veteres Hæreticos.

Concilium Jerosolymitanum de restitutione Concilii Chalcedonensis &c. eodem anno.

Concilium Tyrium eodem anno de eadem causa.

Concilium Romanum eodem anno de
Boucat Theol. Tom. V.

Achacii, & aliorum nominibus sacris dyptis expungendis.

Concilium CP. anno 520. ab Epiphanio Episcopo collectum, ex quo legatio ad Hormildam Papam missa fuit.

Sub Joanne I.

CONCILIVM Ilerdense anno 524. pro disciplina Eccles.

Concilium Valentinum in Hispania ann. 524. de quibusdam Ecclesiæ cæremoniis.

Concilium Arelatense IV. anno 524. de disciplina.

Sub Felice IV.

CONCILIVM Arausicanum II. an. 529. contra Pelagianos, & Massilienses.

Concilium Vasense, alias Vasionense nomine 2. reipsa vero 3. pro disciplina anno 529.

Concilium Carpentoratense anno 529. pro disciplina.

Sub Bonifatio II.

CONCILIVM Romanum I. quo Bonifacius Papa Vigilium Diaconum sibi successorem delegit, & quod idem Bonifacius paulo post reprobat, anno 530.

Concilium Romanum II. de reprobatione Successoris Bonifacii, eodem anno.

Concilium Toletanum II. anno 531. de disciplina.

Sub Joanne III.

CONCILIVM Romanum, quo contra Acemetas definitum est catholice, & pie dici posse unum de Trinitate passum esse in carne, anno 532.

Collatio Catholicorum cum Severianis habita Constantinopoli an. 533. tempore Justiniani Imperatoris.

Concilium Africanum anno 534. pro recuperatione bonorum Ecclesiasticorum a Vandalis dilapidatorum.

Sub Agapeto.

CONCILIVM CP. anno 536. contra Antymum, Severum, aliosque Acephalorum principes.

Concilium Jerosolymitanum eodem anno contra Severum, Petrum, & Zoaram hæreticos.

Sub Sylvesterio Papa.

CONCILIIUM Aurelianense II. anno 536.

Sub Vigilio Papa.

CONCILIIUM Aurelianense III. anno 540. pro disciplina.

Concilium Bylacenum in Africa anno 541. pro disciplina.

Concilium Arvernense eodem anno, eadem de causa.

Concilium Aurelianense IV. anno 545. pro disciplina.

Concilium CP. anno 547. de sententia Capitulorum usque ad Concilium generale protrahenda.

Concilium Mopsuestenum contra Theodorum Episcopum Mopsuestenum an. 550.

Concilium Aurelianense V. anno 552. contra Nestorianos, & Eutychianos.

Concilium V. generale contra tria Capitula, & errores Origenis anno 553. Justiniano Imperatore.

Concilium Ierofolymitanum eodem ann. in quo Conc. V. Oecumenicum approbatur.

Pseudo synodus Aquilejensis contra V. Concilium Oecumenicum anno eodem.

Sub Pelagio I.

CONCILIIUM Parisiense II. in causa Saphoraci Parisiensis Episcopi anno 555.

Sub Joanne III.

CONCILIIUM Parisiense III. an. 557. de disciplina.

Concilium Bracharense I. ann. 563. contra Priscillianistas, & alios hæreticos.

Concilium Santonense an. 566. de disciplina, in quo Emerius Santonensis Episcopus a Clotario in sedem intrusus deponitur a Leontio Burdegalensi Episcopo.

Concilium apud Lucum a Theodomiro principe habitum eodem circiter anno de disciplina.

Concilium Turonense II. pro disciplina an. Christi 570.

Concilium Lugdunense I. eodem anno de disciplina.

Concilium Bracharense II. sub Ariamiro Suevorum Rege post obitum Joannis III. Papæ tempore inter-regni Pontificii celebratum an. 572. de disciplina.

Concilium Lucense II. tempore ejusdem inter-regni Pontificii eodem anno.

Sub Benedicto I.

CONCILIIUM Parisiense IV. an. 576. pro disciplina, id est, pro pace quorundam Principum componenda.

Sub Pelagio II.

CONCILIIUM Parisiense V. in causa Prætextati Rothomagensis Episcopi an. 580.

Concilium Cabilonenſe I. in causa Sagittarii, & Salomi Episcoporum an. 582.

Concilium Matisconense I. pro reformatione morum, & contra proterviam Judæorum, eodem anno.

Concilium Brennacense in Gallia in causa Gregorii Turonensis Episcopi an. 583.

Concilium CP. anno 587. in causa Gregorii Antiocheni Episcopi.

Concilium Lugdunense II. eodem anno pro disciplina.

Concilium Matisconense II. an. 588. pro reformatione.

Concilium Valentinum II. Galliarum an. 589 in quo Rex Gontrandus & Regina confirmant donationes quas motu pietatis Ecclesiis fecerant.

Concilium Toletanum III. eodem ann. in quo Gothi in Hispania Arianismum abjurant, & Orthodoxam fidem profitentur.

Concilium Romanum eodem circiter tempore de disciplina.

Concilium Narbonense sub Reccaredo Rege Suevorum anno 589. de disciplina.

Sub Gregorio I.

CONCILIIUM Hispalense I. an. 590. pro reformatione morum.

Concilium Romanum I. anno 590. pro reunionem Schismaticorum.

Concilium Antisiodorensis eodem anno pro disciplina.

Concilium Cæsarangustanum II. tempore Reccardi Regis anno 592. de disciplina.

Conciliabulum Numidiæ eodem circiter anno.

Concilium Pictaviense sub Childeberto Rege anno 593. in causa duarum Monasteriorum obrepentium; & universam fere Galliam commoventium adversus suam Abbatissam.

Concilium Metense in Gallia an. 594. in causa Ægidii Rhemensis Episcopi.

Con-

Concilium Rom. II. an. 595. ubi Joannes Chalcedonensis Presbyter hæresicos infimulatus, purgatus est.

Concilium Toletanum sub Reccaredo Rege an. 597. pro disciplina.

Concilium Oicense eodem regnante Rege ann. 598. pro disciplina.

Concilium Constantinop. anno 599. de disciplina.

Concilium Barcinonense an. 14. regni Reccaredi, & an. Christi 599. adversus Simoniacos.

§. II.

De notis in Concilia.

Observationes ad tria priora Concilia Romana sub Symmacho.

OBSERVAT Binius circa primum, Tom. II. pag. 284. summos Pontifices jus habuisse sibi nominare successores, modestiæ tamen, & humilitatis causa id non fecisse: "Sciendum hoc loco, neminem Romanorum Pontificum post Petrum Apostolum, sibi successorem aliquem subrogasse, vel etiam subrogare tentasse: modestiæ tamen causa, observatum fuisse, ut decedentis Pontificis de successore sententia rogaretur: quem postea Clerus Romanæ Ecclesiæ suo suffragio libere, vel approbare, vel rejicere poterat, si ita Ecclesiæ expedire judicaret."

Subnotat iterum Binius in eadem Synodum electionem Symmachi fuisse ab Arianis tentatam, qua de causa vel ipso annuente SS. Pontifice adunatum est Romæ tertia vice Concilium, in quibus Conciliis ut legimus Pontifex agnitus est, immo & ab ipso Theodorico Rege Ariano. Idem Binius secundam, & tertiam Synodum in notis ad secundam, veluti unum habet Concilium.

Electionem Symmachi Papæ ab Arianis non semel fuisse tentatam scribit Binius in notis ad tria Concilia Romana; quocirca ne schisma oriretur, Symmachus adunari voluit Synodum una, & altera, immo & tertia vice, ut omnibus astantibus patribus ab omnibus calumniis, quibus Heterodoxi eum insectabantur se ipsum purgaret. Ex hac Symmachi causa mota, discussa, & ad felicem metam perducta, gravis exurgit inter Theologos controversia; num scilicet summus Pon-

tifex a Concilio judicari queat? Partem affirmativam nonnulli recentiores tenent, negativam vero multo plures omni exceptione majores: & probabilius; in primis Bellarminus Lib. 2. de summo Pont. cap. 26. Ennodius Eccles. Tyssinenfis diaconus in Apol. Symmachi, Melchior Cano Lib. 5. de locis Theol. Thomassinus Dissert. 15. in Concilia, cujus liber est approbatione censoris Cancellarii & privilegio Regis munitus; quocirca ista doctrina floret & approbatur in Regno.

Status quæstionis non procedit de Papa qui aperte, & sine tergiversatione in hæresim prolapsus est, neque de eo qui prorsus dubius censetur, ut contigit tempore schismatis Occidentis; tunc enim tres erant Papæ, quorum quilibet aliqua Regna sub sua tenebat jurisdictione, & obedientia. Namque teste Bellarmino, Papa qui aperte in hæresim incidit, ipso facto cessat esse Christi Vicarius; tum juxta Summistarum axioma: *Papa vere dubius, Papa nullus*. Igitur punctum controversiæ est de SS. Pontifice canonice electo, cujus tamen electio invidia disputatur, vel ejus exauctoratio inepte expostulatur.

Observandum est eos qui tenent summum Pontificem a nemine judicandum esse, suam piam multis momentis probare sententiam, maxime ab exemplis in historia Ecclesiastica plurimum celebratis. Primum est Marcellini, qui ut propugnat Binius in Concilio Sinuesianum, venit pœnitentia propter præsentam purificationem Idolis ex timore factam castigandus, & responderunt Patres, ait auctor Tom. 1. Conc. pag. 230. *Prima sedes non judicabitur a quoviam.*

Alterum est Symmachi Papæ, qui in Concilio Romano III. adesse voluit, ut a falsis criminibus sibi ab hæreticis attributis, compellente Rege Theodorico Ariano se purgaret; quod quidem Episcopi ad Synodum invitati, non nisi consentiente Symmacho perficere voluerunt. Sic enim habetur in Actibus Syn. p. 284. col. 2: "Rex piissimus bonæ conversationis affectu plura ad se de Papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in Synodi oportere, si vera esset inimicorum ejus objectio, judicatione constare. Memorati Pontifices, quibus allegandi imminerebat occasio, suggererunt, ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse Synodum convocare, scientes quia ejus

„Sedi primum Petri Apostoli meritum,
„vel Principatus, deinde secuta iustio-
„ne Domini Conciliorum venerando-
„rum auctoritas, singularem in Ecclesiis
„tradidit potestatem, nec antedictæ Se-
„dis Antilitem minorum subiacuisse ju-
„dicio, in propositione simili, facile for-
„ma aliqua testaretur. „Duo potissi-
„mum in his actibus subnotare juvat: Pri-
„mum quidem pro hujusmodi causis Syno-
„dum ab ipso summo Pontifice esse con-
„vocandam; alterum vero ipsa pronuntian-
„te Synodo, summum Pontificem ideo a
„Concilio non esse judicandum, quia super-
„rior summus ab inferioribus nunquam ex
„jure judicari potest.

Ad eandem veritatem asstruendam col-
limant varia Romæ adunata Concilia.
Primo nobis occurrit illud in causa fan-
cti Damasi variis insultisque accusationibus
ab Ursicino impetiti. Hæc ad Gratianum
Imper. scribit Synodus Romæ: „Me-
„moratus frater noster Damasus, quo-
„niam in sua causa vestri tenet insigne
„iudicii, non fiat inferior his, quibus
„et si æqualis est munere, prærogativa
„tamen Apostolicæ Sedis excellit, ut ju-
„diciis publicis videantur esse subiecti:
„quibus Sacerdotale caput lex vestra
„submovit... Quoniam non novum ali-
„quid petit, sed sequitur exempla ma-
„jorum; ut Episcopus Romanus, si Con-
„cilio ejus causa non creditur, apud
„Concilium se imperiale defendat. „Ob-
„serve duo. Primum, Synodum non posse
„ex jure causam capitis Supremi discute-
„re, & definire. Secundum, notatu di-
„gnum pro more antiquitus fuisse positum,
„ut SS. Pontifices, quorum potestas est in
„ædificationem, & non in destructionem,
„apud Imperatores a falsis sibi irrogatis
„criminibus se se purgare: sic Paulus ob-
„streptentibus adversum se Judæis appel-
„lavit Cæsarem: sic inquit laudata Syno-
„dus: „Sylvester Papa a sacrilegis accu-
„satus, apud parentem vestrum Constan-
„tinum causam propriam prosecutus est. „
„Altera Synodus Romana ea est, quæ
„adunata fuit in causa Sixti III. qui se
„purgavit a calumnia stupri Chrylogonitis
„consecratæ: apud Thomaf. Diss. 15. p. 511.
„Sixtus sciens, quod ab ejus com-
„munionem nactus populus se segregaret,
„venit in Basilicam Beati Petri Apost.
„dicens, si delicta mea contra me sunt
„semper, probatio quare non fit? Etcæ-
„pit omnis urbana plebs clamare, ut

„dicta ejus Augustus, & Clerus urbis
„Romæ probarent examine, & congre-
„gavit Valentinianus universum Senatuum
„urbis Romæ, & Sixtus congregavit
„Presbyteros urbis Romæ, & Clerum,
„nec non & Monasteria servorum Dei...
„introivit Epiphanius Presbyter, & dixit
„cum lacrymis, fiat probatio, ut Ecclesia
„non maculetur. Respondit Maximus
„Exconsul, & dixit: Non licet adversus
„Pontificem dare sententiam. Respondit
„Sixtus, & dixit: quamquam in meo ar-
„bitrio sit, judicer, an non judicer: tamen
„meo judicio non abscondatur veritas. „
„Tum surrexit Augustus: „& dedit in ar-
„bitrio Sixti Episcopi, ut judicaret judi-
„cium suum, & discesserunt cum Augusto
„omnes. „Hoc ipsum constat ex Epistola
„ipsius Sixti, ubi sic loquitur: & factio Con-
„cilio cum magna examinatione satisfaci-
„ens omnibus, licet evadere satis potuis-
„sem, suspicionem tamen fugiens, coram
„omnibus me purgavi. „

Tertia: Pro eodem momento Romana
Synodus congregata est sub Adriano II.
qui beatæ memoriæ Nicolai I. patrocini-
nia suscipiens sic increpat Photium, qui
non sine ausu temerario anathema adver-
sus tantum Pontificem dixerat, & qui-
dem propter duo; nimirum quia ad hæc
usque tempora illud fuerat inauditum.
Tum ex eo quod non licitum sit, incon-
sulto summo Pontifice, adversus ipsum
Synodum adunare. Hic autem Adriani
questus fess. 7. VIII. Conc. Oecum. ita le-
gitur: „Siquidem Romanum Pontifi-
„cem de omnium Ecclesiarum Præsu-
„libus judicasse legimus: de eo vero
„quemquam judicasse non legimus...
„Ibi nec Patriarcharum, nec ceterorum
„Antistitem cuiquam de eo quamlibet fas
„fuerit proferendi sententiam: nisi ejus-
„dem primæ Sedis Pontificis consen-
„sus præcessisset auctoritas. „ Porro si
„non sit licitum, omisso summi Pontificis
„consensu, aliquem Patriarcham condemnare,
„a fortiori, nec ipsum Papam, qui ipso
„teste Concilio, vetuissis præeminet Patri-
„archis.

Insigne est quod VIII. Synodus genera-
lis dixit, fecit, & statuit pro hujusmodi
causa: namque A8. 10. increpat Photium
quod Nicolaum I. cui omnis Ecclesia O-
rientalis communicabat, proscribere aus-
sum fuisset, & retorto in ipsum telo, ne-
dum pro iniqua Sedis CP. usurpatione,
sed & pro injuria summo Pontifici irro-
gata,

gata, ab eo abstinuit, illumque damnavit: eandem repetit ejus damnationis causam in epistol. Encyclica, his verbis: "Præsumptis Synodale imaginario judicium, deposuit invereconde, & anathemati submisit beatum Papam Nicolaum, & omnes illi communicantes; neque Summitati ejus, neque quod magis est, Ecclesie, quæ a finibus usque ad finem constat, ullo modo parcens, quæ videlicet illi magno Pontifici procul dubio communicabat." Rursus ejusdem Synodi canone 21. habetur: "Sed nec alium quemcumque oportet conscriptiones contra SS. Papam senioris Romæ, & verba complicare, & componere, sub occasione quasi dissimulorum quorundam criminum, quod & nuper Photius fecit, & multo ante Dioscorus. Quisquis autem tanta jactantia, & audacia usus fuerit, ut secundum Photium, vel Dioscorum in scriptis vel sine scriptis, injurias quasdam contra sedem Petri Apostolorum principis moveat, æqualem, & eandem quam illi condemnationem recipiat." Ex his constat id moris fuisse summos Pontifices se in conventu Ecclesie a nemine sibi impositis purgare. Sic quoque Pelagius I. Papa, cum velut mortis Vigiliis SS. Pont. reus aliquibus rumoribus dilaceraretur, tenens sancta Evangelia, & crucem Domini, suam probavit innocentiam, ut in libro vitæ Pontificum refertur. Non ab simili modo Leo III. coram Carolo Magno, adstantibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Gallis & Romanis nobilissimis in Ecclesia sancti Petri suam & innocentiam & majestatem tuitus est, ut scribit Anastasius in ejus vita. Sic demum Paschalis I. geminæ Sedis suspicione aspersus præsentibus Legatis Ludovici Pii se ab hac calumnia coram magno Episcoporum numero jurejurando purgavit.

Observatio Bini Tom. 2. pag. 371. in Concilio Tarraconense.

De distributione bonorum Ecclesiasticorum.

"GELASIUS Papa cap. 29. Epistola ad Episcopos per Lucaniam, & Brutium, quatuor, inquit, tam de redditu, quam de oblatione fidelium, prout cujuslibet Ecclesie facultas admittit, sic ut dudum rationaliter est decretum, convenit fieri portiones; quarum una

Boncat Theol. Tom. V.

sit Pontificis, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda &c."

Observationes in Concilium Aurelianense, Epaonense, Gerundense, Arausicanum, II. & CP. jub Menna.

CABASSUTIUS hic not. Eccl. Conc. 6. sæc. pag. 249. Concilium Aurelianense an. 511. celebratum tenet. Canon primus immunitates Ecclesiasticas celebrat. Easdem quoque canon. 5. Concilii Arausicani I. & canon 21. Concilii Aurelianensis V. propugnant. Assipulatur Carolus Magnus Lib. 5. Capitularium cap. 90. his verbis: "Reum, inquit, ad Ecclesiam confugiunt nemo abstrahere audeat, neque inde damnare ad mortem, vel ad poenam, ut honor Dei, & Sanctorum ejus conservetur; sed Rectores Ecclesiarum pacem, & vitam ac membra ejus obtinere studeant: tamen legitime componat quod inique fecit." Canone 7. præcipitur, ut Abbates, Presbyteri, omnesque ex Clero, tum regulares, tum sæculares extra locum proprium sine literis Episcopi testimonialibus egredi non audeant. Immo Zosimus Papa in Epistola ad Episcopos Gallie injungit cunctis Episcopis Romam ex Gallia profecturis, ut Formatas ab Arelateni Episcopo accipiant. Item Concilium Carthag. III. can. 28. prohibet Africanis Episcopis trans Mare proficisci, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cujusque Provinciæ, & sumpta ab ipso Formata.

Concilium Epaonense prohibet, ait Binius Tom. 2. pag. 301. Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus ne canes ad veniendum, & accipieres habere audeant. Canone vero 38. sic habet: *Monasteria puellarum non nisi probate vitæ, & ætatis provectæ ad quascumque earum necessitates, vel ministraciones permittantur intrare: ad faciendas vero Missas, qui ingressi fuerint, statim exacto ministerio regredi se sinabunt.* Eo loci sic observat Cabassutius pag. 253. "Illis sane, & aliquot posterioribus sæculis non erant Monialium Ecclesie, cum populo communes, sed intra claustræ septa continebantur soli earum usus destinatæ. Similia de prohibito Clericorum, aliorumque virorum ad Monialium septa ingressu, præterquam necessitatis causa, & de obligatione Sacerdotibus impolita egrediendi statim

„ a Missa peracta, nec ulterius consistenti-
 „ di in Oratorio, neque in Claustro, re-
 „ novantur in Concilio Arelatensi VI. can.

„ 7. & Turonensi 3. canone 29. „

„ *Subnotat* Binus hic Tom. 2. pag. 373.
 ad canonem 2. & 3. Synodi Gerunden-
 „ Litanias ex veteri traditione in Ecclesia
 „ fuisse celebratas: eorum meminit Basilius
 „ Epistola 63. ad Neocæsarienses: decan-
 „ tabantur incesu ad sepulchra sanctorum
 „ Martyrum; hinc & Processiones dicun-
 „ tur in Concilio Laodicensi cap. 17. S.
 „ Hieronymus Epistola 12. ad Eustochium,
 „ & Tertullianus Lib. 2. ad Uxorem de hu-
 „ jusmodi ad sepulchra Martyrum exitu
 „ sermonem instituit: plurimum vero a
 „ S. Gregorio Magno celebratæ sunt Lita-
 „ niæ: quædam dicebantur majores, quæ-
 „ dam vero minores: priores quidem ver-
 „ sus Ascensionem Domini cum jejunio, &
 „ abstinentia fiebant, nunc etiam & cum
 „ abstinentia, & in Ecclesia Latina Ro-
 „ gationes vocantur. Posteriores in die Festi-
 „ vo sancti Marci quo ad nostra usque tem-
 „ pora perseverant.

„ Non omittendum ex Binio in notis ad
 „ Concilium Ilerdense ann. 524. adunatum
 „ Communionem esse triplicem, ut jam non
 „ nihil subnotatum est, alteram Clerica-
 „ lem, alteram Laicam, tertiam Peregri-
 „ nam: prior fiebat tempore Missæ, eo
 „ prope tempore quo Sacerdos consumma-
 „ bat propria Communione sacrificium, &
 „ hoc in Sanctuario: Secunda, extra can-
 „ cellos: Tertia, quæ peregrinantibus con-
 „ cedebatur, modo etiam Clericis, si isti
 „ essent Clerici, modo Laici, si Laici exis-
 „ terent, dicebatur: quidam nomine Com-
 „ munionis peregrinæ eam solum intelligunt
 „ quæ extra cancellos concedebatur.

„ Neque etiam prætermittendum est Ca-
 „ bassutium Concilium Arelatense III. ann.
 „ 455. reponere, ibique sed incassum Dis-
 „ sertatione speciali propugnare hæresim
 „ Prædestinatianam esse commentum, ut
 „ jam diximus; e contra vero Binium, qui
 „ Arelatense II. anno 524. celebratum esse
 „ contendit, & in notis de hæresi Prædes-
 „ tinatiana, pag. 286. col. 2. sic ait: „ Hæc
 „ Synodo subscriptione Episcoporum ap-
 „ probata est illa Epistola Fausti Regien-
 „ sis, quam dedit ad Lucidum quendam
 „ magni nominis Presbyterum, Prædes-
 „ tinatianorum hæresim sectantem, ut
 „ hominem lapsum ad Catholicam fidem
 „ revocaret. „

„ *Arauscanum* II. approbatum a Borisa-

„ cio II. primum ad dedicationem Basilicæ,
 „ tum ad perstringendos Semi-pelagianos
 „ congregatum est. Avitus Viennensis, &
 „ alii tredecim circiter Episcopi in præsa-
 „ tionem hæc habent: „ Cum ad dedicati-
 „ „ nem Basilicæ . . . convenissemus, &
 „ „ de rebus quæ ad Ecclesiasticam regu-
 „ „ lam pertinent, inter nos spiritalis ellet,
 „ „ oborta collatio, pervenit ad nos esse
 „ „ aliquos qui de gratia, & libero arbitrio
 „ „ per simplicitatem minus caute, & non
 „ „ secundum Catholicæ fidei regulam sen-
 „ „ tire velint. Unde id nobis secundum
 „ „ admonitionem, & auctoritatem Sedis
 „ „ Apostolicæ justum, ac rationabile visum,
 „ „ ut pauca capitula ab Apostolica nobis
 „ „ Sede, transmissa . . . ad docendum eos qui
 „ „ aliter quam oportet, sentiunt, ab omni-
 „ „ bus observanda proferre, & manibus
 „ „ nostris subscribere deberemus. „

„ *Canone 15.* Patres sic perstringunt hæ-
 „ reticos Prædestinianos: *Aliquos divina po-
 „ testate ad malum prædestinatos esse non solum
 „ non credimus; sed etiam si sint qui tantum
 „ malum credere velint, cum omni detestatio-
 „ ne illis anathema dicimus.*

„ Demum Anthymus hæreseos Eutychia-
 „ næ fulgine conspersus, proscriptus, &
 „ exautoratus est, atque a Sede CP. de-
 „ turbatus, tamen gratia Imperatricis Eu-
 „ doxiæ Eutychianæ in ea fuisset collo-
 „ catus, consentiente Justiniano, in Con-
 „ cilio Constantinopoli adunato a Papa Aga-
 „ peto, qui ibi tunc erat ad componendam
 „ pacem inter Theodoricum Regem Sici-
 „ liæ, & Justinianum; namque ex vicinis
 „ provinciis ad hunc effectum, ut erat in
 „ more positum, adunavit Synodum Ro-
 „ mæ, & Constantinopoli: quia vero hu-
 „ jusmodi Synodi coalescebant ex Episco-
 „ pis, qui tunc in aula aderant, & ex
 „ aliis vicinarum provinciarum, vocaban-
 „ tur Synodi populares.

„ *Observationes in Concilium quintum generale,
 „ in Bracharense II. in Thironicum, in Ma-
 „ tisticonense I. & Toletanum III.*

„ EUTYCHIANA hæresis, ut observat Ca-
 „ bassutius hic pag. 263. & sequentibus ma-
 „ gnas movit tragædias absoluto Concilio
 „ Chalcedonensi; mortuo enim Marciano
 „ Imperatore serpsit in pejus Alexandriæ
 „ molitione Timothei Æluri, & Petri Mogi,
 „ tum Antiochiæ auctore præsertim Petro
 „ Gnapheo, seu Fullone, qui ad Euty-
 „ chetis dogma hæresim adjunxit Theo-
 „ pa-

pathitarum, vocelque Triflagio addidit *qui passus est pro nobis*: demum & Constantinopoli iavente Acacio. Sed & Orientem pariter exagitabat hæresis Nestoriana, quam plurimum fovebat scripta Theodori Mopsuestensi, anathematismi Theodoretæ adversus Cyrillianos, & Epistola Ibas ad Marium Persam. Ad Nestorianam, & Eutychianam luem accessit altera calamitas ex duobus Monachis novæ Lauræ, id est, sancti Sabæ in Palæstina Monasterii, Nonno, & Leontio Byzantino. Et vero illi collectos ex libris Origenis plures naves in omnes Orientis plagas disperferunt: quorum præcipua hæc ventilabantur, ante corpus extitisse animam in cælo, in quo varia peccata commiserit, cælum, solemque, lunam, & quæ cælis supernant, aquas esse quasdam animatas, & ratione præditas virtutes: omnium damnatorum, tum dæmonum, tum hominum tormenta finem habitura. Origenes quidem adhuc superstes ab his, & aliis erroribus se purgaverat, contendendo eos non esse propria, sed aliena manu, alienoque animo conscriptos; utinam per modum fasciculi collegisset, ne a subsequentibus sæculis tamquam ejus factus haberentur.

Ergo quinta Synodus generalis ad omnes istas hæreses perstringendas opera Justiniani Imperatoris adunata est: celebri legatione Vigilius tunc temporis Constantinopoli commorans adesse Concilio fuit suppliciter exoratus, sed æconomiz causa timens, ne aliquid adversus Concilium Chalcedonense, & ut scribit Memburgius, etiam contra summi Pontificis privilegia statueretur, illuc venire renuit; ultro tamen promisit suum se additurum calculum rebus quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant, ut videre est in primis duobus Concilii collationibus. Tum postea tria capitula profligata sunt, in hæresim Eutychianam renovata sunt anathemata, demum, & proscripti fuere Origenis errores jam ante in Concilio Alexandrino sub Theophilo anathematis fulmine percussi.

Dices adversus hujus Concilii auctoritatem. I. non fuisse auctoritate Pontificia congregatum. II. Vigilium nec per se, nec per suos Oratores ibi præfuisse. III. Nec idem approbasse nisi post diram carcerem, in qua non sine magno dedecore, ordinante Justiniano, erat ad col-

lum alligatus, modico tantum pane, & aqua pascus, ac senio confectus. Sed & comites Vigili ignobiliter cælos uti vilia mancipia ad metalla damnavit Imperator, omni calamitate mastrandos, ut scribunt Paulus Diaconus Lib. 3. cap. 12. & Lib. 4. cap. 4. Beda Lib. de sex mundi ætatibus: addit Liberatus in Breviario consentientes e contra trium Capitulorum damnationi fuisse muneribus ditatos, & honoribus auctos. IV. Decreta hujus Concilii Schisma in perniciem sane animarum produxerunt. Facundus Hermianensis, Isidorus Hyspalensis, Cassiodorus, ut refert Baronius ad annum Christi 556. num. 2. & alii non pauci ea suscipere renueverunt. Ergo &c.

Respondeo I. Synodum Quintam decursu temporum, accedente Ecclesiæ consensu, susceptam fuisse, & animorum constitutiones de hoc momento tandem aliquando cessasse.

Respondeo II. ad Vigilium, distinguendo: Et Vigilium prævio maturo examine postea suum addidit calculum Concilio, concedo: & non prævio examine approbavit, nego. Non diffitemur Vigilium fuisse terrore perterritum, sed non timore cadente in virum constantem propter multa. Primo quidem, ante ipsius Concilii adunationem promiserat se subscripturum his omnibus, quæ ad fidei regulam pertinerent. II. Non levius, sed omni argumentorum genere tria Capitula in sua Constitutione debellavit, quod sane argumentum est lubenti animo subscripsisse Concilio. III. Demum Romam appulsus, ubi summa potiebatur tranquillitate, tametsi senio confectus, suam non retractavit sententiam.

Respondeo III. ad alia, & similia Capita etiam distinguendo: Multi errore facti detenti Synodum Quintam rejecere. concedo: sin minus, nego. Ceterum, adjuvante Pelagio, & Sancto Gregorio postea eidem Synodo consenserunt omnes Ecclesiæ, ut fufius suo loco dicetur.

Canon XVIII. Concilii Bracarensis præcipit, ut corpora defunctorum extra Ecclesiam sepelirentur: sed mos postea invaluit a Gregorio Magno etiam in Ecclesia sepultura donari, ut patet ex Lib. 2. Dialogorum cap. 23. namque Clodoveus Magnus anno 511. sepultus est in sanctorum Apostolorum a se fundata Basilica.

Canon XVII. Synodi Turonensis præcipit

pit Monachis jejunare, maxime a Quinquagesima usque ad Pascha: a Calendis vero Januarii extabat consuetudo jejuniorum, & Litaniarum, ne fideles communicarent dissolutionibus quibus Gentiles illis diebus indulgebant in honorem Jani, sicut multis in Ecclesiis sanctos cernimus celebrari conventus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium a die Dominicæ Quinquagesimæ usque ad feriam cinerum exclusive. Non omittendum pro more fuisse olim positum Missam non nisi hora octava, quæ nostræ secundæ respondet, celebratam fuisse tempore Quadragesimæ, cœnam vero factam post Vesperas, hoc est, hora nostra sexta. In ceteris jejuniis Vesperæ ante cœnam non decantabantur; tunc autem cœna, hora nostra tertia, fiebat.

Juxta Canonem 7. Matisconensis præcipitur, ut nullus Clericus qualibet de causa a sæculari judice injuriam patiatur: nunc autem usus invaluit in Gallia, ut Clerici ad Episcopum, Monachi vero ad Superiores remittantur, exceptis casibus in quibus perturbatur tranquillitas publica, & regia læditur majestas.

Canon septimus Concilii Toletani III. præcipit, ut mensa Clericorum, & Monachorum lectione sacra condidatur. Canon vero 23. sic habet: *Exterminanda omnino est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per Sanctorum solemnitates agere consuevit, ut populi qui debent officia divina attendere, saltationibus & turpibus invigilent canticis; non solum sibi nocentes, sed & religiosorum officiis perstreperentes. Hoc etenim ut ab omni Hispania depellatur, Sacerdotum & Judicum a Concilio sanctæ curæ committatur.*

Synopsis rerum sexti Sæculi.

PRIMO: Plura Concilia declarant summum Pontificem canonice electum, maxime si vivat, a nemine judicandum esse, nisi in apertam prolaberetur hæresim, quod quidem nusquam contigit; nec, ut speramus, usquam eveniet. Hoc colligitur ex Concilio Sinuesano, in quo juxta opinionem Bini Marcellino Papæ excommunicatum, propterea quod thus idolis timore persecutionis perterritus adolevisset, expositulanti, responderunt Patres: *Suprema Sedes a nemine judicatur.* Hoc ex tribus Conciliis Romæ habitis sub Symmacho, ubi ipse stetit non judicandus, sed

ex proprio testimonio purgandus. Hoc ex alia Synodo Romana in qua Damasus SS. Pontifex ab insulis diæternis Ursicini, in causa propria exauditus, innocens proclamatus est. &c.

Secundo: Concilium Epaoense prohibet Episcopis, Presbyteris & Diaconibus, ne inter veniendum utantur canibus & accipitribus: injungit quoque ut Sacerdotes septa Monialium pro Sacramentis ministrandis ingredientibus, absoluti officii munere, absque mora exeat.

Tertio: Concilium Gerundense, Litanias dici, & Processiones fieri præcipit. Binius probat hæc ortum habere ex Traditione. Tertullianus Lib. 2. ad Uxorem mentionem facit de conventibus ad sepulchra martyrum.

Quarto: Concilium Arausicanum II. can. 15. ex professo & verbis claris & expressis perstringit Prædestinianos, Canon 18. Concilii Præcharensis prohibet corpora defunctorum sepultura donari in Ecclesia: sed usus postea invaluit a Gregorio Magno hoc celebrari honore.

Quinto: Mos perantiquus erat saltem pro Monachis tempore Quadragesimæ Missam non nisi hora secundâ celebrari: Vesperas decantari versus horam quintam, comessionem vero fieri hora sexta. In aliis jejuniis Vesperæ non dicebantur ante cœnam. Hæc colliguntur ex canone 17. Concilii Turonensis ann. 570. adunati.

De Conciliis septimi Sæculi, & aëtitatis in illis.

6. I.

Sub eodem Gregorio Magno.

CONCILIUM Romanum III. an. 602. pro Monachis.

Concilium Romanum IV. eodem anno in causa Andræ Monachi impostoris, & falsarii.

Concilium Byzacenum an. 602. in causa Clementis Primatis Provinciæ Byzacænæ.

Concilium Numidæ ann. 604. in causa Donadei Diaconi & Paulini Regensis Episcopi Iussu S. Gregorii adunatum.

Sub Bonifacio III.

CONCILIUM Rom. ann. 606. habitum de modo eligendi Romanum Pontificem.

Sub

Sub Bonifacio IV.

CONCILIUM Rom. in causa Anglicanæ Ecclesiæ celebratum anno 610.

Concilium Toletanum eodem anno de primatu Episcopi Toletani egit.

Concilium Tarraconenſe anno 614. pro disciplina &c.

Sub Bonifacio V.

CONCILIUM Matisconenſe III. pro regula sancti Columbani, celebratum an. 617.

Concilium Hispalenſe II. an. 619. pro disciplina.

Sub Honorio I.

Pſeudo-Concilium a Cyro Monothelita coactum ann. 633.

Concilium Toletanum IV. eodem anno pro disciplina.

Concilium Toletanum V. an. 636. ubi Litanie decantandæ certo præfiguntur tempora.

Concilium Toletanum VI. an. 638. quo statutum est Infideles ab Hispaniis ejiciendos esse.

Sub Severino I.

CONCILIABULUM CP. quo per Sergium Heraclii *Eſtheſis* confirmata fuit, an. 639.

Sub Joanne IV.

CONCILIUM Romanum, quo *Eſtheſis* Heraclii, & Monothelitæ damnati sunt, an. 640.

Sub Theodoro.

CONCILIUM Numidiæ in Africa adversus Monothelitas, an. circiter 645.

Concilium Toletanum VII. anno 646. ubi agitur de morbis quibus Sacerdotes celebrantes corripuntur.

Concilium Byzacenum & Carthaginenſe adversus Monothelitas, eodem anno.

Concilium Romanum anno 648. contra eosdem relapsos, scilicet Paulum & Pyrrhum.

Sub Martino I.

CONCILIUM Lateranenſe etiam contra Monothelitas, anno 649.

Concilium Aurelianenſe, in quo hæreticus quidam transmarinus a Salino Episcopo damnatus, anno 650. ejectus fuit.

Concilium Toletanum VIII. pro disciplina, anno 653.

Sub Vitaliano.

CONCILIUM Toletanum IX. anno 655. pro disciplina.

Concilium Toletanum X. anno 658. utique pro disciplina.

Concilium Olypiacenſe, anno 662. pro disciplina.

Concilium Cabilonenſe versus eadem tempora pro disciplina.

Concilium Emeritenſe, anno 666. pro disciplina.

Concilium Romanum in causa Lappensis Episcopi, anno 677.

Sub Adeodato.

CONCILIUM Toletanum XI. in quo Sedium Episcopatum divisio facta est, anno 675.

Concilium Bracharenſe III. eodem anno pro disciplina, maxime adversus Sacerdotes qui lac in sacrificio Missæ admiscere non dubitabant.

Sub Agathone.

CONCILIUM Anglicanum anno 679. ad confirmandam fidem adversus Eutyrianos, & Monothelitas.

Concilium Mediolanenſe in causa utique Monothelitarum, eodem anno.

Concilium Romanum adversus eosdem, anno 680.

Concilium Generale VI. anno 680. & 681. contra eosdem obstrepentes.

Concilium Toletanum XII. pro rebus civilibus, anno 681.

Concilium Rothomagenſe anno 682. sub Theodorico Rege Galliarum, pro disciplina.

Sub Benedicto II.

CONCILIUM Toletanum XIV. contra Eutyrianos, anno 684.

Sub Joanne V.

CONCILIABULUM Gallicanum sub Theodorico Rege, anno 685.

Sub

Sub Sergio I.

CONCILIIUM Toletanum XV. anno 688. pro civilibus.

Concilium Cæsaraugustanum III. anno 691. de consecratione Ecclesiarum.

Concilium Constantinopol. reprobatum Quini-seximum dictum, quo sub nomine quintæ & sextæ Synodi Œcumenicæ 103. canones editi fuerunt, anno 692.

Concilium Toletanum XVI. anno 793. pro disciplina, ubi Sigebertus Episcopus lætæ Majestatis reus, exautoratus est.

Concilium Toletanum XVII. anno 694. pro disciplina.

Concilium Trajectense an. 697. ubi statutum est Missionarios ad fidem apud partes Infidelium prædicandam mitti.

Conciliabulum Aquilejense contra V. Symodum, an. 698. habitum.

§. I. I.

Observationes in vitam Honorii, in Concilio Lateranense sub S. Martino, in Romanum, & Quintum generale sub Agathone.

BINIUS Tom. 2. pag. 992. col. 2. in vitam Honorii hæc subnotat: " Nilus, inquit, in Lib. de primatu Romani Pontificis, & Centuriatores Magdeburgenses in vita Honorii, idem senserunt, scilicet de ejus condemnatione ... verior est sententia omnium fere Orthodoxorum nostri temporis illa, qua Honorius ab omni labe, & suspicione hæreseos expurgatur. " Audis ex Binio Honorium ne quidem in suspensionem hæreseos venisse, adeoque citra justitiam, & prudentiam damnandum. Quod quidem momentum probat ex eo quod rem de facto, scilicet duas in Christo tum operationes, tum voluntates admisisset, abstinendo solum a vocabulo, & hoc non semel œconomiz causa factum esse commemorat notis subsequenter, asserendo Hieronymum vocabulum trium hypostaseon in sua ad Damasum Epistolâ respuisse, & hoc absque fidei discrimine, cum revera tres admitteret in Deo personas. II. Quia de facto Sergius in sua ad Honorium Epistolâ duas reapse in Christo admitteret, sicut sanctus Leo, operationes, & œconomiz dumtaxat motivo reticebat vocabulum; quinimmo vel ipse Sergius

in eo tantum sensu, quod non essent in Christo contrariæ voluntates, adeoque tunc temporis Sergium non habitum fuisse ut Monothelitam, saltem in foro contentioso & extrinsece. Sic enim testatur sanctus Maximus in sua cum Pyrrho disputatione: " Cum enim, inquit, Sergius scripsisset prædicare quosdam Christus ita voluntates contrarias, inquit Secretarius ibidem, nos rescriptimus Christus duas voluntates contrarias. . . . non habere. " Subdit Binius pag. 993. col. 1. " Eandem expositionem confirmant verba Honorii sequentia hæc: quia pro, secto a divinitate assumpta est nostra natura, non culpa. "

Pergit Binius ibidem solvendo objectionem de damnatione Honorii, quæ reperitur in sexta Synodo: " Multum, ait, huic nostræ communi Orthodoxorum sententiæ præjudicaret, si non evidenter constaret acta sextæ Synodi ipsa Theodori Constantinopolitani, & Monothelitæ Episcopi corrupta esse. " Anastasius Bibliothecarius in compendio actionum Synodaliū sextæ Synodi diversis verbis affirmat, Theodorum Constantinop. Episcopum, qui Vitalianum e sacris Dyptichis eraserat, inter Hæreticos nominatum fuisse; verum si acta ejusdem Synodi illa, quæ nunc extant, diligentissime omni ex parte luses, nusquam Theodori, ubique fere Honorii nomen inter damnatos Monothelitas reperies. . . Tum probat hoc esse impossibile, cum Patres Synodici epistolam Agathonis in qua omnes ejus prædecessores ab omni labe puri ventilantur, ut a Spiritu sancto dictatam habeant. Postea sic concludit: " Si Concilium œcumenicum Honorium, prout asseritur, velut hæreticum condemnavit, necessarium est affirmare, illud intolerabili errore, & impudentia laborasse; utpote quod nullo hæreseos indicio comperto, Pontificem Catholicum, & Orthodoxum condemnaverit. "

Idem supra scribit, Honorium non potuisse damnari, eo quod nomen duplicis operationis retinuerit, quin vel ipse Sophronius in eadem esset damnatione, cum in sua ad Sergium epistola quæ legitur in Conciliis Regiæ editionis, consenserit abstinendum esse a vocabulo unius, aut duplicis operationis, quod apud Aegyptum sub Cyro movebat tragedias.

Eandem in notis ad Epistolas vindicat & ab.

& ab hærese labe, & a damnatione auctoritate Joannis IV. & sancti Maximi in sua cum Pyrrho disputatione, in qua quidem cum Pyrrhus in suas traheret partes Honorium, jam convictus de Vigilii fide quem non sine mendacio Monothelismi insimulabat, ait Pyrrhus in Dialogo cum sancto Maximo apud Binius Tom. 2. pag. 1036. " Sit ita de Vigilio. Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo unam voluntatem Domini nostri Jesu Christi esse tradidit. *Maximus*, quis fuerit fide aut auctoritate dignus epistolæ hujus interpretes, qui eam ex persona Honorii scripsit, adhuc superstes, & quætorum Occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustravit; an ii qui Constantinopoli quæ ex corde erant, loquebantur? *Pyrrhus*, qui hanc composuit. *Maximus*, is igitur ipse cum ad divum Constantinum Imperatorem ex persona rursus sancti Papæ Joannis de hac epistola scriberet, dixit: Unam voluntatem diximus in Domino, non divinitatis & humanitatis ejus, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus, non duas voluntates contrarias habuisse, carnis, inquam, & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum quæ naturaliter humanitatem ejus signabat. Quibus verbis S. Abbas ostendit, Honorium non minus esse ab omni hærese labe purum, quam Vigilium, quem ipse agnoscebat Catholicum.

Quid plura? Concilium Lateranense Secretario quarto ait, non damnare typum Constantii Imperatoris ex eo quod abstineat a vocabulo unius, aut duplicis operationis, sed ea potissimum ratione, quod Paulus, Cyrus, & alii Monothelitæ expresse dicerent modo unam operationem; modo etiam unicam in toto Christo voluntatem, ita ut Verbum, absorpta operatione, & voluntate humana, earum fungeretur vice: Igitur ex his omnibus momentis non potuit damnari Honorius etiam ut Monothelismi fautor, cum incunctanter post S. Leonem diceret Christum operari divina, & humana inconfuse; neque enim vel ipse sanctus Leo Magnus nomine duplicis operationis utitur.

Binius in suis ad Concilium Romanum

sub Agathone notis alternata vice nedum in fide puritatem Honorii, sed & in damnationem propugnat tribus præcipue momentis. I. Ex eo quod Agatho in sua ad Sextam Synodum generali epistola dicat omnes prædecessores suos fuisse ab omni erroris nævo immunes, & ideo neminem cordatum posse asserere Honorium innocentem damnatum, maxime cum non ut simplex hæreseum fautor, sed ut hæreticus cum ceteris Monothelitis nominatim, & per sententiam latam scribatur damnatus, quod dubio-procul pias aures offendit. Altera ratio ejus est, quia Legati non potuerunt permittere Honorii damnationem, cum in commonitorio ea solum tractare deberent, quæ in Concilio Romano aditata fuerant, ubi quidem altum est de Honorio silentium, quum perstringuntur Monothelitæ: quod quidem argumentum positivum omni acceptione dignum, sanctum Pontificem non fuisse ullo modo damnatum probat. Tertia, eaque efficax non nisi ex desolatione Concilii Honorium damnatum legi propugnat, cujus rei hoc prodit irrefragabile exemplum in notis ad Conc. Rom. Tom. 3. pag. 5. quod vel ipsi Monothelitæ desolaverint Epistolam Synodicam Concilii Romani ad Sextam Synodum missam, in qua de Spiritu sancto hæc habebantur: *Credimus in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, ex Patre Filioque procedentem*. Subdit Binius: " Illi nomen, *Filioque*, expunxerunt. "

Eamdem adimplet provinciam doctissimus Binius in suis observationibus ad Sextam Synodum generalem. Primo quidem alteram subnotat Concilii Sexti depravationem: commemorantur enim, inquit, centum, & tres Canones sub nomine Sextæ Synodi œcumenicæ, qui habentur ab omnibus ut consentitii: isti quippe sunt pseudo-Synodi Trullanæ, quæ falso dicitur *Quin-sexum* Concilium. Tum scribit Bellarminum dicere Lib. 4. de Romano Pontifice cap. 11. epistolam Leonis II. in qua Honorius dicitur damnatus, esse supposititiam, sicut & ejusdem Papæ ad Episcopos Hispaniæ scriptam propter rationes quas commemorat in suis ad eandem epistolam notis.

Tum singulas Sextæ Synodi sessiones percurrit, & liquido probat Honorium non fuisse damnatum.

In prima sessente Legati Apostolici cau-
sam

sam indictionis Concilii aperuerunt. In secunda Macharius de mendacio convictus est; ibi enim lecta est epistola S. Leonis ad Flavianum, in qua duæ naturæ in Christo incommixte prædicabantur. In tertia, epistolæ Vigilii ad Mennam, & vicissim Mennæ ad Vigilium supposititiæ declaratae sunt, sicut & desolati a Monothelitis tres quaterniones priores Quinti Concilii generalis, unanimi voce conclamati sunt. In quarta duæ epistolæ, altera Agathonis ad Concilium, in qua omnes ejus prædecessores in fide incorrupti declarantur; altera Concilii Romani, lectæ, & approbatæ sunt. Actione quinta Macharius quosdam produxit codices, in quibus una operatio in dispensatione incarnati Verbi prædicabatur. Actione sexta suam ulterioribus testimoniiis probare sententiam conatur. Actione septima Legati in contrarium omni argumentorum genere probant duas esse in Christo operationes. Subdit Binius pag. 96. post hanc Actionem die 13. Februarii rursum 14. die ejusdem mensis: "Sequenti die in eodem Secretario, residente Synodo nna cum Principe, Synodica sanctissimi Agathonis lecta est, &c. quæ cum in actis Synodalibus desideretur, credaturque data opera a Theodoro CP. Episcopo ablata, ne inde hæreticus esse probaretur, certissimo argumento constat acta hujus Concilii mutila esse, quæ alibi eorundem Hæreticorum corruptela vitata, & depravata fuerunt. In octava rursum probatum est diversis Patrum auctoritatibus duas esse in Christo operationes: & cooperante Georgio CP. nomen Vitalliani Papæ e sacris Dyptichis opera Theodori excisum, restitutum est: tum Macharius loca Patrum, maxime sancti Dionysii desolasse convictus est. Actione nona, collatione iterum facta omnium exemplarium, alternata vice, & Macharius, & Stephanus Monachus ejus discipulus manifeste convicti sunt de eadem desolatione. Actione decima publicata est collatio locorum desolatorum. Undecima demum Macharius cum suis ex lata sententia proscriptus est.

Pergit Binius act. 12. rursum lectæ sunt Epistolæ supposititiæ Vigilii ad Mennam, & vicissim, item & duæ Epistolæ Honorii quæ proscriptæ leguntur. maxime actione 13. Sed hoc falsissimum esse variis probat argumentis Binius hic pag. 97. col. 1. Ratio prima hæc est: "

"Quod non potuerit damnare Honorium Concilium nisi cum Agathonis Epistola pugnaret, sibi quæ ipsi contradiceret. "Rursum: "Secunda ratio quæ idem firmissime confirmatur, hæc est: quod, nisi concedatur acta Synodalia in iis quæ causam Honorii concernunt, corrupta, & depravata fuisse, oportet fateri universam Synodum sanctissimam intolerabilis erroris, impudentiæ, & injustitiæ notam indelebilem incurrisse. Intolerabilis error foret, si unam atque alteram Epistolam Honorii ducenti octoginta novem Patres non intellexissent, quæ intentione scripta fuisset, ex circumstantiis temporis, loci, ac personarum non advertissent. "Tertiam subjicit rationem, quia Legati præsentibus hanc sustinere damnationem haud potuissent, cum ultra commonitorium aliquid ferre fieri, aut definiri non poterant.

Non abs re erit ad majorem Sextæ Synodi evidentiam observare quæ Anastasius Bibliothecarius in Præfatione Historiæ ad sextum Concilium Generale, dicit: "Si igitur Græci percepta occasione celebratorum universalium Conciliorum frequenter egisse clarescunt; & nunc minuendo, nunc addendo, vel mutando, nunc in absentia sociorum, nunc in abscondito angulorum, nunc extra Synodum, nunc post Synodum astutia sua, immo fraude communibus sanctionibus abutuntur, & ad suos libitus cuncta quæ sibi visa fuerint, etiam violenter inflectunt. "

Synopsis gestorum septimi Sæculi.

BINIUS in suis ad Concilium Lateranense sub S. Martino I. Romanum sub Agathone, sextum generale sub eodem notis, probat ineluctabilibus argumentis Honorium Papam in Concilio CP. non fuisse damnatum.

Primo, quia cum ejus ad Sergium Epistolæ sint admodum Catholicæ, non sine temeritate, & pro ipsis Patribus Synodiciis dedecore, quasi genuinum non intellexissent sentium, proscriptus fuisset sine causa sanctus & innocens Pontifex.

Secundo, quod ex desolatione actuum Concilii dicatur damnatus, multa evincunt, sed maxime duo: videlicet quia non ut fautor, sed promiscue ut hæreticus indiscriminatum, & hoc per sententiam latam legatur anathematizatus, quod

qui-

quidem pias offendit aures, & in sanctum Concilium ubi præsidebat Spiritus sanctus, non potest cadere: Altera ratio ea est, quod Theodorus Constantinopolitanus e Sede Patriarchali propter Monothelismum deturbatus, inter damnatos fileatur.

Tertio: S. Maximus ita probavit in Dialogo cum Pyrrho Honorium non fuisse damnatum, ut non habuerit in ore reargutiones ille Hæreticus. Et vero si ita fuisset, & Macharius, & ejus discipulus a judicio comparativo in Concilio generali damnatus citassent Honorium, ut ejus exemplo declinarent Ecclesiæ anathemata, quod tamen nullus fecit in Concilio. Hæc si maturo examine ponderarentur, nullus est, nisi lubenti animo cæcutire velit, qui partes tanti Pontificis defendendas non suscipiat. Revera quidem inter doctissimos sunt, qui tenent Honorium damnatum, & solum ex timore aliquid ab auctoritate Concilii detrahendi hoc faciunt, quasi vero non constet ex Binio ipsam Synodum illam generalem in multis fuisse desolatam, & idem Concilium declarasse quintam generalem Synodum in variis quaternionibus depravatam; inter vero scholæ gregales illi solum adversantur Honorio, qui ab ipsis argumentis pro defensione superati, proprio fragilitatis abrepti pondere blasphemant, quod fortassis ignorare volunt. Verum tamen fatemur quæstionem in utramque partem posse trahi, sed appello viros eruditos, & ad eorum subtile provoco mentem: si omni præoccupatione deposita, negotium ad apices juris rimetur, bona fide scitebuntur, manifestam implicare contradictionem propugnare Honorium damnatum. Nam si proscriptus, necesse est ut propugnet anathematum ut hæreticum, quod dubio-procul nemo præter Heterodoxos Centuriatores Magdeburgenses dixerit.

De Conciliis octavi Sæculi, & ætatis in eis.

Sub Joanne VI.

CONCILIUM Toletanum XVIII. anno 701. pro disciplina.

Sub Joanne VII.

CONCILIUM Romanum anno 705. ad confirmandam Sextam Synodum, adunatum.

Concilium Anglicanum eodem anno pro restitutione sancti Vvifridi.

Sub Constantino.

CONCILIABULUM CP. sub Joanne Episcopo Monothelita, ann. 712. ad perstringendum sextum Concilium generale, tunc temporis adunatum.

Concilium Londinense pro sanctis Imaginibus, versus illa tempora.

Sub Gregorio II.

CONCILIUM Romanum I. contra illicita connubia, habitum anno 721.

Concilium Romanum II. anno 724. in causa S. Corbiniani Frisingensis Episcopi.

Concilium Rom. III. adversus Iconomachos, ann. 726.

Sub Gregorio II.

CONCILIUM Rom. I. in causa Gregorii Presbyteri Legati Sedis Apostolicæ, congregatum anno 721.

Concilium Rom. II. pro cultu sanctorum Imaginum, ann. 732.

Sub Zacharia I.

CONCILIUM Ratisbonæ, seu Augustæ Vindelicorum auctoritate S. Bonifacii, habitum anno 742.

Concilium Liptinense ab eodem Sancto habitum anno 743. quo quædam bona Ecclesiastica Principi conceduntur ad defendendam Ecclesiam.

Concilium Romanum I. pro disciplina, eodem anno.

Concilium Sueffionense anno 744. ad extirpandas hæreses.

Concilium Germanicum a S. Bonifacio, anno 745. congregatum, in quo Aldeberto & Clemente damnatis, & Servilio deposito ob homicidium, S. Bonifacius inauguratus est primus Archiepiscopus Moguntinus.

Concilium Romanum II. eodem anno, adversus eisdem.

Sub Stephano III.

CONCILIABULUM Constantinopol. 338. Episcoporum a Constantino Copronymo contra cultum sanctorum Imaginum, habitum ann. 754.

Con-

Concilium in Palatio Vernis sub Pippino Rege Francorum, anno 756. pro disciplina.

Sub Paulo I.

CONCILIABULUM Germaniæ, in quo Othomarus Abbas Monasterii sancti Galli ob crimen impudicitiae injuste damnatus est ann. 759.

Concilium Romanum in causa immunitatis Ecclesiasticæ, ann. 761.

Concilium Gentiliacense de cultu sanctarum Imaginum, & SS. Trinitate, in Gallia habitum ann. 766.

Sub Stephano IV.

CONCILIIUM Romanum de electione Pontificis, & cultu sanctarum Imaginum, anno 769.

Concilium Vvormatiense tempore Caroli Magni ann. 770.

Sub Adriano I.

CONCILIIUM Vvormatiense II. ann. 772. de disciplina.

Eodem anno Bavaricum pro disciplina.

Concilium in Duriæ habitum sub Carolo Magno, anno 775. pro disciplina.

Concilium Vvormatiense III. anno 776. pro disciplina.

Concilium Paderbonense ann. 777. ad Saxonum fidem stabiliendam.

Concilium in Villa Dulia ann. 779. pro disciplina.

Concilium Lippienfe de Sedibus Episcopalibus in Saxonia erigendis, ann. 780.

Concilium Colonienfe anno 782. pro disciplina.

Concilium Paderbonense II. anno 786. pro disciplina.

Concilium Nicænum II. universale adversus Iconoclastas, ann. 787.

Concilium Forojulienfe in causa sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Verbi, anno 791.

Concilium Ratisbonense contra Felicem Urgelitanum Episcopum, ann. 792.

Concilium Francofurtense adversus eundem Felicem & Elipandum, ann. 794.

Sub Leone III.

CONCILIIUM Romanum, in causa Leonis Papæ, qui se a cunctis criminibus,

in præsentia Caroli Magni purgavit, anno 800.

§. I I.

Observationes de Canone II. Concilii Francofurtensis.

CANON ille his verbis concipitur: *Alata est in medium questio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis Imaginibus Constantinopoli fecerunt: in qua scriptum habebatur, ut qui Imaginibus Sanctorum, ita ut Deificæ Trinitati, servitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur: qui supra sanctissimi Patres nostri omnibus modis adorationem, & servitutem venientes contemplerunt, atque consentientes condemnaverunt.*

Canon ille Theologorum ita exagitavit animos, ut nonnulli existimaverint Concilium Francofurtense & Nicæno II. defecisse, & cultum SS. Imaginum inlicitum fuisse. Sed in hoc plurimum hallucinati sunt, & quidem propter duo. Primo quidem ex eo quod eo loci Patres Francofurtenses, non nisi Concilium CP. sub Copronymo Iconoclasta solum perstringant, ut patet ex ipsius canonis verbis istis: *Quam de adorandis Imaginibus Constantinopoli fecerunt:* namque si intellexissent Nicænum, non Constantinopoli, sed Nicææ dixissent. Neque vero in mentem cadere potest eo temeritatis venisse Concilium particulare, & æcumenicum approbatum in dogmate definito arguisse. Ita Binius in suis notis ad Concilium Francofurtense Edit. Reg. pag. 162. & 163. Alanus dial. 4. cap. 18. & 19. & alii plures. Secundo, neque minus constat, Concilium Francofurtense pro SS. Imaginibus cultum patriæ soli Deo debitum dumtaxat propellere, & est sui ipsius interpres: *Ut Deificæ Trinitati servitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur, qui supra sanctissimi Patres nostri omnibus modis adorationem, & servitutem venientes contemplerunt, atque consentientes condemnaverunt.*

Synopsis consentorum octavi Sæculi.

NIHIL grave occurrit observandum præter canonem secundum Concilii Francofurtensis. Quidam hanc Synodum sanctarum Imaginum temerare cultum putant; sed hoc ipsum abique fundamento affirmaretur. Primo quidem ex eo quod Galliarum Ecclesiæ cultum hanc semper

ea qua par est, erga Sanctos reverentia tenuerunt, Secundo, extra probationis aleam est, Concilium particulare definitionem fidei Concilii œcumenici ab Ecclesia universalis recepti tentare voluisse. Tercio, ex ipsius canonis 2. Francofurtensis textu liquet Patres latrag duntaxat cultum soli sanctissimæ Trinitati debitum a Sanctorum Imaginibus rescindere.

De Conciliis noni Sæculi & ætatis in eis.

Sub eodem Leone III.

CONCILIABULUM CP. I. in causa Josephi cuiusdam Sacerdotis anno 806.

Conciliabulum CP. II. habitum contra Theodorum, & Platonem cum sociis anno 809.

Concilium Aquisgranense, eodem anno de addita Symbolo particula: *Qui a Patre Filioque procedit.*

Concilium Arelatenſe IV. anno 813. pro disciplina.

Concilium Turonenſe III. eodem anno pro disciplina.

Concilium Cabilonenſe II. eodem anno pro disciplina.

Concilium Moguntinum I. eodem anno pro disciplina.

Concilium Rhemenſe I. eodem anno pro disciplina.

Conciliabulum CP. III. ubi Iconoclastæ anno 814. Nicænam secundam damnarunt, & pseudoseptimam Synodum confirmarunt.

Concilium, apud Theodoniam villam a 32. Episcopis, eodem anno contra percussores Clericorum coactum.

Sub Stephano V.

CONCILIIUM Aquisgranense I. anno 816. & Noviodunense anno 814. pro disciplina.

Sub Paschali I.

CONVENTUS Aquisgranensis I. & II. anno 817. pro disciplina.

CONVENTUS Engelleimensis, eodem anno pro disciplina.

Concilium Attiniacense, anno 822. in quo Ludovicus Imperator publicam poenitentiam egit, sub Eugenio II.

Pseudo-Synodus, vel potius collatio Parisiensis de cultu Imaginum, anno 824.

Concilium Romanum anno 826. pro disciplina.

Sub Gregorio IV.

CONCILIIUM Parisiense pro reformatione Ecclesiasticæ disciplinæ, anno 829.

Concilium Compendienſe anno 833. in quo Ludovicus Imperator imperio exiit.

CONVENTUS in Villa Theodonis anno 835. quo Ebbo Archiepiscopus anno 835. se ipsum Episcopatu abdicavit, & eodem anno Metense, ubi Imperator ab Ebbone Rhemenſis excommunicatus, absolutus est.

Concilium Aquisgranense anno 836. pro disciplina.

Concilium Lugdunenſe eodem anno in causa Ecclesiarum Lugdunenſis, & Vienneſis Paſtoribus carentium.

CONVENTUS Cabilonenſis de rebus Ecclesiasticis, & Politicis componendis, anno 839.

Concilium Aquisgranense, quo Regnum Franciæ a Lothario ad Ludovicum, & Carolum fratres translatum fuit, anno 832.

Concilium CP. quo cultus sanctorum Imaginum reſtitutus est, reſeſſoque Joanne Patriarcha hæretico, Methodius Orthodoxus ſurrogatur, eodem anno.

Sub Sergio II.

Concilium Bellovacense, quo deposito Ebbono, Hincmarus in ejus locum ſuſſeſtus est, anno 845.

Concilium Meldense, eodem anno adversus laicos rerum Ecclesiasticarum retentores.

Concilium Parisiense, quo Meldenſis Synodus absoluta est, anno 846.

Sub Leone IV.

CONCILIIUM Parisiense in causa Ebbonis Rhemenſis quondam Archiepiscopi anno 847. sub Sergio inchoatum, & sub Leone IV. absolutum.

Concilium Moguntinum I. eodem anno sub Rabano Archiepiscopo pro juribus, & immunitatibus Ecclesiasticis.

Concilium Moguntinum II. contra Godescalchum hæreticum Prædeſtinarianum, Monachum ordinis S. Benediſti Abbatiae Orbacenſis in Diœceſi Sueſſionenſi, anno 848.

Concilium. Turonenſe contra Noemonium Ducem Britonum Britanniae junioris, anno 849.

Con-

Concilium Regiaticinense anno 850. pro disciplina.

Convventus Ticinensis, eadem versus tempora pro disciplina.

Conciliabulum Cordubense, quo vetitum est Martyrium, cultusque sanctorum Martyrum sublati, anno 852.

Concilium Sueffionense reprobatur in causa eorum, qui ab Ebbone Rhemensi ordinati fuerant, anno 853.

Concilium Romanum, in quo Anastasius Presbyter Cardinalis exauctoratus est, eodem anno.

Concilium CP. quo Gregorius Syracusanus Episcopus damnatus est, anno 854.

Concilium Valentinum Gallie 13. Episcoporum contra Prædestinianos, anno 855.

Concilium Ticinense, eodem anno pro disciplina. Eo loci Binus confutat fabulam Joannæ Papiſæ.

Sub Benedicto III.

CONCILIUM Carisiacum pro reformandis Ecclesie moribus, in quo & Godefridus per sententiam latam proscriptus est, eo quod suis erroribus negotia civilia simul, & Ecclesiastica turbaret, anno 856.

Concilium Moguntinum anno 857. pro disciplina.

Sub Nicolao I.

CONCILIABULUM CP. Photii I. anno 858. in quo, Ignatio jam exturbato, Photius a Gregorio Syracusano schismatico Episcopus, & Patriarcha inauguratus est.

Concilium Tullense ob Vvenilonem Senonensem Archiepiscopum, anno 859.

Conciliabulum CP. Photii secundum, eodem anno contra Ignatium.

Concilium Confluentum, quo inter quinque Gallorum Reges pax sancita fuit, anno 860.

Conciliabulum CP. Occumenicum falso nuncupatum, quo 318. Episcopi injustam Ignatii condemnationem, & Photii illegitimam intrusionem confirmarunt, anno 861.

Concilium Romanum I. eodem anno in causa Joannis Ravennatis.

Concilium Romanum II. quo hæresis Theopassiarum, iterum pullulans, damnata est, anno 862.

Conciliabulum Aquilgranense, eodem anno, quo 8. Episcopi declararunt Lotharium Francorum Regem a vinculo Matrimonii cum Theutperga contracti solum esse; eo quod ipsa cum fratre incestuosum adulterium commisset, eodem anno.

Convventus trium Regum Francorum, & Episcoporum Gallie, eodem anno in villa ad Sablonarias dicta, quo inter tres, Ludovicum, Carolum, & Lotharium fratres, & Reges Gallie pax inita est.

Conciliabulum Metense, in causa repudii Theutpergæ Reginæ a Lothario Rege facti, anno 863.

Concilium Romanum III. quo acta Metensis Concilii, eodem anno reprobantur, & Guntharius Colonienſis, Theutgandus Trevirensis Archiepiscopi, una cum seculariis, & complicitibus Episcopis exauctorantur, & excommunicantur.

Concilium Romanum IV. quo Zacharias Apostolica legatione in Oriente male functus excommunicatur, & deponitur: tum Photius & Gregorius Syracusanus condemnantur, Ignatii sedi restituitur, cultusque sanctorum imaginum contra Iconoclastas confirmatur, eodem anno.

Concilium Silvanectense, quo auctore Hincmaro, eodem anno Rothaldus Sueffionensis Episcopus deponitur, & in Monasterium detruditur.

Concilium Romanum V. quo acta Concilii Silvanectensis reprobantur, eodem anno, & Rothaldus sedi restituitur.

Concilium Pistense, eodem anno, magis pro civilibus rebus, quam pro Ecclesiasticis adunatum.

Concilium Romanum VI. quo Rodoldus Portuensis Episcopus in legatione Apostolica prævaricator inventus, Episcopatu depositus, & excommunicatus est anno 864.

Concilium Romanum VII. quo Rothaldus Sueffionensis Episcopus jussu Pontificis per Hincmarum, post quartam admonitionem a vinculis solutus, Romamque citatus Sedi sue plenissime restituitur, anno 865.

Concilium Sueffionense de ordinatione Clericorum, 866.

Concilium Trecentense de ordinatione Clericorum Rhemensium ab Ebbone facta, ann. 877.

Sub Adriano II.

CONCILIUM Romanum, in quo Photius ter anathematizatus, ejusque volumen contra

tra Nicolaum Papam editum igni traditum est, anno 878.

Concilium Vvormatiense, eodem anno, ex parte reprobatur, pro disciplina.

Concilium CP. Oecumenicum VIII. 108. Episcoporum, quo Ignatius ab exilio cum dignitate revocatus, simul & Sedi suæ restitutus est, Photio cum 45. Photianis, & Icononachis omnibus exauctoratis, & anathematizatis, ann. 879.

Conciliabulum Metense, quo Regnum Galliarum, eodem anno a legitimo successore Ludovico ad Carolum tyrannice translatus est.

Concilium Vvormerense, quo 20. Episcopi Hincmarum Laudunensem Episcopum condemnarunt, quod ille iussu Adriani Papæ excommunicationis sententiam in Northmannum bonorum Ecclesiasticorum detentorem tulisset, ann. 870.

Concilium Attiniacense, quo idem Hincmarus eodem anno exauctoratus, vinculis ferreis ligatus ejicitur in exilium, & tandem ab hostibus, ne in Episcopatum redeat, excæcatur.

Concilium Colonienſe, eodem anno pro disciplina: Duziacense, quo idem infelix Hincmarus ad placandum Carolum Regem professionem fidelitatis emisit, atque obedientiam suo Metropolitano spondidit ann. 871.

Concilium Ticinense, quo Imperium Carolo collatum confirmatur ann. 876.

Concilium Pontigonense, quo iussu Sedis Apostolicæ Galliarum Episcopi eodem anno electionem Caroli confirmarunt.

Concilium Neustriacum contra Hugonem Lotharii Regis illegitimum filium ann. 877.

Concilium Trecentense, quo excommunicatio in Formosum, aliosque hostes Ecclesiæ a Joanne VIII. lata confirmatur ann. 878.

Concilium Romanum I. ob electionem novi Imperatoris, post obitum Ludovici III. cognomento Balbi, coactum ann. 879.

Concilium Romanum II. quo Petrus in causa Photii restituendi missus est Constantinopolim, eodem anno.

Conciliabulum CP. Oecumenicum pseudo-octavum reprobatur 385. Episcoporum, quo post obitum Ignatii restitutio Photii est confirmata, octava Synodus Oecumenica legitima prius abrogata, eodem anno, & e Symbolo particula, *filioque*, sublata fuit.

Concilium Romanum III. quo Athanasius Boncat Theol. Tom. V.

fusus Episcopus, simul & princeps Neapolitanæ urbis, ob fœdus cum Saracenis initum excommunicatus est.

Sub Stephano VI.

CONCILIUM Colonienſe contra Raptorem rerum Ecclesiasticarum, oppressores pauperum, & incestuosas nuptias, ann. 887.

Sub Stephano VI. dicto V.

CONCILIUM Moguntinum occasione Arnulphi novi Regis, & disciplinæ Ecclesiasticæ ob incurſiones Normannorum reformandæ ann. 888.

Concilium Metense ad reformandos mores, sub Arnulpho Rege, eodem anno.

Concilium Vvormatiense in causa Hermannii Colonienſis, & Aldegarii Hamburgenſis Episcoporum, de Bremenſi Ecclesiâ contententium, ann. 890.

Sub Formoso.

CONCILIUM Rheimense, quo Carolus Simplex filius Ludovici Balbi Francorum regis legitimus successor a Falcone Rheimenſi Episcopo, Odone Comite, qui tyrannice Regnum invaserat, Rex Franciæ ungitur ann. 892.

Concilium Romanum, ob graves Ecclesiæ perturbaciones ann. 893.

Concilium Triburiense pro reformanda Ecclesiastica disciplina ann. 895.

Concilium Nannetense ann. 897. pro disciplina.

Sub Stephano VII.

CONCILIABULUM Romanum in causa Formosi Papæ injuste damnati, ann. 897.

§. II.

Observationes in Concilio Arelatenſe VI. an. 813. Moguntinum eodem anno, & Carisiacum ann. 856.

QUÆDAM præviæ ad nonum sæculum subnotat Cabassutius not. Hist. Eccl. de 7. Libris Carolinis; videlicet eos Libros iussu Caroli Magni, & Ludovici Pii, accedente Apostolico suffragio, multa præcontinere capita, quibus vera religio fovetur, cultus divinus accrescit, & disciplina

K

plina Ecclesiastica mirum in modum rutilat, & dirigitur; hinc in locis Theologicis non semel ista capitularia laudantur ad confirmandam ea quæ Religionis decus, & honorem spectant.

Idem Auctor suas sic inchoat ad Concilium Arelatense observationes pag. 330.

„Studio succensus Carolus Magnus constabiliendæ per omnem suam ditionem
„Ecclesiasticæ disciplinæ, uno eodemque
„anno Christi 813. quinque induxit diversis locis Episcoporum Concilia, ut
„refert Eginardus in Chronico Regni
„ejus ann. 45. . . . Solitis igitur præmissis
„ad Deum precibus exaratum est in primis Christianæ fidei Symbolum, quod
„inter alia Spiritum sanctum a Patre
„Filioque procedere proficitur. „

„Canon tertius Concilii Arelatenfis: *Ignorantia mater est omnium vitiorum, & maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi Officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim sanctas Scripturas legere admonet Paulus Apostolus dicens ad Timotheum. Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & Canones, at omne opus eorum in predicatione, & doctrina consistat, atque edificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina. His accedunt reliquæ Scripturæ, Olee 4. Contingit populus meus eo quod non habueris scientiam. Et quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Et Malachiæ 2. Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem ejus requirunt, quia Angelus Domini exercituum est.* Caballutius de hoc Canonè sic loquitur: „Canon hic Arelatenfis desumptus est iisdem verbis ex Toletano Concilio 4. cap. 25. estque in decreto insertus cap. Ignorantia diss. 38. de necessaria Canonum peritia; sic habet Cælestini primi epistola ad Calabriæ, & Apulicæ Episcopos: Nulli Sacerdotum suos liceat Canones ignorare, nec quidquam facere quod Patrum possit regulis obviare. „

„Canon IX. Concilii Moguntini sic habet: *In omnibus igitur quantum humana permittit fragilitas, decrevimus, ut Canonici Clerici canonice vivant, observantes divinæ Scripturæ doctrinam, & documenta SS. Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel Magistrorum eorum compositæ præsumant agere in unoquoque Episcopatu. Et ut simul manducant & dormiant. . . . Ad mensam vero similiter lectionem audiant, & obe-*

dientiam secundum Canones suis Magistris adhibeant.

Caballutius in suis ad hunc Canonem notis pag. 333. ait: „Conversatio erat ab antiquis ducta temporibus ut propter Ecclesiam, vel in ipso Episcopio, vel in ædibus Episcopio contiguis Canonici Clerici in commune viverent, perinde ac in cenobiis communi utentes menta, & in communi quiescentes dormitorio. Ex Augustini sancti Doctoris exemplo pervaserat in diversis regionibus laudabilis ista consuetudo, de qua fidelissimus ejus discipulus Possidinius hæc perhibet vitæ ipsius cap. 52. *Cum ipso semper Clerici una etiam domo, & mensa, sumptibusque communibus alebantur, & vescebantur.* „

In Concilio Carisiaco juxta Editionem Regiam. I. refertur sententia qua Gotschalculus suos propter errores proscriptur: tum quatuor sunt Canones adversus prædestinationariam hæresim. In primo quidem definitur unam esse tantummodo ad bonum prædestinationem, nullam vero ad malum, ut effutiebant Prædestinatiani: Ceteros autem, inquit Patres, quos justitiæ judicio in massa perditionis relictis, perituros præcipis, sed non ut perirent, prædestinavit. Et hoc adversus hæreticos illos qui ponebant dari prædestinationem necessitantem ad malum.

In secundo Canone decernunt liberum arbitrium gratia sanari, & veram habere sub ejus dominio ad bonum faciendum libertatem: *Liberum autem arbitrium habemus, inquit, quia gratia liberatum, & gratia de corrupto sanatum.* Igitur a gratia non necessitatum.

Tertius hic est: *Deus omnipotens omnes homines sine exceptione vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod autem quidam salvantur, salvantis est donum, quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.*

Quartus demum his concipitur verbis: *Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus est homo fuit, vel erit . . . pro quo passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur.*

Caballutius, qui Dissertatione quinti sæculi negat fuisse Prædestinatianos, hic omni argumentorum genere probat Gotschalcum fuisse Prædestinarianum, & uti talem in Concilio Moguntino, tum in Carisiaco juxta Canones proscriptum. Pauca hic texere juvat; sic enim de illo

loquitur pag. 345. col. 1. „ Gotescalchus
 „ Monachus, & Presbyter Monasterii Or-
 „ bacensis apud Sueffionem inquieti, & su-
 „ perbi spiritus horro, suo decedens Mo-
 „ nasterio Italiam, Dalmatiam, Panno-
 „ niam, Noricum, & Germaniam avidi-
 „ tate spargendi dogmata sua peragravit:
 „ quæ cum fidei Orthodoxæ adversantia
 „ plerisque viderentur, horum examinan-
 „ dorum gratia Rhabinus Moguntinus ex
 „ Monacho Archiepiscopus, vir eximia
 „ doctrina, & pietate præditus Moguntia
 „ Concilium convocavit, coram quo cita-
 „ tus Gotescalchus, & interrogatus, quan-
 „ cumque libuit, haud dissimulante res-
 „ pondit in suarum defensionem opinio-
 „ nem, quas accurate discussas Concilium
 „ judicavit hæreticas, communicæ con-
 „ sensu damnavit. Quia vero alienæ,
 „ hoc est, Rhemensis Provinciæ, tum
 „ origine, tum ordinatione, tum Mona-
 „ stica professione subditus erat Juridic-
 „ tioni; postquam ejus reprobata est per-
 „ niciofa doctrina, remissa est Gotescal-
 „ chi persona ad Hincmarum Rhemensem
 „ Archiepiscopum ann. 848. II. Sequenti
 „ ann. 849. apud Carisiacum vulgo Greci
 „ coactum est Concilium, cui duo Me-
 „ tropolitani Venilo Senonensem, & Hinc-
 „ marus Rhemensium, cum multis Epis-
 „ copis, Abbatibus & selectis Sacerdoti-
 „ bus interfuerunt, a quibus denuo dis-
 „ cussa diligenti examine Gotescalchi do-
 „ ctrina, iterum damnata proscriptaque
 „ fuit. „ Tum num. 7. idem Auctor sic
 „ pergit pag. 343. „ Quinam porro fuerint
 „ Gotescalchi errores, colligitur ex Rhaba-
 „ ni Epistola Synodali ab Hincmarum. „
 „ Ibidem rexit Cabasilus Canones quatuor
 „ contra Prædestinarios, sicut modo re-
 „ tulimus. Tum ibidem, juxta Epistolam
 „ Synodicam, pro propria sententia astruen-
 „ da, sic loquitur: „ Quidam Gyrovagus
 „ Monachus nomine Gotescale qui se as-
 „ serit in vestra paræcia ordinatum, de
 „ Italia venit ad nos Moguntiam novas
 „ superstitiones & noxiam doctrinam de
 „ prædestinatione Dei introducens, & po-
 „ pulos in errorem mittens: dicens quod
 „ prædestinatio Dei, sicut in bono sit,
 „ ita & in malo: & tales sint in hoc
 „ mundo quidam qui propter prædestina-
 „ tionem Dei quæ eos cogat in mortem
 „ ire, non possint ab errore & peccato
 „ se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab
 „ initio, incorrigibiles esse, & pœnæ ob-
 „ noxios interitum ire. „

De octava Synodo Oecumenica.

OBSERVANDUM est Photium a Nico-
 lao primo dejectum, & exautoratum in
 Concilio Romano, adunato postea pseudo-
 Concilio Constantinopoli, in quo qui-
 dem vel ipsum Nicolaum alternata vice
 anathematizare ausus est. Sed retorto to-
 lo ab Adriano II. in alia Synodo Roma-
 na iterum exautoratus est Photius, ac
 demum in octava Synodo generali, in
 qua & pristinae hæreses, maxime Icono-
 machorum, iterum damnatae sunt.

Octavum istud Concilium 14. edidit Ca-
 nones juxta Græca exemplaria; 27. vero
 juxta Latina editionis Anastasii. Rem mi-
 ram perhibet in Ignatii vita Nicaetas,
 scilicet damnationi Photii subscriptum fuisse
 a Patribus, calamis non solum atrame-
 nto, sed etiam tremendo Christi san-
 guine delibutis in atramentum infuso, si-
 cut factum fuerat a Theodoro Papa pro
 damnatione Pyrrhi Monothelitæ, ut re-
 fert Theophanes.

Canone tertio, juxta Anastasium præscri-
 buntur interstitia pro Ordinum susceptione,
 quæ ad hæc usque tempora perleverant.
 Tum prohibetur, ne quis Episcopus
 inauguraretur, nisi post exactum in Sa-
 cerdotio quadriennium citra dispensatio-
 nem; ne etiam eodem die conferantur
 simul duo Ordines majores.

Juxta Canonem 14. Anastasianum pluri
 de palio proferuntur. Juxta vero 19. Me-
 tropolitæ jus admittitur suffraganeis visi-
 tandi, ut scribit Anastasius Romæ Biblio-
 thecarius qui huic Synodo aderat; in Oc-
 cidente autem summi Pontifices, & Con-
 cilia visitationum universæ Provinciæ ju-
 ra Metropolitæ asseruerunt, ut ex mul-
 tis resciscriptis liquet; quale est Lucii III.
 ad Episcopum Ravennatem visitantem
 Ducelem Episcopi Bononiensis, cap. Co-
 pite, de censibus in sexto. Et ante hunc
 Innocentii III. Epistolæ 85. Regestæ 15.
 qui idem in capite, cum Officii 16. de præ-
 scriptionibus, Abbatem condemnat sancti
 Maglorii ad solvenda procuracionis jura
 Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visita-
 ti; quæ est in Suburbio Parisiensi; tunc
 autem Episcopus Parisiensis nondum erat
 Archiepiscopus, sed subditus Metropolitano
 Senonensi.

Synopsis rerum gestarum neno Sæculo.

PRIMO: De libris Carolinis fit mentio, quibus accedente SS. Pontificis calculo, vera religio fovetur, cultus divinus accrescit, disciplina mirum in modum ordinatur.

Secundo: Canon III. Concilii Arelatenfis VI. injungit Clericis studere sacris Literis, cum hoc ab eis exigat Deus Olee 4. & Malach. 2. maxime quia ignorantia est omnium vitiolorum mater.

Tertio: Carisiacum quatuor adversus Prædestinianos condidit Canones. Cabassutius qui in Dissertatione quinti Sæculi negat fuisse Prædestinianos, candide se retrahat hic Diss. noni Sæculi, & monumentis omni exceptione majoribus probat Gotescalchum propter Prædestinatorum errores primum in Concilio Moguntino sub Rhabano abjectum, tum deum in Carisiaco lata sententia fuisse damnatum.

De Conciliis decimi Sæculi, & actis in eis.

§. I.

Sub Joanne nono SS. Pontifice.

CONCILIIUM Ovetense, quo 18. Episcopi ex concessione Joannis Papæ VIII. Ecclesiam Ovetensem Metropolitica dignitate auxerunt, an. 901.

Concilium Romanum, quo acta Stephani VII. contra Formosum habita rescinduntur, & solius Lamberti coronatio tamquam citra vim legitime facta confirmatur, ann. 904.

Concilium Ravennense 74. Episcoporum in eadem causa Formosi, eodem anno.

Sub Sergio III.

CONCILIIUM Suessionense pro disciplina, & morum reformatione, an. 909.

Sub Joanne X.

CONCILIIUM Confluentium pro impedimentis matrimonii ulque ad septimum gradum inclusive, ann. 912.

Concilium apud Groslelium in causa Isaaci Comitissæ poenitentiam agentis, an. 924.

Concilium Duisbergenfe, quo illi qui Bennonem Metensem Episcopum excæcaverunt, excommunicantur, ann. 927.

Sub Joanne XI.

ERPFORDIENSE pro disciplina, an. 932.
Concilium Rhemenfe eodem anno apud sanctam Macram utique pro disciplina, & juxta alios, an. 935.

Sub Stephano IX.

CONCILIIUM Narbonense de finibus Dioceseos inter Urgellitatum, & Pallariensem controversis, an. 940.

Concilium Suessionense in causa Hugonis, & Artaldi Episcoporum, eodem ann. 441.

Sub Martino II. perperam Martino III. nominato.

CONCILIIABULUM CP. quo Tryphon Patriarcha CP. dolose depositus est, substituto in ejus locum Theophilasto Imperatoris filio, an. 944.

Sub Agapito II.

CONCILIIUM Vvirodunense in causa Hugonis, & Artaldi urbis Rhemenfis Archiepiscoporum, an. 947.

Concilium Molomenfe pro eadem causa, an. 948.

Concilium Engelhimense ob eandem causam, eodem anno.

Concilium Trevirenfe in causa Ludovici Regis, & Hugonis Principis, anno 948.

Concilium Romanum, quo acta duarum præcedentium Synodorum ann. 949. ab Agapito confirmantur.

Sub Leone XII.

CONCILIIUM Meidenfe in causa Rhemenfis Episcopi, an. 962.

Conciliiabulum Romanum, quo Joannes XII. deponitur, & Leo, quem quidam Scriptores perperam octavum istius nominis inter veros Pontifices adnumerant, in locum ejus surrogatur, an. 963. in præsentia Ottonis Imperatoris.

Conciliiabulum CP. eodem anno in causa Nicephori Imperatoris.

Concilium Romanum auctoritate Joannis Papæ congregatum, quo Leo Schismaticus, & pseudo-Papa esse declaratur; actaque præcedentis Conciliiabuli Romani reprobantur an. 964.

Sub Benedicto V.

CONCILIABULUM Romanum, quo per Leonem Antipapam, & Sedis Apostolicæ invasorem Schismaticum, eodem anno Benedictus Papa V. exauctoratur, & Hamburgum relegatur, ann. 964. sub Ottono & Phoca Imperatoribus.

Sub Joanne XIII.

CONCILIUM Ravennate pro disciplina ann. 967.

Concilium Anglicanum nationale contra incontinentes Clericos an. 970.

Concilium Romanum, quo privilegia monasterio sanctæ Mariæ Glassegebiri a Rege Angliæ Edgardo concessa confirmantur, an. 971.

Sub Dono III.

CONCILIUM Angelheimense ann. 972. cujus acta desiderantur.

Sub Bonifacio VI.

CONCILIUM Mutinense, quo controversias inter dissidentes Germanos proceres Petrum, & Lambertum composita fuit, an. 973.

Sub Benedicto VII.

CONCILIUM CP. quo Basilii Patriarcha depositus est, an. 975.

Concilium Romanum in causa Gisleleri Magdeburgensis Episcopi, an. 989.

Sub Joanne XV.

CONCILIUM Romanum in causa sancti Adalberti Episcopi Pragensibus restituendi an. 989.

Sylvestrense quo jussu Arnulphi Rhemenfis Archiepiscopi, Galliarum Episcopi Prædoni Rhemenfis civitatis anathema dixerunt, an. 990.

Conciliabulum Rhemense, quo Arnulpho laudato deposito, Gerbertus eidem substituitur, an. 992.

Concilium Rhemense adversus quosdam proditores qui civitatem Rhemensem hostibus Hugonis Capeti Regis Franciæ traderant, circa annum 990.

Concilium Romanum pro canonizatione sancti Hudalrici Angustani Episcopi an. 993.

Boucat Theol. Tom. V.

Concilium Mozoniense, quo ejectione Gerberto, Arnulphus Sedi suæ restituitur, an. 995.

Concilium Rhemense II. quo per Leonem Sedis Apostolicæ Legatum, idem Arnulphus in sua Sede confirmatur, eodem ann.

Sub Gregorio V.

CONCILIUM Romanum, quo septem Electoribus Germaniæ principibus datur potestas eligendi Imperatorem, an. 996.

Concilium Ravennate pro disciplina, an. 997.

Concilium Ticinense, quo Crescentius summi Pontificis adversarius exauctoratur, eodem anno.

Concilium apud S. Dionysium in Galliis pro restitutione Decimarum Ecclesiæ, eodem anno.

Sub Sylvestro II.

CONCILIUM Romanum in causa Gisleleri Magdeburgensis Episcopi, an. 999.

§. I L.

Observationes.

PAUCA in hoc sæculo pro rebus Ecclesiasticis agitata sunt, si excipias electionem Formosi Papæ de Ecclesia beneficii, ut subnotat hic Cabassutius, incassum exagitata: multo plura pro rebus civilibus.

De Conciliis undecimi Sæculi & agitatæ in eis.

§. I.

Sub Joanne XVII.

CONCILIUM Tremonienſe pro reformatione morum, an. 1005.

Concilium Francofordienſe de Ecclesia Bambergensi in Cathedralē Episcopalem erigendā, anno 1006.

Concilium Ænhamenſe in Angliā verſus ann. 1010. ſub Joanne XVI. juxta Cabassutium pro cenſu S. Petri ſolvendo.

Sub Sergio IV.

CONCILIUM Bambergēſe de controverſiis quibuſdam Episcoporum, anno 1011.

Sub Benedicto VIII.

CONCILIUM Legionense in gratiam Ecclesiæ ann. 1012.

Concilium Aurelianense contra novos Manichæos, anno 1017.

Concilium Salegundadiense pro disciplina, anno Domini 1022.

Concilium Moguntinum in causa Othonis Comitis de Hamerstein, anno 1023.

Concilium Aquisgranense versus eadem tempora pro componendis dissidiis inter Episcopum Coloniensem & Leodicensem ortis.

Sub Joanne XVIII. vulgo XX.

CONCILIUM Lemovicense, quo declaratum est S. Martialem Lemovicensem Sedis auctorem Episcopum Apostolicum esse nominandum: ejusdem corporis elevatio facta fuit ann. 1029. sub Joanne XVIII.

Concilium Bituricense pro disciplina.

Concilium Pampilonense de Episcopatu Pampilonensi atque Sedi suæ restituendo, an. 1032.

Sub Benedicto IX.

CONCILIUM Lemovicense II. ob causam pacis, & Apostolatus S. Martialis celebratum anno 1034.

Concilium Bellovacense eadem de causa, eodemque anno.

Concilium Triburiense pro disciplina, an. 1035.

Sub Gregorio VI.

CONCILIUM Sutrinum, quo Gregorius VI. se ipsum Pontificatu abdicavit, ann. 1046.

Sub Clemente II.

CONCILIUM Romanum I. adversus Simoniacos, an. 1049.

Sub Leone VIII. vulgo IX.

CONCILIUM Rhemense eodem anno pro disciplina.

Concilium Moguntinum contra Simoniam, & vitia Clericorum.

Concilium Romanum II. quo damnato

Berengario Lanfrancus sententiam absolutionis retulit, an. 1050.

Concilium Vercellense contra eundem Berengarium pro Lanfranco, eodem ann.

Concilium Coyacense pro reformatione morum, eodem anno.

Romanum III. in causa Gregorii Vercellenfis Episcopi de adulterio accusati; eorumque qui a Simoniacis ordinati fuerant, an. 1051.

Concilium Romanum IV. de canonizatione S. Gerardi Lucorum Episcopi, de limitibusque Diœceseos inter Aquilejensem, & Forojuvensem Episcopos controversis, an. 1053.

Sub Victore II.

CONCILIUM Florentinum contra alienatores bonorum Ecclesiasticorum, ann. 1055.

Concilium Lugdunense, quo Episcopus quidam eodem anno per Hildebrandum Sedis Apostolicæ Legatum miraculose de simoniæ crimine convincitur.

Concilium Turonense, per eundem Hildebrandum Diaconum eodem anno indictum, quo Berengarius, ejurata hæresi, fidem Catholicam professus est.

Concilium Colonienfe, quo Balduinus, & Godefridus Comites Flandriæ Henrico Regi quinquennali conciliati fuerunt, ann. 1056.

Concilium Tolosanum eodem anno contra simoniam, & alia tum Cleri, tum populi vitia.

Concilium Compostellanum eodem etiam anno pro disciplina restauranda.

Sub Nicolao II.

CONCILIUM Lutrimum, quo Benedictus Mincius pseudo-Papa, ann. 1059, depositus est.

Concilium Romanum 113. Episcoporum, quo Berengarius hæresi sua tertio abjurata subscriptis fidei, eodem anno; ibi etiam edita est constitutio de electione Romani Pontificis.

Concilium Amalphitanum in Apulia eodem anno, in quo exautoratus est Episcopus Trani.

Concilium Parisiense, quo Philippus Henrici Francorum Regis filius titulo Regio condecoratur, eodem anno 1059.

Concilium Jaccetanum pro disciplina, ann. 1066.

Sub

Sub Alexandro II.

CONCILIABULUM Basileense in causa electionis Pontificis, anno 1061. tempore interregni Pontificii.

Concilium Osbornense, quo Cadolaus pseudo-Papae proscriptus est, & Alexandri electio confirmata, ann. 1062.

Concilium Arragonense, eodem anno pro disciplina.

Concilium Romanum I. contra Simoniacos, anno 1063.

Concilium Mantuanum, quo Cadolaus pseudo-Papa iterum damnatus, & Alexander a criminibus objectis absolvitur, ann. 1064.

Concilium Barcinonense, in quo eodem anno Leges Gothicae quibus Catalani utebantur, plane abrogantur.

Concilium Romanum II. adversus incestuosorum haerem, ann. 1065.

Concilium Romanum III. quo iidem incestuosi Haeretici, eodem anno, & pro eadem causa excommunicantur.

Concilium Vintoniense anno 1069. pro disciplina & depositione Stigandi qui invaserat Cantuariæ Episcopatum.

Concilium Moguntinum I. in causa Henrici IV. Regis volentis Bertam uxorem repudiare, ann. 1069.

Concilium Moguntinum II. anno 1070. in causa Caroli Constantiensis Episcopi de simonia, & sacrilegio accusati.

Concilium Anglicanum an. 1072. in causa Primatus Cantuariensis super Eboracensem.

Concilium Erpishfordense anno 1073. in causa decimationum Thuringiæ.

Sub Gregorio VII.

CONCILIUM in causa S. Anselmi Episcopi Lucensis contra Lucenses Canonicos, ann. 1074.

Concilium Romanum I. eodem anno, pro disciplina.

Concilium Anglicanum, quo sanctus Vulfstanus deponitur, eodem anno.

Concilium Romanum II. pro reformando Clero, ann. 1075.

Concilium Moguntinum eodem anno, contra concubinos Presbyteros.

Concilium Anglicanum eodem anno, seu Londinense pro reformandis Ecclesiasticis.

Concilium Vvormatiense, quo Schismatici Episcopi iussu Henrici Regis con-

gregati, Gregorium Pontificem commo-
nendum esse decreverunt, ann. 1076.

Concilium Romanum III. quo Henricus Rex Germaniæ, Sigefridus Moguntinus, & Robertus Bambergensis excommunicantur, eodem anno.

Concilium Papiense, quo Episcopi Schismatici Regi Schismatico adherentes, anathema sibi a Pontifice inflicta, in eundem Pontificem eodem anno retorquere conantur.

Concilium Romanum IV. in quo Guilbertus Ravennas, Theodaldus Mediolanensis, alique plures Episcopi excommunicantur, ann. 1078.

Concilium Romanum V. pro reſtauratione sanctæ Ecclesiæ, eodem anno.

Concilium Romanum VI. in quo Berengarius iterum atque iterum lapsus, hæresi adhuc abjurata, anno 1079. eidem adhuc professus est.

Concilium Britannicum eodem anno, ad falsam poenitentiam proſcribendam.

Concilium Romanum VII. quo regnum Germaniæ Henrico abrogatum, collatum fuit Rodolpho, ea conditione, ut deinceps investitura Beneficiorum a Laicis non accipiantur, an. 1080.

Concilium Brixienſe, quo 30. Schismatici Episcopi Gregorium Papam a Sede depoſuerunt, eodem anno, ut Guilbertum Ravennatem Archiepiscopum eidem subrogarent.

Concilium Lugdunense eodem anno, in causa Manassis Rhenensium Archiepiscopi.

Concilium Avenionense, quo sanctus Hugo Gratianopolitanus Episcopus eodem anno inauguratus est.

Concilium Meldense, quo sanctus Arnulphus eodem etiam anno Sueſſionensium creatus est Episcopus.

Concilium Romanum VIII. in causa Henrici Regis, & quorundam Episcoporum, an. 1081.

Concilium Romanum IX. an. 1083. pro disciplina.

Concilium Romanum X. quo Guibertus Antipapa, & Hæresiarcha, atque Henricus pſendo-Imperator cum omnibus suis fautoribus, anno 1084. excommunicantur.

Concilium Quintilneburgense contra Henricianam, & Vvecilianam hæresim, anno 1085.

Concilium Moguntinum, quo, Gregorio deposito, Guibertus eodem anno subrogatur.

Sub Victore III.

CONCILIUM Capuanum, quo Victor, resumptis insignibus Pontificalibus, quæ præter voluntatem resignarat, anno 1087. consecratus est.

Concilium Beneventanum, quo idem Guibertus cum sociis eodem anno excommunicatur.

Sub Urbano II.

CONCILIUM Romanum I. 115. Episcoporum, quo res Gregorii VII. & Victoris III. contra Guibertum Antipapam, Henricum, & alios Schismaticos gestæ, anno 1089. confirmantur.

Concilium Melitanum anno 1089. pro disciplina.

Concilium Tolosanum anno 1090. pro disciplina.

Concilium Trojanum pro diversis Ecclesiæ necessitatibus, an. 1093. maxime adversus matrimonia non legitime contracta.

Concilium Constantiense pro reformanda disciplina, anno 1094.

Concilium Offionense contra Philippum Regem Franciæ adulterum, & incestuosum.

Concilium Placentinum anno 1095. pro diversis rebus.

Concilium Claramontanum, eodem anno, ubi Philippus excommunicatus est, & publicata fuit indulgentia ad ferendum auxilium captivis Terræ sanctæ.

Concilium Anglicanum, Conciliabulum eodem anno, quo S. Anselmus e Sede sua Cantuariensi pulsus est.

Concilium Turonense pro expeditione Hierosolymitana, anno 1096.

Concilium Barense pro Græcis cum Romana Ecclesia conciliandis, ann. 1097.

Concilium Romanum II. adversus Guibertum Antipapam, & pro expeditione Terræ sanctæ, ann. 1098.

Concilium Romanum III. eodem anno pro disciplina.

Concilium Hierosolymitanum eodem anno pro disciplina.

Concilium Pictaviense, an. 1100. adversus Philippum Regem Galliæ, qui suam resumpserat concubinam.

§. II.

Observationes circa Concilium Aënhamense, Aurelianense, Bituricense, & Claramontanum.

In Concilio Aënhamensi anno 1080. juxta Cabassutium, præcipitur ut quorundam solvatur census, seu denarius S. Petri ad festum S. Petri ad vincula. Antea anno 740. Ina Rex Angliæ Occidentalis præceperat, ut in honorem sancti Petri singulæ sui regni domus illud solverent tributum. Ann. 775. idem præceperat Offa Merciorum, sive Orientalium Anglorum Rex. Sanctus Eduardus in suis Legibus Ecclesiasticis cap. 6. eum censum præcipit.

In Concilio Aurelianensi ann. 1018. qui fuit regni Roberti vigesimus, deprehensa fuit abominanda hæresis, quæ sensim ut cancer in regno Franciæ serpebat, ut scribunt Glaber, Rodolphus Lib. 3. historiæ cap. 8. & Lucas Dacherius Tom. 2. Spicilegii, quæ duo Canonici Aurelianenses a quadam muliere illusi, fidem sanctissimæ Trinitatis abnegabant, mundum ab æterno exitisse, nec in alia vita dari aut pro justis præmium, aut pro malis supplicia propugnabant: conventicula nocturna abique pudore promiscue marium cum feminis fiebant, & alia abominanda quæ non licet homini casto loqui: hæc secta Manichæismum redolebat, ejusque horrenda mysteria accurate obtinebant discipuli.

Concilium Bituricense canone 1. statuit sanctum Martialem inter Apostolos annumerandum esse, sicut a Romana Sede, & a pluribus antiquis Patribus definitum fuerat: hoc est, honore Apostolico donandum esse: hinc in Rituali quodam veteri Launoii immediate post Apostolos in Litaniis commemoratur, sive quia creditur fuisse Apostolis cœvus Christi discipulus, sive etiam quod ab ipsis Apostolis missus sit in Gallias ad prædicandum Evangelium.

Canone III. prohibet Episcopis aliquid pro collatione Ordinum accipere, similiter & eorum subiectis, pretium pro ferendis nominibus ordinandorum.

Canone II. prohibet etiam Episcopis suscipere ad sacros Ordines eos qui servitute detinentur: præcipit ut Episcopus & excommunicationem comminetur, si hujusmodi ad Ordines suscipiendos præsenten-

ventur: tunc subijciunt Patres: *Si cui-
piam de talibus sacrum ordinem vel clerica-
tum ignoranter tribueris Episcopus, max ut
cognitum, Archidiaconus deponat eos, quia
irrita est & illicita ordinatio; hoc est, il-
licita, inquit Caballutius, & non simpli-
citer vacua, cum vel ipsa Synodus illi-
citurum vocet irritum: "Itaque, ait Ca-
", *ballutius*, ibi significat, quod non pot-
est sine mortali sacrilegio exerceri,
", nisi post expiatam culpam cum censu-
", ra & irregularitate. " Gravior est diffi-
cultas, inquit Auditor, utrum si ante Ordi-
nationes Episcopus palam & alte prote-
statur sit se nullatenus intendere illos or-
dinare qui falso innotunt patrimonio, vel
falsis dimissoriis, aut qui non sunt æta-
tis competentis, &c. & respondetur nihilo-
minus Ordinationem esse validam tametsi
illicitam: ita D. Baillet, de triplici exa-
mine, Gonetus de validitate Ordinis disp.
6. n. 33. de Sacr. & colligitur ex sancto
Augustino Lib. 1. de Baptismo contra Do-
natistas cap. 11. 12. & 13. Dico tamen in-
validam esse ordinationem, si vere Epi-
scopus non habeat animum hujusmodi præ-
sentatos ordinandi, quandoquidem ex Flo-
rentino Sacramentum, seclusa intentione
Ministri, vacuum est: quia vero ut plu-
rimum hujusmodi protestationes sunt so-
lum comminatoriæ, vulgo omnes præ-
sentati tanquam vere ordinati habentur.*

Concilium Claramontanum Canone 9. 13.
& 14. prohibet, ne aliquis duo simul ha-
beat Beneficia, tum Canone 13. injungit
Clerico unicuique possidere titulum, & ubi
titulus est, ibi vult commorari, ita ut
ad aliam non transeat Ecclesiam; vi-
sum vero manibus ad imitationem Apo-
stoli quærat, ait, Clericus, si titulus non
sufficiat ad vitam alendam. Idem districte
præcipit Concilium secundum Nicænum
generale Canone 15. Tridentinum tamen
Sessione 24. cap. 17. permittit Beneficio-
rum pluralitatem.

*Sancta Synodus ... statuit, ut in posterum
num tantum Beneficium singulis conferatur:
quod quidem si ad vitam ejus cui confertur,
honestè sustentandam non sufficiat, licet nihilo-
minus aliquod simplex sufficiens, dummodo
utrumque personalem rependitiam non requi-
rat, eidem conferri.*

Synopsis rerum undecimi Seculi.

PRIMO: In Concilio Anhanensi in An-
glia anno circiter 1010. statuitur solve-

re Ecclesiæ Romanæ tributum seu cog-
sum S. Petri.

Secundo: In Concilio Aurelianensi ann.
1018. proscribuntur Manichæi, qui hæretici
turpissima pro moribus addebant.

Tertio: In Biviricensi Can. 1. definitur
sanctum Martialem honoris causa Aposto-
li nomine celebrari: Can. 3. prohibet
Episcopis aliquid sumere pro collatione
Ordinum, litteris, immo & pro scriben-
dis ordinandorum nominibus. Can. 11.
ait non esse ordinandos eos qui aliquid
a jure, vel ab homine habent impedimentum,
v. g. ætatis, vel patrimonii insufficientis.

Quarto: Qui aliquid simile impedimen-
tum subeunt, non obstantes Episcopi præ-
testatione de eis non ordinandi, sunt
tamen vere ordinati, ait Caballutius hic
cum Gonetis, quia hanc protestationem
non nisi ut comminatorium habent, se-
cus tamen dicendum est, si Episcopus
nullam habeat interiorum intentionem si-
miles ordinandi: cum enim Concilium
Florentinum exigit intentionem faciendi
Sacramentum, hac deficiente, vacuum est.

Quinto: Concilium Claramontanum pro-
hibet pluralitatem Beneficiorum.

*De Conciliis duodecimi Seculi, & ætatis
in eis.*

§. I.

Sub Pascuali II.

CONCILIUM Lateranense seu Roma-
num I. anno 1103. contra Henricum IV.
Imperatorem.

Concilium Londinense I. eodem anno pro
disciplina.

Concilium Londinense II. pro disciplina,
anno 1103.

Concilium Trecentense anno 1104. pro di-
sciplina. anno 1105. adversus Fluentium
Episcopum qui prædicabat Antichristum
jam venisse.

Concilium Quintilincburgense pro refor-
matione morum.

Concilium Moguntinum anno 1106. pro
civilibus.

Concilium Guastallense eodem anno, pro
reunionem Schismaticorum.

Concilium Hierosolymitanum anno 1107.
in quo Ebremaus Episcopus intrusus de-
positus est.

Concilium Trecentense & Londinense, eo-
dem anno, primum adversus Simoniacos
alterum pro disciplina.

Con-

Concilium Beneventanum anno 1108. pro disciplina.

Concilium Legionense anno 1110. pro disciplina.

Concilium Lateranense II. anno 1112. adversus Henricum, qui investituras propugnabat, quod tamen jus ibi abrogatum est.

Concilium Viennense, Beneventanum II. & apud Cyperanum, ann. 1113. in priori pro investiturarum rursus ablatum est: in secundo privilegia Abbatis Montis Cassini circa temporalia confirmata sunt. In tertio Arnulphus Patriarcha Hierosolymitanus exautoratus est.

Concilium Bellovacense, & Syriacum an. 1114. adhuc contra Imperatorem Henricum.

Concilium Colonienfē, Lateranense III. & Romanum, ann. 1116. pro disciplina.

Sub Gelasio II.

CONCILIIUM Capuanum, ann. 1118. pro disciplina.

Concilium Viennense, anno 1119. pro disciplina.

Sub Calisto II.

CONCILIIUM Rhemenfē & Colonienfē, eodem anno pro disciplina.

Concilium Lateranense I. Oecumenicum 426. Patrum pro pace, & concordia inter Ecclesiam & Imperium ineunda, & pro Terra sancta occupata a Saracenis recuperanda, eodem anno.

Concilium Neapolitanum an. 1120 pro disciplina.

Concilium Romanum I. pro eadem causa, anno 1122.

Concilium Romanum II. & Tolosanum an. 1123. etiam pro disciplina.

Sub Honorio II.

CONCILIIUM Londinenfē ann. 1125. pro disciplina.

Concilium Namnetense Gallicanum, & Londinenfē ann. 1127. pro disciplina.

Sub Innocentio II.

CONCILIIUM Claramontense anno 1130. pro disciplina.

Concilium Rhemenfē, Leodiense, Moguntinum, Pisanum, Stapense anno 1131. pro eadem causa.

Concilium Northamptonense, & Londinenfē, an. 1138. pro disciplina.

Concilium Lateranense II. Oecumenicum 1000. circiter Patrum pro jure Cleri vindicando, an. 1139.

Concilium Vintonienfē I. eodem anno pro immunitate Ecclesiastica.

Concilium Sueffionense, & Senonenfē anno 1140. adversus Abaylardum qui suos renovaverat errores, citatus, ut cum D. Bernardo disceptaret, exigente Papæ Legato a latere, renuit comparere.

Concilium Wyestmonasterienfē II. & Antiochenum an. 1162. in priore Clerus propugnavit jus eligendi Reges ipsum etiam spectare, in posteriore vero Patriarcha Radulphus de Simonia accusatus est.

Concilium Hierosolymitanum, & Londinenfē ann. 1143. primum adversus Armenorum nævos: alterum contra violentiam in Ecclesias exercitam.

Sub Lucio II.

CONCILIIUM Gallicanum an. 1145. pro disciplina.

Sub Eugenio III.

CONCILIIUM Vizeliacum pro expeditione Terræ sanctæ, anno 1146.

Concilium Parisienfē, & Rhemenfē an. 1148. adversus Gilbertum Porretanum. In priori disputatum est cum eo, sed in secundo tantum, opera divi Bernardi, convictus, & conversus est.

Concilium Trevirenfē an. 1150. quo summus Pontifex annuit, ut sancta Hydegarda revelationes suas scriptis mandaret.

Concilium Balgiciacense, quo matrimonium Ludovici Regis Franciæ, & Eleonoræ Ducis Aquitanæ Filiæ propter consanguinitatem, consentientibus partibus, solutum est.

Sub Alexandro III.

CONCILIABULUM Papiense a Friderico Imperatore illegitime inditum, ideoque ab Alexandro Papa declinatum, in causa Victoris III. Antipapæ, & Alexandri III. an. 1160.

Pseudo-Concilium Laudense ab eodem Imperatore Friderico contra jus adunatum an. 1161. in gratiam ejusdem Victoris.

Concilium apud Novum Mercatum in Normannia eodem anno, de receptione Papæ

pæ Alexandri III. & refutatione Victoris Antipapæ.

Concilium Bellovacense eodem tempore & pro eadem causa.

Concilium Turonense, & *Clarandonense* an. 1164 illud adversus Antipapam Victorē, & ejus assēctas: istud vero est pseudo-Concilium, in quo aliqui Episcopi subscribere quibusdam Legibus Regis, privilegiis Ecclesiæ adversantibus.

Pseudo-Concilium Northamptoniense eodem an. adversus S. Thomam Cantuariæ Archiepiscopum.

Concilium Lateranense, in quo Fridericus Imperator excommunicatus, ann. 1168.

Concilium Cassiliense in Hibernia ann. 1172. pro reformatione morum.

Concilium Abrincatenſe, in quo Henricus qui sancti Thomæ mortem procuraverat, absolutus est, anno 1172.

Concilium Lumbariense adversus Albigenſes, ann. 1176.

Concilium Venetum, an. 1179. in quo Alexander III. & Fridericus pacem iniunt.

Concilium Lateranense III. Oecumenicum pro reformanda Ecclesia contra hæreses Catharorum, & Schismaticos ab Antipapae creatos, an. 1180.

Sub Lucio III.

CONCILIUM Veronense pro auxilio adversus Mahumetanos, ann. 1185.

Sub Urbano III.

CONCILIUM Parisiense pro expeditione contra Turcas, anno 1186.

Sub Clemente III.

CONCILIUM Parisiense anno 1188. contra Saladinum Turcarum Regem.

Sub Celestino III.

CONCILIUM Divionense contra Philip-pum Regem Galliarum ob repudiatam uxorem, an. 1197.

Concilium Eboracense pro morum reformatione, an. 1197.

Sub Innocentio III.

CONCILIUM Londinense ann. 1200. pro reformatione Ecclesiæ.

6. I.

Observationes in Concilio Lateranense I. Northamptoniense, Lateranense II. Rhe-mense & Lateranense III.

CABASSUTIUS not. Eccl. Conc. de Concilio Lateranensi I. ann. 1123. celebrato: sic loquitur pag. 399. „Quamvis „generalis Synodus VIII. constituit „can. 22. nemini Principum, aut poten- „tium licere ingerere se Episcoporum „electioni, aut promotioni: quamvis et- „iam primus inter Christianos Imperator „Constantinus in sua ad Episcopos qui „Nicaenæ Synodo non interfuerant, Epi- „stola, quam referunt integram Theodo- „retus & Gelasius Cyzicenus, hanc au- „ream & omnibus sæculis memorabilem „sententiam circa Conciliorum auctori- „tatem tradidisset: *Quidquid in sacris „Conseſſibus actum est, id omne ad Dei consi- „lium referri debet.* Nonnulli tamen Ger- „maniarum Reges & Imperatores a Con- „stantini pietate degeneres, jura Episco- „patuum & abbatiarum conferendarum „sibi asserebant, & cum seditissimo ac „Simoniaco mercatu sacras dignitates „venales habebant, ideoque indignissimos „viros ad eas assumebant, unde nasceba- „tur grandis morum & sacræ disciplinæ „corruptela. Huic pesti Romani Ponti- „fices ex officio constati sunt occurrere, „atque omnium maxime Gregorius VII. „dictus antea Hildebrandus &c.

Concilium Londinense seu Vvesmonaste- „riense an. 1125. can. 2. sic loquitur: *Interdicimus etiam ut pro crimine, pro oleo, „pro Baptismo, pro penitentia, pro visita- „tione infirmorum seu Unctione, pro commu- „nionem corporis Christi, pro sepultura nullum „omnino pretium exigatur.*

Concilium Lateranense II. generale anno 1139. can. 6. hæc habet: *Decernimus et- „iam, ut ii qui in ordine Suddiaconatus & su- „pra, uxores duxerint, aut concubinas habue- „rint, officio atque Ecclesiastico Beneficio care- „ant, cum enim ipsi templum Dei, vasa „Domini, sacrarium Spiritus sancti debeant „esse & dici, indignum est eos subilibus & „immunditiis deſervire.*

Quod Concilium Rhemenſe magnopere „celebrat, est victoria Ecclesiæ adversus „Gilbertum Episcopum Pictaviensem, pari „subeilitate, profunditate, & pietate Divi „Bernardi superatum, qui tandem illum „ad

ad meliorem frugem reduxit. Ergo sentiebat Gilbertus abstracta in Deo, puta divinitatem, bonitatem, &c. non esse Deum. Triplex conventus ad illum debellandum habitus est; prior quidem Antifiodori, alter vero Parisiis, in quibus vana Logicæ astutia fugit e manibus: tertius tandem Rhemis, ubi sancti Bernardi argumentationibus ita de veritate convictus fuit, ut suos exemplo ejuraverit errores.

Sanctus Abbas Gilbertum profligavit isto maxime sancti Augustini loco e capite 18. Libri 2. de Trinitate excerpto, ubi hæc habentur de Deo: " Ipsa enim natura vel substantia, vel essentia, vel quolibet alio nomine appellandum, est id ipsum quod Deus est. " Tum ipse Sermone 80. in Cantica pag. 3. edit. 1506. sic Gilbertum, & suos alloquitur: " Divinitate, inquit, Deus est, sed Divinitas non est Deus. Fortitan non dignatur Deus esse, quæ tanta est, ut faciat Deum. Sed si Deus non est, quid est? Aut enim Deus est, aut aliquid quod non est Deus, aut nihil. Equidem non das Deum esse; sed ne nihilum quidem, ut opinor, dabis, quam usque adeo necessarium Deo esse fateris, ut non modo absque ea Deus esse non possit, sed ea sit. Quod si aliquid est quod non est Deus: aut minor erit Deo, aut major, aut par. At quomodo minor, quæ Deus est? Restat, aut majorem fateris, aut parem. Sed si major est, ipsa est summum bonum, non Deus. Si par, duo sunt summa bona, non unum. Quod utrumque Catholicus refugit sensus. Jam de magnitudine, bonitate, justitia, sapientiaque, idem per omnia quod de Divinitate sentimus: Unum in Deo sunt, & cum Deo. Nec enim aliunde bonus, quam unde magnus: nec aliunde justus, aut sapiens, quam unde magnus, & bonus: nec aliunde denique simul hæc omnia est, quam unde Deus, & hoc quoque non nisi se ipso. "

Concilium Lateranense III. mira statuit pro paupertate Evangelica Can. 10. his verbis: *Monachi non pretio recipiantur in Monasterio, non peculium permittantur habere, non singuli per villas & oppida, seu ad quascunque parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneant, nec soli inter seculares homines spiritualium hostium constructio-*

nem expectent: Salomone dicente: Væ soli, quia si ceciderit, non habebit sublevantem. Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros Ordines non ascendat, is autem qui acceperit, officii sui privatione mulctetur. Si verò peculium habuerit, nisi ei ab Abbate pro injuria ei fuerit administratione permittum, de communione removeatur altaris. Et qui in extremis cum pecuniis inventus fuerit, nec oblatio pro eo fiat. nec inter fratres recipiat sepulturam. Quod etiam de diversis Religiosis precipimus observari. Abbas etiam qui ista diligenter non curaverit, officii sui jacturam se noverit incursum.

Synopsis rerum gestarum Sæculi Duodecimi.

PRIMO: Gregorius VII. Ecclesiæ jura pro collatione Beneficiorum propugnat, & simoniæ labem depurat.

Secundo: Castitas injungitur Clericis, & Subdiaconi habentes uxores, ad superiores Ordinum gradus ascendere prohibentur, quia minister altaris, teste Malachia cap. 2. 7. Angelus Domini est, aut esse debet.

Tertio: Paupertas Evangelica pro Monachis celebratur, & transgressores privantur sepultura Ecclesiastica.

De Conciliis Decimertii Sæculi & æstatis in eis.

§. I.

Sub eodem Papa Innocentio III.

CONCILIIUM in Scotia de initio celebritatis Dominicæ anno 1203.

Concilium Romanum, quo Otto IV. Imperator anno 1210 per Innocentium Imperio deponitur.

Concilium Varense & Murellanum anno 1213. adversus Petrum Arragoniæ Regem, qui favebat Ecclesiæ hostibus.

Concilium Londinense, quo Joannes Rex Angliæ anno 1214. ab excommunicatione absolvitur.

Concilium Lateranense IV. Oecumenicum 400. Episcoporum & 800. aliorum Patrum contra Albigenes, Amalrici, & Joachimi Abbatis hæreses, simul & pro reformandis moribus, ac Terra sancta recuperanda, anno 1215.

Eodem anno Apud Montem pessulanum, in quo Simon de Monte fortiter declaratus est

et Dominus terrarum, quas ab ipso devicti Albigenfes antea possidebant.

Sub Honorio III.

CONCILIUM Oxoniense anno 1222. pro reformatione Clericorum.

Concilium Germanicum sub Conrado Cardinali & Episcopo Portuensi contra concubinos, & simoniacos Clericos, anno 1225.

Concilium Vvestmonasteriense in causa duarum Præbendarum, anno 1226.

Concilium Narbonense an. 1227. adversus eos qui flocci faciebant Ecclesiæ potestatem, maxime vero contra Raymundum Tolosæ Comitem.

Sub Gregorio IX.

CONCILIUM Romanum I. ubi Fridericus Imperator anno 1228. excommunicatus est.

Concilium Parisiense eodem anno, in quo Raymundus Tolosæ Comes excommunicatus, ductus nudus in camisia, & braccis, & nudis pedibus ad altare Ecclesiæ reconciliatus est die Parasceves.

Concilium Tarraconense, quo Jacobi Aragoniæ Regis matrimonium cum Eleonora solvitur, Alphonsus tamen ex illo procreatus connubio, coronæ legitimus hæres proclamatus est, anno 1227.

Concilium Castri Gonteri an. 1231. pro disciplina.

Concilium Romanum an. 1234. pro expeditione Terræ sanctæ.

Concilium Narbonense an. 1235. quo mandatum est PP. Dominicanis, ut pro extirpandis hæresibus laborarent.

Concilium Londinense an. 1237. pro reformanda Ecclesia Anglicana.

Concilium Connaci an. 1238. pro disciplina.

Concilium Norfesterntienſe an. 1245. pro disciplina.

Concilium Tarraconense contra Vvaldenſes, an. 1243.

Sub Innocentio IV.

CONCILIUM Lugdunense I. Oecumenicum in causa Friderici II. Impetio depnendi, & pro expeditione Terræ sanctæ, an. 1245.

Sub Clemente IV.

CONCILIUM Viennense per Guidonem Legatum Sedis Apostolicæ celebratum in causa morum Ecclesiæ, an. 1267.

Sub Gregorio X.

CONCILIUM Lugdunense II. Oecumenicum plusquam 700. Episcoporum contra errores Græcorum, & pro recuperatione Terræ sanctæ, aliisque de causis celebratum an. 1274.

Concilium Salsburgense pro recipiendis Lugdunensis Synodi constitutionibus, eodem anno.

Concilium Tarraconense, quo statuta est canonizatio sancti Raymundi de Penafort, an. 1269.

Sub Honorio IV.

CONCILIUM Herbipolense an. 1287. in præsentia Sedis Apostolicæ Legati, & Rudolphi Imperatoris habitum pro contributionibus expostulandis, quæ tamen non fuerunt concessæ.

Sub Nicolao IV.

CONCILIUM Ravennate pro disciplina anno 1286.

Concilium Salsburgense, de Hospitaliorum, Templariorum & Teutonicorum Ordinibus congregandis, anno 1291.

Concilium Aischaffenburgense, sub Gerardo Moguntinensi Archiepiscopo habitum an. 1292.

Sub Bonifacio VII vulgo VIII.

CONCILIUM Lugdunense, anno 1297. de Vestigaliis a Principibus non imponendis Sacerdotibus.

§. II.

Observationes circa Concilium Lateranense IV. anno 1215. celebratum sub Innocentio III.

Mira fidei de SS. Trinitate professio.

CAPITE I. sic habetur: *Firmiter credimus & simpliciter confitemur quod unus solus est verus Deus, æternus & immensus, con-*
ni-

impotens, incommutabilis, incomprehensibilis, & ineffabilis, Pater & Filius & Spiritus Sanctus: tres quidem personae, sed una essentia, substantia, seu natura simplex omnino. Pater a nullo, Filius autem a solo Patre, ac Spiritus sanctus ab utroque pariter, absque initio semper & sine. Pater generans, Filius nascent, & Spiritus sanctus procedens. Consubstantiales, & coaequales, omnipotentes & coeterni. Unum universorum principium, creator omnium invisibilium, & visibilium & incorporealium, qui sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis, utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualement & corporealem, Angelicam videlicet & mundanam: ac deinde humanam quasi communem ex spiritu & corpore constitutam. Diabolus enim & demones alii a Deo quidem naturae creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestionem peccavit. Haec sancta Trinitas secundum communem essentiam indivisa, & secundum personales proprietates discreta. Tum exponit Dominicam incarnationem, reatitatem corporis Christi per transubstantiationem explicat, ac tandem spiritualement per Baptismum regenerationem.

Pergit Concilium, & Can. 1. primum damnat errores Abbatis Joachim, qui quaternitatem in Deum inducebat, dicens SS. Trinitatem non esse unam & eandem rem, ita ut natura foret a personis realiter distincta: "Damnamus, ait, ergo & reprobamus libellum sive tractatum, quem Abbas Joachim edidit contra Petrum Lombardum de unitate, seu essentia Trinitatis, appellans ipsum haeticum & infanum, pro eo quod in suis dixit sententiis, quomodo quaedam summa res est Pater & Filius & Spiritus sanctus, & illa non est generans, neque genita, nec procedens. Unde asserit quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem asserbat in Deo, videlicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam, manifeste proteflans, quod nulla res est quae sit Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, nec est essentia, nec substantia, nec natura: quamvis concedat, quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt una essentia, una substantia, una natura. Verum unitatem huiusmodi non veram & propriam, sed quasi collectivam, & similitudinariam esse facetur, quemadmodum multi homines dicuntur unus populus."

Tum suam de identitate personarum fidei professionem emittunt Patres Synodici, & ita loquuntur: Nos autem sacro & universali Concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro quod una quaedam summa res est, incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quae veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personae & singulatim quaelibet earumdem: Et ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia quaelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, sive natura divina, quae sola est universalium principium, praeter quod aliud inveniri non potest: & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit, ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Licet igitur alium sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omnino. Ut secundum Orthodoxam & Catholicam fidem consubstantiales esse credantur.

Canon V. de ordine Patriarcharum, Pallio, & Cruce.

Sic habet ille Canon: Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovantes, sacra universalis Synodo approbante, sancimus, ut post Romanam Ecclesiam quae disponente Domino super omnes alias ordinaria potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium & magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Ierosolymitana quartum locum obtineant, servata cuilibet propria dignitate: ita quod postquam eorum Antistes a Romano Pontifice receperint Pallium, quod est plenitudinis officii Pontificalis insigne, praestito sibi fidelitatis & obedientiae iuramento, licenter & ipsi suis suffraganeis Pallium largiantur, recipientes pro se professionem canonicam, & pro Romana Ecclesia sponsonem obedientiae ab eisdem. Dominice vero Crucis vexillum ante se faciant ubique deferri, nisi in urbe Romana. & ubicunque summus Pontifex extiterit praesens: vel ejus Legatus: utens insigni Apostolicae dignitatis. In omnibus autem provinciis eorum jurisdictioni subiectis, adear, cum necesse fuerit, provocetur, salvis appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis, quibus est ab omnibus deferendum.

Canon XXI. omnis utriusque sexus, de Confessione facienda proprii Sacerdoti, & Eucharistia sumenda semel in anno.

CAPUT illud propter congressus & varias inter Theologos discrepationes sæpius habitas, percelebre est. Ecce littera: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.* Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicatur, ne quisquam ignorantia cecitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iuxta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit solvere vel ligare.

Quidam non ad spiritum, sed ad Canonis litteram attendentes, propugnant vacuas esse confessiones, quæ alii a proprio Parocho sunt. Sed contra communis est ceterorum Theologorum sententia, quam suo loco, ubi de Sacramento Pœnitentiæ, ex professo discutimus, aliquid tamen solo veritatis amore, & Deum unice præ oculis habens, pice prioris sententiæ defensorum, dico confessiones alteri a Parocho Sacerdoti regulari, vel sæculari Episcopi ordinarii licentia munito, factas, esse validas & licitas.

Præmittendum est summum Pontificem esse proprium Sacerdotem in tota Ecclesia, Episcopum vero in propria Diocesi: ad utrumque spectare eligere & approbare Sacerdotes, qui confessiones audiant, quod quidem jus Concilii Lateranensis decreto non est abrogatum; hoc vero supposito, quæstionis resolutio facilis est.

Igitur nomine proprii Sacerdotis intelligendus est quilibet Sacerdos Episcopi calculo munitus: seu nomine proprii Sacerdotis ordinarii intelligitur Parochus, extraordinarii vero & delegati, omnis Sacerdos approbatus. Quod quidem probatur multis momentis.

Primo: Ex ipso Concilio Lateranensi, quod cap. 10. non solum non excludit ce-

teros Sacerdotes ad confessiones audiendas quocumque anni tempore, sed præcipit Episcopis, ut tales sibi adiutores assumant: "Præcipimus tam in Cathedra," libus, quam in aliis conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadiutores & cooperatores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentiis injungendis, ac ceteris, quæ ad salutem pertinent animarum."

Secundo: Nec illud Concilium, nec Tridentinum postea adunatum in hac materia limitant potestatem Episcopi, ita ut tempore Paschali non possit approbare Sacerdotes, qui vel isto tempore confessiones audiant.

Tertio: Eo solum motivo Concilium Lateranense statuit Fideles, & hoc juxta Episcopi ordinationem, Parocho sua deponere peccata, ut ex hoc ministerio titulum ad percipiendas pro victu & vestitu decimas haberet, cum ante non solverentur nisi Confessori; quia vero inter Parochos quidam vel virtute, vel scientia & morum suavitatem cor tangebant, multo plures præ ceteris habebant confessiones audiendas, & consequenter decimas; hinc cum nonnulli ad vitam fovendam vix haberent, idecirco ad pollutionem eorum cautum est, ut semel in anno Fideles sua deponerent Parocho peccata, vel alteri, si vellent, obtemperantes prius ab illo licentia, sicque ex hac dependentia, Parochum decimis non defraudabant. Ita refert Theophilus Aurelianensis in suo Capitulari, & habetur 1. parte Decreti dist. 6. de pœnitentia, causa 23. cap. *Placuit*. Ceterum cum Ecclesiarum Rectores nunc pro vita sustentanda habeant censum & redditum annuum, cessat absolute ratio, qua aliquis Canonem ad litteram de solo Parocho intelligendum esse propugnaret. Sensus Canonis allatum confirmant inulta diplomata Pontificia in gratiam Religiosorum mendicantium concessa: confirmat & Illustrissimus DD. Harleus Parisiensis Archiepiscopus, qui anno 1682. die 26. Aprilis, astantibus Parochis & aliis quampluribus Doctoribus Sorbonicis in aula sui Palatii adunatis, auditis pro utraque opinione Theologis celeberrimis, stat pro opinione quam defendimus, & candide confessus esse eam genuinum Canonis sensum complecti.

Canon LXIV. de dotibus Monialium.

NEFANDA simoniæ lues non semel in Monialium conventus pro receptione Novitiarum irreplit, quæ non nisi pactione de pingui dote facta ad professionem non suscipiuntur. Contra hanc abutim sacra Synodus hæc statuit: *Quoniam simoniaca laves adeo pleræque Moniales infecti, ut vix aliquas sine pretio recipiant in fovores; paupertatis prætextu volentes huiusmodi vitium palliare; ne id de cetero fiat, penitus prohibemus, statuentes, ut quæcumque de cetero talium pravitatem commiserit, tam recipiens, quam recepta, sive sit subdita, sive prælata, sine ulla restitutionis de suo monasterio expellatur, in locum arctioris regulæ, ad agendum perpetuam penitentiam, retrudenda.*

Quæstio non movetur de bonis & pecuniis quæ ultro & ex mera gratuita voluntate puellæ & domicellæ conferunt Monasterio in quo religiosam emittunt professionem; neque etiam præciſe de dote aliquæ pro vestibus & alimentis novitatus anno suppeditandis, cum Concilium Tridentinum sess. 25. de refer. cap. 16. permittat tunc temporis aliquid pro victu & vestitu sumere, sed de dote pacto retribuenda, ita ut nisi solvatur, Novicia tametsi probata & qualitatibus ex jure requisitis adornata, non emittat professionem. Rursus considerandum & attendendum est pro explicatione Canonis, num Monasterium divitiis & bonis affluat; an e contra egestate prematur? Variæ sunt de hoc momento sententiæ, quæ ad tres redigi queunt.

Sententiæ. Quidam existimant licitum esse pacisci de dote ante professionis emissionem pro victu & vestitu, quæ cum sint res temporales, pecuniis absque simoniæ labe possunt redimi, & suppleri, sive Monasterium sit opulentum, sive non, ut constet de dote matrimoniali ad onera matrimonii suscipienda juxta L. 1. pro oneribus C. de jure Dot. etiam in opulentissimis familiis, quamvis matrimonium in eundem sit res sacra & Sacramentum. Sic censet Lessius Lib. 2. de just. & jure cap. 35. dub. 23. sic Soto, sic Azorius 1. p. Lib. 13. cap. 9. q. 1. sic Bonacina tract. de Simonia disp. 1. q. 7. §. 4. n. 4. §. 6. Alii in partem proflus oppositam abeunt, & propugnant Canonem nullo modo permittere pactum iniri de dote,

sive Monasterium sit opulentum, sive etiam tenue. Tertia eaque inter duo extrema media est sancti Thomæ, S. Bonaventuræ, S. Raymundi & aliorum multorum, qui fieri posse de dote solvenda pactum docent, sed tribus sub conditionibus. Prima quidem est, quod pactum de dote solvenda non fiat pro ingressu religionis & professione emittenda; cum enim hæc sint res sacræ, dubio procul simonia ibi adesset. Secunda, ut monasterium sit ita tenue, ut expensas pro vita alenda & vestimentis sublinere nequeat, nisi illi necessaria suppeditentur; tunc enim non est contra Dei legem, si minus lex violaretur; præcisio enim mentalis distinguendo speculative de dote concedenda non quidem pro ingressu religionis, sed pro victu & vestitu, levior est & non sufficit ad impediendam simoniam, cum utrumque a parte rei sit indivisum, & moniales pro motivo receptionis æque & sapius maxime ad argentum attendant; simonia autem juxta realitatem pecuniæ mensuretur, hinc cum agatur simul & de annueranda puella inter moniales, & consequenter necessario de illa alenda & vestienda, receptio utrumque respicit, unde duplex istud objectum per modum unius se habet, adeoque est ex utroque complexum motivum recipiendi puellam ad professionem. Quarta conditio sequitur ad opinionem SS. Doctorum, videlicet, ut in casu quo Monasterium admodum tenue est, non recipiatur puella dotem exhibens, si aliunde dotibus animæ careat; sic enim res spiritualis, nimirum professio religiosa pro pecunia numerata concederetur, quod citra dubium simoniæ crimen esset. Jam SS. Doctorum auctoritates hic texere juvat.

Sanctus Thomas de hoc momento in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ad 7. sic loquitur: „Dicendum, quod cum possessiones aliqujus loci religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures, tunc potest exigi ab eo qui in loco illo vult servire Deo, non quasi pretium religionis, sed ut habeat Monasterium unde ei possit providere, & ideo non committitur simonia. Tum 22. q. 100. art. 3. hoc ipsum probat ex stipendiis Clericorum ad sacra obeunda Myſteria. Deinde verò ad 4. argumentum, in quibus aliquid a personis quas recipiunt Moniales exigitur, sic respondet: „Dicendum, quod pro ingressu Monasterii non licet aliquid exigere

„gere vel accipere quasi pretium. Licet
 „tamen si Monasterium sit tenue, quod
 „non sufficiat ad eas personas nutriendas,
 „gratis quidem ingressum Monasterii ex-
 „hibeat, sed accipere aliquid pro victu
 „personarum quæ in Monasterio fuerit reci-
 „pienda, si ad hoc non sufficiunt Mo-
 „nasterii opes. „Hæc resolutio locum
 „habet, maxime quum pia & devota
 „Moniales, ut non semel contingit, sunt
 „ita affectæ, ut si de facto Monasterium
 „posset absque dote sustentare puellam om-
 „nibus numeris absolutam, utique gratis lu-
 „benti animo eam reciperent ad professionem.

Sanctus Bonaventura non leviora pro isto capite profert Tom. 1. Opusculorum proposuit. 18. ubi hanc sibi factam ab æmulis Religionis & obfretatoribus proponit objectionem: Cum ergo sitis informatores earum Monialium, scilicet sanctæ Claræ, quare permittitis quod plures apud eas impure, id est, per pecuniam recipiantur, quæ si nihil secum ferrent, nullatenus reciperentur, & aperte simonia videtur.

Sic respondet sanctus Doctor hnic objectioni: „Ut satisficiamus quærentibus, sciewdam quod quantum spectat ad hanc materiam, quadruplex est forma recipiendi in ordinem qualemcumque. Primo, quando aliquis recipitur non pro pecunia, nec cum pecunia, sed pure pro Deo, & ista est purissima coram Deo & hominibus. Secunda, quando aliquis recipitur non pro pecunia, sed cum pecunia, ita ut si nihil afferret, tamen reciperetur pro Deo, & similiter hoc purum est coram Deo, sed caute agendum est coram hominibus ne detur eis occasio scandali, & ne sit ibi affectus avaritiæ infestus ex spe lucri. Tertia, quando quis recipitur pro pecunia, nec tamen reciperetur sine pecunia, eo quod non habent aliter ei qui eum recipiunt, in necessitatibus corporis providere, cum tenues facultates domus vix sufficiant jam receptis, nec ad eas audeant plures recipere, & istas suis necessitatibus spoliare, ita quod talis persona quæ sic recipitur, si abundaret locus, sine pecuniis reciperetur. . . . Quarta si aliquis recipitur amore pecuniæ, ita quod si possent pecuniam illam habere sine persona, non reciperent personam, sed ut habeant pecuniam, personam recipiunt: & hoc penitus impurum est & simoniacum, quia ibi pecunia est

„causa receptionis personæ, & non e converso.”

Concinit S. Raymundus Lib. 1. Summæ cap. 1. §. 12. ubi sic loquitur: „Si Monasterium esset adeo tenue vel paupertate depressum, quod redditus vel vix, vel non sufficerent personis præsentibus, non solum intentionem posset habere, sed etiam credo quod posset dicere: non sufficiunt nobis, libenter suscipimus te ad spiritualia, ad temporalia non possumus, nisi habeamus plures sessiones: & tunc ille offerat se & sua. Quod autem dicitur in Constitutione Concilii Lateranensis, eodem cap. Quoniam vers. paupertatis prætextu de simonia, intelligitur cum hoc dicebant in fraudem.”

Idem habetur gloss. in d. c. Quoniam: „Posset dici, ait, quod si ita pauperes sunt, quod non possint ibi alias aliquo modo aliquem recipere, quia non haberent ibi victum, possunt sub hac forma recipi, non habemus quid demus tibi pro victu, nisi tu portes tecum unde vivas. Dum tamen hoc non dicitur in fraudem.”

Inferes ex his, I. Neminem posse pacisci de pecunia per modum dotis ad ingressum religionis solvenda, quia tunc res spiritualis pro temporali conceditur. II. Nec dotem exuberantem exigere licitum est, ut competentem habemus in multis Monasteriis, quæ nedum dotem sed pinguiissimam sic postulant, ut nisi conferatur, non pateat ad Conventum aditus, tunc enim ultra debitum & necessitatem solvitur, adeoque est simonia, jam enim professio religiosa alligata est magis pecuniæ solvendæ, quam virtutis exhibitioni.

Neque vero relaxiori opinioni favet matrimonii exemplum; cum enim sit essentialiter contractus civilis, quo sit societas non quæcumque, sed juxta statum & conditionem inter homines sustinenda, & ista de die in diem filiorum educandorum generatione accrescat, citra livorem, & simoniam labem dos quæcumque exigi potest, cum ratio Sacramenti sit Matrimonio ut contractui naturali & civili adventitia, e contra vero Professio Religiosa per se rei spiritualis induit rationem, ita ut dos se habeat solum per accidens & ut conditio sine qua non in hypothese qua deficiunt pro victu & vestitu facultates.

L

De

Boucat Theol. Tom. V.

De Canonibus & aſtitutis decimo-quarto,
& decimo-quinto ſæculo.

§. I.

De ſæculo XIV.

Sub eodem Bonifacio VII.

CONCILIUM Romanum de diſciplina
& morum reformatione, anno 1302.

Sub Clemente V.

CONCILIUM Salisburgenſe I. an. 1310.
de Decimis Sedi Apoſtolice ſolvendis.

Salisburgenſe II. eodem anno, ubi quæ-
dam ſtatuta pœnalia pro diſciplina & mo-
rum integritate facta ſunt.

Concilium Moguntinum eodem anno ce-
lebratum in cauſa Templariorum.

Concilium Viennenſe Oecumenicum con-
tra hæreſim Beguardorum & Beguina-
rum, ubi & de Templariis extirpandis
aſtitutum eſt, ann. 1311.

Concilium Ravennate II. eodem anno
pro reformatione diſciplinæ.

Ravennate III. eadem de cauſa, anno
1314.

Sub Joanne XX. vulgo XXII.

CONCILIUM Ravennate IV. an. 1317.
Bononiæ celebratum.

Concilium Sabinenſe in Hiſpania ann.
1322.

Concilium Toletanum ſub Joanne Ar-
chiepiſcopo Toletano, ann. 1324.

Concilium Avenionenſe contra Nicolaum
Antipapam.

Sub Benediſto XI. vulgo XII.

CONCILIUM Toletanum ſub Ægidio
Archiepiſcopo, ann. 1339.

Sub Clemente VI.

CONCILIUM Toletanum alterum ab
eodem Epifcopo adiutum, ann. 1347.

Sub Innocentio V.

CONCILIUM Toletanum ſub Blifio
Archiepiſcopo anno 1355.

Sub Urbano VI.

CONCILIUM Palæſtinum in Hiſpania
ſub Petro de Luna, anno 1388.

§. I I.

De ſæculo XV.

Sub Gregorio XII.

CONCILIUM Aquilejenſe in Auſtria pro
tollendo ſchiſmate, ann. 1409.

Conciliabulum in Arragonia, eodem an-
no, auctoritate Benediſti Antipapæ.

Concilium Pifanum, eodem anno, quo
Gregorius, & Benediſtus deponuntur, &
Alexander V. eligitur.

Sub Joanne XXI. vulgo XXIII.

CONCILIUM Conſtantiense genera-
le, anno 1414. inchoatum, finitum vero
anno 1418. contra ſchiſma, & Huſſitarum
hæreſes.

Sub Martino III. vulgo V.

CONCILIUM Romanum, anno 1459.
Ibi Berengarius, ejurata hæreſi, tertio
fidem catholicam confeſſus eſt.

Synodus Engilſenſis in cauſa Hu-
gonis & Arteldi Rhemenſis Archiepiſco-
pi, anno circiter 1447. vel 1448.

Synodus Auguſtana pro reformatione di-
ſciplinæ, ann. 1452.

Sub Eugenio IV.

CONCILIUM Baſileenſe Oecumenicum
anno 1431.

Concilium Florentinum generale, ann.
1439. contra errores Græcorum.

Sub Nicolao V.

CONCILIUM Turonenſe pro refor-
mandis moribus, ann. 1448.

Eodem anno Conciliabulum CP. adver-
ſus reunionem in Florentino factam.

Concilium Lugdunenſe, ann. 1449. pro
ſchiſmate inter Nicolaum Papam, & Fe-
licem Antipapam tollendum.

Concilium Colonienſe, ann. 1452. pro
diſciplina.

Sub

Sub Calisto III.

CONCILIUM Sueffionense, ann. 1456. pro disciplina.

Sub Paulo II.

CONCILIUM Eboracense, anno 1466. pro disciplina.

Concilium Colonienſe 1470. ubi Statuta judiciaria jamjam facta, confirmata sunt.

Sub Sixto IV.

CONCILIUM Toletanum 1473. pro reformandis moribus.

Sub Innocentio VIII.

CONCILIUM Senonenſe, ann. 1485. de veneratione erga Eccleſiam, & disciplinam Eccleſiæ.

§. I. I. I.

Observationes in Concilium Basleense.

IN illo Concilio Decretum emiſſum eſt contra frivole appellantes, tum conceſſa eſt Communio ſub utraque ſpecie Huſſitis, ut adducerentur ad fidem, & cum Eccleſia reconciliationem: ſed nihil inde emolumenti ex eorum pertinacia contigit. Pragmatica Sanctio ibi inchoata eſt, tum forma, & incrementum ſuſcepit in conventu Cleri Gallicani Bituriceniſis ſub Carolo VII. & poſtea abrogata poſto inito inter Leonem X. & Franciſcum nomine Primum. Demum inſigne feſt. 26. dixit & fecit pro cultu ſanctiſſimæ Virginis, cujus immaculatam Conceptionem agnoſcit & prædicat.

§. I.

De Conciliis XVI. Sæculi, & ætatis in eis.

Sub Julio II.

CONCILIABULUM Turonenſe, anno 1510. contra Julium SS. Pontificem.

Concilabulum Piſanum Oecumenicum contra eundem Julium, indiſtum anno 1511.

Sub Leone X.

CONCILIUM Lateranenſe V. generale anno 1517. contra Piſanum, & Turcas, ac pro reformatione: ibi Pragmatica Sanctio abrogata eſt, fuerat autem inchoatum ann. 1512. & terminatum eſt ann. quo ſupra.

Concilium Bituricenſe anno 1518. adverſus Lutheri errores.

Concilium Senonenſe pro reformatione Clericorum, tempore Clementis VII. celebratum ſub R. P. Antonio Duprat verſus eadem tempora.

Sub Paulo III.

CONCILIUM Colonienſe ann. 1536. pro reformatione Clericorum.

Concilium Auguſtanum pro reformatione Cleri, ann. 1548.

Concilium Trevirenſe eodem anno pro reformatione.

Concilium Colonienſe II. ann. 1549. pro eadem cauſa.

Concilium Moguntinum & Trevirenſe II. an. 1549. utrumque in cauſa fidei & morum.

Concilium Tridentinum Oecumenicum adverſus Proteſtantes, & depravatos Cleri mores. Tot mira fecit pro fide explananda, maxime pro Sacramentis, cultu ſanctarum Imaginum, &c. ut ſit ceterorum Conciliorum velut appendix. Sub Paulo III. ann. 1545. inchoatum, ſub Julio III. Marcello II. & Paulo IV. continuatum. Denique ſub Pio IV. abſolutum eſt ann. 1563.

Sub Pio IV.

CONCILIUM Mediolanenſe I. a S. Carolo an. 1545. pro reformatione adunatum.

Sub Pio V.

CONCILIUM Mediolanenſe II. ab eodem Sancto, & pro disciplina anno 1569. celebratum.

Sub Gregorio XIII.

CONCILIUM Mediolanenſe III. pro eadem cauſa ſub eodem ſancto Carolo.

Concilium Mediolanenſe IV. V. & VI. pro eadem cauſa, & ab eodem beato Cardinali adunitum III. & IV. an. 1573. V. ann. 1579. VI. ann. 1582.

Recentiores Historiographi addunt Constantinop. & Tortosanum II. Rothomagensis, Cairi, & aliud. Primum an. 1565. pro observatione Concilii Tridentini sub Pio IV. Constantinopolitanum II. eodem anno. Tertium ann. 1575. sub Gregorio XIII. pro disciplina. Quartum, an. 1561. pro disciplina. Quintum, an. 1582. sub eodem Papa, ubi aditatum est de reconciliatione Coptitarum cum Ecclesia Romana.

Concilium Rhemense ann. 1583. pro disciplina, & executione Concilii Tridentini.

Concilium Burdigalense pro disciplina, & erectione Seminariorum, ad instar B. Caroli, 1583.

Concilium Turonense, & Andegavense eodem ann. pro disciplina.

Concilium Bituricenis pro disciplina, anno 1584.

Concilium Aquisgranense, ann. 1585. pro disciplina.

Concilium Mexicanum eodem anno pro disciplina.

Sub Sisto V.

CONCILIIUM Tolosanum ann. 1590. pro disciplina.

Sub Clemente VIII.

CONCILIIUM Avenionense ann. 1594. pro executione Concilii Tridentini.

Concilium Aquilejense ann. 1596. pro eadem causa.

Concilium Diamperienſe ann. 1599. ad stabilendam obedientiam erga Sedem Apostolicam, & contra errores Nestorii.

§. II.

De Conciliis Sæculi XVII. & ætatis in eis.

Sub Paulo V.

CONCILIIUM Mechliniense ann. 1607. pro disciplina.

Concilium Narbonense pro disciplina ann. 1609.

Concilium Senonense ann. 1612. adversus librum, cujus titulus erat: De potestate Ecclesiastica, & politica, adversante juribus Ecclesiæ Gallicanæ & regni.

Concilium Aquisgranense eodem anno & pro eadem causa.

Concilium Mesopotamiense anno 1616. pro suscipienda confessione fidei a Paulo V. missa ad Eliam Babylonix Patriarcham.

Concilium Burdegalense ann. 1624. pro disciplina.

Sub Urbano VIII.

CONCILIIUM Constantinopolitanum anno 1639. adversus Cyrillum Lucarem Patriarcham Constantinopol. qui abnegata fide, confessionem Genevensis adoptavit.

Concilium Constantinopol. alterum ann. 1642. a Parthenio juniore ad perstringendos Calvinii errores.

§. III.

De ætatis Sæculo decimo-octavo.

Sub Benedicto XIII.

CONCILIIUM Lateranense pro disciplina, & fide contra Novatores. In eo confirmata est Bulla Unigenitus Clementis XI. felices recordationis contra Quenelli errores.

De auctoritate Patrum & Sanctorum Doctorum, qua Ecclesia contra impugnantes defenditur.

CONSTAT ab enumeratione landata controversiarum Ecclesiam ab omni ævo hostes habuisse intensissimos, nedum inter Paganos qui Martyrum sanguinem vi & tormentis eo fuderunt scopo, ut eorum fidem tentarent, verum etiam inter Christianos, qui ad spiritum erroris attendentes nova, ut carni & passionibus indulgerent, in perniciem animarum sic prædicarunt, ut gemens & dolore suspirans exclamaret Cant. 1. j. *Filii matris meæ*

pugnaverunt contra me. Sed Spiritus Sanctus cujus providentia in sui dispositione non fallitur, opposuit Patres & sanctos Doctores, qui fidei depositum, & Ecclesiam quam Christus suo acquisivit sanguine, viva voce & scriptis contra obstrepentes defenderent. Eorum de aliqua veritate unanimis consensus nunc locus Theologicus, nunc fidei reglæ nuncupatur. Quomodo hoc sit intelligendum, in speciali aperiendum & explicandum est. Unde sit

DIS.

DISSERTATIO ULTIMA,

*De Sanctis Patribus & Doctoribus, quorum consensus est
fidei regula.*

HETERODOXI parvi faciunt Patres & Doctores sanctos, quippe qui Traditionem abiciant, & Spiritui privato etiam pro fidei dogmatibus vel astruendis, vel ad suam phantasiam explicandis attendant; sed contra quod dicit Apostolus Ephesiorum 4. 11. 14. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.*

Dogma de consensu Patrum & Sanctorum Doctorum pro defendendis fidei articulis quatuor potissimum modis explicatur & propugnatur.

PRIMO, designando quoniam Doctores & Patres Ecclesiae vocandi sint.

SECUNDO, quomodo consensus Patrum & Sanctorum Doctorum sit fidei regula.

TERCIO, exhibendo methodum pro intelligendis eorum scriptis.

QUARTO, declarando eorum opera.

ARTICULUS PRIMUS.

Quinam nomine Doctoris & Patris Ecclesiae donandi sint?

CONCLUSIO PRIMA.

Illi soli Doctores Ecclesiae dicendi sunt, qui eminenti & doctrina, & sanctitate floruerunt, quosque uti tales declaravit Ecclesia.

PROBATUR isto brevi sed efficaci argumento. Id muneris est pro Doctore purgare, illuminare & perficere fidelium animas; hoc enim spectat Ordinem Hierarchicum: Sed ad hæc obeunda munia

Boucat Theol. Tom. V.

requiritur, ut Theologus luceat simul & ardeat; luceat quidem doctrina & scientia, ardeat vero charitate & amore. Et probatur. Primo quidem Doctor debet ceteros illuminare, juxta illud Matthæi 5. 13. *Vos estis sal terræ vos estis lux mundi*; quæ quidem verba, juxta Interpretes, intelliguntur de sanctis Doctoribus: dicit enim Augustinus Lib. 1. de sermone in monte cap. 6. "Per quos con- diendi sunt quodammodo populi", per quos a vobis error auferatur: "Debet quoque Doctor sanctitate fulgere; ibidem enim subditur Matthæi 5. 16. *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona*. Et vers. 19. *Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno colorum: qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno colorum*. Denique debet accedere declaratio Ecclesiae; ad illam solam quippe spectat conferre honoris gradus & dignitates, cum non omnis Doctor Ecclesiae nuncupetur, juxta illud 1. Cor. 12. 29. *Numquid omnes Apostoli? Numquid omnes Prophetæ? Numquid omnes Doctores?* Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Patres debent ipsam jam laudatis gaudere dotibus, insuper & competentem habere antiquitatem.

PROBATUR ex Scriptura sacra. Legitur in libro Deuteronomii cap. 32. 7. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, majores tuos, & dicent tibi: Nec mirum; Pater spiritualis gignit in Christo filios: juxta illud 1. Corinth. 4. 15. *Nam si millia Pedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui; & de facto pater debet filios antecedere: Ergo &c.**

Observandum est Apostolos, eorumque discipulos esse per antonomasiam Ecclesiae Patres, quippe qui dicantur ejus fundamenta, Eph. 2. Quocirca nomine Patrum intelligendi veniunt, non quilibet Episco-

L 3 pi,

pi, tametsi in Conciliis vocentur Patres, neque abii qui nonnumquam instruunt populos, sed illi qui & doctrina & sanctitate floruerunt, qui ex officio fidem adversus impugnantem defenderunt, qui populos in fide edocuerunt; qui denique ab Ecclesia isto præclaro donantur titulo.

Solvuntur objectiones.

OBJICIES contra primam conclusionem: Non requiritur sanctitas, ut aliquis Ecclesie Doctor celebretur: Ergo &c. Probat antecedens. Theophilus Alexandrie Episcopus, vir erat crudelis, & vindictæ cupidus; & tamen a Concilio œcumenico s. collatione 8. inter sanctos Doctores annumeratur. Sic enim habetur: "Super hæc sequimur per omnia & sanctos Patres, & Doctores Ecclesie, Athanasium, Hilarium Theophilum." Confirmatur: Theophilus fuit S. Chrysostomo ita insensus, ut cum e sede dejecti, & in exilium mitti fecerit: Igitur nullo modo fuit Sanctus.

Respondeo I. distinguendo: Non requiritur ad Doctorem Ecclesie sanctitas omnimoda & universalis per totum vitæ spatium, concedo: finalis, nego. Nonnulli comperti sunt aliquando pro morali in Patribus navi: nec ab eis Theophilum per omnia purgare contendimus, sed zelum fidei habuisse, & in pace Ecclesie ultimum clausisse diem, nemo diffidet, cum & a Concilio laudato inter sanctos Doctores annumeretur; & beatum illum nominent ipsi Romani Concilii sub Gelasio habiti Patres.

Respondeo II. concessio antecedente, distinguendo consequens: Theophilus errore facti deceptus insensus fuit S. Chrysostomo, concedo: animo odii, nego. Epiphanius ipse voluit fundere preces cum S. Chrysostomo, dum Constantinopolim appulit; eo quod crederet illum favere Origénistis; ipse vero quando vixit, adhæsit Theophilo, qui eodem detentus errore S. adversabatur Chrysostomo.

Repones: Si Ecclesie declaratio requiratur ad constituendum Doctorem, sequitur quatuor tantummodo esse Ecclesie sanctæ Doctores, videlicet SS. Gregorium Magnum, Augustinum, Ambrosium, & Hieronymum; hos enim solos, nulla facta de ceteris mentione, Doctoris Ecclesie honoribus celebrandos proposuit Bonifacius VIII. in sua Decretali, quæ incipit:

Gloriosus Deus in Sanctis suis. Et habetur in 6. lib. 3. titulo: De reliquiis & veneratione Sanctorum, capite unico: Atqui tamen præter illos alii sunt SS. Doctores, videlicet S. Thomas Aquinas, S. Bonaventura: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem dico, Bonificium ceteros non abnuere Ecclesie sanctæ Doctores: sed solum statuere, ut per universas orbis Ecclesias, 12. Apostolorum, Evangelistarum, tum & 4. præfatorum Ecclesie Latine Doctorum festa solemniter sub duplici celebrentur officio; quem honoris gradum ceteris non contulit, qui tamen postea etiam & divo Thomæ, & S. Bonaventuræ concessus est; illi a Pio V. isti a Sixto V. tum omni consentiente Ecclesia, inter Doctores Ecclesie speciali Bulla annumerati sunt.

Oppones contra secundam conclusionem: Tertullianus, Origenes, Eusebius Cæsariensis, Rufinus, inter Patres annumerantur, & tamen certum est non fuisse Sanctos: Igitur sanctitas non requiritur ad hoc, ut aliquis dicatur Ecclesie Pater.

Respondeo, laudatos Auctores ab Ecclesia numquam fuisse inter Patres annumeratos: Sic scribit Alphonsus Baptista Ordinis Prædicatorum in sua pro Patrum auctoritate apologetica defensione, pag. 85. his verbis: "Doctissimus fuit Tertullianus, sapientissimus Origenes, eruditissimus Eusebius Cæsariensis, & tamen Ecclesia numquam Doctores suos appellavit eos, nec aliquis ausus est eos tali titulo nuncupare, quod multis aliis contigit, non solum doctrina, sed etiam sanctitate præstantibus." Ceterum tres priores habuisse naves, a quibus non deflexisse constat, norunt omnes.

Dices: Divus Bernardus inter sanctos Ecclesie Patres jure merito ascribitur, & tamen non est plurimum antiquus: Igitur antiquitas non est necessaria, ut aliquis Patris Ecclesie titulo gaudeat & donetur.

Respondeo ad Ecclesiam spectare determinare antiquitatem, & ab ea etiam dispensare: sufficit, ut declarat illos esse Patres, & uti tales propter eorum exanthelatos pro fide defendenda labores haberi velit. Porro secundum morem antiquitatis prærequiritur, eo quod Patres primorum sæculorum magnis floruerint virtutibus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Illi soli Doctores Ecclesiæ dicendi sunt, qui scientia & virtute florerunt, Patres vero his dubius addunt antiquitatem.

PRIMUM patet; nam Doctor dicitur lux mundi; quia vero, teste divo Bernardo, lucere parum est, lucere simul & ardere debent Doctores, maxime cum virtus magis exemplo quam verbo edocenda sit.

Secundum utique claret; Pater enim, ut vox ipsa sonat, antiquitatem importat, juxta illud Deut. 22. 7. *Interroga Patrem tuum, & ammentabit tibi, majores tuos, & dicent tibi.*

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Non requiritur omnimoda sanctitas, ut aliquis dicitur Ecclesiæ Doctor, cum quidam nævi attribuantur Patribus, sed sufficit ut zelo fidei Doctores dusti sint, & in pace Ecclesiæ ultimum clausierint diem.

Secundo: Sufficit quoque ad antiquitatem aliquorum sæculorum numerus, si accedat Ecclesiæ auctoritas, maxime cum ætas senectutis, teste Scriptura, Sap. 4. 9. fit vita immaculata.

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum consensus Patrum sit regula infallibilis fidei?

PRÆNOTANDUM est ad hoc, unanimem prærequiri Patrum consensum, & quidem in dogmate. Si enim aliqui aliter de aliquo puncto quam ceteri opinarentur, modo Ecclesia non declarasset contrarium, aliorum sententia fidei regula nondum esset.

Notandum II. necessarium esse pro isto momento expressum, vel saltem tacitum Ecclesiæ consensum: sicut enim ad illam spectat Scripturæ & Traditionis, ita & Patrum sensus prodere, ut non semel in Conciliis factum est, quomodo Ecclesia textus Hæreticorum a judicio comparativo cum sanctorum Patrum contextibus proscriptis.

CONCLUSIO.

Unanimis consensus Patrum est regula infallibilis fidei.

Probatur multipliciter.

PRIMO, ex veteri Testamento. Seniores quippe veluti consilarii Moysis circa credenda, Deo ordinante, oracula pandebant, & his auditis, pronuntiabat Moyses, Num. 11. 16. 17. dixit Dominus ad Moysen: *Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium Tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Rursus Exod. 24. & Deuter. 17. legitur quoque in L. 2. Machab. 4. 9. fuisse apud Judæos Gymnasia, ut juxta Doctorum sententiam unanimem aperiretur genuinus Scripturæ sensus, & hoc per Traditionem quæ vocabatur lex oralis, seu *Cabala*, non enim erat determinatus textuum sensus, hinc ad Doctores spectabat illum prodere & interpretari, qui quidem non habebatur ut genuinus, donec doctissimorum una esset sententia. Denique Septuaginta qui pro Rege Ptolemæo Scripturam sacræ ex hebræo græce reddiderunt, in sententiis quoad omnia capita ita adunati sunt, ut veluti unus solummodo appareat interpres: quam quidem unanimitatem Hieronymus & alii Patres tanti fecerunt, ut illam Septuaginta editionem veluti inspiratam habuerint, idcirco & interpretatio Lxx. veluti fidei regula habetur: Igitur consensus Doctorum est regula fidei infallibilis.

Secundo ex novo Testamento: Christus Matth. 18. 20. ait: *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et B. Petrus ait homines sanctos locutos fuisse ut a Deo inspiratos: quod certe negari nefas est de Patribus, dum in unum consentiunt: ille quippe in fide astruenda consensus absque speciali Dei protectione non est, maxime vero cum res religionis & captum in credendo, & vires in observanda moralitate Christi longe superent. Denique Apostolus Ephesiorum 4. totum declarat, cum ait de Christo: *Ipse dedit quosdam quidem*

L. 4

Apo-

Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministris, in edificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Sed frustra Christus dedit & Pastores & Doctores pro unitate fidei servanda, & defendenda contra impugnantes, si Patres alicujus sententiæ tenaces in hoc essent fallibiles: Ergo &c.

Tertio, ex ipsa Ecclesia quæ sic loquitur de S. Hieronymo: Deus qui in exponendis sacris Scripturis S. Hieronymum Confessorem tuum Doctorem maximum providere dignatus es: De sancto Thoma: Deus qui Ecclesiam tuam S. Thomæ mira eruditione clarificas, &c. Idem dicit de Hilario, Ambrosio, & aliis SS. Doctoribus, ac Patribus, quos veluti a Deo inspiratos audit: sic enim ait: Deus qui populo tuo æternæ salutis beatum Hilarium Ministrum tribuisti. . . Præsta, quesumus, ut quem Doctorem vitæ habuimus in terris, intercessorem habere mereamur in cælis: Ergo &c.

Quarto, ex Conciliis. Eadem Ecclesia testatur in eis se sequi sanctorum Patrum & Doctorum fidem atque mentem: sic loquitur in Chalcedonensi: Hæc est fides Patrum. Clemens V. in Viennensi clamat: Nos ad SS. Patrum & Doctorum communem sententiam Apostolicæ considerationis aciem convertentes, sacro approbante Concilio, declaramus. Tridentinum Decreto de Scripturis sacris sic loquitur: De cernit, ut nemo, sua prudentia innixus, in rebus fidei, & morum, ad edificationem Doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat. Tum idem Concilium Opera divi Augustini & S. Thomæ cum sacris Scripturis præ oculis habet, ut in iis purissimis fontibus suas hauriat definitiones: Et de factis Canonibus Conciliorum circa fidem ex sententiis Patrum, immo & sæpissime ex verbis eorum & terminis desumpti sunt: sic Ca-

nones Concilii Arausicani secundi pro necessitate gratiæ ex scriptis beati Augustini desumpserunt Patres. Quid plura? Tridentinum sess. 4. in decreto de editione, & Librorum sacrorum usu sub pœna anathematis prohibet, ne quis Scripturam sacram contra unanimum sanctorum Patrum sensum interpretari audeat: quæ quidem sententia magnum est infallibilitatis pro consensu Patrum argumentum: Ergo &c.

Quinto, ex ipsa Traditione, quæ tota innititur Patrum auctoritate, quæque ad nos usque eorum sententiis transmittitur: Sed Traditio est infallibilis fidei regula. Igitur & consensus Patrum; immo Pelagius II. declaravit scripta beati Augustini pro necessitate gratiæ esse normam fidei: Idem dicit Gelasius de expositione beati Augustini in Scripturam sacram: Ergo &c.

Sexto, ratione, eaque Theologica. Portæ inferi non possunt adversus Ecclesiam prævalere, juxta irrefragabile Christi estatutum & oraculum: sed si omnes Patres essent fallibiles, etiam dum in unum contentiunt, profecto portæ inferi prævalerent adversus Ecclesiam; nemo enim pro certo haberet Scripturarum sacrarum sensum, cum illi nobis per Patres manifestentur, vel ipsa Ecclesia in Conciliis adunata in suis quoque erraret definitionibus & judiciis, quippe quæ pro illis dandis attendat ad Patrum sententias, nec quicquam, nisi prius illis auditis, aut pro fide astruenda, aut pro hæresi aliqua damnamda decernat: namque contra Heterodoxos procedit a judicio comparativo cum scriptis Patrum, ut videat, quid sit cum eis vel conforme, vel dissonum; sic textus Nestorii in Concilio Ephesino a judicio comparativo cum textibus Athanasii, Ambrosii, & aliorum Patrum prolcripti sunt: Ergo &c.

Diluantur objectiones Hæreticorum.

OBJICIUNT I. Consensus Patrum est quid humanum. Igitur non est regula infallibilis fidei. Confirmatur: Sententiæ Patrum variis sæpius subteguntur involucribus, tum vix potest genuinus eorum aperiri sensus. Justinus Martyr opinionem Millenariorum esse totius Ecclesiæ fidem, atterere non dubitat: neque vero intelliei potest Augustini sententia Lib. 7. de Baptismo circa requisitam ad

cale

tales Sacramentum intentionem : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Consensus Patrum est quid humanum, materialiter & juxta litteram, concedo : formaliter, & quoad unanimitatem sensus, nego. In ipsis Prophetarum libris duo sunt attendenda, videlicet vox & litteræ scriptæ, deinde vero sensus. Primum quidem esto humanum sit, quippe cum scripserint in nota sibi lingua, sed posterius a Spiritu sancto processit, qui & quandoque litteram distinxit, ut non semel supra diximus : Idem dicendum de consensu unanimi Patrum pro aliquo fidei dogmate. Enim vero cum ibi tradent de rebus captum humanum excedentibus, non sine protectione Spiritus sancti, eaque speciali unanimis pro dogmate exurgit consensus.

Ad confirmationem, non distitor loca paululum & obcuriora & duriora in libris Patrum adinveniri, sed explicanda sunt per clariora, & ad eorum attendendum principia; non semel tamen contingit altitudinem & profunditatem Mysteriorum parere in simplicibus obcuritatem, quæ quidem sane refundenda non est in Patrum textus.

Neque vero etiam distitor difficile ac fere impossibile esse explorare & invenire omnium Patrum consensum, cum multorum nos lateant Opera, & plurium perierint scripta; verum, ut optime advertit Gammachæus, & alii cum eo subnotant, ille unanimis consensus non est mathematicus sumendus, ita ut ne unusquidem desit, sed moraliter; nempe ut sit consensus omnium circiter, & fere omnium, eo modo quo res morales sumi debent: maxime vero cum singulorum notionem de aliquo conveniunt dogmate: Ita pronuntiat Cardinalis Perronius in responsione ad majorem Britannicæ Regem: "Tunc unanimis Patrum consensus cum, late probatus æstimari debet, cum singularum Nationum eminentissimi in aliquo rei assertionem consentiunt, ita ut inter istos nemo, qui semper Orthodoxus, semper Orthodoxus adhæsit, dissentiat."

Ad Justinum respondeo cum R. Patre Bernardo de Montfalconio in sua nova editione, S. Justin, locum laudatum fuisse deformatum, nec haberi opinionem Milenariorum esse totius Ecclesiæ fidem: sed dato & non concessio S. Justinum ita protulisse, in hoc illi non credit Ecclesiæ, quippe qui adhæserit Milenariis.

S. Augustinus ibidem cap. 58. suum clare prodit sensum, cum post varias explanationes de hoc momento, se manere pendulum, & alicujus Concilii pro isto capite expectare definitionem dicat. Mitto alias difficultates petitas ex diffinitione Patrum, modo circa festi Paschatis celebrationem, modo etiam de rebaptizatione, quæ certe nihil faciunt ad propositum, cum impræsentiarum agamus de unanimi pro aliqua re sanctorum Patrum consensu, & illud solummodo unanimem veluti infallibilem regulam conclamemus. Et ut omnis tollatur equivocatio, dicimus ad Ecclesiam spectare judicare de consensu Patrum, & suo usu, suaque sententia pondus infallibilitatis hujusmodi consensui imprimere.

*In*fallibilis : Nullus Patrum in particulari est infallibilis : Igitur neque omnes conjunctim sumpti. Probatur consequentia : Primo quidem, quia conjunctio novam non addit eorum scriptis virtutem : secundo, non esset hæreticus qui negaret doctrinam aliquam nondum ab Ecclesiâ definitam ac propositam, tamen omnes istam propugnare Patres : Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam; non enim sine speciali S. Spiritus protectione evenit, omnes Patres de aliqua re circa salutem convenire; maxime vero cum dicat ipse Christus se esse in medio eorum, qui pro ipso legationem apud fideles funguntur, & ejus vacant gloriæ. Consensus igitur unanimis argumentum est Patres locutos fuisse ut a Deo inspiratos : hinc denotat illuminationem interiorum & Spiritus sancti protectionem in scribendo illos habuisse, quinimmo ipsa Ecclesiâ restatur Apostolum adfuisse S. Chrysostomo, ut bene de Myseriis scriberet.

Ad primam probationem patet responsio. Ad 2. distinguo. Qui negaret aliquam doctrinam ab omnibus Patribus assertam, sed nondum ab Ecclesiâ definitam, non foret hæreticus formaliter, & præcise, quatenus illam negaret contra unanimem sanctorum Patrum consensum, concedo : non foret hæreticus consequenter & illative, sive etiam præsuppositive, nego. Ratio est, quia præsumeretur negare infallibilitatem Ecclesiæ, quæ quidem est de fide; præsumeretur, inquam, istam negare infallibilitatem, si negaret doctrinam aliquam, contra unanimem SS. Patrum consensum, quem sequitur & proponit sequendum Ecclesiâ : quia tamen pro facto

pat-

particulari nondum Ecclesia pronuntiavit; idcirco talis non conferetur formaliter hæreticus, sed certe & temerarius & errore detentus haberetur.

Urgent : Multæ Metaphoræ in scriptis SS. Patrum comperiuntur; alii enim caput sextum v. g. Evangelii secundum Joannem de sacra Eucharistia intelligunt mystice, ut S. Augustinus; alii vero & multo plures ad litteram de realitate explicant : Igitur consensus Patrum non est regula fidei infallibilis.

Respondeo I. Pro hæc allato hoc fuisse ab Ecclesia de fide definitum, & ipsum Augustinum aliis in locis plurimis veritatem corporis Christi in Eucharistia prædicare & docere.

Respondeo II. distinguendo : Et Patrum sensus, juxta certas regulas aperendus est, concedo : semotis regulis, nego. Quædam regulæ præscribuntur pro hoc momento. Prima est, quando res in sensu obvio explicari potest & litteraliter, sic debet explicari, teste ipso Augustino. Secunda, cum sensus apparet in omnibus metaphoricis, ut quando Christus dicitur Petra : sane ad sensum metaphoricum solummodo attendendum est. Tertia, cum Patres vulgo explicant Scripturam in sensu naturali & obvio, alius non est querendus : sic omnes explicant caput sextum Joannis da veritate & realitate corporis Christi in Eucharistia, quia tamen Scriptura multos subit sensus, potuit, litterali supposito, Augustinus mystice præfatum caput explicare. Quarta, quando brevi sermone Patres explicant sententiam, tunc sensus litteralis est; namque parabolice fusiore stylo delineatur. Quinta, cum oratio parit admirationem, argumentum est parabolæ exprimi, v. g. cum Benjamin dicitur lupus rapax.

Quædam etiam adscribuntur regulæ ad dignoscendum, num dicta Patrum fidem spectent. Una quidem est, dum contrarium suæ Doctrinæ asserentes velut hæreticos perstringunt; sic qualificat Hieronymus Vigilantium adversas cultum & invocationem Sanctorum debacchantem. Altera, cum eorum verba fidei professionem continent, & explicant, puta quando dicunt : *Credimus, sic docuit Christus, sic tenet Ecclesia*. Hujus naturæ erant verba Sacerdotis, qui olim in Missa versus populum clamabat ad sacram Synaxim accedentibus, *corpus Christi*, & respondebant Fideles, *Amen*.

Tertia, cum catecheses scribunt & componunt; eo enim solum scopo instituitur Catechismus, ut fides explicetur,

Urgent : Non semel contigit Ecclesiam modo tantum improbabilia, modo etiam falsa ea, quæ Patres veluti necessaria asseruerant habuisse : Igitur nihil certi pro fide saltem inrefragabiliter, ex consensione Patrum colligi potest. Probatur antecedens : S. Augustinus lib. 1. de peccatorum meritis & remissionibus cap. 24. censet esse de necessitate salutis, ut parvuli baptizati sumant corpus Christi, quod & Orientales ad hæc usque tempora illis concedunt. Idem Innocentius I. in suo ad Patres Milevitanos scripto, quod est inter Epistolæ August. 95. cum Augustino sentit : Atqui tamen hoc nusquam credidit Ecclesia. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Et hoc solum probat unanimum Patrum consensum, non esse inconcensam fidei regulam, hoc est, non constituere fidei articulum, nisi accedat ipsius Ecclesiæ consensus & declaratio, concedo : si accedat, nego.

Respondeo II. S. Augustinum loqui de voto Eucharistiæ, nusquam vero de reali susceptione. Sanctus Doctor est sui ipsius interpret Lib. 3. de peccatorum meritis & remissionibus cap. 4. his verbis : „ Num, quid etiam illud, quia nisi manduca, verint homines carnem ejus, hoc est, particeps facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere præter Christi corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptismatis imbuuntur ? „ Igitur ex Augustino parvulus dum baptizatur, corpus Christi sumit, saltem in fide & voto. Ita Concilium Trid. sess. 24. cap. 4. ubi ait : Nulla necessitate salutis, sed probabilem tantum ob causam, veteres parvulos usu rationis carentes ad communionem suscepisse : hoc modo explicandus est Innocentius. Ad Orientalium morem dico hoc esse tantummodo de disciplina, quæ in diversis Ecclesiis, ut plurimum, etiam diversa est : immo & ipsa Ecclesia Latina antiquitus, hanc eandem in gratiam parvulorum observabat consuetudinem; sed re maturius considerata, ab illo abstinuit ritu, eo quod parvuli non possint discernere corpus Christi, quam tamen dispositionem exigit Apostolus 1. Cor. 12. Ceterum pæ oculis haben-

habendum est, non unum aut alterum Patrum unanimitatem omnium efficere consensum; quocirca Dallæus nihil adversus nostram conclusionem probat.

Infiunt: Sententia Patrum non est infallibilis pro factis etiam dogmaticis. Ergo &c. Probatur antecessus: Philastrius illos credidit hæreticos, qui negabant Epistolam ad Hebræos esse divi Pauli scriptam; ita Lib. de Hæresibus cap. 41. & 79. ubi etiam dicit hæreticos qui Psalmos omnes negabant esse Davidis: sed tamen Epistola ad Hebræos habetur nunc ut Canonica, multi nihilominus Catholici de ejus auctore quondam dubitabant: quoad Psalmos, certum est non esse omnes Davidis. Item Hieronymus Epistola 16. & Lib. 2. Apologiæ contra Rufinum animam immediate a Deo infundi dubitavit, sicut & S. Augustinus: sic Joannes Theſſalonicensis in actione quinta Synodi Septimæ dixit Ecclesiam censere Angelos non esse omnino incorporeos, quod tamen contra fidem est: sic Fulgentius Lib. de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. post Augustinum docet pueros sine Baptismo & vita migrantes ignibus subijci æternis, his verbis: "Firmissime tene, & nullatenus dubites . . . etiam parvulos . . . qui sine Sacramento Baptismatis, de hoc sæculo transeunt, ignis æterni supplicio puniendos." Quod tamen Ecclesia nunquam definit. Sic V. Beda Lib. de Temporum ratione, scribit eam esse Ecclesie fidem, Christum anno sue ætatis 33. obiisse: de quo tamen absque fidei discrimine disputant Historici. Ibidem contendit nulli catholico licere dubitare, quin Christus luna decima quinta & feria sexta crucifixus fuerit; quod tamen Ecclesia nusquam definit: immo variæ de isto capite inter Theologos circumferuntur sententiæ. Ergo &c.

Respondeo I. Hæc & similia nostræ non adversari assertioni, quandoquidem unanimitatem consensum Patrum pro regula infallibilis fidei exigimus: quid plura? Consensus tamen evadat regula pro fide irrefragabilis, contrarium tamen sentientes non habentur ut hæretici, donec accedat fidei definitio.

Respondeo II. Aliquos naves in operibus Patrum quandoque reperiri, quocirca ad Ecclesiam loquentem semper attendendum est: ceterum Auctores præfati sunt Doctores particulares quibus alii non consentiant: Porro quilibet in particulari

infallibilitatis privilegio non donatur.

Dices: Infallibilitas quæ unanimi tribuitur consensui Patrum, exurgit ex infallibilitate quæ debet esse in quolibet secundum particularem, seu singularem personam spectato: Sed nullus in particulari est infallibilis: Igitur nec est omnium consensus.

Respondeo: Infallibilitatem ex consensu unanimi resultantem exurgere quidem ex infallibilitate quam quilibet Pater in particulari habuit, quum inspiratus locutus est: sed hæc infallibilitas non dignoscitur, donec accedat omnium consensus, quæ quidem unanimitas argumentum est quemlibet Patrem, ut inspiratum a Deo fuisse pro dogmate locutum, quatenus tam universalis consensus non sine speciali Dei providentia evenit; sic Hieronymus, & alii permulti septuaginta Seniores, tamquam a Deo inspirari sacram Scripturam ex Hebræo, vel græce, vel ex græco latine reddiderunt: & eorum in sententiis consensus arguit infallibilitatem.

Jam ad singula faciendum est satis. Dico ad I. Philastrium scripsisse ut Doctorem in sua sententia particularem; idem dicendum de aliis, cum nec Ecclesia, nec alii, tum Historiographi, tum Theologi unanimitate conveniant de capitibus supra laudatis. Quidam antiqui Patres de animæ creatione non nihil dubitaverunt: Origenes posuit animas ante sua corpora multis sæculis creari, quod confutat Hieronymus, sed an educantur de materia sicut ceteræ formæ corporeæ, non movet Hieronymus de hoc quæstionem: Nonnulli Patres crediderunt Angelos subtilissima habuisse corpora, sed in hoc non fuisse infallibiles, cum contrarium sanxerit Concilium Lateranense. Ergo &c.

Ad Augustinum & Fulgentium, respondeo, eos mutasse sententiam, & solum privationem Dei tribuisse parvulis absque Baptismo & vita migrantibus. Quoad Bedam certum est locutum fuisse solummodo præsumptive; non enim est de fide Christum vixisse triginta tribus dumtaxat annis, & luna quinta fuisse crucifixum: V. Beda tot & tanta scripsit, ut per tempus non fuerit ei licitum sua relegere & ponderare opera, hinc in multis non satis sibi constat: ceterum de Auctore Librorum sacrorum dictum est in Tractatu de Scriptura sacra omnes Psalmos, juxta probabiliorē sententiā, non esse a Davide; Epistolam vero ad Hebræos non

non

non alium habere præter divum Paulum auctorem.

Reponunt : Patres, neque Prophetæ, neque Scriptores Canonici sunt : Igitur in questione de jure & facto dogmatico, uti fallibiles habiti sunt. Probatur antecedens ex S. Augustino, qui Epist. 19. ad Hieronymum, sic loquitur : " Ego factor charitativæ, solis eis Scripturarum libris, qui jam Canonici appellantur, didici hunc honorem timoremque deferre, ut nullum eorum Auctorum scribendo aliquid errasse firmissime credam. Nec te, mi frater, sentire aliquid aliter existimo : prorsus, inquam, non sic arbitror te legi libros tuos vel le tamquam vel Prophetarum, vel Apostolorum, de quorum scriptis, quod omni errore careant, dubitare velari-um est. " Ergo &c.

Respondet distinguendo : Quandoque Patres tametsi non Prophetæ, possunt a Deo inspirati eloqui, concedo ; quod quidem nobis innotescit, dum adest unanimitas : & non possunt, nego. Verbum Dei non est aligatum, nec semel perceptum est illos ita fuisse locutos, maxime cum per eos habeatur Traditio.

Persistunt Patres unanimiter asserunt mortuos non esse vexandos : Atqui tamen Synodus V. generalis proscripsit Theodorum mortuum : Igitur non sunt infallibiles, etiam dum est omnium consensus.

Respondet distinguendo majorem : Et sic loquuntur per indulgentiam & pietatem, concedo : statuendo pro hoc momento irrefragabilem regulam, nego. Nam ipse Augustinus scribens ad Bonifacium testatur eos qui in errore & peccato pernices defuncti sunt, etiam post mortem ad aliorum terrorem puniendos esse, eos scilicet sepulturæ honoribus, & suffragiis Ecclesiæ privandos : porro Theodorus ante mortem suos non abdicaverat circa Incarnationem errores : Christum enim dicebat purum hominem, hinc jam jam in Concilio Ephesino proscripius fuerat : quid mirum igitur, si in Synodo quinta, & ipse specialiter fuerit proscripius ?

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Unanimis Patrum consensus in dogmate aliquo est regula infallibilis fidei.

PRIMO : Hoc colligitur Exod. 24. & Deut. 17. ubi non sine ordinatione Dei

Moyse LXX. Seniores qui causas religionis discuterent, elegit ; quibus auditis, sententiam de controversia mota pronuntiabat : tum ex Matth. 18. ubi Christus, ait : *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Porro ubi est Christus, ibi erroris umbra protinus fugit.

Secundo : Sic habetur passim in Conciliis, quæ testantur, omnia dogmata juxta Patrum Traditionem definiti ; maxime Tridentinum in decreto de Scripturis sacris, præcipientis, ne quis aliter quam per unanimum Patrum consensum eas explanare audeat.

Tertio : Ratio suffragatur : nam non sine inspiratione & protectione speciali Dei unanimitas accedit Doctorum pro aliquo dogmate consensus, ut Hieronymus dicit de Versione LXX. maxime cum Scriptura in qua dogma fundatur, plures possit subire sensus : Igitur quod multi in vero & connaturali adunentur, non seclusa inspiratione Spiritus sancti, adeoque & infallibilitate fit.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Consensus Patrum in se quidem humanus est, scæus reduplicative ut unanimitas ; sic Episcoporum consensus in Conciliis quid humanum redolet, attamen unanimitas cum summi Pontificis calculo infallibilis fidei regula evadit.

Secundo : Dissensus Patrum, & quidam eorum nævi probant solum Patrum sententiam non esse fidei regulam, donec accedat consensus saltem tacitus Ecclesiæ.

Tertio : In hoc sensu intelligendus est S. Augustinus quum Epist. 19. ait Hieronymo non esse crimen credere aliquos in eius libris scaturire errores, nec ea infallibilitate, qua Scriptura donatur, illos esse celebrandos.

ARTICULUS TERTIUS.

De intelligentia Scriptorum Patrum.

QUONIAM Heterodoxi in adulterinos sensus sanctorum Patrum auctoritates protrahunt, ut sœcum faciant lectoribus, & in errore inducant, si fieri potest, etiam electos, operæ pretium est, ut una falce metamus farraginem argumentorum quæ Centuriatores Magdeburgen-

genesis, & cum eis Minister Dallæus adversus legitimum Sacramentorum a Christo institutorum numerum, maxime contra veritatem corporis & sanguinis Domini in Eucharistia aggerunt.

Ut igitur ordine procedamus duo potissimum, circa Patrum Opera nobis examinanda & discutienda occurrunt; alterum quidem de his Operibus secundum se spectatis; alterum vero de iisdem in particulari consideratis; unde sit

SECTIO PRIMA.

De Operibus SS. Patrum in genere, eorumque divisione.

OPERA Patrum sunt in duplici differentia; quædam dogmatica, quædam vero exhortatoria. In prioribus quidem clare semper locuti sunt: in posterioribus vero subobscure, & figurative, ne sancta canibus proferrentur, eo quod vel eorum Paganis, vel eorum Catechumenis quibus mysteria non erant cito-citius committenda, propter eorum in fide infirmitatem, loquerentur. Hic res divinas pertractandi modus œconomiz nomine a Græcis, dispensationis vero a Latinis celebratur, ut mysteria quibusdam, sicut sapientiam & prudentiam decet, occultarent.

Hæc methodus, ab ipso Christo Domino non semel celebrata est, quocirca suis aiebat Apostolis Matth. 13. *Vobis datum est nosse mysteria regni cælorum: illis autem non ideo in parabolis loquor eis.* Quæ quidem ordinatio sic fundata in Christo supremo & Pastore, & Doctore, a nullo procul facienda est. Revera quidem ipsa posita, sensus Patrum in Controversiis fidei ex Operibus in quibus dogmatice locuti sunt, sumendus est; loca vero obscura & duriora explananda sunt & concilianda, iuxta locutionis seopum, sicque facile & absque negotio diluuntur hæreticorum sospitumata, qui quidem promore consueto loca admodum obscura & ænigmatica assumunt, & in pravis detorquent sensus, ut seducant incautos.

De divisione Operum SS. Patrum

OPERA Operum sanctorum Patrum species vulgo distinguuntur.

Primo, Catecheses, quæ erant instructiones domesticæ & familiares, quæ solo

Quadragesimæ tempore fiebant, tantummodo coram iis qui in vigilia Paschatis baptizandi erant; item & in octava Paschæ ad confirmandos initiatos in fide: in istis clare admodum & absque ænigmatibus loquebantur de mysteriis sancti Patres.

Secundo loco veniunt tractatus Polemici ad fidem ab hæreticis impugnatum asserendam, & defendendam contra negantes. In iis Operibus absque ænigmatibus etiam loquebantur Patres. Ad hæc Operum speciem definitiones & confessiones fidei Conciliorum reducuntur.

Tertio, Apologiæ, quæ sunt in duplici differentia: quædam scilicet ad Ecclesiam a calumniis & Paganorum & hæreticorum purgandam fiebant, quales sunt Apologiæ duæ beati Iustini Martyris, Apologia Tertulliani, & altera Athenagoræ, quæ quidem omnes, jubente & ordinante ipsa Ecclesia, juris publici factæ sunt. Quædam aliz motu proprio Auctorum compositz sunt, ut Dialogi Minutii Felicis, & Arnobii Libri; nonnullæ etiam ad famam & honorem illustrium quorundam Christianorum de Ecclesia non semel bene meritorum propagandum, eo quod vel de errore, vel etiam de variatione in fide falso acculerentur: ut Apologia sancti Pamphili pro Origene, Dionysii Alexandrini, pro semetipso: duæ S. Athanasii in causa propria contra Arianorum calumnias: in his Operibus cuncta, omni seclusa ambiguitate, tractabantur.

Quarto, Homiliæ, quæ sermonis & enarrationis nomine celebrantur, quæ quidem cum catechesibus non sunt confundendæ. Enim vero Catecheses solummodo Quadragesimæ tempore & in octava Paschæ, ut dictum est, fiebant: soli Fideles & in brevi initiandi audiebant, sed non alii, ne quidem Catechumeni: Homiliæ vero in Conventu Ecclesiæ aut legebantur, aut pronuntiabantur, & hoc etiam coram Paganis, coram Judæis & Hæreticis; quocirca Patres mystice & subobscure in iis sermonibus de mysteriis loquebantur: nonnumquam tamen clare, videlicet cum soli astabant Fideles & Christiani. Sub hac specie continentur perorationes publicæ habitæ, similiter & ea quæ in Collationibus, in familiaribus colloquiis & disputationibus habebantur de mysteriis de quibus aut parva, aut nulla etiam erat controversia.

Quinto: Epistolæ de diversis materiis, modo ad Fideles, modo etiam ad ceteros dire-

directæ, in quibus sancti Patres, nonnisi obscure & parabolice suum probebant sensum.

Sexto, Commentaria in Scripturam sacram.

Septimo, Historiæ Ecclesiasticæ.

Octavo, Opera pietatis : in his & similibus æconomiz causa propter rationem supra laudatam occultabant mysteria, nec de illis expretum habebant sermonem, si excipias Catecheses, Opera polemica, Apologias, & quasdam etiam Homilias privatim, & coram solis Fidelibus celebratas.

Synopsis Sectionis.

INTER Patrum Opera quedam sunt dogmatica, quedam vero exhortatoria : prioribus fidem nunc explicabant, nunc etiam contra impugnantes defendebant, posterioribus utebantur ad ciendos pietatis affectus. Subdividuntur in octo generis Opera, quæ sunt 1. Catecheses, 2. Tractatus Polemyci, 3. Apologiæ, 4. Homiliæ, 5. Epistolæ, 6. Commentaria in Scripturam sacram, 7. Historiæ, 8. Libri Spirituales.

SECTIO SECUNDA.

De Operibus SS. Patrum in speciali.

ORDO rerum postulat, ut nunc opera sanctorum Patrum explanemus & discutiamus, ut cuncta ad claram methodum perducantur.

PUNCTUM PRIMUM.

De Catechesibus.

Duo hic veniunt explicanda, primum quidem de Catechesibus secundum se spectatis : alterum de accurata diligentia & æconomia, quibus sancti Patres utebantur ad explicanda mysteria : & ex utroque momento maximum eruitur argumentum pro veritate corporis & sanguinis Domini in sacra Eucharistia.

De Catecheseos Libris.

ECCLÉSIA ab omni ævo voluit & curavit adultos ad sanctum Baptisma accedentes prævie & ante omnia de Mysteriis nostræ Religionis edoceri. Rabanus Lib. 1. inst. cleric. cap. 25. ait eo scopo eoque fine

Christum suis præcepisse Apostolis 1. docere, deinde vero aqua tingere. Justinus Apologia 2. non longe a fine, dicit illos solum baptizandos esse, qui prius fuerant inscripti. Similia proter Origenes Lib. 3. contra Celsum pag. 142. Hieronymus Lib. 4. comment. in Mattheum, Augustinus Lib. 4. de doctrina Christiana cap. 10. Ildorus Hisp. Lib. 2. de officiis Eccl. cap. 20. Quocirca verba Catecheseos in sensu obvio sumenda sunt, quippe quæ ad instruendos fideles fierent, quod propter variis illustrari exemplis. Pater Æternus Matthæi 3. 17. edocens Apostolos divinitatem dilectissimi Filii sui, clarissime eam eis exponit, his verbis : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit.* Actum 7. beatus Stephanus omni probationum genere Scribis & Phariseis probat Christi & divinitatem & missionem.

Ex solo beato Cyrillo Jerosolymitano Catecheses ordinatis habemus; hinc præceteris in hoc momento audiendus est. Catecheses fieri incipiebant prima Quadragesimæ hebdomada, ut habetur præfatione Cateches. pag. 3. eo loci adhortatur Cyrillus Competentes, id est, initiandos, ut veterem exuant hominem. In tribus primis Catechesibus loquitur in genere de gratia Baptismi & poenitentiz, in quarta Symboli Mysteria explicat, tum pergit usque ad decimam octavam; quibus peractis, ultima hebdomada multa de Sacramentis, maxime vero de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia, quæ simul initiandis conserebantur, discent; deinde vero Catechesi potissimum 18. pag. 224. de dispositionibus ad istorum Sacramentorum susceptionem prærequisitis habet sermonem; desunt S. Cyrilli aliorumque Patrum Catecheses, quæ de Sacramentis in particulari tractant, ea fortassis ratione quod breves admodum essent instructiones, quæ ante Pascha fiebant, eo quod solummodo completerentur quæ fusiori calamo Catecheses post Pascha ad initiatos directe summatim continebant.

Quintuplex genus Catecheseos post Pascha pronunciandæ apud B. Cyrillum Jerosol. invenitur : ille vero Catecheses mystagogicæ vocantur; habemus quoque orationem Catecheticaam sancti Gregorii Nysseni, tum sermones divi Ambrosii ad Initiatos, & S. Gaudentii ad Neophytos. Ex hoc usu in Ecclesia Catechismum tempore Quadragesimæ, in Parochiis fieri mos inolevit.

Idæ

„Istæ particulares specialesque instructiones quæ Competentibus fiebant, consentientibus Patribus, scriptis mandabantur, ea conditione, ut nec quidquam de eis aut Paganis, aut hæreticis, aut etiam Catechumenis fideles manifestarent, ut habetur præf. Cateches. paulo post medium. S. Cyrillus ait Competentibus: „Cum autem Catechesis recitatur, si Catechumenus ex te quaesierit, quid dicebant Doctores, nihil dicas Non quod digna non sint narratione ea, quæ tibi dicuntur, sed quod indignus est ille audire, cui referres. „ Ambrosius eodem prope modo eos alloquitur Comment. in caput nonum Lucæ, ubi injungit Mysteriorum Catechumenis abscondere, donec ad sacrum Baptisma suscipiendum accinshi sint.

Non omittendus S. Augustinus, qui preceteris Sermone 46. Tomo 10. per omnia se se explicat circa Eucharistiae fidem: quo quippe loci veritatem corporis & sanguinis Christi mystice solum explicat Catechumenis, eo quod aures corporales tantummodo habent, fidelibus vero & initiatis ad litteram explanat: „Hi, inquit, qui impræsentiarum manducant carnem Domini, & ejus bibunt sanguinem, ponderent quid manducant, ne suum manducant & bibant judicium, ut ait Apostolus: „Incautum igitur Calvinistæ in suas trahunt patres S. Præfulem, ut realitatem corporis & sanguinis Domini in Eucharistia evacuent.

De prudentia & diligentia quam SS. Patres adhibuerunt in Catechesibus faciendis & tenendis ad sensum proprium Scripturarum indagandum.

MONITIONES

S. PATRES maturo examine prævio, in suis Catechesibus locuti sunt, ne audientes in adulterinos sacras Scripturas protraherent sensus, quocirca Neophytos & Competentes admonebant, ne metaphoras in sensu literali assumerent; quando vero Scriptura in sensu obvio sumi debebat, absque restrictione loquebantur; hinc B. Cyrillus Jerof. Catech. 10. illud pag. 84. ait de Christo: Dicitur enim ostium: „Sed non putes ligneam esse appellationem: Sed ostium vivum, rationale, discernens ingredientiæ Ovis vocatur, non irrationalis, sed quæ per pretiosum sanguinem suum, mundum

„a peccatis mundat ... lapis vocatur, non inanimatus, manibus hominum excisus, sed lapis angularis, & qui credit in eum, non confundetur. „ Tum vero Catech. Myst. 4. pag. 237. explicat clare & citra figuram realitatem corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, his verbis: „Cum igitur Christus ipse sic affirmet atque dicat de pane, *Hoc est corpus meum*; Quis deinceps audeat dubitare? Ac eodem quoque confirmante & dicente, *Hic est sanguis meus*; quis, inquam, dubitet, & dicat non esse illius sanguinem? Aquam aliquando mutavit in vinum, quod est sanguini propinquum, in Cana Galilææ sola voluntate: Et non erit dignus cui credimus, quod vinum in sanguinem transmutasset, Ex his sequitur pro astruenda veritate corporis & sanguinis Christi in sacro sancto altaris Sacramento adversus impugnantes hoc argumentum: Patres primorum sæculorum monent metaphoras nupquam in sensu obvio esse sumendas; sed dum de sacra loquuntur Eucharistia, sensum sequuntur litteralem: Igitur & corpus & sanguis Christi sunt realiter substantialiter in Eucharistia.

Pis satis objectionibus Heterodoxorum.

OBJICIUNT quidam Ministri pondere auctoritatis Catecheses beati Cyrilli superari & oppressi, hujusmodi Opera non esse tanti Patris factum: Igitur ex eis nihil potest concludi pro realitate corporis Christi in Eucharistia.

Respondet negando antecedens, quandoquidem a Patribus subsequentium sæculorum beati Cyrilli Catecheses, non semel laudantur: quinimmo iniquitas nentitur sibi, siquidem Cassobonus inter Protestantes celeberrimus Exercit. 16. in Baronium cap. 103. pag. 473. eas veluti genuina S. Cyrilli opera celebrat, his verbis: Scio viros graves propter quædam loca, cum in mystagogicis, tum in ceteris Catechesibus, negare id opus esse: hoc hoc est genuinum, Cyrilli; nos præter testimonia vetustissimorum Auditorum, qui ejus operis Cyrilli meminerunt, aut quædam etiam ex eo descripserunt; Hieronymi, Theodoret, Damasceni, Photii Patriarchæ, aliorum, rationes plurimæ & validissimæ, ut aliter sentiamus impellunt.

Instat Aubertinus: B. Cyrillus cateche-

fi 3. Myſtag. comparat Euchariftiam cum Chriſmate Confirmationis, quod ſicut poſt conſecrationem panis non eſt communis, ita nec Chriſma, facta ſanctificatione: Sed Chriſma per ſanctificationem non evadit corpus Chriſti; ita a pari nec panis per conſecrationem.

Reſpondeo diſtinguendo: B. Cyrillus comparat quantum ad aliquid, videlicet quantum ad Sacramenti effectum tranſubſtantiationis cum Chriſmatis ſanctificatione, concedo: quantum ad conſervationem & ipſius materie conſecrationem, nego. Et conceſſa minore, nego conſequentiam. Igitur ſenſus S. Præſulis eſt, quod ſicut Chriſma conſecratum, eſt Confirmationis materia, quæ juncta cum forma efficit Sacramentum operans gratiam, idem dicendum ſit de pane ſanctificato pro Euchariftia: ſed alia prorsus conſecratio panis, alia vero Chriſmatis eſt. Ille per conſecrationem tranſubſtantiat in corpus Chriſti, nuſquam vero Chriſma. S. Cyrillus loquitur de utraque conſecratione ſolum relative ad effectum Sacramenti, nuſquam vero ad ipſam conſecrationem, quod quidem multa probant. Primo quidem eo loci S. Cyrillus ſolummodo per tranſſententiam de Euchariftia loquitur. Secundo, plura de Euchariftia quam de Chriſmate affirmat: ceterum ejus circa Euchariftiam ſententia penanda eſt ex aliis Operibus, ubi ex proſſo tractat de tanto Sacramento; tunc enim plurimis, tum veteris, tum novi teſtamenti ſententiis ad probandam realitatem corporis Chriſti in Euchariftia utitur, quod certe inutile foret, ſi Chriſtus dumtaxat typice in ſacra Euchariftia reperiretur. Denique ille Pater, cum ſenſus Scripturæ figurative intelligendus eſt, admonet lectorem, ut quando dicit, Chriſtum non eſſe credendum & habendum ut portam ligneam: at vero cum loquitur de corpore Chriſti, nullam admittit reſtrictionem, nec monet lectorem verba inſtitutionis non eſſe ad litteram ſumenda, quod tamen ad impediendam Idololatriam, ſi eſſent ſolum figurativa, facere debuiffet.

Urgent: S. Auguſtinus Sermone ad infantem apud Fulgentium pag. 18. explicat Euchariftiam myſtice: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et ibi edocet initiatos de effectibus Euchariftiæ, ſupponendo eos eſſe de myſterio realitatis ſufficienter edoſtos, concedo: ſecus, nego. In Catecheſi facta ipſo Paſchatis die, ex

more perantiquo Patres inſtruebant initiatos jam de realitate edoſtos, de tanti Sacramenti miris effectibus, ſimiliter & de effectibus tum Baptiſmi, tum Confirmationis; hæc enim tria Sacramenta ſimul conferebantur in vigilia Paſchæ; at tamen non omnino ſanctus Doctör omittit realitatis myſterium, ibi enim expreſſe dicit panem ſuper altare poſitum, eſſe corpus Chriſti, calicem vero ejus ſanguinem. Idem repetit Auguſtinus Sermone de diverſis 83. apud S. Fulgentium de Baptiſmate Æthiopum.

Dices: Ex Patribus trium primorum ſæculorum nullas habemus Catecheſes: Igitur nihil certi concludi poteſt ex illis momentis aut pro realitate corporis Chriſti in Euchariftia, aut pro aliis myſteriis: quandoquidem certitudo debet ex Traditione promanare; Traditio autem ex primis ſæculis habetur.

Reſpondeo diſtinguendo: Ex primis ſæculis non extant Catecheſes, eo quod ſcriptis non mandarentur, concedo: eo quod nullæ exiſterint, nego. Ne myſteria panderentur Paganis, vel ex fragilitate quorundam qui cedebant perſecutionibus, aut aliis modis, & eſſent in ſabulam, æconomix cauſa Patres Catecheſes ſcribendi non faciebant licentiam. Sed reddita quarto ſæculo Eccleſiæ pace, Patres Catecheſes primorum ſæculorum, quales audierant, reſtulerunt, eaſque juris publici ſecerunt. Tum Ambroſius Tractatu de Initiatibus cap. 9. Gaudentius Brixianus ipſi cœvus Sermone de ejus ordinatione Tomo 4. Bibliothecæ PP. & tractatu 2. de ratione Sacramenti, Gregorius Nyſſ. orat. Catechetica cap. 37. mirum in modum probant tranſubſtantiationem.

PUNCTUM SECUNDUM.

De Operibus Polemiciſ, & de Apologiis.

Duo circa hujusmodi libros obſervanda ſunt: Primo quidem Patres in iis Operibus clare admodum loqui de controverſiæ capitibus, alias nihil probaſſent contra impugnantes. Sic ſanctus Ignatius animadvertens realitatem corporis Chriſti ſub finem primi ſæculi a nonnullis in dubium revocari, tum Epistoſa ad Smyrnenſes eam ita propugnat, ut eandem eſſe in Euchariftia Domini carnem cum ea quæ pro nobis in cruce paſſa eſt, verbis expreſſis aſſerere non dubitet, ne ſides ſim-

pli-

plicium, hæreticorum molitione evacuetur: alterum quod etiam prudenter observabant Patres, illud est, quod solummodo de capite controversiæ agerent: sic cum Arius negavit Verbi consubstantialitatem, vocabulo *Homousion* illam ita explicarunt, & propugnarunt, ut ab eo abstinere non permitterent; sic S. Athanasius Epist. de decretis Concilii Nicæni pag. 415. quocirca beatus Hilarius Lib. de Synodis sub finem, Semi-Arianorum fidei professiones, in quibus vocabulum *Homousion* reticebatur, rejecit, easque vocat fidem temporariam, seu temporum.

Ea potissimum ratione ita se se gessere Patres, quia Heterodoxi ut fucum facerent legentibus, terminis subobscuris & involucris suam pandebant mentem, ut deciperent incautos. Sic Pelagius illusit Patribus Diospolitanis, Cœlestius Zosimo, Berengarius simplicioribus; quod quidem illi exprobrat Lanfrancus: ante ipsos idem fecere Valentini, de quo illos accusat S. Irenæus Lib. 1. parte 3. edit. Paris. 1639. Tertullianus Lib. contra eosdem cap. 1. & 2. Jovinianus apud Hieronymum Lib. 1. adversus eundem, eum ejusdem infimulatur criminis: qua de causa Patres ad omnem æquivocationem tollendam, & omne hæreticis subripiendum ausugium clare semper de mysteriis in controversia motis loquebantur. Pari & consimili zelo suum acuerunt stylum adversus Priscillianistas, eo quod mendacium in gratiam religionis licitum esse propugnarent: ad hoc vitium evertendum principium S. Augustinus Librum de mendacio composuit, tum & Libro 7. Confessionum cap. 19. gratias agit Deo, quod adeo sit bonus & misericors, ut ad veritatis elucidationem permiserit hæreses.

Ut primum Patres fidem, grassante hæresi, in periculum venire animadvertabant, statim atque prout tempus permittebat de mysteriis impugnatis edocebant fideles, ut videre est in Epistolis & summorum Pontificum ac sanctorum Patrum, quæ ut plurimum complectuntur responsiones ad dubia Christianorum circa fidem: sic S. Athanasius multas scripsit Epistolas contra perfidiam Arianam, S. Augustinus contra Pelagianos, Hieronymus adversus Helvidium, Jovinianum, & Vigilantium. Nihil aliud præcontinent Controversiarum tractatus.

Apologie sunt in duplici differentia, quædam pro fidei defensione, aut eju

Boucat Theol. Tom. V.

explicatione: quædam etiam pro aliquorum Patrum justificatione datæ sunt. Primi generis est beati Iuliani secunda quæ est prima, in qua quidem probat Eucharistiæ consecrationem esse ab omni crimine immunem: & hoc adversus Paganos, qui Christianos puerulum in Eucharistia occidere & mactare effutiebant. Ejusdem generis est Apologia quam Minucius Felix ad instruendum amicum composuit: Eo loci probat nostra mysteria ab omni superstitione discedere: Secundi generis est Apologia Origenis, & Dionisii Alexandrini: primus in suspicionem malæ fidei circa adorabilem Christi personam veniebat: ab hoc nævo sanctus Pamphilus martyr eum tamen mortuum vindicavit, ne Ariani tantum Doctorem in suas traherent partes. S. c. referunt Vincentius Lirinensis Commonit. 1. cap. 23. Photius Codice 118. Eusebius Lib. 6. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 33. Dionysius vero accusatus de nævis adversus sanctissimam Trinitatem, jubente summo Pontifice, ab hujusmodi convitiis se se purgavit, ne videretur adjuvare Arianorum partes. Sic refert Eusebius ibidem Lib. 7. capite 26. Basilii Lib. de Spiritu sancto cap. 29. Athanasius de sententia Dionysii Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Reponunt Protestantes, Epistolam beati Ignatii ad Smyrnenes non esse genuinam, adeoque nihil posse concludi ex ea pro realitate corporis Christi in Eucharistia, ubi clare explicatur & propugnatur.

Respondeo Epistolam laudatam esse genuinum beati Ignatii scetum, cuius rei non unum argumentum est: L. Theodoretus Dialogo tertio locum supra laudatum citat, ut videre est apud Hospinier prima parte Historiæ sacræ pag. 20. Eusebius itidem Lib. 3. cap. 36. Hieronymus in catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, & Rufinus Lib. 4. Hist. Eccles. capite 34. illam epistolam annuerant inter Ignatii Epistolas: quinimo Isaac Vossius tamen Protestans Epistolas beati Ignatii ex manuscripto Græco undecimæculorum vetusto fecit juris publici, & locum citatum de verbo ad verbum refert.

PUNCTUM TERTIUM.

De Homiliis Sanctorum Patrum.

HOMILIAE SS. Patrum sunt in duplici differentia; quædam post lectionem Scripturæ sacræ, devote pronuntiabant: ut plurimum enim Scripturam sacram gradatim, unum versus post alterum, & hoc non solum præsentibus Christianis, verum etiam Catechumenis, hæreticis, Judæis & ipsis Paganis explicabant: in iis obscure admodum, ne sancta darentur canibus, loquebantur, juxta illud Chrysostomi Orat. de S. Philogonio: "Qui mysteriis initiati sunt, intelligunt quæ dicuntur." Et istud S. Aug. in Psal. 109. pag. 527 "Fidelibus loquor. Si quid non intelligunt Catechumeni, auferant pigritiam. se- sinent ad noticiam: non ergo opus est mysteria promere." Deinde mittebant extraneos, & Sacrificium inchoabatur: ita habetur expresse Lib. 2. Constitutionum Apostolicarum cap. 57. ita apud Dionysium Lib. Eccles. Hier. cap. 31. Concilium Eadicense, canone 19. & S. Chrysostomum Homilia 17. in Epistolam ad Hebræos. Quidam quidem Africæ Episcopi volebant Judæos & Paganos arcere ab hujusmodi Homiliis, in quibus sacræ explicabantur Scripturæ; verum Patribus, permultos ad fidem hujusmodi lectione converti animadvertentibus, Concilium Carthaginense 4. canone 24. statuit eos admitti ad lectionem Scripturæ sacræ Homiliis explanatæ.

Quedam aliæ erant Homiliae in quibus Patres absque figura, & parabola, & hoc solummodo coram Initiatis se fe enuntiabant. Loquimur ait Theodoretus quæstione in numeros interrog. 15. Tomo 1. obscure de mysteriis coram Catechumenis, sed illis dimissis, ea palam & clare initiatis docemus. Eadem prorsus dicit Augustinus Sermone primo in appendice de oleo sacro, & Sermone 82. de diversis Tomo 10. Cyrillus Hierol. Catechesi 6. pag. 60. rursus Homil. 40. in primam ad Corinth. Tomo 5. Item Isidorus Pelusiota Lib. 1. Epist. 401. Chrysostomus Homilia 52. in Eustathium Antiochenum Tomo 1. Homil. 36. in 1. ad Corinthios Tomo 5. Homil. 60. ad populum Antiochenum, seu Catechesi prima ad Illuminandos: Homil. 24. in primam ad Corinthios: Augustinus in Psalmum 39. in his Operibus omnis

mysteriorum æconomia subtegitur. In his Patres reddunt rationes, cur subobscurè de mysteriis sermonem habeant: sed absque figura coram Initiatis de sacramento Eucharistiæ mira dicunt.

Insuper omnium sit sanctus Petrus Chrysologus, qui sermone 33. sic habet: "Tegit vestimentum mulier, & curata est. Miseri! qui quotidie corpus Domini tractamus & sumimus, & a nostris vulneribus non curamur; non Christus infirmantibus, sed fides desit." De æconomia unum Cyrillum Hierol. Catech. 6. pag. 60. audire loquentem sufficit: "Domini loquebatur, ait, in parabolis iis, quidem qui poterant audire: discipulis vero privatim parabolas & similitudines explicabat. . . Hæc mysteria Sacramentaque nunc patefacit Ecclesia ei qui ex Catechumenis excedit: nec moris est Gentilibus exponere. Non enim Gentili cuiquam de Patre & Filio & Spiritu sancto arcana mysteria declaramus: neque palam apud Catechumenos de Mysteriis verba facimus, sed multa sæpe loquimur occulte, ut Fideles qui rem tenent, intelligant, & qui non tenent, ne lædantur.

Replicant Ministri tanti obruti testimonii: Patres hyperbolice loquuntur: Ergo &c. Verum iniquitas mentitur sibi: namque hunc gerunt morem sancti Doctores: monent populos, cum verba Scripturæ sacræ ad litteram & in sensu obvio non sunt sumenda: at vero cum mysteria aperiunt, in sensu obvio, & identico se se explicant.

Observandum est, quod ut primum aliquis Heterodoxus aliqua debellare mysteric incepit, tunc absque mora de iis etiam clare loqui sategerunt Patres: quocirca altum longo tempore fuit apud eos silentium de doctrina Sacramentorum, eo quod non nisi elapsis pluribus sæculis impugnata fuerit: unde non mirum, si subobscurè in multis Homiliis de sacra Eucharistia sermonem fecerint.

PUNCTUM QUARTUM.

De Orationibus eloquentiæ, & disputationibus publicis sanctorum Patrum.

IN his Operibus SS. Patres æconomiz causa non nisi de mysteriis obscure agebant, eo quod & orationes & disputationes eorundem extraneis ac nondum initiatis insitue-

rent:

rent : hinc S. Gregorius Naz. Orat. 42. pag. 687. ait mysteria non esse extraneis committenda : rursus Orat. 33. pag. 532. contendit mortem potius lubeundam esse, quam extraneis sacra-Mysteria pandere, ea ductus ratione Theodoretus monet Eranisten in Dialogis, ut subobsco de mysteriis secum loquatur, eo quod sermonem etiam apud extraneos haberent.

Obijcit Claudius Minister, S. Gregorium Naz. Orat. 17. pag. 273. non nisi mystice de Eucharistia loqui; maxime vero Orat. 11. pag. 187. quam habuit de funere sororis suae Gorgoniae; sed istud argumentum, quod habetur responsione ad secundum tractatum de Perpetuitate fidei prima parte cap. 40. certe claudicat: namque alibi S. Gregorius est sui ipsius interpretis, praeteritum vero Orat. 42. pag. 690. ubi expressit ait fideles manducare corpus Christi, & ejus bibere sanguinem: quis autem sanae mentis dicit aliquem bibere Domini figuram? Igitur dum loquitur de antitypo Oratione undecima, non de re, sed de signo Sacramenti loquitur, cujus responsionis argumentum est, quod eandem de Eucharistia fidem habuerit cum Ambrosio coetaneo; iste autem ut refert Theodoretus Hist. Eccles. Lib. 5. cap. 18. cum Theodosius Imperator ab Ecclesia propulsavit, clarissime de realitate corporis Christi disserit, dicens non illi licitum esse corpus Christi tangere, ejusque sanguinem bibere.

PUNCTUM QUINTUM.

De Epistolis.

SANCTI PATRES iisdem innixi principiis iterum atque iterum supra & expositis & probatis, non nisi subobsco in suis Epistolis de sacris Mysteriis loquebantur, quandoquidem Epistolae aut subsunt omnium oculis, aut casu vel aliter ad omnium promiscue notitiam possunt pervenire: non ita tamen mystice suam prodebant de Mysteriis sententiam, quin verbis quibusdam ac terminis indirecte significarent quid vellent dicere, juxta illud tritum axioma, *pauca intelligenti*: & hoc cum ad Initiatos seu etiam Episcopos scribebant: Inter epistolas quaedam ad consolationem; quaedam ad Scripturae sacrae interpretationem, quaedam etiam ad solvenda religionis dubia erant directae; & pro materia, personarumque varia-

te ac conditione, minus vel magis se se explicabant.

Hujusce oeconomiae multiplex exemplum atque probatio affertur. Clemens Alexandrinus Lib. 1. Stromatum pag. 276. ait, multa omitto quae scriptis mandare non est animus. Ibidem subdit quaedam ab ipso sacra occultari. Ad hanc probandam oeconomiam idem Pater Lib. 5. Stromatum pag. 276. multas adducit Apostolorum auctoritates, immo & ipsius Platonis qui Epist. 2. ad Dionysium Tyrannum, editionis vulgatae; ait Philo sophos non nisi aenigmaticae de Divinitate loqui debere.

Innocentius I. Epistola 1. ad Decentium Eugubinae Ecclesiae Episcopum, qui ab eo quaedam circa Sacramentorum administrationem puncta elucidari postulaverat, respondet se se Sacramentum Confirmationis per omnia explicare non audere; eo quod pro more antiquo Ecclesiae Romanae, non licitum esset omnia scriptis committere.

Eadem oeconomia S. Augustinus utens Epistola 162. edit. novae pag. 43. cap. 8. num. 23. de Eucharistia non aperte quidem se explicat, sed verbis quorum sensus capere poterant Initiati, eo quod sacrum Eucharistiae Mysterium praecognoscerent, item & Epist. ad Dardanum: "Nostri, inquit, in quo sacrificio dicitur: gratias agamus Domino Deo nostro." Eadem ductus oeconomiae ratione Epist. 23. edit. vero novae 98. num. 8. scribens ad Bonifacium dicit illi Sacramenta nonnumquam significari nominibus rerum quas significant, quocirca eo loci ait Sacramentum corporis Jesu Christi esse quodammodo corpus Jesu Christi.

Ante ipsum Epiphanius in Ancorato num. 57. ait multa in sacra Scriptura contineri de quibus nec ratio, nec modus explicatur. Mira de realitate corporis Christi in Eucharistia profert pag. 562. his verbis de Christo: "Evangelium habet, quod surrexit in coena, & accepit haec, & ubi gratias egisset, dixit, hoc meum est, hoc & hoc: & videmus quod non aequale est, neque simile, non imagini in carne, non invisibili deitati, non lineamentis membrorum. Hoc enim est rotunda forma & insensibile, quantum ad potentiam, & voluit per gratiam dicere, hoc meum est; hoc & hoc: Et nemo fidem habet sermoni." Non desunt alia ejusdem oeconomiae exempla, ut videre est in Epistola S. Augustini

fini ad Honoratum quæ est 147. edit. novæ & Libro 2. Retract. cap. 36. ubi explicat, quomodo ista Christi in cruce pendens verba, Matth. 27. 46. *Deus meus ut quid dereliquisti me*, intelligenda sint, & quomodo Verbum factum sit Caro; quæ quidem omnia non nisi mystice explanat; Rursus Epist. 209. edit. nov. cap. 1. num. 2. ad Consentium, qui postulabat, num Christus in cælo carnem & ossa, & sanguinem haberet? utrumque obscure & similitudinibus explicat: ait quidem utendo Christi verbis Luc. 24. 39. *Palpate, & videte, quia Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*; sed subdit numer. 3. Accedat fides, & non relinquatur ambigendi locus, nisi fortassis de sanguine, quandoquidem cum Christus dixit, *Palpate & videte* &c. filium sanguinem; ex quo, sed perperam, inferre volunt Calvinistæ, sanguinem non esse realiter in Eucharistia: concedant igitur juxta consequentiam ex verbis Christi profluentem adetiæ corpus, tum consequenter & sanguinem, cum corpus eo ipso quo vivum est, suum habeat sanguinem. Sed eo loci S. Augustinus ut mysterium occultet, ait quæstiones inutiles non esse insitendendas; alibi vero clare admodum dicit & docet corpus & sanguinem Christi realiter esse in sacra Eucharistia; maxime Serm. ad Neophyt. his verbis: "Hoc accipite in pane, quod pendit in cruce; hoc accipite in calice, quod manavit de Christo latere." Sic refert locum Paschasius Epist. ad Frudegardum.

PUNCTUM SEXTUM.

De Commentariis.

PATRES primorum sæculorum admodum Epistolas scripserunt, sed non sic de Commentariis quæ instituerunt & fecerunt modo ad Catechumenorum instructionem, modo ad genuinum Scripturarum sensum aperiendos adversus perfidiam hæreticorum, qui quidem illas non semel desolverunt, & in pravos adulterinosque sensus detorserunt; modo etiam ad contundendam Paganorum malam fidem, qui ex specie contradictionum in allegoriis assurgentium, Scripturas irridebant & evacuant, ut legitur de Juliano Augusto, quem confutavit S. Hieronymus.

Inter Commentaria Patrum in Scripturam sacram quædam fusa, quædam vero

brevia admodum comperiuntur: primi generis sunt Commentaria Origenis, & S. Cyrilli Alexandrini in Joannem, Ambrosii in aliqua Geneseos loca, & in Lucam: posterioris generis sunt veluti quædam notæ seu observationes in nonnulla Scripturæ loca, quales Theophili Antiocheni, Hilarii Pictaviensis, Hieronymi, Pelagii Ecclesiæ Romanæ Diaconi, Theodoret, & Primatii.

Sanctus Ambrosius Libro de Paradiso cap. 12. versus medium dicit Scripturas sacras non esse absque interprete legendas; Hieronymus vero Epist. ad Paulinum, quæ est per modum præfationis in Vulgatam perstringit eos qui absque magistro duce sacras audent scrutari Scripturas; tum Augustinus Epist. 1. ad Volusianum adhuc inhelem quæ est 132. edit. nov. ait illi, quod si quid obscuri invenerit in Scripturis, illi os ad os explicaturus sit.

PATRES plurimum desiderabant, ut Pagani & Judæi divinas cum interpretatione legerent Scripturas, eo quod compertum haberent multos hac lectione ad fidem fuisse conversos. Ad hanc provinciam adimplendam, & hunc attingendum scopum quatuor potissimum in suis Commensariis explanant: Primo quidem ex mutua N. & V. Testamenti adinvicem relatione, Prophetias esse in Christo adimpletas probabant. Secundo, ex eodem prorsus principio demonstrebant Auctorem utriusque Testamenti esse bonum; & Deum optimum esse visibilem & invisibilem Auctorem & Creatorem; & hoc contra Manichæos. Tercio, solvebant contradictiones apparentes, ne vana quædam & fucata ex ignorantia hominum Deo tribuerentur, quocirca Origen. Homil. 2. in Gen. ait non esse credendum Deum habere os, & brachia, sicut homines habent: Christum non in sensu litterali & obvio petram esse, leonem, maledictionem, sed hæc allegorice & mystice de Deo & Christo dici, ut homo capiat Deum sese hominibus manifestare, & insuperabilem habere fortitudinem, Christum vero esse veluti Petram angularem qua Fideles in Deo conjunguntur, illumque pro peccatis nostris fecisse satis justitiæ Patris, factum pro nobis in hoc sensu maledictum. Quartum, subnotant clare genuinum Scripturæ sensum contentum in capite cui contradicitur: de ceteris explicant solummodo, inquit Cardinalis Perronius Libro 1. de Eucharistia capit. 10. sensum collateralem & accessorium, *Mini-*

Minister Dalleus de usu Patrum 1. parte cap. 6. pag. 160. edit. Genevensis, anno 1632. asserit Patres non nisi obscure in Commentariis de Mysteriis fuisse locutos, & nihil ex istis Operibus concludi posse: contrarium propugnat Minister Claudius resp. ad secundum tractatum de Perpetuitate fidei 1. parte cap. 5. hinc ait realitatem corporis Christi in Eucharistia non esse credendam, eo quod transubstantiationem nullquam legerit in Commentariis Patrum, in quibus, inquit, ex professo explicantes Evangelistas, loqui debebant, sed certe fucum facit legentibus propter duo.

Primo quidem, quia ex dictis Patres testantur se te obscure in Commentariis loqui. Celebris est pro hoc momento Theodoretus locus, qui Comment. in caput 8. epist. ad Hebræos versu 4. & 5. Tomo 3. non nisi obscure de Sacrificio altaris, quod comparat Sacrificio Melchisedech, loquitur; subdit vero Initiatos bene capere quid dicere intendat. II. Minister ille non precise ex Commentariis, sed ex aliis Patrum Operibus quædam loca subambigua assumit, ut realitatem corporis Christi in Eucharistia evacuet, ut ex Libro 2. Clementis Alexandrini capit. 2. ex Libro 4. S. August. contra Marcianum capit. 40. & contra Adimantum cap. 12. ex Lib. 9. Facundii Herm. de trium Capitulorum defensione, ex Concilio Nicæno 2. Iconomachorum action. 6. & sic iniquitas mentitur sibi.

Iterum igitur atque iterum inculcamus mentem Patrum circa mysteria ex Operibus in quibus ex professo ea tractare, aperiendam esse; quinimmo si quando verbis ea non explicaverint, quibus postea Ecclesia usa est, ad omnes hæreticos debellandos, eadem tamen quoad substantiam sufficienter clare tradiderunt, quod potest illustrari nominis consubstantialitatis exemplo, quæ vox licet a Nicæno primo fuerit solum in usu ad declarandam Verbi divinitatem, nihilominus Patres trium primorum sæculorum eam ex professo propugnaverant.

PUNCTUM SEPTIMUM.

De Historiis Ecclesiasticis & Libris pietatis.

IN NIXI laudatis rationibus Patres obscure tantummodo in historiæ libris, & parabole sermonem de mysteriis insin-

Boucat Theol. Tom. V.

tuerunt, eo quod historiæ in omnium penæ & Catechumenorum & infidelium ac Paganorum manibus sint; quem quidem gesserunt morem divinis edocti Scripturis: namque Septuaginta multa de mysteriis statuerunt, etiam de Christi divinitate, sed involucris subtexerunt, ne Rex Ptolemæus aliquod pateretur in eorum lectione scandalum, ut refert Josephus Lib. 13. Antiquit. cap. 31. ubi ait Regem alias demirantem leges a Moyse datas, expostulasse, cur nullus Poeta aut Historicus ad sua usque tempora nihil de eis scripserit, Demetrium vero ejus Bibliothecarium respondisset, illas leges esse divinas, quocirca neminem citra periculum temeritatis devenisse, ut de tantis rebus differeret, hac de causa Theopompom dementia triginta circiter dierum spatium agitatum fuisse, eo quod illi fuisset animus aliquid de eis in sua proferre historia; sed poenitentia ductum oratione supplicii avertebat a se Dei flagellum.

Hoc ipsum jamjam indigitaverat ipse Deus Exodi 3. ubi soli Moyse suum aperit nomen, & Judicum 13. 18. Manue sciscitanti ab Angelo loquente in persona Dei, quodnam esset, respondit: *Cur quæris nomen meum, quod est mirabile?* Eandem servare æconomiam Apostoli in suis scriptis S. Paulus Act. 17. non Scripturas sacras, sed Poetas citat Atheniensibus, ut eis probet Dei existentiam, & in Epistola ad Hebræos multa de Sacerdotio Aaron pronuntiat, nihil vero de sacrificio Melchisedech. & de Eucharistia, eo quod sua Epistola deberet legi etiam coram Infidelibus, vel aliis non sufficienter de mysteriis scientia edoctis. Triplici potissimum ratione nonnumquam occultabant mysteria Patres, primo quidem propter eorum sanctitatem, juxta illud Matth. 7. 6. *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos: ne forte conculcent eas pedibus suis, & conversi dirumpant:* hoc est mysteria non sunt indiscriminatim omnibus & singulis manifestanda. Secundo, propter sublimitatem, idcirco omnes non poterant verbum capere. Denique propter audientium utilitatem; ad quid enim mysteria pandere iis qui ea irriderent? Hinc Scriptores Canonici quandoque utuntur metaphoris, ut cum Christus Petra & Leo vocatur, quandoque allegoriis, & figuris: sic sanctus Paulus utriusque Testamenti naturam & effectus per duos filios quos Abraham ha-

M 3 buit;

buit, alterum de ancilla, alterum vero de libera, quandoque etiam explicat circumlocutionibus, ut soli Initiati intelligerent quid dicebat, ita Clemens Alexand. Lib. 3. Stromatum pag. 556. Augustinus Lib. 3. de Doctrina Christiana capit. 29. Denique tamen Socrates Lib. 1. cap. 8. Theodoretus Lib. 1. cap. 12. Epiphanius in Ancorato retulerint Symbolum Nicænum, illud tamen siluit Sozomenus Lib. 1. capit. 20. de quo hanc reddit rationem, quia solis Presbyteris & fidelibus innotescere debebat.

Dices: Falsum est dicere SS. Patres occultasse mysteria in Operibus publicis; Justinus enim Apologia 2. de Eucharistia loquitur, Tertullianus exprobat Valentinianis, quod occultarent mysteria, Constantinus Magnus adhuc Catechumenus adfuit Concilio Nicæno: Ergo &c.

Respondet SS. Patres non siluisse mysteria in Operibus Apologeticis; hinc Justinus de Eucharistia in Apologia sermonem habere debuit, eo quod Christiani vindicandi erant de homicidio supposititio in Eucharistia patrato: Ad Tertullianum dico, non exprobrasse Valentinianis præcise, quod mysteria occultarent, sed quod ea etiam fidelibus, barbaris vocibus aperirent: Ad Constantinum vero nemo non novit non fuisse quemcumque Catechumenum, sed percelebrem jamjam de mysteriis nostræ Religionis edoctum: quid mirum igitur si Imperator de Ecclesia sæpius bene meritus adesset Concilio generali ut fidei protector.

Synopsis de contentis in Sectione.

PRIMO: Catecheses, ordinant Ecclesia, quondam fiebant, ut Initiandi disponentur ad Baptismum suscipiendum, & ex hoc usus invaluit Catechismum in singulis Parœciis fieri, ut modo Catechumeni ad Baptismum, modo adulti juniores jam Christiani ad Eucharistiam in Paschate sumendam instruuntur.

Secundo: S. Cyrillus Hierosolymitanus ordinavit Catecheses, & scriptis mandavit, quod prioribus sæculis Patres non permittebant, ne propter sævientem persecutionem fragiles cederent tormentis, & sacra Paganis panderent mysteria, quibus pro more in odium Christianorum illulissent.

Tertio: Tamen Patres quandoque æco-

nomiæ Christi in Eucharistia aut prius fuerint, aut subobscurè locuti sint, data tamen occasione eam claris terminis exponerant.

Quarto: Incausum quidam Calvinistæ Catecheses B. Cyrilli tentare volunt, cum Calso bonus inter Protestantés celeberrimus Exercit. 16. in Baron. cap. 103. pag. 473. candide fateatur ex ipsis subsequentiæ sæculorum Patribus constare, illas esse genuinum Cyrilli Hierosolymitani sortum.

Quinto: Patres in Catechelis ad Initiatos, tum & in libris Polemicis & Apologeticis clare de mysteriis, & omni seclusa metaphora & ambiguitate loquebantur, cum sermonem haberent vel apud fideles quibus datum fuerat nosse mysteria, vel contra infideles & Hæreticos ad ea defendenda; in ceteris Operibus solum obscurè, ne ignari, vel mali blasphemarent quod ignoscant.

ARTICULUS QUARTUS.

De numero & qualitate Operum SS. Patrum.

AD plenam Patrum notitiam non abs erit hic texere celebriora eorum Opera, quibus Ecclesia quondam usa est ad fidem contra obstreperentes defendendam, & ut datur occasio, ad nostra usque tempora adhuc utitur.

S. I.

De Clemente Romano, anno 102.

S. CLEMENS patria Romano, Apostolorum coadjutor & discipulus fuit, quartus post Petrum summus Pontifex, cujus meminit S. Paulus ad Philipp. 4. 3. septem urbis regiones divisit 7. Notariis, singulas singulis attribuens, qui Martyrum passionem & Acta colligerent; sequentia Opera illi vel tribuuntur, vel ejus nomine celebrantur.

Primo, duæ ad Corinthios Epistolæ. Duæ aliæ ad Jacobum fratrem Domini: Tres aliæ ad diversos. In secunda quæ est ad Jacobum, agit de Sacramentis & sacris vestibus.

Secundo, Libri decem Recognitionum. **Tertio,** Libri octo Constitutionum Apostolicarum.

Quarto, Canones Apostolorum saltem ab ipso

ipſo Clemente græce conſcripti ſunt, latine vero à Dionyſio Exiguus, qui florebat ann. 540. traduſti ſunt.

Quinto, Liturgia S. Clementis.

Dubitatur, num ſecunda Epiftoła ad Corinthios, & ſecunda ad Iacobum, ſint ſæctus S. Clementis. In prima quæ eſt ad diverſos, agit de officio Sacerdotis & Clericorum. Aliæ duæ nomine quidem Clementis circumferuntur, ſed ab ipſo non fuerunt ſcriptæ. Libri Recognitionum inter apocryphos communiter ſunt rejeſti. Similiter & Libri Conſtitutionum Apoſtolicarum. Idem iudicium ferendum de Canonibus Apoſtolorum: quia tamen huiusmodi opera ſunt antiquiſſima & præclara tum ad fidem fovendam, tum ad diſciplinam regulandam, & mores probe inſtituendos continent, ſunt magni ponderis, & à Theologis ſæpius celebrantur & citantur. Bellarminus exiſtimat Liturgiam eſſe genuinam, & poſt ipſum R. P. Annatus Congregationis Doctrinæ Chriſtianæ Præpoſitus generalis in ſuo apparatu ad Theologiam poſitivam Lib. 4. pag. 269.

§ II.

De Clemente Alexandrino, ann. 220.

CLEMENS Alexandrinæ natus, iſtius Eccleſiæ Presbyter, Pantani Philoſophi Auditor, tum illo deſuncto, in Schola Alexandrina ſucceſſor fuit, ubi & Origenis Magiſter extitit. Floruit ſub Severo Imperatore, ſecundo cadente ſæculo, obiit vero ineunte tertio circa annum Chriſti 220. varia, miraque reliquit ſcripta, e quibus ſuperſunt ſequentia.

I. *Oratio* exhortatoria ad Gentes pro fide amplectenda.

II. *Libri* Pædagogi tres pro eodem fine concinnati.

III. *Libri* Stromatum octo, ſic diſti ob miram rerum varietatem quam ibi ſternit: Ideo, ait Annatus, loco citato pag. 270. „ vulgo Clementis Alexandrini Stromata „ vocantur, hoc eſt, ſtragula, eo quod „ ſicut ſtragulæ veſtes ſint veluti ex variis „ centonibus contextæ; & ab his pariter „ ſtromateus auctor ipſe vocatur; „ in eo ſiquidem Opere nedum varia de „ divinis Litteris ſternit & contextit, ſed „ ſi quid ſit apud Græcos ſcitu dignum „ aſſert, ſicque varia de Philoſophia & de „ religione miſcens, veram & Chriſtiano „ dignam tradit ſcientiam.

In primo libro oſtendit Philoſophiam utilem eſſe: in ſecundo agit de his quæ Græci ab Hebræis luſſurati ſunt. In tertio de Matrimonio. In quarto de Martyrio. In quinto debellat Valentinum & Baſilidem. In ſexto ſcribit Græcos nedum ab Hebræis, ſed etiam a ſe invicem, alios ab aliis ſuæ doctrinæ mutuaſſe dogmata. In ſeptimo impugnat Græcos & Ethnicos a quibus Chriſtiani vocabantur Athei. In poſtremo oſtendit veritatem demonſtratione & ratiocinio comparari.

§ III.

De ſancto Ignatio Martyre, ann. 311.

EVODIO a B. Petro Antiochiæ creato Epifcopo e vivis erepto, ei in Pontificatu ſucceſſit Sanctus Ignatius auditor Sancti Joannis Evangelizæ, Theophorus, hoc eſt Deifer propter ardentem in Chriſtum amorem diſtus, Romæ damnatus ad beſtias occubuit. Variæ ſub ejus nomine circumferuntur Epifolæ: Septem genuinæ ſunt, juxta ſanctum Hieronymum, qui in Catalogo Auctorum Eccl. de illis ſic loquitur: „ Ignatius Antiochenæ Eccleſiæ „ tertius poſt Petrum Apoſtolum Epifcopus commoveo perſecutionem „ Trallienſes, quartam ad Romanos: & „ iade egrediens ſcriptiſt ad Philadelphios, „ & ad Smyrnæos, & propriam ad Polycarpum commendans illi Antiochenſem „ Eccleſiam. „

§ IV.

De S. Dionyſio Areopagita, ann. 120.

DIONYSIUS Athenis oriundus, & Areopagi, ut ſerunt multi, quondam Senator, adhæſit B. Paulo coram Senatoribus de Chriſto preroranti, ſci enim habetur Act. 17. Stans autem Paulus in medio Areopagi, ait: Viri Athenienſes ... Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis ... Quidam vero viri adhaerentes ei, crediderunt: in quibus & Dionyſius Areopagita, &c. Pariſios ad prædicandam fidem cum Ruſſico & Eleutherio apulit, ut ſuo loco

co probavimus, quod satis innuit Epistola Galliae Præfulum ad Eugenium II. apud Baron. Tom. 9. in Concilio Parisiis adunato ann. circiter 824. sic enim scribunt: "Nec vobis tædium fiat, si ad ostendendam rationem veritatis, sese paulo longius sermo protraxerit, dummodo linea veritatis, quæ ab antiquis Patribus nostris, usque ad nos, inflexibiliter ducta est, beato Dionysio scilicet, qui a S. Clemente, qui B. Petri Apostoli primus successor extitit, in Gallias cum duodenario numero primus Prædicator directus, & post aliud quod tempus una cum sociis huc illucque, prædicationis gratia, dispersis, martyrio coronatus est. Hæc sunt ejus opera. I. *Liber* de celesti Hierarchia in 15. capita distributus, ubi docet in genere quid sit Hierarchia, tum ejus Ministros tam superiores, quam inferiores & singulorum munia in speciali delineat.

II. *Alter* de Ecclesiastica Hierarchia, de qua eadem prope methodo discurret. Capita 17. complectitur.

III. *Liber* de divinis Nominibus: Eo loci mira & ineffabilia de perfectionibus Dei dicit. 17. habet capita.

IV. *Liber* de Theologia mystica in quinque capita partitus. Non ab similia tractat his quæ de divinis nominibus scripserat: Ibi multus est sermo de Deo uno & trino, de perfectionibus Dei &c.

§. V.

De Dionysio Alexandrino, ann. 259.

DIONYSIUS successit Heraclæ Episcopo Alexandrino. Dum simplex erat Sacerdos, Scholam Catecheseon summa cum laude occupavit, quippe qui fuerit Origenis auditor celeberrimus. Varia edidit opera.

I. *Commentaria* in Ecclesiasten, in primam ad Corinth. in Apocalypsim, & plura alia apud Eusebium & Hieronymum notata.

II. *Varie* ad varios Epistolæ. Prima ad S. Xystum Romanum Episcopum. Secunda ad Dionysium Papam. Tertia ad Paulum Samosat. Insignis sane Epistola paulo ante mortem scripta, additis responsionibus ad decem ejus quæstiones. Quarta ad Fabium de Pœnitentia, & ut quidam legunt ad Flavianum Antiochiæ Episcopum. Quinta ad Dionysium Romanum

Pontificem Apologetica, apud quem se purgat a calumniis eorum qui scribendo contra Sabellium, de Arianismo cum insimulabant.

§. VI.

De S. Justino Martyre, ann. 165.

JUSTINUS patriam habuit Neapolim Palæstinæ urbem, professione Philosophus fuit, vitam angelicam Romæ agebat, ann. 150. Martyrio Romæ coronatus. Inter Opera quæ illi tribuuntur, quædam sunt suppositicia. Genuini solum hic texere animus est.

I. *Oratio* Parænetica ad Græcos, ubi Gentiles ad fidem invitat.

II. *Apologia* pro Christianis ad Antoninum Pium ex ordinatione Ecclesiæ directâ, in qua eos a calumniis quibus erant impetiti, purgat.

III. *Alter* Apologia pro iisdem ad Senatum Romanum, seu oratio ad Senatum habita, qua conqueritur Christianos innoxios ad supplicia impune trahi.

IV. *Liber* de Monarchia Dei, ubi adhortatur Græcos ad fidem & legem Christi amplectendam. Hoc opus appellatur etiam oratio ad Græcos.

V. *Dialogus* cum Tryphone Judæo de veritate Religionis Christianæ.

VI. *Aristotelicorum* quorundam falsorum dogmatum everfus.

§. VII.

De S. Iræneo, ann. 202.

SANCTUS iste per celebris Martyr & Episcopus Lugdunensis fuit. Exardescente persecutione Septimi Severi, & Antonini Caracallæ, missus est a Martyribus in carcere detentis ad S. Eleutherium SS. Pontificem ann. circiter 202. Die 28. Junii cum omni fere suæ civitatis Episcopalis populo, prope nonagenarius pro Christo obiit. Sequuntur ejus opera.

I. *Libri* quinque adversus hæreses.

II. *Liber* unus de Disciplina, inscriptus contra Gentes. De eo mentionem facit Eusebius Lib. 5. cap. 25.

III. *Ad* Marcianum fratrem liber unus de Prædicatione Apostolica.

IV. *Variorum* Tractatum Liber unus, quibus Scripturæ & genuinis Traditionum auctoritatibus fractos animo, in pietate confirmat.

V. Li-

V. *Liber* de Ogdoade, sive de octonario numero occasione Florini Condiscipuli quondam fidei sub Polycarpo, sed jam in Valentinianorum hæreses lapsi.

VI. *Epistola* ad Blasium de Schismate.

VII. *Epistola* ad Florinum de Monarchia dicta.

VIII. *Epistola* ad Victorem I. SS. Pontificem de festo Paschatis celebrando.

§. VIII.

De Tertulliano, ann. 316.

TERTULLIANUS Afer, primum Ethnicus, Rhetoricam Carthagine non sine magno omnium plausu docuit, versus ann. 196. Victore I. Pontifice, tum ad fidem conversus, pro more christiano, dimissa toga, pallium indutus de ipso pallio librum exaravit, ad propellendam inconscientiæ labem sibi perperam objectam, quod a toga transisset ad pillium, hoc est, ab Ethnico ad Christianissimum, Presbyter Carthaginensis consecratus tot mira pro Religione scripsit, ut sanctus Cyprianus, teste Hieronymo in cap. 55. Eccles. nullum prætermitteret diem, quin aliquid de Tertulliani Operibus legeret. Sed tandem Procli cupidam molitione, & Montanistarum insania delusus in tantos prolapsus est errores, ut qui Ecclesiæ Romanæ quondam decus & defensor extiterat, sic factus sit ejusdem inimicus, ut adversus eam scripserit: hinc non ut Pater Ecclesiæ habendus est, sed solum ut Doctor subtilis, qui dum in fide versaretur, præclara pro Christianis nunc contra Paganos defendendis, nunc pro probis moribus instituendis, scripsit. Nihil certi habetur de tempore quo mortuus est, nihil de conversione & salute. Sequentia elucubravimus opera.

I. *Apologeticus* adversus Gentes: Opus sane egregium & mirabile, in quo vanitatem idololorum demonstrans, ostendit omni argumentorum genere, imperante & sæviente adversus Christianos Severo, religionem Christi solam esse veram & sanctam.

II. *Ad Nationes libri duo*. Istorum voluminum idem est argumentum ac Apologetici.

III. *Liber unus* de Testimonio animæ quasi naturaliter christianæ, ubi ostendit pluralitatem Numinum contra rationem militare, unius Dei vivi & veri existen-

tiam patescere, ipsam christianam religionem contradictionem non implicare, & quamlibet objectionem ipsi adversantem abique negotio solvi posse.

IV. *Ad Scapulam Africæ Præfæctum* Carthage degentem librum unum direxit, cui sapientissimis rationibus ostendit religionem christianam optimam & sanctissimam esse, ut tandem aliquando mitesceret, & a persequendis immaniter Christianis temperaret.

V. *Liber alter* de Spectaculis, quæ suggerere hortatur Christianos, eo quod essent obsecnarum voluptatum occasio, quibus emolliti fideles, ex illa flagitiorum pompa deficiebant a fide.

VI. *Liber unus* de Idololatria. Eo loci idololatriam profligare nititur, eamque non in solo idolorum cultu sitam esse demonstrat, verum etiam in spurcitiis carnis, in ebrietate, aliisque nefandis criminibus, quæ sensum pervertunt, & animam ad terrena amore prosequenda deflectunt.

VII. *De Corona militis* unus egregius liber, cujus occasio hæc fuit. Severo & Antonino Caracalla Imper. cuilibet exercitus militi corona in capite deferenda distributa, ex illis miles unus Christianus manu tenens coronam capiti non apponebat, rem istam novam denigrans Tribunus, vocato milite, ab eo istius fidei sciscitatus est rationem, qui candide confessus est se Christianum esse, adeoque pro more Christianorum non nisi post mortem, & post exantlatos pro fide labores expectare coronam, qua confessione facta excandescens Præfæctus, iussit militem desertæ idololatriæ poenas morte crudeli luere. Quia vero quidam Christiani improperebant Martyri, dicentes abque necessitate morti occurrisse, ejus partes suscipere defendendas æquum duxit Tertullianus in isto libro, ubi mira de Traditione allegat, probans ex hoc efficacissimo argumento fuisse apud Christianos in more positum, nusquam in capite coronam gestare. Ibidem respondet objectionibus.

VIII. *Tractatus* de Pallio, qua data occasione, librum hunc scripserit, jam diximus.

IX. *Occurrit* suo ordine Liber unus de Pœnitentiâ, quam exomologesim nuncupat: Duplicem distinguit, alteram nimirum ante Baptismum, alteram vero post susceptum illud Sacramentum, maxime imponen-

ponendam & subeundam ab illis qui in gravia prolapsi sunt crimina.

X. *Liber* de Oratione Dominica, ubi singulas petitiones explanat.

XI. *Alter* ad Confessores in carceribus vinculis propter fidem constrictos; ibi eos consolatur, & ad coronam in brevi per martyrium suscipiendam invitatur.

XII. *Liber* quoque unus de Patientia eodem motivo quo postremus, mira elegantia concinnatus, in quo rationibus omni exceptione majoribus fideles compellit æquo animo persecutionum flagella propter Christum sustinere.

XIII. *De Habitu muliebri* liber unus. Ibi suo perstringit stylo censorio mulierum vestimenti luxum, in quo ne quidem Gentilium feminis cedere volunt; monet eas, ut invidiam humanæ perditionis causam, lugendo fugere potius, quam augere superbiendo meminerint.

XIV. *De cultu seminarum* alter liber de eodem argumento. In isto potissimum Tertullianus arguit in feminis, nimium & christiano nomine indignam capitis, faciei & capillorum curam, dicens inter alia: "Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti.... Frustra laboratis ornatæ videri, frustra peritissimos quosque structores capillaturæ adhibetis, Deus vos velari jubet."

XV. *Ad Uxorem* libri duo. Causa ea fuit, quod, cum antequam Presbyter foret, uxorem duxisset, a qua propter frequentes ad urbem Romam peregrinationes, sæpius absens erat, quia vero valetudinarius brevi se moriturum credebatur, idcirco in casu mortis eam in priori a secundis nuptiis dehortatur; in posteriori vero, quod si tamen nubere velit, non viro Gentili, sed potius Christiano monet nubere.

XVI. *De velandis virginibus* liber. Quia vero Virgines in Christianorum cœtibus discooperito capite non secus ac in chœreis quæ maritum quærunt aflare cerneant, ad præcavenda mala non solum mulieres, sed etiam virgines velandas esse contendit.

XVII. *Librum* unum adversus Judæos conscripsit, in quo quidem Legem Mosaicam adventu Christi extinctam probat.

XVIII. *Aureus* liber de Præscriptionibus, ubi una falce cunctas subvertit hæreses, & Novatorum dogmata non esse audiendi demonstrat.

XIX. *Liber* unus de Baptismo in duas divisus partes. In priori ostendit efficaciam

& utilitatem Baptismi contra Cajanitas Hæreticos, qui adhærentes cuidam Quintillæ feminæ Montani discipulæ, aquam auferebant ab illo Sacramento: in posteriori varias de disciplina Baptismi quaestiones solvit & dirimit, maxime duas: unam circa necessitatem Baptismi, quam nonnulli impugnabant, eo quod Apostoli fidei magistri præter Paulum non legantur baptizati: aliam circa Baptismi iterationem. Ad primam nihil determinat, sed uno verbo respondet, Apostolos, sive baptizatos, sive non, salvos esse; quia dato & non concessio quod non fuerint tincti, fidem eorum vivam & ardentem Baptismum supplevisse. Ad alterum qualiter ait Baptisma non esse reiterandum, nisi sit ab Hæreticis collatum; sed non distinguit de Baptismo ab Hæreticis collato verbis Evangelicis, ab altero ab Hæreticis dehorata forma concessio; quidquid sit, cum universim dicat nullum esse apud Hæreticos Baptisma, non est in hoc audiendum.

XX. *Liber* unus adversus Hermogenem, cui ostendit materiam esse creatam.

XXI. *Adversus* Valentinianos liber, in quo eos irridet potius, quam debellat eorum de pluralitate Deorum commenta.

XXII. *Liber* unus de Anima. Eo loci de animæ dotibus tractat, sed varios juxta Theologorum placita, errores commiscet, v. g. dicendo animam esse corpoream, & ex traduce fieri.

XXIII. *De carne Christi* egregius liber, in quo demonstrat Marcioni & aliis Hæreticis Verbum assumpsisse naturam humanam.

XXIV. *Liber* de Resurrectione carnis. In eo debellat Sadducæos, & probat resurrectionem sicut possibilem, sic & futuram.

XXV. *Contra* Marcionem libri quinque. In primo ostendit duorum primorum principiorum implicantiam. In secundo, Deum Creatorem mundi bonum & optimum esse, & cuncta bene fecisse. In tertio, Christum non alterius Dei esse intelligendum, quam Dei Creatoris. In quarto, vetus & novum Testamentum mutuo sibi consentire. In quinto, Paulum in suis Epistolis non alium prædicare Christum, quam Creatoris seu a Deo Creatore missum, & a Prophetis annuntiatum.

XXVI. *Scorpiacum* liber unus contra Gnosticos, qui veluti scorpiæ perverſæ suæ doctrinæ viri effundebant; ibi remedium & veluti antidotum contra cunctas hæreses fugiendas tradit.

XXVII.

XXVII. *Adversus Praxeam* liber unus. In eo, probata contra Marcionem Dei unitate, ostendit contra Praxeam tres esse in sanctissima Trinitate Personas.

Scripta Tertulliani contra Ecclesiam.

I. *De Exhortatione castitatis* liber unus. In quo amicum quemdam a secundis nuptiis ita deterret, ut inter disputandum quasi adulterium eas reprobat.

II. *De Monogamia* liber, in quo secundas nuptias aperte damnat.

III. *Liber* etiam unus de fuga in persecutione, quem teste Hieronymo in Catalogo Script. Eccl. adversus Ecclesiam conscripsit, dicens nusquam esse tempore persecutionis fugiendum; istud Christi praeceptum Matth. 10. 23. *Cum autem persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam, esse mere temporale.*

IV. *Liber* etiam unus de jeuniis adversus Psychicos: Ibi enim erroribus Montani irretitus, istius Hæresarchæ supersticiosa jeunia defendit, quæ quia Christiani abnuebant, eos calumniose vocat Psychicos, seu animales, qui manducationi additi, non sapiunt, ut falso imaginatur, ea quæ sunt spiritus Dei. Ibi iterum debellat secundas nuptias, & Montano qui se Paracletum non sine ausu impio & temerario nuncupabat, adhærere non erubescit.

V. *De Pudicitia* liber unus. Hic celebratis pudicitæ laudibus, iterum debacchari contra Psychicos, & Ecclesiæ disciplinam inverecunde inleſatur.

§. I X.

De Origene, ann. 254.

ORIGENES, non ut Ecclesiæ pater celebratur, quippe qui in varios prolapsus fuerit errores. Natione Ægyptius fuit, patria Alexandrinus, eruditione clarus, sancti Leonidis Martyris filius & discipulus, in sustinendis literaturæ laboribus sic indefessus, ut *Adamantius* nuncupatus sit: post Clementem Alexandrinum Catechistes factus octo-decim annis vix provectus, sicut viros sic feminas sacram edocebat Scripturam & mysteria: ultra modum castus, namque ne in suspicionem impudicitæ veniret, seipsum castravit, tum & vesano abreptus spiritu, multa pro Christo passus, sed non perfe-

varavit, & maluit fidem negare, & thus Idolis offerre, quam læta castitate impuro misceri Æthiopi, & nefando contaminari crimine, utinam pro fide simul & castitate mortuus esset. Infinita prope teste Epiphanio scriptis *Origenes*, sed pauca duobus dumtaxat Tomis complexa supersunt. Opera.

I. *Homiliæ*, sive tractatus, vel commentaria in Scripturam sacram, videlicet *Homiliæ* 17. in Genesim. 13. in Exodum. 16. in Leviticum. 28. in Num. 26. in Josue. 9. in librum Judicum. 1. in Librum 1. Regum. Lib. 3. in Job. *Homiliæ* 9. in Psal. 36. 37. & 38. *Homiliæ* 9. in Cantica. 9. in Isaiam. 14. in Jeremiam. 14. in Ezechielem: commentaria in Job. *Homiliæ* 4. in eundem, quæ quidem omnia in 1. Tomo continentur.

Rursus, Tractatus 35. in Matth. *Homiliæ* 39. in Lucam: Tractatus 30. in Joannem: *Homiliæ* 10. in diversa novi Testamenti loca: libri, seu Tractatus 36. in Epistol. ad Romanos: & hæc in secundo Tomo edit. Paris. Genebrardi anno 1574. de quibusdam tamen dubitatur num sint *Origenis* scriptis. v.g. dubitatur, de commentariis in Job. de *Homiliis* de quibus in diversa loca Evangelii, similiter de Tractatu quinto in Matthæum.

II. *Periarchon*, sive de principiis Lib. 4. habentur in 1. Tom. a Rufino Presbytero latine translatis sunt.

III. *De recta in Deum fide*, Dialogi tres contra Marcionistas.

IV. *Libri* 8. adversus Celsum Philosophum Epicureum & Gentilem, pro vera Religione impugnata ab isto Gentili, defendenda.

V. *Philocalia* de obscuris sacræ Scripturæ locis explanandis in variis quæstionibus propositis & solutis, ex variis commentariis *Origenis* a S. Basilio & Gregorio Theologo excerpta, & ad Theodorum Thyaneum Episcopum missa: hoc est, liber unus, hujusmodi complectens quæstiones.

VI. *De historia Susannæ* Epitome, cui adnexa est Iulii Africani, de eadem historia ad Origenem epistola.

VII. *Tetrapla*, *Exapla*, & *Oktapla*. Tetrapla sunt quatuor veteris Testamenti editiones, videlicet Lxx. Interpretum, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, totidem diversis columnis exhibitæ: Exapla in sex distribuuntur ejusdem Scripturæ editiones, nimirum adfunt quatuor jam

recen-

recensitæ, & duæ aliæ hebraicæ additæ, una quidem litteris hebraicis, altera Græcis in sex columnis. Octapla exhibent octo columnas, & totidem editiones: præcedentibus adduntur duæ aliæ, quarum Auctorum nomina omittuntur.

S. X.

De sancto Cypriano.

CYPRIANUS ita celebris est in Ecclesia, ut ipsum nominare Encomium sit. Natione Africanus erat, patria Carthaginensis, Profapia Senator, professione Rhetor eloquentissimus, & juxta Lactantium ita ingenio facili, tacundo & suavi, ut discerni vix possit, an ornato in loquendo, vel in explicando faciliior, aut in suadendo potentior quisquam fuerit. Primum Ethnicus, deinde vero opera Cæcili Presbyteri Christianus, tum eximius propter virtutes Carthaginis Archiepiscopus. & totius Africæ Primas exiit. Octava in Christianos sæviente persecutione, sub Aspasio Paterno Proconsule martyrio coronatus est. Tanti facit ejus sanctitatem Ecclesia, ut in Canone Missæ ejus quotidie, & perpetuo celebretur memoria; scripta eius tribus Tomis comprehenduntur ordine sequenti.

In primo Tomo.

QUATUOR epistolarum Lib. numerantur 85. omnes utiles.

I. Pro privilegiis Sedis Apostolicæ legatur ea quæ est ad Cornelium Papam de Primatu summi Pontificis, respectu Ecclesiæ universalis. Eo loci auream istam profert sententiam: "Neque enim alium, de hæreses abortiæ sunt, aut nata sunt," schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur.

II. De invocatione Sanctorum, & eorundem pro vivis intercessione. Est altera ad S. Cornelium num. 57.

III. Pro firmandis Sanctorum Festis, insignis est ea quæ est ad Clerum & plebem de Celerino lectore ordinato directæ, num. 34. Ibi commendat sancti Martyris in Confessione fidei constantiam.

IV. *Affinitur*, in ea quæ legitur num. 66. memoria defunctorum, quos suffragiis nostris sublevare possumus a pœnis quas

in Purgatorio pro expiandis peccatis luunt.

V. *Purgatorii fides* specialiter defenditur in epistola, quæ est numero 12. hoc dogma propugnat multis momentis, maxime ista innixus Matth. 5. 26. Christi sententia: *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.*

VI. *Confessio sacramentalis* & auricularis firmatur epist. ad Anthonium quæ est num. 86. ubi ait: "Admittendus est Plan- gentium gemitus, & pœnitentiæ fructus dolentibus non est negandus." Expressius Serm. de lapsis num. 98. "Denique quanto & hide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore contristi, quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolentes & simpliciter contentes, Exomologesim conscientie faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt."

VII. *Veritatem* & realitatem corporis Christi in Eucharistia probat S. Cyprianus multis in locis: Inprimis epist. ad Cæciliam, quæ est num. 63.

VIII. *Ostendit* parvulos esse baptizandos in sua ad Fidum Episcopum epistola, quæ est num. 59.

IX. *Jam* vero, si quis de antiqua Ecclesiæ disciplina erga lapsos moveat questionem, id aperte docebunt, præter librum de lapsis, epistola decima, undecima & duodecima S. Præsulis.

De secundo Tomo.

MULTI sunt egregii de diversis S. Cypriani indubitati Tractatus.

I. *De disciplina* & habitu Virginum liber, in quo assignat quid sit pudicitia & sanctimonia dignum.

II. *De Lapsis* liber. Ibi ostendit peccata scandalii pœnitentia admodum luctuosa esse expianda.

III. *Egregius* de unitate Ecclesiæ liber, quo cuncta remouentur schismata, & pax Ecclesiæ firmatur.

IV. *Liber* unus de oratione Dominica, quæ cælestis Doctrinæ compendium appellatur.

V. *Ad Demetrianum Ethnicum* liber. Iste querebatur, & dicebat bella, famem, pestem, aliaque mala refundenda esse in Christianos, qui Deorum cultum debellabant,

bant, Cyprianus isti Africæ Proconsuli sapientissimis rationibus offendit, tot calamitates potius esse effectus Idololatriæ, in qua vitium & horrenda crimina consecretantur.

VI. *Sequitur de Idolorum vanitate Tractatus.*

VII. *Liber de mortalitate, grassante ubique peste, ex qua infinitorum prope hominum strages fiebat, consolatur amicos propinquos & ceteros Christianos spe futurorum bonorum.*

VIII. *De opere & elemosynis Libri, ubi variis Scripturæ textibus probat elemosynarum merita.*

IX. *De bono Patientiæ liber. Eo loci distinguit patientiam veram a fucata, Christianam a politica.*

X. *De zelo & livore.*

XI. *De exhortatione ad Martyrium, ad Fortunatum.*

XII. *Testimoniorum Libri tres ad Quirinum; duo priores militant adversus Judæos. Tertius ad vitæ instructionem spectat.*

De tertio Tomo.

In hoc Tomo dubia, vel etiam supposititia referuntur Cypriani Opera, & sunt in triplici differentia: quædam sunt talia, ut stylus & Scripturæ citatæ indicent esse Cyprianicæ, ut Lib. de *Speâculis*: alter de *Disciplina & bono pudicitie*: tertius de laude *Martyrii* ad Moysen & Maximum, ceterosque Confessores. Quartus, ad Novatianum hæreticum de *spe ventis* pro lapsis. Quædam quorum stylus tametsi relinquit dubium, multa tamen non levius annuntiant esse Cypriani factus; qualis est liber de *Cardinalibus Christi operibus* ad Cornelium: alter de *Aleatoribus*: tertius de *Montibus Sina & Zion*. Carmen de *Genesi*, in quo quatuor prima Geneseos capita eleganti & heroico carmine reddit Auctor. Carmen de *Sodoma*, Carmen ad *Senatorem*, demum oratio pro *Martyribus*. Postrema quorundam quibusdam argumentis probantur non esse Cypriani, hujusmodi sunt liber de *singularitate Clericorum*: *expositio. Symboli Apostolorum*, Liber de *Judaica incredulitate* ad Vigilium: alter adversus Judæos qui Christum insecuti sunt, Liber de *revelatione captivi S. Joannis Baptistæ*, Liber de *duplici martyrio* ad Fortunatum, Liber de *abusibus sæculi*. De *cana* libellus.

S. XI.

De quintuplici Gregorio, videlicet Taumaturgo, Theologo, Nysseno, Tironico, & Papa Magno nominato.

De Taumaturgo, ann. 265.

ILLE sanctus primum Ethnicus, tum conversus ad fidem Neocæsariensis in Ponto inauguratus Episcopus, virtutibus præfulgens, eruditione præclarus, miraculis celebris, fuit vir potens opere & sermone, multos enim paganos ad fidem convertit. Multa sub ejus nomine circumferuntur opera, quorum alia certa, alia etiam dubia circumferuntur. De prioribus solum hic loquimur.

I. *Expositio fidei de SS. Trinitate*, quam Concilium V. generale ut revelationem habet.

II. *Oratio* panegyrica ad Origenem suum magistrum.

III. *Metaphrasis* sive translatio in Ecclesiasten.

IV. *Tres sermones* de Annunciatione BB. Virginis.

V. *Sermo* de sancta Theophania seu apparitione Domini.

VI. *Epistola Canonica*, qua adhortatur Fideles ad Pœnitentiam, propter peccata Idololatriæ & alia, incurssione Barbarorum, facta.

De Gregorio Theologo, ann. 390.

GREGORIUS iste propter insignem eruditionem Theologus dictus: "Primo, inquit Hieronymus in *Cat. de Script. Eccl.* Salsmorum, deinde Nazianzenus Episcopus, vir eloquentissimus, præceptor meus, a quo Scripturas explanante didici." Tum ad Constantinopolitanam adscitus Ecclesiam, cum eam erroribus purgasset, sponte Episcopatum cessit, atque in solitudine hæc sequentia exaravit Opera.

I. *Libri Apologetici* 4. seu orationes Apologeticæ, quibus se purgat ab convitiis quæ illi aut objiciebantur, aut poterant obijci de suo a patre recessu, & de ad eundem postea reditu.

II. *Orationes* funebres octo: una in primis eloquentissima de Basilio Magno, altera de Gregorio Patre suo, tertia de Gorgonia sorore sua: una est etiam de Cæsario fratre suo, tum de S. Cypriano;

no; una quoque in laudem S. Athanasii. His accedit alia in laudem Machabæorum, Postrema in laudem Heronis, qui primum Philosophus, tum Christianus factus virgis graviter cæsus pro fide exulaverat.

III. *Orationes* quinque de Theologia adversus Eunomianos, præsertim vero de Christi divinitate contra Arianos, postrema de Divinitate Spiritus sancti contra Macedonianos.

IV. *Orationes* tres egregiæ & doctæ de Pace.

V. *Oratio* in Plagam grandinis, Nazianzi habita, occasione grandinis qua Tiberrinæ regionis jam maturæ fruges percussæ fuerant; consulit pœnitentiam ad placandum Deum, qui hujusmodi calamitate scelera populi puniebat.

VI. *Oratio* alia mirabilis adversus mulieres ambitiosius se se ornantes.

VII. *Oratio* de Moderatione in disputatione servanda.

VIII. *Oratio* in sancta Lumina, seu in Festum Baptismi Christi, quod octavo idus Januarii, tum a Græcis, tum a Latinis celebrabatur. Dicitur autem Festum Sanctorum luminum, eo quod per Christi Baptismum & nostrum purgamur a peccatis, & illuminamur circa mysteria colenda, virtutem amandam, & Christi passionem in nobis pœnitentia adimplendam.

IX. *Oratio* contra Arianos, in qua eorum in Christi Fideles sævitiam exponit; tum insulis eorum contra seipsum districtius respondet, ac demum ex forma Baptismi eorumdem coarguit in Verbum errorem.

X. *Oratio* in præsentia 150. Episcoporum habita pro suo a Sede CP. recessu.

XI. *Epistolæ* variz numero 80. inter quas duæ sunt ad Cledonium Presbyterum adversus Apollinarium.

XII. *Alia* sunt opera poetica piissima, quæ ad ciendos pietatis affectus S. Gregorius jnris publici fecit: nimirum I. Tragedia quæ inscribitur, *Christus patiens*. II. Poema ad Christum, quo nos ad ejus amorem & imitationem invitat. III. *Carmen de Virginitate*. IV. Poema alterum, quo utriusque sexus Virgines instruit præceptis, & præclaris instituit disciplinis. V. Varia Christi Opuscula carmine descripta, qualia sunt Christi miracula.

De Sancto Gregorio Nysseno, ann. 393.

GREGORIUS ille a Nyssena Sede sic vocatur, fuit frater S. Basilii, S. Petri Sebastianæ Præsulis, nec non & S. Macrinæ Virginis plurimum Virginum Abbatissæ. Primum nupsit cum Theobesia femina sancta: postea vero ex mutuo consensu separati, ille Clericatus, ista Deo sponte dicata Diaconissæ ordini nomen dedit: factus Episcopus pro fide contra Arianos defendenda insudavit, hinc jussu Imperatoris Valentis Ariani ann. 370. exulavit: elapsus 7. annis in exilio a Gratiano revocatus est. Adfuit Antiocheno Orthodoxorum Concilio in causa Antiocheni trium Episcoporum schismatis habito versus Christi annum 377. tum & Concilio II. generali contra Macedonium: a Synodo nominatus pro condendo Symbolo CP. hanc perfecte adimplevit provinciam; mortuo vero Magno Meletio Antiocheno Episcopo, defuncta similiter Placilla Theodosii Imperatoris filia, ad eorum funebre celebrandum Encomium communi Patrum Concilii suffragio destinatus est. Tandem post multos exantlatos pro fide defendenda & propaganda labores, obiit 9. Maji ann. circiter 393. Plura egregia conscripsit Opera quæ sequenti ordine referuntur.

I. *Explicatio* in Hexameron. Dicitur supplementum Hexameron Basilii Magni.

II. De Officio hominis liber.

III. De vita Moysis, sive de vita perfecta.

IV. *Commentaria* duo, videlicet unum in Ecclesiasten, alterum vero in Cantica Canticorum.

V. De nomine Christiani, ad Harmonium epistola.

VI. *Alter* de perfecti Christiani hominis forma, ad Olympium Monachum.

VII. De oratione Dominica Liber unus.

VIII. De octo Beatitudinibus Liber.

IX. *Oratio* de Subjectione filii, seu oratio quæ explicatur illud Apost. 1. ad Cor. cap. 15. 28. dicentis: *Tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia.*

X. De mortuis sive de Dormientibus oratio, in qua quidem docet non esse dolendum de obitu eorum qui ultimum claudunt in fide diem.

XI. *Alter* de Infantibus maturo raptis.

XII. De anima & resurrectione cum dolore sua Macrina disputatio, seu liber.

XIII. De

XIII. De vera & incorrupta Virginitate liber, ubi explanatis Virginitatis eximiiis dotibus, molestias & anxietates nupiarum non silet.

XIV. De S. Baptismate orationes duæ.

XV. *Quinque* libri circa Myſterium SS. Trinitatis.

XVI. Sermones varii de diebus feſtis.

XVII. *Oratio* contra uſurarios.

XVIII. *Orationes* de fornicatione fugienda.

XIX. *Orationes* funebres ſeptem, elegantes quidem & admodum piæ ac devotæ.

De Gregorio Turonico, ann. 596.

GREGORIUS iſte a ſuo Episcopatu dictus Turonicus, vir ſuit miræ ſanctitatis & humilitatis eximie, apud Arvernos Celticæ Galliæ populos patre Florentio & matre Armentaria genitus, S. Galli Arvernorum Episcopii nepos & alumnus, Galloque vita ſuncto S. Aviti ejus poſt Cantinum in Sede ſucceſſoris diſcipulus, & Trith. teſte in Monasterio S. Martini Monachus, ac tandem e Monacho, poſt Euphronium Turonum Episcopos decimus-nonus ann. 574. juxta Baronium conſecratus eſt. Multa quidem ſcripſit. En ejus Opera.

I. Libri decem Hiſtoriæ Francorum.

II. De gloria Martyrum Lib. 2.

III. De miraculis S. Martini Lib. 4.

IV. De gloria Confeſſorum Liber unus.

V. De vitis Patrum Lib. 1.

De Gregorio Magno.

S. GREGORIUS, propter egregias doctes & miram eruditionem magnus cognominatus; Patria ſuit Romanus nobiliſſimus, Gordiano Senatore & beata Sylvia matre genitus, Feliciſ III. pronepos, Romæ primum Præfeſtus, tum S. Benediſti Monachus, a Pelagio II. ad Eccleſiæ miniſteria vocatus, Conſtantinopolim ad Mauritium Imperatorem miſſus eſt, ibique nuntii Apoſtolicæ munere præclare functus, mortuo Pelagio Romam reverſus, ſummus Pontifex, ipſo reſultante, electus & inauguratus eſt, ann. Ch. 590. Tum nomine Gregorii primus vocatus. Tot & tanta pro Eccleſia fecit & ſcripſit, ut Doctōris maximi appellatione celebratus ſit. Sequentia elucubravit Opera.

I. *Expoſitio* moralis in Job in 35. Libros diſtributa.

II. *Liber Paſſoralis*, ſeu de Cura Paſſorali, in quatuor partes diviſus.

III. *Dialogi* cum Petro Libri 4. ſeu Dialogus cum Petro diviſus in 4. Libros, in quibus rogatu Petri Diaconi ſui, virtutes & miracula Sanctorum quos in Italia clariores noſſe, vel audire potuerat, ad exempla vivendi poſteris collegit.

IV. *Expoſitionis* in Canticum Cant. Liber unus, in quo Cantica Canticorum breviter quidem explicat, ſed nihil intaſtum omittit.

V. *Homiliæ* ſuper Ezech. 22. quibus primam & ultimam Ezechielis Prophetiæ partem, quæ videbantur obſcuriores explanat. Hoc eſt, 12. Homiliis exponit tria prima Ezechielis capita, & decem aliis quadrageſimum caput.

VI. *Homiliæ* in Evangelia 40. ad Fide- lium mores probe inſtituendos concinnatæ.

VII. *Explanatio*, ſive Commentaria in 7. Pſalms Pœnitentiales.

VIII. *Expoſitio* primi Regum libri in ſex partita libros, quibus ſexdecim prima explanat primi Regum libri capita.

IX. *Epistolarum* ad diverſos Libri 12. e quibus plures excerptæ ſunt ſententiæ quæ extant in Decretis.

X. *Undecim* reſponſiones ad totidem quæſita Auguſtini Cantuarienſis Anglorum Episcopi: ſeu Epistolæ ad Aug.

§. XII.

De Eusebio Cæsariensi, ann. 340.

ASSIT inter Patres annumerare Eusebium Cæsariensem Episcopum, in Palæſtina natum, cum eum adhæſiſſe Ario probabiliſſimum ſit, quia tamen multa ſcripſit quæ Chriſti. ſpectant Eccleſiam, idcirco hic annumeranda & referenda ſunt ejus Opera.

I. De Præparatione Evangelica Lib. 15.

II. De Demonſtratione Evangelica Lib. 20.

III. De Hiſtoria Eccleſiaſtica Lib. 10.

IV. De Vita Conſtantiſ Magni Lib. 4.

V. *Liber* contra Hieroclem, qui duos ſæviente Diocletiano libros contra Religionem ſcripſerat: in uno non ſine blaſphemia audent dicere Apollonium Tyanaum æque ac Chriſtum miracula feciſſe.

VI. *Contra* Marcellum Ancyranum Lib. 5.

VII. De Philoſophorum diſſenſione Liber unus.

VIII.

VIII. *Chronicon*, sive Historiæ compendium liber unus.

IX. *In Ilaia* Commentaria Lib. 10.

X. *Contra Porphyrium* Lib. 30.

XI. *Pro Origene Apologetici* Libri 6.

XII. *De vita Pamphili Martyris* Lib. 3.

XIII. *De Martyribus Opuscula varia*.

XIV. *In Psalmos Commentaria*, & alia plura.

9. XIII

De S. Athanasio, ann. 371.

SANCTUS ille & eximius Ecclesiæ Doctor mira dixit, fecit, scripsit intra 40. annorum spatium pro fide catholica adversus Arianos obstrepentes, & sævientes defendenda. Piis & claris parentibus Alexandriæ natus, primum ejusdem Ecclesiæ Diaconus ordinatus est. Adfuit in hoc gradu cum Episcopo Alex. in Concilio Nicæno, ubi fidem, annuentibus Patribus strenue contra impugnantes defendit: mortuo ejus Episcopo, communi cleri & populi voto pari in ejusdem locum suffectus est: sed Ariani in ipsum sævire non cessarunt. Multa sub ejus nomine circumferuntur opera. De certissimis hic solum loquimur.

I. *Oratio* contra Gentes, ubi ostendit Idololorum vesaniam esse Religionem.

II. *Alter* de Incarnatione, ejusque fide & miris effectibus.

III. *Orationes* quatuor contra Arianos ad Episcopos Egypti & Lybiæ in fide confirmandos.

IV. *Oratio* egregia in hæc Domini Verba: *Omnia mihi tradita sunt a Patre*.

V. *Oratio* de æterna substantia Filii & Spiritus sancti cum Deo.

VI. *Oratio*, qua ostendit unum esse Christum.

VII. *Epistola* ad Serapionem contra eos qui Verbum ut creaturam habebant.

VIII. *Alter* ad eundem contra Arianos.

IX. *Una* ad Jovinianum, ubi mira de fide dicit & explanat, & variis quæstis ab Imperatore factis respondet.

X. *De Synodi Nicænæ decretis* contra Eusebium *Epistola*.

XI. *De sententia Dionysii Alexand.* adversus Arianos *epistola*.

XII. *Epistola* ad Antiocheuses, quæ nedom ab Athanasio, sed a pluribus aliis Coepiscopis qui ex Italia, Arabia Ægy-

pto & Lybia cum illo tunc conscripta creditur.

XIII. *Epistola* ad Epistetum Corinthiorum Episcopum, contra hæreticos Arianos, & ipsius Episteti *Commentaria*, in quibus dicebat corpus Christi ex BB. Virgine assumptum, esse cum Verbi divinitate consubstantiale.

XIV. *Ad Adelphium* Onupheos Episcopum & Confessorem *epistola*, contra Arianam perfidiam.

XV. *Ad Solitarios* altera, ubi recensitis vitæ solitariæ prærogativis & dotibus, eos ad hæresim Arianam fugiendam adhortatur.

XVI. *De Synodis Arimini & Seleuciæ* *epistola*.

XVII. *Ad Africanos Præsules* *epistola* pro Nicæno Concilio defendendo.

XVIII. *Ad omnes ubique Orthodoxos* *epistola*, dum adversus eos sævire persequitur.

XIX. *Epistola* ad Dracontium Episcopatum fugientem; eum invitat ad obediendum Ecclesiæ, ne ex sua lucta Fideles patiantur scandalum.

XX. *Ad Constantium* *Apologia*, in qua egregie se purgat a consuetis criminibus sibi attributis.

XXI. *Alter* *Apologia*, scilicet de fuga sua. Eo loci se purgat a timiditatis vitio sibi imposito.

XXII. *Alter* *Apologia* contra Arianos, qui eum exagitare non desistebant, ostendens suam causam ad metam feliciter jam adductam, nec ulteriori judicio indigere, ut suam probet innocentiam.

XXIII. *De SS. Trinitate*, & Dominica Incarnatione *Symbolum*, quod Ecclesia ut suum habet, & decantat.

9. XIV

De utroque Hilario, Pictaviensi, nimirum & Arelatensi.

De Pictaviensi, ann. 369.

S. HILARIUS, Lampade nobilitatis non obscurus, ait Fortunatus Lib. 1. de ejus vita, in Aquitania Pictavis oriundus, ex Gentili factus in proventa ætate Christianus, tum suæ patriæ creatus Episcopus, in brevi & sanctitate & eruditione consummatus, sic multa implevit tempora, ut de illo reperiat celebre illud dictum.

Picta-

Pistavis Hilario multum radiata Magistro.

Hic est ejus operum Catalogus.

I. *Libri* 12. de Trinitate contra Arianos.

II. *Liber* de Synodis, dum in Phrygia exularet, quem conscripsit ad exhortationem Episcoporum Gallorum, qui fidem Orientalium & placita scire desiderabant.

III. *Epistola* ad Abram filiam, quam dolentem de Patris absentia consolatur, & a connubio contrahendo conatur avertere.

IV. *Libri* duo ad Constantium. In priori commendat fidei libertatem, & eum ad Arianorum partes vi tormentorum Catholicos flectere deterret: in posteriori Regis exposulat praesentiam, ut de fide coram Synodo, & Saturnino exilii sui auctore disputet.

V. *Liber* adversus Constantium, in quo praemissa exhortatione ad certandum, ostendit Verbi consubstantialitatem, Arianorum iniqua molimina, & in judicio Deo parata pro eis supplicia.

VI. *Liber* contra Auxentium, seu epistola ad Catholicos, qui eos monet de suis cum Auxentio Mediolanensi Ariano gestis.

De Hilario Arelatenſi, ann. 441.

HILARIUS iste utique nobili prosapia in Galliis oriundus, primum professione monachus in cœnobio Lyrinenſis insulae, tum post Honoratum Arelatenſem Praefulum, juxta S. Eucherium, clarus fuit eloquio, subtilis ingenio: adhuc juvenis jam maturus ad palmam, tanti nominis habitus in Gallia ut post obitum dici meruerit.

Hilarius, cui palma dedit, & vivere Christus,

Contemnit fragilem terreni corporis usum, Perpetuis caelum donis terrestribus emis, Gemma Sacerdotum, plebisque, orbisque Magister.

MULTA egregie scripsit juxta D. Augustini mentem; ejus scripta sequenti ordine recensentur.

I. *Vita* S. Honorati Lyrinenſis insulae cultoris primi.

II. *Homiliae* variae pro totius anni festivitibus.

Boncat Theol. Tom. V.

III. *Expositio* Symboli.

IV. *Epistolae* diversae ad Germanum contra haereses.

V. *Historia* Geneſeos a primo capite usque ad septimum heroico carmine concinnata, quam ad S. Leonem SS. Pontificem direxit.

VI. *Juxta* multos una epistola de praedestinatione Sanctorum ad S. Augustinum adversus Pelagianos & Semi-Pelagianos, cujus occasione S. Doctor librum de praedestinatione SS. & alterum de bono perseverantiae conscripsit. Nonnulli tamen eruditi hanc Epistolam non Hilarii Arelatenſis, sed potius alterius S. Augustini discipuli sœtum esse autumant, eo innixi fundamento, quod Hilarius Arelatenſis sit persona proſus diversa ab altero qui S. Augustini discipulus ventilatur. I. Quia S. Prosper de eodem scribens momento contra Semi-Pelagianos ait, Hilarium Arelatenſem fuisse Episcopum, alterum vero laicum. II. Qui laudatam scripsit epistolam, discipulum Augustini in Africa se fuisse significat, Arelatenſis vero nusquam vidit Africam; sed meritis clarus obiit in Gallia ann. 449.

§. XV.

De Sancto Basilio Magno, ann. 378.

S. BASILIUS natione Graecus, regione Ponticus, ex parentibus nobilitate claris ann. 328. oriundus, frater S. Gregorii Nyſſeni, & Petri Sebaltiae Praefulum, insignis Ecclesiae Pater fuit. Tametsi ab Imperatoribus, & haeticis, multa passus, infirmitatum pondere oppressus, voluntaria poenitentia, praesertim vero jejunia sic fractus, ut prater pellem vix aliud ejus corpus exprimeret, mira tamen pro fide & Ecclesiae fecit, & scripsit. Ecce quoniam ejus fuerint Opera.

I. *Variae* homiliae.

II. *Libri* 5. adversus Eunomium.

III. *Liber unus* contra Sabellianos, Arianos, & Anomæos.

IV. *Oratio* contra calumniam eorum qui dicebant Christianos tres Deos colere.

V. *Duo* libri de Baptismo.

VI. *Liber* de vera virginitate ad Letoyum Mitilensem Episcopum.

VII. *Liber* de sancto Spiritu ad S. Amphiloſchium Iconii Episcopum.

VIII. *Opera* Alcetica.

IX. *Ejusdem* moralia Opera, ad quae N per-

pertinet octo Moralium regulæ, seu liber Moralium octo continens regulas.

X. *Canonicæ* ad Amphilochoium Epistolæ 3.

XI. *Aliæ* 222. Epistolæ ad varios de variis materiis missæ.

XII. *Liturgia* a S. Proclo laudata.

§. XVI.

De SS. Optato, Ephræm, Paciano, Amphilochio, & Phæbadio.

De Optato Milevitano, ann. 380.

S. OPTATUS natione Afer e Milevi, tu de Milevitanus Episcopus dictus, quem SS. Hieronymus, & Augustinus ut egregium fidei defensores habent, suum acuit zelum contra hæreticos, in primis adversus Donatistas, quos viva voce, & scriptis debellavit. Sequentia elucubravimus Opera. Sex, & juxta alios, septem libros adversus Donatistas fecit, qui fuere Parisiis editi anno 1631. cum notis & oblationibus Gabrielis Albaspinæ Aurelianensis Episcopi.

De S. Ephræm, ann. 378.

SANCTUS ille Ecclesiæ Pater, natione Syrus, parentibus Catholicis Edesiæ in Syria sub Constantino Magno ortus, eximia humilitate clarus, Eremita incola fuit, tum Diaconus, ac deinde Presbyter a S. Basilio ordinatus: nedom sanctitate, sed & eruditione sic floruit, ut *Orbis Magister* fuerit nuncupatus. Multa scripsit quibus varii errores propelli possunt.

I. *Traçatus* super 1. Cor. 7. 9. Apostoli verba, *melius est nubere, quam uri*; ubi magnifice ostendit ista Apostoli verba solum spectare sæculares & liberos, minime vero religiosos, ceterosque voto castitatis adstrictos.

II. *Traçatus* de Natura Dei, ubi mirum in modum alstruit præsentiam realem corporis Christi in Eucharistia, quod argumentum est magni ponderis, cum fundatum sit in auctoritate Patris antiquissimi, quarti scilicet Sæculi.

III. *Epis* Testamentum, quo suffragia vivorum mortuis eatenus prodesse ostendit, quatenus pro se ipso defuncto Deum exorare injungit: "Ex nunc volo, inquit, fratres, commonescere, & rogare vos, ut post meum exitum & transitum assidue memoriam mei in vestris precibus faciatis."

IV. In eodem Testamento arma ministrat ad debellandos Arianos, Socinianos, aliosque hæreticos Christi divinitatem impugnantes.

De sancto Paciano, anno 380.

S. PACIANUS erat Hispanus, nobilitate celebris, eloquentia facundus, sanctitate & eruditione clarus; tandem Episcopus Barcinonensis inauguratus est. Quædam scripsit quæ in Bibliotheca Patrum continentur.

I. *Tres* ad Simphorianum contra Novatianos Epistolæ.

II. *Parænesis*, sive exhortatio ad Pœnitentiam.

III. *De Baptismo* Epistola una.

De sancto Amphilochio, ann. 394.

S. AMPHILOCHUS Iconiensis in Liçonia Episcopus, natione Cappadox, professione primus Rhetor magister, tum Forensis, sed foro postea relicto, recessit in eremum; inde extractus clericatus militiæ nomen dedit. Acerrimus fuit fidei, & Ecclesiæ defensor, adfuit Concilio secundo Generali, præfuit, teste Photio in sua Bibl. in Concilio Sydeni 25. Episcoporum adversus Melitianos hæreticos congregato, anno 383. sub Damaso Papa.

I. *Varie* ab eo promanarunt Homiliæ, quas Theodoretus sapiens citat.

II. *Unum* librum de Spiritu sancto contra Macedonianos composuit.

III. *Scripsit* vitam S. Basilii.

De sancto Phæbadio, ann. 394.

S. PHOEBADIUS erat Gallus, & post S. Caprasium Aginensis in Valsconia ad Garumnæ Episcopus. Ut vir magnus sua habebatur ætate, quippe qui inter Orthodoxos Synodi Ariminensis Patres cum *Servatio* Tungrensi egregie contra Arianos fidem Nicænæ descenderit. Sub Damaso Papa præfuit Valentino Concilio in Gallia 30. circiter Episcop. anno 374. præfuit & Cæsar-Augustano 12. Episcop. contra Priscillianistas ann. 380.

Scripsit Librum unum de Trinitate ad refellendam fidei formulam ab Arianis verbis dolosis in Concilio Sirmienti cufam: hebetur in Bibliotheca PP. tom. 4. edit. Lugd. ann. 1677. In eo probat tres esse in

in Deo personas, & tamen unicum Deum. Egregie concinnata fidei professionem emittit contra hæreticam pravitatem.

§. XVII.

De utroque Cyrillo.

De Hierosolymitano 368.

S. CYRILLUS Hierosolymitanus inter Patres quarti Sæculi sicut sanctitate, sic & eruditione eminet. Omnibus numeris absolutus Catecheseon magister apparuit, hinc defuncto Maximo Hierosolymorum Antistite, communi Episcoporum provincie suffragio Patriarcha in illius locum successus est an. circiter 350. sub Damaso SS. Pontifice, Constantio clavum imperii tenente. Bellum indixit perpetuum Arianis. Ab Accacio exagitatus, etiam & propria Sede deturbatus, in eam vero restitutus, nusquam ejus pro fidei defensione zelus remissus est. Contra Macedonianos fidem in Concilio CP. secundo generali mirum in modum propugnavit. Die 1. Martii ann. circiter 386. plenius dierum quievit in Domino. Hæc sunt ejus Opera.

I. *Catecheses* 18. ad Illuminatos: hoc est, instructiones familiares, quibus Catechumeni ad dignescipiendum Baptismum instituebantur.

II. *Catecheses* mystagogicæ quinque, ad recens baptizatos directæ, ubi mira dicit ex veteri & novo Testamento, tum & de sacri Lavacri effectibus.

III. *Epistola* ad Constantium Imperatorem de Crucis Domini apparitione Hierosolymis. Quam quidem Epistolam ut genuinam habet Bellarminus Catal. de Script. Eccles. Non injucundum erit hic texere S. Doctoris de isto momento verba: diebus " Sanctæ Pentecostes, circa horam " tertiam, omnium maxima Crux ex lumine constituto in celo supra sanctissimum montem Golgotham, & usque " ad sanctum montem Olivarum extensa apparuit, non uni aut alteri tantum " visa, sed univerſæ civitatis multitudini manifestissime oſtensa, neque ut aliquis " forte putaret, celeriter secundumphantasiam percurrens, sed quampluribus " horis supra terram aperte conspecta, coruscis splendoribus radios superans so-

lares: nam si ab illis superaretur, cer- " te offuscaretur, & lateret. "

De Sancto Cyrillo Alexandrino 444.

S. ILLE eximius Divinitatis Christi Apostolus dici potest, vel potius alterum diceres e cœlis emissum Angelum, qui a Deo veluti primæ Hierarchiæ Angelus illuminatus, arcana Verbi in se, & incarnati mysteria clare admodum in 14. Libris de Thesauro explicavit, tum in diversis Conciliis strenue adversus negantes defendit.

Ergo vir ille potens opere & sermone, primo Cyrillo posterior fuit, decimus sextus a S. Marco, quartus vero a Magno Athanasio Patriarcha Alexandrinus. Omnes hæreticos occurrentes debellavit, ab urbe sua Patriarchali Novatianos fugavit, Judæos superatos expulit. Nestorianos primum in Concilio Alexandrino, tum in Ephesino œcumenico, ubi nomine Cælestini I. Papæ præsidebat, prostravit: ac tandem expletis duobus supra triginta Episcopis annis in pace Christi ut Magnus Ecclesiæ heros ann. circiter 444. die 11. Junii, imperante Theodosio Magno, & Magno Leone SS. Pontifice, defunctus est. Hæc sunt ejus Opera.

I. *Multa* in Scripturam sacram Opera. I. In Genesim Libri 11. in quibus literaliter simul & mystice textum explicat II. Libri 16. in Leviticum non ab simili methodo concinnati. III. In Isaiam Libri 5. in quibus adfunt commentaria de iis rebus quæ tempore Prophetæ contigerunt. IV. Libri 5. in Evang. S. Joan. Eo loci enarrationibus egregiis textum elucidare non desinit. V. Diſta veteris Testamenti analogice auctoritate Cyrilli Jerof. & Maximi suffultus explanat. VI. Liber adversus Judæos cum dilectis variarum questionum solutionibus. VII. Tandem breves Anagogæ de iis qui floruerunt ante Legem, quales exiterunt Abel, Enos, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, &c. Et hæc in 1. Tomo concluduntur.

II. *Epistola* diversæ in 2. Tomo numero 39. plures sunt ad Nestorium, in quibus ad fidei subscribendum invitatur, sin minus, exhortationem comminatur.

III. *Homiliæ* elegantes 10.

IV. *Apologæ* ad Theodosium, qua quidem se iustificat & purgat de literis ad Reginas scriptis; cum enim ad Imperatorem

torem scripſiſſet, ut eum in fide firmaret contra invaleſcentem hæreſim Neſtorianam, eodem motivo ſcripſerat & ad Reginas, videlicet ad uxorem ejus ſponſam; & Pulcheriam ejus ſororem, quod ægre ſerentes Neſtoriani eum ut aulæ perturbatorem apud Theodoſium acculaſſent, quaſi ſcripſiſſet ad *Pulcheriam*, ut diſſidium concitaret.

V. Declaratio 12. anathematifmorum contra Neſtorium, & ejus aſſectas fuſior explicatio.

VI. Liber Apoſtogeticus pro 12. iſtis Capitulis, in quo offendit ſe ab hæreſi Apollinaris longe ſecedere.

VII. Liber alter Apoſtogeticus ad Evopſium Epiſcopum pro iſdem 12. anathematifmis.

VIII. Expoſitio Symboii Nicæni.

IX. Synodales epiſtolæ duodecim.

X. Theſaurus mirabilis in 14. Libros partitus, ubi angelice probat contra Arianos Verbi conſubſtantialitatem cum Patre, contra Neſtorianos vero Verbi incarnationem, & Chriſti divinitatem.

XI. Dialogorum cum Hermia Libri 7. de conſubſtantiali Trinitate.

XII. De adoratione in Spiritu & veritate libri 17. ad Palladium.

XIII. Libri 10. contra Julianum Apoſtata Imperatorem pro fide defendenda.

XIV. Libri duo de reſta in Chriſtum fide ad Theodoſium & Reginas.

XV. Liber unus adverſus Anthropomorphitas.

§. XVIII.

De Sancto Epiphania, anno 403.

EPIPHANIUS ex obſcure parentibus & quidem Ethnicis ortus, a viro Judæo, Triphone diſto adoptatus, hæreditate copioſa ex paupere dives factus, a Luciano quodam virtute & profeſſione vitæ monaſticæ inſigni in fide eruditus, & poſtea baptizatus eſt. Diſtributis bonis fortunæ pauperibus, vitam utique monaſticam amplexus eſt. Tum Salaminæ Cypri tameſſi reſiſtens Epiſcopus inauguratus, ſicut morum ſanctitate, ſic & eruditione claruit, maxime ob quinque linguarum, Hebræicæ ſcilicet, Latinæ, Syriacæ, Græcæ, & Ægyptiæ peritiam; hinc & περὶ ἀγρίων vulgo dictus eſt. Hæreticos perpetuo debellavit, mortuus eſt ann. 403. Hæc ſunt præcipua ejus Opera.

I. Pannarium, ſeu Opus contra 80. hæreſes tribus Libris conſeſum.

II. Anchoratus, hoc eſt, Epiſtola, ſeu liber inſignis, in quo vacillantes in vera fide firmat & roborat: hinc ſicut anchora navis ſiſtitur in mari, ne ventorum procelſis commota verſus rupes aliſſa frangatur, & pereat; ſic & iſto Opere fragiles ſigunt in fide, hic ſaltem eſt Libri ſcopus, idcirco Anchoratum inſcribi voluit.

III. Anacephaleoſis, hoc eſt Pannarii appendix.

IV. Libellus de menſuris & ponderibus, & de aſterisco ac obulo, tum & de notis ac de characteribus in diviſæ Scripturæ interpretibus per Origenem uſurpatis.

V. Hiſtoria de Prophetarum vita, & interitu.

VI. Epiſtola ad Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, qua apud eum ſe purgat de ordinato Presbytero in monaſterio ſuam extra diœceſim, & intra diœceſim Joannis ſito.

VII. Libellus adverſus Marcionem, ubi ſubnotat hæreticum hominem Evangelium S. Lucæ, & decem Epiſtolarum B. Pauli loca deſtroraſſe.

§. XIX.

De Sancto Ambroſio, ann. 397.

S. AMBROSIIUS in Galliis natus eſt; Patrem habuit Civem Romanum Galliarum Præfeſtum. Romæ primum liberalibus diſciplinis imbutus, tum Liguriæ, & Æmiliæ Præfeſtus, ac tandem, mortuo Auxentio Epiſcopo Ariano, Epiſcopus Mediolanenſis, acclamante populo, a clero electus, ac deinde ordinatus fuit. Eloquentia magnus, mira pro Eccleſia ab Arianis exagitata dixit, & ſcripſit Opera, qualia ſunt ſubſequentia tribus Tomis comprehenſa.

In primo Tomo.

I. Hexameron Libri ſex, ſeu ſermones de operibus Dei in creatione factis, ut populum per viſibilia quaſi manu ducat ad inviſibilem amorem.

II. De Paradifo Liber unus.

III. Libri duo de Cain, & Abel.

IV. De Noe, & Arca Liber unus.

V. De Abraham Patriarcha Libri duo.

VI. De Iſaac, & anima Libel.

VII.

VII. *Egregius* & mellifluus de bono mortis Liber unus.

VIII. De fuga sæculi Liber.

IX. De Jacob, & vita beata duo Libri.

X. De Joseph Patriarcha Liber.

XI. De benedictionibus Patriarcharum Liber.

XII. De Elia, & Jejunio Liber unus.

XIII. De Nabuthe Israelita Liber.

XIV. De Tobia Liber.

XV. De interpellatione Job, & David Libri quatuor.

XVI. *Apologia* David. Eo loci offendit Prophetam dura & laboriosa poenitentia duplex ab ipso commissum peccatum, homicidii scilicet, & adulterii expiisse; quocirca inquit, quem Deus absolvit, accusare non licitum est.

XVII. *Alter* ejusdem *Apologia*, sed dubitatur, num sit Ambrosii factus.

XVIII. Enarrationes 12. in Psalmos.

XIX. *Expositio* in Psal. 118.

XX. *Expositio* Evangelii secundum Lucam.

In secundo Tomo.

I. De Officiis Ministrorum Libri 3.

II. De Virginitate ad Marcellinam sororem suam Libri 3.

III. De Viduis Liber unus.

IV. De Virginitate Liber.

V. De institutione Virginis ad Eusebium Liber.

VI. *Exhortatio* ad virginitatem Liber.

VII. De lapsu Virginis consecratae.

VIII. De Mysteriis Liber.

IX. De Sacramentis Libri sex.

X. De Poenitentia Libri duo.

XI. De Fide Libri 5. ad Gratianum Imperatorem.

XII. De Spiritu sancto Lib. 3.

XIII. De Incarnationis mysterio Liber.

XIV. Fragmentum Ambrosianum ex Theodoro desumptum; in quo quædam est fidei expositio, maxime de Incarnatione.

XV. *Varie* Epistolæ numero 91.

XVI. De morte Satyri fratris sui Libri duo.

XVII. De obitu Imperatoris Valentiniani consolatio.

XVIII. De obitu Theodosii oratio funebris.

Tertius Tomus continet libros affuturos.

Boucat Theol. Tom. V.

S. X X.

De sancto Joanne Chrysostomo, ann. 407.

JOANNES ille ob eloquentiæ suavitatem Chrysostomus, seu os aureum nuncupatus, nobilibus parentibus Antiochiæ oriundus ann. 354. *Libanii* Sophistæ in Rhetorica, & Andragathii celeberrimi in Philosophia auditor fuit; tum forum secutus, sed litigantium rixis exacerbatus, abdicata toga, secessit in eremum, ut Deo totus vacaret. Sanctitatis fama Ecclesiæ notus ad clerum vocatus est, hinc ordinatus Diaconus a Magno *Meletio*, elapsus quinque annis Presbyter a Flaviano consecratus est ann. 387. Ibi prædicatione admodum claruit, hinc e vivis arrepto Nestario, cooperante Arcadio Constantino-poleos Episcopus inauguratus est. Quia vero juxta Pastorale officium depravatos mores, & Cleri abusus insectabatur, a Sede, invidia & calumnia, in Synodo ad Quercum juxta Chalcedonem habita, molitione Theophili Alex. deturbatus, postea, exigente & mussicante populo in eandem restitutus est. Iterum vero exigente Imperatrice Eudoxia, eo quod ludos ad ejus statum in foro S. Sophiæ divini Officii horis celebratos arguere non cessaret, ejus fuit. Sed dum longius exulare cogitur, a S. Basilisco martyre de sua morte & gloria certior factus, ultimum in Domino gloriosus meritis & doctrinis clausit diem, 13. Sept. ann. 407. Jam de ejus indubitatis Operibus sequitur tabula.

I. *Varie* quæ ejus nomine circumferuntur, homiliæ eruditione & unctione percelebres.

II. Libri sex de Sacerdotio, quos in Eremita degens concinnavit.

III. De compunctione cordis Libri duo.

IV. De providentia Dei Libri 3.

V. De oratione Libri duo.

VI. De comparatione Regis & Monachi Liber.

VII. *Contra* impugnatores vitæ monasticæ Libri 3.

VIII. *Contra* Gentiles Liber unus.

IX. *Sermones* de variis argumentis.

X. *Multæ* Epistolæ, in primis septem: videlicet duæ ad Innocentium I. una ad Cyriacum Episcopum exulem: una ad Episcopos, & Presbyteros ob pietatem incarcerationatos. Una ad Theodorum lapsum Ecclesiæ Mopsuestensæ Episcopum, quem tamquam condiscipulum adhortatur, ut

N 3 facta

fiat pœnitentia, ad meliorem frugem redeat: una ad Eutropium per modum homiliæ: una ad Olimpium, virginem simul & viduam Nebriidii quondam sponsam, sed illibatam & Ecclesiæ CP. diaconissam.

XI. Liturgia egregia, in qua asstruitur speciali modo præsentia realis corporis Christi. In forma enim consecrationis habetur: *Hoc est enim vere corpus meum: hic enim est sanguis meus vere.*

s. XXI.

De Sancto Hieronymo, ann. 420.

INTER omnes sanctos Patres, & Ecclesiæ Doctores celeberrimus est S. Hieronymus. Stridone in Dalmatiæ, & Pannoniæ finibus ab honestis & Christianis parentibus natus circa ann. 329. liberalibus disciplinis Romæ operam dedit. Varias mundi lustravit regiones, videlicet Gallias, & finitimas Provincias, Syriam, Pælatinam, in primis Thraciam, Pontum, Bithyniam, Galatiam, Cappadociam, Ciliciam. Studuit linguæ Hebræicæ, Græcæ, & Latinæ apprime callebat. Tum in eremum cecessit; ubi corpus jejuniis, cilicio, & variis pœnitentiæ instrumentis excrucians, spiritum perpetuis sacræ Scripturæ studiis, & orationibus recreabat. Damasus Papæ fuit admodum charus: vetus Testamentum ex Hebræo, novum vero ex Græco Latinum fecit. Fæctus pietate, & eruditione tutius ferme orbis Christiani Magister, omnium utriusque sexus respondebat votis: hunc Augustinus ex Africa circa quæstiones difficiles sæpius consulabat: hunc ex Gallia Severus Sulpicius, tum & Hedibia, & Algasia nobiles femine; hunc ex Italia Paulina, & Eustochium pie Dominæ. Omnes ferme hæreses debellavit, Arianos, Pelagianos, Helvidium, Jovinianum, Luciterianos prostravit. Hæc in ejus laudes canit S. Prosper.

*Hebræo simul, & Græco, Latineque vernus
Eloquio, morum exemplum, mundi que
Magister.*

S. HIERONYMI Opera varietate jucunda emicant: quædam enim sunt laudatoria, multa Polemica, alia vero exegetica, seu sacræ Scripturæ expositoria, & gravium quæstionum resolutoria.

De Operibus laudatoriis, seu Epistolis.

I. *Epistola* exhortatoria ad Heliodorum de laude vitæ solitariae.

II. *Altera* ad Nepotianum de vitæ Clericorum rite instituenda.

III. *Una* ad Ruficum monachum de vivendi forma.

IV. *Insignis* ad Latam de institutione filiar, seu ad Latam *Toxotii* Paulæ vetulæ filii viduam, cui præscribit modum instituendæ filiar Paulæ, sibi ex *Toxotio* marito, & Paulæ avia filio relictæ.

V. *Ad* Demetriadem nobilem & divitem virginem Romanam de mediis illibatam servandi virginitatem, *Una*.

VI. *Ad* Salvianam viduam nobilem *Una*, in qua tam docet filios reliquos probis moribus, & sanctis regulis instituere: tum ei præscribit modum in viduitate pie perseverandi, ne alium præter Christum sponsum habeat.

VII. *Una* ad Furiam ex *Læto* Consulari & Patricio Camillorum generis patre, & *Titiana* matre procreata, quam etiam de mariti funere consolatur, & in viduitate permanere adhortatur.

VIII. *Altera* ad Ageruchiam viduam de monogamia, quam a secundis nuptiis invidis avertit, ubi etiam argumentis in contrarium respondet.

IX. *Una* ad Gaudentium, qua Virginis adhuc tencellæ educationis modum præscribit, ut bene sic instituta virgo permaneat.

X. *Una* ad Celantiam nobilem matronam de modo inter honores, divitiis, & Matrimonii sollicitudines pie vivendi.

XI. *Una* ad *Marcellam* de laudibus *Asselæ*, quæ vix 12. annorum nata vitam monasticam Romæ profitebatur.

XII. *Ad* Principiam virginem, *Marcellæ* viduæ Epitaphium. Dejunctam laudat in hac Epistola *Marcellam* nobilem Romanam Albinæ filiam, maxime quod Origenis errores ex urbe fugaverit, & Jerusalem pietatis causa advolaverit.

XIII. *Altera* ad eandem *Marcellam*, qua Paula & Eustochium, quæ tunc in monasterio ad Præsepe domi vitam ducebant Cœlestem, *Marcellam*, ut iterum illuc veniat, invitant, cum ejus consilio, & exemplo ipsæ venerint.

XIV. *Una* ad Eustochium, in qua de acceptis munusculis gratias agit.

XV. *Una* utique ad *Marcellam* de acceptis ab ea munusculis, tum pro se, tum pro Paula, & Eustochio virginibus.

XVI. *Ad*

XVI. *Ad Eustochium virginem*, quæ Paulam matrem usque ad Bethlehem secuta, virginitatem professa, in bono proposito perminabat. In hac Epistola de modo virginitatem servandi eam eleganter docet.

XVII. *Iterum ad Marcellam* de ægritatione Blasillæ. Blasillam Paulæ filiam, & Eustochii sororem laudat, quod mortuo viro, monasticæ vitæ operam navaret.

XVIII. *Rursus ad Marcellam* de exitu Leæ religiosissimæ feminae, & monasterii Præfæctæ, quam magnis effert laudibus.

XIX. *Una ad Paulam* de obitu Blasillæ ejus primogenitæ filiæ. Defunctæ celebrat virtutes, & sic matri solatium affert.

XX. *Una ad Pammachium*, ut eum de morte Paulinæ ejus ipsæ consoletur. Pammachium nobilissimum juvenem Paulinæ, Paulæ, & Toxotii filiz maritum allocuens, amissam ejus uxorem magnis effert encomiis.

XXI. *Ad Eustochium virginem* Epitaphium Paulæ matris, quæ ex Toxotio quatuor suscepit filios, videlicet Blasillam, Paulinam, Eustochium cognomento Juliam, & Rufinum, insuper & Toxotium filium. Defuncto marito, vitam monasticam Romæ quinque annis duxit: inde Jerusalem profecta, erectis tam pro viris, quam pro feminis monasteriis, 20. annorum spatio ad Præsepe Domini vitam monasticam quam Romæ jam jam profecta fuerat, semper ducens, obiit matura ad gloriam, & plena meritis. S. Doctor in Epistola de qua loquimur, paucis his verbis Heroinæ Christianæ absolvit laudes: "Si cuncta corporis mei membra verterentur in linguas, & omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ virginitatibus dicerem &c."

XXII. *Ad Oceanum* Epitaphium Fabiolæ nobilis Romanæ, quæ pro peccato graviore a marito derelicta, perperam alteri nupserat: sed pœnitentia laboriosa, & largis elemolynis delictum expiavit, tum ad Christum conversa petiit Jerosolymam; reversa vero obiit in Domino.

XXIII. *Ad Innocentium* de muliere septies ista. Eo loci enarrat factum ejusdem mulieris, quæ adulterii a viro falso accusata, per sententiam judicis tortori ad mortem tradita, septies ab eo percussa mori non potuit.

XXIV. *Vita S. Pauli eremitæ.*

XXV. *Vita S. Hilarionis Monachorum* patris.

XXVI. *Vita Malchi Monachi*, qui dum a parentibus ad nuptias compellitur, fugit in eremum.

XXVII. *Liber de Viris illustribus.*

Opera Polemica.

I. *Contra Helvidium Liber unus.*

II. *Contra Jovinianum duo.*

III. Pro his contra Jovinianum libris Apologia ad Pammachium, ubi nonnulla de matrimonio dura enæ scripserat Jovinianus ad Pammachium S. Paulæ Generum, explanat in epistola, quæ veluti iudicium inter Christianos celebrati est Apologia.

IV. *Ad Dominionem* Apologeticum, seu Epistola quinquagesima prima, in qua invenitur in quemdam monachum qui eum accusabat, quod in Libris adversus Jovinianum a Matrimonio aliquid detraxisset.

V. *Ad Pammachium* Epist. 52. ubi ejus laudat prudentiam in eo quod tua adversus Jovinianum Opera occultasset, quippe quod ex eis multi offenderentur; quia vero id absolute semper fieri non poterat, pro eis vindicandis non semel ei Apologeticum a Fidelibus legendum emittit.

VI. *Contra Vigilantium* ad Riparium Epistola numero 53.

VII. *Contra eundem Liber unus*, in quo juxta severioris critices legem confutat Hæreticæ volumen.

VIII. *Ad Marcellam* epistola ordine 54. adversus Montanum, ubi Hærelarchæ textit errores.

IX. *Orthodoxi, & Luciferiani Dialogus.* Ibi debellat Luciferi Calaritani in Sardinia Episcopi nævos, qui nimio abruptus zelo nolebat Episcopos Afrinimenses tametsi pœnitentes ad pacem Ecclesiæ recipi.

X. *Epistola* num. 59. ad Avitum, in qua Origenis errores fugiendo explanat.

XI. *Epistola* num. 61. ad Pammachium adversus errores Joannis Jerosolymitani, qui octo præcipuas fovebat Origenis hereses.

XII. *Epistola* num. 62. ad Theophilum contra Joannis Hierosolymitani nævos.

XIII. *Rufinus* in Præfatione ad Libros Periarcon quos latine reddiderat, Auditorem ab errore vindicat: Hieronymus e contra contendebat in eis multos errores scaturere: quia vero Rufinus erat amicus Hieronymi, ex Præfatione laudata in suspicionem hæresum Origenis nedum

Rufinus, sed & S. Doctor veniebat, eo quod utrumque propter amicitiam unius esse libii autumarent viri eruditi; quocirca Hieronymus rogatus a Pammachio, & Oceano Apologiam conscripsit; & ne quis crederet se Origeni adhærere, ejus prodit errores, & Rufini versionem multum arguit, quod fuit inter se, & illum causa dissidii; nam ut fert adagium, *Amicus usque ad aras*. Nusquam enim licitum est veritatem, in gratiam amici errantis, aut tegere, aut offendere.

XIV. *Epistola* 66. ad Rufinum, in qua respondet ei amicitiam reconciliatam a se non fuisse læsam, & monet, quod viro orthodoxo non conveniat in periculum hæreseos venire.

XV. *Epistola* num. 67. ad Pammachium, & Marcellinum contra Rufinum; seu Apologia in tres libros divisa. In primo crimina sibi a Rufino ex amicitie læsione propellit: in secundo Rufini oburgationem sub nomine Apologie Anastasio Papæ missam debellat: in postremo Epistolis Rufini velut excusatoriis ad se missis respondet.

XVI. *Epistola* num. 68. ad Ctesiphontem adversus Pelagium.

XVII. *Libri* III. Dialogorum cum proximo contra Pelagianos, quorum dogmata efficacissimis argumentis refellit.

Epistola S. Hieronymi *Exegetica, seu sacram Scripturarum expostitoria*.

I. *EPISTOLA* ad Paulinum Presbyterum de singulis divinæ Scripturæ libris.

II. *Ad* Desiderium in Pentateuchum Præfatio.

III. *Ad* Cromatium in Librum Paralipomenon Præfatio.

IV. *Epistola* 11. *Ad* Cromatium & Heliodorum Episcopos, in Tobiam. Altera ad eisdem quæ est 115. in Proverbia, & Ecclesiasten, & in Cantica Cantico-rum.

V. *Epistola* 3. ad Paulum, & Eustochium. Prima est ordine 116. & est præfatio in Ecclesiasten, quæ ex Hebræo transtulit. Secunda est 117. & Præfatio in Iſaiam ex Hebræo translaturum. Tertia quæ est num. 121. est Præfatio in 12. Prophetas.

VI. *Epistola* ad Damasum Papam numero 123. & est Præfatio in quatuor Evangelia.

VII. *Rursus* ad Damasum ordine 125.

quæ respondet quinque propositionibus, seu quæstionibus de Genesi factis.

VIII. *Epistola* 126. ad Evagrium, in qua respondet, Melchisedech nec Spiritum Sanctum, nec Angelum esse, sed hominem.

IX. *Ad* Fabiolam num. 127. de 42. Mansionibus, quas percurrens populus Israeliticus, sed mutatis castris pervenit ad terram promissionis: in his per analogiam ad illas mansiones explicat spirituales gradus quibus anima venit ad cælum.

X. *Rursus* altera ad Fabiolam de vestitu Sacerdotum veteris legis, quæ est num. 128.

XI. *Ad* Dardanum num. 129. de Terra promissa Præfatio.

XII. *Ad* Marcellam num. 130. Ibi explicat, quid sit *Ephod*, *Bat*, & quid *Teraphim* apud Hebræos.

XIII. *Epistola* num. 131. ad Rufinum, in qua explicat iudicium Salomonis de lite duarum mulierum per allegoriam de Ecclesia ex Gentibus, & Synagoga Judæorum congregata.

XIV. *Epistola* ad Vitalem num. 132. ubi docet pro vero credendum esse Salomonem, & Achaz, ut Scriptura commemorat, undecimo ætatis anno filios genuisse.

XV. *Epistola* ad Sophronium num. 134. in qua Psalmos ex Hebræo vertens, illum instruit de Psalmorum Auctoribus, & titulis.

XVI. *Ad* Suniam, & Fretelam *epistola* 135. quæ ex Germania scripserant ad Hieronymum, in quibus multa notant Scripturæ loca Græca, & Latina, quorum non erant convenientia testimonia, ipsum deprecantes quatenus ad fontes Hebræicos ea ad veritatem, & genuinum sensum apeririendum probare dignaretur.

XVII. *Epistola* tres aliæ ad Marcellam. In prima quæ est ordine 136. explicat decem nomina Dei quibus apud Hebræos designatur Deus: In secunda quid significant apud Hebræos, *Alleluia*, *Amen*, *Maranatha*. In tertia denique quid *Dia-plasma* significet.

Porro decem Dei nomina Hebræa hæc sunt: *EL*, *ELOHA*, *ELOHIM*, *SABAOTH*, *ELION*, *HEIE*, *ADONAI*, *JAH*, *SADDAI*, *JEOVA*, *El* idem est ac fortis. *Eloha* Deus singulariter; *Elohim* Deus pluraliter, seu est plurale nominis *Eloha* quo utuntur Hebræi ad majorem Dei honorem. *Sabaoth* idem est ac *Exercituum*, & hoc non est nomen, sed cognomen, quocirca jungitur semper cum alio nomine, videlicet

ccr

cet cum *Adonai*, & dicitur *Adonai Sabaoth* quod interpretatur, *Dominus exercituum*. *Eliou* idem est ac *excelsus*: *Heie*, qui est: *Adonai Dominus*, *Jah* nomen Deo proprium & abbreviatum *Jehova*, *Saddai*, id est, sufficiens, munificus, omnipotens, *Jeova*, est nomen Dei primum, ex quatuor solum syllabis coalescens, videlicet, *Jod*, *He*, *Vau*, & *He*, unde *Tetragrammaton* dicitur, & significat ipsam Dei essentiam, quocirca ineffabile vocatur; nec profertur ab Hebræis nisi Sacerdotibus in reverentia signum.

XVIII. *Epistola* 139. ad Cyprianum. Eo loci eleganter, tametsi breviter explanat Psalmum 89. *Domine, refugium factus est nobis*.

XIX. *Epistola* n. 140. ad Principiam Virginem, in qua explicat Psalmum 44. qui incipit: *Eructavit cor meum verbum bonum*.

XX. Iterum ad Damasum *Epistolæ* 3. una ordine 142. altera, 143. tertia, 146. In duabus prioribus, Trifagium, & Ilaie reliquum caput eruditè exponit, in postrema vero parabolam de filio prodigo.

XXI. *Epistola* n. 147. ad Amandum Presbyterum directæ, in quibus respondet quibusdam propositionibus ab Amando sibi factis, v. g. quid significet ista sententia Evangelii: *Nolite solliciti esse*, &c.

XXII. *Epistola* ad Hebidiam quæ est num. 150. in qua 12. quæstionibus de sacra Scriptura sibi factis respondet.

XXIII. *Epistola* n. 151. ad Algasiam, qua 11. quæstiones de novo Testamento sibi propositas solvit, & explicat.

§. XXII.

De Sulpicio triplici, videlicet Aginensi uno, & utroque Biturigum.

De Aginenſi Presbytero.

A GENNADIO vocatur iste Severus Sulpicius, a Hieronymo, Paulino Nolano, & Gregorio Turonico Severus. S. Martini discipulus fuit, cœvus Rufino, ex nobilibus Nitiobrigibus sive Aginensibus Aquitaniz parentibus ortus: Historiæ sacræ Scriptor celeberrimus extitit. Ista illi tribuuntur Opera.

I. Duo Libri de Historia sacra, quam a mundi cunis exordians, ad Aureliani usque Consulatum, hoc est, ad annum Christi usque 400. perduxit.

II. *Vite* S. Martini Liber unus.

III. *Tres Dialogi*, videlicet unus de conversatione, virtutibus, & miraculis Monachorum Orientis; alter, & postremus exhibent vitam & miracula S. Martini.

IV. *Epistolæ* multæ ad varias personas missæ.

De utroque Sulpicio Biturigum.

S. SULPICIUS nomine Primus, Severo Sulpicio recentior, Biturigum Episcoporum 27. successit Remigio, sive Remedio in Patriarchali Biturigum Cathedra. Gregorius Turonicus Lib. 6. Hist. Francorum cap. 39. & Lib. 1. cap. 26. appellat eum ingenio, & artis poetice fama clarum. Aduit Matifconensi Concilio anno 585. & aliis pluribus suo ævo adunatis. Illum commemorat Martyrologium Romanum die 29. Januarii.

Alter Sulpicius Biturigum Archipræsul penultimo posterior, cognomento Pius, sedit in Sede Patriarchali trigessimus. Oriundus e Vastino Biturigum oppido, gallice *Vatan*, nuncupato. Successit Beato Austregesillo S. Aregii Niverniensis Episcopi tratri. Interfuit Concilio Rhemenſi anno 630. Mortuus est plenus meritis anno 640. Illius meminit Baronius in Martyrologio die 17. Januarii.

Due ex eo numerantur *Epistolæ* ad Desiderium Cadurcensem Episcopum directæ; tertia vero ad Verum Ruthenensem Episcopum. Desiderius Cadurcensis in sua ad eum *Epistola* quæ est num. 12. appellat illum Papam & Patriarcham; ne miremini; nomen Papæ quod significat magnum Patrem, seu Patrem Patrum quondam honoris causa concedebatur Episcopis virtute & eruditione celeberrimis.

§. XXIII.

De sancto Augustino, anno 430.

AURELIUS AUGUSTINUS Doctorum Aquila propter altitudinem, latitudinem, longitudinem, profunditatem & universalitatem scientiæ dictus; alter fuit sua ætate vas electionis, qui potens opere & sermone omnis generis, nationis, conditionis, & sexus homines sic erudit, ut veluti ineffabilis Doctor iure possit appellari, quippe qui rudes in fide insituerit, spirituales in scientia Christi erudierit, aman-

amantes inflammaverit. Quid plura? Maleus Hæreticorum, Ecclesiæ lumen, Religiosis forma perfectionis factus ex animo, Scholæ decus, Magistrorum Doctor, Theologorum Pater, & eximius Ecclesiæ defensor extitit. Natione fuit Afer, patria Tagastensis in Numidia ex Patricio, & Monica honestis parentibus natus, ad omnes scientias tam cito maturus, ut adhuc juvenis discipulus simul & Magister apparuerit. Primum Grammaticam Tagaste, tum Carthagine, & postea Mediolani Rhetoricam summa cum laude docuit. In Manichæorum hæresim lapsus, opera & prædicatione S. Ambrosii conversus, baptizatus est; a Valerio Hyponensi Episcopo Presbyter ordinatus, ipso mortuo ei successit in Episcopatu. Tandem post multos pro Ecclesiâ exhantilatos labores, obiit in Domino anno Christi 430. ætatis vero suæ 76. Jam operæ pretium est dicere, quænam fuerint ejus Opera. Alia nonnum Christianis elucubravit, nonnulla baptizatus; multo plura Presbyter factus, infinita prope Episcopus inauguratus.

Opera Augustini Catechumeni.

I. CONTRA Academicos Libri 3. Tom. 1. vet. edit. de illis Lib. 15. de Trinit. cap. 12. sic loquitur: "Contra Academicos... qui nihil ab homine sciri posse contendunt, sunt libri tres nostri, primo nostræ conversionis tempore conscripti."

II. De Beata vita Liber unus.

III. De Ordine Libri 2. de argumento librorum sic loquitur sanctus Doctor Lib. 1. Retract. cap. 3. "Per idem tempus inter illos qui de Academicis scripti sunt, duos etiam libros de Ordine scripti, in quibus magna quæstio versatur, utrum omnia bona, & mala divinæ providentiæ ordo contineat? Sed cum rem viderem ad intelligendum difficilem... de ordine studendi loqui malui."

IV. Soliloquiorum duo Libri. Ibidem Lib. 1. Retract. cap. 4. de motivo istos componendi libros ait: "Inter hæc scripsi etiam duo volumina secundum studium meum & amorem ratione indagandæ veritatis, de his rebus quas maxime scire cupiebam, ne interrogas, mihi-que respondens, tamquam duo essemus ratio, & ego, cum solus essem: unde hoc opus Soliloquia nonnisi... Observe velim alterum librum Soliloquio-

rum animæ ad Deum in Tomo 9. adesse. At non esse Augustini factum, sed potius Auctoris longe recentioris ex eo liquido patet, quod cap. 32. referat caput primum 4. Concilii Lateranensis, in quo quidem affulget mira fidei de SS. Trinitate professio.

V. De immortalitate animæ Liber.

VI. Varii Disciplinarum libri: videlicet unus de Grammatica. De Musica sex. De aliis vero disciplinis quinque saltem inchoati, ut ait Lib. 1. Retract. cap. 6. "De aliis vero quinque disciplinis illic similitur inchoatis, de Dialectica, de Rhetorica, de Geometria, de Arithmetica, de Philosophia sola principia remanserunt, quæ tamen ipsa perdidimus, sed haberi ab aliquibus existimo."

Opera Augustini jam baptizati.

I. De moribus Ecclesiæ Catholicæ, & de moribus Manichæorum Libri duo.

II. De quantitate animæ Liber.

III. De libero arbitrio contra Manichæos Libri tres.

IV. De Genesi adversus eosdem Libri duo.

V. De Magistro, scilicet uno Christo Liber, de quo loquitur Lib. 1. Retract. cap. 12. "Per idem tempus scripsi librum cuius est titulus, de Magistro, in quo disputatur, & quæritur, & invenitur, Magistrum non esse, qui docet hominem scientiam, nisi Deum, secundum illud etiam quod in Evangelio scriptum est, unus est Magister vester Christus."

VI. De vera Religione Liber.

Opera Augustini Presbyteri.

I. De utilitate credendi ad Honoratum Liber unus egregius.

II. Liber 1. de duabus animabus contra Manic. Lib. 1. Retr. capit. 15. de his momentis hæc scribit: "Post hunc librum scripsi adhuc Presbyter contra Manichæos de duabus naturis, quarum dicunt unam partem Dei esse, alteram de gente tenebrarum, quam non conderit Deus, & quæ sit Deo coætærna; & has ambas animas, unam bonam, alteram malam, in uno homine esse delirant... & omnia quidem bona hominis illi bonæ animæ; omnia vero mala illi malæ animæ tribuunt."

III. *Liber unus contra Fortunatum Manichæum.*

IV. *De fide & Symbolo Liber.*

V. *De Genesi ad litteram Liber imperfectus.*

VI. *De Sermone Domini in monte Libri duo.*

VII. *Psalmus contra partem Donati.*

VIII. *Contra Epistolam Donati Liber unus, qui desideratur; de eo tamen fit mentio Lib. 1. Retr. cap. 21.*

IX. *Contra Adimantum Manichæum Liber.*

X. *Liber expositionis quarundam Propositionum ex Epistola ad Rom.*

XI. *Alter Liber expositionis Epistol. ad Galatas.*

XII. *Epistolæ ad Romanos inchoata expositio.*

XIII. *De diversis quæstionibus octoginta tribus Liber.*

XIV. *De mendacio Liber.*

Opera sancti Augustini Episcopi.

I. *De diversis quæstionibus ad Simplicianum duo Libri.*

II. *Liber contra Epistolam Manichæi, quam vocant Fundamenti.*

III. *De Agone Christiano Liber.*

IV. *De Doctrina Christiana Libri 4.*

V. *Libri Confessionum 13.*

VI. *Magnum Opus contra Faustum Manichæum, de quo sic loquitur Lib. 2. Retract. cap. 7. "Contra Faustum Manichæum blasphemantem Legem, & Prophetas, & eorum Deum, & Incarnationem Christi, Scripturas autem novi Testamenti, quibus convincitur, falsatas esse dicentem, scripsi grande Opus, verbis ejus propositis reddens responsiones meas: triginta & tres disputationes sunt; quas etiam libros cur non dixerim? Nam et si sunt in eis aliqui perbreves, tamen libri sunt."*

VII. *Contra Felicem Manichæum Libri duo.*

VIII. *De natura boni contra Manichæos Liber.*

IX. *Contra Secundinum Manichæum Liber.*

X. *De Catechizandis rudibus Liber.*

XI. *De SS. Trinitate Libri 15.*

XII. *Contra Epistolam Parmeniani Donatistarum Episcopi Libri 3.*

XIII. *De Baptismo contra Donatistas Libri 7.*

XIV. *De opere Monachorum Liber unus.*

XV. *De bono conjugali adversus Jovinianum Liber.*

XVI. *Liber unus de sancta Virginitate.*

XVII. *De Genesi ad litt. Libri 12.*

XVIII. *Contra litteras Petiliani Libri 3.*

XIX. *Contra Cresconium Grammaticum & Donatistam Libri 4.*

XX. *De divinatione dæmonum Libellus.*

XXI. *Liber unus de unico Baptismo contra Petilianum.*

XXII. *De peccatorum meritis & remissione Libri tres.*

XXIII. *Liber unus insignis de Spiritu & littera.*

XXIV. *De fide, & operibus Liber unus.*

XXV. *Liber de natura, & gratia.*

XXVI. *De gestis Pelagii Liber unus.*

XXVII. *De gratia Christi, & peccato originali contra Pelagium, & Cœlestium Libri duo.*

XXVIII. *De nuptiis, & concupiscentia Libri duo.*

XXIX. *De adulterinis conjugii Libri duo.*

XXX. *Contra duas Epistolas Pelagii Libri 4.*

XXXI. *Libri sex adversus Julianum.*

XXXII. *De Prædestinatione Sanctorum, & de bono perseverantæ Libri duo.*

XXXIII. *De anima, & ejus origine Lib. 4.*

XXXIV. *De origine animæ, & de sententia D. Jacobi Lib. 2. Augustinus Lib. 2. Retr. cap. 45. ait: "Scripsi duos libros ad*

"Hieronymum sedentem in Bethlehem, unum de origine animæ hominis, alterum de sententia Jacobi Apostoli, ubi

"ait, quicumque totam legem servaverit, offendet autem in uno, factus est

"omnium reus."

XXXV. *Contra Adversarium Legis, & Prophetarum Libri duo.*

XXXVI. *De videndo Deo Liber.*

XXXVII. *De consensu Evangelistarum Libri 4.*

XXXVIII. *De Civitate Dei Libri 12.*

XXXIX. *De sex quæstionibus contra Paganos expositis Liber.*

XL. *Locutionum Scripturæ sacræ Lib. 7.*

XLI. *Ad Orosium contra Priscillianistas Liber unus.*

XLII. *Contra mendacium Liber.*

XLIII. *De gestis cum Emerito Cæsariensi Donatistarum Episcopo Liber.*

XLIV. *Enchiridion ad Laurentium Lib. 1.*

XLV. *Breviculus collationum cum Donatistis Libri 3.*

XLVI. *De cura pro mortuis Liber.*

XLVII.

XLVII. De gratia, & libero arbitrio Liber unus.

XLVIII. De correptione, & gratia Libri 1.

XLIX. De hæresibus ad Quodvultdeum Libellus.

L. *Plurimæ* Epistolæ.

LI. *Retractionum* Libri duo.

De Sancto Paulino, ann. 431.

PAULINUS floruit misericordia in pauperes, sanctitate, & eruditione. Habet suarum virtutum Præcones Ambrosium, Martinum, Hieronymum, Severum Sulpicium, Augustinum, & alios permultos: erat natione Gallus in Aquitania Ebromagi ad Garumnæ fluminis ripam non procul a Burdegala ex claris parentibus ortus. Primo nupsit, mortuo post octavum diem filio ex Therasia divite & sapientissima uxore suscepto, tum inspirante Deo ad fidem se convertit, baptizatus a Delphino Burdegalensium Episcopo, venditis prædiis, ex consensu uxoris soli pietati, & orationi operam dedit, tum sacris initiatus, Nolæ postea Episcopus inauguratus est. Tanta ejus erga afflictos commiseratio erat, ut cum nihil illi ad redimendum viduæ filium captivum superesset, seipsum pro pignore obtulerit, & dederit, donec solveret pretium. Multa scripsit soluta, & metrica oratione.

Opera solutæ orationis.

I. EPISTOLÆ ad Severum Sulpicium

14.

II. Ad Delphinum Episcopum Burdegalem 5.

III. Ad Amandum Delphini successorem 6.

IV. Ad Viatricum Rothomagensis Episcopum 2.

V. Ad Aprum Tullensem in Lotharinga Præfulem 3.

VI. Ad Florentium Cadurcensem Episcopum, 1.

VII. Ad Alethium post Florentium Cadurcensem utique Episcopum, 1.

VIII. Ad Desiderium Lingonensem Episcopum, 1.

IX. Ad Macarium solitarium, 1.

X. Ad Pammachianum virum Pro-Consularem, 1.

XI. Ad Jovium de Providentia, philosophice, & non christiane de Providentia differentem, 1.

XII. Ad militem quemdam una, qua illum adortatur, ut relicta Cælaris militia, ad Christi militiam transeat.

XIII. Ad Sebastianum Eremitam altera, qua ejus vitæ institutum laudat.

XIV. Ad sanctum Augustinum, 4.

XV. Ad Alipium una.

XVI. Ad Romanianum, 1.

XVII. Ad Licentium Romaniani filium, 1.

XVIII. Ad Rufinum, 1.

XIX. Ad Marcellam, una.

XX. Ad Celantiam nobilem Matronam, una.

XXI. Ad Eucherium, & Gallam, una.

Opera metrica, seu Poemata.

I. Ap Jovium metrica Epistola qua invitatur ad sacra legenda, fatum, & fortunam nihil esse docens.

II. Ad Ausonium quatuor Epistolæ metricæ.

III. Ad Cytherium de naufragio Martiniani, & de filii ipsius Cytherii eruditione carmen.

IV. De obitu Celsi pueri carmen panegyricum.

V. *Natalitia* carmina quibus S. Paulinus natalem sancti Felicis diem primo natalitio excoluit.

VI. *Panegyricus* Theodosii super victoria Tyrannorum.

§. XXV.

De Sancto Nilo, 440.

NILUS nobilitate magnus, eruditione clarissimus, dignitate Præfetti Constantinopoleos celebris, vita Monachali in Monte Sinai cum filio suo Theodolo illustrior fuit. Tum multorum Monachorum Abbas & pater, Theodoretæ cœtaneus sub Theodosio juniore circa annum 440. obiit. Sequuntur ejus Opera in Bibl. PP. inserta.

I. *Parænetica*, id est, liber varias complectens ad bonum operandum exhortationes.

II. De Oratione, seu de modo Deum orandi Liber.

III. *Liber Asceticus*, seu Christiana Philosophia, quo nomine monasticam intelligit.

IV. De Monachorum institutione Liber unus.

V. *Tra-*

V. *Tractatus* de Monachorum præstantia. Eo loci vitam contemplativam & solitariam activæ quorundam Monachorum longe anteposit.

VI. *Perisleria*, seu *Tractatus* de virtutibus excolendis, vitiiisque fugiendis.

VII. De Paupertate voluntaria egregius *Tractatus*.

VIII. De vitiiis fugiendis specialis *Tractatus* ad Eulogium Monachum.

IX. *Historia* de incursione Saracenorum, ubi & de martyrio multorum cum filio suo Theodulo in Monte Sinai in odium Christi occisorum. Epistolæ 657. de novo detectæ ab Allatio latinæ redditæ.

§. XXVI.

De Sancto Petro Chrysologo, ann. 450.

PETRUS ob eloquentiæ flumen dictus Chrysologus, fuit vir in omni disciplinarum genere instructus, clarus pietate, & eruditione, floruit etiam miraculis. Monitu sancti Apollinaris Ravennatium Patroni a Sixto III. ann. circiter 433. Ravennatis Episcopus creatus est. Fuerunt ejus Homiliæ, seu Sermones in Evangelia de Dominicis, & Festis numero 176. Tum Epistola ad Eutychetem qua illum invitavit ad obediendum fidei per sanctum Leonem, & Concilium Chalcedonenſe expositæ: "In omnibus, ait, hortamur te, frater honorabilis, ut his quæ a Beatis, sive Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas. Quoniam beatus Petrus qui in propria Sede & vivit, & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem."

§. XXVII.

De Theodoro, ann. 460.

THEODORETUS patria Antiochenus nobilissimus, sed primum sterilibus parentibus ortus, adhuc juvenis Cyri anno circiter 423. Episcopus inauguratus est. Paganos, Judæos, Hæreticos, & impios indefesso labore viginti-sex annorum spatio insectatus est. Pagos multos a Marcionis hæresi purgavit, infinitos prope homines Arian, & Eunomii lue contaminatos sanavit, ab Hæreticis quæſtus ad necem, ab Evangelio prædicando non abstulit: Exautoratus in prædicatoria Synodo Ephesina per Dioscorum, in fide firmus per-

manſit, Nestorium errore detentus ad tempus quiescentem defendit, sed detecta fraude, ipsum postea in Concilio Chalcedonenſi astantibus, & audientibus Patribus, proſcripſit. Sic pauper propter Christum factus, ut ne quidem proprium haberet sepulchrum, quippe qui in tumultu quem Jacobo Nisibeno venerando ſeni amico ſuo paraverat, prius ante illum defunctus poſitus ſit circa ann. 460. ut quidam ſcribunt 470. Ejus ſcripti quatuor in voluminibus concluduntur.

I. *Variæ* de Scripturæ ſacra libri, videlicet unus de ſelectis Scripturæ locis, ubi plurimas difficultates de Genesi, Exodo, Levitico, Numeris, Deuteronomio, Joſue, Judicibus, Ruth, de Regum & Paralipomenon libris explanat. Tum adſunt Commentaria clare admodum concinnata in Psalmos, Cantica Canticorum, Prophetas majores, & minores, ſi unum excipias Iſaiam.

II. *Commentaria* in omnes B. Pauli Epistolæ, ubi ordinem, tempus, & loca in quibus conſcriptæ ſunt, ſubnotat.

III. *Hiſtoriæ* Eccleſiaſticæ Libri 5.

IV. *Eranistes*, seu *Polymorphus*, id est, Liber in tres dialogos diviſus; in quibus per modum colloquii familiaris Eranistes perſonam Eutychetis gerens proponit Orthodoxo dubia ſolvenda. Primus dialogus nominatur *immutabilis*, quia in eo Orthodoxus, seu Theodoretus probat Divinitatem eſſe immutabilem. Alter dicitur *inconfusus*, quia eo loci offendiſt naturam humanam, & naturam divinam in Christo impermixtas eſſe. Tertius nuncupatur *impatibilis*, quia ibi docet Orthodoxus Verbum nullis paſſionibus obnoxium fuiſſe.

V. *Hæreticarum* fabularum Lib. 4.

VI. *Hiſtoria* ſanctorum Patrum & Monachorum, qui in eremo vitam angelicam ducebant.

VII. De curandis Græcorum affectionibus Libri 12. hoc eſt, opus in libros duodecim diſtributum, in quibus contra Gentiles, infidelesque Græcos Evangelicam Christi Religionem defendit, rationibus ex ipſa eorum Philoſophia excerptis.

VIII. De Providentia ſermones 10. in quibus debellat ſimplices negantes Deum curam de omnibus habere.

IX. *Epistolæ* numero 147. reſert in ſua editione Sirmundus.

X. *Duodecim* Capitula in gratiam Nestorii, quæ totidem B. Cyrilli fidem Domini-

minicæ Incarnationis astruentibus opponit. Non inde tamen e numero Patrum Ecclesiæ expungendus Theodoretus: Primo quia, tametsi ejus capitula fuerint proscripta, non tamen fuit ejus persona: Secundo, quia ipse subscripsit damnationi Nestorii, quem errore detentus putabat Catholicum. Tertio tandem abjectis propriis anathematismis, adhæsit Cyrillianis; hinc Patres hanc demirantes fidem, & Ecclesiæ loquenti obedientiam, Theodoretum veluti ab ipso Christo in propriam sedem, seu ad pacem susceptum dicere non dubitarunt, quod quidem non levius subindigitat sanctus Leo in sua ad ipsum Theodoretum directâ Epistola, in qua quidem eum sic alloquitur: "Benedictus Deus noster, cujus invincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te secundum Sedis Apostolicæ judicia demonstravit."

§. XXVIII.

De Sancto Leone Magno, 461.

LEO ob egregias dotes, & præclara facta Magnus & nuncupatus, & ab utraque Ecclesia Latina simul & Græca habitus est. Secundum multos patria Romanus fuit, Prospapia nobilissimi Quintiani filius, eloquentia, & sermonis lepore sic facundus, ut Attilam Hunnorum Regem, cognomento flagellum Dei, a Romæ obsidione averterit, Genfericum vero jam Romam ingressum a cæde, bonorum & domorum dilapidatione temperare suaserit, obduratos emollire, & pœnitentia scelera expiare induxerit; hinc alter morum suavitate, & dicendi efficacia Paulus, omnibus factus, fragiles in virtute firmabat, justos ad perfectionem invitabat, peccatores ad virtutem amandam Homiliis unctioe divina refertis sic compellebat, ut alterum dixisses Seraphim, namque ardebat loquendo, & alios accendebat, Trithemio teste de Scr. Eccl. *Fuit dictiois Ecclesiasticæ Tullius, sacræ Theologiæ Homerus, rationum fidei Aristoteles, auctoritatis Apostolicæ Petrus, & in christiano pulpito Paulus*. Quid plura adiciam? In debellandis & profligandis Hæreticis nulli secundus, in fide propaganda indefessus, ac tandem in cultu Dei celebrando variarum Basilicarum erectione mirificus & magnificentissimus.

Canonici regulares sancti Martini Lova-

nienfis sequentia S. Leonis scripta ex manuscriptis codicibus emendata tradiderunt.

I. Sermones eloquentia & suavitate mirabiles de præcipuis tum Domini, tum Sanctorum festis.

II. Epistolæ Decretales multæ.

III. Tractatus adversus Eutychem, & ceterorum errores, quibus credenda de Trinitate & Dominica Incarnatione Fideles edocet.

§. XXIX.

De Sancto Prospero, ann. 461.

UTRUM sanctus Prosper fuerit Episcopus, vel non, disceptant Auctores? Quidquid sit, erat natione Aquitanicus, doctrinæ sancti Augustini de gratia tenacissimus. In divinis Scripturis versatissimus, in sæcularibus nobiliter doctus, S. Leonis Magni ab Epistolis, sive Notarius quondam illustis, artis poeticæ non ignarus, fidei demum adversus Pelagianos & Semipelagianos defensor acerrimus. Sequentia scripsit Opera.

I. Opus de prædictionibus, & promissionibus Dei, in tres partes seu Libros divisus.

II. De vita contemplativa Libri tres.

III. Epistola de gratia & libero arbitrio ad Rufinum.

IV. Responsiones ad Capitula Gallorum.

V. Liber de gratia Dei contra Collatorem.

VI. Ex Sententia D. Augustini Epigrammatum Liber unus.

VII. Poema de providentia Dei: dubitatur, num sit ejus sætus.

VIII. Carmen de Ingratis, hoc est, liber versuum contra Pelagianos, centenis decies versibus diffusus.

IX. Expositio in Psalmum centesimum,

X. Ad sanctum Augustinum epistola una.

XI. De vocatone Gentium Libri duo: qui tamen communiter tribuuntur sancto Ambrosio.

XII. Epistola ad Demetriadem Virginem.

XIII. Chronicon, seu Eusebii, & S. Hieronymi chronici Continuatio.

§. XXX.

De S. Casario Arelatenfi, anno 544.

SANCTUS CÆSARIUS natione Gallus, & patria Cabillonensis, Arelatenfis Episcopus,

pus, floruit eruditione, & sanctitate. Adfuit Conciliis multis, SC. Agathensi anno 506. Carpentorathensi anno 527. Vafionensi & Arauficano: alteri ann. 529. uni Provinciali, & contra contumeliosum Regienfis Ecclesiæ Præfulem ann. 534. in quo varia propter crimina exauctoratus est. Multa scriptis fequenti ordine numerata.

I. *Homiliæ* diverfæ ad populum numero 461.

II. *Exhortatio* ad charitatem observandam.

III. *Epistola* ad quosdam Germanos quos ad castitatem colendam adhortatur.

IV. *Homilia* de decem Virginibus.

V. *Regula* pro Monialibus 43. capitibus diffusa.

VI. *Alter* pro Monachis in perfectione instructuendis. Nonnulli illam tribuunt Tetradio Presbytero, ejus nepoti.

VII. *Homiliæ* 14. opera Stephani Balutii Tutelenfis & vetusto manu-scripto Bibliothecæ Regiæ excerptæ.

VIII. *Celeberrima* *Epistola* ad Cæsariam Monialium Abbatissam.

IX. *Epistola* altera nedum Cæsariæ forori, sed toti Congregationi scripta.

X. *Epistola* hortatoria ad Virginem Deo dicatam.

§. XXXI.

De duplici Eucherio Lugdunensi Episcopo, anno 454.

ANTIQUIOR erat natione Gallus & nobili Senatorum ordine oriundus. Primum nupsit, & duos filios habuit, unum cognomento Veranum, alterum vero nomine Salonium, utrumque Episcopum. Sanctus Hilarius Arelatenfis in oratione panegyrica S. Honorati, ait: "Splendidus, mundo, splendidior Christo, æmulus, virtutis ejus beatus Eucherius." Tum vitam asceticam in Monasterio Lyrinenfi duxit. E Monacho vero factus est & consecratus Episcopus Lugdunensis anno circiter 432.

Alter Eucherius isto posterior, & in Episcopatu Lugdunensi successor, Senator similiter Ordine, & sanctitate clarus, de quo loquitur Ado in suo Martyrologio 16. Novemb. eruditione suppar a quibudam commemoratur. Non desunt tamen qui duos unum & eundem autumant. Quidquid sit, senior sequentia dedit Opera.

I. *Liber* formularum divinæ intelligentiæ cum Præfatione ad Veranum filium suum.

II. *Libri* duo de difficilioribus veteris & novi Testamenti quæstionibus ad Salonium alterum filium suum.

III. *Parænetica* ad Valerianum cognatum suum de contemptu mundi, & sæcularis Philosophiæ *Epistola*. Quidam illi tribuunt quædam explanationum in Genesim, & Libros Regum volumina, sed de hoc momento non una est omnium sententia.

§. XXXII.

De sancto Fulgentio, anno 529.

Vix ille omnibus numeris absolutus apparuit. Natione Afer ex nobili prosapia latus, professione Monachus, & Monachorum Abbas, magna virtutum sumptellæ, ac eruditione celebris fuit, sub Trasimundo Vandalorum Rege; hinc Ruspensis Episcopus inauguratus est. Pro doctrina gratiæ Augustino totus adhæsit, & alter suæ ætatis Augustinus ventiliabatur. Pelagianos debellavit, Arianos sic insectatus est, ut eorum molitione, jubente Trasimundo exulaverit: Sed isto defuncto, Sedi propriæ restitutus est, ac tandem post magnos pro Ecclesiâ perpeffos labores, obiit in pace Christi Kalendis Januarii anno circiter 529. Varia elucubravere Opera, quæ ordine subsequenti enumerantur.

I. *Ad Monimum* Libri tres. Prior est de duplici prædestinatione, altera ad gloriam, altera vero ad mortem & damnationem. Secundus de triplici quæstione, videlicet, una de sacrificii oblatione, una de Spiritus sancti Missionem, una etiam de supererogatione S. Pauli. Tertius de vera expolitione illius oraculi, & Verbum erat apud Deum.

II. *Liber* unus in quo respondet decem Arianorum quæstionibus.

III. *Libri* tres ad Trasimundum, quorum primus est de mysterio Mediatoris duas in se, & quidem realiter distinctas in una persona naturas habentis: Secundus, de immensitate Filii Dei: Tertius de Sacramento Dominicæ Passionis.

IV. *Ad Pintam* Arianum Episcopum Liber unus, in quo novis argumentis confirmat ea omnia quæ Trasimundo in prioribus libris exposuerat.

V. *Ad Donatum* de fide orthodoxa, & di-

diversis Hæreticorum erroribus Liber unus 30. complectens capita.

VI. De fide ad Petrum Diaconum Liber unus egregius, in quo pari facundia & claritate, divina explicat Myſteria.

VII. Rurſus ad eundem Petrum Liber alter de Incarnatione & gratia Chriſti.

VIII. De Trinitate ad Felicem Notarium Liber unus.

IX. Ad Ferrandum Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconum ſuum diſcipulum de Baptiſmo Æthiopis morituri Liber unus.

X. Ad eundem Liber alter de quinque quaſtionibus ab illo Diacono illi propoſitis, quas erudite admodum ſolvit. I. An ſicut Trinitas eſt in natura inſeparabilis, ſit etiam in perſonis? II. An ſicut Filius dicitur natus, & paſſus, ſimiliter dicatur & Divinitas? III. An Chriſtus eandem habeat de ſe notitiam, quam Pater, Filius, & Spiritus habent de ſe invicem? IV. Cur orationes ad Patrem dirigantur, & terminentur per Filium qui regnat cum eo in unitate Spiritus ſancti, quaſi Spiritus ſanctus non foret æqualis in regno, & dominatione reſpectu creaturarum cum ceteris perſonis? V. Quare ſanctus Lucas cœnam Chriſti deſcripturus prius dicat eum accepiſſe calicem, tum diſcipulis inter ſe dividendum tradidiſſe: poſtea vero accepto pane, dixiſſe: hoc eſt Corpus meum; & accepto ſimiliter calice, poſquam cœnavit, tunc dixiſſe, hic calix novum Teſtamentum eſt in ſanguine meo qui pro vobis funditur. Numquid unus calix ſecundo datus eſt? An alius prius, alius poſtea? Et ſi ita eſt, ad cujus rei Sacramentum pertinet ille, de quo maxime cæteri qui ſcripſerunt Evangelium, tacerunt.

XI. Ad Euthymium de Remiſſione peccatorum Libri duo.

XII. De veritate prædeſtinationis, & gratiæ Libri tres.

XIII. Ad Reginum Comitem Liber unus, in quo reſpondet ad quaſtionem ab ipſo ſibi factam, num caro Chriſti eſſet incorruptibilis, vel non, & hoc ad perſtringendos quosdam Hæreticos, qui teſte Liberato Brev. cap. 19. propugnabant carnem illam ex ſua natura incorruptibilem fuiſſe? & conſequenter Chriſtum nec vere paſſum, nec vere patibilem extitiſſe.

XIV. Epistolæ familiares ſeptem.

XV. De variis argumentis Sermones quondam dumtaxat decem, nunc vero præter illos 80. ex manuſcriptis excerpti.

Reperiuntur Tom. 9. Bib. PP. edit. Lugd. ann. 1677.

§. XXXIII.

De Maximo Episcopo Taurinensi, & de altero Martyre.

Primum de Episcopo.

MULTI per celebres Sancti nomine Maximi floruerunt. Inter ceteros Maximus Taurinensis Præſul. Adſuit Concilio Mediolanenſi contra Eutychianos adunato tempore Leonis Magni, anno 465.

Homiliæ elegantiffimas diverſi generis protulit.

Homiliæ Hyemales.

I. De Nativitate Domini, 2.

II. De Vigilia Nativitatis, 1.

III. De Natali Domini, 6.

IV. De Circumciſione Domini, 1.

V. De Epiphania, 8.

VI. De jejunio Quadrageſimali & bono Latrone, 15.

Homiliæ Œſivales.

I. De ſolemnitate Paſchali, 5.

II. In Litaniiſ de jejunio, 1.

III. In Litaniiſ ſancti Stephani, 1.

IV. In natali ſanctæ Agnetis, 1.

V. In natali ſancti Joannis Baptiſtæ, 1.

VI. In natali SS. Petri & Pauli, 5.

VII. In natali ſancti Laurentii Martyris, 3.

VIII. In natali S. Eufebii Vercellenſis Episc. 2.

IX. In natali ſancti Cypriani, 2.

X. In feſto S. Michaelis, 1.

XI. In natali SS. Taurinenſium, Oſavii, Avencitii, & Solutoris, 1.

XII. De Communi Martyrum, 1.

Demum Homiliæ de diverſis pro inſtituendis moribus, ſeptem.

§. XXXIV.

De S. Maximo Abbate, & Martyre.

NON ab uno, ſed multiplici argumento clarus fuit S. Maximus vir nobilis, patria Conſtantinopolitanus, omnibus diſciplinis, maxime Philoſophia celebris; Heracleo Imperatori erat a ſecretis primus,

tum, relicta aula, propter Monothelismum, cui favebat Princeps, vitam monasticam professus est. Inter fratres tot floruit virtutibus, ut mortuo Abbate, omnium suffragiis, licet reluctans, Abbas electus sit: quia vero ut cancer serpebat per omnem fere orbem terrarum Monothelizantium error, multas Orientis, & Occidentis plagas lustravit. Dialogum cum Pyrrho in Africa tunc temporis degente habuit; Romæ auctor fuit, ut S. Martinus Concilium Lateranense contra grassantem hæresim convocaret, Catholicos ubique confirmabat in fide, sed tandem Monothelitarum factione, jubente Constante Heraclii filio Imperatore, exulavit, ac tandem in exilio miseris & ærumnis attritus, anno circiter 662. die Augusti 13. obiit in Domino. Ejus opera duobus Tomis concluduntur. R. P. Combefis Ordinis FF. PP. ann. 1675. & græce & latine Parisiis in lucem edidit.

I. *Liber* de variis Scripturæ quæstionibus ad Thalassium Presbyterum.

II. *Liber* Asceticus ad pietatem exercens.

III. *Liber* quadringentorum capitum de charitate.

IV. *Liber* alter totidem complens capita. Ducenta Theologiam, & Dei Filium spectant. Reliqua alia virtutes exercendas, & æconomiam tendunt.

V. *Opuscula* Theologica & Polemica multa, maxime contra Monothelitas.

VI. *Disputatio* per modum Dialogi cum Pyrrho Monothelita.

VII. *Dialogi* quinque de sancta Trinitate. In duobus prioribus loquuntur Orthodoxus, & Anomæus Arianus. In tertio disputat Orthodoxus cum Macedoniano de Spiritu sancti Divinitate. In quarto Orthodoxus movet controversiam cum Apollinarista, num Christus habuerit corpus anima rationali actuatum. In quinto iterum disputat cum Apollinari Sæctario, an Christus vere fuerit homo, hoc est, veram habuerit carnem?

VIII. *Orationis* Dominicæ brevis expositio.

§. XXXV.

De SS. Isidoro & Ildefonso.

Primo quidem de Isidoro, ann. 636.

MULTI Isidorum ut Ducis Provinciæ Carthaginensis filium, Leandri vero, Fulgentii, & Florentiæ virginis fratrem germanum habent. In Provincia Bætica post sanctum Leandrum Hispaniæ Ecclesiæ Episcopus fuit annorum 45. spatio, quo tempore refudit pietate, & doctrina. Migravit e vita anno circiter 636. relictis multis sui ingenii reliquiis, seu scriptis modo citandis & enumerandis.

I. *Premiorum* Liber unus, seu totius Scripturæ sacræ appendix.

II. *Duo* Libri differentiarum, in quibus subtili discretionem ea quæ usu proferuntur confuse, sensu discrevit.

III. *De* ortu, morte, & sepultura Prophetarum Liber unus.

IV. *Duo* Libri officiorum in quibus officiorum Ecclesiæ originem & executionem discuit.

V. *Synonymorum* Libri duo, quos lamentationum ipse vocavit, in quibus ad consolationem & spem veniæ erigit animam.

VI. *De* natura rerum ad Sisebutum Regem Liber unus, in quo tam de Ecclesiasticorum Doctorum, quam de Philosophorum indagine obscura quædam de elementis absolvit.

VII. *De* Numeris Liber, in quo Arithmetica ex parte tetigit, propter Numeros Ecclesiasticis Scripturis insertos.

VIII. *Contra* Judæorum nequitiam Libri duo.

IX. *Tres* Libri Sententiarum, quos floribus ex libris S. Gregorii Papæ moralibus decoravit.

X. *Chronicorum* a mundo condito ad sua usque tempora liber unus.

XI. *De* viris illustribus Liber unus.

XII. *Etymologiarum* liber unus.

De S. Ildefonso, ann. 667.

SANCTUS ille Toleti in Hispania ex nobilibus parentibus ortus, B. Isidori fuit discipulus, tum egregias propter animæ dotes Toletanus Archiepiscopus inauguratus est. Præfuit Concilio octavo Toletano sub S. Martino summo Pontifice. Refulsit pietate erga BB. Virginem, cujus apparitionem

paritione illustratus, ab ea veste sacerdotali e cœlo demissa meruit donari, ut refert Julianus ejus Diaconus Præf. in Librum Ildephoni de laudibus BB. Virginis. Obiit in Domino gloriosus meritis 23. Januarii anno 667. quædam post se reliquit Opera, videlicet Librum de 14. viris illustribus, quem addidit Libro S. Isidori de Scriptoribus Ecclesiasticis, maxime vero insigne opus unico libro conclusum de perpetua & illibata Beatæ Mariæ Virginitate contra quemdam *Pelagium*, & *Helladium* veteris *Helvidii* in Hispania hæresim reuoyantes.

§. XXXVI.

De S. Joanne Damasceno, anno 731.

JOANNES a Damasco patria Damascenus dictus fuit, vir nobilis simul, eruditione celebris, sanctitate notus, zelo denique in defendendis sanctis Imaginibus sub Leone Isaurico nulli secundus. Amputata sibi ab Iconomachis dextera, & Beatæ Virginis ope sibi restituta, secessit in eremum, factus in Monasterio S. Sabæ Monachus, tum Presbyter consecratus, post multos pro Ecclesiæ perpeissos agones, obiit anno circiter 731. operibus, & scriptis in perpetuum fulgens.

I. *Parallelæ* ex selectis Scripturæ, & Patrum Sententiis tres in Libros distributa. In primo quæ res divinas & fidem spectant continentur. In secundo de rebus humanis tractatur. In tertio multæ quæstiones de virtutibus, & vitis moventur.

II. De fide orthodoxa quatuor Libri.

III. *Oratio* de his qui in fide obierunt.

IV. *Oratio* de gloriola Christi Transfiguratione.

V. *Oratio* de Nativitate BB. Virginis.

VI. *Oratio* de ejusdem dormitione.

VII. *Carmina* de variis Christi Mysteriis.

VIII. *Dialecticæ* seu Logicæ Liber unus, alter vero de Physicæ.

IX. De Hæresibus Liber unus.

X. *Dialogus* adversus Manichæos.

XI. De natura composita adversus Acephalos.

XII. De Trifagio Epistola.

XIII. De duabus Christi voluntatibus, & operationibus Liber.

XIV. *Oratio*, in qua explicat modum quo ad imaginem factus est homo.

XV. *Orationes* tres de Imaginibus.

XVI. *Vita* S. Stephani junioris.

XVII. Liber inscriptus *Disceptatio Christiani, & Saraceni*.

XVIII. *Historia* de Barlaam, & Josaphat in uno Libro diffusa.

§. XXXVII.

De S. Petro Damiano, anno 1072.

PETRUS nobilis Ravennas ab uno fratre, qui mortuo patre, ejus invigilaverat educationi in gratitudinis argumentum nomen accepit. In Cœnobio S. Andræ de Avellana, quod sanctæ Crucis hodie nuncupatur, vitam monasticam professus est: Cœnobii prior electus, tum S. R. E. Cardinalis & Ostiensis Episcopus a Stephano IX. Papa creatus anno circiter 1058. non levius insudavit ad extinguenda *Mincii* Antipapæ contra Nicolaum II. & Cadolai contra Alexandrum II. schismata. Deinde vero in Galliam, & Germaniam Nuntius Apostolicus missus, Ecclesiæ plurimum profuit, pro disciplina Ecclesiastica, simonia & incontinentia Clericorum detracta, restauranda. Quibus peractis, abdicata proprio motu Cardinalitæ purpuræ, & Episcopatus dignitate, reverfus est ad Monasterium, ubi ultimum clausit diem 23. Februarii anno circiter 1072. Ejus Opera sunt in tribus Tomis diffusa.

Primus Tomus octo continet Epistolarum libros, quorum aliæ ad summos Pontifices, aliæ ad Cardinales, aliæ ad Episcopos, aliæ ad Abbates, aliæ ad Presbyteros, & varii generis homines perillustres diriguntur.

Secundus complexitur sermones multos, variasque historias, in primis vitæ SS. Odilonis Abbatis, Romualdi, Mauri, & quorundam aliorum.

Tertius habet sexaginta & egregia de variis argumentis opuscula, videlicet de fide catholica, de perfectione Monachorum, de ordine Eremitarum, de cœlibatu Sacerdotum, de Sacramentis per improbos administratis, de multis Episcopis, qui abdicata dignitate, vitæ contemplativæ & solitariae vacare elegerunt.

§. XXXIX.

De sancto Anselmo Cantuariensi Episcopo, anno 1109.

ANSELMUS Augustæ prope Alpes in Italiæ, Burgundiæque confinibus, honestis pa-

parentibus ortus, liberalibus a juventute imbutus disciplinis, Monachus Ordinis sancti Benedicti factus est in Monasterio Beccenſi, ubi *Lanfrancus* Prior erat, Abbas vero *Herluinus*; Tum elapsis quibusdam annis, Archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia electus & consecratus est. Mira & varia juris publici fecit Opera. De ſequentibus nullus est ambigendi locus.

I. Monologium, hoc est libellus de ratione meditandi divina.

II. Proſologium, hoc est libellus Sententiarum pondere gravis.

III. Libelli duo pro insipiente, & contra insipientem inscripti.

IV. Dialogus de veritate, ubi de libero arbitrio tractat.

V. Dialogus de libero arbitrio inscriptus.

VI. Dialogus de lapsu diaboli.

VII. Dialogus, seu disputatio dialectica de Grammatico.

VIII. Liber de fide SS. Trinitatis, & Dominiæ Incarnationis.

IX. Libri duo, Cur Deus homo.

X. Liber de processione Spiritus sancti contra Græcos.

XI. Liber de conceptu virginali, & de peccato originali.

XII. Epistola ad Valerianum de tribus questionibus, præsertim vero de Fermentato & Azymo.

XIII. Epistola ad eundem de diversitate Sacramentorum.

XIV. Liber de concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ cum libero arbitrio.

XV. Liber Meditationum.

XVI. Epistolarum Libri tres.

§. XL.

De *Ruperto Tuitiensi Abbate.*

RUPERTUS Abbas Tuitienſis ad Trajectum Rheni, sicut sanctitate, sic & eruditione celebris est. Floruit 12. Sæculo. Pie educatus, tum sancti Benedicti Monachus factus est. Primum labore improbo Theologiae studuit, sed tarditate ingenii depressus, vix aliquid ex studio tametsi indefesso colligebat; quocirca confidens Beatissimæ Virginis meritis, eam enixe deprecatus est, quatenus hanc a dilectissimo filio suo gratiam dignaretur ei obtinere, ut lumine desuper illustratus ad gloriam Dei cuncta posset & scrutari, & explanare; cujus votis annuens Deipara, Monachum

ehus tot & tantis disciplinis ac scientiis, præsertim vero noticia Scripturæ sacræ sic excultus refulsit, ut inter Patres paucos reperias, qui plura & majora nobis in Scripturam sacram sicut ipse dedit, suppeditaverint commentaria. Duos supra quadraginta de SS. Trinitate libros cudit, varias in vetus & novum Testamentum expositiones exhibuit; tum nonnullorum Sanctorum vitam conscripsit. Quædam paulo duriora de transubstantiatione scripsisse videtur, sed suo loco Disput. 3. de Euch. sect. 3. ejus mentem elucidatis omnibus, & ponderato Auctoris scopo, sic exponemus, ut transubstantiationem non solum non abnuisse, sed potius efficacissimis rationibus defendisse luce pomeridiana clarius appareat. Obiit in Domino anni circiter 1135. ejus Opera in tres Tomos distributa sunt, juxta primam editionem Coloniz factam ann. 1528.

Primus Tomus continet 42. de SS. Trinitate libros. Tres primi Patri divino tribuuntur: triginta, Filio: reliqui novem, Spiritui sancto, omnes de operibus SS. Trinitatis tractant. Quia vero a Scriptura sacra secedere non est illi animus, cuncta tribus personis applicat. Hæc sunt commentaria. I. In Genesim, II. In Exodum, III. In Leviticum, IV. In Numeros, V. In Deuteronomium, VI. In Josue, VII. In Judicum, VIII. In libros Regum adjunctis Psalmis, IX. In Iſaiam, X. In Jeremiam cum Trhenis, XI. In Ezechielem, XII. In Danielem, adjunctis Aggæo, Zacharia, Malachia. De Evangelistis loquitur, ubi de Spiritus sancti operibus.

Secundus Tomus habet commentariorum libros 32. in duodecim minores Prophetas. In eodem Tomo adunt duodecim Libri de victoria Verbi incarnati.

Tertius 13. libros de gloria & honore Filii hominis concludit: de glorificatione SS. Trinitatis & processione Spiritus sancti Lib. 9. Commentariorum in Evangelium Joannis Lib. 14. Commentariorum in Apocalypsim Lib. 12. Commentariorum in Cantica Canticorum de Incarnatione Domini Lib. 7.

§. XLI.

De *sancto Bernardo*, anno 1153.

VEL nominare Bernardum Encomium omnibus numeris absolutum est, quippe

qui fuerit profapia nobilissimus, indole mitis, eloquentia facundissimus, amore Doctor Mellissus, tenacitate sententiarum subtilissimus, ratiocinationis pondere nulli secundus, in rebus divinis penetrandis spiritualissimus, in humanis tractandis & enodandis acutissimus, in miraculis patrandis Occidentis Thaumaturgus, in peccatoribus convertendis Apostolicus, in hæreticis debellandis sagacissimus, in Ecclesia defendenda indefessus, in virtute suadenda Angelus; & ut paucis multa dicam, fratribus & condiscipulis ad vitam Monasticam in Ordine Cisterciensi amplectendam auctor & dux fuit. Petrum Abailardum in Concilio Senonensi superavit, Gilbertum Porretanum in Rhemenli convicit, Guillelmum Aquitanæ ducem impium ad meliorem frugem evocavit, Ichisma Petri Leonis in Concilio Stampensi coacto ann. 1130. sedavit, Innocentium II. in Synodo Pisis habita ann. 1134. sic adjuvit, ut genuinus Pontifex agnitus sit. A Regibus, & Imperatoribus pro Ecclesiæ negotiis magna cum reverentia acceptus, S. vero Ludovico sic charus, ut ejus suasionem, cruce amplexa, ad expeditionem Terræ sanctæ profectus sit; Monachorum Pater, Abbatum informator, Episcoporum Magister, summorum Pontificum lingua, dilectus Deo, & hominibus, post multos pro Ecclesia exhantlatos labores migravit e terris in perpetuum triumphaturus in cælis anno salutis circiter 1153. 20. Augusti ætatis suæ 63. habet pro ætate æternitatem beatam, pro præconibus omnes quotquot fuere in ordine Claravallis, Sanctos, pro Encomiis Opera subsequencia, in quatuor Tomos repleta.

I. *Tomus primus* 44. continet epistolas, illam in primis qua Robertum consanguineum, qui vitæ forsitan strictioris horrore a Cisterciensibus ad Cluniacenses transierat, reprehendit.

II. *Tomus secundus* comprehendit I. Libros quinque ad Eugenium III. de consideratione. II. Epistolam ad Henricum Archi-Præsulem Senonensem de moribus & Officio Episcoporum. III. Librum de conversione ad Clericos. IV. Librum de præcepto & dispensatione ad Abbatem Columbensium. V. Apologiam ad Abbatem sancti Theodorici, quam scripsit ad expostulationem Guillelmi Cluniacensis Abbatis S. Theodorici, ut sedaret nonnullos Cluniacenses inquietos, qui quere-

bantur de ipso, aliisque Cisterciensibus Monachis, tamquam ordinis Cluniacensis detractoribus. VI. Librum de laude novæ militiæ ad milites Templi, ut illos ad Turcarum tyrannidem propulsandam provocet. VII. Librum de gradibus humilitatis, & superbiæ. VIII. Librum de diligendo Deo. IX. Tractatum de gratia & libero arbitrio. X. Epistolam, seu Tractatum de Baptismo aliisque quæstionibus ab Hugone a S. Victore illi propositis. XI. Epistolam, seu Tractatum ad Innocentium II. Papam contra quædam capitula errorum Abailardi. XII. Librum de vita & gestis S. Malachie Hiberniæ Episcopi, & in Claravallensi Monasterio, quo secundo peregrinus venerat, præsentem, & assistentem S. Bernardo, defuncti. XIII. Tractatum de cantu, seu de correctione Antiphonarii Cisterciensis.

III. *Tomus tertius* habet Sermones de tempore, & aliis diversis argumentis, eleganti sane unctione repletos, & nonnumquam utique Propheticos.

IV. *Tomus quartus*, completitur Sermones in Cantica Canticorum numero 86. in quibus ad ciendos pietatis affectus de unione mystica animæ cum Deo sponso amantissimo præclara enarrat. Tum cætera quæ pro virtutum comperatione, vitiis vero exterminatione in ceteris Operibus dixerat, ibi colligit. Alia momenta quæ Tomus quintus, & Sextus referunt, sunt dubia opuscula.

§. XLII.

De Sancto Thoma Aquinate.

Sic mirabilis fuit ille Doctor, ut virum ineffabilem asserere fas sit, cum vel ipsa ordinante Ecclesia, ob scientiarum universalitatem, in exponendis sacris Scripturis facilitatem, in mysteriis, quæ Theologia tractat, explanandis claritatem, Doctoris Angelici nomine celebretur. Natus est Neapoli e clara Comitum Aquinatum Prosapia, ann. 1224. vix decimum-quartum attigerat annum, quod factus S. Dominici religiosus, expleto novitiatus anno, votis & professione summa cum pietate & devotione emisit, Deo serviendo se totum mancipaverit. Tum Philosophiæ, & Theologiæ incubuit, & citius Magister summo omnium applausu extitit. Namque absque mora sacræ Facultatis Parisiensis Doctor factus, li-

bros

bro Magistri Sententiarum summa cum profunditate & eruditione explicavit, Theologiam per multos annos in urbe regia eo felici semper exitu docuit, ut habeatur tamquam ingeniorum supremus apex, doctrinae miraculum, Theologiae meta, humanae intelligentiae mensura, gratiae simul & libertatis nuntius, Christiani orbis Bibliotheca, Ecclesiae lumen, Haeticorum milleus, antiquorum Doctorum compendium, omnium Theologorum facile princeps, cuius Doctrinam caelum approbat, dicente Christo: *Bene scripsisti de me, Thoma; Ecclesia commendat, injungit Urbanus V. SS. Pontifex in Bulla pro transferendis ejus Tolosam reliquiis: Ut B. Thomae Doctrinam, tamquam veridicam & Catholicam sectamini*. Inferorum turba formidat, ait quippe impius Bucerus: *Tolle Thomam & dissipabo Ecclesiam*. Ne miremini igitur, si sub ejus vexillo ubique Gentium Theologi militent. Animam emisit die 7. Martii Ann. 1274. Infinitus forem, si omnia solum appellarem in particulari ejus Opera; hinc juxta Tomos diffusa breviter dicam.

Tomus primus continet, I. Vitam S. Thomae ex diversis collectam, II. Commentarium, seu expositionem in primum & secundum Perihermenias, cum duplici textus interpretatione antiqua, & Argyropoli, III. Commentarium, seu expositionem in primum & secundum posteriorum Analyticorum, cum interpretatione antiqua, & Argyropoli.

Tomus secundus habet, I. Commentaria in octo Physicorum Libros, II. In quatuor Libros de Caelo & mundo, III. In duos de Generatione.

Tomus tertius, comprehendit, I. Commentaria in quatuor Meteororum Libros, II. In tres de anima, III. In parva naturalia.

Tomus quartus, complexitur, I. Commentaria in duodecim Metaphysicorum Libros, II. Tractatum de ente & essentia, cum commentariis Thomae de Vio Ciceretani Card.

Tomus quintus exhibet, I. Commentaria in decem Ethicorum Libros, ad Nicomachum, II. In octo Politicorum Libros.

Tomus sextus praefert, I. Commentarium in primum & secundum Sententiarum Librum Petri Lombardi vulgo nuncupati.

Tomus septimus praebet Commentaria Bonac Theol. Tom. V.

in tertium & quartum Sententiarum ejusdem Magistri.

Tomus octavus. I. Continet quaestiones disputatas, seu quae a S. Thoma discussae & disputatae sunt, II. Quodlibetae, seu quodlibeta, vel etiam de quolibet.

Tomus nonus, inscribitur Summa contra Gentiles in quatuor libros divisa, cum Commentariis Francisci Ferrariensis Ordinis FF. Praedic.

Tomus decimus, fulgentem exhibet Theologiae Summam in tres partes diffusam, eamque mirabilem, & omnium Scriptorum Theologicorum appendicem. Prima parte tractat de Deo uno, Trino, Creatore, de Opere sex dierum, de Angelis, de homine. Secunda pars, quia diffusior, subdividitur in primam secundam, & secundam secundam. In prima secundam agit S. Doctor de Beatitudine & actibus humanis in communi: de habitibus bonis & malis, videlicet de virtutibus moralibus, & vitiis. De peccatis, de principiis actuum humanorum, nempe de legibus, & gratia. In secunda secundam discuit in speciali virtutes & vitia, & tractat. I. De virtutibus Theologicis, & donis annexis, tum de mirabilibus earum effectibus, atque vero de vitiis illi oppositis. II. Similiter de virtutibus Cardinalibus, donis, & aliis virtutibus ad illas subsequentibus, & pari methodo de vitiis cuiusque virtuti contrariis. III. De singulis virtutibus & vitiis actibus juxta ordinem suum, maxime de actibus Religionis quam esse iustitiae partem potentialem docet: & ibi de Oratione, de jejuniis, de decimis, de cultu Dei, tum interiori, tum exteriori mira dicit. In tertia parte fuso calamo tractat de Incarnatione & de Sacramentis, tum in genere, tum in particulari, usque ad quaest. 90. inclusive de partibus Pœnitentiae in genere. In Supplemento ex ejus scriptis excerpto absolvuntur quaestiones de Pœnitentia in speciali, & de reliquis Sacramentis: tum opus istud aureum Summae Angelicae clauditur variis quaestionibus de quadruplici hominis fine.

Tomus undecimus, exhibet Commentaria. I. In Job. II. In primam quinquagenam Psalmorum Davidis. III. In Cantica Canticorum. IV. In Isaiam, Jeremiam & Lamentationes, & in Daniellem; quandoquidem in separatim voluminibus Commentarium in Daniellem reperitur.

Tomus duodecimus, continet Commen-

tarium in S. Evangelium secundum Mattheum, & Joannem.

Tomus decimus-tertius includit expositionem Evangelii secundum quatuor Evangelistas; & dicitur Catena aurea.

Tomus decimus-quartus Expositionem in omnes B. Pauli Epistolas exhibet, quod Opus Catena aurea nomine etiam celebratur.

Tomus decimus-quintus omnia complectitur Opuscula: docti inter omnia illud mulci faciunt de Euch. & aliud, ubi de diversis amoris Dei gradibus disserit, egregium est. His omnibus accedunt varii Sermones exquisitis divisionibus & subdivisionibus ex Scriptura Sacra eruti & adornati: ac tandem officium in festo Corporis Christi, demirandum magis quam explanandum.

9. XLIII.

De Sancto Bonaventura, ann. 1274.

S. BONAVENTURA natione Italus Balneoregii in Tuscia Italiae flore, claris parentibus ortus. Ab adolescentia futuræ sanctitatis specimen dedit. Gravi morbo correptus, ope S. Francisci emissio a parentibus voto de eo in ordine Patris Seraphici consecrando, sanatus est: promissioni stetit, & in brevi coaliuit ejus doctrinæ & eruditionis fama: sic enim in studiis Theologiæ refulsit sub Alex. Alesni Magistro, ut eodem die, quo sanctus Thomas Aquinas, Doctoris insula fuerit adornatus, tum publice omnibus applaudentibus simul & demirantibus Parisiis Theologiam docuit; hinc & Doctoris Seraphici titulo insignitus est, dicente Gerfonio: *Fuit enim Bonaventura in scribendo solidus & securus, pius, iustus & devotus . . . Sint alii Doctores qui dicantur Cherubici, Bonaventura Seraphicus simul & Cherubicus, quia inflammat affectum, & erudit intellectum*. Vix decimum-tertium attigerat professionis annum, quod Minister generalis Ordinis Seraphici, præsentæ Alexandro IV. Romano Pontifice communi fratrum suffragio electus sit. Omnibus profuit, maxime Ecclesiæ, dum & vivis erepto Cleменте IV. per triennium fere unum, seu per duos annos & menses novem Cardinales Viterbii congregati non convenienter inter se de successore eligendo. Tum una erumpente voce promiserunt, ut is unus verus Pon-

tifex esset, quem Bonaventura designaret, etiamsi seipsum eligeret: ipse vero Deum præ oculis unice habens, nec seipsum, nec alium e Cardinalibus præsentibus, sed absentem, & in Oriente pro Christi, & Ecclesiæ causâ degentem nominavit, scilicet, Theobaldum Placentinum Gregorium X. postea nuncupatum e familia Vicecomitum, & Leodiensem Archidiaconum, virum sane omnibus numeris absolutum, qui pro reuniendis Ecclesiæ Græcis Concilium Lugdunense secundum indixit anno 1274. cui adfuit S. Bonaventura, & claruit; hinc ibi tametsi reluctans, S. R. E. Cardinalis simul & Episcopus Albanensis a SS. Pontifice creatus est. Elapsa prima sessione, obiit in Domino die 15. Julii ann. 1274. ætatis suæ 53. quem eleganti Oratione funebri laudavit Petrus a Tarentasia S. R. E. Cardinalis & Episcopus Ostiensis, qui in locum Gregorii postea defuncti successit est sub nomine Innocentii V. Sumpsit pro themate Sermonis ista 2. Reg. cap. 1. 2. Davidis verba, *Doleo super te, mi frater Jonatha . . .* A Sixto IV. anno 1482. Doctor Seraphicus in albo Sanctorum adscriptus, a Sixto vero V. inter Ecclesiæ Doctores annumeratus est. Fusior esse, si cuncta ejus Opera vellem hic recensere, celebriora solum, ea maxime quæ Theologiam spectant, appellabo.

I. *Varie* in Scripturam sacram expositiones, videlicet Liber inscriptus principium Scripturæ sacræ, expositio in Exameron, expositio in Ecclesiasten, Sapientiam, & Lamentationes Jeremiæ. Item expositio in sextum caput S. Matthæi. Tum demum expositio in Evangelium S. Lucæ.

II. *Commentaria* in quatuor Libros Magistri sententiarum.

III. *Quatuor* Magistri sententiarum Libri carmine digesti.

IV. *Sermones* de diversis argumentis.

Opuscula præcipua.

I. *Opusculum*, seu Liber de reductione artium ad Theologiam.

II. *Breviloquium*, ubi Theologiæ instituta atque præcepta summatim exponit.

III. *Centiloquium*, quod Theologiæ compendium nuncupatur.

IV. *Pharetra*, seu Opusculum, in quo reconduntur miræ Patrum auctoritates.

V. De-

- VI. *Declaratio terminorum Theologiæ.*
 VII. *De septem donis Spiritus sancti.*
 VIII. *Dieta salutis.*
 IX. *Meditationes vitæ Christi.*
 X. *Speculum BB. Mariæ Virginis.*
 XI. *De gradibus virtutum formulæ aurea.*
 XII. *De pugna spirituali contra septem vitia capitalia.*
 XIII. *Seculum animæ rationalis.*
 XIV. *Confessionale*, in quo Opere edocet Sacerdotem modum, cum quo debet audire Confessiones, ut pœnitentibus prosit.
 XV. *Expositio Missæ*, ubi cuncta quæ Sacrificium celebrandum spectant, adamussim explicat.
 XVI. *Expositio in Regulam Fratrum minorum.*
 XVII. *Determinationes quæstionum, quæ*

Religiosos omnes, specialiter vero Minoritas spectant, explicat.

XVII. *Libellus Apologeticus* in eos, qui Ordini S. Francisci adversabantur.

XVIII. *De paupertate Christi*, videlicet de paupertate, quoad abrenuntiationem, & mendicationem.

XIX. *Apologia pauperum*, seu paupertatis Evangelicæ.

XX. *Biblia pauperum*, seu tractatus omnibus, quibus Verbum Dei munus prædicandi incumbit, perutilis.

XXI. *Compendium Theologiæ veritatis.* Dubitatur, an sit S. Bonaventuræ factus.

XXII. *Mystica Theologia.* Creditur Opus viri cuiusdam Christiani, paucis tamen immutatis, & actis S. Bonaventuræ adscriptum.

TRACTATUS DOMINICÆ INCARNATIONIS,

In quo quidem fuso calamo Prophetiæ Jacob , & Testimonium Josephi pro Christo propugnantur ; deinde innumeris prope positivis Dissertationibus singula defenduntur Dogmata .

P R Æ F A T I O .

MYSTERIUM Dominicæ Incarnationis post sanctissimam Trinitatem omnium Mysteriorum nobilissimum est, immo & eorum radix, fons ac principium: inde enim emanant omnia tum gratiæ, tum gloriæ Mysteria. De tanto Mysterio loquens Apostolus 1. ad Timotheum 3. 16. ait: *Magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.* Hic est liber scriptus intus & foris, signatus sigillis septem, quem Joannes vidit in dextera sedentis in Throno: liber, inquam, propter excellentiam Doctrinæ divinæ, quam hominibus Filius Dei attulit, scriptus intus, & foris propter sublimia Divinitatis & Humanitatis, quæ in eo continentur: signatus sigillis septem, hoc est humiliatione Nativitatis, ignominia Circumcisionis, paupertate & dependentia vitæ, humilitate Baptismi, opprobriis Passionis, infirmitate mortis, & obscuritate sepulchræ, quibus hoc mysterium, veluti tot velis, dæmonibus occultatum est. In dextera quidem sedentis in Throno, quia Verbum divinum dicitur & dextera Dei, & sedere ad dexteram Patris; inde venturum est ad judicandum Orbem terrarum in justitia, & populos in æquitate. Tale est insigne illud mysterium. Utinam sciamus Jesum Christum & hunc crucifixum, in quo uno gloriabatur Apostolus. Illum ea qua par est, charitate & dilectione toto corde amemus, donec occurramus in virum perfectum, & plenitudinem, tum scientiæ, tum gratiæ, tum etiam gloriæ ipsius Domini nostri Jesu Christi.

DISSERTATIO PRÆAMBULA,

217

*De nomine, & definitione Mysteriorum, de Hæresibus ipsi contrariis,
& de partitione Tractatus.*

ARTICULUS PRIMUS.

*De nomine & definitione mysteriorum
Incarnationis.*

INCARNATIO vocatur ab Apostolo *Missio* Filii Dei ad nos, juxta illud ad Gal. 4. v. 4. *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere.* Tum exinanitio; sic enim habetur Philipp. 2. 5. *Hec enim sentite in vobis, quod & in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset . . . semetipsum exinavit formam servi accipiens.* Deinde *Exitus a Patre*; ita Joan. 16. v. 28. his verbis: *Exivi a Patre, & veni in mundum.* Descensus de Cælo, ita docet idem Joan. Cap. 6. v. 6. ubi sic loquitur Christus: *Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me.*

Incarnatio ab Ecclesia nuncupatur mirabile commercium, & merito: non enim est solummodo omnium miraculorum maximum, verum etiam ceterorum appendix & veluti compendium; in illò siquidem relucent stupenda prodigia Omnipotentis, qui in hoc fecit potentiam in brachio suo, ut hominem Deo reconciliaret, inimo & deificaret.

Dicitur etiam *Oeconomia*, seu dispositio. Dispositio quidem, quia est accommodatio aliqua, sive condescensus Dei ad hominem, ut in humanitate, ea quæ salutis nostræ congruebant, operaretur. Ita Athanasius, & Basiliius. Damascenus Lib. 3. de fide cap. 10. *Incarnationem* vocat descensum seu demissionem; & hoc juxta mentem Apostoli, qui eam appellat humiliationem, & Verbi incarnati exinanitionem. Ab aliis Patribus Græcis nuncupatur *Epiphania* & *Theophania*, id est, Dei apparitio, eo quod

Deus se præbuerit videndum hominibus in tali mysterio, juxta illud Baruch 3. 38. de Filio Dei: *Post hæc in terra visus est, & cum hominibus conversatus est.*

Patres Latini hoc celebrant mysterium nomine Incorporationis, a corpore quod sumpsit Verbum divinum, ut posset & pati, & mori pro nobis. Ita Tertul. Lib. de carne Chr. Cyprianus Lib. 2. contra Judæos, Ambrosius, & alii. Patres Nicæni hoc mysterium nominant *Incarnationem* propter rationem mox allatam, juxta illud Symboli sui: *Et Incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria Virgine. & Homo factus est.* Vocabulum illud ab hoc tempore fuit specialiter consecratum ad significandum tantum Mysterium, & quidem propter multas rationes. 1. Quia debuit significari apparitio Verbi in nobis, non præcise ratione animæ, quæ spiritualis & invisibilis est, sed ratione carnis utpote sensibilis. 2. Quia debuit exprimi summa extremitas, & hujus Mysteriorum profunditas, quæ plurimum emicat in unione Verbi cum carne propter extremam & infinitam unitorum distantiam. III. Quia hoc modo declaratur magis infinita Dei Bonitas se usque ad vilitatem carnis propter nos demittentis, ut fuscè docet Aug. Lib. 83. qq. Denique quia debuit omnis tolli dubitatio de veritate carnis Verbi incarnati; quod fit optime per nomen istud a carne desumptum.

Quandoque Patres primorum seculorum abstinuerunt a vocabulo carnis loquendo de hoc mysterio, ea quidem intentione, eoque scopo, ut sortius revincerent Apollinaristas, & Arianos, qui solum corpus in Christo esse effutiebant, contententes humanitatem & sine anima, & sine mente in illo existere, Verbumque utriusque supplere vices. Igitur non est verum dicere mirabile istud mysterium, esse Incarnationem in eo sensu, quod Verbum assumpserit tantum corpus; siquidem est de fide assumpsisse totum hominem, id est

est, Verbum esse unitum & corpori, & menti & animæ sanctæ humanitatis.

Ceterum Incarnatio potest considerari tripliciter, nempe ratione principii a quo promanavit; deinde ratione termini ad quem fuit. III. Ratione sui. Primo modo considerata definitur Missio Filii Dei a Patre, Exitus ab ipso, & Descensus ejusdem de cælo. Secundo modo spectata definitur a Patribus Græcis, & dicitur Epiphania; a Latinis vero Incarnatio, ut modo diximus. Si tandem secundum se spectetur, est unio Verbi divini substantialis cum humanitate. Ita Fulgentius Lib. de Incarnatione cap. 4. S. Leo Sermone 1. de nativitate Dom. Gelasius Papa in libro de duabus naturis & alii communiter Patres. Totam hæc definitio explicat mysterii naturam atque essentiam. Quod enim sit unio, convenit tum aliis commerciis, quæ Deus celebrat per gratiam cum animabus justorum: quod vero sit substantialis & hypostatica, differt; siquidem in solo Christo Deus assumit ad unionem suam substantialem, hominem.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Hæresibus.

APOSTOLUS loquens de mysterio Incarnationis, 1. Cor. v. 13. ait: *Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Revera quidem; nam Satanas omnia movit, ut lumen illuminans omnem hominem aut obnubilaret, aut etiam penitus extingueret, & hoc per impios, sed maxime per hæreticos. Ita refert S. Leo Sermone 8. de Nativitate his verbis: "Alii etenim Domino solam humanitatem, alii solam adscribere Deitatem. Alii veram quidem in ipso divinitatem, sed carnem dixerunt fuisse simulatam. Alii professi sunt Deum veram suscepisse carnem: sed Dei Patris non habuisse naturam, & deitatem ejus, quæ erant humanæ substantiæ, depurantes, majorem sibi Deum, minoremque sinxerunt, cum gradus in divinitate esse non possit, quoniam quicquid Deo minus est, Deus non est. Alii cognoscentes Patris & Filii nullam esse distantiam, quia non poterant unitatem deitatis intelligere, nisi in unitate personæ, eundem asseruerunt Patrem quem

"Filium, & nasci, & nutrirī, pati & mori, sepeliri & resurgere, ad eundem pertinere, qui per omnia & hominibus personam impleverit, & Verbi. Quidam putaverint Dominum Jesum Christum non nostræ substantiæ corpus habuisse, sed ab elementis superioribus, & subtilioribus sumptum. Quidam autem æstimaverunt in carne Christi humanam animam non habitasse, nec fuisse; sed partes animæ ipsam Verbi implexisse deitatem. Quorum impudentia in hoc transit, ut animam quidem fuisse in Domino faterentur, sed eandem dicerent mente caruisse, quia sufficeret homini sua Deitas ad omnia rationis officia. Postremo iidem asserere præsumperunt, partem quandam Verbi in carnem fuisse conversam; ut in unus dogmatis varietate multiplici, non carnis tantum, animæque natura, sed etiam ipsius Verbi solveretur essentia.

Ad quatuor Hæreticorum genera revocantur hi qui erraverunt circa Dominicam Incarnationem. Primum, comprehendit Gentiles, qui istud derident mysterium, Judæos, qui negant adimplerum; Cerinthum & Socinianos, qui credunt Christum purum hominem. Secundum includit Sabellium, qui unicam admittens in Trinitate personam, Patrem & Filium & Spiritum indifferenter incarnatos asserbat; ita colligitur ex Epiphanio hæresi 55. Paulum Samosatenum Antiochiæ Episcopum, qui eodem teste Epiphanio hæresi 65. cum Sabellio confundeat personas, quique Verbum descendisse ad Jesum, & postea ab eodem recessisse avertit, hinc Christumque Maria posteriorem non sine magna blasphemia prædicabat. In tertio genere annumeratur Diodorus Tarsensis, postea Theodorus Mopsuestenus, & utriusque sectarius Nestorius, qui omnes duas volebant esse in Christo personas, & Verbum uniri sanctæ humanitati solum per gratiam & affectum, sicut unitur ceteris iustis. His adde Felicem, & Elipandum Hispaniarum Episcopos, qui Christum dicebant Filium Dei adoptivum, & consequenter duas utique in Christo personas admittebant. In eodem ordine delineantur Eutyches & Dioscorus cum suis; qui dicebant Verbum in carnem conversum ex illo Joannis loco, *Verbum caro factum est*, quem in prævum trahebant sensum. Inter istos quidam tantum naturarum commixtionem, sed infano

fano impetu, propugnabant factam fuisse in Afcensione Domini per abforptionem naturæ humanæ a divinitate, qui quidem fenfus tribuitur Eutycheti, alter vero Apollinari. Quartum complectitur Manem, & Marcionem qui teftibus Epiphania, & Tertulliano docebant carnem Chrifti folum fuisse phantasticam. Complectitur etiam Apellem, & Valentinum, qui quidem agnofcebant veram in Chrifto carnem, fed pure coelestem, & a Maria minime defumptam. Quidam alii credebant Verbum fuppleviffe mentem & animam, quibus naturam humanam in Chrifto caruiffe contendebant.

Tribuitur Ario quod fubftituerit naturam humanam caruiffe anima rationali, Apollinari vero, etiam caruiffe mente. Ita Epiphanius hærefi 77. Etiam in illo ordine comprehenduntur Monothelitæ, qui unicam in Chrifto & voluntatem & operationem prædicabant, quod Eutychanifmum redolet.

ARTICULUS TERTIUS.

Debellantur fummatim errores circa divinam Incarnationem.

CONFUTANTUR I. Gentiles, quibus tantum Myfterium fulticia eft. Ille enim minus de Deo fenfit, teſte Auguftino, qui de Divinitate ea credit ſolum, quod ſuo poteſt metiri ingenio: enim vero Deus utpote Omnipotens, plura poteſt, quam homo capere valeat. Igitur Incarnatio non implicat, cum Deus poſſit omnia, etiam quæ humanum ſuperant capere.

Secundo Judæi, qui negant Incarnationem adimpletam; ſiquidem omnes Prophetæ teſtimonium perhibent, quod Chriſtus ſit Meſſias, a ſanctis Patriarchis & Patribus tandiu expectatus, juxta illud Iſaïæ 9. 6. *Parvulus enim natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis, & factus eſt Principatus ejus ſuper humerum ejus.* Et vocabitur nomen ejus admirabilis, conſiliarius, Deus, fortis.

Tertio, ii qui Chriſtum dixerunt purum hominem; ſcriptum eſt enim Joan. 1. *Deus erat Verbum Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* Et 1. 5. ad Hebræos: *Cui enim dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Unde San-

ctus Leo dicit de Chriſto, Sermon. 1. de Nativ. *Niſi eſſet verus Deus; non afferret remedium; niſi eſſet homo verus, non præberet exemplum.*

Quarto: Propelluntur confundentes Perſonas, ex illis Chr. verbis Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Cum ergo admittat Sabelius filium eſſe Deum, ſequitur & cum eſſe incarnatum, quia juxta verba laudata, tres ſunt Perſonæ realiter diſtinctæ.

Quinto: Perſtringuntur duas in Chr. admittentes Perſonas, & unionem Vc. bi cum humanitate puram accidentalem, quandoquidem Chriſtus eſt verus Deus, juxta illud Ephel. 4. 9. *Quod autem aſcendit, quid eſt niſi quia & deſcendit, primum in inferiores partes terræ?* Si autem Chriſtus eſſet purus homo, & divinitati unitus tantum, ſicut ceteri juſti, aſcendiſſet quidem, inquit D. Thomas Opul. 2. cap. 102. ſed de cælo minime deſcendiſſet. Omne dubium tollit Apoſtolus Rom. 9. *Ex quibus ſcilicet Patriarchis, Chriſtus eſt ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benediſtus in ſæcula.*

Sexto: Excluduntur impii, dicentes, Verbum dereliquiſſe Chriſtum; dicit omnia Apoſtolus Hebr. 13. *Chriſtus veri & hodie, ipſe & in ſæcula.* Unde Damascenus hoc protulit oraculum de Verbo incarnato: *Quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* Bene igitur &c. 1. Joan. 4. 3. legitur: *Omnis ſpiritus qui ſolvit Jeſum ... hic eſt Antichriſtus.* Duas autem admittere in Chriſto perſonas, eſt Chriſtum dividere, & divinitatem ſeparare ab humanitate: Ergo &c.

Septimo: Procul pelluntur ii qui negant Chriſtum habuiſſe animam & mentem. Enim vero Matth. 26. 28. habetur de Chriſto: *Triftis eſt anima mea uſque ad mortem.* Et Joan. 12. 27. *Nunc anima mea turbata eſt.* Igitur Chriſtus habuit animam & intellectum: Siquidem triſtitia tribuitur intellectui. Habuit etiam voluntatem, juxta illud Luc. 22. 42. de eo: *Non mea voluntas, ſed tua fiat.*

Oſtavo offenditur contra Eutychianos Chriſtum habuiſſe duas naturas, quia in Scripturis dicitur Deus & homo. Refutantur & Monothelitæ, qui negant Chriſtum habuiſſe & duplicem voluntatem, & duplicem operationem, juxta illud Luc. 22. 42. *Non mea voluntas, ſed tua ſiat, & Joan. 6. Deſcendi de cælo, non ut faciam*

voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et illud Ecclesie de Incarnatione Verbi. Mirabile mysterium declaratur hodie, innovantur nature, Deus homo factus est: quod fuit permanens, quod non erat assumptum, non commixtionem passus, neque divisionem.

Nono: Etiam impugnantur asserentes carnem Christi phantasticam, ex ipso Christi oraculo Luc. 24. 39. *Palpate & videte quia Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me vidistis habere.* Et passim legitur in Evangelio. quod Christus effurierit, biberit, & manducaverit: Igitur veram habebat carnem.

Denique confutantur Hæretici, qui carnem Christi cœlestem crediderunt, siquidem Rom. 1. 3. habetur de Chr. *Factus est ei ex semine David, secundum carnem;* & ad Gal. 4. 4. *Deus misit Filium suum factum ex muliere:* Igitur Christus habebat carnem, sicut nos. His omnibus opponimus fidem Incarnationis explicatam in primo Concilio Antiocheno.

PROFESSIO FIDEI,

Primi Concilii Antiocheni, juxta Binium.

DECREVIMUS fidem scripto edere & exponere, quam a principio accepimus, & habemus traditam & servatam in Catholica & sancta Ecclesia usque in hodiernum diem, a beatis Apostolis, qui viderunt ipsi, & Ministri fuerunt Verbi, prædicatam ex lege & Prophetis, ac novo Testamento; esse unum Deum ingenitum, sine principio, invisibilem, immutabilem. Nemo novit Patrem, nisi Filius, & cui Filius revelaverit, contenti esse debemus. Filium vero qui est apud Patrem, Deum quidem & Dominum omnium creaturarum dicunt, a Patre autem missum de cœlis, & carne assumptum esse hominem. Quamobrem corpus ejus ex Virgine sumptum, in quo omnis plenitudo divinitatis corporaliter habitavit, divinitati immutabiliter unitum & deificatum est. Qua de causa idem Deus & homo Jesus Christus prophetabatur in Lege & Prophetis, & ab omnibus in Ecclesia que sub cœlo est, creditus est Deus quidem, qui seipsum exinanivit, cum esset æqualis Deo, homo vero ex semine David secundum carnem. Signa quidem & prodigia que in Evangeliiis descripta sunt, Deus operabatur: participatione vero carnis & sanguinis tentatus est per omnia pro similitudine absque peccato. Sic & Christus ante incarnationem in divinis Scripturis

tamquam unus nominatus est: in Hieremia quidem, Spiritus ante faciem nostram Christus. Dominus autem Spiritus est secundum Apostolum. Et secundum eundem Apostolum: *Bibebant autem ex spirituali petra: petra autem erat Christus:* Et rursus: *Neque tentemus Dominum, sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt.* Et de Moysē: *Majores divitias æstimans thesaurum Egyptiorum improprium Christi.* Et Petrus: *De qua salute exquisierant Prophetæ, qui de futura in nobis gratia prophetaverunt, scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus Christi, &c.*

ARTICULUS QUARTUS.

Dogmata fidei de Incarnatione Verbi explicanda & defendenda contra Hæreticorum pravitatem.

EX dictis resultat in octo præcipue capitulis circumferri errores de Dominica Incarnatione. Enim vero negant possibilitatem Gentiles: existentiam Judæi: unionem substantialem Nestoriani: unionem sine confusione naturarum & commixtione Eutychiani: causam motivam impii, qui dicunt apud Proph. Malac. 1. 2. *Deo, in quo dilexisti nos?* excellentiam & præclaras sanctæ humanitatis dotes Ebionitæ: necessitatem satisfactionis Sociniani, quibus opponimus sequentia dogmata.

Primum Fidei dogma de Incarnatione Verbi est illud, Incarnatio est possibilis.

Secundum: Adimpleta est in Christo Jesu Nazareno.

Tertium: Christus est Filius Dei naturalis per unionem hypostaticam Verbi cum humanitate.

Quartum: Unio facta est sine naturarum confusione & commixtione.

Quintum: Utraque natura, divina scilicet & humana habet suam voluntatem & operationem propriam.

Sextum: Verbum assumpsit veram carnem, & non pure phantasticam.

Septimum: Verbum assumpsit carnem humanam, & non de materia cœlesti compaginatam.

Octavum: Verbum assumpsit totum hominem, nempe corpus & animam, intellectum & voluntatem.

Nonum: Solus Deus est causa efficiens Incarnationis.

Deci-

Decimum : Christus fuit plenus gratiæ & veritatis.

Undecimum : Christus est Dei, & hominum Mediator, & satisfecit pro nostris peccatis.

Dodecimum : Christus fuit impeccabilis.

Decimum-tertium : Christus meruit nobis gratias ad salutem necessarias, sibi vero corporis gloriam.

Partitio Operis.

PRÆTER fidei dogmata de eisdem varias instituimus quæstiones ad fidei tum explicationem, tum defensionem, quæ quidem omnia septem comprehendimus Dissertationibus, quas veluti murum & antemurale præcedentibus opponimus erroribus.

Prima erit de possibilitate Incarnationis contra Gentiles.

Secunda, de existentia, contra Judæos.

Tertia, de substantia seu essentia, contra Nestorium & suos, sicut & contra Socinianos.

Quarta, de modo assumptionis, contra Eutychetem, & Dioscorum, & consequenter contra Monothelitas.

Quinta, de causa tum physica, tum morali Incarnationis, ubi & de motivo contra incredulos, & ingratos.

Sexta, de Docibus quibus homo assumptus cumlatus est, & supra omnem creaturam elevatus, contra Cerinthum, Cerdonem, & Ebionitas.

Septima, de officio & functione Mediatoris, ubi de satisfactionis necessitate atque valore, contra Socinianos.

DISSERTATIO PRIMA DE POSSIBILITATE INCARNATIONIS CONTRA GENTILES.

P**RÆDICAMUS**, inquit Paulus 1. Cor. 1. 23. *Christum crucifixum Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Quomodo enim, inquit Pagani, fieri potest, quod Verbum infinitum abbrevietur? Immenſum corpore concludatur? Immortale morti ſubjiciatur? Quasi vero hæc mediante homine hypostatice aſſumpto fieri non poſſent. Igitur contra Gentilium commentum, & incredulitatem eſt illud quod legitur Luc. 1. 37. *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.*

Dogma poſſibilitatis Incarnationis quatuor probatur argumentis.

- PRIMO*, quia Incarnatio non repugnat.
- Secundo*, quia eſt credibilis.
- Tertio*, quia eſt conveniens.
- Quarto*, quia eſt neceſſaria, & perutilis.

ARTICUULUS PRIMUS.

Utrum Incarnatio implicet contradictionem?

INTER Gentiles, quidam nullum agnoſcunt Deum: quidam agnoſcunt, ſed multiplicem, & ſunt Idololatæ, quorum alii adorant militiam cœli, alii homines vitioſos, alii etiam artefacta, ut habetur Sapient. 13. Nonnulli agnoſcunt quidem Deum, ſed minime Chriſtum, ut Mahometani. Hi omnes nedum credunt Incarnationem impoſſibilem, ſed & irrident; contra quos omnes ſit

CONCLUSIO.

Probatur rationibus, eaque multiplici.

PRI^{MA} ſic exponitur: Per Incarnationem Verbi intelligimus unionem perſonæ

divinæ cum natura humana, quam in ſuam trahit ſubſiſtentiam: Atqui hoc opus mirabile poteſt operari Deus: Igitur Incarnatio eſt poſſibilis. Probatur minor: Supremum Numen eſt omnipotens, & de hoc ipſi Pagani conveniunt, immo & hoc attributum Jovi tribuere non erubeſcunt: Igitur Deus utpote omnipotens poteſt hypostatice uniri naturæ humanæ. Hanc rationem attulit Mariæ demiranti myſterium Gabriel Archangelus, dicens Luc. 1. 37. *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.*

Secunda ſic ſe habet: Quod eſt intra ſphæram agentis, hoc poſſibile dicitur: Atqui ſupplere vices ſubſiſtentiae creatæ eſt intra ſphæram virtutis Dei: Igitur Deus poteſt uniri hypostatice humanitati; & ſic Incarnatio eſt poſſibilis. Probatur minor: Subſiſtentia Verbi eſt infinita, nec poteſt aut claudi terminis, aut in ſua infinitate exhauriri per effectum finitum creatum: Et vero quia Deus eſt in ſe omni virtute & perfectione infinitus, ideo poteſt ſe communicare ad extra infinitis modis ſine ulla imperfectionis aut limitationis labe: Igitur ſubſiſtentia Verbi per ſuam infinitam virtutem poteſt ſupplere effectum creatum ſubſiſtentiae in humanitate, & hoc dubio-procul eſt intra ſuæ activitatis ſphæram.

Tertia: Illud eſt poſſibile, & nullam implicat contradictionem, quod ab ipſo Deo quaſi naturaliter promanat: Atqui præbere ſubſiſtentiam naturæ humanæ ab ipſo Verbo quaſi connaturaliter promanat: Igitur poteſt uniri abſque divinitatis diſpendio humanitati ſanctæ. Probatur minor ex illo trito Philoſophorum axiomate: *Quod eſt primo per ſe tale, cetera non ſunt talia niſi per ordinem ad illud*; ſic quia ſol eſt primum agens in genere lucidi, cetera non ſunt lucida niſi per ordinem ad ipſum: Atqui Deus Verbum eſt primum agens in genere ſubſiſtendi: Igitur poteſt ſupplere ſubſiſtentiam creatam, ſive de factis illam pro-

producat, dum producit creaturam, sive gerendo immediate per seipsum vices subsistentiæ creatæ: quod quidem principium edocetur ab Apostolo Ephes. 3. 15. dicente: *Ex quo, scilicet Deo, omnis paterfamilias in cælis, & in terra nominatur.* Expressius Heb. 1. 3. de Verbo incarnato ait: *Portansque omnia verbo virtutis sue.*

Quarta: Deus potest immutare creaturam in perfectionibus, ut ignem proprio & actuali spoliare calore; & in ipsa substantia, scilicet vel destruendo hominem, vel post destructionem illum revocando ad vitam: quam quidem potestatem ipsi Gentiles concedunt etiam falsis numinibus: Igitur Deus potest impedire, ne propria subsistentia fluat a natura humana, & illam propria virtute supplere, quia potest se solo facere, quod facit cum causa secunda.

Quinta: Major est improporatio inter ens & nihil, quam inter naturam humanam & effectum subsistentiæ creatæ: Atqui tamen Deus eduxit ex nihilo creaturas: Igitur a fortiori potest ita operari in humanitate, ut propria spoliatur subsistentia, & divina subsistat, præsertim vero cum rei conservatio sit iterata productio, adeoque non est major difficultas conservare humanitatem sine propria subsistentia, quam illam creare, & e nihilo producere.

Sexta: Supremum numen potest elevare creaturam ad ordinem superiorem; & hoc ipsum etiam agnoscunt Pagani, qui docent aliquos homines præ amore Jovis ad supera fuisse vocatos, juxta illud Virgilii *Æneid.* 6.

Pauci quos æquus amavit

Juppiter, aut ardens exivit ad æthera virtus.

Igitur Deus verus a fortiori potuit ad suam divinitatem mediante unionem hypostatica elevare hominem, adeoque Incarnatio possibilis est.

Septima: Si hoc mysterium implicaret, maxime vel ex parte Dei unionem producentis: vel ex parte Verbi quod unum est: vel ex parte naturæ assumptæ. Atqui ex nullo capite implicat: Ergo &c. Probatur minor: non quidem implicat ex parte Dei, quippe qui omnia possit: neque ex parte Verbi, quia non unum ut pars, aut ut forma informans; hinc non circumscribitur ab humanitate cui unitur, sed neque aliquid indecorum illi ex

hoc adventit, siquidem pati & mori, similesque infirmitates ei conveniunt solum ratione humanitatis, in qua quidem sola & mors & infirmitates recipiuntur. Non implicat etiam ex parte naturæ assumptæ, tum quia per unionem cum Verbo perficitur & elevatur; tum quia propria ejus subsistentia ab ipsa realiter distinguitur, & est substantiæ creatæ effectus quasi secundarius, adeoque ab ipsa natura separabilis, ac consequenter supplebilis ab alia superiori & eminentiori: Igitur a primo ad ultimum Incarnatio non implicat contradictionem.

Oitava: Plus efficaciz debemus in Deo agnoscere quam possumus comprehendere; cum enim cognoscamus infinitam esse ipsius virtutem, non debemus negare, quod nostram superat mentem, sed potius & judicare omnia Deo esse possible: Igitur & concludere mysterium esse possibile. Et vero videmus varios siderum cursus, & sentimus virtutem elementorum, propriis intuemur oculis fluxum & refluxum maris, magnetem ad se ferrum attrahere, & tamen quis ad hæc usque tempora saltem clare eorum omnium comprehendit causam? non ideo tamen negamus eorum effectus: Igitur nec neganda est Incarnatio, licet eam capere non valeat animus.

Nona: Est argumentum negativum, & sic procedit. Nulla est Gentilium obiectio contra ineffabile Incarnationis mysterium, quæ non possit per negationem solvi; nam si impossibile illud prædicent, dicimus quidem esse impossibile de via ordinaria, & per virtutem creaturæ, sed non de via extraordinaria per Omnipotentis virtutem. Quam rationem explanat B. Virgo in suo mirabili Cantico, in quo gratias agens Omnipotenti, qui ea uti voluerat ad tanti mysterii executionem & complementum, dixit, *Lyc. 1. 15. Feit potentiam in brachio suo.* Si vero Gentiles addent multas ex hoc commercio in Deum resultare imperfectiones atque defectus, respondemus, hæc se tenere ex parte hominis in quo Filius Dei passus est.

Solvuntur objectiones.

OBJECIES I. Deus est immutabilis: Sed si Verbum fieret caro, mutaretur Deus: Ergo &c. Probatur minor ex ipso Ecclesiæ de Incarnatione testimonio: *Innovantur, inquit, natura, Deus homo factus est.*

Suf.

Suffragantur Patres, dum asserunt omnia per hoc mirabile commercium nova facta esse: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Nova facta sunt per Incarnationem omnia in mundo, quatenus reparatus est homo, & de inimico factus est amicus, immo & Deus, concedo: in ipso Verbo, subdistinguo: extrinsece, concedo; intrinsece, nego minorem & consequentiam. Duplex est mutatio: altera intrinseca, altera vero extrinseca. Prima fit per deperditionem alicujus perfectionis, vel per aliquam virtutis acquisitionem; extrinseca vero ea est quæ fit per extensionem ad novum aliquem terminum. Prima non est in Verbo, nihil enim aut deperdit, aut acquirit in Incarnatione, sed tantum secunda quatenus supplet vices subsistentiæ creatæ, & ejus effectum. Solutio est D. Thomæ 4. contra Gentiles, cap. 49. num. 1. ubi respondens ad hoc argumentum, Deus neque corpus, neque virtus in corpore esse potest, adeoque implicat Incarnatio, ait: "Ostensum est enim Incarnationem Verbi non sic esse intelligendam, quod Verbum sit in carnem conversum, aut sit corpori unitum ut forma, unde non est consequens ex hoc quod Verbum est incarnatum, quod vere Deus sit corpus, vel virtus in corpore."

Inhabis: Atqui Deus mutaretur, si Verbum fieret caro: Et probatur. Verbum inciperet esse in tempore, & clauderetur terminis tum temporum, tum locorum, immo corpore concluderetur: Igitur mutaretur.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo antecedens: Verbum clauderetur terminis ratione humanitatis assumptæ, concedo: ratione sui, nego. Unde non definit esse immensum & ubique, quia in Incarnatione solum tangit terminum quem antea non tangebatur, nec extenditur extra naturam divinam in qua subsistit, sed solum trahit humanitatem ad suam hypostasim & personalitatem, quocirca tota mutatio se tenet ex parte naturæ humanæ; ita D. Thomas ibidem num. 3. *his verbis*: "Hypostasis enim non extenditur extra terminos illius naturæ, ex qua subsistentiam habet; non autem Verbum Dei subsistentiam habet ex subsistentia humana, sed magis naturam humanam ad suam subsistentiam vel personalitatem trahit;

"non enim per illam, sed in illa subsistit; unde nihil prohibet Verbum Dei esse ubique." Hoc totum potest illustrari exemplo lampadis lucentis in cubiculo, cujus quidem lumen se extendit de novo ad eos qui adveniunt & intrant in cubiculum abique eo quod mutetur absolute, nam mutatio proprie se tenet ex parte hominum, qui de novo intrantes, etiam de novo illuminantur, cum ante non essent illuminati, ita proportionaliter dicendum in facto mirabili Incarnationis Dominicæ, in qua natura humana incipit subsistere subsistentia Verbi divini.

Urgebis: Atqui mutatio intrinseca etiam se tenet ex parte Verbi in hypothese Incarnationis: Ergo nulla solutio: Probatur subsumptum. Natura humana intrinsece mutatur: Igitur & Verbum mutari debet, quia eadem est extremorum conditio. Probatur consequentia & paritas: Sicut natura humana transit ad subsistentiam divinam, ita Verbum transit a non esse incarnatum, ad actum Incarnationis.

Respondeo negando subsumptum: Ad probationem nego consequentiam & paritatem; natura enim humana accipit in Incarnatione esse, & subsistere quod non habebat antea, Verbum vero nihil recipit; unde ad ulteriorem probationem distinguo secundam partem: Verbum transit a non esse incarnatum ad esse incarnatum active, & naturam humanam immutando, atque verbo virtutis suæ portando, concedo: passive & subjective aliquid recipiendo, nego. Hac solutione omnia solvuntur sophismata, quæ perpetua laborant æquivocatione, Solutio est D. Thomæ ibidem nu. 3. ubi ait: "Non sequitur quod Verbum sit substantialiter mutatum per hoc quod naturam humanam assumpsit, nulla enim mutatio in ipso Verbo Dei facta est, sed solum in natura humana, quæ est a Verbo assumpta, secundum quam competit Verbo & generatum esse temporaliter & natum, non autem secundum seipsum."

Inssistes: Atqui Verbum mutaretur etiam passive in hypothese de qua nunc: Et probatur: Denominaretur intrinsece & vere homo: Sed denominatio intrinseca infert mutationem realem & intrinsecam: Igitur Verbum mutaretur etiam passive, & aliquid recipiendo.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem

bationem distinguo : Verbum in hypothefi denominaretur intrinfece homo a natura assumpta, quam in fuam attraheret fubfiftentiam, minime vero aliquid in fe recipiendo, concedo : fecus, nego. Ad id vero quod fubjicitur denominationem realem inferre mutationem, distinguo : in termino ad quem, concedo : in termino a quo, fubdistinguo : fi ejusmodi mutatio petatur a relatione intrinfece, concedo : fi folum ab extrinfece, nego. Verbum non correferetur ad creaturam, fcilicet ad humanitatem nifi extrinfece. Et vero relativa funt fimul natura; Verbum autem eft infinite fupra hominem elevatum : Igitur denominatur quidem vere homo a relatione intrinfece quæ eft in humanitate ab ipfo dependente, & per relationem extrinsecam in fe, feu rationis ad humanitatem. Solutio traditur a D. Thoma in 3. dift. 1. q. 1. art. 1. ad 1. his verbis : " Dicendum, quod contingit aliquando in relativis aliquid relative dici, non quia illud ipsum referatur, fed quia alterum referatur ad ipsum, ut dicitur in 5. metaph. ficut fcibile relative dicitur ad fcientiam. Et in talibus aliquid incipit dici de novo quod prius non dicebatur, nulla mutatione facta circa ipsum, fed circa alterum; nulla enim mutatione facta circa fcibile, incipit a me esse fcitum, per mei mutationem; & fimiliter dicitur res fcibilis, non per potentiam paffivam quæ fit in ipfa, fed per potentiam quæ eft in fciente; & fic eft in proposito, non enim potest esse, ut Creator ad creaturam referatur, nifi quia creatura ad ipsum referatur, in qua relatio realiter exiftit; & ideo Deus dicitur uniri non per mutationem fui, fed ejus cui unitur, & fimiliter cum dicitur unibilis, hoc dicitur non per potentiam aliquam paffivam in Deo existentem, fed per potentiam quæ in creatura eft, ut uniri poffit. " Idem dicit hic 3. parte q. 16. art. 6. ad 2. docet enim ea, quæ absoluta funt, non advenire fine mutatione, fecus, quæ relative dicuntur. Et concludit denominationem hominis advenire Verbo fine fui mutatione.

Repones : Relatio hominis eft intrinfece Verbo in hypothefi Incarnationis : Igitur mutatur intrinfece. Probatnr antecedens. Primo, quia fundamentum, fcilicet unio Verbi cum humanitate, eft intrinsecum ex parte utriusque extremi. Secundo, quia

eft mutus refpectus, nempe Verbi ad humanitatem, & viciffim humanitatis ad Verbum : Sed ubi eft fundamentum relationis intrinsecum relatio, & mutus refpectus, ibi relatio eft intrinfece ex parte utriusque extremi : Igitur & mutatio. Sic lucerna lucens in cubiculo fe extendit ad homines de novo intrantes, licet nihil absolutum acquirat, mutatur tamen intrinfece relative, in quantum realiter referatur ad objecta ad quæ non fe extendebat antea : Ergo a pari Verbum mutatur intrinfece relative, fi uniatur humanitati, quia tunc realiter referatur ad illam.

Refpondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo : Fundamentum relationis eft Verbo intrinsecum per modum terminantis, & fine dependentia ex parte fui : item refpectus eft mutus quoad aliquid, fed non quoad omnia, quia Verbum referatur ad humanitatem folum per relationem rationis, & extrinfece, concedo : fecus, nego. Sola enim humanitas referatur ad Verbum realiter. Ad exemplum lucernæ, nego paritatem : Enim vero lucerna realiter referatur ad eos quos illuminat. Quid mirum igitur, fi mutetur intrinfece, cum nova relatio intrinfece illi adveniat ? Verbum autem nihil accipit intrinfece neque absolute, neque relative, fed simpliciter unitur terminando humanitatem.

Replicabis : Atqui non potest Verbum fic uniri etiam terminando humanitatem, nifi mutetur intrinfece : Ergo &c. Probatnr fubfumptum : Si Angelus uniretur humanitati, ut illam fua fubfiftentia fuftentaret, mutaretur intrinfece, & tamen illi uniretur per modum terminantis : Igitur licet Verbum uniatur naturæ humanæ per modum terminantis, fequitur tamen Verbum in hypothefi mutari non folum extrinfece, fed & intrinfece.

Refpondeo negando fubfumptum, & paritatem. Ratio difparitatis eft, quia fubfiftentia Angeli, utpote creata, recipiretur in humanitate, & ab illa circumferberetur, ficut anima circumferbitur a corpore : At vero Verbum non recipitur in humanitate, fed illam ad fe afumpfit, & portat Verbo virtutis fuz manens femper infinite actiyum, & potens terminare alias in infinitum humanitates.

Infabis : Atqui Verbum in hypothefi

P

limi-

limitaretur: Ergo nulla solutio. Probatur subsumptum: Omne individuum est limitatum: Atqui Verbum constitueret individuum, nam Christus esset hic homo, & non homo vage: Ergo &c.

Respondeo negando subli. Ad probat. distinguo: Verbum esset individuum terminative, concedo: in se, nego. Verbum supplet vices subsistentiæ creatæ; hinc unio est finita & limitata; constituit igitur individuum solum in humanitate, sed non in se; manet enim semper incircumscriptum.

Instabis: Prædicatur de Verbo res individua, nempe quod Deus sit hic homo, quod moriatur & patiatur, quæ quidem affectiones sequuntur individuum, & ens materia circumscripsum: Igitur in hypotesei Incarnationis Verbum foret secundum se individuum.

Respondeo distinguendo: Prædicatur de Verbo, quod sit vere hic homo, quod patiatur & moriatur, mediate, & ratione humanitatis, concedo: Immediate & ratione sui, nego. Quia tamen hic homo est talis & singularis in Christo, qui in illo patitur & moritur, in quantum subsistit; homo enim non subsistens non foret a parte rei, adeoque patibilis, bene prædicatur de Deo quod sit homo factus, quod patiatur & moriatur. Sic in humanis, licet mater v.g. Petri non producat ipsius animam, quandoquidem infunditur a Deo, quia tamen concursus ipsius passivus terminatur ad animamque unitur corpori præparato per generationem, dicitur vere mater Petri; ita & in proposito, ex eo quod Verbum terminet hominem, Filius Dei dicendus est homo patibilis. Neque vero aliquid aut imperfectum, aut indecorum ex hoc in ipsum redundat, quia omnis imperfectio, omnique defectus se tenet ex parte humanitatis assumptæ.

Insurges: Atqui etiam imperfectio se teneret ex parte Verbi: Et probatur. Suppleret rationem formæ: Sed forma recipitur in materia, & ab ipsa circumscribitur: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: In hypotesei Verbum supplet rationem, formæ metaphysicæ, concedo: formæ physicæ, nego. Duplex distinguitur forma, alia metaphysica, alia physica: Metaphysica ut plurimum est purus naturæ terminus, & modus substantialis illam subsequens: Ta-

lis est subsistentia, unde si non sit creata, non recipitur in substantia, sed est ex se per se subsistens, ut personalitas Verbi, quæ pure terminat & astat naturam, & hoc munus solum ratione sui habet: Forma vero physica causat se dando compositum tamquam pars, unde limitatur ab alia comparte; sic anima unitur corpori, & ab ipso limitatur. Verbum autem non supplet vices formæ physicæ, sed tantum metaphysicæ, & hoc sine ulla imperfectionis labe, licet enim subsistentia creata limitetur, quia est modus & terminus in creatura receptus, secus subsistentia divina, quæ non est simplex modus, sed ipse Deus.

D. Thomas hanc explanat solutionem ibidem num. 12. his verbis: Neque autem hypostasis Verbi dicitur esse suppositum humanæ naturæ, quasi subiectur ei ut formaliori... Hoc enim esset necessarium, si hypostasis Verbi per naturam humanam simpliciter constitueretur in esse: quod patet esse falsum. Dicitur enim hypostasis Verbi humanæ naturæ supponi, prout eam ad suam subsistentiam trahit, sicut aliquid trahitur ad alterum nobilius cui unitur.

Oppones II. Si Verbum unitur humanitati sanctæ, erit compositum: absurdum consequens: Ergo & antecedens. Probatur major: Christus constaret extremis; quorum unum se haberet ut perfectibile, alterum vero ut perfectivum: Minor autem est absurda, quia extrema se mutuo limitant: Verbum autem circumscribi non potest.

Respondeo distinguendo: Verbum facit compositionem cum his, concedo: compositum ex his, nego. Duplex est compositum, alia ex his, & constat duobus extremis, quæ se habent ut partes, quæque uniuntur ad faciendum unum totum, unde se mutuo limitant & circumscribunt: Altera cum his, & est compositum, cujus unum extremum se habet quidem ut perfectivum, seu terminando naturam, quæ jam habet sua prædica essentialia, unde advenit essentia, non ut constituat naturam, sed ut illam terminet & perficiat, quocirca illud extremum si sit infinitæ virtutis, non circumscribitur a natura; sic se habet subsistentia increata respectu humanitatis: Igitur ex unione Verbi cum humanitate nullum sequitur absurdum.

Di-

Dices : Licet subsistentia creata faciat compositionem cum his, tamen limitatur a natura : Ergo & in hypothefi subsistentia Verbi limitaretur.

Respondeo negando paritatem : Subsistentia enim creata non limitatur, quia est subsistentia, sed quia est modus creatus ab ipsa substantia quam terminat, dependens ; siquidem non est a parte rei nisi dependenter a natura, locus vero subsistentia Verbi, quia est ipse Deus ; hinc compositio agnoscitur in Christo sine ulla imperfectionis labe, ita Concilium quintum generale Act. 8. can. 8. his verbis pag. 386. col. 2. *Sancta Dei Ecclesia unionem Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam.*

Injistes : Verbum illam compositionem non potest ingredi etiam terminative : Et probatur. Primo, quia Deus non potest supplere munus formæ creatæ absque eo quod limiteur : Secundo, quia subsistentia Verbi habet terminum infinitum, naturam scilicet divinam quam astat : Igitur non potest alteram astatuare naturam : sic nulla alia persona præter primam dicitur Pater, eo quod relatio paternitatis habet in Patre terminum adequatum : Tertio, quia admissa hypothefi, daretur effectus omnium perfectissimus in Christo ; hinc exhauriretur potentia divina, ita ut nihil amplius posset producere ad extra.

Respondeo negando sequelam : Ad primum factum est satis supra ; dictum est enim Verbum non posse supplere vices formæ physicae, quæ informando constituat compositum, se dando per modum partis ; unde limitatur a subiecto, minime vero munus formæ metaphysicae, quæ se habet solum per modum termini.

Ad secundum distinguo : Subsistentia Verbi non potest habere alium terminum ad intra præter naturam divinam, concedo ; quum enim ista sit infinita, adæquate terminatur subsistentia divina per eam : ad extra, nego, immo quia habet terminum infinitum in Deo, potest habere ad extra, non dicam unum, sed infinitos terminos ; siquidem creaturæ sunt emanationes a Deo ; nec unquam ipsius secunditatem exhaurire queunt.

Ad tertium, nego paritatem : Ideo enim relatio paternitatis perfecte terminatur naturam divinam in linea Patris, quia fundamentum relationis paternitatis, sci-

licet generatio activa, reperitur solum in prima persona, unde solum primam personam denominat Patrem, adeoque non præcise, quia est infinita. Verbum autem nullum habet impedimentum neque absolutum, neque relativum, ut terminet ad extra humanitatem, quia non exit in hoc extra ipsam suam activitatis ; licet enim non communicetur Spiritui sancto ut Filius, quia relative opponitur, potest tamen communicari humanitati, & ut Filius, quia illi relative non opponitur, & ut habet rationem subsistentiæ absolutæ, quæ quia est infinita, potest terminare infinitas creaturas, & illis dare subsistentiam.

Ad quartum distinguo : Daretur effectus perfectissimus ratione Verbi, quod sanctæ humanitati unitur, concedo : ratione humanitatis, nego. Tum quia alias humanitates etiam in infinitum perfectiores possunt a Deo creari, tum quia Verbum terminans humanitatem Christi potest terminare sine fine alias hominum naturas.

Persjstes : Sequeretur in hypothefi aliud inconveniens, nempe personam esse finitam & infinitam : Sed hoc non potest admitti : Igitur nec unio Verbi cum humanitate.

Respondeo distinguendo : Sequeretur personam Christi esse finitam & infinitam sub diverso respectu, concedo : sub eodem, nego. Persona unita est infinita in se, finita vero ratione effectus, quia supplet vices subsistentiæ creatæ : Persona igitur est in se, & active infinita : passive vero, & in effectu productio finita : hoc est effectus ab ea productus est quid finitum.

Repones : Non est proportio inter Verbum & humanitatem : Igitur Verbum non potest illi uniri. Probatur antecedens : Inter infinitum & finitum non datur proportio : Sed Verbum est infinitum, humanitas vero finita : Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens : Non est proportio entitativa, & arithmetica, concedo : habitudinis & geometriae, nego. Prima reperitur inter duas entitates ejusdem naturæ, qualis est ea quæ reperitur inter Petrum & Jacobum, quorum natura est una specificè in illis : Altera vero reperitur inter duo, quorum unum est tamquam superius inferiori dominans, talis est inter Verbum & humanitatem : unde infinitas non obest, quin natura humana a Filio Dei terminetur, immo

quia Verbum est infinitum, ideo potest illam terminare, siquidem ordo rerum postulat, ut inferiora hauriant perfectiones a superioribus: tum quia inest potentia obediens in creatura, ut ipsa subiiciatur actioni Dei: hinc aquæ quandoque e petra eruperunt, ignis proprio priuatus est calore, quidni per simile miraculum similemque obedienciam, natura humana propria priuaretur substantia, ut subsistat substantia Verbi?

Inflabis: Non est tanta distantia inter sonum & coloratum, quanta inter Verbum & humanitatem: Sed oculus corporis etiam de potentia extraordinaria nequit videre sonum: Ergo nec Verbum terminare humanitatem.

Respondeo distinguendo: Non est tanta distantia entitativa, concedo: habitudinis, nego. Sonus enim & color sunt disparata, & sensus est ad unum determinatus, quia est singularis; unde non mirum, si oculus non possit videre sonum: At vero substantia creata & increata sunt in eadem linea, & Verbum est infinitum: Igitur potest supplere substantiam creatam. Nec refert, utrum sit superioris ordinis; hoc enim arguit solum infinitam in Verbo virtutem, minime vero impossibilitatem ad terminandam naturam humanam: Et vero licet substantia creata sit ordinis naturalis, non ideo est extra obiectum adæquatum Verbi, quia sub eodem genere supremo continetur, nempe sub genere subsistendi, adeoque suppleri potest per substantiam realem & divinam.

Inflabis: Verbum continet etiam perfectiones formæ physicæ, immo & rationalitatem, & tamen neutrum supplere valet: Igitur a pari licet contineat perfectiones substantiæ creatæ, non ideo illam supplere potest.

Respondeo negando utramque paritatem, quia ostensum est supra, formam physicam dicere imperfectiorem, secus vero metaphysicam. Item rationalitas in suo conceptu formali dicit inquisitionem, quod ignorantiam non nihil sapit, unde & hæc a Deo removenda est; dare vero naturæ humanæ, ut subsistat substantia divina, summam arguit perfectionem, cum isto mirabili commercio Christus sit Deus.

Obijciat III. Si Verbum uniretur humanitati, resisteret aggregatum per accidens: Sed est inconueniens dicere Chri-

stum esse aggregatum per accidens: Absit igitur dicere Incarnationem esse possibilem. Probatur maior: Humanitas adveniret Verbo, quod est ens completum, illa etiam esset ens completum: Igitur resisteret aggregatum per accidens.

Respondeo negando maiorem. Ad probationem, distinguo secundam partem: Natura humana est in se completa essentialiter, concedo: omnimode, nego. Careret enim parte integrante, scilicet substantia, quæ a Verbo suppletur: Igitur Christus non est ens per accidens.

Inflabis: Ens per accidens est ens compositum ex entibus pluribus completis: Atqui humanitas adveniret & uniretur non solum Verbo, sed & Patri, & Spiritui sancto; Verbum enim est idem cum Patre, & Spiritu sancto. Ergo &c.

Respondeo negando absolute minorem; unio enim fit solum cum Verbo, unde ad id quod dicitur, Verbum idem esse cum Patre & Spiritu sancto, distinguo: est idem identice concedo: virtualiter, nego. Distinctio autem virtualis in divinis sufficit, ut unum tribuatur uni personæ, & non alteri; sic quia paternitas virtualiter distinguitur a natura divina, Pater communicat naturam suam Filio, minime vero paternitatem. Quid plura adiciam? Verbum terminat paternitatem ut Filius Dei: porro Filius distinguitur a Patre secundum relationem filiationis. Merito igitur Incarnatio dicitur facta in persona Filii, & non in persona Patris, aut Spiritus sancti.

Inflabis: Opera ad extra sunt communia toti Trinitati: Igitur in hypothesi tres Personæ dicendæ sunt incarnatæ, adeoque Christus foret ens per accidens.

Respondeo distinguendo Antecedens: Omnia sunt communia toti SS. Trinitati efficienter, concedo: formaliter, nego. Verbum autem habet rationem formæ metaphysicæ, & per modum termini in Incarnatione, minime vero ceteræ personæ, unde sequitur non totam SS. Trinitatem, sed solum Verbum esse incarnatum: Igitur Christus nec est ens aggregatum per accidens.

Replicabis: Atqui est huiusmodi in hypothesi Incarnationis. Ergo &c. Probatur subsumptum: Natura humana habet propriam substantiam. Ergo &c. Probatur Antecedens: Eodem tempore quo anima unitur corpori resultat persona: Sed humanitas in Christo habet corpus & ani-

animam: Igitur & propriam subsistentiam. Tum quia subsistentia propria est perfectio, qua non debet privari humanitas, utpote ceteris humanitatibus præminens; tum quia natura humana in Christo non est minoris virtutis & efficaciar, quam ceteræ humanitates.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem nego Antecedens. Ad ulteriorem probationem distinguo majorem: Ex unione corporis cum anima resultat subsistentia, de via ordinaria, concedo: si impediatur, ne resultet, nego. Tale est Incarnationis factum miraculosum, unde non arguit in humanitate aut virtutis imperfectionem, aut ignobilitatem, quod propria careat subsistentia, sed privilegium, quo elevatur ad statum superiorem; ita D. Thomas ibidem num. 7. his verbis: "Non pertinet ad minorem rationem virtutis . . . sed ad dignitatem majorem; unumquodque enim melius esse habet, cum suo digniori unitur, quam cum per se existit, sicut anima sensibilis nobilior esse habet in homine, quam in aliis animalibus, in quibus est forma principalis, non tantum in homine."

Urgebis: Christus est hic homo, & constituitur talis per corpus & animam: Igitur natura humana propriam habet subsistentiam. Probatur consequentia: individuum petitur a subsistentia: Igitur si Christus est hic homo, ab anima & corpore propriam & humanam habet subsistentiam, quæ quidem definitur naturæ rationalis individua substantia.

Respondeo distinguendo secundam partem antecedentis: Christus constituitur hic homo per corpus & animam essentialiter & inadæquate, concedo: integraliter & adæquate, nego. Natura quippe humana non censetur plene individua & singularis, donec accedat subsistentia quæ potest impediri, sicut de facto impedita est in Incarnatione, unde præter corpus & animam requiritur subsistentia ad perfectam & completam individuationem. Porro quando subsistentia definitur rationalis naturæ individua substantia, definitur in concreto, & ut dicit compositum subsistens. Solutio colligitur ex D. Thoma, ibidem num. 9. ubi loquitur:

"In Christo enim vere fuit hæc anima, & hoc corpus, non tamen ex eis constituta est persona aliqua præter personam Verbi Dei, quia sunt ad perso-

nalitatem Dei Verbi assumpta; sicut & corpus cum est sine anima, propriam speciem habet: sed cum unitur animæ, ab ea speciem sortitur."

Instabis: Ex hoc sequeretur, humanitatem esse accidens: falsum consequens, ergo & antecedens. Probatur sequela: Adveniret Verbo, non ut per se subsistens: Igitur ut accidens.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem, distinguo: Adveniret non ut per se subsistens, sed ut subsisteret subsistentia substantiali in Verbo, concedo: ut illi inhaereret sicut accidens in subiecto, nego. Illi quippe adjungitur, ut habeat subsistentiam, unde in Christo subsistit per se, id est, subsistentia substantiali, non propria quidem, sed appropriata. Ita Sanctus Thomas, ibidem num. 13. his verbis: "Non tamen sequitur, quod humana natura accidentaliter Verbo adveniat ex hoc, quod Verbum ab æterno præexistit. . . Sic enim Verbum humanam naturam assumpsit, ut vere sit homo; esse autem hominem esse esse in genere substantiæ."

Replicabis: Non debet admitti humanitatem esse in violentia; sed foret in violentia, si propria careret subsistentia, quia illam perpetuo appeteret, ut anima separata a corpore illud absque fine appetit. Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Tunc enim natura non censetur esse in violentia, quando omnia sibi requisita habet, immo & perfectiora: subsistit autem in Verbo, & quidem longe nobilior, quam si subsisteret propria subsistentia. Unde nego paritatem; ideo enim anima appetit corpus, quia non censetur perfecta in ratione hominis, donec illi iterum conjungatur; at vero humanitas est perfectissime completa in ratione subsistendi per Verbum, unde propriam non appetit subsistentiam; quasi vero Rex appeteret esse de ordine plebis, & homo Deus appeteret esse purum hominem.

Dices: Humanitas non potest intelligere intellectione increata: Igitur nec subsistere subsistentia divina.

Respondeo negando paritatem: Ratio discrepantiæ est, quia intellectus est actio vitalis a principio vitali fluens, unde intellectus increata supponit in potentia vitali vim & virtutem infinitam illam producentem; sed supplere vices subsistentiæ creatæ dicit solum dependentiam & obedi-

dientiam in creatura; a persona vero as-
sumente infinitam energiam, ex quo se-
quitur humanitatem non posse intelligere
intellektionem increata, bene tamen subsi-
stere per subsistentiam Verbi.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Incarnatio est possibilis.

PRIMO, ut habetur Luc. 1. 37. *Non erit impossibile apud Deum omne Verbum*; quibus verbis, vel ipse Gabriel Archangelus probavit beatissimæ Mariæ hujus mysterii possibilitatem.

Secundo: Non repugnat ex ulla parte: non quidem ex parte Dei, quippe qui omnia possit: non ex parte Verbi, cum ad hoc non requiratur ut, sit pars velut forma informans, a qua limitetur: neque ex parte naturæ humanæ; subsistentia enim propria distinguitur realiter a natura, hinc ab ea separari potest, & per eminentiorem suppleri.

Tertio: Deus se solo potest facere, quidquid facit cum causa secunda: sed dat homini subsistere mediante supposito creato: Igitur isto secluso, hunc per se & immediate potest effectum supplere.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Incarnatio juxta legem communem fieri non potest, bene tamen de potentia Dei absoluta.

Secundo: Tametsi Deus sit homo, nihil dedecoris ex hoc in divinitatem refunditur; omnes quippe deficiunt, ut pati & mori, de Verbo non dicuntur ratione sui, sed ratione naturæ assumptæ; neque vero ex unione Verbi cum humanitate limitationis labe resultat in Verbum, quandoquidem non se habet ut forma informans, sed solum ut persona quæ terminat humanitatem, & dat illi subsistere, juxta illud Hebr. 1. 3. de Filio Dei: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ.*

Tertio: Implicat quidem humanitatem intelligere intellektionem increata; cum enim hujusmodi intellektio sit operatio vitalis, supponit vim infinitam in causa quæ illam producat; sed non sic ut humanitas subsistat subsistentia divina, ad hoc enim satis est, ut sit a Verbo perfectibilis, & terminetur, & actuetur ab eo.

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum Incarnatio sit credibilis?

CONCLUSIO.

Dicimus contra Gentiles Incarnationem esse credibilem, immo & adimpletam.

Probatur multis momentis.

ILLUD est credibile, quod habet omnia credibilitatis signa & argumenta; enim vero signa teste Apost. 1. Cor. 14. dantur infidelibus, cum enim fide careant, non aliter mysteria credibilia sunt apud eos, quam per quædam signa quibus contradicere, aut insipientiam, aut soliditatem redoleret: Atqui Incarnatio omnia habet credibilitatis signa & argumenta, tum ut concipiatur ut credibilis, tum etiam ut adimpleta censeatur: Igitur est credibilis a Gentilibus. Probatur minor: Signa Incarnationis & ejusdem credibilitatis argumenta quinquæ præcipue annumerantur. Primum quidem petitur ex confessione eorum, qui inter Gentiles fide digni sunt. Secundum, ex silentio eorum oraculorum in adventu Christi. Tertium, ex testimonio ipsorum Judæorum Religionis Christianæ hostium insensibilium. Quartum, ex miraculis veris. Quintum, ex propagatione Religionis Christi. Et vero quis sanæ mentis Incarnationem negabit credibilem, immo & adimpletam, cum in testimonium adducitur cætus ipsorum Gentilium, eorum saltem, qui apud eos tum scientia, tum virtute floruerunt; dum ostenditur Deos inanes siluisse omnes in conspectu Christi; dum proferuntur Judæorum libri quos pro focis & aris tamquam genuinos defendunt, quippe eo majori digni sunt fide, quo faciliiori impetu producuntur ab ipsis Christi hostibus, & ideo ab omni suspitionis labe immunes; cum patrantur miracula ad confirmationem veritatis hominum mentem excedentis. Denique cum ipsius Verbi Incarnati Religio per universum diffunditur orbem, ita ut crucis inimici eam in fronte portent, ut August. dicit de Imperatoribus Paganis ad fidem conversis: Atqui his omnibus fulcitur argumentis Incarnatio. Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes.

PR I-

PRIMUM ARGUMENTUM

Ex Sybillis & aliis inter Gentiles doctissimis deprecriptum.

SYBILLÆ apud Gentiles fuerunt in honore, & quidem eo prope modo quo Prophetæ fuerunt in Judæa: sed multa de Christo prædixerunt, maxime Cumæa & Erythræa, scilicet eum ex Virgine nasciturum, colaphis cadendum, spinis coronandum, felle & aceto potandum, moriturum, & post triduum ad vitam gloriosam evocandum; ita referunt Lactantius L. 1. institutionum, August. L. 18. de civitate Dei cap. 23. 26. 46. & 47. Hieronymus Lib. contra Jovinianum dicit dono prophetiæ fuisse præditas in Virginitatis præmium, & suo loco Difert. 2. de unitate Dei art. 3. iusto calamo exquisitis monumentis probavimus, non assutas & phantasticas Filias Virgines, sed veras, & multas de Christo carmina concinnasse. Constantinus Augustus in oratione ad Sanctorum cœtum, apud Euseb. cap. 18. hos versiculos de Erythræa refert.

*Unus & æternus hic Servator & idem
Christus pro nobis passusque, ut carmina signant.*

CICERO Lib. 2. de divinatione num. 111. & 112. multa præclare differit de Sybillis, illasque vindicat ab infantiæ, seu stultitiæ labe, contra eos, qui quasi furentes, sine ratione, Deorum instinctu locutus fuisse autumabant.

Nec uni Ciceroni, verum & Virgilio nota fuere Sybillarum vaticinia: quamvis mysteriorum nescius ex Asinii Pollionis novi Consulis filio Sanonico accommodaverit in Eglog. 4. his versiculis.

*Ultima Cumæi venit jam carminis
ætas,
Magnus ab integro sæclorum nascitur
ordo.
Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia
regna;
Jam nova progenies cœlo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea
primum
Detinet, ac toto surget gens aurea
mundo,
Casta fave Lucina; tuus jam regnat
Apollo.
Te duce, si qua manent scelcris vesti-
gia nostri,
Irrita, perpetua solvent fœdine ter-
ras.*

Quæ quidem carmina egregie accom-
modat Constantinus Augustus oratione
prædicta ad Sanctorum cœtum cap. 20.
cui mire consonat Aug. Lib. 18. de civi-
tate Dei, cap. 46. pag. 1358. ubi sic loqui-
tur: "Proinde cum Scripturis nostris
non credunt *Ethnici* complentur in eis
suar, quas cæci legunt: nisi forte quis
dixerit, illas prophetias Christianos fin-
xisse de Christo, quæ Sybillarum nomine,
vel aliorum profuerunt." Quod cer-
te non potest dici, cum & Cicero, &
Virgilius alique inter Gentiles litterati
mentionem percelebrem faciant de Sybillis,

Theodoretus Lib. 6. de curandis Græc-
rum affectionibus circa finem, refert In-
carnationis mysterium a multis Philoso-
phis fuisse approbatum: hinc Platonius
quidam Philosophus litteris aureis senten-
tiam illam Joannis, *Verbum caro factum
est*, describendam esse dixit. Et vero, ut
ait Tertullianus Apologet. 21. Gentiles
non possunt negare illud mysterium, qui
Jovem sæpius in pluviam auream, in
Agnum, in Aquilam & Taurum demuta-
tum esse crediderunt; immo ex seipso
per operationem mentis Esculapium ge-
nuisse, qui postea specie humanæ apparuit
in terris: Quibus factis prælusa Incar-
nationem apud Infideles fuisse testatur Ju-
stinus in dialogis: Igitur constat tum ex
Sybillis, tum ex conclusionibus erutis ex
Paganorum doctrina de falsis numinibus,
Incarnationem esse credibilem, immo &
adimpletam.

SECUNDUM ARGUMENTUM

Ex silentio falsorum Numinum.

HISTORICI referunt Idola Ægypti si-
luisse, cum ibi Christus infans profugus
demoraretur, II. 19. 1. istud portentum
annuntiatur, his verbis: *Dominus ascendet
super nubem levem, & ingreditur Ægyptum,
& commovebuntur simulacra Ægypti a facie
eius, & cor Ægypti tabesceat in medio ejus.*
Tum Lib. 1. Reg. cap. 5. Dagon idolum
Philistinorum corruit in conspectu arcæ
fœderis quæ erat Christi typus: Nec de-
sunt Auctores fide dignissimi qui scripse-
rint, vel in præsentia Martyrum siluisse
dæmones oracula ad seductionem reddentes.
Quis autem cordatus revocaverit in
dubium ejusmodi veritatem, cum & ipsi
Pagani concedant fidem adhibendam esse
historicis prophanis, quorum de sincerita-

te non ita constat, sicut de scriptoribus Canonicis & Ecclesiasticis, qui sola pietate moti, Deum solum præ oculis habentes, adæ Martyrum collegerunt; sed ut argumentum istud sit irrefragabile, ad ipsos historicos prophanos appellamus qui testimonium perhibent de silentio oraculi Apollinis; namque tempore Christi natiuitatis oracula reddere renuit. Ita refert Suetonius cap. 94. Plutarchus, qui Lib. de hoc silentio conscripsit. Nicephorus Lib. 1. cap. 17. & alii quamplures: referunt etiam Cæsarem Augustum, facto sacrificio, Apollinem Delphicum consuluisse de futuro post ipsum in Imperio successore, sed Apolline, seu potius dæmone obmutescente, aliud adhibuisse sacrificium, tunc huius insoliti silentii causas requirens, oraculum tribus istis verbis respondisse scribunt.

Ille puer Hebræus diuos Deus ipse gubernans,

Cedere sede iubet, tristisque redire sub orcum;

Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris.

TERTIUM ARGUMENTUM

Petitur ex testimonio ipsorum Judæorum Religioni Christianæ aduersantium.

ILLUD argumentum tanti fuit ponderis apud Philosophos, ut multi cordati ex eis, relictis idolis, conversi sint ad Deum verum, & Christum ejus Filium: ita Justinus Martyr, Irenæus, Lactantius & alii bene multi: & vero cum ipsi Judæi nobis Christianis ipsas dederint Prophetias, quæ testimonium perhibent de Christo, quæque in eo adimpletæ videntur, veritas sine fallitatis aut dubii umbra appareat; unde istud sequitur contra Gentiles argumentum pro credibilitate, immo pro Incarnationis adimplerione.

Prophetæ multis sæculis ante Christi adventum Incarnationem adimpletam prædicaverunt: Igitur Gentiles debent illam credere possibilem, immo adimpletam. Probatur consequentia & quidem multiplicitèr.

Primo, quia futura, eaque abscondita, quæ superabant captum humanum, prædixerunt Prophetæ de Christo, ita ut, non dicam solum idiotis, sed & sæculi sapientibus appareret quoddam magnum a superis emanatum prænuntiare.

Secundo, quia publicatæ sunt vel apud ipsos Gentiles prophetiæ. Enim vero Chaldæi eas audierunt a Judæis captivis in Babylonia, sicut & Ninivis Reges ab Israelitis, quos Salmanazar transfulerat in suam terram. Insuper Scripturæ sanctæ non solum Chaldæo idiomate, sed & Græco redditæ sunt; Ptolemæus enim Philadelphius Rex Ægypti a 70. Senioribus accepit Scripturas in linguam suam translata, Deo sic ordinante, ut testimonium quoddam quasi redderet ipsi Gentiles de prophetiis circa Verbum incarnatum.

Tertio, Prophetiæ Auctores habuerunt vetustissimos, ut Moysen, qui primus, & ante ipsos Græcos scripsit, Auctores in virtute & pietate, & consequenter in sinceritate nulli secundos, unde & fide dignissimos, quippe qui vitam in terris ducerent cælestem. quique sermones suos portentis & miraculis confirmarunt: quid enim de prodigiis a Moysè in Ægypto patratissimum dicemus? Quid de factis a Daniele in conspectu Nabuchodonosor, Darii Regis & Balthasar? Quid de mortuis ad vitam evocatis ab Elià & Eliseo? Quid de aliis eorum miraculis, quæ quidem omnia argumenta sunt, prædicta ab eis de Verbo incarnando fuisse verissima: Igitur Gentiles Incarnationem esse credibilem, immo & in Christo adimpletam ultro fateri debent.

QUARTUM ARGUMENTUM

Petitur a miraculis, & Christi, & Apostolorum & Martyrum.

TOT & tanta eaque continua miracula ab ipso Christo patrata sunt, & ab ejus discipulis, ut signa sint irrefragabilia de ipsius Incarnatione: hinc ipse Christus Joan. 10. 38. dicit Judæis: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* & Jo: 3. Nicodemus ex persona Judæorum, sic loquitur Christo: *Rabbi, scimus quia a Deo venisti Magister: nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fueris Deus cum eo.* Immo Turcæ quantumvis a fide alieni varia Christi miracula in Alcorano agnoscunt, ut refert Galatinus, L. 8. c. 6. nempe eum ex Virgine natum fuisse, mortuos suscitasse, & leprosos mundasse. Etiam legitur solam Petri umbram ab omnibus languoribus sanasse eos, qui ipsam transeunter levius tangebant. Sed quod mirabile dictu, qui crediderunt in Christum,

stum, opera quæ ipse fecit, immo & majora patrarunt. Denique Martyres, non solum portentis & prodigiis comprobaverunt fidem Incarnationis apud Gentiles, sed & sanguinis effusione eam consignaverunt. Quod quidem miraculum animos vel superflitione, vel odio seductos ita suavit atque devicit, ut demitatur sit orbis se totum esse Christianum.

Denique, omnes creaturas Christum agnovisse Deum satis constat; refert enim sanctus Gregorius Papa homil. X. in Evang. num. 2. Infinitum atque perspicuum gloriæ decus contestante Deo signis, portentis & virtutibus hoc annuntiare. "Omnia quippe elementa, ait, auctorem suum venisse testata sunt: hunc cæli esse cognoverunt, qui protinus stellam miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus agnovit, quia hos quos tenebat mortuos, reddidit. Et tamen hunc quem Deum omnia insensibilia senserunt, adhuc infidelium Judæorum, corda Deum esse minime cognoscunt."

QUINTUM ARGUMENTUM.

Ex conformitate quæ inter utrumque Testamentum adeq; eruitur.

ILLUD mysterium esse credibile, quod sicut in se & circumstantiis prælufum in veteri lege, sic & in nova adimpletum est: Atqui ea est inter utrumque Testamentum conlocatio, ut sicut multis retro sæculis mysterium annuntiatum fuit, sic & contigit ostendatur: Igitur mysterium Incarnationis est credibile. Tanta quippe inter antiquam & novam legem consensio citra miraculum pro veritate asruenda haberi non potest. Probat minor: Conformitas credibilitatem Incarnationis in lege veteri & nova annuntians penes tria capita affulget, nempe, I. Ex relatione figurarum veteris Testamenti, cum Dominica Incarnatione. II. Ex relatione quæ intercedit inter Sacramenta utriusque legis. III. Ex relatione Scripturarum, tam veteris quam novi Testamenti.

Relatio inter figuras veteris Testamenti & Christum.

PRIMA figura est Abel, qui fuit Christi typus, nedum innocentia, sed & sacrificio, quod de melioribus & exquisitis fructibus obtulit; hinc & ab ipso Deo celebratus est; legitur enim Genes. 4. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.* Christus vero Sanctus Sanctorum, & primus Prædestinatorum, ita propter opera sua bona a Deo acceptus est, ut vox Patris in Monte Thabor intonerit 2. Petr. 1. 17. *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Altera figura est Noë vir justus, qui mundi reliquias primum virtutis merito, deinde Arca, durante diluvio salvavit; fuit typus Christi, qui, teste Apostolo, homines salvavit, tum a peccati, tum ab inferni damnatione.

Tertia Christi figura est Abraham: Dominum enim eatenus præfiguravit, quatenus exiit Pater multarum Gentium, a quo & Judæi, & ipsi Gentiles ad fidem converti benedictionem acceperunt: Christus vero fuit omnium Pater, juxta illud Isaïæ de ipso 9. 6. *Pater futuri sæculi*, id est legis gratiæ, siquidem ut habetur Joan. 1. 17. *Gratia & veritas per Jesum Christum facta est.*

Quarta ejusdem figura habetur in Melchisedech, qui panem & vinum obtulit in sacrificium; similiter & Dominus Jesus, qui nedum panem & vinum, sed utramque substantiam convertit in corpus & sanguinem suum, ut duplici substantia totum, ait D. Thomas, cibaret hominem, quod David plenus Spiritu sancto intonuit, dicens Psal. 109. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.*

Quinta figura reperitur in Agno Paschali in Ægypto, pluribus retro sæculis immolato. Ipse prælufit Christum, qui Joan. 1. 29. dicitur, Agnus Dei tollens peccata mundi.

Samson annumeratur inter eos, qui Christum in propria persona prænuntiaverunt, quippe qui salvaverit populum ab inimicis, scilicet Philistinim, namque eos dum viveret, non semel compescuit, sed multo plures propria morte devicit; ita & Christus vere Salvator mundi exiit, qui nos & a captivitate temporali, & servitute peccati, ut dictum est, liberavit, tum vero quod mirum est, teste Apostolo

lo Hebr. 19. 14. *Una enim oblatione consummaris in sempiternum sanctificatoris*. Sic figura præsignavit veritatem, & utriusque concordantia non modicum probat Incarnationem esse credibilem, immo & adimpletam.

Relatio intercedens inter Sacramenta veteris & novæ Legis.

CONFORMITAS ista in cultu & cæremoniis utriusque Legis non sine miraculo fieri potuit, saltem consonantia hæc non sine prodigio Gentilibus ostendit, Christum per omnia ante adventum fuisse designatum. Legitur in Scripturis, maxime in libris legalibus veteris Legis varia fuisse Sacramenta. Circumcisio, teste Innocentio III. & habetur cap. *Majores*, erat sicut Baptismus noster ad delendum peccatum originale. Agnus Paschalis habebatur ut magnum & præcipuum veteris Legis Sacramentum: Enim vero specialiter præfigurabat gratiam per Christum dandam; sanctificabat quidem solum ex opere operantis, attamen erat verum signum sacrum: Huic sacramento respondet Sacramentum altaris, in quo Agnus non jam in figura, ut olim in Lege, sed in veritate & realitate sumitur ad sanctificationem animarum Sanctarum. Legitur utique in libro Levit. multa expiationis instituta fuisse & sacrificia & Sacramenta pro remissione peccatorum; his in nova Lege successit Pœnitentiæ sacramentum, quod quidem ex opere operato & virtute propria super nivem dealbat animas peccatrices. Ergo &c.

Relatio Scripturæ veteris Testamenti cum Scripturis novæ.

INTER omnia argumenta, concordia librorum novi Testamenti cum libris veteris Testamenti est unum efficacissimum, quia non sine vero & maximo miraculo fieri potuit, ut quæ prænuntiata fuerant ante multa sæcula, in Christo ad litteram adimplerentur; ex quo sequitur veritas totius Religionis fundamentalis, nempe Verbum Dei factum esse carnem. Quod autem sit ejusmodi concordia universalis, ostensum est supra, ubi de Prolegomenis ad Scripturam sacram agitur Diff. 1. sec. 2. Ad abundantiam tamen juris aliqua momenta hic texere non abs re erit.

Primo: Christus dicitur de semine Abra-

ham Matth. 1. & Luc. 3. Ita prædictum fuerat Gen. 12. 3. *Benedicentur in te universæ cognationes terræ.*

Secundo: Dicitur natus de Virgine, Matth. 1. 18. Luc. 2. 6. illud prædixit Deus Isai. 7. 14. Jerem. 31. 22. Ezechiel. 44. v. 2. & 3.

Tertio: Dicuntur Magi venisse ab Oriente, ut adorarent Jesum Matth. 2. 1. 2. Id David. prædixit Psal. 71. 9. & sequentibus. Id Isaias 60. 2. 6.

Quarto: Saturatus est opprobriis, ut singuli referunt Evangelistæ; hoc ipsum prædixerat David Psal. 34. Mortuus resurrexit, ut in Evangelio habetur: id etiam prænuntiat Propheta regius Psal. 3. 6. ejusdem in cælum Ascensionem prænotione Spiritus Psal. 13. 7. verbis expressis conclamat, & sic de aliis. Ergo &c.

Sextum argumentum sumitur ex propagatione Christianæ Religionis.

PROPAGATIO miraculosa Religionis Christi est etiam unum inter omnia argumenta efficacissimum ad probandam Incarnationis tum possibilitatem, tum adimplerionem. Unde sic exponitur: Incarnatio est possibilis, si sit adimpleta, nam ab actu ad posse consequentia valet; Atqui ex propagatione miraculosa religionis Christianæ constat Incarnationem esse adimpletam: Ergo &c. Tota difficultas in eo sita est, ut probetur propagationem esse miraculosam; quod quidem ostenditur ex septem capitibus. Primo, quia habuit Auctorem humilem, & sapientiæ mundanæ absconditum. Secundo, ejus propagatores fuerunt viri sine potentia, & auctoritate. Tertio, quia propagata est sine arte, absque industria, sed cum simplicitate. Quarto, prædicata absque eloquentiæ lepore, & evidentiæ rerum propolitarum. Quinto, suscepta est in mundo adversante Idolorum religione per universum orbem ad hæc usque tempora prævalente. Sexto, proposita est citra ullum vitæ commodum & emolumentum. Septimo, in brevi coaruit in magnam arborem: Igitur fuit miraculosa. Probatur antecedens quoad singulas partes.

Primum: Quod ponderat apud homines, est Auctoris præfulgens nobilitas, quæ intellectu captivæ etiam doctissimorum: sed religio Christiana habuit Auctorem ipsum Christum, Filium quidem Dei & Dominum

minum dominantium, sed velatum, tum ignobilitate Nativitatis, tum paupertate Parentum, ita ut etiam Filius hominis sicut ceteri homines haberetur; hinc & ipsius Incarnatio Gentilibus stultitia, scandalum vero Judæis fuit.

Alterum : Quod apud homines valet, est excellentia & potestas Magistrum, cujus auctoritas terret rebelles, cujus potentia nationes ferocissimas sibi subdit, ut videre est in propagatione Religionis Mahumetanæ; cujus denique eloquentia etiam subtilissimos convincit: sed hæc omnia in Doctoribus Evangelii nusquam apparuerunt; siquidem Christi discipuli & numero pauci erant, & fortuna obscuri, & arte quasi viles atque abjecti. Enim vero inter eos quidam erant Piscatores, quidam textores, quidam etiam Publicani, omnes nullius auctoritatis; omnes simplices, qui tamen & Regibus, & Doctoribus, & ipsis tortoribus suaserunt, ut abjectis omnibus, crucem tanquam amicam & sponfam haberent, quod & felici exitu contigit. Igitur non sine magno miraculo propagata est religio Christiana.

Tertium : Quod apud homines in pretio apparet, est ars, prudentia & politica, quæ quidem omnia desuerunt Apostolis, siquidem ipsis ad religionem propagandam, non erant aut orationis illecebræ, aut sermonis luctus nitor, non verba ad fallendum concinnata, aut rationum subtilitas, aut denique industriæ sagacitas. Non cohebant dissentientes, non fraude tenebant sermonem, ut incautis & imprudentibus illuderent, non minis repetitis & terroribus, reluctantes subigebant Religioni: fidem postulabant liberam, aut nullam, doctrinam simpliciter exponebant, miraculis comprobabant, sanguinis effusione obsignabant, maxime vero erga inimicos, charitate, ita ut benedicerent persecutores, & pro ipsis tortoribus orarent. Quod quidem tanti fecit Trajanus, ut tantæ charitatis exemplum a Plinio Juniore audiens de Christianis, cito persecutionem cessare voluerit.

Quartum : Quod invitat homines ad aliquam religionem suscipiendam, est species rerum propositarum, quando scilicet religio aridet passionibus, sed & hoc doctrinæ Satanae condimentum deerat doctrinæ ab Apostolis propositæ: immo religio Christiana contra carnem & sanguinem leges sancit rigorosas; beatos solum dicit pauperes spiritu, beatos mites, bea-

tos misericordes, beatos mundo corde, beatos pacificos, beatos qui persecutionem patiuntur propter justitiam, beatos, qui relictis omnibus, seipsos abnegant, ut tollant crucem suam.

Quintum : Quod multum etiam infervit ad religionem aliquam, aut fundandam, aut propagandam est antiquitas: Religio autem Christiana, nedum antiqua, sed & antiquam ab omni fere ævo acceptam, Patriæ, legum, Parentum, Regum, Philosophorum auctoritate confirmatam abrogabat, & tamen adversantibus omnibus suscepta triumphavit de mundo: Igitur ejus propagatio est omnimode miraculosa.

Sextum : Apud homines motivum ad suscipiendam aliquam religionem est spes & promissio aut honorum, aut divitiarum, aut aliquarum vitæ commoditatum, sed Apostoli post Christum promittebant pro ista vita vincula & carceres discipulis, qui & ipsi amplectendo religionem ad certam bonorum dilapidationem, martyrium & mortem properabant: quo igitur modo fieri potuit, ut Doctores Evangelistæ, nisi Deo omnipotente protegente, religionem propagare potuerint?

Denique non modicum conducit ad novæ religionis propagationem tempus; sed longo tempore opus non fuit, ut in omnem terrarum orbem religio Christi se diffunderet; vix enim a Christi morte triginta effluxerant anni, non modo Romani Imperii partes occupabat religio Christiana, sed etiam ad Indos usque pervenerat. Quod si post hoc Gentiles religionem hanc sanctissimam absque miraculo propagatam defendant, erit inter omnia miracula maximum, quod Piscatores pauci, adversantibus sæculi potestatibus, & sapientibus, religionem tam duram naturæ, sensibus tam austera, sine divitiis, absque auctoritate, in brevi disseminaverint, & ita firmaverint, ut Crux, inquit Augustinus, in fronte Regum emicaverit.

FIT SATIS OBJECTIONIBUS.

OBJECIES I. Quod dicitur de Sybillis, est apocryphum: & opus quod illis tribuitur, non nisi secundo sæculo apparuit. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens propter rationes in probationibus allatas. Certe S. Hieronymus erat in antiquitate veratissimus, cum Hebræis, Rabbiniſque varia habuerat litterarum commercia: Igitur

tur veritatem melius scire potuit quam nostri temporis critici. Ceterum citantur Sybillarum Opera etiam a Cicecone & a Virgilio. Igitur non sunt affuta, sed genuina.

Obijcies II. Silentium Apollinis refertur solum a phranis: sed hujusmodi auctores non sunt, saltem pro rebus religionis, fide digni: Ergo &c.

Respondeo: Et in hoc auctoritatem magis ponderare contra Gentiles, cum testes habeamus de hoc ipsis Paganos, insuper & auctores posthumi de hoc faciunt mentionem.

Oppones III. Pagani irridunt miracula Christi. Igitur ex hac parte non habetur credibilitatis motivum.

Respondeo distinguendo: Et hoc sine fundamento, concedo: fecus, nego. Et vero ipsi Gentiles petierunt a Philippo videre Christum, Pilatus pro Romanis Præses ipsius audivit miracula, & contra conscientiam mortii damnavit; Centurio revertens e Calvarii Monte dicebat Matth. 27. *Vere Filius Dei erat iste*: denique Justinus Philosophus, & alii primorum sæculorum Patres ad fidem conversi, immo & ipsi Martyrum tortores de repente mutati, & Christum, & ipsius miracula agnovere.

Oppones IV. contra concordiam Prophetarum: Non est consensus prophetiarum veteris Testamenti cum libris novæ Legis. Ergo &c. Probatur antecedens: Primo, quia sunt obscuræ. Secundo, tribui possunt alteri quam Christo, Ecclesiæ & Apostolis. Habent enim sensum litteralem, qui res & personas spectat. Tertio, plures videntur sibi contrariæ.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem distinguo: Prophetiæ sunt obscuræ collective sumptæ, nego. Una enim explicatur per alteram, quia circumstantiæ Messie circa quem potissimum versantur, sunt inter se connexæ. Distributive sumptæ, subdistinguo: sunt obscuræ secundum quid, & respectu aliquorum quibus non datum est nosse explicite mysteria, ne ea irriderent, sed majoribus, inquit D. Thomas, concredita est fides explicita omnium Mysteriorum: concedo: secundum omnia, nego. Solutio colligitur ex Apostolo, qui 1. Cor. 2. 14. 15. 16. ait: *Animalis autem homo, non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei: Stultitia enim est illi, & non potest intelligere: quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem*

judicat omnia . . . Quis enim cognovit sensum Domini, qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habemus.

Ad 2. distinguo: Prophetiæ alteri possunt convenire secundum aliquem sensum litteralem; quandoque enim litteram & personam respiciunt: ut cum Apostolus Gal. 4. 22. dicit: *Abraham duos filios habuit: unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per reprobationem, quæ sunt per allegoriam dicta; concedo: secundum sensum spiritualem, & intentum a Propheta; nego.*

Ad 3. utique distinguo: Prophetiæ quandoque sunt contrariæ secundum expressiones, & extrinsece, transeat: intrinsece, subdistinguo: secundum aliquam circumstantiam accidentalem, concedo: capitalem, nego. Quilibet Scriptor habet suum styllum & scribendi modum, qui sæpius diversus est in diversis. Fieri etiam potest, ut appareat contrarietas secundum aliquam circumstantiam accidentalem. V. G. in Prophetia comminationis, quæ suum quandoque non fortitur effectum: nonnumquam etiam prophetia substantiam rei solum respicit, sed non alia quædam levioris momenti: sic pro vocatione Gentium capitale fuit Magos venisse ad præsepe adorare Dominum, de quo conveniunt Isaias, David & Evangelistæ. Sed ex quo loco præcite venerint, diversi diverse opinantur, & hoc nihil facit ad prophetiam, quæ adimpleta est in adoratione Magorum.

Instabis: Ipsi Christiani non consociantur in expositione veteris & novi Testamenti: Ergo &c. Probatur antecedens: Idem sit iudicium de omnibus Prophetis ac de Prophetia Judæ: sed Doctores Christiani diversimode illam exponunt; quidam enim illam explicant de tota Gente Judaica: quidam solum de Tribu Judæ: Nonnulli per sceptrum intelligunt regiam dignitatem: Alii auctoritatem dumtaxat principalem. Nec desunt qui per eam intelligant solum belli præfecturam, alii etiam rerum domesticarum administrationem. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Non consentiunt in levioribus, concedo: in capitali, nego. Capitalis est adventus Messie, quem Jacob respicit in suo vaticinio, & de hoc consentiunt omnes, quando cessavit sceptrum. Jam vero quod per sceptrum intelligitur, vel una tribus, vel

tota

tota Gens, nihil refert. Semper significat potentiam & dominium quod certe a Judæis adveniente Christo penitus ablatum est.

Dices : Hæc & similia Vaticanis nihil probare videntur pro Christi & divinitate & missione, cum non ab similia tribuantur a Paganis falsis numinibus. Ergo &c. Probatur antecedens : si agatur de sapientia quæ sermo Dei appellatur, Mercurius quoque sermo deorum prædicatur. Si de cruce & passione quam pro hominibus subiit Christus, filios Jovis pro hominibus quicquam simile passos fuisse referunt Gentiles : Quinimodo Perseum e Virgine natum habent. Æsculapium claudos crexisse, vel ipsos mortuos ad vitam evocasse propugnant. Hæc & alia scribit Justinus Apologia 2. pag. 161. edit. Basilæ 1555. de Gentilibus : " Agnoscitis, inquit, simile quiddam in vestro Mercurio, quem sermonem internuntium Dei dicitis. Quod si crucifixus displicet, hoc quoque commune habet cum cladibus supradictorum Jovis filiorum, si vera narrat vestri Auctores; nam & illorum varias mortes legimus, ut nec quantum ad passionem attinet, hujus nostri conditio deterior, immo potior etiam, sicut procedente sermone demonstratos non solliciti sumus. Ex actis enim judicium sit de præstantia. Porro quod e Virgine natum credimus, idem apud vos fertur de Perseo. Item quod dicimus cum claudos, paralyticos, a nativitate cæcos persanasse, mortuos ad vitam revocasse, hæc similia videntur illis quæ jactantur de Æsculapio. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem vero dicimus, mirabilia quæ Gentilium Auctores scribere de suis numinibus, meras esse fabulas. Sic solvit difficultatem Justinus. Illa enim sola quæ de Christo dicuntur, vera esse probat duobus potissimum momentis. Primo quidem eo quod oracula Prophetarum præcesserint multis retro sæculis Christum : Et sicut pronuntiaverant, sic & res non sine magnis miraculis eveniunt : e contra historia actuum deorum Gentilium illis posterior est, & ideo non nisi humana & commentitia. Secundo, quia Auctores multo antiquiores scripserunt de Christi mirabilibus, ut Moyses, & ideo ceteris veraciores, cum teste Tertulliano, veritas mendacio antiquior sit. Ibidem

igitur hæc subdit Justinus : " Ut autem jam declarem vobis, quod quæcumque loquimur instituti a Christo & Prophetis qui eum antecesserunt, sola vera sint, & antiquiora Scriptoris omnibus, & quod nostra placita, non ut vestris consona, sed ut vera admitti posulemus, nempe a Jesu Christo accepta, qui proprie filius Dei primogenitus, mens, virtusque ipse ex voluntate Patris homo factus hæc nos docuit, ad liberandum, & in viam reducendum genus humanum : & quod iniquam quam ille inter homines versaretur, quidam instincti a prædictis demonibus, & abusi Poetarum opera, sparserunt pro rebus gestis fabulas a se confictas, quemadmodum hodieque conantur nos reddere infames opprobando impia facinora, quorum nec testis extat, nec probatio. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Incarnatio est credibilis.

PRIMO : Miracula a Christo, Apostolis, & sanctis Martyribus facta annuntiant Incarnationem esse credibilem, cum Deus causa principalis miraculorum ad falsitatem astruendam ea non faciat; unde Christus Joan. 10. 38. dicebat Judæis incredulis : *Si mihi non vultis credere, operibus credite.*

Secundo : Sybillæ Gentium filia multa nedom de Incarnatione, sed & de vita, morte & triumpho Christi prædicere, quod non sine Spiritus sancti assultu, ajunt Hieronymus & Augustinus, factum esse constat.

Tertio : Vel ipsi profani Auctores scribunt oraculum Apollinis siluisse, adveniente Christo : sed inter motiva credibilitatis non levius est istud, quod religio Christiana, sævientem mundo, & terrente diabolo, per totum terrarum orbem in brevi diffusa sit.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Incaſsum rejiceretur Sybillarum testimonium, cum earum opus & ab ipsis Paganis, & a Christianis recipiatur : Illud ut genuinum habent Cicero, & Virgilius, illud Hieronymus, Augustinus, & alii quidam Patres.

Secundo : Dissident quandoque, vel ipsi Doctores Christiani in explicandis circumstantiis quibuscumque accidentalibus prophetiarum, nusquam vero in substantia.

Tertio : Commentantur Pagani, dum prerogativas & mirabiles Christi dotes suis falsis numinibus applicant, cum Scriptores eorum sint falsis diis posteriores, de quibus confecta dixere. Sed Prophetæ multis ante Christum sæculis mira de eo prænuntiaverunt, quæ & sicut prædixerant, contigerunt, quod est irrefragabile veritatis Messiae argumentum. Non enim citra miraculum res antiquitus annuntiatæ, sicut prædictæ fuerant, evenire potuerunt. Ex quo concludit Iustinus Apol. 2. pag. 161. Christum esse verum Messiam.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Incarnatio sit conveniens?

QUONIAM Gentiles tantum irrident Mysterium, operæ pretium est ad illos revincendos agere de ejus convenientia; quia vero multipliciter considerari potest, nempe respective ad Deum qui incarnatus est, ad hominem qui redemptus fuit, ad tempus quo executioni salus demandata est; ideo quoad singula momenta convenientiam Incarnationis demonstrare & explicare juvat.

Quæritur primo, utrum Incarnatio sit conveniens? Sanctus Thomas istud momentum suo tractat calamo 3. p. a q. 29. usque ad 58. inclusive. Sed brevitatis causa juxta ejus inconcussam doctrinam ad omnia ipsius innixi rationibus quædam respondemus.

Ad quæsitum primum respondeo affirmative, & quidem ex parte Dei, & hominis, & universi. Ita D. Thomas hic 3. p. q. 1. art. 2.

Primo : Ex parte Dei conveniens est propter duo, ait D. Thomas. Primo quidem, quia summum bonum est infinite sui diffusivum, in aliis autem creaturis non se diffundit ita perfecte sicut in Incarnatione. Et vero in creatione fecit Deus hominem creaturam rationalem, in justificatione sanctum, in beatitudine gloriosum; sed in Incarnatione facit illum Deum, unde sanctus Augustinus dicit & scribit, cum Deus sit Omnipotens, plus dare non potuit, cum sit sapientissimus,

plus dare æscivit, cum sit ditissimus, plus dare non habuit. II. Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta debent conspici, omnia autem attributa mirum in modum relucunt in Incarnatione, quod explicans Damascenus Lib. 3. Orthodoxæ fidei cap. 1. dicit: "Monstratur simul, bonitas, & sapientia, & iustitia, & potentia Dei, vel virtus. Bonitas quidem, quoniam non desepxit proprii plasmatis infirmitatem: iustitia vero, quoniam homine victo, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem; sapientia vero, quoniam invenit difficillimi pretii decentissimam solutionem: Potentia vero sive virtus infinita, quia nihil est majus, quam Deum fieri hominem."

Secundo : Ex parte hominis conveniens est Incarnatio. I. Propter doctrinam quam Unigenitus, qui est in sinu Patris, nobis enarravit propter liberationem a servitute dæmonis, qui ejectus est foras. II. Propter facilem quem obtinuimus, aditum ad Patrem, & filiationem adoptivam, unde ab Incarnatione homo non dicitur servus, sed amicus & filius. III. Denique propter sublimationem naturæ humanæ, quæ ad consortium divinæ naturæ erecta est: unde Augustinus Lib. de Præd. SS. cap. 15. ait tam excelsa & tam summa est hæc humanæ naturæ subversio, ut quo attollitur altius, non habeat.

Tertio : Ex parte universi utique conveniens: sic enim Deus dilexit mundum, ut Unigenitum suum miserit, & propter ipsum, & propter ipsius utilitatem & splendorem, unde tota natura nobilitata est per Incarnationem; dum enim prodest homini, prodest & toti mundo, quandoquidem homo est mundi compendium, habet enim esse commune cum lapidibus, vivere cum plantis, sentire cum animalibus, & intelligere cum Angelis; unde patet Verbum divinum convenientius assumpsisse naturam humanam, potius quam Angelicam, quia sapientia Dei voluit medelam ferre, hostis unde læsaret; quia vero homo ægrotabat, sanandus erat tum in anima, tum in corpore per utriusque partis ad divinam naturam assumptionem.

Quæritur II. An convenientius Incarnatio operata sit pro salute hominum, quam pro reparatione angelorum Apostatarum.

Respondendo affirmative, & quidem propter mul-

multas rationes. Primo quidem, quia minor pars Angelorum corrui: tota vero natura humana per peccatum primi hominis fauciata est, hinc sine redemptione sicut tota lapsa, ita etiam & tota absque Incarnatione in massa perditionis succumberet, & funditus periret. Ita colligitur ex August. in Enchyr. capit. 19. Secundo: quia Angeli mali sponte & sine tentatione peccaverunt, Adam vero fuit seductus a muliere, & mulier a serpente. Præterea lapsus unius homini ceterorum ruinam post se trahebat, unde conveniens fuit, ut homo ex misericordia redimeretur. ... Tertio, ne dæmon gloriaretur de lapsu hominis.

Quæres III. An convenientius fuerit Filium potius Incarnari, quam Patrem, & Spiritum sanctum?

Respondet affirmativè: Cum enim homo per Verbum Dei conditus fuerit, decuit ut & lapsus repararetur per idem; ad eundem enim spectat artificem opus ab ipso factum, simul & collapsum reparare. Præterea Incarnatio facta est ad constituendos homines filios Dei adoptivos, quod convenienter fit per Filium Dei naturalem: denique homo peccavit per inordinatum scientiæ appetitum: Igitur convenientius reparatur per Verbum, quandoquidem est ipsa Dei sapientia & scientia.

Quæres IV. An conveniens fuerit Incarnatio ratione temporis, quo executioni demandata est?

Respondet affirmativè, cum Apostolo, Galat. 4. 4. dicente: *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret.* Porro plenitudo temporis est tempus a Deo præfixum, ut filium suum mitteret, ait D. Thom. hic tertia p. q. 1. art. 5. ubi alatis Apostoli verbis, subdit: "Ubi dicitur Gloss. quod plenitudo temporis est, quod præfixum fuit a Deo Patri, quando mitteret Filium suum: sed Deus, sua sapientia omnia definivit. Ergo convenientissimo tempore Deus est incarnatus. Juxta illud Habac. 3. 2. *In medio annorum notum facies salutare tuum, cum iratus fueris, misericordia recordaberis.* Non debuit igitur Verbum incarnari, inquit D. Thomas ibidem articul. 3. statim creatis primis parentibus, non enim opus erat medicina bene habentibus; neque paulo post peccatum, quia homo humiliatus debuit aliquandiu sic manere; ut

fuz infirmitatis, & miseriz conscius, sui cognosceret Salvatoris & medici necessitatem, adeoque illum vehementiori prosequeretur desiderio & amore, tum quia Christus utpote Rex regum, & cunctarum Gentium Legifer, debuit iteratis Patriarcharum suspiriis desiderari, magno & digno Patrum præcedi apparatu, tunc & prænnuntiari a Prophetis, ut magis appareret gloria, sicut magis effulget majestas Regis, quando magno famulorum præceditur comitatu: Non debuit etiam differri Incarnatio ad ultima usque tempora, quibus teste Div. Joanne, refrigeret charitas multorum, unde & tunc parum profecisset homini: "Si autem, ait D. Thom. ibid. art. 6. hoc remedium differretur usque in finem mundi, totaliter Dei notitia, & reverentia, & morum honestas abolita fuisset in terris."

Hoc ipsum fusiori calamo exponit Div. Tom. 3. p. q. 1. art. 5. "Magno Dei consilio factum est, inquit, ut post hominis casum, non illico Dei filius mitteretur, reliquit etiam Deus prius hominem in libertate arbitrii in lege naturali, ut sic vires naturæ suæ cognosceret, ubi cum deficeret, legem accepit, quod data invaluit morbus non legis, sed naturæ vitio, ut ita cognita sua infirmitate clamaret ad Medicum, & gratiæ quæreretur auxilium." Idem explicat Comm. in cap. 3. Epist. ad Gal. tum r. 2. q. 106. art. 3.

Quæres V. Utrum in hypothese quod Deus voluerit redimere hominem, conveniens fuerit hoc opus ab ipso Deo fieri?

Respondet affirmativè, & probatur: Epiphanius in Anchorato numer. 75. dicit Deum decuisse, ut has in partes susciperet, ne, inquit, spem suam mundus in homine collocaret. Cyrillus Alex. Lib. 5. Theol. cap. 7. "Quoniam opus Dei non potest aliter reparari, necessario Deus homo factus est." Suffragatur D. Anselmus Lib. *Cur Deus homo*, cap. 5. ubi observat non fuisse consentaneum, ut homo redemptus, aliterius quam Dei heret servus, eo quod redemptionis beneficium longe sit majus quam creationis.

Quæres ultimo: Utrum convenientes sint circumstantiæ, tum conceptionis, tum natiuitatis, tum vitæ & mortis Christi?

Respondet affirmativè, scilicet convenientes fuisse primo Christum assumere carnem Adæ, quia venerat reparare naturam Adæ,

dæ, ut medelam igitur ferret, hostis unde læserat. Conveniens fuit, ait S. Thomas hic q. 31. art. 1. carnem ex Adam. secluso peccato assumere, juxta illud Hebr. 2. 16. *Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit.*

Secundo, nasci ex Deiponiatæ, ne, ait D. Thomas hic q. 29. art. 1. ab infidelibus, tamquam illegitime natus, abjiceretur, ne Maria lapidaretur ut adultera, & ut haberet in vita solatium; tum ut testimonium de Virginitate sua firmaretur per testimonium Joseph.

Tertio, hoc debuit fieri per annuntiationem ab Angelo; sic propugnat D. Thomas ibid. qu. 30. art. 1. ut mens Virginis de mysterio prius instructa, prius etiam conciperet mente & corde, quam carne, & in hoc beator, teste Aug. Lib. de Virginitate cap. 3. his verbis: "Beator Maria percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi Materna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi felicius Christum corde, quam carne gestasset."

Quarto, conveniens fuit Christum nasci in Bethlehem, quæ domus panis dicitur, quia panis est, qui de cælo descendit, ut esset prædestinatorum cibus. De hoc momento D. Thomas hic qu. 35. art. 7. sic discurre: "Christus in Bethlehem nasci voluit duplici ratione. Primo quidem, quia factus est ex semine David secundum carnem, ut dicitur Rom. 1. Cui etiam facta fuerat repromissio specialis de Christo & ideo in Bethlehem, de qua natus fuit David, nasci voluit Secundo, quia ut Gregorius dicit in homil. Bethlehem domus panis interpretatur. Ipse autem Christus est, qui ait, ego sum panis vivus, qui de cælo descendi."

Quinto, debuit manifestari hominibus præcelsis & ordinatis a Deo ejusdemque status, & sexus, ut nullus posset dubitare de ipsius adventu; unde Pastoribus per Angelos, Annæ Prophetissæ, & Simeoni per Spiritum sanctum, Magis vero per stellam miraculosam revelatus est; sic propugnat D. Thomas hic q. 36. art. 1. 2. 3.

Sexto, Christus convenienter circumcissus est, ait D. Thomas hic q. 37. varias propter rationes, quas hic art. 1. explanat. I. Ut ostenderet veritatem carnis suæ, quam præciebat a Manichæis impugnamdam. II. Ut approbaret circumci-

sionem, quam Deus quondam Abraham dederat. III. Ut obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo. Ibidem ex eodem S. Doctore in circumcissione recte Jesus nominatus est, quia venit ut Salvator: item & oblati est in templo, tum ut legem adimpleret, tum ut honorandi Deum exemplum relinqueret, tum etiam ut sacrificia vetera suo aboleret. Item & baptizatus a Joanne, non in remissionem quidem peccatorum suorum, utpote impeccabilis, sed ut sanctificaret aquas. Item & debuit cum hominibus conversari, quod probat sanctus Thomas hic qu. 40. art. 1. Primo quidem, quia veniebat ad Patrem hominibus annuntiandum, juxta illud Joan. 18. 37. *In hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.* II. Venit etiam ad hoc ut homines vias vitæ edoceret, & a peccato liberaret, ut dicit Apostolus 1. ad Tim. 1. III. Ut per eum accessum haberemus ad Patrem; ex quibus liquet finem Incarnationis & scopum exposuisse, ut Christum ad hos mirabiles effectus producendos cum hominibus conversaretur: sic concludit S. Thomas: "Ideo familiariter cum hominibus conversando, conveniens fuit, ut omnibus fiduciam daret ad se accedendi." Item & tentatus est, ut suo exemplo nos stimulet ad prælium simul & præmium: item & convenienter transfiguratus est, ut præveniret gloriæ suæ manifestatione passionis scandalum, & mentium suorum futuram commotionem sedaret.

Septimo, convenienter passus est. Hoc probat D. Tho. hic ex professo q. 46. art. 1. hoc argumento: "Dicitur Joan. 3. sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto: sic oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam." Quod quidem de exaltatione in cruce intelligitur. Ergo videtur, quod Christus oportuerit pati. "Hæc convenientia ex effectibus ulterius probatur. Primus enim passionis effectus est liberatio a peccato: Secundus, ejectio demonis e mundo. Tertius, solutio a pœnia. Quartus, reconciliatio hominum cum Deo. Quintus, aditus & apertio januæ cælestis ... Et vero, *Omne quod est in mundo*, ait S. Joannes Epil. 1. cap. 2. 16. *concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*; pro his varie passus est, ut nos & a peccato, & a morte perpetua

tua liberaret, namque pro satisfactione triplex excelsus apparuit in passione Christi; pro superbia quidem excelsus tristitiæ, juxta illud, Matth. 26. 38. *Tristis est anima mea usque ad mortem*: pro concupiscentia carnis, excelsus dolorum; habetur enim Thr. 1. 12. *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus*: pro concupiscentia vero oculorum, derelictio ab omnibus, & ab ipsis discipulis, immo & apparet a cælo per subtraktionem consolationis in parte inferiori, juxta illud Christi ad Patrem Matth. 27. 46. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Ecce passionis acerbitas; jam sequuntur effectus. Liberatio quidem a peccato ait D. Thomas hic q. 49. art. 1. juxta illud Apoc. 1. 5. *Dilexit nos, & lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo*. Tum liberatio a potestate diaboli, quod ibidem probat S. Doctor art. 2. in arg. *sed contra* his verbis: "Domine, nus dicit Joan. 12. imminente passione: "Nunc princeps hujus mundi ejicietur" foras: Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Est autem exaltatus a terra per passionem." Liberati utique sumus a pœna per passionem, quia ut legitur Isa. 53. de Christo: *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit*. Hic & nos Deo reconciliavit, dicente Apostolo Rom. 5. 10. *Reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus*. Quid plura? Aperuit nobis per eandem passionem regnum cælorum; sic enim scriptum est Hebr. 10. 19. *Habentes fiduciam in introitu Sanctorum*: scilicet cælustum in sanguine suo, ait D. Th. hic q. 49. art. 5.

Octavo, convenienter Christus descendit ad inferos, non quidem damnatorum, sed Patrum, ut eos ab illis locis eriperet, quandoquidem ipsum expectabant ut suum Salvatorem & Redemptorem. Item seipsum resuscitavit, ut plene de morte triumpharet, juxta illud Joan. 10. 17. 18. *Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, &c.* sed resurgere eipso iterato animam sumere. Ergo &c. Item Christus ascendit propria virtute in cælos, ut de his possessionem caperet, & pro se, & pro nobis; sic enim habetur, Joan. 20. 17. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*: Ergo &c.

Diluuntur objecta.

OBJECIES I. Remittere totam culpam sine ulla satisfactione per puram condonationem extrinsecam, seu offensæ relaxationem, dicit aliquid nobilissimum in condonante & generosum magis, quam exigere satisfactionem: Igitur non videtur conveniens Incarnatio, quæ facta est, ut plena daretur Deo satisfactio pro peccatis nostris.

Confirmatur: Non apparet justitiæ consonum, quod innocens puniatur pro reis, sicut de facto Christus vulneratus est, teste Propheta, propter iniquitates nostras.

Respondeo distinguendo antecedens: Si cetera sint paria, concedo: secus, nego. Deus non solum est Pater misericordiarum, sed & Deus ultionum, & debitor suis omnibus attributis, quorum omnium jura servare debet; si autem Verbum incarnatum non fuisset, non fieret satis justitiæ, nec in hoc impeditur aliorum attributorum splendor; major enim amor apparet, quandoquidem cum adhuc inimici essemus, reconciliavit nos in Christo Jesu Deus Pater, supra omnem modum amabilis: major apparet liberalitas, namque homo per Incarnationem magis confirmatus est in bono, faciliusque a peccato recedit, scilicet per reverentialem justitiæ timorem: tum quia etiam per hanc rigorosam satisfactionem exhibitam, melius homo cognoscit offensæ suæ gravitatem.

Ad confirmationem etiam distinguo: Innocentem puniri pro reo coacte & vi non est justitiæ consonum, concedo: si sponte & per amorem & charitatem hoc velit, ut captivum de se incapacem ad seipsum a vinculis solvendum liberet, sicut fecit Christus, juxta illud Isa. 53. 8. *Oblatus est, quia ipse voluit*; & iterum alia Scriptura ad Tit. 3. 4. *Cum autem apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei, non ex operibus quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit*, nego.

Instabis: Attributa divina obscurantur per Incarnationem: Ergo &c. Probatur antecedens: Majestas quidem deprimitur; indecens quippe est Deum sub Angelis minorari; immensitas vero intra angustias humani corporis quasi coarctatur: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens: Ad proba-

bationem dislinguo: Majestas & immensitas deprimuntur & coarctantur secundum humanitatem, transeat; secundum se, nego. Christus quidem ut homo paulo minus minoratur ab Angelis, sed non ut Deus; manet enim semper quod erat, unde Apostolus ad Hebr. 1. 5. ait de Patre aeterno: *Cui enim dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Et rursus v. 6. *Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Unde dixi, transeat, nam Christus in concreto, id est, ut subsistens, supra Angelos est, quia subsistit subsistentia Verbi, & est vere Dei Filius. Præterea in omni Christi humilitatione apparuit semper aliquis sublimitatis radius. Enim vero concipitur in carne, sed de Spiritu sancto, sed de Virgine; jacet in præsepio, sed a Regibus adoratur; fugit in Ægyptum, sed ibi idola subvertit; vivit pauper & absconditus, sed miracula patrat; rapitur a militibus, sed prius eos prostravit ad terram; crucifigitur, sed terra concutitur; moritur, sed sol obscuratur; sepelitur, sed propria virtute resurgit.

Ad id quod dicitur coarctari immensitatem: respondeo negative, quia quem cæli capere non poterant, portavit quidem, sed non conclusit, id est, limitavit uterus Virginis, immo per Incarnationem dubio procul novam acquirit sua erga homines thesaurorum diffusionem gloriam, quod passim innuunt Patres dicendo, quod Christus cum per inaturationem divinitatis non haberet quo cresceret, quia ultra Deum nihil est; per descensum quo cresceret, invenit.

Urgelis: Hoc mysterium dat occasionem male sentiendi de Divinitate; quis enim crederet Deum immunem a materia, si corpori uniatur; immortalem, si mortem subeat; independentem, si omnibus subdatur, ut Christus qui fuit parentibus subditus: Igitur Incarnatio non est conveniens.

Respondeo negando absolute antecedens: immo est magnum misericordiæ & amoris argumentum, quod sensibilem se præbeat nobis Deus, ut nos & reconciliet & consoletur; unde D. Thomas hic toto art. 2. ostendit fidem nostram maxime roborari per Incarnationem, tum quia prophetiæ & miracula tollunt scandalum crucis & humiliationis, ostendendo divinitatem: tum quia est magna consolatio audire ab ipso Dei ore, quæ de Deo sentire debemus: unde Petrus Joan. 6. 69. ad Chri-

stum dixit: *Ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes.* Et ideo solis obsecratis Judæis, & Gentilibus incredulis Incarnatio est scandalum & stultitia: Augustinus Lib. 11. cap. 2. pag. 649. de civitate Dei paucis his verbis factum explicat: " Ut homo fidentius ambularet ad veritatem, ipsa veritas Deus Dei Filius, homine assumpto, non tamen Deo consumpto, eandem constituit atque fundavit fidem, ut ad hominis Deum iter esset homini per hominem Deum. "

Insuper: Ordinare majus bonum ad minus non est conveniens: sed Verbum incarnari ad satisfaciendum pro homine, illudque reconciliandum, est ordinare majus bonum ad minus: Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Ordinare majus bonum ad minus ut ad finem ultimum, non est conveniens, concedo: ut ad finem intermedium, nego: & sic distincta minore, nego consequentiam. Deus autem ordinat Incarnationem propter hominem, solum ut propter finem intermedium, seu proximum, in quantum medela hominis misericorditer curandi fuit mysterii motivum. Ad suam vero gloriam ut ad finem ultimum, juxta illud 1. Cor. 3. 23. *Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.*

Insuper: Incarnatio non videtur conveniens saltem in modo executionis: Igitur non fuit conveniens Deum incarnari. Probatur antecedens: Peccatum redimi non debet alio peccato: sed redemptio facta est morte Christi, quem occidendo graviter peccaverunt Judæi: Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem dislinguo: Redemptio facta est ex charitate Christi, concedo: per peccatum Judæorum, nego. Solutio est S. Thomæ Lib. 4. contra Gentes cap. 55. num. 22. his verbis: " Sciendum autem est, quod mors Christi virtutem satisfaciendi habuit ex charitate ipsius, quia mortem sustinuit, non ex iniquitate, occidentium, qui eum occidendo peccaverunt: quia peccatum non deletur peccato. "

Respones: Deus non complaceat in hominum morte, juxta illud Ezech. 18. *Non tollit mortem peccatoris:* Igitur Incarnatio non videtur conveniens in morte Christi; tum quia videtur magna crudelitas in morte innocentis.

Respondeo distinguendo: Deus non complaceat in morte hominum pro ut est malum,

lum, concedo : pro ut cedit in bonum hominis, & ex charitate procedit, nego. Sic respondet D. Thomas ibid. num. 15. his verbis : " Sciendum est etiam, quod licet voluntas Dei non sit ad mortem hominum, est tamen ad virtutem, per quam homo mortem fortiter sustinet, & ex charitate periculis mortis se obicit : & sic voluntas Dei fuit de morte Christi, in quantum Christus eam ex charitate suscepit, & fortiter sustinuit. "

Ad probationem distinguo : Foret crudele, innocentem occidi, si invitum moreretur, concedo : si ipse ex charitate mortem acceptaret ad salvandos a morte aeterna infinitos prope homines, nego. Hanc etiam rationem delineat D. Thomas ibid. num. 16. his verbis : " Non fuit impium & crudele, quod Deus Pater Christum mori voluit . . . non enim coegit invitum, sed complacuit ei voluntas, qua ex charitate Christus mortem suscepit : & hinc etiam charitatem in ejus anima operatus est. "

Inhabilis : Si Incarnatio sit conveniens : Igitur & ab initio mundi fieri debuit : Item & usque ad finem mundi continuari debuit, immo & fieri & iterari quotiescumque aliquis hominum peccat mortaliter. Ratio est, quia homo fuit peccator ab initio : quia perleverat in peccato, quia denique & usque ad consummationem sæculi erunt in mundo peccatores, ut remedium adsit, ubi imminet & crecat morbus.

Respondeo, non esse conveniens Filium Dei ab initio fuisse incarnatum, ut rationes in probationibus allatæ ostendunt : sic censet D. Thomas ibidem num. 9. his verbis : " Licet autem saluti totius humani generis Dei Incarnatio necessaria foret, non tamen oportuit quod Deus a principio mundi incarnaretur. " Rationem hic affert multiplicem . I. Quia prius homo debuit cognoscere Medici necessitatem, ut ipsum ardentius & amaret, & exspectaret. II. Quia homo superbiendo peccaverat, decebat igitur humiliari ut experiretur, quod ipse sibi non sufficiat ad salutem.

Respondet ibidem Doctor Angelicus num. 10. non fuisse conveniens Christum incarnatum manere nobiscum in carne passibili usque ad mundi finem : " Licet, inquit, adventus Dei incarnati in mundum esset maxime necessarius humane

saluti, tamen non fuit necessarium, quod usque ad consummationem mundi cum hominibus conversaretur . . . Hoc enim derogasset reverentiæ quam homines debebant Deo incarnato exhibere : dum videntes ipsum carne indutum aliis hominibus similem, nihil de eo ultra alios homines æstimarent : sed eo post mira, quæ gessit in terris, suam præsentiam hominibus subtrahente, magis ipsum revereri ceperunt : propter quod etiam suis discipulis plenitudinem Spiritus sancti non dedit, quandiu cum eis conversatus fuit, quasi per absentiam eorum animis ad spiritalia munera magis præparatis ; unde & ipse eis dicebat : Si non abiero, Paracletus non veniet ad vos : Si autem abiero, mittam eum ad vos. "

Ad tertium : Non opus est Christum mori, quotiescumque aliquis peccat mortaliter, quia mors ejus, inquit D. Thomas ibid. sufficiens, immo & superabundans satisfactio est pro omnibus peccatis : sic enim loquitur num. 23. " Quamvis mors Christi pro peccato satisfactoria fuerit, non tamen toties eum mori oportuit, quoties homines peccant . . . quia mors Christi sufficiens fuit ad omnium expianda peccata : tum propter eximiam charitatem, qua mortem sustinuit, tum propter dignitatem personæ satisfactoris, quæ fuit Deus & homo. "

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Incarnatio conveniens fuit & ex parte Dei, & ex parte hominis, & ex parte tum loci, tum temporis circumstantiarum.

PRIMO quidem ex parte Dei, cum in Incarnatione cuncta colluceant ejus attributa. Potentia affulget, quatenus homo sit Deus : amor, tametsi enim Deus ditissimus sit, plus dare non habuit, &c.

Secundo, ex parte hominis, quippe qui & a peccato per Incarnationem salvetur, & per eandem a laqueo mortis aeternæ eripiat.

Tertio, ex parte Matris : decebat Deum hominem ex Virgine immaculata nasci : ex parte etiam temporis ; homo enim superbia elatus peccaverat, unde conveniens fuit, ut humiliatus morbo, Redemptorem quæreretur diligentius, & amaret ardentius, idcirco non ab initio mundi,

Q. 2 sed

sed in plenitudine temporis oportuit nasci Christum, ut daretur locus illum desiderandi, & consequenter magis colendi & venerandi.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametsi condonare injuriam sit actio nobilissima, sed heroica est, condonando, inimicum Filium Dei adoptivum constituere.

Secundo Verbum sese incarnando & moriendo peccatum delevit, sed non ideo necesse est Christum toties mori, quoties homo peccat, quia una oblatione in sempiternum consummavit sanctificatos: hoc est, mors ejus, utpote infiniti valoris, fuit ad omnia hominum peccata delenda plusquam sufficiens.

ARTICULUS QUARTUS.

Utrum Incarnatio ita sit necessaria, ut homo purus non possit satisfacere Deo de condigno pro peccato?

NOMINE hominis puri non intelligimus hominem gratia destitutum, sed potius omni gratiarum suppellectili adornatum concipimus, idcirco solum relative ad Christum dicitur homo purus, seu qui est dumtaxat homo, & non Deus.

Prænotandum est satisfactionem duplicem distingui, unam congruam, alteram vero rigorosam: Prior sita est in bono opere justii quod creditori placet, sed quam recipere potest defectu conditionum ad plenam satisfactionem requisitarum: Posterior illas omnes habet, quippe quæ non solum restituat ablatum, verum etiam & injuriam irrogatam perfecte restitueret.

Certum est Incarnationem Dominicam non esse absolute necessariam ad delendum peccatum: Potuit enim Deus cedendo suo juri remittere peccatum per condonationem extrinsecam, ut faciunt quandoque patresfamilias, qui rigorosam non exigunt a filiis pro offensa sibi illata satisfactionem; sed supposito quod illam velit Deus, & ut est de fide, Incarnatio Dominica absolute necessaria est, ad cujus intelligentiam unum momentum explicandum est: scilicet, an purus homo gra-

tiis omnibus excultus possit satisfacere adæquate pro peccato?

CONCLUSIO.

Purus homo quantumvis donis supernaturalibus decoratus, non potuit satisfacere de condigno & pro peccato.

Probatur auctoritate & ratione.

Probatio ex Scripturis.

HABETUR Psal. 48. *Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem suam; scilicet homo purus.* S. Basilii in illa verba, ait: "Non homo nudus, sed homo Deus Jesus Christus, qui solus pro nobis omnibus propitiationem dare potest." Ambrosii eandem Psalmistæ sententiam expendens dicit: "Ipsa est solus, qui redimet hominem, nemine vincens pietate germanos, qui pro alienis sanguinem suum sudat, quem nemo potest offerre pro fratre."

Rursus eandem celebrat veritatem idem Propheta Psal. 36. 21. his verbis: *Mutabitur peccator, & non solvet.* Hoc est, tametsi omnibus donis veluti per mutuum a Deo acceptis insignitus foret justus, plenam tamen & rigorosam non daret pro peccato satisfactionem.

Apostolus Roman. 11. 35. non absimilia protest: *Quis prior, inquit, dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula.* Quibus verbis hanc mirabilem reddit rationem, cur homo purus Deo ad apices juris non possit satisfacere, quod a Deo ut a primigenio fonte sunt omnes gratiæ bona; hinc non nisi ex bonis creditoris homo solvere potest pro peccato debitum, nusquam vero rigorose, & de condigno.

Probatio ex sanctis Patribus.

IRENEUS Lib. 3. cap. 20. pag. 284. sic habet: "A qua enim ratione filiorum adoptionis ejus participes esse possemus, nisi per filium eam, quæ est ad ipsum, recepissemus ab eo communio, nemine, nisi Verbum ejus communicasset nobis caro factum?"

Accedit D. Ambrosius in cap. 9. Epistolæ ad Hebræos, ubi sic loquitur: "Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non posset," se-

„feruus allquando, nisi Unigenitus Filius
 „Dei moretur pro nobis.”
 „S. Chrysostomus Homil. 20. in Joan. “ Ce-
 „cidit, inquit, natura nostra eo casu,
 „ut restitui non posset, nisi ab illa po-
 „tentissima manu.”
 „D. Augustinus Enchir. cap. 8. ait: “ Ne-
 „que per ipsum liberaremur unum Me-
 „diatorem Dei & hominum Christum Jesu-
 „m, nisi esset Deus.”
 „S. Cyrillus Alex. Lib. de fide ad Reginas:
 „Pretium pro universorum peccatis ne-
 „quaquam sat magnum fuisset, si purus
 „homo tantum exstiteret.”
 „Proclus Episcopus Cyzicenus in homilia,
 „quæ est initium Ephesinæ Synodi pag. 3.
 „Duorum, inquit, alterum oportebat he-
 „ri: vel omnes sententiæ mortis subji-
 „ci, eo quod omnes peccaverunt, vel
 „ejusmodi pretium rependi, quod ad il-
 „lam rescindendam damnationem pleno
 „jure valeret. Jam vero salutem confer-
 „re non poterat: quippe qui & ipse pec-
 „cati debitum contraxerat. Sed nec An-
 „gelus humanum genus poterat redime-
 „re: nam talis pretii inops erat. Re-
 „stabat igitur ut pro iis, qui peccave-
 „rant, impeccabilem mori oporteret
 „Deum.”

„Non omittendus S. Leo Serm. 1. de Na-
 „tivity Domini, de quo ista profert: “ Nisi
 „esset verus Deus, non asseret reime-
 „dium, & nisi esset homo verus, non
 „præberet exemplum.”

„S. Fulgentius Lib. 2. ad Trasimundum
 „cap. 2. hæc profert verba: “ Quis enim
 „homo posset existere Medicus humani
 „vulneris, cum omnes in radice vitiosa
 „communio circumplecteretur vitii na-
 „turalis? Vel qualiter posset per se so-
 „lum medelam vulneratis afferre, cujus
 „ortus teneretur in vulnere? Quove mo-
 „do beneficiæ largitor universalis exis-
 „teret, quem alienæ opis indignum na-
 „tura monstraret.”

„Rupertus Lib. 11. de Viſt. cap. 25. sibi ob-
 „ficiens, cur Deus ad salvandum genus hu-
 „manum venerit, cum hoc idem fieri po-
 „tuisset per alium; cur non potius misit
 „aliquem legatum? Cur non misit Ange-
 „lum, vel Archangelum? Respondet:
 „Quia nulli alii, nulli nisi soli natu-
 „ræ divinitatis hoc fuit unquam possi-
 „bile, assumere quod non erat, & ma-
 „nere quod erat. Et unde illi hoc pos-
 „sibile? Videlicet, quia natura, vel
 „substantia divinitatis tanto sublimior

Boucat Theol. Tom. V.

„est anima ratiqnati, ut eam penetrare
 „possit.”

„Hic adde D. Thomam, qui hic 3. parte
 „quæst. 1. art. 2. ad 2. conclusionem confir-
 „mat, his verbis: “ Aliqua satisfactio po-
 „test dici dupliciter sufficiens, uno modo
 „perfecte, quia est condigna per quam-
 „dam adæquationem ad recompensatio-
 „nem culpæ commissæ, & sic hominis
 „puri satisfactio sufficiens esse non po-
 „tuit pro peccato. Tum quia tota hu-
 „mana natura erat per peccatum corru-
 „pta, nec bonum alicujus personæ, vel
 „etiam plurimum poterat per æquiparan-
 „tiam totius naturæ detrimentum recom-
 „pensare. Tum etiam quia peccatum
 „contra Deum commissum quædam
 „infininitatem habet ex infinitate divinæ
 „Majestatis: tanto enim offensa est gra-
 „vior, quanto major est ille in quem
 „delinquitur, unde oportuit ad condi-
 „gnam satisfactionem; ut actus satisfac-
 „cientis haberet efficaciam infinitam,
 „utpote Dei & hominis existens.”

Probatio, ex rationibus.

PRIMA est: Ad satisfaciendum requiri-
 „tur, quod persona sit grata; maxime si
 „agatur de satisfactioe pro injuria illata;
 „in hoc enim differt a satisfactioe, quæ
 „est pura restitutio, quod restituendo rer
 „ablatam, plena cenleatur satisfactio: Sed
 „in alia oportet, ut persona læsa acceptet,
 „non acceptabit autem, nisi persona satis-
 „faciens sit ejusdem secum status & condi-
 „tionis. Quam quidem condignationem ex-
 „altat in Christo Apostolus Epist. ad Hebr.
 „dicens: Exauditus est pro sua reverentia.
 „Atqui nullus homo est gratus; saltem suf-
 „ficienter, ut Deo pro peccato satisfaciat,
 „quia ipse peccator est aut actu, aut sal-
 „tem in radice: ipse gratia & misericordia
 „indiget, ut habetur Rom. 3. 23. Omnes
 „enim peccaverunt, & egent gloria Dei.
 „Igitur purus homo non potest satisfacere
 „de condigno.”

Secunda: Servus in vinculis constitutus
 „seipsum redimere non valet, tum quia est
 „semper inimicus, tum quia est vindictæ
 „objectum; quomodo igitur ex se, suisque
 „bonis posset satisfacere, cum & ipse &
 „sua sint vindictæ objecta? ipse quidem,
 „quia vinculis constringitur, sua vero, quia
 „amisit jus ad bona propria, quandoqui-
 „dem Dominus habet plenum dominium
 „in vitam, & in bona servi: Atqui homo

Q 3 etfi

est iustus, est tamen per peccatum originis servus; quæstio enim procedit de homine nondum redempto: Igitur non potest satisfacere, quia non potest se temere. Hanc egregiam rationem affert Augustinus Tract. in Psal. 129. his verbis: "Ideo recessit ille, nempe Christus, sine peccato, ut deleat peccata sequentium.... Quia Israel vendere se potuit, & fieri venditus sub peccato, redimere se ab iniquitatibus non potest. Ille potuit redimere, qui se non potuit vendere, qui non commisit peccatum, ipse est redemptor a peccato."

Tertia: Ille non potest digne satisfacere, qui tendit semper ad peccatum; quis enim Rex inimici acceptabit satisfactionem, quem scit paratum semper esse ad bellum? Atqui sic est purus homo, juxta illud Gen. 8. 21. *Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua*. Ergo &c. Hanc rationem delineat Athanasius Orat. 2. pag. 175. his verbis: "Cumque alii transgrediendo, alii non obediendo peccaverint; nec illorum constans sit actio, sed plerumque accidat, ut qui modo bonus est, postea mutetur, & alius fiat ex alio, velut ille, qui nunc iustus est, post paulo deprehendatur iniustus; propterea opus ejusmodi quoniam fuit, quiescet immutabilis.... Etenim quia primus hominum Adamus mutatus est, per peccatum mors intravit in mundum, ideo decebat, immutabilem esse secundum Adamum: ut si denovo sæviens aggrederetur, ipsius quidem fraus, & calliditas irrita fieret: Porro ex eo quod Dominus immutabilis & invariabilis esset, serpentis adversus omnes conatus & insultus irriti & imbecilles essent."

Quarta: Fieri non potest justa satisfactio Deo, nisi detur illi aliquid omni creatura majus, quia dignitas divina læsa exigit ad reparationem aliquid sibi proportionatum: Sed quidquid potest dare creatura, est finitum, etiam si omnibus decorata donis foret: Igitur non potest condigne Deo satisfacere. Hanc rationem magni facit Anselmus Lib. 2. ad Tractim. cap. 6. "Nisi sit, inquit, qui solvat Deo pro peccato hominis aliquid majus, quam omne quod Deus non est, illum quoque qui de suo poterit Deo dare aliquid, quod superat omne quod sub Deo est, majorem esse necesse est, quam omne quod non est Deus."

Quinta: Ad satisfactionem condignam requiritur, ut tantum humilietur creatura expiando, quanto se exaltavit peccando, juxta illud Apoc. 18. 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum*. Humiliatio autem maxime requiritur in satisfactione injuriæ, quia injuria in rebellionem inferioris contra superiorem potissimum sita est: Sed purus homo non potest sufficienter humiliari ad expiandum peccatum, quia etiam si foret iustus, numquam in dignitate Deo æqualis esset: Igitur nequit satisfacere. Hanc rationem delibat Richardus a S. Viatore Lib. 2. de Incarnatione cap. 8.

"Ad hanc, ait, plenitudinem oportuit, ut tanta esset humiliatio in expiatione, ne, quanta fuerat præsumptio in prævaricatione: rationalis autem substantiæ Deus tenet summum, homo vero imum. Quando ergo homo præsumpsit erga Deum, facta est delictio de imo ad summum. Oportuit ergo ut ad expiationis remedium fieret humiliatio de summo ad imum: sed hoc omnino non potuit, nisi aliqua in Trinitate personarum."

Sexta: Ad satisfactionem requiritur, ut solvatur sufficiens pretium pro omnibus: Atqui purus homo non potest solvere pro omnibus, ne quidem pro seipso: Igitur non potest condigne satisfacere. Major patet, quia nisi adsit æqualitas inter injuriam & satisfactionem, ipsa satisfactio non erit condigna. Probatur igitur minor, in qua est difficultas, & quidem dupliciter.

Primo: Omnes homines peccaverunt in Adam; unus autem non potest satisfacere pro omnibus, quia ejus bona non sunt universalia.

Secundo: Injuria est infinitæ malitiæ, quippe quæ personæ in dignitate & excellentia infinitæ, irrogata est, nempe Deo. Quod quidem fundatur in illo juris axiomate, *Injuria est in offensus, honor in honorante*, id est, injuria desumitur a dignitate personæ læsæ, satisfactio vero a persona satisfaciente: jam vero, quidquid potest exhibere pura creatura, etiam sanctissima, etiam Angelica, est finitum: Igitur nulla creatura, ne quidem Angelus, potest satisfacere Deo de condigno pro peccato. Rationes istæ sunt divi Thomæ supra citati.

Postrema ratio: Ad rigorosam satisfactionem variz multæque requiruntur conditio-

tiones, videlicet I. Ut non fiat ex bonis creditoris. II. Ut non sit ex alias debitis. III. Ut sit perfecta inter offensam & satisfactionem æqualitas : Quartam addo, ut creditor illam teneatur acceptare : Atqui istæ omnes conditiones in jullo, quantumvis gratis exculso prorsus dehiunt. Ergo &c. Probatur minor : Primo quidem, hominis puri satisfactio, nonnisi ex gratis, adeoque ex Dei offensi & creditoris donis fieri potest. Secundo, quidquid boni iustus operari valet, illud ipsum Deus titulo & creationis, & conservationis exigere potest. Tertio, nulla est inter Deum & hominem proportio; ubi igitur foret, & ex quo capite proflueret in satisfaciendo æqualitas? Ceterum Deus cunctorum Dominus est, nec nostris bonis indiget, hinc & satisfactionem puri hominis acceptare nullo modo tenetur. Ergo &c.

Fit satis objectionibus.

OBJICIES I. Qui reddit quod offensa irrogata ablatum est, dubio-procul perfecte, & ad apices juris creditori satisfacit. Atqui iustus ab omni etiam originali peccati labe purus, & per omnia Deo gratus restitueret quod ablatum est. Et probatur : Ratio ultimi finis per peccatum ablata, prorsus restitueretur, quandoquidem in ipso Deo per summam dilectionem quiesceret homo. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo : Restitueretur Deo ultimi finis ratio physice, concedo : moraliter, & juxta juris apices & regulas, nego. Actus illius iusti potest spectari dupliciter, videlicet physice seu entitative, & moraliter : priori modo spectatus reddit quidem quod ablatum est, sed materialiter tantum, quatenus pro averfione conversionem ponit : posteriori vero confideratus modo a pleni deficit satisfactione, cum ablatum per æquale obsequium non reddat : namque offensus infinitæ dignitatis est, satisfaciens vero finitæ, idcirco æqualitatem non habet ejus satisfactio, quæ tamen inter conditiones requisitas una recensetur. Hanc egregiam rationem delibatur sanctus Athanasius Lib. 3. contra Arianos, his verbis : " Si quæ, propria sunt carnis, Verbi propria non, dicerentur ; non ab illis prorsus liberatum esset humanum genus. " Quia quidem innixus ratione probat solam

Christi satisfactionem fuisse rigorosam & plenam, quia infinitam, juxta illud juris axioma : *Honor est in honorante, offensa in offenso*. Quo quidem axiome statuitur meritis alicujus actionis desumi potissimum a dignitate personæ : offensa vero gravitatem a persona læsa ; ita ut juxta ejus dignitatis gradum creiscat & injuria : quod quidem isto illustrari potest exemplo. Injuria facta militi non est tanta quanta ea quæ fit Duci : quæ vero ipsi irrogatur Regi, in immensum excedit illam quæ fit Duci, propter dignitatis plenitudinem, quæ inest in Monarcha, ex quo concludit D. Thomas hic quæst. 1. art. 2. offensam contra Deum esse infinitam, ea ductus ratione, quod Dei dignitas sit infinita. Quibus stabilitis principiis sequitur hominem purum nullum posse ad apices juris pro peccatoolvere, quandoquidem satisfactionem nonnisi intrinsece finitam præbere potest.

Inflabis : Atqui homo ludatus rigorosum daret satisfactionem. Ergo &c. Probatur subsumptum : Deus de potentia absoluta potuit unum hominem non solum omni gratiarum suppellectili adornare, & omni instructum justitia creare, sed & ceterorum caput constituere : qua facta hypothese, istud efformatur argumentum. Ille homo posset mereri de condigno gratiam peccati remissionem. Igitur & satisfacere de condigno ad æqualitatem.

Respondeo, admittam hypothese, distinguendo consequens : Ille homo posset satisfacere de condigno, si non plura requirerentur ad satisfactionem rigorosam, quam ad remissionem peccati, concedo : si multo plura exigerentur, nego. Homo ille eatenus posset quidem mereri de condigno remissionem peccati, quatenus ipsius actus haberet moralem cum præmio æqualitatem, sed non satisfaceret rigorose, eo quod obsequium non esset tantum in bonitate, quantum erat peccatum in malitia. Actus hominis tantum quidem placeret Deo secundum se in esse physico, quantum displiceret peccatum in esse physico, ac non in esse morali. Hoc ipsum subindigitat Honorius Augustodunensis Lib. de Prædest. his verbis : " Quod autem Filius Dei est incarnatus, seu pro homine immolatus, quantum ad ipsum sola fuit voluntas, quantum ad hominem summa necessitas. Nisi enim incarnaretur, ille numquam salvaretur. "

Urgebis : Atqui daret satisfactionem , etiam in esse morali plenam : Ergo nulla solutio . Probatur subsumptum : Actus amoris Dei v. g. ab illo iusto elicitus promanaret a iustitia commutativa . Ergo &c. Probatur antecedens : Si non esset a iustitia commutativa , maxime ex eo quod iustus non posset elicere talem actum realiter : Sed hæc ratio nulla est . Et probatur : Liberalitas potest esse in paupere , teste D. Thoma , tametsi defectu pecuniæ virtutis laudatæ actus exercere non valeat : Igitur & a pari , ut iustus ille actum iustitiæ commutativæ produceret , sufficeret , ut illum haberet in præparatione animi : sic enim ex desiderio ejus satisfactio in immensum , & nique ad æqualitatem crederet . Confirmatur : Si quis quantumvis peccator in actum contritionis intensissimum prorumperet , & absque mora tunc e vivis eriperetur , non transacto Purgatorio , ejus anima in cælum evolare , eo quod doloris affectus pro sufficiente satisfactionis gradum haberetur . Igitur , cum ille iustus posset affectu suam in infinitum perducere satisfactionem , de facto ad apices juris solveret .

Respondeo , negando antecedens , & paritatem . Ratio discrepantiæ ea est , quod omnis virtus indigeat regulari per rationem , quia in medio consistit : Porro licet liberalitas in paupere careat materia sua remota , scilicet thesauris , habet tamen proximam & formalem , quatenus ratione regulatur ; quinimmo habet iustus in præparatione animi suum exercendi actum circa materiam extrinsecam , si adesset : verum hanc regulationem non habet iustus ille pro iustitia commutativa ad Deum ; quippe qui non possit habere regulationem rationis ad impossibile ; cum enim sit inferioris dignitatis Deo , non potest habere præparationem animi ad satisfaciendum ei ad æquale . Quamvis igitur producat actum Religionis , quæ habet pro objecto primario honorare Deum , qui tamen non honoraret infinite , consequenter nec ad æquale satisfaceret .

Ad confirmationem , nego utique consequentiam , & paritatem . Ratio discriminis est , quod actus intensissimæ contritionis , de qua fit sermo , nonnisi a Christo valorem hauriret , unde non mirum , si ille impius poenitens vix mortuus gloria donaretur æterna ; alii in hypothesei magnificus ille iustus ex gratia illi data meritum dumtaxat haberet , videlicet solum-

modo finitum ; adeoque & a condigna satisfactione prorsus deficiens , juxta illud Romanum 8. 18. *Non sunt condignæ passionnes hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis* . Et illud Augustini Tractatu 4. in epistolam Joannis : " In „ quo non esset peccatum , ipse venit au- „ ferre peccatum , nam si esset & in illo „ peccatum , auferendum esset illi , non „ ipse auferret . „ Non ablimili modo loquitur Eusebius Cæsariensis Lib. 1. adversus Sabellium , his verbis : " Homo non „ poterat totius mundi peccata tollere , „ quia omnes homines ex Adam , & non „ ex Deo . „ Igitur solus homo Deus potuit pro nobis condigne satisfacere .

Insuper : Non requiritur dignitatis æqualitas in persona satisfaciente : Igitur ruit fundamentum pro conclusione laudatum . Probatur antecedens multipliciter : Primo quidem , rusticus qui suum graviter offenderet Principem , si postea illum in prælio a morte imminente liberaret , certe satisfaceret pro iniuria facta , tametsi dignitate foret inferior . Secundo , quadraginta actus amoris , verbis gratia , elicitu videntur præponderare uni peccato mortali , cum quadragiesimæ solveret poenitentis debitum , quandoquidem pro una tantummodo averfione quadraginta ad Deum redderet conversiones . Hæc instantia isto illustratur exemplo . Licet aurum & argentum sint diversi ordinis , potest tamen dari tantum argenti , ut ad valorem auri ascendat .

Respondeo distinguendo consequens : Homo iustus satisfaceret physice , concedo : moraliter , nego . Redderet quidem actum physicum pro actu physico , sed non per æquale obsequium ; quocirca satisfactio ejus non foret in merito ad juris apices .

Ad primam confirmationem , nego paritatem . Rusticus satisfaceret quidem , eo quod Rex non sit dignitatis infinitæ , namque compensaret injuriam per magnum obsequium beneficio omni exceptione majori munitum : at vero iustus , ut non semel dictum est , finitam tantum pro infinita offensa exhiberet satisfactionem .

Ad alteram confirmationem , nego quoque paritatem eadem ductus ratione . Et vero poenitens multiplicatis pro una averfione conversionibus ad Deum , nonnisi tamen finitam præberet satisfactionem . Ad exemplum auri & argenti absque
ne-

negotio responderetur, multiplicationem argenti tandem pertingere ad auri valorem, quippe qui sit finitus.

Solvitur argumentum infinitati peccati adversum.

OPPONER: Ideo iustus in hypothese non satisfaceret, quia peccatum mortale est injuria simpliciter infinita: Atqui hæc ratio nulla est. Et probatur ex Divo Thoma, qui hic 3. parte quæst. 1. art. 2. ad 2. ait, peccatum habere quamdam infinitatem: Sed quædam infinitas est tantum infinitas secundum quid, & objective, quatenus peccatum obiecto infinite amabili adversatur. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo antecessens: Ex D. Thoma peccatum habet solum quamdam infinitatem objective in esse physico sumptum, concedo: formaliter, nego. Peccatum potest considerari multipliciter; primo quidem physice, & ut est actus elicitus a creatura. II. Per ordinem ad obiectum, creaturam scilicet ad quam tendit. III. Ut est privatio gratiæ. IV. Formaliter, ut est offensæ Dei, sub quo respectu Majestatis divina est veluti formainformans per modum aggravationis, in quantum est persona læsa. Primo modo est quid finitum, quia est actus creatus; item secundo modo, quia tendit finito modo ad creaturam, immo & in tertia acceptione; tametsi enim sit tendentia in Deum per modum offensionis, actus ille tamen sic active sumptus, eatenus quid finitum est, quatenus est tendentia, seu actus a creatura physice elicitus, & ideo finitus: at vero passive spectatus offensæ in Deo moraliter subiectatur, ex quo haurit propter Majestatem infinitam læsam, utique & in ratione offensæ infinitatem.

Ad confirmationem distinguo: Actus creaturæ est quid finitum in esse physico, concedo: in esse morali subdistinguo; est quid finitum ut est tendentia ad obiectum regulis morum consonum, & terminatur ad Deum ut ad obiectum læsum, concedo: ut passive consideratur, & quatenus offensæ in Deo moraliter receptæ, nego. Tria veniunt ponderanda in actu peccaminoso, vel etiam moraliter spectato, nimirum I. Tendentia in obiectum consonum regulis morum. II. Tendentia in obiectum bonum, ut offendatur. III. Ipsa offensæ ex utroque in Deum resultans:

priori modo habet moralitatem malam, sed finitam: posteriori modo induit infinitatem extrinsecam, seu objectivam, in quantum est actus infinitam offendens Majestatem. III. Denum modo infinitatem moralem simpliciter simplicem, quandoquidem est offensæ in Deo juxta viri prudentis judicium moraliter receptæ, & sic aversio a summo bono privat peccatorem gratia; deinde vero inducit reatum penæ æternæ propter infinitam offensam divinæ Majestati illatam, cui non potest fieri satis; hinc peccatum inducit reatum penæ æternæ.

Replicabis: Atqui peccatum etiam moraliter sumptum non habet infinitatem nisi finitam, & ad summum objective infinitam. Ergo &c. Probatur subsumptum: Actus specificatur a tendentia in obiectum: sed illa est finita. Et probatur: est actus a creatura elicitus: Igitur quid finitum.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Actus morali speciem habet a tendentia in obiectum, tam active quam passive sumptus, concedo: sumpta tantummodo active, nego. Offensum est autem offensam posteriori modo spectatam seu passive, haurire propter Deum offensum infinitatem.

Persister: Atqui actus moralis suam tantum sortitur speciem a principio activo: Ergo &c. Probatur subsumptum: Ideo opera Christi erant infiniti valoris, quia a Verbo divino physice & active promanabant. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Opera Christi infinitum hauriebant valorem ex eo, quod essent a Verbo tum active, tum etiam passive, concedo: active tantum, nego. Actus amoris Christi erga Patrem, v. g. duplici modo spectari potest. Primo quidem, secundum se, deinde vero ut Verbum reflectitur super illum. Priori modo est quid inrinnitum finitum, cum procedat & a Verbo tantum, ut supplet vires subsistentiæ creatæ, & ab ipsa natura humana in se finita. Et vero tametsi actiones sint suppositorum, non aliter tamen Verbum est principium activum operum Christi, quam finito modo, quippe quod suum adtemperet influxum ad naturam assumptam, quæ quidem non est capax actus realiter & physice infiniti; sed dignitas Verbi reflectitur, & quasi subiectatur in illis, ex quo infinitum desu-

sumunt valorem. *Solutio* est Div. Thomæ hic quæst. 1. art. 2. ad 2. his verbis: „Peccatum contra Deum committitur quantumdam infinitatem habet ex infinitate divinitæ Majestatis; tanto enim offensæ est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur. „Quandam dicit, quia non infinitum physice, sed & tantum moraliter induit. Rursus 1. 2. quæst. 87. art. 4. sic loquitur: „Pœna proportionatur peccato: in peccato autem duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum, unde ex hac parte peccatum est infinitum. „

Insurgit: Quidquid faciant homines, intentio judicat omnes: sed ex S. Thoma peccator ut plurimum non intendit Deum offendere, sed suis tantum satisfacere sensibus. Igitur peccatum non haurit infinitatem ex personæ lætæ.

Respondet distinguendo minorem: Peccator non intendit primario offendere Deum, transeat; quandoque enim perdit homine directe intendunt Deum offendere: & peccatum non se habet primario ex natura peccati, & in esse offensæ considerati ad Deum offendendum, nego. Et vero contemptus Dei est causa conversionis ad creaturam, juxta illud Jerem. 12. 11. *Nullus est qui recogitet corde.* Et illud Psalmistæ Psal. 35. 4. *Noluit intelligere, ut bene ageret.*

Insistit: Si peccatum lethale infinita esset offensæ, inde sequeretur omnia peccata mortalia esse æqualia: falsum consequens: Ergo & antecedens. Probatur sequela majoris. Infinito non datur aliquid majus in eadem linea: Igitur si peccatum haberet infinitatem moralem simpliciter simplicem, omnia peccata essent æqualia.

Respondet negando sequelam. Ad probationem, distinguo: Infinito physico non datur majus, concedo: infinito morali, nego. Duplex distinguitur infinitum, alterum scilicet physicum; alterum vero morale. Primum illud est quod nullis clauditur in sua natura physice sumpta, aut temporum, aut locorum, aut etiam existentie & subsistentie terminis: & solus Deus ista gaudet infinitate: posterum vero est tantummodo infinitum relative ad aliud a quo suam habet infinitatem; & cum peccatum juxta circumstantias habeat relationem per modum conversionis ad creaturam, aversionis ve-

ro ad Deum, inde fit juxta circumstantias magis, vel minus aggravantes, peccatum esse quoque in esse morali majorem, vel minorem offensam.

Dices: Si res ita se habeat, ut peccatum sit infinita offensæ, jam satisfactio Christi tamen infinita non fuit superabundans: sed hoc nedium Scripturæ laudat, verum etiam & sanctis Patribus adverbatur. Ergo &c.

Respondet, istam utique negando sequelam: Cum enim satisfactio Christi fuerit fundata in unione morali simul & physica, seu substantiali cum Verbo. & profunderet ab homine Theandrico gratiæ & veritatis pleno in immensum, tum in valore, tum in amoris intentione omnem peccatorum quantitatem & intensivam & extensivam superavit: quod isto potest illustrari exemplo. Lampades accendi quantumvis multiplicatæ nusquam tamen Solis adæquabunt lucem, quippe quæ a primo & universali luminis principio promanet; lux vero cususcumque lampadis, nonnisi a causa particulari admodum limitata fluit: pari & consimili ratione, quodlibet Christi opus satisfactorium ab universali gratiæ & amoris principio emanabat; quantitas vero conjuslibet peccati, amoris scilicet creaturæ in Dei contemptum elicit est a causa particulari, quocirca satisfactio Christi major est in ratione meriti, quam omnia omnium creaturarum peccata in ratione offensæ & demeriti.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Homo purus non potuit ad apices juris pro peccatis Deo satisfacere.

PRIMO: Hoc ipsum innuit Scriptura Psal. 48. 8. his verbis: *Frater non redimit, redimet homo: Non dabit Deo placationem suam.* Quæ verba SS. Ambrosius & Basilius explicant de satisfactione Christi, quæ sola potuit esse ad apices juris.

Secundo: Concinnant ceteri SS. Patres. Irenæus Lib. 3. cap. 20. Augustinus Enchyr. cap. 8. Proclus Homil. in Concilio Ephes. prædicata. S. Leo Serm. 1. de nativ. Dom.

Tertio: Ratio suffragatur. S. Thomas 1. p. 1. art. 2. ad 2. duplicem de hoc momento assert rationem. Prima, quia tota natura humana per peccatum fuit lauciata, unde homo particularis non potuit

tuit satisfactionem sufficientem universalem pro peccatis omnium hominum expiandis præbere. Altera est; peccatum cenletur offensâ infinita, quippe quod majestatem Dei infinitam lædat; quidquid autem purus homo quantumvis gratia excultus potest pro satisfactione dare, erit semper in valore finitum, & consequenter ad satisfaciendum rigoroſe prorsus insuficiens.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Ultro fatemur S. Thomam 3. p. q. 1. art. 2. ad 2. dicere peccatum habere quamdam infinitatem, hoc est non

esse infinitum physice, bene tamen moraliter, quia juxta juris axioma, *offensa est in offenso*; hinc ex majestate Dei infinita læsa haurit peccatum gravitatem infinitam.

Secundo : Ex eo quod peccatum sit tendentia finita in objectum regulis morum dissonum, sequitur physice & active esse quid finitum, secus vero passive, & ut est offensâ in Deo moraliter recepta, quatenus per peccatum offenditur.

Tertio : Tametsi peccatum sit offensâ infinita, quia tamen est quid infinitum relativum, non inde sequitur omnia peccata esse æqualia, quia relativa secundum circumstantias aggravantes suscipiunt magis & minus.

DISSERTATIO SECUNDA DE EXISTENTIA INCARNATIONIS DOMINICÆ.

est, & habitavit in nobis.

Dogma Incarnationis in Christo adimpletæ adversus Judæos cæcipientes, quatuor probatur momentis.

PRIMO: Ex illo Jacob morientis vaticinio Gen. 49.10. *Non auferetur sceptrum de Juda, &c.*

Secundo: Ex isto Isa. 7. 14. oraculo: *Ecce Virgo concipiet.*

Tertio: Ex Prophetis conglobatim sumptis.

Quarto: Ex testimonio Joseph doctissimi Rabbini Judæi.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum illud Jacob Vaticinium NON AUFERETUR SCEPTRUM DE JUDA &c. sit in Christo adimpletum?

HÆc Prophetia in gratiam Judæ facta sic refertur Geneſis 49. Vocavit autem Jacob filios suos, & ait eis: Congregamini, ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis Juda, te laudabunt fratres tui: manus tuæ in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, o fili mi, asinum suum. Lavabit in vino stalam suam, & in sanguine urve pal-

lium suum. Pulchriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores.

Notandum est primo, ad hujus prophetiæ intelligentiam Patriarcham Jacob cum morti proximus esset, convocatis filiis suis, Spiritu sancto affante, vaticinatum fuisse, quæ singulis eventura essent in novissimis diebus: Congregamini inquit, ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis. Cum autem ad Judam venisset, sic eum allocutus est: Juda, te laudabunt &c. Igitur prophetia non proxime, sed novissimis tantum temporibus, quod maxime observandum est, adimpleri debebat.

Subnotandum est II. in hoc Vaticinio quatuor potissimum prædicari excellentias Judæ: prima est laus & adoratio fratrum, quæ annuntiatur his verbis: Juda, te laudabunt fratres tui. Altera de hostilibus victoria ulterioribus istis verbis: Manus tuæ in cervicibus inimicorum tuorum. Tertia, imperii & principatus diuturnitas ad Messiæ usque adventum celebratur, quum ait: Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec &c. Quarta demum est bonorum omnium, veluti Paradisi fluvius, abundantia perennis; hæc enim subdit Jacob: Ligans ad vineam pullum suum &c.

Tertio loco prænotandum venit, nomine sceptri intelligi duplicem gubernandi potestatem apud Judæos; aliam scilicet regiam, quæ Sceptri nomine designatur, aliam vero judicariam, quæ exprimitur ista voce, dux, ut sonat vox ipsa Hebræica, legislator, vel iudex, vel scriba. Hebræum enim sic legit: Non deficiet sceptrum de Juda, nec legislator de subpedes ejus, donec veniat Silo, & ipse erit expectatio, vel congregatio populorum: Potestas autem judicaria erat penes Septuaginta Seniores, quorum Concilium *Sanhedrim* appellabatur, instar supremi cujusdam consistorii, seu Senatus; hujusce Concilii & judicariæ potestatis institutio auctoritate Dei facta habet-

habetur Numerorum 11. 14. cum enim Moyses dixisset: *Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est mihi* & dixit Dominus ad Moysen: *Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint, ac magistri... ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Munus autem & officium Seniorum illorum erat, ut colligatur ex antiquis Rabbinis, populum judicare, ferre leges, & etiam per singulas civitates Judices ordinarios, eosque delegatos institueret. Ad quatuor mortis genera reos astringere & damnare poterant, videlicet ad ustulationem, lapidationem, strangulationem, & occisionem: jejuni debebant mortis iudicium proferre, nec tunc pauciores esse debebant quam viginti tres, tamen in levioribus negotiis tres sufficerent: Si vero de pace, bello, summo Sacerdote deponendo, pseudo-Propheeta damnando, & ceteris ejusmodi rebus ageretur, universum cœtum congregare pro more positum erat.

Notandum est quarto, talem Senatam a tempore suæ institutionis ad Christi usque tempora viguisse, quippe qui vel ipso Christi passionis tempore extaret, attramen sine legis auctoritate in vitam; legitur enim in Evangelistis Pontifices, Scribas & Phariseos consilium iniisse ut perderent Jesum: quinimmo Dominum ad Annam primum, deinde ad Caiphā tamquam ad Judices adductum fuisse, qui etiam auditis falsis testimoniis tamen cum innoxio, mortis tamen reum non sine horribili crimine inique judicarunt.

Denum non abs re erit iterum subnotare ad prophetiæ & veritatem, & adimpletionem requiri, ut *Messias* ultimis veniat temporibus, quando scilicet a Juda sceptrum penitus auferetur. Sensus igitur est: *Non auferetur sceptrum de Juda... donec veniat, qui mittendus est;* Id est, deficiet sceptrum & a Juda prorsus excidet, quando veniet *Messias*. His prælibatis, sit

CONCLUSIO.

Incarnatio adimpleta est in Christo Jesu Nazareno.

Probatur hoc argumento.

Ex prophetia allata *Messias* venire debet, qui sit expectatio gentium, quem fratres & laudent & adorent, qui sit victor de inimicis omnibus, & in cujus diebus veniat abundantia pacis; denique ut auferatur sceptrum a Juda: Atqui istæ omnes conditiones adamussim in Christo Domino adimpletæ sunt. Probatur minor quoad singulas partes.

Primo quidem: Christus fuit expectatio gentium, quandoquidem ad lumen suum admirabile vocavit Gentiles, qui, abjectis idolis, ipsi magna cum fide adhererunt, juxta illud Lucæ 2. *Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis tue Israel.* Est istud Isaïæ 60. *Surge, illumina: Jerusalem quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo &c.*

Secundo: Eum quoque sui adorare fratres, nempe Apostoli, Joseph ab Arimathia nobilis Decurio, Nicodemus, nobilissimæ mulieres Martha & Magdalena, alique innumeri, quibus & Gentiles multi adjuncti sunt.

Tertio: Ipse devicit humani generis hostem infensissimum, mundi nimirum principem, tum a mortuis resurgendo, tum devicta morte universum orbem suæ subijciedo ditioni, sicut ab Osæ cap. 13. 14. *Propheta prænuntiaturum fuerat his verbis: Ero mors tua, o mors! morsus tuus ero, inferne.*

Quarto: Dominus Jesus mundo eatenus adduxit abundantiam, quatenus teste Apostolo Hebr. 10. 4. *Una... oblatione consummavit in sempiternum sanctificator.* Et iterum ex eodem, reconciliavit in a summis. Alteram de hoc momento affert rationem Ecclesiæ, Christus inquit, cœli aditum nobis clausum misericorditer aperuit.

Quinto: Ablatum est sceptrum de Juda, Christo nascente: quod quidem multis probatur argumentis, quorum istud est irrefragabile.

Christus natus est regnante Herode Ascalonita qui erat alienigena.

Hoc ipsum non una evincit ratio.

Primo quidem : Id constat ex Scriptura a cra, cum Herodes Idumæus esset, hoc est ex prosapia Esau oriundus, ut Auctores modo laudandi una voce conclamant. Porro Psal. 107. 10. habetur : *In Idumæam extendam calcamentum meum, mihi alienigenæ amici facti sunt.*

Secundo : Ex Josepho, qui Libro 14. Antiq. cap. 27. Antigonum ab illo oppretum Herode sic loquentem inducit : „ Ad hæc Antigonus ita respondebat ver-
„ so sermone ad Syloñem ac Romanos
„ milites, iniquum eos facere, qui He-
„ rodi regnum astruant homini privato &
„ Idumæo, hoc est semi-Judæo, cum id
„ more gentis debeat successioni gene-
„ ris. ” Rursus ibid. cap. 2. Scribit Josephus Antipatrum Herodis parentem fuisse Idumæum : „ Amicus autem, inquit, qui-
„ dam Hircani Idumæus nomine, Anti-
„ pater vir pecuniosus, natura factiosus
„ hic igitur Antipater primum vocabatur
„ Antipas eodem quo Pater ipsius nomi-
„ ne, quem ab Alexandro Rege & eius
„ uxore constitutum ducem totius Idumææ. ” Et id clarius patet ex libro primo de Bello Judaico capite 5. „ Erat autem
„ genere Idumæus & nobilitate ac opibus
„ gentis suæ princeps. ”

Tertio : Idem testantur, Justinus adversus Triphonem, Origenes Homilia 17. in Genesim, Eusebius Lib. 1. Hist. cap. 7. Ambrosius Libro 4. in Lucam, & Libro de Benedictionibus Patriarcharum cap. 9. Hieronymus Comment. in caput 3. Olee, Augustinus Libro 12. contra Faustum cap. 47. Theodoretus q. 110. in Genesim, Sulpitius Severus Libro 2. Historiæ sacræ cap. 27. Et sanctus Thomas 3. p. qu. 33. art. 8.

Quarto : Herodem fuisse alienigenam colligitur ex secta Herodianorum, qui, ut scribit Tertullianus, & Epiphanius, isto celebrabantur nomine, ex eo quod Herodem ut Messiam habebant, quippe qui ablato a Juda sceptro, ipse, & quidem invictis Judæis, ex Romano Senatusconsulto fagentibus illi Augusto & Marco Antonio, clavum regni teneret.

Quinto : Non ex his solum momentis evincitur Herodem, tametsi religione Judæum & Hircani Pontificis focerum, fuisse tamen alienigenam, sed & hoc ipsum

rursus declarat ea quæ, teste Josepho Lib. 15. antiq. cap. 11. fecit, postquam fuit a Romanis in Regem inauguratus. Nam Judæorum instituta peregrinis ritibus violavit, instituit athletica certamina, anno 5. redeunte, in honorem Cæsaris, Theatrum in urbe, & amphitheatrum in campo extruxit, ad Sacerdotium, quos voluit, promovit; Davidis sepulchrum reclusit, ex stirpe Juda oriundos interimi iussit. Demum Judæi sic persuasum habebant Herodem esse alienigenam, ut multi ex Esseniis, aliisque Judæorum sectis adduci nusquam potuerint, ut ejusdem jurarent.

Quid plura pro eodem adjiciam momento? Nec ipsius Herodis filius, illo mortuo, nec alii pacifice regnarunt, quandoquidem Aristobulus Rex captus Romæ veneno obit, filius eius Alexander securi percussus est, & ipse Hircanus honore Regii nominis abnegato, a Pompejo Pontifex creatus est; ita omnes Auctores. Quis jam cordatus dixerit potestatem vel Regiam, vel Ducalem apud Judæos tunc fuisse, qui, amisso sceptro, nequidem eligendi Pontifices potestatem habebant.

Rursus probatur eadem sententia Christi nascentis tempora ejusdem sceptri ablato: Habemus pro isto momento testes omni exceptione majores. Lucæ 3. 1. legitur : *Anno autem quinto decimo imperii Tiberii Cæsaris*, Pilatum fuisse Judææ procuratorem, Judæam quippe veluti provinciam suo adjunxerant imperio Romani, qui & diversos assignavere gubernatores; ibidem enim refertur Herodem Tetrarcham Galilææ extitisse, Philippum ipsius fratrem Tetrarcham Iturææ, & Trachonitidis regionis, Lysaniam vero Tetrarcham Abilinæ. Idem patet ex Joan. cap. 19. 15. Pilatus enim tempore Passionis Christum eripere volens e manibus inimicorum, Judæis dixit : *Regem vestrum crucifigam?* Responderunt Pontifices : *Non habemus Regem, nisi Cæsarem*. Igitur ipsis factentibus Judæis, sceptrum Christi tempore ablatum est.

Confirmatur : Jacob sancto afflatus Spiritu prædixit sceptrum de Juda tempore Messiae auferendum : Atqui de facto ita factum est Christi tempore : Ergo &c. Duo quidem habemus hic probanda, videlicet & majorem & minorem. Ad primum autem sic proceditur. Græci Scripturæ sacræ interpretes, videlicet Septuaginta, Aquila, Symmachus, verterunt, *aufer-*

auferendum, sic & tres Chaldaicæ paraphrasæ: sic & ipsi Judæorum Doctores in Talmud: scilicet Rabbi Moyses, Maymonides libro ultimo capite 4. . . . Rabbi David Kemchi in voce *Sebeeth*, Abenezara apud Rabbi Manasse, Mosi Gerundensis, Rabbi Ezechias, Abravanel.

Nunc vero ad probationem minoris gradum facimus. Quotidiana enim a Christo nato probat experientia, Sceptrum esse a Judæis prius ablatum, quippe qui nunc sint sine Rege, sine Duce, sine iure; e contra vero servi mancipales utique vivant, omnibus Nationibus exosi, & per totum terrarum orbem vagabundi. Iustinus Apologia 2. scribit hanc calamitatem eis contigisse immediate post Christi mortem; Caiphas quippe ultimus prophetauit: quidquid sit, citra dubium est hanc in Christi mortis vindictam Judæos habuisse fortem, vastata a Vespasiano & Tito Imperatoribus Romanis Hierosolyma: tunc illa Osee propheta capite 3. adimpleta est: *Quia dies multos sedebunt filii Israel sine Rege, & sine Principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephod, & sine Theraphim*. Quod certe perdurat a Christi nativitate ad nostra usque tempora. Hoc ultro fatentur Judæorum Doctores. Rabbi David Kemchi in Osee 3.4. "Hi sunt, inquit, dies exilii in quo hodie sumus, nec Regem habemus, nec Principem ex Israel, in potestate siquidem Gentium sumus." Rabbi Manasse in conciliatore ad Genesim 49. suffragatur his verbis: "Quam pœnam nunc fitemur, sine Rege, sine Principe, sine Imperio agentes &c." Incassum reponunt Judæi regnum se habere in Monte Caucaſo, cum constet, ut jamjam prænotavimus, eos in orbe terrarum nullius esse juris, quippe qui sint ubique servi mancipales.

Probatio ulterior Prophetia, Christus est de Tribu Juda.

UNA e prærequisitis conditionibus ad prophetiæ adimplerionem est, quod Messias sit de Tribu Juda, quandoquidem Patriarcha Jacob aliquod speciale filio suo Judæ promissit, videlicet Messiam ex ejus prosapia oriundum. Aquis Christus erat de Tribu Juda; & probatur multis momentis.

Primo quidem hoc ipsum significatur Genesios 12. 3. & Psal. 88. In priori qui-

dem loco Christus de semine Abraham, in altero vero de semine David proclamatur. Et vero Deus Abraham sic loquitur: *In te benedicentur universæ cognationes terræ*. Rursum ibidem cap. 22. 18. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes*. Quæ quidem verba Apostolus Gal. 3. 16. de Christo explanat, dicens: *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit, & seminibus, quasi in multis; sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus*. Psal. vero 88. 30. ait Deus ad David: *Ponam in sacculum sacculi semen ejus . . . Semen ejus in æternum manebit*; scilicet per Christum. Et clarius Isaia 11. 1. *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet*. Quæ quidem oraculi verba Rabbi Abenezra, Rabbi Salomon, Rabbi Kimchi, Rabbi Arabenel, Rabbi Arama, de Messia interpretantur. Concinnant Lipomanus in Nizzachon, & plerique recentiores Hebræi.

Secundo: Sanctus Thomas hic 3. p. q. 21. articulo 2. probat ex professio Christum esse ex semine David. Primo quidem illo Rom. 1. 3. *Qui factus est ex semine David secundum carnem*. Deinde sic loquitur: "Dicendum, quod Christus specialiter duorum antiquorum Patrum filius dicitur esse, Abraham scilicet & David: ut patet Matth. 1. cujus est multiplex ratio: Prima quidem, quia ad hos specialiter de Christo promissio facta est: dictum est enim Abraham Genesios 22. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ*; Quod Apostolus de Christo exponit, dicens ad Galat. 3. *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus: non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus*. Ad David autem dictum est, *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam, unde & populi Judæorum ut Regem honorifice suscipientes, dicebant Matth. 21. Oſanna filio David*.

Eandem annuntiat veritatem Malachias capit. 3. qui quidem de Messia sermonem instituens ait: *Ecce ego mitto Angelum meum, & preparabis viam ante faciem meam; & statim veniet ad templum suum Dominator quem vos queritis*. Deinde vero hæc subiungit: *Et placebit Domino sacrificium Juda, & Jerusalem sicut dies seculi, & sicut anni antiqui*. Quodnam esse illud sacrificium Juda, nisi illud quod Christus in ara crucis obtulit?

Tertio : Concinit specialiter novum Testamentum. Luc. 4. habetur : *Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Joseph, qui fuit Heli ... qui fuit Judæ.* Et Matth. 1. *Liber generationis Jesu Christi filii David.* Observes, velim, S. Matthæum suum scripsisse Evangelium in gratiam Judæorum, qui quidem integras Genealogias in tabulis sacris & scriniis publicis habebant de profapia tum Levi, tum Judæ, ne altera ex aliis tribubus dignitatem aut Sacerdotii præter posteros Aaron, aut regie potestatis præter Judæ Nepotes sibi assumeret, ut testatur Julius Africanus in epistola ad Aristidem apud Eusebium Lib. 1. Hist. Eccl. cap. 7. quocirca si Matth. aliquid falsi contra Genealogiarum jura scripsisset, Hebræi absque mora eum impugnassent : Sed nullibi legitur vitio ab eis verum fuisse in hoc Matthæo : Igitur nec ipsis dissentibus Judæis Christus erat de Tribu Juda oriundus.

Confirmatur isto ulteriori irrefragabili argumento. Juxta illud Summistratum adagium, *Partus sequitur ventrem* ; sed beatissima Virgo Christi dignissima mater erat de Tribu Juda : Igitur & ipse Christus. Probatur min. ex S. Luca cap. 12. ita scribente : *Ascendit autem & Joseph a Galilæa de civitate Nazareth in Judæam, in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo, & familia David, ut proficeretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* Ex qua quidem sententia concludunt SS. Patres, beatissimam Virginem, juxta legem non nisi homini de sua tribu conjugio fuisse consociatam. Ad quod enim Virgo jam Spiritus sancti operatione facta tanto itinere fatigari necesse opus fuisset, ut Cæsaris edicto obediret, si non fuisset e Regio Davidis sanguine edita ? Cum ideo Bethlehem venerit, ut pro more concivum tamquam ex profapia David suum duccens ortum proficeretur ?

Unius Augustini sufficit pro isto momento texere auctoritatem Libr. 23. contra Faustum Manichæum. Illum debellat hæreticum propignantem Mariam ex Tribu Levi fuisse oriundam, eo quod in quibusdam scripturis apocryphis legisset, Joachim Patrem BB. Virginis fuisse Sacerdotem, unde insulse concludebat Christum esse de genere Aaron. Cap. 9. sic loquitur S. Doctor " Quisquis itaque dicit, Mariam ad ,, consanguinitatem David non pertinuisse, se, manifestum est quod istarum scri-

pturarum tam excellenti auctoritati obli-

luerur, ipse ergo convincatur non eam

pertinuisse ad semen David, & hoc o-

stendat non ex quibuscumque litteris,

sed Ecclesiasticis, Canonicis, & Catho-

licis. ,, Ergo &c. S. Joan. Damascenus

ait Joachim habuisse pro Patre Barpanthe-

rem, pro avo Pantherem & pro atavo

Levi omnes de Tribu Juda, qui forsitan

non disceperant ab Heli, Macha, & Levi

a S. Luca adductis quousque Patrem &

avos S. Joseph constituit.

Nec minus cæcruit quam auctor Alcorani cap. 2. ubi BB. Virgo de familia Amrami dicitur, & Lib. 3. cap. 1. ejus titulus est *de Maria*, ubi asseritur eam fuisse Aaronis sororem, & filiam Amrami ; quandoquidem BB. Maria mater Christi nata est tempore Zachariæ, quo certe ævo, nec in Judæa, nec in Israël erant Reges. Jim enim sceptrum ad Herodem Alcaloricam alienigenam erat translatum ; Maria autem quæ fuit filia Amrami soror Moysis & Aaronis, nata est tempore Pharaonis in Ægypto, & mortua est in Cides, ut hab. Num. 20. cum igitur inter utramque Mariam plures sæculorum myriades intercefferint, non sine supina sacrarum Scripturarum ignorantia auctor Alcorani Mariam Christi Matrem cum altera confundere ausus est.

Probatio prophetiæ juxta Rabbinarum interpretationes & ipsorum Judæorum Paraphrasæ.

IN Vaticinio sic dicitur in Hebræo : *Non recedet sceptrum de Juda, neque Dux de inter pedes ejus, donec veniat Silob.* Quæ quidem vox idem sonat ac mittendus, filius ejus pacificus : Sed & hoc juxta Paraphrasæ & Judæorum interpretes Christo optime congruit : & probatur multipliciter. Primo quidem, secundum multos *Silob* idem est ac mittendus : ita vulgatus interpres : Eusebius Lib. 7. Demonstr. Rabbini quidam, videlicet Stuchus Hunnclaus & Crofves, quasi vox illa deriveret a verbo *Scalab*, quod hebraice est mittere, eo prope modo quo *Siloe* Joan. 9. v. 7. interpretatur, *Misus* ; alii contendunt eo nomine significari pacificum, sic habet Samaritanus codex, sic Oleaster, & Huetius ; nempe a verbo *Scalab*, quod est quiescere in pace, & in otio permanere. III. Plures alii illud nomen exponunt per filium ejus a Zaiabel, seu

feu *Schilas*, quod idem significat ac semen, & filium; ita cum plurimis de gente sua Doctōribus Rabbi David Kemki, in lib. radicū, Rabbi Bechai & Ionathas, quod sequitur Ludovicus de Dieu, de quo etiam vide Rabbi Manasie in Consiliatore. Abnefra, & Mozin Gerundinensis. denique alii explicant, *donec veniat ille cui supple, repositum est regnum*. Vel ille qui ei, scilicet Iudæ, *promissus*. Ita Lxx. Interpretes: *Non deficiet*, inquit, *Princeps ex Juda, & Dux de femoribus ejus, donec veniant que reposita sunt ei*. Et ipse est *expectatio gentium*. Targum Ierololymitanum sic legit: *Usque ad tempus, quos veniet Rex Messias*. Textus vero Samaritanus: *Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de virginitatibus ejus, donec veniat pacificus, & ad ipsum congregabuntur populi*. Quid plura? Prophetiam de Messia intelligendam esse ultro concedat vel ipsi Rabbinī in Talmude tractatu Sanhedrin cap. 12. Rabbi in Genesim, Ralchi Salomon, Iarchi arabs interpret, & Syrus, Onkelos & alii.

Jam vero, quocumque modo vocem exponas, toridem sunt *Messie* proprii characteres, qui non alteri quam Christo conveniunt. Ergo &c. Probatur Antecedens ab enumeratione partium. Primo quidem *Messias* mittendi ac venturi nomine passim in Scripturis designatur: juxta illud *Isaia* 16. v. 1. *Emitte agnum Domine dominatorem terræ*. *Matth.* vero 11. v. 3. de Christo habetur: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Secundo etiam pacis titulo *Messie* Aetas commendatur, *Plal.* 71. v. 7. *Orietur in diebus ejus iustitia, & abundantia pacis*. Item *Isaia* 9. 6. *Vocabitur nomen ejus . . . Princeps*. Porro testibus Evangelistis, & S. Paulo totum orbem ita in pace composuit Christus, ut de eo solo dicatur: *Imma reconciliavit summis*. Tercio, nullus alius est, aut esse debuit Iudæ filio, scilicet *Messia*, illustrior: cum sessorus esset super sedem David: Christus autem utpote Deus & homo omnes in immensum in dignitate excedit creaturas. Denique ipse *Messias* ille est qui Abraham, Isaac, Iacob ac Iudæ promissus fuit, cui quidem repositum erat regnum æternum; sic enim habetur *Danielis* 7. ver. 14. *Potestas ejus, potestas æterna, que non auferetur, & regnum ejus quod non corrumpetur*. Quod quidem oraculum non nisi de filio Dei incarnato intelligi potest, cum cuncta ho-

minum imperia evanescant & pereant, & juxta Apostolum *Hebr.* 1. veterascant, solus autem Christus in æternum permaneat: Ecce verba: *Tu in principio, Domine, terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli: ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes ut vestimentum veterascent*.

Ex his ad revincendos recentiores Iudæos triplex exurgit auctoritas domesticæ, videlicet Targumistica seu Paraphrastica, qua nulla apud eos major est: altera non minoris ponderis Thalmudica nuncupatur: tertium occupat locum Rabbinica, quam vel ipsi multi faciunt.

Solvuntur objectiones Iudæorum, ex obscuritate Prophetiæ.

OBJICIUNT: Illud Iacob Vaticinium nihil pro adventu *Messie* probat, quod varios, eosque obscuros subit sensus, qui quidem vix ad aliquem determinari aut ngi possunt: Atqui tale est benedictionis *Judæ* Vaticinium. Et probatur: Instat omnium sint illa verba: *Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum . . . Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvae pallium suum*. Quæ quidem verba non unum offerunt sensum, namque posteriora verba de terra promissionis lacte & vino manante Bonfrerius in cap. 49. *Gen.* interpretatur. Priora vero de victoriis David: Ergo &c.

Respondeo I. Ultro concedendo Scripturam sacram sensus habere multos, litteralem scilicet, moralem, & mysticum; sed contendimus juxta sensum obvium, ista verba: *Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium*: intelligenda esse de adventu *Messie*, Iesu Christi Nazareni, qui solus fuit expectatio gentium, quippe qui solus ad unius Dei fidem & vocaverit, & converterit Gentes.

Respondeo II. distinguendo majorem: Vaticinium Iacob itaque prima & ultima vocabula varios obscuroseque complectitur sensus, concedo: quoad ista verba modo laudata, *non auferetur, &c.* nego. Hæc enim sententia est clarissima ad *Messiam* determinata, videlicet Christum, ut credimus, qui ita fuit expectatio Gentium, ut omnis ad alium determinatus sensus a Prophetia sit prorsus alienus.

Instat: Atqui vaticinium præ se fert sensum obscurum atque indeterminatum: Ergo &c. Probatur subsumptum. Vox

hebræa *Scheveth*, quam Latinus Interpret vertit, *septrum*, virgam significat : Sed virga non consolationem, sed potius afflictionem importat, juxta illud Psalmi 88. *Si autem dereliquerint filii ejus legem meam... visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.*

Respondeo distinguendo : Et eo loci vox *virga* sumitur pro *septro*, concedo : pro afflictione, nego. Istud vocabulum utrumque subit sensum, *septri* quidem, juxta istud Psal. 44. *Virga directionis, virga regni tui.* Quandoque etiam oppressionis, ut in Psalmo pro objectione laudato. In priori significatione sumi in vaticinio non una evincit ratio. Primo quidem Jacob quid faustum per modum benedictionis annuntiat Judæ. Secundo, Hebræum legit : *Non auferetur septrum... & Dux, &c.* Septuaginta ponunt : *Non deficiet Princeps ex Juda, & Dux de femoribus ejus.* Hanc lectionem secuti sunt Theodotion, Aquila, & Symmachus, quibus succiunt Paraphrastes Chaldaei ; sic enim vertit Onkelos : *Non deficiet exercens dominium.* Paraphrasis Jonathas sic habet : *Non cessabunt Reges, & Principes.* Targum Jerosolymitanum : *Non cessabunt Reges.* Denique absurdum est dicere vocem, *Scheveth*, in Prophetia, *virgam* afflictionis subindigitare, cum Judæi non in afflictione, sed cum gloriâ & abundantia multis sæculis sub Regibus Juda prosperati sint.

Urgent : Atqui ex verbis subsequen- tibus nihil clare habetur in gratiam Judæ : Ergo &c. Probatur subsumptum. Non est legendum, *non auferetur* ; sed, *non declinabit septrum ad Judam donec veniat, &c.* Ita ut sit sensus, *Septrum non prius accessurum ad Tribum Judæ, quam Messias venerit, quandoquidem vox hebræica Jafour, significat, declinare ad* : Atqui declinavit septrum ad Judam ab ipso tempore David ; Igitur versus illa tempora venit Messias.

Respondeo I. Vulgatam quæ cum hebræo textu convenit in substantia, legere, *non declinabit ex Juda* ; sic enim hebræum latine reddit Walton : *Non recedet virga ex Juda, & Legislator inter pedes ejus, usquequo veniat Siloh, & obediens populo- rum.* Xantes Pagninus Ordinis Prædicatorum : *Non recedet virga ex Juda, & Legislator de inter pedes ejus, donec veniat Messias, & erit illi aggregatio Gentium.* Septuaginta sic vertunt : *Non de-*

ficiet Princeps ex Juda, & Dux de femoribus, donec veniant quæ reposita sunt ei, & ipse est expectatio Gentium. Onkelos in Targo, seu paraphrasi Chaldaica ait : *Non auferetur habens Principatum ex domo Juda, neque Scriba a filiis filiorum ejus, donec veniat Messias, cujus est regnum, & ei obediens populi.* Audis omnes a primo ad ultimum legere ex Juda, nusquam vero ad Judam. His accedit auctoritas sanctorum Patrum, Chrysostomi, utriusque Cyrilli, Theodreti, Augustini, &c. qui vaticinium in Christo adimpletum prædicant.

Respondeo II. distinguendo : Et vox hebræa *Jafour*, ibi significat, *non declinabit septrum ex Juda*, concedo. Significat, *declinabit ad* ; nego. Non diffitemur *Jafour* utrumque significare juxta diversam præpositionem illi conjunctam : Sipo- natur *El*, quæ vox Latine redditur *ad*, tunc quoque significat, *Jafour, declinabit ad* ; e contra vero, *declinabit ex*, si conjungatur cum præpositione *min* : Porro ita habetur juxta hebræum in vaticinio : *Lo Jafour scheveth min ouda*, id est, *non declinabit septrum ex Juda, donec veniat qui mittendus est.* Hoc est *Septum* erit semper in Juda, donec veniat, qui mittendus est, & cum venerit, cessabit.

Insunt : Rabini recentiores post Aquilam, reponunt vocem *Scheveth* non solum, *virgam*, sed etiam *Tribum* significare, adeoque hunc esse vaticinii sensum, *non auferetur Tribus de Juda, &c.* Sed nondum ablitus est Juda : Et probatur. Primo quidem testes sunt universi orbis nationes Judæis numero prope infinitos etiam nunc existere : Secundo, Rabbi Beniamin Tudelensis, qui tempore Alexandri III. summi Pontificis, & Friderici Aenobarbi Imperatoris varias orbis regiones perlustravit, in sui itinerarii historia scribit propriis vidisse oculis in urbe Bagdad quondam Babilone multa Israelitarum millia ubertate rerum omnium ac- tium, amœnissima loca incolentium & ab omni reliquorum hominum societate & aditu seclusorum propter vastissimas solitudines interjectas, atque etiam ibi sedem habere quemdam Æmalotharcum, seu Principem e tribu Juda oriundum, & in Asia Judaicum Imperium tenentem, cujus dignitatem perpetua successione ad Messiam usque duraturam scribit : Ergo &c.

Respondeo fidem non esse adhibendam

Aqui-

Aquilæ Pontico, qui primus post septuaginta vetus Testamentum ex Hebræo in Græcum transtulit, dum non sceptrum, sed Tribum legit, quippe qui ex Judæo Christianus factus sit, & alternata vice ex Christiano postea iterum Judæus, hinc ejus versio nonnihil suspecta est: Si tamen intelligitur de Tribu Juda regnante vel per Reges, vel per Duces, optima est: si vero de tota Tribu, prorsus rejicienda, utpote absurda; hunc enim identicum redderet sensum: *Non auferetur Tribus Juda de Tribu Juda*. Observe, velim, duas circumferri Aquilæ versiones; una legit, *non auferetur sceptrum Juda*: & recipitur, atque ponderatur: Altera quæ est ipsius commentarium: *non auferetur sceptrum de Tribu*; & recipitur cum addito, seu sic distinguendo, *sceptrum de Tribu Juda*; concedo. *Sceptrum de Tribu*, ut sic, hoc est, *Tribus de Tribu*, nego. Tum quia ista Aquilæ versio repugnat versioni Lxx. quæ legit: *Non deficiet Princeps ex Juda*, & *Dux de femeribus ejus*, &c. Repugnat & Paraphrasi Chaldaicæ jamjam laudatæ.

Ad primum probationem distinguo: Etiam num plurimi extant Judæi, sed dispersi, & omnium nationum servi principales, concedo: & extant sui juris, nego. Hinc solutionem esse veram non unum est ratio. Primo quidem ex adimplentione istius Osæ prophetiæ c. 3. 4. *Dies multos sedebunt filii Israel sine Rege, & sine Principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephod, & sine Teraphim*. Quæ verba explicans sanctus Augustinus Lib. 18. de civitate Dei cap. 28. ait: Quis non videat nunc sic esse Judæos. „ Vel ipse David Kemchi Rabbini vaticinium istud in eodem prorsus sensu explicat: „ Hi sunt, „ *inquit*, dies exilii, in quo hodie sumus, „ &c. Abrabaniel, alter Judæorum doctissimus Rabbini, exponens verum octavum cap. 33. Isaïæ, ait: „ Præterea me, „ minit Isaiæ tertii generis malorum, „ exilii nempe, quod penes Israëlitas non „ sit regnum, nec dominium, nec sceptrum judiciale. „ His assentiunt Rabbi Bechai, Rabbi David Ganzy, & Rabbi Manasses, ut observat Huetius propositione 9. Demonstrationis Evangelicæ.

Ad alteram probationem dico, ea omnia quæ de regno præsentis nonnulli scripsere Rabbini, meras esse fabulas, ut observat Buxtorfius in Præfatione ad librum *Cosri*. Vel ipse Benjamin Tudelensis ultro

fatetur *Æcmalotorchum* illum, seu Principem a Mahumetanorum Calipho potestatem per sigilli traditionem accipere solitum esse. Non ergo proprium, & absolutum, sed precarium, & fiduciarium est illius dominium.

Replicant: Tameñ Judæi multis cladibus ante Christum facti, ad propria tamen rediere: Igitur & nunc tandem aliquando finita præfenti captivitate claustraque, adveniente Messia suum cum gloria recuperare confident.

Respondeo distinguendo: Et tunc erat Dei promissio de recuperando regno, concedo: & nunc affulget, nego. Utrumque probavit effectuum eventus: Primum quidem cum Judæi post varia adversus Reges Syriæ bella, ducibus Machabæis, iterum tandem diademata sibi impoſuerint quidam ex eis, ut Hircanus, Aristobulus, & nonnulli alii; alterum vero quatenus juxta laudatam Osæ prophetiam ubique sint abjecti & exoli. Hoc ipsum clare admodum dicit Daniel cap. 20. afferens, elapsis septuaginta hebdomadibus, populum qui cum erat negaturus, non futurum amplius ejus populum, sed omnino prorsus opprimendum esse calamitatibus.

Solutio colligitur ex Tertulliano, qui in Apolog. cap. 12. pag. 27. Edit. Paris. sic Judæos perstringit offendens solum Christum esse Messiam, nec de altero expectando eis spem affulgere: „ Iste igitur „ Dei radius, ut retro semper prædicabatur, delapsus in Virgine quamdam, „ & in utero ejus caro figuratus, nascitur homo Deo mistus. Caro spiritu instructa nutritur, adolescit, assatur, „ docet, operatur, & Christus est... Sciebant & Judæi venturum esse Christum, scilicet quibus Prophetæ loquebantur, „ Nam & nunc adventum ejus expectant, nec alia magis inter nos & illos compulsiō est, quam quod jam venisse non credunt: duobus enim adventibus ejus significatis, primo qui jam expunctus est in humilitate conditionis humanæ, secundo, qui concludendoscenculo imminet in sublimitate divinitatis exerta.

Persistent: Quidam Rabbini sic vertunt *Donec veniat Scriba inter pedes ejus*; videlicet de partibus generationis inter tibias & pedes existentibus: Igitur non Rex, aut Dux in vicino prænuñtatur, sed quidam e Judæis Consiliarius.

Respondeo distinguendo: Et nomine *Scri-*

hæ intelligitur potestatem habens aut Regalem, aut saltem Ducalem, concedo : tecus, nego. Solutio patet ex dictis juxta textum Hebræum, & quidem primigenium, tum ex Targo Jerosolymitano, & Paraphrasibus.

Reponunt : Atqui res non sic constat : Ergo &c. probatur subsumptum : Septuaginta sic vertunt : *Non deficiet Princeps ex Juda, & Dux de semoribus ejus, donec veniant quæ reposita sunt ei*. Sed ista reposita in gratiam Judæorum prænuntiantur pro tempore sempiterno, ita ut numquam ab eis excident, cum semel eis advenierint ; vox enim hebraica, *ad Ki*, reddi potest, scilicet *ad*, significans, *in æternum*, & *Ki*, quando, & tunc reddet sensum ; *Non excidet sceptrum a Juda in æternum, quando venerit Messias* : Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem liquet priora verba luce pomeridiana clarius de Principe ex Iuda oriundo esse intelligenda. Concinit Paraphrasis Chaldæica, quæ nomine Scribæ intelligit Ducem & Principem ; sic enim vertit : *Non auferetur habens principatum a domo Juda, neque Scriba de filiis filiorum ejus, donec veniat Messias*. Ceteræ Versiones si quando Messie nomen taceant, illud tamen subindigitant, & juxta verborum substantiam idem dicunt.

Ad postremam ista verba, *Donec veniant quæ reposita sunt ei*, distingo : Et istis verbis Messie privilegia annuntiantur, concedo : & aliquod vagi indiscriminatum pro Iudæis dicitur, nego. Tres sunt lectiones hujus versionis. Prima ponit : *Donec veniant reposita ei*. Altera : *Donec veniat cui repositum est*. Tertia : *Donec veniat quo & quod reservatur*. Omnes optimæ sunt, & Christo non modicum accommodatæ.

Ad ulteriorem probationem, negamus, *ad*, reddi posse, *in æternum*, nec *Ki*, verti quando, cum id sit inauditum Interpretibus ; vel si velis, intellige de regno Christi cujus potestas, teste Daniele, æterna est.

Perfisset : Particula, *donec*, non significat post, vel ante adventum Messie auferendum esse Sceptrum Iudaicum, sed econtra, sensus est, numquam defecturum esse de Tribu Iuda statim atque Messias venerit : Ergo &c. Probatur antecedens : Primo quidem ex eo quod de Messia Luc. 1. 33. habeatur : *Regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit*

finis. Secundo vox illa, *donec*, non semper finem aut cessationem, sed quandoque & innovationem significat. Sic Gen. 8. 7. legitur de corvo : *Non revertetur, donec siccarentur aquæ super terram*. Eoque loci non significat Corvum esse ad Noe reversum delicatis aquis, cum nullo modo reversus sit. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo : Particula, *donec*, quandoque non significat rei alicujus cessationem, concedo : in Vaticinio, nego. Expositio quippe Rabinorum prophetiæ senium pervertit ; Iacob enim sic locutus est : *Non auferetur sceptrum de Juda ... donec veniat qui mittendus est*. Illi vero vertunt : *Postquam venerit* : hæc autem duplex locutio diversa est. Prior futurum Messie adventum respicit : Posterior vero jam præteritum designat. Unde ad illud. *Regnabit in domo Jacob in æternum*, distingo : Spiritualiter & moraliter, concedo : temporaliter & physice, subdistingo ; post secundum adventum sub finem sæculorum, cum orbem universum in æquitate judicaverit, concedo : in tempore dum erat adhuc viator, nego. Ita Huetius in Demonstrationibus Evangelicis proposuit. 9. ubi quatuor prophetica verba sic explicat, & distinguit : Prima parte oraculi : *Non auferetur sceptrum*, „ de Juda ; in spem æterni regni possessionis erigitur Iuda : Altera : *Nec Dux* „ de semore ejus : temporarius & caducus Iudæ significatur Principatus : Tertia : *Donec veniat qui mittendus est* ; „ finis hujus temporarii regni, scilicet, „ & Messie adventus prædicitur : Quarta : „ Et ipse erit expectatio Gentium : Messie „ regnum non angustius Chananæ terræ „ claudendum, sed omnem per orbem „ patens, & spiritale futurum prænuntiatur, quod intelligitur de Ecclesia „ triumphante & militante. „ Hoc ipsum ab effectibus notum est : fides quippe in Christum per orbem universum disseminata fuit, & ad consummationem usque sæculi in mundo perseverabit, juxta illam Christi promissionem in gratiam suæ Ecclesiæ, Matth. 16. 18. *Et porta inferi non prævalebit adversus eam* : Ecce regni spiritualis perpetuitas. Tum in fine mundi veniet cum potestate & majestate magni vivos & mortuos judicaturus, & cunctorum dominabitur in æternum ; in Electis quidem per effusionem gloriæ, in reprobis vero per vindictam. Ecce gloriam

riam & physice & moraliter æterna: & sic patet solutio ad alteram probationem.

Solvitur argumentum ex incertitudine personæ cui applicanda est Prophetia.

OBJICIUNT Judæi: Non est certum de quo loquatur Jacob, cum *Messiam* annuntiat: Igitur illud oraculum in *JESU CHRISTO NAZARENO* non est adimpletum. Probatur Antecedens: sicut Judæ ex quo suam Christum duxit originem, sic & Joseph, ex quo Tribus Ephraim & Manasse etiam promanarunt, convenit promissio Messias. Igitur cum ex Joseph non procreatus sit Christus secundum carnem, citra fundamentum prophetia illi applicatur. Probatur Antecedens, in qua potissimum sita est difficultas: Jacob in gratiam Joseph sic locutus est Genes. 49. 26. *Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrum ejus: donec veniret desiderium collum æternorum.* Multa sunt in hac difficultate discutienda: Primo quidem juxta illud oraculum, benedictiones Joseph ceterorum fratrum benedictionibus prævalent. Secundo, eas usque ad *Messiam* sese extendere ista denotant verba: *Donec veniret desiderium collum æternorum.*

Respondeo negando Antecedens. Ad probationem nego paritatem propter multa. Primo, gratia uni jam concessa, ordinante Deo, alteri non confertur: Porro, ante benedictionem Joseph, Jacob, sancto assistente Spiritu, promiserat Judæ *Messiam* ex ipso oriundum. Secundo, sensus obvis & litteralis benedictionis Judæ spectat *Messiam*, juxta illa verba: *Non auferetur sceptrum de Juda ..., donec veniat qui mittendus est.* Sensus vero benedictionis Joseph non nisi mystice terminatur ad *Messiam*, cujus quidem vel ipse fuit figura, deinde vero per fidem filiorum suorum; quidam enim ex Ephraim & Manasse Tribubus e captivitate Ninive, Deo duce & miserante, erepti ad fratres suos, scilicet Judæos confugerunt, & eorum adherentes fidei, in ex per suos nepotes ad *Messiam* usque perseveraverunt; & sic, inquit Bonfretius, benedictiones Joseph permanserunt, *Donec veniret desiderium collum æternorum.*

Instāt: Atqui hoc ipsum probat *Messiam* non ex Juda, sed saltem ex Jo-

seph nasciturum: Igitur nihil pro *Jesu Nazareno* ex Tribu Juda oriundo evinci potest. Probatur subsumptum: In benedictione Joseph vers. 24. hæc in ejus gratiam habentur: *Sedit in forti arcus ejus, & dissoluta sunt vincula brachiorum, & manuum illius per manus potentis Jacob: inde Pastor egressus est lapis Israel.* Igitur Christus qui fuit Mediator, Pastor Pastorum, & Dominator inferorum, e Joseph prodiit, adeoque prophetia Judæ nihil pro adventu Messias probat.

Respondeo I. dato & non concessio *Messiam* ex Joseph oriundum esse, citra dubium jamjam venisse constat, cum a multis retro sæculis nihil de regia aut ducali potestate filiorum Joseph superstit: & sic vel in ipsa luce cæcutiunt Judæi expectantes *Messiam*.

Respondeo II. negando antecedens. Ad probationem distinguo: Joseph fuit Pastor Ægypti, quam jussu Regis Pharaonis gubernavit, & suæ propriæ firmamentum familiæ, quam utique tempore famis & suscepit, & aluit, concedo: In hoc sensu inde Pastor, scilicet ex Jacob egressus est Joseph, qui fuit quidem lapis seu firmamentum totius populi Israelitici, ex Jacob Israel nominati: ex Joseph ortus est *Messias*, nego. Hunc sensum exhibet Auctor Libri Ecclesiastici cap. 49. 17, his verbis: *Joseph natus est homo, Princeps fratrum, firmamentum gentis, Rector fratrum, stabilimentum populi.*

Respondeo iterum aliter distinguendo Antecedens: Inde, id est, ex Joseph prodibunt lapides, & Pastores, scilicet Duces, Judices & Reges Israel, Josue, Debora, Gedeon, Jephthe, Jair, Abimelech, Jeroboam & Reges decem Tribuum: hi enim omnes ex prosapia Joseph erant, concedo: id est, *Messias* ex Joseph oriatur, nego. Et hoc evincunt probationes.

Urgent: Atqui verba prophetiæ ad *JESUM CHRISTUM NAZARENUM* non terminantur: Et probatur: in textu hebræo sic legitur: *Non recedes sceptrum de Juda, neque Dux de inter pedes ejus, donec veniat Silo;* quidam vertunt, *donec veniat Silob civitas*, seu, *donec veniant Saul & Jeroboam;* quos in urbe Siloh in Reges inauguratos confingunt: Alii legunt, *donec veniat Moyses*: cui sententiæ concinunt illa verba inius aut alterius Paraphrasis: *Non auferetur*

ſceptrum donec veniat Legislator. Nonnulli hoc de David qui floruit victorius, multo plures de Salomone interpretantur, quippe qui fuerit Rex pacificus, quod vel ipſa vox *Silob* ſonat, immo & *expectatio gentium*, quem Regina Saba de longinquo adiit, ut ſapientiæ ejus oracula audiret. His adde, ipſa teſtante Scriptura, ad eum gloriæ gradum regnum Iſrael, regnante Salomone, perveniſſe, ut nec ante, nec poſt ipſum ſimilis fuerit Princeps. Neque vero deſunt Rabbinii qui vaticinium non intelligi de *Meſſia* propugnent, ſed potius de aliquo Rege, qui Sceptrum Judæ ad puniendam Judæorum idololatriam ablaturus venire debebat: unde inter eos alii de Nabuchodonſor, qui capta Hieroſolyma tranſtulit Judam captivum Babylonem: alii de Jeroboam, qui decem abſtulit Tribus intelligi commentiuntur: aliqui denum de Cyro Perſarum Rege prophetiam explicant, eo quod Iſaïæ 45. l. vocetur CHRISTUS, hiſ verbis: *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro; & populum a captivitate Babylonica relaxaverit, templumque ejus expenſis reſtificarî cœperit:* Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad primam probationem dico, vocem *Silob*, eo loci non intelligi de urte, ſed de perſona. Et idem ſonat ac *miſſus*: ſic enim legunt paraphraſes Onkelos & Jonathanæ. Prioris habet: *Uſque dum veniat Meſſias*; poſterioris vero: *Uſque ad tempus quo veniet Rex Meſſias*. Igitur *Silob*, quandoque ſumitur pro urbe Tribus Ephraim, ubi duſtæ ſunt ſortes ſuper diviſionem terræ promiſſionis, ut habetur Joſue 18. quandoque etiam eſt nomen perſonæ appellativum, & ſic juxta varias radices e quibus promanat vox *Silob*, varias quoque habet explicationes. Porro in Prophetia legendum eſt *Siloach* per *chet*, id eſt, *legatus miſſus*, vel *miſtendus*, a radice *Schalach*, hoc eſt, *miſiſ*; non ſecus in Evangelio. *Siloe* interpretatur, *miſſus*. Ceterum fabulantur Rabbinii: cum quia abſurdum eſt dicere, hunc eſſe vaticinii ſenſum: *Non auferetur.... donec veniat civitas*. Neque vero vox intelligi poteſt, aut de Saule, aut de Jeroboam: præterquam quod enim Saul, electus eſt Rex in *Maſpha*, confirmatus in *Galgala* & unctus a Samuele in *Ramathain Soppin*, ut habetur 1. Regum 10. Jeroboam vero in Sichem, ut legitur 3. Re-

gum 12. & neuter in *Silob* civitate; primus non erat de Tribu Iuda, alter vero blaſphemare Idololatria ſua fecit Iſrael, dum in Bethel erexit vitulum adorandum; ambo mali, & ne minimum quidem expectatio Iſrael. Igitur vaticinium de illis nuſquam intelligendum venit.

Neque vero explicari debet, aut de Moyſe, aut de David, aut etiam de Salomone. Moyſes quippe erat de Tribu Levi, David vero fuit primus e Regibus Iuda: Igitur non in ipſo deſiit ſceptrum, cum tamen hæc una conditio ſit ut adimpleatur prophetia: eadem ratione de Salomone non eſt; tametsi enim pacificus fuerit cum vicinis Regibus, ſed non erga populum quem veſtigialibus oppreſſit. A fortiori nec intelligenda de Nabuchodonſor qui vaſtavit Iudæam: Iacob quippe non adverſa fed fauſta Iudæ prænuſtiabat; nec denique de ipſo Cyro qui quidem ſolvit populum a captivitate temporali, ſed non ab æterna, nec ſuit expectatio gentium, quippe qui crudeliſſimus, & dorſa Regum terræ contriverit.

Tertullianus in Apologetico Chriſtum eſſe Meſſiam a Iacob annuntiatum luculentiffimis probat rationibus, præſertim vero Lib. 5. adverſus Marcionem pag. 593. ubi offendit vaticinium de Salomone non poſſe intelligi, ſed tantum de Chriſto: "Eſt, inquit, & alius Pſalmus ita incipiens: Deus judicium tuum Regi da, id eſt, Chriſto regnatura: & juſtitiæ tuam filio Regis, id eſt, populo Chriſti: Filii enim ejus ſunt, qui in ipſo renaſcuntur: ſed & hic Pſalmus Salomoni canere dicitur; quæ tamen ſoli competunt Chriſto, docere non poterunt etiam cetera non ad Salomonem, ſed ad Chriſtum pertinere? Deſcendit, inquit, tamquam imber ſuper vellus, & velut ſtillæ diſtillantes in terram. Placidum deſcendunt ejus, & inſenſibilem deſcribens de cælo in carnem: Salomon autem eſti deſcendit aliunde, non tamen ſicut imber, quia non de cælo; ſed ſimpliciora quæque proponam. Dominabitur, inquit, a mari ad mare, & a flumine uſque ad terminos terræ: hoc ſoli datum eſt Chriſto. Ceterum, Salomon uni & modicæ Iudææ imperavit. Adorabunt illum omnes Reges: quem omnes, niſi Chriſtum? Et ſervient ei omnes nationes: cui omnes, niſi Chriſto? Sit no-

„ men

„men ejus in ævum; cuius nomen in
 „æternum, nisi Christi? Ante solem man-
 „nebit nomen ejus: ante solem enim ser-
 „mo Dei, id est Christus; & benedicen-
 „tur in illo universæ gentes: in Salo-
 „mone nulla natio benedicitur; in Chri-
 „sto vero omnis. Quid nunc si & Deum
 „eum Psalmus iste demonstrat? Et bea-
 „tum eum dicent: quoniam benedictus
 „Dominus Deus Israelis, qui facit mi-
 „rabilia solus. Benedictum nomen glo-
 „riæ ejus, & replebitur universa terra
 „gloriæ ejus. Contra, Salomon, audeo
 „dicere, etiam quam habuit in Deo glo-
 „riam amisit, per mulierem in Idolola-
 „triam ulque pertractus. „

SOLVITUR ARGUMENTUM

*De ablatione Sceptri multis retro seculis,
 ante Christum natum.*

DEVICTIS iterum atque iterum Iudæis
 pro adimplerone vaticinii Iacob in Chri-
 sto, ad alia se se convertunt commenta,
 concedendo quidem Messiam venisse, sed
 multis ante Christum sæculis: si hæc
 Iudæi non asserant, saltem propugnant
 impii, quorum est illud ratiocinium. Iux-
 ta Iacob morientis eloquium, ablato a
 Iudæis sceptro, *Messias* venire debuit:
 Sed hoc contigit tempore Iudicum, vel
 saltem Iechoniæ: Iudicum quidem, cum
 inter quatuordecim nonnisi duo fuerint
 ex Tribu Iuda, scilicet Othoniel, &
 Obesam; Iechoniæ vero Regis Iudæ, quo
 quidem extincto, nullus e Iuda post ipsum
 sedit in Throno. Et probatur: Ierem. 22.
 30. sic ait Deus: *Hæc dicit Dominus:*
Scribe virum istum sterilem, virum qui in
diebus suis non prosperabitur: nec enim erit
de semine ejus vir, qui sedeat super solium
David. Ergo &c.

Respondendo negando minorem. Ad pri-
 mam probationem, distinguo: Et adim-
 pletio prophetiæ non computatur a judi-
 cibus, sed initium habet a Regibus Iuda,
 scilicet a David, & ad Duces ulque pro-
 tracta est, concedo: secus, nego. Un-
 de parum refert quod multi ex iudicibus
 non fuerint ex Tribu Iuda. Ad secun-
 dam probationem, distinguo antecedens:
 nullus de semine Iechoniæ sedebit super
 solium ut Rex, concedo: ut Dux, ne-
 go. Transacta enim captivitate Babylo-
 nica, Respublica Iudæorum per Duces,
 qui in prophetia commemorantur, gu-

bernata est: Porro Iechoniæ successit Sa-
 lathiel Dux de Tribu Iuda, juxta illud
 Matth. 1. *Josias autem genuit Iechoniam*
& fratres ejus in transmigratione Babylo-
nis; & post transmigrationem Babylonis
Iechonias genuit Salathiel, Salathiel autem
genuit Zorobabel &c. Ille autem erat de
 domo Iudæ oriundus.

Instant: Atqui tempore captivitatis Ba-
 bylonicæ prorsus extinctum est regnum
 Iudaicum. Ergo &c. Probatur subiun-
 ctum: Tunc sceptrum, seu Regnum
 censetur penitus ablatum, quando Rex
 ipse cum proceribus & populo captivus
 ducitur: quando Provinciæ, quando ur-
 bes, & tota terra transit in victoris po-
 testatem, ita ut vel quid n. i. m. non
 superfit pro devicta natione: Atqui res
 sic se habuit tempore Iechoniæ. Et pro-
 batur, breviter texendo captivitatis hi-
 storiam, quæ Lib. 4. Regum fuso de-
 scribitur calamo cap. 23. Ioakim regnavit
 in Iuda, fecitque malum coram Domi-
 no. Cap. 24. in vindictam factus est Na-
 buchodonosor servus, cui tribus annis ser-
 vivit, rursus vero rebellavit contra eum:
 hinc ordinante Domino latrunculi & Chal-
 dxorum, & Syriæ, & Moab exagitave-
 runt Iudæam, & hoc etiam propter pec-
 cata Manasse jam jam mortui. Tum de-
 functo Ioakim, Ioachim filius ejus regna-
 vit pro eo, qui & sicut sui Patres fecit
 malum coram Domino. Tunc venit Na-
 buchodonosor & obsedit Ierusalem, quo
 facto egressus est Ioachim cum sua ma-
 tre, servis suis & principibus ad Na-
 buchodonosor qui eum suscepit octavo sui
 Regni anno. Verum ducti ad Nabucho-
 donosor non invenerunt gratiam apud
 eum, quinimmo captis templi vasibus,
 transtulit omnem Ierusalem, & univer-
 sos principes, & omnes sortes exercitus,
 decem millia in captivitatem cum Rege,
 matre & universis Primatibus, omnem-
 que artificem & clusorem, nihilque re-
 liquum est, exceptis pauperibus populi
 terræ. Et constituit Mathathiam patrum
 ejus pro eo: imposuitque nomen ei Se-
 deciam, eo quod juramento ei fidelita-
 tem promiserat, quod quidem vox *Sede-
 cias* sonat; ipse vero aliquibus elapsis an-
 nis, etiam malum fecit coram Domino,
 & recessit a Nabuchodonosor: ille vero
 iterum cum exercitu magno comparato
 venit & obsedit Ierusalem, ea vero ca-
 pta, succendit domum Domini & univer-
 sas, tum populi, tum Regis domos,
 R 4 uni-

universamque templi suppellectilem transtulit Babylonem, interfecit etiam Sedeciae filios, ipsum effossis oculis cum tota prorsus natione, relictis solum vinitoribus & agricolis, captivum duxit; sic enim habetur cap. 25. *Translatus est Juda de terra sua. Ergo &c.*

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo majorem: Tunc Sceptrum penitus cessat, quando Rex cum toto populo captivus ducitur, si non illi remaneat potestas civilis, & in vitam subditorum, concedo: si superfit, nego. Similiter distinguo minorem, & Rex Judææ, vel in ipsa captivitate habebat jus in vitam super servos suos, concedo: & non habebat, nego minorem, & consequentiam. Porro tametsi pro bonis temporalibus nulla Judæis principibus captivis manere potestas, bene tamen pro rebus civilibus, ita ut a ritu Paganorum abstinentes, prævaricatores legis absque misericordia punirent; cujus rei percelebre legitur exemplum de judicio junioris Danielis, qui Susannam innocentem a falso crimine purgavit, senes vero calumniatores morti tradidit, & juxta talionis poenam lapidarii definivit. Et vero numquid Rex captivus definit esse Rex, quasi vero Franciscus primus Matriti captivus, non semper extiterit Galliarum Rex? Quid plura pro hoc momento referam? Vel ipso mortuo Nabuchodonosor, Joachin sedit in Throno patris sui apud Babylonem anno 37. transmigrationis, & Regis honores obtinuit; sic enim habetur Lib. 4. Reg. cap. 25. 27. *Factum est vero in anno trigésimo septimo transmigrationis Joachin Regis Juda, mense duodecimo, vigesima septima die mensis sublevavit Evilmerodach Rex Babylonis, anno quo regnare coeperat, captus Joachin Regis Juda de carcere. Et locutus est ei benigne: & posuit Thronum ejus super Thronum Regum, qui erant cum eo in Babylone. Et mutavit vestes ejus quas habuerat in carcere, & comederat panem semper in conspectu ejus cunctis diebus vitæ suæ. Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quæ & dabatur ei a Rege per singulos dies, omnibus diebus vitæ suæ.*

Respondeo II. aliter distinguendo eandem majorem: Et hæc unum tantummodo probant, videlicet regnum Juda fuisse interruptum, concedo: fuisse penitus extinctum, nego. Interruptionem exercitii potestatis Regiæ non auferre ab aliqua natione Regnum novo non novit,

maxime vero cum adest de recuperando Regno Dei omnipotentis promissio, qualis fuit in gratiam Iudæorum, quorum captivitas juxta Ieremiam, nonnisi septuaginta annorum spatio futura erat: qua quidem translata, ad Messiam usque, teste Iacob vaticinante, Respublica Iudæica protrahi debebat.

Dices: Vel ipso tempore Passionis Christi Iudæi judicabant reos, ut liquet ex illo ad eos Pilati effato de Christo Ioan. 18. 31. *Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum;* & tamen, testibus Christiinis, sceptrum jam jam fuerat a Iudæis ereptum. Igitur nihil concludi potest pro perseverantia sceptri tempore captivitatis ex judicio Danielis, senes calumniatores ad mortem damnatis.

Respondeo distinguendo antecedens: Et Pilatus pro hac vice concedebat Iudæis facultatem judicandi Christum, quem innocentem prænoscent, nolebat juxta falsa allata testimonia judicare, concedo: Et revera Iudæi tunc temporis a suo non exciderant jure, nego. Eos ipsos habemus confitentes reos, cum Pilato ibidem responderint: *Nobis non licet interficere quemquam.*

Reponunt: juxta Iacob oraculum Messias veniendus erat, ut primum a Iudæis potestas auferretur: sic mortuo Balthassar capta & diruta urbe Babylonica, Scriptura ait de regno Chaldæorum Dan. 5. 29. *Datum est Medis & Persis.* Igitur cum totus Iuda translatus sit, dubio-procul Regnum Iudaicum tunc prorsus extinctum dici debet. Hoc ipsum ulteriores varia eaque domestica probant exempla. Tametsi enim v. g. ab Hispania propulsi sint Mauri fortitudine & magnanimitate Ferdinandi V. tempore tamen quo regionem illam invaserant, regnum Hispaniarum ad illos translatum dictum est: quinimmo sic & diceretur, tametsi tyrannus restituere promitteret: neque vero solvitur difficultas dicendo, Iudæos captivos inter se aliquam exercuisse potestatem, cum hoc nonnisi obtenta a Chaldæis licentia factum sit: vel ipsi Chaldæi Persis postea subiecti, juxta leges Patriæ se se gesserunt; quod quidem etiamnum pro religione Græcis concedit Turcarum Imperator. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Cessat regnum ut primum translatum est, si non adit de recuperando Dei promissio, concedo: sin minus, nego. Ad
exten-

exempla nego paritatem. Ad primum quidem, cum Scriptura expresse dicat, regnum Chaldaeorum in vindictam sacrilegiorum Balthaisar datum fuisse Medis & Persis: nec quidquam virum habent cetera; sicut enim Deus fidelis, sic & in exequendis promissis potentissimus est: non sic homines, qui etsi promitterent ablata restituere, quandoque impedimentis irretiiti, hoc ipsum adimplere nequeunt.

Ad id vero quod subiicitur, Principes licentiam facere populis quos suo adfiscunt Imperio, ut juxta Patrias Leges se gerant, distinguo: pro eorum religione, concedo: pro civilibus, ita ut potestatem habeant in vitam, nego. Sic v. g. Græci Turcarum servi, numerata pecunia habent suæ Religionis exercitium, nusquam vero in vitam potestatem. Jam verosi de Chaldæis sermonem instituamus, certum est ipsos in Judæos captivos suam potestatem exercuisse, cum vel ipsa testetur Scriptura Danielem fuisse in lacum leonum dejectum, eo quod iteratis vicibus ad Deum suum fudisset preces contra Edictum Regis, quo prohibitum erat, ne quis alium Deum præter Idola, invocare auderet.

Solvitur argumentum de ablatione sceptri tempore Ducum, maxime Assamoniorum.

OPPONUNT: Elapsa captivitate, ne quidem sub Ducibus supremam habuerunt Judæi potestatem: Igitur Sceptrum penitus fuit in captivitate Babylonica extinctum. Probatur antecedens: Et idem reddit quod supra ratiocinium. Tunc sceptrum censetur prorsus ablatum, cum Tyranni in urbe Regia dominantur, & de omnibus ad nutum disponunt: Atqui eo acerbioris gradu Judaica Respublica tempore Regum Syriae & Græcorum venerat, quod quidem multipliciter ostenditur. I. Sub imperio Persarum, suos Judæi a Persis accipere Gubernatores, videlicet a Nabuchodonosor Matthaniam, rursus ab Artaxerxe Longimano Nehemiam, ut habetur Nehem. II. Quin immo tributa solvebant alienigenis Imperatoribus, ut ibidem legitur. Suffragatur Josephus Lib. ro. Antiquit. capit. 7. III. Sub Imperio Græcorum nudum Ducem, sed & SS. Pontifices a Regibus Syriae suscipere coacti sunt Judæi; namque apud Eldram habetur, Alexandro Magno Macedoni Judæos solvisse tributa, & ab eodem, ut ea annis

Sabbatissimi non solverent, exposulasse. Item Libr. 2. Mach. Rex Syria disposuit de Pontificatu, nam Iason frater Oniaz magni Sacerdotis pecunia numerata illum obtinuit ab Antiocho Nobili: Ergo &c.

Respondet negando Antecedens: siquidem Zorobabel Rempubicam Iudaicam in pristinum restituit statum, & post ipsum fortissimi Duces; immo post eos Iudæi quosdam habuere qui sibi imposuerint diademata, videlicet Aristobulum, Alexandrum, Iamnahum, Hircanum natu primum, & Aristobulum natu minorem; postea vero a Pompeio devicti versus Christi tempora cæperunt habere Reges alienigenas, quorum primus fuit Herodes Ascalonita, quo regnante natus est Christus, ut adimpleretur quod dictum est per Iacob prophetantem: *Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.*

Ad probationem distinguo Antecedens: Iudæi acceperunt ad tempus, & Duces, & Sacerdotes ab alienis Regibus, & necessitate compellente eis tributa solverunt, concedo: & Sceptrum erat penitus ablatum, nego. Erat enim ad summum interruptum propter rationes jam jam laudatas. Iudæi solverunt quidem tributa Græcis, sicut permulti Reges tum Asiæ tum Africæ nostris temporibus Turcarum Imperatori solvunt; nimirum vel ad redimendam vexationem, vel etiam propter aliquam fisci dependentiam. Neque etiam semel compertum habuimus, flagrantem bello, Reges Europæ suis permittere subditis, ut solvant hostibus hinc & indeversus eorum fines cursitantibus contributiones ad vitandam bonorum dilapidationem: Ergone cessant eorum esse Reges & Domini? Nullo modo. Idem de Iudæis respectu Regnum Persarum, & Græcorum dicendum est.

Ad id vero quod subiungitur, Iudæos accepisse Pontifices a Regibus Græcis, distinguo: Pontifices suæ gentis, sed non Duces, concedo: secus, nego. Iason qui Pontificatum ab Antiocho nobili accepit, erat frater Oniaz: sed hoc totum necessitate compellente factum est. Quod vero Duces minime receperint, ex libris Machabæorum constat; quandoquidem dum Reges Syriae imperabant Ierolymæ, Machabæi Duces clavum regni Iuda in aliis urbibus tenebant: ibique annorum circiter 166. spatio Græcis resisterunt; tribus tandem Antiochi Ducibus contritis, it-

præ-

prævaluerunt Iudæi, ut eiectionis sæpius e Ierolyma Græcis, tandem diademata sibi iterum imposuerint.

Quod autem Machabæi Duces aduersantibus Syriæ & Ægypti Regibus semper gubernaverint, fide desciuit in Libris Machabæorum Lib. 1. cap. 13. hæc leguntur: *Audiuit Simon quod congregauit Tryphon exercitum copiosum, ut ueniret in terram Iuda & accessus est spiritus populi simul ut audiuit sermones istos: & responderunt voce magna, dicentes: Tu es Dux noster loco Iudæ & Jonathan fratris tui: pugna prælium nostrum, & omnia quæcumque dixeris nobis, faciemus & congregans omnes viros bellatores accelerauit consummare uniuersos muros Ierusalem, & munivit eam in gyro.* In hoc tunc multa observanda veniunt. Primo quidem, florebat Respublica Iudaica Ducibus Assamoniæ Triphon enim, congregato exercitu, Iudæam deuellare tentabat, sed spes fefellit eum, quandoquidem Simon ei fortiter resistit. Secundo, ipse Simon electus est a viris Iuda Dux ut regni debellaret hostes. Tertio, Ierolymam munivit. Tunc igitur Machabæi in urbe Regali imperabant, cum vero fugere cogebantur, ad alias confugiebant urbes ubi clauum Imperii tenebant, hostibus vero contritis inflauebant sancta, in primis & Templum & sanctam civitatem, ut legitur in Libris Machab. sicque Dei promissio de recuperando regno, transacta captivitate Babylonica, mirum in modum protegente Deo, adimpleta est, ut habetur Lib. 1. Esdræ 7. 25. 26. his verbis: *Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue Iudices & Præsides, ut iudicent omni populo Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem Regis diligenter, iudicium erit de eo, siue in mortem, siue in exilium, siue in condemnationem substantiæ ejus.* Ecce potestas suprema, eaque completa; eandem autem habuisse quoad mortem vel in ipsa captivitate, legitur Danielis 13.

Insunt: Pauci admodum Iudæi & captiuitate reuersi sunt; insuper spatio 450. annorum circiter ita vexabantur a Regibus tum Syriæ, tum Ægypti, ut sui juris numquam fuerint, sed potius illorum Tributarii, & subditi essent. Testis Ioseph, qui Lib. Antiq. Iud. Lib. 12. cap. 1. scribit Ptolemæum Soterum Regem Ægypti cepisse Ierolymam, & centum millia hominum traduxisse in Ægyptum: Legi-

tur quoque 1. Mach. cap. 1. & 2. Ierolymam ab Antiocho captam & Templum expoliatum: Sed hæc omnia evincunt Iudæos sub Ducibus nullam habuisse supremam potestatem: Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Nullam habuerunt sub nomine Regis, concedo: sub nomine Ducis, nego, propter rationes supra allatas. Iam vero parum ad præsens negotium refert, ut pauci vel plures Iudæi captivitate egressi sint; sufficit quod in immensum multiplicati Rempublicam restauerint: si tamen pauciores dicendi sint qui 42360. bellatores numerarent: Sic enim habetur Esdræ 1. c. 2. 4. *Quadragesimo duo milia trecenti sexaginta, exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant septem milia trecenti tringinta septem, & in ipsis Cantores & Cantatrices ducenti.* Quid plura referam? Ad summum dici posset Sceptrum non nihil interruptum fuisse, dominantibus Regibus Syriæ in Ierusalem cum postea ex ea & expulsi sint, & Ptolemæus Philadelphus filius Soteri Iudæos captivos in gratiam versionis Lxx. Interpretum, relaxaverit.

Insunt: Machabæi, qui velut Duces uno & dimidio circiter sæculo imperabant, de Tribu Levi erant oriundi, ut habetur 1. Mach. 2. ubi Mathathias eorum Pater Sacerdos & familia & vice Iosab dicuntur; Iosab autem fuisse de filiis Aaron constat ex Lib. 1. Paralip. cap. 24. Sed ad vaticinii adimpletionem prærequiritur ut Sceptrum seu suprema potestas in Tribu Iuda maneat: Igitur vel ipso Ducum tempore Sceptrum cessavit.

Respondeo 1. ad istam gravissimam difficultatem, prophetiam intelligi de tota Tribu Iuda. Sic censent inter Patres Iulianus Martyr. Dial. cum Triphone, Athanasius Lib. de Incarn. Eusebius Lib. 8. Demonstr. Evang. Chrysostomus Homilia 77. Ambrosius Lib. de Benedictionibus Patriarcharum cap. 4. Augustinus Lib. 18. de Civ. Dei cap. 45. Theodoretus q. 110. in Gen. Rupertus Lib. 1. in Genes. & alii complures, qui quidem controversiam ita intellectu facilem sic excogitavere, ut vix ullam de isto momento disceptionem moverint. Nec mirum, ceteræ Tribus in captivitate Ninive pene extinctæ sunt, ex his vero pauciores reliqui ad confratres de Tribu Iuda confugerunt, & ex illo tempore non amplius Israelitæ, sed Iudæi vocati sunt; quippe qui in terra Iuda fugitivi commorarentur;

tur, & consequenter suprema potestas penes Principes Juda erat: ita ut ipsi Ducibus ad nutum, vel ex sua, vel ex aliena Tribu providerent: quibus suppositis, potestas absque negotio intelligitur remansisse in Tribu Iuda, sicut prædixerat Iacob.

Respondeo II. distinguendo: Machabæi erant de Tribu Levi ex linea paterna, concedo: materna, nego, ut habetur 2. Paral. cap. 22. licitum enim erat Levi matrimonio conjungi cum Tribu Iuda regali propter dignitatem; loabius autem Machabæorum pater, suum ab Aaron ducebat ortum, Aaron vero filium Aminadab de Tribu Iuda uxorem habuit, ut habetur Exodi 6. ista solutio colligitur ex Lxx. qui sic legunt: *Non deficiet Princeps ex Iuda, & Dux de femoribus ejus, donec veniant quæ reposta sunt ei.* Quod quidem nomen plurale femoribus indigitat patrem & matrem. His adde Tribum Levi nullum habuisse in divisione terræ promissionis locum fixum, sed Levitas ceteris Tribubus commixtos fuisse: Quia vero poterant matrimonio conjungi cum filiabus Iudæ, quid mirum si suas propter uxores Machabæi clavam Imperii tenuerint, sicut paucis ab hinc annis Araucanus Princeps propter suam uxorem Guilmetam Iacobi II. e throno dejecti filiam, Rex Angliæ inauguratus sit?

Respondeo III. aliter distinguendo: Et Machabæi nomine Iudæ prius electi a Principibus Iuda imperabant, concedo: & jure avito gubernabant, nego. Senatus *Sanhedrin* seligebat ex fratribus unum qui bella Domini, & prælia pro tota natione sustineret: sicut igitur cum Poloni ex alia natione eligunt Regem, Sceptrum Poloniæ non translatum ad alienigenas, sed semper in Polonia manere dicitur, eo quod Rex non nisi in Polonia, & auctoritate Polonorum regnet, pari & consimili modo, imperantibus Assanoniæ, Sceptrum Iudææ, in Iuda perseveravit: electi quippe fuerant a filiis Iuda, nec alibi nisi in terra Iuda regnabant. Quod autem Machabæi ex prævia tali electione regerent, patet ex electione Simonis recensita Lib. 1. Mach. cap. 13. cap. vero 9. 28. refertur electio Ionathæ a Iuda defuncto; sic enim scriptum est: *Et congregati sunt amici Iudæ, scilicet primates Tribus amici, & dixerunt Ionatha: ex quo frater tuus Judas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros*

Bacchidem, & eos, qui inimici sunt gentis nostræ. Nunciatque te hodie elegimus esse pro nobis in Principem, & Ducem ad bellandum bellum nostrum. Ergo &c.

Replicans: Primus inter Machabæos Dux fuit Mathathias: Sed iste absque electione Dux extitit; fugiens quippe a facie inimicorum, a quibus contriti fuerant Iudæi, quosdam sibi adscivit amicos, qui in unum congregati, seipso Duce, bella Domini gerere, & pugnare pro sanctis legibus cœperunt. Ergo &c.

Confirmatur: Vel ipse Mathathias sua privata auctoritate filium suum Iuda constituit Ducem post se; sic enim habetur 1. Mach. 2. 49. 66. *Et appropinquaverunt dies Mathathia moriendi, & dixit filiis suis. ... Judas Machabæus fortis viribus a juventute sua, sit vobis Princeps militiæ, & ipse aget bellum populi.* Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Mathathias non fuit electus Dux per sortem, concedo: ex tacito consensu & per obedientiam pro actione prælii, nego. Aliquem eligi ducem dupliciter contingit: Primo quidem per sortem, quod fit in committis Nationis, modo votis, modo in schedulis, modo etiam calculis viva voce datis: alio modo consensione & actione, quod in bello quam plurimum factum fuisse compertum est; videlicet cum Proceribus gentis gladio hostium cadentibus, alter genti conjunctus exurgit, & fractos suo exemplo stimulans, & quasi vivificans animos pergit adversus hostes primus: tunc enim ceteri illius in hærentes vestigiis, tacito consensu, qui quidem electione per vota quandoque efficacior evadit, illi non sine discrimine vitæ lætabundi obediunt. Isto modo electus apparuit a Iudæis Mathathias, qui republicam tunc temporis extrema agentem ac prope collabantem sustinuit: Quid mirum? Si Iudæi proceres magna cum gratiarum actione habuerint ut ducem Mathathiam, & filium suum Iudam ab illo Ducem nominatum ex tacito consensu uti talem etiam agnovissent. Hoc ipsum patet ex Lib. 1. Mach. cap. 13. 1. 2. 3. ubi sic loquuntur de electione Simonis Machabæi primates ex Tribu Iuda: *Et audierunt Simon quod congregavit Tripben exercitum copiosum, ut veniret in terram Iuda ... & accensus est spiritus populi simul ut audierunt sermones istos: & responderunt voce magna dicentes: tu es Dux noster loco Iudæ & Ionathæ fratris tui. Audis illos agnoscere Simonem ut Ducem, & eodem prope modo de ejus elec-*

Electio

atione loqui quam de electione Jonathæ, quem ipsi expresse, ut habetur ibidem capite 9. elegerant in ducem. Et sic patet responsio ad confirmationem. Quod autem tunc temporis potestas esset penes principes Juda, habetur Lib. 1. Mach. cap. 5. 63. his verbis: *Et viri Juda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel.*

Reponunt: Atqui non potest intelligi Scriptura ex his omnibus, nisi concipiatur Sceptrum prorsus ablatum: Ergo &c. Probatur subsumptum: Benedictio prophetiæ appellat supra personam: sic enim habetur: *Non auferetur sceptrum de Juda & Dux de femore ejus.* Igitur tempore Machabæorum Sceptrum vere fuit ablatum, cum hoc non possit intelligi, neque de tota Judæorum natione, neque de Assamonæis, qui erant de Tribu Juda solummodo ex linea materna: porro nemo non novit mulieres apud Judæos vix ullum in genealogiis habuisse locum, & potestatem.

Respondeo I. distinguendo: Et priora verba: *Non auferetur sceptrum de Juda;* ipsam complectuntur benedictionem, quatenus regnum in sola Tribu Juda, extinctis aliis Tribubus, perseveravit, concedo: & reliqua eandem spectant benedictionem subdistinguo: mediate, concedo; immediate, nego. Sufficit ut Iuda, vel per se, vel per confratres a se electos regnaverit: sic propugnat Eusebius Lib. 8. Demonsl. Evang. Quod autem benedictio in persona adimpleta sit, non una probat ratio. Primo quidem, a David usque ad Sedeciam inclusive sexdecim reges de Tribu Juda annorum circiter 473. spatium clavum imperii tenuerunt, Secundo, mortuo Sedecia, Duces decadam Tribuum inaugurati sunt Salathiel & Zorobabel: Tertio demum, vel ipsi Machabæi non nisi consentientibus Judæis regnare.

Ad id vero quod dicitur de mulieribus, distinguo: Pro nihilo veluti habebantur, & in Genealogiis, & in regimine, ordinarie loquendo, transeat: de lege extraordinaria, nego. Dico transeat; Nam etsi Tribuum Duces essent viri, habebant tamen mulieres jus innatum ad hæreditatem, ut legitur Iosue 17. de quinque filiabus Salphaad ex Tribu Juda, quæ suam possiderunt in terra promissionis partem, & obtinuerunt. Nec mirum, Deus promittens Abraham quod in semine ejus cunctæ benedicerentur nationes, utrum-

que complexus est sexum, viros scilicet & mulieres, cum istæ non semel pro republica Judæorum Magnalia fecerint. Revera quidem *Debora*, vel ipso Deo ordinante, non sine magna sapientia judicavit populum, & fortitudine magna pro virili debellavit Hebræorum hostes, Iudicum 4. Quid memorem Estherem, quæ gratiam coram Assuero inveniens, totum populum ab imminente morte liberavit? Quid victoriam super Holophernem Iudith, quam annua festivitate celebraverunt Indæi? Quid demum inter omnes eminentissimam Mariam Deiparam, quæ nedum veteris, sed & novi Testamenti omnium & lætitia & decus? Ex ea enim Virgine de Tribu Iuda natus est Christus Dominus, ut habetur Matth. 1.

Insistes: Iacob benedicens filium suum Iudam aliquod speciale privilegium eis spondebatur: Igitur potestas suprema de tota gente Iudaica affirmari non potest: alias eventus non probavit prophetiæ adimplerionem.

Respondeo negando consequentiam. Et vero Iudam habuisse speciale privilegium non una evincit ratio. Primo quidem illum laudare fratres cum fugitivi in terra Iuda suscepti sint; secundo, Sceptrum floruit sub filiis Iudæ, videlicet victoribus David, sapientia Salomonis, pietate Ezechie & multorum aliorum. Floruit & Duce Zorobabel, qui post captivitatem fratres reduxit in Iudæam, & ipse cum eis templi structuram perfecit; immo ipsam urbem Ierosolymam restauravit: floruit & subsequenti sæculi, cum sola terra Iuda totius reipublicæ foret sedes, & Assamonæi non nisi electione, aut tacito saltem consensu Judæorum imperarent.

Proponitur, & solvitur quorundam Judæorum difficultas, consentientium sceptrum non cessasse tempore Herodis Acalonitæ.

OBJICIUNT: Ut prophetia de Jesu Nazareno intelligatur, ipse venire debuit ut primum cessavit Sceptrum: Atqui eventus contrarium offendit. Et probatur: Christus natus est anno iolum regni *Herodis* 36. Sed si Herodes habeat ut alienigena, si non, Vaticinium non adimpletur in Christo: Et probatur. Si *Herodes* spectetur ut alienigena, Nativitatem Christi contingere necesse fuit in ipso tempore quo Sceptrum a Iudæis transiit ad Herodem, Si vero *Herodes* tamquam Iudæus

dans habeatur, a fortiiori Sceptrum, veniente Christo, non cessavit: Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad probationem dico, triginta sex annos pro nihilo reputari inter tot sæcula a Jacob extincto ad Christum usque natum: quocirca licet Dominus mundum consecraturus apparuerit anno regni 36. Herodis, sufficit pro Vaticinii adimplerione, cum constet & Salvatorem natum fuisse, regnante alienigena, & regnum de facto fuisse tunc temporis e Iudæorum manibus ereptum. Quid plura referam? Cessatio imperii Iudaici a Jacob & a Daniele prænuntiata non in instanti Arithmetico, sed morali & paulatim evenire satis fuit: quod quidem incepit a Pompejo, cum Iudæam populo Romano tributariam fecit: tum paulo post Herodes a Senatu Romano consulto, favente Marco Antonio, Rex Iudææ inauguratus est, ipso vero extincto, auxit in pejus Reipublicæ Iudaicæ interitus: Archelaus enim Herodis filius Iudææ Tetrarcha tantum a Romanis creatus, deinde in exilium Vienne-missus est, quo facto, Iudæa in Provincie formam redacta fuit, & eo miseræ devenerat, tempore Passionis Christi. Tandem consummata est sceptri extinctio, cum Titus & templum, & Ierosolymam funditus evertit.

Respondet R. P. Harduinus non ignori novinis Theologus, Sceptrum Iudæ prorsus cessasse in sancto Iosepho sponso *Deiparæ*, quippe qui solus in linea recta David filius remanens, haberet non quidem jure proprietatis, sed hæreditatis Sceptrum, quandoquidem vel ipse non habuit filios: quæ quidem jucunda responsio potest applicari ad solvendam Machabæorum difficultatem, dicendo Assamones habuisse quidem sceptrum jure proprietatis, nusquam vero jure hæreditatis, cum hoc esset penes Iudæ nepotes: & in isto sensu sceptrum remansit ad Christum usque apud Iudam.

Urgent: Atqui sceptrum non cessavit vel in ipso Herode juxta priorem responsionem: Ergo &c. Probatur subsumptum: Herodes erat Iudæus: Igitur sceptrum non excidit a Iudæis tempore Herodis.

Probatur Herodem fuisse Iudæum.

PRIMO quidem Ritum & religionem Iudæorum Herodes Ascalonita observabat.

Secundo: Templum a fundamentis in meliorem restituit statum.

Tertio: Filiam Neptem Hircani supremi Pontificis uxorem habuit. Observes hic, velim, Iudæis non fuisse licitum suas alienigenis in matrimonio filias conjungere.

Quarto: Herodes fuit circumcissus.

Denique: Dato & non concessio Herodem natione Iudæum fuisse, hoc vel minimum quidem ab argumento non detrahit, tum quia Iudæi erant cum Iudæis affines; Iudææ quippe ab Esau fratre Iacob ortum ducebant, adeoque erant ipsorum Iudæorum fratres, juxta illud Deuteronomii 23. 7. *Non abominaberis Iudæum, quia frater tuus est*. Ceterum uno circiter ante Christum natum sæculo, Hircano summo Pontifice, Iudææ devictæ sunt a Iudæis, qui & illos veluti Proleptos circumcidi voluerunt. Igitur Herodem fuisse Iudæum constat.

Respondeo I. istud argumentum ne ullum quidem adversus datam solutionem facere negotium, quod nullum probatur momentis. Et vero si Herodes Ascalonita fuerit Iudæus vel non, nihil ad nostrum propositum facit: Duo quippe rata & certa habentur, videlicet Rempublicam Iudaicam in interitum abire cepisse antequam Herodes inauguratus fuisset in Regem, eo scilicet tempore quo Pompejus cum Romano adsevit imperio; tum Herodes a Romanis obtinuit Sceptrum, ut omnes ferme scribunt Auctores: quod potissimum apparet, cum Iudæa in quatuor partes divisa, totidem Tetrarchis, ut refert S. Lucas, commissa sit. Secundo, ab Herode regnante crevit, ut jam jam dictum est, ad ultimum usque exterminium regni Iudaici devastatio.

Respondeo II. distinguendo: Herodes erat Iudæus religione, cultu & Circumcisione, concedo: ex Prolapia, subditlinguo: indirecte & secundum lineam collateralalem, concedo: directe, nego. Hoc ipsum constat ex probationibus; sancti quippe Doctores, & alii illum ut natione Iudæum habent; quippe qui ex Patre Iudæo ortum duceret, unde eatenus tantummodo Iudæus, quatenus Iudæi habebant pro Patre Esau fratrem Iacob. At iste Patriarcha non filios tratis sibi adversarii, seu filium suum Iudæ benedicere intendebat. Verum ut hæc solutio magis eluceat, observandum est Iudæos fuisse in triplici differentiâ: quosdam scilicet ex prolapia tantum, ut illi qui coram

ram Antiocho Rege, vel metu tormentorum, vel bonorum temporalium spe adducti, fidem Dei veri abnegarunt: alios ex Profapia & religione simul, qualis fuit David, qualesque fuerunt ejus filii: alios denique tantummodo ex religione, ut ii qui idolis repulsi, fidem veri Dei, & circumcisionis ritum observabant, & hi vocabantur Profelyti: tales erant Idumæi, qui, ut dictum est, circumcisionem, & religionem Judæicam amplecti compulsi sunt; sed revera tamquam alienigenæ habebantur, juxta illud Psal. 107. 10. ubi David sic effatur: *In Idumæam extendam calceamentum meum, mihi alienigenæ amici facti sunt*. Porro prophetia de ludæis ex profapia Judæ oriundis intelligitur; ex quo manifeste sequitur Herodem Afcalonitam ad summum religione Judæum, in Vaticinio Jacob veluti Judæ filium concludi. Et sic patet solutio tum ad objectionem, tum ad instantias, quæ quidem unum tantummodo evincunt, nimirum Herodem fuisse religione Judæum, tametsi in hac fuerit parum devotus, quippe qui Aquilam auream magni ponderis in gratiam Romanorum Imperatorum, quibus placere studebat, in templo Dei collocari iussit; quod certe magna erat secundum Legem abominatio: quia vero multus est in Scripturis sacris de Herode sermo, ad faciliorem prophetiæ laudatæ, & aliarum scripturarum intelligentiam, non abs re erit hic paucis Herodis genealogiam texere.

Genealogia Herodis Afcalonitæ.

HERODES Afcalonita habuit pro Patre Antipatrum Idumæum, virum quidem pecuniis affluentem, insuper & fastidiosum: iste autem Hircanum movit ad pugnandum adversus Aristobulum: filios habuit multos ex Cyprini uxore, Phasaelum scilicet, Herodem Afcalonitam nuncupatum, Iosephum, & Pheraram, filiam vero Salomem. Cæsari amicitia conjunctus erat ille Antipater, ab eo ea quam eligeret, in Syria præfectura, & Judææ procuratore donatus est; Phasaelum Ierosolymis, Herodem Galilææ præposuit, &c. Iosephus Lib. 14. antiq. cap. 14. & 15. Jam vero cum Herodes Afcalonita Antigoni Aristobuli filium, prælio dato, vicisset, tantos hac victoria apud Hircanum adeptus est honores, ut Mariampem ejus neptem, filiam Alexandri filii Aristo-

buli pro uxore obtinuerit, ex qua quidem filios habuit Alexandrum, & Aristobulum: aliam antea acceperat uxorem nomine Dorem, ex qua Antipatrum susceperat; priusquam scilicet ex Senatus consulto in Regem fuisset inauguratus; aliis deinde septem habuit uxores, ex quibus quatuor filios suscepit, nempe Archelaum, Herodem Antipam, Philippum & Lyfianiam, quos patre mortuo, Cæsar Augustus, Herodis Regno in quatuor partes divisit, Tetrarchas constituit: Archelaum quidem Judææ; Herodem Antipam, Galilææ; Philippum, Iturææ, & Trachonitidis; Lyfianiam, Abilinæ: ut habetur Lucæ 3. & apud Iosephum Lib. 17. Antiq. cap. 13.

Herodes Afcalonita Innocentes occidit, & ipso regnante Christus natus est. Herodes secundus, Antipas dictus, filius Afcalonitæ, S. Ioannem Baptistam decollavit, Christum vero in Passione veste alba induit, atque ululit: Herodes tertius cognominatus Agrippa, filius Aristobuli filii Herodis Afcalonitæ, & nepos Herodis Antipatri Iacobum fratrem Ioannis occidit gladio, sed & Petrum in vincula conjecit, ut habetur Actuum 12. Herodes quartus Agrippæ nomine secundus, seu junior appellatus, fuit filius prioris Herodis Agrippæ: coram eo Paulus victus causam suam peroravit, ut habetur Actuum 25.

Solvitur alia difficultas de perseverantia Sceptri tempore Passionis Christi, & adhuc ea ipsa elapsa.

OPPONUNT nonnulli in gratiam Judæorum: Christus ipse erat Rex, & quidem de Tribu Iuda: Igitur, ipso præsentem, nondum erat Sceptrum ablatum: & de sacro Apostoli nunquam usi sunt Vaticinio Jacob ad probandum Christum esse Messiam. Antecedens patet juxta illud Ioan. 18. 27. *Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis, quia Rex sum ego: Ego in hoc natus sum.*

Respondeo distinguendo antecedens: Et prophetia intelligitur de ablatione sceptri ab eis qui per feminalem propagationem a Iuda suam ducebant originem, concedo. De ipso Messia ex Virgine per Spiritus sancti operationem nascituro, nego. Sensus igitur ille est, ut primum potestas suprema a Judæis excideret, tunc veniet Messias. Ceterum Christus non erat Rex ter-

terrenus, sed spiritualis; sic enim ibidem habetur v. 36. *Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderet Judæis. Et v. 37. post illa verba: Rex sum ego. Ego in hoc natus sum; subjungit: Et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Audis totum regnum spirituale.*

Ad confirmationem distinguo: Apostoli non usi sunt Vaticinio Iacob ad probandum Christum esse Messiam, ne loquendo de ablatione Sceptri exsili fuissent Judæis, quos ad Christi fidem convertere satagebant, maxime vero cum innumera alia pro eodem momento haberent testimonia, concedo: eo quod oraculum Iacob non intelligeretur de Christo, nego.

Instant: Atqui suprema potestas ne quidem tempore Passionis Christi a Judæis erat ablata: Ergo &c. Probatur subsumptum ab exemplis: Primo quidem, habetur Ioan. 8. 3. quod Judæi adduxerint ad Christum mulierem in adulterio deprehensam, ut illam lapidarent. Secundo, ipsum Christum victum duxerunt ad Caiapham Sacerdotum principem, qui auditis falsis testibus, morti subeundæ illum adjudicavit; sic enim habetur Matth. 26. 65. *Blasphemavit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam; quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Ergo &c.*

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Judæi tunc temporis supremam absolute habebant potestatem, nego. Aliquam, subdistinguo; precariam, tributariam, & dependentem, concedo: independentem, nego. Prior quæ est jus in mortem, soli competit Regi: dependens vero habetur ex privilegio modo quoad instructionem litis, modo etiam ad pœnam infligendam: absolutam illos non habuisse vel ipsi testantur Judæi Ioan. 18. 31. *Nobis non licet interficere quemquam.* Rursus 19. 16. his verbis: *Non habemus Regem nisi Cæsarem.* Discussa igitur reorum causa, eos ad Præsidem ducabant ut morte afficerentur. Sic Christus ad Pilatum missus est, ut ab eo judicaretur.

Instant: Atqui vel ipsam independentem potestatem tunc habebant Judæi: Ergo &c. Probatur subsumptum: Ioan. 18. 31. Pilatus nolens causam Christi discutere, eos sic alloquitur: *Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum.* Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Et Pilatus ne sanguinem innoxium condemnaret, concessit Judæis pro hac vice potestatem ad mortem, concedo: & jure avito in eis perseverabat, nego. Solutionem ab ipso Iudæorum ore habemus his verbis immediate subsequentibus: *Dixerunt ergo ei Judæi: nobis non licet interficere quemquam.* Quod autem Judæi neminem, inconsultis Romanis, tunc temporis potuerint ad mortem condemnare, testis est Iosephus, qui Lib. 20. Antiq. cap. 8. refert, quod cum Ananus SS. pontifex, mortuo Felio Iudææ principe, & Albino ejus successore adhuc agente, in itinere, Sanhedrim advocasset, & fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & una quosdam alios veluti reos impietatis lapidandos tradidisset, quidam Judæi occurrentes Albino venienti ab Alexandria, eum monuerunt, non fuisse licitum Anano Sanhedrim convocare: quo facto, scripsit Pontifici pœnas se pro isto facinore illi inflicturn. Audis ex Iosepho tunc temporis Sanhedrim potestate supra exutum: neque vero dissentitur Judæi in Talmude, tractatu Sanhedrim cap. 5. quadraginta circiter annis ante civitatis & templi dilapidationem excidisse potestatem judicandi ad mortem a supremo Iudæorum Senatu.

Replicant: Atqui illa suprema potestas, vel ipsa transacta Domini Passione, Iudæis permansit. Ergo &c. Probatur ulterioribus factis, quæ vim habent pro isto momento. Cap. 7. Actum Judæi S. Stephanum ad Concilium duxere, quem absque Romanorum consensu veluti legis Molaiæ transgressorem lapidaverunt. Insignis est etiam pro eadem causa missio Sauli persecutoris in Damaschum, ut Christianos ibi commorantes vindictæ, & puniendos perduceret in Ierusalem; sic enim habetur A8. 9. 1. *Saulus adhuc spirans minarum, & cecidit in discipulis Domini, accessit ad Principem Sacerdotum, & petiit ab eo epistolas in Damaschum ad Synagogas; ut si quos invenisset hujus via viros ac mulieres, vindictæ perduceret in Ierusalem.* Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad primum factum distinguo: Judæi lapidaverunt Stephanum motu seditionis & furoris acti, inconsultis Romanis, quorum animos pecunia placare studuerunt, concedo: lapidaverunt auctoritate legitima freti, nego. Solutionis veritas ex ipso Scripturæ textu claret; sic enim habetur:

Ex-

*Exclamantes autem voce magna, continu-
runt aures suas, & impetum fecerunt una-
nimiter in eum; & ejicientes eum extra ci-
vitatem lapidabant, &c.* Eadem est solu-
tio ad factum Sauli.

Injunt: Atqui suprema eaque legiti-
ma potestate hæc fecerunt: Ergo nulla
solutio. Probatur subsumptum: Illi sui
prorsus juris supreni erant, qui legationem
ad Imperatores Romanos non semel
pro suis negotiis miserunt; quandoqui-
dem legatio non nisi a supremis Principi-
bus mitti dicitur: Atqui sic fecere Judæi;
& Et probatur. Anno Christi 42. &
Caji Imperatoris 4. Philo ad Cajum a Judæis
missus est, ut gentis suæ partes ageret
adversus Appionem, qui multis calum-
niis Romæ lacefferat Judæos. Hæc
omnia refert Eusebius Lib. 2. cap. 7. alterum
factum percelebre est iterata Judæo-
rum legatio ad Claudium Imperatorem
anno Christi 48. Claudii vero 6. ut stolam
& vellem Pontificalem pro more porta-
rent, & non Cuspis Fadus, qui ut Judææ
procurator pro Romanis istud sibi jus
arrogare tentabat, ut scribit Nicepho-
rus Lib. 3. cap. 4. Lib. 14. cap. 2. Lib. 15. cap. 14.
Metaphrastes die 18. Octobris; ante ip-
sos Josephus Lib. Antiquit. 20. cap. 3. &
Baronius ad hunc annum: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad proba-
tionem distingo: Judæi miserunt lega-
tionem proprie dictam, & per modum
auctoritatis quæ est æqualem ad æqua-
lem, nego. Improprie dictam, subdistinguo;
hoc est, nominaverunt aliquos qui
per modum supplicationis libellum Impe-
ratoribus offerrent, ut suas agerent par-
tes, concedo: & eorum deputati legato-
rum munere fungebantur, nego. Licitum
erat etiam infimæ nationis concivibus apud
Romanos sua peragere negotia, sed non
ipde concludendum tunc temporis Judæos
sui juris extitisse; cum potius e contra a
Claudio ab urbe ejcti, hinc inde fugitivi
modo in una, modo in altera civitate
commorabantur; quinimmo nec nisi pecu-
nia numerata ad nostrā ulque tempora
habent domicilium.

*Fit satis objectioni, qua probatur Christum
non esse de Tribu Juda.*

OPPONUNT Judæi, seu Hæretici pro
Judæis: Una e prærequisitis conditioni-
bus prophetiæ laudatæ in Christo adim-
plendæ est, quod Messias de Tribu Ju-

da: Atqui Jesus Christus Nazarenus non
est de Tribu Juda; & probatur multis
momentis: Primo quidem, *Messias filius
David* non nisi cum magna gloria sessorus
est super sedem Patris sui; sic enim habet-
tur Luc. 1. 30. *Dabit illi Dominus Deus se-
dem David Patris sui; & regnabit in do-
mo Jacob in æternum: & Regni ejus non
erit finis.* Secundo, ex Talmude Ierosoly-
mitano duo distinguuntur Christi, alter fi-
lius Ioseph, & sua exinanitione humilis;
alter vero filius David, & gloria percele-
bris, quæ quidem opposita uni & eidem
convenire non possunt: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad proba-
tionem distingo: *Messias* sessorus est
cum pompa super sedem Patris sui in se-
cundo post sæcula adventu, concedo: in
primo, nego. Venit ut Salvator & medi-
cus, idcirco ut iustitiæ divinx faceret sitis.
Primum sese exinanivit factus homo,
sed in fine sæculorum venit, ut enar-
rant Evangelistæ, cum maiestate magna
judicaturus orbem in æquitate. Igitur
abique fundamento duos esse personliter
Christos Judæi in Talmude commemorantur,
maxime vero cum diversa de Christo
prænuntiata mirum in modum concilian-
tur juxta diversum adventum: quin im-
mo vel ipse prior gloria ineffabili non ca-
ruit; cum Christus vagiens in stabulo ab
Angelis annuntiatur, a Magis postea ado-
retur, & in templo, ut lumen ad reve-
lationem gentium, & ut potens opere &
terrore celebretur.

Instant: Christus Iesus ex Tribu Levi
suam ducit originem: Igitur non ex Tri-
bu Juda. Probatur antecedens. Primo
quidem Deuter. 18. 15. habetur: *Prophetam
de gente tua, & de fratribus tuis sicut
me, suscitabit tibi Dominus Deus.* Sic Deus
alloquitur Moysen qui erat de Tribu Levi,
utpote Aaron Germinus. Hinc autem
percelebrem fratrem inscitandum,
Messiam esse scribunt sancti Doctores &
Interpretes. Secundo, S. Lucas qui Chris-
ti texuit genealogiam ab Adam usque
ad ipsum, silet Tribum Judæ; eamque
per lineam Sacerdotalem, scilicet Nathanis,
qui fuit filius naturalis Uriæ Sacer-
dotis a Davide Rege, post initium cum
Bertheba uxore Uriæ matrimonium ado-
ptatus. Ergo &c.

Respondeo, negando antecedens præter
rationes in probationibus allatas. Ad pri-
mam probationem distingo: Et Christus
ex Tribu Judæ oriundus erat, frater om-
nium

nium Tribuum familiarum, quatenus omnes Tribuum duces erant unius Patris scilicet Iacob filii, concedo. Ita ut Christus hic prænuntietur veluti de Tribu Levi nasciturus, subdistinguo: secundum quid, quatenus Immaculata Virgo etiam aliquo modo ad Tribum Levi pertinebat, scilicet ratione matris suæ, concedo: simpliciter, nego. Ad veritatem oraculi hoc ipsum sufficit; ita ut sit ille sensus non de alienigenis, sed de fratribus tuis suscitabo Messiam.

Ad alteram probationem distinguo primam partem: S. Lucas silet Iudam sub finem genealogiæ, & etiam non incipit a Iuda, concedo: silet absolute, nego, Namque cap. 3. versus medium de genealogia Christi loquens, ait: *Qui fuit Phares, qui fuit Iudæ, qui fuit Iacob*. S. Matthæus vero qui ante S. Lucam texiit genealogiam, incipit ab Abraham & David, quorum Christum dixit filium, quæ quidem discrepantia pro nihilo habetur. Apostolus Hebr. 7. solvit dubium, Christum enim Messiam non ex Tribu Levi, sed potius Iuda ortum asserit, his verbis: *Si ergo consummatio per Sacerdotium Leviticum erat... Quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem, & non secundum Aaron dici...* Manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est. Tamen si igitur nonnulli vel ipsos inter Patres genealogiam Christi per ordinem Leviticum & S. Luca ductam propugnaverint, aliis, & non istis adhaerendum est, cum a SS. Matthæo, & Paulo Christum de Tribu Iuda oriundum habeamus, nec hoc ipsum a S. Luca taceatur. Ceterum non constat Uriam virum Bersabæ fuisse Sacerdotem, nec consequenter Nathanem. Quid plura? Nathan non fuit filius naturalis Uriæ, sed potius David, ut habetur Lib. 1. Paralipomenon cap. 3. 5. his verbis, quibus referuntur illius generationes: Porro in *Jerusalem nati sunt ei filii Simma, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bersabæ filia Ammiel*. Concinit Iosephus Lib. 20. Antiq. cap. 18. ubi seriem Pontificum refert; namque nullius recordatur eorum, quos S. Lucas recenset a Nathane usque ad Iosephum virum Mariæ, quod quidem non levius argumentum est, neminem eorum fuisse Sacerdotem.

Urgent: Si Christus inter filios Iuda annumeraretur, primo Abraham, deinde ve-

Boucat Theol. Tom. V.

ro Davidis, fuisset in Abrahamo decimatus: Sed hoc repugnat homini Deo, quandoquidem decimatio ea Abraham ætio est, qua Patriarcha obviam cum muneribus occurrens Melchisedech, sese ipsi inferiorem esse testatus est: Christus vero, ut habetur Hebr. 1. & 7. & Patriarchas, & Melchisedech in immensum superat: Ergo &c.

Respondeo distinguendo maiorem: Si Christus foret ex Tribu Iuda per seminalem propagationem Adami peccato desolatorum, fuisset in Abrahamo decimatus, concedo: si operatione Spiritus sancti, nego maiorem: & sic distincta minore, nego consequentiam. Christus habuit quidem sui corporis materiam ab Adamo, Abraham & David, sed incorruptam; & ideo nusquam in Abraham decimatus est, Ita sanctus Augustinus Lib. 10. de Genesi ad litteram cap. 20. "Non autem ille ibi decimatus est, cuius caro inde non forem vulneris, sed materiam medicaminis traxit. Nam cum ipsa decimatio ad præfigurandam medicinam pertinuerit, illud in Abraham carne decimabatur, quod curabatur, non illud, unde curabatur." Idem ex professo docet S. Thomas hic q. 31. art. 8.

Insistunt: Non potest Christus esse ex Tribu Iuda nisi per beatissimam Virginem Mariam, cum solum Deum habeat Patrem: Atque beatissima Virgo erat de Tribu Levi, namque Luc. 1. dicitur cognata Elisabeth unius de filiabus Aaron. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Beatissima Virgo erat cognata Elisabeth ex linea materna, concedo: ex paterna, nego. Sanctus Augustinus libro de consensu Evangelistarum cap. 2. scribit beatissimam Virginem ad Tribum Iuda simul & Levi pertinuisse: quæ quidem solutio ut intelligatur, advertendum est Hebræorum virgines in duplici exititiffa differentia: quædam enim mortuis masculis, hereditati succedebant, & contra vero ceteræ quæ fratres adiunctos habebant: non licebat prioribus nubere cum viris a Tribu sua alienis, juxta legem Numerorum ultimo, ubi sic habetur: *Omnes enim viri ducent uxores de Tribu & cognatione sua; & cunctæ femine de eadem Tribu maritis accipient: ut hereditas permaneat in familiis*. Aliæ vero indiscriminatim, maxime ex Tribu Levi oriundæ cum Iuda matrimonio copulabantur, de-

S im-

immo & cum aliis ex ceteris Tribubus, quippe quæ nullam haberent hereditatem propriam. Ita expresse D. Thomas 1. 2. q. 105. art. 2. ad 2. quod autem lex sancta ad solas Virgines hereditatem possideri limitetur, patet ex textu hebraico, ubi sic habetur: *Omnis ideo filia possidens hereditatem de Tribubus filiorum Israel, alicui de familia Tribus Patris sui erit in uxorem, ut hereditent filii Israel singuli possessionem Patrum suorum.* Targum Onkelos legem sic refert, atque explicat: *Omnis filia hæres possessionis de Tribu filiorum Israel, uni de familia Tribus Patris sui fit in uxorem, ut hereditent filii Israel singuli possessionem Patrum suorum.* Verlio Syriaca eodem prope modo legit: *Quæcumque filia possederit hereditatem ex Tribu filiorum Israel, alicui ex Tribu Domus Patris sui nubit, ut possideat quisque filiorum Israel hereditatem Patris sui.*

Jam ad beatissimam Virginem convertitur oratio; eam autem Joachim & Anne prolem unicam fuisse docet Baronius in apparatu ad Annales Ecclesiasticos; quocirca tametsi pauperrima fuerit, juxta legem viro ex Tribu sua, scilicet Judæ matrimonio conjungi debuit: quo gradu vero esset Ioseph propinqua, non referunt Evangelistæ, cum unum hoc sufficiat ejus ex Tribu Iudæ texere genealogiam: Denique quod generatio Christi non ex Maria, sed ex Ioseph linea ducatur, ea duplex est ratio: una scilicet, quia apud Hebræos invaluerat consuetudo genealogiam non ex uxore, sed ex viro texere: altera, si Maria sola nominata fuisset, timendum erat, ne a Iudæis veluti adultera lapidaretur. S. Ambrosius Lib. 3. in Lucam de hoc momento sic loquitur: "Noli mirari, quod Ioseph origo descripta est, etenim secundum carnem natus usum debuit sequi carnis: Et qui in sæculum venit, sæculi debuit more describi, maxime cum in Ioseph origine etiam origo sit Mariæ; nam cum vir iustus fuerit Ioseph, utique ex Tribu sua, & ex Patria sua accepit uxorem, nec potuit iustus facere contra id quod lege præceptum est. Ista solutiones sunt quoque ex divo Thoma, qui hic q. 31. art. 2. ex professo docet Christum ex Tribu Iudæ procreatum. Ad primum sic habet: "Ut enim dicit sanctus Hieronymus super Matthæum, ex una Tribu fuit Ioseph & Maria; unde ex lege eam accipere cogeatur ut propinquam: pro-

pter quod & simul censentur in Bethlehem, quasi simul de una stirpe generati.

Reponunt: Ea conditione Messias venire debet, quando filii David Dei testamentum custodierint, juxta illud Pl. 133. 12. *Si custodierint filii tui Testamentum meum... sedebunt super sedem tuam.* Sed ad hæc utque tempora non custodierunt; cum Salomon & ceteri pene omnes Iudæ Reges mandata Dei non servaverint; hinc Iudæi nunc captivitate detent, nunc a Grecis fracti, tandem vero a Romanis dilapidati sunt. Nullus igitur ex Tribu Iudæ ortus est qui super sedem David sedere meruerit: immo nec ipse Christus sedit, quippe qui fuerit pauper & humilis, & ejus tempore plurimum exagitatus sit Iudæi: Ergo, inquiunt, venit tempus quale non fuit, & Messias, qui restaurabit domum Israel, & postea domus Iudæ in immensum juxta Prophetam Aggæum 2. 10. superabit pristina splendorem: Magna, inquit, erit gloria domus istius novissimæ plusquam primæ.

Respondeo distinguendo: Et conditio adimpleta est in Christo propter rationes jam jam allatas, concedo: & non adimpleta est, nego. Et vero Ecclesia quæ est domus posterior, refultat in Lucem magnam, tum Christi & Apostolorum miraculis, tum vocatione & conversione Gentilium: & sic distincta minore, nego consequentiam.

Synopsis Articuli, quatuor modos explicandi Vaticinium complectens.

MIRUM est, quantum Iudæos Vaticinium Iacob torqueat; unde omnia tentant, ut illud evacuent; ne tanto convicti testimonio, iniquitas mentiatur sibi, & Christum tamquam verum Messiam, sicut decet Fideles, agnoscere teneantur. Et vero, tametsi variis modis illud oraculum explicent tum Patres, tum Theologi, in unum tamen omnes coincidunt, atque clare demonstrant Messiam venisse, nec alium esse præter Iesum Nazarenum, qui quidem solus fuit expectatio gentium, ipso testante Isai. 60. 1. *Surge, illuminare, Ierusalem, quia venit lumen tuum & gloria Domini super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Quæ verba de Messia intelligi, nec ipsi Rabbinii dissentunt: verum & hoc vaticinium in Christo fuisse adimpletum,

tum, una voce conclamant primorum sacculorum Patres.

Jam ad vaticinium Jacob adventum Messiae indicans convertitur oratio; quod quidem brevi, sed efficaci offenditur ratiocinio, quatuor modos, quibus prophetia Jacob explicari potest, complectente. Et vero nomine Sceptri non solum apud novae Legis Doctores, atque Interpretes, sed etiam apud Synagogae Rabbinos, seu Doctores intelligitur potestas suprema, quae modo in Concilio concuditur, modo in potestate regali, modo in ducali, modo etiam partim in ducali, & terra, atque possessione a Deo Iudaeis concessa: Sed quocumque modo suprema ista potestas intelligatur & concipiatur, claret jam jam penitus eam a Iudaeis excidisse, maxime Christi temporibus. Igitur concedant Iudaei Messiam venisse, eumque esse Christum, cum in ipso omnes adimpleantur prophetiae conditiones, ut non semel supra diximus; quocirca in explicandis diversis sententiis, circa Vaticinii adimplerionem, seu modis exponendis totus erit sermo.

Primus Modus.

CONCILIIUM supremum Iudaeorum *Sanhedrin* vulgo nuncupatum, in quo summa residebat potestas, tum in Scripturis sanctis, tum in Rabbinarum scriptis non semel celebratur. Porro non ignoti nominis Auctores asserunt, immo & propugnant, tantummodo cessasse, cum Christus suo adveniu consecravisset mundum; ex quo liquet Sceptrum tunc temporis a Iudaeis fuisse ablatum, adeoque Christum verum esse Messiam a Patriarcha Jacob praenuntiatum, maxime vero cum juxta illud oraculum Christus, ut primum auferendum erat Sceptrum, venire deberet.

Jam de initio, de progressu, de fine hujus Concilii & Senatus, in quo suprema Iudaeorum assiduebat potestas, nonnihil dicendum est, ut veritas legentium oculis cito-citius & occurrat & subiciatur.

Ortum duxisse a Moysē non levior est suspicio, quando scilicet Deus, Seniores, qui judicarent Israel, illi conjungi voluit, praecipitque. Non obscura quoque de hujus Concilii Senatoribus fit mentio, quum septuaginta Seniores qui sacras interpretarentur Scripturas, ad Ptolomaeum Philadelphum Regem Aegypti missi sunt: sed multis retro saeculis, Respublica Iudaeorum isto utebatur Concilio; Libro

quippe 2. Reg. habetur, Salomonem habuisse Seniores, qui ipsi pro Regni regimine assisterent, quos & adiecit Roboam filius ejus pro eodem fine. Durante captivitate Babylonica, tota suprema potestas Respublicae Iudaicae erat penes illum Senatum, ut constat ex judicio percelebri quo Daniel Seniores populi judices incontinentes & scandalosos judicavit, atque lapidare iussit. Hoc ipsum tempore Machabaeorum luce clarius apparet; tanta quippe erat hujusce Senatus auctoritas, ut non nisi ejus auctoritate electi sint in duces Machabaei. Decursu vero temporis, scilicet verius Herodis tempora imminui cepit Concilii Sanhedrin potestas, quandoquidem, prostratis Iudaeis, Herodes alienigena a Romanis Iudaeae imperium obtinuit, unde Iudaei nonnisi potestatem ligatam, precariam, atque dependentem habebant. Circa annum Christi 33. potius languescere & in interitum vergi cepit ista potestas; tametsi enim aliquod adhuc esset Senatus Iudaeorum vestigium, cum causam nocentis rei instituere possent, non tamen interficere valebant, sicut ipsi Scribae, & Pharisei tempore passionis Christi Pilato responderunt: *Nobis non licet interficere quemquam*. Denique funditus periit Senatus, cum Respublica Iudaeorum Vespasiani & Titi Romanorum Imperatorum temporibus subversa est.

Ex his omnibus liquet Sceptrum Iudaeorum, nomine Senatus supremi intellectum penitus cessasse circa Christi tempora. Igitur relinquitur Christum esse verum Messiam; cum juxta Jacob vaticinium Messiam, ablato sceptro, venire & debuerit, & contigerit.

Fortassis reponent Iudaei, inter eos Concilium laudatum, seu Senatum adhuc permanere, sed certe non Senatus, quippe qui potestatis supremae merum sit phantasma, quandoquidem juxta prophetiam Osee cap. 3. & sine Ephod, & sine Rege, & sine potestate, omnibus exosi nationibus, & fugitivi permaneant.

Secundus Modus.

PILLO inter Iudaeos doctissimus in appendice Temporis. protrahit Sceptrum Iudaeae ad Herodis ulque tempora & ultra absque negotio: nomine quippe Sceptri ex ipso intelligendum venit suprema potestas, tum in temporalia, tum in vitam, tum etiam in terram & urbes, quae Respublicae subjiuntur.

Hanc potestatem tempore Davidis incepisse nemo non novit, & ita refertur Lib. 1. Regum, qui quidem Rex de Tribu Juda oriundus erat, ut testantur Judæorum simul & Christianorum Chronologia: porro adimpletio vaticinii Jacob, ut ipsi sonant termini: *Non auferetur Sceptrum de Juda &c.* computari debet a tempore quo Sceptrum in domum Judæ intravit; cum autem suprema potestas laudata penes Reges & Duces, ut verba Jacob indicant, fuerit, citra dubium est præfixum adimpletionis prophetiæ tempus a David incepisse. Nec mirum, omnia vaticinia certa habent pro adimpletione tempora, ut patet ex septuaginta hebdomadibus Danielis cap. 13. quæ juxta ipsum Prophetam ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani computandæ sunt.

Quibus præsuppositis certum est Sceptrum per regalem potestatem a David usque ad Sedeciam inclusive permanisse: sic refertur Jerem. 38. 39. verum quidem est scissum fuisse Judæorum regnum tempore Roboam filii Sclomonis, Jeroboam vero juxta Abiæ dictum decem attraxisse Tribus, ex quibus constatum est regnum Israel, cujus civitas regalis erat Samaria; illud autem regnum per captivitatem Ninive sub rege Salmanazar fuit dissipatum, namque omnes ferme Israelitæ miseris perierunt, paucis exceptis de Tribu Benjamin, quos ex commiseratione fraterna Judæi receperunt. Igitur hac durante captivitate florebat regnum Juda in terra Juda; tunc autem Benjamitæ fugitivi, appellati sunt Iudæi, sicut & Levitæ qui cum Iuda commorati sunt: Porro soli filii Iudæ in propria possessione clavum regni tenebant: Nec mirum, Benjamitæ erant veluti Iudæorum servi, seu fugitivi fratres, qui ex se nullum habebant ad possessionem Iudæorum jus, Levitæ vero absque terra & hereditate ex ordinatione Dei vivebant.

Jacob cuncta prænoscent, dum benedixit Iudæ, memoriam fecit & de Regibus, nomine Sceptri, & de Ducibus qui Regibus succedere debebant. Unde quando Duces post Reges gubernarant, non ideo celebratur Sceptrum Iudæ ablatum, tum quia inter Duces multi fuerant ex Tribu Iuda, videlicet Salathiel, qui anno 37. captivitatis Babylonice Ducatum ab Evilmerodach accepit, post transmigrationem ei successit Zorobabel, & sic usque ad Assanæos seu Machabæos, qui qui-

dem erant de Tribu Levi, attamen sceptrum Iudæ obtinebant, nam & ex electione Procerum Iuda electi fuerant in Duces, & in terra Iuda imperabant. Sicut ergo Poloni tametsi alienigenam eligant in Regem, remanet tamen Sceptrum seu regnum Poloniæ, eo quod ille qui est in Regem inauguratus, supremam habeat potestatem, tum ex electione Senatus Poloniæ, tum in terra Polonorum, pari & non absimili ratione Machabæis Rempubliæ Iudæorum regentibus, semper perseveravit Sceptrum Iudæ usque ad Herodem alienigenam.

Igitur deficientibus in captivitate Babylonica Regibus, successerunt Duces, etiam in ipsa captivitate, ut patet ex judicio Danielis, qui lenes scandalosos & calumniatores morti addixit; maxime vero post transmigrationem Babylonicam floruerunt Duces de Tribu Iuda usque ad Machabæos, qui regnarunt annis circiter centum sexaginta sex, & post ipsos quidam alii de genere Levitico, usque ad Herodem, quorum nonnulli etiam sibi imposuerunt diademata. Nec minimum quidem facessit negotium, quod Iacob sic locutus sit: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & dux de femore ejus*; Quasi potestas Regalis & Ducalis eadem esset, seu simul esset; ea quippe tantum fuit successiva, ut probavit eventus; & ita colligitur ex septuaginta interpretibus; sic enim vertunt; *Sceptrum de Juda... Non deficiet, Juda.* Et Chaldaica paraphrasis: *Non auferetur habens primum a domo Juda.* Ita ut illud: *Et dux de femore ejus*, sic reddant: *Et dux ex femoribus ejus*.

Ista explicatio, quam specialiter adoptamus, clarissime explicat Sceptrum a David, usque ad Herodis tempora permanisse, postea vero ad alienigenas transfusum fuisse, videlicet ad Romanos a quibus illud acceperat Herodes: Sed tunc temporis venit Christus: Igitur est vere *Messias*.

Tertius Modus.

NONNULLA exoritur difficultas circa ultima prophetiæ verba: *Non auferetur Sceptrum de Juda*; quod quidem oraculum indicat Patriarcham Iacob specialem filio suo Iudæ affixisse benedictionem, quod tamen verificari non videtur tempore Machabæorum, quippe qui ex prolapia Levi Duces assumpti sint. Verum ordo prophetiæ, sicut & adimpletio, his non

obstantibus, optime servatur & explicatur per verba subsequētia: *Et dux de femore ejus*. Tametii igitur Machabæi ex linea paterna de Tribu Iuda non sint oriundi, bene tamen ex linea materna, namque Iovarib eorum magnus pater erat de domo Aaron, qui pro uxore acceperat Elisabēth, filiam Aminadab de Tribu Iudā, ut habetur Exod. 6. 3. quod & non obscure indigitur paraphrasis Chaldaica, quæ vertit: *Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femoribus ejus*. Pii intelligunt lectores Iacob cuncta prævidisse, & benedictionem Iudæ a Regibus, & per Duces etiam ex linea materna oriundos ad Christum usque fuisse protulisse.

Incaſsum aliqui reponunt, uxores veluti pro nihilo apud Iudæos habitas seu computatas fuisse, namque Deus promittens Abraham quod in femine ejus cunctæ benedicerentur nationes, utrumque complexus est sexum, viros scilicet atque mulieres: mulieres inquam, quæ sicut viri jus habebant ad hereditatem, adeoque & filii ab ea procreati, ut legitur de quinque filiabus Salphaad ex Tribu Iuda, quæ postularunt suam in terra promissionis partem, & obtinuerunt, loſue 17. 3. ubi sic habetur: *Salphaad vero filio Heſher filii Galaad filii Machir filii Manasse, non erant filii, sed solæ filie: quarum ista sunt nomina, Maala, & Noa & Hegla & Melcha & Therſa. Veneruntque in conspectu Eleazari Sacerdotis, & Joſue filii Nun, & Principum dicentes: Dominus præcepit per manum Moysi, ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis juxta imperium Domini possessionem in medio fratrum patris earum.*

Quid dicam de Debora, quæ ordinante Deo, non sine magna sapientia judicavit populum, eumque ab hostium insidiis atque servitute liberavit, ut habetur Iudic. 4. Quid de Esther, quæ etiam gentem Iudicam a morte imminenti servavit? Quid de Iudith, quæ ita famosa & percelebris fuit, ut Synagoga ejus victoriarum super Holophernem annua festivitate celebraverit? Quid denique de beatissima Virgine, quæ omnium habuit benedictiones, dum Salvatore in lucem edidit, quæque erat ex Tribu Iuda simul & Levi: ex Iuda per lineam paternam, ex Levi vero per maternam, quippe quæ esset cognata Elisabēth uxoris Zachariæ

Boncat Theol. Tom. V.

de vice Aaron; cautum enim erat in lege, ut mulieres Levitici generis propter Sacerdotii dignitatem, possent Matrimonio conjungi cum Tribu regali seu Iuda.

Igitur ad prophetiæ adimpletionem sufficit, ut Duces Machabæi fuerint de femine Iudæ per lineam maternam, cum totum adimpletum sit ultimatē non in viris, sed in Beatissima Virgine quæ fuit Messias mater de Tribu Iuda simul & Levitica, ita S. August. Lib. 2. de consensu Evangelist. cap. 2. his veris: "Cujus feminæ quondam nec Sacerdotale genus tacetur, insinuante Luca, quod cognata ejus esset Elisabēth, quam dicit de filiabus Aaron, firmissimè tenendum est, carnem Christi ex utroque genere propagatam, & Regum scilicet & Sacerdotum." Hanc prophetiæ explicationem, tamquam genuinam sequitur & prædicat Philo Iudeus, qui Lib. 13. obler. scribit Duces tempore SS. Pontificum imperasse, quandoque tamen Pontifices simul & Duces extiterunt.

Dices: Tametii Machabæi fuerint ratione matris de Tribu Iuda, nihil inde roboris sumit argumentum pro perleventia Sceptri in Tribu Iuda, dum clavum Reipublicæ tenebant isti Duces. Ergo &c. Probatur sursumptum: Conceditur quidem licitum fuisse filiis Aaron assumere pro uxoribus filias Iudæ, sed ea conditione, ut non quascunque, sed illas assumerent solum quæ non erant heredes: illæ quippe, quæ mortuis fratribus habebant hereditatem, tenebantur nubere cum viris suæ Tribus, ne confunderentur contra legem hereditates. Igitur ex parte matris Machabæi nullum jus habebant ad Sceptrum, cum ex filia Aminadab non habente hereditatem & successione locum, prodierint.

Respondeo negando lublumptum. Ad probationem, distinguo antecedens: Et licet mulieres a filiis Levi assumptæ non haberent hereditatem, erant tamen de tribu Iuda, & jus habebant ad hereditatem, licet non haberent proprietatem, concedo: & hoc non sufficit, nego. Ad oraculi adimpletionem satis est, ut Sceptrum manserit in Tribu Iudā ratione patris, vel solius matris: quandoquidem femina habebat jus ad bonum Matrimoniale, licet per accens non semper habuerit proprietatem, ut quum filio Levi per Matrimonium conjungebatur: maxime cum vaticinium attendi debeat se-

S 3 cun-

cundum benedictionem spiritualement potius quam terrenam, cum terminetur ad Christum, & Sceptrum excidi debuerit potius, quam augeri, quando Messias venit : Quid mirum igitur, si jam temporibus Machabæorum Christi ævo affinitibus paulatim potestas a Juda defecerit, & ex parte tantum fuerit apud eum, ducibus Assamoneis ? Neque vero Jacob exclusit a benedictione mulieres quibus veluti per canalem filii procreati haberent jus ad hereditatem Judæ. Versio Lxx. legit : *Non auferetur Sceptrum de domo Jacob, & dux de femoribus ejus.* Quæ vox, *femoribus*, indicat patrem & matrem : Porro Machabæi ex femore materno erant de Tribu Juda. Quod autem mulieres in hac re multi faciendæ sint, patet ex eo quod totum mysterium adimpletum sit in BB. Virgine, quæ erat simul de Tribu Levi, & de Tribu Juda.

Quartus Modus.

Non ignoti nominis Auctor, Pater scilicet Arduinus Societatis Jesu eruditus Theologus propugnat Sceptrum in morte sancti Joseph Deiparæ sponsi ablatum fuisse ; tamen enim non proprietate, attamen jure habebat sceptrum. Fuit autem ultimus de domo & familia David ; non enim præter ipsum alius legitur de regni prosapia, cum solus in Bethlehem suum nomen inscribendum dederit, juxta editum Aug. qui voluit universum describi orbem. Igitur quando ultimum clausit diem S. Joseph, tunc prorps excidit Sceptrum a Iuda. Et sic adimpletum est quod dixerat Iacob : *Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.*

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum conflet, ex illo Isaia 7. 14. vaticinio, ECCE VIRGO CONCIPIET, Incarnationem esse adimpletam ?

DUPLICIS generis hostes istud debellant oraculum pro Incarnationis momento ; Iudæi ex una parte contendunt Isaiaem loqui non de Virgine parienti, sed de muliere quæ quondam fuerat Virgo, postea nupsit & peperit. Quidam alii nequam non sine blasphemia docuere beatissimam Mariam non permanisse

Virginem, & Christum esse purum hominem. Contra priores Tract. de Scriptura Sacra, Dissert. 2. art. 13. sect. 5. punct. 1. fuso calamo offendimus verba Isaia intelligi de Virgine miraculose pariente : contra posteriores vero, scilicet Ebionistas & alios hujus furfuris homines, ideam demonstramus tribus aliis mediis, probando beatissimam Mariam Christi dignissimam matrem fuisse, & esse Virginem immaculatam : Primo in Conceptione : Secundo in partu : Tertio post partum, & semper.

SECTIO PRIMA.

Utrum BB. Maria fuerit Virgo Immaculata in Conceptione ?

Subnotare juvat quæstionem de immaculata DEIPARÆ VIRGINIS conceptione triplici modo intelligi posse : Primo quidem ita, ut non contraxerit debitum legis mortis, & in massa perditionis, in qua sunt singuli homines ex Adamo peccatore procreati, non fuerit conclusa, eo quod fuerit implicata in prædestinatione Christi, qui tamen post peccatum Adæ prævisus, non inde tamen peccati debitum contraxit quantum ad reatum culpæ, eo quod sit prædestinatus ut Redemptor, & peccati atque inferni victor & triumphator : Non ab simili modo Beatissima Virgo prædestinata ut Mater Christi & Corredemptrix, a lege peccati & debito per privilegium adimi potuit. Alter quæstionis sensus est, num formata fuerit ex materia corrupta, sed ante animationem & conceptionis inflans, quo anima in corpus infunditur, præsanctificata fuerit. Tertius demum ita, ut ex materia quidem corrupta formata fuerit, sed sanctificata eodem simul tempore quo anima conjuncta fuit cum corpore.

Conceptionem immaculatam in primo sensu defendunt non ignoti nominis Theologi, scilicet Catharinus Lib. de peccato originali cap. ultimo. Galatinus Libr. 7. cap. 10. Viguerius in institutionibus capit. 18. & alii, quam quidem piam opinionem tota mente, & corde veneror & probabilissimam teneo. S. Ioannes Damascenus eandem in secundo sensu videtur propugnare oratione prima de Nativitate BEATISSIMÆ VIRGINIS, cujus verba infra referemus : Alii & quidem communiter in tertio sensu dictis & scriptis, ea qua

par

par est erga Deiparam reverentia illam propugnant; quibus quidem opinionibus lubenti animo assentimur, primam scilicet & alteram ut probabilissimam dicimus: tertiam, non quidem explicite, sed implicite de fide & inconcussam credimus. Quia vero aliquem in hoc offendere non est animus, sufficit nobis impræsentiarum omni argumentorum genere probare DEIPARAM AMANTISSIMAM omnium Christianorum MATREM in conceptione fuisse ab omni peccati originalis labe puram. Unde sit

CONCLUSIO.

Beatissima Virgo in sua conceptione a peccati originalis macula fuit ex privilegio immunis.

Probatur multipliciter.

Primum argumentum ex veteri & novo Testamento depromitur.

QUÆ serpentis caput contrivit, quæ fuit fons signatus, & porta orientalis soli aperta Deo, tota pulchra, & inter omnes creaturas benedicta, mulier amicta sole duodecim coronata stellis, & sub pedibus luna, quæ circulis menstruis detestum præsignat, dubio-procul ab omni peccati originalis reatu pura fuit: hoc enim illæ & similes subindignant figuræ: Atqui res sic se habet pro BB. Virgine. Et probatur ab enumeratione partium. Primo quidem Genes. 3. hæc habentur: *Inimicitias ponam inter te & mulierem ipsa conteret caput tuum*; ait Deus ad serpentem: sed mulier ista miraculosa est BB. Virgo; quæ quidem ætenuis contrivit serpentis caput, quatenus ab omni peccato fuit immunis: Ergo &c.

Incausum aliqui legunt, ipse conteret caput tuum, sententiam de Christo explicando; & hoc propter tria, Vulgata enim quæ cum Hebræo concordat, vertit, *ipsa conteret*, &c. Secundo, prior sensus videtur contra scopum Dei volentis punire serpentem seu diabolum per alterius mulieris victoriam, ut medellam ferret inde, hostis unde læsetur, juxta illud Augustini Sermon. 2. de Annunt. "Mater, inquit, generis nostri pœnam intulit mundo, genitrix Domini nostri salutem intulit mundo Eva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit." Tertio, Sancti Patres Genesios oraculum de BB.

Virgine interpretantur, in primis SS. Augustinus Libr. 12. de Genes. ad litteram capit. 34. & 39. Ambrosius Libr. de fuga sæculi cap. 7. Hieronymus in quæstionibus Hebraicis. Porro si Beatissima Virgo originale contraxisset peccatum, ut ceteri homines, serpentis caput non contrivisset, quippe quæ vel ipsius dæmonis fuisset per peccatum serva: Ergo &c.

Secundo, Psalm. 44. 11. habetur: *Andi filia, & vide quia ipse est Dominus Deus tuus*. Psalm. 45. 5. *Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus Adjuvabit eam Deus mans diluculo*. Psalm. 84. 1. *Benedixisti, Domine, terram tuam*. Psalm. 86. 1. *Ipse fundavit eam Altissimus*. Canticum 2. 1. *Sicut lilium inter spinas, sic anima mea inter filias*. Cap. 4. 7. *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Quas quidem omnes sententias sancti Doctores de BB. Virgine explicant. Et vero adjuvavit eam Deus diluculo, scilicet a conceptionis instanti. Hoc ipsum subindignant ista Psalmi 45. 5. verba: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus: Deus in medio ejus, non commovebitur*. SS. Athanasius, Methodius, Ioannes Damascenus, & alii, BB. Virginem esse & Dei civitatem & Tabernaculum asserunt: quod quidem impetu fluminis gratiarum, & mane diluculo, scilicet in conceptione, sanctificavit Altissimus.

Hoc ipsum innunt & annuntiant figuræ, arca scilicet Noe quæ mundi reliquæ salvatæ sunt, ipsa vero Maria verum Noe, scilicet CHRISTUM, qui nos a perditione liberavit, suo conclusit & portavit in utero. Hanc eandem præfiguravit tabula aurea de ligno Setim incorruptibili fabricata: hanc fons signatus, hanc hortus conclusus, sed potissimum Regina Esther, quæ non sine magno privilegio, ab edicto mortis contra totam Iudaicam gentem ab Assuero dato, exempta fuit. Sic enim habetur Esther 15. 12. *Quid habes, Esther? Ego sum frater tuus, noli metnere. Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est: Accede igitur, & tange Sceptrum*. Igitur Christus, cujus quidem Assuerus erat figura, a lege mortis quæ per peccatum originale in mundum indulta est, meritis suis prævisis Beatissimam Virginem, cujus typum gerebat Esther, in ipsa conceptionis aurore liberavit, alias non fuisset tota pulchra, sed solummodo ex parte, quod est

contra auctoritatem Canticorum . S. Bernardus Serm. in cap. 12. Apocal. ceteras figuras , a peccati originalis diluvio exemptionem non levius denotantes , BB. Virgini applicat his verbis : " Hanc enim famam , certatotalis virga , dum sine radice floruit , hanc Gedeonis vellus , dum in medio siccae aræe maduit : hanc in Ezechielis visione orientalis porta , quæ nulli unquam patuit , præsignabat . "

Tertio : BB. Virginein super omnes creaturas gratia fuisse plenam prædicat Angelus Luc. 1. 28. his verbis : *Ave gratia plena , Dominus tecum ; benedicta tu in mulieribus* : Sed si fuisset peccato originali fœdata , vix dicere posset Theologi eam supra reliquos Sanctos gratiarum suppellectili fuisse adornatam , cum nihil supra Ieremiam , & S. Ioannem Baptistam in utero sanctificatos haberet : Ergo &c.

Quarto : Sed & ipsa est mirabilis mulier amicta sole , de qua fit mentio in Apocalypsi . Sic interpretatur Sanctus Bernardus Serm. in cap. 12. Apocal. his verbis : " Novum fecit Dominus super terram , ut mulier circumdaret virum ; nec alium quam CHRISTUM , de quo dicitur : Ecce vir , oriens nomen ejus . Novum quoque fecit in cœlo , ut mulier sole , appareret amicta . . . in capite , inquit , ejus corona stellarum duodecim , &c. , Quæ quidem figura mulieris tanta gratiarum suppellectili adornatæ BB. Mariam in ista muliere prælusam in conceptione fuisse immaculatam non levius subindigitat : Ergo &c.

Secundum argumentum ex Traditione Patrum excerptum .

ILLA cenferi debet in Conceptione ab omni labe pura , I. Quam Apostoli ab omni maledictione & reprehensione immunem prædicant : II. Quæ a sanctis Patribus Angelis purior . III. Ab omni contagione exempta , etiam verbis expressis in ipsa conceptione immaculata dicitur . Atqui de BB. Maria hæc locuti sunt sancti Dei homines : Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes .

Testimonia Apostolorum pro prima parte .

S. ANDREAS , ut in ejus gestis refert Abdias L. 4. Hist. dixit : " Sicut primus , Adam formatus fuit ex terra , antequam esset maledicta , ita secundum Adam

formatus est ex terra virginea , nunquam maledicta . " Quod dubio-procul non esset verum , si peccati originalis labe inusta fuisset BB. Virgo .

Concinit S. Iacobus in sua Liturgia , quam sexta Synodus can. 32. veneratur , maxime in his ubi hæc de BB. Virgine habentur : " Commemorantes sanctissimam , immaculatam , & gloriosissimam Dominum nostram , Matrem Dei Dignum est , ut te vere Beatissimam dicamus , & omnibus modis irreprehensam , honorabiliorem quam Cherubim , tibi , o plena gratia , univerfa creatura gratulatur , quæ est templum sanctificationis . . . , lam vero si omnibus modis irreprehensibilis , certe & in Conceptione , alias non omnibus modis irreprehensibilis foret . Hoc ipsum innunt subsequencia verba Apostoli : *Honorabiliorem quam Cherubim* . Cum igitur Angeli sancti ab omni peccato fuerint immunes , idem a fortiori dicendum de BB. Virgine Maria , quæ gratia plena simul & ipsis Angelis honorabilior est .

Testimonia Patrum pro secunda Minoris parte .

BEATISSIMAM Virginein Angelis esse puriorem sequitur ex D. Iacobi auctoritate . Hoc docent & prædicant Origenes Hom. 1. Andreas Cretensis Serm. de Assumptione , Euthymius Serm. de zona BB. Virginis , Theodoretus Lib. 3. in Cantica , Fulbertus Carnotensis apud Cano Lib. 4. cap. 7. S. Dominicus tract. de corpore Christi , Gregorius Neocæs. in expositione Salutationis Angelicæ , Cryssippus Ierosolymitanus Presbyter Serm. de sanctissima Maria , S. Ephræm in Lamentatione Virginis : demum S. Anselmus Lib. de conceptu Virginis cap. 18. ubi sic loquitur : " Deceit Virginein ea puritate nitere , qua major sub Deo nequit intelligi . " Sed si fuisset BB. Virgo peccato originali fœdata , non fuisset Ordine Angelico purior , & aliqua alia creatura ipsa major intelligi posset , quod est contra divi Anselmi effatum : Ergo &c .

Testimonia Patrum pro tertia parte .

DIXIMUS Mariam , juxta Patrum sententias , ab omni labe puram ; eam enim , in genere ita celebrant . Agnoscit S. Cyprianus , qui Lib. de card. Christi operibus ,

ribus, cap. de Nativitate BB. Virginis, ita scribit : " Non sustinebat iustitia, ut illud
 " vas electionis communibus laceraretur
 " injuriis, quoniam plurimum a ceteris
 " differens, naturæ communicabat, non
 " culpæ . . . matri plenitudo gratiæ de-
 " bebatur, & Virgini abundantior gloria
 " quæ carnis & mentis integritate esset
 " insiens. Sed quæ communibus non la-
 " cessit injuriis, & carnis sicut & men-
 " tis integritatem habet. " Igitur BB. Vir-
 " go non fuit peccato originali maculata, sin-
 " minus, injuriis naturæ humanæ communi-
 " bus lacerata fuisset. Rursus de Natali Vir-
 " ginis : " Non sustinebat iustitia, ut vas il-
 " lud electionis communibus laceraretur
 " injuriis, naturæ communicavit non cul-
 " pæ. "

Suffragatur S. Ephræm Oratione ad SS. Virginem, in qua quidem immaculatam prorsusque puram prædicat.

Tum Ambrosius Serm. 22. in Psalmum 118. pag. 1610. ubi explicans illa verba : *Quære servum tuum*, &c. ait : " Suscipe
 " me, non ex Eva, sed ex Maria, ut in-
 " corrupta sit Virgo, sed Virgo per gra-
 " tiam, ab omni integralabe peccati. "

Inter omnes eminet S. Augustinus, qui Lib. de natura & gratia cap. 36. pag. 332. sic loquitur : " Excepta itaque sancta
 " Virgine Maria, de qua propter hono-
 " rem Domini, nullam prorsus, cum de
 " peccatis agitur, habere volo quæstio-
 " nem ; inde enim scimus quod ei plus
 " gratiæ collatum fuerit ad vincendum
 " omni ex parte peccatum, quæ concipere
 " ac parere meruit eum quem constat nul-
 " lum habuisse peccatum. " Eo loci S. Do-
 " ctor non solum a peccatis actualibus, sed &
 " ab ipso originali Mariam eximere viden-
 " tur, maxime propter duo : quia in isto
 " libro agit de peccato originali ; ibi enim
 " debellat Pelagianos illud negantes. II.
 " Ideo concludit BB. Virginem, dum de
 " peccatis agitur, non esse concludendum,
 " qui peperit filium ab omni peccati con-
 " tagione immunem : Igitur si hæc ratio
 " aliquid concludat, cum Christus nedum
 " ab actuali, sed & ab originali peccato
 " fuerit immunis, idem ex mente Augusti-
 " ni de Maria dicendum.

Ejusdem est labii S. Hieronymus in caput 10. Eccles. in quo Virginem cum Pa-
 " triarchis & Prophetis comparans, dicit :
 " Illis supereminere, & fuisse liberam ab
 " omni peccato, & cortice peccati. Quæ
 " quidem vox, *cortex*, designat pecca-

tum originale. Rursus Epist. ad Eusio-
 " chium ait : " Nulli dubium est de
 " Matre Domini, quin talis debuerit ef-
 " se, quæ non posset argui de pecca-
 " to. "

Succinit Sophronius in sua epistola in
 VI. Concilio Generali lecta & approbata
 actione 11. in qua quidem asserit BB.
 Virginem ab omni contagione corporis,
 animæ, & mentis fuisse immunem. In
 codice Vaticano habetur : *Ab omni corpo-
 ris & animæ labe peccati fuisse liberam.*

Demum Arator Lib. 1. in Acta Apo-
 stolorum Tom. 8. Bibl. Patrum ante mil-
 le & centum circiter annos hæc in ho-
 norem Deiparæ canit.

*A nato formata suo mala criminis Evæ
 Virgo secunda fugat : nulla est injuria sexus.
 Restituit quod prima tulit : Ergo &c.*

*Testimonia Patrum pro quarta parte
 minoris.*

PRIMAS tenet S. Cyrillus Alex. qui
 Lib. 6. in Joan. cap. 15. ait : " Excepto
 " solo Christo, & Beatissima ejus Matre
 " etiam excepta, omnes in peccato nasci-
 " mur. " Audis illum Patrem eodem mo-
 do loqui de Matre ac de Filio : Sed Fi-
 " lius ab omni peccato etiam originali fuit
 " immunis : Igitur & Mater.

Sanctus Joannes Damascenus mira de hoc
 momento & clara profert Oratione pri-
 ma de Nativitate BB. Virginis, in qua
 de ejus Conceptione sic loquitur : " Na-
 " tura gratiam antecedere aulæ non est,
 " sed tantisper expectavit, donec gratia
 " fructum suum produxisset ... o beatif-
 " simos Joachimi lumbos, ex quibus in-
 " maculatum semen effluxit ! o præclaram
 " Annæ vulvam, in qua tacitis incremen-
 " tis formatus fuit sanctissimus fœtus ! ..
 " forte illud Excelsi brachium, obtusum
 " natura ligoem Spiritu sancto tamquam
 " digito suo exacuens, vivam scalam tibi
 " ipsi condidit ... o Sanctissima, quæ Prin-
 " cipatus & Potestates fœellit, immacu-
 " lata conservata in Dei sponsam. " Rur-
 " sus 3. ait Conceptionem BB. Virginis Ma-
 " riæ fuisse collapsi generis humani excita-
 " tionem & integram restitutionem : quod
 " citra dubium non foret, si peccato origi-
 " nali fuisset maculata. Et iterum Oratione
 " prima de Assumptione sic loquitur :
 " Gratia abyssum invenit, quæ animam
 non

„non minus quam corpus virgineum custodiret.“

Ex divo Bernardo.

CELEBERRIMA sunt B. Bernardi pro Conceptione immaculatissima BB. Virginis testimonia. Serm. 13. pag. 1767. in cœna Domini sic loquitur: „Non est in filiis hominum magnus, vel parvus tantæ præditiis sanctitate, nec tantæ Religionis privilegiatus honore, qui non in peccatis fuerit conceptus, præter Matrem Immaculatam peccatum non facientis, sed peccata mundi tollentis, de qua cum de peccatis agitur, nullam prorsus volo habere quæstionem: unde non immerito nullus tantæ sanctitatis fulget prærogativa, qui in omnibus & per omnia istud, sicut jam valeat observare, ita dumtaxat si fuerit expressivum quantitatis.“

Tum Serm. 4. super salve Regina de Virgine Deipara mirabundus hæc profert: „Tu ergo nasus Ecclesiæ similis es turri, celsæ videlicet dignitate, firmæ gravitate. Turris est Libani: Libanus Mons qui dicitur Dealbatio, altam præ omnibus signat innocentiam tuam. Innocens fuisti ab originalibus & ab actualibus peccatis. Nemo ita præter te. Unde auctoritas divi Augustini: cum de peccatis agitur, nullam de beata Maria volumus fieri mentionem. Ex eo enim majorem credimus ei collatam virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum. Ex omni, inquit, parte; hoc est, ex parte originalis, & ex parte actualis peccati. Ea ergo solum excepta, ceteri omnes quid dicere possunt, nisi quod ait Apostolus Joannes: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos ledimus, & veritas in nobis non est? Ego quoque pia fide opinor, in utero Matris tuæ ab originalibus te absolutam peccatis: nec vana est fides, nec opinio falsa.“

Pergit ibidem: „Denique & rationes & auctoritates inveniuntur ista stipulantes: & quidem ratio sic: Si alii in utero matris fuerunt sanctificati: multo magis tu, Mater Domini: sed Jeremias & Joannes, alter sanctificatus, alter Spiritu sancto repletus in utero matris leguntur: Ergo & tu, Maria Genitrix

„Dei, quæ sola totam Spiritus sancti gratiam possedisti, quam alii habuere per partes. Te enim Gabriel Archangelus pronuntiavit gratia plenam. Tuum odorem longe ante in filio Patriarcha Isaac trahebat, dicens: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Tu es ager plenus, plena virtutum, plena gratiarum. Tu protulisti frumentum Electorum, quod est etiam Angelorum cibus. Te benedixit Dominus; te, inquam, benedixit Dominus, ut per te benedictam vita veniret, sicut mors per Evam processerat maledictam. De te secretorum cælestium conficius Salomon dicit: Quæ est ista quæ progreditur sicut aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Aurora semper noctem sequitur, nox præcedit auroram. Quid autem est nox frigida & obscura, nisi originale peccatum, frigidum concupiscentia, obscurum ignorantia? Tu ergo processisti ut aurora lucida & rubicunda, quia superatis originalibus peccatis in utero matris, nata es lucida cognitione veritatis, & rubicunda amore virtutis.“

Non est relictus ambigendi locus circa primum locum; sed nec dubio alterum vertere quivquam debet, cum stylus, cum sententiæ figuris adornatæ ipsum annuntient sanctum Bernardum, immo annuntient in utroque loco genuinitatem.

Ex D. Thoma.

SUCCINIT Angelus Scholæ in 1. Diss. 44. artic. 3. ad 3. his verbis: „Dicendum, quod puritas intenditur per recessum a contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit, & talis fuit puritas beatissimæ Virginis Mariæ, quæ a peccato originali & actuali immunis fuit.“

Eandem prædicat veritatem Comment. in Epistolam ad Galat. lect. 6. Sic referunt editiones Venetis factæ, sicut & aliæ Parisiis elucubratae, ann. 1529. & 1541. Exemplar in Collegio Patrum Societatis Jesu Flexiæ adest; Spondanus restatur multa alia ejusdem sancti Doctoris vidisse exemplaria in quibus sanctus Doctor eandem propugnat doctrinam, quod non

non levius argumentum est Summam D. Thomæ deffloratam fuisse in tertia parte q. 27. art. 2. quandoquidem antiquus Dominicanus nomine Broniardus, qui eodem quo mortuus est S. Thomas, tempore ipse obiit, aliter refert textum hujusce loci & hujusce Summæ. Exemplar extat in Collegio Societatis Jesu Bituricensi. Auctor ille in Summa Prædicantium, titulo, Virg. Maria, sic loquitur de illa mirabili Deipara: „ Ipsa vero tam eminenter sanctificata fuit, quod non venialiter, nec mortaliter peccavit, sicut patet per sanctum Thomam in tertia parte de Christo quæst. 27. art. 6. in eadem etiam quæstione ponit ejus sanctificationis excellentiam, in hoc, quod sanctificata fuit in sua animatione, id est, in conjunctione animæ cum suo corpore in utero matris suæ, sic ergo sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. „

Alterum defflorationis Summæ argumentum illud est; Cosmas Morelles anno 1613. accepit Provinciam typis de novo mandandi istud divi Thomæ Opus, & ibi eundem adulteravit locum Sententiarum, ubi diserte sanctus Doctor immaculatissimam Beatissimæ Virginis Mariæ Conceptionem pro virili defendit, sed Pater Theophilus Renaudus in Syntagmate de libris propriis refert Dominum Bernardum de Thoro qui tunc Romæ aderat, ut articulum de mirabili illa Conceptione tamquam de fide declarari curaret, accusasse Morellem de perfidia apud Paulum V. qui quidem graviter de ista culpa illum increpavit, iussitque, ut absque mora solum interpolatum dilaceraret, & pristinum restitueret D. Thomæ textum pro immaculata Beatissimæ Virginis Conceptione.

S. Bonaventura suum addit calculum in 3. Dist. 2. disp. 2. q. 2. ubi sic loquitur: „ Alii post casum erecti sunt; Maria, quasi in ipso casu sustentata est, ne rueret. „ Rursus Serm. de B. Virgine: „ Solius filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, & ipsa Mater & Virgo: credendum enim est, quod novo sanctificationis genere, in ejus conceptionis primordio Spiritus sanctus eam a peccato originali, non quod insuit, sed quod insuisset, redemit, atque singulari gratia præservavit. „

Non omittendus S. Laurentius Justinianus, qui Serm. de Annunt. pag. 446. loquendo de sacratissima Deipara, ait: „ ab

„ ipsa namque sui Conceptione in benedictionibus est præventa dulcedinis, atque a damnationis aliena Chyrophago, „ prius est sanctificata, quam nata. „

Tertium argumentum ex consensu.

Ut primum accedit pro aliquo puncto Ecclesiæ consensus, nemini licitum est quidquam refragari: Atqui accessit pro immaculata Beatissimæ Virginis Mariæ Conceptione hujusmodi consensus, tacitus quidem ad decimum-tertium usque sæculum; expressus vero ad nostra usque tempora: Ergo &c. Prima pars patet ex superius dictis: Insuper & probatur cum altera auctoritatibus omni exceptione majoribus.

Testimonia Conciliorum.

SEXTA Synodus Generalis in epistola Sophronii Patriarchæ Ierosolymitani, quam suo calculo veluti suam habet, sic loquitur: *Credo, & de hac sanctissima, quod Deus Verbum, unigenitus Patris Filius qui ante omnia sæcula & tempora impassibiliter de eodem natus est Deo & Patre ... naturæ circumscriptionem nullo modo sustinens, aut secundum nos localem transmeatum naturaliter sciens, efficere divinam operationem, & uterum intactum virginis ingressus, castitatem lustratam, Mariæ sanctæ, præclareque, & quæ Dei sunt, & sapientis, & ab omni contagione liberatæ, & corporis & animæ, & intellectus incarnatus ... Ex inviolabili namque & virginali sanctissimæ atque immaculatissimæ Virginis Mariæ Verbum vere factum.* Audis Mariam juxta Dei sapientissimi consilium immaculatam, & ab omni corporis & animæ contagione exemptam? Igitur & in Conceptione Sancta, alias frustra diceretur immaculatam, & ab omni contagione etiam corporis immunis; cum peccati originalis contagio per feminalem propagationem in corpus, & a corpore in animam redundet.

Concinit Septima Synodus act. 3. ubi de sanctissima Deipara dicitur: *Immaculata & omni sensibili & intellectuall natura purior.* Sed Angeli sancti nullum omnino habuere peccatum: Igitur nec sanctissima Deipara, alias non diceretur celestibus purior Spiritibus. Tum Concilium Francfortense, quod quidem in epistola ad Episcopos Hispaniæ proclamat Beatissimi-

tissimam Virginem Mariam immaculatam prorsusque puram.

Insigne est de hoc momento Decretum Concilii Basileensis in Gallis per omnia recepti, aut quod nemo negabit celeberrimum. Sessione 36. an. 1439. habita, sic loquitur: *Nos vero diligenter inspectis auctoritatibus & rationibus, quæ jama pluribus annis in publicis rationibus ex parte utriusque doctrinæ coram hac sancta Synodo allegatæ sunt: alii etiam plurimis super hac re visis & matura consideratione pensatis, doctrinam illam differentem gloriosam Virginem Dei Genitricem Mariam, præveniente, & operante divini Numinis gratia singulari, NUMQUAM ACTUALITER SUBJACUISSE ORIGINALI PECCATO, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam tamquam piam & consonam cultui Ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & sacræ Scripturæ, ab omnibus Catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam definimus, & declaramus, nullique de cetero licitum esse in contrarium prædicare & docere. Audis definitionem omnibus pensatis factam.*

Non omittendum Tridentinum sess. 5. de peccato originali, ubi ait: *Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus non esse sue intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatissimam & immaculatissimam Mariam Dei Genitricem, sed observandas esse Constitutiones felices recordationis Sixti IV. sub penis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat. Quibus verbis suo calculo munivit Festum Conceptionis Beatissimæ Mariæ a Sixto institutum.*

Decreta SS. Pontificum.

SIXTUS IV. anno 1476. Conceptionem Immaculatam BB. Virginis Bulla consignavit. Cum præ excessa . . . auctoritate Apostolica hac in perpetuum *validitate Constitutione statuitur & ordinamus, quod omnes & singuli CHRISTI Fideles utriusque sexus, qui Missam & Officium Conceptionis ejusdem Virginis gloriosissimæ juxta piam, devotam & laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi Denocarioli Clerici Veronensis Notarii nostri, & quæ de super a nobis emanavit, Missæ & Officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis Conceptionis ejusdem Virginis Mariæ, & per octavas ejus devote celebraverint & dixerint, aut illi boris canonicis interfuerint: quoties id fece-*

rint, eamdem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem consequantur. Quæ quidem indulgentia conceditur juxta Decretum Urbani IV. & Martini V. iis qui Officio Festi Corporis & Sanguinis Domini assistunt.

Asteram anno 1483. pro eodem Mysteriorio dedit, qua quidem prohibet sub excommunicationis interminatione, ne aliquis contra Immaculatam Conceptionem, aut scribat, aut prædicit. Tenore presentium reprobamus, inquit, & damnamus, ac motu, scientia & auctoritate prædictis, statuimus & ordinamus, quod Prædicatores verbi Dei, & quicumque alii, cujuscunque status, gradus aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cetero anjui temporario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum seu alias quomodolibet affirmare aliqui contra Conceptionem, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, a qua ab alio quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, nequeant absolutionis beneficium obtinere.

S. Pius V. in Bulla quæ incipit, *Super speculam*, Decreta Sixti IV. renovavit, & Officium Immaculatæ Conceptionis in Breviario reponi voluit.

Paulus V. anno 1616. eadem Decreta suo munivit calculo, & post ipsum Gregorius XV. qui eadem anno 1622. ampliavit his verbis, & subiungit: *Ne quisquam etiam in scriptis & sermonibus privatis audeat asserere, quod Beatissima Virgo Maria in peccato concepta sit, exceptis quibus a Sede Apostolica fuerit hoc simpliciter indultum.*

Alexander VII. suffragatur Constitutione edita anno 1661. quæ sic inferibitur: *INNOVATIO Constitutionum & Decretorum in favorem sententiæ asserentis animam Beatissimæ Virginis in sui creatione, & in corpore infusione a peccato originali præservatam fuisse editorum.*

Iis accedunt auctoritates I. Leonis X. & Clementis VII. qui suum addidere calculum Officio Immaculatæ Conceptionis composito a Zacharia Episcopo Gardæ. II. Pii V. qui anno 1569. concessit Minoritis istud celebrare Festum. III. Urbani VIII. qui in sua ad Elisabetham filiam Henrici IV. Regis Galliarum & uxorem Philippi IV. Hispaniarum Regis Epistola, qua illam gratulatur de ejus erga Immaculatam Conceptionem devotione, & ordinem militare sub Conceptionis Immaculatæ Beatissimæ Virginis titulo

approp-

approbavit. URBANUS PAPA VIII. *charissimæ in Christo filiæ nostræ salutem*... Cum autem cupias tuam erga immaculatam Deiparam illustri aliquo documento religionem significari; maiestati tuæ munitum Apostolica benedictione habitum militiæ christianæ, quam ab ejusdem Virginis titulo petiit sacrum Equestris familiæ nomen, &c.

Non omittendus Ordo Monialium in honorem ejusdem Immaculatæ Conceptionis approbatus a Julio II. Leone X. & Alexandro VI. ut patet ex compendio *Mendich*, verbo, *Communicatio*, §. 18. & *Conceptio*, §. 10. 12. & 13. cap. 3. regulæ legitur animam Deiparæ a primo instanti creationis fuisse sanctam.

Clemens VIII. ad preces Ludovici Magni XIV. Regis Francorum festivitati addidit octavam. Quid plura commemorem? Hæc pia & devota festivitas ante mille annos apud Græcos celebrari cœpit, ut refert Galatinus Lib. 7. cap. 4. & in Calendario Græcorum apponitur die 9. Decembris, ut legitur Tomo 4. Bibliothecæ Patrum. Immo inter Ritualia Græcæ Lingue Latine reddita, unum S. Andreae Cretensis qui florebat ann. 550. de hac mirabili Conceptione memoriam instituit. Demum sexcentis circiter abhinc annis in Gallia hæc festivitas celebrabatur, ut constat ex epistola B. Bernardi ad Canonicos Lugdunenses.

Miracula & Revelationes pro eodem momento.

MIRACULA a Deo dantur ad veritatis consignationem. Multa refert R. Pater Balthassar de Riez Capuccinus Lib. in IV. Parisiis anno 1663. edito, cujus titulus: *Eminens privilegium Deiparæ*, cap. 40. Instat omnium sint ea quæ coram Paulo V. per Hispaniæ Oratores, omni juris adhita solemnitate, probata recensentur. Bellarminus Cardinalis anno 1617. tria ex his commemorat. Primum est infantis decem & trium tantummodo mensium qui non nisi habuerat; tres tamen versus in honorem immaculatæ Conceptionis, distincta voce, recitavit, quique ex idiome Hispanico latine sic reducuntur.

Omnis mundus & quidem universalis

Magna voce, o Regina exaltata,

Mi te esse conceptam sine peccato originali.

Asterum contigit in classe, cujus naves, una sola excepta, quæ vexillum Conceptionis non habebat, e tempestate

ereptæ salvæ & incolumes appulsæ sunt ad portum. Tertium evenisse refertur in Episcopo Cartagenæ, qui de repente mortuus inventus est in lectulo ea nocte diei, qua perstrinxerat cives, qui in Conceptionis immaculatæ honorem processionem fecerant. Mitto alia innumera quæ eo loci referuntur.

Si de revelationibus sermonem habeamus, Marfilus in secundo quæst. 20. & in 3. q. 4. tres recenset: Sed inter omnes eminent ea quæ est inter revelationes sanctæ Birgittæ, quæ ex prævio examine approbatæ sunt a Concilio Basileensi, a Gregorio XI. Urbano VI. Bonifacio VIII. & Martino V. Liber primus cap. 31. continet unam de immaculata Conceptione beatissimæ Virginis.

Sententiæ Theologorum & Academicarum.

INTER omnes eminet Scotus, qui Sæculo 14. in 3. Sententiarum dist. 3. q. 1. ait: "Ad quæstionem dico, quod Deus potuit facere, ut nunquam beatissima Virgo fuerit in peccato originali... Si autem auctoritatis Scripturæ non repugnat, videtur probabile quod excellentissimæ, est attribuere Mariæ." Sed non omittenda hæc victoria, quam ille Doctor anno 1034. protegente Maria, pro hoc reportavit momento Parisiis. Tunc enim, jubente summo Pontifice, ejus præsentibus Oratoribus, innumeri adunati sunt Doctores, ut quisquis quid de immaculata Conceptione putaret, ibi proderet. Scotus pertransiens Senatus aulam, ut inde ad locum congressus pergeret, ibi non sine Spiritu sancto afflante, coram imagine Deiparæ in terram humiliter prostratus & provolutus, istam illi cernuus fudit precem: *Dignare me laudare te, Virgo sacra-ta. Da mihi virtutem contra hostes tuos.* Subito & de repente non sine miraculo imago marmorea caput notabiliter inclinavit in signum victoriæ futuræ, & ad hæc usque tempora inclinata videtur. Eventus probavit victoriam concessam, quippe qui ducentis circiter argumentis adversus immaculatam Conceptionem ita fecit satis, ut auditorum corda ad hanc ineffabilem veritatem propugnandam vel ipsi stupentibus auditoribus in contrarium magna ex parte propensis, demulserit: quinimmo ab hoc tempore, Universitate Parisiensis faciem præbente, invaluit in tota Ecclesia devota & mirabilis sententia pro

pro immaculata Conceptione; Scotus vero præter gloriam a Deo optimo pro mercede in futurum semper perseverantiam, titulo Doctoris subtilis insignitus est, & ab ipso Clemente V. confirmatus legitur. Sic refert ejus Epitaphium quator istis comprehensum versiculis.

*Concepta est Virgo primi sine labe parentis.
Hic tulit: hic hæc prælia dira dedit;
Inde genus meriti tantum filii Papa res-
surgens:*

Doctor Subtilis dicitur, inde dedit.

OMNES ab hoc tempore Theologi, si Dominicanos excipias, piam istam defenderunt sententiam. In primis Petrus Arcoluso Cardinalis, Antonius Andreas, vel ipse Hervæus Natalis Dominicanus in caput 5. epist. 2. ad Corinth. Lyranus, Salazar, Vincentius Ferrerius Ordinis Prædicatorum Sermon. 1. de Nativit. & alii plurimi apud Suarez q. 27. disp. 3. art. 2. test. 5. Lherminier Tom. 6. tractatu de peccatis pag. 321. & 322. &c.

Suum addidere calculum omnes ferme Europæ Academiæ, maxime vero Parisiensis, quæ anno 1497. die 23. Augusti in congregatione apud sanctum Mathurinum per juramentum super hoc specialiter facta Disputatione Sorbonica ejusdem mensis die 26. assistentibus Domino Rectore, nec non Reverendissimo in Christo Patre Archiepiscopo Bituricensi, cum pluribus Abbatibus, Consiliariis Regis & quam pluribus Doctoribus ad hoc deputatis, definitioni Concilii Basileensis in hærens, tanto cum applausu in perpetuum suscepit de immaculata Conceptione sententiam, ut nemini fas sit ad lauream doctoratus promoveti, nisi juret: "Quod tenebit determinationem facultatis de Conceptione immaculatæ Virginis Mariæ videlicet quod in sua Conceptione præservata fuit ab originali labe." Et in perpetuum rei memoriam Missam solemnem in Ecclesia Dominicanorum, si festum occurrat die Dominica, sin minus, in Ecclesia Minoritarum, quotannis decantant Doctores.

Ceteræ Academiæ eximium istud secutæ sunt exemplum: videlicet Colonienfis, idem præstitit anno 1591. Facultas Moguntina, omnes Italiæ, Hispaniæ, Portugalliæ, Galliarum, Viennensis vero in Austria inter Germanicas mira fecit. Et vero voto solemnem se se astrinxit die 17.

Maji anni 1649. quot annis eodem die renovare decretum pro immaculata Conceptione defendenda, & quidem ad hoc compulsa devotione Imperatoris Ferdinandi III. qui anno 1647. 18. Maji, sc. sua cum statibus, subditis & exercitibus dicavit Deiparæ immaculatæ Conceptioni, & in voti monumentum marmoream jussit elevari columnam, quæ in culmine præ se fert imaginem immaculatæ Conceptionis, scilicet beatissimæ Mariæ habentis sub pedibus serpentem.

Proscriptiones eorum, qui impugnaverunt immaculatam Conceptionem.

PRIMUS occurrit Joannes de Montesonio Dominicanus Hispaniæ, qui anno 1387. quatuordecim emisit propositiones, quas statim pro suo in cultum Deiparæ zelo proscripsit Academia Parisiensis; quarum una hæc fuit: *Esse expresse contra fidem, non omnem hominem præter Christum contraxisse ab Adam peccatum originale.* Tum Facultas Sacra sic pronuntiavit: *Hæc propositio revocanda est tamquam falsa & scandalosa & piarum aurium offensiva, & presumptuose asserta, non obstante probabilitate questionis, utrum beatissima Virgo fuerit in peccato originali concepta.* Altera ejusdem Joannis propositio hæc est: *Esse expresse contra fidem beatissimam Virginem Mariam & Dei genitricem non contraxisse peccatum originale.* Censura: *Hæc propositio revocanda est tamquam falsa, scandalosa, presumptuose asserta, & piarum aurium offensiva.*

Anno sequenti Guillelmus Dominicanus Episcopus Hebroicensis, nec non Carolo sexto a confessionibus, non sine ausu temerario eandem Montelsoni propositiones propugnavit: tum eadem sacra Facultas, promovente potissimum Petro da Alliaco tunc temporis Academiæ Cancellario, postea vero Cardinali, & Cameracensi Episcopo, eundem compulsi sese coram Rege & consistorio retractare, quod & fecit his verbis: *Ego Guillelmus Hebroicensis Episcopus male motus, inconsulte & maleinformatus dixi, quod propositiones aliquæ condemnatæ fuerunt per universitatem, quæ sunt veræ & Catholice, & quod auferem eas prædicare & dogmatizare coram Rege & Papa aut alias ubicumque.* Item addidi & dixi quod Magistri Universitatis Parisiensis non intelligebant doctrinam sancti Thomæ. Subdit Lherminier Doctor Parisiensis tractatu de peccatis pagina 293. "Atque ita post-

„ mo-

„ modum ex ejusdem Academiæ sollicitu-
 „ dine toties improbara & publice con-
 „ demnata fuit Dominicanorum opinio,
 „ quoties renovata. „

Anno 1497. cum Joannes le Vert utique Dominicanus nonnullas propositiones contra eandem immaculatam Conceptionem Rothomagi in publicis concionibus divulgasset, ab eadem Facultate absque mora perstrictus est. Una ex illis propositionibus fuit: Illos nullo modo peccare qui assererent beatissimam Virginem conceptam esse in peccato Originali: Immo vero alios omnes qui docerent contrarium, peccare mortaliter, vel esse hæreticos & excommunicari a Sixto IV.

Inter Propositiones Baji a sancto Pio V. & Gregorio XV. damnatas septuaginta tertia hæc est: *Nemo præter Christum est absque peccato originali: hinc beatissima Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum iustorum fuerunt ultiones peccati æqualis vel originalis.* Mitto multos alios qui luerunt pœnas, eo quod immaculatam Conceptionem infectati fuissent, ut videre est apud R. Patrem Capuccinum jam laudatum.

Quartum argumentum ex variis rationibus consistit.

PRIMA, sic proponitur: Ecclesia nihil nisi sanctum festivat. Sed festum Deiparæ Conceptionis celebrat: Igitur ejus conceptio fuit sancta. Hæc ratio colligitur ex sanctis Bernardo, & Thoma Aquinate propugnantes ejusdem Mariæ natiuitatem esse sanctam, quia ab Ecclesia colitur. Prior Epist. ad Canonicos Lugdunenses: „ Fuit procul dubio Mater Do-
 „ mini sancta antequam nata; nec falli-
 „ tur Ecclesia sanctum reputans ipsum
 „ Natiuitatis ejus diem, & omni anno
 „ cum exultatione universæ terræ vota
 „ celebratæ suscipiens. „ Posterior vero hic 3. part. q. 27. artic. 1. in argumento, *sed contra*, ita loquitur: „ Ecclesia celebrat
 „ natiuitatem beatissimæ Virginis, non
 „ autem celebratur festum in Ecclesia nisi
 „ pro aliquo sancto. Ergo beatissima Vir-
 „ go in ipsa sua natiuitate fuit sancta. „ Ergo eodem innixi sanctorum Bernardi, & Thomæ principio, dicimus immaculatam esse Deiparæ conceptionem, cum eam celebret Ecclesia, nec quidquam secundum illos nisi sanctum festivet.

Alteræ: Ecclesia est infallibilis in dog-

mate definiendo, similiter & in morali, & in cultu assignando: hoc est, nec heresim ut veritatem proponet, nec aliquod peccatum ut quid indifferens permittit, nec denique malos uti Sanctos celebrari permittet. Igitur cum beatissimæ Virginis Conceptionem immaculatam habeat, rem ita esse propugnandum est, alias falleretur Ecclesia, & portæ inferi adversus eam prævalerent, quod est contra istud Christi de ea effatum, Matth. 16. 18. *Et portæ inferi non prævalent adversus eam.*

Tertia: Ubi accedit de aliquo Ecclesiæ consensu, non sine temeritate contrarium descenditur: Sed pro immaculata Deiparæ Conceptione adest tacitus primorum sæculorum consensus, explicitus vero a decimo quarto sæculo ad nostra usque tempora, ut ex probationibus liquet; Ergo &c.

Quarta: Si beatissima Virgo fuisset originali labe contaminata, hoc ipsum in Christi dedecus resunderetur; legitur enim Proverbiorum 17. *Gloria filiorum Patres eorum.* Igitur de facto fuit ab omni labe pura: hæc ratio est Concilii Tridentini dicentis, se propter honorem Christi non comprehendere in decreto peccati originalis B. Mariam.

Quinta: Prædestinatio Mariæ includitur in prædestinatione Christi, & ad ordinem hypostaticum pertinet, cum juxta Patres caro Mariæ sit ipsa Christi caro, & juxta Irenæum, Andream Cretensem, Innocentium III. Sermone de Assumptione sit generis humani corredemptrix: Sed implicat carnem Christi subijci peccato, & mortis victorem servum esse peccati: Igitur & idem de beatissima Maria dicendum, cum nedum affinitatem, sed & consanguinitatem cum Christo habeat, & in hoc apparuerit, ut diaboli opera dissolveret.

Sexta: Ex Patribus, omnes prærogativæ Angelis, & primis parentibus concessæ tribui debent Deiparæ: Sed illi a contagione peccati in sui formatione fuerunt immunes; Igitur & Maria in sua Conceptione.

Septima: Ex ipso Gabriele Archangelo Maria fuit plena gratiæ, & inter omnes mulieres benedicta; hoc est juxta sanctorum Doctorum interpretationem super omnes creaturas benedicta: Sed hoc non foret verum, si contraxisset peccatum originale, cum non desint Sancti qui in utero materno sanctificati sint, ut Jeremias & san-

sanctus Joannes Baptista : nec utique verum esset eam prædicare immaculatam & ab omni contagione peccati puram , ut asserunt Concilia & Patres supra laudati : Ergo &c.

Octava : Deus præparat & disponit creaturas ad finem intentum , juxta illud 2. ad Corinth. 3. *Idoneos nos fecit ministros novi Testamenti* . Sed Deus elegit beatissimam Mariam , ut esset mater filii sui unigeniti ; quæ quidem dignitas exigit ab omni contagione etiam originali immunitatem , cum hoc sit Deo possibile , & de facto fuit BB. Maria immunis ab omni forde ; ita Scotus in 3. Sent. dist. 3. q. 1. S. Thomas hic q. 27. art. 4. ubi rationibus allatis probat Deiparam ab omni peccato actuali etiam veniali fuisse exemptam : Igitur & consequenter ab omni originali , cum nullus juxta definitionem Tridentini ab omni veniali præter beatissimam Virginem immunis fuerit citra privilegium , quod illi soli agnoscit concessum , talis quippe immunitas arguit ab originali exemptionem . Revera quidem S. Augustinus probat Pelagianis dari peccatum originale ex necessitate quadam generali , quæ inest omnibus in aliquod peccatum veniale prolabendi , juxta illud 1. Joan. 1. 8. *Si dixerimus , quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus* .

Difficultates proponuntur simul & solvuntur .

Primo , ex Scriptura .

BANDELLUS in Ordine sancti Dominici quondam magister generalis in tractatu qui inferibitur De singulari puritate & prærogativa Conceptionis Christi , omnia tentat , sed incausum , ut evacuet immaculatam Deiparæ Conceptionem , maxime cap. 13. ubi multa Patrum aggerie loca , suo loco referenda .

Objicit : Rom. 5. habetur : *In quo omnes peccaverunt* . Igitur & beatissima Virgo in Adam originaliter peccavit . Et probatur : Vox , omnes , neminem excipit : Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam . Ad probationem distingo : Vox , omnes , neminem excipit de via ordinaria , concedo : de via extraordinaria , nego . Lex aliquam suscipit exceptionem , cujus rei non unum est in Scriptura exemplum . Genesios 6. legitur : *Omnis quippe caro*

corrupterat viam suam . Ergone & Noe cum familia sua ? Abfit . Psal. 115. *Omnis homo mendax* ; & tamen Ecclesia asserit sanctum Joannem Baptistam , vel levi quidem lingue crimine suam non maculasse vitam . Ipsum habemus Tridentinum , quod legem in honorem Mariæ explicat . Et vero Sess. 5. can. 3. sic pronuntiat : *Si quis hoc Adæ peccatum , quod origine unum est & propagatione non imitatione transfusum omnibus anathema sit* . Postea ab hac lege generali excipit Deiparam , his verbis : *Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus , non esse sue intentionis comprehendere in hoc decreto , ubi de peccato originali agitur , beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem* .

Infert : Si aliquis ab illa lege secluditur , pari & consimili ratione excludentur & alii multi Sancti : falsum consequens , ergo & antecedens .

Respondeo negando paritatem , cum nullum præter Christum & beatissimam Virginem excipiant Scriptura , Patres , & Ecclesia : Christum quidem ex innata virtute hypostatica , Mariam vero ex privilegio .

Infert : Ex Apost. 1. ad Tim. 2. 5. *Unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus : qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis* . Dubio-procul nec ipsa Maria ab illa redemptione secluditur : Sed ex S. Augustino Lib. 3. contra Julianum cap. 3. intelligitur redemptio a peccatis , sic enim urget Julianum , ut illi probet dari peccatum originale : “ Ro- ” go te , quomodo potest intelligi ista ” redemptio nisi a malo , redimente illo ” qui redimit Israel ab omnibus iniquitatibus ejus . ” Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem : Ista redemptio intelligitur de redemptione a malo , vel præmatura seu præservativa , concedo : de sanativa semper , nego . Duplex distinguitur redemptio , altera præservativa a peccato , altera vero ejusdem sanativa . Priori illustrata beatissima Virgo a peccato originali servata est : si enim ex prævisione Christi meritorem sanati sunt a peccato originali veteris legis Patres , quidni Deipara ab eodem ex eorum prævisione meritorem præservaretur ? maxime cum hoc in honorem Christi refundatur , & cedat in majorem Dei gloriam ; nobiliss quippe est aliquem a morte conservare , quam mortuum ex-

su-

suscitare. Nec una est in Scriptura figura de illa redemptione. Deus tres pueros ab igne, Daniele a leonibus, Estherem ab universalî mortis decreto adversus Judæos pronuntiato liberavit: potuit igitur & Mariam liberare a peccato originali, quod & priores istæ annuntiant liberationes. Hinc redemptionem præservativam pro peccatis actualibus agnoscit Augustinus Lib. 3. confessionum cap. 7. his verbis: „gratias agam . . . quod peccata mea „tamquam glaciem solvisti, gratiæ tuæ „deputo, & quæcumque non feci mala. „Igitur potest esse utique redemptio præservativa etiam a peccato originali.

Perfissis: Atqui beatissima Virgo ex Scriptura non excipitur a peccato originali: Ergo &c. Probatur subsumptum. Qui subijcitur effectibus peccati, subijcitur & ipsi peccato, cum nutuo se ponant & exigant causa & effectus: Sed ex Scriptura beatissima Virgo non excipitur ab effectibus peccati, scilicet a morte, a miseriis &c. Est enim de fide a vita migrasse: Ergo &c. Confirmatur: contra iustitiam est innocentem puniri: Igitur si beatissima Virgo non habuisset peccatum, nec effectus peccati habuisset.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Qui subijcitur effectibus peccati primariis, & ab eo indivulsis, peccato quoque subijcitur, concedo: secundariis tantum cum peccato necessariam non habentibus connexionem, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Duplicis generis sunt peccati effectus, quidam primarii, quales sunt concupiscentia carnis, & ad malum pronitas: quidam vero tantum secundarii, ut mors & defectus naturales, quia naturam creatam ex innato pondere consequuntur: cum enim ex nihilo producta sit, de se vergit in interitum, nisi ab ipso servetur Creatore. Priores non fuerunt in Maria, vel ipso teste divo Bernardo, qui Epist. ad canonicos Lugdunenses ait ad laudem BB. Mariæ: „Extolle ne- „scientem, vel in concipiendo concupi- „scentiam vel in pariendo dolorem. „Prioribus vero cum ipso Christo subiecta fuit: tametsi enim ex privilegio homo innocens ab istis immunitis, quandiu perman- sit in innocentia, fuerit: attamen ut locus satisfactioni adesset, non solum Maria, sed & ipse Christus dolori & morti subiecti fuere.

*Secundo, ex auctoritate Patrum & SS. Do-
ctorum.*

Opponit idem Bandellus: Nihil adversus traditionem propugnandum est: Atqui ex traditione constat, Scripturam sacram, neminem præter Christum a peccato eximere; & probatur: S. Irenæus Lib. 5. adversus hæres. cap. 13. sic loquitur: „Pla- „ga serpentis omnes homines sunt vulno- „rati, sed per crucem Christi, qui so- „lus sine peccato venit, in similitudine „carnis peccati, sanati sunt. „Bethicius Augustodunensis Episcopus apud Augustinum Lib. 1. & 2. contra Julianum: „Omnes homines, inquit, excepto Chri- „sto, antiqui criminis tenentur obnoxii. „expressius Eusebius Emisænus Sermo. 2. Nativitatis Domini cap. 14. ait: „A pec- „cati enim originalis nexu nullus im- „munis extitit, nec etiam ipsa genitrix Re- „demptoris. „Mitto alios qui passim as- „serunt neminem, excepto Christo, esse mundum a sordibus: Ergo &c.

Respondeo I. Opponendo Patres Patribus Immo tametsi aliquis Immaculatæ Conceptioni contrarius fuisset, ut primum accessit pro eo momento Ecclesiæ consensus, res ita tenenda est, cum ejus cullebet Doctores, teste divo Thoma, præponderet auctoritas, cujus rei istud accipe exemplum. Multis ex antiquis Patribus adhæserunt Millenariis, quæ tamen opinio, loquente Ecclesia, evanuit. Ideo dicendum in præfenti facto. Unum enim, inquit Lherminier hic, ex duriori quorundam Patrum sententia, sequitur: Deiparam contraxisse peccatum originale radicaliter tantum, & quoad debitum, nusquam vero actualiter.

Respondeo II. negando minorem. Ad probationem distinguo: Et Patres loquuntur de via ordinaria, non excludentes privilegium, concedo: excludentes, nego. Ratio solutionis non una est. Prima, non excludunt vel ab ipso peccato veniali actuali in locutionibus generalibus nisi Christum, & tamen ex Tridentino constat Deiparam a peccato veniali exemptam fuisse. Secunda, agebant contra Pelagianos peccatum originale negantes, idcirco ne eos dimitterent adversarios, siluerunt Mariam privilegiam. Tertia, observat Mabillonius in notis ad epistolam divi Bernardi laudatam, Conceptionis vocem quandoque sumi activè pro formatione embryonis,

T qui

qui in masculis intra triginta, in feminis vero octoginta dies formatur: quandoque passive pro infusione scilicet animæ. Priori modo sumitur 2. Regum 11. 4. ubi de facto Bersabee cum David legitur; *Tulit eam; quæ cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea: statimque sanctificata est ab immunditia sua: & reversa est in domum suam conceptu factu.* Item apud Alexandrum Alesiem qui parte 1. quæst. 9. membro 2. art. 1. quaerit: "An beatissima Virgo fuerit sanctificata in conceptione? II. An post conceptionem ante animæ infusionem." S. Thomas in 3. dist. 3. quæst. 1. similiter instituit distinctionem, sic & S. Bonaventura in 3. dist. 1. q. 1. in primis Albertus Magnus in 3. dist. 3. art. 4. his verbis: "Dicimus, quod beatissima Virgo non fuit sanctificata ante animationem, & qui dicunt oppositum, est hæresis condemnata, a beato Bernardo in Epist. ad Lugdunenses, & a magistris omnibus Parisiensibus."

Ex his liquet, maxime juxta Albertum, Deiparam contraxisse peccatum originale quoad debitum, quatenus formata fuit ex materia promanante a parentibus in peccato originali conceptis, sed teste Damasceno ante animationem præsanctificata seu benedicta.

Instit. S. Augustinus videtur propugnare Deiparam contraxisse peccatum originale etiam quoad actualitatem: Ergo &c. Probatum subsumptum. Lib. 4. Oper. imp. cap. 122. Julianus hoc illi objicit, his verbis: "Tu ipsam Mariam diabolo nascendi, di conditione transcribis." Cui argumento respondet S. Doctor: "Non transcribimus diabolo Mariam conditione nascendi, sed ideo quia ipsa conditio solvitur gratia renascendi." Sed qui dicit Mariam sola gratia renascendi solvi a diaboli servitute, non agnoscit illam in conceptione immaculatam. Ergo &c. Confirmatur. Lib. 2. de peccat. meritis cap. 24. sic loquitur: "Solutus ille etiam homo factus manens Deus peccatum nullum habuit unquam, nec sumpsit carnem peccati, quamvis de natura carnis peccati."

Sanctus Bernardus ejusdem est labii; Epistola siquidem ad Canonicos Lugdunenses ipsam Conceptionis sanctitatem seu immunitatem a peccato originali videtur impugnare, tum & sanctus Thomas in Summa, & alibi.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo: Et sancti Doctores loquuntur de via ordinaria, eaque generali quæ aliquam suscipit exceptionem, conc. secus, nego. In probationibus liquet eos pro BB. Virgine admittere privilegium.

Respondeo II. ad singula. Ad primum quidem, S. Augustinus supponere BB. Mariam fuisse in conceptione a peccato immunem, cum neget quod illi Julianus vitio vertit, nimirum, transcribere diabolo Mariam, quippe qui respondeat: *Non transcribimus diabolo Mariam conditione nascendi*; sin minus non solveret Juliani argumentum; nihil quippe Mariæ concederet, quod ceteris baptizatis gratia renascendi non præberetur. Quia vero controversia inter Julianum & S. Augustinum movebatur de nativitate, S. Præsul ne dimittat adversarium negantem peccatum originale, etiam commemorat gratiam renascendi pro Maria, non quidem stricte sumptam, quæ delet peccatum originale, sed late sumptam quæ auget justitiam; postremum quippe nunc effectum habuit in Maria, quando baptizata est. S. Doctor in altera auctoritate loquitur de via ordinaria, non excludendo privilegium, quandoquidem expresse dicit se non intendere loqui de BB. Maria, cum de peccatis agitur.

Ad S. Bernardum dico, eum non arguere Canonicos Lugdunenses quod Conceptionem immaculatam venerantur, sed quod ante Ecclesiæ decretum eam celebrarent: Neque vero verbis expressis eam negat, si quid enim contrarium reperiatur, hoc ipsum tribuitur Heleino Abbati Angelo apud Anselmum pag. 309. inquit Lherminier hic pag. 283. sic enim ait ille Abbas: "Unde ergo Conceptionis sanctitas? ... Non valuit ante sancta esse, quam esse, siquidem non erat, antequam conciperetur. Quæ verba de conceptione activa, non passive recte intelliguntur. Sed dato & non conceiso SS. Bernard. & Thomam conceptionem immaculatam non semper tenuisse, juxta tamen eorum principia tenenda est, cum Ecclesia, aiunt, nihil nisi sanctum festiverit."

Non omittenda responsio generalis, quam Lherminier Doctor Parisiensis Tract. de pecc. pag. 340. & 341. tradit, qua quidem una veluti falce farraginem argumentorum Bandelli contra immaculatam BB. Virginis conceptionem metit, his verbis: "

blis : " Ceterum triplici potissimum no-
 mine notandus exhibendusque hic ve-
 nit Bandellus . Primo , quia manifeste
 fucum facit , cum in hoc suo tractatu
 de singulari puritate Conceptionis J.C.
 aduersus Conceptionem immaculatam B.
 Virginis cōgērit testimonia 260. Do-
 ctorum , quæ ad ejusmodi propositum ,
 aut parum certe , aut nihil omnino
 conferunt ; id unum quippe in iis fere
 singulis legitur , omnes homines con-
 trahere peccatum originale , nec nisi in
 quibusdam Christum solum ab illa com-
 muni lege fuisse immunem . Secundo ,
 quia in citandis illis Auctoribus suam
 aperte prodit inscitiam , ejus nonnulla
 hæc proferemus specimina . Laudat
 v. g. auctoritatem S. Greg. Nyss. pro-
 ut recitat Augustinus Lib. 1. contra
 Jul. loco scilicet Gregorii Nazian. &
 quoad dixerat Augustinus Gregorium
 scripsisse contra *novitiam pestem* Pelagia-
 norum , hoc intelligit Bandellus contra
 Novatianos . *Idem tenet* , inquit , S. Gre-
 gorius Nyss. in libro contra Novatianos .
 Item citat sub nomine Eusebii Emisse-
 ni sermonem Nativitatis Domini falso
 illi adscriptum ; sic B. Ephræm Syro
 sermonem de passione Domini adjudicat ,
 ut & Prospero libros de vita con-
 templativa , citat Boetium sub nomine
 S. Severini . Et tertio demum , quia
 mala prorsus fide præfatas Patrum &
 Doctorum auctoritates exscribit . Nam
 v. g. apud S. Irenæum non reperiuntur
 hæc verba , *Per crucem Christi qui solus*
sine peccato venit . Nec ista apud Reti-
 cium , *excepto Christo* : Non ista apud
 Olympium , *excepto Christo* : Quæ audacia
 hæc loca interpolaverit Bandellus , in-
 ferens quæ suo proposito credebatur pro-
 futura , sane mirari satis nequeo . Quin
 & referendo sententias Theologorum
 sincerius non agit . In testimonio Petri
 Lombardi , addit hæc verba , *in Ma-*
ria , quibus sublati merito dubitatur de
 hujus Doctoris opinione &c. „

Tertio , ex rationibus .

INSURGIT Bandellus & ait : Maria
 contraxit debitum peccati : Igitur & ip-
 sum peccatum . Probatur consequentia :
 peccatum originale sequitur ad debitum ,
 cum illud non alio modo contrahant ho-
 mines , quippe qui non peccaverint actua-
 liter & propria voluntate in Adamo .

Respondet distinguendo : Maria contraxit
 debitum lato modo , concedo : stricte ;
 nego . Debitum contrahitur tripliciter ;
 latissime , strictius , & large . Priori modo
 cum aliquis comprehenditur in Lege vin-
 dictæ : altero modo , cum formatur ex
 materia corrupta , ad quam naturaliter
 sequitur corruptio & peccatum ; tertio
 demum , quum aliquis ex Adamo suam
 ducit originem , ita tamen ut ex mate-
 ria præsanctificata habeat esse . Viguerius ,
 Catharinus , Galatinus & alii non ignoti
 nominis Theologi propugnant Mariam non
 contraxisse debitum primo modo , cui opi-
 nioni lubenti animo assentior : revera
 quidem , si Christus tametsi prævilis ut
 redemptor post Adæ peccatum , a pecca-
 to tamen originali fuit immunis a decre-
 to mortis : quidni saltem ex privilegio
 foret a Lege exempta Maria , cum ad or-
 dinem hypostaticum pertinere : vel ipsa
 teste Ecclesia non contraxit , secundo mo-
 do ; Igitur ad summum tertio : Sed illud
 debitum non habet connexionem neces-
 sariam cum peccato : unde nego piratatem .
 Ceteri enim homines contrahunt debitum
 & ex lege , & ex eo quod ex materia cor-
 rupta coalescant .

Instat : Cajetanus quondam revelationem
 sanctæ Catharinæ Senensis adducit
 adversus Conceptionem immaculatam . Se-
 cundo , vel ipse sanctus Pius V. statuit ,
 ut Conceptio simul cum natiuitate cele-
 braretur , quod non levius est argumen-
 tum illam Sanctum non credidisse imma-
 culatam Conceptionem . Tertio , ex Con-
 cilio Milevitano ita definitur : *Placuit*
quod si quis dixerit mortem non esse peccati
peccati , anathema sit . Maria autem morti
 obnoxia fuit . Demum objicit auctoritatem
 summorum Pontificum , & multorum Do-
 ctorum pro sua sententia . Ergo &c.

Respondet I. Hæc omnia ne minimum
 quidem roboris esse : ad summum enim
 probant ante quadringentos annos defi-
 nitionem in utramque partem defendi
 potuisse , nusquam vero a definitione Six-
 ti IV.

Jam ad primum respondetur , revela-
 tionem laudatam esse apocrypham , quan-
 doquidem nec sanctus Antoninus , nec alii
 qui scripserunt vitam beatæ Catharinæ ,
 eam commemorant : nec denique Ecclesiæ
 calculum habuit .

Ad secundum dico , Gregorium XV.
 anno 1682. mentem Ecclesiæ , ipso sancto
 Pio clarius explicasse , statuendo festum

non alio nomine, quam sub titulo immaculatæ Conceptionis celebrandum esse. De ea antiquitus fit mentio, in Martyrologiis Bedæ, Ufuardi, & Adonis, quod postremum a Caroli Magni temporibus recitari cœptum est: ignorari etiam non potuit Galliæ Narbonensis consuetudo, apud quam Ilidori Calendarium in usu erat, & Missa de Conceptione jam tunc dicebatur.

Ad tertium distinguo; Mors est peccati stipendium seculo privilegio, concedo: pro Maria, nego. Fuit enim privilegiata: quasi vero foret & in Christo qui defuncto mortuus est. Concilium loquitur de lege ordinaria, ut probet contra Pelagianos peccatum originale. Ad ultimum patet solutum ex supra dictis.

Concludamus, Deiparam esse in Conceptione immaculatam, & toto mentis affectu ista Psalmi 9. 15. verba ei applicemus: *Quæretur peccatum illius, & non invenietur.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Beatissima Deipara est Virgo immaculata in ipsa Conceptione.

PRIMO hoc ipsum annuntiant figuræ, V. T. Namque teste D. Bernardo Serm. in cap. 12. Apoc. fuit Sacerdotalis virga quæ sine radice floruit, quia radix peccati in ea non erat. Porta orientalis quæ juxta Ezech. visionem, nulli umquam creaturæ, per peccatum patuit.

Secundo: Hoc idem asserunt SS. Patres & Concilia, quæ BB. Mariam semper excipiunt, ubi quasi de peccato movetur, illamque nunc ab omni labe puram, nunc omnino irreprehensibilem, nunc & verbis expressis a peccato originali liberam prædicant. Sic annuntiatur in Concilio Basiliensi Sess. 36.

Tertio: Sic declarant summi Pontifices. In primis Sixtus IV. Martinus V. S. Pius V. Paulus V. Alexander VII. Leo X. Clemens VIII. qui ad exposultationem Ludovici Magni XIV. Francorum Regis addidit Festivitatæ Conceptionis jam institutæ Octavam: Ratio in promptu est: hoc idem exigebat Christi mediatoris honor, decebat enim inferorum Dominatorem, ortum ducere ex Virgine, quæ ipsa nec in instanti quidem fuisset serva peccati & maculata. Hinc Ecclesia sub excommunicationis interminatione prohibet aliquid scriptis, aut verbis contra Immacu-

latam Deiparæ Conceptionem dici. Quocirca Joannes de Monte-Sono varios propter errores, maxime propter undecimam propositionem Immaculatæ Conceptioni adversam ann. 1387. a sacra Facultate Parisiensi, tum à Clemente VI. proscriptus est.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Ultrapremum BB. V. utique fuisse a Christo redemptam, sed anticipata redemptione, quæ illam a peccato originali præservavit.

Secundo: Quidam Doctores quandoque paulo durius de hoc momento loquuntur; sed ad summum volunt BB. Mariam contraxisse debitum peccati, nusquam vero ipsum peccatum.

Tertio: Neque vero aliquid faciscit negotium, quod primum Conceptio BB. Virginis fuerit celebrata simul cum Nativitate; Gregorius quippe XV. ad tollendam omnem equivocationem, statuit festum sub nomine solius Conceptionis celebrari.

SECTIO SECUNDA.

Utrum beatissima Maria fuerit Virgo in partu?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio, ex veteri Testamento.

PERMULTA veteris Testamenti figuræ prænuntiant BB. Mariæ illibatam virginitatem. Enim vero Cantior. 4. 12. sponsa nominatur, ortus conclusus, fons signatus, quæ quidem figuræ secundum Patrum interpretationem designant Mariam Spiritus sancti sponsam, & per omnia illibatam Virginem.

Probatio ex novo Testamento.

HABETUR LUC. I. Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de domo David, & nomen Virginis Maria. Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, & cogitabat qualis esset ista salutatio; ait Angelus ei: Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum:

cccc

ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum... Dixit autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque & quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.

I. Ex his omnibus multa eruuntur argumenta pro Virginitate illibata beatiss. Virginis. Primum quidem sic procedit: Illa immaculata permansit in partu, quæ concepit solum desponsata, & non uxorata rigore: Atqui ex D. Luca B. Virgo concepit, cum esset solum desponsata, juxta illud: *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph.* Quo quidem argumento acriter revincit Hieronymus Helvidium, probando B. Virginem illibatam permansisse, quia, inquit, legitimus desponsatus, sed non uxoratus: "Natum Deum, ait, de Virgine credimus, quia legimus; Mariam nupsisse post partum non credimus, quia non legimus."

II. Illa immaculata permansit in partu, quæ turbata est quum Angelus nuntiavit ei futuram esse matrem, juxta illud Luc. 1. 29. *Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, & cogitabat qualis esset ista saluatio:* Atqui, inquit Patres, turbata non fuisset, si virginitatem servare non statuisset: Igitur ex Scriptura Virgo permansit in partu.

III. Illa permansit in partu virgo, quæ solum concepit virtute & obumbratione Spiritus sancti. Atqui BB. Maria hac solum sanctissima via Mater fuit: Igitur Virgo fuit in partu. Probatur minor: Maria in proposito virginitatis custodiendæ firma petiit ab Angelo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Ecce aperta virginitatis in æternum servandæ & professio & propositum: Et respondens Angelus, inquit Lucas v. 35. *dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.*

IV. Rationem duplicem affert Angelus, cur beatissima Maria inviolata sit in partu. Primo quidem, quia virtute Spiritus sancti conceptura erat: deinde vero ex virgine illo partu insert istud: *Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur*

filius Dei. Ideo, inquam, sanctus partus, quia est partus Virginis virtute ineffabili Spiritus sancti prius secundata.

V. Illa Virgo admirabilis permansit in partu virgo, quæ peperit prius fide, humilitate & obedientia, quam corpore: Atqui BB. Virgo sic peperit unigenitum suum: Igitur Virgo ante partum, & magis adhuc in partu, quia magis Deo conjuncta, & addo, maxime Virgo post partum; nam sicut radius a sole emissus auget ipsius solis pulchritudinem per relationem & redundantiā irradiationis ad ipsum, & vicissim solis ad radium, ita BB. Virgo per virginitatem illibatam, & maternitatem relationem habet ad Dei filium, quem virginitate sua prædicat sanctum, & filium Dei, juxta illud Lucæ: *Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Christus vero relationem habet mutuum ad Matrem, qua ipsa Virgo mater Dei nominatur, & quamdam ex hac infinitatem habet honoris, & pulchritudinis, inquit D. Th. Probatur minor, nempe, BB. Virginem concepisse prius fide, prius obedientia, & humilitate, quam corpore; sic enim discitur S. Lucas ibidem: *Dixit autem Maria: ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Tum v. 45. Elisabeth exclamavit, dicens Mariæ: *Beata, quæ credidisti, quoniam perficeretur ea, quæ dicta sunt tibi a Domino.* Ipsa vero Maria respondens ait v. 48. *Respexit humilitatem ancillæ suæ.* Unde Ambrosius explicans illa verba Evangelii: *Beati qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud;* dicit BB. Virginem prius fide & mente concepisse Christum, quam corpore; & in eo maxime prædicandam esse beatiorē. Unde humiliter alloquendo tantam Virginem & Matrem, ait explicans illa verba Luc. 1. *Ave gratia plena: Dominus tecum: tecum, inquit, in mente: tecum in corde: tecum in corpore.*

VI. Illa permansit Virgo in partu, quæ donata est visione Dei intuitiva, ut generationem Verbi incarnati exprimeret secundum ideam generationis æternæ quam filius Dei habet in sinu Patris, juxta illud Exod. 25. 40. *Insipice & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Atqui probabile est BB. Virginem hac gratia donatam fuisse dum Christum concepit: & probatur I. Quia generationem Christi temporalem esse ineffabilem prædicant. 2. Ex Theologis, quorum multi

PP. omni exceptione majore tenent BB. Virginem in momento conceptionis Christi intuitivè vidisse Deum, ut Spiritu rapta in cælum, Christum conciperet. Et vero si Moyles & Paulus donati sint visione Dei intuitiva, teste Aug. & D. Thoma, quia primus erat masculus Judæorum, alter vero eximius Doctor Gentium, quidni & donata fuisset BB. Maria, quæ ex ipso D. Th. non solum ceterorum Sanctorum prærogativas habuit, sed & multo præcellentiores, maxime vero quia myserii Dominicæ incarnationis fuit & templum & subiectum? Ergo &c.

Probatio, ex summis Pontificibus.

S. Leo Serm. 1. de Nativit. capit. 11. idem docet his verbis: " Merito igitur, virginæ integritati nihil corruptionis, intulit partus salutis; quia custodia fuit pudoris, editio veritatis.

Hermisdas Epist. 79. ad Justinum Imperatorem, quæ jacet in Tomo 3. Conciliorum parte 79. ait rem ita contigisse: " Ut, qui ante tempora erat filius Dei, fieret filius hominis, & nasceretur ex tempore hominis more, Matris vulvam, natus non aperiens, & Virginitatem Matris deitatis virtute non solvens: dignum plane Deo nascente mysterium, ut servaret partum sine corruptione, qui conceptum fecit esse sine semine.

Pelagius primus in confessione fidei Epist. 16. ad Childbertum Regem directa dicit: " Christum natum esse servata integritate maternæ virginitatis, quia sic eum Virgo permanens genuit, quemadmodum Virgo concepit. "

Probatio, ex Conciliis.

In quodam sermone Concilii Ephesini sic legitur: *Natura post partum nescit ulterius Virginitatem, gratia vero & parentem ostendit, & matrem fecit, & virginitati non nocuit.*

Patres Chalcedonenses in sermone Prophanetico ad Marcianum dicunt: *Filium Dei, BB. Mariæ suæ matri virginitatem post conceptum largitum esse, atque ut Deo dignum erat, utrum ejus designasse.*

Tridentinum non semel celebrat Deiparæ illibatam virginitatem, & hoc perillustri nomine vocat Mariam Sess. 6. can. 23. sed maxime Sess. 5. in decreto de peccato originali: *Declarat tamen hæc ipsa san-*

cta Synodus, non esse suæ intentionis, comprehendere in hoc decreto, uli de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem. Nota, ideo non concludere eam in decreto de peccato originali, quia est & Virgo immaculata, & Dei genitrix: Igitur ex Tridentino, inviolata permansit.

Probatio, ex Patribus Græcis.

Gregorius Nyssenus variis in locis hanc propugnat veritatem, sed præcipue in oratione de Natali Christi, in qua sic loquitur: " Puer pannis involutus, & in præsepio requiescens, & illi post partum Virgo, incorrupta fovet filium.

Amphilochius in Orat. de occurru Christi idem prædicat, asserendo nec Christi conceptionem, nec ejusdem in tempore natiuitatem, claustrum virginitatis matris violasse: " Quantum quidem, inquit, attinet ad virginalem naturam, nullo modo patefactæ sunt virginales portæ, ita volente illo, qui modo partu editus est in lucem, secundum id, quod de eo prædictum est: hæc est porta Domini, & introivit, & egredietur, & clausa erit porta. "

S. Ephraem ascriptur duobus primis in oratione de pretiosa Margarita, in qua de prærogativis maternitatis BB. Virginis sic eleganter atque doctissime discurret: " Non perdidit sigillum natura Virginis Christo concepto, & ob id neque eo genito reſerata est, ut partum in lucem ederet. Neque vero rupta est, dum gigneret; nam neque rupta erat, dum conciperet. Quibus verbis docet cum Amphilochio puerum Jesum, nequidem claustrum virginis aperuisse, sed sicut januis clausis ingressum fuisse ad Discipulos Evangelium commemorat, ita & claustrum Immaculato oculo ingressum ad nos Verbum incarnatum cum Patribus asserendum est: " Quia, inquit Amphilochius ibidem, nihil ei clausum est, nempe Verbo, sed aperta sunt omnia, nihil est quod obſtet, nihil quod negotium faciat: siquidem omnia Domini no reſerata sunt. " Hinc S. Ephraem ait, Mariam unigenitum suum sine dolore peperisse.

Proclus CP. Episcopus Orat. 1. de Deipara Virgine, non solum prædicat illibatam BB. Mariæ virginitatem in partu, sed & post partum, his verbis: " Nisi enim

„enim mater Virgo mansit, nudus homo
 „exiit ille qui natus est: nec admira-
 „bilis ille partus fuit. Quod si post par-
 „tum Virgo permansit, nonne & Deus
 „erat, & mysterium in hoc ineffabile
 „est? Quoniam ille ineffabiliter natus
 „est, qui & clausis januis, nullo prohi-
 „bente, ingressus est: cuius naturam ge-
 „nuinum Thomas conspicatus, exclama-
 „vit dicens: Dominus meus, & Deus
 „meus.”

Theodoretus Homil. de natali Domini
 Mysterium demirans, ait, Christum nihil
 ex partu læssisse virginitatem. *Sophronius*
 in epistola Synodica, quæ lecta & appro-
 bata est in Synodo sexta generali actione
 eadem & eodem Sermon. 11. confirmat
 veritatem. *Andreas Ierosolymitanus* ce-
 teris Patribus concinit Orat. de Salutatio-
 ne Angelica; ait enim Christum nascendo
 Virginitatis decus eximium neququam in
 materno partu violasse: quippe qui vir-
 ginale germen ipsius sacra & integra
 servavit castitatis signacula. Tum S. *Joannes*
Damascenus Lib. 4. cap. 15. his verbis:
 “Quemadmodum vero conceptus eam,
 „quæ conceperat, virginitatem conser-
 „vavit, sic & in partu in lucem editus
 „eamdem virginitatem servavit illatam,
 „solus per eam transiens, & clausam eam
 „reservans.” His adde tantæ veritatis
 testes *Helchium Ierosolymitanum* Presby-
 terum Homil. 2. de B. V. *Chrysippum* et-
 iam *Ierosolymæ* Presbyterum Homil. de
 laudibus B. V. *Alexandrum Monachum* in
 libro de inventione Crucis, & multos
 alios.

Ex Patribus Græcis BB. Virgo inviola-
 ta fuit in partu: ex eisdem inviolata per-
 mansit in vita, & istorum mirabilium ra-
 tionem repetunt a Spiritu sancto, cuius
 immaculata virtute fecundata est BB. Virgo:
 ex Verbo incarnato, cuius potentia
 virginitas Mariæ illibata conservata fuit:
 ex honore Filii Dei, qui debuit habere in
 tempore Virginem Matrem, & Virginem
 ipsi soli consecratam: Igitur BB. Virgo
 inviolata fuit in partu.

Probatio, ex Patribus Latinis.

Eodem zelo pro virili suis encomiis
 & probationibus Patres Latini Virginita-
 tem Deiparæ illibatam celebrant.

S. *Ambrosius* primo loco & ordine ve-
 nit: sic autem loquitur tractat. de Symb.
 Apost. capit. 12. “Solut est enim natus

„ex Virgine, quæ nec Conceptionem de
 „viro, nec corruptionem sensit ex par-
 „tu.” Quibus verbis asruit virginita-
 tem B. M. illibatam in Conceptione &
 partu Christi.

Hieronymus, ubique idem conclamat,
 præcipue vero in toto libro contra Hel-
 vidium: Tum Comm. in cap. 44. *Ezechie-*
lis, his verbis: *Pulchre quidem portam clau-*
sam, per quam solus Dominus Deus Israel
ingreditur, & dux cui porta clausa est, Ma-
riam Virginem intelligunt, quæ & ante par-
tum, & post partum Virgo permansit.

Augustinus, nulli secundus pro defensione
 beatissimæ Mariæ Serm. 14. de tempo-
 re, sic effatur: “Talis eligitur Virgo,
 „de toto scilicet mundo, quæ tantum
 „haberet meritum, ut Dei filium in se-
 „metipsa susciperet, & post partum oni-
 „ni modo Virgo permaneret. . . . Tan-
 „ta est enim divina illa potentia, ut &
 „matrem reddat secundam, & virginem
 „servet illatam.” Similia dicit Sermone
 17. 21. 23. & 123. de tempore; Orat. de 5.
 læresibus cap. 25. *Enchyridio* cap. 34.

Fulgentius, in hoc sequitur opinionem
Augustini, quem tamquam ducem & Ma-
 gistrum venerans Lib. 1. de veritate pre-
 destinationis cap. 2. ait: “Dominus ve-
 „rus veram ex Virgine suscipiens car-
 „nem, perfectionem ex ea humani cor-
 „poris sumpsit, Virginitatis & gratiam
 „non ademit. Neque enim decebat, ut
 „integritatem virginitatis Creator huma-
 „næ carnis Dominus in conditione tri-
 „bueret, & idem carnis humanæ susce-
 „ptor Dominus, quod fuerat redemptor
 „virginitatem carni de qua nascen-
 „retur auferret.” *Hilarius Arelatensis*,
 ut quidam existimant, nam sub *Eusebio*
Emisleni titulo editus est, Sermone. 2. de
 natali Domini, sic loquitur: “Non er-
 „go utqueaque miremur, si is, qui
 „fidei semine acquiritur, salva materni
 „pudoris fide, inviolabiliter procreatur.
 „Itaque ad Evangelium recurram, ut
 „miraculum illud, quod Evangelista pre-
 „tulit tempore Resurrectionis digne mi-
 „hi usurpem cum Joanne dicendo, ve-
 „nit Jesus januis clausis. Ecce jam nunc
 „januis clausis processit in mundum, ma-
 „terni pudoris signaculo minime resigna-
 „to. . . . Simulque illud impletur Prophe-
 „tium *Ezechielis*, & porta erat clausa,
 „& non est aperta, quia Dominus trans-
 „ivit per eam. . . . Eandem nunc poten-
 „tia mundi istius januam per partum in-
 „violetam.”

„violatæ matris intravit, qua postmodum
„ad Discipulos clausis foribus penetra-
„vit.”

Gennadius Lib. de dogmatibus Eccl. cap. 69. similia dicit: „Integra, inquit, fide
„credendum est, B. Mariam Dei Christi
„matrem, & Virginem concepisse, &
„Virginem genuisse, & post partum Vir-
„ginem permanisse.”

S. Ilderphonsus Serm. 2. de Nativit. Dom. Virginitatem non aliunde, quam ex sætu
corrupti posse, idcirco Mariam inviolatam
fuisse in partu, quia obumbratione
Spiritus sancti concepit: Astipulatur V.
Beda in parvulo quodam sermone, cujus
titulus de Nativit. ubi ait: „Benignitas
„Domini nostri apparuit, cum mundum
„per assumptam humanitatem redimere
„venit; quod factum est ad similitudinem
„roris, vel pluvie: quia sicut lana reci-
„pit rorem, vel pluviam & emittit si-
„ne corruptione sui, ita & Virgo Maria
„recepit Christum in se, & emisit inte-
„gritate virginitatis servata.”

S. Chrysologus, eandem veritatem præ-
dicat atque defendit, potissimum vero
Serm. 142. de Annunciat. interpretans enim
ista prophetia verba, *conspicies & paries
filium*, ait: „Qui egreditur, & ingreditur,
„& introitus sui, & exitus nulla vestigia
„relinquit, divinus habitator est, non
„humanus: & qui conceptu suo Virgi-
„nem servat, & ortu tuo reliquit Virgi-
„nem, non terrenus homo est, sed cœ-
„lestis.”

S. Anselmus Lib. de Sacram. capit. 3. non
minori altcritate defendit illibatam BB.
Mariæ virginitatem, sic enim loquitur:
„Quod de humanitate ejus per resurre-
„ctionem glorificata sæcularis Philosphiæ
„ratiocinationibus videtur insusceptibile,
„ut clausis januis ad Discipulos intraret
„mortalis, exercuit, dum de thalamo
„uteri Virginalis ad currendam viam dis-
„pensationis humanæ clausis naturæ ja-
„nuis processit.”

Non prætereundus D. Bernardus Serm. 33.
in Cantica, ubi ait: *Et Virgo Deum
in utero de Spiritu sancto concepit, & peperit
Virgo.*
Non dissentit Petrus Damianus Opusc. 36.
ubi eandem prosequitur fidei veritatem
his verbis: „Et certe mirabilius
„est, & valde præcellentius, Virgineam
„incorruptam manere post partum, quam
„corruptam ad Virginalē decus redire
„post lapsum: quia & majus est, quem-

„libet clausis januis ingredi, quam eas,
„quæ patuerint, januas claudi: si ergo
„natus ex Virgine Redemptor noster,
„quod majus est, & longe præstantius
„fecit, quod minus est, corruptam
„quamlibet reintegrare non potuerit?
„Potuit Deus homo ex utero virginali,
„salva virginitate procedere, non pote-
„rit violatæ virginitatis dispendium re-
„parare.” Mitto Eucherium, Cælium,
Sedulium, Lupum Servatum, & alios
qui eandem professi sunt, & defenderunt
fidem.

Probatio, ex ipsa Ecclesia.

ECCLESIA afflata S. Spiritu, & tradi-
tione innixa, non solum celebrat Virgini-
tatem BB. Mariæ ante partum, & in par-
tu, sed etiam post partum, ita ut hanc
ut articulum fidei veneretur, unde &
agnoscit in orationibus, ut per merita
tantæ prærogativæ adjuvemur, & totius
consolationis Deus misereatur nostri. Sic
loquitur in oratione festi Præsentationis.

Deus, qui Beatam Mariam semper Virgi-
nem Spiritus sancti habitaculum, hodierna die
in templo præsentari voluisti: præsta quæsumus,
ut ejus intercessione, in templo gloriæ
tuæ præsentari mereamur, Omnipotens sem-
piternæ Deus, qui gloriöse Virginis Mariæ
corpus & animam præparasti, ut di-
gnum Filii tui habitaculum effeci mereretur.
Rursus in alia: Deus qui salutis æternæ B.
Mariæ Virginitate secunda humano generi
præmia præstitisti, tribue quæsumus, ut ipsam
pro nobis intercedere sentiamus. Tum & in
Antiphona primarum Vesperarum festi
Conceptionis ejusdem Virginis, ait: *Gloriosissimæ
Virginis Mariæ conceptionem dignif-
simam recolamus, quæ & genitricis dignita-
tem obtinuit, & Virginalē pudicitiam non
amisit.*

Probatio, ex rationibus D. Thomæ.

ILLA fuit in partu Virgo, quæ incor-
rupta fuit, tum concipiendo in utero suo
virginali Christum, tum in lucem edendo
& pariendo: Atqui BB. Maria inviolata
permanit, tum concipiendo, tum parien-
do Christum: Igitur omnimode Virgo per-
manit, quandoquidem integritas virginalis
solum perdidit in his duobus cir-
cumstantiis, nempe in conceptione & in
partu.

Probatur prima pars, scilicet beatissimam
Ma-

Mariam in conceptione Christi inviolatam permanisse. D. Thomas hęc quęst. 28. & 1. sic probat illam veritatem: "Dicendum, quod simpliciter confitendum est Matrem Christi Virginem concepisse: contrarium enim pertinet ad hæresim Ebionitarum, & Cerinthis, qui Christum purum hominem arbitrabantur, & de utroque sexu eum natum putaverunt. Quod enim Christus sit conceptus ex Virgine, conveniens est propter quatuor. Primo, propter mitentis Patris dignitatem conservandam: cum enim Christus sit verus & naturalis Dei filius, non fuit conveniens, quod alium Patrem haberet, quam Deum, ne dignitas Dei Patris transferreretur ad alium. Secundo, hoc fuit conveniens proprietati ipsius Filii, qui mittitur, qui quidem est Verbum Dei. Verbum autem absque omni corruptione cordis concipitur: quinimo cordis corruptio perfecti Verbi conceptionem non patitur. Quia ergo caro sic fuit a Verbo Dei assumpta, ut esset caro Verbi Dei: conveniens fuit quod etiam ipsa sine corruptione matris conciperetur. Tertio, hoc fuit conveniens dignitati humanitatis Christi, in qua locum peccatum habere non debuit, per quam peccatum mundi tollebat, secundum illud Joann. 1. Ecce Agnus Dei: scilicet Innocens, qui tollit peccatum mundi: non poterat autem esse, quod in natura jam corrupta ex concubitu, caro nasceretur sine infectione originalis peccati. Unde Aug. dicit in libro de nuptiis & concupiscentia: Solus nuptialis concubitus ibi non fuit, scilicet in matrimonio Marię & Joseph, quia in carne peccati fieri non poterat sine ulla carnis concupiscentia, quę accidit ex peccato, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Quarto, propter ipsum finem Incarnationis Christi: quę ad hoc fuit, ut homines renascerentur in filios Dei, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo, id est, ex ipsa Dei virtute. Cuius rei exemplar apparere debuit in ipsa conceptione Christi. Unde Augustinus dicit in lib. de sancta Virginitate: oportebat caput nostrum insigni miraculo secundum carnem nasci de Virgine, quo significaret membra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura,."

Probatur secunda pars, nempe beatissimam Virginem illibatam permanisse in partu Christi, & hoc ex eodem D. Thoma ibidem art. 2. his verbis: "Dicendum, quod absque omni dubio asserendum est, matrem Christi, etiam in partu, Virginem fuisse. Nam Propheta non solum dicit, Ecce Virgo concipiet, sed etiam addit, Et pariet filium. Et hoc quidem conveniens fuit propter tria. Primo quidem, quia hoc competeat proprietati ejus, qui nascebatur, qui est Verbum Dei. Nam Verbum non solum in corde absque corruptione concipitur, sed etiam absque corruptione ex corde procedit. Unde ut ostenderetur, quod illud esset corpus ipsius Verbi Dei, conveniens fuit, ut de incorrupto Virginis utero nasceretur. Unde in sermone quodam Ephesini Concilii legitur, Quę parit carnem puram, a Virginitate cessat: sed quia natum est in carne Verbum, Deus custodit Virginitatem, seipsum ostendens per hoc Verbum: Neque enim nostrum verbum, cum paritur, corrumpit mentem, neque Deus Verbum substantiale partum eliciens, peremit Virginitatem. Secundo, hoc est conveniens quantum ad effectum incarnationis Christi; nam ad hoc venit, ut nostram corruptionem tolleretur, unde non fuit conveniens, ut Virginitatem Matris nascendo corrumpere. Unde Augustinus dicit in quodam Serm. de Nativit. Domini, Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat salvare corrupta. Tertio, fuit conveniens, ne Matris honorem nascendo diminueret, qui parentes præceperat honorandos."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Beatissima Maria fuit Virgo in partu.

PRIMO: Hoc est de fide, juxta illud Marię ad Angelum Luc. 1. 35. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et Respondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque & quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.

Secundo: Hanc veritatem docent SS. Pontifices. S. Leo Serm. 1. de Nativit. Hor-

Hormisdas Epist. 79. Pelagius I. Epist. 16. Hanc Concilia prædicant, videlicet Chalcedonense in Serm. Prophonetico, Tridentinum Sess. 5. in decreto de peccato origin. in quo nomine Dei genitricis & Virginis illam celebrat. Hanc Patres annuntiant, nimirum Gregorius Nyssenus. Orat. de Natali Christi, Amphilo-chius de occurso Christi, S. Ephraem Orat. de pretiosa Margarita; Ambrosius Tract. de Symb. Apost. cap. 12. Hieronymus ex professio libro contra Helvidium, Augustinus Serm. 24. de tempore, tum & Ecclesia passim in variis orationibus, maxime vero Orat. in festo Præsentationis: *Deus*, ait, qui beatam Mariam semper *Virginem Spiritus sancti habitaculum hodierna die in Templo præsentari voluisti*, &c.

Tertio: Ex rationibus D. Thomæ, qui hic quæst. 28. art. 1. probat B. Mariam in partu Christi permansisse Virginem, quia hoc exigebat I. Patris æterni dignitas, ut solus esset Verbi quocumque modo spectati Pater. II. Hoc natura Verbi, quod sine corruptione e corde procedit. III. Hoc, officium Mediatoris qui venit, ut omnem evacuet peccati corruptionem; hoc denique & sanctæ humanitatis dignitas, quatenus Christus pro omni peccato, & peccati contagione Deo pro nobis per eam satisfecit.

SECTIO TERTIA.

Utrum BB. Virgo inviolata permanferit post partum?

QUI divinitatem Christi negarunt, ut diximus, etiam virginitatem B. Virginis perpetuam non crediderunt, immo referente S. Epiphanio Hæresi 58. fuerunt quidam ita impii, ut dixerint ex Matrimonio suo alios præter Christum suscepisse filios, quos, inquiebat, Evangelium fratres Domini appellat, quæ pessima hæresis apparuit SS. Hieron. & Augustini temporibus sub finem 4. sæculi. Sic sentiebat Helvidius Auxentii Ariani Mediolanensis Episcopi Discipulus, & Jovinianus Romæ Monachus; contra quos sit

CONCLUSIO.

BB. Deipara, integritate permanente, vitam duxit, & Virgo in perpetuum permanfit.

Probatur multis momentis.

Primo, ex veteri Testamento.

APUD Isaiam cap. 7. habetur: *Ecce Virgo concipiet*. Deinde figuræ hanc denotant veritatem. Enim vero præsignant illibatam B. Mariæ virginitatem virga Aaronis, quæ nullo recepto humore floruit, & fructus edidit. Rubus, quem vidit Moyses ardentem, & incombustum: sic explicat ipsa Ecclesia his verbis: *Rubum quem viderat Moyses incombustum conservatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem*. Sed inter alias figuras, illa Ezechielis 44. 2.: *porta hæc clausa erit, non aperietur. & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam*. Quod exponens Augustinus Serm. 14. de Nativ. Dom. sic loquitur: *Quid est porta in domo Domini clausa, nisi quod Maria semper erit intacta? & quid est, homo non transibit per eam, nisi quod Ioseph non cognosceret eam? & quid est, Dominus solus intrat, & egreditur per eam, nisi quod Spiritus sanctus imprægnabit eam, & Angelorum Dominus nascetur per eam? & quid est, clausa erit in æternum, nisi quod Maria Virgo est ante partum, & Virgo in partu, & Virgo post partum? Ergo &c.*

Secundo, ex novo Testamento.

LUC. 1. refertur, quod cum Maria ab Angelo audivisset, quod filium conciperet & pareret, turbata est in hoc sermone, & respondit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* id est, ut interpretatur S. Gregorius Nyssenus. Orat. in Nativit. Christi Tom. 2. pag. 778. quia Virgo in æternum permanere vult, sic BB. Mariam introducit loquentem: *"Interdicta est mihi viri consuetudo. Quomodo istud erit mihi, quoniam virum non cognosco? Hæc Mariæ vox demonstratio est eorum, quæ ex incerti Augustini historia referuntur; nam si ad nuptiale opus assumpta fuisset a Iosepho, ad Angeli vocem futurum partum prænuntiantis, velut ad rem ho-*

„ 130 „

„vā attonita non fuisset, cum hoc ex-
 „pelleret, ut ex naturā lege mater es-
 „set, sed quia consecratur Deo, carnem
 „tamquam unum ex sacris donariis ser-
 „vari oportebat. „ Ergo &c.

Tertio, ex Conciliis.

QUINTUM Generale dicit, BB. Ma-
 riam esse semper Virginem. Idem asserit
 Lateranense celebratum sub Martino I.
 namque Can. 3. illam veritatem sub pœ-
 na anathematis definit, his verbis: *Si
 quis secundum sanctos Patres non confitetur
 proprie, & secundum veritatem Dei genitri-
 cem sanctam semper Virginem & immacula-
 tam Mariam, utpote ipsum Deum Verbum
 semper & veraciter qui a Deo Patre ante
 omnia seculanatus, in ultimis seculorum ab-
 que semine concepisse ex Spiritu sancto, &
 incorruptibiliter eum genuisse, indissolubili per-
 manente, & post partum ejusdem virginitate,
 condemnatus sit.* Ergo &c.

Quarto, ex Traditione.

S. AMBROSII Epist. 7. ad Siricium
 Papam, quæ est Synodica Concilii Me-
 diolanensis adversus Jovinianum congrega-
 ti apud Binium Tom. 1. Conc. pag. 533.
 col. 1. sic loquitur: „ Hæc est Virgo,
 „ quæ in utero concepit, Virgo quæ pe-
 „ perit filium; sic enim scriptum est: Ec-
 „ ce Virgo in utero accipiet, & pariet
 „ filium. Non enim concepturam tan-
 „ tummodo Virginem, sed & parituram
 „ Virginem dixit. Quæ autem est illa
 „ porta Sanctuarii, porta illa exterior ad
 „ Orientem, quæ manet clausa, & ne-
 „ mo, inquit, pertransibit per eam, nisi
 „ solus Deus Israel? Nonne hæc porta
 „ Maria est, per quam in hunc mundum
 „ Redemptor intravit? Hæc porta iusti-
 „ tiæ, sicut ipse dixit: Sine nos implere
 „ omnem iustitiam. Hæc porta est beata
 „ Maria, de qua scriptum est, quia Do-
 „ minus pertransibit per eam, & erit
 „ clausa post partum, quia Virgo & con-
 „ cepit & genuit. Quid autem incredibi-
 „ le, si contra usum originis naturalis pe-
 „ perit Maria, & Virgo permanet, quan-
 „ do contra usum naturæ, mare vidit &
 „ fugit, atque in fontem suum Jordanis
 „ fluentem remearunt?

Concinit S. Basilii, inter Patres Græcos
 antiquos, qui proficitur hanc veritatem
 Hom. 23. de Nativit. Dom. ubi ait, pias

aures non sustinere, cum dicitur, Dei
 genitricem, Virginem esse aliquando ces-
 sasse. Tum atque vero Epiphanius Hære-
 si 78. sic loquitur: „ Quis ullo tempore
 „ unquam extitit, qui sanctæ Mariæ no-
 „ men appellare auderet, & non roga-
 „ tus subinde Virginis vocabulum adice-
 „ ret? Nam in adjunctis illius modi vo-
 „ cibus virtutis indicia collucunt: sancta
 „ Maria Virgo nuncupator, nec appella-
 „ tio ista aliquando commutabitur. Hæc
 „ enim perpetuo incorrupta permanfit. „
 Ita & ceteri Patres Græci: In primis Ili-
 dorus Pelusiota Libr. 1. Epist. 22. Proclus
 CP. Orat. in Deiparam, Theodotus An-
 cyranus Homil. in Nativ. Dom. Theodo-
 retus Dial. 11. Joannes Damascenus Libr.
 4. de fide Orthod. cap. 15.

S. Hieronymus, impium Helvidium ex
 professo in uno & integro libro debellat,
 & variis rationibus ex auctoritate sacræ
 Scripturæ desumptis BB. Mariam illiba-
 tam servasse per totum vitæ tempus suam
 Virginitatem ostendit: „ Imperfectissime,
 „ inquit, hominum, ista non legeras, &
 „ toto Scripturarum Pelago derelicto ad
 „ injuriam Virginis tuam rabiem contu-
 „ listi.... Ex quo vis quadrijugam fra-
 „ trum & sororum processisse congeriem...
 „ Natum Deum esse de Virgine credimus,
 „ quia legimus: Mariam nupuisse post par-
 „ tum non concedimus, quia non legi-
 „ mus. „

Misso alios Patres eandem profitentes
 veritatem, sed his addo morem Eccle-
 siæ antiquæ & perpetuum, Virginitatem
 B. Mariæ magnis Festis colere; cum au-
 tem Ecclesia sit infallibilis in his quæ spe-
 ctant Religionem, non potest sine bla-
 sphemia dici in hoc puncto errare: Igitur
 est de fide BB. Mariam Virginem esse il-
 libatam.

Quinto, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit: Illa permansit il-
 libata, quæ ante partum voto Deo opti-
 mo M. se consecraverat: Arqui voto se
 D. O. M. muncipaverat BB. Maria an-
 te partum: Igitur cum iusta ac sanctissi-
 ma profecto fuerit, integritatem jam Deo
 consecratam servasse circa dubium est.
 Ista ratio est S. Augustini, qui Lib. de S.
 Virginitate cap. 4. sic habet: „ Ipsa quo-
 „ que Virginitas Mariæ in eo gravior &
 „ acceptior, quia non eam conceptus
 „ Christus viro violaturo, quam confer-
 „ varet

„varet, ipse præripuit: Sed priusquam
„conceperetur, quia jam Deo dicatam,
„de qua nasceretur, elegit. „

Secunda: Illa permansit illibata, quæ
fuit desponsata viro, voco castitatis ex mu-
tuo consensu emissio: Atqui S. Ioseph ad
Mariæ exemplum, votum vovit Deo;
corpus & dilectam animam suam: Igitur
ex omni parte liquet beatissimam Ma-
riam Virginitatem ad partum inviolatam,
ut proficeretur Ecclesia, permansisse. Ista
ratio est Sancti Augustini qui Sermon. 14.
de Nativitat. Domini, ait: „Habe Jo-
„seph cum Maria conjuge tua commu-
nem Virginitatem membrorum, quia
de Virginis membris virtus nascitur
„Angelorum. Gaude itaque Ioseph, ni-
miumque congaude Virginitati Mariæ,
„qui solus meruisti Virginalium affectum
„posse conjungi, quia per meritum ita
„virginitatis separatus es a concubitu
„uxoris, ut Pater dicaris Salvatoris. „
Idem sensit de Virginitate sanctissimi spon-
si Mariæ Theodoretus in cap. 1. Epist. ad
Gal. Gregorius Nyssenus. Orat. 2. de Re-
surrectione Christi. Epiphanius Hæresi 29.
Sanctus Chrysostomus Homil. de Annun-
ciat. Hilarius Diaconus in cap. 1. Epist.
ad Galat. Cyrillus Alexand. Lib. 4. Com-
mentariorum in Ioann. capit. 7. Theophi-
lactus in cap. 17. Matthæi. Euthymius
in cap. 12. ejusdem Matthæi, Magister
Sent. in 4. Distinct. 3. Denique eidem ve-
ritati suffragatur D. Thomas hic quæst. 28.
art. 4. his verbis: „Mater Dei non cre-
ditur, antequam desponsaretur Ioseph,
„absolute Virginitatem vovisse: sed li-
„cet eam in desiderio habuerit, super
„hoc tamen voluntatem suam divino
„commisit arbitrio, postmodum vero ac-
„cepto sponso, secundum quod mores
„illius temporis exigebant, simul eum
„& votum Virginitatis emisit. „

Tertia, quæ multas alias complectitur,
sic procedit: Si BB. Maria non perman-
sisset Virgo, hoc derogasset & Christi per-
fectioni, & Mariæ sanctitati, immo hoc
fuisset Spiritui sancto injuriosum: Atqui
talía non sunt admittenda. Ergo &c. Pro-
batur major, ex Div. Thoma qui hic 3.
part. quæst. 28. artic. 3. sic loquitur: Di-
cendum, quod absque omni dubio detestandus
est error Helvidii, qui dicere præsumpsit, Ma-
trem Christi post partum a Ioseph esse carnali-
ter cognitam, & alios filios genuisse. Hoc
enim primo derogat Christi perfectioni: qui
sicut secundum divinam naturam unigenitus

est Patris, tamquam perfectus per omnia fi-
lius ejus: ita decessit, ut esset unigenitus
Matris, tamquam perfectissimum germen ejus.
II. Hic error injuriam facit Spiritui sancto,
cujus sacramentum fuit iterum Virginitas, in
quo carnem Christi formavit, unde non de-
cebat quod de cetero violaretur per commu-
tationem virilem. III. Derogat dignitati &
sanctitati Matris Dei, quæ ingratisima vi-
deretur, si tanto filio contenta non esset; &
si Virginitatem, quæ in ea miraculose con-
servata fuerit, sponte perdere vellet per
carnis concubitus. IV. Etiam ipse Ioseph
esset ad maximam præsumptionem imputan-
dum, si eam, quam revelante Angelo de
Spiritu sancto Deum concepisse cognoverat,
polluere attentaret. Et simpliciter est asse-
rendum, quod Mater Dei sicut Virgo conce-
pit, & Virgo peperit, ita etiam & Vir-
go post partum in sempiternum perman-
sit.

Solvuntur impii Helvidii objectiones.

S. HIERONYMUS hunc impium con-
futavit, sed cum multi ad exemplum Hæ-
resiarchæ pollent abuti Scriptura sacra,
operæ pretium est discutere & expli-
care & enodare.

Obicit: S. Ioseph dicitur Pater Christi
Luc. 2. 33. & cap. 3. 49. juxta illud Mariæ
ad ipsum: Ecce Pater tuus, & ego dole-
ntes quærebamus te. Ergo &c.

Confirmatur: Christus ad Galat. 4. dici-
tur factus ex muliere. II. Matth. 1. ha-
betur: Antequam convenirent, inventa est
in utero habens de Spiritu sancto. III. Ibidem
Maria vocatur conjux S. Ioseph, & conju-
gium autem dicitur ientiam maritalem se-
cundum leges ab ipso Salvatore factis. IV.
ibidem habetur de S. Ioseph: Acceptit con-
jugem suam, & non cognoscebat eam, do-
nec peperit filium suum primogenitum. Ergo
&c.

Respondeo negando consequentiam. Ad
primum, distinguo: S. Ioseph dicitur Pa-
ter Christi Putativus, Nutritivus, & Lega-
lis, concedo: naturalis, nego. Aliquis in
veteri Testamento quadrupliciter poterat
dici filius alicujus. I. Putative, & quia
sic apparebat extrinsece. II. Legaliter,
quia ex lege sic erat decretum, quod vi-
ro sine liberis mortuo, frater ejus acci-
peret viduum, & liberi ab ipso procreati
vocarentur filii fratris defuncti. III. Ex
jure civili & maritali, quo bona mulie-
ris communia sunt sponso, & dicuntur
sua.

sua. IV. Denique secundum generationem S. Joseph dicitur pater Christi putative; tum quia sic apparebat publice, tum quia Iesum nutrebat, conservatio autem est iterata productio, inquit Div. Thomas: item & legaliter; cum enim & propter Dei ordinationem, & propter votum virginittatis BB. Mariæ & Iesum, ex ea non suscepisset liberos, secundum legem Christus dicebatur ejus filius, & quidem jure legali ac civili, in quantum bona Mariæ erant & sua. Solutio patet ex ipso Christo, ibidem enim vers. 49. respondet B. Mariæ: *Quid est quod me quærebatis, nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? & ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos.* Quibus verbis quasi corrigit B. Mariam, eo quod vocasset Joseph patrem suum. Rursus ibid. cap. 3. 23. S. Lucas omnem tollit dubitationem dicens de Christo: *Putabatur filius Joseph.*

Ad confirmationem, distinguo: Et vox Mulier est nomen commune Virgini & uxori, concedo: secus, nego. Eva adhuc Virgo Genes. 3. 13. tamen vocatur mulier. Solutio est Tertulliani Lib. de Virginibus velandis cap. 5. „Mulierem nominando, quidquid est mulieris nominavit. Sed quoniam ita mulieris nomen usurpant, ut non putent competere illud nisi ei soli quæ virum passa sit; probari a nobis oportet, proprietatem ejus vocabuli, ad sexum ipsum, non ad gradum sexus pertinere, quo communiter etiam virgines censeantur. Cum hoc genus secundi hominis a Deo factum est, in adiutorium hominis; femina illa, statim mulier est cognominata, adhuc felix, adhuc digna paradiso, adhuc Virgo. „

Ad tertiam, distinguo: Et voces antequam convenirent designant solum quod non convenirent ante, concedo: quod postea convenirent, nego. Ita Hieronymus Lib. 1. Comm. in cap. 1. Matth. his verbis: „Antequam convenirent; non sequitur, ut postea convenirent: sed Scriptura quod factum non sit, ostendit. „ D. Thomas est ejusdem labii hæc quæst. 28. art. 3. ad 1. ubi sic respondet ad argumentum: „Sicut si aliquis dicat, Antequam in portu pranderem, navigavi: non intelligitur quod in portu pranderem, postquam navigaverit: sed quia cogitabatur in portu pransurus. Et similiter Evangelista dicit, Antequam

convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto: non quia postea convenirent: sed quia dum viderentur convenirent, prævenit conceptio per Spiritum sanctum: ex quo factum est, ut ulterius non convenirent. „

Ad quartam, distinguo: Maria dicitur conjux S. Joseph propter matrimonium ratum, concedo: & hoc sicut alie Virgines dicuntur conjuges eo ipso quo in Ecclesia conjunctæ sunt cum viro, inquit D. Thomas ibidem: propter fidem desponsationis, ut etiam dicit Augustinus Lib. de nuptiis & concupiscentia cap. 11. ut dicit Ambrosius Lib. 2. in Lucam 1. propter conjugii declarationem, & nuptiarum celebrationem: dicitur conjux propter matrimonium consummatum, nego.

Ad ultimum, similiter distinguo: Et vox donec dicit solum quod Joseph non cognoverit conjugem suam ante partum Christi, concedo: & significat quod postea cognoverit, nego. Nam vocabulum donec quandoque dicit tempus indefinitum, ut in Psal. 122. 2. *Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.* Ex quo non sequitur Prophetam, impetrata misericordia, oculos a Domino aversum. Igitur ad usum vocis donec attendendo, non concludendum BB. Mariam a Virginitate recepsisse, tametsi desponsatam Joseph. Sic solvit argumentum S. Thomas hæc quæst. 28. art. 3. ad 3. „Secundum hoc Evangelista dicit matrem Dei non esse cognitam a viro usque ad partum: ut multo magis intelligamus cognitam non fuisse post partum. „ Non desunt Doctores qui autem, Joseph, cognita ex partu Virgineo Mariæ eminentia, præ humilitate & reverentia, ne quidem illam aspicere & intueri ausum, ab ea secedere voluisse, se existimans indignum cum creatura per maternitatem divinam supra ipsos Angelos elevata, commorari.

Instat: Matth. 1. 25. Christus dicitur primogenitus Mariæ: *Peperit filium suum primogenitum.* Sed primogenitus alios annuntiat filios. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Primogenitus alios filios indicat, aliquando, concedo: semper, nego. Vox *primogenitus* primum dumtaxat filium importat, sive alii ad eum sequantur, sive non. Sic in Veteri Testamento usurpatur; cautum enim erat per legem, ut parentes primo-

genitum intra unum nativitatis mensem redimerent, sive alii nascerentur filii, sive non; ex quo patet vocem *primogenitus* non alios absolute indigare filios: & sic causa cadit Helvidius. Ita respondet D. Thomas ibidem ad 4. "Dicens, inquit, quod mos divinarum Scripturarum est, ut primogenitum vocent non solum eum, quem fratres sequuntur, sed eum, qui primus natus sit. Alioquin si non est primogenitus, nisi quem sequuntur fratres, tamdiu secundum legem Sacerdotibus primogenita non debentur, quandiu & alia non fuerint procreata. Quod patet esse falsum: cum intra annum, & post mensem primogenita redimi mandentur secundum legem."

Urget: Matth. 12. 47. *Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater ejus & fratres stabant foris*. Igitur alii filii præter Christum Mariæ tribuendi sunt, ait Helvidius. Rursus ibidem cap. 13. 55. *Nonne hic est fabri filius? Nonne mater ejus dicitur Maria; & fratres ejus Jacobus, & Joseph; & Simon, & Juda*. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Er hæc omnia innuunt solummodo Christum habuisse fratres lato modo, hoc est, consobrinos, vel fratres affectu & cognitione spirituali per gratiam & amorem, concedo: fratres naturales, nego. Hoc ipsum innuit Christus; ne enim auditores crederent ita esse, subdit Matth. 22. 49. *Quæ est Mater mea, & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce Mater mea, & fratres mei*. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est; ipse meus frater, & soror, & mater est. Ad aliam auctoritatem distinguo: Judæi, quibus absconditum erat Incarnationis mysterium, Joseph ut patrem Christi habebant, concedo: Fideles, subdistinguo; ut patrem putative, & nutritium, concedo: secus, nego.

Solutio colligitur ex D. Thoma ibidem ad 5. "Nos autem, ait, fratres Domini, non filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris, Mariæ materteræ Domini filios intelligimus. Quatuor enim modis in Scripturis fratres dicuntur, scilicet natura, gente, cognitione & affectu. Unde fratres Domini dicti sunt, non secundum naturam, quasi ab eadem matre nati; sed secundum cognitionem, quasi consanguinei ejus existentes. Joseph autem, sicut Hieronymus dicit, contra Helvidium, magis credendus

est virgo permanisse: quia aliam uxorem habuisse non scribitur, & fornicatio in sanctum virum non cadit."

Insistit: Matth. 27. 55. legitur: *Erant autem ibi mulieres multæ a longe, quæ secutæ erant Jesum a Galilæa, ministrantes ei: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Joseph mater, & mater filiorum Zebedæi*. Videtur autem hæc Maria quæ hic dicitur Jacobi & Joseph mater, esse etiam mater Christi: dicitur enim Joan. 19. quod stabat juxta crucem Jesu Maria mater ejus: Ergo &c.

Respondet D. Thomas ibidem ad hoc argumentum his verbis: "Ad sextum dicendum, quod Maria, quæ dicitur Jacobi & Joseph Mater, non intelligitur esse Mater Domini: quæ in Evangelio non consuevit nominari, nisi cum conominatione hujus dignitatis, quod sit Mater Jesu. Hæc autem Maria esse intelligitur uxor Alphæi, cujus filius est Iacobus Minor, cui dictus est frater Domini. Incalium opponeret Helvidius Christum Matth. 1. filium David propter Joseph nuncupari; hoc enim intelligitur mediate, quatenus Joseph habebat pro sponsa Mariam quæ erat de Tribu Juda; quia vero Tribus mulieris per Tribum sponsi indicabatur, ideo propter Joseph quoad designationem, nusquam vero quoad propagationem Christus dicitur Filius David: hoc enim immediate & naturaliter ut homo habebat a Maria, quæ erat ex Tribu Juda orta."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

BE. Maria fuit & permansit Virgo post partum.

PRIMO: Hoc fidei dogma subindigitat Ezechiel cap. 44. 2. ubi Maria dicitur porta semper clausa & soli Deo aperta: Sic illam interpretantur figuram SS. PP. in primis S. Augustinus Sermon. 14. de nat. Dom. Concinit Evangelium; Luc. enim 1. Maria respondit Angelo annuntianti Incarnationem? *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Et tamen jam erat desponsata Joseph, juxta illa priora verba: *Missus est Gabriel ad Mariam Virginem desponsatam Joseph*. Igitur jam de virginitate in perpetuum custodienda emiserat votum.

Secundo: Hæc fidem agnoscunt Concilia, videlicet Quintum generale, Lateranen-

nense sub sancto Martino, & Tridentinum. Hanc Traditionem Patrum prædicat: sic docet Ambrosius Epist. 7. ad Siricium Papam: sic Basilius Hom. 22. de nat. Dom. sic Epiphanius Hær. 78. sic Hieronymus toto libro contra Helvidium.

Tertio: Ulus & possessio Ecclesiæ ira tenet: Nec mirum, hoc exigebat Spiritus sanctus, qui corpus B. Mariæ ut Templum specialissima consecratione elegerat. Hoc sanctitas filii, qui ex eo carnem assumpserat: hoc votum & propositum sanctissimæ Virginis, quæ Deo totaliter sese mancipaverat.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametsi habeatur in Scriptura: *Antequam convenirent, Maria inventa est in utero habens de Spiritu sancto*. Respondet Hieronymus: "Non sequitur, ut postea convenerint: Sed Scriptura quod factum non sit, ostendit."

Secundo: Verum quidem est S. Joseph vocari Patrem Christi, sed intellige nutritium, & putativum; habetur enim Luc. 2. 23. de Christo: *Putabatur filius Joseph*.

Tertio: Quidam etiam in Evangelio vocantur fratres Christi, sed fraternitate affectiva, & spiritali, ut ipse Christus interpretatur Matth. 12. 49. *Ecce Mater mea, & fratres mei*. Quicumque enim feceris voluntatem Patris mei, qui in caelis est; ipse meus frater, & soror, & mater est.

ARTICULUS QUARTUS.

Utrum constet ex aliis Prophetiis Christum esse verum Messiam?

Conclusio 2: *Constat ex aliis Prophetiis.*

ISTÆ Conclusio sequitur ad id quod diximus in Prolegomenis ad Scripturam sacram de convenientia inter utrumque Testamentum. Probat tamen hic breviter a conglobatis adversus perfidiam judaicam hoc ratiocinio & argumento.

Quæ a multis retro sæculis annuntiantur, & eveniunt sicut prædicta fuere, dubio-procul a Deo promanant & verissima sunt: Atqui Dominica Incarnatio

futura, nedum secundum se, sed & quoad omnes circumstantias sicut a multis retro sæculis prænuntiata, sic & in Jesu Nazareno adimpleta est. Et probatur.

PRIMO: Prædicitur adventus, juxta illud Aggæi 2. *Hec dicit Dominus: adhuc modicum, & ego movebo caelum & terram, & veniet desideratus cunctis Gentibus, & implebo domum illam gloria*. . . . *Magna erit gloria domus illius novissima plusquam prima, & in loco isto dabo pacem*. Quæ verba tantum Christo conveniunt; a longo enim tempore emissum est illud vaticinium, neque vero intelligi potest de Templo ab Herode restaurato; non enim tanta erat ejus magnificentia, quanta erat primæ domus seu Templi a Salomone primum ædificati. Aggæus autem loquitur de domo plurimum gloriosa, adeoque de Ecclesia Ch. Item Malach. 3. 1. habetur: *Ecce ego mitto Angelum meum, Joannem Baptistam, & statim veniet ad Templum suum Dominator, quem vos queritis*. Si statim, ergo jam venit, cum ab ista prophetia sint plusquam 2000. anni.

Secundo: Ejus conceptio, juxta illud Isaïæ 7. *Ecce Virgo concipiet, de quo supra*.

Tertio: Ejus divinitas, juxta illud ejusdem Isaïæ 9. *Vocabitur nomen ejus admirabilis, Deus, fortis*.

Quarto: Ejus Nativitas æterna; sic enim habetur Michæ 5. 2. *Egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis*. Et ibidem nati- vitas temporalis cum ipsius nativitatis loco: *Et in Bethlehem Ephrata . . . ex te mihi egredietur, qui sis Dominator in Israel*.

Quinto: Vita & conversatio, juxta illud Baruch 3. *In terris visus est, & cum hominibus conversatus est*.

Sexto: Prædicatio, juxta illud Isaïæ 7. *Spiritus Domini super me, ad annuntiandum mansuetis misi me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam*. Item & miracula ibidem 45. *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt*.

Septimo: Ingressus humilis in Jerusalem, ut habetur Zach. 9. 9. *Ecce Rex tuus veniet tibi iustus & Salvator, ipse pauper & ascendens super asinam: quibus verbis confunditur superbia Judæorum, qui expectant Messiam divitem, & gloria mundana decoratum: immo & ejus Doctores qui piscatores fuere, prænuntiantur Jerem. 16. his verbis: Ecce ego mittam piscatores multos, & piscabuntur eos*.

Octavo: Vocatio Gentilium clare præ-
dici-

dicitur Isaïæ 55. Ecce, inquit Deus, te-
stem populis dedi eum, Ducem ac Præceptor-
em Gentibus. Ecce Gentem, quam nescie-
bas, vocabis, & Gentes quæ te non cogno-
verunt, ad te current, propter Dominum De-
um tuum, & sanctum Israel, qui glorifica-
vit te.

Nono: Proditio Judæ Iscariotis, juxta
illud Zachariæ 11. 12. Appenderunt merce-
dem meam triginta argenteos. Item acerbi-
tatis passionis cum aliis circumstantiis,
Isaïæ 53. Psal. 21. & 68. ita clare annun-
tiatur ut diceret Prophetas adfuisse specta-
culo: Item & Sap. 2. 20. his verbis:
Morte turpissima condemnemus eum. Et su-
pra v. 18. Si enim est verus Filius Dei, sus-
cipies illum, & liberabis eum de manibus
contrariorum.

Decimo: Ipsius resurrectio, juxta illud
Psal. 56. Exurgam diluculo. Et Psal. 3. Ego
dormivi, & exsurrexi. Item & ejus Ascen-
sio, toto Psalmo 62. & descensus Spiritus
sancti super Apostolos, juxta illud Joëlis
2. Effundam super omnem carnem de spiritu
meo, &c.

Denique, ultimus Prophetarum, Joannes
scilicet Baptista, omnem Prophetarum vi-
sionem concludens, suis indigat Discipu-
lis Christum his verbis Joan. 1. 29. Ecce
Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.
Quid expressius contra incredulitatem Ju-
dæorum? Atqui omnia prædicta a Pro-
phetis relatis adimpleta sunt in Jesu Na-
zarenis, ut constet ex quatuor Evangeli-
stis, qui propter morum sanctitatem æque
digni sunt fide ac alii Historici, ut con-
stat ex Historicis & Christianis, & etiam
Profanis: Igitur Messias venit, & est
Christus Nazarenus.

Explicatio Prophetiarum per Rabbinos.

RABBINI scholæ Eliæ Tom. 15. edit.
Venetæ, egregia scribunt & docent quæ
in solo Christo adimpleta videntur. Thal-
mud Sanhedrin cap. 12. fol. 97. pag. 10.
illud memorabile effatum complectitur:
Ducit domus Eliæ, sex millibus annorum
mundus existet: Ex his duo millia erunt
inanitas, hoc est sine lege Dei: duobus mil-
libus erit lex: duobus millibus erunt dies
Messiæ. Quem locum enarrans glossa Rabi
Salomonis sic exponit: „Utpostquam
„duobus annorum millibus lex durave-
„rit, Messiam venire oporteat: „Igi-
„tur ex ipsis Rabbini prophetiæ de Chri-
sto intelligendæ sunt, & venit Messias,

cum tempus adventus jam dudum ela-
psum sit.

Thalmodicus Tractus, Sanhedrin, cap.
11. illud Isaïæ 53. 4. oraculum: Putavi-
mus eum quasi leprosum; explicat de Me-
ssia his verbis: Leprosus domus Rabbi, Do-
ctores nostri dicunt, leprosus, domus Rabbi
nomen est ejus, quoniam scriptum est: Ve-
re langores nostros ipse tulit, & dolores no-
stros portavit, & nos putavimus eum percuf-
sum, & cæsum a Deo, & humiliatum.
Quod citra dubium in Christo adimpletum
est: Igitur ex Rabbini ille est quem ipsi
leprosum nominant.

Rabbi Josua in Sanhedrin c. 11. fol. 92.
pag. 1. illud Zachariæ vaticinium: Ecce
Rex tuus veniet tibi iustus, & Salvator, ip-
se pauper, & ascendens super asinum, & su-
per pullum filium asinæ; de Messia inter-
pretatur. Rabbi Achikiba, inter Thalmudi-
stas Doctissimus in Sanhedrin fol. 98. pag.
1. de Messia quoque explicat illam Ag-
gæi 2. prophetiam: Adhuc unum modicum
est, & ego commovebo cælum & terram...
& veniet Desideratus cunctis gentibus. U-
trumque autem vaticinium in Christo
adimpletum non unus probavit effe-
ctus.

Paulus ex Judæo Christianus sui ævi
Doctior egregius, & pro meritis Episco-
pus Burgi inauguratus, in additionibus ad
Lyrrani Commentaria in Daniele, ex-
plicans quoniam sit Christus dux, de quo
loquitur Propheta cap. 9. ait: „Nullus
„enim sanæ mentis posset dicere, nec
„etiam ipsimet Hæbræi in tantam pro-
„rumpent insaniam, quod assererent ut
„aliquis in sacris Scripturis principalis
„Messias dicatur, nisi ille, qui inter ce-
„teros Christos Principatum tenet, vel
„tenebit secundum eos. „Sed Christus
est principalis ille Messias, Præceptor
Gentium & Dux, sicut prænnuntiatum fue-
rat Isaïæ 55. quandoquidem ad ipsum ita
confluxere Gentes, ut crux apparuerit,
inquit Augustinus, in fronte Regum. Er-
go &c.

Ex sanctis Doctores.

Prophetiæ de Christo intelligenda sunt.

TERTULLIANUS hanc perfecte adim-
plevit Provinciam, & omni testimonio-
rum genere probavit Jesum Nazarenum
esse Messiam a Prophetis annuntiatum,
maxime in Apologetico cap. 21. pag. 20.
Primo

Primo ex punitione Judæorum, his verbis: "Quanta deliquerint, fiducia Patrum inflati ad declinandum, deviantes ab disciplina in profanum modum; et si ipsi non confiterentur, probaret exitus hodiernus ipsorum. Dispersi, palabundi, & cœli, & Soli sui extortes vagantur per orbem sine homine, sine Deo Rege, quibus nec advenarum jure terram patriam saltem vestigio salutari conceditur."

Secundo: Ibidem pag. 21. Christi divinitatem probat ex ejus sanctâ doctrinâ, ex redemptione & generatione æterna: "Hujus igitur, inquit, gratiæ, discipulæque arbitri & magister, illuminator atque deductor generis humani Filius Dei, annuntiabitur hunc ex Deo prolata didicimus & prolatione generatum, & ideo Filium Dei."

Tertio: Ibidem præcile ex prophetiis probat Christum esse Messiam: "Sciebant, ait, & Judæi venturum esse Christum, scilicet quibus Prophetæ loquebantur: nam & nunc adventum ejus expectant; nec alia magis inter nos & illos compulsiatio est, quam quod jam venisse non credunt: duobus enim adventibus ejus significatis; primo, qui jam expunctus est in humilitate conditionis humanæ, secundo, qui concludendo sæculo imminet in sublimitate divinitatis exercitæ." Idem expressius explanat l. 6. adversus Marcionem pag. 93. ubi Phylmon: *Deus, judicium tuum Regi da*: de Christo esse affirmat. Rursus prophetias in Christo adimpletas ex miraculis ab ipso patris ostendit Apologetico pag. 25.

Alter ejusdem veritatis testis locupletissimus est S. Joannes Chrysostomus Orat. 3. adversus Judæos Edit. Paris. anno 1546. eo loci variis momentis probat eis Christum esse Messiam a Prophetis annuntiatum.

Primo quidem pag. 270. col. 1. ex eo quod Martyres Christi divinitatis Præcones, terrente diabolo, & sævientem mundo non cesserint suppliciis, & Jesum tamen crucifixum ad intercessionem usque dilexerint: "Judæos, inquit, in primis invisos, habent Martyres, quandoquidem ab illis crucifixum maxime diligunt. Nam isti dicebant: sanguis ejus super nos, & super filios nostros: illi vero sanguinem proprium effuderunt ejus amore quem illi occiderunt."

Secundo, pagin. 271. col. 1. eos revincit

Boucat Theol. Tom. V.

dicendo a Deo fuisse dejectos, quia ipsum Christum juxta Prophetarum oracula occiderant: "Ut autem & ipsis Prophetis hoc evidenter & expresse testificantibus, præsentium maiorum causam intelligatis, audite quid dicit Isaias 53. quomodo prædixit simul & venturam omnibus per Christum beneficentiam, & vestram improbum ingratitudinem. Livore, inquit, ejus nos salvati sumus: salutem indicans per crucem omnibus oblatam ut agnus in conspectu tonantis ipsum sine voce fuit. Hic non aperit os suum. Et ubi licet hoc videre? In nefasto Prætorio Patrii, quem tam multa, inquit, testimonia proferrent adversus ipsum, nihil esse respondit Jesus nam si voluisset, omnia turbasset, concussissetque. Etenim si id temporis quo pendebat in cruce, laxa discedit, orbem terrarum obcuravit, solis radios avertit, noctem medio die per universam terram induxit, idem potuisset in Prætorio facere."

Tertio: Pag. 271. col. 2. probat Sacerdotium ab eis juxta Osææ prophetiam profusum ablatum. Primum enarrat miram Aaron consecrationem, vindictam in eos qui despexerant Sacre aores: quæ quidem omnia a morte Christi cessant: deinde eos sic perstringit: "Tum ne quod acciderat temporis progressu deletum oblivione jaceret, neve admirabilem hanc Dei sententiam ignorantia nostri, præcepit Moyses, ut thuribulæ sublatæ applicarentur ad altare, ut quemadmodum virga sine voce vocem emisit ipso conspectu, itidem & hæc per ora posterorum volitantia cunctis commemorarentur, admonitura consuetudine minoribus, ne majorum amentiam imitarentur; ne quando simili poena plecterentur. Ad hunc modum olim Sacerdotes creabantur, nunc vero lusus meri sunt risuque, quæ fiunt apud Judæos omnia pudor & cauponatio, plena immensæ impietatis."

Propelluntur Judæorum aufugia.

REPLICANT Judæi simul & obijciunt laudatâ ex Prophetis, maxime ex Daniele & Osæa nihil roboris adversus eos habere quæ de desolatione annuntiantur, & quidem propter multa.

Primo: Tamen Deus iratus non semel fuerit contra Patres nostros, tandem elapsa

psa aliorum annorum captivitate, eis miseratus est, quidni & nostri miserebitur, cum Psalmo 102. scriptum sit: *Misereror & misericors Dominus, longanimis, & multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.*

Secundo: Deus promittit David filios ejus super sedem suam in æternum seduros, ea solum conditione, si suum custodirent Testamentum. Igitur, inquit, ut primum a pravaricatione cessantes illud fideliter servabimus, tunc veniet Messias.

Tertio: iuxta legem nostram nemini licitum est nisi in Templo Ierolymæ sacrificare: ne quis ergo miretur si non habeamus his temporibus sacrificium; tunc enim & hostiam habebimus cum restauratum existeret: Sed & nunc hujus gratiæ assulget spes: Si enim Templum a Nabuchodonosor dirutum, postea beneficio Cyri Persarum Imperatoris reedificatum est, si iterum subversum a Græcis, ab Herode Acalonita etiam restauratum fuit, hoc ipsum sicut in votis, sic & in spe repositum est.

Quarto: Non constat ex indignatione Dei Templum fuisse subversum, sed potius ex invidia & ambitione Romanorum; & hoc in contemptum legis nostræ, cum eis ex pietate resistentes, eo quod idola apponi in Templo vellent; iratæ illæ gentes furore simul & in impietatem actæ cuncta subverterunt.

Quinto: demum ajunt, se habere Legem & Prophetas, & sacræ Scripturæ Libros: Et c.

S. Chrysostomus his omnibus respondet argumentis & aufugit in Oratione jam laudata.

Ad primum quidem, Deum omnium misereri, sed ea conditione ut peccatores convertantur: & de facto inter Iudæos multi prædicatione Apostolorum conversi, Christum Mediatorem agnovere; adversus vero pertinaces propugnat sanctus Doctor, nullum esse juxta Danielem desolationi præsentem finem imponendum, cum e contra ex misericordia Dei præcedentes afflictiones habuerint terminos: pag. 270. col. 1. sic loquitur: "Ergo quod, si hæc Iudæorum servitus finem esset habitura, hoc quoque prædictum fuerunt Prophetæ, & nequaquam silentio prætercuri, latè declaravimus: posteaquam docuimus omnes captivitates, ut a Prophetis prædictæ fuerant, in illos venisse; primum in Ægypto, deinde in Babylone, tertiam sub Antiocho

„ Illustri. Demonstravimus enim harum „ uniuersis & locum, & tempus fuisse „ prædictum in sacris Litteris. Huic vero „ præsentem nullus Propheta præhnavit tem- „ pus Quin contra magis prædi- „ xit Daniel, quod ad finem usque dura- „ tura esset hæc servitus. „

„ Ad secundum respondet ibidem, non „ solum Iudæos non servare Dei mandata, „ sed in infidelitate pertinaces remanere, „ nec aliud propter scelus, quam propter „ Deicidium ærumnis concuti, quarum quid- „ dem non erit finis donec ad meliora re- „ vertantur. Patres quidem eorum peccasse, „ sed tamen Mediatoris habuisse fidem, „ qua prætermittit, etiamsi in tanta non „ ruant peccata, misericordiam tamen eos „ non esse affecutos testatur. Sic igitur „ illos alloquitur: " Quoniam peccavimus „ Deo, *dicitis*, offendimusque illum, ideo „ non recipimus nostram regionem „ Et quid illuc novum est aut mirum? „ Num enim nunc tantum in peccatis vi- „ vitis, prius in iustitia relesque factis so- „ liti vivere? . . . nonne Moïsem nunc „ lapidibus impetentes, nunc expellentes, „ nunc aliis atque aliis modis frequenter „ conati estis occidere? Nonne adhuc perse- „ verabatis blasphemias jacientes in Deum? „ Nonne Beelphegor immolastis? Nonne „ filios vestros, ac filias sacrificastis deo- „ moniis? Qui fieri potuit, ut „ tum vos non averfaretur Deus, sed „ post mactationem filiorum &c. Nebula „ super vos testudinis vice porrecta, co- „ lunina tardæ loco vos præcedente, hosti- „ bus vobis ultro cedentibus, civitati- „ bus sola propemodum voce captis &c. „ Suppeditatus est vobis novus „ quidam & inauditus comestus, de „ quo clamat Propheta, dicens: Panem „ cæli dedit eis nunc vero cum nec „ idola colatis, nec liberos occidatis, nec „ Prophetas lapidatis, in perpetua degitis „ captivitate? Non enim tum alius erat „ Deus quam nunc est . . . Quid igitur in „ causa fuit, ut cum gravius peccatis „ abundaretis, uberior fuerit erga vos Dei „ beneficentia? Nunc vero cum leviora „ peccetis, prorsus vos averfetur pos- „ teaquam Christum occidistis, postea- „ quam in Dominum injecistis manus, „ posteaquam sanguinem illum pretiosum „ effudistis: Propterea non est vobis re- „ liqua corrigendi spes, neque venia, ne- „ que purgatio siquidem, occiso „ Christo, majus graviusque scelus com- „ mi-

„ misistis, quam si mactassetis liberos. „
 „ intellige, non est spes Judæis, nisi Chris-
 „ tum agnoscant Messiam.

„ Tum ibidem sic argumentatur ad homi-
 „ nem: „ Si impostor erat Jesus, quemad-
 „ modum dicitis, Legistisque transgressor:
 „ put erat, ut hanc etiam laudem ser-
 „ retis qui talem occideritis: nam si Phi-
 „ nees unico tantum perempto homine
 „ totam Numinis iram adversus populum
 „ exardescens sedavit . . . Vos autem
 „ quum in crucem egeritis virum impostor-
 „ rem, ut dicitis, Deoque adversantem:
 „ Qui sit, ut non solum non feratis lau-
 „ dem & honorem, verum etiam acer-
 „ biora passi sitis, quam tum cum filios
 „ vestros mactaretis? An non illud per-
 „ spicuum est etiam vehementer tardis
 „ & hebetibus, quod posteaquam adversus
 „ Servatorem ac Principem orbis impie egi-
 „ stis, talis vindicta de vobis sumpta sit. „

„ Ad tertium, Templum prioribus qui-
 „ dem sæculis restaurari debuit, eo quod
 „ lex vetus ad Christum utique perseveratu-
 „ ra erat, sed non post Christum, ideoque
 „ incassum illud reedificare non semel te-
 „ nuerunt Judæi: de hoc momento ibidem
 „ pag. 270. col. 1. ita scribit sanctus Do-
 „ ctor: „ Cum crebro jam conati sint in-
 „ staurare Templum: nam semel & ite-
 „ rum, ac tertio sub Adriano, sub Con-
 „ stantino, sub Juliano conatus illorum
 „ interruptus est: primum quidem a mi-
 „ litibus, rursus ab igne promicante. e
 „ fundamentis, & illorum importunam
 „ pervicaciam coercente. „

„ Deinde vero pag. 271. eos urget dicen-
 „ do, non habuisse semper Templum, & ta-
 „ men vel ipso captivitate tempore ha-
 „ buisse Prophetas; quandoquidem Jeremias
 „ exstabat tempore captivitatis Babylonicæ
 „ cum Daniele & Eliam vero & Eliseum
 „ tempore schismatis Samaritæ seu Israel:
 „ „ Ponamus enim, inquit, juxta vestram
 „ sententiam: mœnia ab hominibus fuisse
 „ subversa, civitatem dirutam, altare
 „ defectum: num & illud ab hominibus
 „ factum, quod Prophetæ cessarunt?
 „ Num & spiritus gratiam sustulerunt?
 „ Num alia quæ apud vos fuisse magni-
 „ fica, destruxerunt? veluti vocem de
 „ propitiatorum reddi, vim unctionis, de-
 „ clarationem quæ fiebat in lapidibus Sa-
 „ cerdotis? neque enim Judaica Religio
 „ origines omnes habebat ex inferiori-
 „ bus, sed plures ac magnificentiores su-
 „ perne e cœlis . . . Rursum si quando

„ cognoscendum erat aliquid, e propitia-
 „ torio vox quæpiam e medio Cherubim
 „ prodibat, prædicans futura. Rursus e
 „ lapidibus qui erant in pectore summi
 „ Sacerdotis, id vocabant declarationem,
 „ reincebat vulgor quidam lucra signifi-
 „ cans. „

„ Eadem complet & prosequitur solutio-
 „ nem ibidem pag. 271. col. 1. his verbis:
 „ „ Rursus extiterunt Ezechiel & Daniel,
 „ qui nec sancta Sanctorum aspicere, nec
 „ altari assisterent, sed in media
 „ Barbarorum regione, & impiorum
 „ hominum consortio agentes Spiritu re-
 „ pleti futura prædicebant . . . Itaque di-
 „ citur mihi, quam ob causam non habetis
 „ nunc Prophetas? An non perspicuum
 „ est hanc esse causam, quod Deus vos
 „ repulit? Sed quam ob causam non repul-
 „ lit? Clarum item & hoc, quod ob illam
 „ Crucifixum, & impium illud facinus. „

„ Ad quartum distinguo: Romani Reipub-
 „ licæ Judæorum fecerunt exterminium,
 „ ordinante Deo, sine cujus placito ne unus
 „ quidem e capite capillus excidit, ut inquit
 „ Evangelium, concedo non ordinante Deo
 „ in vindictam, nego. Namque cum impij
 „ justos exerceant, abique negotio eos sal-
 „ vat Dominus, verum non ira sit in gra-
 „ tiam Judæorum, quod sane argumentum
 „ est eos esse veri Messie morte reos. Re-
 „ sponsio est S. Chrysostomi ibidem pag. 270.
 „ fol. 2. ubi sic perstringit Judæos: „ Ve-
 „ rum homines, inquit, nobis hæc in-
 „ tulerunt, non Deus. Immo Deus ista
 „ potissimum effecit. Quod si hæc ho-
 „ minibus imputas: illud rursus consi-
 „ dera, quod ut homines ista fuerint au-
 „ si, nisi Deo placuisset, haudquaquam
 „ potuissent ad effectum perducere. Cum
 „ igitur irruisset ille barbarus, totam Per-
 „ sidentem secum dicens, sperans fore, ut uni-
 „ versos ex insidijs adortos caperet, civita-
 „ tem totam velint sagena quadam ac reti
 „ conclusam habebat: nonne tunc, tunc
 „ inquam, quoniam Deus erat vobis pro-
 „ pitius, abique bello, sine consuetu, si-
 „ ne prælio centum octoginta milibus
 „ militum interfectorum Assyriorum apud
 „ vos relistis, ita fugit, ut satis haberet,
 „ si solus evaderet incolitis? Verum &
 „ alia bella innumerabilia frequenter istum
 „ ad modum judicavit Deus. „ &c.

„ Ad quintum similiter distinguo: Judæi
 „ habent Legem & Libros materialiter, hoc
 „ est abique spiritu, abique unctione & po-
 „ testate Sacerdotum, & abique aris, con-
 „ ce-

cedo : formaliter , nego . Iſiam quoque præoccupat objectionem S. Chryſoſtomus , & ei facit ſatis ibidem pag. 272. his verbis : “ Si credis locum eſſe Sanctum , eo quod illic Lex & Prophetarum Libri repositi ſunt , ſuperest ut & idola & idolorum templa pro Sanctis ducas : Quondam enim cum bellum teneret Judæos , victores Aſothei ceperunt arcem , inque ſuum templum intulerunt . An ideo ſanctum erat illorum templum quod haberet Arcam ? Nequaquam , ſed profanum , ſed impurum : Id proinus ipſis factis declaratum eſt : nam ut hoſtes intelligenter victoriam ipſis ceſſiſſe , non ob impotentiam Dei , ſed ob iniquitatem eorum a quibus colebatur ; etiam Arca capta in aliena terra vim ſuam oſtendit , dum idolo bis in ſolum deſecro , effecit , ut etiam communeretur . Tantum aberat ut locum ſanctificaret , ut locum etiam expugnaret . Verumhic quænam eſt Arca penes Judæos , ubi non eſt propitiatorium , non oraculum , non Teſtamenti tabulæ , non Sancta Sanctorum , non velum : non ſummus Sacerdos , non thymiſma , non holocauſtum , non Sacrificium , non alia quæcumque Arcam illis reddebant venerandam ?

Fit ſatis aliis objectionibus .

OPPONUNT Iudæi : Oracula Prophetarum de Jeſu Nazareno non intelliguntur : Ergo &c. Probatur antecedens multis momentis : Primo quidem Iſaiæ 2. Meſſias venturus eſt noviffimis diebus , & tamen Chriſtus a multis jam ſæculis natus eſt : Secundo ibidem de Meſſia dicitur , quod fluent ad eum omnes gentes , & quod non levabit Gens contra Gentem gladium . Tertio , ibidem cap. 11. quod habitabit lupus cum agno . Quarto , Jeremiæ 3. quod iſto tempore vocabantur Jeruſalem ſolum Domini , & congregabuntur ad eum omnes gentes in nomine Domini in Jeruſalem . Quinto , Pſal. 131. Meſſias ſeſſurus eſt ſupra ſolum David : Concinit illud Amos 9. *In die illa ſuſcitabo Tabernaculum David , quod cecidit* . Atqui ad Chriſtum non fluxerunt omnes gentes , nondum ceſſavere bella & jurgia : Lupus eſt ſemper agno oſſenſus , hoc eſt juxta Pſalmiſtam : *Conſideras peccator juſtum , & quæris mortificare eum* . Chriſtus non ſedit ſuper ſolum David , quandoquidem pauper & humilis venit , nec reparavit diru-

tum tanti Regis Tabernaculum : Ergo &c.

Reſpondeo negando antecedens propter rationes ſupra allatas . Ad primam probationem diſtinguo : Chriſtus non venit noviffimis diebus reſpectu durationis mundi , concedo : tunc enim plenus majeſtate Angelorum ſtipatus agmine , orbem judicaturus venit : reſpectu Legis veteris , nego : ſinem quippe in eo accepit , & omnis viſio completa eſt .

Ad alteram probationem ſimiliter diſtinguo : Ad Chriſtum non fluxerunt omnes gentes , ſi vox omnes ſumatur pro ſingulis generum , concedo : pro generibus ſingulorum , nego . Omnis quippe natio audivit Evangelium , juxta illud Pſal. 18. 4. *de prædicatione Apoſtolorum : In omnem terram exiit ſonus eorum , & in fines orbis terræ verba eorum* . Igitur aliqui ex ſingulis nationibus Chriſti ſuſcepere fidem .

Ad tertiam non abſimili modo fit ſatis , ſic diſtinguendo : Gens contra gentem non levabit gladium ſpiritualiter , concedo : omnes quippe gentes in fide Chriſti adunatæ ſunt , & in hoc ſenſu habitabit lupus cum agno : temporaliter , nego . Cum enim regnum Chriſti , ipſo teſte , non ſit de hoc mundo , prophetæ non niſi de pace ſpirituali per Meſſiam in perpetuum duratura locuti ſunt : hoc tamen aliquo modo vel de ipſa temporali pace intelligi poteſt , cum Chriſtus natus ſit toto orbe in pace compoſito : & ſic patet ſolutio ad quartam inſtanciam .

Ad reliqua in confirmationem adducta , diſtinguo : Chriſtus non ſedit ſuper ſolum David moraliter , nego . Lex enim Evangelica promulgata eſt in Monte Sion , ubi erat ſolum David , deinde vero etiam in cordibus multorum Judæorum , qui ad ejus fidem converſi ſunt , regnavit : non ſedit temporaliter & per imperium diſpoticum , ſubdiſtinguo ; pro tunc , concedo : & non ſedebit in ſecundo adventu , nego .

Inſtant : Non una aut altera , ſed omnes prophetiæ de Meſſia in eo qui talis annuntiatur adimpleri debent : Atqui hoc ipſum in Jeſu Nazareno non videtur adimpletum . Et probatur ab enumeratione partium : Primo quidem , deſolationem & afflictionem tempore ortus Meſſiæ annuntiant quidem , ſed ultra perſeverare non debet , & tamen ſciet inter Judæos ſic & inter ipſos Chriſtianos miſeria perſeverat .

verat. Secundo, Elias debet antecedere Christi adventum, ut habetur Malachiæ 4. Nemo tamen cordatus dixerit Eliam Christi temporibus in mundo apparuisse. Tertio, Ezechielis 38. habetur quod Messias vincet Gog. & Magog: Sed hoc in Christi adventu contigisse non probatur. Demum tempore Messiae lux Solis septies major erit, lux vero Lunæ instar lucis Solis; ut habetur Isaïæ 30. 26. Sed & hoc Christo nascente non visum est: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem distingo: Desolatio ultra Christi adventum perseverare non debet pro iis qui ad fidem conversi sunt, concedo: pro aliis Judæis in errore pertinacibus, nego. In gratiam priorum cessavit quidem, cum Christus restauraverit Jerusalem novam, scilicet Ecclesiam ædificando, cujus gloriam Salomonis Templi in immensum superat, nam in eo veri adoratores Deum in Spiritu & veritate colunt: Sed pro aliis juxta Daniele m statuta est usque ad consummationem sæculi desolatio.

Ad alteram probationem distingo: Elias debet præcedere secundum Christi adventum, ut debellet Antichristum, concedo: & in vaticinio de priori Messiae adventu sermo est, nego. Vel ipsa Scriptura est sui ipsius interpres; sic enim habetur Malachiæ 4. 5. *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.*

Ad tertiam probationem similiter distingo: Messias debet vincere Gog & Magog, id est, idololatriam Gentium, quam suo Christus adventu profligavit, concedo: & hoc intelligitur de aliis, nego: & sic distincta minore, nego consequentiam. Neque tamen diffitemur locum Scripturæ intelligi posse de Antichristo perditionis filio, quem verus Christus in suo secundo adventu percutiet oris sui gladio. Ad ultimum respondetur, Isaïam loqui de gloria quam Christus suo adventu & passione promeruit, vel etiam de propagatione fidei per omnem terram.

Respondeo II. distingo: Et Scripturarum sententiæ in sensu allegorico intelligendæ sunt, concedo, scilicet de conversione Gentium, juxta illud Isaï. 60. 1. *Surge, illumina te, Jerusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est...* Et ambulabunt Gentes in lumine tuo. Et verba textus sacri tumenda sunt in sensu obvio, & literalis, nego. Hanc solutionem

Boucat Theol. Tom. V.

Rabbini non debent abnuere, cum solem ne fuerit apud Judæos, mysteria parabolis explanare.

Reponunt: Fides non est a nobis adhibenda Evangelistis, cum Christi discipuli in hoc momento partes simul & judices evadant. Ergo &c.

Respondeo distingo: Non est fides adhibenda Christi discipulis, si non adsint credibilitatis motiva, transeat: si adsint, nego. Christus cum Apostolis utriusque Testamenti consensione pro Incarnatione in se adimpleta miraculis iteratis comprobavit, unde Joann. 10. 38. ait Judæis: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Ex prophetiis per Rabbinos & Ecclesie Doctores explanatis, Jesus Nazarenus est Messias.

PRIMO: Aggæi 2. annuntiatur gloria Ecclesie Christi: Isa. 7. ejus conceptio ex Virgine, ejusque divinitas. Baruch. 3. ejusdem conversatio cum hominibus. Zach. 9. describitur ingressus humilis Christi in Jerusalem. Ejus mors simul & resurrectio Psalm. 2.

Secundo: istud Isaïæ 53. 4. *Putavimus eum quasi leprosum;* Thaimudicus tractatus Sanhedrin capit. 11. explicat de Messia. Rursus Rabbi Josua in Sanhedrin capit. 11. Vaticinium Zachariæ de humilis in sanctam civitatem ingressu explicat de Messia.

Tertio: Concinit Tertullianus in Apol. ubi probat Christum esse Messiam per Prophetas annuntiatum pag. 20. ex Judæorum punitione: pag. 21. tum ex laudate ejus doctrinæ: idem probat Sanctus Joannes Chrysostr. Orat. 3. contra Judæos ex testimonio Martyrum qui fuerunt tot Verbi incarnati Præcones: tum ex destructione Templi, Sacerdotii & Sacrificii.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Frustra reponunt Judæi suos Patres non semel ejectiones & dilapidatos, sapientius etiam fuisse in pristinum statum restitutos, quod & se sperare, immo & quandoque futurum jactant: sed longe dispar est ratio; erat quondam de resti-

tutione libertatis amissæ promissio, sed juxta Daniele ad finem ulque sæculorum perleverabit vastitas & desolatio.

Secundo : Afferunt quidem Prophetæ Messiam novissimis diebus venturum, sed hoc intelligendum est respectu legis, quæ Christi adventu cessavit.

Tertio : Prænuntiant utique Messiam futurum esse super thronum David, sed hoc ipsum adimpletum in primo Christi adventu, cum gratiæ suæ dulcedine regnaverit in cordibus omnium utriusque sexus, cujuscumque status & conditionis, in cordibus sicut pauperum sic & divitum : sicut plebeiorum, sic & Nobilium atque Principum : In secundo vero adventu non solum moraliter, sed absolute & imperatively sedebit in throno Majestatis suæ cum Angelis & potestate magna orbem terrarum in justitia & æquitate judicaturus.

ARTICULUS QUINTUS

Num constet ex Josepho Judæo Christum esse Messiam?

NON una est de hoc momento sententia. Quidam testimonium Josephi prorsus assutum esse autumant; in primis Judæi, post ipsos vero Blondellus, & Tenacillus Faber Calvinistæ, nonnulli appositum primo in margine, tum ab eo Amanuensium opera irrepsisse in textum: Sic propugnat Auctor doctissimus Epistolarum ad D. Abbatem Houtteville directarum edit. Paris. ann. 1722. cum privilegio Regis & approbatione; multo plures & communiter tamquam genuinum illud defendunt, ut Eusebius, Hieronymus, Ildorus Pelusiota, Sozomenus & alii. Omnes ultro conveniunt Josephum ita clare Christum ut Messiam habere & prædicare, ut Judæi non remaneant in ore redargutiones: Hinc difficultatis cardo in eo duntaxat positus est, scire, num testimonium sit assutum vel non. Sententia Plondelli & Fabri prorsus abjicienda est: Secunda vero quæ mediat, referenda, quippe quæ retineat testimonium severioribus Criticis faciendo satis: Tertiam adoptamus. Unde sit

SECTIO PRIMA.

Num Testimonium quod Josephus Judæus de Christi missione & divinitate dat, sit genuinum?

JOSEPHUS Judæus inter Rabbinos sicut antiquitate sic & sagacitate, & infatis referendis fidelitate celeberrimus, miraculis & vitæ Christi sanctitate superatus, tot mira de eo enarrat, ut Judæi, si non voluntarie cæcitant, Christum ex ejus testimonio ut verum Messiam habere & agnoscere teneantur. Lib. 18. Antiquitatum Judaicarum capit. 4. de Christo ita loquitur: *Fuit hoc tempore Jesus vir sapiens, si tamen virum illum oportet dicere: erat enim operum mirabilium effector, Magister hominum qui vera libenter amplectuntur.* Et plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex Gentibus ad se pertraxit. Hic erat Christus, cumque cum a primoribus gentis suæ accusatum Pilatum ad crucem damnaasset, ab eo diligendo non absterunt, qui primum ceperant. Nam post tertium diem rediit vivus ipsi apparuit, cum divini Vates hæc aliaque multa admiranda de deo prædixissent, neque ad hanc diem defecit denominatum ab eo Christianorum genus, His prælatis, sit

CONCLUSIO NOSTRA.

Testimonium allatum est genuinum Josephi scetus.

Probatum multis momentis.

PRIMO: Hoc ipsum exigit diligentia & in scribendo fidelitas Josephi, qui cuncta gentis suæ mala, & qua tandem occasione ultimis temporibus maxima advenerint, describere debuit: neque fas illi erat omittere Christum, maxime vero cum mentionem fecerit & de sancto Joanne Baptista Præcuratore Domini; & de divo Jacobo ejusdem Domini fratre Lib. 28. Antiq. cap. 17. & Lib. 10. cap. 8.

Secundo: Accedit omnium codicum, tum Græc. tum Latinorum consensus, quandoquidem in singulis legitur: Bibliotheca Sorbonæ habet latinum Josephi exemplar vetustissimum, in quo quidem desideratur sententia, sed solum deest & in subsequenti de Christo fit mentio, quod sane argumentum est, sententiam fuisse in folio ablatam.

Ter-

Tertio : Concinit pro genuitate loci veterum auctoritas. Illum referunt Eusebius Lib. 4. demonst. Evang. S. Hieronymus de Scriptoris Ecclesiasticis : Isidorus Pelusiota Lib. 4. Epist. 225. Nicephorus Callistus Lib. 1. Eccl. Hist. cap. 39. Theodorus Metochita Lib. singulari hist. Romane pag. 62. & 76. Sozomenus Lib. 1. hist. cap. 1. Ex recentioribus vero Thritemius, Baronius, Bellarminus & communiter Theologi locum pro virili defendunt. Non abs re erit immo nec inopinum hic texere verba Auctorum pro isto momento celeberrimorum.

Sanctus Hieronymus agmen ducet. In Catalogo Script. Ecclē. editionis antiquæ Parisiis 1534. sic loquitur : " Josephus Matthei filius, ex Jerosolymis Sacerdos, a Vespasiano captus, cum Tito ejus filio relictus est hic in decimo octavo Antiquitatum libro manifestissime constat, propter magnitudinem signorum, Christum a Phariseis interfecit, Joannem Baptistam vero Prophetam fuisse : & propter interfecionem Jacobi Apostoli, dirutam Jerosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum : eodem tempore fuit Jesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patratum operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt : plurimos quoque tam de Judæis quam de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus; cumque invidia nostrorum Principum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui cum primum dilexerunt, perseverarunt; apparuit enim eis vivens tertia die. Multa & hæc alia mirabilia. Carminibus Prophetarum de eo vaticinantibus, & usque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non deficit. "

Eusebius Lib. 1. Hist. Ecclē. cap. 12. non absimilis ex auctoritate Josephi pro Christi adventu commemorat; eo quippe loci sermonem instituit & de sancto Joanne Baptista, & de Christo, his verbis : " Quæ quidem cum de Joanne exposuerat Josephus, etiam Salvatoris nostri in eadem historia his verbis mentionem facit. Erat autem eodem tempore Jesus quidam vir sapiens, si virum illum dicere fas sit &c. quare cum Josephus, scriptor antiqua Hebræorum stirpe prognatus ista de Joanne Baptista & Servatore nostro, historiæ suæ mo-

numentis complexus sit : quod quæso effugium reliquum est illis, qui falsos commentarios contra istos confinxerunt, quominus tamquam impudentes perspicue coarguantur? "

Audis Eusebium Josephi testimonium proferre : audis illud descendere adversus negantes, immo eos suo perstringere stylo censorio? Numquid replicabit Tanquillus-Faber in Calviniana secta non infimæ notæ scriptor, non sine pia fraude hæc Josepho tribui sententiam? Sed ad hæc responderet Valelius in notis ad Eusebii textum : " Cui bono id Eusebius confingere voluisset? An ex testimonio Josephi penderet divinitas Christi? Nonne Eusebii ævo libri antiquitatum Josephi in omnibus Bibliothecis videbantur? Quibus prolatis facile fuisset Eusebii fraudem convellere. " Verum quid hic immotor? Eusebii fidem pro isto momento asruunt Hieronymus, Socrates & alii jam jam laudati Ecclesiastici Scriptores : asruunt & ipsa Josephi exemplaria : sed utriusque sententiam iteratis auctoritatibus Josephi quidem, ac deinde Eusebii roborare animus est isto, sed convincenti ratiocinio.

Josephus nomine viri admirabilis intelligit Christum; recensitis quippe ejus signis & præclaris dotibus Lib. 18. antiq. cap. 4. subdit : *Credebatur esse Christus*. Eodem nomine Lib. 20. cap. 8. eum celebrat : eo quoque loci encomium sancti Jacobi Christi germani ita prædicat, ut in vindictam ejus mortis dirutam a Romanis Jerosolymam asserere non dubitet. Porro si tanti faciat Jacobum, longe supereminere Christum, quem & Jesum in suo testimonio utique vocat, credit.

Jam vero si de Eusebio loquamur, pristina in hærens sententiæ eadem scribit Lib. 2. Hist. Ecclē. cap. 22. p. 67. his verbis : " Hæc Clementis historiæ mire consentientia Egeſippus uberius pleniusque explicavit. Jacobus igitur vir in primis admirabilis, & omnium sermonibus propter illustre justitiæ decus magnopere celebratus fuit, usque adeo, ut qui inter Judæos haberentur prudentes, hanc esse causam putarent, cur tam cito post ejus martyrium obsidione Jerusalem undique cingeretur : quam profecto obsidionem nulla alia de re illis obtigisse creditur, quam quod tam audax facinus, & scelus inexpiable contra illum construxissent : Nam Josephus Lib.

„ 30. cap. 8. etiam non gravatur, hoc
idem suorum Scriptorum testimonio evi-
denter confirmare illi fere verbis: Ju-
„ dæis quidem ad scelus vindicandum in
„ Jacobum justum fratrem Domini, qui
dicitur Christus, ab illis admissum, il-
„ lum namque justitiæ facile primas fe-
„ rentem impiæ neci dederant, istæ ob-
„ venerunt calamitates. „ Ergo &c. Nunc
ad alia testimonia properare juvat.

Isidorus Pelusiota concinit Lib. 4. Epist.
225. edit. Paris. anno 1638. „ Exiit au-
tem, inquit *Iosephus*, quidam Judæus.
„ summus & acerrimus legis propugna-
„ tor, quippe vetus testamentum ex fide
„ veri paraphrastice exposuit. . . . Quid
„ igitur ait? Eodem tempore fuit Jesus,
„ vir sapiens, si tamen virum eum is
„ est dicere &c. Hæc enim Joseph. Ego
„ vero cum multis aliis in rebus valde
„ miror hominis veracitatem, tum vero
„ vel maxime in illis verbis, cum ait,
„ Doctor hominum, qui libenter verita-
„ tem suscipiunt. Sunt enim qui extre-
„ ma laborantes locordia, & infideles Ju-
„ dæi, qui etiam valde perspicua atque
„ divina rejicientes, ex sua potius locor-
„ dia, quam ex rerum ipsarum obscuri-
„ tate ferant calculum. Si igitur hostes
„ veritati se opponere ausi non fuerunt,
„ quis ille erit tam obstinatus, qui nolit
„ deinceps fidem adhibere rebus cla-
„ rioribus? „ Observes, velim, benevole
Lector, Isidorum asserere & genuinita-
tem, & veritatem testimonii Joseph esse
vel ipso sole clariorem.

Non prætereundus Sozomenus, qui Lib.
1. Hist. cap. 1. eidem subscribit Josephi tes-
timonio; namque de Christo loquens,
ait: „ Porro autem *Iosephus* Mathathæ
„ filius, vir cum apud Judæos, tum apud
„ Romanos maxima nominis celebritate
„ florens, testis est de vero Deo Verbo
„ locupletissimus. Nam non gravatur il-
„ lum appellare effectorem operum admi-
„ rabiliū, & veræ doctrinæ magistrum:
„ quin etiam Christum perspicue nomi-
„ nat: neque ignorat eum morti in cru-
„ ce operendæ additum fuisse, tertio-
„ que die revixisse, & alia infinita mira-
„ cula de eo a divinis Prophetis prædicta
„ esse. Testatur præterea, multos tum
„ Gentiles, tum Judæos, quos ad suam
„ doctrinam perduxerat, eum anare non
„ desuisse, & gentem ab eo nomen ade-
„ ptam perpetuo remansisse. Atque dum
„ ista narrat, videtur mihi clara voce

„ propemodum pronuntiare, idque ejus re-
bus gestis valde appositè, Christum esse
„ Deum, quin etiam rei admirabilitate
„ obstupetactus, ita se medium interjicit,
„ ut credentes in eum neutiquam infeste-
„ tur ille quidem, sed illis potius consen-
„ tiat. „ Videas, velim, jam juxta leges
severioris critices testimonium Josephi de
Christo non esse assutum, cum nemini in
omnibus ejus adinventiatur codicibus, sed
uti tale habeatur ab Auctoribus fide di-
gnissimis.

Rationes suffragantur.

PRIMA: Quod Thalmudistæ de Chri-
sto Messia scribere, citra ullam inconve-
nientiam suspensionem potuit Joseph scribere,
cum in hoc ceteris Rabbis adhære-
rit: Sed ex dictis liquet multa Thalmu-
distas scripsisse de Messia quæ soli Christo
contigerunt: neque vero dissentientur Chri-
sti discipulos in nomine ejus varia patra-
ste miracula; sic enim habetur in Thalm.
Jerusol. lib. Avoda-Zara: „ Dixit Rabbi
„ Johanan quod filius filii Rabbi Josue
„ filii Levi quoddam mortiferum degluti-
„ verat, conjuratumque illi fuit in no-
mine Jesu filii Phanter, & sanatus est.
„ Cum autem evasisset, dixit pater pueri
„ ei qui eum sanum fecerat, quid super
„ eum dixisti? Ait illi: Nomen Jesu
„ Nazareni invocavi. Dixit Pater pueri,
„ remissus fuisset ei, si mortuus fuisset,
„ & non audisset verbum hoc, & sic sta-
tim factum est ei. „ Igitur mirum
nulli videri debet Joseph sicut alios Rab-
binos, sic & de Christo mirabilia scri-
psisse.

ALTERA: Omnes Auctores, paucis ex-
ceptis, & Manuscripti codices eodem
prope modo referunt testimonium; si qui
vero codices non habent, ibi abraham,
& expunctum animadvertitur: Sed isto-
rum exemplarium & editionum consen-
sus manifestam arguit testimonii genuini-
tatem; si enim foret assutum, dubio pro-
cul deesset in aliquibus primorum sæcu-
lorum exemplaribus: Quid plura? Si as-
sutum appositum fuisset in codicibus, cum
præ omnium oculis adessent libri Anti-
quitatum Judaicarum, viri cordati recla-
massent contra mendacium, quod tamen
nullus fecit. Ergo &c.

TERCIA: Nullus in dubium revocat ea
quæ Iosephus de S. Ioanne Baptista & de
S. Iacobo Hierosolymorum Episcopo scri-
psit:

psit : Nullus accusat aut styli diversitatem, aut sermonis brevioris angustias, aut gloriam ex factis illorum Sanctorum in Christianos redundantem, odium vero & in Judæos sævientes adversus sanctissimos viros. Igitur nec iis levioribus argumentis abjiciendum est pro Christo Iosephi testimonium, maxime cum historia SS. Joannis & Jacobi habeat ad Jesum relationem, & indivisam cum vita, factis & miraculis Christi connexionem.

Quarta : Non decet Christianos argumentum, cujus pondere peridia Judaica confunditur, subtiliori critique, quæ nihil prodest nisi ad subversionem audientium, evacuare : Sed abique sufficienti fundamento prorsus rejicitur a quibusdam Calvinistis testimonium Ioseph in gratiam veteris religionis : Ergo &c.

Quinta : Nullus cordatus & optimis moribus institutus in religionis detrimentum sequi debet opinionem minus probabilem : Sed propugnare testimonium laudatum esse asertum, est citra dubium opinio minus probabilis, quæque non nihil vergit in religionis detrimentum, cum per hæc arma, quibus subvertuntur Iudæi, subripiantur. Ergo &c.

Solvuntur argumenta adversus Iosephi testimonium.

Obicies : Illud peregrina manu juxta critices legem scriptum censetur, quod non cohæret cum antecedentibus, & consequentibus : Atqui tale est Iosephi de Christo testimonium : & probatur multis momentis. Primo quidem Iosephus textit historiam ulla absque relatione ad Christum, cum prophetias non dicat in ipso adimpletas, quod tamen operis pretium expostulabat. Secundo, neque hoc ipsum peragere debuit, loquendo de Christo ut Deo, alias exotam propter deicidium suam reddidisset gentem. Tertio, pauca admodum enarrat de Christo, silet multa quæ fusiori calamo scripsisset, si Messiam annunciare voluisset. Quarto, in hypothese, saltem ad Christum credendo sese convertisset, sin minus proprie non consulisset famæ, a fortiori nec salutis ; quis enim malæ fidei non haberet auctorem, qui veritatem annuntians ab ea ipsa secedit. Quid plura ? Vel ipse testimonii stylus ab alio ejusdem auctoris stylo disceperat. Igitur testimonium a Iosepho laudatum pro Christo, tum ex ante-

cedentibus, tum ex consequentibus asertum apparet.

Respondeo negando minorem : eoquippe loci Iosephus de Christo instituit terminem, ubi de Pilato qui Iesum innocentem, insipientibus Iudæis, damnavit, loquitur. Hoc ipsum postulat ordo temporum : hæc postulabant circumstantiæ, cum occasione Christi frequentes habitæ sint inter Phariseos & alios Iudæos disceptationes, & post ejus mortem irruentia mala in vindictam mortis Christi tandem ad consummationem ulque pervenerint.

Ad primam prohibitionem nego, Iosephum locutum fuisse de Christo ulla absque relatione ad legem & Prophetas, maxime, cum suum his verbis concludat testimonium : " Post tertium diem redi- " vivus ipsis apparuit, cum divini Vates " hæc, aliæque multa admiranda de eo " prædixissent. " Audis antecedentia, videlicet Christum a Prophetis pluribus multis retro sæculis annuntiatum : Deinde vero hanc subdit consequentiam : " Neque ad hanc diem defecit nomina- " tum ab eo Christianorum genus. "

Ad alteram distinguo : Et in hoc Iosephus historici personam solum agit, concedo : & eo scripsit scopo de Christi mirabilibus, ut in suam gentem ceterarum nationum odium commoveret, nego. Exigit fides humana, ut Scriptor Ecclesiæ, cuncta ad veritatis metam concinnet, alias quis crederet historiæ ? Quod autem auctor ille a convitiis erga Iudæos abstinuerit, ex duobus potissimum claret : Primo quidem, exiduum Ierusalem propter mortem sancti Iacobi, & solum indirecte in vindictam deicidii evenisse commemorat. Secundo, vel ipse in Iudæismo permansit. Et vero si Christum credidisset Messiam esse, absque mora ad ejus & fidem & religionem transiisset, quod scilicet nemo dixerit. Addo accuratam Iosephi assurgere in scribendo veracitatem in eo maxime quod refert nequam ex gentilibus, sed ex Iudæis multos Christo adhæsisse : " Magister hominum, inquit, qui vera libenter " amplectuntur. Et plurimos quidem ex " Iudæis, plurimos etiam ex gentibus ad " se pertraxit. "

Ad tertiam distinguo similiter : Pauca Iosephus de Christo scribit, & multa paucis dicit, concedo : secus nego. Non erat instituti Iosephi, Christi celebrare encomia, quippe qui Iudæismi erroribus detineretur ; sed historiam temporum texere ; quoniam

quam quidem provinciam egregie admodum in suis de antiquitate Iudæorum libris adimplevit : tum ad Christum veniens, virum mirabilem, immo plusquam purum hominem eum vocat. Quid plura adjiciam ? Scribit eundem sub Pontio Pilato passum, postea resurrexisse a mortuis, & alia Prophetarum annuntiata in eo fuisse consummata, sicque paucis, sed efficaciter quæ spectant substantiam historię Christi, perpetuè commendavit memoriæ. Igitur non jejune de Christo scripsit.

Ad quartam nego, Iosephum in hypothesei laudata propriæ non consuluisse famæ. Equidem in Christum non credidit, fides quippe magnum est Dei donum, de quo Propheta Regius loquens Psal. 147. 20. ait : *Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* Sed in more semper fuit positum magnis efferre laudibus historiographum veracem, qui ideo majori dignus est fide quia accuratius tum de propriæ gentis defectibus, tum de laudibus sibi ipsi adversantium scribit ; utrumque autem momentum in suo de Christo testimonio peregit Iosephus.

Ad quintam, nego stylum testimonium non cohærere cum præcedenti. Quin potius ex hoc potissimum momento Huetius adjudicat sententiam Iosepho : " Con-
sentit, *inquit*, orationis filium, & di-
gnis color, talis nimirum qualis He-
lenistarum esse solet. " Concinat R. P. Pagi Critic. in Annal. Baronii ad ann. 32. num. 15. ubi sic propugnat testimonium : " Denique, *ait*, consentit ad hæc
omnia stylus, & dictionum color, & his nimirum qualis Helenistarum esse solet. Locutiones quasdam observare licet, et Iosepho familiares. " Hoc ipsum illustrari potest exemplo Psalmorum, in quibus versus ut plurimum in eodem Psalmo disparata continent, ut videre est in Psalmo 21. in Actib. Apost. ubi S. Lucas magis ad facta tametsi discrepantia quam ad stylum attendit.

*In*stabis : Atqui testimonium laudatum in gravissimam malæ fidei suspicionem venit : Ergo &c. Probatum subsumptum. Si genuinum foret, dubio-procul eo usi fuissent Patres primorum sæculorum adversus Iudæos, immo & contra Gentiles, cum ex Prophetis qui multis retro sæculis Christum annuntiaverunt,sumerent argumentum pro veritate, & multi insignes Philosophi eo convicti ratiocinio fidei obediunt. Atqui tamen Patres neque in

operibus Apologeticis, neque in aliis Polemicis illud usurparunt ad compescendum Iudæorum, tum etiam Gentilium obstreperantium proterviam : Et probatur. Illud silent in Apologiis Iulianus martyr, Tertullianus, Athenagoras, Minutius Felix : hujus non meminit Irenæus, non Arnobius, non Lactantius &c.

Respondeo I. Patres laudatos ea de causa omisisse testimonium, quod non extaret in exemplaribus quæ præ oculis habebant. Nec mirum, Iudæi in Christi odium e multis illud expunxerant. Sic respondet Huetius. Ab hac solutione non recedit Baronius, qui ad annum Christi 34. cap. 226. allato testimonio subiungit : " Hæc Iosephi, cujus testimonium in pervetusto Iudæorum Codice in quo ejus historiæ a Græco in Hebraicum translata antiquitus scriptæ sint, cum hic Romæ requireretur, o perfidiorum impudentiam ! Abrasum inventum est, adeo ut nulla ad excusandum scelus posset afferri defensio, cum membrana ipsa id exclamare videretur.

Respondeo II. Ex argumentis negativis nihil adversus testimonium concludi posse ; maxime cum juxta severioris critices legem, ne minimum quidem in hoc ponderent, quum ex aliis momentis affulget veritas ; affulget autem ex sancto Hieronymo omni exceptione majori, quippe qui intelligentiam & scientiam Rabbiorum apprime calleret.

Respondeo III. negando subsumptum : ad probationem, distinguo minorem : Patres in Apologiis tacuerunt testimonium œconomiz causa, concedo : illud resciendo, nego. Aliud est aliquid omittere, aliud vero improbare. Laudati Patres non negarunt testimonium, sed ea ducti ratione non usi sunt ; adversus quidem Iudæos, eo quod nullam aliam præter Scripturam veteris Testamenti, auctoritatem inter disputandum cum Christianis, teste Iustino, Dialogo cum Tryphone, admittant ; tum adversus Gentiles, quia Iudæorum historiam veluti fabulam habebant.

Urgebis : Melius judicare non possumus, utrum testimonium sit assutum vel non, quam ex sententia Auctoris & antiqui & doctissimi, qui accuratam dedit summam & critice omnium Iosephi operum : Atqui hoc peregit Photius alias doctissimus, & tamen omittit testimonium ; quinimmo codice 48. scribit, ideoque dubita-

bitatum olim fuisse num liber de universo *πρὸς τὸν πάτριον*, extitit, eo quod in eo mira de Christo dicerentur, maxime de generatione ejus æterna, & concludit non esse Iosephi factum, sed potius, ut acceperat, Caji Romani Presbyteri; quod non levius est argumentum, Photium eo siluisse animo testimonium, quia aliena manu in Operibus Iosephi additum putabit.

Respondeo distinguendo minorem: Et Photius summam Iosephi Operum critice dedit, concedo: suam & accuratam, nego. Nullam inquit de testimonio mentionem, eo quod substantiam tantum historiæ de antiquitatibus Judaicis scripserit: & certe, sicut Hieronymus, sic & Eusebius Photio antiquiores, atque in scribendo accuratiores ipsi præponderant:

„Si Iosephi testimonium de Christo Jesu, ait *Huetius*, idcirco adulterinum esse creditur, quod a Photio prætermissum sit, adulterini quoque habeantur quatuordecim libri priores Archæologiæ a Photio itidem prætermissi, & postea de Iosephi Archæologia jam ante egerat Photius Themmate 76. at ejus initium ac finem designasse contentus, in reliquis de Iosepho tantum ipso disseruit, propterea ne dicamus supposititiam esse omnem Archæologiam Iosephi præter finem & initium. „

Ad confirmationem ex libro de Universo excerptam, negamus paritatem: Ratio discriminis est, quod eo in libro clare admodum Verbi æterna celebretur generatio, quam nec credebatur ipse Iosephus, nec certam explicitamque haberet notitiam; hinc merito dubitatur, num ille liber ejus sit factus. Et vero Messiam, ut Regem tantummodo temporalem, sed mirabilium effectorem habebat, ut constet passim ex ejus libris; Christum autem recte delineat in testimonio; quod non est levius argumentum laudatum testimonium esse genuinum.

Replebis: Origeni sedes in hac controversia adhibenda est: Sides ille testimonium Iosephi abnegat: Et probatur: Tomo 2. Comm. in Matthæum loquens de Iosepho, ait: „Cum non probavit hanc sententiam, Jesum nostrum fuisse Christum, nihilo secius Jacobo tam magnificum iustitiæ testimonium præbet. „ Rursus Libro 1. contra Celsum scribit Iosephum mala gentis suæ non Christi, sed divi Jacobi neci tribuisse, cujus vin-

dictam sumpsit Dominus: „Eo inquit, hæc accidisse Judæis, ut Iacobus iustus ille vindicaretur. „ Sed si Christum habuisset ut Messiam, dubio-procul exterminium Iudæorum in vindictam mortis Christi contigisse scripsisset. Ergo &c.

Respondeo 1. magis esse credendum Hieronymo & Eusebio, qui accuratius de illo scribere momento, quam Origeni.

Respondeo 2. distinguendo minorem: Origenes silet testimonium æconomiae causa, & abnegat omittendo, concedo: abnegat illud ut assitum habendo, nego. Origenes disputabat cum Triphone Iudæo, qui solis credebatur Scripturis, modo etiam cum Celfo Philosopho Gentili, qui historiis Iudæorum nullam adhibebat fidem; idcirco testimonium velut quid inutile in his congressibus omisit.

Ad probationem distinguo majorem: Iosephus refundit mala gentis suæ in vindictam necis divi Jacobi, & consequenter Christi, concedo: nullo modo in vindictam mortis Christi, nego. Non erat instituti operis ut Iosephus fuso calano quæ de Christo erant, annuntiaret, ne acrius Iudæorum in se concitasset odium, sed ex professo loquitur de Iacobo quem vel ipse populus ut iustum habebat. Solutio colligitur ex Origene, qui in Opere primum citato suam sic prodit mentem: „Quare Iudæorum populus tam acerba passus sit, ut etiam templum subverteretur, dixerit per Dei vindictam hæc evenisse, ob ea quæ in Iacobi fratrem Iesu qui dicebatur Christus, ausi fuerant, quodque mirum est, cum non probavit hanc sententiam Iesum nostrum fuisse Christum nihilo secius Iacobum tam magnificum iustitiæ testimonium præbet. „

Rursus Libro 1. contra Celsum, ait: „Qui utique Iosephus, & si minus Iesum ut Christum crediderit, causam tamen conquirens Ierololymitani exidii, & cur esset templum deletum, cum illud esset dicturus conspersionem quam Iudæicus populus adversus Iesum fecisset, fuisse horum omnium causam, & quia Christum per Prophetas jam pridem denunciatum sustulerit ipse vero tamquam invitatus haudquaquam longe a vero aberrans, eo inquit, hæc accidisse Iudæis, ut Iacobus iustus ille vindicaretur, qui Iesu & frater esset, qui dictus est Christus. „ Audis Origenem propugnare Iosephum mala gen-

tis

tis suæ in vindictam necis Christi implicite quidem tantum, sed invitum refundere; quod & explicite factum dixisset, nisi exacerbare adversus seipsum Judæos putasset.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Testimonium Joseph de Christo non est assutum.

PRIMO: Invenitur in omnibus exemplaribus & Manu-scriptis, quod non levius est genuinitatis argumentum: non enim verisimile est deflorationem textus Joseph esse universalem. Ut primum enim est interpolatio, aliquid primigenium exemplar retinet innatum Auctoris locum.

Secundo: Illud testimonium tamquam authenticum defendit Eusebius Lib. Demonst. Evang. tum Lib. 2. Hist. Ecclesi. cap. 22. illud, Hieronymus in Catalogo Script. Eccl. illud Isidorus Pelusiora Lib. 4. Epist. 225. illud Sozomenus Lib. 1. Hist. Eccl. cap. 1.

Tertio: Ratio suffragatur. Josephus præclara de S. Joanne Baptista, & de Jacobo Christi secundum carnem consanguineo scripsit: Igitur erat ejus instituti operis, Christum non filere, cum sit inter Sanctos illos & Iesum mira & indivisibilia connexio.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametsi Josephus non esset Christianus, & gentis suæ honori deberet consulere, exposulabat tamen Scriptoris fidelitas, ut loquendo de Pilato, de necē S. Iacobi & de factis S. Joannis Baptiste, aliquid diceret de Christo, qui tot mira his temporibus patrarat.

Secundo: Neque vero stylus brevior veritatem evacuat, quandoquidem scriptor ad facta potissimum enarranda attendit, unde non mirum, si quandoque diversa & non nihil discrepantia inter scribendum commemoraret.

Tertio: Patres primi & secundi sæculi reconomizæ causæ testimonium siluerunt, ne Judæos simul & Gentiles, quibus Evangelium prædicabant, exacerbarent: priores quidem mortis Christi historia eos exosos reddendo; posteriores vero, quia parvi illud fecissent, quippe qui Judæos contemnerent, & omnia quæ erant ab eis scripta, ut meras fabulas haberent.

SECTIO SECUNDA

Num testimonium Joseph in suo remaneat robore dicendo e margine irrepsisse in textum?

CONCLUSIO.

Opinio doctissimi Auctoris propugnantis testimonium e margine irrepsisse in textum, nihil roboris e testimonio detrahit, & est probabilis.

Probatnr hoc efficaci argumento.

ILLA opinio nihil roboris a testimonio detrahit, & est probabilis, si illud retineat, si auctor non semel uti Josephi factum illud laudet, nec aliud pro scopo habere videatur, quam modum explicationis ita perspicuum præbere, ut severioris critices Patroni illud abnuere non valeant: Sed res ita se habet; & probatur quoad singula variis momentis excerptis ex Epistola sexta Auctoris.

PRIMO: Retinet testimonium: sic enim habetur, pag. 89. & 90. *Præfulgens illud in gratiam Christi testimonium tanti pro ejus miraculis momenti, datum ab homine inter Judæos a Christo nato, celeberrimo, rebellem incredulitatem proprio concutis pondere: testimonium illud quod etiam impresentiarum est in libris Joseph a pluribus Ecclesiæ Auctoribus, inter quos tamen Eusebius Cæsariensis antiquior est, laudatur. Cuncta de historia Antiquitatum exemplaria prælo mandata, in hoc consentiunt; & testimonium celebre retinent. Ne unus quidem codex Manu-scriptus vel minimam diversitatem exhibet, si unum excipias Bibliothecæ Vaticanæ. Perantiquum est exemplar libri Josephi ex Græco opera cujusdam Judæi hebraice redditum. Ibi adeest quidem testimonium, sed expunctione mutilatum, seu abrasum. Non mirum, si ab aspersis, ne inde Judæis exosus evaderet. Ista expunctio Judæorum exhibet fraudem, nec argumentum est abnegandi testimonium. Si translator commentitium existimasset, cur proflus non justulisset. Igitur translator ille Judæus ut genuinum illud habebat. Quidquid sit, non sine temeritate, & imprudentia aliquis de hoc dubitaret articulo. Audis Auctorem testimonium nedum retinere, sed subtilissima argumentatione probare non esse assutum.*

Secundo: Auctor Epistolæ gravissimam solvit ex silentio Iustini, Athenagoræ, & Origenis circa testimonium difficultatem,

tem, & inde unum duxit ad concludendum, Iosepho non fuisse animum texere Christi historiam, sin minus fusiora & magis concinnata scripsisset, sed Christum in mente, dum in historia scribenda infudabat, habuisse, & sponte sua per modum notæ testimonium ad marginem propria manu apposuisse; quod illustrat exemplo sectæ Calvinianæ Auctorum, qui inter scribendum nonnulla Romanæ Ecclesiæ faventia dixerunt Pag. 94. *Puto ista exempla posse applicari loco ex Iosepho adducto, & audacter dicere, eo ipso quo scribebat momento, interius propensum fuisse in Jesum.* Tum pag. 102. *Inde concludo Iosepho non fuisse animum, ut acta vitæ Christi corpus historiæ componerent, & locum in textu haberent: satis habuit notam ad marginem apponere; videlicet inscribendo testimonium.*

Triplex Auctor de hoc affert rationem: Prima est, quia plerumque contingit scribam, ea quæ sunt in margine, in ipso textu collocare, quod non semel in Operibus antiquitatis factum esse videmus. Altera eaque evidenter est: Iosephus animadvertens se siluisse Christum, qui apud multos ut vir potens opere & sermone habebatur, iuxta illud ipseus Christi ad discipulos Matth. 16. 14. *Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt: alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex Prophetis;* ne fidelitatem scriptoris abnuisse illi vitio verteretur, quædam palmaria de Christo per modum notæ apposuit: Tertia, quia vero Genti exosus fuisset si totam Christi vitam texuisset, aliquid tantum de eo in margine delibavit; qua quidem economia sicut Christianis & Judæis, sic & fidei publicæ, cui debitor est omnis scriptor, faciebat satis: Christianis quidem, cum Christum ut magnum Prophetam ventilaret; Judæis vero quatenus per transennam & quasi aliena manu Christum encomiis efferreret; Paganis demum, & fidei publicæ, eo quod nihil alicuius momenti inter scribendum omitteret: *His tribus admissis suppositionibus, ait eruditus Auctor pag. 105. Dico Iosephum esse verum Auctorem testimonii de quo movetur controversia, verum tamen in origine & juxta historiæ intentionem, ipsum esse notam marginalem.*

Tertio: Varias sibi proponit Auctor objectiones, videlicet de silentio Patrum, de styli disparitate, quæ non nihil afful-

get: de sententiis antecedentibus & consequentibus, quæ sibi ad invicem satis non cohærere videntur: Sed his omnibus absque negotio respondet, Patres ideo siluisse, quia corpus doctrinæ non instituitur de observatione ad marginem: notam marginalem, aut styli, aut sententiarum cohærentiam hoc non exigere, maxime cum Iosephus loquatur ut historicus, nusquam vero ut aliquod proponentis & defendens dogma. Adeoque hæc & similia non tentare testimonii genuinitatem, sicque Auctor eruditissimus pari subtilitate & sagacitate, vana tum Iudæorum tum Blondelli & Fabri contra testimonium molimina subvertit.

Ex his contra obstrepentes adversus testimonium istud irrefragabile sequitur argumentum. Iosephi de Christo Messia assertio apud Patres omni exceptione majores reperitur, & illam retinent omnia librorum antiquitatum Iudaicarum exemplaria: eo loci sicut de Christo, sic & de Joanne Baptista & Iacobo mentionem facit: difficultates, si quæ in contrarium ponderent, ad summum probant testimonium in margine primum fuisse appositum, minime vero assutum. Igitur ex Iosepho liquido constat Christum esse verum Messiam.

Dices I. Si Iosephus hæc ita de Christo scripsisset, Christianus fuisset, quod tamen nemo de eo dixerit.

Respondeo negando sequelam. Non enim semel contigit historicos ne a veritate factorum deficerent, multa scripsisse de religione quæ non credebant; sic Ariani in quatuor fidei professionibus Antiochiæ anno circiter 441. vel 443. factis, quædam fidei affinita dicebant; sic Protestantes in scriptis multa de Ecclesia Romanæ fausta dixerunt. Nec mirum: si historiographus ea solum quæ illi placent, scriptis mandaret, exosus evaderet, ejusque Opera veluti spuria & a veritate aliena abjicerentur: Igitur Iosephus tamen Iudæus eo ipso quo historici personam gerebat, suam in texendo temporum historiam non poterat provinciam adimplere omitrendo Christum, nedum miraculis, sed lege sua, sed morum sanctitate, sed discipulorum mira patrantium auctoritate celeberrimum silere.

Dices II. Iosephus Lib. 3. de Iudæorum bellis prophetias in Vespasiano Imperatore adimpletas scribit, ipsi applicat, nec eum Christum nuncupare dubitat. Igitur non potuit eas Christo applicare: sin minus

minus contradistoria loqueretur, nec esset fide dignus. Igitur testimonium de Christo est astutum.

Respondet distinguendo: Et hæc fecit Iosephus adulatoriæ gratiarum actionis pro beneficiis ab Imperatore acceptis motivo, concedo: fecit animo historici veracis, nego. Duo in historia omni discernenda sunt: Primo quidem id quod est in historia palmare & essentiale, deinde vero id quod adulatorium. Primum respicit facta; alterum scriptoris eloquentiam & beneficentiam. Ioseph suam ipse prodit mentem. Et vero dum Christum laudat, facta refert, videlicet miracula, legem, discipulos: & hæc historiam spectant: Tum Marte suo & Minerva propria applicat Vespasiano prophetias: jam interpretis subit munus, & adulator: credendus est igitur ut historicus, quia omnia factis comprobata commemorat, abnuendus vero ut interpret, quippe qui aduletur, cuius quidem adulationis non una apud ipsum erat ratio & motivum: primo quidem captivus a Vespasiano in obsidione Jotapatæ factus, ipsi prædixit futurum esse Imperatorem, & seipsum a captivitate ab illo solvendum: utrumque probavit eventus, nam & Vespasianus Imperator inauguratus est, & captivum suum libertate donari voluit. Tum Titus qui Iosephum multi faciebat, patris in Imperio successor, eum variis sic cumulavit beneficiis, ut septem de bellis ab illo Iudeorum conscriptos libros, quibus subsignatione propria suum addidit calculum, in bibliotheca publica collocari voluerit. Jam quid mirum, si coadulationis gradu benefactoris patrem pro-

secutus sit Iosephus? Ast defuncto Tito, regnante vero Domitiano, vingenti antiquitatis Iudeorum libros concinnavit. Quia vero Christum de domo David oriundum sciebat, non curans retrahere quod Rabbini solius adulationis motivo se dixisse noverant, scripsit in Lib. 18. Ant. cap. 4. Jesum Nazarenum mirabilem patratorem esse Christum.

Synopsis contentorum in Sectione.

Sententia, qua propugnatur testimonium Iosephi e margine inversisse in textum, probabilitate non caret.

PRIMO: In hypothese illæsum servatur contra perfidiam Judaicam testimonium, ut non semel dicit & fatetur huiusce opinionis assertor.

Secundo: Iosephus scribendo ad marginem testimonium, sic & propriæ, & Gentis suæ consuluit famæ: propriæ quidem, ne scribendo ut historicus infidelis, omittens præclara alicujus facta, haberetur; Gentis vero suæ, cum ea quæ ad marginem apponuntur de Christo, non censeantur ad eorum perfidiam ex animo contumendanda scripta.

Tertio: Hoc modo facile solvuntur objectiones adversus testimonium: respondetur enim Patres ideo siluisse, quia quod se habet per modum observationis ad marginem, corpus doctrinæ alicujus non constituit, seu non se habet ut pars. Attamen quidquid sit, adhæremus priori sententiæ, & uti nostram adoptamus; maxime vero quia objectiones juxta Auctores omni exceptione majores diluimus.

DISSERTATIO TERTIA DE ESSENTIA INCARNATIONIS DOMINICÆ.

Contra Ebionitas, Nestorianos & Socinianos.

DOMINICAM Incarnationem aperte inficiati sunt Ebionitæ, dicentes Christum esse purum hominem. Sanctus Joannes rogatus a fratribus suum scripsit Evangelium ad eos potissimum refellendos, & astruendam Christi divinitatem. Quinto tamen sæculo princeps tenebrarum ultimos exercuit conatus, ut lucem hanc, si fieri posset, penitus extinguere. Nestorius enim simulata erga Christum Redemptorem pietate, Deum quidem prædicavit, sed nomine & officio tenus, contendens unionem Verbi cum humanitate esse dumtaxat affectivam. Socinus ultimis sæculis omnium renovavit errores propugnando Christum esse Mariæ posteriorem & creaturam. Sed contra quod dicitur Ioan. i. *Deus erat Verbum Et Verbum caro factum est : Et habitavit in nobis.*

Dogma divinitatis Christi quinque potissimum probatur argumentis.

PRIMO : Quia Christus est verus Deus, & Mariæ anterior.

Secundo : Quia unio Dei cum humanitate facta est in persona Verbi.

Tertio : Quia Christus est filius Dei naturalis, & non mere adoptivus.

Quarto : Quia BB. Virgo est vere Mater Dei.

Quinto : Quia ad hoc munus obeundum omnibus cumulata est gratiis & privilegiis.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus sit verus Deus, & Mariæ anterior ?

CHRISTUS potest considerari dupliciter, nempe ut homo, & ut humanitas est Verbo unita. Esse Mariæ posteriorem ut hominem constat, & est de fide. Caput igitur controversiæ est, utrum secundum suam personam sit verus Deus, & consequenter Mariæ anterior ? Negant Sociniani. Ut clara methodo ad debellandos circa substantiam Incarnationis errores procedamus, duæ sunt quæstiones distinguendæ, & nusquam confundendæ ; una scilicet de Verbo secundum se spectato, & ad intra, ut est secunda sanctissimæ Trinitatis persona : altera de Verbo ad extra, & ut incarnato. Ariani erraverunt circa primum, negando Verbum esse Patri consubstantiale : Nestoriani circa secundum : ultro quidem fatentur Verbum esse Deum, sed negant unitum hypostatice sanctæ humanitati, qui error est ab alio distinctus.

Ad illud consultandum duo occurrunt ostendenda : Primum quidem Christum in concreto & adæquate sumptum esse Deum, & hoc contra Socinianos, qui ex professo propugnant Christum esse Mariæ posteriorem : Alterum, unionem esse immediate factam in persona, & esse substantialem. Impræsentiarum de primo momento agimus, & Christum esse Deum duodecim probamus argumentis. Primo, quia præexistit Mariæ. Secundo, quia nomina Dei illi conveniunt. Tertio, quia proprietates divinæ illi attribuantur. Quarto, quia operationes Dei ipsi sunt propriæ. Quinto, quia cultu divino donatur : Sexto, quia sic confessi sunt, & pro hac veritate mortui sunt Martyres. Septimo, quia hoc figuræ, hoc Prophæ-

et, & utriusque legis, veteris scilicet & novæ, concordia conclamat. Octavo, quia hoc miracula tum a Christo tum ab Apostolis, & Martyribus patrata confirmant. Nono, quia hoc icdem subindignant Religionis & Myſteria, & Sacramenta. Decimo, quia hoc ipſum exigit veritas & ſanctitas legis antiquæ. Undecimo, quia in hoc poſſiſſimum fundatur veritas & ſanctitas novæ. Duodecimo, quia eſt de fide, tum in Scripturis, tum in Traditione fundata Chriſtum eſſe Deum. Quoniam vero Socinianiſmus de die in diem, non ſine animarum prope infinitarum perniciæ ſerpit ut cancer, non aſſe erit ante omnia ejus hſtoriam texere, ne decipiat incautos.

Hiſtoria critica Socinianiſmi.

O R T U S.

ORTUM habet Socinianiſmus a Judæis, qui Chriſtum Fabri filium reputabant: ab Ebionitis, qui purum hominem eſſe etiam effutiebant: a Neſſorio, qui nomine tantum & ſunctione Deum, quamvis operatione Spiritus ſancti & Virgine natum dicebat, ſed maxime a Lælio Socino, qui adhuc adoleſcens patriam reliquit anno 1557. annum videlicet agens alterum vigefimum. Proximo quadriennio Galliam, Britanniam, & alia Europæ regna luſtravit. Demum apud Helvetios Tiguri ſedem fixit. Familiaris fuit cum Calvino, Melanctone, Beza, & aliis Proteſtantum Coriphæis, a quibus peſſimam doctrinam hauſit, ut teſtatur ejus ad Calvinum epiſtolæ, jam jam corde corruptus in malignitate crevit, ita ut nævis Calvinistarum & Lutheranorum addiderit Sabellii contra SS. Trinitatem nefandos errores, quos & ſcriptis delineavit. Sed ſupplicio Michaelis Serveti perterritus, ſubtilis in diſſimulando Artifex, quam ab iſto Hæreſiarcha didicerat, hæreſim conticuit; hinc paucos ea infecit Italos per Germaniæ & Poloniæ regiones diſſuſos, ait P. Alexander Hiſt. Eccl. Sæculi 15. & 16. §. 16. pag. 162. annis 1518. & 1519. litteris Poloniæ ac Bohemiæ Regum munus Venetiæ apſtulit, ut cum amicis de patrimonio tranſigeret. Obiit Tiguri anno 1562. ætatis 37.

Progreſſus.

MORTUO Lælio, Fauſtus Socinus ejus nepos avunculi ſcripta ſibi vindicavit, &

ſuo nomine non ſine magno ſcandaio, quos ab eo ſuſceperat, maxime contra Chriſtum errores palam verbis, & ſcriptis vulgavit in variis tractatibus, ſcilicet Commentariis in cap. 5. & 6. Matth. in initium Evangelii Joan. in cap. 7. ad Rom. & in multis aliis, ut videre eſt apud Auctores: ergo Maximilianus II. Cæſaris, & Gregorii XIII. ſummi Pontificis temporibus, Fauſtus Socinus Italus Senenſis, ex Italiâ in Helvetiam ſeceſſit, ubi Baſilæ primum diſputationem de Chriſto Salvatore exorſus eſt, tum a Georgio Blaudrata in Tranſilvaniam evocatus, varios docuit errores, quem ſecuti ſunt permulti, a quo Sociniani diſti ſunt, quandoque etiam fratres Poloni.

Errores Socinianorum.

PRIMO: Tenent cognitionem Religionis ortum habere e natura: Ita Socinus in prælectionibus Theologicis cap. 2.

Secundo: Inutilem eſſe veteris Teſtamenti lectionem, & totam Religionem in Novo comprehendi.

Tertio: Scripturam ſacram ita claram eſſe, ut ſine Spiritus ſancti illuſtatione quifquis poſſit eam capere.

Quarto: Unicam eſſe in Deo perſonam.

Quinto: Filium Dei vocari Deum improprie, & ſolum honoris cauſa, propter ſublimem a Deo emendicatam poteſtatem: Ita in examine argumenti pro trino & uno Deo.

Sexto: Spiritum ſanctum non eſſe perſonam divinam, ſed virtutem & efficaciam Dei, *Ibidem*.

Septimo: Chriſtum ſecundum perſonam eſſe verum hominem, non tamen dici purum hominem, quia ope Spiritus ſancti conceptus ex Virgine natus eſt: In opere, cujus titulus eſt, *inſtitutio Chriſtiane Religionis*.

Octavo: Negat Deum hypoſtatiſce nature humanæ unitum in Incarnatione: In caput primum Joan.

Nono: Chriſtum eſſe quidem Prophetam, ſed antequam Prophetæ munere fungeretur, in cælum raptum fuiſſe, ubi edoſtus prius a Patre, docuit homines ejusdem Patris voluntatem, ſic ſcribit: In *Chriſtiana Religionis inſtitutione* pag. 675.

Decimo Divinum quidem cultum Chriſto exhibendum eſſe cenſet, ſed mediate tantum, ita ut Deus adoretur in miniſtro: In reſp. ad præſaſionem VVieki, & alibi.

Un-

Undecimo : Ideo Christum esse Salvatorem, quia præbuit nobis exemplum, & vitam æternam sibi fidelibus donat. Sic docet *In Christianæ Religionis institutione, & in prælect. Theol. cap. 16.*

Duodecimo : Christum non fuisse Sacerdotem, antequam ascenderet in cælum, sed tunc sui Sacerdotii subiisse consummationem.

Decimo-tertio : Christum propria virtute a mortuis non surrexisse, in ascensione vero corpus ejus annihilatum fuisse, & nunc solum habere cœleste : Ita in *resp. ad defensionem Francisci Pucii. cap. 8.*

Decimo-quarto : Hominem ante lapsum non fuisse mortalem. *Ibid. cap. 8.*

Decimo-quinto : Originalem justitiam in primo homine, ante lapsum nullam fuisse, nec dari peccatum originale : *In prælect. Theol. cap. 3. & 4.*

Decimo-septimo : Baptisma a Christo mandatum non fuisse, quocirca quisquis ab eo poterat abstinere : *In disp. de Baptismo aque.*

Decimo-octavo : In Cœna Domini, nihil reperiri præter panem & vinum : Ita in *lib. de usu & fine Cœnæ Domini.*

Decimo-nono : Justos veteris Testamenti non fuisse justificatos fide Christi, nec ad ipsos pertinere vitæ æternæ promissionem : *In lib. quod Regni Poloniæ.*

Vigesimo : Deum velle quidem beatitudinem concedere his qui credunt Evangelio, verum hoc posse viribus liberi arbitrii comparari : Ita in *Theibus de justificatione.*

Vigesimo-primo : Nullam esse Dei prædestinationem, qua specialiter quidam eliguntur, ut promoveantur ad vitam æternam : *In prælectionibus Theologicis cap. 6.*

Vigesimo-secundo : Nullam esse in Deo futurorum, quæ ex hominis libertate pendent, certam præscientiam. *Ibid. cap. 8. & 15.*

Vigesimo-tertio : Animas post mortem non lupere, impios penitus annihilari, sed eos tantum malos esse judicandos, qui tunc vii ultimo die quo consummabuntur sæcula, eosque una cum diabolo in ignem æternum projectos iri ; qui tamen erit solum nomine æternus. Unde negat cruciatus impiorum & dæmonum semper duraturos, quia inquit, absurdum est dicere Deum irasci in æternum : Ita in *5. cap. Epist. 1. Joan.* Alia sunt commenta, quæ & Socinus & sui propugnant, In primis ille Zuin-

Boucat Theol. Tom. V.

gium, Lutherum, & Oecolampadium ut salutaris reformationis auctores prædicat. Conciliis Oecumenicis, etiam quatuor prioribus, præsertim Nicæno, fidem non esse adhibendam conclamat, sicut nec S. Athanasio, aliique PP. Sic scribis in *solutione scrupulorum.*

Varios habuit discipulos Socinus, sed omnium celebrior fuit Crellius, qui verbis & scriptis Magistri errores cum omnium sectæ istius pestiferæ applausu Cracoviæ docuit.

Interitus.

SOCINIANI proscripti manent ex Concilio I. Antiocheno, ex Nicæno I. & ex Ephesino, in quibus de fide definitur Christum secundum suam personalitatem esse Deum, lidem edito promulgato in comitiis Poloniæ ejeti sunt e regno : sed profugi in Bataviam Amstelodami sedes præcipuas fixerunt : non tamen licitum est eis palam exercere nefandam istam Religionem. Utinam modicus foret numerus : sed multi passionibus indulgentes, hanc pessimam ubique amplectuntur sectam. Contra quos omnes probamus Christi divinitatem ; unde sit

§. I.

Primum Divinitatis argumentum.

Christus Mariæ præextitit.

Probatio ex veteri Testamento.

PRIMO : Num. 21. habetur : *Locutus est populus contra Dominum & Moysen, & ait : Cur eduxisti nos de Aegypto . . . Quamobrem Dominus immisit in populum ignitos serpentes.* Atqui ille Dominus erat Verbum incarnandum, & ipse Christus, juxta illud 1. Cor. 10. 9. *Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt.* Igitur Christus præextitit Mariæ, cum apparuerit tempore Moysis.

Secundo : Exod. 20. *Ego sum Dominus Deus tuus, qui te eduxi de terra Aegypti.* Atqui ille Deus, qui eduxit de terra Aegypti populum, erat Christus, juxta illud Epistolæ Judæ : *v. 5. Jesus populum de terra Aegypti salvans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit, Angelos vero, &c.*

Tertio, Plal. 67. 18. *Currus Dei decem mil-*

X

millibus multiplex, millia latantium: Dominus in eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem, accepisti dona in hominibus. Atqui ille Dominus qui apparuit in Sina in sancto erat Christus, juxta illud Ephel. 4. *Unicumque nostrum, data est gratia secundum mensuram donationis Christi, propter quod dixit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Igitur Christus præxitit Mariæ.

Quarto: *Isaïe 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum Seraphim stabant super illud; Et clamabant alter ad alterum sanctus Et c.* Atqui ille Dominus quem vidit Isaïas, erat Christus, juxta illud Apoc. 4. 8. ubi Joannes testatur se audivisse clamantes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, qui erat, & qui venturus est.* Eo loci non de alio quam de Christo loquitur, ut omni legenti patebit.

Quinto: *Isaïe 6. Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis.* Atqui ille Deus, qui excæcavit in vindictam peccatorum populos, erat Christus, juxta illud Luc. 2. *Postus est hic in ruinam, & resurrectionem multorum.* Et Rom. 9. 33. *Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali.* Et 1. Petr. 2. *Vobis homines credentibus, non credentibus autem lapis offensionis, & petra scandali.* Ergo &c.

Sexto: *Isaïe 41. Ego sum primus, ego novissimus.* Atqui ille primus & novissimus est Christus, qui quidem ut Deus est primus, & ante omnia sæcula, ut homo vero Cruci affixus, novissimus dicitur: & concinit illud Apoc. 1. *Ego sum alpha & omega Ego sum primus & novissimus, & vivens & sui mortuus Et c.* Igitur Christus præxitit Mariæ.

Probatio, ex novo Testamento.

PRIMO: Primus divinitatis Christi testis occurrit S. Joannes Baptista, qui de Christo loquens, ait Luc. 2. *Qui post me venit, ante me factus est.* Igitur Christus præxitit Mariæ, & est Deus, alias non diceretur ante Joannem, siquidem ipse Joannes in utero materno conceptus fuit, & postea in lucem editus ante Christum ut hominem.

Secundo: Joan. 1. habetur: *Deus erat Verbum Verbum caro factum est.* Sed Deus est ante omnem creaturam: Igitur & Christus, siquidem est Verbum quod erat apud Deum, & quod caro factum est.

Tertio: Joan. 8. sic loquitur Christus vers. 56. *Judæis: Abraham pater vestester exulavit, ut videret diem meum, vidit & gavisus est: dixerunt ergo Judæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habet, & Abraham vidisti? Dixit eis Jesus: Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum.* Igitur Christus præxitit Mariæ: Igitur est verus Deus ante omnem creaturam. Quod autem loquatur ex professo de sua divinitate, patet ex duobus. Primo quidem, quia te dicit ante Abraham natum; deinde vero quia Judæi scandalizati sunt, eo quod se diceret Deum; hinc blasphemiam protulisse credentes, tamquam blasphematorem voluerint lapidare, unde ibidem habetur: *Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum. Jesus autem abscondit se, & exiit de templo.*

Probatio, ex Conciliis.

PRIMUM ordine occurrit Antiochenum primum, ea solum de causa congregatum, ut reitelleret & damnaret Paulum Samosatenum, qui Christum purum hominem, & Mariam posteriorem ausu temerario prædicabat. Variis Scripturæ locis offendit Christum esse verum Deum, eumque esse, qui apparuit Abraham ad Quercum Mambræ. Quod autem loquatur non solum de Verbo, ut sic, sed de Verbo incarnato, ait: *Hominem autem præfiguratum dicimus esse filium, quem ipsa Scriptura Deum esse declaravit, quin etiam legem similiter datam esse Moysi dicimus ministrante filio Dei, sicut Apostolus docet, cum ait: Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen, cui promiserat ordinata per Angelos in manu Mediatoris. Mediatorem autem alium Dei, & hominum nescimus præter hunc.*

Idem ibidem sic loquitur: *Qui autem contradicit Filium Dei, non esse ante constitutionem mundi Qui Filium Dei non esse Deum prædicat, hunc alienum esse ab Ecclesiastica regula arbitramur Sed qui est ante constitutionem mundi, præxitit Mariæ.* Ergo &c.

Secundo: Ex Nicæno I. quod Filium Dei dicit Patri consubstantiale, & coæternum ante omnia sæcula genitum. Tum in Symbolo de eodem prædicat: *Et homo factus est.* Igitur ille ex Nicæno est Filius Dei, coæternus Patri & ante sæcula genitus.

Tertio: Hanc veritatem definitivè de fide Concilium Ephesium contra Nestorium, dicens: *Christum non esse Deum solum affective, sicut sunt ceteri justii,* sed

sed vere & substantialiter, adeoque ante Mariam secundum suam personalitatem. Ergo &c.

Probatio, ex Patribus.

IGNATIUS primus venit in testimonium pro Christi existentia ante Mariam: Enim vero in Epist. ad Magnesianos, sic loquitur: "Unus Deus est qui seipsum manifestavit per Jesum Christum Filium suum, qui est Verbum ipsius æternum." Paucis his verbis omnia definit sanctus Martyr, dicens Jesum Christum esse Filium Dei naturalem, & Verbum ipsius æternum: sed Filius Verbum Patris qui est ab æterno, prior est omni creatura: Igitur Christus secundum suam personam, est ante Mariam.

JUSTINUS, eidem veritati assipulatur in Dial. cum Tryphone p. 284. ubi relationibus Dei sanctis Abraham, Isaac, Jacob, & Moysi, subdit: "Quibus ostenditur sum esse a Patre, & Domino ordinatum esse, & ministrari voluntate ejus, qui apparuit Abraham, & Isaac, & Jacobo, & aliis Patriarchis. Sed illum ipsum, qui juxta consilium ejus, & voluntatem, & Deus est, filius ipsius, & Angelus ex eo, quod sententia ejus est administrata." In hac sententia Justinus propugnat Verbum incarnandum apparuisse Patriarchis: Igitur Christus, utpote Verbum Patris, est ante Mariam, quandoquidem multis retro sæculis apparuit Patriarchis.

ATHANAGORAS eandem propugnat præexistentiam Christi ante Mariam in legatione ad Imperatores, his verbis: "Filius Dei est Verbum Patris in idæ efficacia; ab ipso enim & per ipsum facta sunt omnia, eum Pater & Filius unum sint, ita ut Filius sit in Patre, & Pater in Filio, per unionem & potentiam Spiritus, liquidem mens & Verbum Patris Filius Dei est." Sed ille per quem omnia facta sunt, quique unum cum Patre facit, est ante omnem creaturam. Ergo &c.

MELITO Sardensis Episcopus præcedentium Patrum sequitur sententiam pro Christi præexistentia, nempe in Oratione pag. 245. ubi eam, quam acceperat a Iustino doctrinam de divinitate Christi, sic luculenter exprimit: "Nunc manifestius Religionis nostræ arcana pandam. Deus erat in principio, principium autem Verbi potentiam esse accepimus; quip-

pe Dominus mundi, cum ipse sit universorum substantia, nondum condito mundo, solus erat. Si vero respicias potentiam ejus, in qua visibilia & invisibilia cuncta consistunt, omnia cum ipso erant, in ipso enim per potentiam Verbi tum ipse, tum Verbum quod in ea est, existit. Cum voluit autem ipse, Verbum ex simplicitate ejus profluit, & Verbum non inaniter prolatum, primogenitum opus sit ipsius Spiritus. Hoc igitur esse principium mundi. Natum est autem per divisionem, non avulsionem; quod enim avellitur, a primo separatur, quod vero dividitur, id functione donatum propria nihil minuit illum, a quo vim suam sumit. Quemadmodum enim ab una facie, alia accenduntur, nec tamen primæ facis lux minuitur, propter plures inde succensas; sic etiam Verbum a Patris potentia progressum, non relinquit genitorem Verbi expertem." Tria Pater ipse cum aliis ejusdem sæculi, nempe secundi Patribus edocet. Primum quidem, Verbum sua potentia omnem condidisse creaturam. Alterum; prolatum fuisse, tum in creatione mundi, tum in Incarnatione. Tertium denique, non inde separatam fuisse a Deo, nec quicquam amisisse in apparitionibus de sua virtute, sicut fax accensa alias inflammando, nihil de luce pristina amittit: Igitur ex triplici illo principio, tam subtiliter a Melitone delincato, Christus est ante Mariam.

IRENÆUS, ejusdem secundi sæculi Heros Christianus Lib. 3. cap. 10. 16. & 21. descendit præexistentiam Christi, præcipue vero cap. 6. ubi dicit ipsum fuisse, qui apparuit Moysi, & Patriarchis: "Filius enim hic, ait, significat, qui & Abraham collocutus sit. . . . Et iterum loquente filio ad Moysen, descendit, inquit, eripere populum hunc." Similia dicit eodem Lib. cap. 2. & 6. Ipse igitur Christus cum Patre vivorum est Deus, qui & locutus est, qui & Patribus manifestatus est.

PRÆTER secundi sæculi Patres, eidem veritati patrocinantur qui tertio sæculo floruerunt, in primis Clement. Alexand. admonitione ad Gentes pag. 5. & 6. "Verbum quod erat apud Deum, Doctor apparuit, per quod omnia sunt fabricata: Verbum quod cum olim vitæ in creatione, ut Opifex, dedisset, post-

„quam tamquam Magister se manifestavit, bene vivere docuit, ut postea vitam æternam, ut Deus, suppeditaret. „Rufus Lib. 1. Pædag. cap. 2. „Deus in figura hominis impollutus paternæ voluntati serviens est Deus. „Rufus ibidem cap. 7. pag. 110. eandem celebrat Christi ante Mariam præexistentiam: tum & Lib. 6. Strom. pag. 644. His omnibus non solum veritatem exponit Clemens, sed variis comprobatur rationibus, Christum præexistisse Mariæ. Primo quidem quia ipse est, qui apparuit Patriarchis, quia ipse est Verbum, quod erat apud Deum ab æterno. Secundo, quia per ipsum fabricata sunt omnia.

Athanasius ejusdem sæculi Pater Orat. 4. eadem utitur ratione ad probandum Christum esse Deum, & ante Mariam, quia ipse est, qui apparuit Abraham, & ceteris Patriarchis. Cui rationi assipulantur ipsi Rabbinj. Enimvero Ezech. 1.24. legitur: *Audiebam sonum Sublimis Dei*, vertunt *vocem Verbi Dei*. Item paraphras. Chaldaica, illa Gen. 3. verba: *Audierunt vocem Domini Dei*; scilicet Adam & Eva, Iargum Unkelos, & Targum Jonathan vertunt: *Audierunt vocem Verbi Domini Dei*. Ergo &c.

Chrysostomus Homil. 58. in Gen. pag. 454. dicit Christum apparuisse Jacob, & ipsum esse qui sub forma Angeli cum eo luctatus est.

Denique *Isidorus*, ut ceteros omitram, Lib. de Nativit. Dei cap. 1. eandem confirmat veritatem, his verbis: „Ipse est enim filius, qui semper a Patre missus, „visibiliter apparebat homo. „Ex his omnibus Patribus, Filius Dei erat antequam mitteretur in terras. Igitur præexistebat Mariæ.

Probatio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille præexistit Mariæ, qui exivit a Patre, antequam incarnaretur: Atqui Christus exivit a Patre, antequam in utero Mariæ conciperetur, juxta illud Joan. 16. vers. 28. *Exivi a Patre, & veni in mundum*. Ergo &c.

Secunda: Ille præexistit Mariæ, qui erat, antequam mitteretur a Patre in mundum: Atqui Christus erat, antequam a Patre in mundum mitteretur, juxta illud ad Gal. 4. vers. 4. *Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere*. Ergo &c.

Tertia: Ille præexistit Mariæ, qui descendit de cælo, ut incarnaretur: Atqui sic descendit Christus, juxta illud Joan. 6. 38. *Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me*. Ergo &c.

Quarta: ille præexistit Mariæ, qui habebat gloriam, antequam mundus fieret: Atqui Christus habebat gloriam, antequam mundus fieret; sic enim habetur Joan. 17. *Pater clarifica filium tuum claritate quam habuit, priusquam mundus fieret*. Ergo &c.

Quinta: Ille præexistit Mariæ, qui est æternus, & ab æterno, juxta illud Michæ 5.2. *Et tu Bethleem Ephrata, parvulus es in milibus Juda, ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel*, & egredietur ejus ab initio, a diebus æternitatis. Eo loci Propheta duplicem distinguit Christi Nativitatem, alteram temporalem in Bethleem Juda: alteram vero æternam, in diebus æternitatis. Ergo &c.

Sexta: Filius Dei secundum Evangelium exivit a Patre, venit in mundum, descendit de cælo; secundum Apostolum ad Philipp. 2. formam servi accepit, exinanivit semetipsum, & teste Joanne, Verbum caro factum est: Atqui ex D. Thoma 4. contra Gentes cap. 8. istæ omnes locutiones forent falsæ, si Christus esset tantum homo. Ergo &c. Probat minorem S. Doctor, his verbis: „Non enim secundum positionem hujusmodi, Deus carnem assumpsisset, ut fieret homo; sed magis homo carnalis „Deus factus fuisset ... Similiter etiam „non convenirent Dei filio exinanitio, „aut descensio, sed magis hominis glorificatio, & ascensio; & sic non verum esset quod Apostolus dicit, Qui cum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens; sed solum exaltatio hominis in divinam gloriam, de qua postmodum subditur: „Propter quod Deus exaltavit illum. „Neque verum esset, quod Dominus dicit: Descendi de cælo, sed solum quod ait: Ascendo ad Patrem meum, cum tamen utrumque Scriptura conjungat „... Sic etiam non conveniret Filio quod missus esset a Patre, neque quod a Patre exivisset, ut veniret in mundum: sed solum quod ad Patrem iret. „Cum tamen ipse utrumque conjungat, dicens Joan. 16. Vado ad eum, qui misit me; & iterum: exivi a Patre, „&c.

„ & veni in mundum; & iterum: relin-
 „ quo mundum & vado ad Patrem, in
 „ quorum utroque, & humanitas, & di-
 „ vinitas conjungatur. „

Solvuntur objectiones Socinianorum.

OBJICIUNT I. Qui factus est in tem-
 pore ex matre, prior non est secundum
 personam ipsa matre: Atqui Christus fa-
 ctus est, iuxta illud Rom. 1. *Qui factus*
est ex semine David secundum carnem.
 Ergo &c.

Respondet distinguendo: Si factus est,
 tam secundum personam, quam secundum
 humanitatem, concedo: si tantum
 secundum humanitatem, nego. Et distin-
 guo minorem: Christus factus est secundum
 humanitatem, concedo: secundum
 personam, nego. In hoc solum sensu Chris-
 tus dicitur factus in Scripturis, in quan-
 tum accepit formam servi, iuxta illud
 Aug. Serm. de diversis “ In formam ser-
 „ vi factus est accipiendo formam servi,
 „ non amittendo formam Dei. „ Hinc
 Cyrillus Alexand. Lib. 1. in Joan. pag.
 99. sic loquitur: “ Itaque enigmatice bea-
 „ tus Baptista dicit: Qui post me ven-
 „ turus est, inquit, ante me factus est,
 „ quasi diceret: qui mihi honore infe-
 „ rior erat, visus est illustrior, & incom-
 „ parabili excellentia conditionem meam
 „ antecessit. „ Paulo infra subdit: “ Post-
 „ quam dixit, ante me factus est, neces-
 „ sario subjungit, quia prior me erat,
 „ antiquissimam ei gloriam adscribens, &
 „ præstantiam super res omnes, non tem-
 „ porariam sed superne inexistentem, ut
 „ Deo secundum naturam confirmans.
 „ Erat enim prior me, inquit, id est sem-
 „ per, & in perpetuo major, & præstan-
 „ tior. Facta autem ejus cum una ex
 „ creaturis comparatione, supremum om-
 „ nium decem, cum omnibus compara-
 „ tum intellige. „

Quod autem factum non appellet supra
Verbum secundum se, sed ut incarnat-
um, mirum in modum explicat S. Cyril-
lus Alexand. Lib. 9. Theol. cap. 1. „ Quan-
do igitur de Verbo & Filio Dei, qui
æternaliter de Patre nascitur, aliquid
hujusmodi reperitur, impium est ines-
tabilium ejus generationem negare, cum
possumus vocabulum aut de incarnatione
intelligere, aut indifferenter abusi-
veque capere. . . . Nam filii vocabu-
lum, genitum, naturamque ex Patre si-

Boncat Theol. Tom. V.

„ gnificat: creatura vero ad extra pro-
 „ ductum. Quibus ita intellectis, quomo-
 „ do vere creatura erit, qui ex Patre
 „ ita est, ut sit unum cum eo? Qui vir-
 „ tus & sapientia Patris est, qui videtur
 „ in Patre & Pater in ipso, cum sit ima-
 „ go ejus vera, & character immutabi-
 „ lis, qui habet omnia quæ Patris sunt.
 „ Qui dilectus filius a Patre vocatur,
 „ cui dicitur a Deo Patre: Ego hodie
 „ genui te; &, Per quem omnia facta
 „ sunt. „

Rursus cap. 2. explanat, quo sensu fa-
ctus sit Pontifex, videlicet ratione natu-
ræ humanæ assumptæ. Sic enim exponit
illa Apostoli verba ad Hebr. 3. “ Consi-
derate Apostolum & Pontificem con-
sessionis nostræ Iesum: qui fidelis est
ei qui secit ipsum, & juxta Vulgatam,
qui præfecit illum, ait, non de natu-
ra Verbi, sed de incarnatione verba
hæc Paulus scripsit. „

Omnia Socinianorum sophismata distin-
ctione duarum in Christo naturarum faci-
le diluuntur. Et vero quando Christus di-
citur subiectus Patri, prædestinatus sicut
ceteri iusti, minor Patre, paulo minus
minoratus ab Angelis, hæc omnia intel-
liguntur de Christo ut homine, qui præ-
destinatus est & ordinatus ab æterno, ut
esset Redemptor, quique secundum homi-
nem subiectus Patri, etiam in passione
& opprobriis ejus adimplevit voluntatem;
ita Athanasius Lib. de natura humana su-
scepta. Hilarius enarratione in Psal. 2. &
alii Patres communiter.

Inflam: Christus fuit sanctificatus sicut
 ceteri iusti, & hac sanctificatione suam
 probat ludæis divinitatem Ioan. 10. his
 verbis: *Nonne scriptum est in lege vestra,*
quia ego dixi, dicitis vos: si illos dixit
Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non
potest solvi Scriptura: quem pater sanctifi-
cavit, & misit in mundum, vos dicitis,
quia blasphematis, quia dixi, filius Dei sum.
Sed si Christus in tempore sanctificatus est,
ipsa Maria posterior erit: cum quia ante
Mariam nondum erat Christus, tum enim
illa sanctificatio facta est in Christi conce-
ptione quæ contigit, cum Maria dixit An-
gelo: Fiat mihi secundum verbum tuum.

Respondet I. Eo loci Christum suum pro-
 bare divinitatem tribus maxime argumen-
 tis. Primo quidem miraculis: *Multa bona*
opera ostendi vobis ex Patre meo. Secundo,
 sanctificatione substantiali, quæ illi soli
 propria est; quo quidem argumento uti-

X 3

tur

tur Apostolus Heb. 1. 9. ad idem probandum: *Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis.* Certo si præ ceteris Christus unctus est, restat, ut unctus sit oleo divinitatis, quæ a ceteris iustis secernitur. Tercio, Dominus Iesus ostendit quoque & suam probat cum Patre consubstantialitatem ex sua missione. Et vero si a Patre missus est, profecto antequam ex beatissima Virgine nasceretur in tempore, jam jam florebat in æternitate, adeoque erat Deus: *Quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis, quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum.*

S. Cyrillus Alexandrinus Lib. 7. Thesauri cap. 2. hanc tradit explicationem: " Ipse Dominus, ait, longe se a Prophetis his verbis dissepavit. Si illos dixit Deos, ad quos Verbum Dei factum est, nec potest dissolvi Scriptura: quem Deus sanctificavit & misit in mundum, vos dicitis, quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum? si enim Prophetis sicut creatura exequaretur, non sicut a minore ad majus comparationem Prophetarum ad seipsum faceret? Nam cum dixit, si illos dixit Deos ad quos Verbum Dei factum est, aperte ostendit non tacitum fuisse ad se Verbum Dei sicut ad illos: sed quod ipse sit Patris Verbum in Prophetis locutum.

Respondeo II. disting. Christus sanctificatus fuit in tempore secundum naturam humanam, concedo: secundum naturam & personam divinam, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Duplex est Christi sanctificatio, altera temporalis, altera vero æterna. Una fit in tempore per gratiam sanctificantem, & secundum naturam humanam, quæ est in Christo: altero vero æterna est, quam ab æterno Filius accipit a Patre in æterna sua generatione. Christus igitur duplici probat arcumento Judæis, non blasphemasse se dicendo Deum, quia sicut ceteri iusti, qui nomine Dei celebrantur, erat & ipse iustus, utpote a Patre sanctificatus ut homo, per operationem Spiritus sancti, quæ quidem sancta humanitas omni gratiarum suppellectili decorata est in primo conceptionis exordio, deinde vero, quia vi originis ab æterno acceperat, & ut persona divina sanctitatem substantialem a Patre. Quam quidem sanctitatem respicit Augustinus Tract. 48. in Joan. his verbis: " Forte aliquis dicit, si Pater

eum sanctificavit, ergo aliquando non erat sanctus? Si sanctificavit, quomodo genuit. Ut enim sanctus esset, gignendo ei dedit, quia sanctum eum genuit. Nam si quod sanctificat, ante non erat, sanctum, quomodo dicitur Deo Patri, sanctificetur nomen tuum. Igitur Augustinus argumentatur a minori ad majus contra Judæos, dicendo: Si iusti dicuntur Dei in lege vestra, & non potest solvi Scriptura, a fortiori ille dicendus est Deus, quem Pater sanctificavit & in tempore secundum hominem, & in æternitate secundum personam.

Urgens Jo. 17. Christus petit gloriam temporalem; & eandem dicit cum gloria quam habuerat, priusquam mundus fieret, his verbis: *Pater clarifica filium tuum claritate quam habuisti, priusquam mundus fieret.* Sed ista gloria erat solum idealis, & realis data fuit tantummodo post resurrectionem: Igitur solum ut homo accepit gloriam: Porro ut homo est ipsa Maria posterior.

Respondeo distinguendo: Christus petit gloriam temporalem pro humanitate, concedo: pro persona, subdistinguo: gloriam extrinsecam, concedo: intrinsecam, nego. Duo igitur Christus postulat a Patre, alterum pro humanitate, & est gloria resurrectionis, & corporis, etque intrinseca; altera vero extrinseca, quæ definitur ab Ambrosio, clara cum laude notitia, & hanc petit pro persona, nempe, ut sicut a Patre ab æterno agnoscitur Filius Dei, ita & in tempore ab hominibus recipiatur. Solutio est S. Hilarii Enarrat. in Psal. 2. his verbis: *Acceptæ forme servi gloriam Dei, in qua mansit, postulat, dicens: Pater, clarifica me apud te ipsum, ea claritate, quam habui, priusquam mundus esset apud te. Non nova queris, non aliena desideras; esse talis, qualis fueras, postulat: sed precatur id se, quod antea erat, esse, gigni scilicet ad id quod suum fuit. Non erat autem idipsum tunc totus, quod ut fieret, precabatur: fieri autem totus, non aliud quam quod fuerat, postulabat.* Quibus verbis ostendit Hilarius Christum ab æternitate fuisse a Patre glorificatum in generatione æterna, ipsum autem petere, ut glorificetur totus, id est, & secundum personam, & secundum hominem.

Ejusdem est labii S. Cyrillus Alexandr. Lib. 10. Thesaur. cap. 9. vet. edit. " Non sibi ergo a Patre gloriam petebat, quia sic, ut natura Deus non indigebat, sed pater-

„ternam gloriam in hominem quem as-
sumpsit, petendo ut homo traducit.”
Replicans: Si Christus est Maria ante-
rior, maxime propter illam Scripturæ sen-
tentiam, *descendi de caelo*. Atqui hoc non
potest colligi ex isto momento. Ergo &c.
Probat minor multipliciter. I. quia hoc
significat, tantum Christum prius fuisse in
cælo mente, & deinde descendisse inter-
ras propter homines, siquidem Matth. 16.
habetur: *Ubi est thesaurus tuus, ibi & cor-
tuum erit*. Et philipp. 2. *Nostra conversatio
in cælis est*. Igitur iustus est mente in
cælo. II. Joann. 6. ait Christus: *Ego sum
panis, qui de caelo descendi*; qui quidem
descensus solum metaphorice intelligitur,
sicut & illud Apocal. 21. *Vidi sanctam ci-
vitatem Jerusalem novam descendensem de
caelo a Deo*. III. Quia Christus, postquam
natus est, raptus est in cælum sicut Paulus,
ut audiret arcana Dei, deinde ex
hoc loco descendit, ut eadem manifesta-
ret hominibus, juxta illud Joan. 17. 16.
Manifestavi; inquit Patri, *nomen tuum ho-
minibus*.

Respondeo, ista omnia esse commenta si-
ne fundamento, quandoquidem ex pro-
bationibus liquet, Christum descendisse a
Patre, ab eodem fuisse missum, ut no-
stram operaretur in terris salutem: sicut
igitur ista salutis operatio non fuit idealis
& pure figurativa, quandoquidem ipsas
veteri Testamenti figuras terminabat, ita
a fortiori, & missio personæ, quæ nul-
quam figurativa dicitur.

Jam ad singula faciendum est satis. Re-
spondeo ad primum negando paritatem:
quia missio respicit personam, persona
autem non dicitur figurative mitti, sed
realiter.

Ad secundum, nego utique paritatem:
nam propositio appellat supra panem, un-
de facit sensum metaphoricum, panis
enim producit, unde non dicitur mit-
ti: si vero missio consideretur respectu
ad personam, quæ panis nomine dona-
tur, intelligenda est ad litteram, & se-
cundum verum descensum.

Ad tertium, nego etiam paritatem:
Apostolus enim dicitur raptus, Christus
vero descensus, unde gratis dicunt Socini-
ani Christum natum raptum fuisse in
cælum, ex quo postea descendit, cum
nullibi in Scriptura mentio fiat, nisi de
ascensione, qua facta, Christus permanet
& permanet semper in cælo.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus preexistit Mariæ.

PRIMO: Hoc constat ex veteri Testa-
mento, juxta illud Psal. 67. *Dominus in
eis in Sina in sandalis ascendisti in altum,
cepisti captivitatem*. Rursus Isaia 47. *Ego
sum primus, & ego novissimus*. Primus
quidem ut Deus; novissimus ut homo:
quis autem, ait Apostolus, ascendit, nisi
qui prius descendit, primum in infio-
res partes terræ, sicque illa loca non nisi
de Christo intelliguntur. Concinit novum
Testamentum; sic enim loquitur Joannes
Baptista Luc. 3. his verbis: *Qui post me
venit, ante me factus est*.

Secundo: Idem annuntiant Concilia, in
primis primum Antiochense in professio-
ne fidei, in qua quidem Patres asserunt
Verbum incarnandum apparuisse Patriar-
chis: Nicænum I. debuit Verbum esse
Patri consubstantiale: Ephesinum dicit
Christum esse Deum, & Verbum nedum
affectu, sed & hypostatice humanitati
sanctæ unitum esse.

Tertio: Id ex professo docent Patres,
nimirum Ignatius Epist. ad Magnesianos,
Justinus Dial. cum Triphone, Athenago-
ras Leg. pro Christianis. Athanasius Orat.
4. & alii. Ratio suffragatur: Christus
enim ait se a Patre exivisse, & ante A-
braham extitisse. Ergo &c.

Objectiones Socinianorum absque negotio
solvuntur, spectando Christum ut Deum,
& ut hominem; hinc quum dicitur aut
factus, aut sanctificatus, hoc intelligen-
dum est de humanitate, vel etiam de
unione Verbi cum humanitate quæ facta
est in tempore: quia vero Christus dicit
unionem substantialem cum humanitate,
quæ in utero BB. Virginis completa est,
potest dici in concreto factus, nusquam
vero in abstracto & secundum personam
spectatus.

§. I I.

*Secundum divinitatis Christi argumentum,
ex nominibus Dei, quæ illi
conveniunt.*

ILLE est Deus, qui omnibus Dei no-
minibus donatur in Scripturis sacris: At-
qui Christus omnibus Dei nominibus infi-
nitur in Scripturis sanctis: Igitur Deus,
X 4 liqui-

siquidem nomen explicat naturam rei. Probatur minor.

Primo : Supremum numen vocatur, quod est, juxta illud Exod. 3. *Hec dices populo Israel, qui est, misi me ad vos* : Atqui illud nomen etiam Christo tribuitur. Apoc. 1. 4. his verbis : *Qui est, & qui erat, & qui venturus est*. Et iterum Joan. 13. 14. *Modo dico vobis primum fiat, ut cum factum fuerit credatis, quia ego sum*. Ergo &c.

Secundo : Supremum numen vocatur *Geova*, & *Tetragamaton*, quod interpretatur, *Deus*, id est, videns & praevidens; *Theos* enim dicitur a *Theaia*, id est, videre : Atqui illud nomen convenit & tribuitur Christo, juxta illud 1. Joan. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quia ille pro nobis animam suam posuit*. Certe ille *Deus*, qui posuit animam suam pro nostra salute, non est alius praeter Christum. Ergo &c.

Tertio : *Deus* passim vocatur in Scripturis *Dominus* : Atqui utique Christus vocatur *Dominus*; sic enim habetur Apoc. 4. de eo : *Dominus Deus omnipotens, qui erat, qui est, & qui venturus est*. Quasi diceret Joannes : Christus erat ab aeternitate omnipotens, nunc autem est universorum *Dominus*, & venit in saeculorum fine tamquam *Dominus* dominantium ad judicandum vivos & mortuos. Rursus Matth. 28. *Dicite, quia Dominus bis opus habet*. Et adhuc Joan. 13. *Vocatis me Magister & Domine; & bene dicitis, sum etenim* : Ergo &c.

Quarto : *Deus* dicitur *invisibilis*, juxta illud Exodi 33. 20. *Non enim videbit me homo, & vivet* : Atqui etiam Christus dicitur *invisibilis*; sic enim scriptum est 1. ad Tim. 1. *Regi saeculorum immortalis & invisibilis soli Deo honor & gloria*. Et Matth. 11. *Nemo novit Filium, nisi Pater*. Ad Coloss. 1. *Imago Dei invisibilis*. Et adhuc Apoc. 19. *Nomen habet scriptum, quod nemo novit, nisi ipse, & nomen ejus est Verbum Dei*. Ergo &c.

Quinto : *Deus* vocatur *Rex gloriae*. Ad 1. his verbis : *Deus gloriae apparuit patri nostro Abraham*. Atqui similiter Christus dicitur *Rex gloriae* 1. Cor. 2. 8. *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent*. Profecto loquitur Apostolus de Christo, qui solus crucifixus est; unde 1. ad Tim. 6. 13. habetur de eodem : *Solus potens, Rex Regum, & Dominus dominantium* : Ergo &c.

Sexto : *Deus* vocatur *Altissimus*, Psal. 82. his verbis : *Tu solus Altissimus in omni terra* : Atqui Christus etiam celebratur isto nomine Luc. 1. *Tu puer Propheta Altissimi vocaberis*, inquit Zacharias, *praevis enim ante faciem Domini parare vias ejus* : Ergo &c.

Septimo : *Deus* vocatur *Mirabilis*, juxta illud Judic. 13. 18. *Cur queris nomen meum, quod est mirabile* ? Atqui etiam Christus vocatur *mirabilis* ab Isaia, cap. 7. *Consiliarius, Princeps pacis, Pater futuri saeculi* : Tum ad Philipp. 2. *Dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu, omne genu flectatur* : Ergo Christus est verus *Deus*.

Patres ex istis fontibus deducunt argumenta ad probandam Christi divinitatem contra Ebionitas, dicentes fieri non posse, illum non esse Deum, qui omnia Dei nomina tribuuntur. Juvat aliquorum asserere auctoritatem.

S. Justinus Apol. 1. eleganter explicat Christi divinitatem per nomen Filii Dei, quod illi convenit : "Univerforum autem, inquit, rerum Patri, quia ingentus est, nomen impositum non est Porro Filius ejus, qui solus proprie dicitur Filius, Verbum, simul cum illo ante creaturas, & existens, & nascentis : quoniam primitus per eum cuncta ordinavit, & ornavit. Christus quidem ex eo, quod per illum *Deus* omnia conformaverit, atque ornaverit, appellatur."

Tertullianus Lib. contra Praxeam, etiam repetit aeternam Christi nativitatem a nominibus divinis, quae illis conveniunt : "Itaque, inquit, Deos omnino non dicam, nec Dominos, sed Apostolum sequar, ut si pariter nominandi fuerint, Pater, & Filius, Deum Patrem appellem, & J. C."

Cyprianus attendit quoque ad nomina divina, ut Christi probet divinitatem : nam Lib. de idol. vanitate, de Christo sic loquitur : "Hic est virtus Dei, hic ratio, hic sapientia ejus & gloria."

Origenes iisdem adherens vestigiis Lib. 7. contra Celsum, ait : "Quod si divinum quiddam erat in eo homine, qui in illo intelligitur; ejusmodi erat unigenitus Dei, & primogenitus omnis creaturae, dicit : Ego sum veritas, & ego sum vita, & ego sum osium." Ex his Patrum sententiis Christus nominatur modo Dei Filius, modo genitus in

in æternitate : modo Dominus , modo etiam virtus Dei & sapientia & gloria : Igitur est verus Deus , siquidem in tanto nominum numero designatur veritas ; etenim figura non exquilito , & repetito nominum sermone celebratur .

Diluantur objecta Socinianorum .

OPPONUNT : Qui Deus nominatur , non ideo Deus censendus est . Probatur Antecedens : Primo quidem exemplo Moyſis , qui dicitur Deus Pharaonis in Scriptura , & tamen erat purus homo . Secundo , Iusti vocantur Dii , juxta illud Psal. 81. 6. *Ego dixi , Dii estis , & filii excelsi omnes .* Tertio , Joan. 1. 12. habetur : *Dedit eis potestatem filios Dei fieri , qui credunt in nomine ejus .* Et tamen Iusti sunt puri homines , inquit ; idem de Christo dicendum , qui quidem Dei nomine merito donatus est , tum quia sola Spiritus sancti operatione in utero virgineo conceptus est , tum quia Propheta magnus fuit , & vir potens opere & sermone : tum quia denique omnibus Dei gratiis & donis cumulatus est .

Respondeo distinguendo : Qui nominatur Deus solum improprie , non ideo verus Deus censendus est , concedo : si nominetur proprie , nego : unde similiter distinguendum est consequens , & neganda priterita , quia ceteri , de quibus hic sermo , puri declarantur homines , & quidem mortales ; legitur enim in Scriptura Moyſen mortuum esse ; unde dicitur solum Deus , in quantum sicut Oratores & Legati loquuntur in nomine Regis , ita & Propheta in nomine Dei vivi locutus est Pharaoni . Neque magis urget secundus locus , quandoquidem subdit Psalmista : *Vos autem sicut homines moriemini .* Denique liquet ex textu S. Joannis mentionem fieri de filiatione tantum adoptiva , & de puris hominibus , nam immediate ante verba laudata , de filio Dei dicit : *In propria venit , & sui eum non receperunt : quosquos autem receperunt eum , dedit eis potestatem filios Dei fieri .* At vero non sic de Christo ; proprie enim vocatur Deus , quia & æternus , & Verbum ab æterno apud Deum , & filius , qui , teste Apostolo , omnia & ipsos Angelos creavit .

Insistunt : Nomen Dei non significat vere & extrinsece supremum numen ; ita Iustinus 1. Apol. his verbis : *Ipsum nomen est , significationem minime notam comple-*

rens : quemadmodum & Dei appellatio nomen non est , sed ineloquibilis natura hominum insita opinio . Jesus vero & hominis , & Servatoris nomen ac designationem habet , nam & homo sicut prius diximus , est factus , & Dei & Patris consilio , ac voluntate partu editus . Quibus verbis designare videtur Iustinus , non ideo Christum vere dicendum esse Deum , quia nomine Dei celebratur , bene vero Servatorem , quia nomen Jesus illi convenit . Nomen autem Jesus non significat Deum , sed Mediatorem . Iterum ex Tertulliano , qui Lib. contra Praxeam dicit , Patrem se appellare , *Jesum vero tantum Dominum* , his verbis : *„ Deum Patrem „* appellem , & Jesum Christum nomen . „ Ergo &c .

Respondeo negando majorem . Ad primam probationem distinguo : Nomen Dei significat rem ineloquibilis naturæ respectu hominum , concedo : quoad se , nego . Nomen Deus potest considerari dupliciter , nempe quoad nos , & quoad se . Respectu nostri , significat rem ineloquibilem , quia nec capere , nec dicere quid sit Deus , haud valemus , immo hoc concludimus , illum esse Deum cui nomen Dei competit , quia ly *Deus* , significat rem cogitatu incomprehensibilem , adeoque divinam . Si vero nomen Dei convenit Christo , dicit Deum , quia significat ens a se , omnibus refertum perfectionibus , & sic patet mens Iustini , cujus scopus est probare Christum esse Deum .

Ad secundum distinguo : Nomen Jesus non significat primario divinitatem , concedo : secundario , nego . Duplex nomen præcipue Christo attribuitur tum a Scripturis , tum a SS. Patribus , nempe nomen Christi , quod quidem significat unctus , & nomen Jesus . Primum nomen per se primo significat divinitatem , juxta illud Psal. 44. *Propterea unxit te Deus oleo lætitiæ , præ consortibus tuis ;* id est , unctus est unctione substantiali & hypostatica super omnes . Ita Prophetam explicat S. Paulus Hebr. 1. 9. his verbis : *Cui enim Angelorum dixit : Filius meus es tu Dillexisti justitiam , & odisti iniquitatem : propterea unxit te Deus , oleo exultationis præ participibus tuis : Es in principio , Domine , terram fundasti : & opera manuum tuarum sunt cæli .* Nomen vero Jesus primario significat hominem , quia impositum est Christo , quando circumcissus est , circumcissus autem fuit ut homo . Attamen secundario di-

dicat divinitatem, juxta illud ad Philipp. 2. 8. *Ut in nomine Jesu omne genuflectatur, &c.* Solum autem nomen divinum est adorabile.

Ad tertium distinguo similiter : Et Tertullianus non excludit divinitatem a Christo, concedo : & excludit, nego. Vult solum explicare per nomen Jesu, dominium Christi super omnem creaturam, quod quidem dominium Christus proprio acquisivit sanguine, & sic Tertullianus aludit ad verba Apostoli de Christo Phil. capit. 2. 8. *Humiliavit semetipsum propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genuflectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum.* Quod autem ille Doctor non excludat divinitatem, subdit post verba in objectionem allata : " Solum, autem Christum potero Deum dicere, " sicut ibidem Apostolus : Ex quibus Christus, qui est Deus super omnia benedictus in saecula. "

Reponunt : Implicat Christum vocari Deum in sensu proprio : Igitur ex nomine Dei, quod illi tribuitur, non infertur quod sit verus Deus. Probatur Antecedens : implicat aliquem esse factum & non factum : æternum, & non æternum : Sed Deus est æternus & non factus : secus vero Christus, alias incarnatio foret ab æterno : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Implicat eundem dici æternum, & non æternum secundum eundem respectum concedo : secundum diversum, nego. Christus autem secundum professionem fidei Concilii Antiocheni primus ut Filius Dei, est persona divina ab æterno, secus vero secundum hominem. Licet autem Christus factus sit in tempore, quia unio naturæ divinæ cum humana facta est in utero sacratissimæ Virginis, eo ipso quo persona est æterna, optime dicitur æternus, sicut homo dicitur spiritualis, quamvis in corpore concreta sit anima, & hoc quia ipsa anima est spiritualis.

Perfistunt : Quando aliquid asseritur de aliquo, & postea negatur, tunc prima propositio sumenda est in sensu metaphorico, sicut v. g. Christus dicitur petra, & leo; quia vero dicitur homo, negatur ipsum esse proprie aut petram aut leonem : Igitur a simili quamvis Christus dicatur Deus, quia tamen postea appellatur homo, & dicitur factus, sequitur dicendum esse Deum solum improprie.

Respondeo distinguendo : Si prima propositio non habeat sensum obvium naturalem, debet sumi in sensu metaphorico, quando contrarium asseritur, concedo : secus, nego Antecedens & pariter : voces *Petra* & *Leo*, præ se ferunt sensum metaphoricum respectu hominis, minime vero nomen Dei respectu Christi, quandoquidem dicitur a Deo exiisse.

Replicant : Atqui Christus nomine Dei veri non nisi metaphorice celebrandus est : Ergo &c. Probatur subsumptum. Christus ipse Joan. 17. 3. Patrem solum appellat Deum verum. Sic enim habetur : *Hec est autem vita æterna : ut cognoscant te, solum verum Deum.* Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum : Ad probationem distinguo : Christum suum appellat Patrem solum verum Deum per exclusionem falsorum numinum, concedo : per sui exclusionem, nego. Dominus Jesus est sui ipsius interpret, quippe qui subjungat post ista verba : *Verum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Jam vero solus Deus est vita æterna, cum igitur Christus eo loci sit quoque vitam æternam esse asserat, sicut Pater, sic & ipse verus Deus dicendus est. Quod autem vox *solus* non sit in omni sensu exclusivæ, non uno probatur exemplo. Primo quidem Genes. 42. 38. Jacob de filio suo Benjamin loquens, ait : *Non descendat, inquit, filius meus vobiscum, frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit.* Non quod solus absolute remansisset, sed quia solus ex filiis Rachel remanserat. Secundo, Deut. 32. 12. legitur : *Dominus solus dux ejus fuit ; nemo tamen non novit ipsum Moysen sic loquentem populi Israelitici fuisse ducem, immo & Legislatorem.* Rursus Matth. 11. 27. scriptum est : *Nemo novit Filium nisi Pater : neque Patrem quis novit nisi Filius ?* Ergone Pater se ipsum non novit ? Qualis consequentia ?

Quod autem eo loci Christus non nisi filia excludat numina, ex B. Paulo liquet, qui cum non abissimilem ab ea, quæ a Christo pronuntiata fuerat, dixisset sententiam 1. Corinth. 8. 6. his verbis : *Nobis tamen unus Deus Pater, ex quo omnia, & nos ipsum ; suam ipse postea prodit mentem v. 4. Scimus quia nihil est idolum in mundo, & quod nullus esset Deus, nisi unus. Nam etsi sunt qui dicantur dii, sive in celo, sive in terra, siquidem sunt dii multi, & Domini multi, nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia.* Quia tamen prima persona est

est principium non de principio, specialiter dicitur causa rerum, ut in loco mox laudato: *Nobis unus est Pater, ex quo omnia*. Et iterum Ephel. 4. 5. *Unus Deus & Pater omnium*.

Quid plura adjiciam? In more positum est inrequenter, ut cum in sacris Scripturis nominatur persona, alia duæ simul intelligantur. Sic Aët. 4. Petrus interrogatus qua virtute crexisset claudum, respondet in nomine Christi. Ibid. capit. 10. 48. *Justit eos baptizari in nomine Domini Jesu Christi*. Porro S. Petrus ideo solum nominavit Christum sanitatis claudi auctorem, quia Deum a Patre & Filio indivisum credebat; in Baptismo vero juxta Patrum interpretationes non excludit Patrem & Spiritum sanctum, sed ad ciendos erga Christum pietatis affectus, voluit Christi nomen formæ adjici.

Absque negotio innumera prope alia Scripturæ loca a Socinianis incassum adversus Christi divinitatem objecta expli- cantur, 1. Cor. 12. habetur: *Idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus*. 1. Timoth. 2. 5. *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus*. Ad hæc enim & similia dicimus esse unum Deum, sed trinum in personis, quocirca solum Patrem non intelligit Apostolus in primo loco; neque vero plus virium habet objectio ex altera auctoritate B. Pauli desumpta; tametsi distinguat Mediatorem a Deo: cum enim Christus sit Deus simul & homo, Mediator vero ratione humanitatis assumptæ, vel minimum quidem hæc distinctio a divinitate Christi non detrahit.

Contra: Si Christus a Deo indivulsus foret, non se ipsum a Deo Patre secer- neret: Atqui tamen se distinguit a Patre: Eundem & sejungit a Deo S. Paulus: Et probatur: Ecce Christi verba, Joan. 17. 3. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*. Dubio procul ibi est distinctio inter Deum & Christum, & quidem plusquam relativa: si enim penes hypostasim foret, dixisset: *Ut cognoscant te Patrem, & quem misisti Jesum Christum Filium*. Apostolus non leviora pro eodem profert distinctionis momento, cum ait 1. Tim. 2. 5. *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei, &c.* Quibus ultimis verbis: *Mediator Dei*, secernit Christum a divinitate; alias idem esset simul & Deus, & Mediator sub eodem respectu, quod est

a mente B. Pauli alienum. Nulla igitur ratione Christus appellandus est Deus.

Respondeo distinguendo: Christus seipsum a Patre secernit ratione humanitatis, concedo: ratione personæ, & hypostasis, subdistinguo: si persona sumatur relative, concedo: si juxta absolutum, nego. Christus est Deus & homo: Deus quidem ut innumera probant Scripturæ testimonia: quia tamen personæ in divinis reduplicative ut personæ: & secundum relativum ad invicem realiter distinguuntur, Christus etiam ut Deus sub isto respectu a Patre se distinguit; maxime vero ut homo. Igitur in utroque sensu recte dicitur. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum*. Solum verum Deum excludendo a divinitate Christi humanitatem, sed non personam, cum Pater & Filius ratione naturæ sint quid unum, juxta illud ipsius Christi, Joan. 14. 9. *Philippe, qui videt me, videt & Patrem*. Rursus ibidem vers. 10. *Ego in Patre & Pater in me est*. Quia tamcā prima persona a secunda distinguitur, Christus primo posuit Patrem: *Ut cognoscant te solum Deum verum*. Deinde se ipsum his verbis: *Et Jesum Christum*; ut intelligerent discipuli Filium a Patre distinctum esse. Quod autem se a divinitate non separet, patet ex duobus. Primo quidem ex eo quod se dicat a Patre missum: Igitur Mariæ præexistebat. Quomodo? Nisi ratione personæ quæ est Deus. Secundo, non Patrem solummodo, sed & se simul cum Patre vitam æternam esse prædicat: solum autem Deum ipsam vitam æternam esse nemo Catholicus non novit.

Neque vero plus virium habet altera Socinianorum objectio: quandoquidem hæc est fides catholica unum esse Deum: unumque Mediatorem Dei & hominum Christum Iesum: Deum quidem ratione personæ, Mediatorem vero ratione naturæ assumptæ, cujus actiones propter Filium Dei vices humanæ subsistentiæ gerentem, infiniti valoris meriti erant. Et sic patet solutio ad utrumque Scripturæ locum: namque unum tantummodo probant, videlicet Christum ratione humanitatis non esse Deum: quod si quis de Christo ratione personæ eas velit intelligere auctoritates, habebit plures in Patre & Filio personas, sed non deos. Hanc ipsam personalem distinctionem innuntiat varia quæ soli Filio tribuuntur nomina, ut

ut cum vocatur Imago, Verbum, figura substantiæ paternæ, sed nihil ultra. Quæ quidem abhibita distinctione, evanescent omnia Crellii adversus Christi divinitatem commenta.

Insunt: Atqui vox *solus* nedum personam, sed & naturam divinam excludit a Christo: Ergo &c. Probatur subsumptum, & quidem multis momentis: Primo quidem, vox *solus* de se excludit alterum & in personam & in naturam distinctum. Secundo, hoc ipsum probant circumstantiæ: quandoquidem ista protulit verba Christus, *Ut cognoscant te solum verum Deum*, cum oraret: eo quippe loci rogat Patrem ut suos servet a malo discipulos, fundit preces pro iis omnibus qui erant in ipsum credituri: sicque purum hominem se prodit. Tertio inde magnum sequitur absurdum, videlicet iustos non excludi a deitate substantiali, cum vox *solus* non naturam, sed personam tantum dicat, juxta solutiones datas diversam: Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem distinguo: In creatis vox *soli* exclusionem & personæ & naturæ ab alio importat, concedo: respectu Christi, nego. Nam & Deus est.

Ad secundam, similiter distinguo: Et ex eo quod oraret cum dixit: *Hæc est æternæ vitæ æterna*, &c. sequitur esse Deum simul & hominem, concedo: hominem tantum, nego: eo quippe loci absque dispendio suæ divinitatis loquitur, cum Deum appelleret suum Patrem. cum ab eo se esse, missum asserat, & quod omnium majus, in sui non minus quam Patris cognitione vitam collocet æternam.

Ad tertiam nego sequelam: namque ex innumeris tum veteris, tum novi Testamenti auctoritatibus constat Christum esse substantialiter Deum: quocirca respectu sui vox *solus*, solam suppositi distinctionem importat; quod de ceteris iustis homo dixerit. Quinimmo ex ipsa auctoritate pro objectione allata, colligitur Christi divinitas ut dictum est: nam & missus a Patre, & uti vitæ æternæ proclamatur. Audiendus est de hoc momento Auctor libri de Trinitate, qui Novatiano tribuitur apud Tertullianum cap. 4. „ Si homo tantum Christus, inquit, „ quare credendi nobis talem regulam „ posuit, quo diceret, hæc est æternæ „ vitæ æterna, ut sciant te unum & verum „ Deum, & quem misisti Jesum Christum? „ Nisi quoniam & Deum accipi voluit,

„ quoniam si se Deum nollet intelligi, „ addidisset, & quem misisti hominem Je- „ sum Christum, nunc autem neque ad- „ didit, nec se hominem nobis tantum- „ modo Christus tradidit, sed Deo jun- „ xit, ut & Deum per hanc conjunctio- „ nem, sicut est, intelligi vellet.

Insunt: Christus ipse se dicit creaturam: Ergo &c. Probatur Antecedens: Joan. 14. 29. ait: *Pater major me est*. Sed qui Deo Patre minor est, citra dubium est creatura: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad probationem distinguo: Pater major est Filio, si Filius spectetur ut homo, concedo: si ratione personæ, subdistinguo: Pater major est majoritate originis, concedo: majoritate naturæ, nego. Pater æternus, major est Filio ratione originis: Ita Concilium Sardicense Epistola Synodica, quam refert Theodoretus Lib. 2. cap. 8. Basiliius Lib. 1. contra Eunomium: Major est etiam in natura, si Filius spectetur ut homo. In isto sensu interpretatur sententiam Christi Patres, maxime S. Athanasius Lib. de humana natura suscepta. Gregorius Nyssenus Lib. de Abraham, Ambrosius Lib. 3. de fide cap. 4.

Obstrepunt: Atqui Christus secundum se totum se Patre minorem dicit: Ergo &c. Probatur subsumptum: Primo quidem, ideo hæc verba protulit, ut intelligerent discipuli se ad Patrem confugiendum esse, ut majori donetur felicitate. Secundo, si fuit Deus, non potuit absque æquivocationis labe se Patre minorem profiteri: falsa, quod absit dicere, fuisset ejus propositio. Ceterum, asserere Christum esse Patre minorem ratione humanitatis, non divinitatis, est petere principium, cum caput controversiæ sit inter Socinianos & Catholicos de ejus divinitate, quam illi negant.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem distinguo: Et ibi loquitur Christus ut homo, concedo: unde non mirum si dixerit se ascendere ad Patrem, ut majorem haberet felicitatem, scilicet pro sua mirabili humanitate: & loquitur ut Deus, nego.

Ad secundam dicimus, Christum citra æquivocationis nævum potuisse varia de se asserere propter duas quas in se complectitur naturas, humanam scilicet & divinam; porro juxta Logicæ leges, ubi sunt diversæ naturæ, diversæ quoque ad sunt prædicata.

Ad

Ad tertiam nego, Catholicos petere principium cum diversa in Christo conciliant ratione humanitatis & divinitatis: dependentiam hominis, independentiam vero Dei: namque omni argumentorum genere probatur Christum esse Deum. Sanctus Chrysostomus Homil. 26. in 1. ad Cor. 48. ait: "Cum humile aliquid dicitur de Christo qui carne præditus est, non ad divinitatis abjectionem trahendum est: quod dicitur, cum Incarnationi conveniat."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Constat ex nominibus Dei quæ Christo tribuuntur, ipsum esse Deum.

PRIMO: Supremum numen vocatur 1. Exod. 3. *qui est*, sic & Christus, Joan. 3. 11. Deus passim in Scripturis, *Gervæ* & *videns* appellatur, sic & Christus, Joann. 1. 111. Dominus, sic & Christus Apoc. 4. IV. Invisibilis Exod. 33. 20. sic & Christus 1. Tim. 1. 2.

Secundo: Suffragantur Patres: Justinus Apol. 1. Tertullianus Lib. contra Praxeam, Cyprianus Lib. de vanitate Idol. Origenes Lib. 7. contra Celsum, qui omnes ex nominibus Dei Christo attributis concludunt illum esse Deum.

Tertio: Idem ex ratione constat: nomina enim explicant rerum naturas, maxime dum cuncta & semper de eodem dicuntur, sicut contingit in Christo, qui ubique & perpetuo nominibus Dei celebratur.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Objecta Socinianorum ne minimum quidem in hoc momento fasecunt negotium: ulterio quidem fateamur homines quandoque deos nominari, sed hoc intelligi improprie & lato modo liquet, cum in eadem Scriptura homines nuncupentur, nusquam vero de eis prædicetur eos ante mundum extitisse, sicut de Christo non semel dicitur.

Secundo: Cum ait Christus vitam æternam in eo sitam esse, ut homines cognoscant solum Deum verum, non personam suam, sed naturam humanam in se spectatam a divinitate sejungit.

Tertio: Similiter quando ait Patrem esse

se seipso majorem, loquitur de se ut homo est.

6. III.

Tertium divinitatis Christi argumentum ex proprietatibus Dei, quæ illi conveniunt.

ILLUD est Deus, cui conveniunt Dei attributa: Atqui Christo conveniunt Dei attributa & proprietates: Igitur est Deus. Probatur minor ab enumeratione partium.

Prima Dei proprietates est, quod sit ens a se, juxta illud Exodi: *Ego sum qui sum*: Atqui ista proprietates etiam Christo convenit, juxta illud Apocalypsis 1. *Ego sum alphas*: Ergo &c.

Secunda est æternitas; sic enim scribitur Gen. 21. 33. *Invocavi ibi nomen Domini Dei æterni*: Atqui istud attributum etiam Christo convenit, juxta illud Ioan. 1. *In principio erat Verbum*: Igitur est ab æterno, ut interpretantur Patres, & illud Matth. 6. *Qui inhabitat lucem inaccessibilem*. Quæ verba ex Aug. Tract. 25. in Joan. designant veram æternitatem.

Tertia Immutabilitas de Deo prædicatur Psal. 101. 28. his verbis: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient*. Atqui etiam immutabilitas Christo competit; sic enim de eo disserit Paulus ad Hebr. cap. 1. 12. *Omnes ut vestimentum veterascent, & velut amictum mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient*. Ergo &c.

Quarta est immensitas, juxta illud Ierem. 23. 24. *Cælum & terram ego impleo*. Atqui etiam hæc convenit Christo; habetur enim Ioan. 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis, qui est in cælo*. Et illud Matth. 18. 20. *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Ergo &c.

Quinta est omnipotentia juxta illud Gen. 17. *Ego Deus omnipotens*. Idem de Christo prædicatur Apoc. 4. 8. *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens*. Quæ quidem verba intelliguntur de eo: Enimvero cap. 1. 8. habetur de eodem Domino: *Ego sum Alpha & Omega, principium & finis, dicit Dominus, Deus, qui est, qui erat, & qui venturus est, omnipotens*. Ille autem qui venturus est, ad iudicandum orbem terrarum in iustitia, est ipse Christus.

Sexta est sapientia, sic enim scriptum est

est Rom. 16. 27. *Soli sapienti Deo*. Atqui ista promeritas divina utique Christo convenit, juxta illud ad Col. 2. 3. *In agnitionem mysterii Dei Patris & Christi Jesu: in quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi*: Ergo &c.

Septima est bonitas, juxta illud Sap. 7. 24. *Omniibus enim mobilibus mobilior est sapientia Vapor est enim virtus Dei Et imago bonitatis illius*. Sed & illud attributum Christo Domino tribuitur, juxta Matth. 20. 15. *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Ergo &c.

Oitava est suprema majestas, quæ passim in Scripturis de Deo prædicatur: ut Isaïæ 6. 1. his verbis: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum &c.* Atqui majestas etiam Christo Jesu competit; ait enim Apostolus Hebr. 1. 6. *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli ejus*: Ergo &c.

Patres passim delineant Christi attributa: unum solum, aut alterum afferimus in testimonium.

Primus est Tertullianus, qui libro de præscriptionibus adversus hæreticos cap. 13. pag. 235. sic loquitur: "Regula est, autem fidei, ut jam hinc quid credamus, profiteamur; illa scilicet qua creditur, unum omnino Deum esse; nec alium præter mundi conditorem; qui universa de nihilo produxit per Verbum suum, primo omnium emissum: id Verbum filium ejus appellatum, in nomine Dei varie visum Patriarchis." Ergo &c.

Irenæus ante ipsum Lib. 3. cap. 20. pag. 282. de filio Dei incarnato idem dicit; "Offenso manifeste quod in principio Verbum existens apud Deum, per quem omnia facta sunt, qui & semper aderat generi humano, hunc in novissimis temporibus secundum prænitium tempus a Patre, unitum suo plasmati passibilem hominem factum: exclusa est omnis contradictio dicentium: si ergo tunc natus est, non erat ante Christum. Offendimus enim, quia non tunc cepit filius Dei, existens semper apud Patrem, sed quando incarnatus est, & homo factus, longam hominum expositionem in seipso recapitulavit ut quod petideramus in Adam reciperemus." Sed ille qui est & Verbum, & Patris æterni Filius; qui teste Tertulliano, appellatur Deus,

qui ex Irenæo apud Deum semper præexistebat, incarnatus est ut nos redimeret, habet omnes Dei proprietates: Igitur est verus Deus.

Fit satis Socinianorum objectionibus.

OBJICIUNT: Ille non habet proprietates divinas, qui non habet supremam potestatem, quæ quidem inter attributa divina est perfectio palmaris. Atqui Christus non habet supremam potestatem: Ergo &c. Probatur minor: Primo, quia Matth. 20. 23. sic respondet matri filiorum Zebedæi petenti primas in regno suo sedes pro filiis suis: *Sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram non est meum dare vobis*: Ergo &c. Confirmatur 1. Cor. 15. Apostolus de Christo sic loquitur: *Cum tradiderit regnum Deo & Patri: cum evolverit omnem principatum & potestatem, & virtutem*; quibus verbis liquet Christum obtinurum esse regnum suum Deo Patri tamquam superiori, unde ibidem v. 28. subdit: *Cum autem subjecta fuerint illi omnia: tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia*. Sed qui est subiectus Deo Patri, non est Deus, nec divinis gaudet proprietatibus: Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem, distinguo: Et Christus loquitur ut homo, quum dicit, sedere ad dexteram meam, aut ad sinistram non est meum dare vobis, concedo: & loquitur ut Deus, nego.

Respondeo II. aliter distinguendo: Non est meum dare vobis, hoc est, nec voluntas & decretum Patris, nec iustitia quæ distribuit unicuique juxta laborem, hoc exigunt, concedo: hoc est, non habeo potestatem, nego. Deus decernit coronas juxta merita; ideoque ait Christus: *Non est meum dare vobis*. Hoc est indifferenter, quia iustitiæ jura observanda sunt: sensus est igitur, tantum meriti habete, quantum requiritur ad illam sessionem, quia dubio-procul illam habebitis, sin minus, et contra. Sic Scripturæ locum explanat S. Cyrillus Alexandrinus Lib. 10. Theol. cap. 5. "Oportet certe non ita inconsiderate Salutaris verba exponere. Nam si diligenter perspicere singula volueritis, nihil invenietis quo impietas vestra possit juvari. Accesserunt Zebedæi filii ad Christum, supremosque honores petebant, qui aliis debebantur. Ad quam petitionem convenienter Salvator respondit: non

„ non est meum dare; non quia potestatem dandi non habeat, sed quia proportionaliter certantibus dantur. Nam quemadmodum, si quis certamen instituerit, & munera declaraverit, ad petentes maxima præmia dicat, non est meum dare: non enim certandi munera sic mihi proposita sunt, ut velim petentibus dare quibuscumque, sed illis solum qui certando superabunt: sic Salvator quoque: Non est meum dare, inquit, supremum honorem petentibus, qui reservatus est in præscientia Patris illis, quos excessus certandi commendavit. Quare Domini hæc responsio non potestatem negat, sed dispensationem ostendit. Quomodo enim ipse non potest dare quibus velit, cum inveniat omnibus discipulis id esse largitus? Amen amen, inquit, dico vobis, quando filius hominis sedebit in solio maiestatis suæ, sedebitis & vos super duodecim sedes. Quomodo ergo qui omnibus potuit dare, duobus non potuit? ... Præterea, si vere dicit omnia sibi tradita esse a Patre, & in omnibus gratia etiam hæc continetur: non negat potestatem dandi, cum dicit: non est meum dare; sed dispensativa oratio est. „

Ad primam confirmationem distinguo: Christus offert Patri regnum suum, ut homo, & mediator de inferis triumphans, seu ut Ecclesiæ Caput, concedo: ut Deus, nego, Christus potest considerari dupliciter, nempe ut Deus formaliter; deinde ut Redemptor & Caput Ecclesiæ. Primo modo spectatus nihil offert, sed tantum secundo modo consideratus: enim vero caput morale non censetur perfectum, nisi cum membris unitum: porro in fine sæculorum omnia membra electa erunt subiecta Christo triumphatori, & tunc offerret regnum illud gloriosum, Ecclesiam scilicet sine ruga, Patri, ipse utique ut homo, ac Redemptor tamquam Patri subiectus sese Patri offerret in odorem suavitatis. Solutio est Hilarii in Psal. 149. his verbis: „ Regnat itaque Dominus non regni potestate cariturus, sed nos, qui regnum ejus sumus, Deo Patri traditurus in regnum; Regni traditio, nostra proventus est, ut qui in regno filii erimus, in regno quoque simus & Patris. „

S. Athanasius Libr. de natura humana suscepta, sic interpretatur ista Apostoli verba in objectionem laudata: Cum autem

subiecta fuerint illi omnia, tunc & ipse filius subditus erit ei: Quæ verba, inquit, hunc habent intellectum: cum omnes filio subiecti, ejusque membra reperti fuerimus, ac per eum geniti in filios Dei: vos enim estis, inquit, in Christo Jesu: tunc & ipse pro nobis subjiçietur Patri, ut caput pro suis membris. Quamdiu enim non subiecti sunt omnes, ipse eorum caput, nondum subiectus Patri suo videtur, expectans sua propria membra. Et sic patet solutio ad 2. confirmationem.

Non absurdum modo S. Cyrillus Alexandrinus respondet ad objectionem, & de hoc momento mira dicit Libr. 10. Thef. cap. 8. pag. 131. „ Nonne, ait, in hominibus quoque filii Patribus subjiçuntur, nec tamen minores ullo modo sunt, quantum ad substantiæ naturæque rationem? Si ergo deberet ita fieri, necmo negabit in nobis, neque idcirco majores esse aut minores natura dicit eos qui subjiçunt, aut qui subjiçuntur: quare id in Deo quoque similiter sine impietate fieri non putabimus: non enim subiectio in ipso esse filii est, aut ipsum esse filii in subjectione: Sed cum in propria sit hypostasi, subjiçi Patri dicitur. Unde subiectio minorem filii naturam Patre offendere non potest ... Sed quid dicetis, si Pater quoque subjiçi filio reperitur? Subjiçitur certe alteri qui ei ministrat. Pater vero ministrat filio, ut canit Psalmista: Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Si ergo Pater quamvis ministrat filio, minor tamen ipso propterea non est: nec filius quia Patri subjiçitur, minor Patre putandus est. Sed sensum verborum Apostoli modo consideremus. Omnia Pater per filium operatur: idque subjectionis conditio est, ut voluntatem Patris in omnibus filius habeat. Una enim voluntas amborum est, unde cum dicat Pater: faciamus hominem; homo a filio divinitus formatur. Docet igitur Paulus, in futuro quoque sæculo Patrem in nobis non aliter quam per filium habitare, ideo scribit: quando subiecta filio erunt omnia, tunc ipse quoque Patri subjiçietur qui sibi omnia subjiçit. Et addit: ut Deus sit omnia in omnibus ... Verba igitur singula diligenter, & totus contextus eorum considerandus est. Quando inquit subiecta ipsi erunt omnia, illo videlicet excepto qui filio sub-

„ jicit

„ jicit omnia, tunc ipse quoque filius sub-
 „ jicietur ei, qui subjecit sibi omnia ut
 „ sit Deus omnia in omnibus. Hoc igitur
 „ significare voluit: Subiectus nunc quo-
 „ que Christus Patri est, non tamen pro
 „ omnibus, sed pro solis credentibus in
 „ eum, pro quibus seipsum tamquam im-
 „ maculatum agnum Patri obtulit, ut ab
 „ omni peccato liberatos Patri offerret.
 „ Quando igitur omni undique extermini-
 „ nato errore universus terrarum orbis
 „ ad verum Deum conversus, Dominum
 „ Deum Jesum Christum confitebitur, sa-
 „ lutariaque ipsius mandata sequetur:
 „ tunc, inquam, quia omnes illi erunt
 „ subiecti, ipse quoque pro omnibus Pa-
 „ tri subjiacet, & Pontifex omnium
 „ simpliciter factus, omnibus per seipsum
 „ participationem Patris largietur. „ Tum
 „ subdit: „ Hæc autem administratio at-
 „ que subiectio non repellit eum a natu-
 „ rali dignitate filii. Nam quavis natu-
 „ ra filius & æqualis Patri, condescen-
 „ dens tamen etiam tunc ministrabit Pa-
 „ tri, cognitionem deitatis nobis largiens,
 „ ut tantum cognoscamus, quantum reci-
 „ pere poterimus. „

Instant: Ille non habet proprietates di-
 „ vinas, nisi per participationem, & Patri
 „ subjectionem, qui per se, & ex natura
 „ sua non habet: Atqui Christus non habet
 „ per se, & ex jure avito Dei proprietates,
 „ sed tantum per dependentiam a Patre:
 „ Ergo &c. Probatur minor: si proprietates
 „ divinæ Christo competere jure naturali
 „ simpliciter & absolute, utique semper de
 „ illo prædicarentur: Atqui hoc non est,
 „ juxta illud Marci 10. 19. *Nemo bonus nisi*
Deus; inquit Christus homini, qui illum
 „ appellabat bonum.

Respondet negando minorem. Ad proba-
 „ tionem distingo: Et Christus loquitur ut
 „ homo, concedo: ut Deus, nego. Vir de
 „ quo sermo habetur, Christum agnoscebat
 „ ut magistrum bonum, sed nondum confite-
 „ batur Deum; ut igitur Christus illum
 „ quasi manu duceret ad suæ divinitatis
 „ agnitionem, dixit illi, *nemo bonus, nisi unus*
Deus; ut juvenis intelligeret in Christo
 „ non solum agnoscendum esse hominem,
 „ verum etiam Deum. Ita Athanasius Libr.
 „ de natura humana Hilar. Lib. 9. de Trini-
 „ tate. Basilii Libr. 4. contra Eunomium,
 „ Gregor. Nyss. Lib. 1. contra eundem, Na-
 „ zianzenus Orat. 36. tum & Ambrosius Lib.
 „ 2. de fide.

Urgent: Si Christus haberet propieta-

tes divinas, maxime immensitatem: At-
 „ qui non habet. Ergo &c. Probatur mi-
 „ nor: Si immensitate Christus gauderet,
 „ maxime quia 1. Cor. 10. 5. Apostolus dicit
 „ Christum excitisse tempore Israelitarum,
 „ ipsique illum tentasse in deserto, juxta
 „ illa ejusdem Apostoli verba: *Neque tente-*
mus Christum, sicut quidam eorum tentave-
runt, & a serpentibus perierunt: Atqui hoc
 „ intelligitur solum metaphorice; & proba-
 „ tur: Primo, quia omnia in figuris con-
 „ tingebant Judæis ex Apost. 11. Epiphanius
 „ Hær. 42. dicit locum Apostoli fuisse a
 „ Marcione desloratum, & pro ly *Domi-*
num, posuisse *Christum*. III. Codex A'e-
 „ xandrinus antiquissimus pro Christo ponit,
 „ Deum: & sic etiam legit codex Lincoln-
 „ nienfis in Polyglottis, ubi refertur: Er-
 „ go &c.

Respondet negando minorem primi &
 „ secundi argumenti. Ad primam probatio-
 „ nem distingo: Omnia contingebant in fi-
 „ guris in v. Lege, quantum ad Incarnatio-
 „ nem præludendam, concedo: quantum
 „ ad divinitatem, nego. Ex Patribus in
 „ primo articulo citatis, filius Dei appare-
 „ bat Patriarchis, ut suam præluderet In-
 „ carnationem, idcirco ab Apostolo vocatur
 „ Christus: nempe figurative, & ut incar-
 „ nandus: Sed in sensu reali & identico,
 „ nominatur filius Dei. Christus dicitur
 „ Deus secundum personam, unde verum est
 „ in hoc sensu Israelitas tentasse Christum
 „ in deserto.

Ad Epiphanium distingo: Putavit er-
 „ rore deceptus Marcionem adulterasse Apo-
 „ stoli locum, concedo: secus, nego. Igitur
 „ quando Epiphanius facit Marcionem
 „ auctorem codicis nostri, errore detentus
 „ fuit, siquidem lectio talis codicis cum
 „ ceteris codicibus retinet *Christum*, ita et-
 „ iam Syriaca lectio ipso Marcione anti-
 „ quior: eodem modo legitur in variis Ec-
 „ clesiarum codicibus Marcione vetustiori-
 „ bus.

Ad secundam confirmationem dico, cete-
 „ ros codices anteponendos esse Alexandri-
 „ no: principium erroris illud est, quod
 „ Scriptor non capiens quo sensu Christus
 „ ab Israelitis tentatus fuisset, pro ly *Chri-*
stum, posuerit *Deum*.

Replicant: Qui est mutabilis, non est
 „ Deus, nec habet proprietates divinas: Sed
 „ Christus est mutabilis, juxta illud He-
 „ bræor. 1. *Sedet ad dexteram majestatis in*
excelsis; tanto melior Angelis effectus, quan-
 „ to differentius præ illis nomen hæreditavit.
 „ Ecce

Ecce ex Apostolo Christus sit melior Angelis. Igitur transit a statu minus perfecto ad meliorem, quod sane Deo nusquam convenire potest.

Respondeo negando minorem. Ad probationem, distinguo: Christus factus est melior Angelis ut homo, quatenus legem & meliorem & efficaciorē dedit ea quā Moysi dederunt, concedo: & ideo majori gloria donatus est, quippe qui nedum legem quæ erat umbra futurorum, sed & veritatem, & gratiam peccatorum remissionem contulerit, dicente Joanne 1. *Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Jesum Christum facta est.* Melior ut Deus factus est, nego. Quocirca Apostolus non dicit, filius factus est melior, sed Christus. Sic explicat Apostolus S. Cyrillus Alex. Lib. 8. Theol. pag. 102. cap. 2, his verbis: "Quum hæc ita se habeant, sic aperte Paulus dicere videtur: quando filius Dei propter nos factus est homo, quando immunditia peccatorum per ipsum purgata, sed & in dexteris magnitudinis in excelsis: tum melior Angelis factus est, non quia naturam in aliud mutaverit, vel quia factus sit postea quod prius non erat. Non enim de natura filii modo sermo habetur, sed de ea, quæ tempore Incarnationis facta sit. Ita non Angelorum naturam naturæ filii comparat, sed rerum & administrationum comparatione induta, meliorem administrationem filii fuisse affirmat." Igitur ex Cyrillo Apostolus intendit solum probare Hebræis legem Christi esse lege Mosaica longe meliorem.

Contra: Qui est solum Deus lito modo, non habet proprietates divinas sibi con-naturales: Atqui Christus sic habet solum divinitatem; Ergo &c. Probatur minor: Philip. 2. 7. Christus dicitur in forma Dei esse, & exinanitus, juxta illud Apostol. *In similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo.* Deus autem exinaniri nequit. II. Ibidem additur: *Propter quod & Deus exaltatus illum:* Deus autem non exaltatur, cum nihil sit supra ipsum. III. Apocal. 5. 12. legitur: *Dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem & gloriam.* Sapientia autem, fortitudo, atque honor sunt quædam perfectiones accidentales, maxime quando dicuntur accipi: Quid plura? Propheta Evangelista loquitur eodem modo de divinitate, & sapientia,

Boucat Theol. Tom. V.

& fortitudine: dicit Agnum recipere divinitatem, sicut sapientiam & honorem: Sed sapientia & fortitudo sunt virtutes accidentales & creatæ. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem distinguo: Christus erat in forma Dei naturali, concedo: in forma Dei tantum morali, nego. Prima forma non excludit divinitatem, sed tantum secunda. Quod autem Apostolus loquatur in primo sensu, patet ex verbis antecedentibus: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo.* Ceterum Christus exinanitus est ut homo, minime vero ut Deus.

Respondeo ad 2. distinguendo minorem: Christus ut homo exaltatus est, concedo: ut Deus & ratione personæ, nego. Ipse Apostolus cunctis fecernit. Audias, veim, verba antecedentia: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit servam servi accipiens...* propter quod Deus exaltavit illum. Quem quæso exaltavit, non certe personam Deo æqualem, sed servum quem accepit? Propter quod, inquit Apostolus, & Deus exaltavit illum. Audi subsequencia, & humiliatum adorari: *Ut in nomine Jesu omne genuflectatur.* Porro nemo non novit adorationem soli Deo deberi: Igitur Christus nedum homo, sed & Deus erat.

S. Cyrillus hanc præoccupat Eunomii objectionem Lib. 8. Theol. cap. 1. pag. 99. & sic respondet: "Quomodo autem nomen quod est super omne nomen, accepit, qui semper in eo isto nomine adoratus est? Semper enim ut Deus a creaturis colitur. Audi Scripturam: Deus in nomine tuo laivum me fac: & adorent nomen tuum, Domine, magnum. Et ante solem permanet nomen ejus: & date gloriam nomini ejus. Et isti in equis, nos autem in nomine Domini nostri magnificabimur. Quomodo ergo accepit nomen quod semper habebat? Sed manifestum, videlicet est, quia Verbum in principio erat, & Deus erat Verbum, & erat semper in principio apud Deum. In extremis vero remporibus propter salutem nostram verus Deus factus homo verus, humiliavit se ipsum, & ideo dicitur exaltari: non secundum Verbi naturam, sed secundum Incarnationis Mysterium."

Subjicit ibidem filium Dei incarnatum exaltatum fuisse, ut nos ipsos exaltaret:

Y

"Non

"Non erat igitur opus, *inquit*, sicut Deo, sed sicut homini portas celorum aperire. Quare sicut non ut Deus, sed ut homo propter nos, & pro nobis celos ingreditur, ut nos per ipsum introducat, quamvis semper Altissimus ut Deus sit, tamen ut homo propter nos exaltatur, ut in ipso nos quoque exaltetur, & ita reformaret nos in seipsum: totamque naturam nostram ad Creatotis imaginem reformaret."

Ad 3. distinguo utique: Dignus est Agnus recipere virtutem & divinitatem, quoad nos, id est, ut cognoscatur ejus divinitas, concedo: accipere rigorose, nego. Porro Christus erat Deus, sed ut talis non cognoscebatur ab omnibus; Incarnatio enim erat scandalum Judæis, Gentilibus vero stultitia: promeruit laboribus suis hanc gloriam accidentalem, quæ consistit, teste Ambrosio, in clara Dei cum laude notitia: essentialis quidem ea est ut Christus cognoscatur a Patre in æternitate tamquam filius naturalis & sibi coæqualis, accidentalis vero ut cognoscatur uti talis etiam ab omnibus hominibus. Quod autem ille sensus sit germanus, patet ex Apoc. 4. 11. postquam enim seniores adoraverunt in Throno viventem in sæcula sæculorum, mittebant coronas suas ante thronum Agni, dicentes: *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, & virtutem, quia creasti omnia.* Certum est Patrem æternum non accipere virtutem a creaturis; hoc ergo intelligitur de confessione perfectionum filii Dei, tum quia ille qui dicitur dignus accipere divinitatem, ipse nominatur Deus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Attributa Dei Christo conveniunt.

PRIMO QUIDEM Apoc. 1. dicitur *Alpha*, hoc est omnis creaturæ principium, & qui est *Il. Æternus* Joan. 1. his verbis: *In principio erat Verbum.* III. *Inmensus* Matth. 18. IV. *Bonus* Matth. 20. *Supremus* Dominus Heb. 1. *Et cum introducit primogenitum*, ait Apostolus, *in orbem terræ, dicit, & adorent eum omnes Angeli ejus &c.*

Secundo: Assipulantur Patres: In primis Irenæus Lib. 3. cap. 20. ubi docet filium Dei incarnatum ab æterno in sinu Patris præexistisse, & esse Deum omni-

bus perfectionibus affluentem. Tertullianus Lib. de Præler. cap. 13. idem dicit.

Tertio: Hoc probat ipse Christus Joan. 10. ubi se dicit Deum, & suam probat Judæis divinitatem operibus omnipotentis, dicens v. 37. *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite.*

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Non deficit potentia divina Christo, tamen dicat matri filiorum Zebedei: *Sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram non est meum dare vobis;* quia ibi loquitur ut homo, & juxta decretum quo ipse ut Deus cum Patre statuerat electis juxta eorum opera gloriam retribuere.

Secundo: Verum quidem est Christum ut Ecclesiæ Caput cum electis & sanctis membris unitum in consummatione sæculorum Deo subiectum fore, sed & in hoc loquitur ut homo, & ut mediator, qui Ecclesiam absque ruga, quando per gratiam consummatam triumphabit in electis, veluti suum regnum offeret Patri. Sic Scripturam interpretatur Cyrillus Lib. Thes. cap. 8.

Tertio: Neque vero Christus intelligi debet exaltandus ut Deus, sed solum ut homo, cum Apostolus Phil. 2. expresse dicat propter exinanitionem assumptam, a Patre fuisse exaltatum.

§. IV.

Quantum argumentum Divinitatis Christi, ex operationibus divinis quas ipse habet.

ILLE est Deus, cui competunt omnes operationes Deo propriæ: Atqui operationes Deo propriæ Christo conveniunt: Igitur est Deus. Probatur minor ab enumeratione patti.

Prima Dei operatio est processio Dei activa ad intra, a Patre siquidem procedit filius, juxta illud Christi effatum Joann. 16. 28. *Exivi a Patre:* Atqui processio activa etiam Christo competit, nam Spiritus sanctus ab ipso procedit, juxta illud Joan. 16 14. ubi Christus loquens de Spiritu sancto, ait: *Ille me clarificabit: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt:*

Pro-

Propterea dixi: quia de meo accipiet, & annuntiat vobis. Quibus verbis duo nos edocet Christus, nempe Spiritum sanctum ab ipso procedere, quia de illo accipit: alterum vero, ideo ab ipso procedere, & de illo accipere, quia quaecumque habet Pater, sua sunt.

Secunda Dei operatio est missio, Pater enim misit filium suum in mundum, ut legitur passim in Evangelio: Atqui mittere convenit utique Christo, juxta illud Joan. 15. 26. Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre spiritum veritatis qui a Patre procedit. Et cap. 16. 8. Si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos. Ex istis verbis duo resultant, nempe Spiritum sanctum procedere a Patre, & a Filio, seu, ut multi Patres vertunt, a Patre per filium, siquidem omnia, quæ Patris sunt, etiam sunt Filii: deinde Spiritum sanctum etiam a Christo mitti ad fideles, unde Joan. 5. 17. 18. habetur, filium facere quæ Pater facit. Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Propterea ergo magis querebant eum Judæi interficere: quia non solum solvebat sabbatum, sed & Patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. Quaecumque enim ille fecerit: hæc & filius similiter facit.

Tertia Dei operatio est creatio; sic enim habetur Gen. 1. 1. In principio creavit Deus cælum & terram. Atqui creatio competit Christo; scriptum est enim Coloss. 1. 16. In ipso condita sunt universa in cælis, & terra, visibilia & invisibilia, sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates: omnia per ipsum & in ipso creata sunt. Et 1. Cor. 8. Unus Dominus J. C. per quem omnia.

Quarta Dei operatio est rerum conservatio, juxta illud Aë. 17. 28. In ipso enim vivimus, movemur, & sumus. Atqui conservatio tribuitur etiam Christo, juxta illud Hebr. 13. Portansque omnia verbo virtutis sue. Ergo &c.

Quinta Dei operatio est dare vitam, & omnia vivificare, juxta illud Genes. 2. 7. Factus est homo in animam viventem: Atqui etiam Christus dat vitam creaturis, ut habetur Joan. 13. Quod factum est in ipso vita erat. Rursus Joann. 10. 10. Veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant: Ergo &c.

Sexta Dei operatio, est salvare homines, juxta illud Psalmi 27. Deus noster, Deus salvos faciendi. Et Isai. 45. 22. Deus

justus, & salvans non est præter me. Atqui similiter competit Christo salvare homines, juxta illud Matth. 1. 31. Vocabis, inquit Angelus S. Jolepho, nomen ejus. Jesum: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Et Philipp. 3. 20. Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum.

Septima Dei operatio, est sanctificare animas; legitur enim Levit. 21. 9. Ego sanctus sum Dominus, qui sanctifico eos. Atqui sanctificare animas pertinet utique ad Christum; ait enim Apostolus Ephes. 5. Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret. Ergo &c.

Octava Dei operatio, est justificare peccatorem; sic enim scribit Paulus Rom. 8. 34. Deus qui justificat. Et ante ipsum Isaias cap. 43. 25. Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas. Atqui etiam Christus delet peccata; scriptum est enim Joann. 1. 29. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccatum mundi. Et adhuc Hebr. 1. 3. Portansque omnia verbo virtutis sue, purificationem peccatorum faciens. Ergo &c.

Nona Dei operatio est suscitare mortuos, juxta illud Joan. 5. 21. Pater suscitavit mortuos, inquit Christus, & vivificat. Postea spondit: Sic & filius, quos vult, vivificat. Ergo &c.

Decima Dei operatio, est regere, & gubernare animas; scriptum est enim Psal. 22. 1. Dominus regit me, & nihil mihi deerit: Atqui Christus etiam gubernat animas, juxta illud Joan. 15. 5. Sine me nihil potestis facere. Ergo &c.

Undecima Dei operatio, est consolari animas tribulatarum, juxta illud 2. Cor. 1. Benedictus Deus & Pater D. N. J. C. qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Atqui supra modum etiam Christus consolatur tribulatos; ait enim Matth. 11. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & egrediamur vos. Et iterum 2. Cor. 1. 5. Per Christum abundat consolatio nostra. Ergo &c.

Denique proprium est Dei operari mirabilia, juxta illud Baruch 3. 33. Qui emittit lumen, & vadit: & vocat illud, & obedit illi in tremore; stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis; & lætati sunt: vocatque lumen, & dixerunt: adsumus. Atqui etiam Christo competit mirabilia operari, juxta illud Luc. 8. 25. Quis putas hic est, quia & ventis, & mari imperat, & obediunt ei?

Respondetur objectionibus Socinianorum obrepentium.

OBJICIUNT: Prima inter Christi operationes quoad nos, est apparitio facta Patriarchis, quos allocutus est, ut dictum est supra: Atqui Angelus solum praefigurans Christum locutus est Patriarchis: legitur enim Gen. 31. 11. *Dixitque Angelus Dei ad me in somnis: Jacob; & ego respondi, adsum.* Tum cap. 32. 24. *Ecce vir luctabatur cum eo usque mane, scilicet cum Jacob: ergo non Christus, sed Angelus locutus est Patriarchis.*

Respondeo distinguendo minorem: Magni consilii Angelus locutus est Patriarchis, quoniam filius Dei est, concedo: Angelus purus, nego. Nam ibidem capit. 31. 13. post verbum subsequenter habetur: *Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, & votum posuisti mihi.* Porro votum non nisi Deo fit. Rursum capit. 32. 30. post verba in objectione laudata legitur: *Vidi Deum facie ad faciem, & salva facta est anima.* Utrumque locum interpretatur Concilium Antiochenum I. his verbis par. 209. *Qui implens voluntatem patris nam Patriarchis apparet, & cum eisdem loquitur in eisdem clausulis, & in eisdem capitulis, aliquando quidem tamquam Angelus, quandoque vero tamquam Dominus, quandoque autem Deus esse affirmatur. Deum enim universum ipsum est existimare vocari Angelum: filius vero Angelus Patris est, qui est ipse Dominus & Deus. Scriptum enim est, Angelus magni consilii, sicut & alias in Abraham: Et vocavit eum Angelus Domini de caelo, & quae deinceps sequuntur: nunc enim cognovi quod times Deum. Et vocavit nomen loci, Dominus vidit. Et in Jacob dixit, inquit mihi Angelus Dei per somnium. Ego sum Deus, qui apparui tibi in loco Dei ubi unxisti mihi illic titulum, & posuisti mihi illic votum. Et post luctum eamque hominis praefigurati subiungitur: & appellavit Jacob nomen loci illius, facies Dei. Vidi enim Deum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.*

Respondunt: Salvatio tribuitur Christo, solum ut instrumento, aut ad summum ut causa minus principali & ministeriali; Christus enim dicit patrum in Evangelio se voluntatem Patris facere: Tum Patres peccatorum saeculorum vocant Christum etiam ut filium Dei, Patris Ministrum.

Respondeo negando antecedens propter tria. I. Quia Patres interpretantur loca,

ubi Christus dicitur Creator, ad litteram, & secundum Patris aequalitatem. Ita Athanasius Serm. 3. contra Arianos. II. Quia in Scripturis eodem modo creatio tribuitur Filio incarnato, sicut Patri, & eodem modo exprimitur, nempe particulis *per, ex, & sicut*, quae denotant omnimodam aequalitatem, iuxta illud 1. Cor. 8. 6. *Nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, & unus Dominus, Jesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum.* Rursum Joan. 5. 19. *Quaecumque enim ille fecerit, haec filius similiter facit.* III. Quia pura creatura non potest alium, ut instrumentum creationis, siquidem sola causa infinita adeoque & prima potest educere & nihil creaturam propter infinitam distantiam vincendam quae est inter ens & non ens.

Insunt: Christus dicitur Creator solum propter restaurationem, iuxta illud Ephes. 1. 10. *Influare omnia in Christo, quae in caelis, & quae in terra sunt:* igitur non nisi improprie Christus dicendus est Creator.

Respondeo distinguendo: Et insauratio tribuitur Christo, non excludendo creationem veram, concedo: secus, nego. Joan. enim 1. 3. habetur: *Sine ipso factum est nihil.* Et ad Col. 1. 16. ait Apostolus Christum creatae visibilia & invisibilia, immo & ipsos Angelos.

Urgent: Joan. 20. 17. Christus dicit: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deus meus, & Deum vestrum:* Igitur sicut nos ascendimus ad Deum, solummodo ut filii ejus adoptivi, ita & Christus.

Respondeo distinguendo: Christus ut homo ascendit ad Deum tamquam illi subiectus, concedo: in hoc est paritas: ut persona, subdistinguo: & hoc debet intelligi secundum distributionem accommodationis, concedo: omnimodam, nego. Christus ibi loquitur ut homo, unde postea subdit: *Vado parare vobis locum, videlicet gloriam, quam nobis sui sanguinis effusione promeruit.* Unde nego consequentiam.

Insunt: Christus Matth. 11. ait: *Omnia mihi tradita sunt a Patre.* Igitur ex se nihil habet, adeoque non idem cum Deo operatur, nec est Deus.

Respondeo distinguendo: Christus omnia accipit a Patre ut homo, concedo: ut Deus, subdistinguo: accipit per originem & absque dependentia, concedo: per dependentiam, nego. Christus duobus.

bus modis spectari potest, scilicet ut homo est, & ut Deus. Priori modo cuncta accipit per dependentiam, quippe qui sit factus in tempore. Posteriori modo etiam dicitur a Patre accipere, sed hoc per originem, ut revincantur Sabelliani negantes Filium a Patre personaliter distinctum esse. D. Cyrillus Alexandrinus sic solvit difficultatem Lib. 10. Theol. cap. 1. pag. 115. "Quid facietis o vos, quum audie-

ritis ipsum dicere, omnia quæ habet Pater, mea sunt, & omnia mea Patris similiter? Nam si nihil habet filius a seipso, nihil etiam habebit Pater a seipso: Patris enim sunt omnia, quæ filii sunt. Quod si omnia Pater naturaliter habet, ea ipsa filius quoque naturaliter habet. Nam dum filius a Patre nascitur, omnia naturaliter, ipsum etiam esse a Patre habet; & ideo dicitur a Patre accipere. Non igitur quoniam non habet, accipere aliquid a Patre scribitur. Habet enim omnia naturaliter, cum Verbum & splendor lucis paternæ sit, uno solo excepto, quod Pater non est. Accipere autem a Patre se dixit, ut futuras hæreticorum opiniones radicitus everteret. Nam ne quis omnia Patris in Filio perspicens, propter incommutabilem similitudinem atque identitatem eundem putet Patrem & Filium esse, quod Sabellio accidit, necessario a Patre se accipere ait, quæ ab eo naturaliter habet."

Persistunt : Qui aliquid ignorat, non habet operationem divinam, videlicet intellectionem quæ ad omnia sese extendit : Atqui videtur quod Christus aliquid ignoraverit; habetur enim Marc. 13. 32. *De die autem illo, iudicii, vel hora nemo scit neque Angeli in celo, neque Filius, nisi Pater.*

Respondet distinguendo : Christus ignorat diem iudicii secundum formam servi, concedo : ignorat ut Deus, nego : Dicamus potius ignorare, ut revelet, ut homines ex incertitudine illius diei vigilant : ceterum non loquitur rigorose. Solutio est S. Cyrilli Lib. 9. Theol. cap. 4. pag. 111. "Quomodo enim ignorare poterit ea quæ ipse fecit? Et certe si diligentius examinatis quæ ad discipulos dicit, facile inde perspicere poteritis ultimum quod diem & horam ut Deum non ignorare. Omnia enim quæ diem ultimum præcedunt, discipulis suis narrabat, dicens, hoc & hoc erit. Et tandem addit, quod consummatio & finis erit :

Boncat Theol. Tom. V.

"finis autem sæculi quid aliud est, quam ultimus dies? Eum ignorare dispensando dixit; ut homini quem assumpsit, congruentia diceret." Subdit pag. 113. "Quoniam auditores vigilare hortatur, quoniam nesciant quando ipse venturus est, patet; quia ipse ut Deus scit, ignorat autem in quantum servi formam assumpsit."

Contra : Qui de novo aliquas acquirere perfectiones, neque Deus esse videtur, neque eadem cum Deo operari : Atqui Christus dum erat viator, novas acquirere perfectiones. Et probatur : Luc. 2. 52. legitur : *Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines* : Ergo &c.

Respondet negando minorem. Ad probationem distinguo : Jesus proficiebat quoad nos, quatenus successive & paulatim suam probebat sapientiam, concedo : quoad se, & aliquid de novo acquirendo, nego. Solutio est S. Cyrilli, qui sic respondet ad difficultatem Lib. 10. Theol. cap. 7. pag. 128. & 129. "Quod si æqualis Deo est, ut Paulus assumat, & tamen proficiebat, majorem jam Patre secundum vos dicere cum necesse erit : quod absurdissimum est. Quum igitur perfectus sit & perfecti Patris filius, propter incarnationem dictum esse istud accipiat... Naturalis quædam lex facit, ut non subito nec in brevi tempore, sed paulatim secundum profectum corporis, in sapientia etiam, omnique virtute homo proficiat. Verbum igitur Dei quod factum caro describitur, quamvis sapientia & virtus perfecta Patris sit, tamen quoniam se vere factum hominem oportebat ostendere, non præter naturam hominum, sed secundum naturam paulatim crescente corpore, paulatim quoque sapientior videbatur; occultam igitur sapientiam suam paulatim revelabat, legem naturæ nostræ sequutus. Quum igitur audis proficisse ipsum in sapientia & gratia, noli putare quicquam ipsi additum fuisse, qui nullius unquam rei egere potest. Sed quia videtibus atque audientibus eum, sapientiorem, gratioremque in dies se præbebat, idcirco scribitur proficisse."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Conveniunt Christo operationes Dei.

CONVENIT illi, I. Processio activa; habetur enim Joan. 16. 14. Spiritum sanctum ab illo procedere. II. Creatio. Col. 1. 16. III. Vitam dare creaturis, Joan. 1. Rursus cap. 10. 10. *Ut vitam habeant & abundantius habeant.* Et sic de ceteris.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,
ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Christus accipit quidem a Patre, sed ut homo: potest etiam dici quod accipiat, ut persona divina ratione originis, sed absque dependentia.

Secundo: Similiter Marci 13. dicit se ignorare diem judicii, sed intelligas, velim, ut illum revelet; cum enim vir prudens non iudicat congruum aliquod absconditum referare, ait petentibus, illud nescire, hoc est, non esse aperiendum. Respondet B. Cyrillus Lib. 9. Thes. cap. Christum ignorasse diem judicii, ut hominem.

Tertio: Ibidem Lib. 10. cap. 7. scribit Christum crevisse in sapientia quoad nos, non quoad se. Hoc est paulatim suam aperuit hominibus doctrinam, pro ut tempus & occasio id postulabant.

§. V.

Quintum divinitatis Christi argumentum ex cultu divino qui illi tribuitur.

ILLE est Deus cui cultus divinus tribuitur & debetur: Atqui Scriptura, Patres & facta comprobant cultum divinum Christo deberi: Igitur de facto est Deus. Probatur minor.

Primo quidem, Joan. 5. 23. habetur: *Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem*: Rursus cap. 25. *Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua.* Scriptura dicit eodem modo Filium esse honorandum ac Patrem divinum: & ratio affertur in Scripturis, quia est æqualis Patri tum in gloria, tum in maiestate: Ergo &c.

Secundo: Patres hanc confirmant Scripturarum sententiam. Athanasius quidem Lib. de communi essentia Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sic loquitur: "Non permittit Christus dividere honorem sibi

debitum ab honore qui debetur Patri." Augustinus Serm. 2. de Epiph. eidem veritati patrocinatur: "Isti, scilicet Magi, in membris Patris Deum adoraverunt. Item & S. Leo Magnus Serm. 2. de Epiphania: "Agnoscimus, ergo, inquit, dilectissimi, in Magis adoratoribus Christi vocationis nostræ, fideique primitias... & sicut illi de thesauris suis mysticas Domino munerum species obtulerunt, ita & nos de cordibus nostris, quæ Deo sunt digna, promamus."

Tertio: Multa exhibet Scriptura exempla, & facta pro Christi adoratione. Primo quidem Matt. 2. 11. de Magis habetur: *Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, & procidentibus adoraverunt eum.* Item apud Ioan. habetur 9. 38. de Cæco illuminato a Christo: *Et procidens adoravit eum.* Rursus ad Philip. 2. *Ut in nomine Jesu, omne genuflectatur:* Ergo &c.

Quarto: Ille cultu divino donandus est, in quem debemus & credere, & sperare, & quem ex toto corde, sicut Dominum, debemus diligere: Atqui debemus in Christum & credere, & sperare, illumque tamquam Dominum ex totis præcordiis amare. Ergo &c. Major patet: Virtutes enim Theologales Deum solum habent pro objecto. Probatur igitur minor. Primo quidem, debemus in Christum credere, juxta illud Ioan. 14. 1. *Creditis in Deum, & in me credite.* Et illud Hebr. 12. 2. *Aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Jesum.* Secundo, debemus sperare in eumdem: scriptum est enim 1. ad Tim. 1. 1. *Paulus Apostolus Jesu Christi, secundum imperium Salvatoris nostri, & J. C. spei nostræ.* Denique Iesum Christum ex tota fortitudine diligere debemus, juxta illud 1. Corinth. 16. 23. *Si quis non amat Dominum nostrum LC. sit anathema.* Ergo &c.

Confirmatur: Exhibemus cultum divinum, I. cum Deum invocamus: II. cum illi obediimus spe vitæ æternæ: III. cum illum ut vindicem peccati timemus: IV. cum in illo gloriamur: V. cum gratias illi agimus tamquam bonorum omnium auctori: VI. cum per ejus nomen juramus: VII. cum illi tamquam Domino famulamur: VIII. cum ejus nomine & auctoritate Sacramentis initiatur: Atqui hæc omnia utique Christo debentur: Ergo &c. Probatur minor quoad singula.

I. In-

I. *Invocare* debemus Deum, juxta illud Joel. 2. 32. *Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit.* Atque idem dicitur de Christo, Rom. 10. 9. *Si confitearis, inquit Apostolus, in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris:* Et in probationem affert illa verba. *Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit:* quasi diceret, invocandus est Christus, quia est Dominus.

II. De obedientia Deo debita multus est sermo apud Prophetas, sed Matth. 7. 24. Christus pro obedientia erga seipsum, ait: *Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificavit domum suam supra petram.*

III. Pro timore Dei dicitur Psal. 33. 9. *Timeat Dominum omnes sancti ejus.* Sed 1. Cor. 10. 9. utique edocemur de timore Christi, his verbis: *Neque tentemus Christum: sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt.*

IV. Debemus in Deo gloriari, juxta illud Apostolus. 2. Cor. 10. 18. *Qui autem gloriatur, in Domino gloriatur:* Sed ad Gal. 6. 14. commendat Apostolus nobis in Christo gloriari: *Mibi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi:* Et ad Philipp. 3. 3. *Gloriamur in Christo Jesu, & non in carne fiduciam habentes:* Ergo &c.

V. Pro gratiarum actione Deo exhibenda in omnibus fere paginis exhibetur præceptum; hinc Angeli, Luc. 2. 14. canunt, *Gloria in Altissimis Deo:* Hinc utique gratias agere debemus Christo: Atque leprosi ingrati redarguuntur in Evangelio quod inter eos unus solum gratias egerit Christo. Tum 1. ad Tim. 1. 12. *Gratias ago ei,* inquit Apostolus, *qui me confortavit, Christo Jesu Domino nostro.* Et Apoc. 11. 17. *Gratias agimus tibi Domine, Deus omnipotens, qui es, qui eras, & qui venturus es.* Ibi Joan. loquitur de Christo.

VI. Pro juramento habetur Psalmus 62. 12. *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo,* (intellige in Deo.) Sed etiam juramentum per nomen Christi commendatur in Scriptura, juxta illud Rom. 9. 1. *Veritatem dico in Christo, non mentior:* Ergo &c.

VII. Debemus Deo servire; scriptum est enim Psal. 2. 11. *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore:* Atque utique Christo debemus servire; sic enim scribit Apostolus ad Col. 3. 24. *Domino Christo servite.*

VIII. Denique initiamur Sacramentis no-

mine & auctoritate SS. Trinitatis, juxta illud Matth. 28. 20. *Baptizantes eos, in nomine Patris, &c.* Atque utique initiamur Sacramentis in nomine Christi, juxta illud Act. 38. *Petrus vero ad illos: penitentiam agite, inquit, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi.*

Respondent Sociniani, Christo quidem deberi & cultum & honorem, immo & adorationem, quia conceptus est operatione Spiritus sancti, propter quod Deus exaltavit illum, & omnibus gratiæ honoribus donari voluit, sed ex hoc non inde sequi Christum esse Deum.

Respondeo gratis hæc dici, & absque fundamento, quandoquidem adoratio & cultus soli Deo per exclusionem alterius debentur, juxta illud Isa. 48. 12. *Gloriam meam alteri non dabo.* Hinc Christus Matth. 4. 10. repulit Satan, qui adorationem exigere audebat; sic enim habetur: *Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Hinc Petrus, ut legitur Act. 10. 25. prohibuit ne Cornelius eum adoraret, quod & Angelus in Apocalypsi fecit. Solutio est Athanasii, qui Serm. 3. contra Arianos explicans illud Matth. 4. 11. *Et Angeli accesserunt & ministrabant ei,* ait: "Serviebat ei Angeli, ut diverso alieno, que ab illis natura, & adoratur ab illis, non ut gloria tantum major, sed ut alius, diceretur, & sejunctus a conditione cum reliquarum creaturarum, tum etiam ipsorum Angelorum, Patri tantummodo æqualis secundum rationem substantiæ. Si enim, quia gloria sublimior, adoratur, par erat, ut omnia inferiora superioribus se in adorationibus inclinarent, at non ita est. Petrus enim Cornelium adorare se volentem inhibuit, dicens: quia & ego homo sum; Angelus quoque, ad Joannem: Vide, ne feceris, conservus enim tuus suum: At Christus discipulos adorare se permittit, & quisnam sit, eos instruit: Vos vocatis me, Magister, & Domine, & bene dicitis, sum etenim: Thomam item sic alloquentem eum: Dominus meus, & Deus meus, his verbis uti concedit, nihilque impedimenti ei opponit."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Cultus divinus Christo tribuitur.

PRIMO: Hebræorum 1. habetur Filium Dei incarnatum ab Angelis coli: Sic propugnant Patres, scilicet Athanasius Lib. de comuni essentia, Augustinus Serm. 2. de Epiphania, &c. Secundo, Matth. 2. Magi adorant Christum. Porro adorationis cultus soli Deo debetur 3. Phil. 2. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, Propter quod & Deus exaltavit illum & donavit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Jesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum.

Secundo: Incarnatum replicant Sociniani, Christum his celebrari honoribus, eo quod operatione Spiritus sancti in utero sanctissimæ Virginis conceptus & formatus sit, sed non inde sequi esse Deum, cum multi Prophetæ, & Sancti non ab similia eis quæ fecit, operati sint, ut Moyses qui magnalia patravit in Ægypto, propter quod Pharaonis Deus nuncupatus est; namque nullus homo adoratus est, ne quidem Angelus in Apocalypsi permisit Joannem ipsi talem honorem exhibere. Hac ratione S. Athanasius Serm. 3. contra Arianos probat Verbum esse Patri consubstantiale, nos vero Sociniani eodem innixi fundamento ostendimus Christum esse Deum.

§. V I.

Sextum Christi divinitatis argumentum ex confessione Apostolorum, Discipulorum, & Martyrum.

III. est Deus, quem ita confessi sunt Martyres usque ad sanguinis effusionem: Atqui Martyres confessi sunt Christi divinitatem, & pro hac veritate sanguinem effuderunt: Ergo &c. Probatur minor.

PRIMO SÆCULO occurrit S. Stephanus, qui Act. 7. fortiter coram Legis Doctoribus Christi defendit divinitatem, probans per omnia Prophetarum oracula esse Deum Redemptorem, propter quod cum lapidibus impeteretur, exclamavit, dicens: *Ecce video celos apertos, & Filium Dei stantem a dextris virtutis Dei.*

Eodem Sæculo Zacharias Episcopus Vien-

nenfis in Gallia Martyr pro Christi divinitate occubuit. Enimvero cum doceret populos, qui ad se veniebant, ut baptizarentur, dicebat illis, Credite in Jesum Filium Dei D. N. quia ipse est Creator & Salvator omnium hominum. Cumque in Templo quodam Paganorum evertisset simulacrum Martis, dixit ei Præses: Quis tibi hanc dedit potestatem? Respondit sanctus Martyr: Jesus Christus, Filius Dei, qui sæculum renovavit perditum. Ita refert Bollandus die 27. Maji.

Secundo Sæculo venit insignis Ignatius, qui pro Christi divinitatis confessione dilaceratus est in amphiteatro a leonibus ann. 107. In sua ad Romanos epistola sic scribit: "Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quæ videntur desiderans, ut Jesum Christum inveniam; Ignis, crux, bestia, contractio ossium, membrorum divisio & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant: tantum ut Christo fruatur." Eodem anno pro eadem causa Justinus Philosophus Martyr occubuit. Ita refertur in Act. edit. Paris.

Tertio Sæculo multi Hebræi ad fidem conversi per miracula SS. Alphii, Philadelphi, & Cyrini Martyrum Leontinorum in Sicilia, adducti ante Tertullum Judicem, & Præsidem Siciliæ, atque rogati, cur patrias leges deseruissent, responderunt: decepte nos Doctores nostri, sed ope Dei & miraculis SS. Christianam Religionem veram esse cognoscentes, in Jesum Christum credimus, & confitemur verum esse Deum, pro eo inmortem subire cupimus: tum lapidibus obruti sunt sub Decio Imp. Ita Bollandus die 9. Aprilis.

Eodem Sæculo passa est Corinthi pro defensione divinitatis Christi sancta Helicon in fornacem injecta, quæ hanc orationem in medio flammarum protulit: *Domine, Jesu Christe, qui in Babyloniam quondam fornacem descendisti, & trium puerorum flammam quasi quodam rore temperasti; Tu, Domine, idem ipse es, &c.* Bollandus die 28. Maji.

Ex quarto Sæculo S. Theodulus pro Christi fide in civitate Thessalonica comprehensus est: Interrogatus a Præfide ejus amore mortem contemneret? Respondit, pro Deo ejusque Filio incarnato, ejus divinitatem ad effusionem usque sanguinis defendere volo. Bollandus die 4. Aprilis. Eodem sæculo Pancratius Nico-

medie, Maximiano & Diocletiano Imperatoribus, blanditiis primum superatus fidem ejuravit; sed matre & sorore hortantibus, ad meliorem reverfus frugem, pro Christo mortuus est. Bollandus die 19. Maji.

Ex his & similibus factis sequitur istud argumentum. Nulla major veritas ea quæ sanguinis effusione consignatur: Atqui pro Christi divinitate defendenda infiniti prope Martyres sanguinem suum effundi passi sunt: Ergo &c.

Replicant Sociniani, alias sectas suos quoque habere Martyres, ut legitur de Donatistis, & Calvinistis.

Respondeo distinguendo: Commentitios alie sectæ habent Martyres, concedo: veros, nego. Non præcise sanguis effusio Martyrem facit, sed motivum, videlicet propter fidem, & Ecclesiæ obediendo; quæ duæ conditiones deficiunt in Martyribus aliarum sectarum; hinc non Christi fides & charitas, sed superbia & ostentatio in prælio eis dedit vires, juxta illud Concilii Arausiaci II. can. 17. effatum. *Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, Christianorum divina facit charitas.*

Epilogus probationum.

ILLE profecto censendus est Deus, quem multi uti talem etiam adversantibus Judæis confessi sunt, & adoraverunt: Atqui permulti Christum in terra adhuc superstitem & Deum confessi sunt, & uti talem adoraverunt: Ergo &c. Probat diserite minore Clemens XI. in homilia quam ad populum habuit in festo SS. Apostolorum Petri & Pauli inter Missarum solemnias ann. 1717. & hoc exemplo Nathanael, Centurionis, Matthæ, sed maxime B. Petri, qui omnes Christum ut Deum & agnoverunt & confessi sunt: Petrus quidem nomine omnium Apostolorum loquens. Sic igitur intonat summus ille Pontifex.

HOMILIA.

Summi D. N. Clementis XI. Pontificis Maximi.

De confessione divinitatis Christi.

„MAGNUM adeo, ac mirabile potentie sue consortium Principi Apostolorum contulit divina dignatio, cum pri-

„mum ille interroganti Domino discipulos suos, quem ipsi eum esse dicerent, fidei confessione respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*: ut satis mirari non possimus soli Petro pro ejusmodi justificatione ac prorsus debita, immo & ab aliis edita confessione, amplissimum illud, ac singulare præmium, quod nobis Evangelica lectio referat, tributum fuisse. Nonne enim etiam Nathanael vere Israelita, & in quo dolus non erat, prius quam ipsemet Petrus, vel alius quisquam Christum Dei Filium pronuntiasset, palam & aperte ei dixerat: *Rabbi, tu es Filius Dei*? Nonne pariter cum ascendisset Jesus in naviculam, omnes, qui in illa erant, adoraverunt eum, dicentes: *Vere Filius Dei es*? Nonne & Martha dicenti Domino ad eam: *Omnis qui vivit & credit in me, non morietur in æternum*, confestim respondit: *Utique, Domine, ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti*? Nonne denum etiam Centurio, ubi vidit Christum in cruce expirantem, libera voce clamavit: *Vere Filius Dei erat iste*? Quare igitur Nathanael, tametsi primus omnium Christi divinitatem promulgasset, adeoque, ut Augustinus advertit, primus similiter inter Apostolos recensendus videatur, non solum primus non fuit, sed nec medius, nec postremus duodenario illorum numero adscriptus invenitur? Quare itidem, qui in navicula erant, licet Christum adoraverint, illumque Dei Filium confessi fuerint, Beati a Domino minime dicti sunt: Quare denum nec Marthæ fides laudari meruit, nec Centurionis confessio celebrari? Solusque Petrus Christum Dei Filium enuntians æternæ veritatis testimonio beatus prædicatur, felix ædificandæ Ecclesiæ fundamentum in novi nominis nuncupatione constituitur, cælestis regni claviger declaratur, ligandorumque, ac solvendorum arbitri, mansura etiam in cælis judiciorum suorum definitione, præficatur? Scrutemur, venerabiles fratres, dilecti filii, scrutemur sigillatim rationes, ut mysterium agnoscamus. Dixit Christum Nathanael Dei Filium: at simul, etiam dixit Regem Israel: *Rabbi, Tu es Filius Dei: tu es Rex Israel*. Humanum aliquid sapere poterat fides illa, quæ Dei Filium agnoscebat eum, quem Re-

„gem credebat. Agnovit Martha Christi divinitatem: sed tunc agnovit, cum ab eo Lazarum fratrem suum ad vitam revocandum postulabat. Adoraverunt Christum qui in navicula erant, eumque confessi sunt Filium Dei; sed hanc ab eis confessionem naufragii timor extorsit. Hoc ipsum confessus est Centurion; sed, ut in Evangelio legimus: *Viso terræ motu*. Solus Petrus terrena spernens, cælestia respiciens, nulla caducæ felicitatis cupidine illectus, nulla cujusvis discriminis formidine territus, sublimi illa confessione, quam nec caro, nec sanguis eis revelavit, sed divinus Pater, qui in cælis est, Apostolico cordi inspiravit, diversa opinantibus aliis, Christum Dei vivi Filium promulgavit, & credidit. Mirari itaque desinamus, si solus itidem Petrus insigne illud, ac præclarum suæ confessionis præmium meruit, quod illi Dominus largitus fuit, cum dixit: *Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: Et portæ inferi non prævalent adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* „

§. VII.

Septimum Christi divinitatis argumentum ex concordia veteris Legis cum nova de ejus divinitate eruitur.

ILLE est verus Deus, cui testimonium perhibent lex vetus & nova: Atqui res sic se habet: Ergo &c. Probatur minor: Dictum est supra, Scripturas veteris Testamenti concordare cum Scripturis novi, circa Christi divinitatem, ceterasque tum vitæ, tum mortis, tum etiam gloriæ circumstantias: Igitur testimonium perhibent ejus divinitati. Probatur consequentia: Si Christus non est Deus, I. nulla est consensus inter vetus & novum Testamentum: II. nulla veritas in utroque: III. immo nec religionis sanctitas: Atqui hoc est absurdum, immo impium dicere: Ergo &c. Probatur major quoad tres partes.

Primo quidem: Si Christus non est Deus, nulla est concordia inter vetus & novum Testamentum; siquidem Apostoli male in-

terpretati sunt Prophetas, probando ipsorum testimonio Christi divinitatem. Figuræ veteris Testamenti, quæ Deum prænuntiant incarnandum, ut apparitiones factæ Patriarchis, serpens elevatus in deserto, Agnus Paschalis, alium præter Christum præfigurabant: Enimvero apparitiones denotabant Deum incarnandum, Deum & dicebat Agnus qui populum a peccatis solvere debebat. Item sacrificia V. L. prænuntiabant Messiam, qui sanguinis sui effusione salvaret populum; nam ad Deum dumtaxat pertinet salvare hominem, & a servitute diaboli, & a massa perditionis peccati: Sed omnia falsa in hypothesi: Enim vero si Christus non est Deus, ipse fuit servus peccati, & quod absit dicere, prævaricator in Adam: jam ipsius gratia in plures non abundavit. Hinc Sociniani novam addunt blasphemiam, dicendo satisfactionem Christi esse inutilem, jam Sacramenta ejusdem legis sunt vacua & in se, & a parte post, quia vim non habent justificandi per fidem in Christum: quia eo ipso, quo Christus non est Deus, justificare homines haud valet; igitur si Christus non est Deus, nulla est inter utrumque Testamentum relatio.

Secundo: Nec ulla veritas in utraque lege, si Christus non est Deus, nulla in apparitionibus Patriarcharum, quibus Christus apparet ut Deus, nulla in ore Prophetarum qui illum annuntiant ut Deum, atque Emmanuel; nulla in sententia Apostolorum, qui illum celebrant & nominibus & proprietatibus, & operationibus divinis: Et vero neque omnipotens est, neque immensus, neque æternus: Ergo &c.

Tertio: Si Christus non est Deus, nulla demum est sanctitas in utraque lege, siquidem Prophetæ annuntiaverunt falsam, Christum prænuntiando Deum, & seduxerunt populos. Pari modo Christus ipse, quod est dictum horrendum, & tamen quod sequitur ad sententiam Socini, ipse seduxit turbas, se dicendo Deum; immo & in hoc blasphemavit, de qua tamen injuria ipse se vindicat & purgat Joann. ex his alia terribilibus sequitur consequentia, nempe Judæos justè Christum accusasse ut seductorem, & obsequium Deo præstitisse, cum eum de medio sustulisse vellent. Denique rapinam arbitratu est se esse æqualem Deo, quippe qui non esset Deus. Et sequitur Aposto-

los

los in eandem impigisse blasphemiam, item & Martyres, & Confessores, omnes, quia hominem purum, ut effutiunt Sociniani, Deum conclamarunt, immo & pro ejus divinitatis defensione sanguinem permulti effuderunt. Sequitur etiam Paulum & Barnabam grande commisisse peccatum, quum ut deos se haberi renuentes, solum Christum Deum prædicarent.

Synopsis contentorum in paragrapho.

CHRISTI divinitatem mirum in modum annuntiat utriusque legis consociatio, sin minus utraque abjicienda & hocci facienda: Et vero, si Christus non est Deus, falsæ sunt apparitiones Verbi incarnandi factæ Patriarchis: falsæ figuræ, in primis ea quæ est Agni Paschalis, qui sua immolatione & sanguinis asperione, Israelitarum domos ab Angelo exterminatore in Ægypto liberans, præludebat Christum ut Redemptorem, qui genus humanum a morte æterna eriperet. Vacua demum Sacramentorum efficacia, quippe quæ peccatorum justificandi vim non habeant, si Christus non est Deus, cum ad solum Deum spectet impium justificare.

§. VIII.

*Octavum divinitatis Christi argumentum
ex miraculis pro hoc momento
patratis.*

ILLE est Deus, quem continua miraculorum traditio prædicat esse talem: Atqui traditio perpetua miraculorum probat Christi divinitatem: Ergo &c. Probat minor discurrendo per sæcula usque ad septimum.

Ex primo sæculo Aët. 3. habetur de Petro & Joan. quod ascendentes in Templum oraculi claudum ad portam speciosam stantem erexerint: de Paulo Aët. 28. 8. quod per solam manuum impositionem patrem Publii a febribus & dysenteria vexatum sanaverit: Aët. 5. de ceteris Apostolis: Per manus autem Apostolorum fiebant signa & prodigia multa in plebe. In primis de Petro Aët. 5. 15. & 16. Magis autem agebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum numerus, ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis, ut veniente Petro saltem umbra il-

lius obumbraret quemquam illorum, & subirentur ab infirmitatibus suis.

Ex secundo Sæculo, adducitur sancta Thecla B. Pauli in fide discipula, cujus Acta martyrii sunt ferme tot miracula. Injuncta in rogum ardentem, pluvia e cælo protinus delapa, ignis extinctus est, & inde evasit incolumis. Objecta leoni, fera crudelis, stupentibus Paganis, vix ad eam nisi blandiendo auta est accedere. In foream serpentibus & malis bestiis plenam, igne e cælo relapso consumptæ sunt, ipsa vero intacta & salva remansit. Vel etiam taurus tametsi repetitis aculeis exacerbatus, ipsa præsentem, mansuiscere visus est; ac tandem absoluto pro Christo agone ejus divinitatis testis obijt.

Ex eodem Sæculo anno scilicet 110. sanctus Ignatius Martyr Romæ occubuit pro Christi divinitatis defensione. Refertur sancti Martyris corpus post mortem apparuisse aureis characteribus nomine adorabilis Jesu subsignatum. Tum immediate post ejusdem Martyris mortem, ut scribit Metaphrastes, terra concussa Antiochiæ contremuit, & in vindictam mortis B. Episcopi multos absorbit Paganos. Ipse Traianus vix e periculo imminenti liberatus, ita perterritus fuit, ut finem imposuerit persecutioni.

Ex tertio Sæculo ann. circiter quinquagesimo, ante natam Arii hæresim apparuit BB. Virgo, & cum ea S. Joannes Evangelista B. Gregorio Thaumaturgo, qui imperante Maria, de manu sancti Joannis accepit fidei confessionem, in qua Verbum incarnatum verus Deus appellabatur. De hac apparitione mentionem facit Gregorius Nyssenus in Orat. de præclaris factis Thaumaturgi.

Ex quarto Sæculo, perfidus Arius divinitatis Christi impugnator, dum triumphans Constantinopolim brevi intraturus esset, subita ventris solutione occupatus, omnia in vindictam sceleris veluti alter Judas, effudit viscera; ita refert Athanas. Orat. 1. adversus Arianos, Rufinus, & alii permulti.

Eodem Sæculo B. Hilarius ætus in exilium, propter defensionem divinitatis Verbi incarnati, mortuum ad vitam revocavit, ut scribit Fortunatus in ejus vita. Item S. Martinus pro eadem causa ab Arianis laceratus, pluribus curavit miraculis, quæ fuscè describit Severus Sulpicius.

Ex quinto Sæculo S. Basilus ad solven-

veram controversiam de quadam Ecclesia, quam Ariani divinitatis Christi hostes suam sibi vindicare volebant, proposuit, ut ista Ecclesia firmissimis repagulis clauderetur, & ad eos pertineret, quorum oratione sine alia vi & manu aperiretur. Conditione accepta, clamaverunt Ariani, sed tamquam Prophetæ Baal, minime exauditi sunt: at vero Basilio cum catholicis orante, ultro ex inpetu eis aperta est, ut refert Amphilochius in vita sancti Basilii,

Ex Sexto Sæculo; scribit Victor Utiensis Lib. 1. de persecutione Vandali, Martyres ab Ariani, usque ad ossum denudationem flagellatos sequenti die sanos & incolumes apparuisse. Gregorius Turonicus Lib. 2. Historiæ Francorum 3. multa alia refert miracula in Africa patrata, ad confirmandam adversantibus Ariani Verbi incarnati divinitatem. Mitto alia prope infinita miracula tum a Martyribus, tum a Confessoribus Christi- colis facta in nomine Christi. Igitur Christus verus Deus, siquidem solus omnipotens, inquit D. Thomas, potest immutare creaturas quoad substantiam, puta suscitando mortuos, &c.

Synopsis contentorum in paragrafo.

CHRISTUS ipse suam infinitis prope miraculis probavit Judæis divinitatem: Apostoli tot & tanta pro eadem causa patrarunt, ut vel sola Petri umbra, tot sanaret quot adumbrabat ægros. Martyres innumeri fuere, quinimmo singuli sunt veluti pro eodem momento comprobando prodigia & figura.

§. IX.

Notum Christi divinitatis argumentum ex Mysteriis Incarnationis desumitur.

ILLE est Deus, quem talem annuntiant mysteria sua in terris adimpleta: Atqui mysteria Incarnationis in terris adimpleta demotant Christi divinitatem: Igitur est verus Deus agnoscendus. Probat minor ab enumeratione mysteriorum.

Primum est Conceptio Christi, de qua Luc. 1. 35. habetur: *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*. Quæ quidem sententia tam urget Socinum, ut propter hanc mirabilem operatione Spi-

ritus sancti conceptionem, Christum nomine & dignitate Dei, immo & speciali prerogativa honoribus divinitatis donari velit. Sed non solum nomine & dignitate, verum etiam & veritate Christus est Deus. Ita Scripturam interpretatur S. Leo Serm. 2. de Nativit. Domini, his verbis: *"Deus omnipotens & clemens, cujus natura bonitas . . . Prædestinata renovandis mortalibus suæ pietatis remedia, inter ipsa mundi primordia præsignavit, denuntiavit serpenti futurum semen mulieris, sedto noxi capitis elationem sua virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deum hominemque signans, qui natus ex Virgine violatorem humanæ propagationis incorrupta natiuitate damnaret."*

Secundum, occurrit Nativitas, de qua Ioannes cap. 1. sic loquitur: *Deus erat Verbum . . . Verbum caro factum est*. Et iterum S. Luc. 2. 2. *Invenietis infantem pannis involutum, & positum in præsepio*. Ille est, de quo Isaias loquitur cap. 7. 14. *Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Concinit idem S. Leo Serm. 1. de Nativit. Domini: *"Dei namque, inquit, Filius secundum plenitudinem temporis, quam divini consilii inscrutabilis altitudo disposuit, reconciliandam Auctori suo naturam generis assumpsit humani, ut inventor mortis Diabolus per ipsam, quam vicerat, vinceretur."* Ergo &c.

Circumsiso sequitur ad Nativitatem. De ea loquens S. Luc. 2. 21. *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer: vocatum est nomen ejus, Jesus; id est, Unctus unctione substantiali & hypostatica divinitatis*. Ita hunc exhibet sensum S. Paulus Hebr. 1. his verbis: *Ad filium autem: thronus tuus Deus in sæculum sæculi, virga æquitatis, virga regni tui: dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis præ participibus tuis. Et tu in principio, Domine, terram fundasti. Ungitur præ participibus suis Christus, id est, præ ceteris iustis, nempe unctione substantiali, unctione divinitatis; unde Apostolus ut divinitatem Christi proclamaret, tribuit illi creationis opus: Et tu in principio, Domine, terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli.*

Ado-

Adoratio Magorum venit post Circumcisionis mysterium, sic enim legitur Matth. 2. 11. de Magis : Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, & proci dentes adoraverunt eum . Porro adoratio soli Deo competit, Magi autem adoraverunt Christum ut Deum, juxta illud Gregor. Homil. 10. in Evangelia : " Eum ergo Magi, quem adorant, etiam mysticis muneribus prædicant : auro Regem, thure Deum, myrrha mortalem, ; Ergo &c.

Quinto loco est Præsentatio Christi in templo, quæ utique suam annuntiat divinitatem ; sic legitur Luc. 2. 28. *Accipit eum Simeon in ulnas suas, & benedixit Deum, & dixit : Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace : quia viderunt oculi mei salutare tuum Lumen ad revelationem Gentium .* Illud autem lumen idem est, de quo loquitur Isaias capit. 60. 1. *Surge, illuminare Jerusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est .* Quomodo autem gloria Domini ? Nisi quia ipse puer erat lux mundi, juxta ipsius Christi effatum : *Ego sum lux mundi.* Eidem veritati suffragatur Augustinus Serm. 13. de tempore, ubi sic exclamat : " O omnipotentia nascentis ! o magnificentia : de cælo ad terram descendens In templo præsentatur, & a Simeone sene famulo, annoso, probato, coronato agnoscebatur. Tunc cognovit, tunc adoravit Igitur Christus annuntiatur ut Deus in sua Præsentatione.

Mysterium adolescentiæ Christi succedit, in qua sapientiæ divini cluxit, quum vel ipsos Doctores in templo erudiebat ; scriptum est enim Luc. 2. 42. *Quam factus esset annorum duodecim remansit puer Jesus in Jerusalem Factum est, post triduum invenerunt illum in Templo sedentem in medio Doctorem, audientem illos, & interrogantem eos : stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia & responsis ejus, & videntes admirati sunt .* Tum Mariæ suaviter & præsummo erga Christum amore conquerenti de ejus absentia respondit Iesus : *Quid est quod me querebatis ? Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse ?* significans Patrem habere Deum . Demiratio etiam Doctorem Christum esse Deum denotat : siquidem nemo sine studio tot & tam mirabilia propalare pote-

rat, nisi fuisset Deus ille, de quo Apostolus loquens ait, Col. 2. 3. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi .*

S. Ambrosius Lib. 2. in cap. 2. Luc. pag. 10. 44. explicans ista Christi ad Mariam verba : *Quid est quod me querebatis*, ait : " Duæ sunt in Christo generationes, una est paterna, materna altera . Paterna illa diviniore, materna vero quæ in nostrum laborem usumque descendit . Et ideo quæ supra naturam, supra ætatem, supra consuetudinem sunt, non humanis assignanda virtutibus, sed divinis referenda sunt potestatibus . "

Passio Christi etiam pro ejus divinitate loquitur . Matth. 26. 60. interrogatus a Judice, an foret Deus ? respondit : *Tu dixisti* ; propter quod Caiaphas scidit vestimenta sua, dicens Christum blasphemasse, eo quod se dixisset Deum, quæ de causa mortis reum esse judicavit : mortuo vero Domino ibidem cap. 27. 54. Centurio percussus pectus revertebatur, dicens : *Vere Filius Dei erat iste .* Quam quidem veritatem, inquit, Gregorius Magnus, Sol obscuratus, & monumenta aperta annuntiaverunt . Hinc Augustinus in Psal. 63. loquens de Passione Christi, ait : " Protectus est a multitudine malignantium, protecte se Deo, protegente carnem suam ipso filio & homine, quem gerebat : quia filius hominis est, & Filius Dei est ; Filius Dei propter formam Dei : Filius hominis propter formam servi . "

Resurrectio Christi est, etiam magnum suæ divinitatis argumentum, quando quidem ipso resurgente, etiam alii bene multi resurrexerunt, juxta illud Matth. 27. 52. *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, & apparuerunt multis.* Tertullianus dicit Christum surrexisse totum Deum, quæ quidem expressione ostendit potuisse Christum esse Deum, quia virtute propria resurrexit .

Ascensio Domini non levis est ejus divinitatis argumentum, Apostolo dicente Ephes. 4. 9. *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit .* Si descendit, erat ergo ante sæcula : non enim accidentalis quædam sapientia metaphorice descendit de cælo, ut somniant Sociniani, sed sola persona dicitur descendere : idem autem Deus, qui descendit de cælo, ipse est, qui ascendit . Quamobrem

S. Leo

S. Leo Serm. 2. de Ascensione, ait: "Tunc igitur, dilectissimi, filius hominis, Dei Filius excellentius, sacratius, quæ innotuit, cum in paternæ majestatis gloriam se recepit."

Denique Missio Spiritus sancti a Christo; ait enim Joan. 15. 26. *Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, spiritum veritatis, ille testimonium perhibebit de me.* Unde August. Tract. 69. in Joan. explicans illa Christi verba: *Non vos relinquam orphanos, veniam ad vos,* ait "Quamvis nos Filius Dei suo Patri adoptaverit filios, & eundem Patrem nos voluerit habere per gratiam, qui ejus Pater est per naturam: tamen etiam ipse circa nos paternum affectum quodammodo demonstrat, cum dixit: Non relinquam vos orphanos."

Juvat hanc præclaram de testimoniis divinitatis Christi ex mysteriis claudere materiam verbis aureis S. Leonis Serm. 2. de Ascens. Domini: "Hinc fidem, nempe Christi divinitatis, Ascensione Domini auctam, & Spiritus sancti munere roboratam non vincula, non carceres, non exilia, non fames, non ignis, non laniatus ferarum, nec exquisita persequentium crudelitatibus supplicia terruerunt. Pro hac fide per universum mundum non solum viri, sed etiam femine, nec tantum impubes pueri, sed etiam teneræ virgines usque ad effusionem sui sanguinis decurrerunt. Hæc fides dæmonia ejecit, ægritudines depulit, mortuos suscitavit."

SYNOPSIS PROBATIONUM

Mysteriorum, quæ Christum ut Deum annuntiant.

D. THOMAS Serm. in die Pentecostes, paucis hæc omnia pro divinitate Christi testimonia concludit, his verbis: "Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. Quarto, Sancti, ibi. Et vos testimonium perhibebitis de me; perhibuerunt autem sancti testimonium de Christo tripliciter. Primo, venturum prædicando Joan. 5. Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & ipsæ sunt quæ testimonium perhibent de me. Secundo,

præsentem demonstrando. Joan. 1. Sic venit, ut testimonium perhiberet de lumine. Tertio, venisse prædicando. Actum 2. Hunc Deus suscitavit, cuius nos testes sumus. Quarto, testimonium perhibuerunt de Christo miracula, quæ nullus posset facere nisi Deus, Joan. 5. Opera quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me. Quinto, perhibuerunt testimonium Angelis. Primo, nasciturum, nuntiando, Luc. 1. Missus est Angelus Gabriel a Deo, &c. Secundo, natum prædicando, Luc. 2. Ecce Angelus Domini stetit juxta illos, &c. Tertio, resurrexisse affirmando, Matth. 28. Angelus Domini descendit de cælo. Quarto, eum venturum ad judicium prænuntiando, Act. 1. Ecce duo viri astituerunt juxta illos, &c. Quinto, perhibuit testimonium creatura corporalis, & hoc septem modis. Primo, cælum quadrupliciter. Primo; in nativitate stellam emittendo, Matth. Vidimus stellam ejus &c. Secundo, in Ascensione ejus, ipsum gloriose suscipiendo, Ephes. 4. Qui descendit, ipse est qui ascendit, &c. Tertio, in Baptismo se super eum aperiendo, Matth. 3. Cæli aperti sunt super eum. Quarto in passione, solis lucem auferendo, Luc. 23. Et obscuratus est Sol. Secundo, testimonium perhibuit aer. Tertio, aquæ obediendo, Matth. 8. Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei? Quarto, terra, Matth. 28. Et terra mota est, & ecce terræ motus &c. Quinto, infernus mortuos resituendo, Matth. 27. Multa corpora Sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Sexto, ignis super discipulos apparendo, Act. 1. Apparuerunt illis dispersæ lingue, tanquam ignis &c. Cum ergo Creator & omnis creatura testimonium de Christi divinitate perhibeant, credamus omnes & imitando colamus ipsum Dominum super omnia benedictum in sæcula sæculorum.

§. X.

Decimum divinitatis Christi argumentum est, quod fit de fide illum esse Deum.

HANC propositionem inficiati sunt ausu temerario Calvinistæ. Enim vero ipse Calvinus Lib. contra Gentilem, nomen Dei soli Patri per excellentiam convenire

re propugnat. Theodorus Beza Lib. contra Brintium de omnipotentia carnis Christi, docet duas esse in Christo hypostaticas uniones; alteram carnis cum anima, ex qua resultat propria persona; alteram Dei cum homine; & sic consequenter de medio tollit unionem hypostaticam; nam si duæ sint in Christo personæ, jam Christus non est personaliter Deus. Arminiani, qui Remonstrantes apud Batavos appellabantur, negaverunt esse de fide Christum esse Deum. Ducem in hoc errore habuerunt quendam Simonem Episcopum, qui Lib. 4. institutionum Theologicarum Sect. 2. cap. 34. hanc blasphemiam prædicat: contra quos

Probatur multis argumentis Propositio nostra.

Probatio ex Scriptura sacra.

QUINQUE mediis procedit istud caput, I. Quia ex Scriptura Christus est verus Deus, II. Quia non est pura creatura, III. Quia est æqualis Patri secundum personam, IV. Quia est Filius Dei naturalis, V. Quia Scriptura præcipit credere Christum esse Deum, & negantes vocat mendaces & Antichristos.

Primum medium ex Scriptura sic procedit: Ille est verus Deus, quem uti talem clare annuntiat Scriptura: Sed res sic se habet: & probatur. I. Matth. 27. 55. Centurio, mortuo Christo, revertens dicit: *Verè Filius Dei erat iste*. II. Ipse Christus seipsum Joan. 10. dicit Deum, alibi autem ut Hebr. 1. 10. habetur de eo: *Tu in principio, Domine, terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt celi*. Igitur est de fide Christum esse Deum.

Alterum medium: Christus ex Scriptura non est pura creatura: Igitur est de fide ipsum esse Deum. Probatur antecedens: Matth. 22. 42. sic loquitur Christus Phariseis: *Quid vobis videtur de Christo, cujus Filius est? Dicunt ei David. At illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo... Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus est? Et nemo poterat respondere verbum*. Rursus Philipp. 2. habetur: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*. Audis Apostolum dicentem Christum non esse creaturam, tamen si se exinaverit formam servi accipiens.

Tertium medium: Christus est æqualis Patri divino, & ipsi consubstantialis: Igitur est de fide esse Deum. Probatur antecedens. I. Ex loco mox citato. II. Joan. 5. 18. *Querebant eum Judæi interficere: quia non solum solvebat Sabbatum, sed & Patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo*. Ibidem cap. 10. 30. *Ego & Pater unum sumus*. Rursus cap. 17. 10. ad Patrem, sic loquitur: *Mea omnia tua sunt, & tua mea sunt*. Igitur Christus est æqualis Patri, unde ipse dicebat Judæis Joan. 10. 38. ut eorum revinceret circa hoc momentum incredulitatem: *Operibus credite, ut cognoscatis & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre*. Et iterum Joan. 14. Philippe, qui videt me, videt & Patrem.

Quartum medium: Christus est Filius Dei naturalis: Igitur est de fide esse Deum. Probatur antecedens undecim testimoniis. Primum habetur Matth. 3. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. II. Joan. 3. 16. *Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret*. III. Luc. 1. 32. *Filius Altissimi vocabitur*. IV. Matth. 16. 17. *Tu es Christus, Filius Dei vivi*, ait Petrus. V. Joan. 1. 14. *Vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti a Patre*. VI. Ibidem vers. 18. *Unigenitus filius qui est in sinu Patris, ipse enarravit*. VII. Gal. 4. 4. *Misit Deus Filium suum... ut adoptionem filiorum reciperemus*. VIII. Heb. 1. 5. *Cui enim dixit aliquando Angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te?* IX. Ibid. vers. 3. *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus*. X. Rom. 8. 32. *Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. XI. Psal. 109. 4. *Ex utero ante luciferum genui te*.

Quintum medium: Scriptura præcipit Christum vocari Deum, & negantes mendaces vocat & Antichristos. Ergo &c. Probatur antecedens.

I. Ex S. Joanne, qui suum scripsit Evangelium ad refellendos Ebionitas, qui Christum dicebant purum hominem. Cap. 3. vers. 14. sic loquitur: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltavi oportet Filium hominis, ut omnis qui creditur in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Vers. 18. *Qui credit in eum, non judicatur, qui autem non credit, jam judicatus est*. Vers. 36. *Qui incredulus est filio, non videbit vitam*. Tum cap. 10. 31. sic concludit: *Hæc autem*

tem scripta sunt, ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei: & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus. Quo posito sic argumentor: Ex Joanne fides in Christum Deum requiritur, ut homo non peccet, ut non judicetur, ut vitam habeat æternam: Igitur divinitas Christi est articulus fidei fundamentalis, ad solum enim Deum spectat salvare, ad ipsum solum dare vitam æternam. Joannes vero ait ad hoc requiri, ut credamus Christum esse Dei Filium.

II. Idem Joann. Epist. 1. cap. 2. 22. ait: Quis est mendax, nisi is, qui negat quoniam Jesus est Christus? Hic Antichristus est, qui negat Patrem & Filium. Rursum cap. 5. 5. Quis est qui vincit mundum? Nisi qui credit, quoniam Jesus est Filius Dei. Unde sequitur illud argumentum: qui non credit in Christum, Antichristus est, adeoque reprobis: qui e contra credit in illum, vincit mundum: Igitur divinitas Christi est de fide.

III. Apostolus anathema dicit ei, qui non amat Jesum Christum Deum; ubique etiam & passim in suis Epistolis vocat Deum, maxime Hebr. 1. ubi ex professo ejus ex adoratione illi debita, & ex creatione illi attributa, ejus probat divinitatem. Ergo &c.

Scripturæ sacræ pro fide divinitatis Christi a S. Cyrillo Alexandrino Lib. 12. Theol. explanatæ.

Ex Evangelio secundum Matthæum.

Sic intonat cap. 1. Joseph fili David, ne timeas accipere Mariam uxorem tuam: quod enim in utero habet, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum: ipse enim salvabit populum suum a peccatis suis. Salvat populum suum filius, & dimittit peccata ejus populi ut Deus, & Dominus Legis. Quis igitur inter creaturas ipsum, nisi tenerarius, atque impius, collocare audebit? Cum nullus possit peccata dimittere, nisi solus Deus. Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam Prophetam, dicentem: Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Nisi Filius naturaliter Deus esset, non vocaretur nomen ejus Emmanuel, quod est nobis

scum Deus. Per Virginem enim sanctam, & de Spiritu sancto factus est homo, quem non Angelus, nempe alia creatura, sed ipse Deus Emmanuel vocavit: sicut ipse ostendit Propheta, dicens de Christo: Et vocabunt nomen ejus novum, quod Dominus nomenabit.

S. Cyrillus eo loci duplici ratione ostendit Christum esse Deum. Primo quidem, ex eo quod ipse det gratiam & salutem: solus autem Deus hæc elargitur, dicente Propheta Psal. 83. 13. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Secundo, quia vocatur Emmanuel, hoc est nobiscum Deus: Porro neminem latet nomen explicare naturam rei. Observes Prophetam asserere Christum esse nobiscum Deum: Igitur est Deus naturaliter, alias sibi soli, non aliis foret Deus: nemo enim dixerit justum esse aliis Deum, cum gratia sanctificans sit illi appropriata, nec eam in alterum transfundere possit. Isaias totum dilucide explanat mystrium, dicens nomen Christi esse novum: sed quomodo novum esset, si non per naturam, sed per adoptionem tantum Christus Deus existeret, cum ante ipsum tot essent dii, quot sanctos numeraremus Patriarchas?

Ex Evangelio secundum Joannem.

INNUMERA ex hoc purissimo fonte pro Christi divinitate irrefragabilia deducit argumenta S. Cyrillus; ibidem cap. 15. instat omnium sit istud ex capite primo B. Joannis de promptu: In principio erat Verbum. Si erat, ait, in principio, quomodo isti dicunt factum atque creatum esse? Principium enim necessario ante omnem creaturam est. Nec potest quod a nihilo ad esse productum est, in principio esse. Sed ipse Filius etiam principium est: non est igitur ipse ab alio principio creatus. Ita enim duo principia, unum ante alterum darentur: quod dicere stultum est. Deinde si sic erat Filius, quomodo a nihilo productus est? Nam si a nihilo productus est, non erat: sed erat, non est igitur a nihilo productus. Pergit: Et Verbum erat apud Deum. Apertius nobis Evangelista principii vocabulum explanat, nihil aliud esse dicens, quod principium appellavit, quam ipsum Deum Patrem: unde Filius effulget, sicut lumen ex sole: alius

, qui-

„quidem hypostatice a Patre, sed non
 „alius ratione substantiæ. Principium
 „igitur Filii Pater est, non temporis aut
 „aliud huiusmodi: sed ex quo filius, &
 „in quo simul est, sicut calor ex igne.”
 „*Pergit*, iterum: *Et Deus erat Verbum*.
 „Apertissime hic non esse recentem Deum
 „Filium asserit; Deus enim erat, ait,
 „& in principio erat: quomodo igitur
 „istī creaturam ipsum esse opinantur?
 „præsertim cum non possint dicere, per
 „gratiam deificatum. Nam quod per
 „gratiam alicui datur, id addi postea
 „necesse est, præintelligitur enim ne-
 „cessario natura & essentia, & hypo-
 „stasis cui conceditur gratia: sicut & nos
 „cum simus natura homines, per gratiam
 „Dei dñi appellamur: & homines nos
 „esse, per prius intelligitur, cum simus
 „per gratiam deificati. Sed non habent
 „dicere, qui creaturam esse filium men-
 „tiuntur, quid filius secundum naturam
 „esse per prius intelligatur, cum Deus
 „esse dicatur. Deus enim erat Verbum,
 „secundum Joannem. Hoc erat in prin-
 „cipio apud Deum: non ad extra pro-
 „ductum, sed ex ipsa Patris substantia
 „emanare Filium ostendit.... Quoniam
 „ergo Pater natura Deus est, erit filius
 „quoque Deus natura... Audis S. Cy-
 „rillum Christi repetere divinitatem ex ejus
 „æternitate, ex eo quod sit in principio ante
 „omnem creaturam: ex eo potissimum quod
 „non possit esse Filius tantummodo per
 „adoptionem, cum non præextiterit gratiæ
 „qua unctus est, sed omne ante tempus
 „illud & ævum habuerit: Igitur est de
 „fide, cum esse Patri consubstantialē.

Ex Epistola ad Romanos.

EADDEM adimplet Provinciam aucto-
 ritate Epistolarum S. Cyrillus ibidem
 cap. 1. Exordium ab epistola ad Romanos
 sumit: “Ad Romanos, scribens Paulus,
 „Servus, inquit, Jesu Christi vocatus
 „Apostolus, segregatus in Evangelium
 „Dei. De Salvatore autem dicit, per
 „quem accepimus gratiam & Apostola-
 „tum in obedientiam fidei in omnibus
 „Gentibus pro nomine ipsius. Attendite
 „diligenter, quia cum in Evangelium Dei
 „segregatum se scripserit, statim addidit,
 „ut prædicaret in omnibus Gentibus pro
 „nomine Domini nostri Jesu Christi.
 „Quare necesse est Christum esse Deum,
 „in cujus Evangelium segregatus fuit.”

Bouzat Theol. Tom. V.

„Quomodo igitur erit creatura, qui Deus
 „naturaliter est? In eadem epistola: Gra-
 „tia, inquit, vobis, & pax a Deo Pa-
 „tre, & a Domino Jesu Christo. Adver-
 „tite simul cum Deo Patre Christum in
 „gratiæ ac pacis concessione connume-
 „rari. Quomodo igitur non est natura-
 „liter Deus, qui simul cum Patre dona
 „Sanctis largitur; & omnia facit simili-
 „ter quæ genitor suus facit? Nemo enim
 „unam esse operationem Dei veri &
 „creaturæ concedet, ne aut creaturam
 „in dignitate divinæ collocet essentiam
 „aut Deum in creaturarum conditionem
 „deprimat... Audis S. Doctorem probare
 „Christi divinitatem, ex una operatione
 „& Patre & Filio communi. Quandoqui-
 „dem quæ sunt Dei propria, non nisi Filio
 „consubstantiali conveniunt. Igitur est de
 „fide Christum esse Deum.

Ex Epistola prima ad Corinthios.

PERGIT S. Cyrillus cap. 2. “De prin-
 „cipibus hujus sæculi, & temeritate ipso-
 „rum verba faciens Paulus scribit: Si
 „cognovissent, non utique crucifixissent
 „Dominum gloriæ. Si gloriæ igitur Do-
 „minus est Filius, qui pro nobis patibu-
 „lo secundum carnem fuit affixus, quo-
 „modo non erit natura Deus? Quomo-
 „do erit creatura, qui a Serapion, ce-
 „terisque cœlorum virtutibus glorifica-
 „tur, plenos dicentibus esse cœlum &
 „terram gloria sua, & Dominum Sabaoth
 „nominantibus? De ipso enim hæc glo-
 „rificantes dicunt, cum ipse Dominus sit
 „gloriæ, secundum Paulum. In eadem
 „epistola sic ait, Nos homo existimet ut
 „ministros Christi, & dispensatores mys-
 „teriorum Dei. Si ergo Filii mysterium,
 „Dei mysterium vocat, quomodo Filius
 „non erit natura Deus? Christus est
 „Dominus gloriæ: ejus mysterium, ex
 „Apostolo est ipsum Dei mysterium: Igi-
 „tur cum B. Cyrillo concludamus: ergo &
 „natura Deus, est de fide.

Ex secunda ad Corinthios.

EODEM tenore ibidem cap. 3. perstrin-
 git hæterodoxos S. Cyrillus; ex epistola
 enim ad Corinth. secunda cap. 2. istud de-
 sumit argumentum: *Nolumus*, inquit, *vos*
fratres ignorare de tribulatione nostra facta in
Asia: quoniam supra modum gravi sumus,
supra virtutem, ut tæderet etiam nos vivere,
 Z

re, sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non sumus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitavit mortuos. "Hoc est, responsum liberationis a morte in nobis ipsis cognovimus. Ecce rursum Deum esse, ait, aperte eum qui suscitavit mortuos: id autem Christus facit qui est resurrectio & vita, in quem qui credit, vitam æternam habet: & ego, inquit, suscitabo eum in novissimo die. Quibus positus licet sic argumentari: Solus Deus resuscitare potest mortuum: sed ex Apostolis juxta B. Cyrilli explicationem, Christus est causa resurrectionis mortuorum. Igitur est de de esse Deum.

Ex Epistola ad Galatas.

S. CYRILLUS gradum facit ad Epistolam, quæ est ad Galatas, ubi & nova adinvenit pro divinitate Christi astruenda testimonia. Ex capit. 1. sic intonat ibid. cap. 4. *Si quis evangelizat aliud quam accepistis, anathema sit. Modo enim hominibus juadeo, an Deo? Si adhuc hominibus placeamus, Christi servus non essem.* "Si ergo Paulus Deo persuadere, hoc est, ostendere conabatur, quantum ipsum amaret, idque faciebat, non ut hominibus placeret, sed Christi servus esset: Deus certe secundum naturam Filius est, cui bonorum operum servitutem offerentes, ut Deo & Domino rationem omnines reddimus: hoc enim est ipsi persuadere. Non est ergo creatura, qui Deus naturaliter est. Observes Apostolum habere Christum ut supremum Dominum. Ex quo concludit B. Cyrillus esse Deum, & hoc de fide, nam in his omnibus explinat fidem de Christi divinitate contra obstrictantes.

Ex Epistola ad Ephesios.

ILLE est Deus, qui est perfectissimi Dei Patris character & imago: Atqui sic propugnat B. Cyrillus ibidem cap. 5. innixus auctoritate Apostoli, cap. 1. & ita citat: *Paulus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei sanctis omnibus qui sunt in Epheso, & fidelibus in Christo Jesu.* "Qui per voluntatem Dei Patris Apostolum accepit, ut ipse ait, is ipse asserit splendorem Patris & characterem Filium esse: quomodo igitur increatæ Patris hypostasis, filius character erit, si a nihilo ipse se-

cundum hæreticos creatus est? Necessarium enim est ut imago perfecta habeat similitudinem illius, cujus imago est. Quare sicut Pater increatus est, ita & Filius increatus erit: & sicut Pater Deus verus est, ita & Filius verus est Deus."

Ex Epistola ad Philippenses.

QUI eandem cum Patre potestatem habet, est Deus: Atqui Christus eandem cum Patre potestatem habet: quinimmo nos sumus filii Christi, quippe qui dederit nobis potestatem filios Dei fieri. Ergo &c. Sic argumentatur S. Cyrillus ibidem cap. 6. ex auctoritate Apostoli Epist. ad Philipp. capit. 1. *Omnia facite sine murmuratione & hesitatione, ut sitis sinceri absque ulla querela, filii Dei sine reprehensione.* "Et licet ipse Paulus alibi dicit, a Christo de nobis illud dicitur: Ecce ego & filii, quos dedit mihi Deus. Ipsi Christi ergo filii sumus, per fidem & charitatem immaculati. Deus igitur Christus est, & non creatura. Rursum in eadem epistola: *Nostra autem conversatio in cælis est. Unde & Salvatorem expectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ conformem corpori gloriæ suæ, secundum operationem, qua ipse potest subjicere sibi omnia.* Ecce Paulus eandem potentiam tribuit filio hic, ut possit cuncta sibi subjicere: quæ res in sola virtute Patris est. Nam quoniam Deus simplicissimus est, non est aliud ipse, aliud virtus sua, hoc est, filius suus, sed unum & idem essentialiter ac naturaliter."

Ex Epistola ad Colossenses.

NULLUS ex Deo naturaliter nascitur, ut cum eo regnet & cuncta creet, nisi sit ipse substantialiter Deus: Atqui talis est Christus: & probatur, tum ex epistola ad Coloss. cap. 1. tum ex S. Cyrillo illam hic cap. 7. sic interpretante: *Gratias agamus Deo Patri, qui dignos nos fecit in parte sortis Sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfudit in regnum filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.* "Omni creaturarum naturam Deo divina Scriptura ut servam subijcit: omnia inquit, tibi serviunt. Soli autem Deo regiam dignitatem attribuit, clamans ad ipsum, Tu es ipse Rex meus, & Dominus meus. Nam qui

,, na-

natura Deus est, is etiam Rex est :
 & contra qui natura Rex est, is etiam
 Deus est. Si ergo nulla creatura
 regnare cum Patre dicitur, Filius autem
 id habet : quomodo erat creatura
 Filius, qui una cum Patre in Spiritu
 sancto regnat ? Rursus ibidem,
 In ipso creata sunt omnia, quæ in
 coelis & quæ in terra sunt, sive visibilia,
 sive invisibilia. Si ergo omnia
 in ipso creata sunt, quare vos cum
 omnibus ipsum creaturis connumeratis ?
 Nam cum omnia dixerit, nihil
 eorum dimisit quæ ex nihilo ad esse
 producta sunt. Aliud ergo ipse est
 præter creaturas, & ideo non est creatura.

Ex Epistolis ad Timotheum, & ad Hebræos.

PLURES alias ex iis locis, ibidem S. Cyrillus deducit pro fide divinitatis Christi probationes. Cap. 10. Apostolus 1. ad Timoth. 1. vocat imperium Christi, imperium Dei ; sic refert Sanctus Doctor :
 „ Paulus Apostolus Jesu Christi secundum
 „ imperium Dei Salvatoris nostri & Christi
 „ Jesu Dei nostri &c. „ Cap. 11. ex
 „ 2. ad Timoth. cap. 1. „ Noli igitur erubescere
 „ testimonium Domini nostri, neque me
 „ vinctum ejus ; sed collabora in Evangelio
 „ secundum virtutem Dei, qui nos liberavit,
 „ & vocavit vocatione sua sancta. Ecce
 „ rursus Christus, Deum & Salvatorem nominat.
 „ Cap. 9. explanat epistolam ad Hebræos
 „ S. Cyrillus, maxime caput primum, in quo
 „ Christum dicitur Filium Dei, heres universorum,
 „ sæculorum Creator & omnibus præcellens
 „ Angelis : „ Ego autem dico vobis. Quomodo
 „ igitur creatura erit Filius Dei secundum naturam,
 „ aut quomodo erit servus, qui omnium Dominus
 „ est, & omnium heres ? Necessè est enim
 „ ut aliud ipse sit præter omnia, quorum
 „ heres est. Sed per ipsum etiam sæcula
 „ facta sunt : Erat ergo ante sæcula.
 „ Nulla vero creatura ante sæcula fuit :
 „ omnia enim in tempore sunt, præter
 „ solum Deum. Verus igitur Deus & non
 „ creatura Filius est. Quantum autem Filius
 „ Angelis præest, perspicuum est : quia illi
 „ ministri sunt, & ad ministrandum mittuntur :
 „ Filius autem cum Patre glorificatur, & Angeli
 „ sibi ministrant, ut in Evangelio scribitur :

„ Et ecce Angeli venerunt, & ministrabant ei. „

Mitto alia argumenta, quæ S. Cyrillus eruit ad probandam fidem Christi divinitatis. Ibidem cap. 12. ostendit auctoritate Actuum 16. Spiritum sanctum esse, vel ipsum Jesu Spiritum ; cap. 13. ait Jacob. 2. vocari Deum, eum esse a principio juxta epistolam primam Joan. cap. 2. quod nulli inquit competit creaturæ. Gregem Christi esse gregem Dei 1. Petr. 5. Eundem, ut ait S. Judas, salvasse populum de Ægypto subdit Cyrillus, p. 160. „ Si Jesus, secundum Apostolum Judam, populum eripuit ex Ægypto, ipse certe
 „ est qui dicit ad Moysen : Ego sum qui sum : & audiens gemitum filiorum Israel deicendi ad liberandos ipsos. Si ergo ipse est qui est, quomodo erit creatura ? Nam qui est, semper est, creatura vero non semper est. „

Probatio fidei divinitatis Christi, ex Traditione, & Conciliis.

CONCILIUM Antiochenum primum adunatum est ann. 365. contra Paulum Samosatenum, qui Christum dicebat purum hominem : hunc autem sic revincit in præclara fidei confessione : *Hominem autem præfiguratum dicimus esse Filium Dei, quem ipsa Scriptura Deum esse declaravit. Quin etiam legem similiter datam esse Moysi dicimus, ministrante Filio Dei, sicut Apostolus docet, cum ait : Quid igitur lex ? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per Angelos in manu Mediatoris : Mediatorem autem alium Dei & hominum nescimus præter hunc. Filium vero, qui apud Patrem, Deum quidem & Dominum omnium creaturarum dicit, a Patre autem missum de coelis, & carne assumpta factum esse hominem.* Contra eundem Paulum altera Synodus Antiochiæ celebrata est an. 370. & in epistola Synodica, altera ad Dionysium Romanum Pontificem directæ : altera ad ipsum Paulum, Christus asseritur Filius Dei, a Patre missus in terras propter nostram salutem.

Sequitur primum Concilium Oecumenicum 4. Sæculo congregatum, in quo consubstantialitas Verbi incarnati conclamata est in Symbolo : *Credo in unum Deum. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum.* In eo Symbolo de Filio dicitur. I. Esse verum Deum. II. Esse Patri consubstantialem. III. Esse æternum.

num. IV. Esse immutabilem. V. Esse genitum, & non factum. Atqui Symbolum est summa credendorum: Igitur debemus credere, & quidem explicite Christum esse verum Deum.

Eodem Sæculo, adunatum est Concilium Constantinopolitanum I. contra Macedonium, negantem Spiritum sanctum esse Deum: in eo autem confirmata est fides Nicæna, & maxime Symbolum.

Quinto Sæculo, Concilium Ephesinum in Epist. ad Nestorium, & Chalcedonenle eodem sæculo congregatum actione 2. confirmat de divinitate Christi fidem.

Sexto Sæculo, quinta Synodus Oecumenica Can. 1. asserit tres personas unius essentia. Et Can. 11. anathema dicit Ario, Eunomio, & aliis hæreticis, qui Verbi incarnati negabant divinitatem.

Septimo Sæculo, textum Concilium Generale. A. 17. eandem propugnat Christi divinitatem.

Octavo Sæculo, Concilium septimum Oecumenicum A. 7. eandem repetit fidem.

Nono Sæculo, octava Synodus Oecumenica eodem modo loquitur pro Christi divinitate.

Decimo-tertio Sæculo, Concilium primum Lateranense generale cap. 1. eodem modo, sicut alia præcedentia, defendit fidem de Christi divinitate.

Decimo-quarto Sæculo, Concilium Vienne, unde extat Clementina unica de summa Trinitate, & fide catholica, ibi eandem explicat fidem.

Decimo-quinto Sæculo, Concilium Florentinum Sess. ult. in Decreto de processione Spiritus sancti, etiam Christi divinitatem suo calculo communicavit.

Decimo-sexto Sæculo, Tridentinum Sess. 3. confirmat eandem fidem, ab ore ipsius Christi per Apostolos & Concilia, usque ad nos transmissam. Ergo &c.

Patres.

Ex primo Sæculo, occurrit primus B. Ignatius Martyr Epist. ad Ephes. ubi dicit eos, qui non cognoscunt Deum incarnatum, in ignem inextinguibilem tradendos esse. Unde in Epist. ad Philadelphenses, ait: "Si quis dicat, unum esse Deum, & constiteatur Christum, Jesum, sed eundem nudum esse hominem putet, huiusmodi serpens est, fraudem & errorem prædicans, in exitium

hominum, & est huiusmodi inops sensu, cognomento Ebion." Tum Epist. ad Antiochenos: "Omnis, inquit, qui annuntiat unum solum Deum, & tollit Christi divinitatem, is est diabolus, & hostis omnis iustitiæ."

Dionysius, qui creditur Areopagita, eodem apparet Sæculo defensor Christi divinitatis: nam de mystica Theologia cap. 9. sic habet: "Quomodo superlubstantialis Jesus humanæ naturæ substantia factus est. Id est, quomodo Deus homo factus est: Igitur agnoscit Deum in humanitate."

Ex secundo Sæculo, multi veniunt testes pro Christi divinitate. Iustinus Apolog. 2. pag. 57. ait: "Solum proprie Filium Deo genitum, qui est Verbum ipsius, & primogenitus, & virtus; ac de illius voluntate hominem esse factum." Clemens Alexand. qui eodem floruit Sæculo A. d. Gent. pag. 5. sic habet: "Qui in principio erat Verbum divinum, principium universorum & erat, & est. Hoc igitur Verbum, qui Christus est, tum olim nobis ut simus, tum ut bene simus, causa extitit, & nunc hominibus apparuit illud idem Verbum: quod cum solum utrumque sit, Deus & homo, fons & origo nobis est bonorum omnium."

Hippolytus Portuensis egregius Chr. Martyr, ait, apud Theodoretum in Dialog. 1. "Verbum Dei primogenitum in Virginem descendisse, & primogenitum perinde hominem in illius utero formatum: ut primogenitum Verbum Dei, cum homine primogenito conjunctum, esse monstraretur."

Athenagoras, eodem numeratur Sæculo, & quidem inter ceteros percelebris Christi divinitatis zelator atque defensor, etiam coram Imper. Christianos persequentibus; is autem Lib. 4. cap. 11. sic loquitur: "Ipse Christus cum Patre vivorum est Deus, qui & locutus est Moysi, & qui Patribus manifestatus est."

Irenæus ceteris adjungitur, equidem tamquam generosus Christi divinitatis athleta, quippe qui & scriptis & sanguine Christi propugnaverit divinitatem. Lib. 3. cap. 21. loquens de Ebionitis, contra Christi divinitatem debacchantibus, dicit illos privari vita æterna, quia non agnoscunt Emmanuel, id est, Verbum caro factum. Ibidem capit. 6. fuse probat Christi divini-

ta-

tatem, sicut & cap. 8. Cap. 12. sic habet: "Annuntiaverunt Apostoli hunc esse Christum, Filium Dei æternum, eorum Regem." Idem prosequitur cap. 16. Cap. 20. subdit respondens ad objecta Ebionitarum: *Exclusa est omnis contradictio dicentium, si ergo tunc natus est, non erat ante Christum. Ostendimus enim, quia tunc non cæpit Filius Dei, existens semper apud Patrem.* Lib. 4. cap. 11. aurea sententia omnia claudit: *Ipse igitur Christus, inquit, cum Patre vivorum est Deus, qui & locutus est Moysi, & qui Patribus manifestatus est.*

Ex tertio Sæculo, apparet nubes testium pro eadem fide. Origenes Lib. 1. de principiis apud Pamphilum de Apolog. Origenis, in primo ordine ponit catholicam de Christi divinitate fidem. Ipse vero Origenes Comment. in cap. 9. epistol. ad Rom. sic effatur: "Miror, quomodo, quidam legentes, quod Apostolus ait, 'Unus Deus Pater, ex quo omnia, & unus Dominus J. C. per quem omnia,' negant Filium Dei Deum debere profiteri, ne duos Deos dicere videantur." Et quid de hoc loco Apostoli facient, in quo aperte Christus super omnia Deus esse perscribitur? Sed non advertunt; qui hæc ita sentiunt, quod sicut Dominum Jesum Christum non ita unum esse Dominum dixit, ut ex hoc Deus Pater non esse Dominus dicatur; ita etiam Deum Patrem non ita unum Deum esse dixit, ut Dei Filius Deus non credatur. Dominus autem uterque est Deus." Hunc locum citat Athanasius in Epist. de decretis Concilii Nicæni, unde maxime ponderare debet.

Dionysius Romanus apud Athanasium de Decretis Synodi Nicænæ, hanc fidem suo munivit calculo, his verbis: "Credendum est in Deum Patrem, & in Filium ejus Jesum Christum, & in Spiritum sanctum, uniusque Deo totius universitatis Verbum: Ego enim, inquit, & Pater unum sumus. Et ego in Patre, & Pater in me." Reddit rationem, cur Christus sit Deus, nempe quia unum est cum Patre.

Tertullianus insignis est Christi divinitatis testis; Apolog. enim Lib. contra Praxeam sub finem, cap. 21. ait: "Ceterum Judaicæ fidei ista res, sic unum Deum credere, ut filium adnumerare ei nolis, & post Filium, Spiritum. Quid enim erit inter nos & illos, nisi differentia ista? Quod opus Evangelii, quæ est

substantia novi Testamenti... si non exinde Pater, & Filius, & Spiritus tres crediti, unum Deum sistant? Viderint igitur Antichristi, qui negant Patrem, & Filium. Negant enim, &c. In eod. Lib. sic habet: "Itaque Deos omnino non dicam, nec Dominos, sed Apostolum sequar, ut si pariter nominandi fuerint Pater & Filius, Deum Patrem appellem, & Jesum Christum Dominum nominem. Solum autem Christum potero Deum dicere, sicut idem Apostolus. Ex quibus Christus, qui est, inquit, Deus super omnia Domini, nus benedictus." Quibus verbis agnoscit Christum Deum & nominat, atque constituitur: Deum quidem sub nomine Christi, ut mos est apud primorum sæculorum Patres: quia Christus idem est ac unctus: hominem vero sub nomine Jesu, quod quidem ordinatione Patris æterni Christo impositum est, quando ut homo & Filius Abraham circumciscus est.

Cyprianus Epist. ad Jubajanum sic ait: "Nec hujus Dei fieri potest Templum, qui negat Deum Christum." Tum Libro 2. ad Quirinum cap. 6. pag. 353. "Fæc illic altare illi Deo, qui tibi apparuit, cum fugeres a facie Esau fratris tui... in te Deus est, & non est alius Deus præter te. Tu enim es Deus, & non sciebamus, Deus Israel Saviour." Quæ quidem ultimæ particulæ figunt sensum Cypriani in Christo. Denique S. Athanasius, qui longum pro Christi divinitatis defensione tulit martyrium, sic concludit Symbolum de divinitate Verbi incarnati: *Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.* Igitur Christi divinitas est de fide explicata.

Ex quarto Sæculo præter Athanasium numeramus Basilium, qui libros quinque contra Eunomium elucubravit, in quibus Christi divinitatem propugnat, sicut & Gregorius Nazianzenus in Orationibus quinque de Theologia. Item Gregorius Nyss. Cyrillus Jerosolymitanus a septima usque ad undecimam Catechesim scripsit de Christi divinitate, sicut & Epiphanius Hæresi 69. contra Paulum Samosatenum. Græcis Patribus adjiciuntur Latini, nempe Hilarius in Libris 12. de Trinit. Lucifer Calaritanus Lib. ad Constantium pro Athanasio. Marius Victorinus in quatuor Libris contra Arium. Philastrius in Libro de hæresibus.

Ex quinto Sæculo, inter Græcos Chrysostomus multa dilerte loquitur pro Christi divinitate in Oratione, quæ Christus sit Deus, tum & in Commentariis in 1. cap. Joan. Theodoretus Lib. 4. de Hæreticorum fabulis. Ex Latinis Gaudentius Traët. 7. in Exodum, & in Epist. ad Paulum de ista Evangelii sententia: *Pater major me est*. Hieronymus Lib. contra Luciferianos, Augustinus in Libris 13. de Trinit. & alii permulti apud Bellarminum Lib. 1. de Christo cap. 10.

Ex sexto Sæculo, multi etiam pro Christi divinitate locuti sunt, ut Fulgentius Lib. de fide ad Petrum cap. 1. Joannes Maxentius in professione fidei. Boetius Severinus, qui librum mirabilem de Trinitate scripsit.

Ex septimo Sæculo, occurrit pro eadem causa Gregorius Magnus Lib. 3. Dial. cap. 29. Gregorius Turonicus Lib. 5. cap. 43. sicut & Ilidorus Lib. de Trinit.

Ex octavo Sæculo, eminent V. Beda, qui præter alia scripsit Commentaria in Boetium de Trinit. Joannes Damascenus Lib. 1. de fide orthodoxa cap. 2. 6. & 8.

Ex nono Sæculo, Rabanus in caput 9. ad Rom. & in caput 2. ad Philipp. multa eloquenter & pie disserit de Christi divinitate. Item Theophylactus & alii.

Ex decimo Sæculo, Ambrosius Anbertus in Commentariis in Apoc. & potissimum in initio & fine: sicut & Radulphus Aurelianensis in Levit. cap. 2. probant Christi divinitatem.

Ex undecimo Sæculo, eisdem propugnant partes Anselmus Lib. de summa Trinit. & Gisebertus in Lib. de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ.

Ex duodecimo Sæculo, Ricardus a S. Victore, qui in Libris sex de Trinit. & S. Bernardus Epist. 190. ad Innocentium Papam contra Abailardum mira dicunt de Christi divinitate.

Ex decimo-tertio Sæculo, occurrunt Theologi omni exceptione majores pro hoc momento, ut Petrus Lombardus, Alexander Aletius, Albertus Magnus, Angelus Scholæ divus Thomas, S. Bonaventura, Scotus: tum omnes catholicæ Universalitates, quæ ad nos usque perpétua & illibata Traditione Christi divinitatem propugnant atque defendunt.

Ex his sequitur istud irrefragabile argumentum: Quod omnes ab Apostolis usque ad nos, tum virtute, tum scientia præditi, perpétua Traditione in Scriptu-

ris fundata tenuerunt, illud est de fide: Atqui quotquot existerent inter Patres & Theologos percelebres, hi omnes una voce tum Scripturis, tum Conciliis innixi conclamaverunt Christum esse Deum: Igitur Christi divinitas est de fide. Et vero quid ultra requiritur, ut res de fide teneatur, nisi post eorum exigere aliquid? Igitur Arminiani & ceteri Proteſtantes in veritate non steterunt, quum Christi divinitatem & numero credendorum impie abstulerunt.

Probatio fidei de Christi divinitate rationibus Theologicis.

PRIMA: Quotiescumque Ecclesia suis anathematibus infestatur aliquem errorem, toties dogma oppositum est de fide explicita: Atqui Ecclesia in omnes qui divinitatem Christi impugnaverunt, suis animadvertit fulminibus: Igitur divinitas Christi est de fide explicita. Probatur minor.

Primo Sæculo, S. Joannes Ebionitas ut Antichristos habet, eo quod Christum dicerent purum hominem. Ignatius Epist. ad Ephes. anathema illis dicit. Et Origenes in Epist. ad Tit. tanquam pestem fugiendos esse docet. Secundo exeunte sæculo, Theodorus volens renovare Ebionitarum errorem, a Victore Papa ab Ecclesia expulsi sunt. Tertio sæculo, Antimus a communione Ecclesiæ ejectionis est, eo quod eandem hæresim instaurare satageret. Et Patres Synodi Antiochenæ propter hoc Paulum Samosatenum de gradu, & Ecclesia ejectionis. Quarto denique sæculo Arius ob blasphemias erga Christi divinitatem in primo Concilio generali damnatus est: sic in aliis Conciliis de Nestorio, de Sociniani & Arminiani.

Secunda: Fides, spes & caritas fundantur in divinitate Christi: fides quidem, quia credimus illi ut Deo, & mysteriis quæ nobis revelavit: quocirca si non esset Deus, nec utique foret infallibilis, & sic nulla fides extaret; spes vero, eum quippe habemus ut Salvatorem qui nobis cælos aperuit: Caritas demum, quandoquidem debemus redamare eum qui proprii sanguinis effusione nos & a peccato & a morte æterna redemit.

Tertia: Fides in Deum trinum & incarnatum explicita est ad salutem necessaria, juxta illud Heb. 11. 6. *Sine fide autem impossibile est placere Deo. Credere enim*

opor-

oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Sic propugnant Theologi omnes: Igitur divinitas Christi est de fide, & datur de ea præceptum, quod omnes obligat.

Fis satis objectionibus Heterodoxorum.

OBJICIUNT: Qui accipit a Patre omnia quæ habet, non est Deus: Atque Christus omnia quæ habet, accipit a Patre, juxta illud Luc. 10. & Joan. 10. *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.* Igitur non est de hde Christum esse Deum. Confirmatur. Philipp. 2. habetur: *Exinanivit semetipsum:* . . . propter quod & Deus exaltavit illum: Sed qui semetipsum exinanivit, secundum personam exinanitus est: Item & secundum personam exaltatur; actiones enim & passiones sunt suppositorum. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Christus ut homo omnia accipit a Patre, concedo: ut persona, subdistinguo: accipit per originem & sine dependentia, & in æternitate, concedo: secus, nego. Christus est Deus simul & homo: ut homo cuncta accipit a Patre per dependentiam, & hoc in tempore: ut Deus vero utique accipit, sed per modum emanationis seu originis, quia est principium de principio in æternitate. Ita Athanasius, Basiliius, & alii Patres.

Ad confirmationem distinguo: Christus semetipsum exinanivit ratione humanitatis, concedo, ratione personæ, nego. Tamen enim actiones & passiones sunt suppositorum, quia tamen Verbum incarnatum supplet vices suppositi creati, humiliatio, dolor, ceterique defectus non refunduntur in Verbum secundum se spectatum, sed in hominem assumptum.

Ad aliud distinguo: Christus exaltatus est ratione humanitatis, concedo: ratione personæ, subdistinguo: in concreto consideratæ, & ut subsistens in natura humana, concedo: in se spectatæ, nego. Hæc solutio est S. Cyrilli, qui Lib. 8. Thef. proposita sibi objectioni, pag. 99. sic respondet: "In extremis vero temporibus propter salutem nostram verus Deus factus homo verus humiliavit seipsum, & ideo dicitur exaltari: non secundum Verbi naturam, sed secundum Incarnationis mysterium. Nam cui humilitas congruit, hic exaltari quoque dicitur convenienter: Humana vero

natura, res humilis est, ipsa ergo exaltari quoque intelligitur."

Instant: 1. Cor. 8. habetur: *Nullus est Deus, nisi unus, nam etsi sunt, qui dicuntur dii, sive in celo, sive in terra, siquidem sunt dii multi, & domini multi, nobis tamen unus Deus Pater: Igitur est de fide solum Patrem esse Deum.*

Respondeo distinguendo: Est unus Deus per exclusionem fallorum numinum, concedo: per exclusionem Filii & Spiritus sancti, nego. Solutio patet ex verbis immediate antecedentibus: Sic enim loquitur Paulus vers. 4. *De scis autem, quæ idolis immolantur, scimus, quia nihil est idolum in mundo, & quod nullus est Deus, nisi unus.* Idem patet v. 6. ex verbis subsequentibus: *Unus Deus*, inquit Apostolus, *Pater, ex quæ omnia, & nos in illum, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.* Ibi eadem tribuit Christo sicut Deo Patri, nempe dominationem & omnipotentiam. Igitur agnoscit illum ut Deum. Solutio etiam patet ex Origene supra citato, qui dicit Scripturam non excludere a divinitate Filium, quando solum Patrem nominat: neque e converso Patrem, dum dicit Christum Deum, nullam de prima persona faciendo mentionem.

Instant: Hebr. 5. Christus dicitur Pontifex & Mediator hominum: Sed Pontifex & Mediator distinguitur a Deo: siquidem eadem persona non satisfacit, & recipit satisfactionem: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Christus est Pontifex Mediator ut homo, concedo: ut Deus, subdistinguo: quatenus subsistit in natura humana, concedo: in natura divina, nego. Et sic sub diverso respectu Filius Dei & satisfacit, nempe ut subsistens in natura humana, & recipit satisfactionem, nempe ut subsistens in natura divina. Ita Apost. ibid. his verbis: *Omni namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis: qui condolevere possit iis qui ignorant & errant: quoniam & ipse circumdatus est infirmitate..... sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: filius meus es tu, ego hodie genui te.* Postea addit Pontificem fundere preces, quod officium soli homini convenit: Igitur ex Apostolo, Christus fuit Mediator ut homo; & etiam ratione personæ, sed reductive ut subsistens in natura humana.

Urgent Heterodoxi : Qui tristis fuit , qui metuait , non dicendus est Deus , cum huiusmodi defectus a divinitate procul sint : Atqui tamen Christus his obnoxius fuit defectibus , juxta illud Matth. 26. 38. Capis contristari , & mœsus esse . Tunc ais illis : Tristis est anima mea usque ad mortem : Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem : Christus ut homo ejusmodi passus est defectus , concedo : ut Deus , nego . S. Cyrillus Alexandrinus hanc præoccupat objectionem , & sic respondet Lib. 10. Thesau. cap. 3. " Quasi ab homine uno has voces dictas credunt Hæretici , quia mortem timuit , & tristis factus est , ceteraque huiusmodi perpessus ut homo verus . Deus enim verus , sicuti Christus est , quomodo ut Deus mortem timuisset ? Quia id : Ego sum vita , qui alios ex morte revocavit , qui discipulos hortabatur , dicens : Nolite timere eos qui occidunt corpus , animam autem non possunt occidere . Ut Verbum autem Dei quomodo timere potuit , qui Abraham dixit : Noli timere , quoniam ego tecum sum ; qui Moysen adversus Aegypti Regem suscitavit , qui ad Josue dicebat , Confortare ut vir . Quomodo etiam alios ipse timuisset , ad quem Sancti clamant : Dominus mihi adjutor , & non timebo , quid faciat mihi homo ? Quomodo autem si venit ad interimendam mortem , mortem timebat quam interiret ? Sed infernum timuit , inquiunt , mirum est quod hæc audeant dicere . Janitores enim inferorum , cum primum eum vidissent , spiritus inclusos exire præ timore dimiserunt Ideo ne quis dubitare posset , ut homo clamabat : Deus meus , Deus meus , cur me dereliquisti ? Et rursus , transeat a me calix iste . His igitur atque similibus totum ad se hominem vere assumptum esse ostendebat . Tenebris vero & terræ motu , ceterisque huiusmodi Deum se quoque demonstrabat . Unde nonnulli qui eum antea deridebant , commoti clamant : Vere Filius Dei erat iste . "

Perfistunt : Christus vel ante mundum conditum habebat solum gloriam finitam : Igitur etiam ut Verbum non est Deus , quandoquidem gloria quæ Deo competit , est attributum infinitum . Probatur antecedens : non aliam habet gloriam ut Verbum , quam eam quæ illi ut homini competit : Ergo &c. Probatur antecedens :

ipse Christus Joan. 17. 5. sic loquitur : Clarifica me Pater apud te ipsum , claritate , quam habui prius quam mundus esset apud te . Sed eo loci petit gloriam pro humanitate finitam , & tamen eandem expostulat quam habebat apud Deum antequam mundus fieret : Igitur & finitam ut Verbum habebat ante mundum conditum .

Respondet negando antecedens primi & secundi argumenti . Ad ulteriorem probationem distinguo : Christus petit claritatem quam habebat ante mundi constitutionem apud Deum ratione prædestinationis , concedo : ratione sui ut Verbum est apud Deum , nego . Eo loci loquitur ut homo , & petit ; Deus autem qui est omnia & independens , nihil expostulare potest , quia vero ab æterno decreverat glorificare Filium ut incarnatum , Christus hanc gloriam ante sæcula prædestinam petit . S. Thomas Comm. in cap. 17. Joann. sic solvit argumentum : " Cum ergo videret illius prædestinationem suæ glorificationis venisse jam tempus : ut & nunc fieret in redditione , quod fuerat in prædestinatione jam factum , oravit dicens : " Et nunc clarifica me , &c. "

Probationum fidei de Christi divinitate synopsis juxta sanctum Gregorium Nazianzen. qui & ad omnes difficultates respondet.

S. GREGORIUS Naz. Orat. 3. de Theologia , demonstrat nihil absurdi sequi , & a divinitate alienum ex unione Verbi cum humanitate ; & sic loquitur de Christo pagin. 575. " Natus quidem est , sed etiam genitus erat : ex muliere quidem , ceterum Virgine . Illud humanum , hoc divinum : Patris expers hic , Matris expers illic . Utrumque horum divinitatis est . Materno quidem utero gestatus est : verum a Propheta cognitus est , & quidem in utero adhuc existente , atque coram Verbo , cujus causa procreatus fuerat , saltante falsiciis quidem involutus est : At sepultura falsiciis redivivus excussit . In præsepio quidem reclinatus est : ceterum ab Angelis celebratus est , & a stella indicatus , & a Magis adoratus . Cur tu ad id quod oculis cernitur , offensis , dum non id spectas quod anima & intelligentia percipitur ? In Aegyptum quidem pulsus est , Aegyptiorum errores in fugam vertit , juxta aliam versionem : Verum

„ im-

„*impura idolorum sacra depulit atque pro-*
 „*figuravit*. Non erat illi species neque de-
 „cor apud Judæos : sed apud Davidem
 „speciosus erat forma præ filiis homi-
 „num, atque etiam in monte fulgoris
 „in modum lucet, sole clarior efficitur,
 „futurum videlicet splendorem adum-
 „brans. Baptizatus quidem est ut homo,
 „sed peccata sustulit ut Deus : Non quod
 „lustrationis indigeret, sed ut aquis ipsis
 „sanctitatem asserret. Tentatus est ut ho-
 „mo, at victoriam adeptus est ut Deus, at
 „considerare nos jubet, ut qui mundum vi-
 „cerit. Fame affectus est : sed multa ho-
 „minum millia aluit, ipseque panis est
 „vivificus ac cælestis : siti laboravit, sed
 „clamavit : Si quis sitit, veniat ad me &
 „bibat : atque etiam facturum se pollicitus
 „est, ut qui fide præditi sunt, fontis
 „instar scaturiant. Fatigatus est, sed
 „eorum qui fatigantur, atque onerati
 „sunt, est requies. Somno depressus est :
 „sed in mari levis incedit, ac ventos in-
 „crepat, Petrumque pectus euntem sub-
 „levat. Vestigal pendit, sed ex pisce,
 „sed exigentium Rex est. Samaritanus,
 „& dæmoniacus ; at ei qui a Jerosoly-
 „mitana urbe descendens in latrones in-
 „ciderat, salutem avertit ; atque a dæ-
 „monibus agnoscitur, & dæmones fugat,
 „& spiritum legiones in profundum
 „præcipites agit, ducemque dæmo-
 „num quasi fulgur cadentem videt : la-
 „pidibus petitur, sed non arripitur.
 „Orat, sed alios orantes exaudit. Col-
 „lacrymat, sed lacrymas sedat. Quærit,
 „ubi politus sit Lazarus, homo enim
 „erat, sed Lazarum a morte ad vitam
 „excitat : Deus enim erat. Venditur,
 „& quidem vili pretio, nempe triginta
 „argenteis : sed interim mundum pretio
 „magno, hoc est, cruce suo redemit.
 „Ut ovis ad occisionem ducitur : verum
 „Israel pascit, nunc autem universum
 „terrarum orbem. Ut agnus mutus est ;
 „sed idem verbum est, illius in deser-
 „to clamantis voce annuntiatum. Lan-
 „guore affectus ac vulneratus est ; verum
 „morbum omnem & languorem pellit.
 „In lignum tollitur, illicque affigitur,
 „sed nos vitæ ligno restituit, sed latro-
 „nem etiam simul pendentem salute af-
 „ficit, sed id omne quod cernitur, obte-
 „nebrat. Aceto potatur, ac selle pa-
 „scitur : sed quis ? Is nempe qui aquam
 „in vinum commutavit, atque amaru-
 „lentum illum gustum sustulit, inquam,

„ipsamet dulcedo, totumque desiderium.
 „Animam tradit ; sed ejus rursus acci-
 „piendæ potestatem habet ; sed velum
 „rumpitur, supera enim patefunt ; ac
 „petræ scinduntur ; sed mortui prius ad
 „vitam revocantur. Moritur ; sed vitam
 „impertit, ac morte sua mortem extin-
 „git. Sepultura afficitur ; sed resurgit.
 „In infernum descendit ; sed animas rur-
 „sus ducit, atque in cælos ascendit,
 „venturusque est ad judicandum vivos &
 „mortuos. „Et sic Gregorius omnia spe-
 „cie contradictoria ipso Scripturarum con-
 „textu dilucide concordat.

ARTICULUS SECUNDUS.

*Utrum unio Verbi divini cum humanitate
 sancta sit substantialis & hypostatica ?*

SENSUS quæstionis est, utrum Verbum
 immediate sit unitum humanitati, ita
 ut vices gesserit subsistentiæ creatæ, &
 homo in Christo subsistat subsistentia di-
 vina. Negavit Nestorius, qui in hoc ha-
 buit magistrum Theodorum Mopsueste-
 num ; Patronum vero Joannem Antioche-
 num : Fautores, Theodoretum & Ibam :
 Judicem Cyrillum Alexand. cujus quidem
 declinare sententiam tentavit variis, sed
 fucatis explicationibus & dolis, maxime
 sanctum Præfulem accusando de Apollina-
 ris hæresi. Unde hæc sex momenta per-
 tractanda incumbunt. I. De historia Ne-
 storianismi, qui multum exagitavit Ec-
 clesiam, quique ad nostra usque tempo-
 ra grassatur in variis Orientis regionibus.
 II. An Nestorius impegit in errores qui
 illi imputantur ? III. De fide B. Cyrilli
 Alexand. IV. De puritate doctrinæ Joan-
 nis Antiocheni. V. De tribus Capitulis.
 VI. De Felice & Elipando Nestorianis.
 VII. Denique de ipso dogmate circa
 unionem Verbi cum humanitate. Unde sit

SECTIO PRIMÆ.

Historia Critica Nestorianismi.

ORTUS.

NESTORIANISMUS ortum duxit a Pau-
 lo Samosateno, & Faustino, qui unicam
 cum Sabellio in SS. Trinitate personam
 esse effutiebant, & Christum purum ho-

minem dicebant : Nestorius ab illis discedebat in primo, sed in secundo conveniebat puncto, cum hac tamen clausula, quod duas in Christo admitteret personas, unam scilicet divinam, humanam vero alteram. Istum errorem ex professio docuerunt primi Diodorus Tarientis, ut colligitur ex epistola S. Cyrilli ad Succensum Episcopum, & Theodorus Mopsuestenus, qui ab omnibus Historicis Magister Nestorii creditur.

Nestorius ex Germanitia Syriæ oppidulo oriundus, primo Monasticam vitam coluit in Monasterio S. Euphræpii prope Antiochiam, ubi humanioribus litteris fuit eruditus. E Monasterio autem in Clerum Antiochenum cooptatus atque Presbyter factus, eloquens, inquit Socrates Lib. 7. cap. 29. & quamdam sanctitatis speciem simulans per jejunia &c. docendi populum munus obtinuit; quo in officio ita se gessit, ut ob eloquentiæ & sanctimonie famam ad Sedem Constantinopolitanam ann. 428. evektus sit, Celestino I. tunc summo Pontifice, & Theodosio I. imperante, qui deceptus sibi videbatur alium in Nestorio recuperasse Chrysostomum.

Nestorius initio sui Episcopatus Maximum pro fide Catholica zelum simulavit, quippe qui Arianos, Macedonianos, & Quatuordecimanos exagitaret, sed intrinsecus lupo rapax, Pelagianus & Christi ejusque Matris hostis insensibilissimus.

Prima ejus hæresis eruptio fuit dignitatem Matris Dei B. Virgini adjudicare, ut refert Socrates Lib. 4. quod pater in epistola, quam scripsit ad Anastasium Presbyterum, cui præcipiebat hunc spargere errorem coram populo, donec opportuniore tempore ipse illum juris publici faceret. Anastasius igitur inter sacra solennia sermonem ad populum habens coram Nestorio impudenter dixit, Mariam non esse appellandam Dei Matrem: quod quidem factum non solum non repressit Nestorius, sed laudavit; idem postea dixit Dorotheo quidam Episcopus, ut colligitur ex Epist. 6. S. Cyrilli.

Populus cum aliis omni exceptione majoribus ægre tulit blasphemiam Anastasii, qui a quodam Monacho, propter hoc ab Ecclesia ejectus, & semper ejici voluit, ut patet ex supplicatione Monachorum urbis CP. relata 1. parte Concilii Ephesini, cap. 30. qui & pari zelo resisterunt Dorotheo: Sed Nestorius vi & minis

atrocibus suos defendit, Monachum flagris publice caelum in exilium mitti curavit: postea errorem confirmare studens, ipse de hac controversia in Ecclesia disseruit, Quæstiones ea de re proponens, & vocem Deiparæ semper rejiciens. Illi resisterunt publice Eusebius disputatione in ipsum proposita, quæ legitur 1. parte Concil. Ephes. cap. 13. item & multi Presbyteri, sed auctoritate Nestorii oppressi silere coacti sunt, inde Hæresis crevit in malam arborem.

Progressus.

INTER hæc sensim obrepebat error, & plurimorum animos exagitabat, nondum tamen Constantinopoli grassabatur, sed quo proficisci non poterat, Nestorius dicta sua scripto mittebat, tum & quædam Homilias, quibus hæresim suam traderet, misit in Ægyptum, ubi Patronos invenit: quibus auditis S. Cyrillus Alex. fortiter se opposuit errori, & hac de causa scripsit ad Monachos, ne aut simplicitate, aut præoccupatione a fide deviant. Nestorium quoque monuit, ut se in fide contineret. Sed contra, his exacerbatus, omnium commovit animos in Cyrillum, ipsum accusans, quod Egenos opprimeret, quod & seditiones in Ecclesia excitaret, quinimmo scripsit ad Celestinum I. contra S. Præfulem, quem & in errore Apollinaris impigisse asserbat.

De his admonitus Cyrillus Possidonium Diaconum Romanum misit cum litteris, quibus certum faciebat SS. Pontificem de hæresi, & de pravitate Nestorii, quibus lectis, ipsi & non Nestorio, qui prior scripserat, fidem adhibuit, tum citra moram coegit Romæ Concilium, ubi damnatis Nestorio & ejus erroribus, ad Cyrillum scripsit, ut sententiam significaret, nisi intra decem ab admonitione dies ad meliorem rediret frugem. Scripsit etiam ad Juvenalem Antiochiæ Episcopum, tum ad majorum Sedium Orientis Præsules, & ad Clerum CP. ut una fide, & uno ore Nestorium infestarentur.

Cyrillus Apostolicæ Sedis præsidio munitus, & Vicaria fretus auctoritate, ut Papæ mandata exequeretur, convocatis Alexandriæ ex omni Ægypto Episcopis, eorum consilio, ad Nestorium dedit epistolam, cui adjecti duodecim Anathematismos fidem Dominicæ Incarnationis & continentis & explicantes, denuntians ei quod,

quod, si decem diebus ad resipiscendum datis non pareret, lata in eum a Cœlestino sententia suum obtineret effectum.

Nestorius non solum cuncta contempsit, sed in furorē actus, adjuvantibus Theodoro, & Joanne Antiocheno suis amicis, alios duodecim anathematismos Cyrilli capitulis opposuit: Tum ad declinandam sententiam, prædictis & aliis Syriæ Præsulibus suasit capitula Cyrilli, Apollinaris erroribus esse referta: vel ipsum Imperatorem contra Cyrillum tamquam contra Hæreticum commovit.

Interitus.

FIDEI cultores & defensores gravissimis imperante Nestorio affecti suppliciis, & totus Clerus commotus Concilium generale efflagitabant, ut tempestas tanta ejus sedaretur definitionibus, qua de causa Cyrillus Juvenalem Constantinopolim misit, ut si heri posset, ad meliora Nestorium revocaret. Sed nihil proficiens, Imperator cedens precibus Cleri, indixit Ephesi Concilium mense Junii anni proximi 431. celebrandum. Augustinus invitatus fuerat, sed morte præventus, nondum accepta Imperatoris epistola, venire non potuit.

Ad Synodum profecti sunt tres Legati Cœlestini, scilicet Arcadius, & Projectus Episcopi, & Philippus Presbyter Ecclesiæ Romanæ. Ibi convenere 265. Episcopi. Joannes Antiochenus Nestorii Patronus, cum aliquibus Episcopis hæresim Pelagii redolentibus de industria moras neſtens abfuit, sicut & Theodoretus, qui partes Nestorii adjuvabat. Interea Joannes ad Cyrillum scripsit, ut illum propter moram exculatum haberet, Patres Synodicos adhortans, ut se se ad celebrandum Concilium accingerent, nec ipsum amplius expectarent.

Die igitur 22. Junii incepit Concilium: pridie autem missi fuerant Episcopi ad Nestorium, qui eum ad comparandum citarent, ut de sua fide redderet rationem, quibus respondit, se matura deliberatione prævia quid agendum foret, brevi deliberaturum. Interim errores suos sic pertinaciter & sine pudore edocuit, ut palam affirmare ausus sit bimestrem & trimestrem Deum se appellare non posse; sic enim appellabat Christum Dominum. Die sequenti cum ter citatus sese sistere in Concilio noluisse, lata sententia pro-

scriptus, Sacerdotii gradu, ac fidelium communione privatus est. Quod quidem probavere Legati, qui paulo post ad Concilium venerunt.

Post hæc, elapsis quinque diebus, Ephesum venit Joannes Antiochenus, quadraginta circiter Episcopis stipatus, qui intellecta Nestorii damnatione exandescens, coegit statim in eadem urbe conciliabulum, in quo quidem Synodum Oecumenicam rescidit, & pro Nestorio ipsum Cyrillum & Memnonem urbis Ephesiæ Episcopum deposuit, consentiente Candidiano Comite, Nestorii fautore, qui ab Imperatore missus fuerat ad impediendum tumultum. Joannes objiciebat Cyrillum Apollinaris errores propugnare in suis anathematismis.

Cyrillus Joannem citavit, ut rationem redderet, & de facto audaci, & de sua fide, qui cum obedire renuisset, tamquam Hæretici fautor Episcopali dignitate exutus est. Tum uterque ad Imperatorem scripsit, qui primo recipiens Joannis Epistolam, credidit Cyrillum hæreticum esse, ejusque exauctorationi suum addidit calculum; immo & in carcerem conjici voluit, sed acceptis postea B. Cyrilli litteris, se retractavit, depositionem Nestorii confirmavit, qui statim in monasterium suum detrusus, tum ab eodem expulsus eo quod alios suis corrumperet erroribus, in exilium apud Oasim missus est, deinde vagabundus per Thebaidem, lingua vermibus corrola, miserande obijt.

Facto Imperatoris perterritus Joannes, cum Cyrillo reconciliatus apparebat, sed nondum vere & ex corde, de quo certior factus Imperator Aristolaum Tribunal cum Notario misit, qui Joannem vere reconciliaret cum Cyrillo & Concilio; hinc Joannes ad se reversus Alexandriam misit Paulum Enisenum, qui discussa adamussim Nestorii controversia in Concilio definita nomine Joannis, & totius Ecclesiæ Antiochenæ, Nestorii damnationem, & in ipsius loco Maximiani electionem probavit atque confirmavit. Cujus rescriptum ad Sixtum III. tunc loco Cœlestini defuncti SS. Pontificem missum est. Ista omnia sic actitata referuntur in Concilio Ephesino.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Nestorius vindicari possit ab hæresi circa Dominicam Incarnationem?

MIRUM est Nestorium tot Conciliorum anathematibus percussum, & a celebritate Concilii Ephesini tamquam hæreticum, & impiissimum semper habitum, nihilominus anno 1645. ab hæreticos labe purgari, opera cujusdam Anonymi qui tamen, ut plures autumant, est Albertinus minister Calvinista: quo pietatis animo, judicate; nam ut salvet Nestorium, sanctum Cyrillum Alexandrinum ceterosque Concilii Ephesini Patres, Manichæis, Valentinianis, & Apollinaristis favisse non sine ausu temerario scripsit: Sed quod stupendum magis est, non desunt inter Novatores qui eundem hæreticum excusatum habeant, & ab Albertino tantum discrepent, quod salvo fidei dogmate circa unionem, erroris dumtaxat eum insimulent circa Mariam, quam *Theotocon* esse negavit. Contra omnes tria momenta controversia præsens complectitur: unum de opinione Nestorii, alterum circa Verbi unionem, tertium circa matris Dei pro BB. Virgine dignitate; unde sit

§. I.

Num Nestorius duas esse in Christo personas propugnaverit?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio ex ipsis Nestorii Scriptis.

ILLE Christum non habuit ut Deum, qui duas in eo & prædicavit & docuit personas: Atqui res sic se habet: Et probatur. Qui dicit Deum solum inhabitare in Christo, ut in templo, & ipsum non esse Deum nisi honore & participatione; qui negat communicationem Idiomatum, qui impugnât fidem Dominicæ Incarnationis in anathematismis B. Cyrilli expressam, dubio-procul duas esse in Christo personas expresse docet. Nec aliam tametsi præcellentem divinitatis cum humanitate assumpta unionem præter morem agnoscit: Atqui ex scriptis Nestorii hoc ipsum patet: Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes ex Concil. Ephes. edit. Coloniae Agrippinae anno 1506.

Primo: Sic loquitur Nestorius in prima sua ad S. Cyril. Epist. Tom. 1. cap. 13. Concilii; Quasi vero quæ in Dei Verbum naturaliter conveniunt, ea templi, hoc est corporis conjunctione penitus abolita sint... rectum proinde Evangelicæque traditioni consentaneum est, ut Christi corpus divinitatis templum esse confiteamur, illudque nexu utque adeo sublimi divinoque & admirabili ipsi conjunctum esse statuamus, uti divina natura ea sibi vindicet, quæ corporis alioqui sunt propria. Audis Nestorii ex ore divinitatem esse in Christo solum ut in templo?

Secundo: Ibidem negat communicationem Idiomatum, & sic pergit: „ Verum propter eam, sive communicationis, sive appropriationis notionem nativitatem, passionem, mortem, ceterasque carnis proprietates divino Verbo ascribere, id demum, mi frater, mentis est Paganorum more vere errantis, aut certe infanti Apollinari & Arii aliorumque hæreticorum morbo, aut alio etiam graviori laborantis. „

Tertio: In libro quem ad suæ doctrinæ explicationem ad Concilium Ephesinum milit, docet Christum non alio modo esse Deum, quam improprie, & non per se, immo non magis quam Moysen, & mera appellatione propter gratiæ plenitudinem. Sic enim legitur Tomo 2. cap. 8. Concilii, ubi Nestorius quaternione 16. sic loquitur de Christo: „ Non per se, & secundum se Deus est, quod Spiritus sancti opera effectum est At vero quia Deus in homine assumpto existit, assumptus assumpti conjunctus, propter assumptum Deus appellatur. „ Rursus quaternione 17. „ Verum, inquit, ut rerum omnium officem Deum appellamus, & Moysen rursus Deum; ait enim: Constitui te Deum Pharaonis ita quoque Dominum nostrum, & Deum & Christum, & sanctum appellamus. Verumtamen licet nomen communicatio similis sit; dignitas tamen dissimilis existit. „ Videas velim Nestorium nominis tantum, nusquam vero entitatis communicationem inter Deum & Christum admittere.

Quarto: Per omnia impugnât Nestorius divi Cyrilli anathematismos, ubi fides Dominicæ Incarnationis explicatur. Revera quidem B. Cyrillus in primo statuit Christum esse verum Deum, & Mariam Dei-

Deiparam : in secundo naturas esse hypostaticas unitas, & Christum esse unum, eundemque Deum & hominem : in tertio naturas non esse conjunctas sola unionem morali, sed & naturali in quarto ea quæ dicuntur de Christo, per communicationem Idiomatum dici quoque de Deo & homine : in quinto, Christum esse verum Deum, & non purum hominem seu Deiserum : in sexto Verbum non esse Christi Deum aut Dominum, sed unum Deum simul & hominem : in septimo, Christum non esse hominem Verbo divino unitum velut ejus organum & instrumentum : in octavo, una eademque adoratione *Emmanuel* adorandum esse, quatenus Verbum factum est caro : in nono, Christum non accepisse patrandi miracula virtutem a Spiritu sancto quasi ab ipso alienum, sed illa potius una & eadem virtute sibi propria fecisse : in decimo, Pontificem nostrum esse Dei Verbum quod pro nobis obtulit sacrificium : in undecimo, carnem Domini esse vivificam non virtute emendicata a Verbo secundum dignitatem tantum, sed hypostaticè sibi conjuncto : in duodecimo, Verbum vere passum esse in sua carne, & sua propria virtute resurrexisse a mortuis.

Nestorius e contra totidem anathematismos aliis opponit. In primo quidem affirmat Christum non esse *Emmanuel* "Ieum Deum, & Mariam *Deiparam* : in secundo Christum esse unum cum Deo conjunctione, nullquam vero natura & hypostasi. In tertio utramque naturam non conjungi in una Filii persona : in quarto passionem & tolerantias non esse Verbo tribuendas : in quinto negat clare unionem hypostaticam, his verbis : *Si quis unum esse post assumptionem naturaliter Dei filium audet dicere, cum sit Emmanuel, anathema sit.* In sexto dicit Christum propria virtute non surrexisse a mortuis : in septimo Christum non esse unigenitum Dei Filium nisi appellatione & appropriatione propter ejus unionem cum eo, qui est naturalis Dei Filius : in octavo Verbum non assumpsisse formam servi, nisi appellatione propter affinitatem cum Filio Mariæ : in nono Christum virtute propria non patrassè miracula : in decimo Verbum non esse nostrum Pontificem : in undecimo carnem Christi esse vivificatricem emendicata tantum a Deo virtute : denum in duodecimo iterum prohibet passionem & dolores tribui Verbo.

Secundo, ex Libello accusationis, & sententia Conciliorum.

QUI adhibita omni juris solemnitate de aliqua convincitur hæresi, & ut pertinax damnatur, citra dubium hujusce hæreseus reus est : Atqui Nestorius in Concilio generali Ephesino ita proscriptus legitur : Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes.

Primo quidem Nestorius Tomo I. cap. 11. a Clero Constant. sic accusatur : „ Qui, „ cumque Schedam hanc accepturi sunt, „ eos per Sacro-sanctam Trinitatem adjuro „ offendant, ejusdemque, si fieri „ potest, exemplum ad evidentem hæretici Nestorii reprehensionem ipsidem imitentur : ut qui eadem profusus, quæ Paulus Samosatenus ante 160. annos a Catholicis Episcopis anathemate condemnatus, docere ac sapere aperte convincatur : quæ autem ab utroque dicta doctrinæ comperiuntur, ea ad hunc modum se habent. Paulus Samosatenus ait : Maria Verbum non peperit. Nestorius ab hujus sensu non recedens : Heus tu, inquit, bone vir, Maria divinitatem non edidit quæ ex Virgine natus est, tantum homo est &c. „ Ibidem accusatur dixisse divinitatem esse in Christo solum ut in templo, nec alio modo Christum esse Deum quam Moysen.

Secundo ibidem cap. 17. refertur epistola Cælestini Papæ ad Nestorium, quæ patet eum adhortatur, ut ad meliorem redeat frugem, sin minus sciat se esse exautoratum.

Sententia adversus Nestorium lata a Cælestino I.

QUAMOBREM hoc tibi persuasum habeas, velim, nisi de Christo Deo nostro ea tenueris & docueris, quæ, & Romana, & Alexandrina, & universa Ecclesia Catholica tenet, & docet sanctæque magnæ Constantinopolis Ecclesia, usque ad tuum Episcopatum tenuit & docuit; & perdidam illam novitatem, quæ ea divellere nititur, quæ sacra Scriptura conjungit, intra decem dies, post hanc admonitionem ad te perlatam enumerandos, aperta, scriptæque confessione desectatus fueris ac repudiaveris, ab universa Ecclesiæ Catholice communione quam primum te expulsum proscriptumque iri; & hoc nos plane facere, in animum induxisse.

Sen-

Sententia Concilii adversus Nestorium.

CONCILIUM Tomo 2. cap. 10. primum ait Nestorium contumacem citationi parere noluisset, deinde vero compertum se habere, tum ex ejus scriptis, tum ex testibus fide dignis multa impie docuisse, deinde sic pronuntiat: *Ignitur Dominus noster Jesus Christus quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sacram hanc Synodum eundem Nestorium, omni prorsus Episcopali dignitate privatum, & ab universo nobilissimum Sacerdotum consortio & cætu alienum esse decernit.*

Tertio, ex Historiographis, & Patribus.

ILLUD ut hæreticum circa Dominicam Incarnationem habere debemus, quæ talem fuisse scribit Historic: omni exceptione majores: Atqui isti sic referunt, in primis Magnus S. Leo, qui Epist. 134. edit. novæ anathemate percussit Nestorium propter errores recensitos. Theodoretus Lib. 4. hæreticarum Fab. Evagrius Hist. Ecclesiast. Lib. 1. Sap. 2. Facundus Hermianensis Lib. 1. pag. 135. idein scribunt; Tum & Vincentius Lyrinensis in commo-nitorio cap. 17. ubi sic habet: „Nestorius „contrario Apollinari morbo, dum se „duas in Christo substantias distingue „re simulat, duas introducit repente „personas, & inaudito scelere duos esse vult filios Dei, duos Christos: unum Deum, alterum hominem. Ergo &c.

Solvuntur objectiones.

OBJICES: Ille non docuit duas esse in Christo personas, qui Christum non esse purum hominem adversus negantes propugnavit: Atqui Nestorius Christum non esse purum hominem juxta defendit: Et probatur. Serm. 12. sic perstringit Paulum Samosatenum eo quod Christum haberet ut purum hominem: „In stupore den-tium, inquit, remaneat Paulus Samosatenus, qui nobis Dominicam humanitatem nudam a Deitate deliravit, qui so-lam præter divinitatem sabulatur hanc, quæ semper conjuncta est, atque connexa, quæ eadem ac pariter potest quæ Deus. „

Respondet negando minorem. Ad probationem distinguo: Nestorius negat Chri-

stum esse purum hominem in sensu Pauli hæretici, concedo: in sensu Catholico, nego. Paulus volebat Christum esse hominem non alio modo quam ceteros homines, immo & sanctam humanitatem absque Verbo quandoque existitisse: Nestorius quidem in eo cum Paulo conveniebat, quod utique inter Verbum & humanitatem non aliam esse nisi unionem moralem diceret, sed a sententia prioris descebat, eam & perpetuam & indissolubilem propugnando. Solutio patet ex dictis de Libello accusationis, ubi hæc habentur: „Paulus ait: Maria edidit hominem non „bis similem, Nestorius dicit, qui ex „Virgine natus est, homo est. „Nestorius est sui ipsius interpres; sic enim loquitur Sermone. 1. „Non per se ipsum „Deus est, quod in utero figuratum „est. „

Inflabis: Atqui Nestorius admisit unionem in Incarnatione plusquam moralem: Ergo &c. Probatur subsumptum. Primo quidem, loco mox laudato ex conjunctione Verbi cum humanitate concludit humanitatem eadem posse ac ipsum Deum. Secundo, majorem admittit in Christo unionem quam ipse Paulus Samosatenus, ut liquido patet ex verbis Sermosis 12. Tertio, in sua ad Cælestinum epistol. omnia fidem Catholicam spirant: Ergo &c.

Respondet negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Ex conjunctione divinitatis cum humanitate Nestorius inferebat hominem in Christo cuncta posse ministerialiter & ut divinitatis instrumentum, concedo: ut causam principalem, nego. Quandoquidem in nono suo anathematismo propugnat Christum emendicatam tantum. a Spiritu sancto virtute patrasse miracula.

Ad alteram probationem similiter distinguo: Nestorius majorem moraliter admisit inter divinitatem & humanitatem unionem ea, quam admittebat Paulus Samosatenus: majorem physice, nego. Triplex erat inter opinionem Pauli & Nestorii disparitas: prima quidem, Nestorius divinitatem esse in Christo, ut in templo per nexum admirabilem & perpetuum dicebat; e contra vero Paulus, Verbum non semper fuisse cum Christo: altera, Nestorius Christum ut iustum in gratia & dignitate ceteros superantem habebat, at non sic Paulus. Demum Nestorius Christum appellatione Deum propter eminentes ejus prerogativas prædicabat, Paulus non

non sic, sed nomine & re meram creaturam esse effutiebatur.

Ad id vero quod dictum est, epistolam Nestori ad Coelestinum esse catholicam, distinguo: erat quoad aliquos terminos, transeat: quoad substantiam, nego. Nulquam enim admisit unionem substantialem & hypostaticam: hinc ipse Coelestinus in tua ad ipsum Nestorium epistola eum reprehendit quod subdole inanibus vocibus multos decessisset: "Quid, inquit, ita us de rebus quaestiones incæptare voluisti, quas vel cogitare blasphemiam est? &c."

Urgebis: Nestorius etiam unionem hypostaticam admisit: Ergo &c. Probatur antecedens. Ille admisit unionem hypostaticam qui Christum non divisit: Atqui res ita se habet; & probatur: Ille Christum non divisit, qui nec duos dixit filios, nec duas in Christo personas: Atqui non duos dixit filios, non duas personas: Et probatur: Sermo. i. z. sic loquitur: "Christus secundum quod est Christus, indivisus est, & filius secundum quod est filius, indivisus est: non enim habemus duos Christos, aut duos filios: neque est apud nos primus Christus & secundus, neque alter & alter, neque iterum alter filius, & iterum alter filius, sed idem ipse est duplex, non dignitate, sed, sed natura." Audis Nestorium non personam, sed naturas tantum dividere.

Respondeo negando subsumptum, sicut & minore primæ & secundæ probationis. Ad ulteriorem distinguo: Unum dixit Christum unitate morali, unitate honoris, dignitatis, immo & adorationis, concedo: unitate substantiali, nego. Nestorius propter intimam moralem Verbi cum humanitate conjunctionem statuebat unum dici filium & Dominum, unum unitate juris & conjunctionis, qualis agnoscitur inter conjuges; quia vero propter conjunctionem nuptiarum prærogativæ sunt conjugibus communes, pari & consimili ratione volebat Christum appellatione esse Deum, & propter hanc dignitatem utique adorari: Sed enim prius abnegasse unitatem substantialem ex probationibus patet, maxime vero ex anathematismo quinto, ubi suam prodit mentem his verbis: "Si quis unum esse post assumptionem hominis naturaliter Dei filium autem det dicere, cum sit *Emmanuel*, anathema sit." Ecce Nestorius Christum agnoscens quidem *Emmanuel*, scilicet no-

biscum Deum, sed non Deum secundum se. Ne miseris, pro more hæreticorum verbis subobscuris & apparenter Catholicis suos, ut fucum faciat legentibus, obtegat errores.

Insistes: Agnoscit Nestorius unigenitum Dei Filium etiam in singularitate personæ, immo & in sensu B. Cyrilli. Igitur & prius catholice. Probatur subsumptum: in sua secunda ad S. Cyrillum epistola ita scribit: "Credimus in Dominum nostrum Jesum Christum Filium ejus unigenitum... neque ea, quæ filiationis & proprietatis sunt, scindantur; neque ea rursum, quæ naturarum sunt, propter filiationis singularitatem in confusionis periculum adducantur."

Rursus, ibidem tribuit Christo sicut Catholici divina & humana, & utramque naturam, alteram patibilem, alteram vero impatibilem in una persona proclamant, deinde subjungit: "In eo autem non injuria te laudo, quod distinctionem naturarum secundum divinitatis & humanitatis rationem, harumque in una dumtaxat persona conjunctionem prædicas." Eo loci loquitur de sancto Cyrillo: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Nestorius voce tenus unigenitum Dei Filium agnoscit in Christo, concedo: vere & catholice sicut Cyrillus, nego. Verba ejus immediate subsequenda, quænam fuerit ejus mens subdola, aperiunt; sic enim eundem alloquitur Præfulem: "At vero utrum reliqua occultant aliquam & incomprehensibilem sapientiam legentium auribus inserant, id tuæ solertiae fuerit judicare: mihi sane cum antecedentibus adeo non coherere videntur... quasi vero quæ in Dei Verbum naturaliter conveniunt, ea templi, hoc est, corporis conjunctione penitus abolita sint." Quibus verbis clare solvit unionem hypostaticam: cuncta sunt distinguenda.

Persona potest considerari dupliciter: Primo quidem in concreto, & sic importat totum individuum seu compositum, in quo sensu homo dicitur persona, & homo assumptus unus Christus ex natura divina & humana nec persona Verbi coalescens; tum in abstracto & secundum se, abstractando a natura, in qua subsistit, sub quo respectu secunda SS. Trinitatis persona dicitur Verbum: Nestorius propugnabat unam esse in concreto personam pro Dominica Incarnatione, sed substantia-

cialiter humanam ut in ceteris hominibus, divinam vero appellatione propter conjunctionem Dei cum homine; hinc aliud esse Christum, & aliud Verbum: de Christo explicat cuncta Scripturæ loca, tum de nativitate temporali, tum de passionibus, ratus se explicare fidem incarnationis, si unionem tantum moralem admit- tendo, appellatione divinam nuncuparet.

Isto prius sensu suam prodit mentem Epist. laudata ad Cyrillum his verbis: "Observe hic quomodo Dominum nostrum, Jesum Christum unigenitum, nomina utique, quæ humanæ divinæque naturæ ex æquo conveniunt . . . neque ea, quæ filiationis & proprietatis sunt, scindantur, rectum proinde Evangelicæque Traditioni consentaneum est, ut Christi corpus divinitatis templum esse constitemus; illudque nexu usque adeo sublimi, divinoque & admirabili ipsi conjunctum esse statuamus uti diva natura ea sibi vindicet, quæ corporis alioqui sunt propria. Igitur dicebat unum Christum & unum Verbum utrumque separando. Istam mentem iterum atque iterum prodit Serm. 1. "Incarnatus est quidem Deus, ait, sed non est mortuus. Rursus Serm. 4. "Ego natum & mortuum Deum, & sepul- tum adorare non queo. Nestoriani veniunt in testimonium; sic enim in suo loquuntur symbolo: "Neque duos filios, aut duos Dominos dicimus, quandoqui- dem unus est tantum per essentiam fi- lius, nempe Deus Verbum, cui conjun- ctus hic est homo Dei comparticeps; confers enim est appellationis & hono- ris filii, ac essentialiter quidem Domi- nus est Deus Verbum: cui hic copula- tus particeps est honoris: ideo nec duos filios, nec duos Dominos dicimus. Audis eos Christum unum cum Verbo non nisi appellatione & honore credere?

Replicabis: Atqui Nestorius unam in Christo personam unitate etiam substan- tiali agnovit: Ergo &c. Probatur sub- sumptum. Qui admisit communicationem idiomatum, vel ipsam hypostatice uni- tatem tenuit: Atqui Nestorius istam idiomatum communicationem in eadem ad sanctum Cyrillum epistola propugnat, his verbis: "Quia enim mortis facturus erat Sanctus Paulus mentionem, ne quis hinc Deum Verbum patibile esse colli- geret, & subjungit nomen hoc Chri- stus, quod utramque naturam, patibi-

lem, inquam, & impatibilem in unica persona denotat . . . uti divina natu- ra ea sibi vindicet quæ corporis alioqui sunt propria. Ergo &c.

Respondens negando subsumptum: Ad probationem distinguo minorem: Nestorius admisit communicationem idiomatum nomine & honore, concedo: fundatam in unionem hypostatice, nego; hæc enim immediate subdit: "Verum propter eam, sive communicationis, sive appropri- ationis notionem, nativitatem, passio- nem, mortem ceteraque carnis pro- prietates divino Verbo adscribere id de- num, mi frater, mentis est Pagano- rum vere errantis, aut certe infani Apollinarij & Arii."

Perijices: Quotiescumque Nestorius negat Filium Dei esse patibilem, & in tem- pore innascibilem, loquitur de Verbo in abstracto & secundum se: Sed hoc est Catholicum: Ergo &c. Probatur major. Epist. iterum atque iterum laudata ad S. Cyrillum, ubi Nestorius suam explanat doctrinam, ait: "Idem nimirum Chri- stus patibilis simul & impatibilis citra fidei discrimen concipi queat; illud qui- dem secundum humanam naturam, hoc vero secundum divinam. Rursus ibi- dem: "Ubiqueque igitur divinæ Scri- pturæ Dominicæ dispensationis mentio- nem faciunt, cum Incarnationem, tum ipsam quoque mortem & passionem non divinæ, sed humanæ Christi naturæ semper tribuunt. Ergo &c.

Respondens distinguendo majorem: Nestorius loquitur de Verbo secundum se, ut excludat ipsius cum humana natura unionem substantialem, concedo: servan- do fidei Dogma, nego. Quid enim ex hoc concludat, intelligitur, scilicet Christum ex Maria natum esse purum hominem, nec aliter Deum quam Moysen. Ipse est sui ipsius interpres in locis supra lauda- tis, ac demum in ultimo, ubi post prio- ra dicta sic pergit: "Quapropter si rem diligentius consideremus, sacratissima Virgo non Deipara, sed Christipara ap- pellanda erit." Et sic patet solutio ad probationes.

Reponens: In formula sententiarum ad- versus Nestorium non legitur eum admi- sisse duas in Christo personas: Ergo &c.

Respondens distinguendo antecedens: Hoc non habetur explicite, transeat: implicite, nego. Dico transeat, cum Patres Synodici in sententia adversus Nestorium lata de- cla-

clarent se illum exauctorare propter ejus in Christum blasphemias: Sed & hoc implicate saltem legitur, cum ille heterodoxus propter suas in Christum peregrinas doctrinas damnetur. Ceterum in discussione litis maturo eoque prævio examine Nestorii textus a judicio comparativo clare, ut erronei, Scripturæ sacræ, Symbolis, & Traditioni adversantes proscripti sunt; quæ quidem judicii formula ad hæc usque tempora servatur; sacra quippe congregatio, ut plurimum supponit hæreticorum scripta explicitè in processu litis discussa; hinc sententia qua quis damnatur, implicitè singulos complectitur errores, eo quod sit & consequentia factorum proscriptibendum, veluti totius controversiæ appendix, & conclusio: Quod autem hoc fuerit in more positum, etiam ex sententia adversus Eutychetam a Concilio Chalcedonensi pronuntiata liquet; heterodoxi quippe errores non nisi in genere recensentur, nec ibi fit mentio explicita & penes terminos de naturarum commixtione, quæ tamen palmaris erat Eutychetis error.

Perspicies: Debemus judicare de mente & sensu Nestorii per Auctores cœvos: Atqui non ignoti nominis historiographi cœvi contendunt Nestorium Dominicam non evacuasse Incarnationem. Ergo &c. Probatur minor multis momentis. Primo quidem, Joannes Antiochenus suscepit Nestorii partes defendendas, & eo scopo durante ipso Concilio Ephesino, aliud in eadem urbe adunavit, in quo cum viginti duobus Episcopis, & juxta multos cum 40. residit Asta œcumenicæ Synodi contra Nestorium; immo in sua ad eam epistola, quæ extat 1. parte Concilii Ephes. cap. 25. edit. Regiæ, testatur Nestorium solas voces orthodoxas respuere, sed eandem tenere cum Catholicis sententiam. Secundo, Theodoretus epist. ad Alexandrum CP. Nestorium veluti sanctum & in fide sanum celebrat. Tertio, Socrates Lib. 7. Hist. Eccles. cap. 33. fatetur quidem Nestorium fuisse hominem imperitum, sed BB. Virginem esse puri hominis matrem propugnasse negat. Quarto, Diodorus Tharlesius, & Theodorus Mopsuestenus Nestorii præceptores catholice de Christo crediderunt, quippe qui eum esse Deum faterentur; immo Diodorus 4. sæculo ob assertam Verbo divinitatem adversus Arianos, omnium Catholicorum, maxime sanctorum Athanasii, Basilii, & Epiphaniæ animos in se ita convertit, ut

Boucat Theol. Tom. V.

laudibus, tum amicitia apud eos commendatus sit: Ergo &c.

Respondeo I. nihil roboris detrahi in conclusione ex prædictorum auctoritate. Et vero magis credendum est Concilio Ephesino, S. Leoni, & aliis supra laudatis, quibus consentiunt Cassianus Lib. 5. de Incarnatione adversus Nestorium cap. 1. Facundus Hermianensis Lib. 1. ubi de Nestorianis sic loquitur: "Duos nobis fides, licet non verbis, rebus tamen volunt inducere."

Respondeo II. fidem non esse adhibendam Joanni Antiocheno, qui errore facti deceptus, non sine magno scandalo insurrexit adversus Synodum Ephesinam, postea vero certior de re factus, resipuit: Non Theodoro, qui hærelis Nestorianæ insimulatus in Chalcedonensi, non sedit in ea tamquam Eutychetis Judex, donec prius & facta, & dogmata Nestorii damnaret, cujus etiam capitulum in quinta Synodo proscriptum est: Non Socrati, qui momentum, non ut Theologus discutiens, verbis fidei speciem habentibus illusulof conscripsit: non demum Diodoro & Theodoro, qui ut hæretici in quinta Synodo generali dejecti sunt. Neque vero auger difficultatem quod Diodorus a quibdam Patribus celebretur, solenne quippe est apud hæreticos insectari aliquos errores, ut proprios astruant. Esto laudatus sit pro iis quæ egit contra Arianos & Apollinaristas, sed non pro erroribus circa Incarnationem, quos tunc obtegebat.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Nestorius negavit unionem Hypostaticam.

PRIMO: Hoc claret ex ejus ad B. Cyrillum epistola, in qua Christum non Deum, sed solum divinitatis templum appellat: hoc ex libello accusationis: hoc ex anathematismis quos opposuit B. Cyrilli capitulis, quæ fidem Dominicæ Incarnationis explanabant.

Secundo: Hoc utique annuntiat Cœlestini I. SS. Pontificis adversus eum lata sententia, nec non & altera Concilii Ephesini adversus eundem pronuntiata.

Tertio: Idem testatur S. Leo Epist. 134. nov. edit. sic Theodoretus Lib. 4. Hæres. fab. sic Evagrius Lib. v. Hist. Eccl. cap. 1. & alii.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,
ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Nestorius admisit quidem inter Verbum & humanitatem majorem unionem quam Paulus Samosatenus, sed majorem solum moraliter, quatenus illam volebat indivisum; e contra vero Paulus mutabilem, quippe qui Verbum reliquisset quondam humanitatem asserere non dubitaret.

Secundo: Nestorius utique unum in Christo Filium & Deum dicebat, sed unum unitate morali & juris, nulquam vero unitate substantiali.

Tertio: Frustra illum excusavit Joannes Antiochenus, & quidam alii, aut errore detenti, aut hæresis fulgine non nihil conspersi, ut Theodorus Mopsuestenus, Ibas, & Theodoretus.

§. II.

Utrum Nestorius negaverit BB. Virginem esse Deiparam?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR isto & irrefragabili argumento. Ille negavit BB. Virginem esse *Deiparam*, qui dixit esse matrem puri hominis, matrem Dei solum honore, & tolerantia; qui accusatus de hoc crimine, non reliquit, qui utique propter hanc hæresim damnatus est; quem deinum sic perverse sensisse scribunt Historiographi inde dignissimi: Atqui res ita se habet: Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes.

Primo: Nestorius propugnabit BB. Virginem non nisi hominem genuisse: sic loquitur Epist. 3. Tom. 1. Conc. Eph. cap. 13. ad B. Cyrillum: "Penitus, si ita videtur, illorum dicta introspecte, & plane noxæ sensu comperies divinum illum, patrum Chorum nusquam docuisse, *Homoniam* divinitatem patibilem esse; aut, quæ patri coæva est, recens natam... quapropter si rem diligenter consideremus, sacra Virgo non *Deipara*, sed *Christipara* appellanda erit." Tum & Jesum a verbo personaliter distinguit, & cuncta Scripturæ loca de generatione Christi & incarnatione explicat de humanitate per exclusionem a Verbo: Pergit: "Audi, quomodo Evangelia istud proclamant: Liber, inquit, generationis

Jesu Christi filii David, filii Abraham: "Atqui perspicuum est, Deum Verbum non exstitisse Davidis Filium ec." Rursus Epist. 1. ad Cælestinum: Si quis autem hoc nomen *Teotochos* propter nam tam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parientem proponat, dicimus quidem hoc vocabulum in eam, quæ peperit, non esse conveniens: oportet enim veram matrem de eadem esse essentia, quæ ex se natum, tamen posse propter ipsam considerationem, quod solum nominetur de Virgine hoc Verbum propter inseparabile templum Dei Verbi esse ipsa, non quia ipsa sit Mater Dei."

Secundo: Aperte damnatur in Concilio Ephelino propter talem errorem, immo causa damnationis incepit ex eo, quod primum BB. Virginem matrem hominis puri prædicari passus sit; ipse vero idem postea propugnaverit & verbis & factis.

Tertio: S. Leo Magnus Epist. capit. 134. novæ editionis, sic loquitur: "Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam Virginem Mariam non Dei, sed hominis tantummodo credidit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, nec unum Christum in Verbo Dei, & carne sentiret, sed separatim, atque separatim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicaret."

Diluantur objecta.

OBJICIUNT I. Nestorii defensores: Ille non negavit BB. Virginem esse *Deiparam*, qui contrarium asseruit: Atqui Nestorius de facto confessus est esse *Deiparam*: sic enim loquitur Sermon. 6. "Si quis inter vos simpliciter, sive inter quoscunque alios voce hac *Teotochos* utitur, apud me nulla est de voce invidia, tantum ne Virginem faciat Deam." Rursus Sermon. 12. "Daemna, inquit, eos qui dicunt secundum Apollinaris & Arii sensum Dei genitricem, & ego una tecum clamo *Teotochos*." Ergo &c.

Respondet negando minorem: Ad probationem distinguo: Nestorius vocat BB. Virginem *Deiparam* tantum in sensu opposito Apollinaris & Arii, concedo: in sensu Catholico, nego. Apollinaris, propugnabat Verbum non fuisse semper humanitati sanctæ unitum; Arius vero Verbum esse meram creaturam; utrumque rejiciebat Nestorius, sed non eo venit, ut

unio-

unionem hypostaticam admitteret : hinc sicut Christum honoris causa Deum, sic & Mariam vocabat *Deiparam*. Ipse hunc prodit sensum Sermon. 12. subdit enim : " Filius Dei natus est, Dens Verbum & homo, ergo quæ peperit propter dignitatem dicatur Dei genitrix, id est *Teotochos*. "

Infant : In eo solum sensu Nestorius negat BB. Virginem *Deiparam*, ut non sit Dea : Sed hoc est Catholicum : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Ut non sit D^ex, hoc est genitrix Dei tam in abstracto, quam in concreto spectati, concedo : Dei solum, seu Verbi secundum se considerata, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Catholici ultro concedunt Verbum secundum se, & reduplicative ut subsistens in natura divina nasci solum ab æterno in sinu Patris, sed ut incarnatum nasci quoque in tempore : quia vero concursus BB. Virginis pro sanctæ humanitatis generatione eatenus terminatus sit per Verbum, quatenus hypostaticè unitum est homini, jure merito fuit & rectè dicitur genitrix Dei. Si enim mater Jacobi, v. g. ejus dicatur mater, tamen non produxerit animam, eo quod concursus matris terminetur per ipsam animam, cur BB. Virgo non esset *Deipara*?

Contra : Atqui Nestorius catholice locutus est : Ergo &c. Probatur subsumptum. BB. Virgo non est genitrix Dei secundum se : Igitur nec Dei ut Incarnati. Probatur consequentia : Filius totus nascitur ex muliere, & ab ipsa individuum habet naturam, adeoque & subsistentiam : Sed persona Verbi non potest dici catholice nasci ex creatura : Ergo &c.

Respondeo I. retorquendo argumentum : Jacobus totus ex matre natus est, & tamen nec animam & consequenter personam generavit mater. Igitur & absque Dei dispendio persona Verbi sanctæ unita humanitati nasci in tempore catholice pronuntiatur, hinc & totus Christus natus est ex muliere.

Respondeo II. negando subsumptum. Ad probationem nego consequentiam propter rationem mox allatam. Ad ulteriorem probationem, distinguo minorem : Persona Verbi secundum se, & in abstracto non potest dici nasci ex creatura, concedo : ut communicata, nego. Sicut enim ut totus homo dicatur genitus, sufficit quod

anima communicetur & uniatur corpori, pari & consimili modo ut Verbum dicatur in tempore genitum, satis est, ut communicetur & uniatur substantialiter humanitati.

Infusum : Implicat eundem jam genitum iterum generari : Sed in hypothesi Verbum generaretur in æternitate simul & in tempore : Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem : Implicat eundem esse genitum in æternitate & tempore sub eodem respectu, concedo : sub diverso, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Verbum secundum se nascitur quidem in æternitate : ut incarnatum vero in tempore. Priori modo appellatur Verbum simpliciter ; posteriori Christus, qui ab Apostolo dicitur factus ex semine David ; non quod persona sit creata, sed ex eo quod compositum esse in tempore coepit. Sic solummodo Salvator in tempore genitus est.

Urgent : Atqui Verbum non potest nasci in tempore : Ergo &c. Probatur subsumptum. Primo quidem, qui nascitur, accipit esse : Secundo, producit etiam secundum personam, ut patet in humanis. Sed utrumque Verbo tribui non patitur ideo. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad primam probationem distinguo : Qui nascitur in creatis accipit esse, & producit etiam secundum personam, concedo : in divinis, nego. Ratio discriminis est, quod in humanis v.g. anima producit a Deo, corpus vero & persona a Deo simul cum parentibus : at vero Verbum utpote æternum non est factum, & cum sit persona a se, non alio modo nascitur in tempore quam suam communicando humanitati subsistentiam : & hoc omni seculi dependentia, cum unio fiat per simplicem extensionem suæ actionis ad naturam humanam.

Ad alteram probationem, nego paritatem ; persona enim humana ex unione animæ cum corpore coalescit, nec prior est compositio, quocirca producit scilicet a Deo cum anima ; si enim in abstracto sumatur, est solum quid incompletum, & modus entis, ex quo liquet produci simul cum toto, non sic sane Verbum, cum enim sit Deus ; non alio modo dicitur in tempore nasci, ut dictum est, quam se communicando : hinc licet mulier non dicatur animæ genitrix, sed tantum hominis & totius compositi, immo & perso-

næ, beatissima tamen Virgo dicitur *Deipara*, non quod produxerit personam, sed quia concursus ejus terminatus est a persona divina incarnata.

Dices : Si BB. Virgo diceretur simpliciter *Deipara*, hoc dubio procul ad fidem astruendam adversus Nestorianos obfrepentes fuisset Symbolo additum : Atqui tamen hoc non factum est : Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem : Hoc non factum est explicite, concedo : implicite, nego. Patres Ephesini animadvertentes Nicænos appoluisse in Symbolo Christum esse Filium Dei unigenitum Patri consubstantiali ex Maria natum, intellexerunt fidem sufficienter explanari in Symbolo ; eo enim ipso quo Christus ibi declaratur Deus, consequenter & mater ejus *Deipara* annuntiatur ; quamobrem in judicio comparativo dixere doctrinam Nestorii Symbolo Nicæno adversari. Ceterum in definitione fidei dixerunt BB. Virginem Teotochon, hoc est, *Deiparam*.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Nestorius negavit BB. Virginem esse Deiparam.

PRIMO : Quia epist. 2. ad B. Cyrillum sic loquitur : " Si rem diligentius consideremus, sacra Virgo, non *Deipara*, sed *Christipara* appellanda erit. "

Secundo : Epist. 1. ad eundem Præfulem concedit quidem quandoque BB. Virginem posse vocari *Deiparam*, sed solum honoris specie & nomine, at nunquam re, & veritate.

Tertio : Proscriptus est propter hunc errorem, & ortum habuit Nestorianismus ex eo quod Nestorius primum dixerit Mariam non esse *Deiparam*.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO : Nestorius nedum negavit B. Virginem esse Dei Genitricem in abstracto, hoc est, Verbi in se spectati, sed & in concreto, hoc est negavit BB. Mariam esse matrem Verbi incarnati, scilicet Christi.

Secundo : Ultro fatemur filium Dei nasci in æternitate & in tempore ; sed sub diverso respectu. Nascitur ut Verbum secundum se spectatum in æternitate, ut

incarnatum vero in tempore generatum est.

Tertio : Tametsi Verbum nascitur in tempore, non inde sequitur pendere a creatura, & aliquid ab ea recipere, quia Incarnatio facta est solum terminando humanitatem, illam ad suam trahendo subsistentiam.

SECTIO TERTIA.

Utrum doctrina S. Cyrilli in suis epistolis & anathematismis sit ab omni labe pura ?

NESTORIUS & sui, tum ejus patroni, ut anathemata Ecclesiæ declinarent, adversus S. Cyrillum insurrexere, præcipue vero contra sancti Doctoris anathematismos, in quibus Nestorianam profligat hæresim ; ne autem fides aliqua eis adhiberetur, eos & Apollinaris & Arii ispirare errores mordicus propugnabant. Contra quos sit.

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR isto ratiocinio. Illa doctrina ab omni labe pura est, quæ a tota Ecclesia magnis celebrata est encomiis, quæque ut fidei adversus Nestorianam pravitatem column & propugnaculum habita est : Atqui res ita se habet : Igitur doctrina in epistolis & anathematismis B. Cyrilli contenta, est ab omni errore immunis. Et probatur multis momentis.

PRIMO : Ex Cælestino Papa, qui in sua ad S. Cyrillum epistola quæ extat 1. parte Concilii Ephesini cap. 15. edit. Regiæ, sanctum Doctorem sic alloquitur : " Quin & nos quoque, dilecte frater, nonnulli addituri eramus, nisi eadem omnia quæ non sentimus ac tenemus, te itidem sentire, ac tenere perspicceremus. " Nam quæcumque sanctitas tua de hoc negotio præscripsit, ea omnia Possidonius Diaconus ordine nobis exposuit. " Omnes illius sermonum technas retexisti, fidemque ad eum modum corroborasti, ut corda in Deum nostrum credentia inalteram partem abduci non facile queant. Magnus sane hic fidei nostræ triumphus est, quod nimirum & nostra tam valide probaveris, & his opposita, per divinarum Scripturarum testimonium, tam sortiter expugnaveris. " Eodem prorsus stylo in gratiam B. Cyril-

li Epist. ad Nestorium cap. 18. & Epist. ad Joannem Antiocheum cap. 20. ejusdem Concilii 1. part. scribit.

Secundo : Ex Concilio Ephes. edit. Reg. in omni articulo actione 1. cum Berrillus postulasset, num S. Cyrillus in sua ad Nestorium epist. fidem Nicænam optime attigisset, citra moram responderunt unanimiter Patres affirmative. Idem scripserunt in sua ad Cælestinum epistola, & in altera ad Imperatorem directâ. Quid plura? Ab eodem Concilio illius adversus Nestorium anathematismi approbati sunt: quinimmo eis usi sunt Patres ad perstringendum Nestorium: quia vero testimonium illud omni exceptione majus est, paulo fusius illud explanare juvat.

Ergo in prima Parte lecti sunt anathematismi B. Cyrilli Dominiæ Incarnationis fidem complectentes. P. secunda lectum est Symbolum Nicænum, quo quidem recitato, Petrus Presbyter Alexandriae, & Notariorum Primicerius, dixit se habere epistolam Cyrilli doctrina exhortatoria referent ad Nestorium, quæ jussu Patrum cito-citius lecta est: tum Cyrillus eisdem sic est allocutus: „ Quare Sanctitatem vestram rogatam cupio, ut coram exponat, recte-ne & inculpate, sanctæque illi Concilio convenienter exscripserim, an secus. „ Tunc trecenti decem & octo Patres exultanti animo doctrinæ B. Cyrilli magnis non sine laudibus suum dedere calculum. Unius aut alterius testimonium in medium proferre non erit in iucundum.

„ *Juvenalis* Jerosolymorum Episcopus dixit: „ Sacro fidei Nicææ quondam edito jam recitato, & sanctissimi Archiepiscopi Cyrilli epistola, per omnia sibi utraque consentanea, ac inter se consentientia comperio. „

„ *Valerianus* Iconii Episcopus dixit..... cum itaque sanctissimi piissimique Patris nostri Cyrilli epistolam iis, quæ orthodoxe absoluteque a sacra Synodo Nicæna dicta, editaque sunt, consonam consentientemque perspiciamus, hinc nos quoque subscribimus, & assentimur. „

„ *Callicrates* Naupacti Episcopus dixit: cum epistola a Cyrillo sanctissimo Patre nostro & Archiepiscopo edita, a sanctorum beatorumque Patrum, qui in sancta Synodo Nicæna quondam conveniunt, decretis & expositionibus non dissentiat, illi assentior.

Boucat Theol. Tom. V.

Tertio : Non ab simile testimonium de epistolis & anathematismis B. Cyrilli redunt Synodus Alexandrina epistola Synodica ad Nestorium, & Constantinopolitana sub Flaviano contra Eutychem adunata, act. 2. Chalcedonenis actione 1. quæ de sancto Cyrillo sic loquitur: *Cyrillo æterna memoria. Si quis retractat, anathema sit.* Deinde vero lecta ejusdem Sancti Epistol. conclamaverunt Patres: *Credimus sicut & Cyrillus.* Denum actione 2. lectæ sunt aliæ duæ ejusdem sancti Doctoris epistolæ una ad Nestorium, altera ad Joannem Antiochenum directâ, tum nulla mora interposita, responderunt Episcopi: *Latentur cæli, omnes sic credimus.*

Quarto : Insigne est quinti Concilii generalis pro eodem negotio testimonium, quippe quod ea ratione damnet scripta Theodoret, quia in iis impugnabat divi Cyrilli anatemathismos. Cn. 13. sic habetur: *Si quis defendit impia Theodoret scripta, quæ contra rectam fidem, & contra primam Ephesinam sanctam Synodum, & sanctum Cyrillum, & duodecim ejus capitula exposuit & non anathematizat ea, & eos qui similia eis sapuerunt, vel sapient, insuper autem & omnes qui scripserunt contra rectam fidem, & sanctum Cyrillum, & duodecim ejus capitula, & usque ad mortem in tali impietate permanserunt, talis anathema sit.*

Rursus can. 14. eadem ducti ratione defensorum epistolæ libæ anathemate percellunt, his verbis, quod: *Sanctum Cyrillum, qui rectam fidem Christianorum prædicavit, tamquam hæreticum, & similiter Apollinario impio scripsisse criminetur, & inculpet primam Ephesinam sanctam Synodum, tamquam sine examinatione & questione Nestorium condemnantem, & duodecim capitula sancti Cyrilli impia, & contraria rectæ fidei vocet.*

Quid plura adiciam? Vigilius Papa in decreto quo Rusticum & Sebastianum Romanæ Ecclesiæ Diaconos excommunicavit, asserit Cyrilli Epistolam ad Nestorium ejusque anathematismos a Concilio Ephesino, tum a Chalcedonenſi fuisse approbata. Idem testatur Gregorius II. SS. Pontifex in professione fidei ad sanctum Germanum CP. Patriarcham missa: Liberatus in Brevariario, & alii: Ergo &c.

Solvuntur objectiones generales.

OBJICIUNT Nestorii defensores cum Albertino Calvinista: Ille fidem ad omni

A a 3 labe

labe puram non servavit, cujus anathematismi a Doctoribus non ignoti nominis impugnati sunt: Atqui B. Cyrilli capitula sic impugnata sunt, videlicet a Theodoro, ab Iba, a Joanne Antiocheno, & multis ejus Dioeceseos Episcopis: Ergo &c.

Respondeo negando minorem propter auctoritates in probationibus laudatis. Ad probationem distinguo: Et Episcopi in objectionem nominati nullius sunt pro hoc momento ponderis, concedo: in immensum quippe præponderat auctoritas Concilii, tum Ephesini, tum Chalcedonensis, tum etiam Vigilii & Gregorii II. & Auditoribus laudatis fides est attribuenda, nego. Et vero capitula Theodoretii & Ibae adversus S. Cyrillum proscripta sunt in quinta Synodo generali, in Ephesino vero decreta Joannis Antiocheni ejusque Pseudo-Synodi adversus B. Cyrilli anathematismos. Quinimmo fides S. Cyrilli per omnia & ubique triumphavit, quandoquidem Theodoretus in Concilio Chalcedonensi Nestorio anathema dixit, & S. Cyrilli suscepit capitula; immo in sua 83. epistola ad Dioscorum laudat Cyrillum, ut Doctorem eximium ab Apollinaris erroribus prorsus alienum. Tum ejus utitur scriptis ad perstringendos Eutychianos. Denique in suis Dialogis contra Apollinarem & Eutychetum numerat Cyrillum inter Patres, quos orbis lumina & fidei magistros vocat.

Jam si de Joanne Antiocheno cuncta scrutemur, certum est semper communicasse litteris amicitiae cum B. Cyrillo; hinc certior factus de Nestorii hæresi, subscripsit Concilio Ephesino, & consequenter anathematismus B. Cyrilli: Sed & ipse Ibas in Concilio Chalcedonensi: Namque A. 8. 10. accusatus quod Cyrillum & ipsius anathematismos contumeliis affecisset, respondit de hoc non recordari, velle credere, quod suus Primas credebatur, unde anathematismus approbavit in eo prorsus sensu, quo illos Cyrillus & considerat & explicaverat: tum communicavit cum sancto Doctore, ut legitur in actibus Concilii Chalcedonensis a Facundo Hermianensi relatis Lib. 5. pag. 185. his verbis: „Ego, inquit Ibas, postquam sua capitula interpretatus est, tantum abstinere ab anathemate viri, quia & litteras ab eo suscepi, & litteras ei direxi, & communicavit mihi, & communicavi ei.

Insunt: Atqui nedum Episcopi laudati, sed & alii qui in suspicionem fidei non veniunt, B. Cyrilli anathematismos abjecere: Ergo &c. Probatur subsumptum. Gennadius CP. Patriarcha, qui Anatholio successit, vir alias maxime Catholicus, Anathematismos illos tamquam erroribus repletos execratur, ipsumque Cyrillum blasphemum & parietem dealbatur appellat. Ita refert Facundus Hermianensis Lib. 2. cap. 4. ex quibusdam Gennadii fragmentis. Huic accedit Iidorus Pellusiotæ, qui Lib. 1. epist. 310. dicit Cyrillum parum hortodoxe ea quæ Dominicam spectant Incarnationem, tractasse, & privatæ injuriæ ultioni solum consuluisse: Subdit eundem suis diffidiis Ecclesiam excitasse. Denum Epist. 370. illum sic alloquitur: „Simultates ac diffidia contra prime, ne privatæ ac domesticæ contra tumeliæ ultionem, qua tamquam ære alieno a mortalibus obstrictus es, in ventem Ecclesiam deriva, atque æternam ipsi diffensionem pietatis specie atque obtentu compara. „Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo: Gennadius & alii similes errore facti detenti damnabant Cyrillum, & ejus anathematismos in prævum detorquebant sensum, concedo: sed: fecus, nego. Fama de Nestorii supplicia sanctitate percrebuerat in Oriente, quocirca viri graves, sicut ipse Gennadius, anathematismorum Cyrilli non attingebant sensum, de quo S. Doctor in sua ad Acaacium Melytinensem Episcopum conqueritur, ita ut vel ab ipso exigerent retractionem, quod quidem facere abnuvit, de quo a Concilio & Chalcedonensi, & quinto Generali laudatus est: Quod autem Gennadius non attigerit mentem S. Præfatis, asserit Facundus Lib. 6. „Talia, inquit, Gennadius de Cyrillo non scriberet, nisi dicentis intentionem minus intellexisset. „Ceterum fragmenta Gennadii ut supposititia habentur.

Insunt: Vel ipse S. Cyrillus suos saltem implicite retractavit anathematismos: legitur jure merito a viris cordatis abjecti sunt. Probatur antecedens: Pace Ecclesiæ composita cum Joanne Antiocheno & ceteris Orientalibus, non expostulavit, ut canonicè purgaretur a contumeliis, quibus & a Joanne, & a Theodoro, & ab Iba fuerat impetratus, & lacessitus maxime propter sua Capitula: Sed si ea ab omni labe pura esse existimasset, du-

dubio procul hoc debuisset exigere : Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem distinguo minorem : Et purgationem canonicam œconomiz causa, & non sine magno erga Ecclesiam amore, non petiit, concedo : Eo quod in scriptis aliquis scateret error, nego. Videbat post multos exantlatos labores Ecclesiam tandem de inimicis victricem, Joannem Antiochenum obstrepentem jam fidei Ephefinæ obedire, hinc ne iterum pax turbaretur, proprio & personali cessit juri, maxime cum Joannes, & sui adhærendo Concilio legitimo, utique & suis adhærebant anathematismis. Ita refert Facundus Herminianensis Lib. 6. pag. 249.

Reponunt : Atqui nedum œconomiz, sed & necessitatis causa non petiit S. Cyrillus purgationem canonicam : Ergo &c. Probatur subsumptum. Ipsa Synodus Chalcedonenfis non exegit a Theodoro, ut retractaret ea quæ adversus anathematismos S. Cyrilli scripserat, quod argumentum est Concilium non putasse Capitula beati Cyrilli esse ab omni labe pura. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo majorem : Ex indulgentia Synodus Chalcedonenfis, ut parceret famæ Theodoretæ, ab ipso non expositulavit, ut palinodiam decantaret, sed satis Patribus fuit, ut subscriberet damnationi Nestorii ejulque scriptis, & susciperet Synodum Ephefinam, concedo : sic enim Theodoretus Episcopus doctrinam anathematismorum beati Cyrilli dubio procul propugnabat, maxime cum a Concilio & Ephefino, & Chalcedonensi reciperentur : & sic egit Synodus Chalcedonenfis, ut B. Cyrilli capitula abjiceret, nego. Quandoquidem Actione 1. non sine magnis encomiis illa suscepit : unde nego consequentiam. Quid plura pro eodem adiciam momento ? Norunt omnes ea tantum de causa capitulum Theodoretæ in quinta Synodo generali proscriptum fuisse, quod anathematismis B. Cyrilli adversaretur.

Urgent : S. Cyrillus in suis scriptis dicit, Unam esse Naturam Verbi incarnati : Sed hæc doctrina hæreticos Apollinaris virus spirat. Igitur revera scripta sancti Doctoris non sunt ab errore immunia.

Respondeo distinguendo majorem : Et nomine naturæ S. Cyrillus intelligit personam, concedo : Ipsam naturam divinam,

ita ut cum humana commixta fuerit, quod erat Apollinaris commentum, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. S. Doctor est suis ipsis interpres anathematismo 2. ubi sic loquitur : *Si quis Dei Patris Verbum carni secundum hypostasin unitum, aut unum rursum una cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & hominem, inficiatus fuerit, anathema sit.* Solemne fuit apud Patres Græcos nomine naturæ quandoque intelligere personam : sic Eulogius Patriarcha Alexandrinus illud usurpavit vocabulum, ut refert Photius in sua Bibliotheca codice 230. sic Euphenius Patriarcha Antiochenus in Lib. quem scripsit de ista Cyrilli sententia, cujus meminit Photius ibidem codice 229. eo loci scribit *Physis* a sancto Cyrillo pro hypostasi sumi. In eodem prorsus sensu eandem usurpat sanctus Maximus in Tractatu de quarundam vocum expositione, eodem & Justinianus Imperator in professione fidei contra tria capitula.

Insistes : Atqui in sensu Apollinaris Cyrillus scripsit unam in Christo naturam : Ergo &c. Probatur subsumptum : Qui propugnat naturas in Christo non nisi mente & cogitatione distinguere, unam in sensu Apollinaris dicit in Christo naturam, videlicet unam commixtionem duarum : Sed sanctus Cyrillus sic docuit Epist. 2. ad Scythum ; ibi enim redarguit hæreticos, qui duas in Christo naturas subsistentes prædicabant, atque : " Illos ignorare, quæcumque non sola consideratione dividi amant. " Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distinguo minorem : Cyrillus vult naturas in Christo eatenus sola mente distinguere, quatenus non possunt ab invicem separari, sicut duæ naturæ, quarum quælibet suam habet propriam subsistentiam, concedo : in sensu Apollinaris, nego. Eo loci S. Doctor perstringit Nestorianos, qui duas in Christo personas admittebant, siquæ una natura abque negotio erat ab altera separabilis : contendit autem naturas in Christo distinguere quidem distinctione identica, sed non distinctione suppositi & separationis : quia vero naturæ in una subsistent persona, ideo vult distinctionem magis mente quam alio modo apprehendi, licet enim in abstracto & secundum se realiter distinguantur, quia tamen in concreto unicum constituent Christum, ideo ne admittantur

duæ hypostasies, ait in Christo naturas distinguui mente & cogitatione, ita tamen quod non amoveatur distinctio realis, quæ de facto etiam in Christo inter utramque naturam intercedit. Hunc prodiit sensum S. Cyrillus; hæc enim immediate subiungit in verbis pro objectione allatis: "Ea", proflus in diversitatem, qua seorsim, omnino & privatim constituuntur, a se mutuo discedere.

Fis satis objectionibus quæ specialiter militans contra anathematismum B. Cyrilli.

OPPONUNT: B. Cyrillus in I. anathematismo ait BB. Virginem genuisse Verbum secundum carnem: in secundo unionem esse penes hypostasim: in tertio unionem esse naturalem: Sed hæc tria inconvenientia sunt; & probatur: Primo quidem Verbum non habet carnem: Igitur non genitum est secundum carnem. Secundo vox *hypostasis* inaudita est in Scripturis, quod si sumatur pro natura, jam commixtionem naturarum vox illa importabit. Tertio, unio quæcumque sit, est gratia. Igitur nusquam naturalis.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem distinguo: Verbum secundum se non habet carnem, concedo: reduplicative ut incarnatum, nego. Unum tantummodo eo loci intendit S. Doctor adversus Nestorianos, videlicet Verbum carnem vere assumpsisse, & eatenus dici ex Maria natum, quatenus caro a sua virginea excerpta hypostatice unita est illi. S. Cyrillus tomo 5. Concilii Eph. suum anathematismum sic explicat loquendo de Verbo incarnato: "Natum est enim", inquit, secundum carnem ex sanctissima, Virgine Maria; citraque ullam divinitatis suæ naturam æque ac nos, in humanis apparuit. . . . Neque ullam, quoque essentiae illius cum carne commixtionem, aut confusionem, aut creationem factam esse statimus."

Ad alteram secundi momenti probationem, similiter distinguo: Vox *hypostasis* non est in Scriptura explicite, concedo: implicite, nego. Idem S. Cyrillus secundi anathematismi hunc prodiit sensum, his verbis: "Divinus Paulus, sacer ille divinum Ministeriorum interpres, alibi cubi ita scribit: manifeste magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne. . . . Quid, quæso, aliud est, quod dicit: Apparuit in

carne? Quam Dei Patris Verbum caro factum est. Porro Verbum græce vocatur hypostasis: hinc dicendo unam hypostasim, naturarum excludit commixtionem."

Ad probationem tertii momenti, non ablimili modo distinguimus: Cyrillus appellat unionem Verbi cum humanitate naturalem in sensu opposito Nestorii, hoc est substantiali, & non inere accidentalem, concedo: excludendo gratiam, nego. Ibidem est sui ipsius Interpres: "Incarnationis nigeniti, inquit, mysterium, accurate inquirentes, Dei Patris Verbum admirabili inexplicabile modo sancto corpori animam rationis compositum habenti adjunximus dicimus; eum, que in modum unum esse filium intellegimus. . . . Ea vero qui ita non credunt, sed subsistentias post unionem, ut modo agebam, dividunt. . . . Propositus hic anathematismus ab iis alienos esse iudicat."

Responsum: Idem Cyrillus in quarto anathematismo voces divinas & humanas eidem tribuit personæ. In quinto negat Christum esse Deiserum: in sexto Verbum esse Deum, & Dominum Christum, sed hæc Scripturæ opponuntur: Ergo &c.

Respondeo: Ad primum distinguendo: voces divinas & humanas Christo tribuit secundum diversum respectum, concedo: secundum eundem, nego. Divinas quidem ut subsistit in natura divina, humanas vero, ut in humana, tribuit; & hoc absque suppositi separatione; sic ibidem, suum interpretatur anathematismum.

Ad secundum similiter distinguo: Cyrillus negat Christum esse Deiserum per separationem suppositi, ut in reliquis hominibus, concedo: in sensu identico personæ, nego. "Non ita ergo, inquit in solutione ad quintum. Deus in Christo habitat sicut in nobis, erat enim unus solusque filius suapte natura Deus."

Ad tertium, utique ut supra, distinguimus: Verbum non est Christi Dominus, secundum personam, ut propugnabat Nestorius, concedo: secundum naturam humanam, nego. Solutio est B. Cyrilli ibidem se se sic explicantis: "Dominus noster Jesus Christus unus & solus, & secundum veritatem Dei Patris filius, est. Verbum enim caro factum est,

una-

„unaque cum genitore suo omnium Dominus est . . . at vero sui ipsius nec Deus, nec Dominus est.

Contra opponunt: S. Cyrillus anathematismo 7. damnat eos, qui dicunt hominem in Christo virtutem patrandi miracula a Spiritu sancto accipere, & tamen ipse Dominus testatur se in digito Dei eicere dæmonia. In octavo iterum contradictoria loqui videtur: Et vero, primum ait Christum sedere ad dexteram Patris, & sic adorari, & tamen postea anathematizat dicentes hominem assumptum adorari. Item in nono scribit Christum in virtute Dei parare miracula, deinde vero perstringit illos qui propugnant Christum auxilio Dei adjutum signa fecisse: Ergo &c.

Respondeo ad primum distinguendo: Ex Cyrillo homo in Christo non habet virtutem patrandi miracula ut a Verbo separatus, & in sensu Nestorii, concedo: ut Verbo hypostatice unitus, nego. Ibidem sic se explicat: „Quia vero Dei Verbum incarnatum, & homo factum, unus est solus filius & Dominus; consequens fit, ut unam quoque solam personam comprehendat: cui quidem humana vere tribuimus propter illius cum carne dispensationem; divina propter inexplicabilem eiusdem ex Patre generationem, unde qui illum in hominem separatim, tamquam qui alius a Dei Verbo sit filius, dividunt; & in Deum rursus seorsum, tamquam qui alius ab hominis filio sit filius, hi omnes jure meritoque, tamquam qui duos filios constituent, proposito hic: anathematismo plectuntur. „Ista solutione gladio veluti accipiti ceteræ dirimuntur objectiones. Ibidem tamen ad septimum, sic loquitur: „Ipsum itaque unigenitum Dei Verbum incarnatum Christus appellatum est, propriamque potentiam Deo dignam sortitum, miracula operatum est. Qui ergo Christi potentia unigeniti gloriam accessisse dicunt, quasi unigenitus Dei Filius alter sit a Christo, & per consequens duos filios esse sentiunt; alterum quidem operantem & impellentem; alterum vero alterius ope & vi tamquam hominem nobis similem, impulsu, in hujus anathematismi poenam incidunt.”

Ad secundum distinguo: S. Cyrillus proferbit eos solum qui existimant ho-

minem completum propria subsistentia cum Deo coadorari, concedo: incompletum, & divini subsistentem hypostatice, nego. Ibidem sic capitulum suum interpretatur: „Si quis ergo, ait, illum adorari dicit tamquam alterum per se, a Dei Patris Verbo, & non una adoratione honorat, tamquam unum Christum, & Filium, & Dominum propter veram illam naturalemque cum Verbo unionem, iuste anathematismo huic subiecitur.”

Ad tertium eadem est responsio; sic enim se se explicat ibidem his verbis: „Quare etiam posset quum homo factum est Verbum, Deus manebat; & per consequens proprii Spiritus virtute miracula patrabat: qui vero dicunt, illum tamquam unum ex reliquis factis nobis similibus Spiritus sancti virtute glorificatum, eaque, non ut divina & propria, sed tamquam aliena usum. . . illi merito anathematismi hujus jure plectuntur.”

Replicat: B. Cyrillus anathematismo decimo affirmat Verbum Dei esse Pontificem & Apostolum nostrum: In undecimo perstringit propugnantem carnem esse Verbo propriam: In duodecimo vero negantes Deum passum fuisse: Sed Deno nec est Apostolus noster, nec carnem habere, nec pati potuit: Ergo &c.

Respondeo ad primum distinguendo: Ex S. Cyrillo Verbum secundum se non est Pontifex noster, concedo: ut incarnatum, nego.

Ad secundum, utique distinguo: Caro non est propria Verbo secundum se, & in abstracto considerato, concedo: ut incarnato, nego.

Ad tertium similiter distinguo: Anathematizat, qui negant Verbum incarnatum passum fuisse, in sensu Nestorii; concedo: secus, nego. Ita ibidem Cyrillus.

Has omnes in Concilio S. Cyrillus suorum anathematismorum dedit explanationes, non quod in erroris suspicionem veniret, sed potius ut doctrina in eis contenta, non obstantibus Nestorianorum cavillis, ad gloriam & Filii Dei, & Deiparæ inconcussa maneret.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Anathematismi B. Cyrilli sunt ab omni errore immunes.

PRIMO: Quia suscepta sunt a Concilio Ephesino: a Chalcedonensi prælaudata, a quinta Synodo generali specialiter celebrata.

Secundo: Sic annuntiant SS. Pontifices, in primis Gregorius II. in professione fidei ad sanctum Germanum Episcopum CP. missa, ubi de nono anathematismo ceterisque hæc habet; "Hunc S. Cyrilli anathematismum cum reliquis omnibus anathematismis recepit tertia sancta ac Oecumenica Synodus, quo sensu Sanctus ediderat. Manifestum enim est sanctos Patres in dicta sancta Synodo congregatos totam tertiam Epistolam, adversus impium Nestorium CP. scriptam absque ulla retractatione suis sæ citatione suscepisse. Scimus autem extremam dictæ Epistolæ partem, dictos duodecim anathematismos continere."

Tertio: Liberatus in Breviario similiter loquitur, his verbis: "Joannes Antiochenus cognoscens quæ gesta fuerant in Ephesi in damnatione Nestorii, & illa duodecim capitula Cyrilli in ipso Concilio suscepta & confirmata, indignabatur valde contra Synodum."

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Non diffitemur Patronos Nestorii, & nonnullos etiam alios errore detentos abuisse capitula B. Cyrilli, sed non Concilia Oecumenica laudata.

Secundo: Quum in eis S. Præsul dicit unam in Christo naturam, nomine naturæ intelligit personam: sic & quandoque unionem Verbi cum humanitate nonnumquam naturalem appellat; non excludendo gratiam & unionem supernaturalem, sed ut intelligant Fideles esse substantialem seu personalem, & non mere accidentalem, ut in ceteris iustis.

Tertio: Ait quidem BB. Virginem genuisse Verbum, non quidem secundum se, sed ut incarnatum, hoc est Christum, ne Christus purus homo haberetur, ut propugnabant Nestoriani: ea-

dem ductus ratione dicebat Christum non accepisse a Spiritu sancto virtutem parandi miracula, sed de illo loquitur, ut Deus est; ubique enim Christi celebrat divinitatem, ne dicantur duo Filii, unus naturalis, alter vero adoptivus, ut prædicabant hæretici.

SECTIO QUARTA.

Utrum Joannes Antiochenus erroribus Nestorii adhæserit?

Conclusio negativa.

PROBATUR isto Syllogismo. Ille non adhæsit Nestorii erroribus, qui eum compulit nedum exhortatione, sed & magnis precibus, ut suam deponeret hæresim, qui fidem Dominicæ Incarnationis semper, tum ante, tum post Synodum Ephesinam firmiter tenuit, qui viros omni exceptione majores pro sua fide testes & præcones habuit, immo vel ipsum Cyrillum: Atqui res sic se habet. Ergo &c. Probatur minor, quoad singulas partes.

Primo quidem Paulus Emisenus Episcopus, ab ipso Joanne Alexandriam missus, ut suam cum B. Cyrillo pacem componeret, in concione quam habuit die natali Christi præsentem Cyrillo, ait: "Parit Dei genitrix Maria Emmanuel . . . Duarum naturarum perfectus concursus, humanæ scilicet ac divinæ, unum nobis constituit Filium, unum Christum, unum Dominum: qui vero dicunt duos esse filios, eos anathematizamus."

Rursus Joannes in sua ad Theodosium Imperatorem epistola idem repetit; in alia vero ad Nestorium quæ extat 1. parr. Concilii Ephesini edit. Reg. cap. 25. num. 1. eum adhortatur, ut audiat & credat ea omnia, quæ illi de fide Incarnationis scribit. Num. 2. testatur multa se audivisse a Clericis Alexandrinis, & aliis de ejus perversa circa Dominicam Incarnationem sententia. Nam 3. subjicit illum posse absque dedecoris labe suam aperire cum sanctis Patribus mentem: tum num. 4. amice illum sic alloquitur: "Multi, ut intelligo, non infrequenter ex te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem averferis: si qui vero celebrioris famæ Ecclesiastici Auctores ibi fuerint, ut

„ ut ipſo quoque nomine admiſſo, ſa-
 „ cram Virginem Mariam Deiparam ap-
 „ pelles, te iſtud neutiquam recuſatu-
 „ rum eſſe. Hanc ob rem te moneo hor-
 „ torque, ut libera id voce depromas,
 „ quod citra errorem ſapere certo digno-
 „ ſceris Etenim nomen hoc, *Theo-*
 „ *totos* nullus umquam Eccleſiaſticorum
 „ Doſtorum repudiavit Etenim ſi
 „ id quod nominis ſignificatione offertur,
 „ non recipimus, reſtat, ut in graviſſi-
 „ mum errorem prolatabur; immo vero,
 „ ut iuxplicabilem illam unigeniti Filii
 „ Dei œconomiam periculoſiſſime verſe-
 „ mur: quandoquidem, nomine hoc ſu-
 „ blato, vel potius hujus nominis notio-
 „ ne repudiata, ſequitur mox, illum non
 „ eſſe Deum, qui admirabilem illam di-
 „ penſationem noſtræ ſalutis cauſa ſuſce-
 „ pit; tum Dei Verbum, neque ſe exi-
 „ nianſiſſe. „

Pergit, ibidem: „ Quocirca pietatem
 „ tuam rogo, ut ea quæ ob Eccleſiæ
 „ tranquillitatem, cum Dei timore ve-
 „ raque erga te charitate expoſui, pla-
 „ cide omnino ſuſcipias. Nam non ſolus
 „ hæc dictavi, ſed ut modo ajebam,
 „ præſentibus multis Episcopis, videlicet
 „ Domino meo Archelao, Episcopo piſi-
 „ ſimo Appreſingio, Theodoro Qui
 „ omnes & in fidei doctrina inſtruiſſi-
 „ mi; & tui ſtudioſiſſimi una mecum,
 „ Domine mi, rogant, ut animo facili
 „ litterarum illarum turbinis inſtar ruen-
 „ tium impetum ſiſtas Obſecro, ut
 „ cum viſum fuerit, immo vero non
 „ quod viſum fuerit, ſed quod utile ſit,
 „ reſcribas. „

Rurſus, ibidem iterum ſic alloquitur
 Neſtorium: „ Enimvero licet Dominus
 „ meus Cœleſtinus Deo diſſiſſimus Epi-
 „ ſcopus, decem tantum dierum inter-
 „ vallum, terminum uſque reſponſioni
 „ præſinitum valde anguſtum, litteris
 „ ſuis expreſſerit; tamen res ea ejuſmodi
 „ eſt, ut non dico decem diebus, ſed uno,
 „ immo vero paucis horis tota confici
 „ poſſe videatur, &c. „ Audis Joannem
 „ eandem profiteri fidem cum Cœleſtino,
 „ quam in tota epistoſa probat eſſe omnium
 „ Patrum Religionem. „

Demum, in ſua ad Theodoſium Impe-
 „ ratorem epistoſa anathemate percellit Ne-
 „ ſtorium, & illi adhærentes, his verbis:
 „ Et depositum, inquit, ſive damnatum
 „ habemus Neſtorium, qui olim ſuit apud
 „ Magni nominis Conſtantinopolim Epi-

ſcopus, anathematismo ſubjicientes
 „ quæcumque ab eo aliene, ac peregre-
 „ ne dicta ſunt contra Apoſtolicam do-
 „ ſtrinam. „

Secundo: Sixtus III. Papa Joannem An-
 „ tiochenum, ut in fide purum habet in
 „ ſua ad S. Cyrillum epistoſa, ubi ſic lo-
 „ quitur: „ Ad nos reverſi ſunt fratres;
 „ ad nos, inquam, qui morbum com-
 „ muni ſtudio perſecuti, animarum cu-
 „ ravimus ſanitatē. Non ſe exuli ve-
 „ ſtro, *Neflorio*, ſanctus Frater noſter
 „ Joannes addiderat; non ejus eſt blaſ-
 „ phema prædicatione deceptus: nam
 „ quantum rerum exitus docet, ſuſpen-
 „ dit ſuam ſententiam, non negavit
 „ Numquam ſe a noſtro numero ſeparaſ-
 „ ſet, in quem potuit & reverti. „

Tertio: Vel ipſe ſanctus Cyrillus ſuum
 „ addit fidei Joannis calculum in ſua ad
 „ Valerianum Iconii Episc. epistoſ. in qua
 „ ſic habet: „ Religioſiſſimi totius Orien-
 „ tis Episcopi, una cum Domino meo
 „ Joanne religioſiſſimo Eccleſiæ Antio-
 „ chenz Episcopo, ſcripta dilucidaque
 „ Confeſſione palam fecerunt, ſe proſa-
 „ nas Neſlorianarum vocum novitates
 „ æque ac nos condemnariſſe, & anathe-
 „ matizariſſe, ſequæ nullo umquam loco
 „ eas habuiſſe. Verum Evangelica & A-
 „ poſtolica dogmata ſectatoſ eſſe, San-
 „ ctorumque Patrum Confeſſioni nullatenus
 „ adverſari. Profeſſi adhuc ſunt per-
 „ inde ac nos ſanctiſſimam Virginem MA-
 „ RIAM DEI GENITRICEM eſſe, nec adje-
 „ cerunt quod CHRISTI genitrix ſit, aut
 „ hominis genitrix, quemadmodum di-
 „ cunt qui infelices execrandæque Neſto-
 „ rii opiniones tœnentur. Ergo &c. „

Diluuntur objecta.

OBJECIES: Ille adhæſit Neſtorii erro-
 „ ribus, qui uti talis in Concilio Oecumē-
 „ nico Ephreſino accuſatur: Atqui Joannes
 „ accuſatur ut talis cum ſuis in Ephreſino;
 „ ſic enim habetur in relatione ad Imperato-
 „ res de ſubſcriptione: „ Neſtorium vin-
 „ dicant, eo quod ejuſdem cum illo ſen-
 „ tentiæ exiſtant, cum Neſtorio ſen-
 „ tiant, „ Rurſus in epistoſa Synodica
 „ ad Clerum CP. „ Cum Neſtorio ſentire
 „ nequaquam ceſſant. „ Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo minorem: Jo-
 „ annes in Concilio habetur præſumptive,
 „ ut ejuſdem cum Neſtorio criminis con-
 „ ſcius, concedo: abſolute, nego minorem
 „ & con-

& consequentiam. Non levior erat de hæresi Nestoriana erga Joannem suspicio; & hoc propter multa. Primo quidem, eo quod adversus Patres insurgeret in alio pseudo-Concilio, ut Nestorio faveret. Secundo, ex quadraginta circiter Episcopis, ut & fortassis multo pluribus, qui Joannis Concilium componebant, nonnulli erant Pelagiani, nonnulli etiam Nestoriani, videlicet Helladius, Himerius, Eutherus & Dorotheus, quos tamen omnes errore facti deceptus Joannes in sua ad Nestorium epistola sub finem ut Catholicos laudat. Sed ex iteratis probationibus liquet Joannem fuisse in fide Dominicæ Incarnationis purum. Omnes igitur in contrarium auctoritates unum tantummodo probant, videlicet Joannem in suspensionem hærescos venisse.

Instabis: Ille mere & simpliciter uti Nestorianus habendus est, qui eadem cum Nestorio condemnatione, & ut ejus fautor abiectus est: Atqui Joannes in Concilio Ephesino anathemate cum Nestorio percussus est, eo quod illi adhæreretur. Ergo &c. Probatur minor: Concilium Ephesinum in relatione ad Cælestinum de Nestorii depositione, quæ extat post actionem primam, de Joanne sic loquitur: "Compertus est adversarius in-
sensissimus, tum sanctæ Synodi, tum
rectæ Ecclesiæ fidei." Audis Concilium damnasse Joannem, eo quod Nestorianismi fulgine cum suis aspersum probaverat. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Damnatu est Joannes ut hærescos fautor, nego. Ut hæretici Patronus, a quo anathema Ecclesiæ avertere satagebat, subdistinguo: errore facti per nimiam amicitiam erga Nestorium indulgentiam, concedo: non deceptus, nego minorem, & consequentiam. Pro more positum est, ut non solum hæretici proscriberentur, sed & eorum fautores, qui in hærescos suspensionem veniunt. Nec mirum: Forum contentiosum triplici via infestatur reos, videlicet via accusationis, via denuntiationis, via inacidiorum: neminem autem latet non leviora fuisse argumenta Joannem adhæsisse erroribus Nestorii, maxime cum Concilium adversus Ephesinum Synodum pro defensione amici congregaverit: quod autem amicitiam tantum, & non erroris motivo sic egerit, constat, ex ejus ad Nestorium epistola, ubi sub finem sic loquitur: "Hoc no-

strum quæso, consilium admitte, hæc per nos rogatus exequere, nullum dissidiis locum, nullum gliscenti novitati fomentum suppedites. Cogita, si priusquam ullæ omnino literæ missæ forent, multi contra nos exutere infraenes, peneque intolerabiles, quales nunc futuri sint, tanta ex allatis literis subministrata fiducia; qualique in posterum adversus nos audacia sint ulusuri? Hæc ego complures religiosissimos tuæque pietatis studiosissimos Episcopos apud me habens, quos etiam tunc præsto esse contigit, cum inauscultæ illæ literæ adferrentur, scribere volui; ratus, ingenui amici officium, illudque a promissione mea non alienum me præstiturum, si fraterno quodam Concilio exilimationem tuam graviter hoc tempore laborantem nonnihil sublevarem."

Atque ibidem immediate, ante verba laudata, Dominicam Incarnationem probat in utero BB. Virginis adimpletam: "Huc namque divinus tendit Apostolus, dum ita ait: Misit filium suum factum ex muliere. Clare hic ostendit, non alium, sed ipsummet Dei unigenitum admirabili ortu ex Virgine in lucem produsse. Quod si Virgo a sanctis Patribus, propter hanc generationem Dei-
paræ nominatur, ut vere hoc nomine ab illis nominatur, nescio, quorsum attinuerit, ut quæstionem hanc nequaquam necessariam, bona venia tua dictum sit, & contra illos ipsos, & contra Ecclesiasticam pacem quoque, ut vides agitandam fuisse susceperimus."

Urgebis: Atqui Joannes ex certa scientia Nestorio, & ejus hæresi patrocinatus est. Ergo &c. Probatur subsumptum. Ille ex certa scientia sic gessit, qui sciens Nestorium citatum in Concilio non comparuisse, ipsumque ut contumacem propter errores probatos damnatum, attamen in sua pseudo-Synodo rescidit acta legitimi Concilii: Atqui Joannem ita fecisse legitur in actis sui proprii Concilii, immo ante adunationem Concilii legitimi referunt Historiographi voluisse & illudere, dum in via a multis Episcopis rogatus, ut citocius accederet, procrastinavit tamen, promittendo non sine mente versipelli se se actibus Concilii subscripturum: quo scopo? Nisi ut in gratiam Nestorii propter suam & suorum

rum absentiam declararet Synodum non esse legitimam.

Respondeo negando subsumptum: Ad probationem, distinguo: Rescivit Joannes acta circa fidem Concilii legitima, nego. Adversus Nestorium, subdistinguo: quia non credebatur Concilium legitimum, eo quod ipse cum aliis Episcopis ibi non erat, tum etiam quod putaret Patres non attigisse mentem Nestorii, quem propugnabat errare solum abstinendo a nomine *Deipara*, nusquam vero in rei substantia, concedo: eo quod crederet Nestorium delicere in fide, nego. Quod autem hæc fuerit sententia Joannis, patet ex ejus ab Nestorium epistola, ubi sic loquitur: "Quis, quæso reprehendat, si ea quæ sentis, libere exponas? Immo vero quis laudibus non efferat, si nomen cujus sensum pietas tua, ut cognovimus, possidet, propter publicam communemque orbis pacem aliquando amplecti animum inducas?... Equidem non ad probrosam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palinodiam, ut sic loquar, pietatem tuam invito: sed quia multi, ut intelligi, non infrequenter ex te audiverunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notationem averteris." Nec mirum; tot & tantis involveris Nestorium suos occultabat errores, ut incautis videretur catholicus.

Contra: Ille odio fidei rescivit acta Concilii Ephesini, qui B. Cyrilli anathematismos, vel in ipso celebratos Concilio & fidem explanantes pro virili impugnavit: Atqui Joannes, ut ex ejus constat Concilio, nihil non movit, ut Cyrilli capitula evacuaret. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Impugnavi, retenta fide catholica, & in adulterinum sensum sumens capitula, concedo: abjecta Dominicæ Incarnationis fide, nego minorem, & consequentiam: propter veterem erga Nestorium amicitiam impugnavi Cyrilli Capitula, quæ non sine passione afflante, Apollinarius hæresim spirare existimabat, ratus a Nestorio Ecclesiæ anathema avertere, si semel Capitula exsufflare posset.

Hæc solutio ex dictis patet, sed auctoritate Facundi Herm. illustrare juvat. Lib. 6. de Synodo Chalcedonensi hoc momentum sic solvit: "Unde nec aliud credidit Joannes, nec credere debuit,

nisi quia Patres Orientales, inter quos fuit etiam ipse Ibas, aliarumque Provinciarum Episcopi, intentionem capitulorum beati Cyrilli minus animadverterant, ut ea etiam a Concilio Ephesino susceperat culparent. Sicut aliquando in divina Trinitate catholici quidam tres hypostasies accipere noluerunt, quamvis tres personas acceptarent; nec ideo sunt a viris sapientibus hæretici judicati, quoniam comperti sunt, non in re quæ illo nomine significabatur, sed potius in ipso nomine quo significabatur, offendi." Pergit exculare Joannem pag. 263. & 246. Rursus Lib. 7. pag. 300. Concinat Leonius Lib. de Scetis actione 4. his verbis: De Joanne Antiochen. "S. Cyrillum quidem oppugnabat, invicemque anathemati se subiciebant, non tamen Nestorium admittebat."

Replicabis: Audiendus est de hoc momento B. Cyrillus, quippe qui in congressu quem habuit adversus Joannem, & ejus pseudo-Synodum, ut ad metam Nestorianismi controversiam perduceret, noverat optime Joannis sensum, quin immo acta pseudo-Synodi ad condemnationem ulque infestatus est: Atqui S. Cyrillus non in alio loco asserit, & Joannem, & ejus Episcopos dogmata Nestorii propagasse; sic enim loquitur epistola ad Theopemptum, Potamonem, & Danielelem Constantinopoli agentes: "Dignoscuntur enim Nestorii dogmata loqui, sentire, consiteri." Rursus Epist. ad Clerum CP. de Orientalibus ita scribit: "Sed illud quoque sciatis, nempe cum fidei expositionem componerent, inter se contendisse, & in ea altercatione etiam nunc versari. Nam alii ex illis sanctissimæ Virginis Mariæ *Deiparæ* appellationem concedunt: ita tamen ut simul quoque genitrix hominis dicatur: alii vero prorsus negant, adduntque paratiores se esse, ut manus suas amputandas præbeant, quam ut hujusmodi voci subseribant. Ubique autem turpitudine notantur, jam hæretici declarati." Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et loquitur S. Cyrillus suspicative, propter rationes supra laudatas, concedo: assertive, subdistinguo: de aliquibus tantum, concedo: de Joanne, nego. S. Doctor hæreseos notam non inurit Joanni, sed aliquibus dumtaxat ex ejus Episcopis Nesto-

florianismi fulgine nonnihil conspersis; inter quos, inquit P. Alexander dilert. 9. sæculi quinti, annumerantur Helladius, Himerius, Euthérius, & Dorotheus, subditque: "Vel si omnibus notam hæ-
"reos inuissit, priorem de illis emen-
"davit sententiam, discussis contentio-
"num nebulis: & merito quidem illos
"Nestoriani erroris fuisse suspectos, at
"nequaquam cum Nestorio tenuisse pro-
"feissus est; ut constet ex ejus testimo-
"niis inter probationes laudatis."

Ad complementum controversiæ de Joannis Antiocheni fide, non abs re erit quædam hic observare. Primo quidem, in pseudo-Synodo Joannis quæ habetur Tom. 3. Concilii Ephel. cap. 2. edit. Colon. 1606. pag. 775. legitur decretum, quo Orientales decernunt S. Cyrillo & Memnoni exaustrationem; ceteris vero Patribus Ephesinis excommunicationem, prioribus ut strepitus contra Nestorium Tragediæ Magistris, posterioribus ut consentientibus, donec sententiam propriam immutando resipiscant: similiter cuncta E. Cyrilli capitula explodunt, cui decreto, ne uno quidem excepto, numero quadraginta subscriperunt, ut ibidem habetur.

Secundo, ibidem pag. 926. aliud a Joanne adunatum Antiochiæ Concilium refertur. In isto e contra Joannes & Nestorium, & ejus errores perstringit, pacem schismate turbatam cum summo Pontifice, & cum tota Ecclesia iniit, epistolam Synodicam ab omnibus suis subligatam ad Sixtum III. Papam mittit, alteram ad sanctum Cyrillum, qua pacem cum eo componit, ea tamen conditione, ut ante epistolarum exhibitionem suæ fidei professionem ederet, & suos proprios anathematismos damnet, ne aliquis remaneret de ejus doctrina scrupulus: Sed hoc facere renuit, contendens, nihil aliud docuisse, nisi quod antecessor suus Athanasius tenuerat; subjungit vero suas epistolas facta collatione cum originalibus hæreticorum valritie desolatas fuisse; quibus absolutis, intellexit Joannes absque fundamento S. Cyrillum hæreticos insinulasse, & Nestorii partes per fas & nefas egisse; quocirca ad meliorem reverlus frugem, ipse & ejus Collegæ Concilii Ephel. definitionibus, fidem, tum Nestorii damnationem spectantibus subscriperunt, electionem Maximiani, qui loco Nestorii in sedem CP. successit

fuerat, suo calculo munierunt, ac tandem communionem expostulatam obtinuerunt.

Tertio, ibidem pagina sequenti legitur Orientalium erudita & catholica admodum fidei confessio; simul & epistola Synodica Joannis, & suorum, ad sanctum Cyrillum directæ.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Joannes Antiochenus non ad hæsit Nestorii erroribus.

PRIMO: Joannes in sua ad Theodosium Imperatorem epistola, quæ extat 1. p. Conc. Ephesini, clare fidem Dominicæ Incarnationis explicat.

Secundo: Eandem profitetur in sua ad Nestorium epistola, in qua eum hortatur, ut, depositis erroribus, Ecclesiæ reconcilietur.

Tertio: Sixtus III. SS. Pontifex in suis litteris ad B. Cyrillum, Joannem ut Orthodoxum habet: similiter & ipse Cyrillus scribens ad Valerianum Iconii Episcopum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verum quidem est Joannem in sua Pseudo-Synodo, acta Concilii Ephesini reicidisse, & non de his quæ fidem spectabant, sed solum Nestorium, quem errore detentus innocentem putabat, hinc & anathema ab eo divertere volebat.

Secundo: A multis, esto, habitus est ut hæreticus, sed suspicative, quippe qui in Ecclesia ad defendendum amicum magnas non sine scandalo movisset Tragedias.

Tertio: Eodem detentus errore in gratiam Nestorii anathematismos B. Cyrilli impugnavit: sed dubio-procul S. Præsulis non attingebat sensum & mentem.

SECTIO QUINTA.

Num tria Capitula rite fuerint a quinta Synodo generali proscripta?

Conclusio affirmativa.

PROBATUR hoc ratiocinio: Illa Capitula rite proscripta sunt, quæ a Conci-
liis

liis Oecumenicis, a summis Pontificibus, universali judicante & acceptante Ecclesia, damnata sunt: Atqui res sic se habet pro tribus Capitulis. Ergo &c. Probatur minor. Nomine trium Capitulorum intelliguntur quædam Theodori Mopsuelleni, & Theodoretæ scripta, & Ibæ epistola ad Marium Perlam, Nestorii doctrinam redolentia: Atqui tria ista Capitula proscripta & damnata sunt, tum a Conciliis Oecumenicis, tum a summis Pontificibus, tum ab ipsa universali Ecclesia: & hanc damnationem iustam esse non una probat ratio: immo vel ipsi textus in sensu obvio hæresim sapiunt, & consequenter exigunt proscriptionem. Ergo &c. Probatur minor multipliciter.

Primo, ex Conciliis Oecumenicis.

QUINTA Synodus generalis primas in hoc tenet sedes, quippe quæ 14. Canonibus hoc totum concludit negotium; ibi enim & Dominicam explicat Incarnationem, & tria proscrit Capitula. Anathematismo primo damnat eos qui negant unum esse Dominum Jesum Christum: in secundo negantes duas esse Verbi natiuitates, alteram scilicet æternam in sinu Patris, alteram vero temporalem ex BB. Virgine: in tertio multiplicantes in Christo personas, ita ut una sit divina, altera vero incarnata.

Pergit: In quarto damnat & ipsam Theodori personam, eo quod ante mortem suos non ejurasset errores, & ejusdem scripta in quibus non sine blasphemia Verbum & Christum asserit esse duas personas, ipsumque non nisi honore & dignitate dici Deum. Item eundem in quinto proscrit, eo quod cum Nestorio duas in Christo prædicet subsistentias, & unicam; juxta Concilii Chalcedonensis definitionem, abnuat: In sexto, eundem iterum damnat, & omnes propugnantes Virginem non esse *Deiparam*, sed purum hominem genuisse.

Prosequitur: In septimo, eodem stilo censorio infestatur confundentes in Christo naturas, ceteros vero utique, qui, multiplicata subsistentia, eas dividunt & separant: in octavo, propugnantes unam coaluisse in Christo Deitatis substantiam: in nono, multiplicantes in Christo adorationem, unam separatam pro divinitate, alteram vero pro humanitate: in decimo, affirmantes Dominum Jesum Christum, qui

crucifixus est in carne, non esse Deum, & unam de sanctissima Trinitate personam.

Canone undecimo, proscrit Nestorium, Arium, Origenem, & alios hæreticos, in quatuor primis Conciliis Oecumenicis, jam jam damnatos, Can. 12. anathematizat eos qui & Theodorum, & ejus scripta defendunt; ea scilicet in quibus docet Verbum non aliter sanctæ uniti humanitati quam ut templo, nec alio prorsus modo naturæ humanæ dici conjunctum, quam ut vir & semina matrimonii nexu & jure confederati appellantur.

Canone 13. explodit scripta Theodoretæ, salva tamen ejus persona, & sic loquitur: *Si quis defendit impia Theodoretæ scripta, quæ contra rectam fidem & primam Episcopalem Synodum, & sanctum Cyprianum, & duodecim ejus capitula expojuit, & omnia quæ conscripsit pro Theodoro & Nestorio impiis, talis anathema sit.*

Demum Canone 14. perstringit Ibam, his verbis: *Si quis igitur memoratam impiam epistolam defendit, & non anathematizat eam, & defensores ejus, & eos, qui dicunt eam rectam esse, vel partem ejus, & eos, qui scripserunt, vel scribunt pro ea, vel pro impietate quæ in ea continetur Et in his usque ad mortem permanent; talis anathema sit.*

Suffragatur sexta Synodus generalis, quæ in definitione fidei a. 18. quintæ Synodi definitioni se adherere proficitur. Eandem definitionem complectuntur cetera Oecumenica Concilia post quintam Synodum habita, quæ vel expresse, vel tacito saltem consensu subseribunt his quæ pro fide in prioribus Conciliis generalibus asserta, nec non & determinata fuerant.

Concinnant eodem prorsus modo Ecclesiæ, tum Orientis, tum Occidentis particulares, in primis Ecclesia Gallicana, quæ Formularium pro quintæ Synodi circa tria Capitula definitione suscipienda recepit, eique & subseribere consensit: ita assertum ab Illustrissimo Episcopo Parisiensi DD. de Marca legitur.

Secundo, ex summis Pontificibus.

PRIMO: Ex Vigilio, qui primum suum in gratiam trium Capitulorum rescidit rescriptum: ex Cathedra enim in altero per modum constitutionis dato, & pro fide Dominicæ Incarnationis roboranda pro-

pronuntiatio sic loquitur : *His omnibus & huiusmodi blasphemis ita a nobis abdicatis atque damnatis : ac presentis constitutionis dispositione , quam maxime providemus , ne sicut supra diximus , personis quæ in pace & communione universalis Ecclesiæ quæverunt , sub hac damnati a nobis per-versi dogmatis occasione aliquid derogetur .* Deinde vero ab eadem excipit damnatione personam Ibas , sed non ejus epistolam , his verbis : *Relecta enim ejus epistola agnovimus eum Orthodoxum .*

Secundo : Accedit Pelagius II. qui Synodum quintam , post Vigilium suo calculo munivit , ut constat ex ejus epistola ad Eliam Aquilejensem Episcopum , & ad Istriæ Episcopos ab Ecclesia Romana , propter tria capitula damnata , quæ defendebant , Schismate divullos .

Tertio : Insigne est S. Gregorii Magni pro eodem momento testimonium . Et vero Lib. 1. cap. 24. dicit se venerari quatuor prima Concilia generalia , & pari honore habere quintum ; sic enim loquitur Epist. ad Joannem Episcopum CP. quæ est 24. ejusdem libri : *Quintum quoque Concilium veneror .* Rursus in Epist. ad Episcopos Hybernæ Lib. 7. epist. 36. probat æquissimum esse judicium quinti Concilii adversus tria Capitula . Idem dicit epist. ad Secundinum Monachum , quæ est 57. lib. 7.

Quarto : S. Martinus I. ejusdem est labii , namque in Concilio Lateranensi adversus Monothelitis Secretario 4. legi iussit quintæ Synodi definitionem , cum hac inscriptione : *Definitio sanctæ quintæ Synodi .* Cui cum toto Concilio suo adhæsit , & post ipsum Patres Concilii VI. eidem fidei definitioni subscripserunt AÆ. 18. Ergo &c.

Tertio , ex ipsis trium Capitulorum erroneis textibus .

Quæ spirant hæresim , immo & illam vel in principiis continent , juxta de causa anathemati subjiciuntur : Atqui talia sunt tria Capitula , igitur jure merito anathemate in quinta generali Synodo percelluntur . Probatur minor , ab enumeratione partium .

Theodorus in suo Symbolo a Mario mercatore linguæ latinæ reddito , sic impie loquitur : " Neque duos dicimus filios , nec duos Dominos , quoniam unus , filius secundum essentiam Verbum

" Deus , unigenitus Filius Patris , cui iste conjunctus , particeps Deitatis , communem habet filii nuncupationem , & honorem . " Quibus verbis contendit Christum nonnulli appellatione & honore esse Filium Dei . Rursus in quinta Synodo AÆ. 4. lectum est fragmentum ex Lib. 3. ejusdem Theodori contra Apollinarem , in quo quidem sic loquitur : " Non existimandum nobis est Deum de Virgine natum esse : nisi forte idem existimandum nobis est , & quod natum est , & quod est in nato templo , & qui in templo est Deus Verbum . " Quæ vox in nato templo , nullum circa mentem perverfam Theodori relinquit ambigendi locum ; siquidem Verbum non alio modo esse in Christo , quam ut in templo censet , eo prope modo quo in ceteris jussis per gratiam & charitatem Deus inhabitat .

Theodoretus quoque non in uno , sed multiplici loco favet Nestorianismo . Primo quidem , in duodecim anathematismis contra B. Cyrilli Capitula , quorum Auctor esse communiter creditur ; maxime vero fidem Incarnationis debellat in epistola ad Andream Samosatensem Episcopum , in qua Patres Ephesinos his perstringit verbis : " Quales mimiridiclorum in tempore impietatis ; sic pietatem in Comœdia delulerunt . " Rursus Epist. ad Domnum Patriarcham Antiochenum sic male loquitur de anathematismi B. Cyrilli : " Infelix anima mea , suspirat , lugetque nihil expectans boni . Neque enim insitum in duodecim capitibus venenum norunt . " Demum Epist. ad Nestorium post pacem initam inter Orientales , & S. Cyrillum , quæ refertur in quinta Synodo collat. sexta sic alloquitur amicis : " Nullus tuæ persuadeat sanctitati , quod ego Præfult esse desiderans , clausis oculis , velut resata dogmata Ægyptia scripta suscepim . His autem quæ contra tuam venerationem injuste , atque inique patrata sunt , nec si mihi quis utramque manum abscederet , potero præbere consensum . "

Ex his tria ibi observanda veniunt . Primo quidem , Theodoretum perstringere Patres Ephesinos , eo quod & Nestorium , & ejus doctrinam proscriptissent . Secundo , veneni labem anathematismis beati Cyrilli fidem Catholicam explicantibus , inurere . Tertio , eundem doctrinæ Nesto-

florii quamvis proscriptæ, usque ad manuum abscissionem, si necesse foret, in hærare.

Ibas suum quoque calculum addit doctrinæ Nestorii in Epist. ad Marium Persam, his verbis: "De Episcopatu Nestorium deiecerunt, iudicio & quæstione non facta." In eadem Theodorum habet tamquam sanctum, & exprobrando Concilio Ephesino, propter ejus damnationem, sic scribit: "Illum ausus est qui omnia audet, in Ecclesia manifeste anathematizare, qui propter zelum Dei, non solum suam civitatem ab errore ad veritatem convertit, sed etiam longe ægrotantes Ecclesias eruditur doctrina." Postea apertum proficitur Nestorianismum, & sic loquitur: "Quomodo possibile est accipi Verbum, quod ab initio est, pro templo quod ex Maria natum sit?" Ergo &c.

Quarto, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic exponitur: Illa capitula jure merito proscripta sunt, quæ explosa fuisse ab universali Ecclesia in Concilio Oecumenico congregata: Atqui ita proscripta sunt tria capitula. Ergo &c.

Altera: Datur forum etiam externum in Ecclesia pro discussione non solum dogmatis, sed & textus & personarum: sed eo prorsus scopo Deo sic ordinante institutum est, ut cuncta fidei adversaria propellantur. Ergo &c. Minor patet: probatur major ex Traditione: Apostoli in Concilio Jerosolymitano quæstionem de legalibus definire. Secundo sæculo Asiatici sub Victore I. repulsi sunt, & cum eis... Omnia scripta & textus Concilii eorum Acephali. Simili modo tertio sæculo Stephanus I. textus trium Conciliorum Carthagine, duorum Iconii & Synodæ pro abiciendo Baptismate hæreticorum, tamen juxta formam ab Ecclesia præscriptam collato, adunatorum, evacuavit: Eleutherius Tertulliani scripta adversus poenitentiam profligavit: Anastasius vero multos Origenis libros, in quibus scatebat error: insuper & in hæresi pertinaces abjecti sunt: demum pro foro externo tot habemus in confirmationem argumenta, quot adunata sunt Concilia pro dogmate definiendo, in quibus & personæ, & textus proscripti sunt.

Tertia hæc est: Quod vel ipsi hæretici non semel admiserunt non ad nutum phan-

taficum illud rejici debet: Sed sicut Ecclesia Catholica, sic & hæreticorum Synagoga sæpius judicavit textus: Igitur jure potiori Concilium quintum generale lata sententia potuit tria explodere capitula. Probatur minor: Donatistarum Episcopi in Concilio Bajacenſi proſcripſerunt & male Catholicorum textus pro abnuendo Heterodoxorum Baptismate: Ariani hoc ipsum iterum, atque iterum fecere ad evacuandam Filii Dei cum Patre consubstantialitatem: Iconoclastæ in Pseudo-Concilio generali sexto non abſimili modo textus Catholicorum pro cultu ſanctarum imaginum abſciderunt, & ſic de cæteris. Ergo &c.

Fis satis objectionibus generalibus.

OBJECIONES: Illa capitula ullo absque jure proscripta sunt, quæ Concilium Ephesinum, dum ex proſcio expunxit Nestorianismum, intacta reliquit: Atqui, ut norunt omnes, & ut legentibus acta Concilii patebit, res sic se habet: Legitur tria capitula non julle, immo injulle a Concilio quinto generali damnata sunt.

Respondeo distinguendo: Intacta reliquit tria capitula Concilium Ephesinum oeconomiæ causa, concedo: illa approbando, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Non ſemel Ecclesia ante quintam Synodum generalem oeconomia uſa eſt in proſcribendis tum hæreticis, tum ſæctis etroneis dogmaticis. Sic Stephanus ſententiam Cypriani & Firmiliani de rebaptizandis illis qui ab hæreticis etiam Evangelicis verbis abluti fuerant, repulit. Nec tamen ab eis abſtinere voluit. Sic & ſanctus Baſilius & Concilium Antiochenum, verbum conſubſtancialitatis pro Spiritu ſancto tacuerunt, eo quod Sabelliani inde unicam in Deo perſonam eſſe effutirent. Ne miremini igitur, ſi, exploſo Neſtorianiſmo, Patres Ephesi nullam de tribus capitulis moverint controverſiam, charitatis nimirum motivo, videlicet ut parcerent famæ & Theodori & Theodoretique atque Ibae, qui quidem alias fuerant bene meriti de Eccleſia; Theodorus quidem qui præclare ſe geſſerat in debellandis Apollinarifiſis, qua de cauſa a Chryſoſtomo & Gregorio Naz. magnis effertur laudibus: Theodoretus vero, qui in multis conſuluit gloriæ Eccleſiæ, cum & Anomæos incunſtanter perſtrinxerit, Ibas quoque zelatus eſt pro Eccleſia ſancta Dei.

B b

In-

Infiabilis : Concilium Chalcedonenſe quod adamuſſim quaſſionem Neſtorianiſmi eliquavit, intacta quoque reliquit tria capitula, & hoc ex profeſſo. Hujus rei celeberrimum eſt illud argumentum, quod expoſtulata; tum a Theodoro, tum ab Iſi Neſtorii damnatione, ea data ut catholici habiti ſunt: immo & tamquam Patres qui in Concilio judicarent, recepti ſunt: Porro apud Concilium, altiffimum fuit de tribus capitulis ſilentium: Igitur tria capitula non rite proſcripta ſunt a Concilio quinto generali.

Confirmatur : Quum aliquo controverſis caput in aliquo Concilio definitum eſt, vel etiam purgatum, altera Synodus aliquam de eodem movere tragediam non debet; neque enim id ei competit: Atqui Neſtorianiſmus quoad dogma, in Concilio Ephreſino, quoad factum vero perſonale in Chalcedonenſi, jam jam & ab uno ſæculo eliquatus, fuerat proſcriptus, nulla facta mentione de tribus capitulis: Igitur eundem reſcitare non ſpectabat ad Concilium quintum generale.

Reſpondeo diſtinguendo: Et Concilium Chalcedonenſe, ſicut Ephreſinum a damnatione trium capitulorum reeonomiæ cauſa, & propter eandem rationem abſtinerunt, concedo: Illa approbando, nego. Neſtorius ejuſque dogmata in Concilio Ephreſino fuerant ex profeſſo damnata, quocirca Chalcedonenſis pro fidei conſervatione ſatis habere putabat, ſi Theodoretus & Iſas tum Neſtorii, tum ejus doctrinæ ſubſcriberent damnationem; quo quidem facto, ſufficienter, quidquid in græciam Neſtorianæ hæreſeos protulerant, retractaſſe cenſebantur. Attamen S. Leo, ut per omnia fidei conſuleret, ſex tantum actiones primas Synodi Chalcedonenſis adverſus Eutycheſianum pravitatem, ſuo munivit calculo; permiſit vero in ceteris actionibus ad elucidationem quaſſionum, de multis aliis momentis diſputare, ne tria capitula approbare videretur.

Ad confirmationem etiam diſtinguo: Quod ſemel definitum eſt explicite in aliquo Concilio Oecumenico, ab altero in judicium non vocatur, concedo: ſi minus, nego. Verum quidem eſt Concilium Chalcedonenſe nullam ſeciſſe de tribus capitulis mentionem, ſaltem in ſex prioribus actionibus: Igitur ea poſuit proſcribere quinta Synodus generalis, maxime vero cum in periculum fidei ratione illorum veniret Religio Catholica, qua-

tenus propter intacta ab aliis Conciliis prioribus tria capitula, non pauci ex integro extulcitant Neſtorianiſmum. Quid plura? Mos apud Eccleſiam inſeſcit, ut hæreſis damnata ab aliquo Concilio, iterato ſumme a ſubſequentibus perquereretur: ſic Synodus Ephreſina & Chalcedonenſis veteres proſcribere hæreſes, jam in Concilio Antiocheno, in Nicæno & CP. damnatas, quidni & quinta Synodus tria proſcripſiſſet capitula? Ergo &c.

Urgelis: Summus Pontifex ad quem pertinet proponere credenda & Concilia confirmare, non ſolum Ephreſinum & Chalcedonenſe probavit, verum etiam & tria capitula defendit; namque Vigilius in reſcripto, ante celebrationem quintæ Synodi, dato, varias ob cauſas atque rationes tria abſolvit capitula, quinimo prohibet aliquid ultra circa ea movere: quænam fuerint motiva hujusce determinationis in ipſo patet ſcripto, videlicet, eo quod Chalcedonenſe Concilium nullam de eis moverat controverſiam; eaque intacta reliquerat: quoniam vero Theodoſius in pace Eccleſiæ & vita migraverat, nihil quicquam ab ejus memoria deſubere judicat. Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo iſtam argumenti partem: Vigilius tria defendit capitula in primo reſcripto quas perſonas, concedo: eandem textus & dogmata in eis contenta, nego. Parcit quidem perſonis, eo quod Theodoſius de Eccleſia deſhellando Apollinarisſas bene fuiſſet meritus; Theodoretus vero & Iſas ſpecialiter, & adhuc viventes abſoluti fuerant prævia Neſtorianiſmi damnatione, a Patribus Chalcedonenſibus: ſed nuſquam in laudato reſcripto doctrinam trium capitulorum approbat; ne tamen aliquid roboris a definitionibus Concilii Chalcedonenſis detraheretur, de tribus illis capitulis ſilenter conſentaneum duxit.

Reſpondeo II. Eandem iterum, ſed alio modo diſtinguendo partem: Et Vigilius in poſteriori reſcripto per modum conſtitutionis dato, & loquens ex Cathedra damnavit capitula, concedo: & non proſcripſit, nego. Vigilius tantummodo ut perſona particularis & reeonomiæ cauſa in priori reſcripto locutus fuerat: ſed fidei periculum imminere ex trium capitulorum doctrina animadvertens, ſub cuius velo multi Neſtorianiſmum renovabant, dedit conſtitutionem, qua quidem

decreta quintæ Synodi probavit, & tria capitula, tum quoad dogmata in his contenta, tum quoad factum personale Theodori, qui abique hæreseos absolutione defunctus fuerat, proferbit, cuius quidem definitionis luculentissimas affert rationes, & sic loquitur: Ideo si in omni negotio sapientie ratio poscatur, ut id de quo queritur, tractetur, neque puderi esse debet, cum ea quæ ab initio omissa, studio deinde veritatis inveniantur, in publicum edantur, quanto magis Ecclesiasticis disputationibus convenit, eandem rationem ex illis quoque observari, præcipue cum manifestum sit Patres nostros; præsertim B. Augustinum, qui in divinis Scripturis claruit, Romanæ Magistrum eloquentiæ propria scripta retractasse. Nos quoque illis exemplis imitati, in controversia trium capitulorum supra memoratorum, nunquam destitimus, quin investigaremus, quod de prædictis capitulis in Patrum nostrorum litteris melius inveniri posset, unde potius &c.

Insuper: Vigilus rogatus a sexdecim Metropolitanis, ut quintæ dignaretur præsidere Synodo, renuit in ea apparere; quinimo nonnisi invitus & propter Justiniani Imperatoris auctoritatem, ejusdem Synodi consensu definitioni; nec unus historiographus asserit misisse epistolam, dum Constantinopoli demoraretur, qua Patribus Synodice imperabat, ne quicquam adversus tria capitula defini-erent, quam quidem epistolam Imperator retinuit, nec in lucem prodire voluit, ne effectus circa trium capitulorum damnationem, impediretur: sed hæc omnia satis indicant Vigilium, ex animo tria non proscriptisse capitula; nec quintam approbasse Synodum: Igitur pro nihilo habenda est hujusce Concilii approbatio; adeoque abique jure tria epistola sunt capitula.

Respondeo distinguendo majorem: Quoad istam partem, renuit Vigilus quintæ præsidere & assistere Synodo œconomiz causa, concedo: ut averteret a tribus capitulis anathema, & doctrinam in his contentam probaret, nego. Baronius & alii gravissimi Auctores ea ratione ductum fuisse Vigilium; ut quintæ non præsidere Synodo, asserant, ne Orientales Imperatoris auctoritate fresti aliquid adversus summi Pontificis auctoritatem molirentur, vel ne etiam Patriarcha Constantinopolitanus, ipso præsentem, primam in Concilio habere sedem auderet, quandoqui-

dem nonnunquam istius Urbis Præfuit occupenque nomen sibi arrogare non dubitavit.

Ad alias probationis partes nunc solummodo subindigitant, nempe Vigilum ægre tulisse quintæ Synodi adversus tria capitula definitionem, timens in hoc pro Concilii Chalcedonenis auctoritate: verum omnibus æqua lance ponderatis, in gratiam fidei, & ad ejus incrementum acta quintæ Synodi lubenti animo approbavit. Evagrius Lib. 4. cap. 37. meminit epistolæ Vigilii, quæ quintam confirmat Synodum, & sic scribit: "Vigilius per litteras consensit Concilio, non tamen interesse voluit." Eundem consensum laudat sexta Synodus actione 18. & Photius in epistola eundem indicat. Unde patet quantum quidam allucinentur propugnando Binium & Baronium, non vidisse litteras Virgilii quintæ Synodi confirmativas.

Diluantur objecta specialia Capitulorum Theodori & Theodoret.

OPPONES I. In Theodori Mopsuesteni defensionem: Ille non debuit personam litari, & in sua doctrina proferbit, qui non semel de Ecclesia bene meritis est, qui laudatur a sanctis Patribus ut sanctus, quique uti talis ex multorum testimonio, in pace Ecclesiæ defunctus est: Atqui Theodorus a SS. Gregorio Nazianzeno & Chrysostomo laudatur, immo & a beato Cyrillo Alexandrino, ut refert Facundus Hermianensis Lib. 7. cap. 6. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Si Theodorus laudetur in omnibus, concedo: si tantummodo pro aliquibus, videlicet, eo quod & Eunomium, & Apollinarem debellasset, nego. Bonum autem ex integra causa, malum vero ex minimo defectu: unde qui laudatur in uno, dubio procul in altero potest reprobari; sic sanctus Basilus epistol. 82. ad Patrophylum laudat Apollinarem pro aliquibus capitulis, sed nunquam pro ejus hæresi. Eundem laudat & Athanasius epistol. ad ipsum tamquam ad hominem de fide bene sentientem, sed detectis postea ejus erroribus, illum anathematizavit, & variis in libris ipsum infectum est.

Inhabis: Nulli mortalium licitum est mortuos infectari, & hoc propter duo: Primo quidem ex eo quod ad Christi judi-

cium transacti sint : *Judicia Dei* vero *abyssus multa*, inquit Propheta ; & quis , ait Apostolus , novit sensum Domini , aut consiliarius ejus fuit ? Deinde vero mortuorum status definitione & judicio Christi immutabilis manet : Igitur ulla absque ratione Theodorus personaliter , & in ejus scriptis in quinta Synodo proscriptus est . Hoc ipsum innuit Proclus Epist. ad Joannem Antiochenum , & S. Cyrillus Epistol. ad ipsum Proclum directæ , uterque enim Theodorum mortuum non esse anathematizandum contendunt : " Quoniam vero " ad Deum abiit , inquit Cyrillus , sufficit , " ut ego puto , & quæ absurde scripta " sunt ab ipso , rejici ab iis qui recte sentiunt . " Quocirca idem Epist. ad Antiochenum improperari Theodoro vetat , ea ductus ratione , quod sancta Ephesina Synodus eum nominatim & in particulari non proscripsit .

Respondeo distinguendo : Nemini licet judicare mortuos directe , concedo : indirecte , nego . Aliquem damnare directe est illum subijcere pœnis auctoritate juridica , illumque exauktorare & de gradu ejicere ; indirecte vero est tantum quibusdam bonis illum privare , & declarare talem ante mortem ex sanctorum Canonum jure ipso facto ob hæreseos scelera , pœnas incurrisse . Primo modo Ecclesia non perstringit mortuos , bene vero altero modo , quod posse fieri asserit sanctus Augustinus Epist. ad Bonifacium & Lib. 3. adversus Cresconium cap. 39. Hoc ipsum quoque quotidiana comprobatur experientia , namque sancta Dei Ecclesia eos qui in perduelli congressu moriuntur , excommunicat , eosque & suffragiis Fidelium & sepultura Ecclesiastica privat . Igitur censura aliqua potuit Theodorum absque prævia erroris ejuratione defunctum , Ecclesia proscribere , ut ceteri Fideles ab hæresi defendenda vel amplectenda detererentur , maxime vero cum ex tribus Capitulis fides in periculum veniret .

Neque vero quemquam movere debet , si economiz causa & per indulgentiam , quando non periclitatur fides , mortuos , ut ita dicam , perturbare non sinant sancti Patres ; sed ubi scandalum adest , & hæresis velut cancer serpit & crescit in pejus , omnibus certe modis error propulsandus est . Ne mireris igitur , benevole Lector , si Theodorus etiam defunctus personaliter proscriptus sit a quinta Synodo ; nam ante mortem suos non ejuraverat errores .

Secundo , ab ipsa Synodo Ephesina tacito quidem nomine , sed revera damnatus est , quatenus Patres Synodici ejus execrando Symbolum , hæreseos & damnationis notam ei inusserunt : ita asserit Pelagius II. Epist. ad Episcopos Istriz his verbis : " Theodorum mortuum sancta " Synodus prima Ephesina damnavit . " Quinimmo Theodori nomen immediate post ejus mortem ex Ecclesie Mopuestenæ diptychis expunctum est , & Rabulas Episcopus Edessenus eum circa illa tempora nominatim & personaliter proscripsit .

Urgebis : Dionysius Alexandrinus tamesi libros Nepotis Episcopi Egyptii damnaverit , eo quod Millenariorum fabulas complecterentur , contra tamen ejus personam quicquam moliri æquum non duxit , eo quod ad judicium Christi Nepos fuerat transmissus ; ita Eusebius Lib. 7. Hist. Ecclesiast. Huic accedit S. Leo Epist. ad Theodorum Forojuliensem , ubi dicit non esse necesse actus mortuorum discutere , eo quod sint in judicio Dei : Idem docet Gelasius Epist. ad Episcopos Dardaniz de causa Acacii . Quid plura ? Flavianus & S. Chrysostomus tamesi a Sede deturbati sint , quia tamen Ecclesia eorum post mortem venerata est memoriam , nullus eos proscribere veluti Hæreticos ausus est : Igitur a pari idem dicendum de Theodoro .

Respondeo , concessio antecedente , negando consequentiam & paritates . Ad primum quidem exemplum non est similis pro Nepote ratio , sicut pro Theodoro , quandoquidem ille Millenariorum errores nonnihil ab Ecclesia proscriptus in suis libris propugnauerat ; unde Dionysius Nepoti indulgere potuit , immo & charitati Ecclesie sanctæ Matris consentaneum erat : tum quia nondum apparebat imminere fidei periculum propter Millenariorum errores , quos non unus aut alter primorum sæculorum Pater tamesi incautus fovebat : at vero Theodori errores jamjam proscripti ante ipsum manebant ex damnatione Ebionitarum , qui Christum ut purum hominem habebant : Igitur rite proscriptus est Theodorus .

Ad secundum dico : SS. Gelasii & Leonis auctoritates unum tantummodo probare , videlicet mortuos directe ad forum Ecclesie militantis contentiosum non pertinere , immo ne quidem indirecte proscribendos esse , nisi urgentes pro tanto mo-

men-

mento affulgeant rationes, quæ dubio-
procul in causa Theodori non defuerunt.

Ad tertium, magna est inter Chryso-
stomum, Flavianum, & Theodorum dis-
crepantia. Revera quidem prior in exi-
lio ærumnis confectus, sed propter defen-
sionem legum Ecclesiasticarum obiit; si-
militer & alter, flagellis, jubente impio
Dioscuro casus; propugnando fidem exa-
lavit animam, quocirca uterque in albo
Sanctorum repositus est. Non sic sane
Theodorus, quandoquidem in errore per-
tinax ultimum clausit diem.

Perfides: Ille non debuit personaliter pro-
scribi, qui & a Concilio Chalcedonensi pur-
gatus est, & ut Theodoros egregius obiit: At-
qui res ita se habet pro Theodoro: Et
probat ex sancto Isidoro Hispalensi, qui
in Catalogo Virorum Illustrium, de Theo-
doro sic loquitur: "Hunc, Acephalo-
", rum Episcopi in priori iudicio Chalce-
", donensis Concilii, Justiniano Principe
", compellente, damnare post mortem cum
", Iba & Theodoro Episcopis contue-
", runt, dum conflet eum laudabilem vi-
", rorum testimoniiis, clarissimum Eccle-
", siæ Doctorem fuisse." Idem Isidorus
Facundi Hermianensis libros pro defen-
sione trium Capitulorum commendat. Er-
go &c.

Respondeo negando minorem quoad pri-
mam partem, videlicet Theodorum fuisse
in Concilio Chalcedonensi absolutum: hoc
enim tantummodo de Theodoro & Iba
legitur, altum vero est silentium in om-
nibus actibus de Theodoro. Unde ad Isi-
dorum & alios tria defendentes Capitula,
dico errore circa factum detentos fuisse, &
hoc circa duo potissimum momenta: Pri-
mo quidem existimaverunt Theodorum
fuisse in Concilio purgatum: Secundo,
Concilium Chalcedonense iterato iudicio
Nestorianismum damnasse. Denique quin-
tam Synodum quæstionem Nestorianismi
circa fidei dogmata eliquasse: cum hoc
negotium ad finem usque perductum so-
lummodo fuerit in Concilio Chalcedonen-
si, quando Theodoretus & Ibas absoluti
sunt; hinc eo detenti errore non pauci
in alterum impingebant, arbitrando scilicet
quintam Synodum damnando factum
personale Theodori, & factum doctrini-
cum trium Capitulorum, etiam Conci-
lium Chalcedonense proscribere, ejusque
circa Nestorianismum acta rescindere,
quod a veritate prorsus alienum est: Igi-
tur quinta Synodus solummodo, iterata

Bowcat Theol. Tom. V.

definitione, confirmavit seu recepit Con-
cilium Ephesinum & Chalcedonense fidei
dogmata spectantia, maxime vero utrius-
que circa proscriptionem Nestorianismi de-
finitiones; unde nihil novi circa fidem
movit Synodus quinta generalis, ut ob-
servat Pelagius Papa episc. ad Episcopos
Istriae. Ceterum tria Capitula prævio
maturo examine perstrinxit.

Obijcies II. Theodoretus benigne rece-
ptus est a Concilio Chalcedonensi, ejus-
que fides unanimi consensu fuit collauda-
ta. Igitur secundum capitulum non debuit
a quinta Synodo damnari, namque
alias in hujusmodi damnatione concluderetur
Synodus Chalcedonensis, quod absit
dicere: Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Theo-
doretus benigne receptus est a Concilio
Chalcedonensi prævia damnatione & Ne-
storianismi & Nestorii facta, concedo:
immo cum hoc primum facere renueret,
erumpente uni omnium Patrum voce,
anathema Theodoro pronuntiabatur;
secus, nego. Igitur non capitulum, sed
Theodoretum personam ex prævia fidei con-
fessione absolverunt Patres: quia vero
istud capitulum favebat errori, uno cir-
citer elapso sæculo, recte a quinta Syno-
do generali proscriptum est. Fidem Theo-
dreti non fuisse ab omni labe puram,
liquet ex ejus ad Nestorium etiam cum
jam Ecclesiæ foret reconciliatus, conseri-
pta epistola, ubi testatur ejus indivulsi-
partes velle suscipere.

*Solvitur momentosa difficultas de Capitulo
Ibæ.*

Oppones: Istud capitulum a quinto
Concilio generali non potuit rite damna-
ri, quod a Chalcedonensi ab omni erroris
nævo immune judicatum est: Atqui res
ita se habet pro capitulo Ibæ: Et pro-
batur ex actione decima, in qua duo po-
tissimum pro negotio Ibæ aditata sunt;
alterum circa factum personale, num scilicet
Ibas de Incarnatione Dominica bene
aut male sentiret; Alterum vero circa
textum, & utrum aliquis circa istud mo-
mentum scateret error in ejus ad Marium
epistola. De primo capite, auditis Pres-
byteris civitatis Edessenorum multa cri-
mina obijcentibus Ibæ, de quibus se pur-
gavit, ab illis sciscitati sunt Patres, num
aliquid contra Ibæ fidem haberent dicen-
dum; sic enim habetur A. 8. 10. Edit. Reg.

Bb 3 pag.

pag. 41. *Deo amantissimi Episcopi dixerunt, videlicet Maræ accusatori, quid habes de fide movere? Maras dixit: alloquens dixit: Non invidio Christo factus Deo: in quantum enim ipse factus est & ego factus sum. Cui accusationi sic respondet Ibas: Anathema ei qui dixit, & et qui calumniatur, ego enim non dixi: absit. Samuel dixit, testes nobis existunt hujus rei. Ibas dixit: decies millies ego secari patior, quam dicere hoc verbum. Absit a me hoc vel cogitare.*

Deinde Patres pro facto dogmatico discutendo jubent proferri & legi epistolam Ibas ad Marium, ut appareat, num B. Cyrilli doctrinam Ibas proscripterit? Respondet negative ibidem Aët. 10. pag. 50. his verbis: Ego anathematis non feci mentionem, ego secutus sum Orientale Concilium. Tum pag. 51. profertur epistola ad Marium; facta vero ejus lesione, omnes Patres declarant Ibam Orthodoxum, & in propriam sedem restituendum esse definiunt. Non abs re erit singulorum placita hic texere.

Sic loquuntur Præsules Synodici ibidem pag. 64. *Paschasius & Lucentius Reverendissimi Episcopi, & Bonifacius Presbyter, tenentes locum Sedis Apostolicæ per Paschasium dixerunt: relictis Chartis agnovimus ex sententia Reverendissimorum Episcoporum, Ibam Reverendissimum innoxium approbari; relecta enim ejus epistola, agnovimus eum esse Orthodoxum. Anatolius R. Episc. Const. novæ Romæ, dixit: omnem in præsentem de eo suspicionem alijcio, quoniam consentit & subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est a sancto Concilio. Maximus R. Episc. Ant. dixit ex his quæ modo relata sunt, manifestum est, quia ab omnibus ei illatis Reverendissimus Ibas innocens est repertus, & ex relecto quoque scripto epistolæ, quæ prolata est ab eo qui adversarius ejus existit, orthodoxa ejus declarata est dictatio.*

Pergunt Judices: *Juvenalis R. Episc. Jerusalem. dixit, pervideo Reverendissimum Ibam impetrare clementiam, quia & senex est, ut habeat Episcopatus gradum, Orthodoxus existens. Thalesius Rev. Episc. Cæsariæ Cappadociæ, dixit: cum Reverendissimi Episcopi Photius & Eustathius causam Ibe inquisierint, & eum non condemnarent, eorum sententia inherens, volo permanere eum in Sacerdotio.*

Idem dixerunt Eusebius Episcopus An-cyræ, Stephanus Episcopus Ephesi, Diogenes Episcopus Cysici, Constantinus Epi-

scopus Bostorum, Theodorus Episcopus Damasci, Meletius Episcopus Larissæ, Romanus Episcopus Myrurum, Licie, & alii. Postea hæc leguntur: *Omnes Reverendissimi Episcopi clamaverunt, omnes eadem dicimus: Nestorium modo anathematizet, Eutychem, & ejus dogmata anathematizet. Ibas dixit anathema & ipse Nestorio, & Eutychem, & unam dicenti naturam, & omnem qui non sapit, sicut hæc sancta Synodus, anathematizo.*

Magnificentissimi & gloriosissimi Judices dixerunt: *Quæ judicata sunt a sancto Concilio de Ila Reverendissimo Episcopo propriam vim retinuerunt: Igitur his omnibus claret capitulum Ibas per omnia absolutum fuisse in Concilio Chalcedonensi, nec absque fundamento Ibam in hoc erroris insimulare fas est.*

Respondeo negando primam propositionem. Ad probationem distinguo: Concilium judicavit capitulum attendendo ad ipsius Ibas credentis explicationem, concedo: illud discutendo in particulari, & ad apices juris, nego. Patres volebant ex innata Ecclesiæ charitate erga Heterodoxos redeuntes indulgere; unde ut tanti Episcopi alias de Ecclesiæ bene meriti honori & famæ parcerent, benigne ejus epistolæ interpretationem ab ipso datam accipere dignati sunt, & cum beato Cyrillum tamquam Orthodoxum habere non renuerent, ipsum utique Orthodoxum declaraverunt; sed capitulum absque relatione ad personam Ibas ejusque sententiam, nec judicasse, nec Catholicum declarasse constat.

Tribus igitur solutio innititur rationibus. Patres Synodici primo Ibas indulgere & parcere voluerunt. II. Ad sensum catholicum, quem ipse Ibas dabat, & non præcisè ad ejus epistolam in se spectatam attendebant: III. Capitulum seu ad Marium epistolam neque approbavere Præsules Synodici, neque approbare juxta juris apices potuerunt. Patres voluisse indulgere & parcere, patet ex eo quod Juvenalis Hierosolymæ Episcopus ibidem pag. 66. dicat: *Qui convertuntur, hos Scriptura divina suscipi jubet, quapropter & eos qui ab Hæreticis reveruntur, suscipimus. Unde pervideo Reverendissimum Ibam impetrare clementiam, quia & senex est, ut habeat Episcopatus gradum, Orthodoxus existens.*

Neque vero quemquam legentem acta Concilii latebit ad sensum & interpreta-tio-

tiones ab Iba pro sua & a criminibus & ab hæreseos nævis purgatione prolatas, attendisse Patres; nam & benigne susceperunt instructionem & deprecationem in gratiam Ibe ab omni Clero Edessensæ civitatis factam. Ibid. pag. 36. ibi enim cum postulasset Ibas, ut litteræ in gratiam ipsius scriptæ a Clericis Ecclesiæ Edessensæ exhiberentur, benigne annuerunt Presbules.

Denique Concilium neque probavit, neque absolvit in particulari Epistolam Ibe, aliis & doctrinam Nestorii ibi inclusam adoptasset, & S. Cyrillo Alex. hæreseos labem inussisset, cum Ibas expresse dicat S. Cyrillum in congressu cum Nestorio in errorem oppositum impegisse, quod certe alienum prorsus est a mente Synodi, quæ Ephesinum Concilium & S. Cyrillum per omnia laudat, approbat & confirmat. Nævus præfatus scaturire in epistola Ibe luce clarius apparet ex contextibus. Sic loquitur de incarnatione, sic de B. Cyrilli sententia pag. 31. "Cyrillus autem Libros Nestorii volens destrui lapsum est, & inventus est in Apollinaris doctrina incidens; conscripsit enim & isse illi similiter, quia ipse Deus Verbum homo factus est, ut non esset differentia inter Templum & inhabitantem in eo."

Instabis: Illa epistola nominatim & in particulari approbata fuit, quæ eo prorsus scopo lecta est in sacra Synodo, iuventibus Patribus, ut de ejus catholicitate fieret iudicium, & ex ejus Orthodoxia Ibas ab omni erroris nævo absolveretur. Atqui eo prorsus scopo, præcipiente Concilio, lecta est: sic enim habetur ibidem pag. 64. "Relecta enim ejus epistola. inquit *Paschasius & Lucentius*, agnovimus eum esse Orthodoxum." Eadem declarata est non ab uno, sed ab omnibus catholica: *Omnes Reverendissimi Episcopi clamaverunt, omnes eadem dicimus*. Ibas & propter fidei confessionem, & propter sanam in suo ad Marium rescripto Orthodoxus proclamatur, & in suam restituitur sedem: Igitur Ibe epistola secundum juris apices nominatim, & in speciali declarata est orthodoxa.

Respondeo distinguendo majorem: Si lecta est epistola præcise ut factum illud definiretur, & judicaretur, concedo: si tantummodo ut Ibe persona salvaretur & absolveretur, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Sane non ea

intentione lecta est epistola, ut factum istud dogmaticum judicaretur; neque enim iudicio comparativo usi sunt Patres, comparando scilicet epistolæ textum cum textibus tum Scripturæ sacræ, tum Symbolorum, tum utriusque Ecclesiæ Patrum, ut Præsules Synodici perpenderent, num epistola Ibe non adverteretur iis textibus, & declararetur in fide pura, vel non. Sic enim Patres Ephesini judicaverunt de textibus Nestorii: sic Patres VI. Synodi de textibus Monothelitarum.

Quinam igitur erat scopus Concilii Chalcedonensis? non alius certe quam gratiam Ibe concedere, prævia fidei confessione, quam prævisi sanique epistolæ interpretationibus & sensibus ab eo ipso datis, ab omni etiam hæreseos crimine absolvere, quod liquido patet ex eo maxime quod ejus excusationes in omnibus punctis ab æmulis illi objectis Patres benigne susceperint: quod hæresis circa Dominicam Incarnationem insinulato, sese purgando, fidem adhibuerint. Textus supra memoravimus, præcipiente enim Concilio ut Ibas anathema & Nestorio & Eutycheti diceretur, extemplo respondit: *Omnes cum qui non sapit, sicut hæc sancta Synodus, anathematizato*. Tum Patres responderunt: *Quæ iudicata sunt a sancto Concilio de Iba Reverendissimo Episcopo, propriam vim retinebunt*. Ceterum nullus inter Patres præter unum aut alterum, mentionem facit de epistola Ibe; unde tametsi unus aut alter dixerit in fide puram, non tamen omnes; nullus vero per modum definitionis:

Quis jam dubitabit Patres Synodicos voluisse parcere Ibe, & ex ejus potissimum ore, nusquam vero ex epistolæ capitulo Orthodoxum declarare? namque si factum istud ad juris apices definire & judicare fuisset eis animus, dum absolvisent eum, damnasset B. Cyrillum innoxium, cum Ibas in suo rescripto hæresis Apollinaris sanctum insinulet Doctorem. Denique eam fuisse Patrum intentionem, Ibam ejus prævia fidei confessione absolvere, constat; cujus rei argumentum irrefragabile est, quod ab eo expostulaverint ut Nestorio nominatim anathema diceret, ne aliquis circa ejus doctrinam & fidem remaneret scrupulus; sic enim habetur in Actibus Concilii pag. 69. act. 10. *Dixerunt Patres Ibe: Nestorium modo anathematizet, Eutychem, & ejus dogmata*: Sic respondet Ibas pag. 70. *Etiā in scripto*

anathematizati Nestorium, ejusque dogmata, & nunc anathematizo eum decies millies.

Urgebis: Illud Ibas capitulum per omnia fuit in Concilio Chalcedonenſi abſolutum, quod lectum & diſcuſſum eſt ea intentione coram Patribus, ut ipſi perſpicerent, num in eo aliquis ſcateret circa unionem hypſtaticam error? Quod prævio maturoque examine a plurimis Episcopis declaratum eſt catholicum, quod ceteris ſilentibus & non reclamantibus tacito approbatum eſt conſenſu: Atque ex textibus Concilii ſupra relatis res ita ſe habet: Ergo &c.

Reſpondeo diſtinguendo: Et illud capitulum œconomiz & indulgentiz cauſa non fuit proſcriptum, concedo: & fuit approbatum, nego. Nullum quippe iudicium de hoc momento latum legitur, ſed quidam putarunt illud benigne interpretandum eſſe: multo plures tacuerunt, quod ſane ſilentium non approbationis, ſed tantummodo indulgentiz argumentum eſt: quæ quidem indulgentia locum ex charitate Patrum habuit propter multa: Primo quidem Ibas doctrinæ ſanæ dedit argumenta tum a damnatione B. Cyrilli propter capitula recedendo, tum Dominicæ Incarnationis idem proſtando. Secundo, anathema & Neſtorianiſmo pronuntiavit, quo factio naxos in proprio capitulo contentos celebrare retractare. Tertio, ſe quoque a variis criminibus ſibi falſo impoſitis purgavit, quocirca Patres ſanas ejus doctrinæ explicationes ab eo allatas benigne ſuſcipientes, hoc unum præ oculis habuerunt, videlicet parcere Ibas; & hoc tantum probat inſtantia laudata, nulquam vero capitulum abſolutum, cum de hoc momento nullum fuerit ab ipſis factum iudicium comparativum, nullumque extiterit abſolutionis deſinitivum.

Repones: Patres Synodici ex leſione epistolæ Ibas concludunt eum eſſe Catholicum: Igitur factum diſcuſſum ſimul & abſolutum eſt.

Reſpondeo diſtinguendo: Ex leſione capituli Ibas, & ejus fidei profeſſione ac doctrinæ explicatione Patres eum dixere catholicum, concedo: ex epistola præciſe, nego. Ibas anathema & Neſtorio, & ejus doctrinæ pronuntiaverat, S. Cyrilli Anathematismos receperat, quinimmo eos prius non abiecerat, ea poſſimum ratione quod fidem Dominicæ Incarnationis illos complecti arbitraretur; unum ſolum

in eis arguebat, quod hæreſim Apollinariſ non nihil ſpirare autumaret.

Perſiſtes: Atque capitulum Ibas de facto abſolutum eſt a Concilio Chalcedonenſi: Ergo &c. Probatum ſubſumptum: ita teſtatur Facundus Hermianenſis Lib. 5. cap. 1. Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum. Ad probationem diſtinguo: Et Facundus Hermianenſis errore facti detentus erat, concedo: ſecus, nego. Hoc ipſum patet ex ſupra diſtiſ.

Reſpondeo II. opponendo Facundo Patres ſecundi Concilii Nicæni generalis, qui e contra juxta codices quos præ oculis habebant, aſſerunt capitulum Ibas in Concilio Chalcedonenſi fuiſſe proſcriptum, ejus vero perſonam abſolutam, cui non audent epistolam tribuere: nec levior eſt de hoc ſuſpicio, cum vel ipſe Ibas actione 10. non ſemel aſſerit ſe nihil adverſus S. Cyrillum dixiſſe. Nunc ad Patres Nicænos veniamus: actione 6. pag. 530. edit. Regiæ ſic loquuntur: *Commentarium enim illud rejicimus, beatum Patrem Catholicæ Eccleſiæ Doctorem agnoſcimus; nam divini Patres qui in quarta univerſali Synodo fuerunt congregati, epistolam, quæ nomine Ibas Episcopi Edeſſæ ad Marium Perſam circumſerebatur, anathemate damnaverunt, quaſi Neſtorio conſentientem: eodem modo qui in quinta ſacra Synodo convenerant, ipſum autem Ibas nequaquam. Non enim demonſtrari poterat quod eſſet Ibas. Quamobrem in Anathematismis non ipſum Ibas devoverunt, ſed Ibas epistolam: dicebatur enim Ibas, cum tamen illius handquaquam eſſet. Sic igitur ipſa falſa ſcripta contra venerandas imagines dicuntur quidem a quibuſdam Epiphani, non tamen ſunt.*

Reſpondeo III. dato & non conſeſſo capitulum Ibas in Synodo Chalcedonenſi fuiſſe abſolutum, nihil inde roboris detrahatur a definitione quintæ Synodi, quandoquidem quod de hoc capite ipeſtat, aſſertum eſt in Concilio Chalcedonenſi, in quo Act. 10. factum legitur. Porro nemo non novit ſanctum Leonem approbaſſe Concilium Chalcedonenſe ſolum quoad ſex priores actiones quæ ſidem ſpectant, ut liquet ex ſua 61. epistola, reliqua vero diſputationi traditione: potuit igitur quinta Synodus diſcutere & proſcribere tria capitula, nam in reliquis ſeſſionibus Synodi Chalc. aſſertum erat dumtaxat de diſciplina.

Solvuntur aliæ objectiones quibus nonnulli probare contendunt quintam Synodum non esse acceptandam.

REPONUNT : Nullus tenetur quintæ Synod. circa tria Capitula definitionem acceptare : Igitur perinde est ac si de factis tria Capitula non fuissent reprobata. Probat *Antecedens* : Ecclesia non est infallibilis circa facta, ut ex textu Concilii Nicæni secundi mox laudato liquet : eo enim loci Patres factum tum Ibæ, tum Epiphaniî ideo in speciali non proscripserunt, quia Ecclesiæ etiam in Spiritu sancto congregata, hujusmodi nec discepsit, nec judicat facta. Confirmatur : Ecclesia non indicat de internis, ut tritum fert axioma : sed si judicaret facta, etiam judicaret de internis, puta de intentione Auditorum : Igitur concludendum est quintam Synodum non debuisse, immo nec potuisse tria Capitula proscribere, maxime vero factum personale Theodori ab uno jam sæculo e vivis erepti.

Respondeo I. dato & non concesso, Ecclesiam non esse infallibilem in definiendis quibuscumque factis, inest tamen ei potestas adhibitis juris solemnitatibus ea definire, vel ea approbando, vel etiam si necesse sit, reprobando, & cuncti Fideles debent Ecclesiæ obedire, sub pœna peccati & divini judicii interminatione, quandoquidem, *Non est potestas*, Rom. 13. 1. *nisi a Deo* ; cui ea qua par est reverentia subjici propter Deum oportet : quocirca docent Theologi communiter leges non solum Ecclesiasticas, sed etiam sæculares, & a Principibus ad bonum publicum conditas in conscientia obligare.

Respondeo II. Ecclesiam non esse quidem infallibilem in factis personalibus definiendis, ut probat textus Synodi Nicænæ secundæ, quæ quidem, ut legentibus patebit, de hujusmodi factis tantummodo tractat : hoc ipsum & probat tantum confirmatio objectionis ; attamen si per testes omni exceptione majores probeturaliquem vel scripsisse, vel docuisse hæreses, eum profecto, nisi respiciat, damnare potest Ecclesia, immo & debet, ut perpetua probat possessio, traditio, & ipse usus. Porro cum Theodorus ante mortem suos non ejurasset errores, nec damnasset Nestorianismum, sicut Theodoretus & Ibas damnaverant, non sine causa quoad suum Capitulum, & quoad

propriam suam personam a quinta Synodo proscriptus est.

Respondeo III. in forma : Ecclesia non est infallibilis in factis personalibus, concedo : in factis dogmaticis, nego. Factum duplex distinguitur ; personale unum, dogmaticum alterum : primum respicit personam, secundum vero dogma, & illud complectitur. Jam vero quod Ecclesia in isto judicando sit infallibilis, probat istud Evangelii oraculum in gratiam Ecclesiæ prolatum, Matt. 18. *Et portæ inferi non prævalerunt adversus eam*. Profecto prævalerent, si Ecclesia in discutiendis & definiendis quæstionibus circa fidem in textibus contentis erraret. Et vero si infallibilis est circa dogma definiendum, utique est & in judicando de textibus, ad quod duo tantummodo requiruntur : videlicet linguam textus callere, ut, quanam sit sensus obviis, ipsa cognoscat : deinde ut judicet dogma, quod textus in sensu obvio præ se fert : Igitur eo ipso quo Ecclesia est infallibilis circa dogma, censei quoque debet & circa textus, quatenus dogma non est quid imaginarium, sed in textibus expressum & contentum, ex quo sequitur infallibilitatem Ecclesiæ circa dogma, inferre infallibilitatem circa textus.

Hanc judicandi de textibus dogmaticis potestatem Ecclesia sibi ab omni tribuit ævo, inuixa promissione Christi, quocirca dixerunt Apostoli in Concilio Jerosolymitano : *Visum est enim Spiritui sancto, & nobis*. Symmachus Papa respondit Acazio hæretico, ut refert D. de Fleury, a nemine posse a vinculo excommunicationis solvi, eo quod ab ipso Christo per suum Vicarium maneret ligatus. Et Patres Nicæni 2. adversus Iconomachorum textus pronuntiantes sententiam asserunt, afflante Spiritu sancto, hoc fecisse.

Quid plura commemorem ? Idem ex perpetua traditione comprobatur. Sic Patres Nicæni primi proscripserunt & Arium, & textus ejus, scilicet ejus Thaliæ, tum Episcopos aliquos huic damnationi subscibere renuentes perstrinxerunt, eisque excommunicationem & excommunicationem, nisi obedirent, interminati sunt. Sic Ephesini judicarunt de textibus Nestorii : Sic Chalcedonenses de scriptis Eutychanorum ; Sic Concilium V. generale de tribus Capitulis : Sic VI. de Monothelitarum textibus : Sic Nicænum II. de Iconomachorum scriptis : Sic Constan-

tienſe , de Vvicleſi ; Sic Trident. de Lutheri & Calvinii textibus judicantur : Hinc qui negant infallibilitatem Eccleſiæ in judicandis textibus , omnes non fine auſu temerario exfulſant Conciliorum œcumenicorum definitiones . Igitur quinta Synodus generalis fuit in judicandis tribus Capitulis infallibilis , quocirca a Gregorio Magno eodem donatur honore , quo quatuor prima Concilia generalia celebrantur : Ceterum quia Theodorus ante mortem ſuos non ejuraverat errores , indireſte ſaltem potuit ſubjici Eccleſiæ judicio quantum ad aliquid .

Inſtabis : Atqui V. Concilii generalis circa textus definitio non debet recipi : Ergo &c. Probatum ſubſumptum : Epifcopi Iſtriæ abique unitatis diſpenſio illam recipere noluerunt : Ergo &c.

Reſpondeo negando ſubſumptum . Ad probationem diſtinguo : Et illi Epifcopi errore facti erant detenti , concedo : & non erant , nego . Exiſtimabant V. Synodum aliquid in fide innovaſſe , & non nihil roboris a Synodo Chalcedonenſi detraxiſſe , quippe qui crederent illam Synodum metam tum quæſtionibus fidei , tum factis dogmaticis & perſonalibus impoſuiſſe ; quocirca ad eos reſcripſit Pelagius II. ut eos faceret certos ſanctum Leonem ſex ſolummodo primas actiones Concilii Chalcedonenſis approbaſſe , eumque permiſſiſſe in ſubſequentibus de reliquis , ut de factis dogmaticis & perſonalibus trium Capitulorum agere , adeoque V. Synodum nihil immutaſſe in priorum Conciliorum definitionibus adverſus Neſtorianiſmum , quocirca illis inviſtiſſime probat V. Synodum juſta de cauſa trium Capitulorum controverſiam & adamuſſim examinare potuiſſe , & tandem ad fidei incrementum definiſſe .

Gregorius Magnus Lib. 2. Epift. 36. ad eodem Iſtriæ Epifcopos reſcripſit , eoſque ad unitatem eorum rebellionem non nihil labefactatam invitat .

Dices : S. Gregorius aſſerit nihil aſſertum eſſe de fide in V. Synodo , ſed tantum de perſonis : Igitur tria Capitula non fuerunt ab illa Synodo proſcripta .

Reſpondeo diſtinguendo : Nihil aſſertum eſt in V. Synodo de fide Dominicæ Incarnationis , ſecundum ſe & abſolute ſpectata , concedo : relative ad perſonas & ad textus , nego . Certum eſt non eo animo congregatum fuiſſe V. Concilium generale , ut aliquid circa Dominicam In-

carnationem definiret , niſi ad ſummum ſecundario , & ut eam calculo iterato roboraret atque confirmaret , ſed principaliter ad tria Capitula tum eliquanda , tum etiam finienda , & hoc relative ad perſonas , cujus rei argumentum eſt iſtud , quod non pauci propter intaſas perſonas in Chalcedonenſi , doctrinam trium Capitulorum tamquam genuinam Eccleſiæ fidem propugnabant , & ſic Neſtorianiſmum ex integro renovabant ; quocirca opus fuit tum ad fidei conſervationem , tum ad ejusdem fidei incrementum examinare tria Capitula , & uti Concilio Ephelino adverſa proſigare , quod & peregit quinta Synodus : Hinc nulla remanebat ſpes , ut Neſtorii exfulſcitantur errores .

Urgetis : Quod fuit ab univerſali Eccleſia reſectum , non debet in concientia & ſub poena peccati approbari : Atqui res ita ſe habet pro quinta Synodo generali : Et probatur , ab univerſali pene Occidente non recepta eſt , quod non uno oſtenditur momento .

Primo : Sanctus Gregorius Magnus in Epift. ad Conſtantium Epifcopum Mediolanenſem pag. 90. approbat eum eo quod non dediuſſet Reginz Longobardorum epistolam ſuam , in qua quidem de quinto Concilio loquebatur , & aliam miſit in qua de ſolis quatuor primis Conciliis mentionem faciebat . II. Cardinalis Aguirius Tom. 2. Conciliorum Hiſpaniæ , ait quaſdam Hiſpaniarum Synodos V. Concilium inter Concilia œcumenica non ſtatim recepiſſe , namque Reccaredus Hiſpaniæ Rex in fidei profeſſione quam obtulit tertio Concilio Toletano , illam omittit Synodum , ſicut & Rex Siſibutus , ſimiliter & octava atque 14. Synodus Toletana , quia , *inquit* , de nullo agebatur dogmate , ſed de facto non revelato quod Eccleſia judicio ultimo non definiit : Idem videtur ſentire Cardinalis de Lauræa : Ergo &c.

Reſpondeo negando minorem . Ad primam probationem diſtinguo : & S. Gregorius œconomia uti æquum duxit , eo quod multi , ut Iſidorus , Rex Hiſpaniarum , & Regina Longobardorum ægre illud terebant , concedo : & ſiluit reprobandum , nego . Dictum eſt enim SS. illum Pontificem habuiſſe pari honore illud Concilium cum prioribus œcumenicis : nec mirum , paucis admodum exceptis Schiſmaticis tum in Oriente , tum in Oc-

ci-

cidente, etiam ab Hispanis & Longobardis, elucidata questione factorum, ea qua par est, reverentia erga Ecclesiam, suscepta fuit Synodus.

Ad secundum similiter distinguo: Et laudati in instantia V. Synodum tacito primum consensu, deinde vero, elucidata questione, expresso receperunt, concedo: & non receperunt, nego. Nec unum est de hoc momento exemplum. Joannes Antiochenus cum suis prima fronte Concilium Ephesinum debellavit in gratiam Nestorii; sed re maturius discussa, ejus definitiones adversus vel ipsum Nestorium amplexus est. Sic Concilium Francfortense aliquibus annis suum non habuit robur, sed ut primum summi Pontificis calculo munitum est, ejus Canones pro filiatione naturali Christi ab universali Ecclesia ad hæc usque tempora recepti sunt.

SYNOPSIS PROBATIONUM,

Tria Capitula rite fuerunt a quinta Synodo generali damnata.

PRIMO QUIDEM hoc constat ex quinto Concilio generali ad hoc momentum discutiendum & definiendum specialiter adunatum, quod 14. canonibus feliciter complexit. Can. 1. damnat negantes unum esse in Christo Dominum; in 4. anathemate ferit Theodorum Mopsuestenum ejusque scripta, can. 13. Capitulum Theodoretii. Can. 14. Epistolam Ibae.

Secundo: Concinunt SS. Pontifices, in primis Vigilius, qui in suo secundo rescripto suo calamo tria proscribit Capitula, Pelagius II. qui in sua ad Episcopos Iſtriae epistola propugnat Concilii definitiones, & ad eas recipiendas illos adhortatur. His accedit Gregorius Epist. 36. cum Martinus I. in Concilio Lateranensi Secret. 4.

Tertio: Id ipsum innunt ipsi Capitulum textus, qui errores Nestorii undequaque spirant, namque Theodorus in suo Symbolo solum deitatis honores Christo tribuit. Theodoretus in suo Anathematismo 12. irridet Patres Ephesinos, eo quod Nestorium proscripsissent. Demum Ibas in suis ad Marium Persam litteris, B. Cyrillum insulsi læscere distiteris, quia Nestorium damnaverat.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET RESOLUTIONUM.

PRIMO: Tameſsi Concilium Chalcedonense siluerit Theodorum, quia in pace Ecclesiae obierat; Theodoretum & Ibam, auditis eorum fidei confessionibus, excusatos habuerit, nullam tamen tria probavit Capitula. Idem dicendum de Vigilio Papa in suo primo rescripto: Igitur potuerunt a quinta Synodo generali damnari.

Secundo: Neque vero Capitulum Ibae fuit a Concilio Chalcedonensi approbatum, tameſsi læsum; Patres enim attendentes solum ad explicationem Ibae, & ejus fidei professionem, ex indulgentia abstinerunt a proscriptione & capituli, & personae.

Tertio: Non desunt qui affirmant Vigilius cum suis, jubente Justiniano, in carcerem detrusum & detentum, donec suo muniret calculo Concilium; sed hoc dato & non concessio, omnibus aequa lance discussis, sic probavit Synodum Vigilius, ut singulis Capitulis erroris notam inuſerit, & suo calamo demonstraverit errores, ac uti tales proscriperit. Quod dubio-procul non fecisset, si ea velut catholica habuisset: procrastinavit quidem approbationem Concilii, sed quo scopo, intellige, ut cunctis ad juris apices discussis & factis, Concilium Chalcedonense, quod omiserat Capitulum damnationem, intactum permaneret.

SECTIO SEXTA.

Utrum Felix & Elipandus adhæserint Nestorio?

Conclusio affirmativa.

PROBATUR hoc ratiocinio. Illi adhæserunt Nestorio, qui Christum in sensu Nestoriano dixerunt Filium Dei adoptivum, qui propter hoc a Paulino Aquilejensi Episcopo, & ab Alcuino primum debellati, deinde ab Adriano I. & Concilio Francofurtensi proscripti sunt: Atque res sic se habet: Et probatur.

PRIMO, ex Paulino qui Felicem præsentem, & mentem suam explicantem audivit cum Alcuino in Concilio Aquigranensi, contra quem disputavit: nam
de

de Felice & Elipando in libro Sacrosyl-
labo ita scribit: "Dei ergo Filius qua-
ratione credi potest adoptivus, qui in-
separabiliter a sancto homine in una
persona coeunte utraque natura, non
duo Filii, alius Deus, alius hominis,
ut sicut illi errando existimant, ado-
ptivus sit Filius hominis, & sine ado-
ptione Dei Filius?"

Secundo: Alcuinus Libr. I. contra Feli-
cem, illum sic redarguit: "Igitur sicut
Nestoriana impietas in duas Christum
dividit personas, propter duas natu-
ras ita & vestra inducta temeritas
in duos eum dividit filios."

Tertio: Adrianus I. eidem patrocinat-
ur veritati: sic enim loquitur Epistola
ad Episcopos Hispaniæ, scilicet Felicem
& Elipandum, atque: *Adoptivum eum
Filium quasi purum hominem calamitati hu-
mane subiectum non pertimescitis venenosa
fauce susurrare.*

Quarto: His accedit definitio Concilii
Francofurtensis, quod Felicem & Elipa-
ndum veluti Nestorianismi fursure consper-
sos damnat in sua ad Episcopos Hispaniæ
epistola: Patres sic alloquuntur illos Epi-
scopos: "Nonne olim eadem hæresis ve-
stra in Nestorio ab universali sancta Ec-
clesia refutata est & damnata?"

Diluntur objecta.

OBJICIES: Illi non propugnare ado-
ptionem pro Christo in sensu Nestorii,
qui a Carolo Magno petierunt congrega-
tionem Concilii Francofurtensis. Atqui
hoc petierunt Felix & Elipandus: Ergo
&c. Confirmatur: Patres Francofurten-
ses sæpius dicunt prædictos Episcopos ad-
misisse filiationem adoptivam ratione car-
nis & gratiæ: sed hoc non est hæreti-
cum: Ergo &c.

Respondeo I. Adrianum loco citato eos
veluti Nestorianos habere his verbis:
*Adoptivum eum Filium quasi purum ho-
minem non pertimescitis venenosa fauce su-
surrare.*

Respondeo II. distinguendo minorem:
Petierunt Concilium fraudulenter, con-
cedo: secus, nego. Petierunt quidem,
sed ut fucum facerent, expositulando
damnationem hæreseos Etherii & Beati,
ne ipsi in suspicionem fidei venirent.
Solutio est Concilii Francofurtensis, qui
in epistola ad Episcopos Hispaniæ eos
sic alloquitur: Nonne olim eadem hæ-

resis vestra in Nestorio ab universali
sancta Ecclesia refutata est & damna-
ta? Quapropter forte illum anathe-
matizare noluistis, dum alios, Bono-
sum, scilicet, Arium, & Sabellium
Manichæumque qui prava de Dei Fi-
lio sentiant, in epistola vestra ana-
thematisatis. Observes Felicem &
Elipandum vocasse hæresim Etherii & Bea-
ti Bonatianam.

Ad confirmationem distinguo: Patres
dicunt illos admisisse filiationem adopti-
vam in Christo ratione carnis, sed prop-
pria terminatæ subsistentia, concedo:
subsistentia Verbi, nego.

Instabis: Idem Patres Synodici Felicis
& Elipandi errorem vocant novam hæ-
resim: Igitur non erat Nestoriana, ista
enim erat antiqua.

Respondeo distinguendo: Vocant nov-
am quantum ad modum, concedo:
quoad se, nego. Non secus ac Nesto-
riani duas in Christo admittebant per-
sonas, non quidem Nestorii terminis
utendo, sed propugnando Christum es-
se Filium Dei adoptivum: Porro ado-
ptio est assumptio personæ extraneæ ad
hæreditatem, nec alio modo, ut liquet,
ex probationibus intellexerunt.

Instes: Elipandus in sua confessione
fidei unicam protulit in Christo perso-
nam: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Et loquitur
catholice quoad terminos ut fucum fa-
ciat, concedo: quoad rem, nego.
Non enim admisit unam in Christo per-
sonam nisi unitate dignitatis. Hinc A-
drianus Felicem & Elipandum sic per-
stringit sub finem suæ epistolæ: *Quod
si exigentibus indignis meritis, tum inso-
lubili eos malignus spiritus perfidia laqueo
iusto Dei iudicio transglauit, ut resoluti
nequeant ex auctoritate prioris Sedis Apo-
stolicæ perpetuo eos anathematis
vinculo religatos ultitrici cum sequacibus suis
iudicamus vindicta plestendos, ac per hoc
et a gremio Ecclesiæ et a nostro consortio
definimus alienos.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

*Felix & Elipandus adhaerent
Nestorio.*

PRIMO: Id affirmat Paulinus, qui
Elipandum in Concilio Aquisgranensi in-
fe-

sciatos est : hoc utique constat ex libro Sacrosyllabo, & ex Alcuino Lib. 1. contra Felicem.

Secundo : Hoc ipsum affirmat Adrianus I. in sua ad Episcopos Hispaniæ epistola, in qua utrumque Heterodoxum sic alloquitur : "Adoptivum eum Filium", quasi calamitatis humanæ subiectum, non pertimescitis venenosa sauce suffurare."

Tertio : His accedit definitio fidei Concilii Francofurtensis, quod & Felicem & Elipandum proscribit, eo quod Christum Filium Dei adoptivum in sensu Nestorianum dicerent.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Eflo quod vel ipsi Episcopi laudati Concilium Francofurtense adunari exposulaverint, sed ea fecere altutia, ut simulato fidei zelo Ecclesiæ anathema declinarent, & ea in Bonosum, Arium & alios diverterent.

Secundo : Tamen Patres appellent Felicis & Elipandii hæresim novam, non inde concludendum eam non habuisse ut veterem Nestorianam, sed novam quomodum, & media illam disseminandi dixerunt.

Tertio : Ultero concedimus illos Episcopos in sua fidei professione unicam confiteri in Christo personam, sed verbosus ut fucum facerent : Sic Pelagius illis Patribus Diolopolitanis, sic Cœlestius Zosimo, sic Berengarius pluribus summis Pontificibus.

SECTIO SEPTIMA.

Utrum Unio facta sit in Persona?

QUATUOR sunt circa istud momentum sententiæ : una Nestorii propugnans unionem Verbi cum humanitate suis se mere affectivam, videlicet per gratiam & charitatem, qualis sit cum omnibus iustus. Altera est Brintii & Smydelini, qui volunt Verbum uniri sanctæ humanitati nihil aliud esse, quam attributa & proprietates Dei Christo tribui, non quidem per se, sed per accidens, hoc est, per dona gratiæ accidentalitæ. Sic refert Bellarminus Lib. 3.

de Incarnat. capit. 8. Tertia est quorundam qui contendunt humanitatem propriam retinuisse subsistentiam, cui, sicut toti naturæ humanæ unita est hypostatice persona divina, & ex illa cum proposito humano unam coaluisse personam ; hinc in concreto duas non dicunt hypostasies, tamen in abstracto illas realiter distinguere non dubitent. Quarta, eaque sola catholica unam omnimode admittit hypostasim in Christo, ita ut impedita propria humanitatis subsistentia, Verbum substantialiter unum sit homini. Unde sit

CONCLUSIO.

Verbum unum est hypostatice sanctæ humanitati.

ISTA propositio est de fide definita in Concilio Ephesino ; probatur tamen unico, sed irrefragabili argumento.

ILLA unio est hypostatice, cujus virtute compositum est Deus : Atqui compositum coalescens ex unione naturæ divinæ cum humana est Deus qui dicitur Christus : Ergo &c. Probatur minor multipliciter.

Primo, ex Scriptura sacra : Sic enim habetur Joann. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum . . . Et Verbum caro factum est.* S. Joannes idem Verbum Deum dicit carnem factum : Ergo &c. Item Philipp. 2. 6. de Filio Dei incarnato ait Apostolus sese humiliasse, & tamen Deum remansisse : *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens.*

Secundo, ex Symbolis : Nicænum dicit Filium Dei ex Maria natum : *Et incarnatus est, inquit, de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est.* Athanasius vero in suo sic pronuntiat de Christo, *perfectus Deus, perfectus homo.* Ita de fide definitum est in Concilio Ephesino contra Nestorium, ut jam dictum est. Rursus in Concilio Chalcedonensi & Quinto generali.

Tertio, ex Traditione Patrum. Eam propugnant fidem S. Ignatii Episc. ad Eph. his verbis. "Singuli viri communiter omnes in gratiam ex nomine", con-

„convenite in una fide, & in uno Je-
su Christo, secundum carnem ex ge-
nere David filio hominis & filio Dei.,
Julius I. Epist. ad Decentium, S. Hila-
rius toto secundo libro de sanctissima
Trinitate, & alii supra laudati, ubi de
Christi divinitate egimus.

Quarto, ratione Theologica. Homo
qui est intrinsece Deus, est talis per
unionem hypostaticam cum Verbo: Ae-
qui Christus nedum homo, sed & Deus,
ut probatum est supra, & ut iterum
colligitur ex illo S. Joannis effato, qui
Epist. 1. cap. 2. de Christo sic loquitur:
Ipse est propriatio pro peccatis nostris;
non pro nostris tantum, sed etiam
pro totius mundi. Ad Deum autem solum
spectat gratiam conferre: Ergo
&c.

Juvat istam probationem claudere iisdem
verbis, quibus B. Cyrillus Alex. primam
suam orationem ad Reginas terminat
his verbis: *Aequalem ergo fidem deposcit,*
illam ipsam nimirum, quam divini
Praecones, qui & Ministri, & Spectatores
extiterunt, orbi annuntiaverunt. Joannes
igitur ait: *Et Verbum caro factum est.*
Factum est sane caro, sed hoc ita,
ut Deus tamen esse non desisteret,
ipsi modum itaque esset fides, quam ille suo
tempore a nobis requireret. Porro si Verbum
non nisi moraliter humanitati sanctae
uniretur, Christus non esset Deus;
cum iusti, cui affective per gratiam &
charitatem unitur, non sint dii, nisi
secundum quid, & per participationem.

Convellitur systema Nestorii duas admittentis
personas, gratia & moraliter tantum
in se unitas.

PRIMO, omnibus argumentis, quibus
supra probatum est Christo convenire
naturam, proprietates & operationes
divinas: Quamvis enim creatura
virtute gratiae possit dici Deus secundum
quid, & per participationem, non tamen
aeterna, domina mundi, creatrix,
& gloriae magistra. Scriptum est enim
Psal. 83. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.*
Si autem Verbum non est hypostatice
unicum humanitati, Christus non
posset dici Deus, neque Creator, neque
gloriae Dominus: Sola enim Dei
habitatio in anima per gratiam ad hoc
non sufficit, cum similiter habitat in ce-

teris iustis, quibus tamen non compete-
re Creatoris gloria & nomen. Ista rationes
sunt D. Thomae, qui Lib. 4. contra Gentes,
cap. 34. num. 11. sic loquitur: „Dicit aliquis: homo partici-
patione divini dominii, Dominus dici
possit; nullus homo tamen, neque
creatura aliqua potest dici Dominus
gloriae, quia gloriam futurae beatitudinis
solus Deus ex natura possidet:
alii vero per donum gratiae. Unde &
Psal. 32. dicitur, Dominus virtutum
ipse est Rex gloriae. Sed Apostolus dicit,
Dominum gloriae esse crucifixum: 1. Cor. 2.
Si enim cognovissent, nunquam
Dominum gloriae crucifixissent, vere
igitur dici potest, quod Deus sit
crucifixus.

Idem ibidem num. 21. sic habet: „Manifestum
est Verbum Dei in sanctis Angelis habitare,
qui participatione Verbi intelligentia
replentur. Dicit enim Apostolus Hebr. 2. Nisquam
Angelos apprehendit, sed semen Abraham
apprehendit. Manifestum est igitur
quod assumptio humanae naturae a
Verbo non est secundum solam habitationem
accipienda.

Secundo, confutatur sententia Nestorii
illo ratiocinio. Illa opinio est haeretica
& impia, quae destruit veritatem locutionis
Scripturae: veritatem Incarnationis:
veritatem passionis, mortis & satisfactionis
Christi: Atque Nestorii opinio haec omnia
destruit: Igitur est impia & haeretica.
Major patet, nam est de fide definitum
in Concilio Ephesino Verbum esse hypostatice
unicum sanctae humanitati, Filium Dei
esurisse, & passum fuisse pro nobis.
Probatur igitur minor quoad singulas partes.

Positio Nestorii omnes locutiones Scripturae
de Christo reddit falsas: Scriptura dicit,
Verbum caro factum est; secundum autem
Nestorii opinionem, istud non est verum.
Ita D. Thomas ibidem numero 2. his verbis:
„Ex ipso modo loquendi Scripturarum
falsitas praedictae propositionis, nempe Nestorii, apparet. In
habitationem enim Verbi Dei in sanctis
hominibus consuevit sacra Scriptura
his modis significare, locutus est Dominus
ad Moysen, vel dicit Dominus ad Moysen,
factum est Verbum Domini ad Jeremiam;
nunquam autem legitur, quod Verbum Domini factum
sit vel Moyses, vel Jeremias, vel alii
„quis

„ quis aliorum . Hoc autem modo singulariter unionem Verbi Dei ad carnem designat Evangelista , dicens : Verbum caro factum est . „ Et num. 3. prosequitur , dicens : „ Omne quod factum est , est illud quod factum est , sicut quod factum est homo , est homo . . . Si igitur Verbum caro factum est , id est , homo , ut Evangelista testatur , impossibile est quod Verbi Dei & illius hominis sint duæ personæ , vel duæ hypostases , vel duo supposita . „ Denique n. 4. ait : Pronomina demonstrativa ad personam referuntur vel hypostasin , vel suppositum . Nemo enim diceret : ego curro alio currente . . . sed ille homo qui dictus est Jesus , dicit de se Joan. 10. Ego & Pater unum sumus . . . Ergo manifestum est quod persona illius hominis loquentis & hypostasis est & persona Filii Dei . „ Igitur Filius Dei est hypostatice unitus humanitati .

Positio Nestorii destruit veritatem Incarnationis . Sequitur enim Verbum factum esse carnem solum figurative & moraliter : Et probatur : Verbum est in ceteris iustis ut in Templo , juxta illud 2. Cor. 6. *Vos estis Templum Dei vivi* . Et tamen nullus ulque nunc dixit , Verbum incarnari in iustis . Nec sufficit replicare , Verbum uniri modo speciali Christo per maiorem gratiarum copiam ; esset enim unio semper solum moralis , plus autem & minus non diversificat speciem . Istæ rationes sunt . D. Thomæ ibidem : Sic enim loquitur num. 1. „ Prædicta positio , scilicet Nestorii , veritatem Incarnationis excludit . Non enim secundum prædicta Verbum Dei fuit homini illi unitum nisi secundum inhabitationem per gratiam , ex qua consequitur unio voluntatum : inhabitatio autem Verbi Dei in homine non est Verbum Dei incarnatum . . . nec etiam ad Incarnationis rationem sufficit , si Verbum Dei , aut Deus pleniori gratia habitavit in illo homine , quia majus & minus speciem non diversificant unionis . „

Positio Nestorii tollit veritatem passionis & mortis Christi , & ejus pro nobis satisfactionis . Hoc enim positum falsum est Filium Dei formam servi accepisse : frustra dixit de eo Apostolus Philipp. 2. *Non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo* : quia in hypotheli Nestorii humanitatem ipsam non suscepit Verbum , sed homo solus in Christo humiliatus & passus est . Unde se-

quitur inutilitas illius locutionis : *Non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo* , licet seipsum exinaniverit ; qui in positione Nestorii non Filius Dei , sed solum humanitas exinanita est . Istud ratiocinium est D. Thomæ ibidem numero 19. his verbis : „ Apostolus dicit Philip. 2. de Christo : „ Qui cum in forma Dei esset , exinanivit semetipsum , formam servi accipiens , in similitudinem hominum factus ; ubi manifestum est , si , secundum Nestorium , Christum dividamus in duos , scilicet in hominem illum qui est Filius Dei adoptivus , & in Filium Dei naturalem , qui est Verbum Dei , quod non potest intelligi de homine illo : ille enim homo , si purus homo sit , non prius fuit in forma Dei , ut postmodum in similitudinem hominum fieret , sed magis e converso homo existens divinitatis particeps factus est , in quo non fuit exinanitus , sed exaltatus . „ Ergo &c.

Tertio : Spiritus sanctus habitavit in Christo , nec tamen dicitur incarnatus : Ergo si Verbum solummodo habitavit in Christo ut in Templo , sicut posuit Nestorius , non est incarnatum . Ita propugnat D. Thomas ibid. num. 22. „ Manifestum est quod Spiritus sanctus in homine Christo habitavit . Dicitur enim Luc. 4. quod Jesus plenus Spiritu sancto regressus est a Jordane . Si igitur Incarnatio Verbi secundum hoc solum intelligenda est , quod Verbum Dei in homine illo plenissime habitavit : necesse erit dicere quod etiam Spiritus sanctus erit incarnatus : quod est omnino alienum a doctrina fidei : Ergo &c.

Confutatur Brimius & Smydelinus , qui dicunt unionem hypostaticam consistere solum in communicatione attributorum Dei .

PRIMO : Hæc opinio non concordat cum definitionibus Conciliorum : & hæc posita , omnes Personæ SS. Trinitatis incarnatæ sunt , quia attributa æqualiter conveniunt tribus personis , quæ utique habitant in iusto , juxta illud ipsius Christi Joan. cap. 14. vers. 23. *Si quis diligit me , sermonem meum servabit , & Pater meus diliget eum , & ad eum veniemus , & mansionem apud eum faciemus* : Sed est contra fidem asserere tres personas esse incarnatas : Ergo &c.

Secundo : Quædam proprietates homini assum-

assumpto nequeunt convenire. Ita Bellarminus Lib. 3. de Incarnat. cap. 8. puta infinitas, & omnipotentia : bene vero subsistentia, quia convenit cuilibet naturæ subsistere : Igitur unio hypostatica non potest consistere in communicatione proprietatum Dei.

Tertio : Incarnatio non est solum communicatio Dei & attributorum accidentalibus & per gratiarum dona ; hæc enim communicatio omnibus iustis communis est : Sed ex Brintio & Smydelino, communicatio proprietatum Dei in Christo, est solum accidentalibus & per dona gratiæ : Igitur hoc systema destruit Incarnationem.

Refellitur sententia eorum qui tenent propriam hypostasim remansisse in sancta humanitate.

PRIMO : Quia ista opinio incidit in opinionem Nestorii, & hæc debellat D. Thomas ex professo, 4. contra Gentes, capit. 38. num. 5. his verbis ; " Damascenus in 3. libro dicit ex duabus naturis perfectis dicimus esse factam unionem : non secundum *proposum*, id est, personam, ut Dei inimicus dicit Nestorius ; sed secundum hypostasim. Unde patet expresse quod hæc fuit opinio Nestorii, confiteri unam personam, & duas hypostasies. „ Igitur ex Div. Thoma illa opinio incidit in opinionem Nestorii.

Secundo : Hypostasis propria eaque humana remanens, vel foret persona, vel non : Si primum, jam est opinio Nestorii : Si secundum, nihil est : nam si quid esset, terminaret naturam humanam, & sic constitueret personam. Unde redit in hoc opinio Nestorii.

Tertio : Hypostasis reddit naturam incommunicabilem alteri ut supposito ; quia natura semel subsistens & existens nihil amplius exigit : Igitur si natura humana propriam habet subsistentiam in Christo, non terminatur hypostaticè per Verbum. Ita divus Thomas ibidem, numer. 9. his verbis : " Præterea, si homo ille suppositus, to est aliud a Dei Verbo, non potest ad personam Verbi pertinere nisi per assumptionem, qua assumptus est a Verbo, sed hoc est alienum a recto sensu fidei ; dicitur enim in Ephesina Synodo, ex verbis Felicis Papæ & Martyris ; Credimus in Deum nostrum Jesum de Virgine Maria natum, quia ipse est Dei sempiternus Filius & Verbum, & non

„ homo a Deo assumptus, ut alter sit „ præter illum. Neque enim hominem „ assumpsit Dei Filius, ut sit alter præter seipsum : Sed Deus existens personatus, factus simul & homo perfectus, „ incarnatus est de Virgine. „

Solvuntur objectiones.

OBJICIUNT Nestoriani : Col. 2. 9. legitur de Christo : *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* : Igitur Verbum est in Christo solum moraliter ut in ceteris iustis. Confirmatur ; Matth. 17. dicitur Filius hominis : Sed filiatio appellat supra suppositum : Igitur sunt duæ in Christo personæ, alia scilicet divina, & alia humana : Rursus a SS. Patribus passim Christus vocatur Deifer : Igitur non Deus.

Respondeo distinguendo : Inhabitat plenitudo divinitatis in Christo hypostaticè, concedo : accidentaliter tantum & per unionem moralem, nego. In isto posteriori sensu Christus dicebatur pati in Martyribus, id est, moraliter & figurative : Nestorius sic intellexit inhabitationem Verbi in Christo : At vero fides docet plenitudinem divinitatis in eo esse, etiam substantialiter seu hypostaticè.

Ad secundum similiter distinguo : Christus dicitur Filius hominis secundum humanam naturam, concedo : secundum divinum & hypostasim, subdistinguo : secundum personam Verbi, ut subsistentem in natura humana, concedo : ut subsistentem in natura divina, nego. Quia igitur Verbum supplet vices subsistentiæ creatæ, manet etiam ex hac parte Christum esse Filium hominis simul & Filium Dei : filium quidem hominis, ut terminat humanitatem, Filium vero Dei, ut terminat naturam divinam.

Instant : Damascenus Lib. 3. de fide orthodoxa, cap. 6. de Verbo sic loquitur *Totus totum assumpsit* : Hanc phrasim etiam sequuntur Patres Latini, ut Ambrosius Lib. 5. de fide, capit. 5. quum dicit Verbum assumpsisse hominem, & alii ; sed si Verbum assumpsit totum hominem, assumpsit cum supposito proprio : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Assumpsit totum hominem totalitate specifica, id est, anima & corpore constantem, concedo : totalitate integrali, nego. Non enim assumpsit suppositum humanum, quod est comple-

plementum integrale naturæ. Unde Damascenus tria distinguit ibidem in homine, I. naturam: II. accidentia singularia & individua propria: III. quod per se subsistit, id est suppositum: primum & secundum assumptum dicit, & hoc contra Apollinaristas, qui negabant mentem humanam fuisse a Verbo assumptam, sed non loquitor de tertio; nec sequitur Deum non sanasse totum hominem, licet non assumpserit suppositum; plus enim fecit, quia supplevit.

Ceterum Patres primorum sæculorum tam Græci quam Latini quandoque dicunt Verbum assumpsisse hominem, sumendo concretum pro abstracto, & intelligendo solum naturam humanam; orta vero hæresi Nestoriana, dicere coeperunt Verbum assumpsisse carnem, ne viderentur favere Nestorianis, si dicerent assumpsisse hominem, cum *ly homo* ordinarie sumatur pro natura completa; unde B. Cyrillus Anathematismo 8. & Epistol. 1. ad Successum omittit antiquam suam locutionem in libro Thesaurorum, ubi dicit Verbum assumpsisse hominem; vult enim dici solum Verbum assumpsisse carnem; unde in Synodo Chalcedonensi actione 1. cum relegerentur acta Synodi sub Flaviano, in quibus scriptum erat: Filius Dei assumpsit perfectum hominem, obstitit Eustachius, Berythi Episcopus, dicendo: hominem non assumpsit, carnem autem assumpsit: sed postea cum Eutychemiani eadem S. Cyrilli formula abuterentur, negando Verbum assumpsisse hominem, ne naturarum discrimen in Christo agnoscerent, mallentque dicere Verbum factum carnem, id est, conversum in carnem, Patres iterum antiqua usi sunt loquendi formula, dicendo Verbum assumpsisse hominem. Unde secundum diversitatem temporum, fuit diversus loquendi modus.

Infiunt: Si Verbum est hypostatice unum humanitati, sequitur etiam ipsum secundum se passum fuisse: falsum consequens: Ergo & antecedens. Probatur sequela. Ista propositio erit vera: *Deus passus est*: Ergo &c.

Respondet distinguendo sequelam: Sequitur Verbum passum esse, ut subsistens in natura humana: & quia humana sustentabat naturam quæ patiebatur; alias enim non potuisset pati nisi fuisset sustentata, concedo: passum fuisse secundum se & in abstracto, nego. Vulnerato & læso

corpore, patitur utique anima, licet in se invulnerabilis, sed ad hoc sufficit ut sustentet corpus: Sic ut Verbum dicatur vere passum, sufficit ut humanitatem sustentaret. Solutio est Apostoli. Rom. 8. ubi dicit de Deo Patre: *Proprio Filio non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. Est etiam divi Thomæ 4. contra Gent. capit. 34. numer. 9. his verbis: " Passio conveniens corpori alicujus potest attribui, cui ei, cujus est corpus. Si enim corpus Petri vulneretur, flagellatur, aut moriatur, potest dici Petrum vulnerari, flagellari, aut mori: Sed corpus illius hominis fuit corpus Verbi Dei, ut ostensum est. Ergo omnis passio, quæ in corpore illius hominis facta fuit, potest Verbo Dei attribui. Recte igitur potest dici quod Verbum Dei, & Deus est passus, crucifixus, mortuus, & sepultus. "

Instant: Eodem modo ista propositio: Deus patitur, est vera, sicut ista, Homo patitur; nam est communicatio idiomatum, quæ in eo maxime posita est, ut quæ dicuntur de homine, dicantur de Deo. Ergo sequitur Verbum secundum se passum fuisse.

Respondet distinguendo: Est eodem modo vera secundum rationem subsistentiæ, concedo: secundum rationem naturæ, nego. Igitur duo patiuntur in Petro, v. g. quando patitur, nempe natura, & ista patitur subjective, recipiendo ius, deinde persona patitur; sed patitur solum ut terminat, & ut est naturæ complementum, seu in concreto, & ut dicit naturam: Igitur in Christo Verbum quidem patitur, sed solum ut vices gerit subsistentiæ creatæ, adeoque ut terminus, unde non patitur, nec dicitur mori subjective, nisi in concreto, & ut dicit naturam humanam, quam terminat.

Reponunt: Si Verbum patitur solum ut vices gerit subsistentiæ creatæ, jam non patitur formaliter ut Deus, adeoque actiones Christi non erunt meriti infiniti: sed hoc est contra fidem: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Non patitur ut Deus passive, concedo: active, nego. Deus est, qui portat naturam humanam patientem, & solus Deus est qui potest sic terminare & sustentare naturam.

assumpto nequeunt convenire. Ita Bellarminus Lib. 3. de Incarnat. cap. 8. puta infinitas, & omnipotentia: bene vero subsistentia, quia convenit cuilibet naturæ subsistere: Igitur unio hypostatice non potest consistere in communicatione proprietatum Dei.

Tertio: Incarnatio non est solum communicatio Dei & attributorum accidentalis & per gratiarum dona; hæc enim communicatio omnibus iustis communis est: Sed ex Brintio & Smydelino, communicatio proprietatum Dei in Christo, est solum accidentalis & per dona gratiæ: Igitur hoc systema destruit Incarnationem.

Refellitur sententia eorum qui tenent propriam hypostasim remansisse in sancta humanitate.

PRIMO: Quia ista opinio incidit in opinionem Nestorii, & hanc debellat D. Thomas ex professo, 4. contra Gentes, capit. 38. num. 5. his verbis; "Damascenus in 3. libro dicit ex duabus naturis perfectis dicimus esse factam unionem: non secundum *prosopon*, id est, personam, ut Dei inimicus dicit Nestorius; sed secundum hypostasim. Unde pater expresse quod hæc fuit opinio Nestorii, confiteri unam personam, & duas hypostasies. Igitur ex Div. Thoma illa opinio incidit in opinionem Nestorii.

Secundo: Hypostasis propria eaque humana remanens, vel foret persona, vel non: Si primum, jam est opinio Nestorii: Si secundum, nihil est: nam si quid esset, terminaret naturam humanam, & sic constitueret personam. Unde redit in hoc opinio Nestorii.

Tertio: Hypostasis reddit naturam incommunicabilem alteri ut supposito; quia natura semel subsistens & existens nihil amplius exigit: Igitur si natura humana propriam habet subsistentiam in Christo, non terminatur hypostatice per Verbum. Ita divus Thomas ibidem, numer. 9. his verbis: "Præterea, si homo ille suppositus, to est aliud a Dei Verbo, non potest ad personam Verbi pertinere nisi per assumptionem, qua assumptus est a Verbo, sed hoc est alienum a recto sensu fidei; dicitur enim in Ephesina Synodo ex verbis Felicis Papæ & Martyris; Credimus in Deum nostrum Jesum de Virgine Maria natum, quia ipse est Dei sempiternus Filius & Verbum, & non

homo a Deo assumptus, ut alter sit præter illum. Neque enim hominem assumpsit Dei Filius, ut sit alter præter seipsum: Sed Deus existens personæ, factus simul & homo perfectus, incarnatus est de Virgine."

Solvuntur objectiones.

OBJICIUNT Nestoriam: Col. 2. 9. legitur de Christo: *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*: Igitur Verbum est in Christo solum moraliter ut in ceteris iustis. Confirmatur; Matth. 17. dicitur Filius hominis: Sed filiatum appellat supra suppositum: Igitur sunt duæ in Christo personæ, alia scilicet divina, & alia humana: Rursus a SS. Patribus passim Christus vocatur Deifer: Igitur non Deus.

Respondeo distinguendo: Inhabitat plenitudo divinitatis in Christo hypostatice, concedo: accidentaliter tantum & per unionem morale, nego. In isto posteriori sensu Christus dicebatur pati in Martyribus, id est, moraliter & figurative: Nestorius sic intellexit inhabitationem Verbi in Christo: At vero fides docet plenitudinem divinitatis in eo esse, etiam substantialiter seu hypostatice.

Ad secundum similiter distinguo: Christus dicitur Filius hominis secundum humanam naturam, concedo: secundum divinam & hypostasim, subdistinguo: secundum personam Verbi, ut subsistentem in natura humana, concedo: ut subsistentem in natura divina, nego. Quia igitur Verbum supplet vices subsistentiæ creatæ, manet etiam ex hac parte Christum esse Filium hominis simul & Filium Dei: filium quidem hominis, ut terminat humanitatem, Filium vero Dei, ut terminat naturam divinam.

Instant: Damascenus Libr. 3. de fide orthodoxa, cap. 6. de Verbo sic loquitur *Totum totum assumpsit*: Hanc phrasim etiam sequuntur Patres Latini, ut Ambrosius Libr. 5. de fide, capit. 3. quum dicit Verbum assumpsisse hominem, & alii; sed si Verbum assumpsit totum hominem, assumpsit cum supposito proprio: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Assumpsit totum hominem totalitate specifica, id est, anima & corpore constantem, concedo: totalitate integrali, nego. Non enim assumpsit suppositum humanum, quod est comple-

plementum integrale naturæ. Unde Damascenus tria distinguit ibidem in homine, I. naturam: II. accidentia singularia & individua propria: III. quod per se subsistit, id est suppositum: primum & secundum assumptum dicit, & hoc contra Apollinaristas, qui negabant mentem humanam fuisse a Verbo assumptam, sed non loquitor de tertio; nec sequitur Deum non sanasse totum hominem, licet non assumpserit suppositum; plus enim fecit, quia supplevit.

Ceterum Patres primorum sæculorum tam Græci quam Latini quandoque dicunt Verbum assumpsisse hominem, sumendo concretum pro abstracto, & intelligendo solum naturam humanam; orta vero hæresi Nestoriana, dicere coeperunt Verbum assumpsisse carnem, ne viderentur favere Nestorianis, si dicerent assumpsisse hominem, cum ly homo ordinarie sumatur pro natura completa; unde B. Cyrillus Anathematismo 8. & Epistol. 1. ad Successum omittit antiquam suam locutionem in libro Thesaurorum, ubi dicit Verbum assumpsisse hominem; vult enim dici solum Verbum assumpsisse carnem; unde in Synodo Chalcedonensi actione 1. cum relegerentur acta Synodi sub Flaviano, in quibus scriptum erat: Filius Dei assumpsit perfectum hominem, obstitit Eustachius, Berythi Episcopus, dicendo: hominem non assumpsit, carnem autem assumpsit: sed postea cum Eutychariani eadem S. Cyrilli formula abuterentur, negando Verbum assumpsisse hominem, ne naturarum discrimen in Christo agnoscerent, mallentque dicere Verbum factum carnem, id est, conversum in carnem, Patres iterum antiqua usi sunt loquendi formula, dicendo Verbum assumpsisse hominem. Unde secundum diversitatem temporum, fuit diversus loquendi modus.

Insuper: Si Verbum est hypostatice unitum humanitati, sequitur etiam ipsum secundum se passum fuisse: falsum consequens: Ergo & antecedens. Probatur sequela. Ista propositio erit vera: *Deus passus est*: Ergo &c.

Respondet distinguendo sequelam: Sequitur Verbum passum esse, ut subsistens in natura humana: & quia humana sustentabat naturam quæ patiebatur; alias enim non potuisset pati nisi fuisset sustentata, concedo: passum fuisse secundum se & in abstracto, nego. Vulnerato & læso

corpore, patitur utique anima, licet in se invulnerabilis, sed ad hoc sufficit ut sustentet corpus: Sic ut Verbum dicatur vere passum, sufficit ut humanitatem sustentaret. Solutio est Apost. Rom. 8. ubi dicit de Deo Patre: *Proprio Filio non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Est etiam divi Thomæ 4. contra Gent. capit. 34. numer. 9. his verbis: "Passio conveniens corpori alicujus potest attribui, cuius est corpus. Si enim corpus Petri vulneretur, flagelletur, aut moriatur, potest dici Petrum vulnerari, flagellari, aut mori: Sed corpus illius hominis fuit corpus Verbi Dei, ut ostensum est. Ergo omnis passio, quæ in corpore illius hominis facta fuit, potest Verbo Dei attribui. Recte igitur potest dici quod Verbum Dei, & Deus est passus, crucifixus, mortuus, & sepultus."

Instant: Eodem modo ista propositio: Deus patitur, est vera, sicut ista, Homo patitur; nam est communicatio idiomatum, quæ in eo maxime posita est, ut quæ dicuntur de homine, dicantur de Deo. Ergo sequitur Verbum secundum se passum fuisse.

Respondet distinguendo: Est eodem modo vera secundum rationem subsistentiæ, concedo: secundum rationem naturæ, nego. Igitur duo patiuntur in Petro, v. g. quando patitur, nempe natura, & ista patitur subjective, recipiendo ictus, deinde persona patitur; sed patitur solum ut terminat, & ut est naturæ complementum, seu in concreto, & ut dicit naturam: Igitur in Christo Verbum quidem patitur, sed solum ut vices gerit subsistentiæ creatæ, adeoque ut terminus, unde non patitur, nec dicitur mori subjective, nisi in concreto, & ut dicit naturam humanam, quam terminat.

Reponunt: Si Verbum patitur solum ut vices gerit subsistentiæ creatæ, jam non patitur formaliter ut Deus, adeoque actiones Christi non erunt meriti infiniti: sed hoc est contra fidem: Ergo &c.

Respondet distinguendo: Non patitur ut Deus passive, concedo: active, nego. Deus est, qui portat naturam humanam patientem, & solus Deus est qui potest sic terminare & sustentare naturam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Unio Verbi cum sancta humanitate est substantialis.

PRIMO: Quia Christus est verus Deus, ut omni argumentorum genere ostensum est supra.

Secundo: Quia positio Nestorii omnes locationes Scripturæ de Christo reddit falsas; si enim Verbum solummodo unia-
tur affectivæ, & per gratiam sanctæ humanitati, non est verum dicere, Christum
est Deus, est Creator, & æternus: Ver-
bum caro factum est, &c.

Tertio: Neque vero dici potest Ver-
bum eatenus dici incarnatum, quatenus
proprietas & attributis divinis dona-
tus est Christus, quandoquidem hæc sup-
ponunt unionem hypostaticam, & a Deo
promanant: si vero sint istæ qualitates
mere accidentales, opinio Protestantium
a Nestoriana non recedit, sicut nec sen-
tentia illorum qui duas in Christo admit-
tunt & partiuntur hypostases.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,
ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Christus dicitur quidem ali-
quando Templum & Deiser, sed ut ho-
mo, nusquam vero secundum personam.

Secundo: Quando Patres docent Ver-
bum assumpsisse totum hominem, distin-
guendum est, totum totalitate essentiae,
quæ corpus & animam complectitur:
non totalitate integritatis, quæ importat
personam.

Tertio: Non sequitur ex unione hypo-
statica Verbum in se passum, sed so-
lum hominem; quia tamen homo subsiste-
bat subsistentia divina, quæ terminabat
concursum passivum humanitatis, recte di-
citur, Filius Dei pro nobis mortuus est: si-
cut mulier dicitur vere mater filii, quamvis
non producat animam; ad hoc enim suf-
ficit, ut concursum passivum mulieris ter-
minatus sit per animam.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Christus sit Filius Dei naturalis?

FELIX, & Elipandus Episcopi Hispa-
niarum posuerunt Christum esse Fi-

lium mere adoptivum; ne miremini, ad-
hærebant Nestorio. Durandus & Scotus
exstimabant Christum posse vocari Fi-
lium adoptivum ratione naturæ humanæ
& gratiæ sanctificantis. Porro exculan-
tur ab hæresi, eo quod ignoraverint de-
finitionem Concilii Francofurtensis, quod
astutia Hæreticorum pluribus sæculis latuit;
& non nisi circa annum 1567. diligentia
Surii repertum est, & ex antiquissimo
exemplari. transumptum catalogo aliorum
Conciliorum fuit insertum. Unde sit

CONCLUSIO PRIMA.

Christus est Filius Dei naturalis, nec ullo
modo adoptivus dici potest.

Probatio, ex Scriptura sacra.

ROM. 8. habetur: *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Matth. 3. 17. Deus alloquens Christum, quem Judæi putabant merum hominem, ait: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Ibidem cap. 26. 64. Christus adjuratus a Caipha ut diceret, num esset verus Filius Dei, respon-
dit: *Tu dixisti.* Tum Joan. 10. 33. Judæi voluerunt lapidare Christum eo quod se diceret Deum. *Dixerunt enim illi: de bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: Et quia tu homo cum sis, facis teipsum Deum.* Unde sic arguuntur: Primo, Christus passus est ut homo, & traditus pro nobis: Atqui tamen ubique & semper proprius Filius Dei ab Angelo loquitur: Igitur nusquam adoptivus. Secundo, Christus est Filius Dei dilectus; nam ut ait Hilarius Lib. 6. de Trinitate, *ly hic est*, denotat ex Matth. præsentem ad quem fit sermo: Sed ille qui est Filius dilectus, est Christus præsens, homo, & visibilis: Ergo &c. Tertio, Caiphas scidit vestimenta sua, quando Christus dixit se esse Filium Dei, asserens eum blasphemasse: Item Judæi volebant illum lapidare propter hoc: Igitur Christus dicendus est Filius Dei naturalis, & non adoptivus.

Probatio, ex summis Pontificibus.

PRIMUS occurrit Julius Epist. ad Do-
cimum, quæ citatur in Synod o Ephesina
& refertur a Facundo Hermianensi, Lib.
2. pag. 40. apud quem sic loquitur de
Chri-

Christo: *Unus quidem proprius Filius assumens hominem, alter vero mortalis susceptus a Deo; sed unus unigenitus in celo, unigenitus Dei in terra. Igitur non duo Filii, alter scilicet naturalis, & alter adoptivus, sed unus.*

Damasus sequitur *Julium* in professione tantæ fidei: nam *Epist.* ad *Paulinum* *Antiochenum* *Episcopum* apud *Theodoretum* *Lib.* 5. cap. 10. sic habet: *Anathematizamus etiam eos, qui duos filios esse profitentur, unum ante sæcula, & alium post carnis assumptionem.*

Leo Magnus epistola ad *Flavianum*, cap. 5. ait *Dominum* ideo dixisse: *Videte manus meas & pedes, quia ego sum Ut agnosceretur in eo proprietates divine humanæque nature individua permanere; & ita sciremus, Verbum hoc non esse, quod carnem: & ut unum Dei Filium & Verbum confiteremur & carnem.* Ibidem cap. 4. sic loquitur: *Unus enim idemque est, quod sæpe dicendum est, vere Dei Filius, & vere hominis Filius.*

Gelasius in *Lib.* de duabus naturis eidem veritati subscribit his verbis de Christo: *Idem verus homo Deus, & Deus homo verus existit, idem semper homo Deus verus.* Ergo si *Deus* verus, etiam ut incarnatus: Igitur non adoptivus.

Pelagius I. *Epist.* 16. ad *Hildebertum* *Fracoicum* *Regem* eandem profitetur atque defendit veritatem; nam ait de Christo: "Est ergo unus atque idem Christus verus Filius Dei, & idem ipse verus Filius hominis ac propterea sicut sæpe diximus, unum eundem Christum esse verum Filium Dei, & eundem ipsum verum Filium hominis confitemur."

Gregorius Magnus *Lib.* 18. *Moral.* cap. 27. excludit explicitè adoptionem a Christo. Et in primo libro ejusdem operis, cap. 6. sic habet de Christo: *Omnes qui in fide Deo nascuntur, superat, quia non ut ceteros adoptio, sed natura illum divinitatis exaltat, qui & si humanitate ceteris apparuit similis, divinitate tamen manifestus super omnia singularis.*

Adrianus I. in sua *Epist.* omnia de hoc momento absolvit his verbis de Christo: *Ipse utique unicus, proprius & dilectus, & non servus & adoptivus.* His accedit *libellus* sacro-syllabus, in quo confutantur *Felices* & *Elipandi* de filiatione Christi errores, tum & in epistola *Caroli Magni* ad *Elipandum* & *Episcopos* *Hispa-*

næ directæ, quæ legitur inter acta Concilii *Francourtensis*. Sic enim alloquitur *Felicem* & *Elipandum*: "Expoliastis veterem hominem, quomodo iterum, fraude decepti maligna, induamini illo? Adoptionis filii Deo Patri facti estis per eum, qui non est adoptivus, sed proprius." Ergo &c.

Probatio, ex traditione Patrum.

Ex primo Sæculo *Ignatius*, qui passim in suis epistolis, dicit unicum esse Christum Deum: Igitur ex ipso non duo filii in Christo: alter adoptivus, & alter proprius.

Ex secundo Sæculo *Irenæus*, qui *Lib.* 3. capit. 10. contra hæreticos dicit: unum esse Christum, & hunc solum, qui & passus est & sepultus est. Postea citat confessionem *Petri*, Christum Dei Filium agnoscens, ut probet non esse adoptivum, sed filium Dei proprium: "Ipse qui agnoscitur est a Petro Christus, qui cum beatus dixit, quoniam Pater ei revelavit, Filium Dei vivi." Infra: "Quaenim ratione filiorum adoptionis ejus participes esse possemus, nisi per Filium eam, quæ est ad ipsum, recepissemus ab eo communionem?" Quibus verbis ostendit ille Pater Christum esse Filium Dei naturalem, nos vero per adoptionem participare de ejus filiatione naturali.

Ex tertio Sæculo occurrit *Dionysius Alex.* qui in epistola Synodica ad *Paulum Samosatenum* dicit esse unicum Christum. Idem profitetur *Athanasius* *Lib.* de Incarnatione contra *Apollinarem*, Tomo 1. pag. 486. ubi de Christo sic loquitur: *Filius unus est, ideo falluntur, qui dicunt, alium esse Filium qui passus est, & alium qui non est passus. Non enim alter est, quam Filius Dei, qui mortem & passionem suscepit.*

Ex quarto Sæculo *Hilarius* celebris est pro hoc momento, qui *Lib.* 3. de Trinit. pag. 13. explicans ista Christi verba, Pater, clarifica Filium tuum, ait: "Non solum, inquit, nomine contestatus est esse se Filium, sed & proprietate, quæ dicitur tuum. Multi enim nos Filii Dei, sed non talis hic Filius est. Hic enim & verus, & proprius est Filius, origine, non adoptione; veritate, non nuncupatione; nativitate, non creatione." Idem docent *Epiphanius*, *Hæres.* 77. *Gregorius Nazianzenus* *Epistol.* 1. ad *Cledonium*,

nium, Gregorius Nyss. in libello contra Apollinarem, ad Theophilum directo. Cyrillus Alex. in homilia Paschali 8. & in libro undecimo in Ioannem.

Ex quinto Sæculo Ambrosius eandem veritatem multis in locis edocet, nempe Lib. 5. de fide, cap. 3. tum & Lib. de obitu fratris sui Satyri, his verbis de Christo: "Factus ex Matre, natus ex Patre: idem tamen & natus & datus: non diversum, sed unum putes." Rursus Lib. 5. de fide cap. 3. "Ecclesiastica fide, ait, & Dei Patris, & David idem atque unus est Filius."

Hieronymus in caput ult. Matth. de Christo ait: Dominus noster unus atque idem Filius Dei, & Filius hominis, juxta utramque naturam divinitatis, & carnis, nunc magnitudinis sue, nunc humilitatis signa demonstrat. Similia profert Comm. in cap. 4. Epist. ad Eph. ubi explicans illa Verba, Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes caelos, ait hunc locum perstringere eos: "Qui duos filios infans errore confingunt, filium videlicet Dei, & filium hominis."

S. Augustinus Tractatu 7. in Ioannem, sic habet: "Oportebat, inquit, ut ille baptizaret, qui est Filius Dei unicus, non adoptatus. Adoptati filii, ministri sunt unici. Unicus habet potestatem, adoptati ministerium."

Ex sexto Sæculo, Gaudentius Brixianus tractatu 13. de Nativ. Domini sic habet: "Ex quo enim carnem nostræ fragilitatis assumpsit, idem filius est hominis, qui & Dei; quia non alius ex Maria natus est, quam qui per maternas illapsus aures, uterum Virginis oplevit."

S. Fulgentius idem dicit Lib. 3. ad Trasimundum cap. 6. cap. 11. & cap. 12. sic loquitur concludendo doctrinam suam: "Unus est igitur Christus Dei Filius in natura divinitatis et carnis."

Alcimus Avitus, pag. 170. eidem veritati suffragatur his verbis: "Dicit Joannes Evangelista, quod dedit potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus, ut aut permaneat filius bene vivendo, aut certe per carnalem conversationem rejiciat paternitatem. Christus autem, quem Dei Patris filium non fecit gratia, sed natura, nullo modo potest non hoc esse, quod genitus est: adeo ut substantiæ illi, quæ ex Deo procedit, nec ipsa,

quæ ex homine nata est, præjudicarem." Ergo si non gratia, sed natura filius, minime adoptivus dicendus est Christus.

Ex septimo Sæculo V. Beda Lib. 1. Allegor. in Job de humana Christi natura loquens, ait: "Ita sibi eam indissolubili conjunctione conjunxisse Dei Filium, ut ipse homo jam assumptus in gloriam, per unitatem personæ in unitate, unus sit Filius Dei." Eandem veritatem sequentium sæculorum Patres docent, ac communiter Theologi cum D. Thoma: Ergo &c.

Probatio, ex Conciliis.

Nicænum primum de Filio Dei ait: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelis, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria Virgine, & homo factus est. Epheſinum definiit unicam esse in Christo personam divinam; filiatum autem appellat supra personam. Idem definiit Chalcedonenſe, & V. Generale: Ergo etc.

Francofurtense in Epist. Synodica ad Episcopos Galliarum & Germaniarum contra Felicem & Elipandum, sic loquitur: Videtis quomodo cæca mens contra suam ponit testimonia sententiam. Quis est qui audeat dicere, Christum non esse vere Filium Dei, Joanne Baptista attestante, dum vidit Spiritum Dei descendentem & manentem super eum, & ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei, de quo & Apostolus testatur; quorum Patres, ex quibus Christus secundum carnem qui est super omnia Deus benedictus in secula. Et si verus Deus, etiam & verus Filius: & si verus filius, nequaquam adoptivus. Idem Can. 1. damnat Felicem & Elipandum propter errorem prædictum: Ergo &c.

Probatio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille est Filius Dei naturalis & nusquam adoptivus, qui nomen Dei ubique sibi vindicat, & nullibi in Scripturis vocatur adoptivus: Atqui res ita se habet respectu Christi: Igitur non potest dici Filius Dei adoptivus. Ista ratio est Adriani I. in sua epistola, his verbis de Christo. Ipse enim de se innuit cuius Filius esset, cum Patris nomen se asserat hominibus annuntiasse. Ait enim: Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo.

Nomen

Nomen paternum tunc manifestavit hominibus, cum se Patris Filium verum & non putativum, proprium innouit & non adoptivum.

Secunda : Ille non est Filius Dei adoptivus, sed naturalis tantum, qui est Filius nobiliori modo quam nos homines : Atqui sic est Christus : Ergo &c. Ita Adrianus ibidem : *Hinc alias*, ait Christus, *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum*. Distincte enim dixit : *meum, & vestrum* : Ejus videlicet, non per gratiam, sed per naturam : *nos* vero per gratiam adoptionis.

Tertia sic procedit : Ille est solum Filius Dei naturalis, quem talem dicit Petrus, reiectis sententiis, quæ illum dicebant adoptivum : Atqui Petrus, abiectionis sententiis eorum qui putabant Christum Filium Dei adoptivum, nempe Propheciam, sic confessus est : *Tu es Christus, Filius Dei vivi*. Ergo &c. Ita Adrianus ibidem, his verbis : *Hujus nimirum fundamenti immobilis soliditatem B. Petrus, non carne & sanguine, sed Patre revelante de celo, constendam declaravit : cum refutatis quorundam opinionibus, quid in discipulorum animis fides operaretur, cunctorum cognitor exploraret, solus pro se, & pro omnibus, & pro unitate unius testimonium fidei perhibuit : TU ES CHRISTUS, FILIUS DEI VIVI.*

Quarta : Si Christus esset Filius Dei adoptivus, non nos faceret filios Dei adoptivos, cum ipse indigueret gratia : Sed absurdum consequens : Ergo & Antecedens : ita idem Adrianus ibidem : *Nam sicut peccata nostra non tolleret, si ipse peccatum haberet, ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sordibus peccati, necessarium eguerit, ut gratiam adoptionis acciperet.*

Quinta denique, eaque demonstrativa : Filiatio appellat supra personam, & quidem extraneam, nam definitur a Summis : *assumptio persone extraneæ ad hereditatem*, Atqui est contra fidem, personam Christi esse a Deo extraneam : Igitur Christus non potest dici Filius Dei adoptivus. Hæc ratio est D. Th. hic 3. p. q. 23. art. 4. in quo ex professo docet Christum in nullo sensu posse dici Filium Dei adoptivum, his verbis : *Filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis. Non autem recipitur aliquid dici participativæ, quod per se dicitur Et ideo Christus, qui est Filius Dei naturalis, nullo modo potest dici filius adoptivus.*

Beatus Theol. Tom. V.

CONCLUSIO SECUNDA.

Christus etiam ratione naturæ humanæ & gratiæ sanctificantis, non potest dici Filius adoptivus.

Probat I. ex his omnibus quæ modo pro prima conclusione diximus. II. Ex Adriano, & Patribus Concilii Francofurtensis, qui in sua respectivè epistola exprobrant Felici & Elipando, quod per tergiversationem adoptionem vellent tribuere Christo, & ratione naturæ humanæ, & ratione gratiæ sanctificantis : *Quia*, inquit, *ubi hæc audisti & didicisti, cum nunquam Ecclesia & Patres similia docuerint ? Et certe omnes Theologi, paucis exceptis, similia nunquam finxere.* III. Quia filio appellat supra personam, ut dictum est ; sicut enim sola paternitas in divinis terminat generationem activam, ita & filiatio passivam ; neque enim natura generat aut generatur, inquit Concilium Lateranense cap. *Firmiter*, sed persona in concreto : Igitur cum sit unica in Christo persona, adoptio nequit ipsi convenire.

Petravi Lib. 7. Theol. dogm. tomo 4. opinionem contrariam, ut temerariam & erroneam habet.

CONCLUSIO TERTIA.

Christus non potest dici Filius Spiritus sancti.

Probat I. floratiocinio. Ille non est Filius Spiritus sancti, qui non procedit in similitudinem Spiritus sancti, qui ab ipso non naturam, non personam recipit. Atqui res sic se habet pro Christo : Et probatur. Primo quidem, Filius Dei non procedit in similitudinem Spiritus sancti, ut Deus, aut ut homo ; non quidem ut Deus, sic enim procedit solum in similitudinem Patris, scilicet primæ personæ : neque ut homo, quia naturam seu corpus non a Spiritu sancto, sed a B. Virgine accepit, mediante quidem operatione Spiritus sancti, qui ex sanguine Virgineo formavit corpus sanctæ humanitatis, sed non ut a causa formali ; Spiritus enim sanctus non est homo, unde Christus dicitur Filius Dei & Filius hominis ; Filius quidem Dei ratione naturæ divinæ, quam recipit a Patre in

C c 3 ge

generatione æterna; Filius vero hominis ratione naturæ humanæ, quam accepit a beatissima Virgine in tempore. Rursum non solus Spiritus sanctus, sed tres personæ sanctissimæ Trinitatis per modum causæ efficientis formavere sanctam humanitatem; opera enim ad extra sunt communia toti Trinitati; solum vero Verbum unitum est hypostatice naturæ humanæ, unde sola secunda persona incarnata dicitur.

S. *Augustinus* Enchir. cap. 38. sic respondet ad questionem istam, utrum Spiritus sanctus sit Pater Christi, ex eo quod B.B. Virgo conceperit operatione Spiritus sancti Christum; ait enim: "Cum hoc ipsum jam ita sit absurdum, ut nullæ fideles aures id valeant suscipere, proinde; sicut confitemur, inquit, Dominus noster Jesus Christus, qui de Deo Deus, homo autem natus est de Spiritu sancto, & Maria Virgine, utraque substantia divina scilicet atque humana, Filius est unicus Dei Patris omnipotentis, de quo procedit Spiritus sanctus. Tum cap. 39. "Non igitur, ait, concedendum est, quidquid de aliqua re nascitur, continuo ejusdem rei filium nuncupandum. certe qui nascuntur ex aqua & Spiritu sancto, non aquæ filios eos rite dixerit quispiam: sed plane dicuntur Filii Dei Patris, & Matris Ecclesiæ. Sic ergo de Spiritu sancto natus est Filius Dei Patris, non Spiritus sancti. Idem S. Doctor Serm. 6. de tempore explicat, quomodo Christus sit a Spiritu sancto & tamen non sit ejus Filius: quia conceptus, non natus de Spiritu sancto dicitur. Et addo, quia non procedit in similitudinem Spiritus sancti. Ecce verba Augustini: "Conceptus de Spiritu sancto, id est, Christus, natus ex Maria Virgine. Christus enim non de substantia Spiritus sancti, sed de potentia: nec generatione, sed jussione, & benedictione conceptus est." Ita Conc. Tolet. XI. in Conf. fidei.

Solvuntur objectiones, contra primam conclusionem.

OBJICIES: Deus in Scripturis dicitur caput Christi; caput autem mysticum adoptione jungitur membris. II. Ibidem Christus dicitur servus Dei, item & prædestinatus ut Filius Dei, sed prædestinatio est ad adoptionem, & gloriam in-

debitam. Igitur Christus est Filius Dei adoptivus, & sic vocatur in orationibus quæ sunt in Missali Toletanæ Ecclesiæ.

Respondeo I. generaliter ad prædicta & similia, quæ eruntur ex Patribus: Christus est Filius Dei adoptivus causaliter, in quam unum promeruit nobis adoptionem filiorum Dei, concedo: formaliter, ita ut forma adoptionis sit in ipso, scilicet extraneitas personæ, nego.

Respondeo II. aliter distinguendo: Christus est Filius adoptivus efficienter & assumptivè, quatenus assumpsit naturam humanam hypostatice, & prout *ly adoptare* idem est ac assumere, concedo; & sic loquuntur omnes ferme Patres: formaliter, nego.

Ad orationes Missali Toletani respondet Alcuinus Lib. 2. contra Elipandum, Missale suile dehoratum, & pro *ly assumpti hominis*, positum suile adoptivi hominis.

Repones: Christus dicitur filius David & hominis. Igitur ut ista propositio sit vera, dicendus est & adoptivus: eadem enim persona non habet duos Patres.

Respondeo distinguendo: Christus dicitur Filius hominis ratione naturæ humanæ assumptæ, concedo: ratione duarum personarum, nego. Ut autem eadem persona dicatur filius hominis & Dei, sufficit ut terminet naturam humanam, sub alio vero respectu divinam. Non ergo habet plures Patres Christus, sed unicum. Ita Alcuinus Lib. 3. contra Felicem, columna 823. his verbis: *Ergo ille unus Filius non potest dividi, ut sit unus Patris, & naturalis & adoptivus; vel quædam pars Filii sit adoptiva, & altera naturalis in filii dignitate: velut si una manus sit adoptiva, & altera propria; vel anima sit adoptiva, & caro in proprietate Filii: Quamvis enim anima non sit ex Patris semine sicut est caro; tamen unus est Filius Patris, anima & carne natus, vel adoptivus, vel proprius, prout conditio nominis, vel naturæ sibi attulerit.*

Contra 3. Irenæus Lib. 3. adversus hæreticos, cap. 21. pag. 287. sic ait de Christo: "Commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat Filius Dei." Hilarius Lib. 2. de Trinitate sic etiam loquitur: "Potestatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur." Cyrillus Alex. Dial. 3. contra Arianos de Christo ait: "Adoptatus nobiscum, ut nos propter ipsum filii simus." Hieronymus tractatu de similitudine carnis

mis peccati contra Manichæos, de Christo dicit: "Natura cum adoptione conjungitur.", Denique Augustinus Lib. de prædestinatione Sanct. cap. 15. dicit, Christum esse gratia Filium Dei, his verbis: "Ea gratia fit ab initio fidei suæ homo quicumque Christianus, qua gratia homo ille ab initio sui factus est Christus.", Sed parus homo fit gratia adoptivus: Igitur ex Patribus & Christus. Unde Facundus Hermianensis, Lib. 9. dicit Christum adoptionem suscepisse in Baptismo.

Respondet D. Thomas hic 3. p. q. 23. art. 4. ad 1. Hilarium & alios loqui in sensu causali.

Ad Irenæum, distinguo: Et adoptio terminatur ad homines, concedo: ad Christum, nego. Sic enim habetur in textu Græco apud Theodoretum Dial. 1. locum Irenæi sic reddentem, "Verbum hominem induit, & Filius Dei Filius hominis factus est, ut homo Verbi causa effectus, atque adoptionem consecutus Filius Dei efficiatur.",

Ad Hilarium Alcuinus dicit legendum esse: *adoratur*, & *ly adoptatur* intrusum fuisse a Felice: "Carnis equidem, ait, Magis humilitas adorata est, & mysticis munerum speciebus honorata, non adoptata.

Ad S. Cyrillum distinguo: Et vult solum humanitatem fuisse assumptam a Verbo, concedo: nullam enim in illa præcessere merita ad unionem hypostaticam; & vult Christum esse Filium Dei adoptivum, nego. Idem respondendum ad Augustinum, & Facundum. Unde quando legitur Christum per adoptionem factum esse filium, id intelligas, velim, per assumptionem, & per gratiam. Sic respondet D. Thomas hic q. 423. art. 4. ad Augustinum. Ubi probat Christum ne quidem ut homo est, posse dici Filium adoptivum: "Ad secundum, *inquit*, dicendum, quod similitudo illa August. est intelligenda, quantum ad principium: quia scilicet, sicut sine meritis quilibet homo habet, ut sit Christianus; ita iste homo sine meritis habuit, ut esset Christus. Est tamen differentia, quantum ad terminum: quia licet Christus per gratiam unionis est Filius naturalis, alius autem per gratiam habitualement est Filius adoptivus; gratia autem habitualis in Christo non facit de non filio filium adoptivum, sed est quidem effectus fi-

liationis in anima Christi, secundum illud Joann. 1. Vidimus gloriam ejus, quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ & veritatis.",

Ad Hieronymum, distinguo: Natura cum adoptione conjungitur, id est assumitur, concedo: id est adoptatur, nego. Sic se explicat tractatu de similitudine carnis peccati contra Manichæos; cum enim dixisset adoptionem a natura non sejungi in Christo, addit: *Quoniam cum Verbum caro factum, non per assumptionem decrevit decretere assumptum, sed in assumptum decrevit assumptio.*

Repone: Si Christus non esset Filius Dei adoptivus, non foret perfectus homo; falsum coniciens: Ergo & Antecedens. Probatur sequela: adoptio est perfectio pro hominibus: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam majoris. Ad probationem, distinguo: Adoptio est perfectio hominis, quando non adest filiatio naturalis Dei, concedo: secus, nego. Cum enim appeller supra personam, idem non potest dici Filius Dei adoptivus & naturalis; hinc si foret adoptivus, jam a filiatione naturali exideret, quod magnum induceret in Christum detrimentum.

Est satis objectionibus contra secundam conclusionem.

OPPONES: Natura humana non est genita a Deo, adeoque est extranea: Igitur Christus saltem ratione humanæ naturæ potest dici Filius adoptivus. Confirmatur: Christus habet gratiam sanctificantem: Sed effectus gratiæ sanctificantis est adoptio: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Natura humana in abstracto non est genita a Deo, concedo: in concreto, & ut dicit personam Verbi, nego. Generatio autem appellatur supra personam, & cum natura humana in concreto dicat Verbum in Christo, sub illa reduplicatione, dicitur genita a Deo: Id est persona, qua subsistit natura humana, est genita a Deo Patre.

Ad confirmationem distinguo minorem: Adoptio est effectus gratiæ sanctificantis, secundarius, concedo: primarius, nego. Nam primarius effectus est sanctificare animam: secundus vero producere filiationem adoptivam, & dare jus ad gloriam: qui quidem effectus impeditur, quando adest filiatio naturalis, quæ jus

connaturalē habet ad hereditatem; cum autem illa sit in Christo, inutilis est, immo & impossibilis altera.

Inflabis: Filius Dei ut subsistens in natura humana non est idem ut subsistens in natura divina: Igitur Christus potest esse Filius adoptivus, ut subsistens in natura humana. Confirmatur ratione diversæ naturæ: Christus dicitur servus, licet Dominus: Igitur a pari potest dici adoptivus filius & naturalis ratione diversæ naturæ.

Respondeo negando Antecedens: manens enim idem potest se extendere ad humanitatem, & ejus propriæ subsistentiæ vices implere; sic Deus manens Deus creaturas in tempore absque sui mutatione producit; quia vero Verbum assumendo carnem manet quod erat, non potest etiam ratione naturæ humanæ assumptæ fieri filius adoptivus.

Ad confirmationem, nego paritatem, servitus enim respicit naturam, unde servitus officiosa, quæ dicit obedientiam & subjectionem superiori, inest Christo ratione naturæ humanæ: Quando igitur Adrianus in sua epistola, & Concilium Francfortense oburgant Felicem & Elipando, quod admittant in Christo servitutem, loquuntur de servitute legali, quæ est a peccato, a venditione, & subjugatione: lex enim vult, ut qui vincitur, sit servus victoris, juxta illud 2. Petri cap. 2. 19. *A quo enim quis superatus est, illius & servus est.* Hæc solutio est D. Thomæ, qui hic q. 23. art. 4. ad 3. sic respondet ad difficultatem: Illud est discrimen inter servitutem & adoptionem, quod servitus respiciat personam, sicut & naturam; adoptio vero dumtaxat personam: "Dicendum, inquit, quod esse creaturam, & etiam servitus, vel subiectio, ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam: quod non potest dici de filiatione. Et ideo non est similis ratio."

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus est Filius Dei naturalis, nec potest dici adoptivus etiam ratione naturæ humanæ.

PRIMO: Matth. 3. 17. Pater æternus Christum alloquens, ait: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui.* Igitur Christus est Filius Dei per omnia na-

turalis; sin minus, non unus, sed duo essent Christi. Sic explicant Scripturam Julius I. Epist. ad Docimum: sic Leo Magnus Epist. ad Flavianum: sic Pelagius I. Epist. 16. ad Childebertum Francorum regem.

Secundo: Hoc idem propugnant Iræ-næus Lib. 3. cap. 20. Hilarius Lib. 3. de Trin. & alii Patres: sic definire Concilia. Nicænum I. in Symbolo, ubi Filius Dei naturalis, & non adoptivus dicitur Incarnatus: Ephesinum, quod sanxit contra Nestorium Christum esse proprium Dei Filium, Patri consubstantialem: in primis Francfortense, quod filiationem adoptivam a Christo prius eliminavit contra Felicem & Elipandum.

Tertio: Adoptio appellat supra suppositum; definitur enim a Summis, assumptio personæ extraneæ ad hereditatem: Sed esset contra fidem dicere Christum Filium extraneum: Igitur non potest dici Filius adoptivus etiam ratione naturæ humanæ.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Quandoque Patres adoptionem tribuunt Christo, sed causaliter, quatenus promeruit nobis filiationem adoptivam, juxta illud Joan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus.*

Secundo: Quandoque etiam SS. Doctores scribunt Christum nostram adoptasse naturam, sed luce clarius apparet per vocem *adoptasse*, illos intelligere, *assumpsisse*.

Tertio: Christus vocatur quidem in Scripturis servus, sed nusquam filius adoptivus; servitus enim convenit ratione naturæ humanæ, quæ Deo subiecta est; filiatio vero ratione suppositi, quod est semper vel ipsas inter humilia-tiones hominis divinum, juxta illud Philip. 2. de Christo: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: Sed semetipsum exinavit formam servi accipiens.* Solutio est D. Thomæ hic q. 23. art. 4.

ARTICULUS QUARTUS.

De Dotibus sanctissimæ Virginis.

DUPLEX prærogativarum genus BB. Virgini a SS. Patribus attribuitur : quædam illi conveniunt relative ad partum ineffabilem Christi : quædam vero ut dispositiones ad Incarnationem illi concessæ sunt. Nestorius, qui negavit Christum Deum, negavit quoque BB. Virginem esse Deiparam : quia vero maternitas divina fuit in BB. Virgine omnium gratiarum fons & origo, de illa ante omnia contra impium agendum est.

SECTIO PRIMÆ.

Num beatissima Virgo sit Deipara?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio, ex Scriptura sacra.

Luc. 1. habetur : *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*, inquit Angelus ad Mariam. Et ibidem Elisabeth ad eam : *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Rom. 1. Apostolus sic loquitur de Filio Dei : *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem*. Et ad Gal. 4. *Misit Deus Filium suum factum, græce genitum, ex muliere*. Unde sic arguuntur : Quæ est Mater Sancti Sanctorum, Filii Dei & Domini nostri, est vere Mater Dei : Atqui ex Scriptura BB. Virgo est Mater Christi, qui est Filius Dei & Dominus noster : Igitur est vere Mater Dei : nam generatio appellat supra personam in concreto, & non præcisè supra naturam ; quandoquidem persona gignitur, natura vero est genita ut quo, nempe mediante persona, unde dicitur in divinis naturam neque gignere neque gigni : porro persona Christi est divina : Igitur B. Virgo est vere Mater Dei.

Probatio ex Symbolis & Conciliis.

I. SYMBOLUM APOSTOLORUM, Nicænum, & S. Athanasii, Filium Dei incarnatum ex B. Virgine exhibent : Ergo &c.

II. In Concilio Ephesino BB. Virgo Deipara seu Theotocos conclamatur, & error contrarius publice damnatur. Idem desi-

nitur in Chalcedonenſi, ubi Theodoretus & Ibas compelluntur damnare errorem contrarium.

III. Idem definit Quintum generale ; nam anathemate percussit dicentes BB.V. non esse Deiparam, & Concilium Chalcedonenſe hanc non agnoviſſe veritatem ; ſic enim loquitur Can. 6. *Si quis abuſive & non vere Dei genitricem dicit ſanctam glorioſam ſemper Virginem Mariam ; vel ſecundum relationem quaſi homine pure nato, ſed non Deo Verbo incarnato & nato ex ipſa . . . & calumniatur ſanctam Chalcedonenſem Synodum, tanquam ſecundum iſtum impium intellectum, quem Theodoretus ex-ecrandus adinvenit, Dei Genitricem Virginem dicentem : vel qui hominis Genitricem vocat, anathema ſit* : Ergo &c.

Probatio, ex traditione Patrum.

Ex I. Sæculo Ignatius Epiſt. ad Tral-lianos ſic loquitur : " Vere Maria ge-nuit corpus, quod habitantem in ſe Deum habet : hac vere genitum eſt Verbum de Virgine, indutum corpore, iſſdem nobilicis affectionibus obnoxio. " Rurſus Epiſt. ad Ephesios : " Deus no-ſter Jeſus Chriſtus a Maria in utero ge-nſtatus eſt . . . Deus in immortaliveraque vita, & ex Maria & ex Deo. " Ex II. Sæculo Irenæus Lib. 2. cap. 32. ſic loquitur : " Errant igitur, qui dicunt eum nihil ex Virgine accepiſſe, ſcilicet Chriſtum. Ceterum ſupervacua eſt in Mariam deſcenſio ejus. Quid enim in eam deſcendebat, ſi nihil incipiebat ſumere ab ea ? " Rurſus ibidem cap. 31. " Verbum exiſtens ex Maria, quæ adhuc erat Virgo, recte accipiebat generatio-nem Adæ recapitulationis. " Concinit Juſtinus Dial. cum Triph. ubi ait : " Deum, qui genitus eſt homo per Virginem. "

Ex III. Sæculo Tertullianus, Lib. de carne Chriſti, cap. 19. eidem veritati aſſi-pulatur, cap. 20. his verbis : " In ea enim erat, quod ex ea erat Quod idem dixit Matthæus, originem Domini de-currens ad Abraham uſque ad Mariam. " Jacob, inquit, generavit Joſeph, virum Mariæ, ex qua naſcitur Chriſtus. Sed & Paulus Grammaticis iſtis ſilentium imponit : Miſit, inquit, Deus filium ſuum, factum ex muliere. " Quibus verbis revincit eos qui negabant Filium Dei non eſſe ex Maria natum. Athanaſius

fius Lib. 5. contra Arianos eandem confirmat veritatem pag. 322. " In utero " Verbum sibi ipsi domum conformavit ; " sicut initio Adamum de terra ; vel potius diviniore modo. " Rursus Orat. 4. contra Arianos.

Ex IV. Sæculo Basilii Homil. 25. de humana Christi generatione vocat BB. Virginem , *Theotocon* . Tum Gregorius Nazianz. Orat. 35. pag. 364. sic habet : *Ac ne illud quidem perspicere potes cujus diversæ sit carnalis (occubi enim alias apud homines Deiparam Virginem nosti ?) hujus diversam quoque , atque ab aliis discrepantem esse spiritualem generationem .* Rursus Epist. 1. ad Cledonium : " Etiam , inquit , ab divinitate separat eos , qui Dei Genitricem Mariam esse non existimant . " Eodem sæculo S. Ephræm apud Photium , codice 228. pag. 407. Chrysothomus Homil. 11. in Joan. idem docent .

Ex V. Sæculo Augustinus in cap. Joan. 3. vocat Mariam Matrem Christi : " Nullus , inquit , vobis corrumpt hanc fidem , loquitur contra Hæreticos . . . Si enim falsa mater , falsa caro , falsa mors , falsa vulnera passionis . "

Cyrillus Alex. anathematismo primo definit , his verbis : *Si quis non confitetur Emmanuelem verum Deum esse , & ob id sanctam Virginem Deiparam : genuit enim illa incarnatum Dei Verbum secundum carnem ; anathema sit .*

Ex VI. Sæculo Facundus Hermianensis , Lib. 1. cap. 4. pag. 26. hanc mirabilem explicat veritatem , his verbis : " Si blasphemum & absurdum est , quod beata Maria vere & proprie dicitur Mater Dei , sine ulla disceptatione blasphemum & absurdum est , quod Deus Verbum vere & proprie dicitur Filius hominis . " Faustis Regiensis tom. 3. Biblioth. Patrum in epist. ad Gregorium idem docet .

Ex VII. Sæculo Joannes Damascenus Lib. 3. cap. 12. pag. 211. totum claudit , his verbis : *Si Dei genitrix est ea , quæ genuit , profusus Deus , quem illa genuit : Sed idem homo etiam est omnino . Qui enim ex muliere generetur Deus , qui ante sæcula existit , nisi homo fiat ?* Unde S. Ephræm doctrina insigni , apud Photium , codice 228. pag. 408. ait : ad certam catholicæ pietatis suæ faciendam omnino fidem sufficere , Dei Genitricem sentire esse profiterique sanctissimam Virginem .

Probatio , ex rationibus Theologicis .

PRIMA sic procedit : Ex Ignatio Verbum vere genitum est de Virgine , & sic carne indutum : Ex Irenæo Verbum assumpsit carnem : ex Tertulliano Verbum erat in Maria , quia assumpsit quod ex ea erat : ex Athanasio Verbum sibi formavit domum in beatissima Virgine : ex aliis Patribus unus est Filius Dei & Filius Mariæ : Igitur concludendum cum Cyrillo , BB. Virginem esse Deiparam : cum Augustino hanc fidem non esse corrumpebam : cum Damasceno esse Dei Genitricem , quia quem genuit , Deus est : unde Facundus Hermianensis , Lib. 1. cap. 4. pag. 33. sic loquitur : " Si Deus vere est homo , nec aliunde vere homo , nisi nascendo de Virgine , cur non dicatur Deus , vere natus ex Virgine ? " Adde , si natus ex Virgine : Ergo Virgo est Deipara .

Secunda sic se habet : Illa est Deipara , quæ Deum verum & proprie dictum genuit ; quæ dedit corpus Filio Dei , quod quidem corpus proprium sibi fecit Verbum : Atqui ex Conciliis & sanctis Patribus , ipsa concinente Scriptura , res sic se habet respectu Mariæ : Igitur est vere Deipara .

Tertia sic explanatur : BB. Virgo est vere Mater Christi : Sed Christus est Deus : Ergo &c.

Quarta sic proponitur : BB. Virgo est Mater Christi , sicut aliæ matres sunt suorum filiorum matres , immo plus , quia totam dedit sacratissimam materiam pro formatione sanctæ humanitatis : Sed aliæ matres sunt vere matres filiorum suorum : Igitur a fortiori BB. Virgo est Mater Christi .

Quinta sic se habet : ut mulier aliqua sit vere Mater , non requiritur ut producat animam : Et vero mulier non producit animam rationalem ; nec consequenter subsistentiam & existentiam , quæ fluunt ab ipsa anima , sed sufficit ut concursus ipsius passivus , & materia quam exhibet , terminetur per subsistentiam animæ rationalis : Atqui concursus passivus B. Virginis , & sacra materia ab ipsa exhibita ad formationem humanitatis Christi , terminata sunt per subsistentiam & existentiam Verbi divini : nam est de fide Verbum assumpsisse corpus & animam cum facultatibus , id est , terminasse totam naturam

turam humanam ex anima rationali & corpore constantem : Igitur est de fide utrique, BB. Virginem esse Matrem Dei, & hoc credere est vita æterna : quia, ut inquit Concilium Ephesinum, est credere Christum Deum : unde qui negat beatissimam Mariam Deiparam esse, negat consequenter Christum esse Deum.

Ista ratio est D. Cyrilli, qui in epistola ad Monachos, quæ legitur in Concil. Ephes. sic loquitur : " Etsi mulieres istæ, non nisi terrenorum sint corporum matres ; nihilominus cum totum animal pepererint, ex anima & corpore compositum, non solum ejus partem peperisse dicuntur. Nec aliquis dixerit, exempli causa, Elisabetham matrem Joannis, carnis esse genitricem, non autem animæ. Peperit enim animatum Baptistam ; ac sic tamquam unum aliquid ex duobus, hominem, anima videlicet ac corpore. Hujusmodi quippiam actum esse fatebimur & in Emanuelis generatione. Quippe natum est, ut dixi, ex Dei Patris substantia unigenitum ipsius Verbum. Cum autem carnem suscepit, eamque propriam sibi fecit, ut filius hominis esset, ac similibus nostri fieret ; tunc minime est absurdum dictum, immo necessario protendendum, illum ex muliere secundum carnem esse genitum : quemadmodum & hominis anima una cum proprio corpore gignitur, & unum cum eo reputatur, tametsi natura intelligatur, & sit ab eo diversa secundum propriam rationem. "

Sexta : Partus sequitur nativitatem secundum Summissas, & ab eo specificatur : " Sed Christus verus Deus, & verus homo natus est ex B. V. Igitur est Deipara. "

Solvuntur objectiones Nestorianorum.

OBJICIUNT : BB. Virgo nullibi in Scriptura sacra vocatur Mater Dei. Confirmatur : S. Joseph dicitur Pater Christi in Scriptura, & tamen non est vere Pater : Igitur a pari BB. V. non debet dici Mater Dei.

Respondeo distinguendo : BB. Virgo in Scripturis sacris Mater Dei non dicitur formaliter, transeat : æquivalenter, nego. Eo enim ipso quo Christus ipse filius dicitur explicite Filius Dei, debet & ipsa, utpote ipsius Mater, dici Mater Dei.

Ad confirmationem, nego paritatem : nam beatus Joseph, Luc. 3. dicitur solum Pater Christi secundum exificationem hominum, his verbis de Christo : *Putabatur filius Joseph*, immo negat expresse Scriptura B. Joseph fuisse Christi Patrem, juxta illud Matth. 1. *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto ;* e contra vero BB. Virgo dicitur Mater Christi, ipsumque peperisse ; sic enim ibidem scriptum est : *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Infans : Hebr. 7. Melchisedech assimilatur Filio Dei, in eo quod sit sine Patre & Matre & genealogia : Sed assimilatio non erit, si Christus habet matrem : Ergo &c.

Respondeo I. distinguendo : Melchisedech est sine patre & matre historice, & quia non refertur ipsius genealogia, concedo : vere, nego.

Respondeo II. iterum distinguendo : Melchisedech assimilatur Christo secundum Sacerdotium quod erat figurative æternum, & ideo non refertur ipsius genealogia, ut veluti sine initio & fine appareat, concedo : secundum nativitatem, nego. Solutio est S. Pauli, qui postquam dixit Melchisedech esse sine patre & matre, addit v. 3. *Assimilatus autem Filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum.*

Urgent : Quæ divinitatem non genuit, non est Mater Dei : atqui BB. Virgo divinitatem non genuit : Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Quæ divinitatem non genuit neque secundum se, neque ut incarnatam, concedo : si genuerit reduplicative ut incarnatam, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. BB. Virgo genuit Verbum reduplicative, ut incarnatum, nec tamen inde sequitur ipsam esse Deam : quia non genuit Verbum secundum se. Solutio est S. Cyrilli Epistol. ad Monachos, & Theodoti Ancyran. Homil. de nativ. Domini, quæ lecta est in Concilio Ephesino : " Nascitur ergo, *inquit*, unigenitus Dei Filius, qui & logos, sermo vel ratio dicitur. Non quod Verbum initium existendi ex partu ceperit ; sed quod ejus, quod homo, initium ex illo eodem habuerit partu. " Ferrandus vero Tomo III. Biblioth. PP. pag. 332. sic revincit Nestorium, dicentem sequi BB. Virginem fore Deam : " Frustra elpavecit, quisquis glis, mat consubstantialtem divinitati Matrem, " fu-

„futuram, si veraciter, & proprie Maria mater fuerit Dei. Profecto enim, „quia veraciter & proprie generanti semper est consubstantialis ille qui nascitur, accepit ab ea Deus, unde ei fieret consubstantialis, & sic ex ea nasci dignatus est. . . . Sine carne enim divinitatem sempiternam generare non posset homo mortalis. „Sic ille auctor cuncta distinguit, ut fidem Incarnationis inoffenso calamo describat.

Reponunt : BB. Virgo genuit Verbum solummodo ut vices supplet subsistentiæ humanæ : Sed ut sic non dicitur Deus, sed homo : Igitur Beatissima Virgo debet dici mater hominis & non Dei ; quia sensus formalis propositionis appellat supra formalitatem unionis & Verbi ut vices gerit subsistentiæ humanæ.

Respondeo distinguendo majorem : Verbum supplet subsistentiæ humanæ vices ratione unionis, quæ est formaliter divina, concedo ; secus, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Tria maxime in præsentī notanda sunt. I. Unio Verbi cum humanitate. II. Entitas ipsius Verbi vices gerentis subsistentiæ humanæ. III. Virtus sustentativa humanitatis. Primum est formaliter divinum ; verum est enim filium Dei incarnatum fuisse, unde Christus formaliter dicitur Deus. Secundum, nempe entitas Verbi, supplet vices subsistentiæ humanæ re, & a parte rei est divina ; denique virtus portans humanitatem, est etiam formaliter divina ; ad subsistentiam enim solum infinitam spectat, terminare plures naturas, quandoquidem creata terminatur ad unam : Licet igitur BB. Virgo sit Mater Verbi incarnati solum ut terminat humanitatem, nihilominus propter tria allata dici debet, & est vere Mater Dei.

Maxentius Tomo 4. Bib. PP. col. 470. his verbis sic revincit Nestorianos : “ Hæc „erroris vestri & non alia causa est. „Nam dum non valetis discernere quid „inter personam sit & naturam, idipsum „intelligentes naturam esse, quod & personam, immo nullatenus credentes naturam esse posse sine persona, vocabula personæ naturarumque confunditis, „& duas omnino personas sicut duas naturas unius Filii Dei sine dubio prædicatis. „Et vero hæc de causa Nestoriani accusabant de hæresi Apollinaris catholicos, qui dicunt unicam esse in Christo personam : non intelligentes personam

esse a natura separabilem & posse suppleri.

Perfistunt : Ex una substantia non possunt generari duæ substantiæ diversæ : Atqui Deus & homo sunt duæ substantiæ diversæ, & Christus est utrumque : Igitur homo & Deus etiam ut incarnatus non potest esse a BB. Virgine.

Respondeo distinguendo : Duæ substantiæ diversæ non possunt esse ab eodem vel ab eadem, si separatim generentur, concedo ; eadem enim mulier non potest esse mater hominis & Angeli, si simul generentur, subdistinguo : si utraque natura generetur simpliciter, concedo : si una ingenta manens in se solum generetur ratione alterius cui unitur, nego. Natura divina est ingenta, hinc Deus in tempore nascitur, & generatur solum ratione naturæ humanæ assumptæ ; & sic distincta minore, nego consequentiam. Ita respondet Ferrandus Diaconus Epist. ad Anatolium, Tom. 111. Bib. PP. 332. his verbis : “ Proprie est nata de Patre divinitas „pura, proprie est nata de matre eadem „incarnata divinitas. Et hoc distat inter „unius Filii Dei duas generationes, quod „in divina generatione nulla fuit humanitas, in humana generatione adunata „fuit humanitati proprie nascenti divinitas. Si enim dixerō, vel dicere voluero, Maria semper Virgo proprie genuit divinitatem, videbitur sub aliquo „modo hominem purum genuisse, quem „nullo modo ita genuit, quia Verbum „caro factum proprie genuit. „

Contra : Ex hoc sequitur BB. Virginem esse Deo consubstantialem : falsum consequens : ergo & antecedens. Probatur sequela : Mater est Filio consubstantialis, sed Maria Virgo genuit Filium Dei : Igitur ipsa est Deo consubstantialis.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem distinguo : Mater est filio consubstantialis eodem modo quo generat, concedo : diverso, nego. BB. Virgo non genuit Filium Dei in æternitate, nec ipsi tribuit naturam divinam, sed solus Pater æternus : genuit vero illum in tempore, dando corpus quod unitum fuit divinitati Verbi ; unde dicitur Deipara, non quidem Filii Dei ut sic, sed Filii Dei ut incarnati : ut autem sit consubstantialis Filio, nempe Christo, sufficit ut concursus ejus passivus terminatus fuerit per hypostasim Verbi divini. Unde BB. Virgo non dicitur consubstantialis Verbo secundum se sumpto :

pto : Sed substantialis Christo, qui componitur ex anima & corpore unitis cum divinitate. Solutio est Maxentii ibidem, pag. 465. ubi respondet ad argumentum, dicendo : Confubstantialiam Virgini Deum Verbum non secundum divinitatem, quæ illi una eademque cum Patre est, sed secundum carnem, qui non credit, alienus a fide : sane quia non hominem quemlibet, sed Deum Verbum incarnatum genuit, hac de causa vere proprie esse creditur Theodosius.

Instant : Generatio specificatur a termino ; hinc quia terminus Patris æterni est filius subsistens in natura divina, ipse est Deus : Sed terminus generationis BB. Virginis nōdum est Filius ut terminans naturam humanam, sed & ut terminans divinam, quandoquidem unio facta est in persona : Igitur erit Dea.

Respondeo distinguendo : Generatio specificatur a termino totali & adæquato, concedo : a termino inadæquato, nego. Christus neque est Deus solum, neque homo tantum, sed utrumque ; idcirco BB. Virgo dicitur Deipara quia genuit Christum, sed non Deum, ut sic, quippe quæ non genuerit Verbum secundum se sumptum, nām istud privilegium convenit soli Patri æterno, cui habet pro termino adæquato suæ intelligentiæ Filium in se spectatum, quem ab æterno generat : hinc ipse dicitur Deus, sicut & Verbum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

BB. Virgo est Deipara.

PRIMO : Hoc innuit Scriptura, juxta illud Angeli ad Mariam Luc. 1. 35. *Ideo-que & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Secundo : Sic definiere Concilia, in primis Ephelinum, & Quintum generale contra Nestorianos. Suffragantur Patres, nempe Ignatius Episc. ad Ephesios, Iustinus Dial. cum Triph. Irenæus Lib. 3. cap. 31. &c.

Tertio : Idem ratione probatur. Mater a filio denominatur ; Sed Christus est filius BB. Virginis, ipse vero est simul Deus & homo : Igitur BB. Virgo est Dei genitrix. Concinit Ecclesia, quæ in suis orationibus illam isto nomine celebrat, maxime in Litanis.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO : Ultro fatemur BB. Virginem non esse Deam, quippe quæ divinitatem secundum se sumptam non genuerit ; sed contendimus esse Deiparam, namque Verbum ut incarnatum, scilicet Christum Deum simul & hominem genuit.

Secundo : Neque vero inde sequitur BB. Virginem esse Deo confubstantialiam ; ad hoc enim requireretur, quod Verbum secundum se, & ut in natura divina subsistens genuisset, quod soli Patri divino competit : Solus enim in splendore Sanctorum Filium in æternitate generat.

Tertio : Tamen si BB. Virgo explicite non dicatur in Scripturis Mater Dei, bene tamen implicite & quid ultra, cum ibi dicatur clare & verbis expressis Mater Christi, qui est verus Deus. Sic enim habetur Matth. 1. 16. *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.*

SECTIO SECUNDA.

Utrum BB. Virgo omnibus gratis donata sit, ut digna Mater Dei existeret?

MERITO S. Laurentius Justinianus, Lib. de castitate, cap. 9. dixit : Quidquid honoris, quidquid dignitatis, quidquid meriti, quidquid gratiæ, quidquid & gloriæ, totum fuisse in Maria.

Concepta in oppido Nazareth, nata est in Jerusalem, ortum ducens ex Regibus & Sacerdotibus. Eam Joachim & Anna sexagenarii magis gratia quam natura, inquit Damascenus, pepererunt. Annos 13. nata voto castitatis se Deo consecravit in Templo, ubi permansit undecim annos. Circa decimum quartum annum desponsata fuit cum S. Joseph, & circa decimum quintum Christum concepit, & peperit operatione Spiritus sancti. Filium dilectum secuta est in prædicatione & usque ad crucem, ubi interius commorta est cum illo : Tum 72. annum attingens, amore magis quam dolore animam beatam exhalavit : Sed post triduum resurrexit, & assumpta est in celum. Vitam pauperem agebat ; quam quidem arte lanaria secundum Anselmum, & etiam linariæ Serica & Byssina secundum Hieronymum sustentabat. Pulchra nimis Virgo fuit, ita ut

ut gratia diffusa esset in labiis & in facie; cui etiam Deus specialem addebatur splendorem, ut esset proportio inter Matrem & Filium, qui fuit speciosus forma præ filiis hominum; unde dicitur pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. His prælibatis, sit

CONCLUSIO.

Beatissima Virgo fuit gratia plena.

Probatur multis momentis.

PRIMO, ex Scriptura. Luc. 1. habetur de ea: *Ave gratia plena*; quod exponens Hieronymus in Sermone de Assumptione, dicit: *Bene gratia plena: quia ceteris per partes præstatur, Mariæ vero se tota simul infudit gratiæ plenitudo.* Ergo &c.

Secundo, ex Patribus supra citatis, & infra citandis pro prærogativis: in primis ex D. Thoma, qui hic q. 27. art. 5. sic loquitur: "Dicendum, quod quanto magis aliquid appropinquat principio in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius principii: unde Dionysius dicit cap. 4. cœlestis Hierarchiæ, Angelos, qui sunt Deo propinquiores, magis participare de bonitatibus divinis, quam homines. Christus autem est principium gratiæ secundum divinitatem quidem auctoritative, secundum humanitatem vero instrumentaliter. Unde & Joan. dicit: Gratiæ & veritas per Jesum Christum facta est. BB. autem Virgo Mariæ propinquissima Christo fuit secundum humanitatem, quia ex ea accepit humanam naturam, & ideo præ ceteris majorem debuit a Christo gratiæ plenitudinem obtinere." Ibidem ad 1. sic prosequitur: "Beata Virgo Mariam tantam gratiæ obtinuit plenitudinem, ut esset propinquissima auctori gratiæ, ita quod eum qui est plenus omnino gratia, in se reciperet, & cum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes derivat."

Tertio ratione: Illa fuit plenæ gratia, quæ habuit omnes perfectiones, tum formæ dispositivæ, tum ipsius formæ tum etiam finis: Atqui BB. Virgo habuit & perfectionem, qua disponeretur ut pareret Christum; & eam, qua digna Mater Dei existeret; & eam etiam, qua homines, filios suos adoptivos per Christum perduceret ad vitam æternam; ipsa vero in-

traret in gloriam filii sui benedicti. Igitur fuit gratia plena. Probatur ex D. Thoma, qui ibidem ad 2. sic loquitur: "Dicendum, quod in rebus naturalibus primo quidem est perfectio dispositionis, puta cum materia perfecte esset ad formam disposita: secundo autem est perfectio formæ, quæ est perfectior. Nam & ipse calor qui provenit ex forma ignis est perfectior, quam ille qui ad formam ignis disponebat. Tertio autem est perfectio finis; sicut ignis perfectissime proprias habet qualitates, cum ad locum suum pervenerit. Et similiter in BB. Virgine fuit triplex perfectio gratiæ. Prima quidem ut dispositiva per quam reddebatur idonea ad hoc ut esset Mater Dei: & hæc fuit perfectio sanctificationis. Secunda autem perfectio gratiæ fuit in BB. Virgine ex præsentia Filii Dei, in ejus utero incarnati. Tertia autem est perfectio finis, quam habet in gloria."

Quarto, ex prærogativa, quibus supra modum cumulata est, ut discurrendo breviter per singula constabit.

Prima est: In primo conceptionis momento habuit omnes tum gratias gratis datas, tum gratum facientes. Ita D. Thomas ibidem art. 5. ad 3. "Non oportebat autem, inquit, quod omnium haberet ulum, v. g. patrando miracula, quia Christus ipse multa & sufficientia patravit, sicut & Apostoli, quibus & officium incumbebat Verbum Dei disseminandi, & fidem miraculis confirmandi; habuit tamen Prophetiæ usum, ut patet in Cantico suo, MAGNIFICAT ANIMA MEA DOMINUM." Fundamenta enim Mariæ in montibus sanctis fuerunt, & ingressus ejus in vitam, unde speciosa super omnia tabernacula Jacob; id est, super omnes sanctos; quæ erat præparatus mons domus Domini in vertice montium super quem Dominus apparuit; quia vultus Gedeonis totum gratiarum imbibens rorem, dum terra sicca permanet, hoc est, natura humana per peccatum originale, unde & Immaculata in Conceptione, ut dictum est supra.

Secunda habuit omnium virtutum apparatus, tum quia virtutes sequuntur ad gratiam sanctificantem ut proprietates ad essentiam: tum quia debebat gignere Dominum virtutum; unde per omnes debebat disponi, ut digna Christi Mater existeret.

Ter-

Tertia: Gratia Mariæ triplicem habuit extensionem, scilicet in animam, ad vitandum omne peccatum, & faciendum omne bonum: in corpus: ut ex carne sua posset generare Dominum: in homines, ut posset habere illos pro filiis: unde D. Bernardus asserit esse plenam pro se, & super plenam pro nobis.

Quarta: Gratia Mariæ ab ortu semper crevit, quia semper ad Deum mirabilis Virgo attendebat in omnibus, juxta illud Ambrosii L. 2. de Virginibus: loquens enim de Maria, ait: "Illic nulla inter-
,, missa tempora ... dormire non prius cupi-
,, ditas quam necessitas fuit; & tamen cum
,, quiesceret corpus, vigilaret animus."

Quinta: Gratia incrementum triplicem habuisse plenitudinem dici potest. Prima est plenitudo sufficientiæ, quam habuit meritum nascens. Secunda, plenitudo abundantiae, quam habuit meritum crescens. Tertia, plenitudo singularis excellentiæ, quam habuit meritum in fine vitæ definens. Unde S. Bonaventura in speculo Beatæ Virginis cap. 13. ait: "Tan-
,, ta gratiarum copia abundavit in Maria
,, ut etiam ipsa gratiosa Virgo, gratia
,, quodammodo dici possit." Hinc & S. Ephræm oratione de laudibus S. Virginis, ait: "Cœlestibus exercitiis supereminet,
,, præstantissimum orbis terræ miraculum,
,, omnium Sanctorum corona ob fulgorem
,, inaccessa." Gratia accedebat fides admirabilis, unde Luc. 1. habetur: *Beata quæ credidisti*. Et humilitas profunda, juxta illud: *Respexit humilitatem Ancillæ suæ*. Hanc dotem mirum in modum explicat S. Joannes Damascenus orat. 1. de Nativit. Mariæ; eam enim vocat librum novum, cujus auctor sit Deus Pater, cujus doctrina sit Verbum & sapientia Dei, cujus thalamus Spiritus sanctus.

Sexta: Ad Mariæ gratiam consecuta est reſtitutio voluntatis, ita ut nullum, ne quidem veniale peccatum commiserit, ut de fide definitum Tridentinum; illa hoc ineffabile habuit privilegium, tum per Dei specialem protectionem, tum

per continuum gratiarum effusionem, tum etiam per continuum erga Deum amorem, quem flumina dolorum Christi patientis obstruere ne quidem potuerunt; stabat enim intrepida, Mater quidem dolorosa, juxta crucem lacrymosa, ut etiam pro nobis interius saltem pateretur. Hinc merito Augustinus, tractatu de Assumptione, Tom. 9. dicit corpus Mariæ non vidiſſe corruptionem; unde idem Sermone de Assumpt. asserit BB. Virginem magna gloria fuisse donatam, & super ipsos Angelos elevatam; his verbis: "Angelicam
,, transiens dignitatem, usque ad summi
,, Regis thronum est sublimata."

Septima: Est admirabilis dignitas Matris Dei; quæ ita est ineffabilis ut nullus præter Deum eam comprehendat, & quidem propter multa. Primo, quia hæc dignitas habet quamdam infinitatem ex bono infinito, quod est Deus, ut dicit D. Thomas 1. p. qu. 25. art. 6. Secundo, quia per eam quamdam affinitatem habuit cum ipso Deo, quia caro Mariæ est caro Christi &c. Tertio, quia ratione illius Maternitatis BB. Virgo pertinet ad ordinem hypostaticum. Quarto, quia illa Maternitas est perfectissimum omnium Dei perfectionum speculum, juxta illud D. Bernardi: *In te manet, & tu in eo: & vestis eum, & vestiris ab eo.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

BB. Virgo fuit gratia plena.

PRIMO: Sic habetur Luc. 1. sic & propugnant SS. Patres, in primis S. Bonaventura in Speculo BB. Virg. cap. 23. ante ipsum S. Ephræm Orat. de laudibus BB. Virg. &c.

Secundo: S. Thomas hic q. 27. art. 5. hoc probat, ex eo quod BB. Virgo, Deo omnis gratiæ & sanitatis principio præ ceteris creaturis conjuncta fuerit & propinqua.

Tertio: Quia hoc ipsum exigebat Maternitatis divinæ dignitas, quæ vel ipsorum Angelorum dotes in immensum excedit.

DISSERTATIO QUARTA, DE MODO QUO VERBUM NATURAM HUMANAM ASSUMPSIT.

ULTI erravere circa modum unionis Verbi cum humanitate. Quidam enim ut Manes, & Marcion crediderunt Verbum assumpsisse tantum carnem phantasticam: alii ut Eutyches & sui, posuerunt unionem factam fuisse per utriusque naturæ commixtionem: alii vero ut Monotho itæ per confusionem & voluntatum & operationum. Sed contra quod dicit de Christo Athanasius in Symbolo: *Perfectus Deus, perfectus homo.*

Hoc dogma fidei probatur quatuor potissimum argumentis.

Primo: Quia Verbum assumpsit veram carnem.

Secundo: Quia assumpsit sine confusione & permixtione naturarum.

Tertio: Quia sine confusione voluntatum & operationum.

Quarto: Quia Verbum assumpsit totum hominem, nempe animam, mentem & corpus; unde sit

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Filius Dei assumpsit veram carnem?

DUO impræsentiarum tractanda habemus, nempe unum de veritate carnis Christi: alterum de S. Hilarii Pictaviensis sententia, quæ quibusdam imperitis videtur dogmati contraria. Unde sit.

SECTIO PRIMA.

De veritate carnis Christi.

CONCLUSIO PRIMA.

Filius Dei assumpsit veram carnem.

Probatio ex Scriptura sacra.

I. *ILLE* veram carnem assumpsit, qui vere caro factus est, & habitavit in nobis: Atqui Filius Dei vere caro factus est, & habitavit in nobis, juxta illud Joan. 1. 14. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Habitatio autem nobiscum dicit Christum vere esse hominem. Ergo &c.

II. *Ille* veram assumpsit carnem, qui factus est ex muliere, sicut alii filii, qui accipiunt a Matre naturam: Atqui Filius Dei factus est ex muliere, juxta illud Rom. 1. 3. *Qui factus est ei, ex semine David secundum carnem.* Et ad Gal. 4. 4. *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere.* Ergo &c.

III. *Ille* vere fuit homo, qui vere exinanivit semetipsum, & formam servi accepit: Atqui Filius Dei hæc omnia fecit, juxta illud Philipp. 2. *Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Ergo &c.

IV. *Ille* habebat veram carnem, qui omnes corporis habebat affectiones: Atqui talis fuit Filius Dei incarnatus: nam ex Scriptura manducabat, & bibebat sicut ceteri homines, ut legitur Luc. 24. 39. & teste Isaia 53. 4. *Vere languores nostros ipse tulit... & portavit.* Ergo &c.

V. *Ille*

V. Ille carnem phantasticam non habebat, qui ipsum contrarium impugnavit errorem. Atqui Christus ipse impugnavit errorem eorum, qui ipsum credebant phantasma, & probavit veritatem suae carnis, manducando cum discipulis; sic enim legitur Luc. 24. 39. *Palpate & videte, quoniam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*. Et infra: *Adhuc non creditibus Apostolis*, manducavit partem piscis & solum mellis, ut certos illos faceret de veritate suae carnis. Ergo &c.

VI. *Filius Dei* vere caro factus est, si illi qui hanc credunt veritatem, sunt a Deo, secus vero hi qui illam negant: Atqui res sic se habet; nam 1. Joann. 4. vers. 2. sic legitur: *In hoc cognoscitur Spiritus Dei. Omnis Spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est*. In Graeco sic habetur: *Et omnis spiritus, qui non confitetur J. C. in carne venisse, non est ex Deo*.

Probatio, ex Symbolis & Conciliis.

CONCILIUM NICÆNUM in Symbolo, sic loquitur de Filio Dei: *Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est*. Idem ante dixerat Symbolum Apostolorum, cui concinit illud Symboli Athanasii: *Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens*.

Concilium Ephes. totum est in defendenda & explicanda hac veritate, asserendo contra Nestorium Verbum vere carnem factum fuisse. Unde in anathematismo 2. B. Cyrilli. ab eodem Concilio approbato, habetur: *Si quis Dei Patris Verbum carni, & secundum hypostasim unitum ... Aut unum rursum una cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum, simul & hominum, inficiatus fuerit; anathema sit*.

Romanum, sub Damalo apud Theodoretum, Hist. Eccl. pagin. 10. anathema pronuntiat ei, qui dixerit: *In crucis passione dolorem sustinuisse Dei Filium divinitate ipsa, & non carne, animaeque rationali quam assumpsit in forma servi*. Quibus verbis omnia definit, nempe Christum habuisse veram carnem, cuius rationem reddit, quia in cruce dolores nostros ipse tulit.

Chalcedonense A. 451. definit Christum esse perfectum Deum, & perfectum hominem, ex anima rationali & corpore con-

stantem. Quinta Synodus generalis duas naturas perfectas, alteram scilicet divinam, & alteram humanam profertur in Christo, sicut & animam atque intelligentiam rationalem, quem Canonem Lateranensem sub Martino I. in Secretario 4. recepit. Eandem fidem sexta Synodus, A. 680. proclamavit.

Probatio, ex Traditione Patrum.

Ex I. Saeculo, tam Apostoli quam eorum discipuli agnoverunt Filium Dei verum Deum, & hominem; in primis S. Petrus & Andreas, qui ad exemplum Magistri crucem amplexi sunt amicam: Ignatius in suis epistolis, ubique praedicat Christum crucifixum, & suum voluit pro illo fundere sanguinem.

Ex II. Saeculo, Irenaeus Lib. 3. capit. 32. p. 299. sic loquitur: "Si enim non accipit ab homine substantiam carnis, neque homo factus est, neque Filius hominis: & si hoc non factus est quod nos eramus, non magnum faciebat quod passus est & sustinuit ... Apostolus autem ... ad Gal. manifeste, ait: *Misit Deus Filium suum, factum de muliere*. ... Alias affert rationes in probationem; quia si non fuisset verus homo, nec vere esurisset, nec dolorem addidisset vulneribus Tortores, sicut praedixit David: nec lacrymatus esset super Lazarum, nec infunderet ad sanguinis usque effusionem.

Ex III. Saeculo occurrit Athanasius, qui Orat. 4. asserit Deum proprium quoddam assumplisse corpus, & in Epist. ad Antiochenes, quam ex Alexandrina Synodo scripsit pag. 750. sic loquitur: "Cum revera Dei esset Filius, factus est etiam Filius hominis, & cum unigenitus esset Dei Filius, idem & primogenitus factus est in multis fratribus."

Tertullianus celeberrimus est pro hoc momento. Nam quinque scripsit libros adversus Marcionem ad defendendam illam veritatem. Praecipue vero Lib. de carne Chr. c. 15. p. 370. sic habet: "Licuit & Valentino ex privilegio haeretico, carnem Christi spirituales commisceri. Quidvis eam fingere potuit, quisquis humanam credere noluit. Quando ... si humana non fuit, nec ex homine, non video ex qua substantia ipse se Christus hominem, & Filium hominis pronuntiaverit." Tum Matthaeus exorsus est suum Evangelium,

D d Lt.

Liber generationis J. C. filii David . Ergo &c.

Ex IV. Sæculo, Basilii contra Eunomium apud Theodoretum, Dial. 2. pagin. 97 explicans ista verba Apostoli: *Qui cum in forma Dei esset*, ait: "Ego enim hoc quod scriptum est, in forma esse Dei, idem valere arbitror atque in substantia esse Dei. Ut enim formam assumpsisse servi, illud significat, Deum in substantia fuisse humanitatis nostræ."

Ex V. Sæculo, Ambrosius eundem loquitur sermonem; explicans enim locum Apostoli Epistola 8. "Ergo, inquit, cum esset in plenitudine divinitatis, exinavit se, & accepit plenitudinem naturæ, & perfectionem humanæ, sicut Deo nihil deerat, ita nec hominis consummationi, ut esset perfectus in utraque forma." Eandem doctrinam Augustinus docet, Epist. 2. ad Volusianum, his verbis: "Inter Deum & homines Mediator apparuit, ut in unitate personæ copulans utramque naturam, & solita sublimare insolitis, & insolita solitis temperaret." Ergo &c.

Ex VI. Sæculo, B. Leo, sic loquitur Epistol. 10. capit. 4. "Qui enim verus est Deus, idem verus est homo." Fulgentius Lib. 1. ad Trasimundum cap. 15. eandem confirmat veritatem, his verbis: "Non incassum hominem Jesum Christum Mediatorem Dei & hominum nuncupatum, nisi quia idem Deus totam in se naturam suscepisset hominis: & idem homo totam in se haberet substantiam Deitatis." Ergo &c.

Ex VII. Sæculo, S. Joannes Damascenus, qui Lib. 3. cap. 20. sic habet: "Quod circa naturales nostræ passionēs, & secundum naturam, & supra naturam in Christo fuerunt. Secundum naturam enim in ipso commovebantur, quando carni permittebat, ut quæ sunt ejus propria, pateretur. Supra naturam vero, quoniam non antecedeabant in Domino, quæ naturalia erant, illius veritatem. Nam nihil coactum in eo consideratur: Sed voluntaria omnia, ita quæ volens efusit, volens scivit, volens timuit, volens est mortuus." Ergo &c. Mitto alios Patres, qui eodem modo loquuntur de divina Incarnatione, asserentes Christum assumpsisse veram carnem, & naturam humanam essentialiter perfectam.

Probatio, ex ratione multiplici.

PRIMA sic exponitur: Christus vere mortuus est & resurrexit, & est de fide: Igitur assumpsit veram carnem, alias non diceretur vere mortuus, neque vere resurrexisse: & sic falsitas induceretur in Scripturis, quæ dicunt Christum & mortuum fuisse, & resurrexisse: falsitas autem non est via ad veritatem. Hæc ratio est D. Thomæ, 4. contra Gentes, cap. 29. ubi sic ait: "Si Christus verum corpus non habuit, non vere mortuus est. Ergo nec vere resurrexit. Sunt igitur Apostoli falsi testes Christi, prædicantes mundo ipsum resurrexisse..." Falsitas non est idonea via ad veritatem... fuisset autem, si ea quæ dicuntur de ipso, in apparentia tantum fuissent."

Secunda: Ille veram assumpsit carnem, qui vere sanguinem suum fudit pro redemptione nostra: Atqui Christus fudit sanguinem suum pretiosum pro redemptione nostra, juxta illud Rom. 3. *Justificati sumus in sanguine Christi*. Et Apocal. 5. *Redemisti nos Domine in sanguine tuo*. Igitur assumpsit veram carnem, ita D. Thomas ibidem, num. 9. his verbis: "Si igitur Christus non habuit verum sanguinem, neque vere pro nobis ipsum fudit, neque igitur vere justificati, neque vere redempti sumus." Ergo &c.

Tertia: Christus per veritatem terminavit figuram veteris Testamenti, quæ illum representabant in natura humana: Igitur veritatem naturæ humanæ assumpsit: alias nihil novi fecisset in novo Testamento. Hæc ratio est D. Thomæ, ibidem num. 10. his verbis: "Si nona, nisi phantasia intelligendus est adventus Christi in mundum, nihil novum in Christi adventu accidit: nam & in veteri Testamento Deus apparuit Moysi & Prophetis secundum multiplices figuras, ut etiam Scriptura novi Testamenti testatur: hoc autem totam doctrinam novi Testamenti evacuat. Non igitur corpus phantasticum, sed verum Filius Dei assumpsit."

CONCLUSIO SECUNDA.

Corpus Christi ante Resurrectionem infirmitatibus & doloribus vere subiectum fuit.

Probatur multis momentis.

PRIMO ex Scriptura: Isa. 53. 4. Prophetæ de Christo sic prædicit: *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Tum vers. 5. *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras.* Item Matth. 4. legitur: *Cum sejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit.* Joan. 45. habetur: *Iesus fatigatus ex itinere sedebat supra fontem.* Et vers. 8. *Dixit mulieri Samaritanæ: da mihi bibere.* Item Matth. 8. *Ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat.* Et Hebr. 4. *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine, absque peccato.* Unde sic argumentor: Qui habuit affectiones passibiles corporis sicut nos, quales sunt sitis, lassitudo, dormitio, vulneratio & languores, habuit corpus infirmitatibus humanis subiectum: Atqui ita Christus habuit. Ergo &c.

Secundo ex SS. Patribus: Basilii Homil. de gratiarum actione, Athanasii Lib. de Incarnatione, Fulgentii Epistola ad Reginas, & præcipue Tertullianus Lib. 2. contra Marcionem cap. 27. Tum & Conc. Ephesin. anathematismo 12. fufe probant veritatem allatam, explicando loca Scripturæ allata in sensu a nobis dato, id est, de vera fame, & de veris doloribus: non omittem Tertulliani verba Lib. 3. contra Marcion. cap. 8. de Christo: *"Nihil enim, ait, passus est, qui non vere est passus."*

Tertio rationibus D. Thomæ, qui 3. part. q. 14. art. 1. variis rationibus probat conclusionem, quarum primam petit ex fine Incarnationis, qui est per dolores & mortem satisfacere Deo Patri pro nobis: secundam, ex fide huius mysterii: fides enim elucet in eo quod Deum agnoscamus in carne passibili: tertiam, ex patientiæ exemplo, quod Christus eas omnes infirmitates perferendo nobis exhibuit. Ergo &c.

Solvuntur objectiones.

OBJECIES I. contra primam conclusionem: Filius Dei in veteri Testamento, dicitur apparuisse Patriarchis in carne: Sed ista caro erat phantastica: Igitur non habuit veram carnem.

Respondeo distinguendo consequens: Non habuit veram carnem in apparitionibus veteris Testamenti, concedo: omnia enim, inquit Paulus, in figuris tunc contingebant illis. In novo Testamento, nego. Nam veritas carnis debuit dissipare umbras. Et vero se præbuit ubique sensibilem, nedum manducando & bibendo, verum etiam instituendo Sacramenta: quædoquidem instituit Baptismum, loquens humano modo: Confirmationem, imponendo manus: Pœnitentiam, insultando, & dando Spiritum sanctum: Eucharistiam porrigendo carnem suam in cibum: Ordinem ut primus & summus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Instabis: Idem est qui ascendit in cœlum, & qui descendit de cœlo, juxta illud Joan. 3. *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo.* Et cap. 6. *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi.* Sed qui descendit de cœlo non habebat corpus; Igitur neque qui hominibus apparuit.

Respondeo distinguendo minorem: Idem est personaliter, concedo: idem est adæquate spectatus, nego. Filius Dei qui erat in cœlo non habebat tunc corpus, sed postquam descendit, assumpsit. Ita Athanasius Lib. 10. de Trinit. pag. 70. ubi sic explicat primum locum: *"Quod descendit de cœlo, conceptæ de Spiritu carnis causa est Quod autem in cœlis est, naturæ semper manentis potestas est Per hoc ergo, & de cœlo descendit, & Filius hominis est, & in cœlis est: quia Verbum caro factum non amisit manere quod Verbum est."* Ad secundam sic respondet Hilarius: *"Ipse autem Dominus, huius nativitatis suæ mysterium pandens, sic locutus est: 'Ego sum panis vivus qui de cœlo descendi.' Si quis manducaverit de meo pane, vivet in æternum; se panem dicens. Ipse enim sui corporis origo est."* Et ne Verbi virtus atque natura defecisset a se existimaretur in carne, sum rursus panem eile dixit: ut per hoc

quod descendens de cœlis panis est, non ex humana conceptione origo esse corporis existimaretur, dum cœleste esse corpus ostenditur. At vero cum suus panis, assumpti per Verbum corporis est professio; subiecit enim: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & sanguinem ejus biberitis, non habebitis vitam in vobis. Et quia id quod Filius hominis est, & panis de cœlis ipse descendit, per panem suum de cœlo descendentem, & per carnem ac sanguinem Filii hominis, & conceptæ ex Spiritu sancto, & natæ ex Virgine carnis intelligatur assumptio.

Urgebis, 1. Cor. 15. habetur: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis*. Igitur Christus habuit carnem mere cœlestem, vel phantasticam. Confirmatur: Idem Apost. 1. Cor. 15. 50. damnat carnem, dicendo: *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt*. Ergo &c.

Respondeo distinguendo consequens: Habuit carnem cœlestem originative, in quantum descendit de cœlo, concedo: entitative & formaliter, nego. Ita Hilarius ibidem, his verbis: "Absolute autem B. Apostolus etiam hujus enarrantæ corporeæ nativitatis Sacramentum locutus est, dicens: Primus homo de terræ limo; Secundus homo de cœlo; hominem enim dicens, nativitatem ex Virgine docuit: quæ officio usa mater, sexus sui naturam in conceptu & partu hominis executa est. Et cum ait, secundum hominem de cœlo, originem ejus ex supervenientis in Virginem sancti Spiritus aditu testatus est. Atque ita cum & homo est, & de cœlis est, hominis hujus & partus a Virgine est, & conceptus ex Spiritu est."

Replicabis: Philipp. 2. Christus dicitur in similitudinem hominum factus: Igitur fuit homo solum similitudinarie, & non realiter.

Respondeo distinguendo antecedens: Filius Dei dicitur in similitudinem hominum plenam factus, concedo: vacuum & inanem, nego. Filius dicitur similis Patri & Matri, quia eorum habet naturam: Igitur similitudo dicit naturæ realitatem. Solutio est D. Thomæ 4. contra Gentiles cap. 29. his verbis: "Fictionis intellectus excluditur ab hoc quod dicitur in similitudinem hominum factus, per quod dicitur, formam servi accipiens. Manifestum est autem formam pro na-

tura poni, & non pro similitudine, ex hoc quod dixerat, qui cum in forma Dei esset: ubi pro natura ponitur forma. Non enim ponitur, quod Christus fuerit similitudinarie Deus. . . . Excluditur etiam fictionis intellectus per hoc quod subdit: factus obediens usque ad mortem. Non igitur similitudo accipitur pro similitudine apparentiæ: sed pro vera similitudine speciei, sicut omnes homines similes specie dicuntur."

Inssens: Si Christus quoad corpus nobis fuit consubstantialis, habuit carnem peccatricem: Sed hoc dici non potest; unde Valentiniiani, teste Tertulliano, Lib. de carne Christi cap. 19. ne facerent carnem Christi vitiosam, dixerunt esse cœlestem, & a solo Deo emanatam. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Si habet carnem ex voluntate viri, concedo: si ex operatione Spiritus sancti, nego. Fuit igitur caro Christi similis nostræ quantum ad naturam, non quantum ad culpam, juxta illud Apostoli Hebr. 4. *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine abique peccato*.

Oppones II. Contra secundam conclusionem: Plal. 3. habetur: *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*; quod omnes interpretantur de Christo. Igitur Christus non habuit corpus passibile sicut nos.

Respondeo distinguendo Antecedens: Non dabit videre corruptionem putredinis, concedo: corruptionem mortis, quæ consistit in sola separatione animæ a corpore, nego. Et similiter consequens distinguendum est.

Inssens: Christus habuit corpus, simile corpori Adami in statu innocentiae: Sed tunc corpus Adæ erat incorruptibile: Igitur & corpus Christi dum erat in via.

Respondeo I. Christum habuisse corpus simile corpori Adami, exceptis passionibus & peccato. Ita Leontius Byzantinus, antiquus Theologus, qui tres libros adversus Eutychianos & Nestorianos edidit, quique referuntur Tomo 4. Bibliothecæ Patrum.

Respondeo II. distinguendo minorem: Corpus Adami erat incorruptibile in statu innocentiae, extrinsece solum & per privilegium, inquit divus Thomas, in quantum uti poterat fructu vitæ, reparante vires,

vires, concedo : ratione sui, nego. Cum enim quatuor elementis constaret, erat dissolubile & corruptibile. Sed & illam habuisset corpus Christi dotem, si Filius Dei voluisset effundere continuo divinitatis influxum super carnem, immo & mansisset corpus ita ab infirmitatibus innuene, ut neque efurisset, neque dolores passus fuisset Christus, ut observat Damascenus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Filius Dei veram assumpsit carnem.

PRIMO : Hoc innuit passim Scriptura sacra, maximo quatuor Evangelistæ, qui suo calamo Verbi incarnati passionem describunt; tum & Rom. 1. habetur de Filio Dei: *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem.* Et Gal. 4. 5. ex muliere factus dicitur.

Secundo : Hanc eandem veritatem annuntiat Traditio Patrum. Hanc Irenæus Lib. 3. cap. 32. Athanasius Orat. 4. & alii. Hinc Concilium Nicænum in suo Symbolo, in quo Filius Dei ex Maria Virgine homo factus conclamatur.

Tertio : Si Christus non habuisset veram carnem, neque pro nobis passus fuisset, & sic tota nostra Religio funditus subverteretur.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,
EX RESPONSIONUM.

PRIMO : Verbum idem est quidem in cælo & in terra; sed antequam incarnaretur, non habebat corpus, nunc vero habet, & habuit passibile, dum erat viator.

Secundo : Apostolus non abjudicat Christum carnem, cum 1. Cor. 15. primum hominem fuisse terrenum, secundum vero cælestem asserat; eo quippe loci hoc inter Christum & Adamum statuit discrimen, quod prior fuerit peccator terrenus, Christus vero sua sanctitate & impeccabilitate cælestis.

Tertio : Filius Dei incarnatus habuit quidem naturæ nostræ defectus, sed non vidit vitiorum & peccati corruptionem.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Sanctus Hilarius abnuerit Christi passibilitatem?

Conclusio negativa.

PROBATUR hoc ratiocinio. Ille non abnegavit in Christo passibilitatem, qui diserte asserit Christum ea omnia quæ hominis sunt, ad exemplum habuisse. II. Non simulasse se esse hominem. III. Natum est Virgine Maria, & ab infantia usque dum ultimum suæ vitæ diem clauderet, sitim & famem, sicut ceteros homines expertum fuisse. IV. Passum fuisse dolores, vulnera, & ipsam mortem; demum patiendum factum esse pro nobis peccatum, hoc est, nostrorum scelorum luisse penas: Atqui ea omnia propugnavit Hilarius; nusquam igitur Christi negavit passibilitatem. Probatur minor, quoad singulas partes.

De primo momento sic loquitur Comment. in Psalmos cap. 35. numer. 7. „ Ut „ absolutissimum nobis humanæ humilitatis Christus esset exemplum, omnia quæ „ hominum sunt, & oravit, & passus „ est. „

De secundo, in Psalm. 141. num. 1. ait: „ Ut ipse non simulatus homo, sed verus „ posset intelligi.

De tertio, Lib. 3. de Trinitate num. 10. „ Sed quomodo, inquit, clarificandus „ erat Filius? Namque natus ex Virgine „ a cunis & infantia, ulque ad consummatum virum venerat: per somnum, „ famem, sitim, lassitudinem, lacrymas „ hominem egerat, etiam nunc conspicendus, flagellandus, crucifigendus. Quid „ ergo? nobis solum hominem in Christo „ hæc erant contestatura: sed non confundimur cruce, non flagellis prædamur „ namur, non spuris sordidamur, clarificat Pater Filium. „ Rursus Lib. 10. de Trinitate numer. 67. „ Passus quidem est „ unigenitus Deus quæ homines pati possunt. „

De quarto, in Psalmum 68. numer. 2. & 3. & 4. de eodem Christo sic habet: „ Salvari se ergo orat qui & dixerit, „ Deus Deus meus quare me dereliquisti? Introeuntibus enim aquis usque ad animam, subiectus morti crucis fiebat, „ cum passionum universarum impetus ulque ad mortem animæ pertrumperet

D d 3 Verum

„ Verum ineuntium harum passionum,
 „ non aliunde quam ex assumptione carnis,
 „ & virtus est, & potestas. Non
 „ enim incidere in Deum hic infirmitas
 „ nostrarum terror valebat, aut exercere
 „ se, nisi in carne corporis nostri,
 „ tamquam in subiaccntemateria, potuerant
 „ passiones; evacuens ergo se, quippe
 „ cui substantia non erat; non jam
 „ ulque ad carnis, verum etiam ulque ad
 „ mortis profunda descendit, & omnis in
 „ eum terror deflexiens in nos tempestatis
 „ incubuit. „

De quinto ibidem sic prosequitur num.
 9. „ Non fuit ergo in unigenito Deo naturalis
 „ infirmitas, sed assumpta: quia
 „ propter Deum hæc impropria suscepit
 „ passionum . . . Sustinuit ergo improprium
 „ propter Deum, dum alienum
 „ a natura sua corpus assumit, dum secundum
 „ Apostolum, peccati necium
 „ Pater facit esse peccatum; dum sit obediens
 „ ulque ad mortem crucis, dum
 „ ipsi exprobratur quod ceteros salvans,
 „ se ipse non salvet, dum contumelias
 „ sputorum alaparumque perpetitur. „

Confirmatur.

QUI suæ fidei habuit & Concilia & Patres
 & Historiographos præcones, ille de Incarnatione
 Dominica bene scripsit: Atqui S. Hilarius huiusmodi pro se
 annuerat præcones: Et probatur. Concilium
 Chalcedonense edit. Reg. p. 310. Aët. 1. & 2.
 pagin. 357. explicat in suis decretis Hilarii
 auctoritate quidquid de Incarnatione sentiendum
 sit. Hieronymus Epist. ad Lætiam, ait: *Hilarii libros inoffenso
 decurat pede*, S. Augustinus Lib. contra Julianum
 cap. 3. & Theodoretus dialogo 2. magnis
 efferunt laudibus sanctum Hilarium, ejusque
 doctrinam alacri suscipiunt animo. Quid plura?
 Teste Hieronymo jam jam laudato, Galliarum
 Ecclesiæ Hilarium ab exilio redeuntem velut
 eximium fidei defensorem non sine magno
 animi júbilo susceperunt: Ergo &c.

Proponuntur simul & solvuntur objectiones.

OBJECTIO: Videtur Hilarius non agnovisse
 veram in Christo carnem. Igitur nec passibilitatem.
 Probatur Antecedens Lib. 10. de Trinitate
 numer. 35. sic loquitur: „ Genuit etenim
 „ ex se corpus, sed quod „ conceptum esset
 „ ex spiritu, habens qui-

„ dem in se sui corporis veritatem, sed „ non
 „ habens naturæ infirmitatem. „ Ergo &c.

Respondeo I. Solutionem patere ex ipsi
 Hilarii verbis, dum dicit, *Habens quidem in se sui corporis veritatem.*

Respondeo II. negando Antecedens. Ad
 probationem distinguo: Corpus Christi dicitur
 conceptum ex spiritu, id est, operatione
 Spiritus sancti, concedo: sine carne &
 corpore, nego. Illud intercedit inter nos
 & Christum discrimen, quod habeamus
 & Patrem & Matrem homines, Christus
 vero damtaxat matrem, & quidem
 Virginem immaculatam; hinc non solum
 est homo, sed & Deus, juxta illud Angeli
 Lucæ 1. 35. *Virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque & quod nascetur ex te
 sanctum, vocabitur filius Dei.*

Ad id vero quod S. Doctor dicit, Corpus
 Christi non fuisse infirmum, distinguo: infirmitate
 culpæ & concupiscentiæ, concedo: infirmitate
 passibilitatis, nego. Censet enim Hilarius
 Christum, tum dolore passionis, tum mortis
 humiliatione nostram operatum fuisse salutem.
 Eodem prorsus sensu intelligendus venit,
 cum Lib. 3. de Trinitate num. 19. asserit
 BB. Virginem Mariam Christo dedisse carnem,
 quæ non erat ex elementis nostris
 compaginata, intelligas, velim, corruptibilibus;
 ibidem enim sic loquitur: „ Certe non
 „ suscepit, Maria, quod edidit, sed caro
 „ carnem sine elementorum „ nostrorum pudore
 „ provexit. „ Eodem prorsus modo loquitur
 sanctus Leo Serm. 5. de Nativitate Domini cap. 4.

Instabis Ibid. Lib. 10. de Trin. num. 16.
 „ Non enim ex te corpori Maria originem
 „ dedit. „ Igitur Christus juxta sententiam
 „ Hilarii non habuit corpus passibile ex Maria.
 „ Confirmatur: passim dicit conceptionem
 „ Christi spirituale. Ergo &c.

Respondeo I. illa verba, *ex se*, non reperi
 ri in antiquis Codicibus, sed ab Erasmo
 fuisse addita, ut subnotant eo loci PP.
 Benedictini.

Respondeo II. distinguendo: Corpus Christi
 non fuit a BB. Virgine productum ut a
 prima causa, sed a Spiritu sancto, concedo:
 ut a causa secunda, nego. Sic enim habetur
 ibidem num. 35. „ Ex conceptu Spiritus
 „ sancti Virgo progenit: „ quod licet sexus
 „ sui officio genuerit, „ tamen non terrenæ
 „ Conceptionis suscepit elementis. Genuit
 „ etenim ex se „ corpus,

„ corpus, sed quod conceptum esset ex
 „ spiritu; habens quidem in se sui cor-
 „ poris veritatem, sed non habens natu-
 „ ræ infirmitatem. „

Ad confirmationem distinguo: Caro Christi est spiritualis causaliter, quia est miraculosa & ab unione Verbi, quod a sancto Justino Apolog. 2. vocatur spiritus, concedo: per exclusionem veræ carnis, nego. Hilarius in 12. libris de Trinitate totus incumbit, ut Verbi adversus Arianos probet divinitatem, quocirca accurate distinguit in Christo id quod Dei, & hominis est.

Contra: Lib. 10. de Trinitate num. 35. sic effatur: „ Licet, Maria, lexus sui of-
 „ ficio genuerit, tamen non terrenæ con-
 „ ceptionis suscepit Elementis. „ Sed conceptio quæ non est terrena, nullo modo est corporea: Ergo &c.

Respondeo solutionem patere ex dictis, & Hilarium solummodo loqui de elementis vitiatis; hæc enim immediate ante, ait: „ Quamvis forma corporis nostri es-
 „ set in Domino, non tamen in vitio-
 „ sâ infirmitatis nostræ esset corpore. „

Solvuntur alia argumenta, eaque specialia.

OPPONES: Qui omnem omnino dolorem a Christi corpore eliminavit, omnem prorsus a Christo exclusit passibilitatem: Atqui ita scripsit Hilarius Lib. 10. de Trinitate num. 23. his verbis: „ Homo
 „ itaque Jesus Christus unigenitus Deus
 „ per carnem & Verbum ut hominis fi-
 „ lius, ita & Dei Filius hominem verum
 „ secundum similitudinem nostri hominis,
 „ non deficiens a se Deo, sumpsit; in
 „ quem quamvis a ut iustus incideret, aut
 „ vulnus descenderet, aut nodi concurre-
 „ rent, aut suspensio elevaret, afferrent
 „ quidem hæc impetum passionis, nec ta-
 „ men dolorem passionis inferrent. „ Er-
 „ go &c.

Respondeo I. nonnullos existimare S. Hilarium eo loci Christi abnuisse passibilitatem, sed postea se se retractasse. Sic propugnat S. Bonaventura Lib. III. Sententiarum distinct. 16. q. 1. art. 1. asseritque se hoc audivisse a Guillelmo Parisiensi, iste vero testatur legisse librum retractionis. Quinimmo Petavius Lib. 10. de Incarnatione cap. 5. existimat & scribit hunc librum esse Hilarii commentarium in Psalmos, quem absolutis libris de Trinitate, sanctus Doctor conscripsit. Sed con-

trarium ex probationibus affulget. Unde

Respondeo II. negando minorem. Ad probationem distinguo: Christus dolorem non sensit in divinitate, concedo: in humanitate, nego. In libris de Trinitate debellat, ut jam dictum est, Arianos, qui vel ipsum Verbum & coeternum fuisse, & trepidante tempore passionis autumabant: Sic enim de his loquitur cap. 31. in Matth. tum Lib. 10. de Trinitate. In priori loco: „ Ea opinio est, inquit,
 „ quod cadere propter se coeternum in
 „ Deum potuerit, eumque futuræ pas-
 „ sionis metu fregerit, quia dixerit, Tri-
 „ stis est anima mea usque ad mortem, &
 „ qui volunt ex infirmitate corporis æru-
 „ mnâ spiritui adherere. „ Rursus de Trin. Lib. 10. num. 9. eo: sibi debellando proponit, qui volebant Christum: „ Non
 „ In natura eum impassibilis Dei fuisse;
 „ ut qui timuit & doluit, non fuerit vel
 „ in ea potestatis securitate quæ non ti-
 „ met, vel in ea spiritus incorruptione
 „ quæ non dolet; sed inferioris a Deo Pa-
 „ tre naturæ, & humane passionis trepi-
 „ daverit metu, & ad corporalis pœnæ
 „ contemnerit atrocitatem. „

Instabis: Hac distinctione non usus est S. Hilarius Lib. 10. de Trinitate, & hæc data petiisset principium, quandoquidem Ariani non dicebant Verbum Deum. Ergo &c.

Respondeo I. S. Hilarium debuisse sic loqui, quia varii generis erant Ariani: quidam enim dicebant Verbum creaturam, quidam Deum, sed humanitate permixtum: quidam etiam vices animæ, quidam vices intellectus gerere effutiebant: contendit autem Hilarius dolorem non cadere in divinitatem, sive distincta esset ab humanitate, sive carni commixta juxta alios, hinc argumentando ad hominem, omnium explodit commenta.

S. Doctor est sui ipsius interpres Lib. 9. de Trinitate, his verbis: „ Salva Unige-
 „ niti in se veritate secundum carnis im-
 „ firmitatem, sœtum, somnum, sitim,
 „ lassitudinem, metum passus est. „ Rur-
 „ sus Lib. 10. de Trinitate num. 47. 67.
 „ Passus quidem est unigenitus Deus quæ
 „ homines pati possunt. „ Et num. 47. ait,
 „ Christum: „ Secundum hominem pro no-
 „ bis infirma omnia pati, sed secundum
 „ Deum in his omnibus triumphare. „

Jam ad argumenti probationem distinguo: Hilarius petiisset principium, si

omnes Ariani dixissent Verbum meram creaturam, concedo : si e contra , nego . Igitur ad eos debellandos debuit in eo potissimum principio semper insistere , quod Christus ut Deus nusquam passus sit .

Insiste : Atqui ex Hilario Christus Dominus nec sitim, nec famem, ceterosque passibilitatis effectus expertus est : Ergo &c. Probatur subsumptum . Comment. in Matth. cap. 3. num. 2. sic loquitur : " Igitur cum esuririt Dominus, non inedia subrepsit operatio . " Ergo &c.

Respondeo I. contrarium ex modo dictis patere Lib. 9. de Trinitate . Resp. 2. negando minorem . Ad probationem distinguo : Christus inedia radicali non passus est, concedo : formalem & actualem, nego . Inedia & ceterę ejusmodi passionnes possunt considerari dupliciter : primo quidem radicaliter, quatenus a radice vitata in poenam peccati promanant, deinde vero formaliter & actualiter, pro ut sunt quedam affectiones ad naturam corpoream animatam sublequentes . Priori modo fames & hujusmodi alię passionnes non fuerunt in Christo, bene vero posteriori . Quod autem sanctus Doctor in primo tantum sensu loquatur, patet ex multis locis, maxime ex Libro 10. de Trinitate num. 25. ubi de Christo sic loquitur : " Habuit enim corpus, sed originis suę proprium, neque ex vitiis humanę existens, sed in formam corporis nostri virtutis suę potestate subsistens . " Audis nomine virtutis intelligere Verbum Deum ?

Respondeo III. ut supra : Christus sitim, & similia ut Deus & ratione suę virtutis seu personę non expertus est, concedo : ratione humanitatis, nego . Nam immediate post verba in objectione laudata hæc subiungit : " Sed virtus illa quadraginta dierum non mota jejuniis, naturę suę hominem dereliquit . Non enim erat a Deo diabolus, sed a carne vincendus : quam utique tentare ausus non fuisset, nisi in ea per esuritionis infirmitatem, quę sunt hominis, recognovisset . "

Contra : Atqui juxta Hilarium nullo modo passus est Christus : Ergo &c. Probatur subsumptum : Qui ibidem Lib. 10. de Trinitate num. 45. asserit Christum non magis expertum fuisse doloris impressionem quam pueri in fornace Babylonica existentes, dubio-procul veras ab eo eliminat passibilitatis affectiones : Atqui sic

scribit eo loci his verbis : " Quare enim an passas ad fomenta exasluandi Babylonię fornacis flammis Israelitę pueri timuerint, & utrum in illud nostrę conceptionis corpus metus tanti ignis incesserit . . . Certe hæc natura corporis erat, ut & uri se timeret, & posset uri . Quod si per spiritum fidei terrena corpora, id est, secundum elementa causarum communium initiata, neque uri potuerunt, nec timere : quare ergo per fidem Dei in homine contra naturam sunt, ea in Deo secundum virtutem spiritus ad naturę originem inchoata, non sunt naturaliter æstimanda . Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum, Ad probationem distinguo : Et comparatio unum tantummodo probat, scilicet Christum non passum fuisse ut Deum, concedo : ut hominem, nego . Sicut enim ex Hilario pueri virtute divina in fornace immaculati permanserunt, sic & Christus in persona, hoc est, secundum virtutem, quod quidem est supra naturam . Sanctus Doctor est sui ipsius interpres, his verbis in objectione laudatis : " Quare ergo per fidem Dei in homine contra naturam sunt, ea in Deo homine secundum virtutem spiritus ad naturę originem inchoata, non sunt naturaliter æstimanda . "

Lanfrancus epist. ad Romualdum Pictaviensem Abbatem relata a Baronio Tomo 11. Annalium ad annum 1088. sic explicat Hilarium : " Cum itaque sanctus Hilarius ait : quia homini assumpto a Filio Dei istus & vulnera passionum afferrent, non tamen dolorem passionis inferrent, ut si telum aquam perforaret &c. Idem est ac si diceret : homo assumptus impetum passionis, & vim doloris sensit, Deus assumens non sensit . "

Replicabis Qui asserit Christum in passionem non majorem doloris impressionem ex ictibus quibus corpus suum exagitatum est, sensitisse quam aut aerem, aut aquam ex immisione sagittę, certe omnem veram passibilitatem a Christo ut homine excludit : Atqui sic scribit S. Hilarius Lib. 10. de Trinitate num. 23. " Homo itaque Jesus Christus . . . in quo quovis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio elevaret, asserrent quidem hæc impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent : ut telum aliquod,

„ aut

„ aut aquam perforans, aut ignem compungens, aut aera vulnerans, omnes quidem has passiones naturæ suæ infert, ut perforaret, ut compungat, ut vulneret, sed naturam suam in hæc passio illata non retinet, dum in natura non est, vel aquam forari, vel pungi ignem, vel aërem vulnerari, quamvis naturæ teli sit vulnerare, & compungere, & forare. „ Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distingo: Et facta comparatione S. Hilarii excludit solum a Christo dolorem corruptoriorum, concedo: dolorem verum, nego. Duplex distinguendus est dolor, unus corruptorius, qui ex peccato originali & mentis perturbatione promanet: alter vero ex latione, seu partium corporis divisione, juxta illud tritum axioma: *Sensibile possum super sensum facit sensationem*. Priorem non expertus est Christus, ut non semel offensum est, bene vero posterius. S. Hilarius suam prodit mentem ibidem, his verbis: „ Passus quidem est Dominus Jesus Christus dum cæditur, dum suspenditur, dum crucifigitur, dum moritur. „ Et iterum atque iterum ex professo in Psal. 33. num. 12. „ Quamquam, inquit, passio illa non fuerit conditionis & generis, quia indemutabilem Dei naturam nulla vis injuriæ perturbationis offenderet; tamen suscepta voluntarie est, officio quidem ipsa satisfactura poenali, non tamen poenæ sensu læsura patientem: non quod illa lædendi non habuerit pro ipsa passionis qualitate naturam; sed quod dolorem divinitatis natura non sentit. Passus ergo est Deus, quia se subiecit voluntariis passioni: Sed suscipiens naturales ingruentium in se passionum, quibus dolorem patientibus necesse est inferri, virtutes, ipse tamen a naturæ suæ virtute non excidit, ut doleret. „ In nobis istus ex dolore perturbationem animi causat: e contra vero in Christo non causavit, quia Deus. Et hoc argumento ejus probat divinitatem contra Arianos S. Doct.

Perfistes: Qui verbis expressis omnem a Christo eliminat passibilitatem, citra dubium non creditur Christum vere passibilem fuisse: Atqui S. Hilarius sic opinatus est: Lib. de Synodis num. 49. ubi de Christo ait: „ Pati potuit, & passibile esse non potuit. „

Confirmatur Lib. 10. de Trin. num. 23.

ab eodem propellit metum qui est veræ passibilitatis effectus, his verbis: „ At vero Dominici corporis sola ista natura sit, ut sua virtute, sua anima seratur in humidis, & insistat in liquidis, & extructa transcurrat: quid per naturam humani corporis conceptam ex spiritu carnem judicamus? Caro illa, id est, panis ille de cælis est, & homo ille de Deo est, habens ad patiendum quidem corpus, & passus est; sed naturam non habens ad dolendum. „ Multis momentis eo loci S. Doctor probat Christum fuisse impassibilem: Primo quidem, ex eo quod contra naturam corporis passibilis non gravitaretur in aquis. II. Quia ejus caro Spiritus sancti operatione fuerat concepta. III. Ex eo quod Christus non habuerit passiones corruptorias. IV. Ait in speciem fuisse visum Christum pati, ut suæ carnis demonstraret veritatem, tamen non haberet naturam ad dolendum. V. Demum Lib. 10. de Trin. num. 27. de metu sic loquitur: „ Anne timuit qui armatis ad corripiendum se obvis prodiit? Et in corpore ejus infirmitas fuit, ad cujus occursum concernata persequentium agmina conciderunt, & majestatem ingerentis se ad vincula non ferentes supinatis corporibus reciderunt? „ Ergo &c.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distingo: Christus passibilis esse non potuit passione corruptoria, quæ infert animi mutationem & dejectionem, concedo: vox quippe *passibilitas* subindigit corruptam in persona radicem. Passibilitate vera, & ab omni peccati fæce immuni, nego. Solutio patet ex dictis; & ibidem S. Doctor est suæ mentis interpres, his verbis immediate subsequenibus: „ Verbum autem quod caro factum est, licet se passioni subdiderit, non tamen demutatum est passibilitate patiendi. Nam pati potuit, & passibile esse non potuit, quia passibilitas natura infirmæ significatio est; passio autem est eorum quæ sint illata, perpassio: quæ quia indemutabilis Deus est, cum tamen Verbum caro factum sit, habuerunt in eo passionis materiam sine passibilitatis infirmitate. „

Ad confirmationem, illa posteriora verba, *Naturam non habens ad dolendum*, distingo: Ex necessitate, concedo: ex dispensatione, nego. Hæc est inter Christum & nos discrepantia, quod si voluisset,

fer, effusione in corpus virtutis divinæ & miraculosæ, ne minimum quidem expertus fuisset doloris gradum, sicut ejusdem virtutis energia non gravitandum ambulabat super aquas; nos vero e contra: hinc ex dispensatione, ut nostram operaretur salutem, voluit pati & doloribus affici, quo quidem argumento S. Hilarius urget Arianos, & Verbi incarnati irrefragabiliter probat divinitatem. Solutio in ipsis epus affulget verbis: *Habens ad patiendum quidem corpus, & passus est*. Est quoque divi Thomæ, qui Comment. in Joannem explicans ista verba: c. 4. 6. *Iesus ergo fatigatus ex itinere*; ait, fatigatus est quia voluit, sicut esuriit quando voluit, si vero noluisse, neque magis esuriisset quam pristinis quadraginta diebus; sed maxime 3. p. q. 15. art. 5. ubi proposito sibi argumento ex auctoritate S. Hilarii dicentis de Christo: *In quo quamvis aut istus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, &c.* ad primum sic respondet: „In omnibus illis verbis & „similibus Hilarius a carne Christi non „veritatem doloris, sed necessitatem excludere intendit. . . . ut ea ratione „dicatur caro Christi non subjacuisse necessitati horum defectuum, quia non „fuit in ea peccatum. Unde subdit, „habuit enim, scilicet *Christus*, corpus, „sed originis suæ proprium, neque ex „vitiis humanæ conceptionis existens, „sed in forma corporis nostri virtutis „suæ potestate subsistens. Quantum tamen ad causam propinquam horum defectuum, quæ est compositio contrarium, caro Christi subjacuit necessitati „horum defectuum. „

Ad rationes ultiores in contrarium, dico ad primam, nemini mirum videri debere, si S. Hilarius concludat ex eo quod corpus Christi in aquis non gravitaverit, naturam non habuerit ad dolendum, quippe qui solum intelligat non habuisse naturam ad dolendum ex necessitate. Altera ratio probat tantummodo corpus Christi non fuisse ex elementis corruptibilibus compaginatum. Ad tertium, patet solutio ex supra dictis. Ad quartum, distinguo: Habuit similitudinem carnis peccati, concedo: in hoc sensu Apostolus ait, Christum factum esse pro nobis peccatum, hoc est, loco nostro fuisse pœnas criminis: similitudinem veræ carnis, subdistinguo: plenam, quæ carnis realitatem non excludit, concedo:

in isto prorsus sensu Hebr. 1. Filius Dei paternæ substantiæ dicitur figura: vacuam, nego. Ad postremam & palmarem distinguo: Christus non timuit per dominationem passionis, sicut in nobis contingit; timor quippe animi dejectionem sæpius operatur, concedo: timore propriæ disto, qui est mali imminentis simplex apprehensio, nego. Solutio colligitur ex ipso Hilario, qui ibidem post illam vocem *reciderunt*, subiungit: *Quam igitur infirmitatem dominatam hujus corpori credis, cujus tantam habuit natura virtutem?*

Repones: Qui docet Christum non passum fuisse secundum corporis virtutem, ab eo abnegat veram passibilitatem: Atqui S. Hilarius sic prædicat, juxta illud Lib. 10. de Trinit. num. 23. de Christo: „Virtus corporis sine sensu pœnæ vim „pœnæ in se deservientis exceptit. „ Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem, distinguo: Et eo loci nomine virtutis intelligit hypostasim, seu personam divinam, quæ non nisi active, ut sæpius distum est, passa est, concedo: ipsam corporis substantiam, nego. Audiendus est de hoc momento ipse sanctus Doctor; ibidem enim num. 47. de eodem Christo sic loquitur. „Passus igitur uni- „genitus Deus est, omnes incurrentes in „se passionum nostrarum infirmitates; „sed passus virtute naturæ suæ, ut & „virtute suæ naturæ natus est. „ Rursus ibidem. „Secundum quod ita ex in- „firmitate corporis nostri passus in cor- „pore est, ut passiones corporis sui vir- „tute susciperet. „ Audis S. Hilarium nomine virtutis in Christo quandoque intelligere personam, ut in loco pro objectione adducto, quandoque etiam hominis naturam, quæ ex infirmitate passa est, ut in posterioribus auctoritatibus.

Perfisses: Idem Lib. 9. de Trinit. num. 24. scribit, Christum ne minimum quidem passum fuisse. Ergo &c. Probatur antecedens. Ibi sic loquitur: „Evacuatio eo profuit, ut proficiat forma servi, „non ut Christus, qui in forma Dei „erat, Christus esse non maneat, cum „formam servi non nisi Christus accepit. „ Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem, distinguo: Et nomine Christi intelligit Verbum, ut vel ex ipsis constet terminis: *Formam servi non nisi Christus*.
acce-

accepit; concedo: concretum, seu compositum ex divinitate simul, & humanitate coalescens, nego. Verbum incarnatum ab antiquis Patribus nomine Christi, & nomine Jesu celebratur; priori nomine intelligunt Deum Verbum, posteriori vero Mediatorem, hoc est, Verbum reduplicative ut incarnatum. Sic Justinus Martyr Apologia 1. his verbis: "Filius Dei qui solus proprie dicitur Filius, Christus quidem in eo quod Deus," per illum omnia conformavit, atque ornavit, appellatur. . . . Jesus vero & hominis & Salvatoris nomen & designationem habet.," Sic & Hilarius. Quod autem a Christo passibilitatem non excludat; ex eo liquet, quia ibidem dicit eundem esse qui passus est, & se se exinanivit, ac eum qui formam servi accepit: "Non alius, inquit, atque diversus est, qui se exinanivit, & qui formam servi accepit.," Et rursus ibidem: "Qui in forma Dei manebat, formam servi accepit, per quam obediens usque ad mortem fuit.,"

Ceterum tantum abest, ut S. Hilarius in locis pro objectione laudatis & similibus aliquid a Christi passibilitate detrahat, quin potius irrefragabili probat argumento divinitatem Verbi adversus perfidiam Arianam, contendendo Christum quidem vere passum fuisse, sed non ex necessitate, aut naturæ defectibilitate, aut etiam ex doloris dominatione, ut in nobis accidit, & hoc propter personam. Igitur illa erat divina; non alia quippe ex hoc principio sequitur consequentia, cum Deus solus tot mira operari queat in humanitate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

S. Hilarius agnovit Christi passibilitatem.

PRIMO: Comment. in Psal. cap. 57. num. 7. ait de Christo: "Omnia quæ hominum sunt, & oravit & passus est.," Lib. 3. de Trinit. num. 10. dicit Christum fami, siti & ceteris humanæ naturæ defectibus fuisse subditum. Tum in Psal. 68. num. 2. 3. & 4. scribit eundem Salvatorem ad mortem usque passum fuisse.

Secundo: Habet suæ fidei præcones Hieronymum Epistolæ ad Lætiam, Theodoretum Dial. 2. Habet & Concilium Chalcedonense, quod utitur auctoritate S.

Præfatus Aët. 1. & 2. ad perstringendos Eutychnianos.

Tertio: Fidem suam S. Hilarius exilio, quod passus est, probavit; hanc & celum miraculo magno signavit, videlicet mortui resurrectione, quem S. Hilarius ad vitam evocavit.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: S. Doctor quandoque scribit carnem Christi nostræ abfimilem fuisse, sed loquitur de radice; nostra quippe vel ab ipsa conceptione vitata est, secus vero caro Christi, quippe qui conceptus sit operante Spiritu sancto.

Secundo: Nec plus virium habet argumentum desumptum ex locis S. Præfatis, ubi utens comparatione sagittæ in aerem, vel in aquas immisæ absque utriusque elementi læsione, ait Christum etiam ex istibus in ipsum vibratis non fuisse passum, quandoquidem his & similibus probare intendit contra Arianos illum non ex necessitate, sicut nos, sed solum ex dispensatione dolores & languores nostros portasse.

Tertio: Dum ait S. Hilarius Christum expertum non fuisse vulnera in virtute quæ ipsi erat intrinseca, nomine virtutis intelligit Verbum, quod virtute, sed potius substantia sua portat humanitatem.

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum unio hypostatica facta sit per commixtionem naturarum?

AD istam controversiam aliquandam tria sunt discutienda, unum de Eutychniana hæresi, alterum de ejus fautoribus, tertium de dogmate.

SECTIO PRIMÆ.

Historia critica hæresis Eutychnianæ.

Ortus.

EUTYCHES anno Christi 448. Pontificatus vero S. Leonis 9. Imperii Theodosii Junioris in Oriente 41. & Valentiniani in Occidente 24. post Synodum Ephesinam 18. non parum doctrina excultus,

tus, ut colligitur ex epistola S. Leonis ad Pulcheriam Augustam, qui in Ephesino Concilio contra Nestorium optime decertaverat, cæco abreptus zelo in contrariam hæresim lapsus est; unicam enim sic predicavit in Christo personam, ut etiam in ipso unicam voleret naturam; clam quidem & in secreto primum hæc dicebat & docebat; sed postea publice profiteri non erubuit.

Progressus.

MONITUS Eutyches ab amicis de hac hæresi, præcipue vero ab Eusebio Dorilæi in Phrygia Episcopo, noluit respicere; hinc Eusebius ad Flavianum Patriarcham CP. illum denunciavit ut hæreticum: factum est autem anno sequenti, (scilicet 449.) ut Synodus 40. Episcoporum Constantinopoli habita sic ad dirimendam controversiam quorundam Episcoporum: tunc Eusebius obtulit libellum accusationis contra Eutychem: iste iterum atque iterum citatus noluit comparere, citatus tertio inducias septem dierum obtinuit prætextu sanitatis recuperandæ; quibus elapsus, venit in Concilium ut ad bellum gerendum, turbolenta scilicet & Monachorum & Prætorianorum militum phalange a Florentino Patriarchæ missorum stipatus; eum quoque comitatus est Crysafrus Eunuchus, favore apud Imperatorem potens, Flaviani quidem hostis, sed Eutychem, qui illum in Baptismo susceperat, addictissimus.

Interrogatus Eutyches a Patribus, & a Florentio Patriarcha, an duas in Christo agnosceret naturas, post multas tergiversationes impium dogma tandem & confessus est, & pertinaciter propugnavit, ita ut ad illud ejurandum adduci non potuerit; quare per sententiam latam functionibus Sacerdotii, superioritate & communione Ecclesiæ privatus est. Hujus Synodi acta referuntur actione, tum prima, tum septima Concilii Chalcedonenfis. Interea Flavianus acta Concilii sui ad S. Leonem misit, qui illa & rata habuit, & fulgentissimam epistolam, quæ est inter suas decima, ad Flavianum rescripsit, ubi dogma fidei pro duobus in Christo naturis mirum in modum explicat & probat.

Tum Eutyches ad S. Pontificem, ut iudicium CP. declinaret, scripsit, sed in cassum; unde auctoritate Crysafræ ab

Imperatore obtinuit novum adunari in urbe CP. Concilium, ubi alternata vice proscriptus, eodem amico patrocinante, Ephesi sexto idus Augusti ann. 449. Generale congregatum est. Ad illud invitatus est sanctus Leo: Vocati sunt Orientis Patriarchæ & Metropolitanæ. Quia vero timebat, ne si Legati SS. Pontificis præficerent, cauta caderet, auctoritate regia Dioscorus Patriarcha Alexandrinus hæreseos fuligine conpersus præfuit: hinc & factum est, quod vix extincta hæresi Nestorii, Eutychniana altas jecerit radices: Barlumas Archimandrita, immanis sicarius huic adfuit conventui.

Convenerunt ad Synodum 360. Episcopi. Ab ea propulsus est Theodoretus, Imperatoris quidem nomine & auctoritate, sed revera malis artibus Eutychnianorum, qui timebant & ipsius doctrinam, & pro fide zelum. Flavianus quidem ibi admissus est, sed ut reus: ceterum omnia per vim facta sunt & æstata, unde istud Concilium nominatum est Latrocinium Ephesinum.

Leſit Imperatoris litteris, SS. Pontificis Oratores petierunt, ut & epistola S. Leonis legeretur, sed impeditur Dioscorus Præfex. Tum introductus est Eutyches, qui libellum fidei suæ dedit; Eusebius vero Dorylæus ejus accusator rejectus est. Relecta quidem fuerunt Concilii CP. acta, quibus Eutyches damnabatur, sed rescissa sunt: Flavianus & Eusebius dignitate sua exstiti fuere, eo quod, in quiebat Dioscorus, novam fidei regulam contra decretum Concilii Ephesini edisissent: Episcopi militum metu, quos Dioscorus paratos habebat, subscripserunt omnibus actibus, Flavianus vero, eo quod summum Pontificem appellasset, iussu Dioscori & Barlumæ, plagis crudeliter affectus, triduo post Martyr obdormivit in Domino. Eutyches in pristinum gradum restitutus est, Theodoretus vero & Ibas exautorati sunt, eo quod Flaviano favissent: Sed e manibus Dioscori & aliorum creptus Hilarius Diaconus Romam venit, & S. Leonem certum fecit de actibus nefandi illius Concilii, ut ipse testatur in sua ad plebem & Clerum CP. epistola: ipse vero acta rescidit, & damnavit Dioscorum; sed ipse par pari reddere volens, congregatis quibusdam Episcopis, sanctum Leonem perstringere ausus est.

Insertus seu proscriptio.

IMPERATOR se illudum comperiens, Cryslaphium malorum architectum relegavit, ipsam suam uxorem, Eutyctetis patronam post crebras objurgationes Jerolymam adire coegit, Pulcheriam suam sororem, Cryslaphii & uxoris molitione exulem revocavit, ut ipsa cum eo sicut antea regeret Imperium, quæ, mortuo fratre, Marciano Imperatori admodum Catholico nupsit.

Marcianus citra moram editum contra Eutyctetem dedit, Flaviani offa Constantinopolim honorifice & adduci & inhumari curavit, Synodumque generalem primo Nicaræ indicavit. Ibi sexcenti Patres cum Legatis S. Leonis adfuerunt, quia vero præsentiam Imperatoris exoptabant Præsules, ea de causa Chalcedonem Concilium transmissum est.

Anno igitur 451. Chalcedone adunata est Synodus generalis: in ea Dioscorus ut reus accusatus est: acta utriusque Synodi Constantinopolitane confirmata sunt; Ephesine latrocinium proscriptum. Eutyctes anathemate percussus, Flavianus vero & Eusebius ab hæreseos labe purgati sunt. Dioscorus ablens ter citatus, & propter errorem & propter injuriam contra sanctum Leonem aliaque crimina exautoratus, & excommunicatus fuit: venia vero conceisa fuit Episcopis, qui per vim subscriperant Concilio Dioskori, qui jussu Imperatoris Gangram exulavit, ubi ærumnis confectus obiit; Eutyctes vero in exilium etiam actus, ibi ultimum clausit diem, sed quo mortis genere, non satis constat.

SECTIO SECUNDA.

An Eutyctes propugnaverit hæresim, quæ illi attribuitur?

NEGAT Vasquez in 3. part. D. Thomæ disput. 14. contra quem sit

CONCLUSIO.

Eutyctes tenuit, facta unione hypostatica, humanitatem fuisse conversam in divinitatem.

Probatur multis momentis.

PRIMO: Ex professione fidei Eutyctetis, data in Synodo Chalcedonensi, ut

refertur pag. 333. Typographiæ Regiæ, his verbis. *Quoniam confiteor Deum meum, Dominum cæli & terræ, hætenus de ejus natura disputare non mihi persuadebam: consubstantialem autem nunquam me dixisse confiteor. Igitur putavit naturam humanam convertam in divinam. Confirmatur: Ibidem pag. 334. sic prosequitur: Eutyctes Presbyter dicit: nunc Domine ita me habeo. Usque ad hanc horam metuebam dicere . . . Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem vero, unam naturam confiteor.*

Secundo: Eutyctes parte 2. Concilii Chalcedonensis, act. 1. accusatur ab Eusebio Dorilæi Episcopo de hæresi præfata. Item & act. 6. & ea solum de causa adunatum est Concilium Chalcedonense, in quo quidem proscriptus est Eutyctes propter hæresim præfata, unde non apparet quo scopo excusetur Eutyctes ab errore, quandoquidem dum excusatur, evacuatur & perstringitur Synodus Chalcedonensis. Enim vero Eutyctes damnatus est postquam auditus fuit; in actione quidem tertia Concilii CP. sub Flaviano, cujus sententia lecta est in Chalcedonensi, actione 1. Joannes Presbyter a Synodo missus ad Eutyctetem exposuit ipsius doctrinam: & act. 6. Theophilus & Marinas ad ipsum missi pro tertia vice ad illum citandum, respondit, ut retulerunt: *Absit a me dicere ex duabus naturis unum Filium.*

Tertio: Ex S. Leone, qui epistola ad Flavianum, parte prima Concilii Chalcedonensis, pag. 22. Typographiæ Regiæ, sic loquitur de Eutyctete: "Verecundiam autem omnem ejus perfidia abjecit, & quam gerebat fidelitatis pellem, in nostra sancta Synodo asseribat instanter dicens: Dominum nostrum Jesum Christum non oportere confiteri de duabus naturis post humanam susceptionem, cum a nobis unius substantiæ & personæ cognoscatur; neque carnem Domini coessentiali nobis subsistere, tamquam ex nobis susceptam, & coadunatam Deo Verbo secundum subistentiam: sed dicebat, Virginem quidem, quæ enim genuit secundum carnem, consubstantiali nobis esse, ipsum autem Dominum non suscepisse ex ea carnem consubstantiali nobis: & corpus Domini non esse quidem corpus hominis, humanum vero corpus esse, quod

„ quod ex Virgine; omnium Patrum expositionibus contraria sentiens. „

Quarto: Rurfus ex S. Leone, qui mandat in sua ad Flavianum epistol. adunare Concilium generale, ut Eutychetis erroribus damnatis ipse proferbatur, nisi ad meliorem poenitentiam redeat frugem: hac de causa mittit Legatos, qui suo nomine praesideant Synodo: sic enim scribit: „ Ad omnem vero causam pie ac fideliter exequendam fratres nostros Julianum Episcopum, & Renatum Presbyterum, & Filium meum Hilarium Diaconum vice nostra direximus. Quibus Dulcitium Notarium nostrum, cujus fides nobis est saepe probata, sociavimus, confidentes affuturum divinitatis auxilium, ut is qui erraverit, damnata sensus sui pravitate, salvetur. „ Rurfus Serm. 8. de Nativ. Dom. de eodem momento sic loquitur: „ Hic Eutyches unionem quidem in Christo duarum confessus est naturarum, sed ipsa unionem dixit effectum, ut ex duabus una emanaret. „ Igitur non est relictus ambigendi locus circa mentem Eutychetis. Idem repetit Sanctus Leo Epist. 45. ad Pulcheriam Augustam. Gelasius de duabus in Christo naturis adversus Eutychetem. Theodoretus Lib. 4. fabularum, Baronius & alii.

Quinto: Ex ipsa Ecclesia, quae contra hanc haeresim dicit in Antiphona Circumcisionis: *Mirabile mysterium declaratur hodie, innovantur naturae. Deus homo factus est, id quod non erat assumptis, non commixtionem passus nec divisionem.* Per ly *commixtionem* confutat Eutychetem: per ly *divisionem* Nestorium perstringit: Ergo &c.

Diluantur obiecta.

OBJICIES: Ille non potest accusari de haeresi praedicta, de quo nihil certi habetur: Atqui nihil certi habetur de errore Eutychetis: Igitur non potest accusari de errore praedicto. Probatur minor ex epistola S. Leonis ad Augustum, 1. p. Concilii Chalcedon. in qua sic loquitur: „ Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis acciderit, quod ita fratrem & Coepiscopum nostrum Flavianum potuerit commovere, ut Eutychen Presbyterum communione privaret, nondum possumus evidenter cognoscere. „ Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et B. Leo tunc certus non erat de errore Eutychetis, quia ille se simulaverat Catholicum in sua epistola ad seipsum directam, concedo: & certus postea non factus est, nego. Hoc ipsum patet ex probationibus; unde ibidem S. Leo sic habet: „ Quamvis enim praedictus Presbyter ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit, brevier tamen aliqua praebavit, asserens se Nicænae Synodi constituta servantem, frustra „ in fidei diversitate culpatum. „ Igitur se simulaverat Catholicum.

Infallis: Si quis cognovisset errorem Eutychetis, maxime Eusebii ejus accusator: Atqui neque ipse certum quid potuit dicere de Eutychete, quod sciret errorem praedictum: Ergo &c. Probatur minor: Sic habetur in eadem epistola B. Leonis: „ Eusebii autem Episcopi accusatoris ejus libellus, cujus exemplaria ad nos praedictus Presbyter misit, de objectionis evidentia nihil habebat: & cum Presbytero haereseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum arguerit, non evidenter expressit. „ Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem distinguo: Et ille Presbyter, scilicet Eutyches, non misit ad S. Leonem libellum accusationis, qualem conscripserat Eusebius, sed detraxit quod contra ipsum erat, concedo: secus, nego. Enim vero actione 1. constanter accusatur ab Eusebio de errore praedicto, pag. 163. par. 1. Conc. Chalcedonenlis, & in aliis actibus.

Urgebis: Ipse Flavianus, qui praeter omnibus noverat sententiam Eutychetis, nihil certi de ipsius errore in Epist. sua ad S. Leonem, pagin. 26. prima parte ejusdem Concilii, scribit: sic enim loquitur de Eutychete: „ Neque sciens quod dicit, neque quo de quibus affirmat. „ Igitur non constat de errore attributo Eutycheti.

Respondeo distinguendo minorem: Non satis constabat initio de errore Eutychetis, quia secreto illum docebat, concedo: non constavit postea, nego. Nam Patres habuerunt contententem reum, ut probavimus ex ipsius fidei professione. praeterea Flavianus ibidem sic loquitur: *Iste enim Eutyches absconditum in se languorem male sectae retinens, insilicis nostrae mansuetudini, invereconde & impudenter in multos impietatem propriam praesumpsit inferre, dicens: ante iabumanationem quidem*

dem Salvatoris nostri J. C. duas naturas esse divinitatis & humanitatis, post unitatem vero, unam naturam factam.

Infitis: Ille catholice censuit, qui aculat, professus est se tenere fidem Nicænam, sicut & fidem Ephesinam, ac B. Cyrilli. Atqui Eutyches sic professus est: Ergo &c. Probat minor: Primo, ex B. Leone, qui asserit Eutychem fidem Nicænam profiteri: sic enim habet in epistola sua ad Theodosium Augustum de Eutychem: *Asserens se Nicæne Synodi constituta servantem*. Ipse vero Eutyches sic loquitur parte prima, pag. 142. in expositione fidei suæ: *Credo in unum Deum . . . & in unum Dominum Jesum Christum . . . qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, & passus, & resurrexisset tertia: . . . ex non extantibus factus est, aut ex alia subsistentia, vel essentia dicentes esse, aut convertibilem aut mutabilem Filium Dei, hos anathematizatos Catholica & Apostolica Ecclesia*. Sic ab initio a progenitoribus meis accipiens credidi & credo. Nota, damnare dicentes essentiam divinam & naturam Filii Dei esse convertibilem & mutabilem: Igitur non creditur commixtionem naturarum; unde postquam dixit se recipere fidem Cyrilli & Concilii Ephesini, immo & eos damnare qui illam minuunt, addidit: *Subjiciens igitur meipsum sanctæ Synodo, & definitionem ejus semper custodiri*.

Respondendo distinguendo majorem: Si professus est sincere, & non subdole, concedo: secus, nego. Similiter distinguo minorem: Confessus est fidem Nicænam, & B. Cyrilli subdole, concedo: sincere, nego. Hoc quidem patet ex multis momentis. Primo quidem patet ex responsione sua, quæ jacet ad. 7. ubi dixit utique nunc pertinuisse suam aperire sententiam: tunc confiteri post adunationem unam in Christo naturam. Secundo, non dixit Christum natum ex Maria Virgine operatione Spiritus sancti, quia laborabat hæresi Apollinaris & Marcionis, modo enim dicebat carnem Christi caelestem, modo etiam transiisse per uterum Virginis sicut per canalem. Ita refert Vigilii Tapfensis Lib. 3. in quo Eutychianos de hoc errore aculat. Tertio, ex dictis Eusebii Dorilæi Episcopi, qui sic respondet ad. professionem Eutychetis, parte 2. Concilii Chalcedonenfis his verbis: *Eusebius Reverendissimus Episcopus Dorilæi, di-*

xis: mentitus est: non est definitio talis, non est regula hoc præcipiens. Postea vero alius Episcopus sic respondet: *Diogenes Reverendissimus Episcopus Cysici dixit: Doctore præposuit Synodum SS. Patrum, quæ in Nicæa facta est. Accepit namque additamenta a SS. Patribus, propter perversum intellectum Apollinaris & Valentini, & Macedonii, & qui eis similes sunt. Et additum est in Symbolo SS. Patrum: Qui descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine*. Tum prosequitur aculationem Eutychetis.

Ad id vero quod dicitur, Eutychem agnovisse inconvertibilitatem in Christo, damnans eos qui dicebant essentiam in Christo convertibilem, respondeo distinguendo: voce tenus damnavi, concedo: in sensu catholico, subdistinguo: damnavi qui dicebant essentiam divinam convertibilem, concedo: dicebat enim integram permanisse, sed naturam humanam ab ipsa fuisse absorptam, quamvis alii Eutychiani magis stupidi dixerint divinitatem in naturam humanam conversam, illo abutentes Joann. loco: *Verbum caro factum est*. Et voluit Eutyches naturas impermixtas permanere, nego. Hoc patet ex eo quod post adunationem unam diceret naturam: & certe in loco in objectione laudato loquitur solum de essentia divina; sic enim habetur: *Eos autem qui dicunt: erat quando non erat, & antequam nasceretur, non erat; & quia ex non extantibus factus est, aut ex alia subsistentia, vel essentia dicentes esse, aut convertibilem, aut mutabilem Filium Dei, hos anathematizatos Catholica & Apostolica Ecclesia*.

Repone: Eutyches interrogatus ad. 7. de sua fide, admittit omnia, etiam nativitatem Christi ex BB. Virgine; sic enim habetur: *Eutyches Presbyter dixit . . . Confiteor autem factam ejus in carne præsentiam ex carne sanctæ Virginis, & incorporatum eum perfecte propter nostram salutem: Ergo &c.*

Respondeo distinguendo: Et adhuc loquitur subdole; non enim explicitè dicit unionem hypostaticam, sed tantum præsentiam Verbi in carne a Maria propagata, cui volebat Christum esse consubstantialem, concedo: secus, nego. Nam ibidem compulsus agnoscere Christum consubstantialem Mariæ, renuit confiteri; sic enim habetur ibidem: *Nunc Christum confiteris ex duabus naturis . . . Eutyches Pres-*

Presbyter dixit : usque ad hodiernum diem non dixi corpus Domini & Dei nostri consubstantialia , & quoniam ex ipsa incarnatus est Dominus noster .

Perfiles & Eutyches conqueritur , suæ fidei exponendo professionem , pagin. 149. quod damnatus fuisset in Concilio CP. a Flaviano contra formam juris , & sine probatione : Igitur Eutyches non propugnauit hæresim illi imputatam , maxime vero cum passim profiteatur sese subicere fidei Patrum , & solum rejicere quæ non sunt in Scripturis . Sic enim legitur actione 7. Eutyches Presbyter dixit : ego dico quidem ipsa , quoniam & vos nunc iussistis , non autem anathematizo duas naturas dicis & consubstantialem nobis esse? Dic , inquit Florentius Patritius Eutychetti . Eutyches Presbyter dixit : ego legi scripta B. Cyrilli & SS. Patrum , & S. Athanasii , quoniam ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem ; post adunationem autem , non jam duas naturas sed unam naturam dixerunt .

Respondeo I. negando Eutychem damnatum fuisse a Flaviano sine causa ; cum ex ore ipsius iudicaretur sit : & tenuerit fidem Patrum suo modo , & in proprium sensum derorquens eorum auctoritates . Unde ibidem Florentius Patritius inflavit his verbis : Confiteri duas naturas post adunationem ? Dic. Si non dixeris , damnaberis . Renuit autem Eutyches confiteri . Sic enim ibidem habetur : Synodus dixit Florentio Patritio non consentis . Quid illi persuades ? Deinde sequitur ejus sententia .

Sententia Eutychetis data AÆ. 7. his verbis : Sanctissimus Archiepiscopus dixit : Per omnia Eutyches quondam Presbyter & Archimandrita , & ex his quæ antea acta sunt , & nunc propriis ejus confessionibus , Valentini & Apollinaris peruersitate reperiuntur esse egrotare , & eorum blasphemias incommutabiliter sequi : qui nec nostram reuerens persuasionem atque doctrinam , relictis uoluit consentire dogmatibus . Unde lacrymantes & gementes perperam ejus perditionem , deorrevimus per Dominum nostrum Jesum Christum , ab eo blasphematum , extraneum eum esse ab omni officio Sacerdotali , & a nostra communione & Primatu Monasterii ; scientibus hoc omnibus qui postea colloquuntur ei , & ad eum conuenerint , quoniam rei erunt & ipsi pœnæ excommunicationis , ut qui non declinauerint consabulationes ejus .

Dices : Nulla fit mentio in illa sententia de commixtione naturarum : Igitur Eutyches non tenuit errorem qui illi propter hoc imputatur .

Respondeo I. in actibus processus sufficienter constare de errore prædicto ; damnatur enim eo quod relictis noluerit consentire dogmatibus , quæ Patres tenere suadebant . Error satis exprimitur per vocabulum peruersæ doctrine .

Replicabis : Eutychiani dicunt unam naturam divinitatis & humanitatis in Christo , sicut homo est unus ex corpore & anima . Ita Gelasius Lib. de duabus in Christo naturis , ubi referens hæresim Eutychianorum , dicit : Sicut ex duabus rebus constat homo , id est , ex corpore & anima , sic potentiam in Christi mysterio , & unionem divinitatis atque humanitatis , unam dici vel posse naturam (intellige asserunt .) Idem refert de his Facundus Hermianensis , Lib. 1. cap. ult. sed corpus & anima uniuntur sine confusione . Igitur ex Eutychianis divinitas & humanitas erant in Christo abique permixtione , nam de facto agnoscunt Verbum incarnatum fuisse , & unam dicunt in Christo carnem .

Respondeo distinguendo : Eutychiani dicunt Christum unum unitate mixti , concedo : unitate compositionis , subdistinguo : compositione confusionis , in qua una pars absorbetur ab alia , sicut quæta aquæ immixta vino generoso , absorbetur , concedo : compositione ex his , cuius partes sunt extra partes , ut corpus & anima in homine , nego . Usi sunt autem isto exemplo Eutychiani , ut fucum facerent ; admiserunt quidem unam carnem ante unionem , secus vero post Incarnationem . Illam quidem prædicabant , sed facta Incarnatione & unionem dixerunt naturam humanam in divinam conversam . Unde Gelasius ibidem subdit : Aliud est quod usitato loquendi compendio sæpe de qualibet rei parte dicimus , & totum quod est sine dubio profitemur , aliud cum prorsum impit humanæ temeritatis audacia , quæ sic aliquam partem nuncupare contendit , ut quod totum est , negare molitur . Quamobrem Facundus ibidem dicit , Eutychianos propugnasse unum tertium resultare ex unionem naturæ divinæ cum humana , sicut mixtum resultat ex aqua & vino , quod quidem neque est aqua , neque vinum , sed unum tertium .

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Eutyches propugnauit unionem naturæ diuinæ cum humana factam esse per commixtionem.

PRIMO: Hoc constat ex ejus professione fidei, in qua dicit: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante unionem; post adunationem uero, unam naturam confiteor.* Sic refertur in Concilio Chalced. pag. 224. Edit. Reg.

Secundo: Sic habet libellus accusationis part. 2. act. 1. & 6. Sic apud S. Leonem Epist. ad Flavianum.

Tertio: Non aliam ob causam Eutyches proscriptus est per sententiam latam in illo Concilio, ut scribit Theodoretus Lib. 4. fab. hæc.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Nemini minus uideri debet, si S. Leo uideatur primum dubitare de erroribus Eutychetis, quippe qui inuolucris eos obtegeret: Sed, conscientia denudata, interrogationibus in Concilio ipsi factis, habuerunt Patres consentientem reum, de quo certior factus S. Leo, acta Synodi suo calculo munivit.

Secundo: Dolose quidem fidem Nicænam Eutyches prima fronte confessus est: Sed postea utramque naturam intactam post unionem remanere dicere renuit.

Tertio: Esto quod in sententia contra ipsum lata non fiat terminis expressis mentio de commixtione, sit tamen sufficienter eo ipso quo Patres in illa declarant Eutychetem laborare morbo Apollinariani, qui dicendo Christum carnem non nisi phantasticam habuisse, fuit primus hujus hæreseos architectus.

SECTIO TERTIA.

Utrum natura diuina & natura humana, facta unionem, integræ remanserint?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio ex Scriptura sacra.

I. **ILLE** permansit perfectus Deus, & perfectus homo, qui uti talis natus est ex B.B. Virgine: Atqui Christus sic natus

Boucas Theol. Tom. V.

est, juxta illud Isaïæ 7. 14. *Ecce Virgo concipiet & pariet filium.* Tum cap. 9. 6. *Parvulus enim natus est nobis...* & vocabitur nomen ejus, magni consilii Angelus, admirabilis, consiliarius, Deus, fortis. Et Luc. 35. 1. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Quæ quidem oracula explicans S. Leo Epist. Synod. ad Flavianum, quæ extat parte 2. Conc. Chalced. act. 2. subdit: *Nec frustratorie loquens, ita Verbum diceret carnem factum* (intellige, Itanas & Matthæus,) *ut editus ex utero Virginis Christus haberet formam hominis, & non haberet materni corporis ueritatem.*

Idem num. 3. ibidem sic prosequitur: *Salua igitur proprietate utriusque nature, suscepta est a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas.*

II. Ille permansit perfectus Deus & perfectus homo post unionem, qui caro factus est & habitauit in nobis: Atqui Filius Dei caro factus habitauit in nobis, nam 1. Joan. 1. 1. manibus contrectabatur & oculis videbatur. Igitur erat verus homo. Unde ipse Apollolis post resurrectionem dicebat, Luc. 24. 39. *Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum: palpare & uidete: quia spiritus carnes & ossa non habet, sicut me uidetis habere.* Minor autem, in qua est difficultas, pater, juxta illud Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Quæ uerba explicans Augustinus Tract. 1. in epist. Joan. ait: *Quis est enim qui manibus traheatur Verbum, nisi quia Verbum caro factum est & habitauit in nobis?* Quæ quidem ultima uerba sic explicat B. Leo ibidem his uerbis: *Natiuitas carnis, manifestatio est humanæ naturæ: partus Virginis, diuinæ est uirtutis indicium...* Esurire, sitire, lassescere, atque dormire, euidenter humanum est: Sed quinque panibus quinque millia hominum satiari & largiri Samaritanæ aquam uivam... diuinum est. Et sic præclaris rationibus probat S. Leo Christum permansisse uerum Deum & hominem post unionem factam.

III. Ille permansit uerus homo, qui crucifixus est propter nostrum salutem; passio enim conuenit ratione humanitatis: Atqui Christus crucifixus est propter nostram salutem, juxta illud 1. Cor. 2. 8.

E e Si

Si enim agnovissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent. Hanc rationem & auctoritatem explanat S. Leo ibidem, num. 5. his verbis: "Filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum hæc non in divinitate ipsa, qua unigenitus confitebitur, & consubstantialis est Patri, sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpeffus."

IV. *Ille permanfit verus Deus & homo, qui laudavit fidem in Petro:* Atqui Christus laudavit Petrum, quia ipsum agnovit hominem & Deum, juxta illud Matth. 16. *Tu es Christus Filius Dei vivi* *Beatus es Simon Barjona: quia caro & sanguis non revelavit tibi.* Quæ verba explicans ibidem S. Leo num. 5. sic loquitur: "Nec immerito Beatus est pronuntius a Domino quia unum hominem sine alio receptum non proderat ad salutem: sed æqualis erat periculi, Dominum Jesum Christum aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse."

V. 1. *Joan. 4. 2. habetur: Omnis spiritus qui conficitur J. C. in carne venisse, ex Deo est: Et omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus:* "Quid autem est, inquit S. Leo ibidem, solvere Jesum, nisi humanam ab eo separare naturam?" Ergo &c.

Probatio ex Conciliis & Symbolis.

SYMBOLUM Apostolorum, & Nicænum dicunt Filium Dei incarnatum ex Maria Virgine: Athanasius in suo subdit Symbolo: *Unus autem non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum.* Ergo &c.

Concilium Nicænum I. hanc pugnat veritatem contra Arium. Ephesini eandem defendit fidem, maxime approbando epistolam B. Cyrilli ad Nestorium, pag. 164. edit. Reg. ubi hæc habentur: *Quia diversæ quidem ad unitatem veram concurrere naturæ: unus autem ex ambobus Christus Dei Filius; non tamquam naturarum differentia sit perempta propter unitatem, sed potius effectus nobis unum Dominum J. C. divinitatis & humanitatis per ineffabilem & intelligibilem ad unitatem concursionem.*

Chalcedonense contra hæresim Eutychetis illam veritatem ex professo defendit & explicat, I. approbando septem rationes Concilii Constantinopolitani a Flaviano adunati contra Eutychetem: quæ

quidem actiones lætæ sunt, & approbatæ parte 2. actione 2. & 3. II. Idem Concilium part. 2. act. 3. damnat Dioscorum qui per sententiam latam ab omni gradu Ecclesiæ depicitur, quia epistolam B. Leonis ad Flavianum læpi prohibuerat, quia Eutychetem ægrotantem impietate Apollinaris abolverat. Has rationes damnationis Dioscori reddunt Patres in epistola ad Valentinianum & Marcianum Imperatores.

Tandem Patres post damnationem Dioscori procedunt specialiter ad damnationem Eutychetis; sic enim habetur in alia epistola ad Imperatores, act. 4. pag. 537. edit. Reg. læta enim, approbata, unanimiter laudata atque recepta epistola S. Leonis, sic procedunt: *Diogenes Reverendissimus Cypri Episcopus dixit: Synodus propter Eutychen facta est, non propter aliud aliquid. Romanus Episcopus propter ipsum scripsit: omnes consensus epistolæ... suggerimus anathematizare eum (Eutychetem aperte) qui dixit ante Incarnationem duas naturas Salvatoris nostri, & post Incarnationem unam...* Si quis præter ista, quæ a nobis in petitionibus porrecta sunt, sapit, & sive Eutyches, sive alter aliquis, anathema sit.

Denique in definitione fidei, act. 3. sic loquuntur pag. 640. His namque qui in duos filios dispensationis divine mysterium discernere nituntur, repugnat; & illis qui possibilem deitatem Unigeniti ausunt dicere, a sacro actu expellit; & his qui in duabus Christi naturis temperamentum aut confusionem opinantur, resistit; & eos qui calestem, aut alterius alicujus esse substantiæ, quam ex nobis assumptis servi formam, delirantes dicunt, aligit; & qui duas quidem ante unionem naturas Domini fabulantur, unam vero post unionem confingunt, condemnat. Infra: *Sequentes igitur sanctos Patres, unum eundemque confiteri Filium & Dominum nostrum Jesum Christum consonanter omnes docemus...* in duabus naturis inconfuse, inseparabiliter agnoscendum: nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & unam personam atque substantiam concurrentem non in duas personas partitum aut divisum, sed unum eundemque Filium & unigenitum, Deum Verbum, Dominum Jesum Christum, sicut ante Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudit, & Patrum nobis Symbolum tradidit: Ergo &c.

Probatio dogmatis ex Traditione.

Ex primo Sæculo, sanctus Ignatius Epist. ad Ephelios duplicem in Christo naturam his verbis sic distinguit: "Unus Mediceus est, carnalis & spiritualis, factus & non factus: in homine Deus; in morte vita æterna; ex Maria & ex Deo: primum passibilis, & nunc impassibilis Dominus noster Jesus Christus." Rursus Epist. ad Trallianos: "Vere genitus est ex Deo & Virgine, non tamen eodem modo; nec enim idem sunt Deus & homo, vere corpus assumptum, quippe Verbum caro factum est."

Ex secundo Sæculo, Iustinus Martyr Apologia 2. eandem docet veritatem, dicendo: *Jesus Christum Verbum formatum & hominem factum*. Irenæus eandem profitetur idem Lib. 3. cap. 18. in isto pag. 236. sic habet contra eos qui dicebant Christum purum hominem, nam & eos refellit, dicens: "Fraudantes hominem ab ea ascensione quæ est ad Dominum, & ingrati existentes Verbo Dei, quod incarnatum est propter ipsos. Propter hoc enim Verbum Dei homo; & qui Filius Dei est, filius hominis factus est, commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat Filius Dei." Et Lib. 5. cap. 14. pag. 155. "Si enim, inquit, non haberet caro salvari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset."

Ex tertio Sæculo, Origenes Hom. 6. in diversa sic loquitur de Christo: "Ipse corpore dormiebat, deitate vero concitabat & conturbabat mare, & iterum complacabat." Homil. 1. in Ezechielem docet utique Christum perfectum Deum, & perfectum hominem esse, & permansisse.

Clemens Alex. in primo Pædag. cap. idem docet; & cap. 3. dicit "cælestem illum Pædagogum, Christum, prodesse mortalibus tanquam hominem, & tantumquam Deum: quippe peccata indulgentem, quia Deus est: ut autem est homo, Pædagogi more ad non peccandum instituentem."

Ex quarto Sæculo, Hilarius Lib. 9. de fide, explicans illa Christi verba Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*, dicit: "Hæc Verbum caro factum loquebatur, & homo Jesus

Christus, Dominus Majestatis docebat; Mediator ipse in se ad salutem Ecclesiæ constitutus, & in ipso illo inter Deum & homines Mediatoris Sacramento utrumque unus existens, dum ipse ex unitis in idipsum naturis, naturæ utriusque res eadem est, ita tamen, ut neutro careret in utroque; ne forte Deus esse, homo nascendo, desineret; & homo rursus, Deus manendo, non esset." Idem docent Arnobius Lib. 1. & Lactantius Libro de duplici Christi generatione, cap. 4. Epiphanius Hæresi 77. "Cum enim ita loquitur Joannes, Verbum caro factum est, non sic accipi debet, tanquam Verbum in carnem convertum fuerit, & ipsum caro fuerit, vel in carnem mutata sit divinitas. Verum cum divinitate propriam sibi humanitatem assumpsit." Idem fuse explicat Basilius, Homil. de humana Christi generatione, & tractatu de vera fide in Jesum Christum. Gregorius Naz. Epist. 1. ad Clidonium. Succinit Chrysostomus in Psal. 44. his verbis: "Neque enim, ait, carnem ab divinitate separat, neque divinitatem a carne, non quod substantias confundit (absit) sed ut unionem ostendat."

Ex quinto Sæculo, Ambrosius, Lib. 2. de fide ad Gratianum Imperatorem, cap. 4. confirmat eandem doctrinam, his verbis: "Idem Deus, idem homo; per divinitatem Deus, per incarnationem carnis homo Jesus Christus; Dominus Majestatis dicitur crucifixus." Si crucifixus, igitur verus homo. Eandem fidem docuit ante ipsum Tertul. Lib. adversus Praxeam, cap. 27. Cyprianus Lib. de Idolorum vanitate.

Augustinus, Tractatu 78. pag. 180. col. 2. in Joan. sic defendit hanc fidem contra Hæreticos, his verbis: "Quid igitur Hæretice? Cum Christus Deus sit & homo, loquitur ut homo; & calumnias Deo? Ille in se naturam commendat humanam, tu in illo aude: deformare divinam." Huic accedit Hieronymus adversus Pelagianos, Paulinus, Epist. 4. & alii Patres tum Græci tum Latini, ut videre est apud Petavium, Lib. 3. de Incarnatione, cap. 7. Ergo &c.

Ex sexto Sæculo, Fulgentius Lib. de Incarnat. cap. 10. ait: "Verbum dignatum est caro fieri, ut caro posset Verbi, hoc est, Dei nomine nuncupari."

Ee 2 S. Joan-

S. Joannes Damascenus qui septimo florabat sæculo, eandem amplectitur interpretationem Lib. 3. cap. 11. & alii.

Probatio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic procedit: Ex Patribus facta est unio Verbi cum humanitate, & Christus est verus Deus & verus homo: Atqui nec vera esset unio, nec verum foret dicere Christum esse Deum & hominem, si naturæ essent permixtæ: Ergo &c. Minor patet; quoad primum quidem, quia, ut dicit Cyrillus in commo- nitorio ad Eulogium, ubicumque nominatur unio, non unius tantum rei conjunctio significatur, sed vel duarum, vel plurimum, & natura inter se differentium. Quoad secundum vero, nam Christus neque Deus, neque homo esset, sed refuteretur unum tertium, sicut ex aqua & vino refuitat mixtum.

Secunda: Multa contraria de Christo prædicantur, nempe quod sit æternus & in tempore: Filius Dei & Filius hominis: Sed hæc non possunt in uno eodemque adunari, nisi sint duæ naturæ, alia scilicet divina, & alia humana. Ergo &c.

Tertia: Ex duobus integris & completis non potest fieri unum totum, quia naturæ sunt incommunicabiles ut naturæ: Igitur natura divina & humana non potuerunt commisceri in Christo, alias solveretur Christus. Ista ratio est Divi Thomæ 4. contra Gentes cap. 35. his verbis, num. 4. "Cum igitur natura humana sit quædam natura completa, & similiter natura divina, impossibile est, quod concurrant in unam naturam, nisi utraque, vel alia corruptur, quod esse non potest, cum ex supra dictis pateat unum Christum & verum Deum, & verum hominem esse. Impossibile est, igitur in Christo unam esse tantum naturam." Ibidem num. 7. dicit Christum non fore similem nobis, si caro conversa fuisset in divinitatem.

Quarta: Ex D. Thoma hæc quæst. 4. art. 1. depromitur. Unum ex duobus potest solum fieri tripliciter. I. Ex naturis integris remanentibus per modum confusionis. II. Ex duobus transmutatis, ut mixtum ex elementis. III. Ex duobus imperfectis: Sed unio naturæ divinæ cum humana nequit fieri modis allatis: Igitur unio non est facta in natura per commixtionem, sed in persona, utraque natura

permanente. Probatur minor, quoad singulas partes. Non potest fieri primo modo; quando enim multæ naturæ integræ uniuntur, tunc unio est solum accidentalit, ut in acervo lapidum: nam ex his non fit unum per se, sed per accidens; quandoquidem unionis principium est ordo vel figura: Christus autem est ens per se, & unitus substantialiter divinitati. Neque fieri potest secundo modo; alias natura humana, vel divina substantialiter corrumpetur, sicut in mixto elementum prævalens aliud absorbet. Et sic Christus esset vel homo solum, si divinitas converteretur in carnem: vel Deus solum, si humanitas converteretur in divinitatem. Neque tertio modo: divinitas enim non potest habere rationem partis, tum quia est immutabilis, tum quia est ens completum. Ergo &c.

Quinta: Essentialitæ sunt immutabiles, ita ut leo non possit fieri & evadere homo: Sed Christus essentialiter ex duobus constat naturis, altera scilicet divina, altera vero humana: Igitur naturæ in Christo commisceri non valent, alias jam non esset Christus, & tamen ex Scriptura Christus manet in æternum, & sedens in dextera Patris interpellat pro nobis.

Solvuntur Eutychianorum objectiones, ex Scriptura procedentes.

INTER Eutychianos quidam volebant divinitatem esse conversam in carnem, quidam e contra humanitatem fuisse transmutatam in divinitatem, omnes post unionem factam esse utriusque commixtionem.

Obijciunt priores: Quod sit aliud quod non erat, illud per conversionem unius in aliud fieri contingit, sicut in Cana Galilææ potentia Christi aqua facta est vinum, ut legitur Joan. 2. 9. *Ut autem gustavit Architrictinus aquam vinum factam.* Sed ibidem Joan. 1. 14. legitur: *Verbum caro factum est.* Igitur conversum est in carnem.

Respondet distinguendo majorem: Quod sit aliud quod non erat, id fit aliquando per conversionem unius in aliud, concedo: sic aqua facta est vinum in Cana Galilææ; sic & quotidie panis in Mista fit corpus Christi. Fit aliud semper vi conversionis, nego. Unde concessa minoris nego consequentiam, & utramque pariter-

ritatem. Ratio discriminis est, quod nec aqua remanet quod erat, in Cana, nec utique facta consecratione remanet panis, ut fides docet. At vero Verbum caro factum est manendo quod erat, non commixtionem, aut divisionem passum. Sic propinquit Ecclesia in Antiphona ad Benedict. Festi Circumcisionis Domini. *Mirabile Mystrium declaratur hodie: innovantur naturæ, Deus homo factus est, id quod fuit, permansit, & quod non erat, assumptis, non commixtionem passus, neque divisionem.*

Quid plura adjuriam? Ne homines putarent Verbum carum factum fuisse per conversionem in ipsam carnem, addidit S. Joñ. *Et habitavit in nobis.* Quæ quidem sententia distinctionem ponit inter Deum & hominem, inter spiritum & carnem; qui enim cum alio habitat, certe non est idem cum illo. Ita Athanasius Episc. ad Epistetum, & alii Patres in probationibus laudati. Præterea vox *factus* non sumitur in Scriptura sacra semper pro conversione unius in alterum, sed pro assumptione alicujus ad aliquem novum dignitatis gradum: sic Aaron dicitur factus Pontifex in Episc. ad Hebr. ex Pontificatus assumptione, & ad Gal. 3. 13. legitur: *Christus . . . factus est pro nobis maledictum.* Quod dubio procul non in eo sensu intelligitur, quod vel ipse foret maledictum, & peccator, sed in eo solum, quod fideiatur pro nobis factus, utique pro nobis divinæ fecerit satis iustitiæ.

Instant: Atqui Verbum caro factum est per sui conversionem in humanitatem. Ergo &c. Probatur subsumptum. Conversio vera ea censetur, quæ fit per destructionem unius, ut abeat in aliud; Sed Verbum ita caro factum est, juxta illud Philoip. 2. 7. *Exinaniuit semetipsum.* Ergo &c.

Respondet negando subsumptum. Ad probationem nego minorem. Ad ulteriorem, distinguo: Filius Dei seipsum exinavit, hoc est, se humiliavit, concedo: hoc est cessavit esse quod erat, nego. Solutio est ipsius Apostoli, qui ibidem hæc subdit: *Formam servi accipiens: in similitudinem hominum factus, & habitum inventus ut homo.* Porro qui formam servi & humanæ naturæ realitatem suscepit, non cessavit esse quod erat, alias neutrum habuisset & portasset.

Replicans: In iisdem Scripturis Verbum carum factum dicitur verus homo, Igitur cessavit esse quod erat.

bum caro factum dicitur verus homo, Igitur cessavit esse quod erat.

Respondet distinguendo antecedens: Dicitur verus homo assumptione humanitatis in Deum, inquit, Athanasius in suo Symbolo, concedo: conversione divinitatis in carnem, nego.

Diluuntur objecta, ex auctoritate Patrum excerpta.

OPPONUNT alii Eutychniani: Patres celebrant Incarnationem nomine permixtionis, ut Irenæus Lib. 2. cap. 21. Tertullianus Apolog. cap. 21. Augustinus Episc. ad Volusianum. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Patres naturam in Christo unionem celebrant nomine permixtionis generaliter sumptæ, concedo: pro ut commixtio stricte sumitur, sicut cum unus liquor in alterum infunditur, nego. Commixtio itur in duplici sumitur sensu: Primo quidem hæc, quatenus unionem non mere extrinsecam, sed intrinsicam importat: deinde vero proprie, cum unum ita alio conjungitur & commiscetur, ut ex unione duorum resultet tertium, quod quidem non est unum aut alterum conjungendorum, sed penitus diversum: sicut ex vino & aqua mixta exurgit unum tertium, quod sane neque est vinum, neque aqua, sed unum tertium, quod vocatur simpliciter mixtum: Patres in primo solum loquuntur sensu, unde Augustinus ibidem subdit: "Sicut unitate personæ anima unitur corpori, ut homo sit; ita in unitate personæ Deus unitur homini, ut Christus sit." Porro anima ex Augustino non confunditur corpori, a fortiori nec divinitas cum humanitate; quocirca Theodoretus Lib. 1. contra Eutychnianos unionem naturæ Divinæ cum humana in Incarnatione nomine commixtionis celebrare abnegat.

Instant: Atqui ex Patribus unio naturarum facta est commixtione. Ergo &c. Probatur subsumptum. S. Gregorius Nyssenus. Lib. 4. contra Eunomium, & Lib. 1. contra Apollinarem eam comparat guttæ aceti in mare projecti; Sed dubio procul unio aceti cum aquis marinis fit per commixtionem, & quidem tantam, ut nihil aceti supersit. Igitur & idem proportionaliter de unione naturarum in Christo dicendum est.

Respondet negando subsumptum. Ad Ec 3 pro-

probationem, distinguo: Gregorius comparat unionem hypostaticam cum aceto mari permixto quantum ad aliquid, videlicet quantum ad defectus peccati qui in homine assumpto non fuerunt, concedo: quantum ad omnia, & ipsam unionem, nego. Hoc unum intendit Gregorius, videlicet concupiscentiam, & similes naturæ lapsæ defectus aceto præfiguratos, fuisse a persona Divina absorptos, hoc est, a natura assumpta propulso. Hunc prodit sensum SS. ille Pontifex Lib. 4. contra Eunomium pag. 106. vet. edit. ubi ait: "Verbum quod in carne apparuit, idem esse cum eo quod apud Deum est: carnem vero non eandem esse cum ipso." Ecce ex S. Doctore naturarum distinctio. Rursus "pag. 162." Exinuitur, inquit, Divinitas, ut ab humana natura capi possit: renovatur, quod humanum est. "Ecce humanitatis sanctificatio, qua homo est ab omni defectus labe purus.

Urgens: Ista propositio: *Unus de Trinitate passus & crucifixus est*, approbata fuit a Concilio Chalcedonensi, ut relict Facundus Hermian. Lib. 1. de duabus Christi naturis cap. 3. Sed hoc non potest esse nisi natura Divina conversa fuerit in humanam, vel e converso. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Approbata fuit in sensu opposito Nestorii, concedo: in sensu Eutychniano, nego. Propositio laudata quandoque approbata, quandoque etiam juxta temporum diversitatem ab Ecclesia reprobata fuit: approbata quidem primum a Concilio Chalcedonensi, & postea a Jo. 11. in sensu Catholico, quatenus per illam unica in Christo persona declaratur, quo sensu illam rejiciebant Nestoriani, maxime Acemetae Monachi Orientales; reprobata vero a Felice III. SS. Pontifice in sensu Eutychnianorum, quo illam exponbat Petrus Fullo, qui ex Fullonis arte Monachus, tandem Patriarcha Antiochenus inauguratus est.

Replicant: Natura Divina & persona Verbi, una & eadem sunt entitas propter unionem. Igitur & Verbum cum humanitate vi unionis hypostaticæ; adeoque unio est per commixtionem unius naturæ cum altera.

Respondeo distinguendo antecedens: Natura & persona in divinis sunt quid unum unitate identitatis, concedo: uni-

tate tantum personæ, nego antecedens & paritatem. Ratio discriminis est, quod in Christo naturæ adunantur solum in persona, nusquam vero in substantia, seu natura, sicut contingit in Deo, in quo & natura, & personæ unicam constituunt rem, ut de fide definitum est in Concilio Lateranensi cap. Firmiter.

Proponuntur difficultates, ex auctoritate Beati Cyrilli prodeuntes, simul & solvuntur.

OPPONUNT rursus Eutychniani: S. Cyrillus Epist. ad Monach. Ægypti, unionem Verbi cum humanitate nomine commixtionis explicat. Ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens: Unionem explicat nomine commixtionis in sensu opposito Nestorii, quatenus commixtio, unionem intimam, & non mere extrinsecam ac moralem subindigitat, concedo: ut naturarum importat confusionem, nego. S. Doctor est sui ipsius interpres Epist. 1. ad Succellum, ubi disertis verbis asserit nomine commixtionis se non intelligere naturarum in Christo confusionem, verum potius earum inter se unionem personalem & substantialem. Rursus Lib. 1. adversus Nestorium cap. 3. mentem SS. Patrum, qui mixtionis vocabulo usi sunt ad explicandam unionem hypostaticam, his verbis sic interpretatur: "Mixtionis nomen posuerunt; nonnulli etiam sancti Patres, sed quæ metuere te dicis, ne qua confusio contigisse existimetur, ad instar liquorum, quæ inter se commiscuntur; libero te hoc metu: non sic illi censuerunt, sed ea voce sunt abusi, cum summam unionem rerum inter se convenientissimam ostendere studuerunt."

Contra: Atqui Cyrillus intellexit unionem, per modum commixtionis. Ergo &c. Probatur subsumptum. Qui propugnat unionem naturalem & essentialem inter humanitatem & divinitatem, dubio procul propugnavit unionem per modum commixtionis: Atqui S. Cyrillus anathematismo 3. asserit substantias in Christo connecti secundum unionem naturalem. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Et nomine unionis naturalis cogitat S. Cyrillus unionem personalem & substantialem, concedo: unionem naturarum per

mo-

modum commixtionis, nego. Eo loci perstringit Nestorianos; hic non loquitur nisi de unione hypostatica, quamatenus substantialem vocat, quatenus est substantialis personaliter, & non mere accidentalis, seu moralis. Sic explicat Cyrillum Theodorus Presbyter Lib. de Incarn. his verbis: "Cum dicit essentialiter unitas, naturas, significat non esse intelligentiam unionem duarum naturarum secundum benevolam affectionem."

Instant: S. Cyrillus in iisdem anathematismis asserit, ea quæ dicuntur de una natura, indiscriminatim dici de altera: Sed ista idiomatum communicatio, seclusa naturarum commixtione, intelligi non potest. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Si non sit eadem in duabus naturis persona, concedo: sin minus, nego. Cum igitur actiones sint suppositorum, & unica sit in Christo persona, quid mirum si divina tribuantur illi personæ, ut subsistit in natura divina, vicissim vero humana, ut subsistit in natura hominis? Ita D. Thomas hic quæst. 11. art. 2. S. Cyrillus Lib. de Incarnatione cap. 7. unionem hypostaticam non ab simili modo ac Athanasius in suo Symbolo explicat, videlicet per unionem corporis cum anima, quæ tametsi conjuncta in homine, distincta tamen remanent, & ex eis unum coalescit compositum. "Nam sicut, inquit, corpus alterius est naturæ præter animam, unus tamen ex utroque homo efficitur, & vocatur; ita etiam ex perfecta Dei Verbi substantia & humanitate perfecta unus est Christus."

Urgens: Qui profitetur mere & simpliciter unam in Christo naturam, citra dubium naturarum admittit commixtionem: Atqui S. Cyrillus sic habet: & probatur. Epistola prima ad Successum sic loquitur: "Post unionem non dividimus naturas a se mutuo, neque in duos secamus filios unum, qui unus est & individuus: Sed unum dicimus filium, & quemadmodum locuti sunt Patres, unam naturam Dei Verbi incarnatam. Ergo &c."

Respondeo distinguendo minorem: Unam agnoscit naturam, hoc est, personam, concedo: Unam naturam secundum se, subdividinguo; unam in concreto, seu incarnatam, concedo: unam in abstracto, nego. Non semel sicut a Patribus, sic a Cyrillo nomine naturæ intelligitur perso-

na: & dato quod eo loci sanctus Doctor intelligat naturam secundum se, dubio procul nomine naturæ totum intelligit compositum ex unione naturæ divinæ mediante persona cum humanitate coalescens, quod sensu dicitur unus Christus, sicut Petrus v. g. ex unione animæ cum corpore & vocatur homo, & de facto est. Sic exponunt mentem S. Cyrilli Petrus Diaconus Lib. de Incarnat. cap. 2. Maximus Martyr in Opusculo. Quid plura? Ipse Cyrillus respondet ad objectionem Epist. 2. ad Successum, his verbis: "Si enim cum unam diximus naturam, non statim adjunxissimus incarnatam, forte probabiliter non careret eorum sermo; sed quoniam humanitatis perfectio & substantiæ nostræ manifestatio illata est, per id quod dictum est, incarnati, desinant considerare super baculum arundinum." *Contra*: S. Cyrillus Epist. ad Acacium Melitensem, expresse dicit unum esse in Christo naturam: "Post unionem vero, inquit, tamquam sublatam jam in duo partitionem, unam esse credimus filii naturam, verum inhumanatam, & incarnatam." Sed non aliter locutus est Eutyches. Ergo &c.

Respondeo distinguendo majorem: Unam dicit naturam in concreto, concedo: in abstracto, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Ibi loquitur contra Nestorianos, qui Christum dividebant non solum divisione distinctionis, sed & separationis, quatenus duo supposita, adeoque & tot composita in Christo adunitebant. Cyrillus e contra duas quidem admittit naturas realiter inter se distinctas, sed in unico adunatas supposito, adeoque non separatas, juxta illud Patrum adagium: *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit*. Quod autem sanctus Doctor solum excludat separationem, liquet ex verbis prioris epistolæ ad Successum: *Post unionem, non dividimus naturas a se mutuo, &c.*

Replicat: Atqui Cyrillus etiam distinctionem realem inter naturas explodit ut Eutyches. Ergo &c. Probatur subsumptum: Nonnulli enim distinguit in Christo naturas; sic enim loquitur in eadem ad Acacium Epist. "Dum ea, ex quibus unus est solus filius ac Dominus Jesus Christus cogitatione intelligentiaque concipimus, naturas duas unitas esse dicimus, post unionem vero, &c."

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Dicit naturas sola

mente distinctas, ut separationem excludat, concedo: ut realem distinctionem evacuet, nego. Nec mirum: Cum duo inseparabiliter conjunguntur, nonnisi mente mutuam inter se distinctionem concipimus: sic ex eo quod anima cum corpore constituat unum hominem, veluti sola cogitatione, utrumque a se invicem distinguimus. Quod autem sensus Cyrilli a sensu Eutychetis omnino sit alienus, & commixtionem excludat, utitur laudato hominis exemplo, ut probet Nestorianis naturas in Christo non esse separatas, sicut sunt duo homines, sed solum a se invicem distinctas, unitas vero intrinsece in supposito; sic loquitur Epist. 2. ad Succellum, "Sit rursus nobis in exemplum homo nostri similis: duas namque in eo naturas intelligimus, unam animæ, alteram corporis. Sed cum sola dicereverimus intelligentia, & disserentiam subtili contemplatione seu mentis imaginatione conceperimus, non tamen seorsim ponimus naturas, neque illis in totum per divisionem virtutem immittimus, sed unius hominis esse intelligimus; ita ut illæ duæ, jam non sunt duo; sed utraque natura unum vocatur, scilicet Christus."

SYNOPSIS PROBATIONUM,

Unio utriusque naturæ non facta est per commixtionem.

PRIMO: Quia ubique Christus in sacris Scripturis Deus simul & homo declaratur, & ut ait Athanasius in suo Symbolo de Christo: *Unus autem non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum.*

Secundo: Sic declarant universim Patres: sic habetur in definitione fidei Conc. Chalcedon. pag. 640. edit. Reg. immo & sic decantat Ecclesia in Festo Circumcisionis Domini.

Tertio: Ratio suffragatur; disparata quippe de Christo prædicantur, videlicet quod sit passibilis & impassibilis, æternus & in tempore factus, quæ quidem & similia non nisi ratione duplicis naturæ, divinæ scilicet & humanæ dici possunt: Igitur utraque natura incommixta permansit in illo.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verbum quidem caro factum est, sed modo prorsus diverso ab aqua, quæ conversâ est in vinum in Cana Galilææ, quia remansit quod erat, nec aliter caro factum est, quam humanitatem ad suam trahendo subsistentiam.

Secundo: Non negamus Patres quandoque nomine commixtionis unionem hypostaticam Verbi cum humanitate explicare; sed commixtionem in lato sensu, & pro ut dicit unionem intrinsecam, usurpant.

Tertio: Ultro etiam fatemur S. Cyrillum, nonnunquam dicere unicam esse in Christo naturam, sed nomine naturæ intelligere personam constât ex scopo, & ex dictis, quippe qui ibi perstringat Nestorianos, qui duas in Christo hypostases admittebant.

ARTICULUS TERTIUS.

De Monothelismo.

MONOTHELISMUS error est hæreticorum unicam in Christo admiittentium voluntatem; a duabus vocibus græcis dicitur, scilicet *ὁμολογία* id est *solus*, & *θέλημα*, id est *voluntas* eo quod unicam fautores illius in Christo prædicarent voluntatem, & idcirco Monothelitæ appellati sunt. Hæresis Eutychianismi residuum est. Qui enim unicam in Christo voluntatem dicit, unicam consequenter dicit naturam: Sed sæculo septimo fortuito in angulo Armeniæ succensus ignis, postea in apertum incendium erupit: ad quorum intelligentiam quatuor discutienda sunt. I. Historia referenda est. II. Referendi sunt errores. III. Etiam fautores. IV. Denique stabiendum est dogma de duabus in Christo voluntatibus; unde sit

SECTIO PRIMÆ.

Historia critica Monothelismi.

Ortus.

MONOTHELIUM ortum habuit ex duplici congressu, quem *Heraclius* Imperator subiit cum hæreticis; primo in Armenia ann. Christi 622. sui vero Imperii 13. cum *Paulo Severiano* erroribus Eutychemis obstricto: altero cum *Asbanasio* Jacobitarum Catholico ann. sui regni 20. Christi vero 629.

Inter disputandum Paulus se devotum esse simulans, contempsit subscribere Concilio Chalcedonenli, & Eutychianorum, seu Monophysitarum damnationi, sed per modum scrupuli petiit, num dicendum foret unicam esse in Christo operationem & voluntatem? Imperator attonitus de questione proposita, Cyrum Phazidis Episcopum, & Ladice Provincie Asiæ Metropolitanum consuluit, ut quid respondendum esset, diceret; ille vero ad Sergium Patriarcham CP. de hoc momento scripsit, qui respondens asseruit unicam esse in Christo operationem, quod desloratis quibudam Patrum testimoniis probabat. Cyrus legens epistolam bona hac potavit venenum, & sua vicissim response potandum præbuit Heraclio, propter quod multa mala in vindictam & super Imperium, & super ipsum Imperatorem contigere. Hic autem statim epistolam per modum Edicti ad Arcadium Cyri insulæ Archiepiscopum misit, qua præcipit, ut in posterum una dicatur in Christo operatio: anno sequenti mortuo Georgio Alexandriæ Patriarcha, Cyrus ipsi successit gratia Imperatoris, qui illum multi faciebat.

Iste Præsul sciens in Ægypto & Lybia multos esse Eutychianos, adjuvante Sophronio tunc Monacho, voluit zelo apparenter bono, illos ad gremium Ecclesiæ adducere, propter quod Concilium Alexandriæ anno 631. adunavit, in quo quidem novem constituit capitula, quæ referuntur Act. 13. sextæ Synodi generalis; sed in septimo velut in cauda latebat venenum; ibi enim statuit unicam in Christo operationem, his verbis: *Eundem unum Christum & Filium operari dicimus Deo decibilia & humana, una Dei virili operatione secundum S. Dionysium*. Porro

ille hæreticus desloravit S. Dionysii textum, & pro nova Dei operatione substituit *unam*, quam fraudem secuti sunt alii Monothelitæ.

Sophronius pro septimo capitulo ingemiscens, rogavit Cyrum in particulari, ut illud rescinderet: sed noluit, quia de causa abiit prius ille Monachus Constantinopolim, ut Sergium, quem credebatur Catholicum, alloqueretur; omnia huic Patriarchæ retulit quæ fecerat Cyrus, tum variis Scripturæ & Patrum testimoniis probavit illi duplicem Christi operationem. Sergius simulans fidem suam, Sophronii eruditionem pertimecens, rescripsit Cyro, ut pacis causa nec una, nec duplex diceretur in Christo voluntas. Sophronius sopitam credens hæresim, cum e contra cancer serpere inciperet, ad propria rediit.

Progressus.

JEROSOLYMA viduata Pastore Sophronius electus est Patriarcha, qui statim pro more scripsit Synodicam epistolam ad Sergium Patriarcham CP. in qua post fidei suæ professionem, iteratis probat validissimis argumentis duas esse in Christo operationes, tum Jerolymæ congregavit Synodum, in qua damnavit impiam Cyri definitionem, litteralæ misit per Stephanum Dorensem Episcopum ad Honorium Papam, quibus certum illum faciebat de omnibus. Sergius etiam scripsit ad summum Pontificem, & epistola sua refert disputationem, quam cum Sophronio de Incarnatione Domini habuerat: additque fidem non offendi, sed litem esse de vocibus unius vel duplicis operationis, a quibus ad pacem componendam Honorius permisit, salvo dogmate, abstinere: Sed Sergius tunc triumphans suavit Heraclio, ut nomine suo publicaret Ethesim, id est, expositionem fidei per modum edicti, in quo prohiberet, ne quis in posterum unam aut duplicem in Christo prohiheretur operationem: Extat Ethesis Secretario tertio Concilii Lateranensis sub Martino I. & promulgata est anno circiter 639. Eodem tempore Sergius illam confirmavit in Synodo, quam convocavit Constantinopoli.

Sergio mortuo, successit Pyrrhus & Sedi & hæresi: defuncto etiam Honorio, Severinus SS. Pontifex creatus est, sed in brevi e vivis quoque erepto, successor

rem habuit Joannem IV. qui adunato statim Romæ Concilio, Ethesim damnavit. Imperator de hoc monitus se exculatum habendum esse voluit, dicendo non a se, sed a Sergio fabricatam fuisse Ethesim, sed paulo post veneno obiit anno 641. Pyrrhus, adversante fortuna, exulare cogitur, & venit in Africam, ubi magnum habuit cum sancto Maximo Abbate de Monothelismo congressum, in quo victus, confugit ad Sedem Apostolicam, cui obtulit libellum, in quo omnia Prædecessorum facta contra fidem retractavit.

Constantius successor Heraclii in locum Pyrrhi Paulum in Sede Patriarchali sedere fecit; ille vero omnibus audacior scripsit ad Theodorum Stephani successorem, ut confirmaret Ethesim, sed a Sede Patriarchali in prænam temeritatis lata sententia citra moram deturbatus est. Verum ut legitur in Concilio Lateranensi Secretario II. ex subreptione & importuna suasionem factum est, ut Imperator *Typum* promulgaverit anno 648. qui est etiam expositio fidei per modum Edicti, in quo prohibet, ne una aut duplex voluntas, seu operatio in Christo dicatur. Anno sequenti congregatum est Romæ Concilium Lateranense, ubi sermo habetur Secretario IV. de hoc Typo. Hujus rei gratia Theodorus Papa depositionis sententiam in Paulum pronuntiavit, & anathematizavit.

Post obitum istius Pauli, prospera sorte fortuna, Pyrrhus Romam reversus sedem suam recuperavit, sed ingratus, suadente Exarcho Ravennæ, hæresim iterum propugnavit. Theodorus de hoc certior factus, convocata Synodo ad sepulchrum Principis Apostolorum rursus illum anathematizavit, & calamo tincto in sanguine pretioso Christi, ejus subscripsit condemnationi, quem & Sede Patriarchali spoliavit. At Perrus quidam successit Sedi & hæresi Pyrrhi. Macharius vero Patriarcha Antiochenus sectæ caput factus est, usque ad sextam Synodum generalem, cujus gladio hæresis monstrum jugulatum legitur.

INTERITUS.

MARTINUS I. Theodoro successit anno 649. qui rogatus a Constante Imperatore, ut *Typum* suum approbaret, convocavit Concilium 105. Episcoporum Romæ in

Basilica Lateranensi, in quo & *Typum*, & Ethesim, & Monothelismi fautores, Cyrum scilicet, Theodorum Phalaritanum Episcopum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum damnavit. Heraclii tamen, & Constantis Imperialibus personis pepercit. Constantis nihilominus indigne ferens, quod *Typum* suum damnasset, mandavit quod Exarcho, ut caute S. Martinum apprehenderet, qui quidem captus & Constantinopolim perductus, ad Chersonesum postea relegatus fuit, ubi miseris confectus, anno 655. Martyr occubuit.

Constantius anno 668. etiam obiit, cui successit Constantinus Pogonatus, id est, Barbatus, ejus filius, qui pace Imperii firmata, eam quoque Ecclesiæ reddere voluit, unde Theodorum Patriarcham CP. Petri successorem hortatus est, ut Vitalianum pro tunc Papam in sacris Diptychis rescriberet, & pro more Decessorum suorum Epistolam Synodicam, suæ fidei confessionem continentem ad eundem mitteret; sed noluit, & Machario Antiocheno Patriarchæ consociatus, Monothelismum acrius propugnavit; quocirca Imperator sextum Concilium generale convocari fecit. Hinc ob causam duas scripsit epistolas, alteram ad Donum summum Pontificem, qua illum deprecabatur, ut Episcopos & Legatos cum litteris ad Concilium mittere dignaretur: alteram vero ad Theodorum nobilem Patritium & Italæ Exarchum, qua illi præcipit, ut naves & omnia necessaria Episcopis Latinis ad Concilium generale profecturis suppeditaret. Mortuo Dono, Agatho Imperatoris accepit epistolam, qui Concilio statim Romæ ex omni ferme Occidente adunato, Monothelismum, & fautores proscriptit, & ex eodem Concilio deputatos Episcopos cum Legatis misit Constantinopolim cum duplici epistola, una ad Imperatorem, in qua illum obnixè deprecatur, ut fidem catholicam totis viribus protegat; altera ad eundem, in qua fuscè confutat Monothelismum.

Advenere Episcopi Latini Constantinopolim ann. 680. quo tempore Imperator epistolam misit ad Georgium Patriarcham Theodori successorem, qua illi præcipit, ut Macharium, ceterosque Orientis Præsules citius ad Concilium venire curet, qui omnes paruerunt. Anno igitur 680. in Palatio Imperatoris, quod vocatur Trullus, ipso Constantino præsentē, die 7. Novembris incepit Synodus, quæ post 18. actio-

actiones terminata est 16. Septembris anni 681. Est sexta oecumenica, & tertia Constantinopolitana. In ea approbatæ sunt Synodi tum a Sophronio, tum a Severino Papa, Joanne IV. Theodoro & Martino prius congregatæ. Ibi Monothelismus cum fautoribus iterum atque iterum & damnatus, & anathematizatus fuit. Absoluta Synodo, Imperator Edictum dedit & promulgari voluit, quo omnibus Imperii sui subditis, Clericis quidem sub pœna executionis censuram a Concilio contumacibus infligendum, Laicis vero sub pœna exilii, tenere fidem & definitiones Synodi indixit. Patres Concilii scripserunt ad Agathonem enixe postulantes, ut sumum Synodo adderet calculum, quia vero, advenientibus Romæ litteris, jam ultimum in Domino clauferat diem, Leo II. ejus successor acta Concilii confirmavit.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Monothelitæ propugnaverint errores, qui illis imputantur?

VASQUEZ in 3. p. divi Thomæ disput. 73. cap. 1. propugnat Monothelitas non negasse duplicem in Christo voluntatem & operationem, sed in eo solum errasse, quod affectum divinæ tantum naturæ per exclusionem affectus rationalis & humani appetitus admitterent. Ex quo concludit unicam in Christo admisisse operationem theandricam: Relata enim ceterorum Theologorum sententia, in primis divi Thomæ, qui omnes propugnant Monothelitas unicam in Christo admisisse & voluntatem & operationem, & in hoc sitam fuisse eorum hæresim, statim subjungit: "Verum si attente legantur acta VI. Synodi, manifeste apparebit, alium longe diversum, fuisse errorem horum Hæreticorum.... Existimo igitur hos Hæreticos per operationem intellexisse solum affectum voluntatis efficacem, a quo tamquam a primo motore pendent membrorum motus, & actiones; per voluntatem autem intellexisse non facultatem appetitus rationalis, sed hunc motum, & affectum illius, quam quidem solum operationem vocabant. Contra quem fit

CONCLUSIO PRIMA.

Error palmaris Monothelismi non situs est in uno & simplici affectu divino in Christo ad operandum, ut posuit Vasquez.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Ex ipsa sectæ denominatione, quæ Monothelismus nuncupatur juxta Patres, Concilia & Theologos, unicam in Christo illi Heterodoxi admittebant voluntatem, quod quidem vox illa, *Monothelismus* designat.

Secunda: Graviter allucinetur Vasquez dicendo Monothelitas duas in Christo contra Eutychieus agnovisse naturas, adeoque non ita fuisse bardos, ut unicam in Christo operationem & voluntatem dicerent, cum ista frange vellent securius excusitare Eutychieanismum; constat enim ex Auditoribus Monothelismum esse hæresis Eutychieanæ ramificulum.

Tertia: Nedum omnibus Theologis & maxime D. Thomæ omnium facile Principi, sed & doctissimæ suæ Scholæ adversatur Vasquez, qui si in hoc & nonnullis aliis articulis audiat, omnes ferme Heterodoxi, potissimum recentiores, absque negotio, assignando eis sensum benignum, ab errore vindicari poterunt.

Unum inter Doctores Societatis Jesu feligo Petavium, qui Lib. 1. de Incarnat. cap. 20. validissimis argumentis probat hæresim Monothelitarum in eo sitam esse, quod unicam in Christo admiserint operationem & voluntatem. Num. 1. sic loquitur: "Ut ex Eutychianorum, Severianorum, & ut univèrse loquar, Monophysitarum stirpe, velut propago quædam Monothelitarum secta pullulavit," N. 3. probat ex ipsis Monothelitis suam propositionem: "Pyrrhus item Sergii successor in disputatione, quam cum Maximo Monacho in Africa suscepit, aperte eandem tuetur hæresim, unam esse voluntatem affirmans divinitatis, humanitatisque Christi. Ita unica voluntate tum ante susceptam, carnem mundum ex nihilo procreare voluerit." Quis autem cordatus dixerit Verbum per affectionem efficacem, & non per voluntatem creasse mundum? N. 6. demonstrat ex dictis Pyrrhi Monothelitas unicam admisisse in Christo voluntatem, ne duæ voluntates contrariæ in

in eodem simul admitterentur. Igitur eodem modo sentiebant Monothelitæ de veritate voluntatis bonæ, ac de veritate voluntatis contrariæ, quam dubio-procul ut veram voluntatem habebant.

Quarta ratio : Ex eodem Petavio Monothelitæ, & Concilia adversus eos adunata, voluntatem sic intellexerunt: Igitur dum ista dixerunt Monothelitas proferendo, causa fuit, quod unicam veram & operationem & voluntatem in Christo admitterent.

Quinta : Posita opinione Vasquezii, hæresis Monothelitarum erat imaginaria, quia ipso teste, manebant iuxta Monothelitas duæ voluntates in Christo: Sed humana non operabatur, eo quod affectio efficax divinitatis prædominaretur, & ideo operationem Deo-virilem semper haberet.

CONCLUSIO SECUNDA.

Monothelismus nascens unicam solum dicebat in Christo operationem, eamque veram.

PROBATUR primo isto ratiocinio, Qui fuit error nascentis Monothelismi, ex tribus recte colligitur. I. Ex disputatione Heraclii cum Paulo: II. Ex epistola seu responsione ejusdem Imperatoris ad Paulum Insulæ Cypri Archiepiscopum. III. Ex Capitulo septimo Concilii Alexandrini a Cyro celebrati. Atqui ex his constat Monothelitas primum unicam in Christo defendisse operationem: Ergo &c. Probatur minor quoad singulas partes.

Primo quidem: In congressu Heraclii cum Paulo difficultas erat de hoc dogmate, de quo Imperator Cyrum, & Cyrus Sergium interrogavit: Atqui de una tantum operatione Heraclius Cyrum, & Cyrus Sergium interrogaverat, ut patet ex epistola Sergii ad Honorium relata in texta Synodo, act. 12. p. 62. in qua reddens rationem Imperatori, quomodo se gesserit, respondendo ad Cyrum, ait: "Undenos, quæ nostræ erant scientiæ, per nostram rescripta ei significavimus, dirigentes etiam sermonem acclimatorium Men-næ Sancti quondam Patriarchæ hujus a Deo conservandæ regie urbis, porrectum ab eo hic præfenti Vigilio sanctæ memorie Prædecessori Sanctitatis vestræ, habentem & diversa testimonia

paterna de una operatione, & una voluntate Salvatoris nostri, Christi veri Dei nostri. Nihil tamen proprium penitus in hujusmodi nostris rescriptis promulgavimus. Audis Sergium Monothelismi architectum unicam in Christo prædicare operationem, & suam hanc perversam opinionem protractis Patrum in sensus adulterinos textibus probare?

II. *Ortus* Monothelismi fuit epistola seu jussio Heraclii mandantis, ut Paulus circa dubium consulere-tur. Atqui in ea fit solum mentio de una operatione: ut colligitur ex epistola Sergii ad Cyrum relata in Later. Synodo, Secr. 3. in qua sic habetur: "Atteruissis igitur in capitulis, his, quæ ad ipso facta sunt confiteri... Eundem unum Christum operari Deo decibilia & humana una operatione: quia omnis divina & humana operatio ex uno eodemque incarnato Deo Verbo procedebat, secundum hunc primum intellectum & Leo sanctæ memoriæ Romanus Archiepiscopus sapuit & docuit, dicens operatur utraque natura cum alterius communione." Ergo &c. III. *Monothelismi* exordium fuit definitio facta a Cyro in capitulo Concilii Alexandrini. Atqui illud capitulum loquitur solum de una operatione his verbis: Si quis unum Dominum nostrum J. C. in duabus dicens videtur naturis, non confitetur unum Christum & unum Filium, operantem Deo decibilia & humana una Dei viri operatione secundum B. Dionysium... anathema sit? Ergo &c.

Observet, velim, textum Dionysii corrumpti a Monothelitis; sic enim habetur Epist. ad Gajum, quæ refertur in Concil. Later. Secretario III. p. 1085. col. 1. his verbis: Deo homine facto, novam quandam Dei virilem, id est ibeandricam, operationem nobis ostendit. Et sic pater, quomodo Cyrus fraudulentor citaverit Dionysium pro se.

Probatur II. ex Etesi, quæ refertur in Concilio Later. Secr. III. his verbis: "Servat quidem utraque natura proprietatem... omnem divinam & humanam operationem unum eide-mque incarnato Deo Verbo tribuimus... Similiter autem & duarum operationum vocem multos scandalizare utpote a nemine dictum sanctorum & præcipuorum Patrum, sed & sequi in eo ut duas constitemus voluntates... contraria volentes introduci, quod impium est

„ est ... unde sanctos Patres in omnibus
 „ & in hoc sequentes, unam voluntatem
 „ Domini nostri Jesu Christi, verissimi
 „ Dei confitemur, utpote in nullo tempore
 „ animati intellectualiter ejus corporis se-
 „ parat, & ex proprio impetu contrario
 „ motui unito ei Dei Verbi in una sub-
 „ stantia naturalem ejus producere mo-
 „ tionem, sed quando & qualem & quan-
 „ tam ipse Deus Verbum voluerat. „
 „ Quibus verbis abjicit Imperator duas in
 „ Christo operationes. Sergius hanc approbat
Edesim, sicut & Cyrus in epistola ad
 „ Sergium, ut legitur in Concilio Lateranen-
 „ si, Secretario III. Primus quidem his
 „ verbis: *Ipse & nos suscepimus & confir-*
maximus Edesim. Alter vero sic: *Nos ves-*
træ participati doctrinæ, & hanc sine dubio
sequentes amplectimur & conservamus. Igi-
 „ tur initium Monothelismi ductum est ab
 „ una operatione.

Probatur III. ex Constantis Typo, qui
 habetur in Conc. Later. Secret. IV. p.
 1095. col. 1. *Sancimus nobis subjectos qui*
consistunt in orthodoxa & immaculata nostra
Christianorum fide, qui sunt Catholicæ & A-
postolicæ Ecclesiæ non habere licentiam invicem
a presenti de una voluntate, aut una opera-
tione, aut duarum voluntatum, aut duarum
operationum qualemcumque proferre altercatio-
nem, aut contentionem, aut rixam. In qua
 quidem constitutione Imperator unam dixit
 operationem.

Probatur denique ex actibus Concilii
 Lateranensis sub S. Martino, contra Mo-
 nothelitas. Secretario III. refertur capi-
 tulum 7. Concilii Alexandrini sub Cyro,
 in quo una operatio proclamatur, &
 rejicitur, sicut & epistola Sergii ad Cy-
 rum propter eandem rationem. Secret.
 V. damnatur Sergius, Cyrus, Theodo-
 rus Pharanitanus, Paulus Patriarcha CP.
 Themestius, Severus, *Edesii & Typus*,
 propter idem motivum. Hoc etiam pa-
 tet ex actibus sextæ Synodi generalis,
 quandoquidem Sess. 2. Macharius Patriar-
 cha Antioch. defendit unam in Christo
 operationem, & Sess. 8. propter hoc
 damnatur sententia interlocutoria & com-
 minatoria, postea vero absolute Sess. 11.
 Ergo &c.

CONCLUSIO TERTIA.

*Error Monothelismi in progressu fuit unicam
 quoque dicere in Christo voluntatem.*

Hæc conclusio sequitur ex modo di-
 ctis, nam in *Edesii* fit mentio de unica
 voluntate: Hoc utique patet ex epistola
 Pauli ad Theodorum Papam pro confir-
 matione Typi, quæque habetur Secret. IV.
 Concilii Lateran. in qua quidem ille Pa-
 triarcha sic loquitur: Unam voluntatem
 „ Domini nostri Jesu Christi intelligimus,
 „ contrarietatem aut differentiam vo-
 „ luntatum uni eidemque personæ D. N. J.
 „ C. applicemus, aut ipsum se expugnan-
 „ tem dogmatizemus, aut duas voluntates
 „ introducamus. „

Probatur insuper hoc ratiocinio. Tale
 fuit dogma Monothelitarum in progressu,
 quale refertur in epistola Sergii ad Ho-
 norium Papam, & damnatur in sexta
 Synodo generali: Atqui ex utroque capite
 constat dogma fuisse de unica voluntate:
 & probatur. Sergius in sua epistola post
 operationum unitatem, unicam insinuat
 voluntatem, his verbis: *Insuper & conse-*
quens est circa se invicem habentes, quod im-
pium est. II. Sexta Synodus expresse dam-
 navit unitatem voluntatum contra Mo-
 nothelitas. Ergo &c.

Solvuntur objectiones.

Dices contra secundam conclusionem:
 Tale fuit dogma Monothelitarum, quale
 sonat nomen *scilicet*: Atqui nomen signi-
 ficat unam voluntatem. Igitur controver-
 sia non erat de operatione.

Respondeo distinguendo majorem: Tale
 fuit dogma pro tempore, quo nomen fuit
 impolitum, concedo: pro quocumque
 ævo, nego. Petavius Lib. 1. de Incar-
 nat. cap. 20. dicit: quandoque duplex
 nomen eidem *scilicet* imponi pro diversita-
 te temporum & dictorum. In principio illi
 Hæretici dicti sunt Monoergitæ, quando
 unicam prædicaverunt voluntatem.

Dices contra tertiam conclusionem: Mo-
 nothelitæ duas in Christo admisserunt na-
 turas: Igitur non est probabile unicam
 dixisse voluntatem. Confirmatur: Duos
 tantum voluntatis motus contrarios in-
 ficiati sunt: Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam: Et
 in

in hoc sunt Hæretici, quod contra principia Catholicæ Ecclesiæ locuti sint. Ad confirmationem distingo. Initio Monothelitæ duos solum motus voluntatis contrarios rejiciebant, transiit; immo potius hæresim tacebant subtiliter, ut paulatim illam insinuarent: in decursu, nego. Aperte enim unicam dixerunt voluntatem. Quod autem fraudulenter loquerentur Monothelitæ, patet ex Conc. Later. Secr. IV. Concilium enim objurgat Paulo, quod auctor esset *Etsi*, & aperte approbasset *Typum* p. 1096. ait: *Quoniam Paulus Constantinopolitanus Episcopus prius quidem scripto confirmans Etsi, nunc autem suadens Typum fieri.* Quibus verbis ostendit *Typum* eodem animo, eoque hæretico compositum fuisse cum *Etsi*. Deinde notat Monothelitas fraudulenter agere, auctoritates. Patrum & summorum Pontificum in pravam detorquendo sensum: *Per hanc*, inquit, *alloquutionem simpliciores dolose subripientes, persuadent malum uti bonum amplecti per Patrum & Synodorum suavem nominis appellationem.*

Inhabis: Sergius in *Etsi*, & Paulus in *Typo* unicam in Christo voluntatem dicere expresse prohibuerunt: Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Initio sic loquebantur, & tamen unicam simulabant voluntatem, concedo: in progressu, nego. Posteriores enim Monothelitæ videntes suam hæresim jam viribus multis ausam, postea aperte eam promulgaverunt, & defenderunt, ut Mecarius ejusque discipuli tempore sextæ Synodi. Qui quidem Macharius citatus in Synodo, ait, ut habetur Sess. 8. Etiamli membratim scindar, nunquam duas in Christo operationes dicam; eam autem hæresim omnibus defendit modis. Vel etiam error latebat ab initio, ut colligitur ex Concil. Later. Secr. IV. quod quidem loquens de *Typo*, qui præ se ferebat sensum catholicum, subdit: *Sancta Synodus intentum quidem, ut dictum est, bonum existentem Typi laudamus, sed modum ab intentu dissimilantem avertitur.*

Obijci Vasquez: Monothelitæ unicam personam contra Nestorianos, duas vero naturas contra Eutychianos admittebant. Igitur non est probabile unicam admisisse in Christo operationem & voluntatem, sin minus, duas concedendo naturas, contraria fuissent locuti.

Respondeo ad argumentum Vasquezij negando consequentiam: non enim semel

compertum est Hæreticos ex una parte devotos ad alteram deflexisse, ut Pelagius proscripto, Semipelagiani gratiæ necessitatem ad consummationem adus admiscere, ita tamen ut natura ex viribus innatis bonum salutis inchoaret; non ab simili ratione, prostratis Monophysitis, Monothelitæ crediderunt Ecclesiæ anathemata declinare duas admittendo naturas, sed dixerunt unicam operationem & voluntatem. Quid mirum? in hoc etiam pro more Hæreticorum loquuti sunt. Quorsum enim, si duæ remaneant in Christo naturæ, humana iners erit, & affectio divina prædominans divinas solum producet operationes, cum aliunde sit de fide Christum efuisse, passum & mortuum esse, & quod ipse a Patre petierit, ut ab eo transfret calix, quæ & similia arguunt voluntatem humanam ut potentiam in his operantem. Ceterum affectio quæcumque sit, est quidem operandi motivum, sed non operandi principium, maxime in adversis, quæ anima excruciatæ sæpius sola fide innixa & sine gratiæ sensibilibus æquo fert animo.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Error palmaris Monothelitæ fuit, unicam in Christo operationem & voluntatem agnoscere.

PRIMO: Id constat ex *Etsi* & *Typo*, quibus prohibetur duas in Christo operationes, alteram divinam, alteram vero humanam dicere.

Secundo: Hoc ipsum colligitur ex dialogo Pyrrhi cum S. Maximo, & ex Machario Patriarcha, qui de sua interrogatus fide in sexta Synodo, respondit: *Etiamli membratim scindar, non dicam duas voluntates.*

Tertio: Sic propugnat S. Thomas, sic alii cum ipso communiter Theologi, in primis doctissimus Petavius.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET RESPONSIONUM.

TAM EST Monothelitæ duas admittebant in Christo naturas, non inde sequitur unam solum admisisse operationem & voluntatem, cum familiare fuerit Heterodoxis pro una parte damnatis, ad aliam deflectere, ut in substantia palmarum hæresim salvent, ut videre est in Semipelagia-

gians & Novatoribus. Neque verocurant plurimum hæretici contraria loqui, cum ex professo a veritate secedant.

ni & culpæ & censuræ labe immunem, cum quibus sit.

SECTIO TERTIA.

De fautoribus Monothelismi,

DUO ad hanc propositam quæstionem discutienda sunt, videlicet de Monothelitis in genere, tum & de eisdem in speciali.

PUNCTUM PRIMUM.

De Monothelismi fautoribus in genere.

MONOTHELITÆ in tres classes distrahuntur; nempe in eos qui consequenter tantum tales fuerunt: in eos qui directe, & in eos de quibus emerit dubium.

Multum sunt in prima classe, videlicet hi omnes Hæretici, ex quorum dogmate Monothelismus erui potuit. Tales sunt Ariani, Nestoriani, Eutychiani, Apollinaristæ & Severiani; illi enim omnes ea poluere fundamenta, ex quibus voluntatem unitas in Christo manifeste fuit.

In secunda classe numerantur Theodorus Episcopus Pharanitanus, Cyrus Patriarcha Alex. Sergius, Pyrrhus, Paulus. Petrus Patriarcha CP. Macharius Patriarcha Antiochenus, quorum scripta erronea referuntur & confutantur in sexta Synodo generali, præcipue vero capitulum VIII. Cyri Alex. Confirmatio *Edessæ & Typi*.

In tertia classe hi sunt, de quibus dubitatur & vocantur hæsitantes.

PUNCTUM SECUNDUM.

An Honorius Papa adhaerens Monothelitis?

QUIDAM tenent Honorium fuisse Hæreticum Monothelitam. Sic censent odio magis in sanctam Sedem Romanam, quam veritate superati, & sunt Protestantes: quidam inter Fautores illum annumerant, in eo quod non satis, ut summum Pontificem decebat, Hæreticis resistere. Sic Theologi quidam vel etiam Catholici opinantur, ita tamen quod errando non locutus sit in epistolis ex cathedra, ut propugnat Thomassinus Dissert. in VI. Synodum œcumenicam. Alii & probabilius contendunt cum fuisse ab om-

CONCLUSIO.

Honorius Papa neque fuit Monothelita, neque Monothelismi fautor, neque etiam nisi talis in sexta Synodo scriptus.

SINGULÆ conclusionis partes probantur simul multis momentis.

5.

PRIMUM ARGUMENTUM

Ex textu & scopo epistolarum Honorii depromptum.

Si aliquid erroris aut docuisset aut seminasset inter scribendum Honorius Summus Pontifex, maxime in suis ad Sergium Patriarcham CP. epistolis: Atqui ne minimus quidem nævus in eis apparet, quinimmo & ex scopo, & ex ipso textu in sensu obvio sumpto, ut propositiones sonant, contrariam Monothelitarum hæresim debellat ille venerabilis Pontifex: Igitur ab omni erroris labe jure merito & vindicatur, & ab omnibus vindicandus est.

Probat minor: In primo scripto ait quidem abstinendum esse ab unius vel duplicis operationis vocabulo, ne si una diceretur, Eutychianæ faveretur hæresi; e contra vera Nestorianæ, si dñæ prædicarentur in Christo operationes; cujus œconomiæ non una est probatio. Primo quidem, quia Patres & Theologi præcisè non attendunt advoces, modo sensus servetur orthodoxus: deinde vero ista aliæ adducitur ratio, quia pro ista re Ecclesia a Christo ad Honorii usque tempora nec quicquam in Conciliis pro vocum usu aut definitur, aut determinaverat. Tertio unicuique in eo sensu solummodo dicit in Christo voluntatem, quatenus voluntas Christi etiam inferior, non sicut nostra per peccatum originale depravata, adversus spiritum non recalcitraret: sed Deo per omnia in Christo humana voluntas subiecta foret & obediens Deo; ipso dicente Domino Patri. Luc. 22. *Non mea voluntas, sed tua fiat*. Quarto denique, in secundo maxime scripto ad sensum catholicum ita attendit, ut duas nominet operationes; & ne quis obdrepere audeat, addit:

addit: Loco duarum operationum dicamus Christum divina & humana operari inconvertibiliter: qua quidem voce inconvertibiliter prorsus exfluxit & explodit tum Euty-
chianismus, tum Monothelismus illius ramulculum; illo quippe termino naturas & operationes in Christo commisceri non patimur.

Iam audiamus loquentem & scribentem Honorium.

Primo: In priori ad Sergium rescripto ad. 12. apud Binium pag. 64. habetur: Nos enim in quo pervenimus, oportet ambulare: Enim vero, duce Deo, pervenimus usque ad mensuram rectæ fidei, quam Apostoli veritatis Scripturarum sanctarum funiculo extendunt, consistentes Jesum Christum Mediatorem Dei & hominum, operatum divina, media humanitate Verbo Dei naturaliter unita, eundemque operatum humana ineffabiliter atque singulariter assumpta carne discrete, inconfuse, atque inconvertibiliter plena divinitate. Quibus sententiis Honorius non solum non favet Monothelitis, sed & funditus evertit Monothelismi systema, dum ait Christum operari humanam singulariter, discrete & inconvertibiliter, adeoque ulla absque confusione tum voluntatis, tum operationis cum voluntate & operatione divina. Nec mirum; unicuique erat Honorii scopus, videlicet impedire vocum novitates, ne inde exurgeret nova hæresis: quocirca nomina unitus aut duplicis operationis reticere æquum ducebat; ne si una diceretur, Eutychianismus, aut si duplex, Nestorianismus de integro restitueretur.

Secundo pergit ibidem SS. Pontifex, & ait: Unam voluntatem fateamur Domini nostri Jesu Christi, quia perfectio a divinitate assumpta est nostra natura, non culpa, illa perfectio, quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitata. Ecce unitas voluntatis per conformitatem, quam prædicat in Christo Honorius, de qua unitate voluntatis per conformitatem quam prædicat in Christo ille Papa, hanc egregiam affert rationem, cur fuerit in Christo, minime vero in nobis, quia caro in Christo fuerat a Verbo assumpta & non culpa, & ideo non sicut nostra vitata. Hinc in nobis duplex voluntas extat, una iusta, quæque obedit spiritui: altera vero mala quæ adversus eundem recrudescit. Utramque explicat SS. ille Pontifex isto Romanorum 7. oraculo: *Mente servio legi Dei;*

carne autem legi peccati. His peractis, subdit: Non est itaque assumpta, sicut præfati sumus, a Salvatore vitata natura quæ repugnaret legi mentis ejus, sed venit quærere & salvare quod perierat, id est, vitiatam humani generis naturam. Namque alia in membris, aut voluntas diversa non fuit, vel contraria Salvatori, quia super legem natus est humane voluntatis.

Eo loci Honorius clarissime sensum prodit catholicum: Enim vero duplicem in Christo & voluntatem, & operationem agnoscit, cum ut Deus simul & homo spectetur; unicuique vero si consideretur ut homo, in quo sane discrepat a nobis, qui vitiatam unam, & rebellem legi Dei habemus voluntatem, rectam vero alteram per gratiæ opitulationem, quando illi assentimur ad bonum operandum, sed heu! ut plurimum resistimus, Christus vero etiam ut homo per omnia Deo obediens, nusquam resistebat, sed pro ut erat gratiæ impetus, illuc gradiebatur.

Tertio: In eadem epistola hæc habetur: "Litterarum ad eundem Sophronium directarum suscipientes exemplar, & intuentes satis provide circumspice, & fraternitatem vestram scriptis, laudamus novitatem vocabuli auferentem, quod posset scandalum simplicibus generare... Non oportet ad dogmata hæc Ecclesiastica retorquere, quæ neque Synodales apices super hoc exami-
nantes, neque auctoritates canonicæ visæ sunt explanasse, ut unam vel duas enereas aliquis præsumat Christi Dei prædicare, quas neque Evangelicæ vel Apostolicæ litteræ, neque Synodalis examinatio super his habitæ, visæ terminasse... utrum autem propter opera divinitatis & humanitatis, an geminæ operationes debeant derivatæ dici vel intelligi, ad nos ita pervenire non debent, relinquentes cæ Grammaticis, qui solent parvulis exquisita derivando nomina vendicare. Non enim unum operationem vel duas Dominum Jesum Christum, ejusque sanctum Spiritum sacris Litteris percepimus, sed multifor-
miter cognovimus operatum... Si enim divisiones operationum sunt multæ, & hæc omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis Capiti nostro Christo Domino hæc possunt plenissime coaptari?"

Hanc sibi proponit Honorius objectionem: Cur duplex taceatur operatio? Cuius

ius quidem reis tres aut quatuor pro hoc momento assert rationes. Prima, quia neque in sacris Litteris, neque in definitione Conciliorum, saltem in Christo operationes multiplices expresse habeantur. Secunda, quia novitas quoddam parvulis & simplicibus asserere scandalum: Tertia, ex eo quod termini Grammaticos spectent, nec minimum apud Doctores fassent negotium, modo veritatem quoad substantiam & dicant, & explicent. Quarta, hæc ceteris adjungitur: Honorius utramque in Christo operationem clare admodum proficitur, dum Christum divinam & humana inconfuse operari asserit.

Jam sequitur ista pro Honorii purgatione validissima argumentatio: Qui rejicit novitatem vocum unius vel duplicis in Christo operationis propter scandalum simplicium, admittendo realitatem duarum operationum, confitendo Christum perfectum Deum & hominem, improprio modo duas in Christo existere operationes, sicut diversæ sunt & in Spiritu sancto per suam gratiam & potestatem; qui solum abiecit voces materialiter & grammaticaliter sumptas, attendit vero pro more Theologorum ad rerum veritatem, ille certe non fuit fautor Monothelismi, sed potius acerrimus fidei propugnator: Atqui talis exiit Honorius: Ergo &c. Major in qua est difficultas probatur ex Concilio Lateranensi sub sancto Martino Secret. IV. pag. 1095. ubi sic habetur: *Igitur nullo modo oportet contra eos, qui minime denegant pariter utrumque, id est, unam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates, sine discretionem indignationem insigere: sed jussu contra eos tantummodo hanc proferre, qui non consentiunt, quæ probabiles Ecclesia Patres profitentur: hoc est, duas ejusdem atque unius, sicuti, essentias unitas inconfuse & indivise, ita, & equali numero voluntates & operationes. ... Propterea intentum quidem, ut dictum est, bonum existentem Typi laudamus, sed modum ab intentu dissonantem avertimus: Quibus quidem verbis Concilium non damnat Typum, præcisè eo quod in eo taceant Monothelitæ nomen duarum operationum, sed quia silent malo fine, eo scilicet, ut propugnent in realitate unam in Christo operationem: Igitur Honorius non est damnandus, cum œconomiz tantum causa a nomine unius aut duplicis operationis abstinuerit.*

Boncat Theol. Tom. V.

Honorius in sua epistola jam laudata est sui ipsius interpretes pag. 65. apud Bin. "Oportet, inquit, sapere, vel spirare, illa videlicet resistentes, quæ quidem novæ voces noscuntur sanctis Dei Ecclesiis scandala generare, ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sentientes Nestorianos, nos vesana sapere arbitrentur: aut certe si rursus unam operationem Domini nostri Jesu Christi sitatendam esse censuerimus, stultam Eutycharianarum attonitis auribus de mentiam fateri putemur. Audis Honorium eo solum scopo a nomine unius, aut duplicis in Christo operationis abstinere, ut a Nestoriana simul & Eutychariana hæresi recedat.

Idem in secunda epistola apud Bin. pag. 71. suam catholicam iterum prodit mentem his verbis: "Auferentes ergo, sicut diximus, scandalum novellæ adinventio- nis, non nos oportet unam, vel duas operationes definitas prædicare, sed pro una quam quidam dicunt, operatione, oportet nos unum operatorem Christum Dominum in utrique naturis veridice confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipsas potius duas naturas, id est, divinitatis & carnis assumptæ, in una persona unigeniti Dei Patris, inconfuse, indivise, atque inconvertibiliter nobiscum prædicare propria operantes. Eo loci Honorius unam quidem operationem approbat in Christo ratione naturæ humanæ, sed non unam pro duplici natura prædicat, quandoquidem duas nominat operationes; subiungit vero loco duplicis operationis prohibendum esse unum operantem divinam & humana inconfuse & inconvertibiliter. Igitur toto cælo a Monothelismo discedit.

Confirmatur: Qui in suis scriptis, eodem modo ac Magnus Leo delineat Incarnationis Mysterium quoad Christi operationes, dubio-procul Monothelitis non patrocinatus est: Atqui Honorius eodem profusus modo ac sanctus Leo Christi operationes delineavit; iste enim Epist. ad Flavianum pag. 943. sic loquitur: "Agit enim utraque forma, scilicet Christi natura, cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est."

§. II.

SECUNDUM ARGUMENTUM.

Ex Apologiis Honorii a Patribus & Doctoribus utriusque Ecclesiae, Graeca scilicet & Latina celebratis.

Qui ab omni erroris nævo circa Christi operationes adversus æmulos a testibus omni exceptione majoribus vindicatur, profecto in suspicionem Monothelismi venire non debet: Atqui Honorius Papa ita purgatur: Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Agmen ducet Joannes IV. summus Pontifex & Honorii successores: in apologia quam pro eo scripsit apud Anastasium in collectaneis, asserit Pirrhum Patriarcham CP. eum fuisse, qui dixit Honorium unam propugnasse in Christo operationem, eo nimirum scopo ut pro suis partibus tantum habens Pontificem, ipse anathema Ecclesiae declinare valeret: sed subdit Joannes. Occidentales non modicum fuisse scandalizatos de hac calumnia, maxime vero cum Honorium ut sanctum haberent. Rursus in epistola ad Constantem Imperatorem liquido probat Honorium quidem unicam admisisse in Christo operationem, sed in Christo ut homine, quatenus Mediator hominum vitiatam non habuit.

Dices: Testimonium Joannis in ista causa non ponderat, cum defendendo Honorium summum Pontificem, sui quoque Pontificatus & Cathedralis causam in hoc propugnet.

Respondeo, cuilibet licitum esse innocentis partes suscipere, quinimmo hoc ex ipso constat iure, quod potissimum conceditur tum Reipublicæ, tum Ecclesiae Proceribus. Ita glossa in caput *si venissent*, & Fagnanus in caput *nostri*, qui docent Papam posse esse Judicem in propria causa, sicut Imperator in causa fidei ad seipsum spectantis, ut habetur ff. de iis quæ in Testamento delin. *Lege proxime:* Hoc ipsum innuit Clementina in Concilio Vientiensi publicata: Idem docet Cardinalis Tulus in prædictis conclusionibus iuxta verbo *testis* conclusione 202. Suffragatur Macardus verbo *Papa*, conclusione 62.

Alter Honorii defensor est S. Maximus Abbas Græcus. In Apologia tanti Ponti-

ficis, dialogo cum Pyrrho Monothelitarum Antesignano, primum probat illi Vigiliam ab omni errore immunem fuisse, quod ultro Pyrrhus confessus est: tum subdit Pyrrhus: *Sis ita de Vigilio, quid de Honorio respondendum habes?* Quia vero Pyrrhus propugnabat Honorium ejusdem esse secum lenticæ, & unam tantummodo admisisse in Christo voluntatem, respondet sanctus Maximus: *Quis erit interpretes Honorii, quam qui ejus nomine scripsit epistolam ad Sergium?* Pyrrhus postulat quis illam composuerit? Respondet sanctus Abbas his verbis: *Ille idem Ad Dominum Constantinum quondam Imperatorem scribens rursum ex persona sancti Papæ Joannis. Unam, inquit, voluntatem Domini diximus, non divinitatis ejus & humanitatis, sed solius humanitatis.*

Idem S. Maximus Epist. ad Marinum Presbyterum, quæ habetur in Collectaneis Anastasii pag. 33. probat epistolam Honorii ad Sergium ab interprete Græco fuisse deploratam, atque in ea Honorium, teste Joanne Abbate Scriba quem citat, nullo modo secisse mentionem unius tantum in Christo voluntatis, asserit enim his verbis: "Licet hoc nunc sit hæcum", ab his qui hanc epistolam, in græcam vocem interpretati sunt, verum nec quamlibet, exinanitionem, vel abolitionem Salvatoris voluntatis, sed ejus, quæ nostra est & reproba facta, perfectam defectionem & interemptionem, juxta quod & in invicem eorum quæ unius generis sunt, efficitur bellum.

Duobus potissimum momentis sanctus Maximus ab omni hæreseos labe purgat Honorium: Primo quidem asserendo eum non unam pro divinitate & humanitate dixisse voluntatem & operationem, sed solum pro humanitate per exclusionem voluntatis vitiatæ, qualis est in nobis. Secundo, propugnat codicem latinum ab interprete Græco fuisse deploratum, ita ut Honorius nusquam dixerit unam in Christo tum voluntatem, tum operationem, quod quidem momentum probat auctoritate Anastasii Abbatis Græci, qui dum ab Oriente Romam venit, multas circa epistolas Honorii ad Sergium motas quæstiones apud Ecclesiam Latinam Prælatos, audivit: Tum subdit, Honorium ab omnibus ut Orthodoxum habitum fuisse: ex quo concludit S. Maximus Interpretem Græcum in pravam adduxisse sentiam textum latinum epistolæ Honorii ad Sergium.

Deni-

Denique S. Maximus Episc. ad Petrum illustrem, dicit esse risu dignam eam impudentiam Monothelitarum, qui ut defendant *Ecthesim*, tentantiam Honorii ad suas partes audent detorquere: tum concludit Orientem & Occidentem admonitionibus, & ex 3. orationibus, immo & lacrymis tentasse Hæreticos ad meliorem frugem revocare. Demum inter fidei defensores primum recenset Honorium his verbis: "Quod & divinus Honorius, quod vero & post illum Severinus senex, quod denique & is qui post hunc, extitit facer Joannes ... omisit quidquam supplicationi conveniens."

Tertius testis, qui & Græcus, Stephanus Dorensis Episcopus accedit, quique tamquam Legatus & Orator Sophronii illius decreta adversus Monothelitas, Romam detulit tempore Honorii anno 635. secundum Theophanem, & decimo Honorii anno, ut scribit Anastasius, Stephanus inquam, ad annum 638. loquens de sua legatione ad Concilium Lateranense sub S. Martino dicit: "Deum excitate Prædecessores, Apostolicosque Præsules in commotione, licet nullo modo Hæreticos flectere potuerint." Quibus quidem verbis docet Honorium unum ex istis Prædecessoribus omnia tentasse ad fidem conservandam, Ergo &c.

His omnibus adjungitur Anastasius Bibliothecarius, qui in sua ad Joannem Diaconum epistola, omni qua par est reverentia & iustitia Honorii Papæ suscipit defensionem, quam quidem variis luculentissimisque firmat rationibus. Enim vero asserit primoquidem Honorium sufficienter a Joanne summo Pontifice fuisse purgatum: Secundo, non constare Honorium distasse epistolam ad Sergium, ut illam interpretati sunt Græci: Tertio, Concilium non potuisse damnare mortuum, quia nemo damnatur nisi sit pertinax in errore, & defenderit adhuc vivens apertam hæresim. Porro ante Honorium Ecclesia nihil quidquam determinaverat circa unam aut duplicem operationem Christi, unde Monothelismus tempore Honorii nondum ut hæresis habebatur. Denique subiungit Concilium sextum, in quo Honorius legitur proscriptus, non censeri approbatum nisi pro undecim prioribus sessionibus, in quibus nulla apparet tum Honorii, tum ejus epistolarum damnatio. Unde sicut Gelasius Papa tomo de anathematis vinculo ait,

Concilium Chalcedonense non obligari nisi pro sex primis actionibus, pari & simili ratione Anastasius concludit sextum non ponderare nisi pro undecim mox citatis, nusquam vero pro ceteris in quibus Honorius legitur damnatus.

§. III.

TERTIUM ARGUMENTUM.

Ex Conciliis depromitur.

VARIA a morte Honorii adunata sunt adversus Monothelitas Concilia usque ad Sextum generale inclusive: Sed in his omnibus, Sexto generali ne quidem excepto, non proscribitur Honorius, immo altum est de eo inter damnatos silentium: Ergo &c. Probatur minor: Unum Romæ adunatum sub Joanne IV. qui damnavit *Ecthesim*: alterum in eadem urbe congregatum est sub Theodoro Papa, qui in hac Synodo proscripsit omnes Monothelitas, ut Pyrrhum & Relapsum & Paulum, nihil vero de Honorio protulit: Tertium adhuc Romæ quod Lateranense vocatur ex universo pene Occidente sub S. Martino I. qui fidem proprio consignavit sanguine, quique condemnavit *Typum* & *Ecthesim*, tum omnes Monothelitas Secretario V. in quo etiam damnati leguntur Sergius, Cyrus, Theodorus Phanaritanius, Temesthius & Severus; sed ubique altum est silentium de Honorio: Ergo &c.

Purgatio Honorii ex ipsa sexta Synodo generali.

QUIDAM inter Theologos etiam Catholicos Honorium non quidem Hæreticum, sed ut Monothelismi fautorem habent, ea potissimum ducti ratione, quod in Sexta Synodo generali proscriptus legatur: Sed hæc ratio nulla est, quod quidem duobus validissimis probatur argumentis. I. Quamdiu Concilium fuit legitimum, nullo modo Honorius damnatur. II. Tamen in quibusdam sessionibus inter Monothelitas damnatos annumeretur, hoc in actibus desolatis dumtaxat compertum habetur.

Honorius non damnatur, quamdiu Concilium fuit legitimum.

Sexta Synodus generalis fuit tantummodo legitima in undecim primis sessionibus

nibus, in ceteris vero quæ usque ad 18. protraxerunt, accephala: Sed Honorius in undecim prioribus sessionibus, in quibus Patres adversus Monothelitas iudicio comparativo procedunt, nullo modo damnatur: Ergo &c. Probatur maior in qua est difficultas, & hoc texendo actum Concilii historiam.

Primo: Undecima sessio terminata est anno Christi 681. 14. die Aprilis, in qua completum apparet Concilium; hac enim finita sessione Joannes Episcopus Portuensis Dominica die Paschæ in Ecclesia sancta Sophiæ, Missam publice Latino celebravit idiomate coram Imperatore, & Patriarcha CP. in gratiarum actionem pro terminatione tanti negotii: ita Anastasius in Agathone, Venerabilis Beda de sex mundi ætatibus, & S. Antoninus Tomo 2. Chronologiæ, qui nullius alterius sessionis recordantur. Porro neque Legati, neque ipse Imperator in ulterioribus comparare sessionibus. Subdit vero venerabilis Beda Concilium finitum fuisse undecima sessione, ut dictum est. Sed in his omnibus sessionibus nulla sit mentio de Honorio, ut ab enumeratione partium constat: Ergo &c.

Secundo: Hoc ipsum probatur discurrendo per singulas sessiones. In prima Macharius, lectis quibusdam textibus Concilii Ephesini a Stephano suo discipulo, concludit unicam esse in Christo voluntatem: sed illi resistunt summi Pontificis Legati, afferentes duplicem esse quod auctoritate B. Cyrilli Alex. probant. In secunda idem probatur ex epistola S. Leonis; negat vero Macharius id ex epistola sequi, & unicam in Christo semper defendit esse voluntatem. In sessione tertia, sermo Mennæ ad Vigilium, & duo libri Vigili, unus ad Justinianum, alter ad Theodoram Imperatricem suppositicii declarantur: Sessione quarta, referuntur duæ Agathonis epistolæ, altera directæ ad Imperatorem, altera vero quæ tenet locum instructionis pro Legatis; in illa autem sic loquitur: *Quod ex vero luminis fonte, tamquam de radio vivifici fulgoris per Ministros beatos Petrum & Paulum Apostolorum Principes eorumque discipulos & Apostolicos successores gradatim usque ad nostram parvitatem Dei opulatione servatum est.* Quam quidem epistolam Patres Synodici Sess. 17. unanimi voce & acclamatione approbarunt; Verbis autem laudatis testatur Agatho omnes suos prædecessores, quorum unus

erat Honorius, fuisse in fide puros, deinde vero omnes Monothelitas nulla facta mentione de Honorio refert & nominat, quos & procribit.

Sessio 7. declarantur acta Concilii quinti desolata, & cum Monothelitz in suas partes traherent Vigilium, reclamantibus Legatis, silentium eis impositum est. *Sess. 8.* Macharius citat pro se Honorium, & quodammodo S. Leonem: Concilium ipsum irridet, & nullo modo audit accusationes adversus utrumque Pontificem, non sine amara calumnia factas, Macharium e contra ejusque discipulum Stephanum Monachum lententia interlocutoria proferbit. *Sessio 9.* relegendur actitata contra Macharium, & novis Scripturæ auctoritatibus illi probatur duplicem esse in Christo voluntatem. *Sess. 10.* confutatur idem Macharius auctoritate Patrum: in eadem sessione relecta sunt scripta Themestii, Antymi, Pauli, & epistola Theodori Constantinopolitani ad Paulum, nihil vero de Honorio habetur per iudicium comparativum. Denique *Sess. 11.* Macharius citat pro se Honorium & sanctum Leonem, ad quod nihil respondet Concilium, bene tamen ad Themestium & Antymum, contra quos insurgit.

Profecto si in eadem damnatione fuisset Honorius, utique fuisset iudicio comparativo damnatus, quod quidem non legitur factum in undecim prioribus sessionibus: neque vero probabile est tantum Pontificem proscriptum fuisse in subsequentibus, quas quidem adiungunt multi, cujus rei argumentum est irrefragabile, quod ipse Imperator finita undecima sessione dixit sese a Concilio recedere, eo quod præcipua capita eliquata fuissent constaret. Certe si causa Honorii adstanta & finienda superfuisset, haud dubie præcipua capita a prima usque ad undecimam sessionem examinata, & ad iudicii trutinam discussa atque examinata fuissent, quis cordatus dicere auderet? Maximum quippe momentum nempè Honorii causa in latera iudicii ponderanda permanisset. Ergo &c. Non abs re erit hic texere Imperatoris a Concilio discedentis verba: „ Constantius piissimus Imperator dixit: „ sufficientia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia vero in Christo „ amabilis nostræ Republicæ causis occu- „ pamur, iubemus... Patrios... univer- „ sali vestro Concilio in reliquis conveni- „ tibus inveniri, postquam præsentis cau- „ sæ

„ sæ plurima & præcipua capitula coram
„ nostra pietate jam peracta sunt. „

*Eadem Honorii fidei puritas ex defloratione
Concilii VI. vindicatur.*

DATO & non concessio Concilium ad sessionem usque decimam octavam protrahum & legitimum fuisse, luce tamen clarius apparet Honorium non fuisse in subsequentibus damnatum: Et probatur. Tamen si Sess. 13. ejus epistolæ legantur scriptæ, ipse vero Sess. 17. cum ceteris Monothelitis anathemate percutiatur, hoc solum ex defloratione Concilii contigit, non una vincit ratio.

Primo quidem inauditum est, summum Pontificem, præsentibus Legatis, sed tacentibus, & abique prævio examine epistolarum, quæ ex se præbent in sensu obvio sensum ita catholicum, ut vel ipse Heraclius Imperator in *Epheso*, quam in gratiam Monothelitarum publicavit, uno solum anno a morte Honorii elapso scilicet 638. nullam faciat Honorii mentionem, quod dubio-procul non omisisset, ut tanti Pontificis calculo suum muniret edictum, in quo prohibet sub magnis pœnis, ne aliquis duas in Christo operationes & voluntates prædicet.

Secundo: In eadem sessione testantur Patres Synodici se in omnibus regulam ab Agathone in sua ad Imperatorem epistola sequi, tum nominatis Monothelitis Concilium sic loquitur: *Quæ præfens sancta & universalis Synodus fideliter suscipiens, & expansis manibus amplectens, tam suggestionem quæ a sanctissimo ac beatissimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta est ad Constantinum piissimum atque fidelissimum Imperatorem, qui nominatim abiecit eos qui docuerunt aut prædicarunt, sicut superius dictum est, unam voluntatem & unam operationem in Incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi.* Jam quæstio mere facti evadit, num Agatho inter Monothelitas, quos in sua epistola stylo perstringit cenlorio, annumeret Honorium vel non; testantur quippe PP. Synodici se ideo Monothelitas cum Honorio damnare, quia omnes nominatim ab Agathone proscripti leguntur: sed falsissimum est Agathonem proscribere Honorium in sua epistola: Igitur perinde falsum est a Concilio fuisse damnatum: quocirca patet Concilii defloratio.

Tertio: Idem momentum affulget speculat
Boncat Theol. Tom. V.

cialiter ex Epistola Synodica Concilii ad Agathonem, ubi hæc habentur: “ Inter-
„ secimus ex sententia per sacras vestras
„ Litteras de his prius lata, videlicet
„ Theodorum Episcopum Phiram, Ser-
„ gium, Paulum, Pyrrhum & Petrum. „
Etiam inter damnatos annumerant Honorium, sed ut jam dictum, Agatho in epistola supra laudata per sententiam latam non damnat Honorium. Igitur non nili ex defloratione Concilii Honorius inter proscriptos Monothelitas damnatus recensetur.

Hujus veritatis aliud irrefragabile argumentum est, quod Theodorus a Sede CP. propter Monothelismum deturbatus, in quam quidem, absoluto Concilio, meliora simulans relictus, inter damnatos tamen non annumeretur, ex quo Baronius ad annum 682. sic concludit: Habemus iurem, qui sui nominis loco ipsum Honorii nomen suorum amicorum molitione substitui curavit: quorum enim ille qui simul cum Machario, hortante Imperatore, ut scribunt Historiographi, fidei acquiescere noluit, qua potissimum de causa adunatum est sextum Concilium generale, non proscriptus fuisset? Quid plura pro isto adiciam momento? Cum habeamus ipsum Theodorum consistentem reum, quippe qui, teste Baronio ibidem pag. 629. Imperatorem sic alloquatur: “ Re-
„ sipiscetes mirati sumus inter nos &
„ ante nos Honorium non numeratum,
„ si eximitur e numero damnatorum Ho-
„ norius, cur ego cum prædecessoribus
„ meis perpetua infamiae nota annume-
„ ror? „ Audis Theodorum eo loci duo affirmare ut Imperatoris auctoritate e numero proscriptorum expungatur; videlicet seipsum cum aliis Monothelitis damnatum, minime vero Honorium, tamen si ejusdem esset cum illis sententia. Igitur ex Theodoro Honorius inter damnatos non adscriptus est, ipse vero e contra, & merito quidem, cum catholice sicut Honorius de Christo non locutus fuisset.

Quarto: Ejusdem Concilii defloratio iterum atque iterum ulterioribus momentis clarissime demonstratur. Enim vero non in causa Honorii solum astra Concilii, sed & in aliis multis capitibus depravata fuerunt acta. In Symbolo edito in Concilio Romano sub S. Martino, & citato in epistola Synodica ad Agathonem directâ a sexta Synodo, deest hæc clausula de Spiritu sancto: *Qui a*
Ff 3 Pa-

Patre Filioque procedit : quæ tamen fuit expressa in illo Lateranensi Concilio, ut liquet ex Concilio Angliæ sub Theodoro Cantuariensi, Agathone summo Pontifice : Ne miremini igitur, si acta Concilii sexti generalis in causâ Honorii deflorata propugnemus.

Juvat ad majorem deflorationis evidentiam Sessiones Concilii percurrere. In sessione quinta, sexta, septima & octava leguntur tantum adfuisse 36. circiter Episcopos. Anastasius in Agathone, Beda de sex mundi ætatibus, Theophanes in Chronographia ad annum 670. Paulus Diaconus & alii præter Legatos numerant ab initio Concilii 150. Episcopos.

Iterum in octava lecta est Macharii Monothelitæ fidei professio, cui subscripserat Theodorus CP. Patriarcha, ut asserit Anastasius, item & subscripserat Sergius, teste Abbone Floriacensi, & tamen invenitur solum a Machario subsignata.

Celebriores Auctores asserunt Synodum finitam fuisse anno 27. Imperii Constantini, qui quidem annus in octo prioribus sessionibus semper refertur; acta vero Concilii in reliquis sessionibus 28. annum præ se ferunt.

Nulla sit mentio in Sess. 13. de *Ecclæsiæ*, & *Typo*, epistolæ tamen Honorii quali per execrationem combustæ teguntur; numquid parcerent Patres Constitutionibus totum Monothelismi venenum complectentibus, ut innocentem damnarent?

In Sessione 14. sit inspectio Codicum a Machario corruptorum, & tamen certum est hoc esse factum tantummodo Sess. 4. coram Imperatore. Sess. 18. refertur Imperatorem fuisse præsentem, nihilominus expresse habetur completa sessio undecima, abiisse.

Quid plura? Legatis Apostolicis inveniuntur ex improvviso adjuncti alii Legati Apostolici & quidem Græci. Ecce verba: " Joannes misericordia Dei Episcopus Theſſalonicenſis civitatis & Apolloniæ Sedis Romæ Legatus definiens subscripsi. Stephanus misericordia Dei Episcopus Corinthi & Legatus Sedis Romæ definiens subscripsi. Basilus misericordia Dei Episcopus & Metropolitanus civitatis Gortinæ Insulæ Cretæ & Legatus totius Concilii & Catholicæ principalis Sedis antiquæ Romæ definiens subscripsi. Haecenus fictitii Legati: fuerunt enim solum tres, ut di-

ctum est, illique Latini, quinimmo Constantinus Imperator in epistola ad Leonem II. Legatos Apostolicos tantum numerat Latinos, nempe Theodorum, Georgium Presbyteros, & Joannem Diaconum, vices Agathonis agentes, ut refertur Sess. 1.

Dices: Si acta promiscue ita deflorata fuerunt, ad nihil valet Concilium: absurdum consequens. Ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam, quandoquidem vel minimum pro fidei definitionibus, immo & pro Hæreticorum damnatione, si unum excipias Honorium, non claudicat: quoad alia quæ mera complectuntur facta, non poudere, abique fidei Concilii dispendio propugnari potest, cum Ecclesia etiam in Concilio adunata in iis rebus non infallibilis sit: tum quia etiam non semel compertum habetur Historiographos in Chronologia sicut temporum sic & Conciliorum errare: at omnes pro dogmatibus a sexta Synodo definitis unius esse labii constat.

§. IV.

QUARTUM ARGUMENTUM,

Ex Auctoribus coævis defenditur Honorius

ILLE non potest dici Monothelismi fautor, & cuti talis in sexta Synodo damnatus, qui ab Auctoribus ipsi coævis defenditur ut ab omni hæreseos labe immunis: Atqui res sic se habet: Ergo &c.

Probatio minoris ex Auctoribus Græcis.

STEPHANUS Dorensis, Palæstinae Episcopus in Concilio Lateranensi sub S. Martino nominat omnes Monothelismi primarios defensores: sed nihil de Honorio: Ergo &c.

Item Monachi & Presbyteri Græci, qui eidem adfuerunt Concilio, ut habetur Secretario II. inter quos erat Joannes Abbas, Presbyter Monasterii sancti Sabæ, item & Theodorus Abbas, Presbyter Monasterii venerandæ Lauræ, alique bene multi Abbates & Monachi num. 37. quorum alii erant ex Laura in Palæstina, alii ex Africæ Monasterio juxta Baronium ad annum 649. item quædam fidei dogmata de græco in latinum translata Tomo 7. Bibliot. Patrum, pag. 626 item S. Joannes Damascenus qui quadragin-

ginta solum elapsis a sexta Synodo annis, a Simone Mago ad sua usque tempora Hæreticorum textit historiam in primis Monothelismi originem & progreßum refert: Sed in his omnibus altum est de Honorio silentium: Ergo &c.

Accedit pro fide Honorii omni exceptione major testis, scilicet Theophanes, qui floruit versus medium noni sæculi; quippe qui refert in sua Chronologia quibus modis S. Maximus ex Africa Romam veniens suum accegit zelum contra Monothelismum, cujus textit historiam ad annum 670. & quod actum est in sexta Synodo generali nominando eos qui in ea proscripti sunt: Sed non sine fundamentum omisit Honorium.

Jam audiendus est Photius pro tanto momento si le dignissimus, quandoquidem summos Pontifices in ore habebat; hic tamen in libro de septem primis Synodis, loquendo de septima Monothelismi recenset Coriphæos, sed silet Honorium, quod dubio-procul non fecisset, si inter Monothelitas annumerandum esse compertum habuisset. Quid plura adjiciam? Paulus Diaconus in vita Constantini IV. sicut & Zonaras in vita ejusdem Imperatoris de Monothelitis nominatim terminum instituunt, nec tamen quidquam reperies apud eos de Honorio: Ergo &c.

Probatio minoris ex Authoribus Latinis.

Omnes fere Historiographi qui Monothelismi texuere historiam, ne minimum quidem verbum de Honorio proferunt: Ita Anastasius Bibliothecarius, Biondus lib. 9. Decadis primæ, Nauclerus, Sabellius, Platinus, Beda de sex mundi ætatibus, Humbertus Cardinalis a Sylva Candidi in dialogo cum Nicata Abbate Vveipergensi, Abbo Bloyzenfis, Marchellus Congregationis Oratoriarum Presbyter, Belarminus Lib. de SS. Pontifice, Binius in notis ad Conc. Rom. sub Agathone. tam ad Conc. VI. generale, & alii bene multi.

Demum accedit instantia Ecclesiæ Africanæ adversus Monothelitas. Primo quidem ad Theodorum Papam, deinde ad Constantinum Imperatorem, postea ad Patriarcham CP. ut habetur in Concilio Lateranensi sub sancto Martino Secretario II. Porro facta est a tribus Conciliis Africanis videlicet Numidiæ, Biscacenæ, & Mauritanæ: In his Patres Monothelitas suo perstringunt stylo censorio, sed nihil pro-

fus de Honorio, quem certe non omisit, si illum agnovissent reum, maxime vero quod eo ulque eorum devenerit zelus, ut vel ipsum monuerint Innocentium primum in suspicionem venire, quod Pelagio non nihil faveret, de quo momento se se purgare æquum duxit Magnus ille Pontifex.

§. V.

Quintum argumentum, ex rationibus Theologicis.

ILLÆ sunt ab omni erroris nævo immunes, & a Concilio sexto indamnatus extitit, quem rationes omni exceptione majores talem fuisse perhibent: Atqui res sic se habet pro Honorio Papa. Ergo &c. Probatur minor omni rationum genere.

Rationes positivæ pro defensione Honorii.

PRIMA: Qui sensum prodit Catholicum in suis epistolis, non potuit damnari, & hoc constat ex Traditione; Ecclesiæ enim nihil nisi erroneum damnat, sin minus foret fallibilis & erraret; hinc Theodoretum & Ibam sensum Catholicum exhibentes suscepit in Concilio Chalcedonensi, Dionysium Alexandrinum de Sabellianismo accusatum se purgantem Dionysius Papa absolutum remisit, & sic de aliis bene multis exemplis: Atqui epistolæ Honorii sensum obvium aperte Catholicum habent, cum testetur unam tantum dicere in Christo voluntatem per exclusionem viciatæ; ex quo liquet manifeste supponere in Christo ut Deo voluntatem divinam, & ab eodem ut homine solum excludere duas, quales sunt in nobis, quarum una teste Apostolo adversus spiritum rebellat, altera vero opposita obedit. Ergo &c.

Alteræ: Qui Catholicam fidem nedum proficitur, sed clare admodum excludit ex professio errores, dubio-procul nec erravit, nec propter errorem damnatus est: Atqui sic se gessit Honorius, asserendo primum realitatem dogmatis in sua prima epistola, deinde loquendo ut S. Leo, qui Act. 10. Concilii laudatur, quique nihil dicendo de una aut duplici operatione asserit Christum operari divina & humana: similiter & dixit Honorius: ait enim ne saveanus Nestorianis, abstineamus a nomine dextrum operationum,

utique & a vocabulo unius ne adhaerere Eutychnianis videamur : sed loco duarum operationum dicamus Christum operari divina & humana inconfuse, & inconvertibiliter, quibus duobus vocabulis omnem propellit Monothelismum, operationes & voluntates in Christo confundentem. Ergo &c.

Tertia : Qui habitus est ut Orthodoxus & fidei defensor, non potest haberi & damnari ut hæreticus, vel ut hæreticorum fautor : Atqui talis semper habitus est Honorius, & probatur. I. Ex Agathone qui in sua ad Concilium generale epistola ab universalis Synodo approbata, testatur omnes prædecessores suos fuisse in fide puros. II. Ex toto Occidente, qui Honorium alicujus circa fidem navi nquam infirmavit. III. A Stephano Dorenfi Episcopo, a Sophronio Romæ pro negotio Monothelismi missio, qui retulit SS. Pontifices & ipsum Honorium Monothelismo restitisse. IV. Veluti Romæ sanctus & Monothelitarum adversarius celebratur; ibi enim videtur depicta ejus imago, abraha vero & omnia illorum qui Monothelismum propugnaverunt. Ergo &c.

Rationes in Jure fundatæ.

I. PRIMO : Jura non damnant propter sententiam vocis, modo dogma in realitate defendatur : Sed ex Honorii epistolis liquet SS. illum Pontificem tenuisse realitatem duplicis in Christo operationis, immo & sufficienter suam expressisse fidem : Igitur citra jus non potuit damnari. Major in qua est difficultas, probatur. I. Ex Concilio I. Antiochæno, qui œconomix causa omisit Verbum consubstantiale pro Spiritu sancto, ne ex hoc inferrent Macedoniani unicam esse in Deo personam. II. Ex S. Athanasio, Hilario & Basilio, qui etiam post adoptionem *Consubstantialis* pro Filio Dei in Concilio I. Nicæno factam, permiserunt tamen *homousion*, modo citra varietatem sumere, & identitatem in natura Patris pro Verbo importaret. III. Ex Concilio Lateranensi sub S. Martino, qui Secr. 4. ait non esse damnandum eos ut Monothelistas, qui unam aut duas operationes non appellant, modo admittant realitatem, & Patrum fidem teneant, ex quo concludit non damnare Typum præfice quod unicam prædicet operationem, sed intentum Ty-

pi, in eo quod Monothelitæ contradictoria loquerentur, & modo unam, modo etiam nullam operationem & voluntatem admitterent, ita ut solum Verbum cuncta operaretur, & suppleret vices intellectus & voluntatis.

Ecce verba apud Binium pag. 1005. " Igitur nullo modo oportet contra eos, " qui minime denegant pariter utrumque, " id est, unam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates, si ne discretionem indignationem infligere : " Sed iuste contra eos tantummodo hanc " proferre, qui non consentunt, quæ " probabiles Ecclesiæ Patres consentunt " Propterea intentum quidem, ut " dictum est, bonum existentem Typi " laudamus : sed modum ab intentu distans, sonantem avertitur ... Aliquando quidem unam operationem, aliquando autem penitus non unam, iterum aliquando unam voluntatem, aliquando autem omnino nec unam voluntatem " *Monothelitas* in Christo Deo in aperto " dogmatizantes ... Quoniam quod est " Christus ut Deus, hoc est uterque naturaliter. " Honorius non sic, utramque enim naturam in Christo, quod sibi proprium est, divina scilicet & humana operari propugnat.

Secunda : Juxta jura nullus Legatus citra commissionem aliquid definire tolerare debet : sin minus factum irritum evadit. Sed Legati Agathonis Papæ nullam habebant commissionem aliquid contra Honorium proponendi, neque hoc poterant tolerare, cum in epistola commissionis nulla mentio fiat de isto momento; ut enim ait Binus in notis ad 11. Scilicet commissio Legatorum erat intra certos terminos coarctata, & quæ tractanda erant de Monothelitis, enumerat Agatho. Ergo &c.

Tertia : Ut definitio ex jure vim habeat, non debet esse contradictoria : Atqui in hypothefi, quod Patres Synodici damnassent Honorium, contra jus fecissent, & quidem contradictorie, quandoquidem Sess. 17. asserunt se damnare Pyrrhum, Sergium, Honorium, eo quod nominatim eos proscripterit Agatho, & quidem per sententiam prius ab ipso latam, ut haberetur in epistola Synodica : Atqui tamen falsissimum est Agathonem inter Monothelitas Honorium annumerare, & uti talem damnare, cum potius dicat in sua epistola a toto Concilio suscepta, omnes

omnes prædecessores suos, usque ad se fuisse in fide puros. Ergo &c.

Rationes negativæ.

PRIMA: Si Honorius fuit damnatus, sequitur totum Occidentem & Orientem cum illo errasse & fuisse Monothelitis: absurdum consequens; ergo & antecedens. Probatum sequela majoris. Primo, sequitur totum Occidentem errasse, cum siluerit errores supposititios Honorii, quem Episcopi de Monothelismo nusquam arguerunt, sed magnis semper encomiis celebrarunt, & uti sanctum habuere. Secundo, sequitur & totum Orientem defecisse cum eo a fide, nedum Monothelitarum Proceres, sed & Catholici, cum vel ipse Sophronius in sua professione fidei, in qua a Christo nato ad suum usque ævum enumerat hæreticos, ubi non filet Monothelitas, nullam faciat de Honorio mentionem, cum potius ad eum habuerit ad debellandum Cyrum, Sergium & alios recursum: neque vero S. Joannes Damascenus & Photius inter Hæreticos illum commemorant: Theodorus quidem CP. eum nominat veluti suæ hæreseos socium, ut declinaret Ecclesiæ anathema, sed alloquendo Imperatorem ultro fatetur non fuisse cum aliis Monothelitis damnatum. Baronius ad ann. Chr. 682. pag. 629. edit. Colon. Agr. 1609. Theodorum sic perorantem introducit: „Quomodo existimas. Imperator, poteros fore passuros, præsertim vero „Orientales, cum lecturi sunt in ipsis „sextæ hujus Synodi actis Synodalibus, „tot Constantinopolitanæ Ecclesiæ, nec „non Alexandrinæ & Antiochenæ Patriarchas scientia sublimis viros, uno „simul istos anathematis fulmine cum „dedecore jacere prostratos, totius orbis „ignominia expositos, & ad omnem locum, quo ipsa Acta contigerit pervenire, veluti unico tractos ostentari damnatos; Honorium vero Romanum „Pontificem prætermisimus, qui a nostris „collega reperitur ejusdem esse assertus, erroris? „Hac de causa ut suæ consuleret famæ, acta Concilii desloravit, & loco sui nominis, apposuit inter damnatos Honorii nomen. Ergo &c.

Alteræ: Non potuit per sententiam latam, omisissis juris solemnitatibus, damnari Honorius, cum hoc concessum sit vel ipsi Machario, qui in eodem Concilio

sæpius auditus, a judicio comparativo cum suis scriptis proscriptus est; maxime quia mos jam inoleverat non damnare summos Pontifices eo ipso quo, vel per Legatos, vel per seiplos a criminibus imputatis se purgare volebant: sic Papa Symmachus in Concilio Romano coram Rege Theodorico a culpis illi impositis se vindicavit, & fides citra moram ejus dictis adhibita est. Sic Leo III. se purgavit præfente Carolo Magno, tum ipse, conclamante Rege, innocens habitus est: sed in Concilio sexto, nec a judicio comparativo discutuntur Honorii epistolæ; silent Legati, qui prius in eodem Concilio indicarant Vigilium mortuum de Monothelismo infimulatum, & ejus ad Mennam Patriarcham CP. confictæ declaratæ sunt epistolæ: Igitur falsissimum est Honorium fuisse damnatum.

Tertia: Non æquum est dicere Concilium generale errasse, cum supra ostenderimus Concilia Oecumenica esse in definiendo factio dogmatico infallibilia. Sed supposito quod epistolæ Honorii damnaverit Synodus, erravit, ait Binius, cum illarum sensum non attigerit: & hoc ultro concedunt novatores, contententes Ecclesiam non esse infallibilem circa facta dogmatica, ut a textibus propositionum Janseii avertant anathemata. Ergo &c. Sic loquitur Binius in notis ad Concil. VI. gen. pagin. 97. col. 1. „Nisi „concedatur, acta Synodalia in iis, quæ „causam Honorii concernunt, corrupta „& depravata fuisse, oporteat fateri „universam Synodum sanctissimam intolerabilis erroris, impudentiæ & injustitiæ notam indelebilem incurrisse. „Intolerabilis error foret, si unum atque alteram epistolam Honorii ducenti octoginta novem Patres non intellexissent, quæ intentione ea scripta fuisset, ex circumstantiis temporis, loci ac personarum non advertissent, item quæ locorum dubiorum foret interpretatio, ex vulgata illa & celebri disputatione Maximi cum Pyrrho habita, non audivissent.

Hic amore veritatis ponderatis, varii variorum Ordinum percelebres in sacra Theologia Magistri, in primis doctissimus, ac illustrissimus Demegeynus, omni scientiarum Græcarum, Hebraicarum, sacre Theologiæ, & juris utriusque genere excultus, cujus virtutem & in fide defendenda

denda zelum fama non capit, primum in Senatu Parisiensi Advocatus, tum factus religiosus Sancti Francisci Aflionis ex ordine R.R. PP. Capucinorum ad Episcopatum Grassæ quondam assumptus, ad hanc, quam defendimus sententiam, propria perantiqua relictâ, deflexerunt, quod idem speramus & expectamus a viris doctissimis, qui habent sapientiam sicut Angeli Dei, ad fecerendum verum a falso; soli quippe ut plurimum juniores, qui vix pulvere Scholæ excusso, ex Cathedra seu pulpito sonantes, omne quod ingenii tenuitas non scrutatur, flocci faciunt. Abiste tamen a verbo injuria, cum de questione in utramque partem in scholis disputetur; sed quæso amice, doctissime & cordate Lector; si quotidie in scientiarum Palæstra vindicatur Marcellus Ancyranus ab Arianismo, Joannes Antiochenus a Nestorianismo, a fortiori deest ex pietate & justitia zelatos catholicos Honorii partes suscipere, cum adsint infinita prope pro eo defendendo argumenta, ne hæreticorum phalanges, ex supposito summi Pontificis errore, Ecclesiam Romanam diæteris infestentur, & contumeliis, ut ejus in dogmate declinent obedientiam, ut videre est in Centuriatoribus Magdeburgensibus, novissime in recentioribus Heterodoxis, qui in omnibus fere libellis citant confictum Honorii lapsum, ut isto ex palea leviori posito fundamento, quod Ecclesia universalis voluit, suscepit & statuit pro fidei conservatione contra Janesismum, excusent.

Fis satis objectionibus.

O B J E C T I O N E S I. Qui unam tantum in Christo prædicat voluntatem & operationem, est Monothelita, namque Monothelismus initium duxit ab eo quod quidam a duplicis in Christo operationis vocabulo abstinerent: Atqui similiter Honorius in sua prima ad Sergium epistola abstinnit: quinimmo non dicendum esse duas in Christo operationes concessit: Igitur aut Monothelita, aut saltem Monothelismi fautor extitit.

Confirmatur: Ea potissimum ratione Sergius, tum *Ecclæsis*, Typus, *Capitulum 7.* Concilii Alexandrini sub Cyro Patriarcha celebrati, proscripta sunt, quia duas in Christo operationes silerent. Ergo &c.

Respondeo I. Hæc & similia ad summum

probare Honorium non satis strenue ad versus Monothelitas egisse: sic propugnat Pater Thomassinus in notis ad sextam Synodam generalem; eo quippe loci nihil a summi Pontificis auctoritate in definiendis rebus fidei detractum propugnat, maxime propter duo. Primo quidem, ex eo quod epistola Honorii ad Sergium ex scrip- tis Ecclesiæ Constantinopolitaneæ educta sit, ut legeretur in Concilio; ex quo liquet notam fuisse illi soli Ecclesiæ, adeoque non fuisse per modum constitutionis datam. Secundo, erat tunc temporis pro more positum, ut summi Pontifices non darent constitutionem dogmaticam, seu ad totam Ecclesiam, seu ad Concilium Oecumenicum directam, nisi ex prævia Concilii particularis adiunctione; sic S. Martinus, & post ipsum Agatho Concilium Romæ primum congregarunt, tum adunata est sexta Synodus generalis pro solemniori Monothelismi damnatione: Igitur Honorius, inquit, Thomassinus, locutus est ut persona particularis ad Sergium scribendo, videlicet ut hæresim suboriendam compelleret: neque probari potest eum suam epistolam per modum constitutionis ad totam Ecclesiam direxisse.

Respondeo II. distinguendo majorem: Qui unicam dicit in Christo voluntatem & operationem, tam pro divinitate quam pro humanitate Monothelita est, concedo: qui unam solummodo pro humanitate proclamât, quatenus in ea non duæ sunt in Christo, sicut in nobis, quarum altera est & visiva, & spiritui rebellis, altera sancta & Deo subiecta, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam.

Ad confirmationem, nego paritatem. Et vero latum est discrimen inter Sergium & Honorium: iste enim animo Catholico unicam in Christo dicebat operationem; e contra vero Sergius, non quidem in suo ad Honorium rescripto, in quo saltem quoad terminos loquebatur catholice: hinc propter hoc neque a S. Martino, neque ab Agathone proscriptus est, sed potius propter suam ad Cyrum epistolam, simul & propter Ephem ab ipso compositam, in utroque enim instrumento operationem in voluntate humana non nisi passivam cognoscit, activam vero tantum in Deitate; ait enim Sergius scribens ad Cyrum: Operatur quippe vere Deitas per corpus circa ipsammet omnium salutem, ut sit quidem carnis passio, Dei

Dei autem operatio. Igitur humanitas, juxta Sergii placitum, erat tantummodo operationis divinæ subiectum.

Eadem discrepantia intercedit inter Typum, *Ectesim* & Honorii rescripta, quandoquidem animo hæretico in Typo, tum in *Ectesi* duplicis operationis reticetur vocabulum. Ita colligitur ex Concilio Lateranensi Secretario q. his verbis: „Præterea intentum, quidem ut dictum est, bonum Typi existentem laudamus, sed modum ab Intentu dissonantem avertimur.“ Hoc ipsum etiam patet ex Epist. 2. sancti Martini ad Constantem Imperatorem, videlicet Sergium *Ectesim*, Paulum vero Typum composuisse animo hæretico; sic enim habetur: „Ad correctionem, inquit; non venerunt, sed in deterius progressi sunt.“ Idem repetit in Epistola sua ad Ecclesiam Jerusalem & Antiochiæ. At vero Honorius sciens, quantum incendium paratum esset ex consensu Sergii & Cyri cum Sophronio Patriarcha Jerusalemitano, maluit œconomiz causâ abstinere a duplicis in Christo operationis vocabulo. Hujusmodi œconomiz non unum est in historia Ecclesiastica exemplum. Primo quidem, in Concilio Chalcedonensi, quoad pacem componendam cum Theodoro, & Iba, a damnatione trium capitulorum abstinuerunt. Secundo, Leo IX. particulam illam de Spiritu sancto, qui a Patre filioque procedit, ad tempus voluit omitti, ne Græci offenderentur, tametsi jam tum in Hispania, tum in Gallia decantaretur inter sacra solemnia in Symbolo.

Demum citra dubium est capitulum vi r. merito fuisse proscriptum, eo quod unicam annuntiaret in Christo operationem. Ratio est; quia animo utique hæretico fuerat conditum. Honorius tamen intantum illud reliquit, quippe qui errore detentus crederet Sergium, & Cyrum sicut in suis ad eum rescriptis testabantur, solum ad vitanda novitatis verborum scandala abstinuisse a nomine duplicis in Christo operationis.

Insuper: Atqui Honorius unicam dixit in Christo voluntatem pro humanitate, simul & divinitate. Ergo &c. Probatur subsumptum. In prima Epist. sic loquitur: „Siquidem scriptum est Joan. 8. Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me Patris: & Matth. 26. Non quod ego volo, sed quod tu vis, Pater; & alia ejusmodi non sunt

„hæc diversæ voluntatis, sed dispensationis humanitatis assumptæ.“ Sed qui negat diversam in Christo voluntatem, unicam omnimode admittit. Ergo &c.

Confirmatur: Tota controversia mota inter Sergium, Cyrum, & inter Sophronium in eo potissimum consistebat, quod illi unicam in Christo dicerent tum operationem, tum voluntatem: sed sicut Sergius & Cyrus a duplicis operationis vocabulo abstinabant, sic quoque & abstinerebat Honorius: Igitur in illorum concluditur damnatione.

Respondeo I. negando subsumptum. Ad probationem, dico epistolam Honorii fuisse desloratam ab interprete græco, qui posuit unicam operationem, quæ quidem vox non erat in textu primigenio.

Respondeo II. ut supra distinguendo subsumptum: Honorius unicam propugnavit operationem in humanitate, concedo: pro humanitate simul & divinitate, nego. Hoc ipsum probant testimonia & Joannis & Matth. modo laudata. Et sic patet responsio ad prælationem.

Ad confirmationem similiter distinguo minorem: Honorius œconomiz causâ abstinuit a duplicis operationis vocabulo, concedo: animo irreverenti & fidei adverso, sicut Sergius & Cyrus, nego.

Urgebis: Monothelitz agnoscunt, primo quidem, Christum perfectum Deum, & perfectum hominem. Secundo, eundem operari divina & humana: & quidem inconsule atque inconvertibiliter; sic enim loquitur Macharius in sexta Synodo actione 8. præ 37. col. 1. „Conhiteor Dominum Jesum Christum unum sanctissimæ Trinitatis esse, & post Incarnationem in duabus perfectis naturis inconsumme & indivise in una persona, & una substantia nusquam naturarum differentia precepta . . . salvata potius proprietate utriusque naturæ . . . Nec aliquid peccati dicimus eum assumpsisse.“ Atqui tamen, non obstante ipsa fidei professione proscriptus est, eo quod duplicis operationis vocabulum reticeret; Igitur & Honorius eadem ratione habendus est ut Monothelita damnatus.

Respondeo negando consequentiam, & paritatem: Ratio discriminis est, quod Macharius animo prorsus hæretico unicam in Christo prædicaverit operationem. Nam ibidem, sic loquitur Act. 8. „Non

„ dico

„ dico duas naturales voluntates, aut duas
 „ operationes naturales, in Incarnationis
 „ dispensatione Domini nostri Jesu Chri-
 „ sti, sed unam voluntatem, & Dei viri-
 „ lem operationem. „ Deinde subjun-
 „ git: „ Nec si membratim incidar, & mit-
 „ tar in mare. „

„ Neque vero ceteri Monothelitæ in alio
 „ sensu unam intelligebant in Christo ope-
 „ rationem, cujus rei argumentum irre-
 „ fragabile est, quod Imperator in *Ecclsi* sub
 „ gravissimis pœnis, duplicem in Christo o-
 „ perationem dicere prohiberet.

Ad id tandem quod in objectione dicitur,
 „ Macharium & Monothelitas prædicare
 „ proprietates in Christo manere inconfu-
 „ sas, distinguo: inconfusas cadentes super
 „ naturas, concedo: super operationes, nego.
 „ Macharius suam ipse prodit mentem.
 „ Ibidem post verba in objectione
 „ laudata, subdit: „ Confitemur unum
 „ Dominum nostrum Jesum Christum.
 „ Qui enim unam voluntatem habens,
 „ est ad susceptionem harum omnium
 „ passionum idoneus. „ Hinc juxta eos
 „ divinitas sola operabatur.

Replicabis: Atqui Monothelitæ dixe-
 „ runt utramque naturam in Christo ope-
 „ rari divina & humana, & tamen pro-
 „ scripti sunt, eo quod modo unam præ-
 „ dicarent in Christo operationem & volun-
 „ tatem, modo a duplici operationis, aut
 „ etiam unius vocabulo abstinere. Igitur
 „ Honorius in eadem causa damnationis
 „ est, cum similia legantur in ejus ad
 „ Sergium epistola. Probat antecedens
 „ multis momentis ex Concilio Lateranensi
 „ sub S. Martino, Secretario. 4.

Primo: Sic legitur edit. Col. 1606.
 pag. 1091. „ Igitur sicut prælectionem
 „ audivimus, inquit sanctus Martinus, di-
 „ lectissimi fratres, Cyrus quidem in suis
 „ capitulis definivit ita. Si quis non di-
 „ cit unum, eundemque Christum ope-
 „ rari Deo decibilia & humana per unam
 „ Dei virilem operationem, anathema
 „ sit. Sergius autem hujusmodi admit-
 „ tens, atque confirmans ejus confessio-
 „ nem, ad eundem scribens, ait: hanc
 „ vestram Orthodoxam relegentes doctrinam
 „ & divinam suasionem sive omni
 „ Orthodoxia repletam, vestræ sanctitatis
 „ Domini collaudavi benignitatem..... Ase-
 „ ruistis autem, bonum est enim, ut & ip-
 „ sis sacris vestris vocibus utamur, unum
 „ eundemque Christum operari Deo decibi-
 „ lia & humana per unam operationem. „

Secundo. Pergit ibidem S. Martinus:
 „ In *Ecclsim* autem illorum apertius
 „ quid nunc dixerunt, evacuantes, &
 „ reproba, quæ ab ipsis firma pronun-
 „ tiata sunt, dicentes, falsa autem quæ
 „ vera, & pia quæ impia, & minorata
 „ indiminuta Cum anathemate ab
 „ ipsis definita contra eos, qui ita ha-
 „ bere hæc non proferunt; sequentes
 „ proprii anathematis per transgressionem
 „ condemnationem, de hoc in erroneis
 „ eorum dogmatibus ita dicunt, nullo
 „ modo concedentes cuiquam ex omni-
 „ bus unam aut duas dicere, vel doce-
 „ re operationes in divina Domini dil-
 „ penatione. Ideoque sanctos Patres,
 „ per omnia & in hoc sequentes, unam
 „ voluntatem Domini nostri Jesu Christi
 „ confitemur Ergo hanc *Ecclsim*
 „ Sergius & Pyrrhus, per propria no-
 „ numenta confirmantes, quatenus mul-
 „ to amplius dogmatum suorum vicis-
 „ sim offendant ubique omnibus destruc-
 „ tionem Confirmamus *Ecclsim*,
 „ quoniam in omnibus sequitur plenius
 „ & indiminute Doctrinam Sanctorum
 „ probabiliū Patrum; si quis ergo a
 „ præsentī die temerario prohibitorum
 „ a fortissimo, & a Deo conservan-
 „ do Domino & magno Imperatore si-
 „ ve congregata hac Sancta Synodo fa-
 „ ctus, unam aut duas præsumperit dog-
 „ matizare, aut proferre in Christo Deo
 „ nostro operationes, hunc, si quidem E-
 „ piscopus, aut Presbyter, vel Diaconus
 „ sive de sequentibus fuerit gradibus, ab
 „ omni suspendimus Ecclesiastico ministere
 „ vel officio. „ Tum Pyrrhum & Cy-
 „ rum, eandem *Ecclsim* approbantes inducit
 „ S. Martinus, qui in hoc toto textu lo-
 „ quitur in Concilio, eosque propter hos &
 „ similes perstringit.

Tertio: Paulus Episcopus ibidem pagin.
 1094. ait: „ Sed & omnes perierat Docto-
 „ res & Prædicatores hujusmodi unius
 „ voluntatis mente detinentur. Quorum,
 „ si opus est requisitione conveniente, &
 „ competenter relegimus testimonia: qui-
 „ bus concordēs & consonantes facti sunt
 „ piæ memoriæ Sergius & Honorius. „

Respondeo negando consequentiam, &
 „ paritatem: in sensu enim prorsus a sen-
 „ su Monothelitarum diversus Honorius u-
 „ nam dixit operationem; quandoquidem
 „ unam solum pro humanitate tantum,
 „ & non pro divinitate simul & humani-
 „ tate effatus est, cum tacendo vocabu-
 „ lum

lum unius, aut duplicis operationis ab hæresi Eutychniana & Nestoriana discendere voluerit, & in rei veritate duplicem agnoverit in Christo operationem; hinc cum Paulus in Typo laudaret pro se Honorium, Synodus Lateranensis illum proferipit, illum vero siliit: sicque duos habet pro se SS. ille Pontifex Patronos a Monothelitis factos Martyres, scilicet sanctum Martinum, & Maximum Abbatem, illum in exilio iussu Constantis ærunis mortuum, illum lingua, postea brachio abscissis propter fidem extinctum.

Ad singula gradum facimus. Monothelitæ asserunt Christum operari divinam & humanam per unicam operationem Verbi, concedo: per duplicem, alteram Verbi, alteram humanitatis, nego. "Asseruistis, inquit Concilium, bonum est enim, ut vestris sacris vocibus utamur, unum enim demque Christum operari Deo decibilia & humana per unam operationem."

Ad aliam instantiam similiter distinguo: Monothelitæ, quandoque abstinuerunt a nomine unius, aut duplicis operationis, & ex hoc concludebant unicam esse in Christo voluntatem, & deieciabant e gradu fidem profitentes, concedo: secus, nego. Sic habetur in Ectesi supra: "Ideoque sanctos Patres, inquiunt, per omnia & in hoc sequentes, unam voluntatem Domini nostri Jesu Christi, confitemur . . . Si quis ergo a præfente die . . . unam aut duas præsumpserit dogmatizare . . . operationes, ab omni suspendimus Ecclesiastico ministerio."

Ad tertium monumentum, sic quoque distinguimus: Patres damnant eos qui tacent vocabuli unius, aut alterius operationis, ut revera exlissent a Christo omnem voluntatem, concedo: qui tacent vocabula solum, & retinent rem, nego. Solutio patet quoad utramque partem ex Concilio. Primo quidem, reprehendit Monothelitas, quod sileant vocabulum duplicis operationis, sed quare? Nisi ex eo quod tacendo vocem, voluntatem humanam & Christum prorsus eliminarent: "Propterea enim, ajunt Patres Lateranenses, sicut audivimus, & manus nostræ palpaerunt de verbo novitatis eorum, aliquando quidem unam operationem, aliquando autem penitus nec unam operationem: iterum aliquando unam vo-

luntatem, aliquando autem nec unam voluntatem in Christo Deo in aperto dogmatizantes, utpote cum sine operatione naturaliter existentem per utramque, ex quibus consistit naturis, & sine voluntate."

Quod autem Concilium Lateranense non damnet indiscriminatim omnes qui abstinant a vocabulo unius, aut duplicis voluntatis, audi quid ibidem dicat: "Igitur nullo modo oportet contra eos qui minime denegant pariter utrumque, id est, *Unam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates*; si ne discretione indignationem infligere, sed iuste contra eos, tantummodo hanc proferre, qui non consentitur, quæ probabiles Ecclesiæ Patres consentur: hoc est, duas ejusdem sicuti essentias unitas inconfuse, & indivise, & æquali numero voluntates & operationes. Igitur non Honorium utrumque admittentem, sed Monothelitæ negantes suo perstringit stylo censorio sancta Synodus; quocirca utique dicit se laudare Typum in aliquo, scilicet in eo quod Imperator vellet pacem Ecclesiæ componere proponendo disputationes circa vocabula, sed reprobatur, dum abstinendo a vocabulo unius, aut duplicis operationis, evacuatur in Christo voluntas humana."

Insuper: Honorius in primo ad Sergium rescripto Seis. 12. pagin. 64. ait: "Synodales apices super hoc examinantes, neque auctoritates Canonice visæ sunt explanasse, ut unam vel duas energias aliquis præsumat Christi Dei prædicare quas neque Evangelicæ, vel Apostolicæ litteræ, neque Synodalis examinatio super his habita, visæ sunt terminasse, nisi fortassis, sicut præfati sumus, quidam aliqua balbutiendo docuerunt condescendentes ad informandas mentes, atque intelligentias parvulorum, quæ ad Ecclesiastica dogmata trahi non debent. Sed qui dicit duas in Christo operationes non pertinere ad dogmata, erronea loquitur & statuit, eo prorsus modo quo posuerunt Monothelitæ. Ergo &c."

Respondeo distinguendo majorem: Honorius ait, duas in Christo operationes non pertinere ad dogmata, quoad voces & nomina, concedo: quoad realitatem, nego. Caput controversiæ, tellante vel ipso Sergio in sua ad Honorium epistola, erat

solum de vocum novitate, quæ exagitat simpliciter, nec alio intelligebat modo summus Pontifex; hinc ad pacem componendam pronuntiavit Christum operari divina simul & humana in carne inclusit, sicque retinendo dogma, dixit abstinendum esse a vocabulis quæ non spectabant dogma: quod autem loquatur tantum de vocibus, patet, namque subdit, nullum Concilium ad hæc ulque tempora definivisse, num una aut duplex operatio dicenda foret: "Non oportet ad dogmata hæc Ecclesiastica retorquere, quæ neque Synodales apices super hoc examinautes, neque auctoritates Canonice vias sunt explanasse." Neque vero plus urget quum dicitur, eundem Pontificem voluisse, ut abstinere a nomine unius aut duplicis operationis, quandoquidem Concilium Lateranense Secretario 4. ait, neminem esse damnandum propter hoc, exceptis Monothelitis, qui ab huiusmodi vocibus abstinerunt, ut humanam Christi voluntatem prorsus exploderent, ut ex textibus liquet.

Quid plura adiciam pro defensione piissimi Papæ Honorii? Acta Concilii texti Oecumenici fuisse desolata a Monothelitis observat Binus in notis ad istud Concilium, quod vel a Georgio Patriarcha CP. in locum Theodori suffecto, factum est, cum antea Monothelismi fuisset infirmulatus, namque Concilium sub ipso adunatum est, vel ab ipso Theodoro, qui restitutus est anno 681. quo terminata fuit Synodus.

Et vero Concilium cœpit mense Novemb. ann. 680. absolutum est ann. 681. mense Septemb. Theodorus, simulata penitentia, reconciliatus est cum Imperatore, & Constantinopolim, vix finito Concilio appulit; tunc mortuo Georgio Patriarcha CP. ipse ibi iterum sedit; quo quidem tempore, ejus consilio & molitione Legatos Imperator anno ferme integro in aula retinuit, donec novus crearetur Pontifex, qui de astitatis non plene instructus, nullas adversus Græcos moveret tragedias, hinc illo procrastinationis intervallo, Theodorus falsavit acta Concilii, & suo loco posuit inter damnatos Honorium; sic respondet Baronius ad ann. Christi 682. pagin. 633. his verbis: "Quisnam præter ipsum Theodorum Imperatori potuit ingessisse, ut Legatos Roma ad Synodum missos tandiu post ipsam absolutam Constantinopoli deti-

neret, donec novus Romæ Pontifex crearetur, interim vero ea Synodalia acta Constantinopoli dimoveri non sinerentur: & procurasse, ut tardius ordinaretur Romæ Pontifex, ne esset, qui interea suis molitionibus posset obfistere... Magna fuit ista tentatio, ut tunc in rebus summis Romana Ecclesia vexaretur, cum careret ipsa Passore: quo, nemine contradicente, acta Synodalia, salvo tamen fidei confirmato decreto quod convellere non liceret, pro arbitrio Theodori penitentiam simulantis, hæretici bis impii, mutantur."

Rursum: ibidem pagin. 630. "Tandem voti compos factus Theodorus, in suum arbitrium acceptis Synodalibus actis, ut dictum est superius, vitiavit atque corripuit, suum nomen e numero subtrahens damnatorum, adjungens ei Honorium Romanum Pontificem, Prædecessores vero Patriarchas hæreticos Thomam, & alios collocans inter pios."

Tum præoccupat objectionem seu replicam, & respondet: "Ista quidem cum audis, haud puto, prudens lector, dicere excogitatum a nobis esse figmentum, sed firmissimum argumentum, si in memoriam revoces, quæ anno superiori, cum de Honorio ipsoque Theodoro & aliis egimus, dicta sunt; si itaque veritatis adeo amator es, ut latentem etiam studeas eam consequi conjeturis, utique te eam natum esse gaudebis, cum istud ipsa acta Synodalia clament lugeantque sua vulnera, atque esse manu scorpii depravata pluribus additis, atque itidem pluribus mutilatis non ab alio quam ab eo qui comprehensus est fur, pessimo Theodoro, deplorent."

Quid plura? Sergius Aët. XII. Conc. VI. laudat pro se S. Leonem apud Binium pag. 64. col. 1. qui de facto omittens vocabula duplicis operationis & voluntatis, ait: *Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium habet*. Ergo ne S. Leo abjectus ut Monothelita? Absit. Patres Concilii ubique potius Aët. 1. & in aliis ejus utuntur auctoritate ad perstringendos hæreticos: Igitur neque damnandus Honorius, qui eodem modo cum S. Leone in suis epistolis locutus est.

Insistes: Monothelitis eadem cum Honorio

norio utebantur ratione ad recitandum duplicis in Christo operationis vocabulum, & tamen ulla absque mora proscripti sunt ut hæretici: Igitur & idem de Honorio dicendum est.

Respondeo distinguendo antecedens: Et pro more hæreticorum non sine dolo loquebantur catholice, concedo: citra dolum, nego. Non sic Honorius, ut jam dictum est, unde nego paritatem.

Oppones 11. Ille censetur Monothelita, qui uti talis legitur proscriptus in sexta Synodo generali: Atqui res sic se habet: Igitur saltem ut Monothelismi fautor Honorius habendus est, alias Synodus etiam generalis fallibilis foret, quod dici non potest. Probat minor. Sess. 13. Honorii epistolæ ut hæresim continentes comburuntur; Sess. vero 17. ipse cum ceteris Monothelitis anathemate percutitur. Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem, distinguo: Honorius legitur proscriptus ex deordinatione Aëtii Concilii, ut luce pomeridiana clarius ex probationibus constat, concedo: secus, nego antecedens, & consequentiam: neque vero probabilitate caret alia gravissimorum Auditorum responsio, videlicet Synodum non nisi ad sessionem undecimam usque fuisse legitimam.

Replicabis: Atqui non claret Synodum fuisse deffloratam. Ergo &c. Probat subsumptum: si qua ratio hoc ipsum probaret, maxime ex eo quod omnia iudicii comparativi solemnitate Honorius damnatus sit: sed ea utique omnia celebrioris Monothelitæ, nimirum Sergius, Pyrrhus, & alii, si Macharium excipias, non alio modo proscripti sunt, & tamen ab universali Ecclesia rite proscripti habentur: Igitur & a pari Honorius dici debet abjectus.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem, nego paritatem: Ratio dilecti minis non una est. Ceteri Monothelitæ in Conciliis Romanis, maxime vero in Lateranensi ex prævio factorum examine jam jam damnati fuerant, quocirca non opus fuit ulteriori discussione in sexta Synodo, quæ solum iterato anathemate Monothelitas jam proscriptos damnavit; hinc causa solum Macharii præsentis, Themistii, Antymi, Theodori epistolæ ad Paulum, & eisdem Pauli textus specialiter in hoc agitata Concilio, tandem finita fuit: Sed altum in Conciliis

Romanis de Honorio silentium: quinimo sicut Agatho, sic & S. Martinus confessati sunt omnes suos prædecessores fuisse ab omni hæreseos novo immunes. Immo in Concilio Lateranensi lecta est Pauli Monothelitæ ad Theodorum Papam epistola, in qua ut suos defendat errores, ait: " Si opus est requisitione, proveniente, & competente relegimus, testimonium: quibus concordet & consonantes facti sunt pie memorizæ, Sergius & Honorius. " Et tamen Paulum & Sergium S. Martinus in Concilio Lateranensi damnavit, minime vero Honorium, quem sciebat fuisse Orthodoxum, & non sine fraude & calumnia a Paulo pro Monothelismo nominatum, ut ejus auctoritate Ecclesiæ anathemata declinaret. Altera ratio in probationibus jam laudata est, incredibile esse Legatos, ultra suam instructionem egisse, quod tamen fecissent, si damnationi Honorii aut consentissent, aut ipsa facta tacuissent: & quod stupendum magis est, summum Pontificem alias de Ecclesiæ non semel bene meritum, omnia juris solemnitate indiscriminatum cum nefandis hæreticis eodem stylo anathemate fuisse percussum.

Persisteret: Tametsi Agatho in sua ad sextam Synodum epistola inter damnatos non appellet Honorium, non ideo ille Pontifex e numero damnatorum expungendus venit: Igitur ruit hæc palmaris deordinationis Concilii ratio, quod Honorius legatur in epistola Agathonis proscriptus. Probat antecedens: Agatho multos omittit Monothelitas, ut Themistium, Theodorum Constantinopolitanum, nec tamen a sententia ab ipso contra Monothelitas lata excluduntur. Igitur pari & continenti ratione ab ea non excludit Honorium.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem, nego paritatem propter multa: Primo quidem, Agatho expresse a damnationis sententia excludit Honorium, dum omnes suos Prædecessores in fide puros prædicat. Secundo, tametsi mortuos solum nominet Monothelitas, isti in Conciliis prioribus adhuc in terris superstitibus damnati fuerant, sed non Honorius: silet vero ceteros viventes ea ductus ratione, quod eorum causa ipsis præsentibus in sexta Synodo agitando foret: sed nihil quicquam simile de Honorio reperies. Tercio demum restantur

Paures

Patres Seff. 17. & in epist. Synodica ad summum Pontificem, se ideo damnasse Monothelitas, & cum eis Honorium, eo quod omnes prius nominati, & per sententiam latam ab ipso fuissent damnati: ecce nominatur Honorius: ecce dicitur nominati per Agathonem proscriptus: sed hoc est falsissimum: Igitur & falsum a Concilio fuisse damnatum.

Dices: Adversus alteram responsionem: Si Concilium finitum est aetione 11. Pyrrhus, Sergius, & alii Monothelitæ frustra anathematæ percussii Seff. 17. legentur: absurdum consequens, ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam propter duo. Primo quidem, jam jam damnati fuerant in Concilio Romano ab Agathone. Secundo, tametsi Legati in ultimis sessionibus non adfuissent, Concilium tamen quoad istud momentum potuit ab Ecclesiis suscipi. Quid plura? non vindicamus Honorium ex illa potissimum secunda responsione, sed ex desolatione actuum & contradictionibus, quæ sub lata actuum Synodali desolatione, in Concilio reperirentur: sed ex ejus epistolarum orthodoxia, sed ex textibus & Apologiis omni exceptione majoribus.

Perfister: Atqui citra fundamentum ista Concilii desolatio propugnetur. Ergo &c. Probatur subsumptum multis rationibus. Primo quidem, quinque exemplaria Concilii facta sunt presentibus Legatis, unum scilicet pro summo Pontifice, cetera vero pro quatuor Patriarchis Orientis, & in his omnibus legitur Honorius cum Monothelitis damnatus. Secundo, Leo II. qui ex Græco Concilium latine reddidit, debuisset corrigere mendam, vel saltem ad marginem observationem apponere, dicendo alia fuisse desolata in causa Honorii, si hoc esse falsum existimasset, quod tamen non fecit, quinimo in sua ad Imperatorem epistola annumerat Honorium inter damnatos. Tercio, similiter & annumerat Concilium VII. Quarto, annumerat & Tharasis Patriarcha CP. his adiungitur liber diurnus Romanorum Pontificum: Idem referunt lectiones antiqui Breviarii Romani in Festo Leonis secundi, & ita habetur in vita illius Papæ in Pontificali Romano, ubi de vita SS. Pontificum. Demum Agatho Diaconus, qui notarii munere functus est in sexta Synodo generali, scribit Honorium damnatum: scri-

bunt & alii multi Auctores, ut venerabilis Beda Lib. de sex mundi ætatibus, Ado Viennensis, immo ipse Bellarminus Lib. 4. cap. 3. de summo Pontifice concedit Honorium de facto fuisse damnatum: sed addit, in hoc Concilio errasse in questione illius facti. Idem habetur in epistola Imperatoris. Ergo &c.

Respondeo I. Ad hæc & similia testimonia: Patres Concilii VII. generalis, alioquin supra laudatos error facti fuisse decentes: nam ex desolatione primigenii Textus VI. Synodi absque negotio irrepit in cetera exemplaria error: Porro Concilia in questione meri facti posse errare nemo ambigit.

Respondeo II. negando subsumptum. Ad probationem dico: nulli mirum videri debere, si Aetia VI. Concilii fuerint desolata, cum vel ipso Vigilio demorante Constantinopoli, Aetia V. Synodi Oecumenici depravata fuerint, ut Patres VI. Synodi testantur. Quomodo vero hoc factum sit, nullquam detegit desolator: nemo non novit constitutiones Apostolicas, & epistolas decretales summorum Pontificum ad Siricum usque non recipi: quis tamen novit a quo tot Aetia fuerint intrusa? Baronius ad annum 682. & 683. contendit Theodorum propter Monothelismum a Sede CP. deturbatum loco sui nominis, quod non sine stupore, inter damnatos non invenitur, maxime cum propter eius & Macharii pertinaciam adunatum sit VI. Concilium, nonnen Honorii suorum amicorum molitione apponi curasse. Unum certissimum est: Græcos in arte falsificandi admodum fuisse peritos. Hinc Magnus S. Leo Epist. sua 83. ad Palæstinum conqueritur de Græcis, quod suam ad Flavianum epistolam desolassent. Sanctus quoque Gregorius Lib. 5. Epist. 14. ad Parmenem, asserit Constantinopolitanos Chalcedonense Concilium adulterasse. Non omissendus Nicolaus I. qui scribens ad Michaelem Imperatorem, illum remittit ad epistolam Adriani primi: "Si tamen, *inquit*, non falsata mo-," re Græcorum conservatur. „ Demum omnes norunt quibus fraudibus Photius pervenerit ad Patriarchatum Constantinopoleus, deinde vero quomodo illuserit Joann. VIII. summo Pontifici. Jam ad singula faciendum est satis. Sed quid immoror? Audis benevole lector Monothelitas in sexta Synodo de falsificatione Actuum non semel convictos fuisse.

Ad

Ad primum distinguo: Quinque exemplaria facta sunt, & molitione Theodori in ejus gratiam deslorata sunt, concedo: & non fuerunt deslorata, nego. Legati hoc ipsum non animadvertentes bona fide credentes genuinos esse codices, unum sic depravatum Romam detulerunt, maxime eo quod fortasse non satis callerent Græcam linguam.

Ad secundum distinguo: Et Oeconomiz causâ Leo non correxit mendam, concedo: non correxit eo quod Honorium crederit vere damnatum, nego. Sic se gessit magnus ille Pontifex, ne sextæ Synodi auctoritas in dubium revocaretur; tum quia etiamsi Honorius, ut Doctor particularis errasset, & damnatus fuisset, fidei definitiones in periculum non veniebant.

Ad tertium dico, S. Leonis ad Imperatorem epistolam esse suppositiciam: sic propugnant Binius in notis ad epistolam istam Tom. 16. Concil. edit. Reg. & quidem propter multa. Primo, inquit, illam scripsit sub finem mensis Maji indictionis primæ, pro responsione ad epistolam Imperatoris, quam asserit se recepisse mense Julii ejusdem indictionis, ex quo sequitur tribus fere mensibus prius respondiisse quam Imperatoris accepisset litteras. Secundo, tunc temporis nondum erat inauguratus summus Pontifex, hoc quippe factum est tantum mense Augusti ejusdem indictionis. Tertio, Honorium in hæresi desunctum scribit, quem tamen Papam inter summos Pontifices de Ecclesiâ bene meritos Romæ sepultum referunt Historiographi; quinimmo ibi ejus imago in Ecclesiâ sanctæ Agnetis conspicitur, e contra vero, teste Anastasio, ceterorum Monothelitarum tabellæ expunctæ & ablatae sunt. Quid plura commemorem? ejusdem sancti Leonis epistolis ad Episcopos Hispaniæ commentitias tenet utique Binius ibidem: sic etiam propugnat Baronius ad annum 682. & 683. quocirca propter contradictiones non ignoti nominis Auctores asserunt epistolam S. Leonis ejusdem Theodori molitione fuisse desloratam.

Ad quartum & quintum, eadem est responsio ac ad secundum; ceterum Adrianus I. approbavit Concilium VII. generale solum pro cultu sanctarum imaginum, & pro fidei dogmatibus adversus Monothelitas: hæc enim duo tantum momenta ibi tractari præceperat: hinc in

Boucat Theol. Tom. V.

causa Honorii Concilium fuisse desloratum non obscure subindigitat Anastasius Bibliothecarius in præfatione illius Synodi ad Joannem 8. his verbis: "Sane, notandum est quædam & in hac Synodo ex Apostolorum & sextæ universalis Synodi Canonibus & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata, nec habentur, nec admittuntur." Ex quo liquet Græcos multa ex industria aut addidisse VII. Concilio, aut ab eodem detraxisse.

Dices: In versione septimæ Synodi ab Anastasio facta novien Honorii inter damnatos descriptum reperitur. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Reperitur cum observatione meæ laudata, quæ sufficit ad Honorii purgationem, concedo: conclusa observatione, nego antecedens & consequentiam. Igitur Anastasius non putavit Honorium damnatum.

Ad septimum, præter responsiones generales Marcellius Dissert. 4. cap. 7. dicit librum Diurnum in objectione laudatum nullius esse auctoritatis, propter varia contradictoria quæ completitur. Revera quidem citatus ab Ivone continet octo Concilia, sex vero tantum juxta recentiorum placita. II. In illo fit mentio de Canonibus sextæ Synodi generalis a Gratiano citatis, & tamen Anastasius Bibl. in præfatione septimæ Synodi negat tales Canones in eo contineri recipi ab Ecclesiâ Romana, & hoc quia ibi Honorius legitur damnatus. Hinc & propositio R. P. Alexandri de damnatione Honorii damnata est, ut habetur in censura suorum librorum ad Synodum sextam.

Ad lectiones antiqui Breviarii Romani in Festo S. Leonis secundi, contendo ex codicibus desloratis excerptas fuisse, cuius rei argumentum est, quod in vetustis exemplaribus nomen Honorii non reperitur, sed solum in recentioribus. Hac diversitatem innuit Innocentius III. capite cum Maribus in Officio S. Leonis; multæ aliæ mende in eodem Breviario animadvertuntur. Verbi gratia legitur sanctum Marcellinum Papam thus Idolis adolevisse, quod tamen negat S. Augustinus Lib. de unico Baptismo cap. 16.

Ad librum de vita SS. Pontificum idem respondemus; quod si compositus sit ab Anastasio Bibl. ex dictis patet, quam recta sit ejus circa Honorium intentio.

Gg

Ad

Ad Agathonem Diaconum, Marchesius Dissert. 2. cap. 16. contendit suspectam esse illius fidem, quippe qui adhæserit Georgio Patriarchæ CP. hæretico. Baroni- us observat Bedam non femel in Historia Ecclesiastica texenda errasse: instar omnium sit, quod Lib. 2. Historiæ Anglorum honorifice de Honorio scribat, maxime in Opere de sex mundi ætati- bus. Igitur non sibi constat, si alibi di- xerit contrarium. Et vero sanctus Joan- nes Damascenus illi cœvus inter Mono- thelitas non numerat Honorium. Si de Bellarmino agatur, certum est non satis accurate acta sexti Concilii discussisse.

Denique, propugnamus epistolam Con- stantini in objectione laudatam ab æmu- lis Honorii fuisse desolatam, quando- quidem in sua ad Leonem II. de omni- bus SS. Pontificibus, nullius facta ex- ceptione loquens, incontaminatam omnium prædicat fidem, his verbis: "Gloria", Deo, qui gloriosa fecit, ac fidem apud", vos integram conservavit; quomodo", enim id facturus non erat in ea pe- tra, super quam ipse Ecclesiam funda-", vit, ac prædixit nunquam fore, ut", portæ inferi, hoc est hæreticæ inlidie", adversus eam prevaleant."

Repones: Actione 3. sextæ Synodi ge- neralis edit. Reg. p. 65. & 66. molitione Monothelitarum Vigilium citatur vel- uti cum illis eandem tenens sententiam. Rursus A8. 8. pag. 13. editionis Colo- niæ anno 1606. Macharius pro se ipso adducit Honorium; sic enim loquitur: "De hoc enim & Confessionem fidei jam", pridem exposuimus, & consentimus", tam sanctis quinque Synodis, quam-", que Honorio a Deo erudito, Sergio &", Paulo atque Petro, & reliquis, quo- rum mentionem & in his quæ Domi- no porreximus testimoniis, fecimus", contentes unam voluntatem subsistenti- aliam in uno Domino nostro Jesu Chri- sto." Sed adversus primum momen- tum inlurrexere Legati, probantes com- menditum esse Sermonem Mennæ ad Vi- gilium, ubi afferebat Vigilium unam dice- re in Christo voluntatem, immo in illa tertia actione pag. 11. tres quaterniones declarantur additi absque subnotatione numeri, quo expleto: "Constantinus", piissimus Imperator dixit hujusmodi non", relegatur sermo, postmodum enim ge- norum ejusdem sanctæ quintæ Synodi", ordinabiliter relegatur." Deinde ve-

ro duo libri Vigilii, alter ad Justinianum Imperatorem, alter vero ad Theodoram Augustam, in quibus habetur una in Christo operatio, utique supposititii de- clarantur pag. 65. edit. Reg. "Exurgen- tes iterum Legati Apostolicæ sedis", exclamaverunt dicentes ... non dixit", Vigilium unam operationem: non sunt", libelli Vigilii. Fallarum est hic liber", sicut exordia primi libri præsentis quin- tæ Synodi. Tum silentium imposi- tum est Chrophilacio qui in medium afferebat codices, in quibus sanctus Leo, pro teste unius in Christo operationis lau- dabatur: Sed nemo partes Honorii de- fendendas suscepit, cum Macharius illum ut Monothelitam prædicat. Igitur vel ex ipsis prioribus sessionibus liquet Ho- norium fuisse Monothelismi fautorem.

Respondeo distinguendo minorem quoad tertiam partem: Nullus partes Honorii in actione 8. defendendas suscepit œco- nomiæ causa, concedo: eo quod de facto adhæsisset Monothelismi erroribus, nego. Contrarium enim ejus prædicant rescripta. Non mirum si Legati inlurre- xerint pro defensione Vigilii, cum falso accularetur adhæsisse tribus Capitalis. Demum nullam iidem Patres fidem ad- hibuerunt Machario, ipse enim proscriptus est, minime vero Honorio, quem Mo- nothelitem dicebat, quod tamen Patres Sess. 9. & 10. proferendo Macharium in eadem damnatione conclusissent, sed altum de hoc momento silentium, quod argumentum est irrevocabile Honorium non fuisse damnatum.

Nec mirum: quomodo Machario ite- rum atque iterum pro se appellanti Ho- norium fidem dedissent, qui prius a8. vr. convictus fuerat pag. 26. testimonia Pa- trum desolante, quod vel ipse fatetur a8. 8. pag. 33. his verbis: "Macharius", sanctissimus Archiepiscopus dixit: ego", testimonia quæ desolavi, secundum", proprium intentum desolavi. Igitur non opus erat, ut adversus mendacem Honorio innocens, & absque causa de hæresi insinulatus defenderetur, cum jam plures habuerat Apologistas, tum in sessione 11. tum S. Maximum. Inter om- nes insignem habet ipsum Sophronium, qui prior exagitavit Monothelitas, quip- pe qui pag. 37. omnes numeret Mono- thelitas, licet & pag. 58. 59. & 60. sed vel minimum quidem de Honorio non dicit, immo ex relatione Stephani Do- rensis

rensis Episcopi, ab ipso adversus Monothelitas Romam missi, illum habebat ut strenuum fidei defensorem.

Honorius sedit annos 12. menses 11. dies 17. mortuus est anno 638. imperii Heraclii 19. Severinus ei successit, qui & damnavit Efestim, propter quod assiduus patrum vixit. Huic successit Joannes VI. qui in Concilio Romano Efestim majori solennitate proscriptis: isti Theodorus I. qui Typum expulit: Theodoro sanctus Martinus, qui in Concilio Lateranensi omnes proscriptis Monothelitas: sancto Martino Eugenio I. Eugenio Vitalianus, Vitaliano Adeodatus, Adeodato Donus I. isti Agatho qui adunavit sextam Synodum generalem, in qua ab universali Ecclesia iterato anathemate Monothelitæ percussi sunt: Agathoni vero Leo II. qui istam confirmavit Synodum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Honorius Papa, ut fautor Monothelismi, non fuit damnatus.

PRIMO: Quia ejus epistolæ sensum exhibent Catholicum, & omnes Hæreticorum propositiones excludit.

Secundo: Inauditum est Ecclesiam aliquem damnare, cum fidem profiteatur: hinc Honorium defendunt Joannes IV. S. Maximus, vel ipse Theodorus CP. Patriarcha apud Baronium ad ann. 682. fassetur Honorium non fuisse cum ceteris Monothelitis proscriptum.

Tertio: Desloratio sextæ Synodi a Theodoro, qui suo loco inter damnatos posuit Honorii nomen, manifesta est, cum Patres Synodici Sess. 17. & in epistola Synodica testentur se profigere Sergium, Paulum, Monothelitas & Honorium, quia prius per sententiam latam ab Agathone fuerant prius damnati: Sed falsissimum est Agathonem damnavisse Honorium, cum in sua ad Concilium epistola testetur omnes prædecessores suos fuisse in fide puros. Ergo &c.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tamen si Honorius dicat abstinendum esse a vocabulo unius vel duplicis operationis Christi, alio tamen dixit sensu Monothelitarum, qui sic locuti sunt, ut operationem & voluntatem hu-

manam prorsus evacuent, ut habetur in Concilio Lateranensi Secr. 4. quippe qui solum sic egerit, ne simplices & indocti aliquod paterentur scandalum, si duæ dicerentur in Christo & operationes & voluntates, quod quidem novum non nihil apparebat, eo quod de istis vocibus nondum fuisset nota controversia; unam quidem dicebat in humanitate, sed non excludendo Divinam, ut Monothelitæ, qui de hoc non semel accusantur in Concilio Lateranensi sub S. Martino, Secr. 4.

Secundo: Nec quemquam movere debet, quod Honorius legatur inter Monothelitas proscriptus, cum falsitas ex duobus potissimum patet: Primo quidem, damnatur ut hæreticus, & eodem styli tenore cum Monothelitis; nemo tamen præter Protestantes sedis Apostolicæ æmulos, hac calumnia afficiet sanctum Pontificem, cum luce clarius appareat, ejus in utraque epistola dictationes esse Orthodoxas. Secundo, Patres Synodici testantur se ideo damnare illum Papam, quia prius per sententiam latam ad Agathonem damnatus fuerat, quod est splendidum mendacium; ubi enim Gentium reperies proscriptum ab Agathone, qui in sua ad VI. Synodum epistola asserit omnes prædecessores suos fuisse in fide puros?

Tertio: Si qui Auctores dicant Honorium fuisse anathemate animadversum, eos errore facti detentos, sic locutos fuisse ex probationibus, & distis modo sequitur.

Nam Verbum assumpserit totum hominem, excepta subsistentia humana, dicitur in Dissertatione sequenti.

SECTIO QUARTA.

Utrum sit unica in Christo voluntas & operatio?

CONCLUSIO NEGATIVA,

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA sic se habet: Ubi sunt diversæ naturæ, ibi sunt diversæ voluntates & operationes: Atqui in Christo sunt diversæ naturæ, juxta illud Joan. 14. 28. *Pater major me est*; hoc est, secundum naturam humanam, ut interpretantur Patres, & illud Philippensium 2. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus*

est, esse se *aequalem Deo*; nimirum secundum naturam divinam. Ergo &c.

Secunda: De fide definitum est in Concilio Ephesino, Christum esse Deum & hominem: in sexto generali, in eodem Christo utriusque naturae manere proprietates: Sed voluntas & operatio divinae sunt proprietates Christi ut Dei, humana vero voluntas, & operatio proprietates Christi ut hominis: Igitur in Christo est duplex voluntas & duplex operatio: hoc ipsum de fide definitum est in Concilio Lateranensi sub sancto Martino, & in sexta Synodo Oecumenica.

Tertia: Verbum caro factum est: Sed Verbum in Christo, praeter voluntatem & operationem divinam, alteram habebat, quae passiones humanas experiebat, quod non una probat Scripturae auctoritas; namque Matth. 26. ait Christus: *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Ibidem cap. 8. miratus est fidem Centurionis. Et cap. 26. orat Patrem; tum Luc. 22. 42. postulat ut calix ab eo transeat. Igitur in Christo erat anima, quippe quae tristis fuerit: erat intellectus humanus, nam actus admirationis non nisi homini convenit: demum erat voluntas humana & eius operatio, cum ex innata hominis inclinatione petierit, ut calix ab ipso transiret. Ergo &c.

Distinguitur obiecta.

OBJICIUNT Monothelitae: Dionysius epistola 4. ad Gajum de Christo ait: "Unam Dei virilem nobis operationem", expresseit. "Secundo Athanasius Lib. de salutari Christi adventu sic loquitur: "Natus est Christus ex muliere sine voluptatibus carnalibus, & sine humanis cogitationibus." Tertio, actiones sunt suppositorum: Sed unicum est in Christo suppositum. Ergo &c. Confirmatur, ex eo quod sit unica in Christo persona, est unica quoque & existentia & filiatio: Igitur & a pari operatio.

Respondeo, Monothelitas defflorasse Dionysii textum, ipseque Macharius confessus est adulterasse Patrum textus: namque in textu primigenio non *unicam*, sed *novam* operationem habetur: novam quidem, cum operatio etiam humana in Christo procederet a Persona divina, simul & a natura humana: & est illud novum, quod teste Propheta, Deus super terram fecit.

Ad secundum distinguo: Ex Athanasio Christus natus est sine voluntatibus carnalibus vitiatas, concedo; sine voluntatibus ut sic, & ab omni corruptionis faece immunitibus, nego. Solutio est Apostoli, qui in epistola ad Hebraeos testatur Christum seculo peccato, per omnia nobis assimilatum.

Ad tertium distinguo minorem: In Christo est unicum suppositum, sed virtualiter duplex, quandoquidem subsistentiae creatae vices gerit, concedo: secus, nego minorem & consequentiam. Ad confirmationem, nego paritatem. Ratio discriminis est, quod existentia secundum S. Thomam sit realiter idem cum persona; filiatio vero appellet formaliter supra personam: quocirca ubi est unum realiter suppositum, ibi quoque est una existentia & filiatio: Sed operatio appellat supra naturam, quae quidem duplex discernitur in Christo: Igitur & operatio.

Insunt: Est unicus Christus: Igitur & unica operatio.

Respondeo distinguendo consequens: Unica operatio pro voluntate humana, concedo: pro voluntate humana simul & divina, nego. Christus enim ut subsistens in natura divina divinam habet operationem: si vero spectetur reduplicative ut homo, alteram quoque habet, scilicet finitam & humanam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Duae sunt in Christo operationes, & totidem voluntates.

PRIMO: Hoc ipsum innunt sacrae Scripturae. Philipp. 2. Christus dicitur exanimatus, & tamen Deus. Matth. 26. tristis usque ad mortem. At Joan. 10. probat miraculis, & ex sua missione suam divinitatem; quae quidem diversa praedicata diversas in Christo arguunt naturas, & consequenter diversas voluntates & operationes; maxime cum Luc. 22. postulet a Patre, ut si fieri possit, transeat ab ipso dolorum calix.

Secundo: Christus juxta S. Athanasii Symbolum erat perfectus Deus, & perfectus homo: Sed utriusque naturae perfectio exigit proprietates utrique naturae convenientes, qualis est operatio & voluntas. Ergo &c.

Tertio: Ita de fide definitum est in sexta Synodo generali, & contradicentes ut haeretici abjecti sunt. Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM,

ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Incassum Monothelitæ objiciunt Dionysium dicentem unam in Christo operationem; non enim in textu habetur, *unum*, sed *novum*: hinc convicti sunt in multis dehorasse textus Patrum & Conciliorum, quod ultro Macharins habens denudatam conscientiam, non semel in ipsa Synodo sexta generali con-

fessus est.

Secundo: Non diffitemur actiones esse suppositorum, sed licet unicum sit realiter in Christo, ipsum tamen est virtualiter duplex, quatenus naturam divinam & humanam terminat; hinc pro duabus naturis duplex operatio, duplexque voluntas in Christo agnoscenda est.

Tertio: Est quidem unicus Christus, sed Salvator est Deus simul & homo: Igitur in eo est & duplex operatio, & duplex voluntas.

DISSERTATIO QUINTA, DE CAUSIS DOMINICÆ INCARNATIONIS.

TANTI Myſterii cauſæ quatuor vulgo diſtinguuntur : una ſcilicet efficiens, altera materialis, tertia formalis, quarta demum finalis. Prima producit effectum per virtutem a ſe emanatam. Secunda & tertia, eatenus dicuntur cauſæ, quatenus compoſitum ex eis veluti ex duobus partibus conſtat, & coaleſcit. Quarta, eſt ipſum agentis motivum, juxta illud tritum Philoſophorum axioma : *Finis eſt principium in agibilibus*.

Certum eſt cauſam materialem & formalem proprie loquendo, non habere locum in Incarnatione, ſaltem reſpectu Dei ; Verbum enim non habet rationem materiæ vel formæ, cum ſit æſtus puriſſimus, unde quæſtio procedit ſolum de cauſa efficiente & finali, ſeu motiva, quæ quidem fuit ſola Dei bonitas, ſoluſque ejus erga homines amor : Sed ingrati peccatores non ſic ratiocinantur, juxta illud Malach. 2. *In quo, inquit Deo, dilexiſti nos?* Sed contra Luc. 1. 78. dicitur de opere Incarnationis ejulque motivo : *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens ex alto.*

Dogma de motivo & cauſa Incarnationis, quatuor maxime momentis offenditur & explicatur.

PRIMO, quia Deus Pater miſit Filium ſuum, ut ſalvaret mundum.

Secundo, quia Filius venit, ut diſſolveret opera diaboli, totum hominem aſſumpturus.

Tertio, quia Spiritus ſanctus, tamquam Patris & Filii amor, fuit cauſa motiva

adventus Chriſti, ita ut ſi Adam non peccaſſet, Chriſtus non veniſſet.

Quarto, quia Deus voluit in hoc ſa-tiſfacere deſideriis Patrum antiquæ legis.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum ſolus Deus ſit cauſa efficiens Incarnationis?

DUPLEX eſt cauſa efficiens, phyſica una & principalis ; inſtrumentalis vero altera. Principalis ea dicitur, quæ propria virtute effectum producit : inſtrumentalis vero, quæ aliena virtute ; jam ſic

CONCLUSIO.

Solus Deus eſt cauſa efficiens phyſica & principalis Incarnationis.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA : Ille ſolus eſt cauſa efficiens Dominicæ Incarnationis, ad quem ſolum pertinet dare & gratiam, & gloriam, & Filium ſuum : Atqui ad ſolum Patrem æternum hæc pertinent, juxta illud Pſal. 83. 12. *Gratiam & gloriam dabit Dominus*. Et illud Habacuc 3. 2. *Domine opus tuum . . . vivifica illud, in medio annorum notum facies : cum iratus fueris miſericordiæ recordaberis*. Quæ verba Interpretes explicant de Incarnatione : Igitur ſolus Deus eſt cauſa efficiens Incarnationis, & Pater, Filius & Spiritus ſanctus ; opera enim quidem ad extra ſunt toti SS. Trinitati communia : tribuitur tamen ſpecialiter Patri, quia ad illum ſpectat mittere Filium, juxta illud

ad

ad Gal. 4. 4. *At ubi venis plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret.*

Altera : Ad Incarnationem operandam requiritur omnipotentia, ut habetur Luc. 2. *Fecit potentiam in brachio suo.* Sed omnipotentia soli Deo competit : Igitur & illi soli operari Incarnationem.

Tertia sic procedit : Requiritur virtus infinita ad unendum Verbum cum humanitate, quia est infinita distantia vincenda inter utrumque extremum : Sed virtus infinita soli Deo competit : Igitur & illi soli unire Verbum cum humanitate.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Solus Deus est causa efficiens Incarnationis.

PRIMO, quia ad solum Deum spectat dare gratiam, juxta illud Psal. 83. 12. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.* Hinc Incarnationi Habac. 3. dicitur opus Domini.

Secundo, Luc. 2. Tribuitur omnipotentia his verbis : *Fecit potentiam in brachio suo* : nec mirum, cum sit distantia infinita inter Deum & hominem ; solus omnipotens potest assumere ad suam subsistentiam humanitatem.

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum Filius Dei assumpsit totum hominem?

HÆC quæstio manet ex parte soluta ex jam dictis : claritatis tamen causa breviter & compendiose impræsentiarum tractanda venit : in qua quidem & de persona assumente, & de natura assumptibili atque assumpta varia ad Mysterii elucidationem dicenda sunt.

Quæres I. Quomodo Verbum terminaverit humanitatem?

Multa in Deo sunt distinguenda, scilicet essentialia, ut natura, & subsistentia absoluta, quæ conveniunt Deo secundum se spectatæ ; deinde vero attributa absoluta, qualis est bonitas, qualis sapientia ; tum & relativa, videlicet paternitas, filio, spiratio activa & passiva : his subnotatis.

Respondeo, Verbum terminare immediate sanctam humanitatem per subsistentiam suam relativam. Ita Toletanus undecimum in confessione fidei, ubi hæc habentur : *Incarnationem quoque hujus Filii tota Trinitas operata esse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis ; solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personæ, non in unitate divine nature.* Ratio est, quia si verbum terminaret humanitatem per subsistentiam absolutam, sequeretur, omnes sanctissimæ Trinitatis personæ esse incarnatas, quod est hæreticum, quandoquidem subsistentia absoluta est illis omnibus communis, quippe quæ convenit naturæ divine secundum se spectatæ ; porro natura eadem est in tribus personis ; immo aliæ personæ reduplicative ut personæ, non sunt incarnatæ etiam per concomitantiam : sic enim relative opponuntur Verbo, nam Filius Patris incarnatus & homo factus est.

Quæres II. Utrum Verbum suppleverit in humanitate existentiam?

Respondeo affirmative, juxta illud Sophronii Epistolæ lectæ in sexta Synodo generali & receptæ : *In illo itaque, scilicet Verbo, & non in semetipso, existentiam habuit unam, humanitas* : Ratio de hoc momento triplex affertur : I. quia existentia non distinguitur realiter a subsistentia secundum nostram Scholam Anglicam, nec consequenter a Verbo : II. quia si essent duæ existentiæ, altera divina & Verbi, & altera humana, sequeretur B. V. non esse matrem Dei : siquidem concursus ipsius passivus ultimatè terminaretur per existentiam humanam, adeoque non per existentiam Verbi : dico ultimatè ; ut primum enim natura existentiam habet, est completa, nec aliud ultra exigit. III. Quia in hypothese si duo forent in Christo supposita, esset enim humanum, quandoquidem subsistentia & existentia realiter sunt unum & idem, & ipsum suppositum in abstracto consideratum : esset quoque divinum ut supponitur, nempe Verbum.

Quæres ultimo, Utrum Verbum convenienter assumpserit carnem de stirpe Adam?

Respondeo I. Affirmative ; decebat enim ut sapientia incarnata, inquit D. Thomas, hanc carnem assumeret, ut medellam ferret, hostis unde læsaret.

Respondeo II. Verbum assumpsisse & cor-

corpus & animam cum utriusque potentis, quandoquidem assumpsit naturam humanam in specie completam & cum his quæ necessariam connexionem habent sive cum corpore, sive cum anima: sic colligitur ex quinta Synodo generali col. 8. can. 1. his verbis: *Si quis non confiteatur Dei Verbum carni secundum substantiam unitum, & propter hoc unam ejus substantiam, seu unam personam, anathema sit.* Concinit Toletanum I. in confessione fidei, in qua sic loquuntur Patres: *Credimus Filium Dei ex utero Virginis assumpsisse hominem.*

Respondeo III. Verbum assumpsisse sanguinem, quia ad integritatem corporis pertinet. Ita definitur in Trident. Sess. 13. cap. 3. ubi definitur de fide sanguinem Christi vi verborum primario poni sub specie vini. Ratio est, quia sanguis constituit corpus, & ad ejus integritatem pertinet. Hoc ipsum non semel inuit Scriptura, quæ nostram redemptionem tribuit sanguini Christi, ea potissimum ratione, quod propter unionem ad Verbum sit valoris infiniti, ut declarat Clemens V. Extra. *unigenitus*: Nec mirum 1. Petri 1. habetur. *Non corruptibilibus auro & argento redempti estis, sed pretioso sanguine Agni immaculati.* Tum 1. Joan. 1. 8. *Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* Ex eodem sequitur principio Verbum assumpsisse ea omnia quæ pertinent ad integritatem tum animæ, tum corporis, quod non levius indicat Apostolus Col. 2. 9. *In ipso, Christo, inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.* Sic habetur in Concilio V. generali col. 7. can. 5.

Respondeo IV. Verbum in triduo mortis remansisse hypostatice unitum & corpori, & animæ, tamen si a corpore separata, juxta illud S. Joannis Damasceni tritum de Verbo incarnato effatum: *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit.*

Synopsis de rerum assumptione.

PRIMO: Verbum assumpsit totum hominem, scilicet corpus & animam, si excipias subsistentiam humanam, quæ fuit impedita. Sic habetur in Concilio Toletano I. in confessione fidei. *Credimus Filium Dei ex utero Virginis assumpsisse hominem.* Idem repetit Toletanum XI. in confessione fidei.

Secundo: Verbum assumpsit sanguinem,

quia est pars integralis corporis, immo ipsi specialiter tribuitur redemptio, & infinitus ad redimendum hominem valor, infinitumque meritum, juxta illud 1. Jo: 1. *Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato.*

Tertio: Verbum in triduo mortis remansit hypostatice unitum corpori, & animæ tamen si separatæ, juxta illud Damasceni: *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit.*

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Filius Dei incarnatus fuisset, Adamo non peccante?

CERTUM est Filium Dei absolute potuisse, si voluisset, incarnari, etiamsi Adam non peccasset; hoc enim nullam involvebat contradiotionem, & a sua pendebat divina voluntate: Unde quæstio præsens est, an ex vi præsentis decreti Filius Dei incarnatus fuisset, Adamo non peccante? puta ad suorum attributorum manifestationem. Sic propugnant aliqui Theologi, in primis Scotus, sed contraria sententia est apud ceteros Theologos communis: eam ex professo defendit sanctus Thomas hic 3. p. q. 1. art. 3. cum quo fit

CONCLUSIO.

Si Adam non peccasset, Christus non venisset.

Probatio, ex Scriptura sacra.

QUæ ex voluntate Dei pendet, nobis per Scripturas innoteant: Atqui Scriptura sacra pro motivo Incarnationis assignat remedium peccati: Igitur si Adam non peccasset, Verbum incarnatum non fuisset: Probatur minor. Luc. 19. habetur: *Venit Filius hominis querere & saluum facere quod perierat.* Igitur, inquit Augustinus explicans ista verba in libro de verbis Domini. "Si homo non peccasset, Filius hominis non venisset." Tum glossa in 1. ad Timoth. cap. 1. super ista verba: *Christus venit in hunc mundum, ut peccatores salvos faceret*: "Nulla causa veniendi fuit Christo Domino, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est medi-

„ci-

„cinæ causa. „ Quam quidem veritatem prædicat Ecclesia in Symbolo Nicæno : Qui propter nos homines , & propter nostram salutem descendis de cælis : & incarnatus es , &c.

II. Scriptura sacra excludit omne aliud motivum : Igitur si Adam non peccasset , Christus non venisset . Probatur Antecedens . Matth. 19. habetur : Non opus est Medicis bene habentibus ; sed male habentibus : non veni vocare iustos , sed peccatores : Erego &c.

III. Filius Dei venit , ut suam erga nos commendare & charitatem & misericordiam in redemptione ; sic enim habetur Joan. 3. 16. Sic Deus dilexit mundum , ut Filium suum unigenitum daret ; non enim misit Deus Filium suum ut iudicet mundum , sed ut salvetur mundus per ipsum . Et Rom. 5. 8. Commendat autem charitatem suam Deus nobis , quoniam cum adhuc peccatores essemus , Christus pro nobis mortuus est . Atqui si Christus venisset , etiam Adamo non peccante , non ita commendaretur ejus amor , non misericordia , quandoquidem non præcise ad remedium peccati venisset : Igitur dicendum est , si Adam non peccasset , Christus non venisset , quod subindigitur , 1. Joan. 3. 8. In hoc apparuit Filius Dei , ut dissolvat opera diaboli .

Probatio , ex Traditione Patrum .

Ex primo Sæculo : Martyres tum hujus sæculi , tum subsequenitum sæculorum , hoc potissimum motivo sanguinem suum fuderunt , ut Christi erga nos charitatem illum redamando agnoscerent . Unde B. Andreas intuens crucem sibi paratam exclamasse dicitur : O bona crux , quæ decorem ex membris Domini suscepisti ... Suscipe me ab hominibus , & redde me magistro meo , ut per te me recipiat , qui per te me redemit . Simili prope amore Christi exultans clamat Ignatius : Nunc incipio Christi esse discipulus , nihil de his quæ videntur , desiderans ut Jesum Christum inveniam frumentum Christi sum , dentibus bestiarum molar , ut panis mundus inveniar .

Ex secundo Sæculo , Irenæus Lib. 5. cap. 4. eandem confirmat veritatem his verbis : “ Si non haberet caro salvari , nequaquam Verbum Dei caro factum , fuisset . ”

Ex tertio Sæculo , Tertullianus Lib. de carne Christi , cap. 14. “ Eadem ergo ,

„ inquit , est & causa , ut hominem gestaret Christus , salus hominis fuit causa . ” Et lib. 5. contra Marcionem , cap. 14. p. 602. “ Ob hoc igitur missum , filium in similitudinem carnis peccati , credimus , ut peccati carnem simili substantia redimeret . ”

Athanasius concinit Lib. de Incarnat. pag. 40. Nostra , inquit , causa occasione illi descendendi præbuit , & nostra transgressio Verbi divini humanitatem eliquit .

Ex quarto Sæculo , sanctus Hilarius Lib. 9. de Trin. similia dicit . Item Basiliius , Homil. 29. his verbis : “ Filius Dei , homo factus est propter Adam qui ceciderat . ” Item Gregorius Nazian. Orat. 36. “ Quædam , ait , humanæ propter nos susceptæ naturæ causa extitit , nempe ut nos omnes salutem adipisceremur . ”

Ex quinto Sæculo , Ambrosius Lib. de Incarn. c. 6. astipulatur , dicens : Nam quæ erat causa Incarnationis , nisi ut caro , quæ peccaverat , redimeretur ? Idem dicit Chrysostomus in hæc verba Matth. Non veni salvare iustos , sed peccatores . Idem sanctus Augustinus Lib. 1. de peccatorum meritis & remiss. cap. 26. 27. & 28. ubi ex professo adversus Pelagianos probat parvulus originis labe maculari , quia Scriptura dicit in hoc venisse Christum , ut dissolveret opera diaboli ; porro nihil concludisset , si Christus Adamo non peccante etiam venisset ; nam respondissent Pelagiani : Christus non venit ad delendum peccatum originale , sed potius ad sua attributa manifestanda .

Ex sexto Sæculo , Fulgentius Lib. de Incarnat. cap. 7. idem dicit . Rursus Lib. 2. ad Transimundum . Concinit ex 7. Sæculo Joan. Damascenus Lib. 3. cap. 12. Suffragantur subsequenitum sæculorum Patres , in primis S. Bernardus Serm. in 2. feriæ majoris hebdomadæ .

Probatio , ex rationibus Theologicis .

PRIMA ea est : Christus venit propter finem ad quem prædestinatus fuerat : sed prædestinatus est ut Medicus & Redemptor : Igitur venit solum , ut passione sua redimeret mundum .

Alterâ : Decretum prædestinationis Christi attigit non solum substantiam adveutus Verbi , sed & circumstantias , & quidem immutabiliter : Atqui si Christus ex vi ejusdem decreti , etiam Adamo non peccante , venisset , tale decretum foret mu-

mu-

mutabile, cum primario & principaliter solum ad redimendum hominem a Deo emanatum sit. Neque vero attigisset omnes mysterii circumstantias, sed tantum adventum ut sic; quandoquidem, quod Incarnatio facta fuisset vel ad redemptionem, vel tantum ad gloriæ manifestationem, Deo indifferens utique fuisset, quod certe repugnat efficacitati decreti: Ergo &c.

Tertia : Si vi præsentis decreti Verbum, etiam Adamo non peccante, in incarnationem esset, positiones Scripturæ, quæ passim asserit Christum venisse ad redimendum hominem, forent falsæ: sed hoc non est admittendum: Ergo &c.

Solvuntur objectiones.

OBJECIES I. Incarnatio facta est ad manifestationem attributorum Dei, & ad bonum hominis: venit enim Christus ut Concionator, ut Pastor, ut Rex, ut Dux, & Magister, juxta illud Matth. 2. 10. *Unus est Magister vester.* Et Joann. 10. 19. *Ego sum Pastor bonus.* Et Psalm. 18. 6. *Tamquam sponsus procedens de thalamo suo.* Ergo &c. Probatum consequentia. Causa non cessante, non cessat effectus: Sed causa adventus Incarnationis, etiam ex vi præsentis decreti est manifestatio attributorum, & officia laudata, quæ dubio procul non dependent a peccato, & essent, etiam si Adam non peccasset: Igitur Christus venisset, tametsi Adam non peccasset.

Ad solutionem argumentorum notandum est, per ordinem ad nostrum concipiendi modum sic disponenda esse decretorum signa, non quod in Deo sint plures actus voluntatis sicut in nobis, sed quia diversa sunt objecta ab ipso voluta. Primo igitur Deus se & omnia possibiliter cognoscens, voluit suæ bonitatis diffusionem, & suorum attributorum manifestationem. Secundo ad talem finem, mundum hunc ex infinitis possibilibus elegit. Tertio, creaturam intellectualem, quæ est pars mundi nobilior, ad ordinem supernaturalem evehere decrevit. Quarto, interutabili judicio, illius lapsum permittere statuit. Quinto, peccato prævisio mederi decrevit. Sexto, ad tale remedium Filium suum carnem assumere constituit. His suppositis & prælatis,

Respondet distinguendo antecedens: Manifestatio attributorum & officia allata,

ex vi præsentis decreti sunt motivum Incarnationis, ut ordinantur ad remedium peccati, concedo: secus, nego antecedens. Solutio est D. Thomæ hic art. 3. ad 1. ubi dicit alias causas Incarnationis præter remedium peccati esse ordinatas ad illud, & de facto mirum in modum refluunt attributa in redemptione hominis, & officia Christi sunt propter nostram salutem, ut colligitur ex Scriptura. Sic v. g. Isaïæ 61. dicitur de Filio Dei: *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mitterer contritis corde.* Luc. 19. dicitur esse Pastor missus ad querendam & salvandam ovem quæ perierat, scilicet hominem. Isaïæ 33. habetur: *Dominus Rex noster ipse salvabit nos.* Ad probationem distinguo majorem: causa eadem & decreta non cessante, non cessat effectus, concedo: causa diversa & non decreta, nego. Similiter distinguo minorem: manifestatio attributorum per Incarnationem adimplenda ad remedium peccati, est causa & motivum decreti, concedo: non adimplenda in remedium peccati, nego. Idem dicendum de ceteris officiis, unde neque consequentiam. Et de facto cum fuerit unicum decretum attingens & substantiam & circumstantias Incarnationis, officium Legislatoris & Magistris aliaque similia voluta sunt & ordinata in remedium peccati.

*In*stabis: Motivum Incarnationis adimplere non fuit solum remedium peccati, sed instructio hominis, qui etiam fuisset sine macula peccati originalis, ea tamen indiguisset: Ergo &c.

Respondet distinguendo antecedens: Est instructio faciendi per Deum hominem ut Redemptorem, concedo: secus, nego. Quia igitur homo peccavit, ad corporalia & sensibilia se convertendo, conveniens erat, ut Verbum hieret caro, & sensibile, ut facilius illum perduceret ad finem a quo ceciderat: sed si non peccasset, homo, inquit divus Thomas hic art. 3. ad 1. perfulsus fuisset lumine divinæ sapientiæ, & justitiæ, tum & rectitudine ad omnia necessaria cognoscenda & agenda. Indiget igitur in hoc præsentis statu magistro sensibili; unde S. Augustinus super illud Joann. *Verbum caro factum est*, dicit: *Caro te obcecaverat, caro te sanat; sed non in alio.*

*In*stabis: Manifestatio attributorum Dei est principium motivum Incarnationis etiam secundum se spectata: Ergo &c. Probatum

batur antecedens : motivum debet esse ejusdem ordinis cum agente : sed manifestatio attributorum Dei , & non reinedium peccati , est motivum ejusdem ordinis cum Deo agente : Ergo &c.

Respondeo negando antecedens . Ad probationem , concessa majori distinguo minorem : Remedium peccati non est motivum ejusdem ordinis cum agente secundum se spectatum , concedo : adæquate consideratum , & ut connotat modum quo fit , nego . Sic enim est manifestatio passiva attributorum Dei ; nam in modo suavi quo facta est curatio hominis , reluctant omnia attributa , ut dictum est supra , ubi de convenientia ; unde nego consequentiam . Enim vero manifestatio attributorum Dei ad extra formaliter sumpta dicit productionem alicujus creati , in quo mirum in modum emicant attributa .

Urgetis : Bonum infinitum est sui infinite diffusivum , & perfectissimum , quo potest , modo : Igitur etiam si Adam non peccasset , Verbum fuisset incarnatum . Probatur consequentia : Si Filius Dei non venisset , non se communicasset modo sibi convenienti : Igitur debuit incarnari , etiam si Adam non peccasset . Probatur antec. in ordine naturæ & gratiæ dona solum creata dat Deus : sed alius modus nobilior fuisset possibilis , scilicet hypostaticus , in quo Deus dat divinitatem : Ergo &c.

Respondeo negando consequentiam . Ad probationem nego antecedens . Ad secundam probationem distineo majorem : Deus dat dona creata & finita quoad substantiam , concedo : finita quoad modum productionis , nego . Et concessa minore , nego consequentiam ; nam D. Thomas hic art. 3. dicit infinitatem Dei sufficienter patere ex productione creaturarum , & licet alia communicatio nobilior fuisset possibilis , non tamen opus fuisset , ut Deus illam patraret ; quandoquidem opera ad extra sunt Deo libera , nec addunt aliquid gloriæ ejus essentiali .

Oppones II. Christus voluit esse prævisionem peccati : Igitur independenter ab ejus remedio venisset : quod enim semel decretum est a Deo , fit . Probatur antecedens . I. ad Colossenses dicitur : *Primogenitus ex mortuis* ; & apud Psalmistam : *Rex gloriæ , & hominum , & Angelorum* . Item Prov. 8. de Sapientia incarnata habetur : *Dominus possedit me in initio viarum suarum* . Ergo &c.

Respondeo negando antecedens . Ad primam probationem distinguo : Christus est primogenitus omnis creaturæ prioritatem dignitatis & honoris , concedo : prioritatem prævisionis , nego . Propter unionem hypostaticam præcedit nobilitate omnem creaturam , etiam Angelicam : sed non prioritatem prævisionis ; quandoquidem voluit esse ut Redemptor , adeoque ex prævisione peccati antecedente .

Instabis : Angeli habuerunt in sua creatione gratiam ex meritis Christi , sicut & Adam : Igitur Christus etiam ut Redemptor prævisus & volutus est ante eos . Probatur antecedens : De Angelis quidem , quia Christus implevit eorum ruinas per Electos suos ; de primis vero parentibus , quia gratiam innocentie amisit per peccatum recuperaverunt vi & efficacia ejus meritum .

Respondeo negando antecedens . Ad primam probationem distinguo : Angeli & Protoparentes innocentes habuerunt gratiam per Christum ut Deum , concedo : per Christum ut homo simul & Deus est , nego . Opera ad extra sunt toti Trinitati communia ; hinc Verbum ut Deus fuit causa gratiæ creaturæ Angelicæ , & humanæ innocentis , juxta illud Aug. Lib. 12. de civ. c. 9. *Erat condens naturam , & largiens gratiam* : quia tamen homines lapsi gratia Mediatoris reparantur , ut prædestinati impleant ruinas Hierarchiarum Angelicarum , hoc est , ut sedes apostasia demonum vacuas impleant , etiam ut Redemptor est causa alicujus gratiæ secundariæ Angelorum ; scilicet gloriæ accidentalis , juxta illud Luc. 15. 10. *Gaudium eris coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente* . Et sic patet solutio ad aliam probationem ; namque Protoparentes gratia Mediatoris , de qua non est hic difficultas , redempti & justificati sunt .

Instabis : Ex D. Augustino ; Lib. 1. de nuptiis & concupiscentia , cap. 21. Matrimonium in statu innocentie fuit Sacramentum , & signum conjunctionis Christi cum Ecclesia : Igitur primus homo habuit gratiam innocentie ex meritis Christi , adeoque Christus fuit prævisus ante Adamum ; unde D. Thomas 2. 2. q. 2. art. 7. dicit mysterium Incarnationis fuisse Adamo revelatum : Igitur & ejus peccatum seu peccati redemptio , alias fuisset anxius , quandoquidem qui cognoscit effectum , desiderat cognoscere causam : Et

Et in 3. q. 1. art. 3. fatetur opinionem contrariam esse probabilem, & solvit argumenta quæ illi opponimus.

Respondet distinguendo antecedens: Matrimonium Adami fuit Sacramentum, seu signum conjunctionis Christi cum Ecclesia ex vi præsentis decreti, quia præciebat Deus Filium suum esse incarnandum, concedo: ex vi alterius decreti, subdistinguo: erat signum conjunctionis Christi in actu primo, concedo: formaliter & in actu secundo, nego. Sicut ergo iris ante diluvium in cælo apparet, ordinante Deo, facta est signum pacis post diluvium inter Deum & homines, ita pariter conjunctio Adæ cum Eva ante peccatum præexistens, post lapsum facta est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia futura.

Ad alia dico, mysterium Incarnationis fuisse quidem Adam revelatum, minime vero ejus motivum principale, remedium scilicet peccati, sed tantum parziale & secundarium, nempe manifestatio attributorum, quod quidem ad tollendam anxietatem sufficiens erat.

Ceterum quando Patres dicunt Christum volitum esse ante Adam, loquuntur de ejus prædestinatione, quippe qui sit primus inter prædestinatos, sed non inde sequitur volitum fuisse & prævisum ut Redemptorem ante peccatum, cum prævisio Redemptoris supponat lapsum reparandum, unde non confundenda est prævisio simplex cum prædestinatione: Christus quidem fuit primus omnium prædestinatorum, sed non prævisus & mittendus ante peccati prævisionem. Si qui Patres nostræ adversantur sententiæ, non ideo abicienda, quia multo plures sunt pro nobis. Ad auctoritatem D. Thomæ sequitur solum alteram opinionem esse probabilem: Sed germana sancti Doctoris probabilior est, & sententiæ Patrum maxime æstinis, quo circa hæc sistimus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Si Adam non peccasset, Christus non venisset.

PRIMO: Ubique hanc assertionem prodat Scriptura sacra, ut Luc. 19. dicens: *Venit Filius hominis querere & salvum facere quod perierat.* Hinc glossa in ista Apostoli verba 1. Tim. 1. *Christus venit in mundum, ut peccatores salvos faceret,*

ait: "Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est medicinæ causa."

Secundo: Concinnunt Patres. Irenæus Lib. 5. cap. 4. Tertullianus Lib. de carne Christi cap. 14. & alii non aliam principalem causam adventus Christi motivam, quam peccati remedium assignant.

Tertio: Ratio suffragatur, quia Christus prædestinatus est formaliter ut Redemptor & Medicus: Sed Medicus supponit morbum: Igitur ex vi præsentis decreti, si Adam non peccasset, Filius Dei incarnatus non fuisset.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Verum est manifestationem attributorum fuisse motivum præsentis decreti, sed manifestationem in redemptione adimplendam.

Secundo: Bonum infinitum est quidem infinitæ sui diffusivum, sed juxta beneplacitum Dei: qui sibi sufficiens est. cum autem solum redemptionis motivo voluerit Filium suum dilectum incarnari, non alia adventus Christi præter hominis redemptionem querenda est causa.

Tertio: Finis est quidem principium in agilibus, & primus in intentione, ex quo sequitur manifestationem attributorum Dei in redemptione adimplendam, esse finem adventus Christi, nusquam vero Christum ante redemptionis prævisionem, fuisse prædestinatum. Posito vero primum redemptionis decreto, Christus est finis omnium, caput Ecclesiæ, & primus prædestinatorum, cui Deus cuncta subiecit, ipse vero cum suis electis alternata vice omnia Patri subiecit, quod Apostolus paucis, sed efficacissime demonstrat, dicens 1. Cor. 3. 23. *Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi.*

ARTICULUS QUARTUS.

Utrum Patres antiquæ Legis, & B. Virgo meruerint Incarnationem?

MERITUM est opus bonum, habens ad se æqualitatem & proportionem cum præmio, & movens aliquem, ut remuneret laborem præstitum, unde dicitur meritum de condigno; si vero non habeat cum præmio æqualitatem, vocatur

fur solummodo meritum de congruo, quia magis fundatur in amicitia & liberalitate quam in iustitia; ut quum Dominus aliquod accipiens obsequium ab amico, illud præmiat dignitate, quæ centies laborem in valore superat. Porro plures requiruntur conditiones ad meritum hominis ad Deum. I. Ut opus sit liberum, cuius conditionis defectu Beati non merentur, quia amant Deum necessario. II. Ut procedat a gratia sanctificante: tum quia debet habere æqualitatem cum præmio: tum quia merens debet esse Deo gratus; utrumque autem consert gratia sanctificans. III. Ut homo sit viator; præmium enim non datur nisi certanti & vincenti. Denique ut sit pactum Dei de acceptando opere ad præmium; Deus enim utpote ab hominibus independens, non tenetur acceptare illorum opera ad præmium; præsertim vero, quia illi debentur pluribus aliis titulis, titulo scilicet creationis, titulo redemptionis & conservationis.

Suppono Christum non potuisse mereri neque de condigno, neque de congruo incarnationem suam, quia ante eam nondum erat in rerum natura; quæstio igitur est de Beatissima Virgine & SS. Patribus. Pro cuius resolutione sit.

CONCLUSIO PRIMA.

BB. Virgo & sancti Patres antiquæ legis Incarnationem non meruerunt de condigno.

PRORATUR I. ex Scriptura sacra: Ad Titum 3. Apostolus sic loquitur: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit.* Igitur BB. Virgo & SS. Patres non meruerunt de condigno Incarnationem, alias non secundum misericordiam, sed secundum iustitiam & debitum salvos nos fecisset Deus.

Probatur II. triplici ratione. Prima est, quia Incarnationi includit auctorem gratiæ, & transcendit omnem etiam gratiæ ordinem. Secunda, quia Incarnationi est principium totius gratiæ & meriti; a Christo enim omnia sunt gratiæ dona. Porro effectus non potest promereri causam, alias foret ipsa causa prior, quod implicat. Tertia, quia opera Sanctorum non habebant æqualitatem cum præmio; quandoquidem Incarnationi includit gra-

tiz principium, scilicet Christum: Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

BB. Virgo & sancti Patres meruerunt de congruo Incarnationem.

PROBATUR ex Scriptura: Isaïæ 45. sic clamant Patres: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum.* Gen. 22. Deus dicit Abraham: *Benedicentur in semine tuo omnes Gentes terræ, quia obedisti voci meæ.* Hic pronuntitur Christus pro præmio obedientiæ. Hinc Christus promittitur utique David, cum dicitur quod filius ipsius super sedem suam sessurus sit in fidelitatis & pietatis ejus præmium. Sic enini habetur Pl. 131. 11. *Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui.* Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: *de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.*

Probatur ratione, quam assert D. Thomas hic art. 11. BB. Virgo & SS. Patres desiderabant & petebant Incarnationem; cum autem Dei in mandatis adimplendis fecissent voluntatem, conveniens erat, ut Deus dives in misericordiis, eorum, mittendo Filium, exaudiret vota. Audiendus est D. Thomas de utroque momento seu conclusione.

Sanctus Doctor hic q. 2. art. 11. primum probat Christum non potuisse Incarnationem promereri, quia: "Omnis operatio illius hominis subsecuta est unio, nem. „ Non enim Christus ut purus homo, inquit, præexistit Incarnationi. Tum subdit: „Neque etiam opera alterius cujuscunque hominis potuerunt esse meritoria hujus unionis ex condigno. Primo quidem, quia opera meritoria hominis proprie ordinantur ad beatitudinem, quæ est virtutis præmium, & consistit in plena Dei fruitione. „ Unio autem Incarnationis, cum sit in esse personali, transcendit unionem beatæ mentis ad Deum, quæ est per actum fruentis, & ideo non potest cadere sub merito. Secundo, quia gratia non potest cadere sub merito, quia est merendi principium. Unde multo minus Incarnatio cadit sub merito, quæ est principium gratiæ: secundum illud Joan. 1. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est. Tercio, quia Incarnatio Christi est reformativa totius hu-

, manæ

„manæ naturæ : Et ideo non cadit sub
 „merito alicujus hominis singularis : quia
 „bonum alicujus puri hominis non pot-
 „est esse causa boni totius naturæ. Ex
 „congruo tamen meruerunt sancti Patres
 „Incarnationem, desiderando & peten-
 „do : congruum enim erat, ut Deus,
 „exaudiret eos, qui ei obediebant. „

Dices : Prima gratia ne quidem sub
 merito de congruo potest cadere, cum
 sit prima gratia : sed Incarnatio est pri-
 ma gratia, immo totius gratiæ princi-
 pium. Igitur SS. Patres illam etiam de con-
 gruo non meruerunt.

Respondeo distinguendo majorem : Pri-
 ma gratia formalis non cadit sub merito
 etiam de congruo, concedo : prima ef-
 ficiens, nego : & sic distincta minore,
 nego consequentiam, gratia actualis, præ-

veniens est prima gratia, & non ca-
 dit sub merito, quia ipsa prærequiritur,
 ut homo mereri incipiat. Prima vero ef-
 ficiens est Deus, qui motus fide & vo-
 tis SS. Patrum concessit eis Christum,
 qui totum mundum & a peccato & a
 morte æterna redimeret.

SYNOPSIS ARTICULI

PRIMO : Nulla creatura quantumvis fan-
 cta nequit de condigno Incarnationem
 promereri, quia vel ipsa Incarnatio est
 totius meriti principium.

Secundo : BB. Virgo & SS. Patresvete-
 ris legis eatenus Incarnationem de con-
 gruo meruerunt, quatenus conveniebat
 Deum audire preces & vota eorum qui
 ejus in mandatis fecerant voluntatem.

DISSERTATIO SEXTA, DE DOTIBUS QUIBUS CHRISTUS UT HOMO GUMULATUS EST.

num gratiæ & veritatis.

Dogma de excellentia Messiae quatuor explicatur dotibus, quibus potissimum donatur Dominus Jesus.

PRIMO: Christus plenus fuit veritate & scientia.

Secundo: Plenus gratia.

Tertio: Plenus sanctitate & impeccabilis.

Quarto: Plenus merito.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus habuerit omnem scientiam?

MONOTHELITÆ contententes unicū esse in Christo intellectum, unicamque voluntatem, & Verbum utriusque munus supplere in anima Christi, unicam consequenter agnoscebant in eodem Christo scientiam, nempe increatam. Inter Orthodoxos quidam tempore D. Bonaventuræ, ut ipse testatur, sicut & Capreolus Diff. 14. q. 1. art. 1. ponebant Christum usum fuisse solum scientia increata. Hugo Victorinus Tom. 3. tract. de scientia animæ Christi videtur in hanc inclinare sententiam, quæ tamen communiter rejicitur ut erronea. Unde sit.

CONCLUSIO PRIMA.

Anima Christi non poterat etiam divinitus intelligere intellectu increata.

PROBATUR ex D. Thoma, qui hæc dicit, intelligere divinum esse substantiam Dei: sed quod est de substantia Dei, non potest convenire creaturæ. Igitur nec scientia increata sanctæ humanitati; sin minus anima Christi divinam comprehenderet essentiam, quandoquidem habuisset intellectum infinitum. Sic loquitur sanctus Doctor hic q. 10. art. 1. in argumento, *sed contra*: "Augustinus dicit Libr. 83. q. 99. Quod se comprehendit, finitum est: sed essentia divina non est finita, in comparatione ad animam Christi, cum in infinitum eam excedat. Ergo anima Christi non comprehendit Verbum."

Confirmatur: Nulla causa ultra suaminatam virtutem agere potest: Sed anima Christi quantumvis gratiarum suppellectili ornata habebat virtutem intelligendi solum finitam: Igitur non potuit intelligere intellectu increata, unde damnati sunt Monotelitæ in Concilio Lateranensi sub sancto Martino Secret. 4. eo quod propugnarent Verbum solum operari in Christo, ita ut suppleret in eo vices intellectus & voluntatis, ut ante eos expressius dixerant Ariani, & Apollinaristæ, ut docet sanctus Thomas 4. contra Gentes cap. 32. & opuscul. 2. capit. 205. Rursus in sexta Synodo generali, in qua prohibent Patres aliquid infinitum tribui sanctæ humanitati: sic loquuntur Sess. 17. in confessione fidei de duabus Christi naturis: *Nec enim in quaquam unam dabimus naturalem operationem Dei & creature, ut neque quod creatum est, in divinam educamus essentiam: neque quod eximium est divine nature,*

suræ, ad competentem creaturis locum deijciamus.

CONCLUSIO SECUNDA.

Anima Christi omnis generis scientiam habuit.

PROBATUR hoc ratiocinio : Christus fuit plenus scientia, juxta illud Joann. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ & veritatis.* Igitur habuit omnem scientiam, alias non fuisset veritatis plenus, cum aliquid defuisset.

Probatur II. ratione. Omnis perfectio possibilis tribuenda est animæ Christi : Sed intellectus ejus capax est cujuslibet scientiæ, immo perfectius est cognoscere v. gr. triangulum per Physicam & Mathematicam, quam illum demonstrare medio ex sola Physica mutuato : Igitur dicendum est animam Christi omnem habuisse scientiam, tum ordinis naturalis, tum ordinis supernaturalis, qualis Angelis & Beatis in regno celorum conceditur ; quippe qui omnibus in cognitione in immensum præcelluerit, propter unionem hypostaticam ; quod quidem nobis annuntiat Apostolus Col. 2. 3. his verbis : *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.*

Divus Thomas hic qu. 11. art. 1. de hoc momento ait : " Conveniens fuit, ut anima Christi omnino esset perfecta per hoc, quod omnis ejus potentialitas sit reducta ad actum. Est autem considerandum, quod in anima humana, sicut in qualibet creatura, consideratur duplex potentia passiva. Una quidem per comparisonem ad agens naturale, alia vero per comparisonem ad agens primum, quod potest quamlibet creaturam reducere in actum aliquem altioris actus, in quem reducit per agens naturale : Et hæc consuevit vocari potentia obedientiæ in creatura. Utraque autem potentia animæ Christi fuit reducta in actum, secundum hanc scientiam divinitus inditam. Et ideo secundum eam anima Christi primo quidem cognovit quæcumque ab homine cognosci possunt per virtutem luminis intellectus agentis : sicut sunt quæcumque pertinent ad scientias humanas. Secundo vero per hanc scientiam cognovit Christus omnia illa, quæ per revelationem divinam hominibus inno-

tescunt : sive, pertineant ad donum scientiæ, sive ad donum prophetiæ, sive ad quodcumque donum Spiritus sancti. "

Probatur III. ab enumeratione partium seu scientiarum. Primo quidem, Christus ut homo habuit scientiam Beatorum. Sic probat S. Th. hic q. 9. art. 2. isto argumento : " Scientia Beatorum in Dei cognitione, ne consistit : Sed ipse plene cognovit Deum, etiam secundum quod homo, secundum illud Joann. 8. *Scio eum, & sermonem ejus servo.* Ergo in Christo fuit scientia Beatorum. "

Secundo : Habuit scientiam infusam. Hoc ipsum probat sanctus Doctor ibidem art. 3. & sic argumentatur : " Dicitur Coloss. 2. quod in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei. Rationem hanc ulteriorem affert, quia potentia animæ Christi, quæ est ad omne scibile, reducit ad actum per species intelligibiles infusas. Hanc scientiam habuerunt Angeli in sui creatione ; hanc Adamus ; a fortiori debet habere & Christus ; cujus rei argumentum est, quod in Templo adhuc puer Doctores erudiret, tamen si non studuisset, quod quidem stupentes demirabantur Pharisei & Scribæ : Igitur ejus scientia erat infusa : Eam vocat sanctus Thomas vespertinam, seu secundam : scientiam vero Beatorum matutinam, seu primam & præpollentiorum : " Et ideo, ait sanctus Doctor, sicut in Angelis, secundum eundem Augustinum, ponitur duplex cognitio, una scilicet matutina, per quam cognoscunt res in Verbo : & alia vespertina per quam cognoscunt res in propria natura per species sibi inditas, ita præter scientiam divinam & increatam, est in Christo secundum ejus animam scientia beata quæ cognoscit Verbum & res in Verbo : & scientia infusa sive indita, per quam cognoscit res in propria natura per species intelligibiles humanæ menti proportionatas. "

Tertio : Christus dum erat viator, habuit scientiam acquisitam, quam ulu & contemplatione rerum comparavit, quod S. Thomas probat hic his verbis ibidem art. 4. Heb. 5. dicitur : " Cum esset Filius Dei, didicit ex his, quæ passus est obedientiam, Gloss. id est, expertus est. Fuit ergo in Christo aliqua experimentalis scientia, quæ est scientia acquisita. "

Syno-

Synopsis de scientia Christi.

PRIMÆ: Anima Christi omne scientiarum genus habuit, juxta illud Joan. 1. 15. *Vidimus eum plenum gratia & veritatis.*

Secundo: Habuit scientiam Beatorum, quandoquidem ab initio conceptionis videbatur intuitu Deum: sic enim habetur Joan. 1. 18. *Deum nemo vidit unquam, Unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

Tertio: Habuit scientiam infusam. Et veso omnia dona concessa sunt Christo, quibus creaturæ innocentes donatæ sunt: Porro Angelis Creator, rerum omnium scientiam contulit: Igitur a fortiori illa animæ Christi indita est. Præter scientiam beatam & infusam, naturalem pro more hominum acquisivit; & hoc ait D. Thomas rerum ipsarum experimento.

ARTICULUS SECUNDUS

De Gratia Christi.

QUÆRES I. Utrum gratia fuerit in anima Christi, & quocumque?

Respondeo I. Christum ut hominem omnium gratiarum suppellectili fuisse cumulatum, secundum illud D. Joan. effatum 1. 15. *Vidimus eum plenum gratiæ:* Et illud Luc. 1. 36. *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Respondeo II. Triplicem esse in Christo gratiam, videlicet Substantialem, qua Deus est, ut habetur Joan. 1. *Verbum caro factum est:* Habitualement, qua sanctus est & Prædestinatorum primus, secundum illud Isaia 11. *Requiesces super eum spiritus Domini;* quod fit per gratiam habitualement, ait D. Thomas hic q. 7. art. 1. Capitalem, qua caput Ecclesiæ constitutus fuit, dicente Apostolo, Ephes. 1. *Ipsam dedit caput supra omnem Ecclesiam.*

Quæres II. Num fuerint in Christo virtutes?

Respondeo affirmative, quia virtutes ad gratiam habitualement sequuntur, ut proprietates ad essentiam. Divus Thomas hic art. 2. hanc probat veritatem isto argumento: "Super illud Psal. 1. Sed in lege Domini voluntas ejus, dicit Glossa. Hic ostenditur Christum plenum omni bono: Sed bona qualitas mentis est virtus. Ergo Christus fuit plenus omni virtute." Hinc Psal. 23. 10. dicitur

Bonae Theol. Tom. V.

Dominus virtutum: Et ideo ipse est Rex gloriæ. Non tamen in eo fuit fides, non spes, quippe quæ importent imperfectionem, nam prior est argumentum rerum non apparentium, ut dicitur Heb. 11. Christo autem nihil erat abconditum, secundum illud quod dicitur Petrus Joan. ult. *Tu omnia nosti.* Posterior vero, quia est de non possessis; dictum est autem Christum ut hominem vel ab ipso conceptionis momento visione Dei fuisse donatum.

Quæres III. An Christus ut homo habuerit dona Spiritus sancti?

Respondeo affirmative, juxta illud Isaia 11. 2. *Requiesces super eum spiritus Domini: spiritus sapientiæ & intellectus, &c.* Rursus ibid. cap. 4. 1. *Apprehendens septem mulieres virum unum:* "Glossa id est, septem dona Spiritus sancti Christum." Ait D. Thomas hic q. 7. art. 5. Subdit tamen S. Doctor art. 6. in sua conclusione: "Quamvis in Christo nullus fuerit culparum & poenæ timor; fuit tamen in illo præ ceteris hominibus timor quo divinam reverebatur maiestatem."

Quæres IV. Utrum in Christo fuerint gratiæ gratis datæ?

Respondeo affirmative, maxime duplicem ob rationem. Prima est D. Augustini dicentis Epistolæ ad Dardanum: "Sicut in capite sunt omnes sensus, ita in Christo fuerunt omnes gratiæ." Altera est S. Thomæ hic ibid. art. 7. qui ait Christum fuisse omnium Doctorem, idcirco cuncta mysteria per sapientiam, scientiam, prophetiam prænoscere debebat, cum eadem probare operatione mirabilium, gratia sanitatum, & miraculorum fulgore.

Quæres demum, Quorum sit caput Christus?

Respondeo I. Christum esse Caput Ecclesiæ: In capite, inquit D. Thomas hic q. 8. art. 1. tria considerantur, videlicet ordo, debet ceteris membris præminere, ut videre est in corpore humano; perfectio, quia in capite vigent omnes sensus: demum virtus, quippe quod in cetera membra vitam & motum influat. Tum his prælatis, sic concludit: "Hæc autem tria competunt Christo spiritaliter. Primo enim, secundum prophetiam ad Deum gratia ejus altior est & prior, etsi non tempore: quia omnes alii receperunt gratiam per respectum ad gratiam ipsius: secundum illud Rom. 8. Quos præcivit, hos &c."

H h

præ-

„prædestinavit conformes fieri imaginis
 „filii sui, ut sit ipse primogenitus in
 „multis fratribus. Secundo vero perfe-
 „ctionem habet quantum ad plenitudi-
 „nem omnium gratiarum : secundum il-
 „lud Joan. 1. Vidimus eum plenum gra-
 „tiæ & veritatis. Tercio, virtutem ha-
 „bet influendi gratiam in omnia mem-
 „bra Ecclesiæ : secundum illud Joan. 1. De
 „plenitudine ejus nos omnes accepimus.

„Respondeo II. Christum esse omnium ho-
 „minum caput, quia pro omnibus mortuus
 „est, & ejus gratia ad omnes & singulos
 „sefe extendit. S. Thomas hanc respon-
 „sionis dat rationem hic q. 8. art. 3. his ver-
 „bis : „Dicitur 1. Tim. Christus est Sal-
 „vator omnium hominum, & maxime
 „Fidelium. Et 1. Joan. 2. ipse est pro-
 „pitatio pro peccatis nostris, non pro no-
 „stris tantum, sed etiam pro totius mun-
 „di. Salvare autem homines, & propi-
 „tiationem esse pro peccatis eorum,
 „competit secundum quod est Caput. Ergo
 „Christus est caput omnium hominum.

„Respondeo III. Christum utique esse cap-
 „put Angelorum, quippe qui sint de Ec-
 „clesia, serviant Christo ut ejus Ministri,
 „& ab eo habeant consummationem gloriæ
 „quantum ad gaudia accidentalialia in eos re-
 „duntiantia, tum ex hominum gloria quos
 „ad gloriam ope, consilio & protectione
 „perducunt, tum ex impletione ruinaram
 „quas apostasia demonum passi sunt. Sic
 „docet ex professo S. Thomas ibid. art. 4.
 „isto potissimum argumento : „Apostolus
 „dicit Coloss. 2. qui est caput omnis prin-
 „cipatus & potestatis. Et eadem ratio
 „est de Angelis aliorum ordinum. Est
 „ergo Christus caput Angelorum.

SYNOPSIS ARTICULI.

De Gratia Christi.

PRIMO : Triplicis generis gratia fuit in
 Christo : substantialis scilicet, habitualis
 & capitalis : per primam erat Deus : per
 secundam. Sanctus Sanctorum : per ter-
 tiam, Caput Ecclesiæ. Hoc ipsum innuit
 S. Joan. cap. 1. 11. his verbis : *Vidimus*
eum plenum gratia : plenitudo autem nihil
 excipit : Idem ascendendum de virtutibus,
 quia ad gratiam consequuntur, si fidem
 & ipem excipias, quæ annexam eatenus
 imperfectionem habent, quatenus illa est
 de obscuris & non apparentibus, illa ve-
 ro de non possessis.

Secundo : Christus habuit utique omnia.
 Spiritus sancti dona, juxta illud Isa. 11.
Requiescet super eum spiritus Domini, spiri-
tus sapientiæ & intellectus. Ratio est : quo
 magis aliquid ad primum gratiæ princi-
 pium accedit, eo magis participat de ejus
 plenitudine Christus autem nedum ap-
 proximabat, sed & hypostatice erat Deo
 unitus, quocirca a divinitate in humani-
 tatem jugi & perpetuo fluxu omnium
 gratiarum imbres derivabantur.

Tercio : Christus est Caput omnium ho-
 minum, immo & Angelorum : hominum
 quidem, cum ejus gratia ad omnes &
 singulos defluat ; Angelorum vero, quia est
 eorum gloriæ consummator.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Christus ut Viator fueris impeccabilis?

NON sine horrore legitur in scriptis
 ipsius Calvini, Christum fuisse a Pa-
 tre derelictum, & quasi in desperationem
 actum obisse. Ad quam confutandam bla-
 phemiam sit

CONCLUSIO.

Christus ne levissimum quidem contraxit
 peccatum, fuitque ab omni culpa tum
 originali tum actuali immunis, immo
 & impeccabilis fuit.

Probatio ex utroque Testamento.

I. ILLE non peccavit, nec peccare po-
 tuit, qui a Prophetis prædicatur tamquam
 homo Deus, & mirabilis, sicut Pater fu-
 turi sæculi, & Princeps pacis : cujus quæ-
 ritur peccatum & non invenitur : cujus
 sancta humanitas in montibus sanctis fun-
 data est : & tantummodo gloriosa de ea
 prædicantur : qui denique tamquam in-
 ferorum Dominator celebratur : Atqui
 hæc omnia de Christo oraculis Propheta-
 rum prædicantur : Ergo &c. Probatur
 minor Hæc 9. 6. habetur : *Parvulus enim*
natus est nobis & vocabitur nomen ejus
admirabili, consiliarius, Deus, fortis, Pa-
ter futuri sæculi, Princeps pacis. Psal. 10. 15.
Quæretur peccatum illius, & non invenietur.
 Rursus Pl. 86. *Fundamenta ejus in montibus*
sanctis, &c. Denique Osee 13. *Morsus tuus*
erit, inferne.

II. Ille ab omni peccato immunis, immo & impeccabilis exiit, qui in sanctitate & conceptus & natus est; qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in eo: Atqui talis fuit Christus: Et probatur. Luc. 1. 35. habetur de eo: *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*. Tum Heb. 7. 26. *Talis enim debebat ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cælis factus*. Rursus 1. Joan. 3. 6. *Peccatum in eo non est*. Et ver. 8. *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli*. Igitur Christus nec peccavit, nec potuit peccare, sin minus peccata quæ sunt opera diaboli solvere non valeret, cum ipse foret peccati servus.

Agmen ducet Tertullianus Lib. de carne Christi cap. 16. pag. 371. ubi sic loquitur: "Defendimus autem, non carnem peccati evacuatam esse in Christo, sed peccatum carnis; non materiam, sed naturam; nec substantiam, sed culpam; secundum Apostoli auctoritatem, dicentis: Evacuavit peccatum in carne: &c. Et sic in illa peccatum evacuatum, quod in Christo sine peccato habetur, quæ in homine sine peccato non habebatur."

Suffragatur Dionysius Alexandr. Epistol. Synodica ad Paulum Samolatenum, his verbis: "Nam nisi Christus idem esset Deus Verbum, non poterit a peccato immunis esse; nullus enim peccati est expers nisi solus Christus, sicut & Pater Christi, & Spiritus sanctus."

Sic & sanctus Athanasius Lib. de incarnatione: "Erat, inquit, impossibile alio modo integritatem & impeccantiam in humanam recipi naturam, nisi Deus in carne crederetur esse, qui peccati experti persistit in mundum exivit." Idem dicit Hilarius Lib. 10. de Trinitate. Ita homo Christus Jesus, & in veritate Nativitatis est dum homo est; & non in proprietate peccati dum Christus est, nec in vitiosa infirmitate hominis quia Christus est."

Sequitur sanctus Augustinus Lib. 2. de peccatorum meritis & remissionibus capit. 13. qui de Christo loquens, ait: "In cuius non tantum divinitate, sed neque in anima, neque in carne nullum potuit esse peccatum."

Tum S. Fulgentius Lib. 3. ad Trasimundum cap. 38. "Propterea, ait, Christi humilitas sine peccato permansit, quia

"eam in unitate personæ divinitas accipit, quæ naturaliter peccare non potuit, Homo ergo Christus quoniam habuit propriam, portare dignatus est alienam."

Probatio, ex rationibus Theologicis.

PRIMA sic proponitur: Qui carnem corruptam neque assumpsit, neque habuit, certe non peccavit, immo nec peccare potuit: Atqui Christus carnem vitiatam non assumpsit; quippe qui operatione Spiritus sancti conceptus sit, juxta illud Lucæ 1. *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*: Ergo &c.

Secunda: Qui conceptus est in gratia & charitate, non fuit peccabilis: Atqui Dominus Jesus in gratia & veritate formatus est; hinc Angelus subdit ibidem: *Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*. In isto sensu S. Thomas hic qu. 15. art. 1. in argumento *sed contra*, interpretatur sancti Archangeli elatum: Ergo &c.

Tertia: Non sine blasphemia peccatum refundetur in Deum: Atqui si Christus peccato fuisset obnoxius, hoc ipsum, quod absit dicere, refundetur in Deum: Primo quidem in Spiritum sanctum, cuius energia formatus est: deinde vero in Filium qui incarnatus est, quandoquidem actiones sunt suppositorum: Ergo &c.

Quarta: Implicat eum qui venit ad peccatum destruendum, subijci peccato, alias foret victor diaboli & non foret: foret, ut supponitur: non foret quia ipse ab inimico salutis vinceretur: Atqui Christus ad hunc venit finem ut mortis Chirographum deleteret, inquit Apostolus, & rursus Joan. 1. epist. 1. cap. 3. his verbis: *In hoc apparuit Filius Dei ut dissolvat opera diaboli*: Ergo &c.

Quinta: Qui in omnibus a Spiritu sancto movebatur, nec peccavit, nec peccare potuit: Atqui Christus in omnibus suis actionibus a Spiritu sancto movebatur, juxta illud Isaia 11. *Requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientie, &c.* Porro ex S. Thoma donum Spiritus sancti est gratia specialis, qua anima facile & prompte movetur a Spiritu sancto in iis quæ Deum spectant: hinc & Magnus Gregorius Hom. 25. dicit Jesum ab ipso Spiritu sancto ductum fuisse in desertum ut tentaretur a diabolo, ut sua victoria

nos ipsos ejusdem diaboli redderet triumphatores : Igitur non potuit peccare ; maxime vero cum esset omni scientia & gratia refertus : peccatum autem obrepit in animam modo per ignorantiam, modo etiam per fragilitatem & defectu gratiæ efficacis , quæ nonnunquam & deest in pœnam prioris peccati sive originalis, sive etiam actualis . Illæ omnes rationes laudantur a D. Thoma hic q. 15. art. 1. & 2. ubi ex professo Domini probat impeccabilitatem .

Sexta demum sic se habet : Ille nec peccavit , nec potuit peccare , qui caruit omni prorsus concupiscentia , ex qua veluti ex mari redundante cuncta profluunt crimina : Atqui Christus sicut peccati fomitem , sic & carnis concupiscentiam , ne minimum quidem expertus est : Ergo &c. Probatur minor auctoritatibus omni exceptione majoribus .

Sanctus Augustinus Lib. 4. operis imperfecti num. 47. sic loquitur : " Quisquis credit carnem Christi contra spiritum concupisse , anathema sit . "

Concinit S. Hieronymus Comment. in cap. 26. Matth. expandens illa Evangelistæ de Christo verba, *Cæpit contristari & mæstus esse*, ait : " Ut veritatem probaret assumpti hominis , vere quidem contristatum esse , sed ne passio in illius animo dominaretur per propositionem concupiscentiæ contristari . Aliud est enim contristari , aliud incipere contristari . "

Mira de hoc momento dicit S. Leo Epistol. 23. his verbis : " Nativitas enim Domini secundum carnem , quamvis habet quædam propria , quibus humanæ conditionis initiata transcendat , sive quod solus ab inviolata Virgine , sine concupiscentia est conceptus & natus : ... Nihil carnis suæ habebat adversum , nec discordiæ desideriorum gigneant compungantiam voluntatum . Sensus corporei vigeant sine lege peccati , & veritas affectionum sub moderamine deitatis & mentis , nec tentabatur illecebris , nec cedebat injuriis . "

Doctor Angelicus hic qu. 15. art. 2. eandem probat veritatem hoc argumento : " Dicitur Matth. 1. quod in ea natum est de Spiritu sancto ; sed Spiritus sanctus excludit peccatum & inclinationem peccati , quæ importatur nomine fomitis : Ergo in Christo non fuit fomines peccati . "

Quinta : Synodus generalis hoc de fide

definit adversus Theodorum Mopsuestenum , his verbis : " Si quis defendit impium Mopsuestenum Theodorum , qui dixit alium esse Deum Verbum , & alium a passionibus animæ & desiderii carnis molestias patientem . . . anathema sit . "

Fis satis objectionibus .

OBJICIUNT Heterodoxi : Roman. 5. Filii ex Adam procreati peccato inquinati sunt , aut saltem possunt maculari ; sic enim legitur : *In quo omnes peccaverunt* . 2. ad Gal. 3. dicitur factus pro nobis peccatum . III. 2. ad Tim. 2. 5. scriptum est : *Non coronatur nisi legitime certaverit* . IV. Matth. 4. *Jesus ductus est in desertum a Spiritu , ut tentaretur a diabolo* . Sed Christus ex Adam procreatus est : Igitur in eo peccavit : Sed pro nobis factus est peccatum ; sed adversus insurgentes passionibus dimicavit , cum de facto coronatus sit : Sed qui tentatur peccare potest : Igitur ex omnibus istis momentis Christum peccabilis fuit .

Respondeo argumentum nimis probare ; inde enim sequeretur Christum de facto , quod abiit dicere , peccasse ; quod nullus tamen impius saltem non sine horrenda blasphemia proferre audebit .

Respondeo II. ad 1. distinguendo : Filii ab Adam via ordinaria procreati , peccaverunt , concedo ; via extraordinaria , nego . Christus Spiritus sancti operatione conceptus est ; hinc eo loci non solum e numero prævaricatorum excipitur , verum etiam ut peccati triumphator exaltatur , his verbis : *Si enim unius delicto multi mortui sunt : multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit* .

Ad secundum utique distinguimus : Christus factus est pro nobis peccatum , hoc est , pro peccato hostia , concedo : factus est peccatum formaliter , nego . Scriptura in prioribus intelligitur sensu ; namque hostia pro peccatis oblata nonnunquam in Scriptura peccatum dicitur . Sic Osæ 4. 8. habetur de Sacerdotibus antiquæ legis : *Peccata populi comedent* ; id est , oblatas pro peccatorum expiatione victimas . Solutio est D. Petri qui Epistol. 1. cap. 2. 23. de Christo ait : *Qui peccatum non fecit , . . peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum* .

Ad tertium , dicimus Christum debellasse mundum & Satanam , & omnium

vir-

virtutum exercitatione promeruisse gloriam: immo & ipsum peccatum, quandoquidem illud sua morte deleuit: Igitur non opus fuit ad merendum, ut peccati passionibus subiceretur, cum venisset eo solum scopo, ut dissolveret opera diaboli.

Ad quartum distinguo: Christus tentatus est extrinsece & mere objective, concedo: intrinsece, nego. Aliquis, teste sancto Gregorio, Homil. 16. in Evangelia triplici modo tentari potest, nimirum suggestionem, delectationem, & consensum: Christus ex eodem Patre non fuit tentatus in deserto aut delectatione, quippe quæ a concupiscentia mala procedat, aut consensum, cum sit ipsum peccatum, sed tantummodo suggestionem, & per simplicem objecti propositionem, ut sua victoria victores evaderemus. Unde subdit: „Tentari ergo per suggestionem potuit: Sed ejus mentem peccati delectatio non „momordit: Atque ideo omnis diaboli- „ca illa tentatio foris, non intus fuit. „Quod quidem paucis sed efficacissimis verbis asserit Apostolus Hebr. 4. dicens Christum tentatum per omnia absque peccato.

Insunt: Qui voluntati Patris adversarii visus est, ille peccabilis censetur: Atqui Christus Matth. 26. 39. sic se gessit, dicens: *Transseat a me calix iste*: Ergo &c. Confirmatur ex Damasceno, qui Lib. 3. orthodoxæ fidei cap. 19. propugnat apparuisse in Christo luctationem partis inferioris adversus superiorem, quando petiit, ut calix ab illo transiret.

Respondeo negando minorem: Ad probationem distinguo: Christus Dominus petiit calicem pertransire ab eo, ut ostenderet atque probaret se esse verum hominem, concedo: ut resisteret Patri, nego. Natura a malo imminenti abhorret dupliciter: Primo quidem quatenus ex innato appetitu sui appetit conservationem, & sic voluntas ut natura fugit malum, & apprehensum ex impetu abhorret ut est naturæ destructio; deinde vero ut resistat superiori comminanti pœnam pro mandati transgressione, & tunc agit ut libera & peccati ipso facto sit rea. De fide est Christum non nisi priori modo exposulasse, ut ab eo transiret calix, namque protinus subjunxit, Patrem alloquens: *Non sicut ego volo, sed sicut tu*. Hoc unum contendit Damascenus.

Urgens: Qui baptizatur, reus est peccati: Sed Christus, ut habetur Matth. 3. baptizatus est: Ergo &c.

Boncat Theol. Tom. V.

Respondeo transeat major, & distinguo minorem: Christus baptizatus est Baptismo Joannis, concedo: Baptismo ad remissionem peccati, nego. Porro Baptismus Joannis non erat eo præcise institutus fine, ut peccata remitteret, sed ut peccatores ad pœnitentiam in remissionem delictorum commoveret.

Respondeo II. alter distinguendo: Christus baptizatus est a Joanne, ut aquas sanctificaret, concedo: ut ipse sanctificaretur ab aquis, nego. Hoc ipsum testatur Joannes Matth. 3. 14. his verbis: *Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me*. Solutio est etiam D. Ambrosii.

Persistunt: Qui visus est veluti in desperationem actus, certe fuit peccabilis: Atqui, inquit impius Calvinus, res sic se habet, secundum illud Psalmi 21. *Deus meus respice in me: Quare me dereliquisti? Longe a salute mea verba delictorum meorum* . . . *Clamabo per diem, & non exaudies*, &c. Quæ quidem sententia juxta Patrum interpretationem in persona Christi dicta est; cum ipse pendens in cruce clamaverit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Ergo &c.

Respondeo negando minorem, ut quid sicut dictum, ita & auditu horrendum. Ad probationem distinguo: Et sic locutus est Christus, ut probaret se habere naturam humanam, quæ a sua dissolutione abhorret, concedo: ex passionis dominio, nego. Sic communiter verba laudata interpretantur Patres: in primis Epiphanius Hæresi 69. „*Cuinam, inquit, igitur ex „persona divinitatis ipsius dici ista poterant: Deus meus, Deus meus ut quid dereliquisti me?* Restat igitur, ut ex ejus „humanitatis persona, & affectu quodam humano dictum illud videatur, ut „Incarnationem non specie dumtaxat „adumbratam, sed re ipsa vereque ad „ministratam fuisse dicamus. „

Respondeo II. Eadem Christi verba distinguendo: Et hæc unum tantummodo subindigitant, scilicet Verbum tempore passionis miraculosam illam virtutem qua Christi corpus impassibile evasisset, in illud tunc non effudisse, concedo: & subnotant Christum a Deo derelictum, nego. Sicut igitur Christus virtute suæ personæ quadraginta dierum spatio non elurii, ejusdem energia poterat non pati; sed ut dispensationis locus præberetur, influxum continuit; sicque humanitas & vulneribus & doloribus commissa est: ne-

H h 3 que

que vero a fortiori dici potest tunc Verbum hominem assumptum dereliquisse : *Quod enim semel assumptis*, inquit Joan. Damascenus, *nunquam dimisit*. Quæ quidem sententia evalit inter Patres adigium.

Respondeo III. Iterum atque iterum distinguendo eandem probationem : Et Christus in Psalmo laudato loquitur in persona totius Ecclesiæ, & omnium peccatorum, quod vel ipsa ista verba, *Longe a salute mea verba delictorum meorum*, indicant, concedo : in persona propria, nego. Iko modo interpretatur locum S. Thomas 3. p. q. 15. art. 1. ad 1. ubi sic solvit argumentum auctoritate sancti Joannis Damasceni Lib. 3. orthodoxæ fidei cap. 25. postea vero suam responsum istis concludit verbis : " Et secundum hoc Christus ex persona membrorum suorum loquens, dicit : *Verba delictorum meorum* : non quod in ipso capite delicta fuerint. Quod autem Christus quantum ad animam a Patre non fuerit derelictus, sed semper obediens pacifice remanserit, habetur Luc. 23. 46. *Clamans voce magna Jesus*, ait : *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*. Et hæc dicens exspiravit.

Insunt : Christus habuit passiones & naturam humanam ex nihilo productam, videlicet in Adam : Sed ex passionibus concluditur peccabilitas eandem quoque sanctus Augustinus & S. Thomas, immo & ipsum Angelorum peccatum inferunt ex eo, quod omnis natura creata de se tendat ad nihilum, adeoque & ad peccatum : Erro &c. Confirmatur. Impeccabilitas est attributum Deo proprium : Erro &c.

Respondeo distinguendo primam partem : Christus habuit passiones de se indifferentes, & quæ bono ex intentione dirigentes servire possunt, concedo : tales sunt morsura, timor, ira, namque dolere de offensa Dei, & adversus peccatores insurgere in vindictam, laudabile est : habuit corruptorias ex peccato profluentes, qualis est concupiscentia, nego : priores fuerunt in Christo, & a sancto Thoma non passiones, sed propassiones dicuntur, hoc est, proprie loquendo non sunt passiones.

Ad alteram objectionis partem similiter distinguo : Christus Jesus habuit naturam humanam ex nihilo formatam in Adamo, sed a Verbo assumptam, concedo : in se nude relictam, nego. Et sic patet discrim-

men inter Christum & Angelos : Isti enim quia non assumpti a Deo peccare poterunt, & de facto nonnulli prævaricati sunt.

Ad confirmationem etiam distinguo : Impeccabilitas essentialis est Deo propria, concedo : accidentalis, nego : Sicut igitur Verbum incarnatum tamen secundum se immortale, voluit tamen in homine assumpto pati, & mori, quidni e converso suam potuerit communicare impeccabilitatem humanitati?

Reponunt : Apostoli in die Pentecostes gratia impeccabilitatis donati sunt, & tamen poterant peccare : Ergo a pari & humanitas Christi. Confirmatur : Si Christus ut homo non potuisset peccare, maxime ratione præsentis & motionis Verbi : Atqui hæc ratio nulla est : Et probatur. Deus est præsens omnibus iustis, & eos ad operandum movet, juxta illud 1. Joan. 4. 8. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet. & Deus in eo*. Tum in Actibus 17. 28. *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus* : Atqui tamen, his non obstantibus, homo purus peccare potest : Igitur & assumptus.

Respondeo negando paritatem : Ratio discriminis ea est, quod Apostoli solum ab extrinseco, videlicet ex protectione Dei essent impeccabiles, in eis tamen fontes peccati tamen ligatus, remanebat : At vero Christus viator impeccabilis erat ab intrinseco & ratione personæ ; actiones autem sunt suppositorum. Sic patet solutio ad confirmationem. Et vero actiones in iustis non sunt a Deo nisi ab universali motore, in Christo vero a persona Verbi ut a causa particulari : quocirca si homo assumptus potuisset peccare, Verbo, quo abest dicere, vitio versum fuisset.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus viator erat impeccabilis.

PRIMO : Ubique Scriptura Christi sanctitatem indefectibilem celebrat, ut Luc. 1. Joan. 1. cap. 3. in primis Hebr. 7. 26. ubi Christus dicitur sanctus, innocens, segregatus a peccatoribus, excelsior cælis tactus.

Secundo : Idem ex Patribus constat. Dionysius Alexand. Epist. Synod. ad Paulum Samosatenum ait Christum esse impeccabilem propter unionem hypostaticam. Concinit Athanasius Lib. de Incarn. Hilarius Lib. 10. de Trin. Augustinus Lib.

2. de pecc. meritis & remis. Fulgentius Lib. 3. ad Trasimundum cap. 38. & alii omnes, ne uno quidem excepto.

Tertio : Ratio iussuratur. Actiones sunt suppositorum : Igitur Christus nec peccavit, nec peccare potuit, sin minus, quod absit vel cogitare, peccatum resunderetur in Deum.

SYNOPSIS OBJECTIONUM,

ET SOLUTIONUM.

PRIMO : Quandoque Christus in sacris Scripturis dicitur pro nobis factus peccatum, sed sensus est, quod hostia pro peccatis nostris extiterit : nam de eo 1. Petri 2. 22. habetur : *Qui peccatum non fecit ... peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, iustitiae vivamus.*

Secundo : Christus quidem tentatus est, sed non intrinsece & a concupiscentia quæ ad peccatum originale consequitur, quæque nullo modo fuit in eo, sed objective & extrinsece, ut sua victoria nobis ad propulsandum inimicum arma præberet. Ita docet Gregorius Magnus Homil. in Evangelium.

Tertio : Falsissimum est, ut garric & blasphematur Calvinus, Christum animam agentem in ara crucis a Patre derelictum quoad animam, ita ut cederet tormentis. cum immediate post dixerit, ut habetur Luc 23. 46. *Clamans voce magna Jesus ait : Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, Et hæc dicens, expiravit.* Sed solum voluit pati dolores acerbissimos, quos, ne quis putaret fictitios, pro more hominum nimis exercitatorum, non impatienter motu, sed amore erga Patrem & nos homines voluit ex conquestu probare quanta pro adimplendo de morte lubeunda præcepto, & pro nostra salute pateretur, dicens Marc. 16. 34. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* hoc est, ut quid tanta me pati finis?

ARTICULUS QUARTUS.

Num Christus fuerit liber in suis actionibus & potuerit mereri?

TRIPLEX in Christo Jesu actio distinguenda est : una mere divina, quæ Christo convenit ratione personæ ut substi-

stet in natura divina : altera humana, quæ sit ex volitione & præconceptione finis : tertia demum hominis, quæ sit ex naturæ impetu, qualis est motus primo-primus. Rursus actio humana duplicis est generis ; alia scilicet circa finem, alia vero circa media ad finem assequendum.

Caput controveritiæ non movetur de actione mere divina, nec de actione hominis, neutra quippe electioni subiecta est ; Neque vero etiam de actione humana circa finem, dum agitur de Christo : tamen enim ceteri homines sint liberi etiam circa finem, quatenus illum vel in bono creato, vel in increato reponere queunt, non tamen homo assumptus qui ratione impeccabilitatis non alium etiam in individuo sibi præscribere poterat finem, quam ipsum Deum & ut amandum & ut glorificandum : sed de actione humana ratione sui & mediocum assumendorum ad finem : quibus suppositis, sit

CONCLUSIO PRIMA.

Christus fuit liber in actionibus suis, vel etiam in ipsa morte subeunda.

PROBATUR hoc efficax argumento illud fidei dogma. Libertas actus, juxta S. Thomam est vis electiva, ita ut actus sit in dominio agentis, & ex deliberatione & electione prævia illum possit vel ponere, vel etiam omittere : Atqui Christus viator sic fuit liber in suis respective operationibus : Ergo &c. Probatur minor multis momentis.

Primo, ex Scriptura sacra.

ISAIE 7. de Christo dicitur : *Butyrum & mel comedit, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Rursus ibidem cap. 35. *Oblatus est quia ipse voluit.*

Concinit novum Testamentum. Joannis 10. 17. Christus hæc effatur : *Propterea me diligit Pater : quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me : sed ego pono eam a meipso, & potestatem habeo iterum sumendi eam.* Ipse vero rogatus a parentibus, ut publice ad se manifestandum adiret Templum, noluit, cum tamen postea secreto illuc appellus sit. Mitto alia innumera libertatis Christi exempla ; maxime in passionem, ubi quandoque Judici interroganti respondebat, quandoque etiam tacebat : Sed in his

Hh 4 & si-

& similibus affulget indifferentia & electio actus: Igitur & libertas. Hoc ipsum de fide definitum est in sexta Synodo generali adversus Monothelitas, qui unicam in Christo admittendo operationem Theandricam ac divinam, exufflabant humanam eamque liberam, propter quod proscripti sunt. Ergo &c.

Probatio, ex traditione Patrum.

PRIMUS nobis occurrit sanctus Cyprianus, qui Serm. de Passione Domini sic loquitur: „Voluntarie obedisti Patri, & non te, ut patereris, coegit necessitas. „

Idem sentit sanctus Chrysostomus Hom. 28. in epistolam ad Hebraeos, ubi exponens illa verba Apostoli: *Qui propositio sibi gaudiosissimam crucem*, ait: „Hoc est, licebat „ ipsi nihil perpeti, si voluisset, & potestatem habebat, si voluisset, crucem „ adire. „ Tum Ambrosius Lib. 4. de fide cap. 5. eandem propinat sententiam his verbis: „Sicut potestatis suae esse significat ponere animam & liberæ voluntatis, ita etiam quod secundum mandatum deposuit Patris, suae ac paternae voluntatis significat unitatem. „

Insignis est locus S. Hieronymi in caput 53. Isaiae, ubi loquens de Christo, ait: „Non necessitate, sed voluntate crucem subiit. „

S. Augustinus Lib. 4. de SS. Trin. cap. 13. similia profert: „Neque enim, inquit, „ iure cuiusquam potestatis exutus est „ carne, sed ipse se exiit. Nam qui posset non mori, si nollet, proculdubio „ quia voluit, mortuus est. „ Idem sentiunt Theodoretus in cap. 12. Epistolae ad Heb. Gregorius Magnus Lib. 24. Moralium cap. 2.

Tertio, ratione D. Thomae, qui 3. p. quaest. 18. art. 4. primum distinguit ea quae sunt ad finem, & alia quae sunt media ad finem. Tum concludit Christum esse liberum, quia ex ratione circa media operans electione utitur, in qua potissimum affulget libertas indifferentiae actus, quatenus unum medium, alio derelicto, potest assumere, & omnibus uno vel altero tempore ad nutum uti. „ Electio autem „ est idem, quod voluntas ut ratio: & „ est proprius actus liberi arbitrii Et „ ideo cum in Christo ponatur voluntas ut ratio, necesse est etiam ponere electionem, & per consequens liberum arbitrium, cuius actus est electio. „

CONCLUSIO SECUNDA

Christus dum erat viator, meruit.

Probatur multis momentis.

PRIMO: Ex Scriptura Isaiae 53. de Christo dicitur: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum*. Philipp. 2. *Humiliavit semetipsum Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen*. Rutilus Hebr. 2. *Videmus Jesum, propter passionem mortis, gloria & honore coronatum*. Ex iterum Apocalyp. 5. 12. *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem*. &c. Ex his istud formatur argumentum. Mereri est aliquid propter exantlatos labores obtinere praeium, & se se laurea aliqua dignum præbere: Atqui ex sacris Scripturis Christus Dominus propter sua bona opera vidit semen longævum ita exaltatus est, ut acce erit nomen quod est super omne nomen, omnibus se se præbuit honore dignum, maxime propter passionem & mortem quam subiit, ut ipse Luc. 24. discipulis Emmaus testatur, his verbis: *Nonne haec oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Ergo &c.

Secundo: Ex SS. Patribus, qui passim eandem prædicant veritatem. Chrysostomus Homil. 7. in Epistolae ad Philipp. ait: „Extremam Christum præstitit obedientiam: propterea accepit & supremum „ honorem. „ Ambrosius in cap. 2. eiusdem Epistolae. „Quid, inquit, & quantum „ humilitas hic ostenditur &c. „ Expressus August. Tract. 304. in Joan. ubi sic habet: „Humilitas charitatis est meritum, „ charitas humilitatis est praeium, sed „ hoc factum est in forma servi. „ Quibus sententis expenditur humilitatis corona. Eidem subscrībunt veritati S. Cyrillus Libr. 3. Thesauri 2. S. Basilii Lib. 7. adversus Eunomium, & alii. Ergo &c.

Tertio, ex ratione: Meritum est jus ad coronam fundatum in proportionem operis liberi viatoris, cum praeio ex promissione præmiantis: Atqui omnes Christi actiones istud jus eminentissime habebant, & omnes conditiones ad merendum requisitae in eo affulgent. Primo quidem, erat viator, & passibilis. Secundo erat proportio mirabilis inter ejus actiones & praeia, cum & gratia, & veritate plenius

nus esset, immo & ejus actus ab ipsa Verbi persona emanarent. Tertio erat liber, ut modo probatum est: neque vero deerat ipsi premiantis Patris promissio, juxta illud Isaïæ effatum: *Si posueris pro peccato animam suam, videbis semen longævum*. Ergo &c.

Quantitas meritorum Christi.

CHRISTI meritum est infinitum, quandoquidem ejus actiones ex persona Verbi infinitum habebant valorem, juxta illud tritum juris axioma: *Honor est in honorante*. S. Thomas triplex in Christo distinguit meritum, videlicet sufficientiæ, abundantiæ, & excellentiæ: sufficientiæ quidem in prima conclusum actione, quam ingrediens mundum elicit; cum enim ille amoris actus infiniti esset valoris, ad reparandum mundum sufficiebat: abundantiæ in toto vitæ decursu, quatenus eundem repetitis vicibus produxit: excellentiæ demum in morte, qua totam redemptionem voluit ultimo perficere, & cetera coronare opera, juxta illud Apostoli ad Hebr. 10. 14. *Una enim oblatione, consummavit in sempiternum sanctificatos*. Hinc Clemens V. in Concilio Viennensi generali de satisfactione Christi, ait: *De cujus consumptione Theauri non est timendum*.

Extensio meritorum Christi.

PRIMO: Christus non sibi meruit gratiam habitualem, charitatem, virtutes infusas, gloriam animæ: bene vero gloriam corporis, Resurrectionem, Ascensionem & nominis exaltationem.

Probatur prima pars hoc ratiocinio: Quæ fluunt connaturaliter ab unione hypostatica, non cadunt sub merito: Atqui gratia habitualis connaturaliter ab unione hypostatica promanat, ut a primigenio totius sanctitatis fonte; virtutes vero ad gratiam habitualem consequuntur ut proprietates ad essentiam: Igitur laudam non cadunt sub merito, cum vel ipsa unionem hypostaticam non potuerit mereri Christus, quippe quæ sit totius meriti principium.

Probatur altera pars, discurrendo per singula. Quod enim Dominus gloriam corporis meruerit, habetur Luc. 24. his verbis: *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* De Resurrectione Propheta Regius Psal. 3. in perso-

na Christi loquens, ait: *Ego dormivi & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me*. Quæ quidem verba exponens S. Augustinus, sic loquitur: "Justum erat, ut innocentem occisum, & cui tributa sunt mala pro bonis, resuscitaret a mortuis."

De Ascensione, scriptum est Ephes. 4. *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus: Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit: primum in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cælos, ut impleret omnia*. Qua interpretatione sententiæ Psalmi 67. Apostolus tribuit Christo Ascensionis triumphum, propter ejus humilitatis meritum.

De exaltatione nominis, idem hanc tribuit & passionis & humiliationis merito coronam, Philipp. 2. *Humiliavit semetipsum, inquit, factus obediens usque ad mortem* *Propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen: ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum*.

Ratio omnium hæc est: Decebat Christum omni titulorum genere gloriam corporis, & sui nominis exaltationem habere; videlicet & titulo hæreditatis, quatenus Filius Dei est; & titulo electionis, dicente Apostolo Ephes. 1. 22. *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam; nimirum Pater æternus; & titulo acquisitionis, juxta illud Osæ 13. Ero mori tua, o mors!* Hinc S. Fulgentius de Christo, ait "Venit ut triumpharet occisus." Tum quia habere aliquid jure acquisitionis per modum præmii, summam arguit virtutem & perfectionem.

Secundo: Christus meruit nobis salutem, & gratias omnes ad eam conducentes, juxta illud Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Et illud Ephes. 1. *Benedictus Deus & pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in cælestibus in Christo*. Hoc ipsum declarat sancta Synodus Tridentina Sess. 6. cap. 13. dicens, Christum insuere in nos omnes vitæ spiritualis motus, eo probe modo quo caput jugiter vitæ naturalis motum insuit in membra.

Tertio: Christus etiam Angelis beatissimam gloriam accidentalem promeruit. Revera quidem nomine gloriæ accidentalis intelligitur quoddam gaudium gloriæ essentiali adventitium: Sed Angelis beatis ex meritis Christi hæc advenit Laureola, cum

cum enim tunc Apostolo omnes sint administratorii Spiritus in Ministerium missi propter eos, qui gratia Mediatoris opitulante, hereditatem capiunt salutis, dubio-procul in eorum gloriam cedit electorum glorificatio; hinc Luc. 15. 10. *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente*. Dixi gloriam accidentalem, & non essentialem; istam quippe cum gratia sanctificante ex beneficio Creatoris habuerunt, quod non obscure subindigit Augustinus in Enchyridio cap. 61. his verbis: "Proprio filio suo non peperit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum; non enim pro Angelis mortuus est."

Solvuntur objectiones adversus

Primam conclusionem militantes.

OBJECIES: Ad libertatem requiritur indifferentia, juxta illud Scripturæ effatum, Eccli. 31. 10. *Potuit transgredi, & non est transgressus*. Atqui ea libertate præditus non erat Christus. Et probatur: Qui est ad bonum necessario determinatus, non habet indifferentiam actus: Atqui Christus viator talis erat naturæ. Et probatur: Qui donatur visione beatifica, est ad bonum faciendum necessario alligatus: Atqui Christus etiam in via visione beatifica donabatur. Ergo &c.

Respondet distinguendo majorem: Requiritur ad libertatem indifferentia activa contrarietatis, vel contradictionis, concedo: contrarietatis absolute, subdistinguo: in homine peccatore, concedo: in homine assumpto, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Indifferentia activa duplex distinguitur: altera circa bonum & malum, & contrarietatis vocatur, quandoquidem bonum & malum contrarie opponuntur: altera contradictionis, & se se exercet circa actum & non actum, quatenus voluntas ad nutum potest agere, vel non agere. Prior est in homine peccatore, posterior vero tantum fuit in Christo, & ad merendum, vel non merendum sufficit.

Ad primam probationem, distinguo utique majorem; Qui est ad bonum necessario determinatus, tam per modum contrarietatis, quam per modum contradictionis, non habet indifferentiam activam, concedo: qui solum sic se habet per modum contrarietatis, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam.

Ultero fateamur Christum viatorem fuisse necessario determinatum ad bonum, quatenus peccare non poterat; erat tamen liber, ut actum bonum vel poneret, vel etiam omitteret.

Ad ulteriorem confirmationem, distinguo: Christus erat beatus quoad animam, concedo: quoad corpus, vel etiam quoad animam, ut per corpus operatur, nego. Erat igitur simul viator & comprehensor: beatus quidem juxta supremam mentis aciem, & sub isto respectu erat sicut ad bonum necessario determinatus, sic & in eodem confirmatus: at vero ut viator, ejus anima dependenter a corpore agebat, sicque in agendo erat libera. Quod quidem probari potest isto ratiocinio: Deus est summum bonum in se; attamen diversimode allicit voluntatem: visum in se, allicit necessario, cognitum vero vel per fidem, vel per creaturas & scientiam infusam, quæ non nisi per media creata diligendum proponunt, attrahit libere. Igitur anima Christi scientia visionis directa Deum necessario anabat, directa vero per scientiam infusam, eundem libere diligebat. Nec mirum: idem Doctor potest aliquam cognoscere conclusionem dupliciter, videlicet per intelligentiam, & per scientiam: intelligentia ductus eam in principio absque discursu cognoscit, per scientiam autem non nisi inquirendo: potuit igitur anima Christi viatoris sub isto duplici spectata respectu amare Deum, modo necessario, modo etiam libere.

Instabis: Atqui Christus Deum amare libere nusquam poterat: Ergo &c. Probatur subsumptum: Libertas oritur ex triplici indifferentia; nimirum ex indifferentia objecti, quod non apparet omne & summum bonum: ex indifferentia intellectus, qui non judicat esse hic & nunc tale bonum amandum, adeoque necessario; ex indifferentia voluntatis, quatenus in sui actus prosecutione sequitur ductum rationis, & intellectus judicium: Sed Christus nullam ex his capitibus circa Deum amandum habebat indifferentiam. Ergo &c. Probatur minor: Intellectus Christi proponebat semper Deum ut summum bonum, & hoc intuitive; non enim ejus anima utpote beata, a visione Dei usquam aut abstrahere, aut abstrahere poterat, alias ipso facto beata esse cessasset. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Christus

flus ex allatis capitibus non habebat indifferentiam activam ut comprehensor ad amandum Deum, concedo: ut viator, nego. Non enim aliter allicit objectum, quam sub ea ratione qua proponitur: videtur quidem per visionem beatificam in se, & sicuti est summum bonum; hinc & necessario voluntatem Beatorum ad sui amorem trahit: At vero per scientiam infusam & creaturas non nisi ex parte cognoscitur, quocirca libere amatur.

Ad probationem distinguo: Anima Christi reduplicative ut beata non abstrahebat a visione Dei, concedo: ut forma corporis, & omnium vioris operationum causa, subdistinguo: non abstrahebat abstractione separationis & reali, concedo: abstractione objectiva, nego. Igitur juxta diversitatem objectorum allicientium erant quoque diversi actus in Christo.

Utebis: Ex hoc sequeretur duplicem actum sibi oppositum simul fuisse in uno & eodem Christo: nimirum amorem Dei necessarium, illumque perpetuum, quatenus anima Christi Deum intuitively semper videbat, adeoque & necessario semper amabat, deinde vero amorem liberum de eodem objecto: sed hoc ipsum implicat contradictionem. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Hoc implicat contradictionem in puro viatore, concedo: in eo qui est simul comprehensor & viator, nego. Purus viator non tanta donatur gratia, ut a Deo nquam distrahatur, & simul in eodem instanti diversos scientiæ actus eliciat, bene tamen Christus qui erat viator simul & comprehensor. Sic Angelus Raphael, tametsi Deum semper intueretur, juxta illud Evangelii 18. 10. *Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris*; attamen dirigebat libere in via Tobiam, illumque modo veluti humano alloquebatur: non implicat igitur comprehensores diversos in eodem tempore, circa diversa objecta actus elicere, nec consequenter Christum amorem beatificum necessarium, & alium liberum sæpissime elicuisse: maxime vero cum charitas viæ subordinetur charitati patriæ; & idem objectum sub diversa formalitate attingat.

Insistes: Christus non habebat indifferentiam, vel in ipsis actibus, quos ut viator eliciebat. Ergo &c. Probatur antecedens: Idem sit judicium de omnibus, ac de morte subeunda: Atqui Christus

erat necessario determinatus ad moriendum, propter præceptum Patris, quod transgredi non poterat, quandoquidem erat impeccabilis. Ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Ad probationem, distinguo: Christus Dominus erat ad moriendum determinatus ex prævia, eaque voluntaria mortis acceptatione, concedo; ita De Lugo & communiter Theologi: & non prævia acceptatione, nego. Pater Aeternus varia ad redimendum hominem Filio proposuit media, maxime vero mortem crucis, quam libere quidem propter suum eximium in nos amorem acceptavit, juxta illud 11a. 53. *Obtulus est, quia ipse voluit*. Acceptationi vero accessit præceptum, ut Christus obedientiæ meritum haberet: quocirca mandatum non minuebat obedientiæ præmiū: sed potius in immensum augebat, cum Dominus Jesus Patris voluntatem de nostra salutis efficaciter operanda prævenire voluerit; ut enim ait S. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 2. "Tanto videtur obedientia perfectior, quanto expressum præceptum obediendo prævenit, voluntate inferioris intellecta."

Repones: Christus non erat liber circa amoris Dei præceptum acceptandum, vel non acceptandum; omnes quippe amare Deum tenentur: Sed neque erat liber ad amandum, vel non amandum, quandoquidem erat impeccabilis, & ideo illud transgredi non poterat. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Christus non erat liber circa Dei Patris amorem secundum suam substantiam spectatum, concedo: & hoc ipsum arguit ejus impeccabilitas: circa amorem in tali vel tali circumstantia apponendum, & tali vel tali modo producendum, nego. Præceptum amoris Dei nedum substantiam, sed & circumstantias actus respicit, quæ plurimæ sunt, puta amare Deum amore naturali, vel supernaturali: amare Deum ubique & semper: suum prode amore vel humilitate, vel mortificatione carnis, vel suffulsi erga proximum beneficiis, &c. Porro præceptum amoris est affirmativum, unde non pro semper obligat, neque etiam pro omnibus in individuo circumstantiis. Jam vero certum est Christum fuisse liberrimum circa omnes tum loci, tum temporis, tum etiam modi circumstantias, quæ dubio-procul minus vel majus, juxta diversos amandi gradus arguunt meritum.

Perfisset: Atqui Christus ne quidem quoad circumstantias, saltem aliquas erat liber ad amandum Deum. Ergo &c. Probatur subsumptum: Non poterat v. g. suam propter impeccabilitatem non servare Sabbatum, de cuius observantia erat expressum Dei mandatum. Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum. Ad probationem distingo: Christus non poterat non servare Sabbati præceptum quoad substantiam, concedo: quoad modum, nego. Poterat enim hanc celebrare observantiam, vel pernoctando in oratione Dei, vel aliis, domi remanendo, tum pietatis, tum humilitatis actibus.

Replicabis: Inde sequitur Christum non fuisse liberum circa ipsam præcepti substantiam: absurdum consequens. Ergo & antecedens. Probatur sequela: Erat liber solummodo quoad circumstantias: Igitur non circa substantiam, quandoquidem circumstantiæ abstrahi possunt a substantia præcepti.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem, distingo: Christus erat liber quoad circumstantias amoris præcepto affixas, concedo: ab amore divulsas, nego. Præceptum adimplendum voluit Christum quibusdam indui circumstantiis ad ostensionem & suæ libertatis, & summi sui tum erga Patrem, tum erga nos homines amoris, & ideo ejus amoris actus etiam præcepti substantiam attingebant. Tametsi enim circumstantiæ pro rationem abstrahi possint a substantia præcepti, non tamen a parte rei, & secundum rei veritatem, eas a præcepto abstrahere Christus. Finis quippe est motivum & principium in agilibus, in quibus actus secundum principii, seu motivi realitatem mensurantur. Hoc totum illustrari potest duplici exemplo. Necessario, verbi gratia, subijcitur miseris vitæ, & Martyres trahebantur ad supplicium, qui tamen miseria propter Deum patiuntur, quique tyrannorum supplicia propter fidem suscipiunt, profecto summum omnes habent meritum. Igitur & immensum habuit Christus Dominus; tametsi propter impeccabilitatem non potuerit non amare Deum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus viator, I. erat liber, II. meruit.

PRIMA pars patet, I. ex Scriptura: Vel ipse Christus Joann. 10. ait: *Ego pono ani-*

mam meam ... Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a meipso. II. Ex SS. Patribus Ambrosii Libr. 4. de Fide cap. 5. interpretatur locum Scripturæ de libertate Christi. Hieronymus in cap. 53. Isaïæ. ait de Christo: "Non necessitate, sed voluntate", crucem subiit. III. Ex ratione D. Thomæ, qui 3. p. quæst. 14. art. 4. dicit Christum egisse per electionem sicut ceteri homines, qui ex duobus objectis propositis, uno relicto, aliud eligunt: ex quo concludit in illo fuisse liberum arbitrium.

Alter pars non minus claret, ipso Domino dicente Luc. 24. *Nonne oportuit pati Christum, & sic intrare in gloriam suam?* Tum Philipp. 2. *Humiliavit semetipsum ... Propter quod & Deus exaltavit illum.* Quæ quidem sententiæ innuunt Christum morte sua meruisse sui nominis exaltationem, & nostram salutem. Nec mirum, aderant in ejus actionibus omnes conditiones ad meritum, cum esset viator, cum ejus opera haberent cum præmio proportionem, quippe quæ infinitum valorem præ se ferrent, &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Tametsi Christus esset beatus, erat tamen simul & viator; hinc liber fuit, dum agebat ex directione scientiæ insusæ vel acquisitæ, quæ proponit Deum amandum non in se visum, sed ut in creaturis affulget ejus bonitas, sub quo respectu non trahit necessario voluntatem ad sui amorem.

Secundo: Neque vero Christi impeccabilitas impediēbat, quominus præceptum mortis libere adimpleret, quandoquidem nonnisi prævia ejus acceptatione mortuus est, secundum illud Isa. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit.*

Tertio: Elio quod Christus non posset non amare Deum, erat tamen liber circa circumstantias loci, temporis & modi ad præceptum amoris adimplendum, etiam quoad substantiam: licet enim circumstantiæ in abstracto & secundum se spectatæ, non sint de substantia actus, secus si in concreto considerentur; quia actus attentis omnibus elicitur; quocirca Christus, nedum quoad circumstantias actus amoris Dei eliciendi, sed & quoad substantiam ipsius actus fuit liber.

DISSERTATIO SEPTIMA, DE SATISFACTIONE C H R I S T I, E T O F F I C I O M E D I A T O R I S.

PRACTIS quæstionibus quæ respiciunt, tum possibilitatem & convenientiam, tum substantiam & modum Incarnationis, tum etiam eximias Christi proprietates & prerogativas, ordo rerum posuit ut primum enucleemus, quid in particulari gesserit pro nobis Filius Dei Incarnatus, maxime vero quid pro nobis ad satisfaciendum Patri egerit.

Dictum est supra, hominem purum non potuisse adamussum pro peccato mortali satisfacere, quia puri hominis satisfactio nequit esse ex bonis propriis, & ex indebitis; quis enim sine gratia aliquid promereri potest? Jam vero Deus potest nostras exigere actiones titulo creationis, vel etiam conservationis: ex quo patet solum Christum posse rigorose satisfacere, quia cum sit Dei Filius ipsi per omnia æqualis, absque ullo peccato & debito potest solus ad apices juris satisfacere pro nobis. Ita Athanasius Orat. 4. contra Arianos & Lib. 3. adversus eosdem: Augustinus in Enchir. cap. 108. & Richardus a S. Victore lib. de Incarnat. capit. 8. Sed difficultas est utrum de facto vere & proprie pro nobis satisfecerit Patri.

Negant Sociniani, qui inter omnia absurdum totis viribus inficiantur Christi satisfactionem, asserendo. I. Satisfactionem pro peccato esse inutilem, neque Deum esse contra naturam humanam licet corruptum adverterum, sed sufficere homini ut quando peccat, fide convertatur ad Dominum; pœnas vero esse solum pro iis, qui obstinati in peccato moriuntur. II. Christum satisfecisse pro nobis solum

metaphorice & improprie, in quantum quæ illi imposita erant pro nostra salute operanda adimplevit. III. In hoc tantum sensu Christum esse nostrum Salvatorem, quatenus ex decreto Dei exemplum virtutis nobis dedit, ut viam salutis, tum verbo, tum exemplo nobis aperiret. IV. Christum esse mortuum, non ut loco nostro substitueretur, sed pro bono & commodo dumtaxat nostro. Contrarium propugnat Ecclesia, quandoquidem per peccatum debitores sumus Justitiæ divinæ, iram Dei meremur, & rei sumus mortis & maledictionis æternæ. Primum patet Matth. 6. vers. 12. in quo peccatores dicuntur Deo debitores: secundum ex Rom. 5. 10. & 14. in quo peccatores prænantantur inimici Dei: tertium vero. Marc. 3. 27. ubi peccatores dicuntur rei. Deus igitur se habet I. Ut creditor, cui multa debentur: II. Ut persona offensa quæ placanda est. III. Ut iudex, qui pœnam infligit reis. Unde ad veram satisfactionem tria requiruntur, nimirum solutio debiti, iræ divinæ placatio, & reatus expiatio. Ex his sequitur genus humanum indiguissimum sponse, qui pro illo solveret debitum, quiaolvere haud valebat. II. Mediatore, qui homines Deo reconciliaret. III. Sacerdote & víctima, quæ nostri loco ad pœnas subeundus substitueretur, ut peccata nostra expiaret. Sociniani evacuant & passionis meritum, & condignam, quam pro nobis Christus exhibuit Patri, satisfactionem, sed contra quod dicitur Isa. 53. 4. de Christo: *Vere languores nostros ipse tulit; & dolores nostros ipse portavit.*

*Dogma veræ & condignæ Christi pro nobis
satisfactionis quatuor probatur
argumentis.*

Primo, quia Christus satisfecit pro nobis ut Sponsor.

Secundo, quia Christus satisfecit ut Mediator, qui formam servi accepit, & semetipsum exinanivit.

Tertio, quia satisfecit ut Sacerdos, qui oravit pro nobis: erat & victima quæ oblata est pro nostra omnium salute.

Quarto, quia satisfecit ut prædestinatus Filius Dei in virtute, & ad apices juris.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus vere satisfecerit pro nobis ut Sponsor?

SATISFACTIO in genere est reparatio damni iniit; & quia damnum duplex esse potest, aliud in bonis quod dicitur rapina, aliud in honore quod injuria nuncupatur, ita & duplex satisfactio, altera pro satisfactione bonorum dilapidatorum, & dicitur restitutio, quia debent restitui, vel in ære, vel in natura; altera pro reparatione injuriæ, & satisfactionis retinet nomen. De ista impræfentiarum agimus, & duplex utique distinguitur, alia scilicet imperfecta, alia vero perfecta. Prima sit per condonationem extrinsecam, quando scilicet vel offensus suo cedit juri, vel non vult se habere ut offensum, sicut Pater qui ita filios amat, ut non reputet ad injuriam offensasibi ab illis illatas. Secunda, sit per satisfactionem æquivalentem & per injuriæ perfectissimam reparationem, puta quando satisfactio personæ læsæ per obsequium æquivalens. Sociniani ad spiritum erroris attendentes tenent Deum, & neque contra peccatores irasci, neque rigorosam exigere ab ipsis pro delictis satisfactionem, sed sufficere ipsis ad veniam obtinendam, ut sola ille convertantur ad Dominum; unde non solum evacuant necessitatem bonorum operum, verumetiam illudunt Christi satisfactioni, igitur ut illum digne comprobemus, duo potissimum oportet ostendere; scilicet Deum vere irasci contra peccatores, & determinatam habere voluntatem eos puniendi, nisi ad meliorem reversi erugem, ipsi satisfaciant: tum Christum præ nimio ergo

nos amore satisfecisse pro hominibus ut vadem, & sponsores, ut ex ejus satisfactione pondus & meritum haberet vel ipsa peccatoris poenitentia.

SECTIO PRIMA.

Utrum Deus irascatur contra peccatores, & semper habuerit voluntatem puniendi delicta?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio, ex veteri Testamento.

I. Ex libris Legalibus. Primo quidem Exod. 20. 5. habetur: *Ego sum Dominus Deus tuus, fortis zelotes, visitans iniquitatem Patrum in Filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me.* Ibidem cap. 44. 7. Nullusque apud se per se innocens est: Hebraice, fontem impune non dimittes. Levit. 26. Sin autem nec... audieritis me... ego incendam adversus vos in furore contrario. Ad triplicem illud Num. 14. 18. Nullumque innoxium derelinquens. Et illud Deuter. 32. 21. *Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus... Ignis succensus est in furore, & ardebit usque ad inferni novissima.* Ergo &c.

II. Ex libris Sapientialibus Sap. 3. 16. sic scribitur: *Filiis autem adulterorum in consummatione erunt, & ab iniquo theopositem ex terminabitur.* Et si quidem longa vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit novissima senectus illorum. Similia leguntur in Proverbiis, & etiam in Libris Ecclesiastici. Ergo constat Deum vere irasci contra peccatores.

III. Ex libris Prophetalibus. Psal. 5. habetur: *Non Deus volens iniquitatem tuam; neque habitabis juxta te malignus, neque permanebunt injusti ante oculos tuos: odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium: virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus.* His sententias affines suat istæ, quæ Prov. 3. 2. leguntur: *Alominatio Domini est omnis illi or.* Et cap. 6. 16. *Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus.* Tum Psal. 93. 1. *Deus vitiorum Dominus, libere egit.* Concinat Jeremias cap. 52. 36. his verbis: *Fortis erat Dominus: reddens retributionem.* Et Ezech. cap. 5. 13. *Complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam in eis.* His adde illud Nabum oraculum cap. 1.

pit. 1. *Deus emulatur, & ulciscens Dominus, & habens furorem*. Igitur constat terribiliter Deum irasci contra peccatores, & pro delictis exigere satisfactionem, sive voluntariam, sive, quod horrendum est, coactam & aeternam.

Probatio, ex novo Testamento.

I. Ex Evangelistis. Matth. 3. 7. sic loquitur Joannes Baptista peccatoribus: *Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a venitura ira? Facite ergo fructum dignum penitentiae*. Et ne velitis dicere intra vos: *Patrem habemus Abraham*, dico enim vobis, quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Ibidem cap. 16. habetur: *Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum opera ejus*. Celiberrimus est locus cap. 21. in quo scriptum est: *Agricultae, apprehensis servis ejus, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt*. Quid autem facit Dominus vineae? sine mora pronunciat sententiam: *Malos male perdet, & vineam suam locabis aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis*. Qua quidem sententia patet Deum omnem semper expectare hominem ad poenitentiam: sed graviter punire impenitentes. Similia dicunt alii Evangelistae, nempe Deum irasci contra peccatorem, & exigere pro ejus delicto satisfactionem, quam quidem non potest reddere per aequivalentia obsequia, ut probatum est initio Tractatus, ex quo manet contra Socinianos necessariam esse Christi satisfactionem.

II. Ex epistolis. Rom. 2. 1. sic scribit Apostolus: *Inexcusabilis es o homo omnis qui judicas, In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas*. Secundum autem duritiam tuam & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die irae; & revolutionis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus. Egrege confirmat istam veritatem S. Jacobus cap. 5. 1. his verbis: *Audite nunc divites, plorate ululantes*. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus, epulati estis super terram, & in luxuriis enutristis corda vestra, & in die occisionis. Ergo &c.

Suffragatur S. Petrus, & stupenda de

hoc momento dicit in secunda epistola cap. 2. 2. ubi: *Multi sequuntur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur: & in avaritia falsis verbis de vobis negotiabuntur* quibus iudicium jam olim non cessat, & perditio eorum non dormitat. Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reservari. Exemplum eorum qui impie acturi sunt, ponens... Novit Dominus pios de tentatione eripere: iniquos vero in diem iudicii reservare cruciandos. Rursus ibid. cap. 3. 10. *Adveniet autem dies Domini ut sur: in quo caeli magno impetu transierint: elementa vero calore solvantur, terra autem & quae in ipsa sunt opera, exurentur*. Cum igitur haec omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus & pietatibus. Quibus verbis docet quinam sint modi proprii ad vitandam irati Dei erga peccatores vindictam. Idem confirmat Joannes ep. 1. cap. 5. 18. dicens: *Est peccatum ad mortem*. Et Judas Apostolus, his verbis vers. 6. *Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum... Vinculis aeternis sub caligine servaverunt*. Vae illis qui in via Cain abierunt, loquitur de peccatoribus, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. Vers. 15... *Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes*. & arguere omnes impios de omnibus operibus impletis eorum. Ergo &c.

III. Ex Apocalypsi, cap. 7. 3. describitur poena infligenda peccatoribus, his verbis: *Nolite nocere terrae & mari, neque arboribus, quoad usque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum*. Cap. 8. referuntur diversae plagae adversus peccatores. Cap. 9. tertia pars hominum, propter peccata destruitur. Cap. 13. 15. sic habetur: *Datum est illi ut daret spiritum imagini bestiae, & ut loquatur imago bestiae; & faciant ut quicumque non adoraverint imaginem bestiae, occidantur*. Et postea cap. 15. 3. refertur puniatio eorum qui adoraverunt bestiam, his verbis: *Unum de quatuor animalibus dedit septem Angelis, septem phialas aureas, plenas iracundiae viventis in saecula saeculorum*. Igitur Deus vere irascitur contra peccatores.

Probatio, ex Comminationibus.

GENESES 2. 17. habetur: *In quacumque enim die comederis ex eo, morte morietur*.

rieris. Quo quidem præcepto prohibebatur primis parentibus sub poena corporis & animæ ne ederent de ligno vitæ. Ezechielis 18. 24. hæc lex comminationis fertur: Si autem averteris se iustus a iustitia sua, & feceris iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur. Terribilis est comminatio Christi adversus Jerusalem peccatricem, Matth. 23. 37. his verbis: Jerusalem, Jerusalem quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties velui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & noluisse? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. His adde illud Apocal. 2. 4. Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti, memor esto itaque unde excideris: & age poenitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & movebo sandalium tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Ergo &c.

Probatio, ex legibus vindictæ & satisfactionis.

LEVIT. 4. 1. habetur: Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel: anima, quæ peccaverit per ignorantiam, & de universis mandatis Domini, quæ præcepit ut non fierent, quidpiam fecerit: si Sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Cap. 5. describitur satisfactio, quam debet ille, qui veritatem silentio tenuit captivam. Cap. 6. notatur hostia pro peccato in genere. Cap. 7. describitur ritus oblationis hostiæ pro delicto. Idem habetur cap. 20. Ergo &c.

In novo Testamento Matth. 3. Joannes Bapt. præferebat poenitentiam ad satisfactionem pro peccatis dandam, his verbis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum poenitentiae. Christus vero Luc. 13. 3. Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis.

Probatio, ex sententiis latis contra peccatores.

PRIMA, & omnium terribilissima est, quæ lata fuit contra Adam & totum genus humanum propter ejus inobedientiam Gen. 3. Adæ vero dixit: Quia

audisti vocem uxoris tuæ, & comediisti de ligno, ex quo præceperam tibi; ne comederes, maledicta terra in opere tuo... In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

Secunda in Cain, quæ habetur cap. 4. 11. Gen. his verbis: Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem patris tui de manu tua. Tertia est Nabuchodonosor, Daniel. enim 4. 30. sic habetur: Eadem hora sermo conceptus est super Nabuchodonosor, & ex hominibus abjectus est, & sanumque vos comedit, & rore cali corpus ejus insectum est. Quæ quidem sententia confundit Socinianos, qui absque ullo fundamento afferunt, Deum non punire nisi morientes obstinatos in peccatis, quandoquidem Nabuchodonosor a Deo flagellatus respicit, & ut colligitur ex eadem Scriptura fidelis defunctus est.

Quarta, & inter ceteras terribilissima, est sententia Balthasar, quæ ibidem habetur cap. 5. 25, his verbis MANE, THECEL, PHARES... Eadem nocte intersectus est Balthasar Rex Chaldeus. Mitto alias, quæ possunt legi passim in Scripturis sanctis.

Probatio, ex factis vindictæ Dei peccatores punientis.

PRIMUM est Diluvium ad puniendos homines carnales, ut legitur Gen. 7. Tum Exod. 15. Pharaon cum exercitu suo subvertitur in mari rubro, propter indurationem, & erga Israelitas crudelitatem. Num. 3. 4. Nadab & Abi, filii Aaron igne miraculoso devorantur, eo quod igne alieno, Thus Domino adolevisent. Lih. 1. in Reg. cap. 15. 23. Saul proicitur a Domino propter inobedientiam; sic enim legitur: Pro eo ergo quod abieci sermonem Domini, abiecit te Dominus. Sap. 5. fule describuntur penæ impiis & peccatoribus destinatae, & paratæ. Prophetæ multas referunt Dei vindictas erga populum Israeliticum propter ejus peccata, ut Isaïæ 5. 5. his verbis 2. Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, & erit in direptionem. Ex Osee 4. 2. Maledictum, & mendacium & homicidium, & furtum & adulterium inundaverunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra. Eadem punitiones leguntur Jonæ 3. 9.

in quo hæc leguntur de pœnitentia Niniutarum : *Quis scit si convertatur, & ignoscat Deus : & revertatur a furore iræ suæ, & non peribimus ?* Sic loquitur Rex Niniutarum, qui imposuerat jejunium tam animalibus quam hominibus ad placandum Deum. Igitur contradicunt Prophetis Sociniani, dum asserere non erubescunt Deum non irasci adversus peccatores ipsos vero sola fide, omnis bonis operibus Deo reconciliari : e contra conclamat Antiochus a Deo percussus plaga insanabili Lib. 2. Machab. cap. 9. 12. *Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.* Sed ecce cœli responsum durum : *Orabat autem hic sceleratus Dominum, a quo non esset misericordiam consecutus.* His adde illa superbi divitis verba Luc. 16. 24. *Cruator in hac flamma ; & alias plagas peccatorum, de quibus multus est sermo in Apocalypsi.*

Probatio, ex Conciliis & Patribus.

ECCLESIA primis Sæculis imponebat pœnitentiam publicam pro gravioribus peccatis, ut ex Canonibus pœnitentialibus liquet : hoc ipsum habetur & statuitur in Concilio Carthaginensi ann. 398. celebrato Can. 2. ex Toletano IV. Can. 29. ex Bituricensi, Rothomagensi, Tridentino, talem exigentibus pœnitentiam si peccata sint publica & scandalosa.

Tertullianus Lib. de Pœnitentia cap. 7. scribit, ex omolegesim antiquitus fuisse in usu.

Ambrosius Lib. 3. de Interpellatione cap. 8. pag. 1176. de hoc momento sic loquitur : " Ecce quomodo deiciuntur, impii dum allevantur. Querela eorum excluditur, poena acervatur. Cœlestibus enim beneficiis invitati, deserere non debuerunt vitæ, securitatis & prosperitatis datorem, cui magis debuerant obtemperare. Sed sicut iustitia Dei magna, ita etiam severa vindicta. Audis sanctum Doctorem clare asserere supplicii æternitatem ?

S. Hieronymus, Lib. 1. super Lament. Jerem. cap. 1. eidem veritati suffragatur, his verbis : " Districtus Iudex facinus, quod per pœnitentiam non corrigitur, inultum esse nequaquam patitur. "

Chrysostomus, Homil. 7. de diversis in Marth. sic loquitur : " Invitus Deus in reos vindicat, etiamsi ejus indulgentiam milderentis contemnat. "

Boucat Theol. Tom. V.

S. Augustinus, ad articulos falsos sibi impositos, responstone 16. egregie eandem confirmat veritatem, & sic habet : " Qui spreverunt voluntatem Dei invincantem, voluntatem Dei sentient vincantem. " Idem confirmat Lib. 2. de libero arbitrio cap. 1.

Adipulantur eidem veritati Gregorius Magnus Lib. 16. cap. 22. Bernardus pag. 310. D. Bonaventura Serm. 2. Dominice 19. post Pentecostem, D. Thomas & ceteri tum Patres, tum Theologi, Quibus omnibus momentis liquet Deum irasci contra peccatores, satisfactionem exigere in hac vita per opera penalia. Igitur ruit systema Socinianorum, maxime quia purus homo nequit pro peccato satisfacere, sicut Deus exigit : adeoque requiritur Christi satisfactio ; sic definit Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 7. Hujus, ait, justificationis causæ sunt, finalis quidem gloria Dei & Christi... Meritoria autem dilectissimus unigenitus suus Dominus noster Jesus Christus, qui cum effemus inimici propter nimiam ebaritatem, qua dilexist nos. sua sanctissima passione in ligno crucis, justificationem meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit.

Probatio, ex ratione.

PRIMA sic exponitur : Ille irascitur contra peccatores, & rigorosam ab eis exigit satisfactionem, qui est bonus, sanctus & justus : Atqui sic est Deus. Ergo &c. Probatur major, in qua posset esse difficultas. Primo quidem, proprium est summæ bonitatis propellere malum sibi oppositum ; proprium sanctitatis infinitæ, ab omni vitio abhorreere : justitiæ vero perfectæ punire nocentes, ne facilitas veniæ sit incentivum novæ injuriæ. Hinc in Apocalyp. habetur : *Quantum glorificatus est, & in delictis fuit, tantum date illi tormentum.* Igitur quia Deus bonus, quia sanctus & justus est, irascitur contra peccatores, & exigit ab eis satisfactionem.

Alteræ Ipsa conscientia distat Deum irasci contra peccatum, illudque punire : immo ipsa aculeis suis mordaciter stimulando & pungendo punit peccatorem ad vindicandum Deum : unde laia habetur : *Vermis eorum non extinguetur ; Nisi pœnitentiam agant & satisfaciant.* Ergo &c.

Tertia : Christus satisfecit pro nobis, I i ut

ut fulius dicetur infra; & Hebr. cap. 9. 10. ex professo probat Apostolus Sacerdotium Christi, ejusque sacrificium substitui veteris legis sacrificiis, eo quod propter insufficientiam, non placarent Deum. Hinc Rom. 3. 25. dixerat de Christo: *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ad ostensionem Justitiæ ejus in hoc tempore: ut sit ipse justus, id est, ut justitia ejus omnibus imputeetur.* Ergo &c.

Solvuntur objectiones Socinianorum.

Obijciunt: Gen. 4. Cain se credit a Deo per omnia maledictum; sic enim habetur: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear: ecce ejiçis me hodie a facie terræ* Omnis igitur qui invenit me, occidet me; & tamen subjungitur: *Dixitque ei Dominus: nequaquam hoc ita fiet, sed omnis qui occiderit Cain, septulum punietur.* Ergo, inquiunt, Deus non irascitur contra peccatores.

Respondeo distinguendo consequens: Non irascitur Deus cito citius tradendo peccatores in mortem, sed expectat benignus & misericors ut, ad ipsum revertantur per penitentiam & satisfactionem, concedo: *fecus, nego.* Cain maledictus a Deo credebatur se brevi ab aliquo interfecum iri, quam quidem cogitationem ad ipso avertit Dominus, qui multo dies illi ex misericordia concessit ut ageret de scelere penitentiam: sed nullo modo nec ipsum nec alios peccatores a satisfactione debita eximit.

Insunt: Deus promittit peccatoribus veniam & poenarum relaxationem, Jerem. 8. 18. & Ezech. 18. 21. Igitur inutilis est satisfactio, saltem Christi.

Respondeo distinguendo: Promittit Deus indulgentiam per opera poenitentiae poenalia, concedo: sic enim habetur Ezech. 18. *Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam: vita vivet & non morietur.* Secius, nego. Ceterum si scrutari Scripturas velimus, perfectio videbimus unum esse Christum, qui pro nobis digne satisfacere & potuerit, & de facto fecerit.

Urgens: Apostolus Col. 1. 24. *Adimpleo ea quæ de sunt passionem Christi in carne mea.* Igitur Christus non vere satisfecit; alias nihil deesset ipsius pro nobis satisfactioni.

Respondeo distinguendo: Apostolus ait, adimpleo quoad applicationem, concedo: quoad sufficientiam, nego. Christi satisfactionem S. Paulus non solum ut sufficientem habet, sed & superabundantem, juxta illud ejus effectum. Rom. 5. 15. *Non sicut delictum, ita & donum: si enim unus delicto multi mortui sunt: multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Verum Christi merita debemus nobis applicare ipsius sequendo velligia, & patiando, & poenitentiam agendo, & sic solummodo Apostolus vult Christi passionem adimpleri.

Insunt: Deus Deuter. 27. 26. maledictionis solum poenam comminatur adversus eos qui legem Moisaicam non servaverint; sic enim habetur: *Maledictus qui non permanet in sermonibus legis hujus, nec eos opere perficit.* Igitur poena non extenditur pro aliis peccatis: & cum lex Moisaica abrogata sit, frustra dicitur Christum satisfecisse pro nobis.

Respondeo distinguendo: Et maledictio infligitur pro omnibus peccatis, concedo: secus, nego. Nam ipse Apostolus ad Gal. 3. 13. sic loquitur: *Christus nos redemit de maledictio legis, factus pro nobis maledictus: quia scriptum est: maledictus qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Jesu.* Quibus verbis maledictionem seu poenam quam Christus pertulit, etiam ad Gentiles qui peccaverant, extendit Apostolus, ut demonstret pro omnibus mortuum. Et vero Deuter. 27. maledictus ille dicitur, qui infregit legem non Moysi præcise, sed Dei qui erat ipsius auctor.

Reponunt: Comminationes in Scripturis sacris adversus peccatores intentione non sunt cum juramento, sed conditionatæ: igitur si peccator resipiscat, non indiget ulteriori Christi satisfactione, qui quidem passus est, sed ad exemplum.

Respondeo distinguendo antecedens: Comminationes sunt conditionatæ, & conditiones sunt adimplendæ per satisfactionem poenalem ipsius peccatoris qui propria satisfactione debet sibi applicare Christi satisfactionem, concedo: *fecus, nego.* Ultro concedimus Christum passum fuisse, ut omnium virtutum & maxime patientie nobis relinqueret exemplum, sed primario & principaliter ut justitiæ Patris faceret satis.

Replicant: Sola poenarum æternitas est argu-

argumentum iracundiæ Dei : ubi enim non est, ibi misericordia reperitur : Sed vel ipsæ damnationum pœnæ non sunt æternæ. Et probatur : Sulciuntur magis & minus, juxta illud Match. 23. 11. *Propter hoc amplius accipietis judicium*. Rursus Psal. 139. 11. de eisdem legitur : *In miseris non subsistent*. Et alibi dicuntur perire : si pereunt, jam non sunt, & consequenter non truantur.

Respondeo negando minorem. Ad primam probationem, distinguo : Pœnæ damnationum sulciuntur magis & minus quo ad intensionem, concedo : fortior enim inflat cruciatio pro his qui graviora peccata commiserunt, quoad durationem, nego. Omnium certe supplicium æternum erit, ut non semel asserit Scriptura fixa. Ad alias auctoritates dico, unum innuere, videlicet reprobos a vita æterna excidere ; hinc in interitum abeunt, nec vivi vitæ gratiæ in miseris subsistent : & dubio-procul non annihilabuntur, sed vivent semper morituri, hoc est, semper & sine fine cruciaturi, ut habetur Iia. 34. 10. *In sempiternum ascendet fumus ejus*. Rursus cap. 66. 24. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*.

Fit satis objectionibus, ex auctoritate Patrum depromptis contra æternitatem pœnarum.

OBJICIUNT : Argumentum maximum ire Dei contra peccatores est æternitas pœnarum : sed non constat Patres in ea fuisse sententiam, quod pœnas damnatorum crediderint æternas. Et probatur. P. Garnerius inter opera Marii mercatoris pag. 114. edidit libellum, qui sic inscribitur : *Incipit fides Rufini*. In eo autem damnat eos qui dicunt diabolo & dæmonibus, & impiis, hoc est, Gentilibus, Judæis, Samaritanis, omnibusque hæreticis, exceptis Christianis, qui rectam fidem sequuntur, & peccatores sunt, aliquando parcendum, & pœnas eorum non esse perpetuas. Igitur his temporibus quidam propugnabant Christianos, tanquam peccatores modo fidem servarent, pœnis æternis non addici.

Respondeo I. Opinionem illorum, si qui fuerint talia rimantes, esse erroneam, adeoque prorsus abiiciendam.

Respondeo II. negando minorem. Ad probationem, distinguo consequens : Exceptis Christianis qui pœnitentiam ego-

rint, pœnas luent æternas, & dæmones, & Pagani, concedo : sin minus, nego. Hoc astruit Rufinus discrimen, quod dæmones, Pagani, Hæretici & Schismatici omnes pœnis æternis donentur, sed non omnes Christiani, cum non pauci agant pœnitentiam. Quod autem aliter non teneat Rufinus, liquet ex Apologia quam ad Anastasium Papam direxit, ubi ex professio pœnas æternas pro reprobis prædicat, his verbis : " De quo illud sentimus quod scriptum est in Evangelio, quia & ipse diabolus, & omnes Angeli ejus cum his qui opera ejus faciunt, id est, qui criminantur fratres, cum ipso pariter æterni ignis hereditatem patientur, *Vel ut legit Hieronymus hereditatem potentur*."

Instat : S. Gregorius Nyss. Lib. de anima, & resurrectione paulo ante medium, explicans illa Apostol. Philipp. 2. verba : *In nomine Jesu &c.* innuit quendam esse locum citra infernum in quo quidam peccatores, & dæmones erunt : " Id illo sermone significantem quod vitiositate longis sæculorum anfractibus, & circuitionibus aliquando abolita atque extincta, nihil præter bonum relinquitur. Sed etiam dæmones condiderit dominationem Christi confitebuntur. " Tum explanans ista ejusdem Apost. verba 1. Cor. 15. *Deus erit omnia in omnibus*, ait : " Si quis vitiosus, tem etiam & nequitiam esse posuerit, quomodo servabitur ea sententia quæ dicitur, quod in omnibus Deus sit ? Illius enim, videlicet vitiositatis, nequitiaque exemptio atque subtractio imperfectam, ac non plenam efficit omnium comprehensionem."

Respondeo I. Hæc, & similia unum tantum probare, videlicet pœnas habere diversos gradus in reprobis, juxta diversos peccatorum Myriades, & status.

Non desunt, qui affirmant verba laudata ex Origenis dogmatibus pravis, & libris deprompta, & malevolis quibuldam inserta fuisse in operibus S. Gregorii, cum S. Germanus Patriarcha CP. in libro qui inscribitur, *Retribuens & legitimus*, ut refert Photius in sua Bibliotheca codice 233. asserat sancti Gregorii Nysseni opera esse a nazvis Origenis immunia.

Respondeo II. distinguendo : Et Gregorius, si allata dixit, unum tantum intendit, scilicet peccata non nisi, juxta

gradus in inferno puniri, & quamdam veluti requiem reprobos habere, quatenus poenam entitative, & in se infinitam, quam tamen merentur, non experiuntur, concedo: & ab eis eliminat poenam aeternam, nego. Namque in Psalmum sextum expresse eam agnoscit, his verbis: "Idcirco quasi in oculis habens terribilia supplicia, gehennam illam, & tenebrosam ignem, & conscientiae vermem, numquam & morientem Non enim amplius erit in morte qui morbum ex vitiositate, atque nequitia sibi contractum per recordationem Dei curare possit, quoniam in terra quidem confessio vires habet, in inferno autem non itidem." Sic locutus obscurus clariori explanatur.

Hinc quum Lib. de anima, & Resurrectione, ait: "Quod vitiositate aliquando abolita, atque extincta nihil praeter bonum relinquetur." vult solum in inferno neminem propria voluntate, & libere amplius peccare, & bonum naturae, seu ipsam naturam atque peccato voluntario, seu vitiositate remanere. In hoc sensu quodam modo purgatur vitiositas, quatenus in termino non adest potentia peccandi, bene vero patiendi.

Urgent: S. Greg. Naz. Orat. 39. in sancta Lumina comminatur Novatianis supplicia post mortem, sed per Baptismum ignis purganda, adeoque aeterna inflicti supplicia: "In altero aëvo, inquit, igne fortasse baptizabuntur qui postremus est Baptismus, nec solum acerbior, sed diuturnior, qui crassam materiam instar sceni depalcitur, vitiosaeque omnis levitate ablumit." Tum Orat. 40. sic loquitur: "Ille omnibus his formidabilior, qui cum infamini illo verme conjunctus, nec umquam exstinguitur. Verum in sceleratorum hominum poenam perennis est, & sempiterna; hi enim omnes eam vim habent ut periant, ac dealeant, nisi tamen hoc quoque loco quispiam infensum mitius, atque ut Deo vindice dignum est, intelligendum putet." Quibus verbis videtur dubitare de aeternitate poenarum.

Respondeo, S. Gregorium in loco mox laudato pronuntiare ignem esse sempiternum, quod quidem rursus asserit Orat. 15. his verbis pag. 220. de hominibus damnatis loquens: "Hos autem simul cum aliis, vel potius ante alia istud

excruciat, quod a Deo projecti sint, atque injustam in conscientia sempiternam, nam ignominiae notam gerant." Cum igitur nihil in votis habeat ille Pater nisi homines a peccato detertere, dubio procul de igne aeterno loquitur in locis pro objectione allatis: ignis quidem a crassa materia purgat, quatenus crassos humores corruptionis, & interitus principia ablumit, sed damnatum conservando cruciat.

Reponunt: S. Basilii Comment. in cap. 4. Ilae explicans illa Prophetae verba: *Abluet Dominus sordes filiorum, & filiarum Sion*; videtur propugnare poenam non fore aeternam in quibuscumque reprobis, sed ab ea tandem aliquando purgandos esse: "Qui vero, inquit, post acceptam Dei notitiam consulto, ac studio se ipsos reddunt obnoxios sanguini, utique tales opus est purgari per ignem." Ergo &c.

Respondeo, S. Doctorem nullo modo eo loci poenas aeternas abjudicare reprobis, sed loqui de iustis, qui antequam e vita migrent, purgantur poenis, & flagellis salutariis. Sic intelligit Augustinus Ilae locum Lib. 20. de civit. Dei cap. 25. his verbis: "Dicit tale aliquid & Ilae, Lavabit Dominus sordes Nisi forte sic eos dicendum est emundari a sordibus & eliquari quodam modo, cum ab eis mali per poenale iudicium separantur, ut illorum segregatio, atque damnatio purgatio sit istorum, quia sine talium de cetero permixtione videri sunt."

Quod autem Basilii in eo prorsus sensu locutus sit, ex eo potissimum liquet, quod aeternitatem poenarum clare asserit in Psalmum 33. "Subinde, inquit de reprobis, concipient baratrum in immum patens Postremo omnium durissimam poenam, probrum illud, & venum recundiam sempiternam."

Contra: S. Ambrosius agnoscit poenam aeternam pro demonibus, sed non pro hominibus: namque in Psalmum 118. Sermone 20. num. 22. ait: "Diabolus enim, & ministri ejus cum hominibus non flagellabuntur Differtur diaboli iudicium, ut sit semper in poenis reus: semper improbitatis suae innexus catenis, conscientiae suae in perpetuum sustineat ipse iudicium. Ideo dives ille in Evangelio, licet peccator, poenalisbus urgetur ærummis, ut citius possit evadere."

Ref.

Respondeo I. S. Ambrosium clare admodum poenae aeternae aluisse veritatem; ibidem enim num. 24. ait: "Christus suos castigat quos diligit, alienos tamquam generali damnatione impietatis adstrictos, poenae donat aeternae." Idem fuso calamo docet Lib. de lapsu Virginis consecratae cap. 8. num. 31. 34. 36. & 38.

Respondeo II. distinguendo: Et eo loci S. Doctor hoc statuit discrimen homines inter, & daemones, quod isti poenis aeternis jam jam sint addicti, illi vero poenitentia eas non semel evitent, immo & multi solummodo in Purgatorio a peccatorum reliquiis purgantur, concedo: & negat poenas aeternas pro impenitentibus, nego. S. Ambrosius suam ipse prodit mentem explicans illa Psalmistae verba: *Judica judicium meum, & libera me: propter Verbum tuum vivifica me.* "Domine, nus ait per Ezechielem ad Angelos qui ministri sunt ultionum, A sanctis meis incipite; non vult Dominus commune sanctis cum diaboli locis consortium esse judicii: Diabolus epim & ministri ejus cum hominibus non flagellabuntur; separata est poena, ubi distat & culpa." Et paulo ante: "Is qui apud Deum justus est, habet aliam causam judicii non timendi, quia apud misericordem judicem sibi causa est, apud Redemptorem suum vult cito, & sperare solvi." Neque vero exemplum divitis allatum aliquam facessit difficultatem; ista quippe parabola Pater ille unum tantummodo intendit probare, nimirum: futuras esse in altera vita pro peccatis poenas peculiares.

Discutitur mens S. Hieronymi.

S. Hieronymus poenas pro peccatis aeternas prolixius abnuere videtur. Ergo &c. Probatur antecedens: S. Doctor Dial. adversus Pelagianos, ubi personam Attici Catholici, Pelagianus vero Critobuli sustinent, impugnat istum, qui variis Scripturae auctoritatibus poenas aeternas esse docebat; sic enim eo loci loquitur: "Dicis enim: Scriptum est in 103. Psalmo: *Deficiant peccatores a terra, & iniqui ita ut non sint.* Et in Isaiâ, *Comburentur iniqui, & peccatores simul, & qui relinquunt Deum consummabuntur.* Et non intelligis comminationem Dei interdum sonare clementiam; non e-

nim dicit aeternis ignibus exurendos, sed a terra deficere, & iniquos esse cessare; aliud enim est ipsos a peccato & iniquitate desistere, & aliud ipsos perire in perpetuum, & aeternis ignibus concremari. Denique Eisaï, de quo ponis testimonium: *Comburentur peccatores, & iniqui simul*, non addidit in aeternum, & qui relinquunt Deum, consummabuntur. Proprie hoc de haereticis loquitur, qui rectum fidei tramentem relinquentes consummabuntur, si noluerint ad Dominum reverti, quem dereliquerunt." Ibi Hieronymus Scripturas quibus utimur ad probandam poenarum aeternitatem, in alio prorsus sensu detorquet. Ergo &c.

Respondeo I. Opponendo Hieronymum Hieronymo; explicans enim illa verba Ha. 5. *Dilatavit infernus animam suam*; de reprobis ita loquitur: "Detraherentur in gehennam, ibique aeternis cruciatibus deputati, potentiam, & superbiam miseria cernent, & humilitate mutentur." Idem expresse in caput 3. Jonæ, & 25. Matthæ.

Respondeo II. negando antecedens. Ad probationem, distinguo: S. Hieronymus abnuat poenas aeternas in sensu opposito Critobuli, qui indiscriminatim eas assignabat sicut pro impenitentibus; sic & pro poenitentibus, immo & sicut pro iis qui non nisi peccatorum venialium rei erant, & pro iis qui solum habebant aliquid expiandum in Purgatorio, concedo: hanc enim propositionem nimis universalem, scilicet peccatores esse puniendos poenis aeternis debellat: & loquitur in sensu opposito Catholicis, qui propugnant poenas aeternas pro iis qui in peccato mortali moriuntur, nego. Namque ibidem agnosce iniquos & impios cum haereticis poenas eternam lueri aeternas: qui autem moritur in peccato mortali, impius censendus est. Patres Diospolitani, ut docet S. Augustinus Lib. de gestis Pelagii cap. 3. damnant propositionem Critobuli, de quo momento sic scribit Augustinus: "Recitatum est quod in libro suo Pelagius posuit: *In die judicii iniqui, & peccatoribus non esse parcendum, sed aeternis eis ignibus exurendos.* Quod idem fratres moverat, ut obijciendum putaretur, quod ita dictum est, tamquam omnes peccatores aeterno essent supplicio puniendi, non eis exceptis, qui fundamentum habent Christum."

Quod autem S. Hieronymus abiciat loca Scripturæ quibus probatur pœnarum, æternitas, nihil vetat, cum solum ea negat in eo sensu explicanda universim, & de peccatoribus viæ, qui spem habent, & de reprobis in termino qui non habent, vel etiam de iis qui solum habent venialia expianda, ut volebat Pelagius: „Quamvis, inquit, Augustinus ibidem, „supercædunt ligna, num stipulam, „de quibus dicit Apostolus: si cuius opus exultum fuerit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Sed cum respondit Pelagius &c.

Demum, quam ait Hieronymus supplicium æternum intelligi de hæreticis, solum læcænit peccatores qui pœnitendi voluntatem habent, ab eis qui propter pertinaciam sunt in malo confirmati: quocirca Pelagium redarguit, quod temere cum impiis hæreticis jungat peccatores pœnitentes qui salvantur: „Cujus est, inquit, temeritatis iniquos, & peccatores impiis jungere?

Influit: Hieronymus in eodem Dialogo sic loquitur: „Neque peccatores in Concilio iustorum resurgunt; aliud enim est gloriam perdere resurgendi; aliud perire perpetuo. „Audis S. Doctorem peccatoribus abjungere quidem resurrectionis gloriam, ab eis tamen eliminare supplicium. Confirmatur: ibidem hæc profert: „Sine lege impius est, qui in æternum peribit, in lege peccator creditur in Deum qui per legem iudicabitur, & non peribit. „Igitur pœnæ æternæ sunt solummodo pro impiis ex Hieronymo; hinc ibidem in eo suam ab Origine distinguit sententiam, quod ille negaret & dæmones, & impios in æternum perituros.

Respondeo, ad primum, S. Hieronymum indigare tantummodo non eandem futuram esse pro peccatoribus iustificatis resurrectionis gloriam; namque, ut ait Apostolus, sicut stella discrepat in claritate a stella, sic in gloria resurrectionis iusti inter se discrepabunt.

Ad secundum distinguo: In lege peccator aliquis credens non peribit, nempe si agat pœnitentiam, concedo: omnis vel ipse impenitens, nego. Excipit solum a pœnis æternis Hieronymus, omnes universim peccatores pœnitentes: sed non negat aliquos in æternum perire, cum verbis expressis dicat impios pœnas

æternas luere, sicque falsissimum est suam ab Origenis erroribus sententiam non sufficienter secernere, cum ille sic allucinatus sit, ut posuerit pœnas & omnium hominum, & etiam dæmonum tandem aliquando desituras; e contra vero Hieronymus.

Opponunt quædam alia ejusdem S. Doctoris loca ex commentariis excerpta. Primo quidem, Lib. 4. in Isaiam cap. 14. ait: „Omnes animæ apud inferos aliquam requiem accipient. „Secundo, explicans postremum ejusdem Prophetæ versiculum, ait: „Qui volunt supplicia aliquando finire his utuntur testi- „moniis &c. „Quos quidem non confutat, sed subdit: „Nos Dei solius debemus scientiæ derelinquere, cujus non solum misericordia, sed & tormenta in pondere sunt. „Tertio, in cap. 1. Nahum hæc habet: „Si nobis videtur crudelis Deus, rigidus & cruentus, quod in diluvio genus delevit humanum, super Sodomam, & Gomorham ignem, & sulfurem pluit ergo puniti sunt, postea non punientur. „Quarto, in cap. 1. epist. ad Ephesios loquens indiscriminatim de omnibus peccatoribus, dicit: „Omnis lingua confitebitur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris, cum ei fuerint univerſa subiecta, alios voluntate, alios necessitate subiiciendo. „Ex quo intuebat Rufinus, qui in ore habebat Hieronymum, existimasse sanctum Doctorem omnes damnatos expressis aliquibus annorum sæculis, gloriam tandem consecuturos æternam.

Respondeo, ad hæc omnia ut supra: iam ad singula propero. In primo loco Hieronymus non loquitur de propria sententia: „Alii vero, inquit, locum istum sic interpretantur, omnes animæ apud inferos &c. „In secundo non constat aliorum sententiam, quia non erat substantiæ instituti, sed relinquit scientiæ Dei cuncta secernere. In tertio, ioco non negat impios pœnis æternis addici, sed vult tantum non puniri in inferno pro peccatis, de quibus Deus sumptis in via vindictam; adeoque eum mitius agere pro istis in æternum puniendis. Denique mala est Rufini consequentia, & illatio propter duo. Primo quidem, ex eo quod Hieronymus dicat quosdam necessitate subijci Christo, scilicet damnatos, quibus ex iustitia eos in æternum

puniendo dominatur. Secundo, S. Doctor propellit calumniam Apol. 1. contra Rulinum cap. 4. ubi proficitur hæc sua non esse propria verba, sed alterius quem in illo commentario differentem inducit: "Ego, inquit, in commentariis," ad Ephesios sic Origenem, & Didymum, & Apollinarium secutus sum," qui certe contraria inter se habent dogmata, ut fidei meæ non amitterem veritatem."

Pro Coronide observes, velim. duo. Primo quidem, quando Patres dicunt animas requiem habere in inferno, ut Chrysologus Serm. 133. loquuntur de animabus iustorum in Lymbis, vel Purgatorio detentis, quæ spem habent. Secundo, historiis non esse credendum, etiam ab aliquibus sanctis Doctoribus allatis, referentibus aliquos damnatos, ut Trajanum, ex inferno miseratione divina excerptos, ut bene notat Melchior Cano Lib. 11. de locis Theologicis cap. 2. non nisi enim dogmata credere debemus.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Deus irascitur contra Peccatores.

PRIMO: hoc annuntiant passim Scripturæ sacræ. Sap. 3. exterminabuntur peccatores. Ezech. 5. indignatio Dei super eos requiescet. Apoc. 18. *Quantum glorificaveris se, peccator, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum.*

Secundo: Hoc utique subindignant Canones pœnitentiales, quibus pœnitentia publica & laboriosa iungitur pro peccatis enormibus, quam si subire recusant impij, ejiciuntur ab Ecclesia, & nisi resipiscant, excommunicati moriuntur. Concinnat Patres: Ambrosius Lib. 3. de interpellatione cap. 8. Hieronymus Lib. 2. super Lament. Jerem. Chrysostomus Homil. 7. de diversis in Matth.

Tertio: Ratio suffragatur. Ille irascitur adversus peccatores, qui vindictam gravissimam sumit de peccatis: Atqui res sic se habet; namque diluvio Deus punivit homines carnales, obduratum Pharaonem in aquis immerisit, Datam, Core & Abiron sacrilegos igni tradidit, &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Cainus tamen a Deo dejectum se credat, & pro semper maledictum, attamen Deus contrarium asserit, prohibens, ne quis illi noceat. Ergo ne non irascitur contra peccatorem Deus? Absit. Quod autem indulgentiam concedere velit, est, ut detur pœnitentis locus.

Secundo: Neque vero negamus pœnas quas comminatur infligere peccatoribus Deus, quandoque non esse æternas; sed modo agant pœnitentiam: si minus, ibunt, ut legitur in Evangelio, in supplicium æternum.

Tertio: Pereunt quidem reprobi, quatenus excidunt a vita æterna; sed non annihilantur, juxta illud Isa. 66. 24. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur.*

SECTIO SECUNDA.

Utrum Christus se exhibuerit pro nobis vadem & Sponsorem?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

PROBATUR isto ratiocinio. Ille pro nobis sponsorem & vadem se exhibuit, qui factus est pro peccatis nostris victimæ, & debitum nostrum proprio & pretioso cruore solvit: Atqui Christus præ nimio erga nos amore hoc fecit. Igitur sponsor noster exitit. Probatur minor multis momentis.

Probatio, ex veteri Testamento.

I. Ex libris Legalibus. Christus Dominus ubique in sacrificiis cruentis tamquam redemptionis auctor, & totius legis consummator repræsentabatur: maxime quando Sacerdos magnus aspergebat populum, tabernaculum, & librum legis sanguine vitulæ. Ita explicat sanctus Paulus Epist. ad Hebr. cap. 7. Sic interpretatur D. Thomas Lib. 4. in idem caput. Igitur concludendum est cum Apostolo & D. Thoma Christum spondisse & satisfecisse iustitiæ Patris.

II. Ex libris Sapientialibus. Psalm. 21. Passio Christi & ejus pro nobis satisfactio describitur. Tum Sapient. 2. 17. legitur de ejusdem satisfactioe quam exhibuit pro nobis ut sponsor. *Videamus ergo, si ser-*

mones illius veri sint, & tentemus quæ ventura sint illi, & sciemus quæ erunt novissima illius probemus patientiam illius. Morte turpissima condemnemus eum. Sed Christus mori voluit, ut solveret nostrum debitum: Ergo &c.

III. Ex libris Prophetaribus. Instat omnium sit Isaias, qui cap. 53. totum hoc misericordie momentum dehinc, & præmaturo gladio confodit Sociniani; de Christo, vers. 4. habetur: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit*, Græce: *Et ipse peccata nostra fert & pro nobis affligitur*. Prosequitur Isaias ibidem: *Et putavimus eum quasi leprosum & percussum a Deo, & humiliatum*. Ipse autem vulneratus est, propter iniquitates nostras, attritus est, propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus. Hebraice: *Cassigatio pacis nostræ super eum, & livor ejus sanitas nobis fuit*. Vers. 6. *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum*. Hebraice: *Coniecit in illum iniquitates omnium nostrum*. Vers. 7. *Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum*. V. 8. *Propter scelus populi mei percussus est*. V. 9. *Eo quod iniquitatem non feceris, neque dolus fuerit in ore ejus*. Vers. 10. *Dominus voluit conterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum*. Hebraice: *Si posuerit scriptum sacrificium pro delicto, anima ejus videbit semen, nunc prolongatus dies*.

Pro satisfactione requiritur: I. Ut qui satisfacit, pœnam alteri debitas solvat: II. Ut eas patiatur non propter sua, sed propter alterius peccata: III. Ut ejusmodi pœnæ sponiori imponantur a persona laici: IV. Ut ab ipso sponiore acceptentur & suscipiantur: V. Ut delicta, data satisfactione, deleantur: Denique ut reconciliatio & salus inde consequantur: Sed illæ omnes conditiones ex locis Isaiæ adimpletæ sunt in Christo: Igitur ex illo Propheta Christus se exhibuit vadem, & sponsorem, & verè satisfecit pro nobis.

Probatio, ex novo Testamento.

PRIMO QUIDEM 2. Cor. cap. 5. 21. sic loquitur Apostolus de Christo: *Qui non novaverat peccatum, pro nobis peccatum fecit: ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso*. Sed Christus non fecit peccatum committendo, verum potius se pro nobis substituendo vadem, & pœnam peccati in se

suscipiendo, quod innuunt ista verba: *Ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso*; id est, ut nos efficeremur iusti coram Deo per Christum: Igitur spondit pro nobis solvendo debitum, ut nos Deo Patri reconciliaret.

Secundo: Gal. 3. 13. Apostolus eandem confirmat veritatem, immo & clare explicat his verbis: *Christus nos redemit de maledictione, factus pro nobis maledictum*: Sed intelligit per maledictum fieri, pati pro nobis &olvere debitum nostrum, juxta illa verba sequentia: *Quia scriptum est: maledictus omnis qui pendet in ligno: ut in gentibus benedictio Abraham fieret in Christo Iesu*. Quia quidem sententia Doctor Gentium docet: Christum patrum non solum pro Judæis, sed & pro Gentilibus, & solvisse omnium & singulorum debitum. Unde ad Coloss. 2. 13. & 14. ait: *Et vos dum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, convitissimæ cum illo, donans vobis omnia delicta: delens quod adversus nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & expoliatis principatus, & potestates, tradidit confidenter, palam triumphans illos in semetipso*. Igitur Christus non delevit peccata nostra, solum exemplum virtutum nobis præbendo, sive etiam obtinendo a Patre ut prolit nobis fides, sicut somniant Sociniani, sed delevit affigendo chirographum cruci, id est, vere pro nobis patiundo; sua enim passione expoliavit, teste Apostolo, principes tenebrarum qui vinculum tenebant hominem morti obstrictum.

Tertio: 1. ad Tim. 2. 6. 8. eodem modo, immo & clarius se explicat S. Paulus circa idem momentum. *Unus enim*, inquit, *Dominus, unus Mediator Dei & hominum: homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis*. Igitur loco nostro se substituit ad satisfaciendum Patri tamquam sponsor. Ita expresse idem Apostolus ad Hebr. 7. 23. his verbis: *In tantum melioris Testamenti sponsor factus est Iesus semper vivens ad interpellandum pro nobis*.

Quarto: Percelebris est sententia Principis Apostolorum: nam Epist. 1. cap. 2. 23. hortatur Christianos, ut exemplo Christi qui acerbissima pro nobis tulit cum magna patientia, ita & nos æquo & libenti animo adversa sublineamus. *Qui cum inquit, malediceretur, non maledicebat*:

cum pateretur; non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniuste: Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: ut peccatis mortui, iustitiæ vivamus, cuius li-vore sanati esitis. Igitur ex D. Petro vere Christus passus est pro nobis tamquam fide iussor, & sic explanat locum Isaïæ supra relatum: ita ut non remaneant in ore Socinianorum redargutiones. Quod & confirmat sanctus Joannes Evangelista 1. Epist. cap. 2. 2. his verbis de Christo: Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

Probatio, ex Patribus.

ILLE loco nostro se substituit ut Patri æterno satisficeret, qui de facto eo venit sine, ut solveret pro nobis pretium; Atqui Christus venit in mundum eo potissimum fine, ut debita nostra solveret; Ergo &c. Probatur minor ex sententiis Patrum.

Basilus in Psalm. 48. pag. 380. explicans illa verba: Frater non redimit, redimet homo, ait: Ne igitur fratrem quæras, qui redimat, sed eum qui naturam tuam sup-erat: neque merum hominem; sed hominem Deum Jesum Christum: qui & solus potest dare propitiationem Deo pro omnibus nobis.

Ambrosius abspoliatur; interpretans eundem Psalmistæ locum, ait: Ipse est solus qui redimet hominem, vincens pietate Germanos, qui pro alienis sanguinem suum fudit. Eodem modo explicat Prophetam Augustinus, & Paulinus in Epist. 4. ad Severum: Igitur saluum est quod dicunt Sociniani, nempe Christum pro nobis non satisfecisse, & fidem peccatoris sufficere ad reconciliationem.

S. Athanasius totam istam definit quæstionem Lib. de Incarnat. pag. 41. his verbis de Christo: "Qui cum Verbum," sic Patris, & supra omnes, ex con-," quenti solus instaurare poterat universa,," & pro omnibus pati. " Igitur vere passus est pro nobis tamquam fideiussor solvendo nostrum debitum. Ita concludit Magnus Leo, Serm. 2. " Ipsum, inquit,," effectum misericordie suæ, quam testi-," tutioni impendebat humanæ, sola ex-," qui poterat virtute deitatis, ut crea-," turam ad imaginem Dei conditam a," jugo diræ dominationis erueret. "

Ex his omnibus sequitur istud a conglobatis argumentum: Ille vere se con-

suevit pro nobis vadem, qui in hoc venit, ut dissolveret opera diaboli, ut esset & propitiatio, & pretium pro nobis, ut satisficeret Patri ad apices juris, denique ut peccata nostra deleteret suscipiendo pœnam. " Atqui & ex Scriptura, & ex SS. Patribus, ea de causâ Filius Dei incarnatus est & venit in mundum: Igitur vere satisfecit pro nobis ut sponsor.

Fit satis objectionibus Socinianorum.

OBJICIUNT I. Locus Isaïæ non probat Christum passum fuisse pro hominibus, nam verbum hebraicum ambiguum est, nec significat tulisse languores, sed abstulisse peccata, quæ duo diversa sunt: enim vero Deus Pater aufert peccata hominum condonando, sed non patiendo: Ergo &c.

Respondio I. ad istud & alia Socinianorum argumenta, hæc non haberi in editione Vulgatæ, quam Ecclesia declaravit authenticam, unde perperam ut nos Hæreticorum est, Scripturam in sinistros deterquent sensus, modo ad codices Hebraicos, modo etiam ad Græcos consurgendo.

Respondio distinguendo: Christus abstulit peccata suscipiendo pœnam pro illis debitam, concedo: secus, nego. Hæc verba Isaïæ subsequencia sufficienter declarant, quum dicit de Christo: *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra ... li-vore ejus sanati sumus.* Et ut interpretatur B. Petrus: *Peccata nostra, ait, ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui vivamus, cuius li-vore sanati esitis.*

Ad exemplum nego paritatem. Enim vero Pater æternus neque incarnatus est, neque pro nobis passus; unde est causa justificationis nostræ solum efficiens physica, & ut gratiam infundens, Christus vero meritoria.

Instant: Christus passus est propter delicta nostra, ea scilicet patienter dissimulando; ut nos ad poenitentiam expectet, ita pariter Deus Exodi 32. 6. illi piti dicitur: ait enim Moyses: *Dominator Domine Deus, misericors & clemens, patiens, & multa miserationis, ne verax, qui custodis misericordiam in millia: qui aufers iniquitatem & scelera atque peccata.* Igitur similiter Christus abstulit peccata, videlicet ea dissimulando, tum & viam poenitentiae documentis patientiæ operando.

Respondio negando paritatem: Christus enim

enim nedum virtutum exemplo, sed & solvendo debicum, delevit peccatum. Quis autem dixerit Patrem sic peccata delere, cum sit & fuerit & erit semper impassibilis?

Insistunt: Quando dicitur Christum nostros pertulisse languores, sensus est ipsum sanasse infirmos: Ita interpretatur Isaiam Matthæus, cap. 8. 16. his verbis: *Vespere autem facto, obtulerunt ei multos demonia habentes, & eiciebat spiritus verbo: & omnes male habentes curavit: ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit: & ægrotationes nostras portavit.* Igitur sensus Isaiæ ex Matthæo est, Christum quidem portasse languores nostros sanando peccatores, minime vero patiendo, sicut Medicus dicitur eos portare non quidem patiando, sed curando ægritudines.

Respondet distinguendo: Sensus est inadæquatus, concedo: adæquatus, nego. Duo prædixit Isaias de Christo, nempe ipsum suscepturum infirmitates sanando, quod quidem beneficium fuit executioni mandatum, quatenus pertransivit beneficiando: alterum vero, eundem suscepturum pœnas primario & principaliter ad satisfaciendum pro nobis, juxta illud ejusdem Prophetæ: *Vulneratus est propter iniquitates nostras.* Quis, inquam, dicit Medicum sanare vulnus sibi ipsi per punctiorem & dilacerationem indigendo? Igitur hoc intelligi debet de eo qui se loco prævaricatoris substituit ad satisfaciendum.

Reponunt: Verba S. Pauli ex Epist. 2. ad Cor. non significant Christum factum esse pro nobis peccatum seu hostiam pro peccatis, luendo pro nobis pœnas, sed quod peccator ipse habitus sit a Judæis, juxta illud Marc. 15. 28. *Et cum iniquis reputatus est.* Ergo &c.

Respondet negando antecedens, quandoquidem Scripturæ dicunt Christum affixisse peccata nostra ligno crucis, id est, ut explicat Isaias: *Posuit in eo iniquitatem omnium nostrum*; hoc est, pœnas nostrarum iniquitatum. Ex quo patet ab ipso Patre traditum morti; unde distinguo: verba Evangelii; & cum iniquis reputatus est, id est, a Judæis habitus est per contumeliam ut verus peccator, concedo: id est, pœnas peccatorum nostrorum non per tulit, nego. In eodem sensu dicitur factus maledictum. Duo igitur distinguenda sunt, nempe quod Christus cum sceleratis reputatus sit propter suum erga

nos amorem, quantum ad perfectionem dolorum: alio modo a Judæis, quantum ad calumniam, in eo quod illum reputaverint ut seductorem & Dei inimicum.

Replacit: Verbum *sponsor*, in Epist. ad Hebr. positum, significat solum Christum novum sœdus iniisse pro nobis cum Patre. Ita interpretatur Div. Thomas in cap. 7. ad Hebr. lect. 4. his verbis: "Et ideo oportuit, ut superveniret alius Sacerdos, qui esset sponsor, id est, promissor melioris Testamenti, & melioris pacti, quia de bonis spiritualibus & stabilibus. Et hic est Jesus. Jerem. 31. 32. *Feriam domui Israel & domui Juda sœdus novum.*

Respondet distinguendo: Verba S. Pauli significant novum sœdus ineundum per sanguinis effusionem & rigorosam satisfactionem, concedo: secus nego. Apostolus est sui ipsius interpres cap. 9. Ideo, inquit, *novi Testamenti Mediator est, ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum quæ erant sub priori Testamento, repromissionem accipiant qui vocati sunt hereditatis æternæ.* Divus Thomas ibidem eodem modo se explicat his verbis: "Non enim obtulit pro peccatis suis, Christus, sed tantum pro nostris.", Isaiæ 4. *Vulneratus est propter iniquitates nostras.*

Reponunt: Hebr. 9. 27. habetur: *Quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium: sic & Christus oblatus est ad multorum exbauienda peccata: Secundo, sine peccato apparebit expectantibus se, in salutem.* Igitur solum dabit Christus salutem in secundo adventu; adeoque non vere salutem operatus est patiando pro nobis.

Respondet distinguendo consequens: Christus in secundo adventu dabit salutem consummatam animæ & corpori, non amplius patiando, sed tamquam iustus præmiator unicuique quod suum erit retribuendo, concedo: non operatus est salutem ut sic, quando oblatus est pro nobis, nego. Apostolus ibidem v. 14. est sui ipsius interpres, his verbis: *Quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit Deo, emundatis conscientiam nostram ab operibus mortuis?*

Perfistunt: Verba sancti Petri secundum Græcum significant Christum non tulisse, sed delevisse peccata: Igitur non potest ex hoc inferri Christum passum fuisse pro nobis in semetipso.

Ref-

Respondet, Vulgatam dicere Christum pertulisse peccata nostra in corpore suo super lignum. Unde distinguo: secundum versionem Græcam delevit luendo poenas pro nobis, concedo: nam etiam ex illa Versione ejus livore sanati sumus; lecus, nego. Nec potest alius assignari legitimus sensus, quandoquidem S. Petrus ipse explicat & interpretatur Iliam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus se pro nobis sponsores satisfaciendo exhibuit.

PRIMO: Hoc ipsum colligitur ex veteri Testamento, maxime cum Sacerdos magnus aspergeret sanguine vitulae populum in lignum redemptionis Christi sanguinis effusione faciendae: hinc Isa. 53. 4. habetur: *Livore ejus sanati sumus*: quam quidem sententiam S. Petrus Epist. 1. cap. 2. explicat vel iisdem terminis de redemptione per Christum: Igitur Christus se exhibuit pro nobis vadem & sponsores, quippe qui pro nobis solverit debitum.

Secundo: Sic docent Patres; in primis Basilium in Psalm. 48. pag. 380. Ambrosium in eundem Psalmum. Sed inter omnes Athanasius Lib. de Incarn. pag. 42.

Tertio: Ratio suffragatur: officium Mediatoris est solvere pretium, quod debitor reddere non potest: Sed Christus sic pro nobis debita solvit: juxta illud 1. Cor. 6. 20. *Empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Ergo &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Incassum in adulteros sensus Sociniani Scripturam sacram detorqueant. Quis enim cordatus dixerit linguas hostros non alio modo tulisse quam condonando peccata, sicut Pater nobis remittit? numquid Pater ea abstulit patiendi, sicut Christus qui moriendo meruit nobis vitam æternam?

Secundo: Neque magis proficiunt dicendo Christum nostros portasse linguas sanando infirmos; namque multo plures fecit, cum & ipsam animam sua passione a morte æterna & a peccatis liberaverit.

Tertio demum; Christus factus est pro nobis peccatum, non dubio-procul pec-

cando; sed peccata abstergerendo: quia vero morte sua nos cum Deo reconciliavit; in hoc sensu sœdus cum Patre pro nobis iniit, juxta illud Isa. 53. 5. *Disciplina pacis nostrae super eum, & livore ejus sanati sumus.*

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum Christum satisfecerit pro nobis ut Mediator?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatnr rationibus Theologicis.

PRÆNOTANDUM est Mediatorem summi multipliciter, I. Pro unione duarum naturarum in una persona quæ est veluti medium quo Filius Dei ima summis univit. Ita passim Patres. II. Pro arbitrio qui discernit & judicat causam partium. In hoc sensu Ambrosius in cap. 2. 1. ad Timot. Christum vocat Mediatorem. III. Referendo pacta & conditiones partium: sic Internuntii dici possunt Mediatore, & in eodem sensu Moyses Deuteronomii 5. vocatur sequester inter Deum & populum, quod quidem beneficium præstantiori modo Christo convenit, nam Malachi. 3. & Hebræorum 12. citur Mediator novi Testamenti. IV. Orando & supplicando pro una parte apud alteram; sic 1. Joannis 2. Christus dicitur Advocatus noster. V. Denique solvendo & satisfaciendo uni parti pro altera. Christus est Mediator omnibus his modis, sed caput controversiæ procedit de quinto modo contra Socinianos, qui eo dumtaxat sensu vocant Christum Mediatorem, quia oravit & adhuc interpellat pro nobis apud Patrem. Alii adhuc errores circa idem momentum circumferuntur. Franciscus Scantarus tenet in libro de Trinitate & Mediatore contra Tigrinos, & alibi, Christum esse Mediatorem solum ratione humanitatis. Osiander e contra esse solum ratione divinitatis, quæ quidem opinio etiam propugnatur a Calvino: nam in epist. ad Polonos in publico colloquio ita scribi jussit: Et Pontifex & Sacerdos divina natura, sacrificium verò humanum. Quibus verbis contendit Christum esse Mediatorem non præcise ut hominem, sed specialiter ut Deum. Jam veniamus ad probationem.

Pri-

Prima ratio : Ille pro nobis satisfecit ut Mediator, qui Deum iratum contra nos placavit, & solvit debitum se dando pro nobis in piaculum : Atqui hæc omnia præstitit Christus : Igitur vere satisfecit ut Mediator. Major patet, nam ex Apostolo Ephes. 2. cap. 3. *Erasmus natura filii iræ*. Et ad Galat. 3. 10. *Quicumque ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt*. Deus autem ab omni tempore voluit pro peccatis satisfactionem; unde Levit. 5. 6. habetur : *Orabitque pro ea Sacerdos & pro peccato ejus* : Hebraice & Græce : *Propitiū Deum faciet Sacerdos pro peccato ejus*, nempe per sacrificium quod pro peccatis offerebatur, ut ibidem refertur, unde Psal. 77. 83. legitur : *Ipsè autem est misericors & propitiū fect peccatis eorum* : quæ quidem verba designant veram indignationem Dei contra peccatores; & ideo placari debuit Dominus per satisfactionem. Probatur minor : Rom. 3. 24. habetur : *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, quem proposuit Deus propitiūncm* : Græce, *Victimam ad placandum Deum* : Et 1. Joannis 2. 2. *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi* : Ergo &c.

Secunda : Ille satisfecit vere pro nobis ut Mediator, qui morte sua nos Deo Patri reconciliavit : Atqui Christus morte sua nos Deo Patri reconciliavit, juxta illud Rom. 5. 10. *Cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus*. Rursus Eph. 2. 13. *Nunc autem in Christo Jesu, vos, aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi*. Ipsè enim est pax nostra, qui fecit utraque unum & medium pacis mæceria, solvens inimicitias in carne sua. Tum ad Coloss. 1. 19. *In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem Crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt*. Et vos cum affectu aliquando alienati & inimici sensu in operibus malis : nunc autem reconciliati in corpore carnis ejus per mortem, exhibete vos sanctos & immaculatos. Ergo &c.

Tertia : Ille vere satisfecit pro nobis ut Mediator, qui non solum pro nobis deprecatus est, verum etiam dedit pretium redemptionis nostræ : Atqui Christus ita se gessit pro nobis, juxta illud 1. ad Tim. 2. 5. *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus qui dedit redemptionem*. Græce,

Redemptionis pretium semetipsum. Et istud Hebr. 9. 15. *Ideo novi Testamenti Mediator est, ut morte intercederet in eorum prævaricationem, quæ erant sub priori Testamento, repromissionem accipiant qui vocati sunt sanctæ hereditatis*. Tum cap. 12. 24. Paulus ait : *Mediatorem Jesum, & sanguinis asperfectionem melius loquentem quam Abel*. Eo loci alludit ad sanguinem victimarum, quo aspergebatur populus Judaicus ad emundationem macularum legalium, ut legitur Exodi 29. v. 26. Ergo &c. Et subdit efficiens loqui quam vel ipsius Abel sanguinem, qui fuit ejus pretiosi sanguinis effundendi typus.

Concinnus Patres Græci & Latini.

Duo simul ex Patribus utriusque Ecclesie colligere est; scilicet & Christum esse hominum Mediatorem, & esse per satisfactionem pro nobis.

Patres Græci

PRIMUS est Athanasius, qui in libro de natura humana suscepta sic loquitur : " Verus Deus est Filius, & antequam homo fieret, & postquam factus est Mediator Dei & hominum homo Jesus Christus unitus Patri secundum spiritum, nobis vero secundum carnem " Atque ita Mediatoris partibus functus est inter Deum & homines, qui non solum homo est, sed etiam Deus. Idem dicit Basilii Libro 4. contra Eunomium.

Epiphanius sic scribit in Anchorato, numero 44. Vides quemadmodum ipsum hominem esse declarat, non tamen nudum ac simplicem. Nam quando Dei & hominum Mediator dicitur, ideo dicitur, quia inter utramque partem Mediator est apud Patrem suum. Similia dicit Chrysostomus in primam ad Timotheum : Cyrillus Alexand. in Joannem, pag. 102.

Theodoretus clare explicat mysterium; explanans enim illa Pauli verba : *Unus Deus & unus Mediator Dei & hominum Christus Jesus, qui seipsum dedit redemptionem pro omnibus*; ait : " Sed & ipsum quoque nomen Mediatoris, divinitatis, ibi & humanitatis exprimentæ vim habet; non enim tamquam Deus solum existens Mediator est dictus. Nam quomodo Mediatoris inter nos & Deum " par-

„ partes impleret, nihil habens nostrum?
 „ Verum quoniam Deus est, potest con-
 „ junctus esse, eadem cum illo potestate
 „ præditus; & ut homo est, nobis con-
 „ sociatur, siquidem servi formam fulce-
 „ rit ex nobis: Ergo &c.

Ex Patribus illis Filius Dei formam servi accepit ut munia impleat Mediatoris: Sed ex Apostolo formam servi accepit ut se pro nobis exinaniret; & ex Patribus in aliis locis citatis, ut pro nobis patienti-
 tis satisfaceret: Igitur fuit Mediator satisfaciendo.

Patres Latini.

TERTULLIANUS Lib. de resurrectione carnis, cap. 51. pag. 419. sic loquitur de Christo: „ Hic lequesser Dei atque ho-
 „ minum appellatus, ex utriusque partis
 „ deposito commisso sibi, carnis quoque
 „ depositum servat in semetipso, arrha-
 „ bonem summæ totius. Quemadmodum,
 „ enim nobis arrhabonem spiritus reli-
 „ quit, ita & a nobis arrhabonem carnis
 „ accepit, vexit in cælum pignus totius
 „ summæ illuc quoque redigendæ. „ Ex
 „ eodem sæculo tertio Cyprianus, Lib. 2.
 „ testimoniorum adversus Judæos: Novatianus,
 „ Lib. de Trin. cap. 14. Lactantius,
 „ Lib. 4. cap. 25. eandem confirmat verita-
 „ tem, sicut & ex quarto sæculo Hilarius
 „ sub initium libri nomi de Trinitate.

S. Augustinus fuse tractat & probat hanc
 veritatem variis in locis, nempe Lib. 10.
 Confess. cap. 43. Epist. 59. ad Paulinum,
 præcepte vero Lib. 10. de civit. Dei,
 capit. 20. his verbis: „ Unde verus ille
 „ Mediator, in quantum formam servi
 „ accipiens, Mediator effectus est Dei &
 „ hominum, cum in forma Dei sacrifi-
 „ cium cum Patre sumat, cum quo unus
 „ est Deus, tamen in forma servi maluit
 „ esse. „ Idem passim docet Fulgentius
 „ in operibus ad Trasimundum; item san-
 „ ctus Leo & alii.

Ex Patribus Latinis, Christum exitit
 Mediator inter Deum & homines, & qui-
 dem seipsum offerendo in sacrificium ad
 satisfaciendum pro eis. Igitur vere fuit
 Mediator satisfaciendo.

CONCLUSIO SECUNDA.

*Christus est Mediator, non solum ut homo,
 ut posuit Scantarus, neque formaliter ut
 Deus, ut posuit Calvinus cum suis: Sed
 ut Persona divina ut subsistens in natura
 humana. Ita Patres modo citati.*

Probatur prima pars, I. ex Scriptura;
 namque Actuum 20. 28. Christus dicitur
 Deus, & Ecclesiam acquisivisse sanguine
 proprio. 1. Cor. 2. 8. Dominus gloriæ di-
 citur crucifixus. Tum ad Philipp. 2. 6.
 Qui cum in forma Dei esset, non rapinam ar-
 bitratus est esse se æqualem Deo, sed semet-
 ipsum exinavit: Igitur persona ut humi-
 liata in natura humana munere Media-
 torisungebatur. Secundo, ex Augusti-
 no in Enchir. capit. 108. & præcipue in
 homilia de ovis, capit. 12. his verbis:
 „ Non Mediator homo præter deitatem:
 „ non Mediator Deus præter humanita-
 „ tem. Ecce Mediator: divinitas sine
 „ humanitate non est mediatrix. „ Tum
 S. Leo Serm. 1. pagin. 39. de Nativ. Do-
 mini: „ Nisi enim esset Deus verus, non
 „ adferret remedium: nisi esset homone-
 „ rus, non præberet exemplum. „ III.
 Christus ut homo non satisfaceret infini-
 te; neque adæquate: Igitur non est Me-
 diator solum ut homo: tum quia si hoc
 foret, adventus Christi non fuisset neces-
 sarius, quandoquidem purus homo gratis
 ornatus potuisset satisfacere, quod est con-
 tra Patres.

Probatur secunda pars: I. ex Scriptu-
 ra, 1. ad Tim. 2. 5. habetur: *Unus enim
 Deus, unus & Mediator Dei & hominum,
 homo Christus Jesus.* Addit Apostolus ho-
 mo, ut ostenderet Christum esse Media-
 torem non formaliter ut Deum, sed ut
 Deum subsistentem in natura humana. Ita
 Augustinus jam citatus. Rursus, in Pl. 29.
 II. ex sexta Synodo contra Monothelitas
 damnatos eo quod dicerent unam in Chri-
 sto operationem a duabus naturis pro-
 manantem, & quidem formaliter a di-
 vina: unde ponere Christum esse Media-
 torem formaliter ut Deum, est collimare
 cum Monothelitis. III. ratione sancti Cy-
 rilli, qui in Apol. pro decimo contra Ne-
 storium anathematismo, ait Christum esse
 Mediatorem simul & Pontificem, qui &
 oravit pro hominibus, & pro nobis seip-
 sum obtulit in pretium: „ Quando au-
 „ tem factus est homo Filius Dei, vo-
 „ catus

„catus est & Pontifex, non quod majori Deo offerret sacrificium, sed sibi ipsi
 „& Patri fidei nostræ confessionem procuratorem . . . Itaque inde ipsum sacrificantem secundum humanitatem, confidentem autem in *cæli*, ut Deum . . .
 „Sed Christus oravit formaliter ut homo, & ut sic oblati est: Igitur & Mediator fuit Filius Dei solum ut subsistens in natura humana.

Probatur tertia pars: Filius Dei est Mediator formaliter ut Christus: Sed est formaliter Christus ut Deus incarnatus & subsistens in natura humana. Ergo &c.

Solvuntur objectiones Socinianorum contra primam conclusionem.

OBJICIUNT, & dicunt, Deum non esse contra genus humanum iratum; licet homines peccando sint inimici. Igitur Christus non reconciliavit homines pro eis satisfaciendo.

Probatur Ant. I. Non Christus, sed Deus ipse reconciliavit sibi homines, juxta illud Rom. 8. 32. *Proprio Filio suo non pepercis Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. II. idem habetur 2. Cor. 5. 9. & vers. 19. legitur: *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta ipsorum*: Igitur non exegit satisfactionem, cum reconciliaverit solum non reputando peccata. III. Nusquam legitur in Scripturis Deum reconciliari nobis, sed nos reconciliare. IV. Quando Ephes. 2. 13. & Coloss. 2. 2. sermo habetur de mutuis inimiciis, non loquitur Apostolus de inimicitia quæ intercedat inter Deum & homines, sed de Judæis & Gentilibus, inter quos erat pro vocatione ad fidem lucta.

Respondeo negando antecedens: nam Ephes. 2. vers. 3. habetur: *Eramus natura filii iræ*, & hoc momentum sufficienter probatum manet ex primo articulo.

Ad primam probationem distinguo: Deus reconciliavit homines mittendo Filium ad placandam suam justitiam, concedo: secus, nego. Ubique enim habetur Deum esse contra homines iratum; & 2. Cor. 5. vers. 18. & 19. mentio fit de duplici reconciliatione, altera Dei, qui se convertit ad hominem: altera hominis, qui vicissim se convertit ad Deum. Unde Zach. 1. Deus sic alloquitur peccatores, *Convertimini ad me, ait Dominus exercituum, & convertar ad vos*. Ad secundam

probationem distinguo: Deus reconciliavit homines non imputando peccata, quia Christus deleverat in cruce chirographum mortis, concedo: ea relaxando per puram condonationem extrinsecam, nego. Patet enim ex dictis, & patebit ex dicendis Christum vere satisfecisse pro nobis. Ad tertiam probationem patet utique solutio ex dictis, Ad quartam distinguo: erat lucta inter Judæos & Gentiles, & etiam inter homines peccatores & Deum, concedo: lætus, nego. Hoc quidem sufficienter denotant textus allati de ira Dei.

Reponunt: Christus non factus est pro nobis propitia satisfaciendo, sed viam salutis ostendendo, & hoc propter benevolentiam, ut declararet se esse apud Patrem nostrum protectorem, quo modo arce opertorium dicitur propitiatorium Exod. 25. 22. Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens propter rationes supra allatas. Ad probationem distinguo: Opertorium dicebatur propitiatorium, quia ibi Deus reddebat oracula pacis & reconciliationis post oblationem victimarum, quæ prope fiebat ad expianda peccata, concedo: & hæc immolatio erat typus Christi immolandi pro nobis, unde hoc facit contra Socinianos: secus, nego.

Replicant: Moyses ad Gal. 3. 13. dicitur Mediator, & tamen non satisfecit pro nobis: Igitur nec Christus, maxime quia Jerem. 31. vers. 24. dicitur: *Et annuntiabitur sædus novum, & misericordia*.

Respondeo distinguendo: Moyses dicitur Mediator improprie, id est, internuntius Dei manifestans ejus voluntates, concedo: ceteri Prophetæ in isto sensu erant Mediatores: proprie, nego; nam, teste Apostolo: *Unus Mediator Dei & hominum Christus Jesus*, & hoc sanguinis effusione, ut habetur Hebr. 9. Opus autem redemptionis dicitur misericordiæ & justitiæ simul prodigium & miraculum; misericordiæ quidem, quia Deus Pater ex misericordia misit Filium suum, justitiæ vero quatenus Filius vere satisfecit.

Proponuntur objectiones Scantari.

OBJICIT: Rom. 5. 13. habetur: *Si enim unius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Et 2. Cor.

Cor. 15. 21. *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.* Igitur Christus solum ut homo est Mediator.

Respondeo distinguendo: Christus ut homo Deus, est Mediator, concedo: ut purus homo, nego. Nam Mediator est Christus; Christus autem subsistit subsistentia Verbi: quia vero actiones specificantur a principio immediato, nempe a natura humana, ideo Apostolus dicit; *Per hominem resurrectio mortuorum.*

Instat: In epistola Agathonis, quæ lecta est in Synodo VI. generali, Aët. 4. opus redemptionis non naturale, sed personale dicitur. Igitur Christus est Mediator solum ut homo.

Respondeo: Opus redemptionis dicitur personale in sensu opposito Monothelitarum, qui contendebant unicam esse in Christo operationem pro duabus naturis immediate a persona promanantem, concedo; secus, nego. Agatho vult solum actiones specificari a naturis, & multiplicari secundum naturarum multiplicationem; ex quo concludit duas esse in Christo operationes, quia opus non dicitur personale, sed naturale, eo quod denominetur a natura. Unde licet sint in Deo tres personæ, est tamen una operatio essentialis, quia est unica natura; in Christo non sic: tot sunt operationes, quot naturæ. Hinc opus redemptionis est naturale simul & personale; naturale quidem quatenus natura humana unita est Filio Dei, personale vero quia unio facta est in persona, quocirca operatio Christi ut hominis procedebat ab homine simul & a Deo; ab homine eo quod humanitas esset principium ejus immediatum; a Verbo etiam quia natura humana operans subsistebat subsistentia divina.

Urget: Nemo potest esse Mediator respectu sui ipsius: Sed si Christus est Mediator ut Deus, cum sit unus cum Patre & Spiritu sancto, erit Mediator respectu sui ipsius, quod est absurdum: Igitur solum ut homo est Mediator. Sic asserit Magister Sentent. in 3. dist. 19. dicens Christum Mediatorem dici secundum humanitatem, non secundum divinitatem.

Respondeo distinguendo minorem: Si Christus est Mediator ut subsistens in natura divina, erit respectu sui ipsius Mediator, concedo: si solum ut subsistens in natura humana, nego. Est autem Mediator solum ut Filius Dei incarnatus. Ad Ma-

gistrum distinguo: Christus non est Mediator secundum divinitatem formaliter & immediate, concedo: supposititaliter, & mediate, in quantum Filius Dei sustentat naturam humanam, a qua procedunt immediate actiones Mediatoris, nego. Ita explicantur S. Bonaventura, & quidam alii Scholastici.

Instat: Christus eatenus est Mediator, quatenus seipsum exinanivit, & formam servi accepit: Sed Christus non est servus secundum divinitatem: Igitur nec Mediator.

Respondeo distinguendo minorem: Christus non est servus servitutem morali & vitiosa, concedo: naturali, subdistinguo; ratione sui, concedo: ratione humanitatis assumptæ, nego. Triplex servitus distinguitur; altera moralis, altera politica seu legalis; altera vero naturalis: Prima est vitiosa & a peccato, juxta illud 2. Petri 2. 19. *Cum ipsi servi sint corruptionis: a quo enim qui superatus est, hujus & servus est:* Secunda ea est quæ contrahitur secundum dispositionem juris, quo unus sit servus alterius, puta bello, emptione, vel etiam ex nativitate a mancipio. Tertia fundatur in dependentia secundum esse & conservari ab aliquo, cui consequenter debetur honor & obsequium. Prima & secunda dicunt extraneitatem & privationem juris ad hereditatem: & nulla ex istis in Christo fuit, ut definiit Adrianus, & Concilium Francfortense contra Felicem & Elipandum, qui dicebant Christum esse Filium Dei adoptivum & extraneum, & in isto sensu multi Patres negant in Christo servitutem. Tertia vero fuit in Christo, ratione humanitatis, juxta illud Itä. 4. *Ecce servus meus suscipiam eum.* Et illud ad Philip. 2. 7. *Formam servi accipiens.* Ita Athanasius Serm. 3. contra Arianos, & Augustinus Epist. ubi de Christo sic loquitur: "In „ quæ inhumanitate humanitatis non solum „ subditum, sed etiam servum evidenter „ sime confitemur: „ Ratio D. Thomæ est, quia Christus ut homo dependet a Deo in esse & conservari; igitur Patri debet famulari, immo ipse dicit se venisse ut ipse faceret voluntatem: Igitur Christus non est servus secundum divinitatem, bene vero secundum humanitatem, tamen subsistentia Verbi subsistentem, quia servitus non appellat supra personam, sed supra naturam.

Ref-

Respondetur Calvinii objectionibus.

OBJICIT : Christus est Mediator formaliter ut Deus : Ergo &c. Probatur antec. Joan. 8. habetur : *Ego ponam animam meam*. Et 2. Cor. 5. 19. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi*. Rursus Hebr. 4. *Habemus Pontificem qui penetravit caelos*. Et cap. 7. dicitur Pontifex sine Patre : Sed ad solum Deum pertinet ponere animam, id est, illam a corpore solvere quando vult : ad ipsum solum utique spectat penetrare caelos, & esse in terris sine Patre : Igitur Christus reduplicative ut Deus est Mediator.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem distinguo : Ad solum Deum pertinet disponere de vita, penetrare caelos, & operari miracula, tamquam ad causam principalem efficientem, concedo : ad causam instrumentalem physicam, & principalem meritoriam, nego. Tria sunt in Christo distinguenda, & exponuntur a Sophronio in oratione sua quæ legitur in sexta Synodo generali act. 11. I. videlicet creare ; II. miracula patrare, deinde orare, comedere, & similia quæ naturæ humanæ conveniunt. Prima operatio convenit Christo reduplicative ut Deo ; secunda quoque tamquam causæ principali physicae : Attamen & Christo ut homini, in quantum humanitas erat instrumentum motum a divinitate ad operationes miraculosas, quas utique poterat promereri Christus : sic oratione præmissa, meruit resurrectionem Lazari. Ceteræ vero actiones erant quidem radicaliter a supposito divino, sed formaliter & immediate ab humanitate.

Jam patet solutio ad omnia. Ad primum quidem, pertinebat ad Christum ut hominem ponere animam suam, & penetrare caelos ut ad causam divinitatis instrumentalem physicam, & ut principalem meritoriam : reconciliare vero formaliter ut Mediatorem, nam satisfecit ut homo Deus, seu ut Filius Dei incarnatus. Unde bene dicit Apostolus 2. Cor. 5. 19. *Deus erat in Christo*, id est, sustentabat humanitatem, *mundum reconcilians sibi*. Igitur reduplicative ut Deus non erat Mediator, sed ut subsistens in natura humana, cujus supplebat subsistentiam. Hanc solutionem innuit Augustinus, tractatu 47. pag. 143. in Joan. maxime quoad primum, his verbis : " Cum caro animam, posuit, Christum animam posuit : &

cum caro ut resurgeret, animam sumplit, Christus animam sumplit : Nec potestate carnis hoc factum est : sed ejus qui & animam & carnem, ubi hæc adimplerentur, assumpsit. Hoc, inquit, *mandatum accipi a Patre meo*. „ Ad ult. vero dico Christum fuisse quidem sine Patre in tempore, sed non sine matre ; unde erat & verus Deus, & verus homo.

Instat : S. Augustinus in Enchir. sic loquitur : *Nam neque liberaremur per unum Mediatorem & Dei & hominum, nisi esset & Deus* : Igitur Christus fuit Mediator reduplicative ut Deus.

Respondeo distinguendo consequens ut supra : Christus est Mediator ut Deus, quatenus subsistens in natura humana, concedo : in divina, nego. Augustinus est sui ipsius interpretes, Lib. 9. de civit. Dei cap. 15. pag. 542. " Nec tamen ob hoc Mediator est, quia Verbum, maxime quippe immortale & maxime beatum Verbum longe est a mortalibus miseris, sed Mediator per quod homo. „ *Instat :* Actiones Christi dicuntur a Patribus Theandricæ : Igitur Christus est Mediator reduplicative ut Deus.

Respondeo distinguendo : Actiones Christi dicuntur Theandricæ, quia a Verbo simul & a natura humana procedebant, concedo : quia a solo Verbo profluxerunt, nego : cum actiones sint etiam suppositorum, sufficit actiones procedere a natura humana hypostatice Verbo divino unita.

Reponit : Multi Patres dicunt Christum fuisse Mediatorem Angelorum & hominum a mundo condito ; unde ad Coloss. 1. dicitur, *Primogenitus omnis creaturæ* : sed, inquit Calvinus, Christus tunc non erat homo : Igitur est Mediator solum ut Deus.

Respondeo I. hanc opinionem sapere Arianismum. Arius enim dicebat Verbum esse creaturam ante ceteras creaturas conditam, ut eam caput. Unde Calvinus lib. 2. instit. cap. 12. §. 4. ait de Christo : *Fateor in primo creationis ordine, & integro naturæ statu perfectum Angelis & hominibus fuisse caput*. Qua ratione dicitur a Paulo : *Primogenitus omnis creaturæ*.

Respondeo II. distinguendo : Christus erat ab initio caput Angelorum suo imperio subjiacendorum, concedo ; ut Mediator, pro quorum salute mortuus sit, nego. Namque Angeli ut primum creati sunt, elegerunt alii bonum, & subjeci Verbo incarnando ; alii vero malum, superbiendo :

Et

Et citra moram illi in vitam æternam, isti vero, qui in veritate non steterunt, in ignem æternum abierunt: Quia tamen Christus Hierarchiarum ruinas prædestinatione & glorificatione Sanctorum implevit, secundum quid & lato modo potest dici etiam Mediator Angelorum, proprie vero omnium caput, quatenus illos subiecit Pater æternus Christo, ut illi famularentur, & ut Regi suo inservirent, juxta illud Apostoli Hebr. 1. 6. *Et adorent cum omnes Angeli Dei.*

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus satisfecit pro nobis ut Mediator.

PRIMO: Sic habetur Rom. 3. 24. his verbis: *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu.* Expressius 1. ad Tim. 2. 5. *Unus enim Deus, unus est Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus.*

Secundo: Concinnant Patres; Athanasius in toto libro de natura suscepta, Epiphanius in Anchorato n. 44. Augustinus Lib. 10. Conf. cap. 43. Rurilius Lib. 10. de civit. cap. 20.

Tertio: Ratio de hoc momento non una est. I. Quia Christus Deum contra nos iratum placavit, ut habetur 1. Joan. 2. 2. II. Nos cum Deo Patre reconciliavit, juxta illud Eph. 2. 13. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum.* III. Quia satisfecit non pro se, quippe qui esset impeccabilis, sed pro nobis, 1. ad Tim. 2.

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ultro fatemur Deum esse qui reconciliat, sed ut causam efficientem principalem gratiæ; tum & per Christum, qui est causa instrumentalitatis physica, & meritoria primaria.

Secundo: Christus viam quidem salutis suarum virtutum exemplo aperuit, sed magis vi & energia sacrificii sui cruenti, solvendo in ara crucis debitum nostrum.

Tertio: Quia vero satisfecit ut Verbum incarnatum, idcirco neque ut Deus solum, neque ut homo tantum, sed ut Filius Dei subsistens in natura humana quam sustentabat, fuit noster Mediator.

ARTICULUS TERTIUS.

Utrum Christus satisfeceris pro nobis ut Sacerdos?

SOCINIANI sex absurda ponunt, I. Sacerdotes ipsi institutos solum ut essent Dei apud homines interpretes, & pro iisdem deprecarentur Dominum, II. Christum non fuisse veteris legis sacrificiis prænuntiatum. III. Nec fuisse Sacerdotem, nisi ex quo in cælum ascendit. IV. Eundem peccata nostra solum improprie expiatisse. V. Nec mortuum pro nobis. VI. Nec dedisse pro peccatis nostris pretium, quæ omnia fidei catholicæ sunt opposita.

Suppono contra eos, Sacerdotes ea potissimum intentione institutos fuisse, ut sacrificia pro expiatione peccatorum offerrent: Ita expresse habetur Levit. 1. 2. his verbis: *Loquere filiis Israel, & dices ad eos: homo qui obtulerit ex vobis, hostiam Domino de pecoribus si holocaustum fuerit ejus oblatio ac de armento, masculum immaculatum offeret ad ostium Tabernaculi testimonii, ad placandum fili Dominum: ponetque manum super caput hostiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem ejus proficiens, immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filii Aaron Sacerdotes sanguinem ejus.* Tum Hebr. 5. 1. legitur: *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Igitur Sacerdotes instituti sunt ad sacrificium offerendum pro peccatis, & quidem primario, secundario vero ut annuntient populo Dei voluntates & justificationes: nam in hoc differunt a Prophetis, quod isti essent solum Dei internuntii & legis Prædicatores: alii vero non solum nuntii, sed & Sacrificatores. Punctum igitur controversiæ ad duo præcipue capita reducitur, nempe ut ostendatur Socinianis Christum verum fuisse in terris Sacerdotem: Deinde vero se obtulisse tamquam victimam in odorem suavitatis Deo pro peccatis nostris. Unde fit

SECTIO PRIMÆ

Utrum Christus fuerit verus in terris Sacerdos constitutus?

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

Probatio, ex Figuris.

ILLE fuit vere Sacerdos in terris constitutus, quem talem denuntiabant figuræ, & quas implevit. Atqui figuræ veteris Testamenti innuebant Christum Sacerdotem in terris, & in ipso adimpletæ sunt: Igitur vere fuit in terris Sacerdos, & manet talis in cælis in æternum. Probat minor multis momentis.

Prima figura est Melchisedech, juxta illud Psal. 109. 5. de Christo: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: Sed Melchisedech fuit Sacerdos in terris; & ideo Sacerdos, quia obtulit panem & vinum. Sic habetur Gen. cap. 14. *At vero Melchisedech Rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi*. Christus hanc adimplevit figuram instituendo sacram Eucharistiam in pane & vino. Ergo &c.

Secunda figura exprimitur in Sacerdotibus veteris Legis, maxime in Aaron, ut habetur Exodi 28. & 29. ubi refertur ejus consecratio. Et in toto libro Levitico, sicut & Hebr. 7. 9. ubi legitur: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, &c.* Fuit autem Aaron constitutus Sacerdos antequam ingrederetur in Sancta Sanctorum: Igitur & Christus antequam ascenderet in cælos, nam est perfecti relatio Christi ad Aaron, & hoc expressè explanat Apostolus in epistola ad Hebr. Unde cap. 7. 26. sic loquitur de Christo: *Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi, hoc enim fecit semel seipsum offerendo*. Quibus verbis Apostolus denuntiat oblationem Christi subrogatam fuisse antiquæ legis oblationibus: Ergo &c.

Tertia figura est complexa, & varia Legis Moysiæ sacrificia, quæ Christum præfigurabant, continet: Ejusmodi victimas offerebant, homines de suis bonis ut se reos agnoscerent; & loco peccatoris subrogabatur victima immolanda, ut pœnam sustineret pro peccatis debitam: unde & offerens victimam manus super hostiam

ponebat, ut habetur Levit. 1. jam citato & cap. 4. verl. 4. & 15. Quo quidem ritu declarabat peccator sua peccata in victimam veluti transferri, quatenus pro peccatis commissis immolabatur: deinde confitebatur delicta, ut habetur cap. 16. 20. his verbis: *Postquam emundaveris Sanctuarium & Tabernaculum & Altare, tunc offerat bircum viventem: & posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates Israel, & uni versa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum, in desertum*. Cumque portaverit bircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto, revertetur Aaron in Tabernaculum testimonium... Rogabis tam pro se quam pro populo: & adipem, qui oblati est pro peccatis, adolebis super altare. Imprecatio autem in capita victimarum significabat pœnam peccati in victimam translatam. Dicitur autem pro peccatis, ut ostendatur victimas tunc fuisse oblatas non solum ad emundationem carnis, sed & spiritus, quandoquidem ex institutione Dei illa sacrificia pro peccatis expandis offerebantur.

Porro sacrificia veteris legis quandoque fiebant extra castra, & publice: quandoque intra Sanctuarium & privatim: quædam solum semel in anno: quedam vero erant quotidiana & privata, ut propitiatoris & quæ ex agnis fiebant, ut habetur Levit. cap. 4. 34. capit. 2. 6. capit. 14. 2. & 12. Item quædam offerebantur pro levioribus peccatis, ut habetur Levit. 4. de peccatis ignorantie, quædam etiam pro gravioribus, pro dissimulatione v. g. alienæ blasphemie, ut habetur Levit. 5. 1. Pro juramento in alterius dñmum emissio, ut legitur ibidem cap. 6. 2. Pro stupro & adulterio, ut ibidem legitur cap. 19. 21. unde maxime allucinatur Sociniani dicendo, victimas non fuisse loco peccatorum substitutas, sed oblatas fuisse tantum pro levioribus culpis: Atqui ejusmodi figuræ Christum adumbrabant, juxta illud Hebr. 10. 4. *Finis legis Christus*. Et ibidem 8. 5. *Legis sacrificia* vocantur umbræ futurorum. Item agnuculi oblati in sacrificiis privatis præfigurabant Christum, quia de causa vocatur in Evangelio Agnus Dei qui tollit peccatum mundi. Denique sacrificium publicum extra castra factum Christum adimplevit in cruce; passus est enim, inquit Patres, extra urbem, ut homines intelligerent pro singulis hominibus mortuum & sacrificium.

Pro-

Probatio ex sententiis B. Pauli.

Idem probatur ex sententiis S. Pauli, quibus offendit Christum fuisse & Sacerdotem institutum, & munere fundum fuisse in terris. Cap. 1. ad Hebr. ver. 3. sic loquitur de Christo: *Cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ purgationem peccatorum faciens*. Tum cap. 9. 28. *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurenda peccata*. Quæ quidem verba tot jaculis confodunt Socinianos. Nam Apost. dicit Christum vere immolatum pro peccato. Cap. vero 10. Christum sic loquentem ad Patrem inducit v. 8. & 9. *Oblationes & holocausta pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quæ secundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce venio, ut faciam Deum voluntatem tuam.... Et omnis quidem Sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata: hic autem pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei... una enim oblatione, consummasti in sempiternum sanctificatos*. Denique ibidem, cap. 1. designat institutionem Sacerdotii Christi ver. 9. his verbis: *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: Propterea unxit te Deus tuus, oleo exultationis præ participibus tuis*. Quibus verbis offendit Christum fuisse unctum Sacerdotem ceteris Sacerdotibus præcellentem. Athanasius Orat. 3. contra Arianos ait Filium Dei fuisse factum Sacerdotem, cum induit carnem, quam ceteri Græci vocant ejus Sacerdotii habitum, quia in ea oblatum est pro nobis: unde quando quidam Patres Latini dicunt Christum fuisse Sacerdotem, quom baptizatus est in Jordane, loquuntur do primo Sacerdotii munere seu exercitio.

Probatio, ex rationibus Theologicis.

Ille fuit vere Sacerdos, qui obtulit sacrificium & oblationem Deo vero tum in gratiarum actionem, tum in recognitionem supremi domini, tum ad expianda peccata nostra, tum denique ad gratias nobis a Patre obtinendas: Atqui sacrificium quod Christus in ara crucis obtulit, continet virtutem omnium veteris legis sacrificiorum, quæ propter ista quatuor offerebantur, immo in immensum superavit: Et probatur. Sacrificium crucis erat infiniti valoris: Igitur est simul

& Eucharisticum, & holocaustum, & propitiatorium & impetratorium, adeoque non solum adæquans omnia veteris legis sacrificia, verum etiam longe superans, ut enarrat Apostolus Epist. ad Hebr.

Confirmatur ex variis sacrificii Christi eximius dotibus.

Prima antecellit omnem dignitatem & potestatem etiam Angelicam, quandoquidem, inquit divus Thomas hic q. 22. art. 1. Angeli fuerunt Ministri Sacerdotii ejus, secundum illud Matth. 4. 11. *Angeli accesserunt, & ministrabant ei*. Ratio est, quia est Filius dilectus in quo Pater complacet, & ipse orans apud Patrem pro exultatione Lazari, dicit illi: *Scio quia me audis semper*.

Secunda: Christus simul est Legislator & Sacerdos, quod non habebant Sacerdotes legis antiquæ, juxta illud Exodi 29. 9. ad Moysen: *Aaron ac filios ejus applicabis ad ostium Tabernaculi testimonium.... Impones eis mitras: eruntque Sacerdotes tibi*. De Christo autem habetur Isaia 33. 22. *Dominus cum Judex noster, Legis noster, Dominus Rex noster: ipse salvabit nos*.

Tertia: Christus fuit simul Sacerdos & hostia, secundum illud ad Ephes. 5. 2. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis: Hostia quidem pacifica pro nostra salute, juxta illud Hebr. 9. 9. Christus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*. Hostia vero pro peccato, ut habetur Rom. 4. 25. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram*. Hostia denique holocausti, in quo victima penitus destruebatur & comburebatur in recognitionem supremi Dei domini, juxta illud Hebr. 10. 19. *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi*. Et illud Ephel. 2. 4. *Propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cujus gratia estis salvati*.

Quarta: Dat sanctitatem internam, sacrificium vero legis dabat solum ex te emundationem carnis, id est, sanctitatem externam, juxta illud Hebr. 9. 13. *Si enim sanguis bircorum, & taurorum, & sanguis vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis: quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi?*

Quinta : Christus quodammodo incepit Sacerdotii exercitium primo conceptionis momento, ut legitur Hebr. 10. 5. *Hostiam & oblationem noluisse : corpus autem aptasti mihi : holocausta non tibi placerunt. Tunc dixi : Ecce venio : in capite libri scriptum est de me : ut faciam, Deus, voluntatem tuam.*

Sexta : Sacerdotium Christi est æternum, ut habetur Psalmi 102. v. 5. *Tu es Sacerdos in æternum* : Non quidem quoad exercitium, quandoquidem cessabit in fine mundi : Sed quoad potestatem, & imaginem, quia secundum multos sacra Eucharistia remanebit in æternum in cœlis.

Septima denique : Christus est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech propter relationes ad ipsum : Et vero Melchisedech erat Rex simul & Sacerdos, ita & Christus, juxta illud Psal. 2. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion Posula a me. & dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Rursus Matth. 27. 11. Christus interrogatus a Pilato : *Tu es Rex Judæorum ? Dicit illi Jesus : tu dicis.* Melchisedech Hebr. 7. dicitur sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, id est, hæc omnia tametsi vera non referuntur de illo ; Christus autem æternus, vere non habet Patrem in tempore, sicut nec matrem in æternitate, nec etiam successorem in Sacerdotio, ut habuit Aaron ; unde Joann. cap. 1. 33. *Hic est, qui baptizat*, id est, Christus ut summus Sacerdos baptizat per Sacerdotes, &c. Melchisedech obtulit panem & vinum, sic Christus in Eucharistia, quæ est verum sacrificium, ut suo fufe probavimus loco. Sic propugnant Patres : Irenæus Lib. 4. cap. 32. Chrysostomus in Psal. 95. Arnobius in Psal. 110. Hieronymus in eundem Psal. Augustinus in Psal. 33. Paschasius Radbertus Epist. ad Frudegardum, &c. Melchisedech erat Sacerdos universalis, non vero unius gentis ut Aaron, unde Tabernaculo & Templo ad sacrificandum non egebat, sic nec Christus ; quippe qui habeat pro ara omnem mundum, unde extra castra & urbem oblatum & crucifixum est, ut appareret, inquit D. Thomas, ejus oblationem esse pro omnibus hominibus & offerendam ubique, juxta illud Malach. 10. 11. *Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in Gentibus : Et in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.*

Solvuntur objecta Socinianorum.

OBJICIUNT I. Sacrificia veteris Legis non præcludebant Christum : Igitur nihil concluditur ex sacrificiis veteris Legis pro vera Christi satisfactione. Probatur antecedens. I. Ex Apostolo ad Hebr. sacrificia veteris Legis erant vacua & egena elementa. II. Erant solum ad emundationem carnis, juxta illud Hebr. 10. 4. *Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* III. Non placebant Deo, ut ibidem dicitur v. 6. *Holocausta pro peccato non tibi placerunt.* IV. Sacrificia dumtaxat publica erant ad aliquam satisfactionem, & hoc pro peccatis tantum levioribus, v. g. ignorantie, uti legitur Levit. 4. 2. & 5. pro peccatis ex silentio, &c.

Respondeo negando antecedens ; contrarium enim patet ex probationibus, unde ad primam confirmationem distinguo : Sacrificia veteris legis ex se erant vacua & tantum ad emundationem carnis, concedo : & hoc designant verba Apostoli laudata, ex opere operantis & ex institutione Dei, nego : qui enim illa offerebant ? movebantur ad idem in Christum profectam, & dilectione operante ac concurrente mundabat animam : & sic patet solutio ad tertiam probationem. Ad quartam negamus sola sacrificia publica fuisse propitiatoria, fuerunt certe & privata, quæ quidem quandoque pro peccatis omnium offerebantur, secundum illud Levit. 4. & 14. *Si omnis turba Israel ignoraverit, & per imperitiam fecerit quod contra Mandatum Domini est, & postea intellexerit peccatum suum, offeret pro peccato suo vitulum.* Falsum est utique, ut probavimus supra, sacrificia fuisse solum oblata pro peccatis levioribus, cum in eodem libro assignentur pro furto, pro adultério, & aliis gravissimis peccatis. Ceterum quando dicitur, holocausta Deo non placuisse, distinguo ; propter malam offerentium dispositionem, vel etiam propter contritionis & fidei defectum, quia ex se non habebant virtutem sanctificandi, concedo : id est, nullo modo erant propitiatoria, nego. Ceterum non est de ratione figuræ virtutem & energiam veritatis exhibere, sed solum subindigitare : Igitur ex eo quod veteris legis sacrificia essent vacua & egena elementa, sequitur solum prænuuntiasse veritatem, sed non exhibuisse.

In-

Infant : Nulla est relatio inter sacrificium tum publicum, tum privatum veteris legis cum Christo &c. Probatum antecedit. Quæ conventio inter animalia immolata & Christum? II. Victimæ, ipsis inivitis, offerebantur & mactabantur : Christus autem oblatus est, quia ipse voluit : III. Sacrificium ipsum publicum hirci non erat cruentum, quandoquidem hircus liber dimittebatur in desertum : Ergo &c.

Respondeo negando antecedit. Ad probationem distinguo : Non est proportio entitativa, concedo : habitudinis, subdistinguo : si victimæ in se considerentur, concedo : si vero spectentur ut mactatæ ex ordinatione Dei, nego. Voluit igitur Deus ostendere hominibus & misericordiam parcendo peccatoribus qui sunt filii mortis ; & iustitiam ordinando, ut victimæ eodem loco morerentur, ut intelligerent homines moriendum esse vitiis, & Christum in futurum immolandum esse pro eis.

Ad secundum distinguo : Et voluntate aliena mactabantur victimæ, ut intelligerent homines summum Dei Patris erga nos amorem, qui ita nos dilexit, ut proprio Filio non pepercit, ut inquit Apostolus, concedo : & hoc carebat mysterio, nego. Christus igitur & voluntate Patris, & sua oblatus est pro nobis.

Ad tertium distinguo : Et alter hircus immolabatur pro peccatis populi, concedo : secus, nego. Duo hirci offerebantur, unus mactabatur, juxta illud Levit. 16. 15. *Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem ejus intra velum, &c.* Alter vero post oblationem & confessionem omnium iniquitatum filiorum Israel, & omnes maledictiones in ipsum propulsas, ut habetur Levit. 21. emittebatur in desertum, ut significaretur Filiorum Dei libertatem dandam esse per Christum in ara crucis moriturum.

Opponunt II. Christus non erat de tribu Levi : Igitur non erat Sacerdos : II. Si fuerit Sacerdos, maxime in ingressu in mundum, juxta illud Heb. 10. 5. *Holococausta pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi : Ecce venio . . . ut faciam, Deus, voluntatem tuam* : Atqui tunc fuit Sacerdos improprie, & fundendo preces, sicut & dicitur esse in cœlis ubi pro nobis interpellat : nam Act. 13. 32. habetur Christum vocatum fuisse Filium Dei solum post resurrectionem, his verbis : *Quoniam Deus adimplevit filiis nostris, resuscitans Je-*

sum : Sicut & in Psal. 2. scriptum est : *Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Factus est autem Sacerdos, quando Pater hæc dixit Filio, Hebræorum 5. 5. *Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret : Sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te*. III. Antequam fieret Pontifex debuit tentari per omnia : Igitur solum post passionem & in cœlis factus est Sacerdos, unde in eadem Epistola dicitur Pontifex : *Excelsior cœlis factus*.

Respondeo distinguendo consequens : Christus non erat Sacerdos jure communi sicut filii Levi, sed extraordinario, & per potestatem excellentiæ, concedo : Pater quippe illum unxit oleo lætitiæ præ participantibus suis, ut dicit Apostolus Hebr. 1. secus, nego.

Ad alias probationes dictum est, minus Sacerdotis esse multiplex, nempe orare & offerre victimas : Christus autem incepit Sacerdotii munus obire in introitu suo in mundum : Proteculus est per vitam, in qua quidem tentatus per omnia fuit, quatenus, excepto peccato, subiectus fuit miseris nostris : consummavit vero sacrificium in ara crucis, juxta illud Apostoli Hebr. 10. 14. *Una enim oblatione consummavit in sempernum sanctificatos*. Denique in cœlis etiam perleverat quoddam aliquid, scilicet interpellando pro nobis. Denique factum est Christum factum fuisse Pontificem post resurrectionem, cum jam talis esset a conceptionis momento ; sed tunc clarificatus est per gloriam consummatam, & iterum clarificabitur in iudicio universali : Et vero si attendatur ad illam sententiam : *Filius meus es tu, ego hodie genui te* ; proprio teio confodiuntur Sociniani : quandoquidem in transfiguratione Pater æternus dixit Christo : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus viator erat Sacerdos.

PRIMO : Hoc annuntiant figuræ V. T. maxime Melchisedech, qui fuit Rex Salem simul & Sacerdos : scriptum est enim Psal. 109. 5. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*. Quod quidem Apost. Heb. 7. interpretatur de Christo, dicens 1. *Melchisedech . . . assimilatus autem Filio Dei, manet Sacerdos in æternum*. Ibidem v. 26. comparat Paulus Christum cum Sacerdotibus veteris Legis, qui Deo

Kk 3 offe-

offerebant hostias, sæpius quidem pro se & pro populo; Christus & contra solum pro nobis. Sic loquitur de eo v. 27. *Hec enim fecit semel, seipsum offerendo.*

Secundo: Quia Christus ipse fuit victima in ara crucis pro peccatis nostris immolata, ut Evangelistæ, & Patres passim dicunt.

Tertio: Sicut victimæ in veteri lege ad emundationem carnis offerebantur, sic & Christus multo efficacius peregit; oblatu est enim pro nostra salute & sanctificatione, ut habetur Heb. 9. 13. *Si enim sanguis hircorum . . . inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto magis sanguis Christi . . . emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis.*

SYNOPSIS OBJECTIONUM, ET SOLUTIONUM.

PRIMO: Tametsi Sacrificia & Sacramenta veteris legis essent vacua & egena elementa, non inde sequitur non præntiassent Christum, cum non sit de ratione figuræ virtutem & energiam veritatis exhibere, sed solum indigitare.

Secundo: Non est relatio inter victimas legis secundum se spectatas & Christum; bene tamen ut ordinatione Dei immolata ejus maiestati, sic enim erant Christi immolandi imagines.

Tertio: Ex eo quod Christus non fuerit de Tribu Levi, sequitur solum non fuisse Sacerdotem ordinarium de vice Aaron, bene vero extraordinarium secundum ordinem Melchisedech.

SECTIO SECUNDA.

Utrum Christus seipsum obtulerit in ara Crucis pro peccatis nostris?

CONCLUSIO.

Christus mortuus est pro singulis hominibus, & se obtulit tamquam victimam iustitiæ Patris pro totius mundi delictis.

Probatur rationibus Theologicis.

PRIMA: Ille se obtulit tamquam victimam Patri æterno, qui ea tantum intentione mortis supplicium subiit, ut nostra abstergeret peccata: Atqui Christus ita mortuus est: Ergo &c. Probatur mi-

nor. Hebr. 1. 7. 3. habetur: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis lucis, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dextram maiestatis in excelsis.* Tum cap. 7. 26. & 27. *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex sanctus . . . qui non habet necessitatem quotidiæ, quemadmodum Sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi: hoc enim fecit semet, seipsum offerendo:* Igitur Christus non pro seipso ut definiuit Ephesinum, sed pro nobis se obtulit in ara crucis.

Secunda: Ille se substituit nostro loco in ara crucis pro peccatis nostris expiandis, qui eo fine mortuus est, ut nos Deo reconciliaret: Atqui Christus sic oblatu est, secundum illud Rom. 5. 7. *Vix enim pro iusto quis moritur . . . commendat autem charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est.* Rursus 1. Petri 3. 18. *Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustus, ut nos offerret Deo.* Ergo &c.

Tertia: Ille se obtulit tamquam victimam pro nobis, qui solvit pretium debitum pro peccatis nostris: Atqui ita egit Christus: Ergo &c. Probatur minor. Matt. 20. habetur: *Filius Dei non venit ministrari, sed ministrare & dare animam suam pro multis; græce, id est, redemptionis pretium pro multis.* Et 1. Cor. 6. 20. *Empti enim estis pretio magno.* Rursus 1. Joan. 2. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Quarta sic procedit: Ille pro nobis & pretium & satisfactionem dedit, qui a Patre æterno traditus est morti propter hanc erga nos charitatem, qui ipse mortis præcepto liberrime obedivit propter idem amoris motivum, qui dicitur Agnus Dei tollens peccata mundi & propitiatio pro peccatis nostris: Atqui ex Scriptura omnia sic peccata sunt: Et probatur: Rom. 8. 32. *Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Rursus Isaïæ 53. 7. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Et Joann. 1. 29. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccatum mundi.*

Quinta: Si eo dumtaxat motivo Christus satisfecit, ut annuntiaret nobis Dei placationem, sicut fabulantur Sociniani, nihil egit supra Prophetas ejusdem Dei apud homines internuntius; si solum ut declararet peccata nostra remissa, nihil teciit

fecit quod & veteris legis Sacerdotes non fecerint : si tantummodo ut daret & humilitatis , & patientiæ documenta , hoc & Martyres peregerunt , unde ipsius passio parum utilis foret : Si denique mortuus esset , ut Pater nobis relaxaret delicta , & gratiam apud eum inveniremus , non opus fuisset illum mori , quandoquidem & hoc munus per cetera vitæ suæ opera implevit , unde ipsius mors nulla donaretur super ceteras vitæ actiones prærogativa , quod est contra Apostolum dicentem Heb. 10. 14. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.*

Sexta : Polito Socinianorum systemate , subvertitur genuinus & Scripturarum , & Patrum sensus , ita ut videntur potius inducere in errorem , quam in veritatis agnitionem conducere , quandoquidem dum dicunt Christum mortuum tamquam victimam pro nobis , hoc secundum eos intelligi debet improprie ; contrarium tamen docent Justinus Dial. cum Triph. Origenes Lib. 1. contra Celsum pag. 26. Gregorius Naz. Orat. 35. Chrysostomus Homil. 26. in Epist. ad Rom. Hieronymus Epist. 83. Augustinus , ut ex professo ostendimus ubi de quinta propositione Iansenii sancto Doctore prosumus adversa : Eo quoque loci nunc testium attulimus ad probandum eam esse Ecclesiæ doctrinam , Christum pro singulis hominibus mortuum fuisse : Ergo &c.

Solvuntur objectiones Socinianorum.

OBJICIUNT I. Numeror. 21. 8. & Psal. 50. 9. secundum textum Hebræum , Deus ipse dicitur expiare hominum delicta , quod certe sensum habet metaphorice ; quis enim dicit Regem offensum expiare injuriam sibi irrogatam ? Igitur a pari , quum Christus dicitur propitiatus pro peccatis nostris , hoc intelligi debet solum improprie : Tum quia verbum expiare apud Judæos ex prima origine sua significat tegere : tum quia etiam Levit. 5. 4. & 8. cap. 16. 13. & 14. usurpatur declarative , unde expiare peccata , idem est ac declarare remissa.

Respondeo distinguendo : Deus dicitur expiare peccata in diverso sensu a Christo , concedo : eodem , & satisfactione , nego . Verbum *expiare* , multiplicem habet sensum : quandoque significat admittere expiationem : quandoque declarare peccatum esse expiatum : quandoque etiam

designat sacrificium oblatum per expiationem . Deus igitur expiat peccata acceptando satisfactionem ; Sacerdos veteris Legis , offerendo sacrificium , & declarando legales maculas absterfas esse ; Christus vero , & seipsum offerendo tamquam victimam pro peccatis nostris , & annuntiando pacem initum inter homines & Deum , & delendo chirographum mortis .

Ad 2. patet solutio . Ceterum Sacerdotes veteris legis Christum præfigurabant : Igitur ut veritas figuræ corresponderet , Christus non in sensu figurativo , sed proprio debuit offerre sacrificium pro peccatis nostris ablucendis .

Instant : Victimæ legales dicuntur expialle peccata , & tamen non satisfaciebant , ut habetur Hebr. 10. 6. Igitur a simili , licet Christus se obtulerit ut victimam , solum improprie satisfecit .

Respondeo distinguendo : Victimæ legales non satisfaciebant pro peccatis , concedo : pro maculis exterioribus & legalibus , nego . Sicut igitur abstergebant maculas exteriores , ita Christus ab eis prælusus non solum textit , sed vere abluit maculas interiores : & ideo Apostolus ibidem dicit Christum venisse , & mortuum fuisse , ut suppleret defectus victimarum antiquarum . Dictum est autem sanguinem victimarum substitutum fuisse loco pœnæ , quam homo peccando incurrebat , igitur Christus moriendo pro peccatis nostris , languores nostros , teste Isaia , ipse tulit .

Instant : Atqui Christus nostro loco non se substituit proprie , sed solum improprie : Ergo &c. *Probant* anteced. 1. Joan. 3. 16. legitur de Christo : *Ille animam suam pro nobis posuit : Et nos debemus pro fratribus animas ponere.* Coloss. 1. 24. sanctus Paulus ait : *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus.* Sed nullus dicitur substitui loco fratris aut Ecclesiæ , quando suam ponit animam pro aliis : Igitur idem dicendum est de Christo .

Respondeo negando subsumptum . Ad probationem distinguo : Et hoc debet intelligi per distributionem accomodatam , concedo : secus , nego . Martyres mortui sunt , ut nobis relinquerent patientiæ documenta , & unusquisque mori debet potius quam scandalo occidere animas fratrum : Christus vero utique passus est ad virtutis exemplum ; & in hoc stat comparatio ex SS. Joanne & Paulo deducta : Sed insuper ut sponsor & Redemptor de-

dit animam suam seu vitam pro peccatis abluendis. Primum ex illo 2. Cor. 1. 6. *Sive tribulamur pro vestra exhortatione & salute, quæ operatur tolerantiam earumdem passionum quas & nos patimur*: Secundum vero ex isto oraculo Joannis Baptistæ de Christo loquentis Joann. 1. 29. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi*. Præterea multi ex nimia charitate etiam venundari & incarcerari voluerunt pro aliis, ut legitur de B. Paulino, qui se substituit loco filii viduæ captivi, ut illum matri redderet. Igitur falsum est vocem *substituere* loco fratrum, non significare pro iis pati & satisfacere.

Urgent: Eodem sensu Christus dicitur mortuus pro nobis, ac dicitur pro peccatis nostris vita functus; nam Rom. 4. 25. legitur: *Pro peccatis nostris mortuus*: Sed non ita mortuus est pro peccatis nostris, ut loco iniquitatum nostrarum substitutus sit; hoc enim implicat: Igitur nec moriendo substitutus est loco nostris.

Respondet negando paritatem; nam sensus est diversus, quando agitur de rebus & de personis. Amicus dicitur substitui loco personæ amici sui captivi propter delictum, sed non loco delicti, bene vero poenam luere delicti; idem dicendum de Christo.

Opponunt II. Eodem modo Christus vocatur Redemptor ac Deus: Atqui Deus, Exodi 13. 13. dicitur redemisse populum suum, his verbis: *Populo quem redemisti*; & hoc quidem improprie; Rex enim offensum non dicitur satisfacere semetipsi: Item Ad. 7. 35. Moyses appellatur Redemptor Israel, sed utique improprie: Igitur, inquiunt Sociniani, eodem sensu Christus Redemptor hominum appellatur.

Respondet negando consequentiam & paritatem. Enim vero redimere multiplicem habet sensum: quandoque significat debitorem cedere juri suo & relaxare debitum: quandoque dicit redimere a captivitate temporali in nomine Dei & virtute prodigiorum: quandoque etiam redimere solvendo debitum & poenæ subeundo pro peccatis. In primo sensu Deus dicitur redemisse populum suum: in secundo sensu idem dicitur de Moyse; in tertio vero de Christo.

Obstant: Si satisfactio foret reddenda pro peccatis, sequeretur solvendum esse diabolo qui tenebat hominem captivum,

nam debitum solvitur Tyranno: sed absurdum consequens; Ergo & antecedens.

Respondet distinguendo sequelam: Si Tyrannus sit Rex & Princeps, cui omnes subditi debeant, concedo: si sit solum torcor & justitiæ executor, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Justitia Dei tenebat hominem captivum in vindictam; Dominus enim est qui hanc tulit sententiam: *In quacumque dle comederis, morte morieris*; diabolus vero constitutus est justitiæ executor: Igitur debitum solvendum erat Deo, non diabolo.

Obijciunt III. Eodem modo homo redemptus est, quo fuit venundatus: Atqui homo gratis venundatus est, & gratis utique redemptus: Igitur Christus non est proprie loquendo Redemptor, quia satisfactio quæ datur gratis, non est rigorosa & ad justitiæ apices. Probatur minor: Isaïæ 52. 3. habetur: *dictis Dominus, gratis venundati estis & sine argento redimemini*. Tum Rom. 3. num. 4. *Justificati gratis*. Ibidem Rom. 5. 10. Christus dicitur nos salvasse in vita sua; sic enim legitur: *Salvi erimus in vita ipsius*. Igitur mors Christi non fuit vere satisfactio.

Respondet distinguendo minorem: Et comparatio est quoad aliquid, concedo: quoad omnia, nego. Sensus est, redemptionem esse gratuitam quoad primam causam & motivum primarium, nam propter suam erga nos charitatem, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis misit Filium suum tradendum pro nobis, inquit Apostolus, ipse vero filius temetipsum obtulit ex mera misericordia victimam pro peccatis nostris; verum quoad causam proximam, satisfactio fuit ex justitia rigorosa, quandoquidem totum solvit Christus debitum; ita Augustinus in Plal. 95. "Tenebuntur homines, inquit, captivi sub diabolo, & de monibus serviebant, sed redempti sunt, a captivitate; vendere enim se poterunt, sed redimere se non valuerunt. I. Ad primam probationem liquet, Isaïam loqui de captivitate temporali Israelitarum, a qua, misere Deo, soluti sunt. Ad secundam probationem, distinguo: Justificamur gratis ex parte nostris, quia gratia est gratuita, nec eam promereri potest peccator, concedo: ex parte Christi, nego. Dicitur enim 1. Cor. 6. 20. *Em-*

pi enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Ad tertiam probationem, distinguo: Salvi facti sumus in vita Christi, id est, per actiones ejus vitæ, & præterea per mortem ejus quæ ipsius consummavit omne meritum, concedo: secus, nego. Nam ibidem immediate antea habetur: Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus: multo magis reconciliati, salvum erimus in vita ipsius.

Replicant: Ergo Redemptio nullo modo fuit gratuita. Probatur sequela: Quando datur rigorosa satisfactio, nulla est misericordia: sed in hypotheti Deo exigit rigorosam satisfactionem. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem, distinguo: Si satisfactio exigitur ab ipso reo tantum, concedo: si ab alio eoque innocente, nego. Deus exigit satisfactionem & ab homine reo, & a filio suo: a primo, ex justitia: a secundo vero ex charitate & misericordia: & sic distincta minore, nego consequentiam.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus seipsum in ara Crucis pro salute singulorum hominum obtulit.

PRIMO: Quia eo solum sine oblitus est, ut nostra deleret peccata, ut habetur Hebr. 1. 3. *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis sue, purificationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis, ibid, cap. 5. 9. Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis.*

Secundo: Quia pretio sanguinis sui pretiosi hos redemit, juxta illud 1. Cor. 6. 20. *Empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro.*

Tertio: Quia vel ipse Pater proprium Filium propter nos morti addixit, ut ait Apostolus Rom. 8. 31. *Qui etiam proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.*

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET EXPLICATIONUM.

PRIMO: Deus quidem utique nostra expiat peccata condonando, & ea delendo; Christus insuper, ordinante & exigente justitia Patris, pro eis satisfaciendo.

Secundo: De ratione & officio Redem-

ptoris non est, loco peccatorum substitui iniquitates committendo; hoc enim implicat: sed pro peccatoribusolvere debitum, quod quidem Christus abundanter, immo & superabundanter pro nobis fecit.

Tertio: Tamen si homo gratis venundatus sit, quatenus libere & proprio nutu peccavit; non tamen sine satisfactione reddenda, propter Majestatem læsam redimendus erat.

ARTICULUS QUARTUS.

Utrum Christus satisfecerit ad apices juris, & tamquam Filius Dei incarnatus?

CERTUM est satisfactionem Christi suam haurire valorem a persona divina eaque incarnata; unde duo nobis incumbunt probanda, ut ostendamus eam ad apices juris & in valore infinitam, nempe satisfaciendam esse prædestinatum ut Filium Dei & Redemptorem ad satisfaciendum pro nobis: deinde ejusdem satisfactionem induere omnes conditiones requisitas ad rigorosam satisfactionem, unde sit

SECTIO PRIMA.

Utrum Christus prædestinatus sit Filius Dei, & ut Salvator ad satisfaciendum pro nobis?

PRÆDESTINATIO duo dicit, alterum ex parte intellectus divini, alterum ex parte voluntatis. Primo modo considerata est præordinatio alicujus ad certum finem. Secundo vero modo est volitio efficacis per media infallibilia ad talem finem; his prælatis sit

CONCLUSIO PRIMA.

Christus prædestinatus est a Patre Filius Dei.

PROBATUR I. ex Scriptura Rom. 1. 4. habetur: *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis.* Unde August. Lib. de prædest. SS. cap. 15. sic loquitur: "Prædestinatus est Jesus, ut qui futurus erat secundum carnem filius David, esset in virtute Filius Dei." Ergo &c.

Pro

*Probat*ur ratione, quam D. Thomas hic affert q. 24. art. 1. ad 2. Nihil est in tempore, quod non sit determinatum in æternitate, quia Deus est prima causa rerum omnium: Sed in tempore factum est per gratiam unionis, ut homo esset Deus. Igitur Christus prædestinatus est Filius Dei; nam Christus non est ab æterno, quandoquidem unio facta est in tempore, solum reduplicative ut Verbum est ab æterno. Terminus prædestinationis Christi totalis & primarius est, ut sit Filius Dei in concreto, id est, Deus ab æterno decrevit, ut Verbum humanitati uniretur. Revera quidem, nam id primario intendit Deus velut ceterorum fontem & radicem. Terminus vero secundarius prædestinationis Christi est omnium gratiarum & donorum supplex, quia prædestinatus est ad magnam gloriam, ita ut nedum pro humanitate omnibus gloriæ gradibus donaretur, sed ut ab ipso gloria in ceteros electos deflueret.

CONCLUSIO SECUNDA.

Christus prædestinatus est ut Redemptor ad satisfaciendum pro nobis.

PROBATUR hoc unico, sed valido ratiocinio. Ex dictis Christus venit peccatores salvos facere: venit ut sponsor & Sacerdos qui pro nobis semetipsum offerret tamquam victimam in odorem suavitatis: Igitur venit, & prædestinatus est ut Redemptor ad satisfaciendum pro nobis; nam prædestinatio ex S. Augustino Lib. de prædest. SS. cap. 1. est præparatio mediorum infallibilium ad finem intentum assequendum: liquet autem ex Scripturis Christum venisse ad hominem morte sua redimendum, immo & ad solvendum pro nobis debitum. Ergo &c.

Solvuntur objectiones, contra primam conclusionem.

OBJICIENS: Prædestinatio est ad aliquem effectum temporalem: Sed Christus ut Filius Dei est ab æterno: Igitur non prædestinatus est ut Filius Dei. Confirmatur: Non prædestinatus est ut Deus; sed neque est prædestinatus ut purus homo; natura enim humana non est persona, utpote carens propria subsistentia, unde dici nequit filia: Igitur nullo modo prædestinatus est.

Respondeo distinguendo minorem: Filius Dei est ab æterno ut subsistens in natura divina, concedo; ut subsistens in natura humana, nego. Unde non Verbum prædestinatum est, sed Christus, id est, Filius Dei ut subsistens in natura humana.

Ad confirmationem, distinguo: Christus non prædestinatus est neque ut Deus, neque ut homo divise, concedo: conjunctive, nego. Christus enim est utrumque simul; Deus ab æterno illum voluit in tempore incarnari, & ista ordinatio vocatur Christi prædestinatio.

Inflabit: Prædestinatio est maxima gratia: sed gratia non datur Christo ratione personæ, seu ipsi personæ: Igitur non prædestinatus est ut Filius Dei, Confirmatur: Filius Dei, utpote Deus, nequit esse subiectum prædestinationis, id est, recipere gratiam. Ergo &c.

Respondeo distinguendo minorem: Gratia non datur Christo ratione personæ in se solitarie spectatæ, concedo: sub isto quippe respectu est Verbum ut subsistens in natura divina: non datur ratione personæ ut incarnatæ, & reduplicative ut subsistens est in natura humana, nego. Præ oculis semper habendum est Christum esse Deum simul & hominem; Deum qui unitus est humanitati in tempore, hominem qui subsistit subsistentia Verbi. Cum igitur ista unio sit gratia substantialis concessa homini, & ad eam sequantur omnes gratiæ, omnia dona, & gloria quibus Christus ut caput super ipsos Angelos exaltatur, recte dicitur Christus prædestinatus ut Filius Dei & Redemptor. Unde ad confirmationem, distinguo: Filius Dei secundum se, & in abstracto non est subiectum prædestinationis, concedo: in concreto, & ut subsistens in natura humana, nego. Namque actiones & passionnes sunt suppositorum: qui vero ab æterno Deus decrevit filium suum uniri in tempore sanctæ humanitati, & hominem assumptum omni gratia & gloria donari, ut ceteri de plenitudine ejus accipiant, hoc sufficit ad prædestinationem Christi.

Urgetur: Ex hoc sequitur Filium Dei prædestinatum esse ratione naturæ humanæ. Igitur non prædestinatus est ut Filius Dei. Probat sequela. Filius Dei non recipit gratiam prædestinationis secundum se, sed ratione naturæ humanæ. Ergo &c.

Respondeo negando sequelam. Ad probatio-

tionem, distinguo: Filius Dei non recipit gratiam ratione sui, sed ratione naturæ humanæ assumptæ, concedo; secus, nego. Recipit quidem prædestinationis gratiam ratione humanæ naturæ, non quidem in se relictæ, sed ut subsistentia Verbi subsistentis. Solutio est D. Thomæ, qui tantum mysterium Comm. in cap. 1. epist. ad Rom. Lect. 3. clare explicat expendens ista Apostoli de Christo verba: *Qui prædestinatus Filius Dei in virtute*. „Prædestinatio, inquit, potest attribui „personæ Christi, secundum quod subsistit in humana natura, licet non attribuat ei, prout subsistit in divina, „unde & Apostolus prius Filium Dei incarnatum esse præmierat, & postea „prædestinationem ei attribuit, ut intelligatur prædestinatus esse, secundum quod factus est ex femine David secundum carnem. „
Insuper: Terminus non debet includi in prædestinatione; si enim Petrus verb. grat. habet gratiam & gloriam, non diceretur præordinari ad gratiam & gloriam: sed filiatione divina est connaturaliter inclusa in ipso filio Dei incarnato. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Filiatio divina est inclusa in Filio Dei secundum se spectato, concedo: in concreto, & ut subsistit in natura humana, subdistinguo: & hoc habet ex prædestinatione & ordinatione Dei, concedo; secus, nego. Hoc enim factum est in tempore, quando Verbum unicum est humanitati: id est, Christus in tempore habuit esse Filium Dei, quando scilicet conceptus est operatione Spiritus sancti, natus est ex B.B. Maria Virgine.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Christus prædestinatus est ut Filius Dei & Salvator.

PRIMO: Hanc veritatem nobis annuntiat Apostolus Rom. 1. 4. *Qui prædestinatus Filius Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis.*

Secundo: Sic propugnat S. Augustinus Lib. de Prædestin. SS. cap. 15. sic D. Thomas in cap. 1. epist. ad Rom. lect. 3. uterque docet personam Verbi incarnati prædestinatam fuisse ut subsistentem in natura humana, ut esset Filius Dei in virtute, hoc est, ut homo virtute & efficacia subsistentiæ Verbi esset Deus.

Tertio: Ratio suffragatur: cum enim nihil contingat in tempore, quod non fuerit decretum in æternitate, eo ipso quo Deus voluit ab æterno Filium suum uniri in tempore sanctæ humanitati, Christus prædestinatus est ut Filius Dei, cum ista eminens prædestinatio nihil aliud importet. quam unionem hypostaticam adimplendam, ad quam omnium gratiarum cumulus sequeretur, cujus terminus est Christus ut Redemptor, juxta illud 1. Joan. 3. 8. *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.*

SYNOPSIS DIFFICULTATUM, ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Tametsi Filius Dei sit ab æterno, non tamen ab æterno unitus est sanctæ humanitati: ratione igitur unionis temporalis recte dicitur prædestinatus ut incarnatus.

Secundo: Eodem innixi fundamento dicimus Christum in tempore maximam habere gratiam, videlicet substantialem ratione unionis, tum sanctificantem, & capitalem ad primam consequentem.

Tertio: Neque tamen inde sequitur naturam humanam solam fuisse prædestinatam; terminus enim prædestinationis istius adæquatus est Christus, sicut verus Deus, sic & simul verus homo.

SECTIO SECUNDA.

Utrum satisfactio Christi fuerit abundans & ad apices juris?

Conclusio prima.

Satisfactio Christi fuit abundans, immo & superabundans: duæ sunt in hac conclusione partes. Prima quidem satisfactionem Christi abundantem dicit. Secunda vero etiam superabundantem.

Probatur, prima pars multipliciter.

PRIMO ex Scripturis: Psal. 12. 97. habetur: *Et copiosa apud eum redemptio.* Rursus Rom. 3. 25. *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum.* Rursus Coloss. 2. 14. *Delens quod adversus nos eras Chirographum decreti.* Sed copiosa redemptio Deum infinite honorat; sed propitiatio pro peccatis est pro debitis perfecta solutio; sed quod

quod delet Chirographum decreti est, satisfactio omnibus numeris absoluta, minus non deleat decretum mortis: Igitur satisfactio Christi fuit rigorosa, immo & superabundans.

Secundo: Ex SS. Doctoribus. Sanctus Augustinus Libr. 13. de Trinit. capit. 14. loquens de Christi satisfactione, ait superfluentem fuisse pag. 162. col. 2. Cum per remissionem peccatorum, ait, erui- mur a diaboli potestate, hoc ad id pertinet, quod a Christo iustitia diabolus vincitur, non potentia In hac redemptione tanquam pretium pro nobis datus est sanguis Christi, quo accedimus, pro, diabolus non ditatus est, sed ligatus. Idem asserunt SS. Anselmus Libr. 2. *Cur Deus*. S. Thomas hic quest. 88. art. 2. Ergo &c.

Tertio ratione: Illa satisfactio est abundans, quæ reddit quod peccato ablatum est, & hoc per æquivalens obsequium. Atqui talis fuit satisfactio Christi. Ergo &c. Probatur minor: Primo quidem, reddit Deo quod per peccatum ablatum fuerat, videlicet rationem finis ultimi, a quo primus homo peccando recesserat; vix enim conceptus est Dominus: quod per amorem, & ut vidimus ad Patrem se se converterit, juxta illud Hebr. 10. 6. *Holocausta pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* II. Satisfactio Christi fuit per æquivalens obsequium, quatenus persona satisfaciens Deo æqualis erat, juxta illud Philip. 2. 7. *Qui sum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam servi accipiens.* Quod ultra probatur duplici ratione, quia videlicet actiones sunt suppositorum; honor autem est in honorante, hoc est, satisfactionis dignitas & pretium ab ipsa personæ satisfaciens dignitate desumitur. Ergo &c.

Probatur secunda pars, etiam multis momentis.

PRIMO QUIDEM, ex Scriptura sacra: Rom. 5. legitur: *Non sicut delictum, ita & donum: si enim unus delicto multum mortui sunt: multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Et iterum. II. *Ubi autem abundavit delictum superabundavit gratia.*

Secundo ex SS. Doctoribus: S. Chrysostomus Hom. 16. in epist. ad Rom. ex-

plicans verba Apostoli, ait: "Multo enim plura quam debebamur Christus pro nobis solvit, tantoque plura quantum guttulam exiguum Pelagus excedit in immentum." Et ante ipsum S. Cyrilianus Serm. de ratione Circumcisionis idem docuerat, unde Concilium Tridentinum cap. 19. statuit plus vini, quam aquæ in calicem infundendum esse, ut significetur valorem meritum sanguinis Christi, nostrorum peccatorum proterviam per aquam designatam, longe excedere.

Succinit Cyrillus Hierosolymitanus Cat. 13. tum S. Augustinus Serm. 116. de temporibus verbis: "Indubitanter credamus quod totum mundum redemit, qui plus dedit quam totus mundus valeret." His accedat S. Leo qui Serm. 12. de Pass. ait: "Validius factum fuisse donum libertatis, quam debitum servitutis."

Tertio ratione: Satisfactio quæ in merito excedit, & in quantitate ipsam offensionis quantitatem, nedum abundans, sed & superabundans dicenda est: Atqui talis fuit Christi satisfactio. Et probatur: Offensa est moralis dumtaxat a Deo optimo recessus, in satisfactione vero Christi est hominis Dei ad Deum Patrem per modum victimæ conversio, ex quo patet plus honoris in hac satisfactione contineri, quam dedecoris erat in peccato. Quid plura? Nedum accessus moralis ad Deum inest Christo satisfaciens, sed & physicus, quatenus Christi solutio in ipsa Verbi unione hypostatica fundatur. Ergo &c.

CONCLUSIO SECUNDA.

Satisfactio Christi fuit valoris infiniti.

INFINITUM duplex discernendum est: aliud physicum, aliud morale. Physicum illud est, quod alicui competit ex natura sua, & soli Deo convenit, qui quidem ex natura sua est infinitus & in entitate; & in bonitate, & in sapientia aliisque perfectionibus: morale vero illud est, quod ex dignitate super aliquam actionem reflexa desumitur, & relativum vocatur, eo quod actioni physice non competit ex proprietate naturæ, sed per ordinem ad aliud habetur, & hoc secundum judicium viri prudentis. Actiones Christi ut hominis esse physice finitas nemo non novit, cum sub isto respectu sit creatura; sed caput controversiæ procedit

dit de ejusdem actionibus in esse morali sumptis; valor quippe est quid morale, & in isto sensu asserimus actiones Christi, etiam ut hominis infinitum valorem haurire a Supposito divino.

Probatur hoc ratiocinio. Illæ actiones sunt meriti infiniti in esse morali, quæ pro primo principio habent Suppositum divinum: namque honor est in persona honorante, eo quod actiones sint suppositorum, hoc est, & a supposito profuunt, & ab ejus dignitate hauriunt valorem. Et vero dignitas suppositi per quamdam resurgentiam, seu reflexionem super actiones effunditur: Atqui actiones Christi habent pro primo principio ipsam Verbi divini personam, juxta illud Philipp. 2. 7. de Filio Dei; *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens.* Rursus de eodem Filio Dei illa. 53. 7. *Obiatus est quia ipse voluit.* Igitur actiones Christi, seu satisfactio fuit infiniti valoris: hoc ipsum aluit Clemens V. extravaganti *Unigenitus de penitentia & remiss.* ubi ait, vel unam Christi sanguinis guttam ad generis humani Redemptionem sufficientem fuisse; hinc & subdit non esse timendum de consumptione tanti thesauri, videlicet de Christi meritis.

CONCLUSIO TERTIA.

Satisfactio Christi suis ad apices juris & fundata in iustitia commutativa.

PROBATUR isto unico, sed efficaci argumento. Illa satisfactio est rigorosa, & ad apices juris quæ omnes ad hoc habet conditiones; Atqui Christi satisfactio omnes habet conditiones, ut sit ad apices juris. Ergo &c. Probatur minor: Quatuor requiruntur ad hoc momentum conditiones. Prima, ut satisfactio sit ad alterum. Secunda, ut non sit fundata in gratia offensi, seu creditoris, quocirca ille cui remittitur gratis debitum, non dicitur satisfacere. Tertia, ut fiat ex bonis debitoris, unde qui solveret debitum pecunia excerpta ex thesauris creditoris, illi non satisfaceret. Quarta, ut id quod solvitur, non sit ex aliis titulis debitum: hinc qui debet Petro centum nummos titulo furti, & titulo census annui, dando solummodo centum, non satisfacit. Quintam addo, videlicet ut creditor teneatur ex debito iustitiæ commutativæ satisfactionem oblatam acceptare,

& aliam ex jure nequeat exigere: Atqui satisfactio Christi illas omnes habet conditiones. Et probatur: Primo quidem est ad alterum, nam in Christo duæ sunt naturæ, quod sufficit ad diversâ fundanda jura. Secundo, non est fundata in gratia creditoris; licet enim unio Verbi sit a Deo, quia tamen Christus propriis viribus, proprioque conatu isto inefabili usus est talento, propria habuit merita; hinc & suis sumptibus nostra solvit debita. Tercio, non est ex bonis creditoris; licet enim Deus habeat dominium universale super omnia, non tamen particulare, quippe qui hominem reliquerit in manu consilii sui. Quarto, neque ejusdem satisfactio Christi multis debetur titulis, tum quia involvit Suppositum divinum, quod est independens, tum quia Christus erat innocens, segregatus a peccatoribus, & ut ait Apostolus, excellentior cælis factus. Quid plura adiciam? Deus tenebatur acceptare Christi satisfactionem, quandoquidem consenserat Filium suum pro nobis peccatoribus & incarnari, & mori; Christus vero secundum suppositum erat Patri æqualis, idcirco ad æqualitatem pro injuria ab homine irrogata satisfacit, namque persona satisfaciens tanta est in dignitate, quanta est persona offensa, adeoque satisfactio in rigorosa iustitia, eaque commutativa, quæ per æquale obsequium redditur quod ablatum est, & ad apices juris extitit.

Diluuntur objecta contra primam Conclusionem.

OBJICES: Satisfactio insufficiens profecto non est superabundans: Atqui satisfactio Christi videtur insufficiens. Et probatur: Satisfactio cui aliquid deest, insufficiens ab omnibus creditur: Atqui aliquid deest satisfactioni Christi, juxta illud Coloss. 1. 24. *Adimpleo quæ desunt passionum Christi in carne mea.* Ergo &c.

Respondeo negando minorem. Ad probationem, distinguo: Aliquid deest satisfactioni Christi ex parte nostri, concedo: ex parte ipsius satisfactionis, nego. Non nihil quidem deest ex parte nostri, videlicet applicatio quæ fit propria nostra passione & contritione & penitentia, & hoc unum innuit Apostolus. Et verbis satisfactio Christi de se est abundans, immo & superabundans, quippe quæ non solum Deo resituat ablatum, sed & red
dat

dat peræquale obsequium; persona quidem divina læsa fuit, ita quoque & persona divina facit satis.

Inflabis: Atqui satisfactio Christi non videtur esse peræquale obsequium. Ergo &c. Probatur subsumptum. Ad hoc requireretur ut persona divina in se & pateretur & humiliaretur: sed id fieri non potest. Ergo &c.

Respondet negando subsumptum. Ad probationem, distinguo: Requiritur ut persona divina satisfaciens pateretur in se reduplicative ut incarnata, & ratione humanitatis assumptæ, concedo: ut pateretur in se in abstracto considerata, hoc est, secundum se ipsam sumptam nego. Persona Verbi ut subsistens in natura divina non poterat pati, sed solum ut incarnata ratione naturæ humanæ quam sustentabat, & in isto sensu Filius Dei passus est, non quidem passive & ut dolorum subiectum, sed active, Verbo virtutis suæ portando & sustentando humanitatem ut pateretur, quod annuntiat Apostolus Philipp. 2. ubi de Filio Dei ait: *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens*.

Urges: Ut satisfactio Christi abundans, immo & superabundans esset, requireretur, ut Christus pœnampassus fuisset infinitam; namque æternam homo peccando promeruerat, pœna autem æterna non nisi pœna æquali redimitur: Sed pœna quam Christus expertus est, tum in vitæ decursu, tum in passione, non erat infinita. Ergo &c.

Respondet distinguendo: Requiritur, ut Christus pœnam infinitam in valore expertus fuisset, concedo: infinitam in se, & physice, nego. Et sic distincta minore, nego consequentiam. Pœna quam pro nobis subiit Christus, erat quidem physice finita, namque homo infinitæ pœnæ non est capax, sed in genere moris & meriti erat infinita, ut supra ostensum est, unde in præmio pœnam æternam per peccatum indultam in immensum excedit. Ceterum reprobi pœnam, non nisi duratione infinitam patiuntur.

Inflas: Satisfactio quæ exigit creditoris acceptance, non est rigorosa: Atqui accedere debuit acceptatio Patris æterni satisfactiōni Christi, immo & de facto accessit, cum ipse, teste Apostolo, sic dilexerit mundum, ut filium suum pro nobis traderet. Ergo &c.

Respondet distinguendo minorem: Ac-

cessit acceptatio Patris ex amore, concedo: defectu sufficientiæ satisfactionis, nego. Multa ad solutionis elucidationem sunt distinguenda. I. Restitutio, satisfactio, & ipsa pretii solvendi acceptatio. Quando restituitur ablatum, nihil ultra exigit restitutionis ratio: satisfactio autem non est sicut lex restitutionis, sed exigit, ut fiat reparatio damni per æquale obsequium, quod quidem locum habet pro satisfactiōe injuriæ: hinc demum acceptatio duplex læcernitur, una quando vel ipse reus satisfacit ex debito: altera cum persona digna & innocens, & quidem æqualis cum offenso dignitatis vult ex misericordia pro prævaricatione solvere. His jactis fundamentis, si Rex alteri Regi pro injuria ipsi a se irrogata se humiliat, nihil aliud requiritur, plene satisfacit; si reus sit inferioris dignitatis, requiritur acceptatio Regiæ Majestatis læsæ; sin minus, satisfactio plebei non erit ad apices juris, propter inter offendentem & offensum distantiam. Si vero persona innocens dignissima velit ex misericordia pro servo reo satisfacere, jam satisfactio est rigorosa & ad apices juris, quia tamen est innocens & persona aliena, exigitur aliqua creditoris acceptatio, non defectu ponderis satisfactionis, sed eo quod satisfaciens non sit reus & offendens. Talis fuit satisfactio Christi, cui accessit acceptatio Patris, sed eo ipso quod consensit filium pro nobis mori, non potuit ejus abicere satisfactionem, quippe quæ esset a persona in dignitate & natura æquali, adeoque ad apices juris: sed non sic ratiocinandum de satisfactiōe quæ ab homine puro præstaretur: ad eam enim requireretur acceptatio Dei, quæ ejus suppleret insufficientiam; hinc nusquam foret ad apices juris, quia non posset esse per æquale obsequium, cum creatura quantumvis justa, a Deo infinite distet.

Repones: Ut satisfactio Christi sit superabundans, duo potissimum necessaria sunt, videlicet ut tantum placeat Deo, quantum displicet peccatum; deinde vero ut tanta sit in quantitate tum extensiva, tum intensiva, quanta fuit utraque peccati in malicia quantitas: sed neutrum apparet. Ergo &c. Probatur minor: Primo quidem, satisfactio Christi tantum placere Deo non videtur, quantum displicet peccatum, namque peccatum Dei offendit bonitatem, quæ magis illi placet, quam Christi satisfactio, quatenus est ædum mo-

moraliter; sed & physice divina; satisfactio vero Christi, non nisi moraliter infinita est. Secundo, peccatum, non solum est in malitia & injuria infinitum, sed habet etiam ex circumstantiis quamdam infinitatem; quatenus homo peccat anima, peccat corpore, peccat sensibus, peccat ubique & suum vult in æternum, si fieri posset, protrahere peccatum; satisfactio vero Christi, non nisi intensive infinitatem habet, quia ipse ipsa moralis satisfactionum Christi infinitas peccati in offendendo infinitatem non excedit, quandoquidem uno infinito non datur aliud majus, alius non foret infinitum. Denique homines ab initio mundi peccaverunt, quotidie peccant, ad consumptionem usque sæculi peccabunt, Christus vero est unicus homo qui satisfecit: Igitur multitudo peccatorum superat satisfactionem.

Respondet negando minorem. Ad probationem primæ partis, nego satisfactionem Christi non tam placere Deo, quam illi displicet peccatum, quandoquidem peccatum non est offensæ physice infinita, sed tantum moraliter; bonitas vero satisfactionis fundatur in unione morali, simul & physica Verbi cum humanitate, ex quo fluit valor infinitus excedens peccati infinitatem, tum quia, cum persona satisfaciens sit ipse Dei Filius, in immensum excedit ejus satisfactio peccati malitiam.

Jam vero pro responsione ad secundam partem, multa habemus subnotanda.

Primo quidem, peccatum non est infinitæ malitiæ active sumptum, sed tantummodo passive, quatenus offensæ censetur esse in offenso, quocirca ex dignitate divinæ Majestatis læzæ refulsit offensam esse moraliter infinitam.

Secundo, peccatum non est infinitum penes circumstantias, quandoquidem conatus peccatoris in creaturam finitus est, & physice & moraliter, ex quo sequitur offensam haurire infinitatem moralem solummodo ex læsione divinæ Majestatis, in qua eatenus recipitur, quatenus ab ea læditur. Addo conatum peccatoris in creaturam esse admodum finitum, tum intensive, tum extensive. Sed res non sic se habet de satisfactione Christi. Et vero fundatur in unione morali & physica Verbi divini cum sancta humanitate, sicut dictum est: tum infinitas satisfactionis Christi a Verbo pro-

fluit, & active & passive simul; active quidem, quatenus actiones sunt suppositorum; passive vero, quatenus dignitas Verbi super actiones a natura humana elicitas reflectitur.

Tertio, hujusmodi Verbi influxum non solum in subsistentiam actionum refluit, verum etiam & super circumstantias, ex quo fit actiones Christi esse infiniti valoris quoad substantiam, simul & quoad circumstantias.

Quarto, fortior fuit conatus & personæ incarnatæ, & naturæ assumptæ in Christo erga Patris amorem & in ejus actiones, quibus talem ubique prodebat amorem, quam conatus hominis peccantis erga bonum creatum, juxta illud S. Thomæ principium, quanto magis aliquid appropinquat ad primum principium, tanto major est conatus in finem; hinc stellæ viciniore Soli, etiam lucidiores evadunt. Porro humana in Christo natura erat ipsi Deo hypostatice conjuncta; quid dico conjuncta? ipsum Verbum erat primum amoris Christi erga Patrem principium. Denique extensio peccati primi hominis mensuratur juxta omnium hominum numerum, quatenus eorum voluntas erat moraliter in voluntate Adami capitis conclusa; sed & eorumdem hominum voluntas in Christi voluntate perfectius concludatur, unde & pro omnibus Christus satisfecit retrahendo peccata, omnes in odorem suavitatis offerendo Patri, ex quo sequitur satisfactionem ejus majorem fuisse in quantitate, cum intensiva, cum extensiva quantitate omnium peccatorum: sicut enim omnia entia lucida simul sumpta non possunt ad quantitatem solis usque pertingere, quia est primum in genere lucidi, similiter sicut omnia flumina omnesque fontes ad quantitatem maris non accedunt, ita nec quantitas tam intensiva, tum extensiva actuum humanorum malorum ad quantitatem actionum Christi meritoriarum ascendere valet; quandoquidem conatus actionis Christi, est conatus amoris sanctissimi erga Patrem Verbi incarnati Solis justitiæ propter hypostasim, ex quo concludit Apostolus Rom. 9. 15. satisfactionem Christi esse copiosissimam; his verbis: *Non sicut delictum ita & donum: si enim unius delicto mortui sunt multi; multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Ex quo etiam principio Angelicus Do-

Doct̃or infert primam actionem Christi habuisse meritum ad redimendos homines sufficiens.

Ad id vero quod dictum est in instantia, non dari uno infinito alterum majus, distinguo: Non datur infinito physico aliud majus, concedo: infinito morali, nego. Infinitum duplex est, aliud physicum, quod est tale ex sua natura & conditione, aliud vero morale quod est tale per relationem ad aliud. Primo quidem, non datur majus, namque non suscipit magis & minus, utpote infinitum absolutum; bene vero alterum, quod quidem crescit juxta majores vel minores gradus, atque conatus ad illud a quo suam haurit infinitatem. Hoc potest illustrari exemplo actionum Christi. Dictum est ejus omnes supernaturales actiones meriti fuisse infiniti, propter suppositum divinum, cujus dignitas & influxus super eos reflectebantur, quia tamen Christus modo majorem, modo minorem amoris actum elicere poterat, eundemque in majoribus vel minoribus circumstantiis proderet amorem, certe juxta majorem vel minorem actus quantitatem, erat quoque majus vel minus meritum intensive, & extensive, in se tamen semper infiniti valoris; & ea ex illo pondere omnia exhaustit & extinxit demerita.

Ad ultimam instantiam dico, peccata numerice & materialiter superare satisfactionem Christi, cum omnes homines multo plures actus habeant, quam unus homo, sed non formaliter & in valore, quia merita Christi praeponderant omnium hominum demeritis.

Replicabis: Si satisfactio Christi abundans fuisset, citra dubium quod ablatum est per peccatum, restitueret: Atqui Christi satisfactio non restituit omne, quod per peccatum ablatum fuit. Et probatur: Primo quidem, innocentia per peccatum Adami ablata non restituitur: sed neque miseriae per peccatum inductae ablatæ sunt, cum & usque ad agonem, teste Concilio Tridentino, perseverent. Ergo &c.

Respondet negando minorem: Id enim quod principaliter ablatum esse censetur, est Dei honor, qui quidem adammissim restitutus est per Christi Redemptionem, quatenus Christus satisfecit plene & superabundanter pro injuria divinæ irrogata Majestati. Ad primam probationem, distinguo: Innocentia originalis per Chri-

sti satisfactionem non restituitur radicaliter, concedo: formaliter, nego. Non restituitur radicaliter, quatenus humana natura per peccatum lauciata manet, & in radice viciata; quod enim semel tædaturum est, non potest hieri, quin deformatum & corruptum fuerit: verum si innocentia spectetur formaliter, hoc est, pro virtute ad bonum, & pro efficacia gratiæ, restituitur etiam superabundanter, quatenus homines gratia Christi roborati, ita sunt in bono determinati, ut non solum possint in bono perdurare, sed etiam in eo ad finem usque, etiam sæviente mundo, terrente demone, blande concupiscentia, actu sæpius perseverent, ita S. August. Lib. de corrept. & gr. cap. 12. num. 24. & 35. ubi his irrefragabilibus rationibus probat gratiam Christi in efficacia gratiam Adami innocentis longe superare. Ad secundam probationem, distinguo: miseriae perseverant ad exercitium & meritum, concedo: ad supplicium, nego. Sic passim respondet S. August. dicens tantam esse Christi meritorum efficaciam, ut ipsa mala cedant in bonum electorum, juxta illud Rom. 8. 28. *Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum.* Et 2. Cor. 4. 17. *Momentaneum & leve tribulationis nostra... æternum gloriæ pondus operatur.*

Proponuntur objectiones contra secundam Conclusionem.

OPPONES: S. Thomas nonnunquam comparat satisfactionem Christi, cum BB. Virginis Maternitate: sed Maternitas BB. Virginis habet infinitatem in dignitate tantummodo secundum quid: igitur & satisfactio Christi.

Respondet distinguendo: S. Thomas comparat Christi satisfactionem BB. Virginis Maternitati, quoad aliquid, concedo: quoad omnia, nego. In actu satisfactionis Christi, vel amoris erga Patrem, vel obedientiæ, pro ejus mandato, duo ponderanda sunt & consideranda. Primo quidem, actus in esse physico, ut est quid a potentia vitali promanans; deinde vero idem actus in esse morali, & hoc quidem dupliciter, videlicet active, & ut est in objectum regulis morum consonum tendentia, deinde vero passive, ut a persona divina habet & pondus, & dignitatem: priori modo spectatus est quid finitum, & sic consideratus non habet nisi inf-

infinitatem secundum quid, & obiectivam, sed si passive respiciatur, habet infinitatem simpliciter moralem propter dignitatem personæ satisfaciensis, ut ex probationibus liquet: Porro S. Thomas loquitur de moralitate satisfactionis Christi, quæ petitur ex tendentia ad obiectum regulis morum consonum; sed non de moralitate, quæ ex dignitate personæ satisfaciensis desumitur.

Instabis: Actiones hominis, quantumvis supernaturales non habent meritum nisi finitum: sed actiones Christi ab homine procedebant. Ergo &c.

Respondeo distinguendo: Actiones hominis puri, quantumvis supernaturales non habent meritum nisi finitum, concedo: hominis Dei, nego. Actiones Christi tamen humanæ a Verbo supplente vices subsistentiæ creatæ promanabant, juxta illud axioma: *Actiones sunt suppositorum*. Ex hoc autem infinitum hauriebant valorem.

Instabis: Actio specificatur a principio immediato, & ab illo speciem habet & essentiam: sed principium immediatum actionum Christi, erat natura humana, erat gratia, erat & charitas, quæ omnia sunt quid finitum: igitur actiones Christi, erant finiti valoris.

Respondeo distinguendo minorem: Natura humanæ gratiæ & charitatis erant principium physicum immediatum actionum Christi, concedo: morale, subdistinguo: principium inadæquatum, concedo: adæquatum, nego. Principium actionum Christi triplex est: alterum physicum, & est natura humana: alterum morale, & illud duplex, unum activum, alterum vero passivum; illud tribuitur gratiæ & charitati; illud vero est dignitas personæ divinæ, ut reflexa super actiones: quia vero secundum axioma juris, *honor est in honorante*, hoc est valor actionis desumitur a personæ dignitate, quæ se habet veluti forma informans, seu potius reflexa super Christi operationes, ex hoc purissimo & indebente fonte satisfactio infinitum hauriebat valorem.

Urgetur: Tametsi Verbum sit in se infinitum, unitur tamen finito modo naturæ humanæ: igitur valor satisfactionis Christi, erat finitus etiam in genere moris. Tum quia actio humanitatis, non poterat esse alicujus infiniti subiectum, quiddam enim recipitur ad modum recipientis recipitur, unde cum natura hu-

mana sit finita, actus ejus non nisi formæ finitæ est capax.

Respondeo distinguendo: Verbum unitur humanitati finito modo physice, concedo: unitur finito modo moraliter, nego. Hoc & probat illud tritum axioma, *honor est in honorante*, hoc est, valor satisfactionis a dignitate personæ satisfaciensis, ut non semel dictum est, desumitur: unde & nego consequentiam.

Ad confirmationem, etiam distinguo: Actio humana non est obiectum alicujus infiniti physici & absoluti, concedo: alicujus infiniti moralis & relativi, nego. Duplex igitur discernendum est infinitum, unum scilicet physicum & absolutum, quod est tale ex natura sua, aliud morale & relativum quod desumitur per ordinem ad aliud: citra dubium est actionem humanam non esse subiectum capax infiniti physici, bene tamen infiniti moralis & relativi; ad hoc enim sufficit ut relationem ad infinitum habere queat. Porro nullus cordatus negaverit actiones Christi habuisse relationem ad Verbum divinum, cujus dignitas infinita super eas effundebatur & reflectebatur, & ex hoc, ait Lambertus, infinitum hauriunt valorem.

Instes: Essentia divina quamvis in se infinita, quia tamen beatis finito modo unitur Sanctis, non nisi finite ab eis concipitur & attingitur. Unde visio est finita & moraliter, & physice: igitur & a simili, quoniam Verbum unitur finito modo sanctæ humanitati, actiones Christi finitæ esse debent, & physice & moraliter etiam in valore.

Respondeo negando paritatem: tum quia essentia divina te habet solum ut causa generalis & universalis respectu visionis beatificæ, Verbum vero se habet, ut causa particularis & specificativa respectu actionum Christi; tum quia visio datur ad mensuram luminis gloriæ, quod in se finitum est, & Deus non nisi objective se habet ad visionem; valor vero datur juxta personæ satisfaciensis dignitatem, quæ infinita est. Ceterum visio sumitur quasi mere physice, & ut est actus vitalis a potentia vitali promanans, quæ cum sit in se finita, finitus quoque est & ejus actus, scilicet visio: sed agitur de re morali, nimirum de valore actus, qui est quid morale relativum, quod suum desumit pondus & pretium a Filio Dei, qui est persona in Majestate infinita.

Contra : Valor non desumitur ex dignitate personæ satisficientis . Ergo &c. Probatur subsumptum : Iustus qui habet gratiam ut octo, dignior est illo, qui eam habet solum ut duo : Atqui tamen si secundus producat actum amoris ut sex, majus præmium habebit a Deo quam primus qui actum charitatis solum ut quatuor eliceret . Ergo &c.

Respondeo negando subsumptum . Ad probationem, nego paritatem : quia Verbum non se habet mere concomitanter, & ut causa universalis ad actiones Christi, sed ut causa particularis ; immo quasi formalis moralis . Enim vero persona Verbi quadrupliciter se habet ad Christi actiones . Primo quidem, ut causa efficiens particularis . Secundo, ut earum terminus quo subsistentiam accipiunt . Tertio, ut objectum, quatenus Verbum semetipsum exinanivit formam servi accipiens : denique ipsius Verbi dignitas se habet veluti per modum formæ moralis informantis Christi actiones, easque significantis, & ex hac potissimum circumstantia satisfactio Christi infinitum haurit valorem .

Ad exemplum de gratia laudatum, nego paritatem : latum enim est discrimen inter actiones Christi, & actiones duorum iustorum diversimode ad actus se habentium : namque meritum iusti ex conatu actuali in Deum desumitur ; unde tametsi unus non habet charitatem habituales in eodem gradu cum altero, habet tamen maiorem actuales, adeoque majus & præstantius meritum . At vero persona Verbi secundum dignitatem, se habet ut veluti forma infinite dignificans humanas Christi actiones, quocirca eodem modo sunt infinitæ, si infinitas abstrahatur a circumstantiis, & in se spectentur .

Repotes : Si valor actionum Christi sit infinitus, multa inde sequentur absurda . Primo quidem, sequitur Christum per primum actum amoris, quem in instanti conceptionis elicit, redemisse homines . Secundo, non esse maiorem valorem in pluribus actionibus, quam in una, quia supra infinitum, non datur aliquid majus . Tertio, satisfactiones hominum esse inutiles, namque infinito nihil additur . Ergo &c.

Respondeo negando sequelam . Ad primam probationem, distinguo : Sequitur Christum per primam actionem redemisse

mundum quoad sufficientiam, concedo : quoad consummationem & applicationem, nego . Voluit enim Redemptor noster merita sua & applicari, & consummari per mortem suam, dicente Paulo Hebr. de Christo, 10. 14. *Una enim oblatione in sempiternum consummavit sanctificatos* .

Ad secundam probationem similiter distinguo : Valor formalis & personalis non erit major valore omnium actionum, concedo : non erit major extensive, nego . Crescit enim ex circumstantiis & multiplicatione actuum ; hinc dari potest infinitum majus, altero infinito extensive in ordine morali, quia illud desumitur per ordinem ad illud, quæ quidem tendentia in objectum divinum modo minor, modo etiam major est tum intensive, tum extensive juxta maiorem vel minorem actuum multiplicationem, sicut & secundum maiorem vel minorem charitatis conatum in Deum .

Ad tertiam probationem distinguo : Et Christus satisfacit unam apponendo conditionem, videlicet ut suorum meritorum valor, per actus bonos a nobis elicitos nobis applicaretur, concedo : & hanc exclusit conditionem, nego . Primum patet, cum ipse Christus nos adhortetur ut sua adimpleamus præcepta ; cum beatus Petrus dicat vocationem & electionem nostram ad gloriam bonis operibus esse stabilendam ; cum S. Paulus de se loquens, Coloss. 1. 24. hæc pronuntiet : *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea* . Rursum Rom. 8. 17. *Si tamen compatimur ut & glorificemur* .

Persister : Valor est aliquid factum & creatum in tempore : Igitur est quid finitura . Confirmatur : Est quid tantummodo rationis & ab acceptatione Dei dependens . Ergo &c.

Respondeo distinguendo : Valor est quid finitum si spectetur relative ad humanitatem & ipsam charitatem, concedo : tendentia quippe voluntatis in Deum est quid finitum : si consideretur relative ad dignitatem personæ, nego . Sub hoc quippe respectu, est ipsa Verbi divini infinita Majestas, quæ reflectitur super actiones Christi ; quocirca sub hac consideratione, valor non est quid creatum in actione creata receptum, sed ipsa divina Majestas in iisdem resurgens actionibus, & ideo Christi actio valorem haurit infinitum per relationem ad hypostasim divinam : Porro relatio secundum esse

esse

esse ad non importat subiectum & receptionem, sed solummodo secundum esse in; valor tamen Christi infinitus inesse actionibus dicitur, quatenus Verbum super eas reflectitur. Denique tametsi valor ille etiam subiectetur & recipiatur in actionibus secundum iudicium viri prudentis, non inde sequitur actiones esse subiectum infiniti ut sic, sed tantummodo infiniti moralis & relativi: & ad hoc ut ista donentur dote, sufficit ut relatio ad Verbum sit intrinseca Christi actionibus.

Ad confirmationem, nego valorem esse quid rationis, namque fundatur in actione reali; unde tametsi ab acceptatione Dei dependeat, non sequitur esse quid meræ rationis, cum illa acceptatio supponat actiones atque labores Christi, & fiat per iudicium viri prudentis, qui æqua lance cuncta ponderans, statuit & definit actiones Christi esse valoris infiniti.

Dices: Resuscitatio Lazari fuit una de Christi actionibus: Atqui tamen non fuit infiniti valoris, quandoquidem actio miraculosa tribuitur principaliter Deo. Ergo &c.

Respondetur negando minorem. Ad probationem distinguo: Actio Christi miraculosa passivè sumpta non fuit meritoria, concedo: activè considerata, nego. Resuscitatio Lazari duplici modo potest spectari, videlicet passivè, seu objective, & ut miraculum est; deinde vero activè, & ex parte dispositionum ad miraculum: priori modo & reduplicative ut est miraculum, certe sub meritum non cadit, namque sub isto respectu a Deo solo ut a causa principali, seu a Verbo ut subsistente in natura divina profluit: E contra vero si consideretur ex parte motivi & dispositionum, quæ ad tantum miraculum adhibitz sunt; Christus enim pro hoc momento oravit Patrem, & istud ex charitate fecit; actio autem quæ a charitate imperatur, est meritoria.

Fis satis objectionibus contra tertiam Conclusionem.

OBJICIUNT: Illa satisfactio non est ad apices juris, cui desunt ad rigorosam iustitiam conditiones: Atqui satisfactio Christi desunt ad iustitiam rigorosam requisitæ conditiones: Ergo &c. Probat minor: Prima quidem conditio

est: ut satisfactio sit ad alterum: Sed ista conditio citra dubium desuit Christi satisfactio: Et probatur. Illa satisfactio a divina procedebat persona, a qua ne quidem abstrahi licitum erat: Ergo &c. Secunda est quod satisfactio non sit fundata in bonis creditoris: Sed & hæc conditio non reperitur in satisfactioe Christi, quod sic probatur; Deus habet dominium super omnes Christi actiones; quinimmo Christus totus Dei est, & ab eo dependet, juxta illud 1. Cor. 3. 31. *Omnia enim vestra sunt: vos autem Christi, Christus autem Dei ...* Ergo &c. Tertia exigit ut quod redditur debitori, aliis non debeat titulus: Sed nemo non videt & capit actiones Christi tum obedientiæ, tum humilitatis & adorationis Deo Patri debitas fuisse, & titulo gratitudinis propter beneficia quæ sancta humanitas ab eo receperat; & titulo dependentiæ, cum cuncta debeant cedere in gloriam Dei: Ergo &c.

Respondetur negando minorem. Ad primum distinguo: Actiones Christi meritoria, a divina procedebant persona ut subsistente in natura humana, concedo: ut subsistente in natura divina, nego. Distum est supra Verbum incarnatum esse quasi virtualiter duplex, videlicet, juxta quod subsistit in natura divina & in humana, quæ quidem distinctio virtualis sufficit ad fundandum ius quod Christus Dominus ut homo in suas habebat actiones: Igitur cum essent sub eodem dominio diversæ prorsus naturæ, quæ diversas habebant operationes, satisfactioem Christi fuisse ad alterum luce clarius apparet.

Ad secundum nego similiter minorem. Ad probationem distinguo: Deus habebat dominium universale super omnes Christi actiones, concedo: particulare, subdistinguo: & isti cedit juri in gratiam hominis, concedo: secus, nego. Certum est cuncta bona a Deo ut primigenio fonte promanare, juxta illud S. Jacobi 1. 17. *Omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum;* led ita bonus & misericors est Deus, ut suo cedat juri particulari in gratiam hominis, ut ipse iis utatur, & illum glorificet, eique famuletur: Potuit igitur omnibus referre gratiis & beneficiis Dei, his uti & ad gloriam Patris & ad gloriam propriam, & ad salutem hominum operandam. Nec mirum, qui talentis a Domino acceptis

propriam addit industriam propriumque laborem, citra dubium multum habet meritum, sicque Christi satisfactio infinitum habuit ad nostra Patri solvenda debita. Ad probationem distinguo: Cuncta Christi opera erant Patri variis titulis debita, & istos omnes exhausit Christus, habuitque ejus labor ultra hæc omnia ut satisfaceret pro nobis, concedo, & non habuit, nego. Ultero fateamur Christum suas obtulisse actiones Patri in recognitionem beneficiorum ab ipso acceptorum: Sed cum quælibet ejus actio infiniti esset valoris, de facto omnibus satisfecit debitis; quod & mirum in modum explent Patres, dum asserunt sacrificium Christi cruentum fuisse simul Latreuticum, Euchristicum, Propitiatorium, & Impetratorium, hoc est, pro recognitione Dei oblatum, pro gratiarum actione, pro peccatis abluendis, & pro gratiis ultra terminum & sine fine obtinendis.

Inflabis: Non datur justitia commutativa filii ad Patrem, neque etiam hominis ad Deum: Sed Christus erat Filius Dei sicut & homo: Igitur ejus satisfactio non erat ad apices juris, quod quidem fundatur in justitia commutativa.

Respondeo distinguendo primam partem majoris: Non datur justitia commutativa Filii nondum emancipati ad Patrem, concedo: Filii emancipati, nego. Porro Christus Dominus erat Filius Dei, sed emancipatus, & sui prorsus juris, quippe qui esset per omnia Patri coequalis, juxta illud Philipp. 2. 6. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniavit, formam servi accipiens*. Hoc est, tamen Filius Dei in Incarnatione se exinaniavit, sui tamen mansit juris, & consubstantialis; & sic distincta minore, nego consequentiam.

Ad alteram partem ejusdem majoris respondeo etiam distinguendo: Non datur justitia commutativa puri hominis ad Deum, concedo; namque est Deo in omnibus inferior: non datur in homine assumpto, nego. Non semel dictum est Christum secundum personam esse Deum.

SYNOPSIS PROBATIONUM.

Satisfactio Christi fuit ad apices juris,

PRIMO, sic habetur Psal. 129. 7. his verbis: *Et copiosa apud eum redemptio*. Tum Rom. 5. 15. ubi habetur gratiam superabundasse ubi delictum regnaverat. Sic etiam definit Clemens V. extrav. *Unigenitus* de pœn. & remiss.

Secundo: Concinnant Patres in primis. S. Augustinus Lib. 13. de Trin. cap. 14. & Serm. 114. de temp. S. Leo Serm. 12. de Dom. passione. Greg. Magnus Lib. 7. Moral. cap. 2. Bernardus Homil. de inob. disc. Emaus, S. Thomas & alii.

Tertio: Ratio suffragatur, quia actiones Christi erant valoris infiniti, utpote Theandricæ: &c.

SYNOPSIS DIFFICULTATUM ET RESPONSIONUM.

PRIMO: Ex eo quod Apostolus dicat se adimplere in carne sua quæ defuncti passionum Christi, non inde sequitur passionem Christi fuisse ad satisfaciendum insufficientem, sed solum nostram requiri cooperationem ut merita Christi nobis applicentur.

Secundo: Actus amoris, & ceterarum virtutum a Christo elicti, erant quidem finiti physice quippe qui ab homine promanarent; sed moraliter infiniti propter suppositum divinum, cujus dignitas refluerebat in actiones quæ sunt suppositorum.

Tertio: Tamen si Christus esset Deus, erat tamen & homo; hinc satisfactio erat ad alterum, quandoquidem procedebat a Verbo, ut subsistente in natura humana.

Si quid erroris, tamen involuntarie, in istis de fide, spe & charitate, de regulis fidei, & de Dominica Incarnatione aliisque Theologicis Tractatibus irreperit, hoc ipsum toto mentis affectu retracto, & uti non scriptum habeo. Cuncta quoque, ea, qua par est reverentia, sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ judicio omni seclusa mentis restrigenda, committito & subijcio.

*Anathematismi Beati Cyrilli Alexandrini, a Concilio Ephesino, Chalcedonensi,
& quinto generali suscepti fidem Dominicæ Incarnationis complectentes.*

ANATHEMATISMUS PRIMUS.

SI quis non confitetur, Emmannelem verum Deum esse, adeoque sanctam Virginem, quæ incarnatum Dei Patris Verbum secundum carnem genuit, Deiparam esse, anathema sit.

I I.

Si quis Dei Patris Verbum carni, secundum hypostasin unitum: Aut unum rursum una cum sua carne Christum esse (eundem nimirum Deum simul & hominem) inficiatus fuerit, anathema sit.

I I I.

Si quis post naturarum unionem, subsistentias in uno Christo dividit (unicuique nimirum suam propriam assignans) naturalque ea tantum copula connectit, quæ est secundum dignitatem, vel auctoritatem, non ea autem coitione, quæ sit secundum physicam unionem, anathema sit.

I V.

Si quis voces illas, quæ in Evangelicis & Apostolicis Litteris passim occurrunt; aut, quæ de Christo a Sanctis, vel ab ipso quoque Christo de seipso dicuntur, duabus personis, aut hypostasibus assignat: Et alias quidem homini, tamquam personæ a Dei Patris Verbo separatae accommodat, aliis vero tamquam in solum Deum convenientes, soli Deo Verbo adaptat, anathema sit.

V.

Si quis dicere audeat, Christum hominem tantum Deiserum, non verum quodque Deum, unicuique ac naturalem Dei Filium esse; quatenus nimirum Dei Verbum caro factum, perinde ac unus ex nobis carni & sanguini communicavit, anathema sit.

V I.

Si quis Verbum, quod ex Deo Patre procedit, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit: Et non potius Deum simul & hominem illud confessus fuerit; pro ut caro, secundum Scripturas, factum est, anathema sit.

V I I.

Si quis Jesum tamquam purum hominem per Dei Verbum factum; Unigeni-

tique gloria per illud ipsum Verbum, veluti per alterum a se diversum redimitum dixerit, anathema sit.

V I I I.

Si quis dicere audeat, assumptum hominem, una cum Dei Verbo, tamquam alterum cum altero, vel alterum in altero adorandum, & glorificandum, & Deum appellandum esse; neque una adoratione Emmannelem honorat, unamque illi glorificationem, quatenus Verbum caro factum est, destinat, anathema sit.

I X.

Si quis unum Dominum nostrum Jesum Christum, per Spiritum sanctum, tamquam per virtutem a sua alienam, glorificatum; aut vim & energiam ab eodem accepisse, qua immundos spiritus profligaret, alique inter homines miracula patraret, dixerit; neque illum ipsum Spiritum, per quem divina signa edebat, illius proprium extitisse professus fuerit, anathema sit.

X.

Confessionis nostræ Pontificem & Apostolum factum esse Christum, Scriptura docet: *Obtulit enim semetipsum pro nobis Deo & Patri in odorem suavitatis.* Si quis igitur non ipsum Dei Patris Verbum, cum caro, & homo nobis similis factum est, Pontificem & Apostolum nostrum effectum dixerit; sed alterum quempiam diversum ab ipso, puta hominem qualemcumque ex muliere natum: aut si quis Christum non pro nobis tantum, sed pro seipso quoque sacrificium obtulisse dixerit (nulla enim oblatione egebat, qui peccatum nullum norat) anathema sit.

X I.

Si quis Domini carnem vivificam, ipsiusque Verbi, quod ex Deo Patre est, propriam esse negaverit, dixerit autem alterius cuiuspiam esse a Verbo quidem distincti, ipsi nihilominus Verbo secundum divinitatis communicationem uniti: Si quis, inquam, dixerit Domini carnem non esse vivificam, eo quod propria est Verbi; quod omnia vivificare potest; sed hominis divinam tantum inhabitationem sortiti, anathema sit.

X I I.

XII.

*Si quis inficiatur, Dei Verbum carne
passum, & crucifixum esse, mortemque*

*carne gustasse; nec non primogenitum
ex mortuis, factum esse; quatenus ni-
mirum ut Deus vita, & vivificans est,
anathema sit.*

**SERIES ET INITIUM Regnorum, Regum & Ducum a Creatio-
ne mundi usque ad Romanos inclusive, de quibus fit mentio
in Scriptura Sacra.**

D E P A G A N I S.

REGES ASSYRIORUM.

Quadraginta.

Regnare Belus vel Nembroth.

coeperunt
an. 1879.

Ninus.

Semiramis...

Xerxes, &c.

Sardanapalus ultimus, cujus Im-
perium ablatum est ab Arba-
ce tunc pro Assyrii Medo-
rum Gubernatore, qui fun-
davit Monarchiam Medorum
ex civitatibus & Provinciis
Assyriorum.

REGES MEDORUM.

Novem.

Regnare Arbace.
coeperunt
an. 3178.

Mandaucæ.

Sofarme.

Articas.

Arbianes.

Arfaces.

Artynes.

Artibaras.

Asiages. *Mortuus est anno 3460.*

Imperium Medorum divinum fuit prima
vice per Gubernatores ab ipsis constitutos
in Niniven qui Reges se proclamare fece-
runt. Vocantur in Scriptura sacra Reges
Assyriorum, quia regnabant in parte Re-
gis Assyriorum antiquorum, & unitim.

REGES NINIVEN.

Quinque.

Regnare Phul.
coeperunt
an. 3265.

Theglathphalafard.

Salmanafard.

Sennacherib.

Asarhadon. *Mortuus an. 3325.*

Secunda vice scissum est Imperium Me-
dorum a Babylonici, qui rebellantes con-
tra Medos, Ducem quemdam Medorum
nomine Nabonassar, qui & Gubernator
Babylonis, constituerunt Regem, & sic

ex Imperio Medorum triplex apparuit
Monarchia: una Medorum: secunda Re-
gum Niniven: tertia Regum Babylonio-
rum seu Chaldæorum.

REGES BABYLONICI, SEU CHALDÆI.

Septem.

Regnare Nabonassar.

coeperunt
an. 3306.

Merodach.

Ban-Merodach.

Nabuchodonosor I.

Nabuchodonosor II. qui & Ma-

gnus.

Evilmerodach.

Balthassar.

Nabuchodonosor II. qui & Magnus,
tres pueros in fornacem misit, eo quod
nollent adorare suam imaginem. Vidit
in somnio statuam ex diversis metallis
quæ significabant diversa Imperia. Vidit
& arborem extendentem ramos & folia
undique, sub quo habitabant peccora, quæ
designabant quod propter superbiam ad
ordinem bestiarum septem annis destrude-
retur. Postea agnovit Deum; vixitque
uno anno. Multi SS. PP. credunt fal-
sum, quia non legitur quod quidquam
mali postea fecerit.

Capta Babylone a Dario qui in Scriptu-
ra dicitur de semine Medorum, quorum
erat Rex, & avunculus Cyri, cessavit
regnum Chaldæorum in Balthassar, & da-
tum est Medis & Persis, ut ipsius fere
sententia a Daniele explicata. Medis,
inquam, quia Darius cum exercitu Me-
dorum obsidebat Babylonem: & Persis,
quia Cyrus Rex Perlarum cum suis obli-
debat utique iunctus suo avunculo Baby-
lonem. Mortuo igitur Dario Cyrus jun-
xit suo Imperio primo Imperium Me-
dorum, quia fuit heres sui avunculi, sive
jure, sive vi, nihil refert. Secundo, re-
gnum Niniven & ejus Reges qui a Me-
dis subjugati fuerant an. mundi 3325.

Tei-

Tertio, Imperium Chaldaeorum seu Babylonicum; hinc propter immensam civitatum Provinciarumque numerum & regionum vastitatem dicitur Libr. 1. Esdrae, quod omnia regna terrae dedisset Deus Cyro, id est, multa.

REGES PERSARUM. Duodecim.

Regnare Cyrus.
coeperunt
an. 3495. Cambyfes.
Smerdis Magnus.
Darius Hyftalpes: hic creditur
Assuerus.
Xerxes.
Artaxerxes Longimanus, &c.
Ultimus fuit Darius Cademan Arsam
filius, qui victus ab Alexandro, ipsi re-
liquit Imperium. Mortuus est anno cir-
citer 3668.

REGES GRÆCORUM.

Alexander Magnus, qui & Macedo,
fundavit Imperium Græcorum. Per to-
tum orbem annos sex, & propter multi-
tudinem victoriarum dicitur Libr. 1. Ma-
chab. cap. 1. quod siluerit terra in con-
spectu ejus.

Ipsa mortuo, propinquiore amici di-
vidunt sibi regnum, & sic duo principa-
liter fundata sunt regna, scilicet regnum
Ægypti ubi regnavit Ptolemæus Lagi fi-
lius, & regnum Syriæ, ubi Seleucus qui
& Nicanor imperavit. Ille autem regna-
vit super Syros & Babylonem, quod even-
nit ann. mundi 3681. secundum plures.

REGES ÆGYPTI.

Ptolemæus Lagi filius.
Ptolemæus Philadelphus. Hic versio-
nem LXX. fieri curavit: habebat
Bibliothecam 200000. volumina con-
tinentem.
Ptol. Evergetes.
Ptol. Philopator.
Ptol. Epiphanes.
Ptol. Philometor.
Ptol. Evergetes II.
Ptol. Soter.
Ptol. Alexander.
Ptol. Cleopatra filius.
Ptol. Dionysius.
Cleopatra.

REGES SYRIÆ ET ASIÆ.

Seleucus qui & Nicanor.
Antiochus Soter.
Antiochus Teos.
Seleucus Gallinicus.
Ceraunos.
Regnare Antiochus Magnus.
coeperunt
an. 3800. Seleucus qui & Philopator.
Antifiscus Epiphanes illustris.
Antifiscus Eupator.
Demetrius Soter.
Alexander.
Demetrius.
Antiochus Sedetes.
Demetrius II.
Antiochus Crispus.
Antiochus Cificænus.
Philippus.

IMPERATORES ROMANI.

Regnare Julius Cæsar.
coeperunt
an. 3914. Octavius Augustus.
Tiberius.
Caligula.
Claudius.
Nero.
Galba.
Otho.
Vitellius.
Vespasianus.
Titus.
Domitianus, &c.

DE JUDEIS.

J U D I C E S.

Judicare
coeperunt
an. 2753. Josue.
Othoniel.
Aod.
Debora.
Gedeon.
Abimelech.
Sair.
Jephth.
Abesan.
Aialon.
Abdon.
Mortuus
2009. Heli.
Samuel.

REGES JUDA. Viginti-duo.

Saul.
David.
Salomon.

Roboam. Hic divisum est regnum: remansit sola Tribus Benjamin cum Juda, & retinuit nomen regni Judæ. Decem Tribus abiit cum Jeroboam qui regnavit in Samaria. Dictum est regnum Israel a majori numero populorum, qui sic nominati sunt a Jacob, cuius nomen Israel.

Abia.

Afa.

Josaphat.

Ochozias.

Athalia.

Joas.

Amasias.

Ozias.

Joathan.

Achaz.

Ezechias.

Manassés.

Amon.

Josias.

Joachaz.

Joachim.

Jechonias aliter Joachin.

Sedecias.

REGES ISRAEL.

Decem & novem.

Jeroboam.

Nadab.

Baasa.

Ela.

Zambri.

Amri.

Achab.

Ochozias.

Joram.

Jehu.

Joachaz.

Joas filius.

Jeroboam II.

Zacharias.

Sellum.

Manahen.

Placeja.

Phacee.

Osee.

Anno nono Osee Salmanazar post tres

annis obsidionis cepit Samariam, duxit decem Tribus captivas in suam terram ubi perierunt, & de suis misit in terram Israel qui dicti Samaritani. Regnum Israel hic finivit, duravitque 254. a divisione Judæ.

DUCES.

Guberna- Salathiel.

re coepere Zorobabel, &c.

an. mundi

1468.

Joannes Hircan, vel Hircanus successit officio summi Pontificis & Ducis, quod Simon Machabæus ipsius pater habebat: post hunc Ducem fuerunt novi Reges qui sibi imposuere diademata, quique coronam patrum suorum iterata vice post tam longam captivitatem ceperunt.

Quinque numerantur.

Aristobulus.

Alexander Jannæus patri successit.

Hircan seu Hircanus natu primus patri Alexandro successit, & summæ Sacrificaturæ.

Aristobulus natu minor suum fratrem Hircanum eiecit, & Judææ Dominus mansit ulque ad victoriam quam Pompejus ibi reportavit. Ab hoc tempore Romani disposuerunt de corona & dignitatibus Judææ.

Hircanus postea fuit in pristinum gradum per Romanos restitutus, sed propter suam crudelitatem Pompejus noluit ut diadema & coronam porteret. In ipso finivit sceptrum Juda, quia post ipsum regnavit Herodes alienigena.

REGES ALIENIGENÆ.

Herodes Rex Afcalonita.

Archelaus Dux.

Herodes Tetrarcha, postea Rex.

Agrippa.

Agrippa II. Rex.

Postea vastatio & desolatio per Titum.

Finit Tomi Quinti.

5-2

